1963

DE
JURE
PRIMOGENIT.

315

2-J-9

BIBLIOTECA
DEL
Rey N. Señor.

VII J 2

615

II-F.5.

Acc. 79

MS

1963

N.o 79.

Nulla fides pietas q̃ viris q̃ castra sequunt
nõ per la pora fe. q̃ Iud/ dela/ gente de guerra

Circa istũ tractatum de pmogentura de quo mẽa et in Recollectis Nota Segnetta.

Rone, pnceps concessit mihi ptatem testandi diminuta legi-
tima filio emancipato mihiq̃ vtute eiusd facultatis idem
filius potuit testare et diminuere legitimã mihi patri: et vide
q̃ sic ff. p. q̃ priullegium debet intelligi actiue et passiue vt
l. fi. C. de fructi. et litis expen. ff. 2. q̃ quod quisq̃ iuris et c
vt l. i. ff. eo. ff. 3. q̃ sicut de iure debetur legitima filio vt l.
cum queritur et auct. nouissima C. de mossi. testa. et i. Rai
mundus de testamẽ. et in C. pri. ti. i. l. 16. et ead pti. ti. 4. l.
ii. ista et eod mõ debet parentibus vt l. nã et si parentib ff.
de mossi. testa. et in ordinã de toto. l. C. ff. Sed in contrarium
decidit bal. in alleg. l. fi. C. de fructi. et litis expen. 2. co. in
Vbo. pone pnceps. ff. R[illegible] decidendi Secundũ ipm est q̃
istud priullegium q[illegible]ceditur patri testandi diminuta
legitima non e[illegible]m ff. Ratio isti rationis secundũ ipm est
q̃ licet legitim[illegible]de iure naturali et succedat loco alimetor
tũ eius meta[illegible] est de iure naturali Sed de iure Relinqui
tur arbitrio legislatoris vt ff. de legi. l. non omnia ff. qd
adeo pcedit secundũ ipm vt non solum habeat locum q̃ndo
pnceps motu proprio concessit facultatem et priullegiũ testã
di diminuta legitima: verũ etiam si concessit ad postulatio
nẽ meam q̃ mihiq̃ intelligit concessum filio id priullegium
q̃ est personale et decisiuũ.

Ex predicta decisione bal. colliguntur duo singularia in pra-
tica. ff. primũ est q̃ princeps pot concedere priullegium et facul
tatem patri testandi diminuta legitima ff. Secundũ est q̃ istud
priullegium non est iniquum nec contra ius naturale ff. hoc tenet
fauer. in ff. Sed naturalia 2. co. insti. de iure nãli sic dicens.
Sed an pnceps possit per Rescriptum tollere quartã iure nature
debitam. dinus. tenet q̃ sic extra de regu. iu. c. indultum et
patet extra de testamẽtis Raimundus de quo per decius in regu
iura Sanguinis ff. de regu. iu. et medi in Repetitione c. Rai
mundus folio cxxxxm. vbi latissime

Tertio nota ex eisd dictis bal. q̃ sicut pnceps pot concedere
facultatem patri testandi diminuta legitima: pot et concedere
priullegium filio testandi diminuta legitima pris ex quo resultat
istũ Remedium vt filius possit testari diminuta legitima pris

Nõ. Vna dubitatio resol-
ta dicas facultatem de q̃
q̃ ... fedã q̃ ha-
muzago cui q̃ dam
tus los tales facult
ds cautato tales ...
Gisos. y. Gisas fedes
alienãs ... m mosca
tatos ... valor ds
fu legiti[illegible] ... pmam
los utros ... tra
ulimos allende ds
catal rag. dem tuda
bã obligatos ds redimo
alimentos ds aquel aquo
patri; q̃ aquel aquo
fedio la facultad

penitus succedat. Si istud statutum excludit filiam monialem
si erat factum ante ingressum religionis. sta. sc. an. in
Rota. Sine culpa. de. regu. in. 6°. et in. tracta. posita
ibi q masculus femina non succedat. Io. zoz. vbi ipse ra-
dimit rationes. Nam tpore quo ista filia ingrediatur reli
gionem iam eius legitima erat diminuta vigore statuti.
et sic legitima ex persona monialis debuit transire
in monasterium cum illo iure diminutionis. S. in. 3.
passu dico. q per tale facultatem pr nō potuit preiu
dicare moniali in id quod est vltra. tertiū et quar.
Nā statutum excludens feminas adhoc vt succedat
primogenitus nō excludit monialem quando tale statutum
erat factum post ingressum religionis. sta. prec. di
vbi. S. et. abb. in. c. qd clerici. ff. co. ver. Et facit
hoc ad quod quidditiana de. fo. cpe. Et. feli. in. c. eccla
sancte mise. 36. co. de. constitu. S. facit qd. dicit. pau.
de las. ff. pte. qsti. 3. qsi. 317. q Si statuto cauetur. vt
aliquis possit aliqua facere suo arbitrio et mete istaz
statuentium nō est deprehendere priuilegiatos et exemptos.

Certa hor Addet Ponens q princeps concessit priuilegium ad faciendā maioriam
in statuto. de regu. et potuit ipse facta est dicta maioria vtrum postea possit con
iura. li. S. et in. l. fi cedere priuilegium Reuocandi in toto vel in parte dictā maio
ff. de institutionib. riam et videtur q non, hoc tenet fauer. in §. sed naturalia insti
li. 3. t. eq. l. vni. de iure nali vbi ponit tres conclusiones singulares S prima. q prin
vbi Bart. dicit. Lex ceps priuilegium per ipm seu per predecessorem concessū postea
gothis q el Rey de reuocare potest et tollere
gotos puede el tollerlo. est alij ius quesitum nō potest Reuocare nisi ex causa. Refert
et. S. sed vbi. glo. illo
talij. sup cod. vbo in hostien. in Suma de priuile. §. qualiter 3. si. sed quid si ille. et
spect debet. gregem
legium, maioratus Specula. in titu de iustrum editione 3. si. quid Si imperator
pot gregem eccie et sic debet intelligi secundo ipm. l. iussio C. de interdi. et Re
finē coluisse revocare legatas. S istam conclusionem ego confirmo S p. per legem pti
allegat in finibus. 3. pti. ti. i. l. 2. et meli. 3. pti. ti. 18. l. 31. S 2. per glosam
Bart. de scientia S strum
mor. in Repetitio q in c. i. de constitutio. li 6. que dicit q quando lex transiuit in
priuilegium quod dicit dicer contractum Reuocata lege non intelligi Reuocatus contracta
generum agricolis
et primum actiam simile ra S 3. per iura que dicunt id quod nostrum est non possit discedere
ipsa reuocari, vel in
Bart. tua debent. de nobis sine facto meo ut regula id qd nostrum ff. de regu.
opi. li. S. hanc in fortiu
ti ad reprimendum bal iu. S qd precedit et si interueniat Rescriptum principis vt. l.
id. Repetitio Clerici hic. si donationem C. de reuoca. donatio. S 2 conclusio est q priuilegium non Subdito con
cessu non potest Reuocari et cum causa ut per smoce. et hosti. et alios in c. nouit de iudi. S 3 conclusio est q iuri
quaerendo potest princeps per suum priuilegium preiudicare quibus non petentibus ex certa scientia concessum. S eq omnib
vide smoce. abb. et filinus in c. que in ecclia 2 de constitu.

¶ No. kelam. quam ponit. text. in l. v. ff. si. tabu. testa. nu. exta. sn. sñ. sed dum dicit. fuit. n. ordinarium ante x iudicijs testamentium. et ꝛc x inde x successione ab intestato loqui. est. ¶ Q̃ ꝑdu. est locus successioni ex testam̃ cessat successio ab intestato. vt. l. Q̃ ꝑdu. ff. x. decr. here. ¶

¶ Nō duas Regulas mirabiles quas ponit bal. in l. nulla. C. de iure doti. p. cō. in materia iuris primogeniture. ¶ prima est q̃ in administratiōe et alienatiōe rei sue quicqd non mue nitur ꝓhibitum intelligr esse concessum vt ibi ꝓbat text. facit etiā text. in l. in re mandata. C. mandati. ¶ Secunda Regula est ecōtra q̃ ꝯ in administratione et alienatiōe Rei aliene quicqd non inuenit ꝑ missum intelligit ꝓhibitum vt. l. maritus. C. de ꝓcurato. et. l. qui aliena §. libertus ff. de nego. gest. ¶

¶ Vtrū ꝓnceps concedendo facultatem patri vt possit testari ad ꝓsuditium legitime filioꝝ faciat cum bona conscientia. vide fabrū in §. Sed naturalia instit. de iure nāli ad finem vbi sic dicat. Nota q̃ ꝓnceps condendo leges. vel faciendo statuta iniqua. contra iusticiam. in oppressione populi. pecat. vel condendo ius iniquum. ideo scribit̃ ysaie. x. Ve qui condunt leges iniquas. et scribentes. iniusticiam scripserūt. ut opprimeret. et de hoc hostien. in Suma de censi. §. ex quibus. et §. qz pena. ℣ Si. quid de condetibus leges. ¶ facit text. in l. digna vox C. de legi. ¶ facit text. in l. fi. C. de prescrip. longi tp̃oris. vbi dicit. q̃ leges sunt diuino nutu prolate ¶ facit glosa. in c. non est. de voto. dicens q̃ Si papa dispensat cum aliquo sine causa. iste cum quo dispensat̃ non est tutus quo ad deum ¶ vide Relata per filiū in c. que in ecctia. de constitutio. ¶ et sic licet sit verū q̃ princeps per suū priuilegiū pōt ꝓsudicare iuri querendo ut decidit hostien. in Suma qui filij sine legitimi. §. qualiter. ℣ Si. per specialem quē refert fauer. in alleg. §. sed naturalia ¶ Sed ego crederem hoc procedere iure fori. secus iure poli ¶ et sic sine dubio q̃ndo ius est quesitum ex contractu vel ex testam̃to ꝓnceps nec iure poli nec iure fori pōt concedere priuilegium ad dissoluendā maioriā sine cā publice vtilitatis et dato bono cambio vt dicūt leges ꝑti. Sup̃ allegate et sic debet intelligi text. et glo. in l. fi. C. si cōtra ius uel vtilita. pu. ¶ Et ut crederem q̃ndo ℣ tute priuilegij fiunt semel facta maioria et fiunt per ipam ius quesitum ¶ et vtrū pater meliorando vnū ex filijs sine bona conscientia vide fabrū Instit. de here. que ab intest. de se. §. i. et doctorē de palacios Rubios in Repe. c. per vras. et in tractatu infra posito ad finem.

Vide omnino Alb. in. c. Constituit. & Religio. dom.

Text. in l. gallus. §. et si pater. ff. de lib. et post.

Prio. scrip in ista materia te. in l. Heredes mei. §. Cum ita
ff. ad trebellianum. Vbi quer. q quido testator instituit duos
et eos reaprore substituit sub aliquibz conditionibz ita ut vtra
hoedit. decedat ad vnum eorum. videte vnum abire sustitucio
ita ut sustituat q predicto fit adimpleta conditio vltimi
morientis. Vide ibi paull de Castro. et alios
Item. no. scrip te. in l. Titia soya. §. Seya habeat ff.
de legatis. 2. ibi q Fabio alienationis facta p hunibz
substituit in dubit. mit. post testatum substituto rem. Et vide
ibi doctores ad multa in ista materia.

Dealiment. prestandis p magistratum suis fratribz et sororibz.
quido feudum et tale natura q solum esse surdit vide in. c. quet
de Volter. Sed melli. p Matthe. de afflict. li. 2. c. Comitibz
Folleo. ccc. Vbi ordinat no vide multa in gillarza. Et ibi
Folleo. ccc. Vbi ordinat no vide multa in gillarza. Et ibi
q fratres sint vnde vnati d. minelese magistratus et postea dum
testatorz vtrum reassumpsit alimenta. Et in decto. in. §. ista. 2. q
vtrum bona minoris q fibita alienari nqbz et dato substituto
q ei mercy esse magistratz veniat in consistorio de qua loquit
me et dubitatur. Vide q ordinem in libellis. de iudic. de ccc.
et Barbat. in addit. ad Bal. in. c. in gillarza. §. preterea
duratz. de fibita. feudi. alienat.
Ex his q sunt communia pluribz ut singul regrit consensus omnium
et in legatum adhuc. ut. l. Ifundum. ff. de servitut. rusticor.
predio.

Prio. titulum de successio edicto qui habet maximam quemetiam
cum iure primogenture. propter ordine qui in ipso designat. §. p.
q successorium edictum est de capite in caput. text est in l. p. in
pn. ff. si tabu. testa. nu. exta. §. 2. q Competit de gradu in gradu
vt. l. 2. §. quib. ff. eo. Vtrunqz per predicta iura. sta deducit. glo. in
hub. ff. eo. Et mch in. hub. C. eo. §. Hoc nrarabit declarat in pro
posito. Bal. in. d. hub. C. in pn. Dicitis. Q gradq est dimumera
tio in cadlinea per superi et inferi. et ex latere. Sed caput est
discretio. q Successorium edictum habet quattuor capita. §. p.
est liberorum §. 2. est de liberis ad legittimos. §. 3. est de legittimis
ad cognatos §. 4. est de cognatis ad virum et vxore. sta declarat
text. quem vide §. allegat Bal. in alleg. l. §. ff. si. tabu. testa
nu. exta. vbi glo. in. ver. gradq exponit. 1. capita. §. Et sic legitti
mi desinunt agnatos. §. Et sta est sens. q stante capite libe
rorz. et acceptante no fit discretio ad secum. & caput legittimorz
hoc est agnatorz. §. Et stante capite legittimorum. 1. agnatorum
no fit discretio ad caput cognatorum et sic de alijs. §. Et idem
dicen. in gradib. eius cadlinee. vt primo per inferi. 2. per superi
3. ex latere. fiat Consideratio. §. inter descendentes. p. proximus
qui prior est in gradu. de in de gradatim. text est in l. §. et 2. C.
de successo. con. vbi secum. & Bal. et sah. probat. q exclusio
primo vel priore in ordine admittit sequens in gradu vel in ca
pite. Sed quat fiat computatio graduz hoc declarat glo. in. alleg. l. 2.
C. de Successo. con. Sed mch sic. Bal. assignando differentiam inter
ius canonicum et Ciuile. Et ponit duas exclusiones. §. §. q iuxta
ad matrimoniu seruat ius canonicu. §. 2. q iuxta ad successiones
et statuta seruat ius ciuile

§. de linea et gradib. vi. fn. 4.
pti. n. 6. l. 2. et 3. et 4. et
in. 6. pti. ti. 17. l. 2. et per
q. in. c. fi. de Consangui. et all.
Adde hic. ff. q ordo in
heredi. esse. Ferret. et
allegatos in causa rom
tatz de fruitis tedum.

Previlegium.

Previlegium est lex privata. Ut 3a partita. t. xviij. l. xxviij. ad fi. et c. previlegia. 3a D. Sed frustra precibus impetrat quod a iure communi concedit. ut l. Una. C. de thesaur. li. x.

Previlegium est perpetuum. ut xta. decet de regul. iuris et 3a parti. t. xviij. l. 3a. Ubi dicit tex. quod presbiter leporem cuorda de seda. x. le sella con plomo. Perdit tamen multis modis sequentibus. Primo si non fit factum debito modo et consueto. ut eadem partita. et t. l. 2a. ad fi. cum sequenti. Item si non appareat originalliter. ut auct. si quis in aliquo. C. de edendo. et 3a parti. t. xviij. l. xliij. et l. cxij. Sed ex dictum limita duobus modis. Primo pro quo si el traslado esta inserto a la letra en otro previlegio sellado por mandado del Rey. ut in predictis legibus partitarum et c. venerabilis de confirmacio. utilli. l. inuti. Secundo si el previlegio original se perdio. x. se prueva el caso de la amisio. x. el tenor ut c. cum alium. in p. et ibi glo. et Alb. de previlegiis. Item perdit previlegium per non usum. per decennium. ut eadem parti. et t. l. xlij. et 5. parti. t. vij. l. 3a. et l. i. ff. de mundinis. Item perdit si previlegiatus vnico actu conveniat. ut eadem parti. et eadem t. l. xliij. ibi dum dicit. pero la primera vez que ellos fizieren contra el pierdese. tex. est et ibi glo. que allegat multa in c. Cum accesissent de consti. Item perdit per abusum. ut eadem partita. et t. l. xlij. et c. Tuarum. de preville. Item si incipit esse nocivum. ut dicta l. xlij. et c. Sugestum. de decimis. Item per contrarium usum. quia si per quadraginta annos contra previlegia fuerit usum perdit previlegium. ut c. si de terra. et c. Accedenti bus de preville. Hinc est quod eatenus quatenus fuit factum contra previlegium detrahit ab ipso. ut alleg. c. si de terra. ibi dum dicit. De previlegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluistis. et c. est glo. expressa in alleg. c. Accedentibus ad fi. et utrobique declarat multum bene Alb. Et per ista intelligit satis nobilliter id quod dici solet sepissime quod per usum partis previlegium conservat in totum. ar. tex. in l. Una est via. ff. de servitutibus rusticorum predio. et ibi Bar. et in l. i. §. ff. de itinere actuque privata. et Paulus de castro in l. in primis. ff. de iurisdictione omnium iudicum. quia procedit ad hoc ut previlegium non dicatur perditum per non usum. Secus tamen si ille contra quem previlegium fuit concessum sit usus in contrarium. quia si in totum tollit previlegium si in parte tantum detrahit a previlegio ut alleg. c. si de terra. et c. Accedentibus et ibi glo. quod non multum quia poteris decipi multociens in hoc. Adde Mirabilliter tex. in c. Quorum de prebendis per quem dicit Alb. ibi. 2a. colup. quod previlegium concessum per hominem sine collegio perdit unica conventione spontanea. etiam si fuit concessum in rebus ecclesie. Limitat si previlegium fit concessum ecclesie. l. pro loco quia tunc requirit quod fiat per xl. annos. Primo in c. Accedentibus de preville. Secundo extende istam limitacionem etiam si previlegium fit concessum ecclesie et per hominem quia quatenus tangit ecclesiam requirunt xl. anni. Extende ut procedat in statuto et consuetudine allegat tex. in c. Cum accesissent de consti. Hoc tamen intellige quando conventio fuit facta per totam unam universitatem secus si per singulares personas. Vide ibi ipsum omnino.

Adde tex. foro. ll. t. de las donaciones. li. 3. l. viij.

Nota quod licet sit verum quod ille qui utitur previlegio in parte conservat illum in totum est verum quod si alius sit in possessione ut c. Audito de prescriptione.

Nō. glo. ūm. l. Nemo. §. temporalles. ff. de regul. Jur. q̄ cōmēdat. glo. ūm. ūm. r. ff. de q̄stion. Et allegat ūm. r. q̄ illoz. ad. fi. z̄. vbi glo. de p̄orebendis. Vbi vsus contrauenīōe interuenit p̄escriptō et q̄ tacitū q̄ intelligit allegat ibi quod fit decus populi. Et ad hoc allijs strenuis q̄ omnes regis. et r. Adde hic tē. ūm. l. finit. ff. q̄ sup̄ ff. vsufructus. §. et ūm r. studios. de p̄escriptōn.

Nō q̄ el mar y las riberas ſ̄ el mar es comun a todos los onbres y todos se pueden aprouechar del mar y de su ribera pescando y nauegando y faziendo todas las otras cosas de su p̄ouecho segun lo dize la ley. ff. de rerum diuisio. ſ̄ lo q̄l procede aun q̄ esto se faga en territorio ageno. vt. l. 16. cod. tit. est. text. quem ita intellexerunt. ange. et doctores ūm. l. insuriaz §. si quis me prohibente. ff. de iniurijs ſ̄ y todo aq̄llo es llamado Ribera del mar quanto cubre ella agua della quando mas crece en todo el año. vt allegat. l. x. ad fine et ūm. §. flumina et §. litora. instit. de rerum diuisio. et. ūm. l. litus. ff. de verbo. signi. ſ̄ lo qual limitta fabro in §. l. instit. de rerum diuisione/ que no aya lugar en el mar oceano q̄ en el plenilunio de lequinoccio crece/ en tanto. cceso q̄ cubre las riberas ſ̄ los prados ſ̄ pero todo esto se entiende ſ̄ limita salvo si el p̄nape/ da priuilegio en contrario text. est in. l. sane. ff. de iniur. et ibi glo. que probat q̄ proprietas maris potest acq̄ri per priuilegium q̄z ad hoc multum comendat ange. ibi ſ̄ probat. glo. ūm. l. fi. ff. de vsurapio. Allegat. text. ūm. l. ſ̄. C. de fundis patrimonialibus. li. xj. ſ̄ adijcit glo. ūm. l. si quis quam. ff. de duplis et temporalibus p̄escriptionibus ſ̄ Adde tē. ūm. l. sancimus. ff. de rerum. diuisi. probat. text. ūm. l. quoniam. ff. de fluminibus ſ̄ idem est dicendum in Senatu q̄ princeps et senatus equipolent in condendo. text. est in allegat. l. quoniam. tenet ange. expſſ in. allegat. l. sane ſ̄ lo qual todo no solamēte procede en la contrahuēcion especial del p̄nape/ so el qual mas basta la tacita como si sabiendolo el p̄nape vsase algunos dellos algun braco de mar por tanto tpo q̄ memoria de onbres no fuese en contrario ita ange. in allegat. l. sane ſ̄ lo mismo dize la glosa q̄ se puede adquirir por costumbre. vt glo. in eadem l. sane haec ūm. l. fi. de vsurapio. variauerit ſ̄ lo qual se entiende en propriedad. pero en posesſiō llanamente ha lugar de esta adquirir por costumbre et ita intelligit glo. in eadem l. sane et ibi ange. et m. l. in tantū ff. de rerum diuisio. impōnapio

ſ̄ aun q̄ la mar es comun a todos quanto ala nauigaciō e pesca ſ̄ en quanto a todas las otras cosas ſ̄ pero en quanto al mero ſ̄ mysto ymperio y ſ̄ mas dino della mar es daq̄l ſ̄. o lugar donde esta mas cerca un. l. p̄. C. de claud. li. xj. glo. m. ē. vbi ūm. ius. de eccle. li. vj. declarat ange. in allegat. l. sane.

Esta posesion... la jurisdicion...

Nō. Semp q̄ Millies pratic. q̄ dicit. Jo. an. in. c. Ve
rū cū. Archiepiscop. Q̄ueq; refert et tenet. Abb
in. c. Cū Ioan. 2ª colūp. De prebendis. Y bien q̄ la
q̄ sonā eclesiastica contrahit et obligatio sit ipso
iure. puta q̄ sit fructuū. Si in consequēs ipse ledit
eclesiā patit̄ tenet restitutiōem in integrum. Sec
ubi tātum ledere. y dona q̄ad fructus q̄ sunt
lati suos. Adde. Glo. in. c. Ne. Via. de in integrum
restitu.

Vn caballero deste reyno juntamente con su muger orde
naron y constituyeron vn mayorazgo por virtud de vna facultad
q̄. y entre las otras condiciones del mayorazgo pusieron vna q̄ fue
q̄ el q̄ quedase viudo gozase de todos los bienes. y delos frutos
y rentas dellos por su vida. Acaecio. q̄ murio el marido. y
quedo la muger. la qual en su vida. dio a Emphiteosim
muchos bienes assi por q̄ al tpo q̄ se hizo el dho mayorazgo
estaban en Emphiteosis y se acabo en su vida della. y los tor
no ella a dar. como assi mismo dio otros bienes. Item en su
vida hizo muchos arrendamis. vnos a diez años y mas q̄
otros a menos. y encabeco lugares. Esta. q̄. al tpo de su muer
te dexo por heredero a vna reyna por q̄ sus mjos dijeron
renunciado la herencia son juramento. q̄ Ay agora dos dudas
q̄. p̄. Si este Successor en el mayorazgo si sera obligado a
guardar estas Emphiteosis. y estar por los arrendamis. y
encabeçamis. q̄. los frutos como se han de dividir entre
este Successor del mayorazgo. y los herederos desta señora
q̄ cerca dello jurī dijo. q̄ ~~este Successor no~~ en este mayorazgo
ay dos qualidades de bienes q̄ unos del marido en q̄ suyos bienes
la muger hera vsufructuaria por su vida. y en estos el Su
ccessor no es obligado a estar por las Emphiteosis ni arrenda
mis ni encabeçamis q̄ p̄ nam vsufructuarig nō pot alienare
res jnconsig hēt vsum fructum. vel. vsufructu. C de vsufructu
q̄ē per q̄ sequens nec dare in Emphiteosim. Nam prohibita
alienatione videt̄ prohibita data in Emphiteosim. vt. l. fi. C de
re. die. no. Alienam. q̄ten esto ha lugar aun q̄ al tpo q̄ se
hizo el mayorazgo estas cosas estauan dadas a Emphiteosi
por q̄ la cosa q̄ se acabo el Emphiteosi el vtil dnio fue consu

lidado son el derecho q̃ estaua cerca del ꝓpietario vt notat in l.
ff. C de ju. Emphiteo. Et sic vsufructuarig sine facto ꝓprie
tarij no potuit auferre. ¶ Item tan poco valeron los enca
becamjs ni los arrendamjs por mas dela vida desta vsu
fructuaria ¶ Item locatio ad longum tpus dicitur alie
natio Et ꝓhibity alienare no ꝓt locare ad predictum lon
gum tpus vt not. plo. et ibi docto. in l. sed callis. ff. soluti
tuly. ff. de lega. 2o. ¶ Item morte vsufructuarij finit
locatio. text. est in l. si qs donauit. ff. in subsidium. ff. locati. /
¶ Item los frutos se han de diuidir. desta manera q̃ los frutos
delos años passados dan q̃ las pagas no fuesse llegadas al
tpo dela muerte desta vsufructuaria los han de auer sus
herederos. text. est in l. de finita. ff. de vsufructu. ¶ Empero
los otros frutos delos año pregetes si son de olyuares o vinas
o cossas semesantes y los frutos estauan cogidos al tpo de
la muerte dela vsufructuaria son suyos. als deq et ono di
adonde q̃ rata tporis dare. text. est in l. & semelos. ff. de
annuis. lega. et in. §. is vero iusti. de. re. diuiso. ¶ Em
pero si son frutos de alcabalas o de cossas semi
santes tenir debent vno rata tporis. ¶ Empero resta
dezir cerca delos bienes q̃ heran desta s. los q̃les metio
en el mayorazgo. y en estos digo q̃ tan poco. pudo dallos en
Emphiteosi. ni el Successor del mayorazgo es obligado a estar
por los arrendamjs ni encabecamjs. ¶. p. por q̃ la ora q̃ esta
s. metio estos bienes en el mayorazgo fue vista dallos
al Successor del mayorazgo. Et perfecta donatio reuocari
no ꝓt nec modificari. vt l. perfecta donatio. C de. reuoca.
donatio. ¶. 2o. por q̃ la ora q̃ esta s. entrego la possesio del
mayorazgo ya no lo puede reuocar. Et si possessor ire
Emphiteosim fecerit in fraudem ꝓhibitionis reuocationis
¶. 3. Nam iste est Successor particularis qui no tenet stare
colonis. vt l. Emptorem. C locat. tis. presc in donatorio
allex. in l. si filio. fa. ff. si. ff. Solu. matri. ff. Nec obstat si
dicatur q̃ illud est verum. q̃ successor particularis no tenet
stare colono nisi sit colonus ad longum tpus vt notat
docto. in allegat. l. Emptorem. Nam illud est uerum si con
ductio esset facta ante conductus maioratus. secus in si post
em esta conductio ad longum tpus sit alienatio. vt ide
no. in l. sed callis. ff. Instituta. ff. de lega. 2o. ¶. Item ner
et obstat si dicat q̃ illud est uerum nisi dicta anua y secu
ritate dictaz conductionis obligaueret bona sua nazi tem

et successor particularis tenetur stare colono vt not. pan.
de cas. in l. merces. §. qui predium et in l. Qui predium
ff. loca. Nam ad hoc respondeo. quod talis obligatio non
valuit nam donator post perfectam donationem non potest rem
donatam obligare tex. est in l. quod scripsi. §. si res ff. de
gen. Emptio. bar. in l. pro C. de iu. fis. li. x. Ner et
pignorare vt l. Que predium. et ibi bal. C. si alie.
res. pigno. da. sit. Item los fructos destos bienes se han
de diuidir dela mesma manera que los fructos delos bienes
de arriba. Iuxta nota per bal. in l. pro C. de vsu et fructi.
legatorum.

Item dubitatur si alliquis vendit rem solli rustici postquam
apparent fructus qui non sunt separati a re nec recollecti
qualiter sunt diuidendi inter Emptorem et venditorem
in quo casu sic distinguitur. Ps. quando venditor arauit
et seminauit suis sumptibus. ita quod fructus sunt sui
et tunc omnes fructus pertinent ad Emptorem. arg. tex.
in l. [illegible]. fructus. ff. de rei. vendi. et l. Iullia
nus. §. si de fructibus. ff. de actio. Empti. Tallius casus
est quando venditor habebat locatam rem venditam Nam
tunc etiam si fructus sunt pendentes in hillominus
pensio diuiditur pro rata inter Emptorem et venditorem
ita intelligit singulariter glo. in alleg. §. si de fructibus. et
Bar. in l. fi. §. fi. ff. de iu. fis. Et Bal. in l. pro co. 3. C. de
vsu. et fructi. lega.

Delas leyes de Alfonso rey de Castilla. Translada del testamento del Rey don Enrique el 2º

Este es vna Relacion breue & prouechosa delas leys del Reyno antiguas & modernas Sacada delas de latin & castellano & yo pongo primero las primeras que estan en latin en vn libro muy viejo escripto en letra gotica que tiene el doctor Arriaga en el couertor del qual estaua vn titulo dela letra y palabras & son la siguiente

IUZGO: DALION:

Este titulo en mas comun manera de escreuir dize assi. Iuzgo de lion & este libro esta escripto en latin & es el fuero Iuzgo el qual yo no pense que estaua en latin hasta que agora lo vi en pergamino muy antiguo & escripto en lengua gotica de letra gotica & las diferencias que ay deste libro al que esta en castellano son las que aqui dire

P. en el nombre porque el q esta en castellano se llama fuero Iuzgo. F. q. que este que esta en latin comienca el primer libro de instrumentis legalibus y el prim. ti. de legislatore & y en el q esta en castellano antes que comience el prim. li. y el prim. ti. esta intpuesto vn libro que se intitula. p. ti. de la eleccion delos praises. Como deuen ser amonestados q. iuzgue derecha mientre & dela vengança delos iuzgadores. mala mientre. torticeros. y del concejo de toledo en q fueron. lxvj. obispos fazer este libro con el glorioso Rey Don Sisnando. estando presente en el terco año q Reyno en era de lxxxj. & sisnando rey & este tratado q esta antepuesto al fuero q esta en castellano & no esta en el de latin y tiene este titulo deue ser aquel en q dize que concurrieron en el fazimiento del con el Rey Sisnando. lxvj. obispos & porq en el Iuzgo de latin no ay este tracta do no este titulo. & y aunq en el q estaen

Este fuero de Alue dreio esta por escripto. y de hazen mucho. l. ordinamiento de Alcala. corregida y emendada en Vnos. h. q. t. en. l. q. et in originali

De legibus stilla Vtrum leges. l. ouium tudines Vide in tex tu. Doctoris de segu Deloms lucas de te matino. inter rium. et rco. folio r. el te. l. octauo pos mus respondere. & Vide. l. hereditii. ti dinamenti. de vsebo rapillatus & Mo Vnos. h. q. t. l. Et vide tu in legi originalibus de Ma & de 1490 q data original de Medina petuae. ter ordinamenti

Fuero escripto. y fuero de alue dreo. en Corpi. legis Alfon. en. t. troceste

De todas estos fueros y leyes senalada mente delas leys de Alue dreo q son el fuero de los Iuezes dalgo. Vide en ordinamento de Alcala. t. en. Vnos. l. i. et ibi gle. et istud & pter primum fundamentum vera omnia

Nota. fuero de alue dreo & q esta por escripto. y el fuero delas leyes es el llamado fuero de Castilla & tiene mucha cosa en las leys alfons & en el troceste

Nota q las leyes del fuero de los Iuezes dalgo q fizo el comendador don Alfonso y el Rey don Alfonso su fijo y el Rey don Sancho q fizo el ordenamiento de Alcala. Vide en cod. de diuinis. origina li. de Alcala. t. en. Vnos en volumen.

Nota q las leyes del Rey don Alfonso q fizo en Alcala & las q fizo el Rey don Sancho su fijo & las q fizo el Rey don Fernando su padre & las q fizo el Rey don Alfonso su abuelo q fizo el fuero Iuzgo & las q fizo el Rey don Fernando su padre q ganó a Seuilla & a Murcia & a Iahen & a Cordoua & a Vbeda & a Baeça & a Quesada & a Andujar & a Capilla & a Martos & a Alcaudete & a Priego & a Castro & a Tarifa & a Gibraltar & a Niebla & a Huelua & a Saltes & a Cartagena & a Lorca & a Mula & a Molina & a Alicante & a Elche & a Crebillente & a Murcia & a Alcantara & a Badajoz & a Olivenza & a Xerez & a Medina & a Arcos & a Lebrija & a Gerena & a Alcala del Rio & a Cantillana & a Carmona & a Ecija & a Sanlucar & a Ia

IOANNIS LECI

rier Parisiensis primi Legentis Ordinarij in consultissima Decretorum facultate Parisiensi & aduocati in suprema Parlamenti Curia, Tractatus singularis de Iure primogeniture vel Maioricatus: In quo copiosissime & amplius q̃ hactenus de ijsque ad primogenituram spectant, disseritur.

¶ Et peperit filium suum primogenitum. Math. I. Cap.

¶ Venundatur apud Reginaldum Chaudiere sub homine syluestri.
Cum priuilegio.

¶ Regis Priuilegium,

FRancoys par la grace de dieu Roy de France/au Preuost de Paris Seneschal de Lyon/& Bailly de Rouen/& a tous nos iusticiers & officiers ou a leurs lieuxtenans a chascun deulx sicomme a luy appartiendra salut & dilection. Receu auons lhumble supplication de nostre cher & bien ayme Regnault chauldiere marchant demourant en nostre ville de Paris/contenãt quil feroit voulentiers imprimer vng liure intitule De Iure primogeniture vel Maioricatus/ cõpose par maistre Iehã le Cirier premier lisant ordinaire en la faculte de decret a paris/ lequel a grãt peine & difficulte il a faict colaciõner. Mais il noseroit ce faire sans nos cõge & vouloir/& aussi pour doubte que apres qui le auroit faict imprimer/aulcuns libraires voulsissent faire le semblable/qui seroit le frustrer de ses peines & labeurs/fraitz & despẽses/nous requerant humblement a ceste cause luy impartir sur ce nos grace & prouision. Pource est il que nous/ces choses considerees/inclinans liberalement a la supplicacion dudict Regnault Chauldiere a icelluy/& pour ces causes & aultres a ce nous mouuans/ auõs puis & octroye permettõs & octroyons de grace especial par ces pñtes/quil puisse & luy loyse imprimer & faire imprimer le liure cy dessus nomme/iusques a troys ans prochains venans/a compter du iour & date que ledict liure sera imprime/sans ce que durant ledict temps aulcuns libraires ne aultres puissent icelluy liure imprimer ne faire imprimer ou vendre en quelque maniere que ce soit. Si vous mandons & commãdõs par ces presentes que nos presens graces permission & octroy vous faictes souffrez & laissez ledict suppliant iouyr & vser plainement & paisiblement/en faisant ou faisant faire a tous libraires & imprimeurs inhibicion & deffence de par nous/sur certaines & grans des peines a nous a appliquer & de confiscacion dudict liure/que durant ledict temps de troys ans ilz nayent a imprimer ledict liure/car ainsi nous plaist il estre faict. Nonobstant quelcõques lettres subreptices a ce contraires. Donne a sainct Germain en Laye le.iii. iour de May lan de grace Mil cinq cens &.xix.& de nostre regne le.v.

¶ Par le Roy/ Gedoyn.

Leuesque de Troyes confesseur. Et aultres presens.

b14915339

REPERtorium materiarum & dictorum principalium contentorum in discursu huius tractatus.

A

Aaron quando & quot annis vixit.
Folio tertio. columna prima.
Absurditas vitanda. Fol.xxj.col.iij.
Abolita est consuetudo duella permittens.
Folio. xlv.col.iij.
Ablatiuus absolutus in cõditionem resoluitur
Folio. xxxiij.col.ij.
Accidentia quid operantur. fo.xix.col.iij.
Omnes actus humani a duplici principio originantur. fol.xxxv.col.iij.
Accidens enti aduenies illud qualificat & reponit in diuersam speciem sui.fo.xxxvj.col.j.
Actus vitiatur quando res deuenit ad eum casum a quo incipere non potest.fo.xxiiij.col.iiij
In actu viti jetiam magis digni preferuntur.
Folio. xlix.col.iiij.
Actio Christi nostra instructio. fol.li.col.iiij.
Actio censenda mobilis vel immobilis secundum rem pro qua datur. fol.lxxiiij.col.ij.
Actio non circumscribitur loco. fol.eodẽ. et eadem columna.
Noue obligationis introductio nõ est antique actionis extinctio. fol.xciiij.col.i.
Admissus semel censetur perpetuo admissus.
Folio. xxxiij.col.iij.
Frustra admittitur quis ad id faciendum q̃ factum non releuat. fol.xiij.col.ij.
Per aditionem hereditatis quis contrahit.
Folio. xcix.col.iij.
Afflicto non est danda afflictio. Folio.xcvi. colunna secunda.
Agnatio per legitimatos conseruatur. Folio. xxij col.iiij.
De Agathone philosopho.fol. xxiij.col.iiij.
De materia agressionis. fol.xiiij.col.ij.
Aliud est imago aliud veritas. fol.xli.col.i.
Alimentatio filiorum est de iure naturali.
Folio. xci.col.iiij.
Ambulatoria est voluntas vsq; ad extremum vite spiritum. fol.xliiij.col.i.
Anagij ius. fol.xlvij.col.ij.
De apanagio filiorum regis. folio.xcj. columna.tertia.
Ars naturam imitatur. fol.xxi.col.iij. & fol.lxxxv.col.iij.
Argumenta validiora in fine ponenda sunt.
Folio. xxxviij.col.iiij.
Argumentum a verisimili aliquando claudicat. fo.xcvii.col.iij.
De auctoritate. fo.xviii.col.iij.
Autoritates veteris testamenti possunt in decisionibus causarum allegari. fo.xcv.col.ij.
Autentica sacramentum puberum habet fundamentum a iure diuino. fo.c.col.ij.
De Azonis gloria. fo lxvii.col.iiij.

B

QVando florebat bartholus & quot annis vixit. fo.xix.col.iiij.
Allegare ad balistam. fo.iiij.col.ij
Bencefijo principis iuuari debemus non decipi. fo.x.col.ij.
Benignum & plenum ingenuí pudoris est fateri per quos profeceris. fo.xxxix.col.ij.
Benedictio sumitur pro institutione. fo.lj. col.iij.
Benedictio quid videtur importare. fo.eodẽ. & eadem col.
Bestiarum apellatione que animalia veniant. folio. iiij.col.j.
Tituli beneficiales sunt de iure positiuo.folio. xij.col.j.
In beneficialibus an sit locus sorti.fo.xij.col.j.
Ex bellis sequitur reipublice pernities . folio. octogesi.columna secunda.
De antiqua benedictione. fo.xlvij.col.iiij. & folio.lj.col.j.
Benignior pars est in dubio amplectenda.
Folio.xcjx.col.prima.
An liceat assequi possessionem beneficij & redimere vexationẽ per interuentum pecuniæ.
Folio. cij.col.ij.
Bonifacius papa vi. decretalium edidit in quo nullus error inuentus est. fol.xli.col.j.
Appellatione bonorum veniunt actiones.
Folio. lxxij.col.iij.
Bonorum appellatione alicuius loci an veniãt bona ad locum illum destinata. Folio.lxxij. colunna quarta.
Conclusiones Buridani. folio.lxxxvij. colunna secunda.
De duobus currentibus ad brauium.
Folio.viij.columna.ij & fol.xi.col.ij.
De bursarijs collegiorum fol.l. col.iiij.

C

INcausato nõ potest esse plus virtutis q̃ in causa. folio.xxxiiij.col.iiij.
Q̃ statuitur in causa proxima statui debet in causa remota. fol.xxxv.col.i.
Casus omissus remanet in dispositione iuris communis. fol.xxvij.col.ij.
Cessante causa cessat effectus.fol.xxxiij.col.ij.

Tabula.

Carcer mala mansio. folio.lvij.col.i.
Appellatione capituli quando veniat prelatus folio. xxxviij. col.j.
Sola camera imperialis habet regalia .folio. septuagesimoquarto.columna.ij.
Cardinales,diaconi,preferuntur presbyteris. folio. l.col.j.
Intellectus capituli licet devoto.extra .folio. nonagesimooctauo . columna secunda.
Grauis responsio Ioannis de lignano pro cardinalatu.folio. cj.co.iij.
Canones allegandi sunt ante iura ciuilia. folio. eodem.& eadem columna.
Chronice probant.folio. xx.col.iij.
Ciuiliz iura ligant in foro cõscientie.folio. quinquagesimoquarto.columna prima.
Cuis novell⁹ equiparatur forensi.folio.septuagesimosexto.columna secunda.
De ciue adoptiuo. folio.septuagesimosexto columna tertia.
Ciuilitas & patria idem important. folio.eodem & eadem columna.
Diuisio in ciuitate vermis est in caseo. folio. octogesimooctauo.columna tertia.
Clerici appellatione plebeiorum non veniunt. folio. xxxv.col.iiij.
Clerici sunt deputati ad fumigationes altaris. folio. xxxvj.col.j.
Clerici sunt genus regale. folio.eodem & eadem columna.
Clerici dijdicuntur.folio.eodem & eadẽ col.
Clericos onera spiritualia ferre sufficit.fol.tricesimosexto.columna secunda.
Clerici reputantur ciues ctuitatis.folio.tricesimosexto columna quarta.
Clerici tenentur ad refectionem viarum publicarum.folio. xxxvij.col.j.
Vtrum clerici in feudo succedant.folio.tricesimooctauo.columna prima.
Arma clericorum sunt lachryme.folio.octogesimonono.columna secunda.
Clerici hodie indubie consuetudinib⁹ ligantur apud nostrates.folio.septuagesimooctauo. columna prima.
Commoditas interpretationis terminorum. folio.tertio.columna prima.
Copulatiua sonat concursum .fo.iij.col.ij.
Consuetudo loquendi preiudicat proprio significatui. folio. iiij.co.j.
Communio parit discordiam. fol.ix.col.ij.
Concursus obstat. folio.xj.col.j.
Distinctiones ex membris subdistinctis confusionem pariunt. folio.xiiij.col.ij.
Pro introductione cõsuetudinis.fo.xvij.co.ij.
In cõcessione generali non venit quod specialẽ requirit expressionem.
Collegium hereticorum est reprobatum. folio vicesimonono.columna quarta.
De cõuersis ad fidem. fol.xxx.col.j.
De consuetudine gallicana. folio.xxxj.col.j.
Consuetudo immemoralis vim habet constitutionis. folio.xxxiiij.col.ij.
Consuetudo i feudis preualet argumentis & rationibus. folio.xxxiiij.col.iij.
De consuetudine preceptiua & permissiua. folio. xxxv.col.iij.
De consuetudine Francie in realibus actionibus.folio. xxxv.col.iiij.& fol.x.co.ij.
De consuetudine Parisiensi. folio.xlv.col.iiij.
Contenta in titulo intelligi debent secundũ denominationem rubri. folio.xlviij.col.j.
Vtrum consuetudo scripta desinat esse consuetudo.folio.quadragesimonono.colũna secũda
De consuetudis Baldi. folio.lj.col.j.
Consuetum non arbitrarium sed necessarium est.folio. lvj.col.ij.
De commoditate diuisionis.folio.quinquagesimosexto.columna quarta.
De consuetudine singulari victriaca. folio eodem columna eadem.
De concordia vel discordia aliarum consuetudinum. folio.lvij.col.j.
De concordijs vel discordijs aliarum consuetudinum.folio eodem. columna tertia .& folio. quinquagesimooctauo columna prima.& folio.sexagesimo columna tertia.
De consuetudine dura.folio. lxiij.col.iiij.
A contrario sensu non est inducenda correctio folio. lxxij.col.ij.
Introductum ad compendium non debet ad dispendium pertrahi.folio. lxviij.col.ij.
Quod non diuiditur p contractum non diuiditur per delictum.folio. lxviij.co.iij
Consuetudo debet intelligi secundum ius commune.folio. lxxj.col.j.
De impositione collecte.folio. lxx.col.iij.
&.folio. lxxj.col.iij.
Consuetudo tãtũ valet circa interpretationem iuris diuini,q̃tum lex. folio.v.col.iiij.
Quod commune est negligitur.folio.ix.col.ij.
Nota pro consuetis. folio .octogesimosexto. columna quarta.
Consuetudo est optima dubiorum interpres. folio. lxxxviij..col.iij.
Consuetudo habet vim iustitie.folio.octogesimonono.columna secunda.
Conscientia est bonus vir. folio.octogesimonono,columna tertia.

Tabula

Consuetudines sepe reprobantur. fo.xci.col.ij
Viris doctis & practicis de consuetudine attestantibus est credendum. folio.xvij.col.ij.
De consuetudine retractus. folio.xcij.col.iij
Ferro viam aperit qui per contraria transit. folio. xxxv.col.ij.
De correctiõe & qualiter hodie vnusquisq; eã respuit. folio. xlix.col.j.&.folio.lvj.col.j.
Cognitio carnalis per alium explicari non potest. folio. liij.col.iij.
De consuetudine vide plures questiones sub verbo primogenitus & primogenitura.
An liberatus prescriptiõe statutorum vel iuris tutus sit in foro conscientie. folio xc.col.j.
Non valet consuetudo aut statutum prebens ꝓpinquitatẽ ad peccandũ. fo.xc.col.iiij.
De natura copulatiue. folio.xcviij.colũna.ij.
De comitatu Tolosano. folio.c.col.iij.
An aliquid sit concessum vel prohibitum consideratur ab effectu.
Cui curie fit oblatio. folio. xxvij.col.ij.
Criminosus potest esse rex. folio.lxxxiiij.co.iij

D

De filijs Dauidis. folio.xciij.col.j.
Delphinus huius tractatus impulsiua causa. folio. ij.col.j.
Declaratio illius dicti: regnum non capit duos. folio. ix.col.iij.
Deus non potest facere preterita non fuisse. folio. xxij.col.iiij.
Deus non potest facere ea que implicant contradictionem. folio. xxiij.col.j.
De decurionibus & curialibus. fol.xxvij.co.ij.
De Delbora prophetissa. folio.xxxj.col.ij.
De dignitate. folio. xvij.col.ij.
Diuersitas nuncupationum non fit sine ratione. folio. xxij.col.ij.
Dictio quasi est nota proprietatis. folio eodem eademq; columna.
Diabolus diabolos nõ vexat. folio tricesimo. columna tertia.
In dignitatibus cõsequendis potius debet inspici commodum subiectorum q̃ vtilitas successorum. folio. xlij.col.ij.
Dignitas superueniens nihil operatur in his q̃ iam ordinata sunt. folio. xlvij.col.j.
De discordia aliarum consuetudinum. folio. sexagesimo secundo. columna tertia.
Diffinitio quid continere debeat. folio tertio. columna secunda.
Dignitates sunt iuris publici. fo.lxxxiii.co.iiij.
Nuper ditati peiores sũt alijs. fo.lxxxvij.co.iij
Omnes dignitates a principe tanq̃ a fonte defluũt. folio.xvij.col.ij.
Maius dignum attrahit ad se minus dignum. Folio.xciij.columna.iiij.
De vtilitate disputationis in vtramq; partem. Folio.xxij.columna.ij.
Maior potest prouocare minorem ad diuisionem. folio.xlix.col.ij.
In diuisione hereditatis quis eligere debet, & quis partiri. folio.liij.col.ij.
Aureum dictum Bernardi pro diuisiõe hereditatis inter filios. folio.xc.columna.iiij.
De ditatis patrimonio ecclesie. fol.cj.col.iij.
Doctor inter discipulos est quidam regulus. Folio.ix.columna.iij.
Dotare filiam non est onus maternum. Folio.xxx.columna.ij.
Quare dicitur, Iube dõne benedicere & non Iube domine. folio.lij.columna.iij.
Domus vnicuiq; tutissimum refugium. Folio.lvij.columna.iiij.
Domus non potest dirui ad hoc vt fiat viridarium. folio.lvij.col.iiij.
Ante biretum doctorale quis doctor non dicitur. folio.lxxxiii.col.j.
Donatio remuneratoria est irreuocabilis. Folio.lxxxij.col.iij.
An domus appellatione veniant adiacentia domi. folio.lvij.columna.iij.
De donatione facta a Constantino imperatore Siluestro pape. fol.xciij.col.ij.
Dictum doctoris qualiter sit intelligendum. Folio.xcviij.col.i.
Melius est pie dubitare q̃ temere diffinire. Folio.xciij.col.iiij.

E

De effectu determinationis. fol.lviij. columna prima.
Sicut per electionem quis consequitur dignitatem, ita per ius primogeniture. Folio.xxvi.columna.ij.
De electione romani pontificis. fol.lix.col.iij.
An electoribus sit prefixum tempus ad eligẽdum. folio.lxxxiii.col.ij.
An electores possint vnum ex se eligere. Folio eodem. eademq; columna.
An persona electa computetur in numero eligentium. folio.lxxxiij.colũna.iij.
De electione. folio.lxxxvi.colũna.ij.
Laudabilior est via electionis. folio.lxxxij. columna quarta.
Per electionem cedunt rixe & dissentiones. Folio.lxxxvi.columna.ij.
Requisita in electione. fol.lxxxviij.col.iiij.
Habere potestatem eligendi est habere priuilegium. folio.liij. colũna prima.

Episcop⁹ maior est qlibet Imperatore. f.c.c.iij.
Ensis aliquãdo pro libello offertur. folio. quadragesimoquinto. columna secunda.
Equitas quando dicatur habere pondus. folio decimoquarto. columna prima.
De equalitate seruanda inter fratres. fo. l. co. ij.
De equitate. folio. l. col. iij.
In dubio equior pars ẽ ãplectenda. folio. sexagesimoseptimo. columna quarta.
Esau prophanus. folio. ciiij. col. j.
Etas est res personalissima. fol. xlj. col. iij.
Non semper maior etate prefertur. fo. lv. co. iij
Propter maiorem etatem non est quis ponendus in regimine nisi alie qualitates cõcurrant. folio. xcv. col. j.
Exempla regulam non restringũt. fo. v. co. iij.
Nota regulam in materia extensionis. folio. decimoquinto. columna secunda.
Exceptio debet esse de regula. fo. xciij. co. iij.
Ambrosi⁹ excoicauit Imperatorẽ. fol. c. col. iij.

F

FAuorabilius est ius quesitũ q̃ querendũ. folio. x. col. j.
De fauore christianitatis. fol. xxx. col. j.
An vna familia possit facere constitutionem. folio. xxxiij. col. ij.
Propter diuersa phantasmata generanturĩ nobis diuerse intellectiones. folio. xxxvij. col. iij.
De familia rustica. fol. lj. col. j.
De fautoribus concilij Basilienſis. folio. sexagesimo secundo. columna secunda.
Crimen est falsi ius abrogatum allegare. folio. quinto. columna prima.
Nota q̃tum operetur publicus. fo. xcvj. col. j.
Fauendum non est alicui cum alterius iniustitia. folio. xiiij. col. j.
Fama non semper verax. folio. xx. colũ. j.
In familia deferẽdum est antiquiori. folio. quadragesimooctauo. columna secunda.
Q̃ fauor sit amplectendus. folio. lxxvj. co. iij.
Que feuda sunt indiuisibilia. folio. xv. colũ. iij.
Feudum regulariter est diuisibile. fo. xvj. co. j.
De consuetudine circa feuda. folio. xvij colũ. j.
De felicitate. folio. xviij. col. iij.
De feudo fœmineo. folio. tricesimo. columna quarta. & fol. tricesimoprimo. columna prima
Femina heres anormala. folio. xxxiij. colũ. iij.
Feudum patris nõ dicitur filius acquirere sed acquisitum capere. folio. xliij. col. iiij.
Quid est feudũ. folio. lviij. col. iij.
Pro feudo relicto a patre pluribus cui facienda est fidelitas. folio. xlviij. col. iij.
Filius adoptiuus & legitimatus equiparantur. folio. xxiij. col. j.
De filio familias. folio. xxvij. col. j.
Filij comitum viuente patre dicuntur comites folio. xxvij. col. j.
Filius in vita patris non dicitur habere ius considerabile in bonis patris. folio. xxvj. col. iiij.
De filio prodigo. folio eodem. eademq; colũ.
Filij in vita patris habent spem multum pregnantem. folio. xxvj. col. iiij.
Filius regis viuo patre rex dicit. fol. xxvij. co. j
Filij imperatorum dicuntur augusti viuis imperatoribus. folio. xxvij. col. j.
Filij Iudeorum sunt sui parentibus. fol. xxx. columna secunda.
De diuersis consuetudinibus in filiabus. Folio. xxxiij. columna. j.
Filius censetur eadem caro cum patre. Folio. xlij. columna. iiij.
Filius regis rex dicitur viuente patre rege. Folio. xliij. columna quarta.
Filios habens non habenti prefertur. Folio. lv. columna prima.
De finibus terre imprescriptibilibus. Folio. lxiij. columna tertia.
De filio sacerdotis greci. folio. lxxij. col. iij.
Fiscus desinente herede habetur loco heredis. Folio. lxxij. columna prima.
Filij viuentibus patribus habent probabilem spem succedendi. folio. lxxvj. col. iij.
Omnes filij equaliter sunt instruendi. Folio. lxxxv. columna secunda.
Quare antiquitus filij Regum non succedebant in regno. folio. lxxxvij. colũna. iij.
Non semper filius est similis patri. Folio. lxvi. columna prima.
Fictio legis in his que dependent a potestate legis habetur pro veritate. folio. xxii. col. ij.
Fidei fauor magnus est. fol. xcviij. col. iij.
Figuralia sunt in duplici differentia. Folio. ciij. columna secunda.
Ratio eorum que sunt ad finem ex ipso fine colligitur. folio. ciij. columna. ij.
Quando sit figuratiua locutio vel non. Folio. ciiij. columna prima.
Vbi legis authoritas interuenit mala fides essenon potest. folio. cv. columna. iij.
De iudicio fortune. folio. xij. col. iij.
De fortitudine. folio. xvij. colũna. iij.
An forensis ligetur consuetudine loci in quo viuit. folio. lxxv. colũna. j. &. ij.
In regno Francie feuda sunt redacta ad instar reliquorum patrimoniorum. fol. xvij. col. j.
Fratri fratrem corrigere licet. folio. xlix. col. j.
De Perseo & Demetrio fratribus. Folio. lxxxv. columna tertia.

Fratres predicatores preferendi sunt reliquis fratribus mendicantibus. folio.x.col.iiij.
Quanta sit vtilitas equalitatis in fratres. Folio.xcj.columna prima.
Non dicitur fraudem facere qui fraudem excludit. Folio.cij.colũna.iij.
De furcis patibularibus. folio.lx.col.j.

G

Gabellam illicitam fraudans non tenet deo nec mundo. fol.xcj.colũna.ij.
Gemini in cœlo. fol.vij.col.iiij.
Genus humanum per solas nuptias conseruatur. folio.xxiiij.colũna.iiij.
Gemina hominum afflictio. fol.xliij.col.ij.
Genealogia Regis Francie ab Hugone capeto. folio.lxxx.columna.prima
De Geminorum sigillo. fol.x.col.iiij.
Gebellini tenuerunt donationẽ factam a Cõstantino Syluestro papa non valuisse Folio.xciij.columna secunda.
De Geminis an in eis habeat locum primo genitura vide in verbo primogenitus / & in verbo primogenitura Inter opiniones glose vltima preualet. folio.xvj.colũna.iij.
De authoritate glose ordinarie. folio.xvj. columna quarta.
Ad quem pertinet gratificatio.fol.xviij.co.iiij.
Grauatus in vno in alio releuari debet. Folio.lxviij.columna tertia.
Graduum computatio consuetudinaria preualet consultationi iuris consultorum. Folio.quarto. columna prima.
An & quando gratificatio sit necessitatis. folio.viij.columna tertia.
De qualitatibus considerandis in gratificando Folio.xvj.columna secunda.
De Guillermo de sancto Geminiano pro patruo. folio.xl.columna prima

H

Habilitatio duplex. Fol.xxxv.col.iij.
Habitatio est varianda pro temporis diuersitate. fol.lvij.colũna.ij.
De hereditate. fol.xxix.columna.iij.
De heretico ad hereticum. fol.xxix.col.iiij.
In diuisione hereditatis quis frater maior. Folio.liij. columna tertia.
Verbum hereditas dupliciter accipitur. folio.lxxij.columna secunda.
Historiam deficere quid sit. fol.ciii.col.iiii.
Appellatione hominum veniunt clerici. folio.xxxvi columna quarta.
Hospes turpius eicitur q̃ non admittitur. Folio.xxxix.columna secunda.
Homo non dicitur ante generationem & natiuitatem. folio.xlvi. columna.i.
In honoribus inspicienda est consuetudo. Folio.l. columna prima.
Honor cum aspiratione onus non. Folio.lv.columna quarta.
Et hoc fuit dictum Io.And.in.c. Si religiosus de elect.sexto.
De commoditate horti. fol.lvii.colũna.iii.
Horto domus salubrior efficitur. fol.lvii. columna quarta.
De hommagiis. folio.lix.colũna.iiii.
Contra tempora hodierna. fol.lxxxvii. columna prima.
Varie sunt hominum sententie. fol.lxxxviii. columna secunda.
Quem non honoro grauare non possum. folio.xciiii.columna secunda.
Homo ignarus diuitiis affluens ouis inaurati velleris a Socrate appellatur. fol.lxi.col.i.

I

Iacob dicendo se esse primogenitum non est mentitus. folio.vii.col.ii.in fine.
Iacob ad primogenituram predestinatus erat. folio.ciii.colũna.iiii.
Imperium electione & non successione queritur. folio.lxxviii.columna secunda.
Antiquitus imperium successione quereba-
tur. folio eodem.eademq; colũna
De Imperii origine. fol.lxxv.colũna.iii. & folio.c.columna secunda.
De iustificatione Imperii. fol.lxxviii.col.iiii.
An Imperium dependet a solo deo. Folio.lxxix.columna prima.
Imperium tenetur in feudum a Romana ecclesia. folio.c.columna quarta.
De translatione Imperii. fol.lxxix.col.ij.
Causa transferendi Imperii in Gallos. folio.lxxx.columna secunda.
Rex francie non est dicendus Imperator. Folio.lxxx.columna quarta.
Imperator proprie vngitur, improprie consecratur. folio.lxxxiii.columna prima.
Duo leguntur Imperium simul administrasse. Folio.vii.columna quarta.
Imperator vnde dicitur. folio.ix.colũna.ii.
Duo Imperatores an possint esse in eodem tẽpore. folio.ix.columna.ii.infine.
De Constantinopolitano Imperatore. folio.ix.columna tertia.
Electores Imperii deponere nõ possunt Imperatorem. fol.c.colũna.iii.
Imperator non potest sibi eligere consortem imperii / imo nec electores. folio.ix.col.iii.
De consuetudine circa discordes in imperio.

Tabula.

Folio.x.columna prima.
An dari possit priuilegium effectualiter stante scismate Imperij. folio.x.columna secūda
An ex permissiōe Pape possunt esse duo Imperatores. folio.x.columna tertia.
Imperialem dignitatem nō potest Papa supprimere. folio.x.columna tertia.
Quo tempore fuerit Imperium apud Gallos Folio.lxxxj.columna secūda.
De translatione Imperij a Francis in Germanos. folio.lxxxj columna tertia.
De electoribus Imperij. fol.lxxxj.col.iij.
Vtrum Imperium sit translatum in Germanos actiue vel passiue. fol.lxxxj.colūna.iiij
Contra translationem Imperij in Germanos Folio.lxxxij.columna tertia.
Primit⁹ Imperiū fuit electiuū.fo.lxxxii.co.iiij
Electores Imperij eligunt vt collegium. Folio eodem.eademq; columna.
Imperialis dignitas elect one queritur. ibidē.
An Papa melius faciat ordinando Imperium per electionē q̄ p successionē. fo.lxxxviij.co.i.
De nouissima electione Imperatoris. Folio.xviij columna quarta.
Imperiū & Papatus fraternisant. fol.x.co.iij.
De scismate in Imperio folio.xiij.columna.iij.
An Imperium habuerit ortum a deo. Folio.lxxix.columna prima.
Diuisum Imperium cum Ioue Cesar habet. Folio.xxxv.col.iij. & folio.lxxvij.colūna.j.
Propter inclusum excluditur excludendum. Folio.lxxvij.columna secunda.
Intendens ad plura id q̄ grauius est prius expedire debet. folio.vij.columna.ij.in fine.
Infinitas nihil habet honesti. fol.lxvij.col.j.
Inobediētia heresi equiparat. fol.xcviij.col.j.
Inobediēs equiparat ingrato. fol.xcviij.col.i.
Quando inobedientia equiparatur heresi. Folio.xcviij.columna tertia.
Facile hodie inimicitia nascitur inter homines Folio.xx.columna secunda in fine.
Non prestat impedimentum inhabilis. Folio.xcvj.columna prima.
Que sunt res induisibiles. Folio.xvj.col.iiij.
Incorporalia ex consequentia diuiduntur. Folio.xvj.columna secunda.
Inhumanitas fugienda. Folio.xxj.col.iij.
De interpretatione consuetudinaria. Folio.xxv. columna secunda.
Inhumanitas concessa habitatoribus alicuius loci comprehendit Iudeos. fol.xxviij.col.j.
De intellectu. Folio.xxix.columna tertia.
De instrumentis sigillatis in prepositura Patisiensi. Folio.xxxv.columna secunda.
Interpretatio prescripta dicitur esse tex.legis. Folio.xliiij.columna secunda.
Interpretatio prouerbij vulgaris.fol.lxiij.co.ij
De infinitate euitanda. folio.lxvij.colū.iiij.
Ignorantia consuetudinis inter quos est improbabilis. folio.lvj. columna quarta.
De interdicto bonorum. fol.lxxij.colū.i.
Conseruatio instrumentorum inter fratres cui competat. Folio.xlviij columna prima.
Ingratitudo in quibus nocet. fol.xcviij.col.iiij
Ioannes glosator decreti Germanus fuit. Folio.lxxx.columna secunda.
Iura & actiōes distinguntur a bonis mobilib⁹ & immobilibus. Folio.lxxiij.columna.ij.
De Iustiniano & alijs Imperatoribus. Folio.lxxviij.columna.iij.
De Iuregentium sunt sicut nomina sedes & insignia. Vbi est diuersitas inter Legistas etiā in terris Imperij statui dispositioni iuris canonici quando non est expressa decisio iuris ciuilis. Folio.xj.columna tertia.
Officium iudicis cedi potest. fol.xciij.colū.ij.
Iura extraiudicialia cedi pñt. fol.xciij.col.iij.
An inter Iudeos ius primogeniture locū habeat,vnde in verbo primogenitus dispositio exclusiua non est noui iuris introductiua. folio nonagesimotertio.columna prima.
Iudex laicus licet non possit specialiter de iure patronatus cognoscere:tñ potest in gñe & cum vniuersitate. folio.xxxvij.columna.iij.
De animabus Iudeorum. folio.xxx.col.iij.
Ius diuinum non debet a canonistis ignorari. Folio.cij.columna prima.
De iure vltimogeniture. folio.iij.colū.ij.
Iudicialia precepta an distinguntur a moralibus. folio quinto columna tertia.
Iustini loc⁹ de ꝓtrouersia iter filios. fo xx.co.ij
Ex vinculo naturali & ciuili ius queritur succedendi. folio.xxiij.columna tertia.
Iudei sunt de corpore ciuitatis.fo.xxviij.col.i.
Iudei subiiciunt statutis localib⁹.f.xxviij.co.ij
Iudeus est persona odiosa & infamis. Folio eodem.eademq; columna.
Iudei sunt de alio grege. ibidem.
Iudeus nō pōt esse iperator aut rex. ibidem.
Iudeus nō potest esse doctor. ibidem.
Vtrum Iudei secūdum ius cōmune aut legem Mosaicam succedant. fol.xxviij.colū.iij.
An & qñ ius diuinū ātiquū sit seruādū.f.lij.co.i
Iudei sunt sub protectione summi pontificis & Imperatoris. folio.xxix.colūna.ij
Iudei iter Iudeos honores repetere pñt. ibidē
Iudeis rigor & non equitas est seruanda. folio.xxix.columna prima.

Iudei vtunt iure cõmuni. fol.xxix.col.iii.
Iudei possũt dici deuoti & fideles. fo.xxx.co.i.
Inter Iudeum & hereticum nulla fit differentia secundum aliquos.fo.eodem eademq; col.
Iudei in artibus humanis nobiscũ participant. Folio.xxx.columna secunda.
De iure primogeniture. fo.xxx.columna.iii.
De iure inter masculum & feminam in succedendo fit discrimen. folio.xxx. columna.iiii.
Ius primogeniture est dignitas. fo.xxxi.co.ili.
Iura primogeniture rara sunt que feminis cõpetere possunt. folio.xxxi.columna.iiii.
Ius primogeniture non est inter filias. folio. xxxiii.columna secunda.

K

De rege Karolo comite Prouincie.folio xix.columna secunda.

L

Laici sunt naturaliter infesti clericis. fo. xxxvi.columna prima.
Mirabilis Laurentii Valle temeritas.fo. xciii.columna secunda.
Legitimatio est adoptione potentior.fol.xxii. columna tertia.
Legitimatus habet naturalia primordia. folio. xxii.columna tertia.
Legitimatis legitima debetur.fo.xxii.co.iiiij.
Legitimatio fictioni innititur.folio.xxiii.col.i.
Legitimatio similis est archimie.fo.eo.ea.col.
In legitimatione imago representata. ibidem.
Legitimatus est similis accipienti vsum toge. Folio.xxiii.columna prima.
Legitimatus homini medicato equiparatur remanente cicatrice. folio.xxiii.columna secũda
Legitimati sunt infames. ibidem.
Legitimatus dicit filius abusiuus. f.xxiiii.c.i.
Legitimatus equiparatur baptizato. ibidem.
Legitimati non sunt de stirpe. folio.xxiiii.c.iii.
Legitimati non debent reuerentiam legitime natis. ibidem.
Legitimatio per matrimonium est pingnior quauis alia. folio.xxv.columna prima.
In materia legitimationis difficilior questio. Folio.xxv.columna secunda.
Legitimatio per oblationẽ curie a quo sunt introducta. folio xxvii.columna tertia.
Legitimatio per oblationem curie non seruatur. folio viiesimoseptimo columna quarta.
Ad legem antiquam omnis reditus est commendabilis. ibidem.
Lex imperatoris non est vltra legem diuinam Fol. viceſimooctauo columna prima.
Lege Mosaica deficiente est ad ius commune currendum. folio.xxix.columna prima.
Aquo fuit p mulgata lex salica. fo.xxxiii.co.i.
Leges lõgobarde dicũtur capitl'are Caroli.ibi.
Vnde dicatur lex salica. folio.xxxiiii.colum.ii.
Legis prefatio demonstrat finalem intentionem constitutionis. folio.xxxviii.columna.ii.
Qualiter lex positiua obliget principem. folio xxxviii.columna tertia.
Vnde dicuntur leuite. folio.xxxviii.col.iiii.
Antiquitus soli de tribu Leui admittebãtur ad clericatum. ibidem.
Cessante ratione legis cessat lex.folio.xl.col.ii.
Vbi lex alicui prouidet censetur & suis prouidere.folio.xliii.columna tertia.
Vnde dicitur leua.folio.liii.columna secunda.
Lex agit potentius q̃ iudex. folio.lxxi.col.i.
Legendi fructus quis sit. folio.ii.columna.i.
Leges Iurisconsultorum constitute fuerunt ante aduentum Christi. folio.v.columna prima.
Legis substantialia. folio.ix.columna.iiii.
De lege aut constitutione dubia.folio.xi.col.ii.
Lex humana excusat in foro conscientie.folio xc.columna tertia.
Que dicatur leonina societas. fo.xc.col.i.
Valet statutum tollens legitimam.fo.xc.co.iii.
Quod contrahentes possunt potest lex. folio. xliii.columna tertia.
Nota pro legibus iurisconsultorum.fo.v.col.i.
Crudeles sunt leges minus arctantes legitimã Folio.xcii.columna secunda.
Legitima ab alimentis differt. eodẽ.fo.col.iii.
Liberorum crescente numero crescit & prorogatiua persone. fo.lv.columna.i.
Talis libellus qualis sententia presumitur. fol. lxiiii.columna.ii.& folio.iiii.col.i.
De liberalitate Pape. fo.lxiiii.columna.ii.
De triplici linea. folio.lxv.columna prima.
Limitata causa producit effectum limitãtem. Folio.lxxvi.columna secunda.
Quid pater & mater agant in liberorum procreatione. folio.lxxxij.columna secunda.
Fauorabilior est libertas alimentis. fol.xcix. columna quarta.
In incertis non in certis locus est coniecturis Folio.xiii.columna secunda.
Loca non sanctificant homines. fo.ciii.co.ii.
Contra effrenem lupum vestiũ. fol.lii.col.iiii.
Lucrari dicitur qui rem ex arbitrio agit/licet dispendiose. folio lix.columna prima.
De constitutione Ludouici de Bauaria. Folio.lxxix.columna prima.
Ludouicus pius Gallus fuit. fo.lxxx.col.iii.

M

Maioria. Folio.iii.colũna.iiii.
Maioritas est duplex. folio.iiii.col.ii.

Maioritas respectiue ad etatem est multiplex Folio quarto columna tertia.
Mare anglicanum. folio.vij.columna.iij.
Matrimonium precedentia impedimēta purgat. folio.xxv.columna.iij.
Masculinum non semper comprehendit femininum. folio.xxxj.columna.iij.
Excluſa matre excludit filius. fo.xxxiiij.c.iij.
Nullum malum peius est q̄ christianos ſuis inuidere ſacerdotibus. fo.xxxvij.col.iij.
De manſilijs. fo.lvij.col.j.
De manſione principali. fo.eodē eadēq; col.
Quando maſculinum non comprehendit femininum. folio.lxv.col.j.
Maioricatus quid ſit. fo.iij.col.iij.
Maioris appellatione quis veniat fo.iij.col.iij.
Maioritas in dubio ſumitur reſpectiue ad etatem. folio.iiij.columna.ij.
Ex duobus malis minus est eligendum.folio. lxxxvij.columna.iiij.
Maſcul⁹ preſumit viuacior femina.f.xiiij.c.ij.
Mediolanenſis archiepiſcopus dignior est Rauanatenſi. fo.x.col.iiij.
Medicinas a Iudeis recipere non debemus. Folio.xxviij.columna.iij.
Peritia rei militaris. fo.xviij.col.iij.
Contra milites hodiernos. fo.lij.col.iiij.
Minores etate in cōſilijs dandis primo loquūtur. folio.liiij.co.iiij.
Per monachationē non deſinit quis eſſe ciuis. Folio.xxxvij.col.iiij.
Monachi ſunt preferendi canonicis regularibus. folio.xlix.col.iiij.
De modo alimentorum. fo.l.col.iij.
Molendinum inter mobilia computatur.folio lviij.columna.iij.
Non dicitur in loco morari qui in motu est. Folio.lxxij.col.iiij.
De quadruplici monarchia. fo.lxxviij.col.iij.
De monacho primogenito. fo. xcvij.col.ij.
Quando mulier ſit maſculo preferenda in diſpoſitione inſtrumētorum. fo.xxxii.c.ij.
Mulier cito creſcit ſicut mala herba.fo.eo.c.iij.
Mulieres legis condende poteſtate carent. Folio.xxxij.col.iij.
In mulieribus donum prophetie cadit. folio. xxxii.columna.iiij.
Rare ſunt bone mulieres. fo.xxxiij.col.j.
Mulieres philoſophis hodiernis poſſunt comparari. fo.xxx.col.j.
De commoda mutatione loci. fo.lvij.col.ij.
Mulieres non debent eſſe deterioris conditionis q̄ maſculi. fo.xxij.col.iij.

Naturale ius. folio.xxj.col.iiij.
Eſſe legitimum vel illegitimum nō eſt a natura. fo.xxii.col.ii.
Naturalis cauſa preponderat accidentali.folio. xxiii.columna.i.
Naſci non poſſunt duo infantes vno impetu. Folio.vii.columna tertia.
Natiuitatis incertitudo multiplicit cauſat.ibi.
An appellatione generis & poſteritatis comprehendētur nati ex feminis. fo.lxxxii.col.i.
Cauſa naturalis potentior est accidentali .folio lxxxviii.col.ii.
Robuſtior in geminis preſumitur citius exiuiſſe de carcere materni uteri. fo.xiiii.col.ii.
Qualiter cauſetur incertitudo natiuitatis. fo. ſeptimo columna tertia.
Negatiua deuotans impotentiam ſignificat neceſſitatem preciſam. fo.xxxix.col.ii.
Pro nepote contra patruum. fo.xlii.col.iii.
Nemo poteſt ſibi eam legem dicere a qua ſibi recedere non liceat. fo.xliiii.col.i.
Quis veniat appellatiōe nepotis. fo.lxv.c.iii.
Nepos ſuccedens auo an ex ſuo capite vel patris veniat. fo.lxv.col.ii.
Nepotes cum patruis ſuccedunt in ſtirpes & non in capita. fo.lxvi.co.i.
An nepotes inter ſe ſuccedant in ſtirpes vel in capita. folio.eodem.
Nepotis appellatione quis veniat. fo.iiii.co.ij.
An nepos ſit preferendus patruo vide amplisſime queſtione.xxv.libri primi in qua Baldus dicebat ſe oculos nycticoraceos habere. fo. xxxix. col.iiii.
Item dicit Baldus q̄ determinare hāc queſtionem eſt magis ſuperſtitioſum q̄ diſcretum. Folio.xlv.col.iiii.
Nobilitas in beneficialibus eſt in conſideratione. fo.lix.col.iii.
Qualitas extrinſeca in nobili preſumitur.folio lix.columna.iiii.
Nobilis preſumitur ſtrenui animi. ibidē.
Nobilis an ſit procrimine carcerandus. folio. lx.columna prima.
De nobilitate. fo.lx.col.iiii.
Non eſt nobilitas ſine virtute. ibidem.
Nobilitas & ſcientia equiparantur.fol.lxi.co.j.
Que ad nobilitatem perfectam requiruntur. Folio. lxi.columna.ii.
De triplici nobilitate. ibidem.
Nobilitas a genere paterno procedit. folio. lxxxii.columna prima.
De fauoribus nobilitatis. fo.lix.col.iii.
Numerus ſingularis non reſoluitur in pluralem. fo.ix.col.i.

O

IN oblationibus & processionibus debet secundogenitus primogenito cedere. fo. xlix. columna. iii.
De prelatione in oblationibus. eodem.
Officia publica sunt feminis interdicta. fo. xxxi columna. i.
Cur officium non debetur carni & sanguini. Folio. lxxxix. col. iii.
In electione officialium inspicienda est artis peritia. fo. xxxviii. col. iiii.
Que sit opiuio communis. fo. xxxvi. col. iiii.
Ordinis prioritas arguit quem esse maiorem aut digniorem. fo. x. col. iiii.
Antiquitus non vnicuiq; datum erat vt assumeretur ad ordines. fo. liii. col. i.
De Othone imperatore. fo. xxxix. col. iiii.
Quando est de ordine curādum. fo. x. col. iiii.

P

PApa & iperator ferre possunt sniam non conformem libello. fo. xxxii. col. ii.
An papa aliquid possit circa patrimonialia alicuius. fo. c. col. iiii.
An Papa sit maior Imperatore. folio. c. col. ii. et. iiii.
Singularia verba Alberici cōtra Papam. Ibidē
Papa in beneficialibus habet plenitudinem potestatis. fo. ci. col. ii.
An Papa sine causa possit deponere episcopū. Folio. xcix. col. iiii.
Papalis potestatis restrictio. fo. x. col. iii.
Presumptio p Romano pōtifice. folio. lxxxi. columna. i.
Facta Pape aliqñ excusanť. folio ciii. col. iij.
De contētione inter Papam Bonifacium octauum & Philipum regē francie. fo. xxxvii. c. iii.
Papa aliquando magis est partialis q̄ apostolicus. fo. xl. col. iiii.
Pactum facilius tollitur q̄ ius commune. fo. ciiii. col. ii.
Quare dignitas Papalis nō transfertur successione. fo. lxxxix. col. ii.
Factum patris prodest omnibus filiis. fo. xxi. columna. ii.
De patrefamilias. fo. xxvii. col. i.
Pater Iudeus tenetur prestare alimenta filio christiano. fo. xxix. col. iiii.
Pater & filius censetur eadem persona. fo. xlii. columna. iii.
Pater quare plus diligit filium q̄ filius patrem.
Pater a filio non distinguitur. fo. xliii. col. ii.
Portio patris in filium est transfusa in procreatione fo. xliiii. col. ii.
Pater in filij creatione prebet formam & mater materiam. ibidem.
An pater habeat necesse omnes liberos instituere. fo. li. col. ii.
Pater est melior amicus q̄ habeat filius. folio. lxxxvi. col. iii.
Pater quandoq; in filios est tyrannus. folio. lxxxvi. col. iiii.
Patrie quilibet obnoxius. fo. lvi. col. iii.
Paria sunt esse ciues & haberi pro ciuibus. Folio. xxvi. col. i.
Natura possessionis. fo. xvi. col. iiii.
Que ciuitates propter peccatum contra naturam perierunt. fo. xcix. col. iiii.
Peregrina est primogeniture materia. fo. ii. c. i.
Prima descriptio primogeniture. fo. iii. col. i.
Populus est docēdus nō sequēdus. fo. xix. c. i.
Primogenitura est de iure gentium. folio. iiii. columna. iiii.
Primogenit⁹ diuersi mode accipitur. fo. vii. c. i.
An ius primogeniture vendi possit. fo. cli. co. i.
Priuatio presupponit habitum. fo. x. col. i.
Contra prelatos. fo. xii. col. ii.
Que sit vera probatio. fo. xiiii. col. iii.
Presumptio quedam iuris, quedam hominis. Folio. xiiii. col. iiii.
An contra iuris presumptionem probatio admittatur. fo. xv. col. i.
Presumptio iuris simplex & duplex. Ibidem.
Quesibilia priuilegio possunt induci consuetudine. fo. xvii. col. ii.
Contra principes auaros. fo. xvii. col. iii.
Princeps debet esse amator castitatis. fo. xxvi. columna. iii.
Ratio iuris primogeniture. fo. xxi. col. ii.
Princeps non potest mutare presumptionem nisi in fictione. fo. xxiii. col. iiii.
Primogenitura est dignitas. fo. xxviii. col. ii.
Predicatio est mulieribus prohibita. fo. xxxii. columna. iii.
Priuilegium a consuetudine largitum clericos comprehendit. fo. xxxiv. col. iii.
Princeps ex leui causa nō debet a suo principatu priuari. fo. xcix. col. iiii.
Princeps non potest tollere rem suam gratis. Fo. ci. col. i.
Presbyteri loco leuitarum successerunt. folio. xxxviii. col. iiii.
Plus valet in armis paucitas docta q̄ multitudo indocta. fo. xxxix. col. ii.
Non est presumuendum principem alicui vel le ius suum auferre. fo. xl. col. i.
Qualiter dicātur omnia esse principis. Ibidē.
Primogenitura in filio regis est prima dignitas post regem. fo. xli. col. iiii

Tabula.

Ius primogenitute equiparatur iuri accrescendi. fo.xlii.col.iiii.
Priuilegium q̃ tumcũq; personale transit in filium. fo.xliii.col.i.
Ius primogenitute a filio viuente patre potest vendi. fo.eodem.
Quando priuilegium personale cum persona extinguitur. fo.xliii.col.ii.
Esse primogenitum est qualitas que ita inest sicut esse vtrinq; coniunctum. fo.eodem.
Soli primogeniti in veteri testamento pro sacro ministerio assumebantur. Folio.xlvij. columna prima.
Primogenitus honorabilis est. ibidem.
Ius primogenitute varias habet appellationes. ibidem.
Primatus dicitur respectiue ad primogenituram. folio.xlvij.colũna.ij.
Primatus pro superioritate sumitur. ibidem.
Primates qui dicantur. ibidem.
Primates antiqtus erãt in foro seculari. ibidẽ.
Prima prerogatiua primogeniti. fol.xlvij. columna tertia.
Priuilegium successoris secundum varietatẽ temporis & persone debet attendi. fo.xlviij. columna secunda.
Primogeniti antiquitus Ioues dicebantur. Folio.xlviij.columna.quarta.
Solis primogenitis construendarum ciuitatũ authoritas cõpetebat. fol.eodẽ.eadẽq; col.
Qui prior est tempore prior est in iure. Folio.xlix.columna prima.
Vnaqueq; prouincia suo sensu abundat. Folio eodem.columna secunda.
Prerogatiue primogenitute. Folio.xlix columna tertia.
Predicatores ceteris mendicantibus prehonorandi sunt. Folio.xlix.colũna quarta.
In patrimonialibus nulla est Pape authoritas. Folio.lij. columna quarta.
Primogenito ius faciende fidelitatis competit. Folio.lv.colũna quarta
Vox pretoris vox dei quam posuit in ore pretoris. folio.lviij.colũna secunda.
Malus princeps caponi comparatur. Folio.lix.columna prima.
De verbo predium. ibidem.
De predio rustico & vrbano. folio.liij.col.ij.
Prelegata ab hereditate differunt. fol.lxviij. columna quarta.
Priuilegiũ equipollet nature. fol.lxix.col.iiij.
Priuilegium est stricte intelligendum.ibidem.
De priuilegio Mediolanen. fol.lxxij.col.ij.
Prefatio huius libri. fol.ij.colũna.i.&.ij.
Contra perpetuantes in domibus suis certas dgnitates. folio.lxxviij.colũna.ij.
Primogenitura quo iure introducta est & firmata. folio.iiij.columna tertia.
Primogenitute ius est inter precepta iudicialia veteris testamenti. folio.iiij.colũna.iiij.
Presumptio habetur pro charta liquida. Folio.lxxx.columna quarta.
Quis cẽsetur primogenitus in partu gemino vbi de egressu est dubietas. fo.vij.col.iij.
Iure primogenitute venientia ad filios conferenda non sunt. fo.viij.col.iiij.
De principatus vnitate. fo.viij.col.iiij.in fine.
Quare primogenitus preferatur in regno. fo. lxxxv.col.j.
Qualiter intelligitur q̃ omnia sunt principis. Folio.c.col.i.&.fo.ci.col.x.
Communiter magis diligitur primogenitus. Folio.lxxxv.col.i.
Perfecti⁹ est qđ a pluribus fit.fo.lxxxvi.col.i.
Vtrũ ius primogenitute in partu gemino vtriq; debeatur. fo. viii.col.iii.
Vtrũ in partu gemino neutri debeatur ius primogenitute. fo.ix.col.j.
Nota pro primitijs. fo.xi.col.iiij.
Vtrum inter geminos pro iure primogenitute fit ad iudicium sortis recurrendũ. fo.xi.col.iiii.
Contra prelatos. fo.xii.col.ii.
Potentior est prohibitio q̃ promissio. fo.xii. col.iii.
Vnde dicitur puer. fo.lxxxviii.col.iii.
Inferiores principatus a summis regulantur. Folio.lxxxix.col.i.
Si gemini de primogenitura contendant & sorte contentio decidenda sit,an ipsi soli sine alijs filijs mittere sortem debeant vel omnes filij simul. fo.xiii.col.i.
Vtrum in partu gemino sit in primogenitura gratificatio. fo.xiii.col.ii.
Si deficiẽtibus masculis feudum ire debeat ad vnam feminam & extãt plures femine an succedet primogenita vel locus sit gratificationi. Folio.xiii.col.iii.
Resolutio pro partu gemino circa primogenituram. fo.xiiii.col.i.
Ex presumptione iuris oritur prima probatio Folio.xiiii.col.iiii.
Aliquando contra presumptionem iuris & de iure admittitur probatio. fo.v.col.ii.
Priuationis pena non est imponenda nisi iure caueatur. fo.xcix.col.i.
Vera diffinitio primogeniture. fo.iii.col.ii.
Triplici lege firmatur ius primogenitute. fo. iiii.col.iiii.

Vtrum ius primogeniture sit cessibile in aliū. folio. xciij.col.j.
In rebus diuisibilibus ratione primogeniture competentibus vterq; geminorum est censendus primogenitus.folio. xv.col.iij.
In rebus indiuisibilibus ratione primogenitu re competentibus censendus est primogenitus cui suffragatur possessio.folio. vicesimosexto. columna tertia.
De commoditate possessionis.folio . decimo sexto.columna tertia.
Ius primogeniture ē priuilegium personale.fo lio. xcij.col.j.
Priuilegium personale in heredem non trans it.folio. eodem.
Priuilegium in dubio censetur reale. folio. ibidem.
Vtrum natus ante regnum adeptum vel natus post censeri debeat primogenitus regis . fo lio. xix col.j.
Ius primogeniture est radicatum in persona primogenita..folio. xcij.col.j.
Priuilegium quo derogatur iuri diuino est stri ctissime intelligendum.folio. ibidem.
De controuersia filiorum Dauid circa primo genituram.folio. xx.colū.ij.
Vtrum legitimatus per rescriptum principis primonatus excludat secundogenitum legiti mum tanq̄ primogenitus.folio.vicesimosecū do.columna prima.
De duplici priuilegio.folio. nonagesimotertio columna tertia.
De prebenda theologali.folio.nonagesimoter tio.columna quarta.
De priuilegio personalissimo. folio. nonagesi mo tertio.columna quarta.
An regnum ad primogenitum iure sanguinis vel hereditario transferatur.folio.eodem.
Vtrum legitimatus primogenitus per subse quens matrimonium excludat in iure primo geniture secundogenitum legitimum.folio. vicesimoquinto .columna prima.
Vtrum primogenitus legitimatus per obla tionem curie excludat secundogenitum legiti mum in iure primogeniture.folio. vicesimo septimo.columna tertia.
Vtrum Iudeus primogenitus Iudei patrissa, milias gaudere debeat iure primogeniture. folio. eodem.col.iiij.
Vtrum filius primogenitus Iudei gaudeat iu re primogeniture si ad fidem christianam con uertatur patre remanente in iudaismo. folio. vicesimonono.columna secunda.
Prescriptio habet vim pacti, folio centesimo quarto.columna quarta.
Vtrum filius Iudei primogenitus gaudebit iu re primogeniture fratre suo coherede ad fidē christianam conuerso.folio.tricesimo . colum na prima.
An filia primogenita excludat filios natiuitate posteriores a iure primogeniture.folio.tricesi mo.columna quarta.
De consuetudine regni Francie ratiōabili pri mogenita regis nō succedit in regno.folio. tri cesimoprimo. columna tertia.
Vtrum inter filias ius primogeniture locū ha beat.folio. .xxxj.colū.iiij.
Vtrū stante consuetudine q̄ extantibus mas culis fœmina ius priogeniture habere nō pos sit si semel fœmina admissa fuerit ad ius pri mogeniture superueniente masculo perdat il lud.folio. xxxiij.colū.iiij.
Quare filia primogenita regis Francie nō suc cedat in regno.folio. xxxiiiij.col.j.
Vtrum filius ex filia primogenita ius primo geniture consequatur. folio.tricesimoquar to.columna tertia.
Qui non potest priuare nō potest id facere ex quo iudicatur priuatio.fol. xciiij.col.iij.
Primogenitura equiparatur ingenuitati.folio. nonagesimosexto.columna secunda.
An clericus primogenitus dici debeat & iura primogeniture p̄sequi.folio.xxxv.col.secūda.
In veteri testamento primogeniti erant sacer dotes & deo sācti ficati.folio.xxxviij. colū.iiij.
Vtrum filius primogeniti filij regis preferen dus sit patruo suo eiusdem regis secundo ge nito tanq̄ primogenitus in iuribus primogeni ture p̄sertim in regno aui sui.folio.tricesimono no.columna tertia.
Vtrum posthum⁹ ex primogenito mortuo p̄ ferendus sit patruo quo ad successionem aui regis.folio. xlv.col.iiij.
Vtrum primogenito furioso priuato filiusei⁹ sane mentis excludet secundogenitum pri mogeniti fratrem. folio . nonagesimoseptimo columna quarta.
An pater possit priuare filium suum primoge nitum iure primogeniture propter inobedien tiam.folio. xcvij.col.iiij.
Quo tempore prescribitur ius primogenitur folio. cv.col.ij.
De excellentia iuris primogeniture & diuers nuncupatione eius .folio . quadragesimosep mo.columna prima.
Quotuplex est ius primogeniture.folio eodē columna tertia.
Primogenitus habet aliquas prerogatiuas ivi

ta patris & aliquas post mortē. folio. septimo. columna tertia.
Antiquitus soli primogeniti erant sacerdotes folio. eodem col.iiij.
Inter loquendum cedendum est primogenito inter fratres. folio. eodem.co.iiij.
Fratres primogeniti tenentur sibi iure reuerentiali. folio. xlviij. co.iij.
Vtrum omnes primogeniture prerogatiue hodie locum habeant. fo. xlix.col.iij.
Primogenitus an possit benedicere suis fratribus. fol. lij.col.ij.
De consuetudine parisiensi circa primogeniturā. fo. lvj.col.iij.
An primogenito competat electio iugeri terre vel volatus caponis. fo. lix.col.j.
An primogenitus qui elegit vnam mansionē pro principali variare poterit & alium deligere. folio. lxij.col.j.
An primogenitus habebit optionem inter mansiones quando sunt omnes omnimodo similes. folio. eodem.col.iiij.
Vtrum filius primogenitus habens maiorem portionem in hereditate patris aut matris Ratione primogeniture teneatur eorum creditoribus maiorem partem debitorum exsoluere. folio. lxviij.co.ij.
Quando datur primogenito iugerum terre loco mansionis principalis an primogenita gaudere debeat iure primogeniture sicut primogenitus gaudet. fol. lxiiij.co.iiij.
Vtrum circumscripta consuetudine primogenitus consequi debeat ius primogeniture i hereditate patris & matris. folio. lxix.col.j
An voleat prescriptio cū mala fide. fo.c. col.ij.
An prerogatiua iuris primogeniture consuetudinarij extendatur ad bona extra territorium cōsuetudine sita i bonis mobilib⁹. fo. lxx. co.j.
In prescriptiōe requirit̄ ius & fct̄m. fo. cv. co. ij
An consuetudo iuris primogeniture vnius territorij extendatur in bonis mobilibus extra illud territorium existentibus. fol. lxxij. col.iij.
An consuetudo iuris primogeniture vni⁹ territorij extendatur ad iura & actiones alterius territorij. folio. lxxiij.col.iij.
An primogenitus gaudeat prerogatiua cōsuetudinaria in preiudicium clerici secundogeniti. folio. lxxv .col.iiij.
An tres primogeniture in dignitate imperiali aliquando locum habeat. folio. lxxviij.col.ij.
An ius primogeniture habeat locum in regnis & principatibus. folio. lxxxij.col.iij.
An filius primogenitus succedat in regno & q̄re. folio. lxxxiiij.iij.
Vtrum primogenitus pretextu consuetudinis possit succedere sine scrupulo conscientie i tota hereditate paterna. folio. lxxxix.col.iij.
Vtrum sccedente primogenito in totum alij filij mendicare debeant. folio. xcj.col.ij.
An ius primogeniture sit cessibile. fo. xciij.co.j
An regnum ad primogenitum iure sanguinis vel hereditatio transferatur in secundogenitū folio. xciiij.col.iiij.
Vtrum ius primogeniture ad secundogenitū transferatur propter furorem primogeniti. folio. xcv.col.iiij.
An ius primogeniture possit prescribi. folio cētesimoquarto. columna quarta.
Prescribi potest q; non prohibetur. folio eodē eademq; columna.

Q

De qualitate adiecta verbo. folio. vicesimoquinto. columna tertia.
Quando incipiat puadragesima mediolani & anuenientes ad mediolanum possint comedere carnes his diebus quib⁹ medio lanensibus licet. folio. lxxij.col.ij.
Quilibet & omnis differunt. fol. lxj.col.iiij.

R

Ratio est anima legis. fo. xij.co.iij.
Quando ad iudicia & presumptiones ē recurrendum. folio. xv.col.j.
De annuis redditibus. fo. lviij.col.iij.
Regna sunt successoria de consuetudine Folio. xi.col.i.
Quod regnum sit indiuidum. fo. xvii.col.ii.
Obiectio innuens regni diuisibilitatem a gallica historia. fo. xvii.col.iiii.
Regnū autum & paternum. fo. xix. col.ii.
Esse regni in dignitate consistit. fo. xxxiiij.co.j
Regnum Cicilie est feudum Ecclesie. folio quadragesimo. columna tertia.
Regnum defertur naturali ordine. fo. xlj.col.ij.
De regno Cicilie & Anglie. fol. xl.col.iiij.
Quando fuit regnum Cicilie donatum. ibidē.
De varia regnorum ratione. fo. lxxxiiij. colū. j.
Declaratio auctoritatis regnum nō capit duos folio. viij.col.j. & folio. ix.col.ij.
De regnis christianorum. fo. lxxxiiij. col.j.
Quid corona regia designet. folio. decimoseptimo. columna tertia.
De regnis Asie. folio. ibidem.
De regnis Aphrice. folio. eodem.col.ij.
Regnum est indiuisibile. folio. viij.col.j. in fine.
De regnis in Europa. folio. octogesimotertio. columna secunda.
Quod regnum alicujus per duos administrandum non sit & de inconuenientibus que inde

occurrerunt. fo.lx.col.j.
De regni successione. fo.lxxxviij.col.j.
Q; iure sanguinis reguum ad secundogenitū transferatur. fo.xciiij.col.iij.
Regnū non regitur more feudi. fo.xcvij.col.j.
Nō parcit populis regimē breue. fo.xvij.co.iij.
Regimina consuetudine fiūt naturalia. folio. lxxxvij.col.iiij.
Regula correlatiuorum est regula patium. Folio. lxix.col.iiij.
Regule cancellarie cardinales non ligant. Folio. xxxvj.col.j.
Regule iuris tūpuntur fauore nobilitatis. Folio. lix.col. iij.
Reliquie patris conseruantur in filijs. fo.xliij. col.iij.
Remediū ordinarium tollit extraordinariū. Folio. xxxiij.col.ij.
Quare representatio habet tantum locum in linea directa, fo.lxvj.col.j.
Vtrum representatio porrigatur ad pronepotes & alios inferiores. fo.lxvj.col.iij.
Res eadem non patitur diuersum ius .fo.xxj col.iij.
Respondenti dare instantiam sufficit. fo.xvj. col.ij.&.folio.xcvij col.iij.
Restitutio per viam iustitie concessa pingulus succurrit q̄ gratiosa. fo.xxv. col.iiij.
Restitutus ad ea que sunt deperdita dispositione iuris restituitur. Ibidem.
Respublica ecclesie equiparatur. fo.xxxvij. col.ij.
Reuerentiā debent reges & pricipes episcopis & archiepiscopis. fo.lvj.col.j.
Vnde dicti sunt reges longobardi. folio. xxxiiij.col.ij.
Rex francie nullum recognoscit in superiorem Ibidem.
De rege Roberto cicilie. fo.xxxix.col.iiij.
Rex Robertus fuit secundus Salomon. Folio. xlj.col.ij.
Rex insipiens est denarius eneus .folio. lxxxvij.col.iiij.
Rex francie ante coronationem administrat. Folio. xx.col.iiij.
De concrouersia inter regem francie & regem anglie. fo.xxxiiij.col.iiij
Quilibet rex est in rebus suis. fo.ix.col.iij.
An expedientius sit principem vel regem per electionem assumere vel per successionem. Folio. lxxxv.col.iiij.
De rege alexandro & Masinissa. fo.lxxxviij. col.iij.
Rex quando possit deponi.fo.c.col.j.&.ij.
De quattuor regibus a summis pontificibus depositis. fo.c.col.ij.
De rege castelle domno Petro & Henrico fratre illegitimo. fo.c.col.iiij.

S

Sacerdotes & clerici sunt pars ciuitatis. Folio. xxxvj.col.iiij.
De sacerdotibus malis. fo.xxxvij.col.iiij.
In mente iudicis aduocati aut Doctoris debēt esse duo sales. fo.xxxiiij.col.ij.
Plus sapientie maturitas q̄ corporis canicies considerāda est. fo.lv.col.iij.
De more scole socratice. fo.xl.col.j.
De scholaribus. fo.lxxj.col.iij.
Scientia nobilitat hominem. fo.lxi.col.ij.
Vtilius est scandalum nasci q̄ veritatem relinqui. fo.xlv.col.ij.
De translatione sedis apostolice. fo.c.col.ij.
Senatores an possint simul esse duo fratres ieadem curia. fo.lx.col.iij.
Sensus litteralis prius est considerādus q; allegoricus. fo.clij.col.iiij.
An semper sit ferenda sententia conformis libello. fo.xxij.col.ij.
De sequestro fo.xvij.col.iiij
De simplici sermone. fo.lxix.col.ij.
Sexus masculinus in multis prevalet sexui feminino. fo.xxxij.col.ij.
De signis maioritatis. fo.xl.col.j.
An sit simoniacum dare pecuniam pro papatu vel imperio. fo.xij.col.ij.
Duplex sors. fo.xii.col.iiij.
Contra iudicium sortis. fo.xviij.col.j.
Solonis lex vnica, fo.xxxii.col.iii.
De iudicio sortis. fo xi.col.iiij.
De spurio. fo.xxii.col.ii.
Spes successionis non curatur. fo.xxv.col.iii.
Duo specialia circa idem non debent concurre re. fo.lxix.col.iii.
Satyrica inconstantia. fo.ii.col.ii.
De congregatione trium statuum regni francie. fo.xix.col.i.
Statutū condere est iurisditionis.f.xxxv.c.iiii.
Statutum pro publica vtilitate non dicitur esse contra libertatem ecclesie. fo.xxxvii.col.i.
Quando statuta ad non subditos extendātur Folio. xxxvi.col.iiii.
Statutum respiciens communem vtilitatem clericos ligat. fo. xxxvii.col.i.
Quando dicatur statutum contra libertatem ecclesie. fo.eodem.col.ii.
Qualiter statuta localia firmantur iuris cōmunis auctoritate. fo.lxxii.col.i.
Statuta nō debent seruire de vēto.fo.xc co.iiii.

Tabula.

Statutū potius debet esse superfluum q̄ quis eo ledatur. fo.xcj.col.j.
Verba non adaptantur ad impossibilia statuēti. fo.xcij.col.j.
Aliud est quando verba statuti sunt in rē scripta & aliud quando in personā. fo.lxx.col.iij.
Subiecta talia sunt qualia permittunt eorum predicata. fo.iiij.col.j.
Successio bonorū diuiditur in allodialia & feudalia. fo.xxiiij.col.ij.
De successoris qualitate. fo.xxv.col.ij.
Successio equalis est de iure inter liberos. Folio. xxviij.col.iij.
In successione dignitatum consuetudo est seruanda. fo.xxxiiij.col.iij.
Subrogatū debet sapere naturam eius cuius loco subrogatur. fo.xxxviij.col.iiij.
Sui heredes sunt fauorabiliores extraneis. Folio. xj.col.iiij.
Querentibus singulis que sua sunt non est mirandum. fo.xc.col.iij.

T

QVando tēpus necessario probandum sit. Folio.xiiij.col.iij.
De efficacia temporis.fo..ciiij.col.iiij.
Terminorū interpretatio qualis sit commoditatis. fo.iij.col.j.
Testamenti factio & hereditas est de iuregentium. fo.iiij.col.iij.
Cedant arma toge. fo.xlv.col.iij.
Tractatus diuisio. fo.ij.col.ij.
Translato sacerdotio facta est legis translatio. Folio. iiij.col.iiij.
Tutores hodierni iurare debēt. fo.xxix.c.iiij.

V

VErbum ad lectores. Folio.ij.col.j. et folio.cv.col.iij.
Verba naturaliter & non ciuiliter sunt intelligenda. folio.iij.col.iiij.
Verba sunt accipiēda secundum materiā subiectam. fo.iij.col.j.
Verba narratiua non disponūt fo.v.col.ij.
Verba narratiua legis aliquando disponunt. Folio. v.col.iiij.
Verba potiua sunt intelligenda in sensu naturali q̄ ficto. fo.xxiij.col.j.
Verbum ex integro rem perfectam significat Folio. xxix.col.iij.
Verba narratiua que in iuribus inseruntur pro iure allegantur. fol.xxxi.col.ij.
Verbum preteriti perfecti & imperfecti tēporis Folio. lxxvij.col.j.et.ij.
Verba generalia debent ad habiles referri. Folio. cv.col.ij.
Verum dicit q̄ habet aliquid veritatis mixtū. Folio. xliiij.col.iij.
Qui in vtero est p̄ nato habetur quo ad suum commodum. folio.xlvi.col.ij.
De vestiū decentia & indecentia. fol.lij.col.iij.
Qualiter veritas odiū pariat. fol.xvij.col.iiij.
Media via eligenda. fol.xix.col.prima.
Veritatis vie non delentur perfictionem.
Certa via eligenda est. fol.lxxxvj.col.i.
Vicinitas aliquādo parit iacturā. xcix.col.iiij.
Virtuosi sunt in honoribus preferendi. Folio.lxxxvij.col. quarta.
De virtute. fo.xviij.col.ij.
Viri mulieribus preferuntur. fo.xxxij.col.iiij.
Plus valet vmbra senis q̄ gladius iuuenis. Folio.xlvij.col.ij.
Vnum negans aliud concedit. fol.xxix.col.i.
Voluntas tacita idem operari debet vt expressa. fo.lxxi.col.prima.
De communi vsu loquendi lxv.col.j.
Contra vsurpantes dicta aliorum tacito auctore. Folio.xxxix.

¶ Finis Tabule.

Joannes le Cirier domino Antonio a prato illustrissimo

Gallie vtriusq; minorisq; Britannie Cancellario Salutem.

C.Ille Plinius naturalis historie scriptor vberrimus Lampidonem Lacedemoniam miro felicitatis preconio efferebat/quod vna (inquit) feminarum in omni euo regis filia/regis vxor/regis mater fuisset/vnam Berenicen que filia soror/mater Olympianicarum/vnam Curionum familiam :in qua tres cõtinua serie oratores extiterunt:alteram deniq; vnam Fabiorum:in qua tres continui principes senatus. M. Fabius Ambustus/Fabius Rutilianus filius. Q. Fabius Gurges nepos. Qualis ergo tibi illustrissime Cancellarie debeat gloria quoue singulari felicitatis fastigio euehendus sis,nõ satis cõpertũ est. Lãpidoni etem Bereniceq; quicquid hinc laudis scaturit generi tribuendum est. His autem familijs & si virtuti longe profecto eximius te felicitatis supra triploma specimen illustrat/decorat/insignit. Vnus namq; nõ oratoris/non vnius tantum principis senatus dignitate splendicas,at vtriusq; Gallie minorisq; Britãnie monarchiam q̃ plurimis senatibus triũphantem sapiẽtissime moderaris. Moderaris inquã & iure quidem. Tanta est nempe tui ingenij tam admiranda in rebus agendis dexteritas ,tanta maiestas tam deniq; matura sedulitas,vt incredibilem pene negociorum molem(quam celifer etiam Athlas detrectaret) diuina quadem prudentia librato dictamine prudẽter extrices compositiusq; exequaris. O q̃ vaste exclamasses Plinii si virum hunc quasi nature miraculum quoddam tuis seculis offẽdisses. Vis etem a virtute felicitatẽ dimetiri?nulla dubio procul virtutũ species que stabilẽ in hunc sedem non delegerit,ita vt nominis sui exellentia ad barbarissimas quasq; nationes iam cumulatissime penetrarit. Verum hec inter ceteras primaria auctoratissime Cancellarie precipua quadam commendatione te plurimum extollit,quoniam studiosorum & quod mirifice rem adauget sine discrimine amantissimus sis. Suum namq; Stilponem Ptolemeus rex/suũ Aristipum Dionysius syracusanus/Menedemum Antigonus/Methrodorum Mithridates/Liconem Troadẽsem Attalus,cõpluresq; alii peculiari beneuolentia suos complexi sunt Philosophos:tu autem nunc hunc non illum solum habes gratissimum sed cunctos disciplinarum zelatores dilectionis equalitate prosequeris/ hos foues/hosvbi res ex arbitrio tuo prorsus gerit ad varia dignitatũ culmina euehis. Quo fit vt coetaneis nostris maiores deo optimo maximo gratie habende sint q̃ diebus vite tue nasci contigerit vt non dissimili argumẽto Philippum Macedonem Aristoteli pro Alexandri natalitiis scripsisse legimus. Non ab re igitur virorũ consummatissime hec nostra primogenita seu mauis lucubrationũ nostrarum primitias quasi libertinas operas tibi obseruãdissimo patrono deuouemus, vt laborum nostrorum memor nos primario cõsultissime Parisiensis Decretorum facultatis (hactenus felici pulpito iamdudũ addictos)aliquando emancipare digneris. Hoc autem munusculum & si sublimitate tua indignum non respuas. Non ignoramus etenim quidquid eo clauditur protritissimum apud tuam celsitudinem esse. At vbi trepide res ageretur id tandem iudicium nostrum confirmauit:quod Superiori Aphricano q̃is nihil deesset quod ad Maximi Imperatoris laudem attineret,attamen Cyripediã nunq̃ e manib⁹ ponebat/gloriabaturq; etiã se eã lectitando aliquid tẽporis cõtriuisse. Hoc ergo qualecũq; sit munus nostrum,atticum licet nitorem haud redoleat,grata tamẽ fronte excipias. Ampliori namq; posthac & iam inchoato opere cum plus ocii nacti fuerimus te donabimus . Bene vale virtutum exemplar & sola studiosorum spes,summamq; inter mortales felicitatem tuam perpetuet altissimus.

¶ Eiusdem ad eundem Epigrãma.

Vt vario pratum splendescit flore nitescens,
Regia sic proprio nomine sceptra micant
Prata virent herbe redolent & gramina serpũt
Quum bene decliui riuus oberrat aqua
Sic vir summe vires & spiras Balsama pratum
Nam virtus riuo te rigat alma suo
Pascua prata parant(at tu discrimine magno)
Ignauum passim pratum alit omne pecus.
Respuis aurati pecudes sed velleris:aptos
In decus extollens tu bonitate foues.
Clara Samo taceas Niliotica prata facessant
Vberius pratum gallica terra tenet.

Joannes Comes et dominus de Gallinario monte

domino Ioanni le Cirier Parisiensi iuris peritissimo ac consultissime iuridice facultatis in famosissima academia Parisiaca primo legenti ordinario doctissimo preceptori suo summopere colendo. S. P. exoptat.

Iu multumq; cogitanti mihi qua in re apud posteros meritissime glorie tue testis essem mi preceptor, & aceruo quem multiiuga eruditione longaq; professione cumulasti adderem granulum, oblata est demum opportūitas quidem maxima, & cui nec semel nec hac vna pagella satisfecero. Nam biennio te audiēs tam cum stupore admiratus sum q̄ veneratus admiratione tui exaugente flagrans ad iuris sanctiones desiderium, Verum & si mea hactenus in penetralibus admiratio resederit, iam continere nequiui, quin & cuiuslibet generis homines participes efficerem, ita vt in me non solum sed & in singulos mortalium oculatissime penetraret. Audiui etenim his diebus arduum opus in frequētem quotidianamq; primogenitura materiā nusq̄ ad hec vsq; tempora ad plenum digestam, ex officina tua improbo labore miraq; industria prodijsse. Quod vbi persensi statim exquirendū iussi, exquisitum iterum atq; iterum complexus sum maximoq; mihi oblectamento fuit, & ad id quidem triplici potissimum mouebar ratione/ tum quia exierit a v'ro vndecumq; doctissimo eximioq; : quem qui nō amet & honoret inuerecūdus sit necesse est/ tum q; a preceptore quē parentis locovenerari opportet/ tū etiam quoniam de iure primogeniture inscribitur cum ipse primogenitus sim. Itaq; q̄ primum legendum arripui q̄tum per tēporis angustiam licuit, cursim olfeci planeq; perspexi Nasum tibi non deesse: Nasum inquānō deridētis sed rem doctissime acutissimeq; perspicientis/ considerantis perpendentis. Tunc precipue me stupor inuasit a tam arduo negocio non impeditum te fuisse publica professiōe : legis ergo scribēdo, scribis legendo: simulq; doces, dictas/ componis. Ita vt videaris Hadrianū illum cesarem exquisita genij dexteritate facile referre, Nescio magis ne opus tam excellentissimum maiori glorie artifici sit, an artifex operi: Nemo a te alius hoc scribere debuit ne Cheril⁹ Alexandro accederet, Nec ꝓfectovnq̄ dubitaui ex luce illa (quam auditor intuebar) solem/ ex tonitruo illo fulgur emanaturum Laudo igitur ingenij tui acumen ac prestantiā/ laudo eruditionē amo amplectorq;/ gratulor etiā vteū te ostendas qualem tot tantiq; quottidie audiuerunt & audiunt. Quo fit vt tandem verear mea communiq; omniū aristocratie nostre causa: ne (vbi sors dura temporis infelicitate virtuosis aduersari desierit) senatus ad quem iam a triennio electus es: te nobis eripiat. Bene vale & me vt solitus es ama.

¶ Eiusdem ad lectorem Tetrasticon.

Doctus Ioannes q̄ sit/ conscriptio signat
Alter Ioannes comprobat ipse Comes.
Perlege mi lector, nam proficis ipse legendo
Et similem fieri te satis vsq; voles.

¶ De laudibus Cere.

Rure seges pingui/ bene culta vite racemus:
Dulcis & a dulci prouenit amne liquor.
Semine purgato fecundaq; gramina surgunt:
Et sapidos fructus nobilis arbor habet.
Sic nitidis hortis flos educatur odorus:
Floreq; de tenero Cera tenella liquet.
Optima principiis/ sancta vsu/ dulcis odore:
Est igitur rerum florida cera decus.

¶ Distichon ad lectorem.

Perspice qui voluis, sensum si syllaba vertat.
Non erit auctoris culpa sed artificis.

¶Tractatus Singularis de Iure primogeniture vel maioratus Iohannis le Cirier Parisiensis: Primi legentis ordinarij consultissime decretorum facultatis in florentissimo gymnasio parrisiensi.

Prefatio.

Bartholus i exordijs prefatiõibus vtebatur.

BArtholus. In Rubri. ff. de acquiren. heredi. singulariter recensebat iure cõsultum. in. l. j. ff. de origine iuris nos admonere sine prefatione nõ incipere. Ideo ipe Bar. in lectura. ff. veter (assũpsisse illam auctoritatem se refert (licet in lectu tis suis cõmuniter nõ habeam⁹) Pulchra sum & decora &c. In lectura autem predicti titu. de acqui. heredi. auctoritatem illã assumpsit. Nigra sum sed formosa filia hierusalem. &c. Sic nos Bar. vmbram sectari desiderantes veluti eximiam iuris virtutem vel de eo recte assere bat: Ludo. de roma. consi. cccclxxx. quod incipit in casu proposite consultationis. Hac auctoritate euangelica exordiemur. Et peperit filium suũ primogenitũ. Matth. j. cap. Que auctoritas vt de beata virgine & xpo eius filio euãgelizata est: Sic inclitissime Claudie gallitarum regine generosissimoq; delphino Franciscõ xpianissimi Francisci francorũ regis primogenito equissime congruit. Et is profecto primordiale huius lucubrationis nostre irritamentũ impulsiuaq; bona ex parte rationẽ prestitit. Ast desiderate rei operam vehementius persuasit melliflua licet indifficilis, vt cũ sceuola loquar) grauis huius materie lautioies que & si Cesares priuatosq; penates apprime deceat: frigidiuscule tamen a iuris archiatris elaborata: vt perbelle inquiebat consummatissimus ille pater Albericus in pemio digestorum. §. discipuli. colum. ij. in fi. vsq; adeo: vt que ad hãc rem attinent: vix nisi frustatim / sparsimq; peregrinis admodum in locis comperias. Ea igitur potissimũ ratione q̃q altera adminicula trix extiterit, adducti hos frugalis huius materie fauos ex varijs doctorum alueis nõ sine sudore congestos emisimus. Quatenus vnumquẽq; in sequenti subscriptarũ questionũ contingentia nauseatica librorũ volutatione leuaremus. Fructus etenim legendi. (vt inquit Patricius lib. ij. de regno in phe.) est modeste admodum in rem suam conuertere que ab alijs optime scripta sunt. Idcirco vigilantissimi lectores officium singulorum sit non solũ oculos castos seruare sed & linguam vt eleganter inquit Gregorius in c. ex merito vj. questio. prima. Iã ergo cedat blactero. Emuero quidquid tenui nostro min⁹q; forsan solido marte exprompsimus nõ pertinaci temerariave fronte sed sine potioris sententie preiudicio asserimus argumento. l. Claudius qui potiores in pignore habeantur. ff. vt eadem sit nostra cũ Baldo protestatio in exordio profundissimi illi⁹ consilij: quod pro scismate laboriosissime exarauit: quod solet hodie cõmuniter inseri sub. R. C. si quis aliquem testari prohibuerit. Ne autẽ videamur satyrice inconstantie imitatores qui passim saltando & sine serie obloquũtur vt vult tex. nota in prohe. digestorũ. §. primo ibi sed passim & quasi per satyram collectũ iuncta glo. i in verbo p satyram. Quoniam etiam vt inquit Bal. in eodẽ prohe. in principio scdm Ambrosium Scire quid facias & nescire quo ordine facias non est perfecte cognitionis. & subiũgit ideo bene est prius q̃ ad sciẽtiã perueniatur modũ docendi & ordinem prescribere / quo per ordinem intellecte res magis delectent animos, mentes magis nutriãt. / sensus magis illuminant / & memoriam reddant clariorem. Ordo eñ est modus entium / vnde memorialis cellula ex ordine vel ex spiritu colligatio / efficatior redditur & nexu quodam fauẽte difficile soluitur. Alibi dicit Bal. in. d. consilio de scismate col. ij. dũ ordo amittitur ordinabile viciatur. Nempe ordo est figura substantie cuiusq; rei & nihil cõstat sine ordinis compositione. Idcirco vt in huius profundissime materie enucleatione procedam⁹ ordinatissime: hunc tractatum in tres partiemur libros.

Protestatio.

Satyrica inconstantia.

Ordis cõmendatio

Tractat⁹ diuisio.

In primo quid sit primogenitura vnde originem sumpserit & qui⁹ sit censendus primogenitus diuersis casuũ exẽplis ostendemus.

In secundo de iurib⁹ primogeniture & diuina & vtraq; positiua lege introductis referem⁹

In tertio de iuris primogeniture trãslatione deducemus.

¶Da ergo mihi omnipotens Christe sapientiam & intelligentiam vt ingrediar coram populo tuo & egrediar. ij. Paralipo. j. c. Ipse enim est dux sapientie & sapientum emendator: in manu illius & nos & sermones nostri & sapiẽtia omnis & operum scientie disciplina. Sapientie septimo.

Bartolus iuris eximia virt⁹

Delphin⁹ huius tractatus impulsiua causa.

peregrina est primo geniture materia

Verbũ ad lectores.

Index

Questionum Libri primi.

1.q. Quid sit primogenitura
2.q. Quid sit maioricatus
3.q. Quo iure introducta ẽ & firmata primogenitura.
4.q. Quis sit primogenitus & de diuersa acceptione primogeniti.
5.q. Quottuplex sit primogenitus.
6.q. Quis in partu gemino cẽsetur primogenit⁹.
7.q. Vtrum in partu gemino vtriq; debeatur ius primogeniture.
8.q. Vtrum in partu gemino neutri debeatur ius primogeniture.
9.q. Vtrũ in geminis pro iure primogeniture sit ad iudicium sortis recurrendum.
10.q. Vtrum in partu gemino sit inprimogenitura gratificatio.
11.q. Resolutio pro partu gemino circa primogenituram.
12.q. An natus ante regnum adeptum vel natus post/censeri debeat primogenitus regis
13.q. Vtrum legitimatus per rescriptum principis primo natus excludat secundo genitum legitimum tanq̃ primogenitus.
14.q. Vtrum primogenitus legitimatus per subsequens matrimonium excludat in iure primogeniture secundo genitum legitimum
15.q. Vtrum primogenitus legitimatus per oblationem factam curie/excludat secundo genitum legitimum in iure primogeniture.
16.q. Vtrum iudeus primogenitus iudei patrissa milias gaudere debeat iure primogeniture.
17.q. Vtrum filius primogenitus iudei gaudere debeat iure primogeniture si ad fidem christianã conuertatur patre tamen remanente in iudaismo.
18.q. Vtrũ filius iudei primogenitus gaudebit iure primogeniture fratre suo secundogenito ad fidem christianam conuerso.
19.q. Vtrum filia primogenita excludat filios natiuitate posteriores in iure primogeniture.
20.q. Vtrum inter filias nullis stantibus masculis ius primogeniture locum habeat.
21.q. Vtrum si femina semel admissa ad ius primogeniture superueniente masculo perdat illud
22.q. Quare filia regis Francie primogenita non succedat in regno.
23.q. Vtrum filius ex filia primogenita ius primogeniture consequi debeat.
24.q. Vtrum stante cõsuetudie q⁹ primogenitus certis iuribus vltra alios potiatur clericus in sacris constitutus primogenitus dici debeat: & iura primogeniture consequi.
25.q. Vtrum filius primogeniti filij regis tanq̃ primogenitus preferendus sit patruo suo eiusdẽ regis secundo genito in iuribus primogeniture presertim in regno ani sui regis.
26.q. Vtrum posthum⁹ ex primogenito mortuo preferendus sit patruo in iure primogeniture quo ad successionem aui regis.

¶Questio prima.

¶Quid sit primogenitura.

Commoditas interpatiõis terminorum.

DEne est (vt iquit acutissimus ille imperiali nũcupatione iureconsultus Vlpian⁹) priusq̃ ad verborum interpretatiõem perueniamus pauca de ipsius tituli significatiõe referre. l. prima in prin. ff si certum peta. hinc dicebat Ange. cõsi. cx. ad prin. q̃ reprehensibile est loquenti si vocem propriam ignoret. & prius determinare q̃ terminos intelligere. argu. l. domitius. ff. de testa. & l. vt responsum. C. de transac. cum similibus. Et principia actus opus est scire alias & principiata processus necesse est ignorare. arg. l. j. ff. de iusti. & iu. & l. prie. ff. de origi. iu. Quia igitur intitulatur hic tractat⁹ de iure primogenite vel maioricatus: Ideo sciendum est quid sit primogenitura.

Prima descriptio primogeiture

PRimogenitura est quedã dignitas siue prerogatiua quã habuerunt priogeniti in congregationibus suis vsq; ad Aarõ. Istã diffinitiõem ponit Martinus de carraziis laudẽsis qui vnicus tractatulum seu maius epilogũ quendam de primogenitura compendiose nimis pro materie grauitate perstrixit/originarie autem ponitur per Archi. & prepositũ post eum in. c. q̃ periculosum. vij. q. prima p Bal. in. l. cũ antiquorib⁹. col. vj. C. de Iure delibe.

Quid est diffinitio.

¶Sed q̃ hec non sit bona diffinitio probatur Nam diffinitio dicitur oratio substantiam cuiusq; rei significans secundum Boetium: & de hoc est glo. in. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iu. & ideo dicebat Andreas Barba. q̃ diffinitio debet claudere essentiam diffinitiuam. in. c. is qui. col. vij. de solu. extra/post bartho. in. l. j. ff. de testa. & euacuare debet materiam diffiniti panor. in. R. de prescrip. col. ij. dicens: q̃ bona diffinitio explicare debet causã finalẽ ad omnes partes substantiales ipius iuxta nota. in. l. j ff. de dolo. Ista autem diffinitio nõ claudit omnem essentiam diffinitiuam nec euacuat materiam diffiniti. Sumus etem extra tempora Aaron cũ viueret ante xp̃i natiuitatẽ. Anno Mcxj. & vixit annis. cxxiij. Et tamẽ ab illo tẽpore & adhuc hodiernis temporibus ius primogenitureseruatur vt p discursũ huius tractatus videbim⁹. & ita nõ est diffinitio sed potius quedã descriptio hui⁹ iuris respectiue ad cerimoniales illius temporis ritus.

Aaron qñ & quot annis vixit.

¶Sozinus cõsi. cclij. col. vj. ad fi. in. ij. volu. videtur alio modo diffinire. dicit em̃ q̃ primogenitura est/qualitas naturalis que ineſt vt esse vtrinq; cõiunctũ quasi volẽs q̃ sicut pinguius ius habet frater vtriq; cõiunctius qualitate illa naturali vtriusq; cõiunctiõis q̃ frater ex altero tãtũ latere cõiũctus. §. reliquũ. al's. §. si igitur defunct⁹ i auctẽtico de here. ab itesta. veniẽti. & in auctẽ. cessãte. C. de legiti. here. Ita primogenitus rõne illius qualitat; naturalis puta primogeniture ceteris fratrib⁹ pinguius ius siue maiorẽ progatiuã in succedẽdo sibi vẽdicat. Et iõ dicit p̃posit⁹ in. c. p venerabilẽ: q filij sũt legit. extra. §. qđ aũt. col. xxij. q̃ sicut de iure ex gradib⁹ diuersis succedit pximior. l. post consãguineos. §. ij. ff. de suis & legit. Ita ex cõsuetudine ex psonis eisdẽ grad⁹ succedit primogenitus. id est prior in genitura.

Scda descriptio p mogẽiture

¶Sed ,pfecto ista nõ est diffinitio sed potius descriptio quedã primogeniture. qa vt supra dixim⁹ nõ euacuat materiã diffiniti. Itẽ quia oĩs bona diffinitio oĩm phõrũ snia cõstare debet ex gñe & differẽtijs Bartho. in. l. j. ff. de testa. & in. l. si is q̃ p emptore. ff. de vsuca. And. Barba. in. R. de pstitu. colũ. ãtepenul. Hic autẽ nõ cõtinẽtur gen⁹ & differẽtie ergo nõ est bona diffinitio.

Ex quibus cõstare debet diffinitio.

¶Licet aũt oĩs diffinitio sit in iure periculosa. l. oĩs diffinitio. ff. de regu. iu. Tñ satis poterim⁹ cũ hac diffinitiõe trãsire q̃ bona ex pte sumitur ex dictis Luce de penna. in titu. de priuile. eorũ qui in sacro Palatio militãt. lib. xij. C. l. j. col. vj. & dicemus/q̃ primogenitura est ius prioris etatis honorificum & vtile competens filio quia primus est in ordine nascẽdi. Ecce ius est gen⁹. Deinde subnectunt differẽtie. Nã dicit ius prioris etatis ad dr̃iam iur; vltimogenite q̃d est dabile: vt dicit Bal. i. l. arethusa. i. ij. lectu. in. iiij. notab. ff. de sta. homi. & ad hoc vide bonũ tex. in. l. idẽ erit. ff. de sta. homi. ibi sed nũquid posterior nascit Deide dr̃ honorificũ & vtile quia rõne huius iuris primogenit⁹ filius & honorẽ & vtilitatẽ cõsequit vt deducetur sub titu. de iurib⁹ primogẽiture. In scdo libro dicit etiã honorificũ & vtile vt per copulatiuam oñdatur cõcursus vtriusq; .s. & honor; & vtilitat; .arg. si qs ita stipulatus decẽ. ff. de verb. oblig. cũ simi/Forsan eteñ cedi põt vtilitas iuris primogenite sed nõ honor q̃ psone insepabiliter coheret: vt in tertio libro deducetur. Deinde dicitur competens filio quia competit hoc ius respectiue ad patrem. Ita q̃ alius a filio hoc ius consequi nõ potest integraliter quidam propter predicta.

Vera diffinitio prioris geniture.

Iusvltimogeniture.

Copulatiua sonat cõcursum

¶Item dicitur: quia primus est in ordine nascendi ad differentiam /primo concepti.

Mulier plures filios eodem ptu fert.

& ideo si mulier plures haberet filios eos partu vel.v.vt.l.si pater.ff.de solu.vel septem.vt .l.sed et si restituatur.§.fi. iuncta glo. in verbo nasci.ff.de iudi.l.j.§.fi.iuncta glo. in verbo Incertum. &.l. antiqui. ff. si pars heredi. peta. vbi de hoc est tex.licet tamen alibi dicat tex.in .l.vtrum.ff. de rebus dubijs portētuosum videri vltra tres ferre. vtcunq; sit tamen certum est q; si duo vel tres sint in eodem vtero vn⁹ potest esse cōceptus ante alium:vt vult tex. & glo.in.l.cū quidē.§. suum heredē.ff. de acqui. heredi.& in.d.l. antiq iūcta glo. in verbo quadragesimum que reprehendit quosdam physicos cōtrarium asserentes. Si ergo vnus fuerit conceptus ante alium nō primo conceptus sed primo natus iura primogeniture cōsequetur. Et ideo dicit Bal.in.d.l. cum antiquorib⁹. col.vj.ad prī.q; primogenitus:idē est dicere sicut primo natus.i.qui primo vidit lucem & totus ad orbem processit/ad nullum declinans monstrū vel prodigiū.ar.l. quod certatim. C. de posthu.heredi.instituen. De hoc autē latius dicetur in questione quis sit primogenitus.

Ex eodem ptu nascūtur liberi diuerse cōceptionis.

¶Secunda Questio.

¶Quid sit Maioricatus.

Ius minoricatus.

Diecimus in intitulatione nostri tractat⁹ vel Iure maioricat⁹. Nam ius primogeniture ius maioricatus appellatur apud aliquos: vt statim deducetur. Et dabile est ius minoricatus sicut & maioricatus. Non tamen accipias ius minoricatus vt accipit Bar.in suo tractatu minoricarū quia ibi tractatur de singulari statu fratrū mino.& sic ibi minoricatus accepit cognomentū a nūcupatione vulgari fratrū minorū. Hic autem maioricatus & minoricat⁹ sumitur respectiue ad etatem pro iure cōpetente maioribus vel minoribus etate vel natiuitate. Q; autem in aliquibus partibus ius primogeniture Ius maioricatus dicatur. vide per Sozi.cōsi. xlvij. in primo volu. consi.nouo.Bal.in.l. cum antiquoribus. C. de iure deliberandi. vbi dicit q; maior & primogenitus idem sibi volunt. Vide And.barba.consi.x.ij.volu.col.viij. ad fi. vbi hoc dictum Bal.refert.& sequitur dicens probari in.d.l.cum antiquorib⁹: & ad hoc adduc

Ius prīogeniture i Hispania vocatur Maioritas.

cit glo.in.c.lex est.scda distin.ad hoc vide Prepo.in.c. ius naturale.j.disti.col.iiij. circa fi. vbi dicit:q; ius primogeniture in hispania vocatur maioritas: & adducit consi.oldra.xcvj. als est xciij.& Panor.consi.iiij.in.ij. volu. est in cōsilio.iij. Adde Panor consi.lxxxv. in.j. volu. ij. colū.versi.ij.probatur vbi dicit. q; testamentū faciens mentionem de maiori filio debet intelligi de primogenito: quia primogenit⁹ est maior natura. & idem dicit And. barba. consi.x. preallega.col.penul.s. q; si testator dicat q; filius maior habeat certum quid vltra alios debemus intelligere de maiori etate & non potētia vel virtute vel honore. Et pro hoc adducit Pe.de ancha.in repeti.c.canonū statuta de cōstitu.extra vbi circa fi. se refert habuisse hanc questionē de facto. Testator voluit certū fundum post mortem heredis venire ad maiorem de domo/dubitabatur quis dicebatur esse maior:quia in illa domo aliquis erat maior natu/ aliquis sciētia:aliquis dignitate: aliquis potentia vel diuitijs.sepe enim contingit aliquem in aliquo reliquos precellere quia diuisiōes gratiarum sunt.vt inquit Aposto.& dicit And.q; Petrus vbi supra se refert consuluisse q; venit maior etate quia vbi verba habēt intellectum naturalem & ciuilem nō debent intelligi ciuiliter sed naturaliter.l.fi. C. de ijs qui veniam eta.ipetra.l.fideicōmissū.ff. de cōdi. & demōstra.l.ex ea parte.§.in insulam.ff.de verbo.obliga.c.susceptum de rescrip. & ibi glo. notabi. in.vj. Et dicit Petr⁹ Baldū ita consuluisse. Pro hoc barba. vbi supra adducit text. in.l.j.C. de imponē.lucra.descrip.lib.x.in verbo maiores &.in R.ff.ex quib⁹ cau.maio.&.l.quiq; litigādi.ff.de in ius vocan.alberi.de rosa.in suo tracta.statutorū.q.lxxxiij.in prima parte vbi cōsuluit. q; statutum loquens de maioribus oriūdis intelligitur per respectum ad etatem p tex. in.l.si in emptiōe.ff. de mino.ibi veluti q; maiorum ei⁹ fuisset. Sed opponitur de.c. lex est. ij.distin.vbi tex.volens loqui de maioribus etate adiecit illā qualitatem maioribus natu quasi volens innuere q; appellatiōe simplici maioris non cōtineretur maior etate.pro quo facit tex.in.c.quotiēs de testi. vbi intelligitur de eo qui maior est potentia vel diuitijs.

Questio.

Verba naturaliter & non ciuiliter sunt intelligenda.

¶Confirmatur per titu.de maio.& obe.extra & in dementi.vbi maioritas pro superioritate sumitur & non respectiue ad etatem hinc tex. in.c.etsi xp̄us de iureiu.§.quod autem maiorē nostrum & maiorem hominū deum appellat. Item quia in aliquibus ecclesijs est dignitas q; dam que maioria appellatur:vt in vercellensi ecclesia vt dicit glo.nota.in.c.volum⁹.lxxxix. distin. Item in Picardia & pluribus alijs locis quem hic ville p̄positum appellamus maiorē dicunt. ¶Sed tenēdo conclusionem supradictam q; immo maioris appellatione simplici-

xp̄s maior hominum Maioria.

ter veniat maior etate. Reſpondendum eſt ad tex. i. c. lex eſt ſupra allega. q illa qualitas adiecta fuit ad maiorem expreſſionem. Regula autem iuris eſt: q que dubitationis tollẽde cõtractibus inſeruntur ius commune non ledũt: & licet ibi tex. de contractibus loquatur tamẽ glo. ibi ampliat ad ſtatuta & alias diſpoſitiones. Nec obſtat. c. quotiens: quia ibi conſtabat de mente diſponentis q. ſ. volebat maiorem ita accipi quo caſu ſeruãda eſt mens. l. cũ mulier. ff. ſolu. matri. Item põteſt dici: q ita accipitur ſecundũ materiã ſubiectam. ar. l. ſi vno. ff. loca. cum ſimi. vbi ponitur regula verba accipienda eſſe ſecundum materiã ſubiectam. Et ita erit reſpondendũ ad titu. de maio. & obed. Nam per adiectionẽ & obedientia declarãtur verba precedentia: vt. ſ. de ſuperioritate intelligantur. ſicut enim precedentia declarant ſequentia. l. ticia. §. j. ff. de verbo. oblig. Ita etiam ſequentia declarant precedentia quia talia ſunt ſubiecta qualia permittunt eorũ predicata. vt eſt glo. multũ ſingula. in. c. dudũ. in fi. de deci. dicens per hãc auctoritatem philoſophi q talis preſumitur fuiſſe libellus qualis eſt ſententia. Nec obſtat quod dictũ eſt de dignitate vercellenſi & prepoſitura picardie quia hoc prouenit ex loquendi conſuetudine que proprio ſignificatui vocabuli preiudicat. l. labeo. ff. de ſuppellec. lega. l. librorũ. §. quod tamen caſſius ff. de lega. iij. Et ideo dicit Ioan. And. in. c. fundamenta de elec. in. vj. q licet appellatiõe nepotis de proprio ſignificatu veniat filius filij vel filie. l. iuriſconſultus. ff. de gradi. affinita. tamen ex communi vſu loquendi etiã in materia odioſa venit filius fratris vel ſororꝫ accedat ad hoc dictum Bartho. in conſi. incipiẽ. q̃ritur vtrum gradus: q ſi in computatione graduum inoleuit in loco certꝰ modus computandi ille preualet computationi iuriſcõſultorũ: de quo tamen vide per Bal. in. l. ij. C. de ſucceſſo. edic. Ad hec facit quod dicit Bartho. i. l. prima. ff. de ſuis. et legiti. vbi loquitur de inteſtato facit quod dicit Mattheus matheſilanꝰ in ſingula. ſuis ſingula. xcvj. q licet appellatione beſtie non veniãt animalia manſueta & domeſtica tamen ſecus vbi ex cõmuni cõſuetudine loquendi vſurpareť: & ibi iſert cõtra iudici qui credidit aduocato diceti q appellatione beſtie nõ veniret aſinus per ti. C. de aſinis & beſtijs propter quod irridebatur a ſcholaribus ille iudex: dicit tñ Mattheus q licet allegaſſet falſum titulũ tamẽ bene credebat iudex & verum dicebat aduocatus per. l. primam. §. beſtias. ff. de poſtulã. ad hoc facit etiam qd̃ notabiliter dicit Bal. i. l. j. C. de ſeruis fugit. col. vij vbi dicit. q licet due negationes equipolleãt affirmationi: vt no. in. c. nõnulli de reſcrip. extra tamen hoc fallit de cõi cõſuetudine loquẽdi facit quod dicit Panor. i. c. ſane. in fi. de foro cõpeten. de vidua. ꝓtra. l. malum. §. vidua. ff. de verbo. ſigni. & qd̃ de fratre dicit Bal. in. c. licet de of. lega. & Pe. de ancha. ꝓſi. clxxxiij. incipiẽ. apud me. & panor. i. c. cauſam. i. in. ij. colũ. de iudi. ad hec vide que diffuſe cumulantur in ſalutatione compilationis grego. p Antho. de bu. & per Panor. ſuper glo. preſuppoſitionali ad cõpilationẽ. colũ. iij. & ſequẽ. feli. ibidem latiſſime colũ. ij. & tribus ſequen. Nũc ergo in ꝓpoſito licet de cõmuni vſu loquendi in aliquibus partibus aliter ſumeretur hec dictio maior tamen de iure circunſcripta cõſuedine loquẽdi procederet quod ſupra diximꝰ.

¶ Adde ad predicta feli. in. R. de maiorita. & obediẽ. colũ. penul. in fi. vbi etiam cõcludit: q in dubio maioritas ſumitur reſpectiue ad etatem per tex. in. c. is qui de ſepultu. in. vj. cum alijs cõcor. poſitis per eũ inter cetera adducit Alex. de Imo. conſi. ccccl xxxviij. quod incipit ponderatis verbis ſtatuti: vbi diffuſe probat q in vltimis voluntatibus appellatione maioris eſt intelligendum de maiori natura. Aduerte ad quottã quia habeo cõſi. iiij. in. iiij. volu. in prin. Adde etiam eundem Alex. conſi. xxxiij in. j. &. ij. col. in pri. volu. vbi dicit inter cetera q hec verba maior natu importãt proprietatem in ipſa origine naſcendi. Adde Sozi. cõſi. cdiij. col. iij. in pri. in. ij. volu. vbi idem vult qd̃ ſupra diximus adducens tex. in. l. ſi pater. §. fi. cũ. l. ſequen. ff. de adop. ſed melius in. l. arrogato. ibi: ſed cum arrogator maior eſſe debet.

¶ De multiplici maioritate vide per Alberi. in ſuo dictionario in verbo maior & in verbo maioritas vbi ponit maioritatẽ ſecundũ Raymundũ in quattuor conſiſtere & quintum addit & in verbo maioritas verſi. vlti. dicit & declarat q maioritas inter homines attenditur diuerſis reſpectibus inferiorũ ad ſuperiores quod ꝓſequere vt per eum. vide Panor. in. ca. ſtatuimus. de maio. & obe. vbi dicit: q maioritas multiplex eſt: quedã ordinis quedam dignitatis / quedam prelationis / quedã conſecrationis / quedã etatis ſiue ſenectutꝫ. per tex. in. l. ſemper. ff. de iure immunita. vbi pulcherrime dicit tex. Semper in ciuitate noſtra ſenectꝰ fuit venerabilis & pene eundem honorẽ ſenibꝰ & magiſtratibus maiores noſtri impenderunt. Adde etiam ad predicta Panor. in. c. ſuper eo. ij. de teſti. feli. in. R. de maio. & obe.

Regula

Verba ſũt accipienda ſecundum materiam ſubiectam.

Talis preſumitur libellus qualis fuit ſnia

Cõſuetudo loquẽdi ꝓiudicat ꝓprio ſignificatui.

Nota facetum.

Due negationes de cõſuetudie equipollẽt affirmationi.

Maioritas eſt multiplex.

Ex predictis ergo constat ꝙ in dubio appellatione maioris intelligimus de maiore etate & sic non mirum si ab aliquib⁹ ius primogeniture Ius maioricatus appelletur. & ideo in intitulatione huius tractatus de iure maioricat⁹ adiecimus ne aliqui verborum diuersitate fallantur.. ¶ Aduerte tamen ꝙ maioritas respectiue ad etatem est multiplex. Aliquando sumitur respectiue ad illum qui excessit.xxv.annum:vt toto ti.ff.ex quib⁹ cau.maio. Aliquãdo pro apto ad matrimonium contrahendum vt in eo qui habet.xiiij.annum.vt probatur in c.in presẽtia de proba. Sed hic sumitur maioritas siue maioricatus respectu ordinis geniture. Ex quibus dici potest ꝙ longe cõgruentiori vocabulo primogenitura q̃ maioricatus appellatur.

Maioritas respectiue ad etatẽ est multiplex

¶ Questio tertia.

¶ Quo iure introducta est & firmata primogenitura.

Ro decisiõe hui⁹ questionis Martinus de carrasijs supra relatus in predicto epilogo suo de primogenitura dicit ꝙ est introducta de iure gentium p auctoritatẽ Bartho. in.l. Interdum.ff. de conditio.indebi.& in.Rub.ff.de acqui. heredi.vbi dicit:ꝙ testamenti factio & hereditas est de iure gentium inuentione quia maiores nostri in veteri testamento vtebãtur testamenti factione actiua & passiua.Subiũgit ꝙ attenta hac ratiõe ius primogeniture est de iure gentium/quia repertum in veteri testamẽto Genesis.xxj.c.Prosequitur Idem Martin⁹ dicens:ꝙ pleriq; moder.secuti fuerãt opinionem Iaco.de Are. ꝙ immo testamenti factio & hereditas sit inuentione & forma creatura iuris ciuilis mera & refert quattuor fundamẽta tenentium hanc opinionem.Sed in contrariã partem iclinat & mouetur quinq; fundamentis que non refero. Extrauagatur em̃ nimis hic bonus Martinus quia quesitũ nostrũ non est de testa. sed est de primogenitura. Et cum hoc plurimum se inuoluit quia simul de testamenti factiõe & hereditate siue successione tractat:tamen diuersa videtur esse ratio & lata differẽtia:de quo amplissime vide p And. barba.ĩ repe.Rub.de testa.col.iij.iiij.&.v. pulchra est materia & subtilis:sed a presenti materia aliena prorsus. Et ideo parcat mihi predictus Martinus multum allegauit ad balistã vt vtar verbis cardi.de Zaba.in.c.per tuas.de simo.nisi hoc modo salues ꝙ si hereditas est de iure gentium primogenitura que competit iure hereditario est etiam de iure gentiũ.Hoc tamen non est sine dubio:vt in tertio libro deducetur in questione vtrum ius primogeniture competat filio iure hereditario. Per mixturam igitur predicte questiõis de hereditate vel testamenti factione questionem presentẽ magis intricare q̃ extricare videtur : & profecto recte congruit predicto Martino quod dicitur in.c.cum olim de verbo.signifi.dũ ansam soluere voluit nodũ ligauit vbi glo. notabilis exponit ꝙ ansa est nodus cursilis & facilis ad soluendum.Ita factus ꝙ si recte trahatur caput fili omnino est solutus:si autem male: ligatus remanet.Ita contingit dicit ibi glo.propter resolutionem questionis obscure & intricate factam quam poterat quis vno verbo dissoluere vt in proposito.Nam clarum est ꝙ ius primogeniture habuit ortum de iure gentium.i. de iure veteris testamenti etiam tempore legis nature. vt habet̃ Genesis.xxv.c.ibi vẽde mihi primogenita. & Genesis.xliij.c. ibi primogenitus iuxta primogenita sua. & in alijs pene infinitis locis:de quibus videbimus per totum discursum huius tractatus. Et merito dicitur ius primogeniture de iure gentiũ quia ex hoc iure sunt dignitates & prerogatiue. Et ideo dicit Bal. singulariter in.c.prĩo de maiorita.& obedien.col.j.ꝙ non natura sed hũana inuentione nobis imposita sunt nomina sedes & insignia.

Testamẽti factio & hereditas est de iure gẽtium.

Allegare ad balistam

Dum ansa soluit̃ aliquãdo nodus ligat̃.

Primogenitura ẽ de iure gẽtiũ.

¶ Firmatur autem hoc ius primogeniture lege diuina canonica & consuetudinaria. vt inquit Io. And.& Pe.de Ancha. post eum in.c. licet.colũ.iij.de voto. extra/dominus me⁹ Iason de mayno.in.l.nemo.ff.de lega.primo. in secunda lectura.colũ.prima.

Triplici lege firmat̃ primogenitura.

¶ Sed licet communiter ita asseratur quasi id sit sine scrupulo:pro aperienda tamen veritate huius notabilis puncti. Oppono quod imo nec diuina/ nec canonica/nec consuetudinaria lege Ius primogeniture sit firmatum. Primo quia translato sacerdotio facta est legis trãslatio.c.translato de constitu.extra. Et licet non fuerit facta omnimoda trãslatio legis vt videbatur asserere Bal.in.d.c. translato tamen saltem in iudicialibus facta fuit vt ibidẽ p And. barba.col.j.post Io.de Imo.in.l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de verbo.obli. vbi etiã voluit formaliter ius primogeniture esse inter iudicialia veteris testamenti.Ergo per translationem sacerdotij in xp̃m facta est legis de prĩogenitura loquentis translatio. Ita vt amplius nõ astringat.Facit ad hoc tex.& glo.in.c.fi.§.

Translato sacerdotio facta est legis translatio.

his itaq; iuncta glo. vj. distin. vbi docto. etiam de iudicialibus veteris testamenti facit mentionem signanter Prepositus. Fortificat quia iura abrogata non ligant. c. primo. xxvj. distin. glo. in. c. primo de constitu. extra in verbo statuta ad prin. & ibi dicit felinus: q; immo allegans ius abrogatum incurrit crimen falsi. per glo. & bartho. in. l. fi. ff. de falsis. & Pe. de Ancha. cõsi. cccclxxxiij. Item quia in certis locis nullum est ius primo geniture de consuetudine. Ita q; fit equalis prorsus diuisio inter filios: ergo nõ est de iure diuino quia iuri diuino per consuetudinem derogari non potest. c. fi. de consue. extra. vbi docto. ample.

Ius abrogatum nõ ligat.

¶ Secundo q; non sit firmatũ hoc ius primogeniture lege canonica probatur per. c. cũ oẽs de constitu. extra. ibi mandamus quatenꝰ antiquos canonicos iunioribus & iuniores in perceptiõe fructuũ tam prebendarum q̃ vinearum coequetis. & per illum tex. formaliter dicit ibi Bal. colũ. ij. Q; inter fratres non debet esse inequalitas quos contingit paritas equitatis p. l. cũ pater. §. euictis. ff. de. le. iij. & ibi qdẽ Franciscus de parona In additionibus ad bal. se remittit ad no. per quendam fabianum in repeti. auctẽ nouissima. C. de in officio testa.

Inter fratres nõ debet esse inequalitas.

¶ Item quia istud ius primogeniture videtur esse contra tex. in. c. j. xvj. q. vij. vbi formaliter dicit tex. non debet aliquid personis honorabilꝰ exhiberi vnde alij scrupulose corde moueantur sed sint omnia cõmunia Et ita videtur ille tex. omnino improbare hoc ius primogeniture per quod primogenito aliquid honorabilius exhibetur q̃ alijs. Et ideo forsã iureconsulti voluerunt successionem paternam equaliter diuidi vt toto. ti. ff. famili. hercis. nullo geniture facto discrimine ne inde iniuriarũ nasceretur occasio vnde iura nascuntur vt dicit tex. in le. meminerint. C. vñ. vi. quod multum est ponderandum Nam tunc temporis nondum facta erat legis translatio. cũ iura fuissent constituta a iureconsultis anteq̃ Christus descendisset in virginem vt est. glo. notabi. in. l. pridie. ff. de feriis &. l. ticida. §. seya. ff. de au. & argen. lega. & ita per illas glosas dicit Iohã. campezij. in suo tracta. de dote in fi.

Nota pro legibus iureconsultorum.

¶ Item quia specialiter istud ius primogeniture locum habet in regno. c. licet extra de voto vbi de hoc iure fit mentio & ibi specialiter de hereditate regni determinatur ergo secus in alijs heredita. & ita videtur q; debuissent predicti docto. dixisse q; ius primogenitu re est firmatum lege canonica quoad successionem regni & non generaliter. Ita asserere. argumentum enima speciali est in iure validum. c. presenti. §. loca & ibi no. de preben. in vj. l. quod vero & l. ius singulare. ff. de legi. & qui de vno dicit aliud excludit. c. nõne. de presump. l. cum pretor. ff. de iudi. Et casus omissus remanet i dispositiõe iuris ꝓmunis. l. si cũ dotẽ. ff. solum. matri. cum vulga. & ideo dicit Pe. de ancha. in d. c. licet de voto q; in heredi tatibus p̃natorum equalis debet fieri diuisio scdm Bernar. i epistola de rei familiaris cura propter illud. c. specialiter loquens in regno.

Argumẽtũ aspãli.

¶ Nec obstat tex. in. c. q̃ periculosum. vij. q. j. in quo est principale fundamentum tenentium ius primogeniture esse firmatũ iure canonico. Quia ibi fit mẽtio de primatu Esau. siue de iure primogeniture narratiue tantum modo non dispositiue. ibi enim dispon̄itur tãtum q; cedens ius suum ad id amplius admittendus non sit: quod exemplificat narratiue icessiõe facta ab esau de primatu suo. Modo certum est q; verba narratiua non dispo-nunt. c. si papa de priuile. in. vj. cle. si summꝰ de sententia excommunicationis. & ideo dicit Ludo. de roma singula. cxc. quod incipit spectabilis dñe q; verba iurisconsulti narrantis factum non possũt allegari pro lege pro quo adducit glo. quam dicit singula. in. l. j. ibi vel dic. iij. C. quando non petẽ. par. & pro hoc dicto tamen vide. iiij. glo. in iure canonico vna est in. c. auditis de elec. extra in verbo facto in fi. ij. est in. c. ij. de dolo & contu. in. vj. iij. est: in c. j. de rerum permuta. in vj. in verbo collatione. iiij. in cle. ij. de iudi. i verbo vsu. & ita ergo cum narratiue tex. in d. c. q̃ periculosũ de hoc iure primogeniture loquatur non potest propter illum tex. dici ius primogeniture lege canonica esse firmatum.

verba narratiua nõ disponũt.

¶ Tertio probatur q; nec lege consuetudinaria posset hoc ius primogeniture firmari. Nam tunc videretur esse potius corruptela q̃ consuetudo vt in simili dicit tex. in. c. cum venerabilis de consuetu. extra. Nam talis cõsuetudo ex quo facit differentiã inter coequales videtur procedere ex radice ambitionis scdm. And. barba. in d. c. cum omnes de cõstitu. extra col. ix. dicens quod videtur nutrire monopoliũ argu. l. i. C. de monopo. & ita non valet Nã ibi est inuidia: & vbi inuidia ibi dolus & corruptio per. l. ij. C. quando & quibus iiij. pars debe. libro. x. Et ita ergo ex predictis videtur dicendum cõtra docto. supra relatos q; ius primogeniture non sit firmatum lege diuina canonica nec cõsuetudinaria. & hec opinio multum probabiliter teneri potest.

Vbi inuidia ibi dolus & corruptio.

¶Sed si vis cum communi opinione inclinare respondere poteris ad mea obiecta modo qui sequitur Et primo non obstat q̄ iudicialia veteris testamenti sint abrogata qa respōdere potes primo q̄ non sint abrogata: quia non videtur esse distincta a moralibus ꝑ hoc facit tex. in d. §. his Itaq; vj. dist. vbi fit mentio de moralibus cerimonialibus & sacramētalibus de iudicialibus autem nequaq̄. dicit autem Augusti. contra Faustum q̄ in lege veteri sunt quedā p̄cepta vite significāde vt cerimonialia: quedā vite agende vt sunt moralia. & ita cum sub primo mēbro non veniāt iudicialia veniunt sub. ij. & ideo dicit glo. ordi. super illo dicto psalmiste A iudiciis tuis non declinaui. i. ab his ex quibus constituisti regulā viuendi. Item quia iudicium est actus Iustitie & ita est species virtutis moralis vt norunt morales apertius & ideo dicitur sciētia ciuilis & canonica supponi ethice. i. morali philosophie vt dicit glo. in principio cōpilationis Gregoriane versi. supponitur ethice Hec fundamenta pro bona parte sumpta sūt ex dictis per beatum Tho. in. j. secūde q̄stio. xcix. articu. iiij. Et tamen his nō obstantibus tenet ipse Tho. q̄ iudicialia veteris testamēti hodie non astringant & q̄ iudicialia distinguūtur a moralibus: quia dicit ipse determinatio cōmunis p̄cepti de cultu diuino fit per precepta cerimonialia. precepti autē surgentis ex dictamine per moralia. Sed determinatio iustitie obseruāde interdū fit ex iudicialibus preceptis & ideo auctoritatem illam ad Roma. vij. Lex est sancta & mādatū eius iustum bonum & sanctū sic declarat q̄ iustū refert ad iudicialia. bonum ad cerimonialia. sanctum ad moralia. & pro hoc adducit tex. deutero. vj. c. vbi dicitur. hec sunt p̄cepta cerimonie & iudicia. & ita ergo differūt cerimonialia a iudicialibus ponderando hanc dictionem: & sic ergo hec prima solutio non satisfacit oppositioni suprapposite. Secūdo aliter pōt solui q̄ iudicialia veteris testamenti in parte approbata sunt & in parte reprobata & ita cū inq̄tum concernūt primogenitura nō sunt reprobata adhuc astringunt. lex etem abrogata quo ad partem non abrogotam adhuc est in viridi obseruantia scdm no. per docto. in c. j. de constitu. extra presertim per Andreā barba. colū. iiij. per tex. quē dicit singula. in. l. prima. C. de latina liberta tollen. & ibi Bal. dicētem q̄ lex pōt pro parte tenere & pro parte non: ad hec vide Feli. in d. c. j. colū. v. versi. ij. casus. ¶Itē & iij. quia ista lex veteris testamēti iudicialis est canonisata vt. c. q̄ periculosum vij. q. prima modo sic est q̄ licet lex abrogata non astringat fallit qñ esset canonisata glo. singula. in c. imprimis in verbo lex cornelia. ij. q. prima. cumqua transit abbas Panor. in c. primo de presumptio. Feli. in d. c. primo de constitu. extra. colū. v. allegans Io. de Imo. in c. ij. de constitu. extra restringētē dum modo sit canonisata a papa & pro hoc licet Imo. nihil alleget Feli. allegat glo. in c. j. de reb⁹ eccle. non alienā. in vj. ¶Item non obstat q̄ in aliquibus locis nullum sit ius primogeniture qa istud ius diuinum de primogenitura loquēs aliquādo fuit interpretatum & limitatū etiā per ipsum ius diuinum: & ideo adhuc hodie potest fieri interpretatio & limitatio illius iuris vt scilicet in vno loco astringat in alio non propter diuersas qualitates locorū quia vnaqueq; prouincia suo sensu abundat. c. certificari de sepultu. pro hac solutiōe vide nota. per docto. signanter per Panor. & Feli. in c. que in ecclesiarū de cōstitu. extra vbi inter cetera dicunt q̄ tantū valet consuetudo circa iterpretationē iuris diuini q̄tum lex vt ibidē per Feli. colū. iij. ad prin. ¶Tenendo etiam q̄ istud ius primogeniture sit firmatum lege canonica non obstat q̄ tex. in d. c. q̄ periculosum loquatur per verba narratiua quia nisi ex decisione constitutionis verba narratiua iprobētur possunt allegari pro tex. ad hoc vide Feli. in c. j. de constitu. extra colū. iiij. in fi. post Io. de Imo. in c. ij. col. iij. eo. ti. de constitu. & ideo dicit Felinus videmus plures auctenticos doctores allegare narrationes & allegatiōes partium tanq̄ dispositiua constitutionis. quod dictum signa perpetuo Non obstat. c. licet ponderatum supra propter specialitatē casus qa specialitas casus non facit dispositionem constitutionis specialē. in dubio etenim debet intelligi constitutio vt cōtineat ius cmune. & nō ius speciale glo. que reputatur singula. in ca. penul. de tempo. ordinū. extra. ¶Itē qa specialiter de regno facta est ibi mentio quia talis erat facti contingentia vel gratia exempli ibi illa questio proposita fuit. exēpla autem non debent regulam generalem restringere. l. dāni infecti stipulatio pertinet. ff. de dā. infec. l. regula. ff. de iu. & fac. ignorā. ¶Itē nō obstat d. c. cū omnes de constitu. extra quia ibi erat equalitas illa ex consuetudine nō iuris dispositione. & ideo dicit ibi tex. coequetis antiquis scdm priorem consuetudinem. ¶Itē non obstat. c. i. xvj. q. vij. quia debet intelligi quando alij scrupuloso corde mouerentur rationabili-

Iudicialia ꝑcepta an distinguātur a moralib⁹.

Scientia ciuilis & canonica supponit ethice.

Q̄ñ lex abrogata astringat.

verba narratiua legis aliquādo dispōnunt.

Exemplū regulā nō restringit

ter. Ita declarat formaliter Andreas barba. in dicto capitulo. Cum omnes. colũ. xj. ad prin. de constitu. extra.

¶ Nouissime quod firmetur lege consuetudinaria facti est & oculata fide dignoscitur: vtiũ autem virtute cõsuetudinis primogenitus capiens portionem pinguiorem ceteris fratribus sit tutus in foro conscientie: infra secundo libro deducemus. hec satis de hoc articulo. Si forsan prolixior fuerim q̃ par sit raritas materie nusq̃ antea ad plenum discusse me tuebitur.

¶ Questio Quarta.

¶ Quis sit Primogenitus & de diuersa acceptione primogeniti.

SVbsequenter pro euidẽtialibus huius tractatus querendum est quis sit primogenitus. Et dicendum est breuiter q̃ primogenitus dicitur ille q primo natus est: vt notabiliter voluit Petrus de ancha. consil. lxxxiiij. colũ. fiñ. per cap̃. Ioseph. de verborum significc. extra subiungens q̃ potest etiam dici q̃ primogenitus est ille qui primo vuluam aperit: & pro hoc est glos. ordinaria interlinearis Genesis. xxv. ibi vende mihi primogenita. alia est glos. Deutero xv. cap̃. in verbo de primogenitis vbi glos. post augusti. dicit q̃ primogenita sunt que primo vuluam aperiunt & primo partu exeunt. alia est glosa eadem dicit in capitulo primo Matthe. ibi donec peperit filium suum primogenitum in verbo primogenitum. Et ita dictio primus hic sumitur numeraliter respectiue ad generationem. aliquando etenim dictio primus non numeraliter sumitur/sed respectiue ad aliã qualitatem: vt in eo quod habetur Hester. xj. capitulo. ibi inter primos aule Regis quem passum exponit Albericus de Rosa. in proe. fforti §. discipuli columna prima in fine: vbi dicit q̃ intelligendus est sicille textus inter primos. i. inter principales & maiores: & hoc respectu plures possunt esse primi: & ita non sic in proposito/quia vnus tantum potest esse primogenitus: vt notabiliter dicit Oldra. cõsi. ccccxxxj. col. ij. de quo tamen latius ẏ. primus etiam sumitur alio respectu: vt notabiliter dicit Nicolaus de Lyra Gene. vij. versi. anno sexcentesimo vite nostre mense secundo: vbi dicit q̃ secundũ Rabi. Helieser & sequaces Hebreos primus mensis anni dicebatur september ex quo in mense illo sunt perfecte arbores in suis fructibus: sicut etiam mũdum fuisse creatum in illo mense dicebant: quia in eo principio inceperunt anni & menses. Licet Rabi Iosue & sequaces aliter dicerent/vt potes per eum videre: & paulopost subiungit. q̃ in aliquo genere aliquid bene denomiatur primum nõ q̃ sit primum simpliciter/sed ꝓpter notabilem aliquem euentum, sicut primus annus Alexandri Magni dicitur primus annus regni Grecorum propter facta notabilia Alexandri: & tamen ante eum fuerunt plures reges in Grecia. Sic (dicit ipse) primus mensis anni apud Hebreos Martius dici potest propter exitum eorum de terra Egypti. In illo mense iuxta illud quod habetur Exodi. xij. Dixit quoq; dominus ad Moysen. Mensis iste vocabitur principium mensium: primus erit in mensibus anni: ac si diceret/licet nõ fuerit de preterito primo nominatus, de cetero tamen nominabitur predicta ex causa. Quis fuerit primus mensis anni apud Hebreos: vide tex. in ca. huius obseruantie vtilitas. lxxvij. distinct. In quo autẽ mense fuerit mundi creatio, vide Bal. in titu. hic finitur lex: deinde incipiunt consuetudines regni. §. his in vsibus feudo. And. Barba. in R. de constitu. extra. columna prima. vbi dicit q̃ de mense Martij deus hominem creauit: qđ dicit se ostendere per tex. Gene. primo capit. ibi, & protulit herbam virentem: de quo tex. gloriatur q̃ Bal. vbi supra ad hoc non allegauerit. Adde ad predicta q̃ primus etiam aliquando sumitur respectiue ad originem vel dignitatem: vt poteris videre per Nicolaum de Lyra Matthe. xxij. capitulo. versi. Diliges dominum deum tuum sicut teipsum: declarando illum passum: hoc est maximum & primum mãdatum: pro hoc facit titulus de primipilo. libro. xij. C. vbi exponit glos. Rub. q̃ primipilarij dicebanť primi administratores: licet tamẽ dominus Pyrrhus amglebermeus in eadem R. primipilum dicat esse centurionem decime legionis secundum Liuium in septimo ab vrbe condita: alias etiam aliorum refert sententias quas vide p eũ: sed ad ꝓpositũ redeũdo. Hic nũeraliter sumiť hec dictio primꝰ (vt supra diximus) respectiue ad gñationẽ/sicut alias i iure primiceriꝰ & secũdiceriꝰ

Primi aule regis q dicuntur.

Dictio primus diuersimode sumitur.

Quis primus mẽsis apud Hebreos.

Quo mẽse fuerit mũdi creatio.

Primicerius. Secũdicerius. Primogenitus non arguit aliquem post natum.

respectiue ad matriculam notariorum: vt toto titu. C. de primicerio & secundicerio libro xii. iuncta glo. rub.

¶ Aduertendum est deinde q̃ primogenitus etiam dicitur/licet nullus postea generetur: vt est tex. rotũdus in dicto. c. Ioseph. de verbo. signi. vbi dicit tex. q̃ licet habeatur Matth. primo cap̃. q̃ Ioseph non cognouit Mariam donec peperit filium suum primogenitum/non tamen sequitur q̃ virgo Maria habuerit alios filios/quia ad esse primogeniti non est necesse vt alii filii subsequantur: & ita per hoc tollitur error quorumdam hereticorum manantium ab Eluidio qui cõtrarium sentiebant/scilicet q̃ virgo Maria alios peperit filios q̃ Christum de quo errore est tex i. c. quidẽ. xxiiii. q. iii. mouebant aũt p̃dicti heretici ex authoritate premissa donec peperit: & põderando verbũ primogenitũ/& verbum donec: quod verbũ videtur innuere quod Ioseph cognouerit virginem Mariam post partum filij sui primogeniti scilicet Christi. Pro quibus videtur facere illud quod habetur Ioan. ij. vbi dicitur q̃ Christus habuit fratres.

Error Eluidiorum.

Christus fratres habuit.

¶ Sed ad ista friuola fundamenta plane respõdet Nicolaus de Lyra super dicto passu Matthei. i. q̃ immo Christus fuit primogenit⁹ virginis Marie/non quia alij fuerunt post ipsum: sed quia nullum peperit ante eum. Ita enim accipiebatur in lege veteri/vbi precipiebatur q̃ primogenitus deo offerretur: & ideo si mulier pariebat vnicum tantum filium offerebat ipsum. Et ad illud de dictione donec/respõdet idem de Lyra: q̃ ibi dictio donec accipitur pro semper sicut in illo psalmo. cix. Sede a dextris meis/donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Nam non est ille tex. intelligendus q̃ quando inimici dei erunt positi sub pedibus eius tempore scilicet iudicij/q̃ tũc dimittat sedere a dextris dei patris: immo eternaliter sedebit. Nec obstat illud q̃ Christ⁹ fratres habuerit/quia fratres Christi pro cognatis germanis accipiebantur: quia de eadẽ cognatione sicut Abraham & Loth/dicuntur fratres vt Gene. xiij. Ne sit iurgiũ inter me & te/fratres enim sumus/& tamen Loth erat eius nepos. Vel solue aliter q̃ i primitiua ecclesia oẽs fideles appellabantur fratres. Ita q̃ tantummodo Christiani dicti sunt a tẽpore quo apostoli fecerunt cõcilium Antiochenum: vt est tex. cum glo. in. c. sacrosancta. xxij. dist. &. c. ad mensam. xj. q. iij. ad hoc vide Panor. in. c. causam que de iudi. vbi alias acceptiones fratrũ tangit: de quibus vide remissiones quas posui supra questione. ij. Item predicta confir. quia vt dicit Nico. de Lyra in loco nup allega. Maria & Ioseph virginitatem vouerunt/& beata virgo fuisset ingratissima/si tãto ac tali filio nõ fuisset contenta. Item Ioseph qui dicitur sanctus sceleratissimus ac p̃sumptuosissimus fuisset si templũ spiritussancti & speciale dei habitaculum violare ac polluere presumpsisset. Et ita ergo ex illo tex. Matthei primo. recte intelligendo clarissime probatur primogenitũ dici/siue alius sequatur siue non: vt ꝓbat etiã aperte tex. in. d. c. Ioseph: per quem ibi infert cardi. de zaba. q̃ in allegationibus possumus dicere. c. i. vel. l. prima etiam si in titu. allegasit vnum. c. tãtum vel vna. l. & ibidem etiã infert Panor. ad questionem de duobus currẽtibus ad brauium/vt primus consequatur brauium & vnus eorum tantũ venit/ vtrum debeat brauium obtinere. Nam primus non videtur esse cum nullus subsequatur: & ibi determinat per illũ tex. q̃ immo ille qui vnicus venit ad brauium consequatur brauiũ: quare nõ est necesse vt primus dicat̃ q̃ alius subsequatur: de quo dicto Panor. meminit Anto. corsetus in suo tractatu de brauio: pro hoc est bon⁹ tex. in. l. qui duos. & ibi Barto. no. ff. de rebus dubiis. hoc notandum contra dictum Bal. in. l. quisquis. §. talem versi. modo pone. C. de secũ. nup. vbi dicit q̃ primus dicitur respectiue ad secundum/quia hoc non semper est verum: & ideo spe. in titu. de primo & secũdo decreto dicit q̃ licet regulariter primus dicatur respectu secundi/tamen non semper/quia primum decretum iudicis dicitur/licet secundum non sequatur.

Nota pro allegar. nibus.

Interpꝫtatio passus donec peperit filiũ suũ primogenitum.

Christiani antiquitus fratres dicebantur.

¶ Ex predictis habes duo esse consideranda in primogenito: vnum a parte ante siue a capite: aliud a tergo siue a parte post. A capite quia non dicitur primogenitus si alius precedat & aperiat vuluam: & pro hoc facit tex. in proe. fforum §. in reliqua. vbi dicit tex. q̃ prior pars greco vocabulo prota nuncupatur/quia scilicet nihil est anterius. Nam quod primum est aliud ante se habere non potest. Hinc protogenitus primogenitus appellari potest/ sicut protomartyr ꝓtocollum. cum simi. vt est glo. i. d. §. in reliqua. ad hoc vide Bal. in Ru. C. de ser. fugiti. & pro hoc facit bonus tex. in. l. ex duobus in prin. ff. de vulga. & pupil. substitu. vbi probatur q̃ primus non solum intelligitur q̃ ante aliquẽ est/sed etiã is anteq̃ nemo sit Hinc dicit sapiẽtia in persona verbi. i. filij dei.

Duo ip mogen cõsider da.

Ecclē. xxiiij. c. ego ex ore altissimi pꝛodiui primogenita ante omnem creaturam. & ad idem ad Colossen. primo. qui est imago dei inuisibilis primogenitus omnis creature facit quod dicitur. Exodi vndecimo. primogenita egypti. &c. & ibi exponit Nico. delira: id est antiquiores in delictis.

¶Secundo a tergo considerandum est: qꝛ ad hoc vt filius dicatur primogenitus nō est necessaria subsequentia filij post primum natum. vt supra diximus. Quo fit vt Inclytus Delphinus noster primogenitus Regis vere dicendus sit/ etiam si postea alius filius Christianissimo Regi nostro Frācisco primo huius nominis non natus esset.

¶Vtilitas ex precedentibus potest maxima resultare. Nam si quis donaret vel relinqueret primogenito titij aut alterius videmus ex precedentibus qꝛ filius primo natus titij consequetur donatum vel relictum esto qꝛ nullꝰ postea filius procreatus fuisset ab ipso Titio. Facit etiam ad statuta & cōsuetudines de primogenito mentionem facientes.

Primogenitus diuersimode accipit

¶Aduerte tamen qꝛ licet ita accipiatur primogenitus tamen diuersimode etiam alias accipitur pro materiarum diuersitate. Primogenitus enim aliquando sumitur pro honorabiliori per id quod habet. Psalm. lxxxviij. ibi. Et ego primogenitum ponam illū excelsum pre regibus terre. & ibi exponit Nico. de lira. i. honorabilem sicut est primogenitꝰ. ¶Item dicitur ad Roma. viij. c. vt sit ipe primogenitus in multis fratribus. & ibi exponi glo. primus impassibilis & immortalis resurgens facit quod habetur ad Colossen. primo. & ipse est caput corporis ecclesie qui est principium primogenitꝰ ex mortuis. & Apocalypsis primo. a Iesu Christo q est testis fidelis primogenitus mortuorum & princeps regum terre. Alibi dicitur. Iob. xviij. & consumat brachia illiꝰ primogēita mors. & ibi exponitur. i. anticipata. Item habetur Genē. iiij. Abel quoq; obtulit de pꝛiogenitis gregis sui: id est de melioribus. Alibi primogenitus sumitur pro digniori per id quod habet Exod. iiij. Ibi filius meus primogenitus israel quia populus israel est ceteris dignior. Et Ecclesiastes. xxxvj. Hanc coequasti primogenito tuo. & hec obiter relata sufficiant. In reliquis poteris tuipse discurrere.

¶Questio quinta.
¶Quotuplex sit Primogenitus.

SEd quia de primogenitis varie questiones oriuntur de quibus infra dicet: Ideo premittēdum est quotuplex sit primogenitus. Et vt huius questionis breuior sit expeditio: Dic secundum Bal. in. l. eam quam. C. de fideicom. columna prima. in prin. qꝛ duplex est primogenitus: scilicet primogenitus natu & primogenitus Iure siue iuris dispositiōe. Primogenitus natu est qui primo procreatus est ab aliquo naturaliter tantum cui non suffragatur iuris beneficium. Primogenitus autem iuris est qui primo cognitus a iure est. & ex hoc infert Bald. vbi supra. qꝛ si statuto vel consuetudine primogenitus succedat & aliquis habeat duos filios/vnum naturalem primo natum alterum naturalem & legitimum secundo natum / qꝛ naturalis & legitimus secundo natus censebitur primogenitus. quia licet naturalis tantum sit primogenitus natu non tamē primo a iure recognitus/quia ex legitimo matrimonio procreatus non est. Tamen si huic naturali tantum superueniret legitimatio res non esset sine dubio. de quo infra latius hoc eodē primo libro discutietur. Ad predictam autē distinctionem possumus aliud exēplum ponere in filio primogenito regis qui efficit monachus. Talis enim non gaudebit Iure primogeniture. vt notabi. dicit Bal. in. l. si quis §. talem. C. de secun. nup. quia non est primogenitus iuris. ¶Item pone aliud exemplū si primogenitus sit demens vel mente captꝰ inter liberos regis: tunc etenim huic primogenito regis non debetur regnum: sed secundogenito sane mētis vt notabiliter dicit Bal. in auctētica. hoc amplius. C. de fideicom. columna secunda. & sic iste secundogenitus pro primogenito habetur ex eo quia in iure primogeniture consequendo tanq̄ primogenitus recognoscitur. hoc tamē non est sine dubio: vt infra suo loco videbimus. Potest etiā ad predicta figurari exemplum ex tex. formali in. c. queritur. §. Item opponitur. xxij. q̄stione secunda. ibi. Sed Iacob dicendo se esse Esau primogenitum nō est mentitus. nō enī dixit se esse primogenitum nascendo: sed ius primogeniture illo vendente rite ad eū spectare. Sic & Christus Ioannem dixit esse Heliam non pꝛona sed imitatione virtutis. Erat ergo Iacob Esau non nascendo vt diximus: sed emptione primogeniture de non primogenito ad primogenitum transeundo/ sicut & ipse Esau primogenita vendendo

Duplex primogenitus.

Aureus text. i hac materia.

de primogenito nō primogenit⁹ fieri meruit. Hec sunt verba in forma illius aurei text⁹ in proposito & credo singularis. & ideo litterali & formali expressione digna visa sunt. Ex q⁹ bus probat optime & luculētissime duplicem assignandam primogeniti speciem. Iacob et enim primogenitus natu non erat: sed iuris. Alia dari possent in exemplum sed hec suffi ciant: de reliquis patebit in discursu hui⁹ tra ctatus.

¶Questio Sexta.

¶Quis in partu gemino censetur primo genitus vbi de egressu est dubietas.

NVnc ingrediendo mate riam his pro euidentia tractatus premissis.

¶Querit. Aliqua mu lier eodem partu duos peperit successiue cer tum est etenim q⁹ natu ra non permittit simul vno impetu duos infātes de vtero matris p cedere: vt dicit tex. formalis. in. l. Arethusa. ff. de statu homi. Nescitur autem quis istorum infantum prior egressus fuerit: puta vt exem plificat Albe. de rosa. in. l. Idem erit sup glos. ad prin. ff. de sta. homi. quia mater tempore partus erat sola & ceca vel peperit in loco ob scuro. Ita q⁹ obstetrices non potuerūt cogno scere illum qui primo natus fuit / vel nō cura uerunt hoc notare. Nunc dubium est cui istō rum infantum vel an neutri ius primogenitu re adiudicandum sit.

Qualiter causetur incertitu do egress⁹

¶Hanc questionem premissimus insequen do doctrinam. glo. in cle. dudum in verbo in stantius de sepultu. que singulariter instruit / vt habens ad multa intendere ad id quod est grauius prius manum apponat / sicut iuris p sumptione qui vult se liberare soluendo se li berat ab eo quod grauⁱ⁹ est. l. prima. ff. &. C. de solu. Hec eteni profecto questio mare An glicanum: id est materiam profundam conti net vt vtar verbis Alberi. de rosa. in. l. preci bus. colūna tertia. C. de impube. & alijs sub stitu.

Nota.

Mare an glicanum

¶Circa hanc questionem quam nusq̄ antea lucide explanatam repperim⁹ / abunde satis immorari decreuimus pro grauitate & arduī tate materie q̄ dubio ꝓcul effecit / vt plurimi ex doctoribus nostris (presertim Martinus Laudensis de quo supra meminimus) sicut mussipula transiuerint supra prunas / quasi detrectantes huⁱ⁹ subtilis & pulcherrime dif ficultatis extricationem que tamen admodū delectabilis est & non modicum leuamē alla tura casu occurrente.

¶Pro clara igitur huⁱ⁹ nodosi enigmatis ex tricatione hunc seruabimus ordinem. impri primis varias doctorum sententias peregri nis in locis dispersas referem⁹. Secūdo prin cipales opiniones particulari examine discu tiemus. Tertio quid tutius & naturali rationi congruentius resoluemus.

¶In hac questione (vt diximus) fuit maxi mus opinionum conflictus. Aliqui voluerūt dicere q⁹ vtriq; istorum geminorum debea tur ius primogeniture. Et ita in indiuiduo te nuit Bal. in. l. ex duobus ad princi. ff. de vul ga. & pupilla. substitu. dicitur enim ibi q⁹ sub stitutio facta vltimo morienti videtur facta omnibus morientibus. & ibi dicit Bal. q⁹ hoc facit ad consuetudinē qua cauetur vt primo genit⁹ succedat si gemini nati sunt simul. nec apparet quis prior vel posterior q⁹ vterq; vo cetur quasi vterq; sit primogenitus. & se re mittit Bal. ad nota. in. l. Arethusa. ff. de statu homi. Et ita simpliciter transit. Hanc opinio nem tenuit idē Bal. in statutis suis per Sigis mundum pronepotē suum recollectis in ver bo brauium ad prin. & idem etiam tenuit in auctentica ex testamento. C. de colla. colum na fi. versi. decimumoctauum capitulū sub iungens non esse nouum. Nam & duo legū tur simul imperiū administrasse. vt not. in. c. non autem. vij. q. j. Facit etiam glos. in cle. ro mani in verbo reges de iureiu. Adde etiā eūs dem Bal. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. co lumna secūda. versi. quinto queritur vbi que rit si regi duo filij nascuntur nec apparet ordo nascēdi / vtrum neuter vel vterq; rex esse de beat: & arguit q⁹ neuter iure suo & tanq̄ pri mogenitus sed q⁹ alter eorum debeat eligi p Regnicolas & magnates & populos regni. ar gu. l. si duos. ff. de excusa. tuto. & l. fi quis In graui. §. vtrum. ff. ad silla. cum alijs allega. per eum. Sed cōcludit pro parte contraria q⁹ im mo vterq; erit rex per. l. diui fratres. ff. de Iu re patrona. Idem Bal. hanc questionem tan git in prima constitutione. ff. vete. §. Itaq;. co lumna secunda. vbi querit stante consuetudi ne / q⁹ primogenitus succedat in dominatio ne vtrū posito q⁹ nati sint duo & de ordie nō appareat vterq; vel neuter succedere debeat virtute ꝓsuetudinis. Et prio arguit / q⁹ vterq; vt sicut Gemi sūt i cœlo: ita & i terra sint. Itē quia ꝓpter incertitudinē cessat ꝓsuetudo ergo

Pria opi nio. Baldus.

Gemi in cœlo.

fumus in iure communi. Et ita erũt pares in iure qui sunt pares in equitate nascendi. In contrarium arguit: quia forma data est vt per vnum regnum regatur aut dominatio. vt no. in.l.j.C. de metropo. berito. libro vndecimo. &.l.ij.§.nouissime.ff. de origi.iu. Tandem tamen concludit Bal. q̃ immo vterq; dominationem habebit tanq̃ primogenit⁹: Et ita duo erunt in eadem sede & coniunctam iurisdictionem habebunt nisi vnus illorum esset formosior & robustior altero: quia presumeretur robustior celerius exijsse de carcere materni vteri. argu.l.si fuerit.§.fi.ff. de rebus dubijs.

Angelus de pusio. ¶Cum hac opinione Bal. tenuit Ange. in.d.l. ex duobus ad princi.ff. de vulga. & pupill. substitu. dicens illum tex. facere ad questionem constitutionis regni inuitantis primo natum ad successionem regni. Nam si eodem vtero plures sint nati & nescitur quis primo regnum vtriusq; erit pariter.

Alexãder de Imola. ¶Et ita ibi tenet Alexan. de Imo. dicens veritatem esse quod vterq; admittatur per.l.ij.§. hereditas. ff. de suis & legiti. &.l. cum inter. C. de fideicom. liberta. quia si diceremus neminem admitti resultaret iniquitas/ scilicet q̃ secundo genitus esset melioris conditionis q̃ illi duo primogeniti. Nec obstat q̃ regnum non capit duos: quia respondet non esse inconueniens q̃ administretur per duos: dummodo nõ diuidatur secundum glos. In dicta clementi. romani de iureiu. & i.c. non autem. & idem prorsus tenuit idem Alexan. in.l. qui filiabus §. si quis Ita. columna secunda circa fi. versi. quid si statutum disponat q̃ primogenit⁹ & ff. de lega. primo.

Felinus. ¶Cũ hac etiã opinione tenet Feli. in.c. capitulum sancte crucis columna antepenultima. de rescrip. extra vbi simpliciter refert Alexã. in.d.l. ex duobus & cum eo transit. Idem etiam tenuit dominus meus dominus Iason in d.l. si extraneus. ff. de conditio. causa data. columna quarta. vbi dicit/ q̃ stante consuetudine q̃ primogenitus succedat in regno si contingat reginam vno partu duos parere ambo equaliter admittũtur licet (dicit ipse) Bal. aliter senserit in lege. In quibus. C. de secun. nup. vt infra dicemus.

Do. Iason de mayno.

Secunda opinio principalis. Io. ã Imo ¶Secunda fuit opinio/ q̃ neuter sit dicendus primogenitus. & huius opinionis fuit Io. de Imo. in dicta lege ex duobus. ff. de vulga. & pupill. substi. ad prin. contra Bal. & Ange. supra relatos. Et hoc quia regnum est indiuisibile iuxta notata in.c. licet de voto. extra: &.l. fi. ff. de rerum diuisione. & ita mutuo se impediunt per.l. si fuerit. ff. de rebus dubijs. Idẽ videtur voluisse ipse Io. de Imo. in.c. iudicãte de testa. extra in questione de duobus currentibus ad brauium qui eodem tempore ad brauium peruenerunt / dicens q̃ nullus admittitur istorum quia concursu se impediunt secundum Iaco. de arena in prima constitutione digestorum nisi aliud haberet consuetudo/ quia seruãda esset. l. minime. ff. de legi. Et ita tenuit Alberi. de rosa. In questionibus statutarijs questio. cvj. & sequen. vbi ad plenum tangit & tandem se resoluit / q̃ nullus habeat brauium credens hanc opinionem de stricto iure veriorem/ licet communiter contrarium videatur seruari de consuetudine. Et ita videtur in proposito cum brauium primogeniti sit ius primogeniture quod videtur consequi quia primo mundum ingressus/ sicut miles qui primo castrum ingreditur. de quo tamen infra latius dicetur.

¶De materia autem brauij vide Alexan. & communiter doctores in dicta lege. qui filiabus. §. primo. ff. de lega. primo & amplissime per Antonium Corsettum in suo tractatu de brauio.

Tertia opinio p̃ncipalis. ¶Tertia fuit opinio q̃ sit ad iudicium sortis recurrendum. de hac opinione vide Io. and. in Rub. de feudis. in addi. ad specu. colũna quinta. dicens se audiuisse in aliquibus locis seruari / q̃ hi duo qui de primogenitura contendunt in rebus indiuisibilibus debent questionem iudicio sortis dirimere. que opinio & obseruantia an sit iuri cõsona infra discutiemus.

Quarta opinio pricipalis Io. and. ¶Quarta opinio fuit/ q̃ sit locus gratificationi inter istos contendentes. Et ita tenuit Io. And. in dicta Rubrica de feudis per.l. si quis seruum. §. si inter duos. ff. de lega. secundo cũ alijs iuribus per eum allega. & hoc secundum eum quando agitur de re indiuisibili feudali.

Baldus Hanc etiam opinionem tenuit Bal. sibi contrarius in.l. In quibus. C. de secun. nup. versi. materia huius legis facit in prima lectura illius tituli dicit ibi Bal. q̃ in illa lege probatur q̃ genitor possit eligere quis eorum possit eẽ rex/ & ita simpliciter transit Alexan. sibi etiam contrarius in.l. si fuerit. ff. de rebus dubijs. In addi. ad Bartho. in verbo. & ponuntur hic. ¶Franciscus de aretio in.d.l. ex duobus. ff. de vulga. & pupill. substitu. colũna secunda in fi. reiecta ista differentia: An regnũ sit feudale vel non / dicit q̃ superior debet preferre illum in regno qui est magis idoneus & magis sufficiens. Argu.l. si plures.

Alexander de Imola. Franciscꝰ de aretio.

ff. de accusa. c. si duo. §. fi. de procurato. in. vj. Si autem nō possit apparere quis sit sufficiētior quod facile potest cōtingere si filij essent infantes & tunc superior debebit gratificare & erit in eius potestate eligere quem voluerit. arg. c. duobus. §. fi. de rescrip. in. vj. &. d. l. si quis seruum. §. si inter duos. ff. de lega. secūdo subiungens q̄ gratificatio debet pertinere ad electionē regi: & dicit q̄ ista gratificatio est de necessitate & debet fieri vni ex illis primogenitis simul contendentibus. secundum nota per Bartho. in. l. prima. §. permittitur. ff. de aqua quotidiana & esti. se remittens ad ea que plene scripsit i. l. si mihi & titio. ff. de verbo obliga. Nec obstat tex. in. d. l. si quis seruum. §. si inter duos qui videtur velle quod illa gratificatio non sit de necessitate: quia respondet Franciscus in. d. l. ex duobus. colūna tertia. Faciens hanc notabilem considerationem/ q̄ aliquādo incertitudo causatur in gratia consequēda seu in lucro respectu personarum & hec gratificatio pertiet ad eum qui representat personam ipsius sicut est heres qui representat personam testatoris/ & tunc ille talis non tenetur gratificare si non vult & sic p̄cedit tex. in. d. l. si inter duos cum simi. Aliquando ille qui habet gratificare nō est causa immediata beneficij consequendi sed immediate beneficium habetur ab alio/ vel ille qui habet gratificare non concedit beneficium sed procedit per viam iustitie: & tunc debet de necessitate gratificare. l. si quis in graui. §. si cū oēs. ff. ad silla. In casu aūt nostro succedentes in regno aut alia dñatione ratione iuris primogeniture habere vidētur istud beneficium a patre per medium successionis & ita videtur q̄ iste pater gratificare possit alteri de quo infra latius dicetur vbi ponetur resolutio huius questiōis que in p̄nti agitat.

An & qñ gratificatio sit necessitatis.

¶ Ex precedentibus videmus ergo quattuor esse principales opiniones circa hanc materiam descendam⁹ igit̄ ad particularem examinationē cuiuslibet. ¶ Questio septima.

¶ Vtrum in partu gemio vtriq; debeatur ius primogeniture.

Rima est opinio principalis q̄ vterq; istorum contendentium de primogenitura cōtendentium admittendus sit. Et mouentur principaliter tenentes hanc opiniōem per tex. in. l. qui filiabus. §. primo. ff. de lega. primo. & per tex. in. §. discipuli in prohe. digestoꝝ. &. l. ex duobus. ff. de vulga. & pupill. cum aliis supra allega.

¶ Pro confirmatione huius opinionis adduco tex. in lege tertia. ff. de adimē. lega. vbi habetur/ q̄ si aliquis legauerit duobus titijs certum quid & deinde vni sub incerto ademerit propter incertitudinem ademptio cassatur & vterq; legatum pro rata accipit. Sic in proposito licet per natiuitatem duorum vni/ licet sub incerto In hoc casu videatur facta ademptio iuris primogeniture: quia tamen est incertum cui videtur q̄ vterq; equaliter succedere debet.

Cōfirmatio prime opiniōis.

¶ In contrarium tamen & pro confutatione huius opiniōis adduco notabile dictum Bal. in auctentica ex testamento. C. de colla. colūna fi. versi. decimum octauum capitulū/ vbi formaliter dicit q̄ ea que veniunt ad filios iure primogeniture conferenda nō sunt quia ea forma deferuntur vt non diuidātur. Nam talia iura non recipiunt separatiōem. Et ideo ea conferri impossibile est: pro hoc adducit tex. in argu. in. l. quedam mulier. ff. fami. herciscun. &. l. carmelia. pia. ff. de Iure patro. c. licet. extra de voto. c. Qī periculosum. septima questione prima. Et ita videtur/ q̄ ius primogeniture ad plures deferri non possit. Et licet Bal. ibidem dicat: q̄ in casu nostro quando scilicet sunt duo de primogenitura contendentes q̄ propter istud dubium apud ambos simul residere debeat administratio dominij vel imperij. iuxta nota. per eum in lege Arethusa ff. de statu. homi. Nec est (vt ipse refert. nouum duos simul imperium administrare c. non autem. septima questione prima. Tamen hoc vltimū non videtur esse verum (salua semper dignitate viri) quia est cōtra illud euangelium. Omne regnum inter se diuisum desolabitur/ & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit. Matthei duo decimo. pro quo facit illud Senece/ Tragœdia viij. Nec regna socium ferre/ nec tede sciunt Idem in tantalo Tragœdia secunda vbi dicit. Nō capit regnum duos. Et pro hoc vide Sozi. in consiliis nouis in primo volumine. cōsi. lxxxviij. vbi tenet q̄ si feudum pertineat ad duos fratres & in inuestitura illius feudi dicatur q̄ minor natu alterutrius suc edat in feudo si isti fratres duos filios primogenitos habeant non pertinebit feudum tale ad vtrosq; primogenitos: sed ad vnum tan-

Contra primam opinionem.

De vnitate principatus.

tū illorum & hoc precipua illa ratiōe quia regnum non capit duos & diuisione ipsius feudi contingeret ipsum diminui & destitui. Aliam etiam rationem notabilem ponit quia verbum primogenit⁹ erat positū in singulari: & ita non primogeniti sed vnus primogenitus succedere debet: quam rationē nota pro consuetudinibus in quibus hodie communiter fit mētio de primogenito in singulari numero vt infra dicere poterim⁹ lib. ij. Hec autem ratio in proposito optime facit maxime quia in materia odiosa numer⁹ singularis nō resoluitur in pluralem. Bartho. in l. j. §. sed si Incertum. ff. de vētre in possess. mitten. facit tex. in l. ij. ff. de libe. & posthu. materia autē diuisionis est odiosa signanter in proposito vt supra deduxim⁹. ergo &c. Et licet Bal. vbi supra scilicet in. d. aucten. ex testamento dicat esse speciale in papatu siue apostolatu: vt scilicet administratio non diuidatur in plures propter articulum fidei quo cauetur vnā sanctam: & cetera de quo in extrauagan. vnam sanctā de maio. & obe. Tamen idem videtur etiam in alijs principatibus temporalibus, p quo sine mendicatis suffragijs. vide tex. formalem in. c. In apibus. vij. questione prima. vbi ad litteram dicit text. In apibus princeps vnus & grues vnam sequuntur ordine litterato ipator vnus iudex vn⁹ puicie. Subiūgit etiam multum notabiliter: q; roma condita duos fratres simul habere reges nō potuit & parricidio dedicat. In rebecce vtero Esau & Iacob bella gesserunt. Ecce vides per illum text. aureum q; (quicquid dicat tex. in l. fi. ff. de rerum diuisione) si regnum daretur administrandum duobus fratribus fratricidij crimē & maxima reipublice desolatio dominādi ambitu exoriri facile possit. Legim⁹ etēm varijs annalium monumentis fratres fratribus etiam partu distinctos cruentas mutuo audacius manus iniecisse regnandi singulari affectiōe. Quod vberrime testatur Herodianus ille grec⁹ mira Angeli politiani industria purgatissime traductus vbi libro quarto de Antonino & geta fratribus sic inquit. Ita consecrato parente reuersi domum iuuenes discordias quotidie & simultates exercere insidiari inter se moliri parare oīmbus modis atq; ea modo vterq; in animo habere: quib⁹ alter dolo caperetur. Postremo quacunq; via grassari ad singulare imperium ac nihil inuicem pretermittere dum consortem potestatis expungerent. & paulopost subiūgit q; irrupto fratris scilicet gete cubiculo nihil eum tale expectantem supra matris pectus multo vndantem sanguine seuus Antoninus obtruncat si a romana historia ad nostratium annalia penetrare vis pernicios issima gallici regni in Clodouei filios partitio horrēda q; Clotarij i nepotes inhumanitas grauē huiusmodi diuisionis iacturam locupletissime testabūtur. Quod innumeris pene etiam veterum scriptorum historijs (nisi a munere nostro alienum videretur) discurrere liceret.

Nota historiā romanam.

Nota gallicā historiam.

¶ Quantum autem ad nos spectare dignoscitur iuridice hec administrationis dualitas alijs etiam rationibus improbatur. Nam cōmunio parit discordiā. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de lega. secundo cum simi. ¶ Item repugnat appellationi imperatoris. Nā imperator dicit Augustus ab augendo dicunt doctores institutarij in princi. Institutionū. Sed vbi esset principum aut imperatorum pluralitas imperatores non vere aut effectualiter Augusti nomen haberent. quod enim commune est negligitur text. in l. ij. C. quando & quibus. quarta pars debetur libro. x. vbi dicit tex. Naturale quippe vitium est negligi quod cōmuniter possidetur: vt se habere nihil qui non totum habeat arbitretur. Deniq; suam quoq; partem corrumpi patitur: dum inuidet aliene. Et ita dictum Bal. supra relatum q; scilicet sit speciale in apostolatu procedere non potest. Nec satisfacit Alexan. in d. l. ex duobus in fi. princi. ff. de vulga. & pupill. substi. vbi ad illud quod regnum est indiuisibile & q; regnum non capit duos: Respōdet hoc verum esse quādo in duos diuideretur: secus autē si per duos administraretur. Quia vt patet ex predictis minus sufficiens est talis responsio salua reuerētia tanti patris quia equaliter si attendatur exoriri potest iactura ex diuisione administrationis / quod ex supra relata Antonini & Gete historia cōstare potest. Nam licet mortuo patre eorū Seuero imperij administratio diuideretur sic vt Antoninus europam / Getha Asiam p̄sequeretur. non tamen inter hos fratres mutuo extinctum fuit odium donec Antoninus fratris Gete parricidio singulare p̄rsus imperiū vēdicaret. Identidē de Clotario supradicto cū fratribus & nepotibus accidit. Et ideo glos. in d. c. in apibus referens de duobus imperatoribus supaddidit de facto innūes id iuris dispositioni extrariū hāc declarationē ponit Alberic⁹ de rosa. in l. bene a Zenone. C. de quadriē. p̄scrip. col. ij. vbi formaliē q̄rit: vtrū possiteē duo ipatores eodē tpe. Et prio arguit q;

Cōio parit discordiam.

Quod cō mune est negligi.

Declaratio illi⁹ dicti: regnū non capit duos.

sic p.l. fratres.ff.de pe.&.l.diui fratres.ff.de iure patro.Sed tamen in contrarium resident/ quia ad imperium. Ideo deuentum est vt reipublice per vnum consulatur.l.ii.§.nouissime ff.de origi.iu. Et ad iura supra allega. respondet q fuerūt imperatores successiue & ita dicebam cuidam alleganti.l. antiqui. ff. si pars heredi.petatur ad probandum de iure plures fratres senatores eē posse vt de Oratijs in illa l.dicitur qui tres fuerunt immo sex vt ibi dicit glo.secūdū aliquos q illi Oratij potuerūt senatores esse successiue vel ex dispensatione principis vt hodie videmus in curia parlamē tea seruari ꝓpter regiā ordinationē obsistētē.

De duobus fratribus senatoribus

¶Adde ad predicta prepositum in.d.c.nunc autem vbi de alberico nuper relato mentionem facit dicens non obstare q hodie duos habeamus imperatores scilicet theutonicum & ꝙstantinopolitanū.c.solite de maio. & obe. quia talis cōstantinopolitanus non est imperator sed hereticus & scismatic9 cum ecclesiā romanā nō secundū Hugo & adducit.c. venerabilem iuncta glo.de elec. extra que dicit q talis dicitur imperator sicut rex scacorum est rex.& paulopost fortius subiūgit prepositus q imperator non potest aliquid facere ꝓ quod monarchia imperij eneruetur:vt in pri. digestorū & institutionū. Recedendo autē ab vnitate imperij monarchia destruitur quia nō admittit monarchia consortem in regimine: vt late per eundem prepositum.xv.distin.co lū.iiij.ibi.tertio premitto & ita etiam ipse imperator non posset sibi eligere cōsortē imperij immo multoforti9 nec electores. Et de exemplis gentilium quorum imperatores sibi consortes imperij assumpserunt/dicit nō esse curandum : quia tunc non agnoscebant verā xp̄i fidem nec papam suum vicariū. imo aliq eorum seuissime sunt persecuti pontifices& xp̄ianos. Ita notabiliter voluit p̄po. vbi supra.

De Constātinopolitano imperatore.

Non p̄t dari consors in imperio.

¶Et licet precedentia de dignitate iperiali & regia dicta sunt tamen idem videtur dicēdum in quolibet alio habēte dignitatē vel administrationem. In aliquos subditos si ex diuisione illius dignitatis aut administrationis subditi pateretur discrimē aut iacturam & ꝓ hoc ad duco bonū tex.i.c. Ista nomia xxiij.q. iiij.vbi dr/ q eadem est ꝓportio de diuite erga familiam suam quam regit/paupere ad domum suam/patre ad prolem suam: Iudice ad prouinciam sicut de rege ad gentem suam & per illum tex. Hostiē. in lecturis suis in.c. venerabilem de elec. extra in verbo germanos dicit.q quilibet rex dicitur erga res suas & in domo sua quod/dicit ipse) quidē Anglicanus rusticus habitans in foresta ostendit Regi anglorum Richardo / quod gr̄aliter dictum explanat ibi Io.and.& Panor.post eum dicens. q cum quidā ruralis receptasset in domū suā regem anglie Richardum incognitū qui venationi aut aucupationi intentus instāte temporis discrimine exercitum suū perdiderat. Et cum nollet obedire rustico in lotione manuū vel secundū aliquos cum rex vellet se p̄ferre illi in mēsa rustic9 regi alapā dedit dicens q qlibet rex est i domo sua. Rex autē postea inuitato rustico ad Palatiū talionem reddere cupiebat:sed rusticus in oibus regi parēs regem fefellit. Accedat ad predicta quod dicit Bal. super salutatiōe Decretaliū.col.iiij.q doctor inter suos discipulos est quidam regulus.

Nota facetum.

Doctor inter discipulos est quidā regulus.

¶Nunc respondendum est ad allegata ꝓ hac prima opinione. Et primo non obstat text. in d.l.qui filiabus.§.j. ff. de lega.prio.quia si consideretur ille tex. potius facere videtur cōtra hāc opinionem. dicit enim ibi text. in fi. q ita accipiendum est nisi sit euidens cōtraria sententia testatoris. Similiter dicendum est in ꝓposito per illū tex. in fi. q si diceremus duos obtinere ius primogeniture esset contra mentem statuti aut cōsuetudinis: q intellexit de vno primogenito tantummodo alias non eēt vera lex ꝓpter absurditatem resultantem ex diuisione:vt supra declarauim9. Lex eni debet esse honesta/ iusta/ possibilis secūdū naturam & secundū consuetudinem patrie loco tē poriq; conuenies necessaria:& vtilis non ꝓ priuato cōmodo:sed ꝓ cōmuni omniū vtilitate cōscripta. vt dicit tex. notabi.& formalis in.c.erit autem lex.iiij.dist.& ideo dicunt docto. in.d.l.qui filiabus.§.j.q tex. ille procedit in rebus diuisibilibus secus in indiuisibilibus vt in ꝓposito puta i iure primogeniture. Ad .l.ex duobus.ff.de vulga.& pupill.dic secundum Io.de Imo.ibidem.

Subsantialia legū

¶Sed fortius obstare videtur tex. quē supra allegabamus de.l.iij.§.fi duob9 ticijs.ff.de admen.lega.qui profecto videt multū vrgere. Nam ibi ꝓbatur q ademptio incerta facit vt vtriq; legatum debeatur nō obstāte adēptione sic videtur in duobus cōtēdentib9 de primogenitura propter incertitudinem quis eorum sit primogenitus. Pro solutiōe alij dicūt vt refert ibi glo.q corrupte habetur i illo tex. vtriq; ne obstet ille tex.l.si fuerit.ff.de rebus dubijs. Tamen glo.ibi non se resoluit cum illa solutione & declaratione. Tenendo litterā prout iacet cōmuniter/scilicet vt ibi sit vtriq;

Quilibet rex est i rebus suis.

Respondet Bartho. in. d. l. si fuerit. q; ibi fuit vna res legata tantūmodo in. d. ante. l. si fuerit plures legate fuerunt.

¶ Considera licet docto. ibi non aduertāt q; vera solutio esse videtur / q; aliud est in. d. l. iij. §. si duob⁹ titijs. quia in. l. si fuerit agitur de Iure querendo. & in. d. l. iij. §. si duobus agitur de Iure quesito conseruando / que cōseruatio longe fauorabilior est pro quo adduco bonū tex. i. l. in. c. quod super his de accu. extra vbi habetur q; crimen probatum per modū exceptionis impedit ꝓmouendum sed nō iam ꝓmotum. Facilius enim quis excluditur a iure querendo q̄ a iure quesito vt ibi no. Io. de Aua. per. c. penul. & fi. de preben. in. vj. & totum ti. de clerico egrotante.

Fauorabilius est ius quesitū q̄ querendum.

¶ Adde que late cumulant per feli. in. c. que in ecclesiarū de cōstitu. extra colū. xvj. versi. primo / quia in multis casibus. Q; autem in d. §. si duobus ticijs agatur de Iure quesito cō seruando probatur quia ademptio legati presuppōit iam factum legatū. priuatio enī presupponit habitū. c. ad dissoluendum. extra de desponsa. impube. l. decem. ff. de verbo. obli. cum simi. & q; illam differentiam voluerit ille tex. in. d. §. si duob⁹ ticijs clarum est vnicuiq; intuenti. dicit enim ibi tex. Si duobus ticijs separatim legauerit & vni ademerit nec appareat cui ademptū sit vtrisq; legatū debeā q̄admodum & in dando. i. in querendo si non appareat cui datum sit dicimus neutri legatum sunt verba. tex. & sic dictio quēadmodum ibi posita significat similitudinem per cōtrarium sicut in simili dicitur in sacra scriptura: vt refert glo. que vt plurimū est corrupta secundum Albe. de rosa. ibidem debet enim eē illud euangelicum filij recordare quot accepisti bona in vita tua & Lazarus similiter mala & de ista similitudine per cōtrarium. vide remissiones per eum. Et ita in ꝓposito nostro probatur q; non debeatur vtiq; ius primogeniture cum agatur de iure querendo / cogita tamen quia in. d. §. si duobus tēpore ademptionis nondum videtur ius quesitū actualiter sed tantum habitualiter.

Priuatio pſuppōit habitum.

¶ Nec obstat q; voluit glo. in. d. cle. romani de iureiu. que dicit q; duob⁹ electis in discordia in imperatorē vterq; administrat / de qua glo. meminit de Albe. de rosa. i. l. bene a Zenone. C. de quadrien. prescrip. Quia dicendū est q; illa consuetudo non multum probatur apud bonos & graues cū possit eē seminariū quoddā infinitorū bellorū & nō quod fit inspiciendū est sed quod fieri debet. c. officij de elec. extra. l. sed licet. ff. de offi. presi. vbi dicit tex. non tam spectandū est quod rome factū est sed quod fieri debuit. & ideo dicit Bal. in ꝓhe. decre. in verbo rex pacificus. col. ij. post oldra. consi. xxj. q; si sit scisma in ꝑio neuter interim potest efficaciter administrare & dare priuilegium aliquod. hoc tamen latiꝰ ꝓsequitur vt videre potes per eū. Adde Alberi. de rosa. in. d. l. bene a zenone. col. ij. versi. quid si duo forte electi in discordia vbi arguit in partes & ibi tandem concludit cū oldra / q; effectus concessionis dependet ex euē tu: scilicet illius qui succūbit vel obtinet. arg. l. iur. nostro. ff. de testa. intell. cū alijs pluribꝰ allega. per eum signāter: quia non est eadem prīcipis & ꝓ prīcipe se gerētis administratio. l. ij. ff. de eo qui ꝓ tuto / nec in hoc multum ad ministratio facit quem constat ius nō habere l. actuarios. C. de numer. lib. xij. & cū liq̄at ex euentu veritas tandem cōstat a non prīcipe sed a tyranno concessum. ideo null ū per l. decernimus. C. de sacrosan. eccle. & ita non multum laudatur p̄dicta cōsuetudo quia indulgentia & concessione principis iuuari debemus non decipi. c. vno de ꝓmoda. extra. c. fi. de priuile. extra. Tamē pro predicta glo. in d. cle. romāi de iureiu. facit q̄d dicit Bal. in. c. imperialem. §. preterea ducatus de ꝓhibi. feu. aliena. p federi. q; licet ꝓhibeatur diuisio ducatus vel dignitatis iter plures heredes tamē valet consuetudo in oppositū subijciēs q; nulla est positiua lex que non possit cōtraria cōsuetudine tolli. & de hoc dicto Bal. meminit Panor. in secunda parte consilio. consi. iij. col. xviij. vbi dicit q; licet non debeat fieri translatio a principe de maiori feudo in minꝰ: tamē valeret in francia attento q; reges frācie omni die consueuerunt vasallos suos q̄uis inuitos transferre in pares vel in minores Baronias. & ita dicit in francia seruari. & ꝓ p̄dicta consuetudine adducit tex. in. l. vēditor fūdi. §. primo. ff. cōia p̄dio. vt ꝓbatur q; consuetudo potest preiudicare iuri proprio & singulari. Adducit etiam Panor. vbi supra Bal. in. c. vnico. §. in eadē. de lege corrardi in versi. feudo: vbi dicit Bal. q; licet de iure cōi iurisditiones non possunt vēdi quia publici iuris sūt & estimationem nō capiunt maxime merū impetum quod exercetur in personas quarū nulla est estimatio. l. liber homo. ff. ad. l. aqui. Tamen per consuetudinē contrariū est vsurpatū. & ita quotidie videmus castra & villas vēdi & emi cum mero & mixto imperio & omnimoda iurisditione que ꝓsuetudo (dicit ipe)

An dari possit priuilegiū effectualiter stante scismatē imperij.

Beneficio prīcipis iuuari debemus non decipi.

De cōsuetudine frācie.

De cōsuetudine circa discordes in imperio.

vincit legem per c. vnicum in prin. de feudi cognitio. in vsib⁹ feudo. vbi probatur q̄ cause feudales sunt decidende scd̄m locorum consuetudines. Sed Panor. in predicto consi. tandem dicit consuetudines istas limitādas scd̄m c. fi. de consue. extra innuēs ergo q̄ cōsuetudo irrationabilis nō est tolerāda & ita cum hec consuetudo d. glo. in cle. romani videtur esse irrationabilis ergo &c. & ita videtur dicēdū q̄ virtute consuetudinis hec sectio iuris primogeniture nō sit toleranda. Adde ad p̄dicta vbi de singularitate & vnitate iperij̄ verba faciebamus q̄ prepositꝰ in. c. nunc autem xxj. disti. ponit notabilem limitationē dicens q̄ licet regulariter non possint esse duo imperatores tamen ex permissione romani pōtificis possunt esse. & notāter dicit romani pōtificis quia secus de consensu electorū qa electores ius eligendi habent ex priuilegio apostolico. c. Venerabilē de elec. extra: & ita ipsi nō possunt talem sectionē in imperio facere ac. c. sicut vnire de excessu prelato. extra & c. maioribus de preben. extra solus ergo (dicit ipse) romanus pontifex hoc potest qa ad ipsum approbatio vnctio & coronatio pertinēt c. ad apostolice de re iudi. in vj. Sed fouendo quod supra diximus Credo q̄ nō possit ipse romanus pontifex hanc sectionē in imperio facere: quod pbo etiam per id qđ ipsemet preposit⁹ quasi sibi contrarius paulo post subiungit. Dicit enim q̄ recedendo ab vnitate principatus monarchia imperij̄ destruitur. modo habeo pro regula indubitata q̄ nō potest romanus pontifex aliquid facere per qnod discoloretur status imperij̄. si etenī id non potest in reb⁹ ecclesiasticis vt est glo. notabi. in c. litteras de restitu. spo. c. proposuit de concessio. preben. c. per principalē. ix. q. iij. cū alijs ample allega. per Ludo. de roma. ꝑ. cccl xxx. quod consilium editum est ad confirmationē consilij̄ Basilien. ergo nō poterit in temporalib⁹ cū in spiritualibus habeat plenitudinem potestatis. cap̄. ij. de. preben. in vj. non in temporalibus vt est glo. notabi. in ca. j. de constitu. extra vbi ita se resoluit And. barba. circa questionē an papa sit superior imperatore.

An ex permissione pape possunt esse duo imperatores.

Restrictio potestatis papalis.

¶ Item papatus & imperium fratermisant glo. in. §. sancimus in autentico. quomō oportet epis. co. alex. in. j. cōstitutio. ff. vete. Feli. in c. cum nō liceat colū. vlti. de prescrip. Facit qđ dicit Panor. i c. licet ex suscepto de foro competen. extra in primo nota q̄ dignitas imperialis nō potest supprimi a summo pontifice igitur nō potest facere hanc sectionē in imperio que possit causare monarchie suppressionē & destructionē ar. l. oꝝ. ff. de sponsa. Fortius potest dici q̄ si vellet id facere posset sibi resisti sicut Paulus restitit in faciem Petri c. Paulus. ij. secunda. q. vij. nō em̄ est papa tolerandus in facto scandalziante Innocē. in c. q̄to de ꝑsue. Feli. in c. ad audiētiā de prescrip. in prin.

Imperū & papatus fratrisant

¶ Sed redeūdo ad propositū principale. Aduerte q̄ si virtute consuetudinis vt supra dictū est toleraretur hec diuisio iuris primogeniture inter duos geminos de quibus in proposito eorū sigillum vocandum esset sigillū geminorum sic q̄ neuter erit prius vel posterius nominand⁹ vt notabiliter dicit Bal. in d. prohe. digestorū. §. Itaq; in fi. rōnem assignās qa q primo noiātur maior esse videtur. l. quotiēs. ff. de vsufruc. c. fi. de officio delega. i sexto vbi no. gemini. ad hoc vide Bal. in le. penul. in versi. iij. oppo. C. de verbo. sig. Accedat quod pulchre dicit Feli. i c. cū dilecta de rescrip. extra colū. iij. versi. ordo scripture vbi late cumulat de materia ordinis inter cetera dicit q̄ curandum est de ordine vbicunq; in temporis prerogatiua consistit dispo. iuris p. l. claudus felix. ff. qui potio. in pigno. habe. pro hoc etiam adducit tex. notabilē in. l. grā liter. §. siquidē. ff. de fideico. liberta. per quem tex. refert post ange. ibi q̄ cū papa Vrbanus dixisset fratribus mino. vt darent in scriptis nomina triū religiosorū sui conuentus & q̄ vnum promoueret ad cardinalatū: dederunt tria nomina sed in forma sperica ne ex ordine argueretur vnus dignior altero. Quo viso Vrbanus pontifex dixit ordinē peruertistis & ego ordinem peruertā vnde omissis illis trib⁹ sic sperice nominatis ꝓmouit generalem eorum. ad hec vide tres glo. notabi. prima in c. quorūdā de elec. in. vj. in verbo p̄dicatorū vbi vult glo. q̄ fratres illi mēdicantes preponi debēt qui sunt priores in institutione. alia est glo. in c. bene quidē. xcvj. dist. in verbo mediolanē sē per quā dicit archi. in c. j. in prin. de deci. in vj. q̄ mediolanensis archiepiscopus dignior est rauanatensi ex quo ante rauanatensē nominatur vt etiā formaliter dicebat predicta glo. in verbo mediolanensē. Et sic per eam videtur sopita contentio inter illos archiepiscopos de qua meminit glo. in. l. decernimus. C. de sacrosā. eccle. in verbo presidendi. Alia est glo. & ij. in c. inter verba in verbo p̄misit xj. q. iij. Plura alia de ordis efficacia colligi possent. in reliquis si vis ad saturitatem vide per Feli. in d. c. cum dilecta de rescrip. extra.

Nota de sigillo geminorum

Q̄n de ordine est tractandum.

Nota historiam.

Mediolanensis archiepiscopus dignior est Rauanatensi

¶ Questio Octaua.

¶ Vtrum in partu gemino neutri debeatur ius prmogeniture.

SEcunda est Opinio in casu suprapositoquãdo scilicet iter geminos de prioritate vel posterioritate egressus contenditur pro iure primogeniture. ꝙ neutri hoc casu debeatur ius primogeniture Et vltra superius adducta in relatione huius opinionis Adduco tex. in. l. qui soluẽdo iũcta. l. sequẽ. ff. de heredi. institui. vbi habetur ꝙ si instituentur duo heredes vbi vnus tantum esse potest: neuter erit & mutuo sibi obstant. & pro hoc facit bonus tex. in. l. cũ ex pluribus. ff. de manumis. testa. & le. duo sunt ticij. ff. de testa. tutella cũ simi. vbi probatur ꝙ incertitudo aufert ꝙ alias quis consequeretur Ergo in proposito incertitudo resultãs ex natiuitate geminorum ius primogeniture vtriq; auferre debet. Ad hoc facit quod notabi dicit bal. in. l. j. colũ. ij. versi. quero quid si duo. C. qñ. prono. nõ est necess. de duab⁹ electionibus eadem die factis loquens vbi concludit neutrã valere stante conflictu & cõtrarietate probationum & idẽ dicit in duab⁹ sententijs. & pro hoc adducit tex. in. l. edicto. C. de edic. diui Adria. tolle. vbi de duobus testamentis incõpassibilibus fit mentio. vide etiã eundẽ Bal. in. l. de rebus. C. de dona. añ nup. vbi facit mentionem de duobus instrumentis eadẽ die factis ꝙ si sunt contraria neutrũ valet. Adde eundẽ Bal. in. l. j. C. de fur. vbi dicit ꝙ duo mandata eadẽ die impetrata sunt nulla si sint contraria. Sic ergo inter istos geminos videtur dicendum neutrum admittẽdũ esse ad ius primogeniture propter voluntates contrarias in succedendo.

Confirmatio secũde opinionis

Cõcursus obstat.

¶ Sed his nonobstantibus hec tamen opinio non videtur esse vera quia sic sequeretur alterum ex duobus inconuenientibus vel quod ad vlteriores transfertur ius primogeniture & priores in gradu excluderentur a posterioribus qđ esset iniquissimũ vt. l. post consanguineos. §. hereditas. ff. de suis & legiti. cũ simi. vel quod (saltem in dignitate regia) regna efficerentur electiua que de consuetudine ĩmemoriali sunt successoria vt no. docto. ĩ. c. licet de voto. extra. & Albe. in. l. penul. C. de dona. inter vj. & vxo. glo. in. deniq;. vij. q. j. propter quam consuetudinem multum singulariter dicebat Bal. & Iaco. aluaroti ĩ. c. j. de feu. marchie in vsibus feudo ꝙ regnũ transit per successionẽ in infinitum & non per electionem & sicad quẽcũq; de domo regis etiam in centesimo gradu seruata tamen gradus prerogatina Et ita cum sit necesse vt tenendo hanc partem alterum immo aliquando vtrumq; ex p̃dictis incõuenientibus sequeretur opinio ista non videtur multum secura.

Improbatio secũde opinionis

Regna nõ successoria de consuetudine

¶ Nec obstat qđ Ioã. de imo. cõtrariũ tenuerit vt supra retulimus quia si bene videat̃ nõ simpliciter. Ita transit sed cũ temperamento philosophico hui⁹ dictionis forte. Nec obstat. l. si fuerit allega. per Io. de imo. supra nã ipse met respondet super glo. prima ꝙ illud contingit ex presumpta mente testatoris per rationem. qui duos supra allega. & ita cum in ꝓposi. non militet hec presumptio immo potius contraria vt statim dicemus nõ est rationis idẽtitas nec illi⁹ tex. cas⁹ nostro adaptari potest. Nec obstat etiam ꝙ supra de duobus currentibus allega. quia materia est problematica & licet aliqui tenuerint neutrum hoc casu admittendũ esse ad brauiũ propter concursũ mutuum. tamen multi contrariam partem sequũtur vt videre est per Antho. corsetũ in suo tractatu de brauio & inter ceteros docto. vide Io. de platea institu de legiti. agnato. succes. §. si plures in iij. notabi. vbi per illum tex. exp̃sse dicit ꝙ si duo pariter attingant castrum de iure faciunt sibi partem per cõcursũ per. l. si finita. §. cum autẽ plures. ff. de dã. infec. & l. si fundus. §. si duo pariter. ff. de pigno. & idẽ ibi tenet Ange. de are. fortius dicens per illũ tex. ꝙ communis est hec opinio ꝙ scilicet vterq; consequatur brauiũ. Nam ibi dicitur ꝙ licet plures sint agnati tamen proximior in gradu vocatur & si in proximiori gradu plures sint omnes vocentur. Et ad. l. si fuerit supra allega. Respondet ꝙ loquitur in dispositione testantis quãdo testator sensit de certa persona vel saltem certificãda ex certo euentu secus autem quãdo princeps vel respublica ponit brauium primo ingredienti castrum quia tũc si duo ingrediantur vterq; ꝯsequetur & idem ibi tenet Io. Fabri inducens ad materiam cõsuetudinis loquẽtis de retractu & se remittit Ange. ad no. per Io. de imo. in. l. qui filiabus §. j. ff. de lega. j. vbi Io. de imo. hanc solutionẽ ad. d. l. si fuerit ponit licet ipse Iohã. de imo. ibidem per plura fundamenta hanc opinionẽ ꝙ neuter admittatur ad brauium tenuit cõtra Bar. in. l. hoc articulo. ff. de heredi. insti. qui distinguebat vtrum proponatur premiũ per verbum quisquis vel si quis vel quicũq; cir-

De duob⁹ currentib⁹ ad brauiũ

ca quid non insisto. vide tamen Franciscũ de aretio in d. l. qui filiab⁹ §. j. vbi predictã disti. Barto. videtur firmare contra Ioan. de imo. & sequaces.

¶ Ex precedentibus habes opinionem hanc non concludere cũ communis opinio doctorum videatur esse in contarium scdm Ange. supra relatum saltem illa conclusio est dubitabilis. & ideo ad confirmationem hui⁹ secũde opinionis allegari non potest cũ in fortiorib⁹ terminis nec constitutio aut lex circa quã est opinionum & intellectuũ conflictus & diuersitas pro iure allegari non possit scdm no. per Barto. in. l. in ambiguo. ff. de rebus dubijs. Feli. i. c. j. colũ. penul. versi. iij. no. de ꝯstitu. extra adducens Bal. in d. l. in ambiguo quẽ nõ ibi reperio & credo ꝙ Barto. voluerit allega. & hec est impressoris icuria. & ꝑ hoc Feli. vbi supra adducit glo. fi. in prin. de constitu. in. vj. adde eundem feli. in. c. eccl'ia colũ. xv. de constitu. extra versi. ij. declaratur vbi dicit ꝙ in terris imperij statur canoni in materia in qua nõ est expressa decisio iuris ciuilis propter diuersas opiniones inter legistas & hoc scdm Antho. de bu. in. c. per venerabilẽ qui filij sunt legiti. colũ. xxxvij. versi. no. ij. casum generalẽ cum alijs allegationibus ibidem citatis per Feli. Adde etiam quod dicit Panor. in. ca. fi. eo. ti. de constitu. vbi per illũ tex. dicẽtẽ. ꝙ cõstitutio nihil debet cõtinere obscurũ aut ambiguũ infert ꝙ constitutio obscura & ambigua non habet naturam iuris cõmunis. quia ignorãtia iuris nõ est probabilis & tamen ignorãtia cõstitutionis ambigue est probabilis. l. regula. ff de iu & fac. ignorã. glo. multũ signãda in. c. j. de postula. ꝑlato. in. vj. in verbo decetero quã ibi multũ extollũt docto. Ad hoc faciunt no. ꝑ Panor. in. c. j. de deci. extra vbi loquit̃ de primitijs ꝙ excusatur nõ soluens primitias propter diuersitatem opinionum in materia primitiarũ. alia possent cumulari de quib⁹ aliqñ occurrente occasione infra dicemus.

De lege aut constitutiõe dubia.

Nota pro primitijs.

¶ Sed respondendum est ad allegata supra ꝑ ꝯfirmatione huius secũde opinionis signãter ad. l. qui soluendo. cũ. l. sequen. ff. de heredi. insti. que satis videt̃ vrgere. Nã quẽadmodũ lex eliescentia de qua ibi prohibet ne plures sint heredes. Ita videtur in proposito ꝙ hic propter cõcursum nullus admitti debeat. Sed pro solutione dicere possumus ꝙ in ꝓposito agitur de hereditate in linea directa & de eis ad quos de iure naturali hereditas defertur scilicet suis heredibus quibus (etiam si ex testamento non venirent) tamẽ ab intestato hereditas deberetur vt toto titu. de heredita. q̃ ab intesta. deferuntur signanter in. §. sui in dicta autem. l. qui soluendo agitur de extraneo herede instituendo que materia (vt certũ est) nõ est ita fauorabilis. liberos enĩ nature simul & parentum commune votum ad successionẽ admittit vt est tex. aureus in. l. scripto §. fi. ff. vnde liberi. & iõ dicit beatus Augustin⁹. qui voluerit filios exheredare & ecclesiã instituere aliũ querat q̃ Augustinum. c. quicũq; decima vij. q. iiij. Et ita in extraneis heredibus institutis forsan posset ꝓcedere hec secũda opinio vt nullus admittatur non in suis heredib⁹ vt cõmuniter contingit. Et ad dicta. Bal. de duabus electionibus duob⁹ mãdatis vel duobus instrumentis/dic vt per ipsummet Bal. in d. l. j. C. quãdo prouocare nõ est necesse colũ. ij. versi. quid si due.

Sui heredes sunt fauorabiliores extraneis.

¶ Nona Questio.

¶ Vtrum inter geminos pro iure primogeniture sit ad iudicium sortis recurrendum.

Ertia principalis opinio in hac ardua questione est ꝙ recurratur ad iudiciũ sortis. de qua tetigit Io. and. in. Ru. de feu. in addi. ad spe. colũ. v. se remittens ad nota ꝑ sein c. j. de sortilegijs sed latius loquitur in. c. fi. pro hac opiniõe vide Bal. in prohe. digestorum. §. Itaq;. de quo meminit Io. de ana. in. R. de sortilegijs colũ. fi. Pro hac opinione facit tex. in. l. sed cũ ãbo. ff. de iudi. vbi optime probatur ꝙ qñ dubiũ est quis sit censendus actor vel reus/ iudicio sortis illud est decidendum. pro hoc etiam est tex. notabi. in. l. ij. C. quando & quibus. iiij. pars debetur libro. x. ibi vt rebus totis in sortium casu deductis. pro hoc est tex. in. l. fi. §. sancimus. C. ꝯia de lega. ibi rei iudicem fortunam esse & sortem inter altercãtes adhibẽdã: vt quem sors pretulerit vbi glosa. affert plures concordantes. ad hoc vide etiam glo. notabilem in d. c. fi. de sortilegijs & institu. de satisda. tuto §. penul. iver. suas & glo. i. c. cleros in ver. primũ xxj. dist. Accedat regula in iure vulgata in. l. vsufructuarium. ff. de vsufructu. vbi dicitur ꝙ propter difficilem rerum discussionẽ aliquid permittitur quod alias prohibetur: quia talis difficultas inducit quãdã impossibilitatẽ scdm Innocẽ. in. c. non est de deci. cum alijs allega. per eum. de hoc vide Io. de ana. in R. de clerico venenatore. Sic ĩ ꝓposito licet alias

Regula.

non esset ad iudicium sortis recurrendum tamen ꝓpter impossibilitatem hanc aut saltem difficillimã dignotiõem inter primogenitũ & secundogenitum inter istos geminos tolerabile videretur iudicium sortis. Ad hec facit quod notabiliter dicit Pe. Iaco. in sua practica in titulo de arbore successionis regni Francie col. iij. vbi querit de duobus plaustris sibi obuiantibus quod eorũ debet alteri cedere. & dicit ꝙ licet videatur hec questio insolubilis potest tamen dici ꝙ retrocedere debeat quod cum minori damno potest. vel ille cui⁹ ductor potuit preuidere. vel si in vno plaustro essent res fiscales vel dotales vel pupillares illis daretur fauor. Sed si omnia essent paria tũc sorte esset dirimendum scdm nota. i. l. ij. §. j. ff. ne quid in loco publi. & ibidem paulo ante loquitur de duobus regibus quod forte sit dirimẽdum quis regnabit quando est inter eos dubietas & altercatio argu. d. l. sed cum ambo de quo latius infra dicetur. Accedat etiam ꝓ confirmatione huius opinionis quod notabiliter dicit cardi. consi. cliij. vbi ponit sex modos finiendi controuersiam inter duos contendentes de papatu data paritate probationum inter quos vnus est per iudicium sortis de quo cõsilio meminit Feli. in. c. capitulum. s. crucis colũ. penul. de rescrip. adducens Pe. de mõte in tractatu de potesta. imperatoris & consilij in xxxj. colũ. Sed in contrarium allegat Feli. eundem cardinalem in. c. licet causam de probatio. vbi ponit decisionem quam appellat solitariam ꝙ in beneficialibus non est locus sorti per tex. in l. eum qui de eo qui mitti. in possess. libr. vj. vbi glo. in verbo possessore dat rationem hanc ne scilicet detur vitiosus ingressus ad beneficium: quia ꝓpter sortem contingeret prefici beneficio eum qui non haberet titulum canoni cum ꝓtra regulã. c. j. de regu. iu. in. vj. Sed non est profecto solitaria hec decisio. vide eñ eundem cardina. in c. fina. de sortilegijs. in fi. versi. quero nunquid. Nititur tamen Felinus vbi supra saluare contrarietatem supradictam cardinalis a nullo alio consideratam: quia tituli beneficiales sunt de iure positiuo quo papa nõ ligatur. c proposuit de concessione preben. cum simi. Sed considera ꝙ hec ratio Feli. non videtur sufficienter concludere. Nam tunc temporis quando agitur de summo pontifice creando nondũ est summus pontifex & ita illa ratio militare non videtur. Item illud indubie abominãdum esset considerata dignitate & reuerentia ipsius sanctitatis apostolice. Si enim non licet in alijs inferioribꝰ beneficijs mittere sortes c. fi. de sortilegijs/multominus in papatu: quoniã vbi maius periculũ intenditur ibi ꝓculdubio est plenius consulendum vt est tex. in c. vbi periculum de elec. in sexto: qui tex. etiam de dignitate papali loquitur. Ad hec facit quod dicit Io. de ana. in. c. in ordinando extra de simo. ꝙ ꝓpter exemplum deberet curia apostolica preceteris abstinere a simonia c. magne de voto extra c. in causis de rẽ iudi. & ideo dicit tex. in c. precipue. xj. q̃st. iij. scire debent prelati ꝙ si vnq̃ peruersa perpetrant tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. vnde necesse est vt tanto se cautius a culpa custodiant q̃to per praua que faciunt non soli moriuntur. Ad idẽ est aureus tex. in. c. ij. xxv. q. v. vbi dicit Romanus pontifex. ad nostrum reatũ tendit si paternarum regule sanctionum nobis consentientibus vl negligentibus violentur. Ideo frequens est dictum Patricij. in suo tractatu de istitu. reipublice ꝙ prelati plus peccant exemplo q̃ culpa Et ita ergo quicquid dicãt predicti doctores in papatu non liceret mittere sortes. Hec induci possunt ad questionem an dans pecuniam pro papatu vel imperio simoniã cõmittat vel incidat in. l. Iuliã. ambitus. quod non est presẽtis speculationis: quia tamen aliquando poteris interrogari vltra dicta per Ioan. de ana. in d. c. in consequendo vide omino geminanũ post Io. and. in c. j. de homici. in sexto vbi pulchre resoluit hanc questionem.

¶ Vltra allegata autem pro hac opinione supra Adde bonum tex. nume. xxxiij. ca. in fi. ibi. Ego eñ dedi vobis illam in possessionem quam diuidetis vobis sorte. & deinde subiungitur. singulis vt sors ceciderit ita tribuatur hereditas ad idẽ est tex. nũe. xxxiiij. c. & ita hodie videmus seruari sepissime in diuisione rerũ hereditariarum.

¶ Sed redeundo ad propositum pricipale in contrarium ꝙ presens questio non sit sorte dirimenda Arguitur. Primo per totũ titu. de sortilegijs. vbi sortes prohibentur. Sed respondebit aliquis ꝙ sortes nõ sunt prohibite quãdo non fiũt per magicas incantationes. Et ita in casu nostro suadente hac necessitate que oritur ex dubietate primogeniture cũ vterq; videat habere paritatem iuris videtur permittenda. ad hoc facit glo. notabilis. xxxv. q. ij. in sũma in verbo sortes in fi. dicens ꝙ Augustinꝰ scripsit quibusdam ciuibus cum ciuitas esset obsessa & dubitaret clerus qui deberent fugere & qui remanere ꝙ sorte illud esset dirimendũ

De duobꝰ plaustris sibi obuiantibus.

Cõtra prelatos.

In beneficialibꝰ ansit locꝰ sorti.

¶Secundo igitur fortius arguitur cõtra istã opinionem q̃ iudiciũ sortis isto casu congrue non possit per theoricam notabilẽ Io.and. in c.licet de probatio. vbi dicit q̃ quando est questio in facto res nõ dirimitur sorte & idem dicit Barto.in.l.si duo colũ.iij.ff. vti possi.de. per.l.duo sunt ticij.ff.de testamen.tutela. pro hac theorica est glosa. apud legistas reputata singula.in.l.j.in verbo prohibebit ad fi.C.vti possidetis.Sed sic est q̃ in proposito nostro ẽ questio facti per tex.in.l.idem erit.ff. de sta. homi.vbi dicitur q̃ quando agitur de prioritate vel posterioritate natiuitatis/ questio potius est facti q̃ iuris.

¶Tertio arguitur contra hanc opinionem p Bal.in.l.meminimus.C.quãdo & quib⁹. iiij. pars debe.dicẽtẽ q̃ nunq̃ res est sorte dirimẽda nisi in casi b⁹ a iure permissis:quia in alijs peccatum continet.Sed glo.in.c.fi.de sortile gijs extra dicit q̃ permissum est iudicium sortis nisi ex causa reperientur prohibite sortes modo sic est q̃ vbi sunt due regule quarum vna prohibitiua alia permissiua/tunc prohibitiua est potius attendenda q̃ permissiua tanq̃ potentior.c.tutor.& ibi Bar.ff.de susp ec.tuto. vide bal.in prohe.decre.colũ.iij.vbi dicit q̃ potenti⁹ est quod prohibet q̃ quod permittit per.l.sabinus.ff. communi diuidũdo.de hoc ample per dominum Iaso.post docto.in.l. si Ruffin⁹.C.de testa.milita.colũ.j.&.ij. quem omnino videas.

Nota.

¶Quarto arguitur quia iudiciũ sortis & fortune equiparantur Bal.in.ij.si duobus.C. cõmunia de lega.in.j.notabi.fortuna autem est amica varietati & respuit constantiam vt dicit Tulli⁹ libro.ij.de natura deorum.& idẽ libro iij.dicit.fortunã nemo ab inconstantia & temeritate seiunget.& idem libro.ij.de diuinatiõe Nihil est tam contrarium rationi & cõstantie q̃ fortuna.modo sic est q̃ ius varietatẽ prorsus damnat & constantiam mirifice amplecti tur.institu.de iusti.& iu.in prin. Iustitia est cõstans & perpetua voluntas facit cle.j.de renũ. Item ius rationẽ pro anima habet.l. cum pater.§.dulcissimus.ff.delega.ij.Bal.in.l.si quis seruo.C.de factis colũ.ij.ad fi. Et ideo dicebat Abbas Panor.in c.fi.de sortilegijs. q̃ licet in aliquibus locis per sortem eligant suos officiales tamen dicit q̃ melius putat esse q̃ nõ quia potest assumi indignus iuxta illud/si fortuna volet.&. Item quia per sortem tentatur deus contra illud euangelicum Nõ tẽtabis dominũ deum tuum. Item pro hac parte contra hanc opinionem facit q̃ ipsemet Bal.dicit in. d. §.

De iudicio fortũe

Ratio est aia legis

Itaq; in.j.constitutione.ff.vete.q̃ vbi ageret de iure presenti siue quesito non est locus sorti:quia iudicium fortune est remotum a ratione ideo(dicit ipse) ratio & intellectus non debet se committere fortune & existentib⁹ sine ratione. Fortuna em sepissime prefert iniquũ equo & sic nõ iudicat recte vt habetur in.l.sed an vltro.§.fi.ff.de nego.gest.&.ita videt Bal. velle q̃ hec questio non sit cõmitenda sorti maxime in istis partibus vbi mortu⁹ cessinat viuum & sic non videtur ius pendere immo illico mortuo patre acquiritur filijs sine interuallo. Et ad hec de fortuna vide Bal.in.d.l.si. duob⁹ i pri.C.ꝓia de lega.vbi dicit q̃ fortuna est inexorabilis quia muta et surda & est quedam lex occulte nobis nature que est impreca bilis ar.l.temperẽt.C.de vesti.olobe libro.xi. alibi dicit Bal.in.d.§.Itaq; est rerũ euentus ex incerto motore procedens.

Quid est fortuna.

¶Ex predictis vides bonum eẽ abstinere ab hoc iudicio sortis. vt supra consulit Abbas Panor.

Si tamen velis amplecti hanc opinionem debes eam dupliciter limitare. Primo dummodo vtraq; pars (de cuius preiudicio agitur tãtum) concordet dubietatem sic finiri: vt not. docto.in.d.c.fi.de sortile. vel saltem altera. Namvt dicit ibi abbas Panor.ifi.ad petitionẽ alteri⁹ iudex compellit ad sortem per.d.l.sed cum ambo.Secus autem si ageretur etiam de preiudcio tertij quia eo non vocato non est decidenda res sorte cum eius iterest: & sic vocandus est argu.tex.notabi.in.l.Nãita diuus ff.de adop.Sed si iste tertius requireret iudicium sortis tunc poterit iudex facere fieri sortem argu.l. hui⁹ modi.§.fi.ff.de lega.j.ad hoc vide Bal.in.d.l.si duobus colũ.ij. ad prin. Ex hoc inferendum est q̃ si reipublice interesset vt vnus potius cõsequeretur principatum & dominationẽ q̃ alius nõ deberet sors p̃ principatu mitti nisi euocatis reipublice officialib⁹

Modificatio huius opinionis stantevi ditate.

¶Secundo limita hanc opinionem procedere quãdo sors licite fieret.& ideo Ange.in. d. l.sed cum ambo super glo. que exemplificat sortem per taxillos quia oppo.ibi.glo de titu. de sorti.extra & non soluit ponit ibi Ange.cõcordiã hoc modo q̃ quedam est sors reprobata & illa nulla est questio dirimenda quedã est nõ reprobata et illa possunt questiones dirimi & terminari & ita refert & sequit Ioã.de ana.in c.fi.de sortile.extra in glo. fi.ad prin. de multiplici autem sorte vide Io.And.in p he.clemẽti.videfede.de senis ꝓsi. cclxxxiiij. archi.xxvij.q.ij.in prin.beatum Tho.ij.ij.q.

Duplex sors.

xciiij. articu. vltimo. Bal. in titu. qui feuda dare possunt in vsibus feudo. §. penultimo. colũna penultima. ad fi.

Questio

¶ Sed queritur stante hac opinione vtrum si sint alij filij ab his qui de primogenitura cõtẽdunt/omnes mittant sortem vel tantum illi de quibus est dubium. Et videtur q̃ omnes filij debeant sortem mittere ex quo nullus est primogenitus verificatus. de his enim que nõ sunt & non apparent idem est iudicium. l. i lege. ff. de cõtrahen. emptio. cum simi. De quibus ibi in glos. in verbo quod non sit. cum ergo non constet nec appareat de primogenito ergo debet haberi acsi non esset aliquis primogenitus. si non est aliquis primogenitus omnium filiorum esset equalis conditio. ergo sic est dicendum in proposito. ¶ Item quia ex persona alterius admittitur qui ex sua non admitteretur. ff. de libe. & posthu. l. fi. ff. vnde liberi. l. j. §. fi. ff. de contra tabu. l. filium. &. ff. quẽadmodũ serui. amittãt. Hinc dicit Bar. in l. precipimus. §. penultimo. C. de appel. q̃ ratione clerici laicus gaudet illius priuilegio in re communi. Et ideo dicit Io. de ligna. in. ca. ex literis de constitu. q̃ si agitur de conueniẽda vniuersitate scholarium cõuenitur coram Iudice ecclesiastico ex quo ibi sunt aliqui clerici. & Panor. in. ca. ad audientiam de p̃script. extra q̃ laicus ratione communionis in re cũ ecclesia romana gaudet prescriptione centena. de quo ibi per Feli. & in Rub. offic. delega.

Nõ eẽ & non appere eqpolent.

¶ Pro hoc facit qđ dicitur in simili de pluribus intrantibus castrum proposito brauio primo intranti, si aliqui intrauerint & aliqui non debent iterato currere, nedum hi de quibus dubitatur quis eorum primo ĩtrauerit/ immo etiam omnes vt tenet Cy. in prohe. digestorũ quẽ refert ibi Bal. col. ij. versi. sed nũquid curãt hi duo tm̃ & mouebãt per tex. in. c. cũ vitonien sis, de elec. extra vbi p̃batur q̃ si duo eligant̃ in discordia, iterũ debet fieri electio a toto capitulo & de oĩbus canõicis ac si nihil esset actũ tex. in. c. si electio. eo. ti. ĩ vj. Hui⁹ opinionis fuit etiã Ange. de perusio in. l. eum qui nouissimus. ff. ad trebell. quia ex quo nullus est victor, null⁹ aliorũ põt dici vict⁹. ad hoc facit text. in. l. nec vtile. ff. ex quib⁹ causis maio. & dicit Anto. corsett⁹ in suo tracta. de brauio q̃ ista est cõis opinio. Sic ergo in ꝓposito videtur, q̃ oĩes filij mittere sortẽ debeãt ex quo null⁹ censet̃ primogenit⁹. Et sic null⁹ ratione iuris primogenite excl usus.

¶ Sed his nõ obstãtib⁹ cõtrarũ est veri⁹. Nã quicqd dicat Anto. corsett⁹ vbi supra, tamen cõior videt̃ esse opinio docto. in ꝓtrarũ/ q̃. s. in casu supradicto oĩes ad cursum iteratũ admitti nõ debeant: Sed tm̃ illi qui castrum ĩtrauerũt, put tenuit Bal. i. d. phe. digestor⁹. §. ita q; dicens/ q̃ alij negligẽtiores oĩno sunt exclusi quia p̃uenti, vñ istis p̃currẽtibus dabit̃ iteratus cursus, alijs reiectis. Et ad. c. cũ vintonien sis respondet q̃ loquit̃ ille tex. in iure capituli in quo oĩes ptĩcipant qui tanq̃. c. eligunt. qa ius electionis hoc casu penes capitulũ remanẽsit. Sed in hac questione nostra loquimur in iure singulorũ ad quod non admittuntur exclusi. & pro hoc adducit quod notã. in. l. in executione. §. fi. ff. de verbo. obli. & in. l. daudius. ff. qui potiores in pig. habe. Immo fortius dicit Bal. in statutis suis in verbo brauiũ, q̃ ista opinio de ꝓsuetudine seruatur. Nam p̃uenientes videntur p̃occupasse sicut ĩ re quẽ habetur ꝓ derelicto: vt. l. quod secur⁹. ff. de stipu. seruo. Consuetudo autem est optima iuris interpres ca. cum dilectus. de consue. extra. Et ita validior est hec opinio que consuetudinaria interpretatione fulcitur q̃ scilicet alij filij, de quibus certum est non esse primogenitos, nullatenus admittãtur ad sortem mittẽdam pro iure primogenite consequendo. quia sors iterato mittitur propter incertitudinem primogenite: que ratio in istis duobus geminis tm̃ militat non in alijs. In incertis em̃ non in certis locus est ꝓiecturis. l. continuus. §. stipulatus in fi. iũcta glo. in verbo null⁹. ff. de verbo. obliga. Certũ est autem istos posteriores non esse primogenitos. ergo &c. ¶ Itẽ quia frustra expectatur id cuius euentus nihil operatur, & frustra admittitur quis ad id faciẽdũ quod factũ nõ releuat. c. ad id quod de spõsa. extra. c. cũ ꝓtigat. de offi. delega. cũ simi. si isti posteriores in genitura admitterent̃ ad sortẽ hoc nihil eis oparetur/ qa certũ est q̃ ius primogenite debetur ratione qualitatis huius. s. prioritatis in genitura. g &c. Posset & hoc pluribus alijs fundamentis firmari sed non curo, quia satis videtur mihi clarum.

In incertis nõ in certis loc⁹ est cõiecturꝫ.

¶ Questio decima.

¶ Vtrum in partu gemino sit in primogenitura gratificatio.

Varta principalis opinio est, q̃ sit locus gratificationi. Ita vt vnus ex his de primogenitura contendentibus pro primogenito eligatur altero excluso. Hanc opinionem posuit Ioan. and. in Ru-

brica de feu. in addi. ad Specu. hãc etiam opiniõem refert Albericus de rosa. in statutis. q̃stione. cvj. pro qua adducit text. in. l. generaliter. §. quid ergo. ff. de fideicommiss. liberta. & l. fi. ff. de religio. & sumpti. fune. cum alijs allega. per eum. hanc etiam opinionem tenuit Baldus sibi contrarius. C. de secun. nupt. l. in quibus, vt latius diximus/supra in relatione opinionum.

¶ Adde pro confirmatione huius opinionis Anto. corsettũ. in tracta. de potesta. & excell. regia. versi. quero septio: vbi post Bal. formaliter ita tenet. Adde etiam Bal. in capitulo primo. §. penulti. qui feu. da. possunt in vsi. feud. vbi mouet questionem hanc/si deficientibus masculis feudũ ire debeat ad vnam feminam si extẽt plures femine an succedet primogenita, vel an dominus poterit gratificari: & refert plures opiniones, tandem residet q̃ equi⁹ esset q̃ dominus possit gratificari per illũ tex. ibi quem dominus vellet pro quo alia iura adducit que videas per eum.

Questio

Desciſma te in ꝑpio.

¶ Pro hac opinione facit quod notabiliter voluit idem Bal. in prohe. decre. columna secũda vbi dicit, q̃ si est sciſma in imperio loc⁹ est gratificatiõi. pro quo est glo. multũ signãda in cle. j. de iureiu. i verbo reges in fi. vbi dicit glosator clementinarum: scilicet Io. and/q̃ vidit & habebat formas quarũdam literarum que de regiſtris Innocen. tertij dicebãtur extracte que emanauerãt super negocio discordie electionis, de qua in. c. venerabilem. de elect. extra que dirigebantur vt ibi refert. Et in his cõtinebatur, q̃ inconcussa consuetudo imperij rationi consona & iure subnixa per patientiã sedis apostolice tolerata & per tolerantiã approbata erat q̃ duob⁹ electis ĩ discordia vterq; administrat, vt rex & omnem imperij iurisditionẽ exercet: quod tamẽ ibi declarat papa locum habere donec per papam alterius electio fuerit approbata vel reprobata, & ita donec alteri gratificauerit. Ad hoc facit quod dicit Ange. i. l. sed cum ambo. ff. de iudi. vbi dicit. q̃ si duo vel plures impetrant sibi prouideri de preben. in ecclesia cathedrali/& inter impetrantes est omnimoda equalitas impediunt se concursu cum tractaretur de preiudicio episcopi, non est potioritas iuris sorte dirimẽda: sed potest episcopus alteri gratificari. & de hoc est text. formalis in. c. duobus de rescript. in sexto per quem tex. dicit Anto. de Bu. Panor. & And. Barba. in. c. cum. m. de constitu. collũ. xxiiij. q̃ si plures fuerunt recepti ad vnã prebendam vacantem & non constat de prioritate vel posterioritate locus est gratificationi ne fiat sectio prebende contra conciliũ Turonẽse. de quo in. c. maioribus de preben. extra sic in proposito: ne fiat diuisio huius iuris primogeniture cõtra naturam primogeniture. Ideo videtur q̃ hoc casu sit locus gratificationi. Ad hec accedat qđdicit Io. de Imo. in dicta lege qui filiabus. §. primo. ff. de lega. primo vbi dicit, q̃ si pro brauio currentium proponitur puella vxoranda, ex quo brauium est indiuiduum erit locus gratificatiõi: si duo brauium meruerit ar. d. l. gñaliter. §. quid ergo. ff. de fideicom. liberta. vide etiam in indiuiduo Prepo. in. c. per venerabilem. §. quod autem. columna trigesimatertia. vbi formaliter determinat, q̃ in casu nostro pater possit gratificari alteri geminorum secundum Bald. in. d. l. in quibus adde etiam Pe. Iaco. in sua practica sub titulo de arbore successionis regni francie columna tertia. vbi tangit de questione quando duo sunt in eodem gradu quoad adeptionem regni, quis eorum habere debeat cũ sit regnum indiuisibile: & prima fronte dicit hanc questionem insolubilem, tamen nihil esse ita insolubile quod solui non possit: Ideo ponit plures sentẽtias circa decisionem huius questionis.

Questio

¶ Primo dicit, q̃ ille qui est in possessione sit potior. argu. §. commodum institut. de interdic. ¶ Secundo q̃ sorte dirimendum sit. argu. l. sed cum ambo. ff. de iudi. ¶ Tertio q̃ vtantur alternis annis. argu. l. si cuius. §. si inter. ff. de vsufruc. ¶ Quarto q̃ eligatur idoneior. ar. l. ij. ff. depo. ¶ Quito & vltio, q̃ sit gratificatio populi: vt is rex sit quem voluerint in regem recipere. argu. ff. de lega. primo. lege si quis a filio. §. primo. & ff. de officio prẽto. l. Barbarius. Et sic nihil precise resoluit. Tamen in dubio videtur hanc vltimam opinionem approbare secundum doctrinam glo. communiter approbatam. in. l. qui filium. §. sabinus. in glosa finali. ff. ad trebell.

Possent pro confirmatione huius opinionis plura cumulari: sed timeo nimia prolixitate nauseam inducere: inter ceteros textus qui allegari possunt, multum mihi placet tex. in. l. tertia. §. si cum omnes. ff. ad silla. vbi habetur, q̃ si seru⁹ habeat duos dominos & aliqui aggrediantur illos diuisim/& in diuersis locis sic q̃ vni tantum auxilio esse possit/seruus liberatur nec tenetur senatusconsulto sillaniano gratificando vni ex quo vtriq; auxiliationis commoditatem impartiri non potest: sic videtur in proposito, cum ius primo-

geniture sit indiuisibile vt supra diximus. Ad hęc vide glo. in. c. venerabilem. de elect. extra archi. in. c. nos consuetudinem. duodecima distinctione. Panor. & docto. in. c. cum autem de iure patro. Bertachinum in suo tracta. de episcopo libro tertio. titu. de cõfirmatione episcopali.

Contra hãc quartam opinionem.

¶Sed contra hanc opinionem opponet aliqs quia sic alicui fauendum non est q̃ alteri fiat iniustitia & grauetur. cap̃. ex tenore de foro ꝓpe. extra. Et non debet vnius per alterũ deterior fieri ꝯditio, vt est vulgata regula iuris: & ita videtur q̃ hec gratificatio non valeat. Nam sic contingere posset q̃ gratificatio veniret in fauorem eius qui non esset primogenitus verus/alio vere priogenito excluso sine facto suo: quod quodammodo alienum est a iusto & equo, maxime quia grauis est casus e regno in seruitiũ, vt inq̃t Salustꝰ in Iugurtha.

Q̃ñq; rigor vincit naturalis equitatẽ

¶Rñde q̃d lex suadẽte publica vtilitate etiã contra naturalem equitatem est valida. Et iõ dicit glo. notabilis in. c. ius naturale. prima di/stin. q̃ ꝓ bono pacis vel publico quandoq; rigor introducitur in naturalem equitatem. de quo ibi latius vide per Feli. post domini. Ade etiam eundem Feli. latissime in. c. ecclesia. de constitu. extra. columna octaua/& sequen. vbi multa signanda cumulat. Et pro hoc adduco text. forsan de iure meliorem. in. l. pria. ff. de Incẽ. rui. & naufra. vbi pulcherrime dicit Iureconsultus vlpianus. Euidens & sãctissima cẽsetur seueritas per quam vtilitati publice consulitur. Et ideo dicit glo. notabi. in aucten. vt sine prohibi. ma. &c. inverbo extimamus/q̃ iniquum est non fallere regulam vbi iustitia suadet. de qua glos. meminit Panor. in ca. Intelleximus. columna secũda de iudi. extra. Tamẽ aliquem difficultatis scrupulum relinquere videtur Bal. in. §. penult. columna antepenulti. in titu. de his qui feu. da. possunt i vsi. feudo. vbi post Odofre. dicit singulariter q̃ equitates non habent in se pondus nisi legibus vel consuetudine prescripta sint roborate, etiam in materia feudorum. ¶Sed fouendo hanc opinionem hoc dictum Bal. non obstaret quia hęc gratificatio videtur esse legalis & iuridica, vt patet ex supra allegatis.

Q̃ñ equitas dicat hñre põdꝰ.

¶Questio vndecima.

¶Resolutio pro partu gemino circa primogenituram.

EXaminatis his quattuor principalibus opinionibus potuisset hec grauis questio distinctionis federe termiari. Sed quoniam distinctio & subdistinctio sepius iterata vt plurimum cõfusionem parit, vt ipsis rerum experimentis cognouimus: vt cũ diuo Marco Imperatore loquar in. l. ij. C. vt in posses. legato. Resoluendi modus a copiosissimo iuris interprete Feli. in arduis presertim materijs vsitatus plurimum mihi placuit per conclusiones, scilicet procedendo: quibus dilucide/vt credo/huius enigmatis veritas innotescet.

Distinctiones ex mẽbris subdistictis confusionem pariunt.

¶Prima conclusio.

WBi in geminis est qualitatum naturalium disparitas, is i iure primogeniture preferendus est, cui vberius natura ꝓuidit: vel qui est pregnantiori qualitate natura dotatꝰ.

Prima declaratõ cõclusionis.

¶Huius cõclusionis iustificatio duobus exemplis patebit. Primum. Si alter ex geminis masculus est fortior & robustior altero, tũc ille propter illam pregnantiorem qualitatem naturalem fortitudinis preferẽdus est: quia presumitur citius exiuisse de carcere materni vteri: vt dicit Bal. in §. itaq; in prima constitu. ff. vete. columna secunda. arg. l. si fuerit. §. primo in fi. ff. de rebus dubijs. de quo supra fecimus mentionem. Et ideo dicit florianꝰ de sancto Petro in. l. prima. §. cum arietes. ff. si quadru. paupe. fecisse dica. q̃ si in casu illius text. non apparet/quod animal aggressum fuerit aliud si vnũ est robustius altero presumitur ab hoc robustiori inchoatum fuisse cõgressum. & sic forte Bal. in. l. j. xij. questione. C. vnde vi. &. l. vt vim ad fi. ff. de iusti. & iu. & Io. de aua. in. c. significasti. columna decimatertia/in fi. de homicid. extra dum dicunt/q̃ si duo pariter se vulnerauerunt neuter tenetur, nisi appareat de insultu per. d. §. cum arietes. Potest limitari ex precedentibus, nisi sit presumptio prouocationis contra vnum ex eis quia robustior est altero vel animosior.

De materia aggressiõis.

¶Secundum exemplum erit quando vnus geminorum est masculus & alter feminini sexus/quia tunc propter illam pregnantiorem qualitatem & conditionem sexus masculini/masculus presumitur citius exisse de clausto materni vteri, & sic Primogenitus/quia maior est in eo vis quam in femina. Et de hoc

Scda declaratõ cõclusionis.

est text. rotundus in dicta lege si fuerit. in fi. ff. de rebus dubijs, vbi ita notat Barto. & ita expsse & in induiduo tenet glos. in dicta lege. Idem erit in verbo quo ad prin. ad hoc vide etiam bonum text. in. l. qui duos. §. si maritus. ff. de rebus dubijs vbi habetur, q; si maritus & vxor mutuo fecerũt pactum q; superstes dotem lucraretur si simul moriuntur: stipulatio de dote heredibus mariti competit nisi probetur illam superstitem viro suo fuisse: quia presumitur maritus superuixisse propter maiorem vim & fortitudiem sexus masculini. & de hoc vide Feli. in. ca. capitulum. s. crucis. columna decimaquinta. versi. de duobus natis de rescrip. extra.

Contra hanc conclusionẽ.

¶Sed obijciet aliquis & videtur q; per has presumptiones non debeat sic alter geminorum priuari & excludi a iure primogeniture. Nam regula est iuris q; quando tempus est fundamentum alicuius intentionis, illud debet precise probari alias probatio est inualida tex. est iuncta glo. & ibi not. Barto. & docto. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nũcia. tex. & ibi no. Bal. & salice. in. l. fi. C. ne seruus ex facto suo glo. notabi. in. ca. venerabilibus /de senten. excommunica. in sexto. Vide Sozi. consilio quadragesimosecundo. columna tertia, ibi tunc succedit regula. & consilio. cclxxxiij. colum. iij. versi. preterea ad hoc. &c. Modo sic est q; iste geminorum qui pretendit se primogenitum nititur temporis prerogatiua qa prioritas in hoc consistit. & &c.

Qñ tẽp⁹ necessario probãdũ sit.

Que sit vera ꝓbatio.

Sed probando ex qualitatibus presumptiuis de quibus supra q; non precise de temporis prioritate ostendat. Probatur quoniam illa dicitur vera & propria probatio per quam non argumentis non presumptionibus sed clare intentio agentis deducitur. Feli. hãc regulam ponit in Rub. de proba. extra ad prin. per. ca. forus. §. causa. j. de verborum significatione & adducit inter cetera Ludo. de ro. in. l. prima C. de testa. mili. vbi dicit. q; probatio per presumptionem seu coniecturas non dicitur vera & propria probatio per. l. primam in ver. proprie. ff. si tabu. testa. extabunt. Sed dicit Feli. q; melius facit tex. in. l. Lutius. ff. de condi. & demonstra. vbi Barto. & Inno ita not. pro confirmatione adducentes diuersitatem esse inter titulum de proba. & de presumpt. vt videmus. Item & per illum text. vt dicit Bal. in c. primo in prin. si de inuestitu. inter domi. & vasal. lis oria. in vsi. feud. vbi ꝓbaẽ /q; appellatiõe ꝓbatiõis plena ꝓbatio continetur. Et ita ergo videtur q; ratione huius presumptionis surgentis ex illis qualitatibus naturalibus etiã pregnantibus nõ sit sic ius primogeniture alteri geminorum adiudicandum.

Solutõ obiectionis.

¶Sed licet hec obiectio videatur prorsus destruere hanc conclusionem primam: tamen credo q; faciliter responderi poterit incorrupta & illesa conclusiõe nostra. ¶Aduertendũ est enim q; presumptiões sunt in duplici differentia pricipaliter, quedam hominis, quedã iuris. Bal. in Rub. de proba. C. And. Barba. in Rub. de proba. extra. columna vndecima. In presumptione hominis transeant allegata in hac obiectione: licet tamen in presumptione hominis non sit sine dubio, maxime quando presumptio est violenta. vt. c. afferte de presump. vbi docto. de quo vide Panormi. in. ca. is qui de sponsa. ad fi. & ibidem in addi. ad ipsum in verbo sentẽtiam. Sed in presumptionibus iuris non est dubium q; inducitur ꝓ tales presumptiones probatio etiam plena: vt est glo. reputa. singula. in. l. si tutor. C. de pericu. tuto. & curato. in verbo ostenderis. vbi dicit in fi. q; ꝓbationes legum liquidissime sunt Et ideo dicit Bal. q; quando ad victoriam reportandam requiruntur liquidissime probationes sufficit probare per presumptiones a iure introductas quia dicuntur liquidissime, vt in crimialibus. l. fi. C. de proba. l. absentem in prin. ff. de pe. quibus iure cauetur crimina liquidissime probanda esse: & tamen ad cõuincendũ aliquem sufficiunt presũptiones iuris. l. si qui adulter. C. de adulte. & idẽ in simi. Adde Barba. in Rub. de proba. extra colũ. xj. vbi pro hac predicta glo. in. l. si tutor adducit text. in. l. j. in verb. liquidis. C. de testa. milita. subiungẽs gñaliter q; actus presumptus a iure probatur eoipso q; non probatur contrariũ per glo. in. l. si creditor. C. de pigno. actio. & glo. in. l. ij. C. de erro. calcu. & in. l. ij. de peti. heredi. l. siue possidetis. C. de proba. l. in testamẽto. C. de testa. milita. & in. l. j. C. de fide instru. & iu. haste fisca. libro primo. Et iõ dicit ipse hoc casu non est frustrandus /aut onerandus quis superfluis probationibus per text. in. ca. sicut de proba. extra. & glos. in. l. super seruis. C. qui milita. non possunt. libro duodecimo. Adducit postea alias glo. in iure canonico & inuehit in legistas & canonistas quibus incognite fuerunt. Adde eundẽ Barba. in. d. ca. significatib⁹. eodẽ titu. de proba. extra. hic dicit Bald. in Rub. de proba. C. columna secũda. q; iudex est comparandus medico qui ex tactu, vita precedẽti & vrina iudicat de infirmitate. & ita non semper habet liquidam causam

Presumptio q̃dã iuris q̃dã hominis.

Iudex cõparat̃ medico.

infirmitatis: sed aliquando præsumptiuam. Et ideo Feli. in dicta Rubrica. de proba. columna secunda. versi. secda. conclusio dicit q̃ probans intentionem suam per præsumptiones vel coniecturas a iure approbatas perinde iuuatur ac si vere & proprie intentionem suam deduxisset. & pro hoc adducit text. in. lege si qs locuplex in fine. ff. de manu. vindicta. & lege dolum. C. de dolo. & capitulo secundo de renuncia. in sexto. & capitulo primo. & ibi Panormitanus de cleric. non residen. extra cum pluribus allegatis per eum. Dicit tamen hoc præsertim procedere quando sumus in materia quæ certitudinaliter probari non potest: quia tunc lex contentatur indicijs. Et quia Feli. nihil ad hoc allegat. vide duo notanda consilia. Alexan. vnum. clxvj. columna secunda. in fi. in secũdo volu. Alterum est. cxxj. in tertio volumie. quod est vltimum consiliũ illius volumi. columna penultima in fi. ibi benefacit. vbi post Bal. in. l. de pupillo. §. si quis ipi p̃tori. ff. de noui ope. nũcia. in. viij. questio. & l. si quis ex argentarijs. §. penulti. ff. de edẽ. dicit q̃ in his in quibus est difficilis probatio lex contenta est probatiõe per indicia & coniecturas per. l. non omnis. §. a barbaris. ff. de re milita. cum alijs allega. per eum. Et subiungit Feli. loco supra allegato. q̃ hoc etiam procedit in statutis: in quibus probatio etiam per præsumptiones equipollet probationi vere secundum fulgo. in lege prima. C. de testa. mili.

Qñ ad indicia & p̃sũptiones sit recurrendum

An cõtra iuris p̃sũptionẽ p̃batio admittatur.

¶ Sed suboritur difficultas an admittetur p̃batio in contrarium. & videtur dicendum, q̃ non ex quo est præsumptio iuris per dict. ca. is qui de sponsa extra.

Præsũptio iuris simplex & duplex.

¶ Respondẽdum est, q̃ præsumptio Iuris duplex est quedam simplex/ quedam duplex. Prima Iuris tm̃. Altera iuris & de iure. secundum Panormitanum in dicto. c. is qui ad fi. dicentem vocabula ista esse magistralia & iure nõ cauta. Præsũptio iur̃ simplex est cum Ius in aliquo facto dubio præsumit sed non fingit intantũ q̃ pedes statuat super facto præsumpto sicut super vero: & contra talem præsumptionem admittitur probatio in contrarium: vt. c. continebatur de desponsa. impube. extra. c. proposuisti de proba. extra. Præsumptio autem duplex: id est iuris et iure est quãdo ius vltra præsũptionem procedit ad statuendum ac si ex facto præsumpto vere constaret: & contra illam præsumptionem nõ admittitur probatio in contrarium vt est tex. in d. c. is qui. & de. litter̃ de proba. & illud est qđ vult glos. in. c. fetrum. l. distinct. dicens/ q̃ cõtra omnem præsumptionem iuris admittitur probatio in contrarium, nisi ius statuat super illa præsumptione. Nunc sic est q̃ in proposito nostro ius super præsumptiõe illa q̃ masculus prius egressus fuerit q̃ femina expresse statuit. vt est text. ad litteram in. d. l. si fuerit. ff. de rebus dubijs. in fi. Et ita q̃tum ad casum illum vbi inter geminos esset diuersus sexus non videretur admittenda probatio in contrarium. Vbi autem gemini sunt eiusdem sexus et vnus est robustior altero, præsumptio illa q̃ vnus prior egressus fuerit iure non cauetur expresso. Et ideo in hoc casu videretur admittẽda probatio in contrarium: immo q̃ sit potius præsumptio hominis q̃ iuris nisi dicatur q̃ satis exprimitur ex coniecturata ratione illius. l. si fuerit iuncta glos. in. l. qui duos. §. si maritus. ff. de rebus dubijs. in verbo locum que dat rationem quare masculus præsumitur citius exijsse q̃ femina, quia masculus est robustior/ & femia debilior nec alia ponitur. Modo theorica est in iure vulgata/ q̃ vbi vna solum ratio reddi potest ex illa coniecturata possum⁹ legem perinde extendere ac si esset in lege expressa. Feli. hanc theoricam ponit in. c. translato. de constitu. extra columna fi. in fi. post Bal. in. l. maximum vitiũ. in sexta columna. C. de libe. preteri. cũ alijs allega. per eum & vltra eum. vide quæ late cumulantur per do. Iaso. in §. omnium institu. de actio. columna nona/ circa medium, adducens pro hoc glos. reputatam singu. in. l. q̃is. C. de fideicom. liberta. vbi etiam Bald. not. Plura etiam alia allegat que nõ curo trãsplantare inter cetera dicit: q̃ glos. illa in. d. l. q̃is non videtur sibi illud probare/ adducens aliam glosam expressiorem in clemen. Prima in verbo eligatur cum nota. ibi per Paulum de Leaza. de elec. in clemẽ. Modo in posito/ licet ergo textus ille de præsumptione inter masculos non loquatur, tamen ex ratione coniecturali potest ita intelligi: quia vt dicit Bald. in dic. l. q̃is tunc non dicitur interpretatio extensiua sed intellectiua: tamen securius credo q̃ ex quo iure expresso de hac præsumptione nihil est statutũ estimare debemus hoc casu præsumptiõem esse iuris simpliciter & non iuris & de iure: Ita q̃ admittatur probatio in contrarium per predicta.

Nota pro materia extẽsiõis.

Limitatio ad predicta.

¶ Immo inquantum supra dictum est q̃ vbi est præsumptio iuris & de iure non debet admitti probatio in contrarium, limitandum est nisi pars cui fauet contrarium fateretur: puta masculus feminam prius genitam, vt

voluit Cy. & communiter docto. sequũ. in auctenti. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. & ita tenet Panor. in. d. c. Is qui. columna prima. versi. secundo. queritur adducens glos. in auctenti. de equalita. do. §. j. vnde sump. dicta auctentica. sed iam necesse. Adducit etiam Innocen. in. c. quia pleriq; de immunita. ecclesie extra. Vbi singulariť dicit, q; licet sñia transiuerit in rem iudica. tamen si pars pro qua est lata sententia fatetur eam iniustam debet illa sentẽtia retractari. quod plurimum signat ibi Panor. & ad extensionem illius dicti. vide in addi. ad Panor. in verbo retractari & vltra ibi allega. Adde Alex. in consi. ccxcix. columna scda in fi. Ibi si ergo. in secundo volu. & eũdem Alex. consi. ccxix. colum. fi. ibi bene facit vbi ponit aliam limitationem ad propositum nostrum q; contra presumptionem iuris & de iure non admittitur probatio in contrarium nisi parte non resistente facte fuerint ꝓbationes in contrarium. secundũ Inno. in. c. fraternitatꝫ . de frigidi. & maleficia. extr. Nota hos casus quia nõ parũ est excludere partẽ a facultate probandi. Sed aduerte q; iste limitationes passim non procederẽt. vbi enĩ ageretur de rebus priuatorum satis possent habere locum quando ex eorum facto respublica non lederetur: secꝰ autem vbi esset questio de regno & principatu quia etiam ex confessione partis cui fauet duplex iuris presũptio non admitteretur probatio in contrarium, vt notabiliter voluit Panor. i. d. c. is qui fidẽ. de spõsa. extra columna prima. vbi dicit, q; ꝓtra presumptionem illius. c. pars in cuius fauorem ius presumit non tollit presumptionem per suam confessionem, vt in matrimonio. ergo a fortiori in istis principatibus in quibus magis est oculare reipublice detrimentum. Et hæc de prima conclusione.

Alia limitatio ad ꝓ dicta.

¶ Secunda conclusio.

VBi in geminis est qualitatum naturalium paritas vterq; in diuisibilibꝰ rebus ratione primogeniture competentibꝰ primogenitꝰ est censendus. Notanter dico / vbi est qualitatum naturalium paritas. quia vbi est imparitas satis superiore conclusione diximus. Secundo notãter dico, In diuisibilibus rebus quia secus in indiuisibilibus vt sequenti conclusione.

¶ Sed queritur que dicuntur res diuisibiles. Respondeq; omnis substantia patrisfamilias censetur esse diuisibilis inter filios etiam si sit feudalis regulariter specu. in titu. de feu. versi. xxxiij. queritur vbi ponit gñaliter hanc resolutionem, q; feuda quæ iure hereditario proueniunt diuisibilia sũt. Ad idem vide Bal. in. l. si plures. C. de condi. Inser. columna secũda versi. ¶ Item nota vbi dicit formaliter / q; feuda oñia regulariter sunt diuidua inter heredes qui sunt de sanguine: & omnes debent facere fidelitatem qui feudum tenent: subiungit qđ fallit in feudo frãco & feudo regali. De quo sequenti conclusione dicemus.

Que sint res indiuisibiles.

¶ Sed aduerte q; contra hoc videtur esse tex. formalis / in titu. de prohibitio. feud. aliena. per fede. §. preterea / vbi dicitur: q; ducatꝰ / marchionatus / comitatus & cetera feuda principatuum non diuiduntur. & ita gñalitas Spe. & Bal. videtur restrigenda per dictũ. §. preterea. Et ideo Barto. in. l. & ideo. ff. de condi. furti. dicebat / q; feuda diuidi non possũt nisi in casibus. d. §. preterea. Et ita sensit ipsemet Spe. questione. xxxiiij. eodem titu. de feu. Adde Gasparem filium Ioan. cãlde. in titu. de feu. consilio duodecimo . vel melius consilio tertio, quia reliqua consilia posita in illo titulo sunt aliorum doctorum dicit ibi Gaspar. q; feuda de sui natura sunt diuisibilia, dummodo non sint ea lege data vt non diuidanť: quia tunc contractus conuentione partium legem accipiunt. c. contractus. de regu. iuris. in vj. vel si sit tale feudum, qđ de sui natura non sit diuisibile: id est commode diuidi non possit. argu. §. quod si commode de officio iudi. institu. vt est regnum ducatꝰ vel marchionatus & reliqua alia feuda que per constitutioẽ Fede. prohibẽ. diuidi: vt. d. §. preterea. Adde Alexand. consi. xxx. in primo volumine, columna sexta. Quod consilium etiã ponitur in quinto volumine. consilio secũdo. vbi dicit Alexand. q; feuda omnia diuisibilia sunt nisi sit annexa dignitas. Adde Panorñ. consilio. lxxxij. colũna penultima. in primo volumine. consi. vbi etiam concludit, q; feudum regulariter diuidi potest per. d. §. preterea. Hoc tamen dummodo omnes vasalli concordent / alias non per tex. quem dicit ad hoc singula in. d. §. preterea ibi si consortes voluerint. Et pro hoc adducit text. iuncta glo. in clemen. sepe. de verbo. significa. in fi. Et ita dicit q; licet alias in diuisiõe bonorum sufficiat vnum ex socijs prouoca. vt to. titu. C. cõmuni diuidun. tamen hoc fallit in feu. quod dictum

Oppositio.

Que feuda sint diuisibilia

est multum singula. Sed vide Alex. in conci. vij. in. v. volumi. vbi formaliter ꝓtrarium concludit: scilicet ꝙ sufficit vnius ꝓuocatio. quod nota. Adde etiam ad p̄dicta Panor. in secūdo volu. conci. cōci. iij. colum. iij. vbi de diuisibilitate/vel indiuisibilitate feudi loquitur. Adde etiam Sozi. in primo volu. conci. lxvij. colum. vij. vbi etiam ponit hanc regulam ꝙ feudum regulariter est diuisibile per tex. in ca. Oēs filij si de feu. fue. contro. in vsi. feudo. Ita ꝙ solum fallit i feudis expressis in di. §. Preterea quem tamen. §. decem pulcherrimis declarationib⁹ modificat vt videre poteris per eum ad quem omnino in hac materia recurre: quia copiosissime loquitur. vide do. Iaso. i prelu. feudo. colū. antepenul. versi. vltra diuisiones bal. & nouissime dn̄m Franciscuinū de curte in suo tractatu de feu. in quarta par. q. xxx. colū. v. versi. ij. pricipalis regula vbi idē ꝓcludit vt supra.

Feudum regulariter est diuisibile.

¶ Ecce ex precedentib⁹ ergo colligere debemus ꝙ feudum oīe regulariter est diuisibile & ita inferendum est ꝙ in casu nostro i feudis vterq; geminorum habebit partem. In feudo debetur primogenito ratione iuris primogeniture: & ita dictante consuetudine Parisiensi ꝙ primogenitus habeat certam prerogatiuam in feudis vltra alios filios illa prerogatiua diuidenda erit in casu nr̄o inter istos geminos. Ex quo inferendum est ꝙ non semper est vera regula quā ponit Sozi. conci. cclij. in secundo volu. colum. xviij. ꝙ in feudis diuisibilib⁹ non seruatur Ius primogeniture: & eandem regulam ponit etiam cōci. cclxxviij. & conci. lxvij. colum. vij. in primo volu. & ante eum oldra cōsi. ccxxxvij. colum. prima. Alex. consi. lx. in prima colum. i tertio volu. & idē Alexā. consi. vij. in quinto. colum. prima. Nam videmus ex precedētib⁹ ꝙ est dabilis casus in quo feuda sunt diuisibilia: & tamē seruatur Ius primogeniture puta inter istos duos geminos de quib⁹ in proposito: qui prerogatiuam iure primogeniture competentem propter dubium prioritatis vel posterioritat̄ in nascendo inter se partiri debent.

Oppositio.

¶ Et si dicatur quomodo poterit fieri hec diuisio eius quod prouenit ex p̄rogatiua primogeniture. Nam ius primogeniture est idiuisibile vt certum est ergo. & res que competit ratione Iuris primogeniture est idiuisibilis: quia accessorium sequitur naturam pricipalis. l. cū principalis. ff. de regu. iu. ca. accessorium de regu. iu. in sexto.

Solutio. Sufficit respōdenti dare instantiā

¶ Respōdendum est ꝙ regula illa est brocardica. Item ꝙ sufficit respōdenti dare instantiā glo. reputata singula. i c. sicut vrgeri. prima. q. prima. Do. instantiam. Nā ius patronatus est indiuisibile in substantia: & tamen in fructu est diuisibile/puta in potestate presentandi cap. primo. de Iure patro. in clemē. plures eodem ti. colū. iij. per illum tex. adducens simile in iurisditiōe que potest esse apud plures in solidū: sed exercitium siue fruct⁹ iurisditiōis pro parte inquālibet est diuidendus. de hoc vide Rochum de curte in suo tractatu de iure patro. §. Ius colum. vij. versi. sexto quero & ita in proposito qñ res competens ratione iuris primogeniture est diuisibilis erit ius primogeniture penes ambos in solidum: sed prerogatiua iuris primogeniture apud quenlibet eorum pro pte. Nam prerogatiua diuisibilis est argu. l. Nā sat̄ §. si ergo. ff. quē admo. serui. amitta. l. q alie na. §. fi. ff. de nego. gesti. l. lutio. ff. de aqua quotidi. & estiua. Incorporalia em̄ licet nō diuidātur per se: tamen in consequentiam rei corporalis bene diuidunt̄. l. arbor. §. aquarum iter. ff. cōi diuidun. & ita voluit Bal. in di. §. ꝓterea colum. secunda ad prin. & in eadem colum. circa fi. dicit ꝙ secundū canonistas canonia nō potest diuidi/nec intēsiue/nec extensiue: quia nō habet partem de post partem si vno canonico mortuo duo eligantur vice illius nō fit diuisio: sed dualitas in prebenda de quo per docto. in ca. maioribus/& ca. dilectus de preben. extra. Ad predicta faciunt nota. per Barto. in. l. inter tuto. ff. de admīstra. tuto. vbi vult ꝙ si cōcessū sit a principe comiti feudum plurium castrorū & filij eius postea diuiserunt castra non dicitur propterea diuisa Iurisdi. ratione feu. cōpetens sed solum intelligitur diuisa adminīstratio. Accedat etiam quod dicit albe. de rosa. in suo dictionario in verbo feudum colum. iij. versi. his premissis ꝙ licet feuda dignitatum sint indiuisibilia: tamē bona temporalia eorum possunt diuidi subiungens ꝙ in quadā questiōe quam ibi refert Ray. de foroliuio & pluresalij docto. ita cōsuluerunt: de quo dicto Alberi. vide Frā cisqui. de curte in suo tracta. de feu. i quarta pte. q. xxx. colum. iiij. versi. decimo pro limitatiōe vbi ita simpliciter trāsit. de hoc vide Alexan. de Imo. consi. lx. colum. prima. & ꝓsi. vij. in quito volu. colum. secunda. versi. iiij. probatur. vide etiam sozi. lxvij. i primo volu. colum. viij. versi. ij. principaliter vbi plura adducit que videre poteris per eum.

respōdēti dare instā tiam.

Incorporalia ex cō sequentia diuidunt̄.

¶ Ex predictis ergo habem⁹ ꝙ isti gemini diuidunt inter se prerogatiuam competētem ratione iuris primogeniture. Et pro cōfirmatione huius conclusionis accedat maturum illud

Maturū consiliū.

consiliũ Petri de Ancha.ccvj.vbi dicit q̃ quando in aliqua materia sunt opiniones hincinde probabiles, laudatur iudex qui per medium diuidit materiam diuisibilem: quod dictũ Petri extollit feli. in ca.primo de ꝓstitu.extra colum.penul.& ita ergo vbi prerogatiua ẽ diuisibilis vterq; geminorũ semissem prerogatiue consequetur.

¶Tertia Conclusio.

IN geminis circa res indiuisibiles preferend⁹ est i Iure primogeniture is cui suffragatur possessio Pro hac conclusione habes glo. nota.in.l.Idem erit.ff.de statu hominũ in verbo questio i fi.vbi ita residet glo.similẽ faciens questionem: hoc modo tamen declarãdo:qa glo.ibi plures ponit solutiones hanc autem vltimã ponit,& sic approbare eam voluit secũdum q̃ ipemet accursius asserit in.l.qui filium.§.sabinus.ff.ad trebel.in glo.fi.vbi vult q̃ quãdo plures opiniones referũtur sine specifica approbatiõe vnius censeat vltia approbata.quod dictum etiam docto. communiter sequuntur.de quo vide Ioan.and.in ca.primo de senten.excommuni.in.vj.& cap.primo de penis in.vj.i nouel.Cy.in.l.prima.C de sacrosan.eccle.Barto.in.l.bona fides per illum tex. ff.depositi.Bal.in aucten.ex testa.colum.ij.C. de colla.Ioan.de imo.in ca.fi.colum.penul.de prescrip.Ludo.de Roma cõsi.lxxxtij.& adhoc etiam infinite docto.decisiones cumulari possent.Sed qm̃ inuehit glo.singula.i.l.sed licet.ff. de officio pñs.contra eos qui defectu legum vl̃ ignorãtia ꝓbationẽ glosarum inducũt. Ideo p p̃dicta glo.in d.§.sabinus adduco tres tex.vn⁹ est i.l.fi idem cũ eodem.§.si vna actio.ff.de iurisdi.omnium iudi.vbi ex illo tex.colligit Bal. Ange.& do.Iason q̃ vbi in lege vl̃ statuto referuntur plures opiniões in dubio vltima censetur approbata.quod dicit ibi do.Iason notãdum quando vel glo.vl̃ Innocen.vel speculator referunt pluralitatem opinionum:& nullã firmant. alius est tex.in ca.capellan⁹ de ferijs in verbo posteriori sententia:vbi ita no.docto. communiter alius & tertius satis peregrin⁹ allegari potest in ca.liquido de consecra.distinc.ij. vbi dicitur q̃ Christ⁹ quo firmi⁹ commendaret mysterij alti tudiem sacramenti eucharistie vltimum hoc voluit infigere cordibus & memorie discipulorum a quibus erat ad passionẽ digressurus:& per illum tex.glo.ibi infert q̃ pacta nouissima validiora sunt per.l.pacta.C. de pactis,sicut alias inquit Tullius in Rheto. argumenta validiora in fine fiunt:& quod nouissime fit inspicitur.l.si quis ante.ff.de acqui. possess.

Inter opiniões glo. vltima p̃ualet.

Cõtra allegãtes glo.

¶Ex predictis habes firmatum q̃ Accursius voluit in hac opinione residere q̃ sit inspicienda ꝓmoditas possessionis.quod nota.quia nõ parum ẽ habere opinionẽ glosatoris pro se: quia presumitur ceteris melius intellexisse vt inqt Bar.in cõsi.incip.andriolus:ideo dicit Iaco.butriga.in.l.prima.C.qui ꝑ sua iurisdictione q̃ in dubio iudicandum secũdũ opinionem glo.hinc etiam dicit And.barba.in R.de testa. extra in repeti.colum.xlij.q̃ sicut agn⁹ coram tondẽte auctoritati glosarum acquiescit. & idẽ barba.in ca.cum.m.ferra.de constitu.extra colũ.xiiij.inuehit ꝓtra eos qui detrahunt opinioni glose per illud quod habetur Cãticorum.v. ca.percusserũt me vulneraverunt me/tulerũt pallium meum custodes murorum.Nam iurisperiti debẽt/ dicit ipse/seruare honorẽ & auctoritatẽ glosato. De auctoritate autem glo.si vis cumulationem/vide do.meum do.Iaso.in .l.vt vi.ff.de iusti.& iure Mattheum matheslanum in suo tracta.de eligend.opinio. Anto. corsetum in fine repertorij ad Panor.§.de auctoritate glo.

De auctoritate glo. ordinarie.

¶Sed pro ampliori corroboratione huius cõclusiõis vltra auctoritatẽ glose ordinarie adde bal.in ca.capitulum.s.crucis de rescrip.extra. vbi dicit q̃ si duo impetrauerunt potestatariã bononie sivnus est in possessione alter nõ/presumitur pro possessore:quia ex eo q̃ possidet plus iuris habet eo qui non possidet. argumẽ. l.fi.vti posside.ff.& possessor⁊ causa melior est dicit specu.in titu.de lega.versi quid si actor & idem i titu.de loca.§.sexto.versi.lxvj.queritur vbi dicit q̃ possessor habet plus iuris in retinẽdo q̃actor in agendo. Hinc dicit Ange.in.l.& ideo.ff.de cõditiõe.furti.q̃ possessor presumitur dominus in iudicio diuisionis.adde etiam sozi.consi. cclxxviij.colũ. penul.versi. preterea licet:vbi dicit q̃ quando non appet de prioritate prefertur qui est i possessiõe secũdũ bar. in.l.prima.§.primo.ff.de bono possess.Illa eñ est natura possessiõis q̃ releuat ab onere probandi sozi.cõsi.clxxxj.colum.secunda.versi. his tamen non obstantib⁹:& consi.ccxvij.colnm.prima in secundo volu.& sic satis ergo erit firmata hec conclusio nostra.

Cõfirmatio huius cõclusiõis.

Natura possessionis.

¶Sed quia hec conclusio ponit in rebus indiuisibilib⁹:Quero que sint res indiuisibiles?Solutio huius questionis pendet ex ijs que dixi-

Que sunt res indiuisibiles.

mus in questiõe precedenti q̃ feuda dignitatum dicũtur res indiuisibiles per ea que ibi diximus. quibus adde quod tanta est indiuisibilitas in illis feudis q̃ si tale feudũ duobus esset concessum vno decedẽte sine herede: licet regulariter non haberet locum Ius accrescendi: tamen alteri: scilicet superstiti, accresceret propter naturalem indiuiduitatem ipsius feudi. Alexan. de imo. cõci. secundo in quinto volu. scdm Iaco. de bello visu aud. de iser. & bal. i ca. de duob⁹ fratrib⁹ de nouo benefi. iuesti. idem Alexan. conci. sexto in eodẽ volu. vbi dicit q̃ quis alias in facti cõtingentia requisitus consuluerit feudum simplex posse diuidi etiam si vnus ex vasallis habentibus feudum commune contradicat: tamen in feudo comitatus ducatus vl' marchionatus dicit nunq̃ se consuluisse q̃ inuitus vasallus possit ad diuisionem faciẽdam a socio compelli propter tex. apertum in d. §. preterea & glo. fi. in ca. licet de voto extra. & glo. in. l. cõi diuidun. in prĩ. ff. de cõi diuidun. adde etiã eundem Alexan. in quinto volu. conci. vij. vbi post And. de Iser. in ca. primo §. Item si duo. in titulo quib⁹ mo. feu. amitti. dicit q̃ feudum iter heredes est diuisibile sicut alia hereditas patrisfamilias diuisiõe nedũ voluntaria: sed & necessaria per prouocationẽ: scilicet vt to. ti. ff. et. C. fami. hercis. nisi in feudo marchie comitat⁹ / & alijs de quibus in di. §. preterea quod latius declarat vt videre poterꝫ per eum.

De cõsuetudine circa feuda.

¶ Sed aduerte q̃ licet de iure hec oĩa feuda dignitatum videantur esse indiuisibilia: tamẽ de consuetudine secus secundum Ioan. And. in addi. ad Specu. sub Ru. de feu. colũ. penul. versi. nõ omittam, vbi dicit q̃ communiter in Italia & certis partib⁹ Alemanie dignitates p̃ter regales diuiduntur: scilicet ducatus marchionatus comitatus & similes que predictam cõstitu. federi. & subiungit q̃ defenditur hec cõsuetudo: quia Imperatoribus scientibus est introducta quod necessarium est ad introducẽdam consuetudinem legi cõtrariam argu. l. de quibus. ff. de lega. & pro hac cõsuetudine que facit feuda ista dignitatum diuisibilia inducuntur leges iste. ff. de contrahẽ. emp. l. si in emptione. §. omniũ &. ff. de mune. & hono. &. l. munerum. §. iuxta versi. sed ea que &. ff. communia predio. l. venditor. §. si ꝑstat ei de aqua pluuia arcen. l. prima in fin. & de aqua quotidia. & esti. l. hoc iure. §. ductus aque. De hac consuetudie meminit Oldra. cõci. ccxxxvij. colum, prima in fi. meminit Alexan. conci. lx. in pria colum. in tertio volu. conci. dicens q̃ hec cõsuetudo presertim seruatur in Lombardia secundum And. de Iser. in c. omnes filij in titu. si de feudo fuerit contro. inter do. & agna. & in d. §. preterea de hac etiam consuetudine meminit Alexan. in cõci. sexto quinti volu. vbi dicit q̃ ad istam consuetudinem introducendam non sufficeret probare q̃ seruatum fuerit de cõsuetudine q̃ talia feuda a sponte volẽtibus aut cõsentientibus fuerint diuisa: quia talis consuetudo non derogaret iuri communi quãtum ad hoc vt vno vasallo contradicente possit procedi inter eos ad diuisionem necessariam, & pro hoc adducit Oldra. ꝑci. supra allega. de hac cõsuetudine q̃ scilicet diuidantur feuda dignitatum. vide sozi. conci. lxvij. colum. septima vbi pro corroborãda validitate hui⁹ ꝑsuetudinis facit hoc fundamẽtum. Nam ea que sunt quesibilia per priuilegium possunt induci per consuetudinem. Innocẽ. in ca. nouit extra. de iudi. Oldra. cõci. xlvj. etiam si solus princeps possit concedere. l. j. C. noua vectiga. &. l. non quidẽ & ibi Cy. C. eo. ti. ca. super quibusdã de verbo. signifi. extra. Sed talis diuisio feudorum dignitatum potest permitti a prĩcipe secundũ And. de Iser. & Iaco. aluarotum i d. §. preterea ergo potest consuetudo induci. de hac cõsuetudine vide Franciscum. de Curte in suo tractat. feu. in quarta par. q. xxx. colum. secunda. versi. secũdo limitatur: & post Franciscum. vide quendã neotericum Bartholomeum de Chasseneux in commento ad consuetudines Burgũdie in Rub. de feu. §. sexto vbi inuerecunde nimis dicta ipsius Francisq. transplantat non citato auctore: & sic tãq̃ in formis cornicula alienis floribus se adornat vt inquit Hieronym⁹ in prefatiõe translatiõis didimi: & post ipsum refert Ioan. And. in nouella super decre. ad prin. colum. secunda.

Pro introductione ꝑsuetudinis.

Quesibilia priuilegio pñt induci ꝑsuetudine.

Nota contra inuerecũde arrogãtes sibi dicta aliorum.

¶ Et licet aliqui doc. excipiãt ab hac cõsuetudie dignitatẽ regal'ẽ, tñ Bal. in d. §. p̃terea generaliter loquitur de quibuslibet dignitatibus. & idem apertius dicit in ca. primo de feudo marchie q̃ in regalibus quantum ad successionem feudi seruanda est cõsuetudo per ca. j. de aliena. feu. in fi. qd̃ dicit corde tenẽdum: quia frequẽs est mors regum & dñorum: & ita nullũ discrimen facit inter regna & dñia inferiora.

Qd̃ regnum sit indiuiduũ.

¶ Sed quoad regnũ istud nunq̃ mihi placuit: qm̃ hoc est ꝓtra ius diuinum regni sectionem expresse prohibens per illd̃ omne regnum in se diuisum desolabitur: & ita cõsuetudo ad abrogationem illius iuris diuini induci nõ potest per nota. in ca. fi. de consuetu. extra.

¶ Secundo improbo supradictam generalita-

tem bal. per id quod ipsemet bal. dicit i. l. si plures. C. de condi. inser. colum. ij. vbi ponit regulam q̄ omnia feuda regulariter diuisibilia sunt & subiungit, fallit in feudo regali dignitatis per dictam auctoritatē euangelicam omne regnū &c. dicens q̄ illa est natura feudi illi⁹ quam assumit ab origine omni extranea coniunctiōe cōscripta. sunt verba Bal. & ita sonat specialitatem inesse debere in regno. est etē nō dignitas tm̄modo: sed poti⁹ dignitatum culmen: qa omnes dignitates a principe tanq̄ a fonte defluunt vt inquit Bal. in cap. j. ad prin. quis dica. dux vel co. in vsi. feudo. & iō dignū est regnum speciali nota & signaculo vt in simili dicit glo. in ca. secundo de preben. in sexto in verbo dignitatum per. l. Item apud labeonem. §. hoc dictum. ff. de iniu. ca. quia periculosum de sentē. excommuni. sexto cum simi.

¶ Tertio ad designandam inseparabilitatem regie dignitatis adduco quod ipsemet Bal. dicit in auctē. hoc amplius. C. de fidei cō. colū. secunda versi. oppo. vbi dicit q̄ corona datur regi que non diuiditur: & rex significatur per corpus illud sphericū corone: cuius figura destrueretur si diuideretur i partes: & ideo dicit Boetius lib. iiij. de philosophica consolatione. Nosti ne igitur omne quod est tam diu manere q̄ diu vnū sit: sed interire atq; dissolui pariter atq; vnum esse desierit. & ita ergo nō valeret talis consuetudo que induceret diuisionē tanq̄ contra substātiam rei vt est glosa notabi. in ca. non putamus de consue. in sexto. alie rationes possent cumulari per indiuiduitatē huius dignitatis regie: de quibus latius dicetur libro secundo in q̄stione an filius primogenitus succedat in regno & quare. Et ad cōfirmationem precedentium aduerte q̄ Ioan. And. Oldra. & alij qui de consuetudine predicta locuti sunt, semper cum mysterio exceperūt dignitatem regiam.

¶ Nec mihi placet q̄ aliqui volūt vt fiat diuisio intellectualis tm̄modo vel interpretatiua: ita q̄ alternis annis potiant: sic diuidatur administratio & nō regnum: quia indubie maxima inde sequi posset reipublice pernicies. Nā pro eo tēpore pro quo vn⁹ administraret adeo populi sanguinem exhauriret vt vix precariū relinqueret spiritum vt eleganter inquit Anbarba. in repeti. Rub. de testa. colum. sexta circa medium & ca. j. colum. vndecima de p̄stitu. extra. & ideo alibi dicitur nō parcit populis regimē breue. de quo vide glo. notab. & expressam in ca. hinc est. xvj. q. prima in verbo detrimenti. vbi pillud dicit q̄ solent abbates in epis

Quid cor̄oa regia designet.

Cōtra principes auaros.

Non p̄cit populis regimē breue.

copos electi dispergere res ecclesie sue cum se recessuros sperāt. Et hoc (vt aiūt) adamussim practicant gubernatores p̄cipum. q̄diu etē gratī sunt incredibilem nummorū congeriem cumulant rerū instabilitati prouidentes ne forsan vel principis morte vel aulica suggestione extrusi inopes abeant. nouit deus/norūt & homines: sed angeronam effingere satius. Verē dum est etē nedum celum custoditur terra amittat̄ vt bellissime inquiebat Demades ille philosoph⁹. Veritas em̄ odium parit inquit Terentius. quē refert feli. in ca. si q̄n de rescrip. extra subiungens oportere eum ambulare inter laudē & placentiam non versus veronam qui vult placere principib⁹ secundum Pium summum pontificem in epistola ab Bersium. Ecce ergo nullo modo mihi placet hec diuisibilitas in regno vt satis patet ex predictis.

Cōtra aulicos.

Dictū Demadis.

¶ Sed fortissime obiciet aliquis, legitur in gallica historia regnum Francie in quattuor filios Clodouei regis diuisum. Theodoric⁹ etē medomatricos siue Metenses habuit. Clodomirus genabum siue Aurelianenses. Clotarius Suessonienses. Childebert⁹ Parisios. Et ne dicas q̄ vna hirundo nō facit ver: legitur etiam filios Clotarij apud quem reliquorum fratrum portiones hereditarioiure deuenerant/iterato regnum Frācie quadrifariam diuisisse. Aribertus em̄: quia primogenitus Parisiensibus Gontranus Aurelianensibus: Sigibert⁹ Metensibus: Chilpericus Suessionensib⁹ dominatus est. qđ & in alijs accidit vt apertius norunt historiographi: & ita videtur q̄ regnum sit diuisibile.

Obiectio innuēs regni diuisibilitatem

Historia gallica.

¶ Cogita si dici potest q̄ inter tales fratres fuerit facta diuisio ꝓpter suspitionem rixe vel scā dali inter fratres iuxta ea que pulcherrime dicit Alexan. de Imo. in cōsi. vij. quinti volu. colum. secunda in fi. versic. sexto probat̄ vbi expresse quasi in his terminis dicit q̄ feuda que de sui natura non possunt scindi vel diuidi propter substātiā cause possunt diuidi arg. ca. vacante iuncto. ca. maioribus de p̄ben. extra iuncta glo. fi. in ca. si heredes de testa. extra q̄ feuda dignitatum & beneficia equiparat, & p̄ cōfirmatione adducit Alexan. vbi supra. dictum Bal. in. l. ordinarij. C. de rei vendica. quarta colum. & l. j. C. de ꝓhibi. sequestra. vbi tenet q̄ licet regula sit q̄ sequestratio sit prohibita, fallit vbi partes ꝓtendentes de possessione essent in procinctu armo. quia tunc deberet iudex p̄cedere ad sequestratiōem per. l. fi. ff. de officio procurato. cesa. & l. si cui⁹. §. si inter duos cum. l. equissimum in pri. ff. de vsufruc. notat Inno-

Responsio

De sequestro.

cen. in ca. in presentia de proba. & Spe. ti. de se questra. poss. & fruc. §. primo versi. primo. Pro hac prima respõsione. vide Sozi. conci. lxviij. in prio volu. colum. x. vbi idem sentit qđ Alex. vbi supra, licet eũ nõ referat. vide etiã Frãcisq. de curte in quarta par. tract. sup feudis. q. xxx. colum. iij. versi. vij. Fallit principaliter: & hec prima responsio satis congruit dispositioni illius temporis. Facile eteñ tunc erat in seditiones proruere facinorosas cõtẽpta iustitia vt plane tempestatis illius gesta demonstrãt.

¶ Scđo dici potest qꝺ vnus tñ erat rex: aliꝭ autem erant terre assignate dependentes a regia dignitate ꝓ victu: quod videtur eẽ permissum a iure secundum Sozi. in ꝓci. lxij. in prima par. colum. viij. versi. quarto respõdetur quod prosequi possumus vt per eum, alias eñ non poterat regnum diuidi iter eos quantũcunq; ex voluntate eorum fieret vt per Franciscum. de curte vbi supra questio. xxx. colum. prima ad pri. in ampliatione prime regule secundum istam solutionem videmus adhuc hodie seruari qꝺ filiꝭ regum aliꝭ a primogenito dãtur certi ducatus & comitat⁹ in appanagio. Durum enim esset qꝺ primogenito in dignitate regia triumphante reliqui mendicarent. de quo latius dicetur infra secundo libro.

¶ Tertio potest dici qꝺ illa regna tunc erãt diuersa: & ideo is qui dominabatur apud Suessionenses rex Suessionensium dicebatur, & ceteri respectiue ad suos principatus: qa erãt regna discreta & separata & partitione inter filios nõ sequebatur regni sectio. Hec sint obiter dicta & in transcursu, cogites tuipse. Quicquid sit, non possum mihi persuadere qꝺ diuisio dignitatis regie consuetudine introduci possit, vt supra diximus: in reliquis autem dignitatib⁹ inferioribus satis assentio. Hinc est qꝺ in regno Francie feuda sunt redacta ad instar patrimoniorũ de consuetudine. de quo vide tres viros eruditissimos practicos ita asserentes, Ioã. fa. in prohe. institu. & in ti. de rerum diui. ad prin. & in ti. de legiti. agnato. tutella ad fi. & i ti. de erẽptio. & vendi. ad prin. & §. Item seruiana de actio. institu. & in aucten. ingressi. C. de sacrosanc. ec. Secũdo vide Pe. Iaco. in sua practi. i materia feu. Tertio vide Guido. Pape i suis singula. singulari. cccclxxxiij. in fi. Item in cõsiliꝭ suis in prima par. cõci. xviij. colum. iij. versi. sed cum hodie de consuetu. & in tertia parte conci. clxxvj. colum. quarta, vbi dicit hanc consuetudinem procedere: & in successio. & in alienationib⁹ vide etiam eundem Guido. in suis decisio. deci. lix. &. ccxcvij. Quibus viris de consuetu. attestãtibus credẽdũ est, vt notabiliter dicit quidã Ioan. lupi de palatijs rubeis i repe. R. de dona. inter vi. & vxo. colum. xxxiiij. adducens glo. in auctenti. equalitas. C. de pac. inter empto. vbi Accursius testificatur de consuetudine & maxime quia isti boni viri de consuetudine sue ꝓuincie attestãtur, nostrates eteñ fuerũt: de hoc vide per dictũ Io. lupi late vbi supra post Bart. in. l. de quibus. ff. de legibus colum. xj.

Viris doctis & practicis de ꝓsuetudie attestantib⁹ est credendum.

¶ Quarta Conclusio.

In geminis neuter est i possessiõe rerum indiuisibilium, locus est gratificatiõi. Alterum eteñ isto casu de duobus ẽ ne cessariũ, vel quod sequamur iudicium sortis, vel recurramus ad gratificationem. hoc autem sortis iudicium nunq̃ placuit viris probis, signanter vbi de salute vel iactura reipublice agitur. Nam vt inquit Tulli⁹ libro primo de diuinatiõe. Sic eñ profecto res habet, vt nunq̃ perfecte veritatem casus imitetur. Non solum eteñ (vt idem in Amicitia inquit) ipsa fortuna ceca est: sed etiam eos plerũq; cecos efficit quos complexa ẽ. Idcirco interrogatus Chilo qđ esset fortuna? respõdit, ignarus medic⁹ multos excecãs. hinc Seneca Tragedia. viij. Ceca est (ait) temeritas que petit casum ducẽ. Salustius de fortuna loquens, ea res (inquit) cũctas ex libidine magis q̃ ex vero celebrat obscuratq;. Tulli⁹ i Paradoxis. Cui spes oĩs & ratio & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil certi esse potest. hic dicebat Pallades grecus. Non rationem, non legem nouit fortuna. Ecce vides q̃ periculosa sit principis a sorte creatio. & maxime quia in sortis iudicio sepissime fraus adminiculatur, vt de Dario legitur apud Iusti. in fi. lib. primi. q fraudulose primarij equi hinnitus auspicio Persaꝝ regnum sibi vẽdicauit. Eligibili⁹ est ergo iudicium quod a gratificatione pendet geminorum. Nam (vt inquit Tullius libro secundo de diuinatione) formas esse similes, vitam plerunq; disparem videm⁹ Ideo vt congruentius deligi possit reipublice aptior idoneiorq;, ad gratificationis iudicium tuti⁹ recurretur q̃ fortune. vbi enim (teste Aristotele) plurimus intellectus & ratio, ibi minima fortuna. Plura quippe scrutanda in eligendo principe aut alteri gratificando. Imprimis dignioritas perpendenda est, qm̃ dignioribus dignior loc⁹ debetur. viij. q. prima. ca. istud & lxiij. dist. c. metropolitão c. dilecti de elec. extra in verbo digniores cap. cum olim de consue. l.

Contra iudiciũ sortꝫ

Pro iudicio gratificationis.

De qualitatib⁹ considerãdis i gratificãdo.

Dignitas

In regno Frãcie feuda sunt redacta ad instar reliquor⁹ patrimoniorum.

atqui origi.§.si preses.ff.de mune.& hono.in auctē.de ꝓsu.§.fi.in verbo dignos cū simi.& iō dicit philosophus secūdo Rhetori.q; dignum est dignos principari.

Peritia rei militaris.

¶Item considerandus peritior in arte militari:ideo Ioan.de platea.l.prima.C.de condi.in horreo publico notabiliter per illam legem inferebat q; in electione officialium consideranda est artis peritia. hinc Tulli⁹ in oratione pro Pompeio inquit. Imprimis in imperatore deligendo scientia rei militaris requiritur.quod etiam testatur Vegetius in prohemi.de re militari dicens,q; nullus quem oporteat vl' plura vel meliora scire q̄ principem:cuius doctrina debet omnibus prodesse subiectis.si eñ(vt inquit idem vegetius lib.iiij.)doctrina cesset armorum nihil paganus distat a milite.

Virtus.

¶Item considerandum est quis virtuosior.p̄ferendi eñ sunt quos commendat ingentior excellentia meritorum.cle.vno in prin.de reliquis &veneratio.sancto.l.vnumq; ad prin.C. de proxi.sacro.scrini.lib.xij.ca. vulterane.xij. q.secunda. virtutū & premia tribui merentib⁹ cōuenit .l.& virtutum.C.de statuis & imaginibus.hinc dicit Hieronymus in ca.omnes.§.exhis.xxviij.dist.q; virtutibus Romani ꝓmeruerunt imperium.pro quo facit elegantissimum dictum Ciceronis in oratione pro Murena sic inquiētis.Reipublice virt⁹ prestat ceteris omnibus:hec nomen popu.Roma.hec huic vrbi eternā gloriam peperit:hec orbē terrar⁹ huic impio coegit.omnes vrbane res:hec nostra p̄clara studia:hec forensis laus& industria latent in tutela ac presidio bellice virtutis.

Auctoritas.

¶Item perpendēda est vtriusq; auctoritas:iō dicit Franciscus Petrarcha i epistola ad Luchinum q; inter alia que requirunturi Imperatore debet esse auctoritas.vbi eñ est auctoritas/ ibi nec timor hostium nec subditorum,& itelige auctoritatem pro quadam reputatione siue estimatione argu.l.cognitionum.§.primo i verbo estimatio.ff.de varijs & exordi.cogni.

Felicitas.

¶Item considerāda est felicitas:& ideo dicit Vegetius libro tertio de re milita.Rem militarem virtute sola vel certe felicitate creditur cōtineri.hinc dicit Titus Liuius lib. prio q; Marcus Furius camill⁹ ob continuam felicitatem contra Veientes dictator erectus. de quo etiā per Tullium i oratione pro Pompeio & in alijs locis si discurrere liceret.

Fortitudo.

¶Item fortitudo dimetienda est. hinc referēte Plutarcho dicere solebat Chabrias q; formidabilius est ceruor⁹ agmen ductu leonis q̄ leonum ceruo duce.hinc dicit Ange.in.l.si duob⁹ ff.de testa.milita.q; in milicia potius est attēdēda fortitudo q̄ origo.Intelligo tamē de fortitudine iuste qualificata secundum tex.in auctēt. vt omnes obediant iudi.pronuncia.circa prin.

¶Item consideranda est pulchritudo iuxta illud Porphyrij.Species Priami digna ē Imperio.hinc Virgilius.Gratior & pulchro veniens in corpore virtus. Accedat aureum dictū Frācisci Barbari in libello quem de re vxoria edidit.vbi inquit. Formosos cūcti diligūt:dignos credūt imperio:eis facilius obsequuntur. & iō dicit Buridanus primo Politico.q.ix.q; ille inter ceteros eligend⁹ est cuius aspectus augmētare potest amorē in subditos:& timorem hostibus inducere. Pulchritudo.

¶Plures etiam alie qualitates exactissime inquirende sunt in eligendo sibi principe.de quibus cumulatius q̄ alibi videre poteris per Bartholomeum cepolam in suo tractatu de Imperatore deligēdo.Que oīa si adamussim electores Imperij perpēdissent,Christianissimum & reliquorum principū consummatissimū Franciscum Francorū regem meritissimū in nouissima impij vacatiōe dubio,peul eligissent:sed caro & sanguis,auriq; sacra fames germanica(vt inqt Herodian⁹ angelo politiano interpte)neglecta publica priuatā(vt aiūt)vtilitatē psuasit.

¶Ecce ergo ex predictis luculentissime constat q; satius sit gratificationis iudicium sequi quo facile est optimum principem imperare, q̄ sortis aut fortuitum:quo vix euenire potest vt probus & reipublice accommodus preficiat.

¶Ad quem autē spectet gratificatio aliquid diximus supra quando opinionem Francis.de aretio retulimus:qui volebat gratificationem ad patrem spectare vt videbis per eum in.l.ex duob⁹.ff.de vulga.& pupil.& idem tenuit Prepositus in ca.per venerabilem.§.q̄d autem colum.xxxiij.qui filij sunt legiti.extra. Ad quē pertinet gratificatio.

¶Sed certe plus mihi placet opinio Bal.in.l. exhoc iure.ff.de Iusti.& iu.vbi tenet in secūda colum. q; hoc casu electio aut gratificatio debeat fieri per regnicolas.s.per magnates & populos regni.& ita etiam tenuit Pe. Iaco.in sua practica i titulo de arbore successiōis regni Frācie.de quo supra meminim⁹. & hec profecto via est longe tutior q̄ gratificatio solius patris. Integrum etem est iudicium quod plurimorum sententijs cōfirmatur ca.prudentiam §.prio de officio & potesta.iudi.delega.extra & per ampliores homines pfectissima veritas reuelatur li.vlti.C.de fideicom.cum simi.

¶Aduertendum est tamen q; nollem sic precise intelligere q; omnes & singuli de populo

euocentur quia scio q; tanta vniuersitas non facile congregatur vt est tex. in lege secunda §. deinde quod difficile. ff. de orig. Iu. Item quia populus est docendus non sequendus. c. docendus lxij. et lxi. c. miramur. l. decurionũ. C. de pe. hinc q; non potest habere Ius eligendi. cap. osius de elec. &c. vbi glo. rationẽ adducit in verbo populi qa sepe aut gratia hoc faciunt aut precium inde recipiunt. cap. si ergo viij. questione prima. Et ideo dic q; debent principaliores ex omnibus ciuitatibus simul comparere: vt hic in Francia quando fit congregatio quattuor statuum regni. Minus etenim presumitur pro toto populo q̃ pro aliquibus prudentibus de populo dicit formaliter Panor. d. c. osius columna secunda, rationem assignans quia in toto populo reperiuntur multi viles non habẽtes rectum iudicium rationis sed corruptibiles Ita ad verbum dicit Panor quod not. perpetuo.

Populus est docẽd⁹ non seq̃ndus.

De cõgregatione quatuor statuum regni frãcie.

¶ Ex predictis habes igitur ordinatissime determinationem huius subtilis questionis nondum vsq; ad hæc secula plane extricate, ex qua fit concordia inter diuersas doctorũ opiniones supra relatas. Mediã etenim quandã viam elegimus iuxta concilium Imperatoris in auctentico. de consu. §. post predictam & in auctentico de triente & semiss. §. hoc a nobis vbi glo. adducit illud Reb⁹ eñ mediis gratia maior iest. & ideo dicebat Naso In metamorphosi. Inter vtrumq; vola medio tutissimus ibis. ad quod vide Spe. in titu. de aduo. §. v. versi. cum autẽ. Hanc igitur viam tanq̃ reliquis tutiorem delegimus.

Media via eligenda est.

¶ Questio duodecima.

¶ Vtrum natus ante regnum adeptum vel natus post censeri debeat primo genitus regis.

HEC QVESTIO est ardua et multum notabilis: & quia sepissime occurrere potest, plenius attingẽda vt inquit Paulus iureconsultus in lege legaui. ff. de libera. lega. ibi, & plenius rogo quæ ad hæc spectant attingas, quotidiana enim sunt. Et ibi glosa in verbo quotidiana dicit. Et ideo tractanda & fauorabilius admittenda, per Legem Iusto. in prin. ff. de vsucapionibus & nedum publicarum sed & priuatarum disceptationum rectificatrix esse poterit.

¶ Super hac questione scribentium diuersitas obnubilationem quandam causat. Quanto etenim precedens questio rara & abscondita videbatur tanto hec trita & vulgaris. Sed ad id examinationem nostram profuturam spero, quod hactenus non tam clare non tam lucide explanata fuerit, vt patebit ex discursu.

¶ In hac ergo questione dic quattuor fuisse principales opiniones.

¶ Prima est opinio vt distinguatur inter regnum auitum & regnum paternum siue aduentitium. Auitum appello quod auorum prouenit successione. Paternum autem quod a pre cepit horũ filiorũ iter quos de successiõe agitur: vt si regnum patri donatum fuerit vel ad id electiõe assumptus fuerit/aut alia ex causa de nouo aduenerit. Nam secundum huius opiniõis assertores si sit regnum auitum natus ante regnum adeptum dicitur primogenitus. Si vero sit paternum natus tantummodo post regnum adeptum, dicitur filius primogenitus regis. Huius opinionis fuit Cy. in lege Imperialis. C. de nup. in fi. per. l. moris. §. sed iste. ff. de pe. & ponit Cy. casum de Rege Karolo qui dum erat comes puincie procreauit filium, postea debellato & cõuicto Manfredo fact⁹ est rex Sicilie per ecclesiam hoc acto vt primogenitus eius esset Rex ipso defuncto & ab humanis sublato. Post regnum sic adeptum in premiũ victorię sue/ quoniam ecclesiam a dira dicti Manfredi Tyrãni de Karol⁹ iste liberarat vltra filios quos ante regnum habuerat alios suscepit. Vnde orta fuit quæstio quis filiorum ipso Karolo decedente deberet succedere in ipso regno Sicilie, vtrum primogenitus natus ante regnum adeptum vel primogenitus natus post adeptionem regni & dicit/ q; videt text. in eadem lege. Imperialis probare q; natus post Regnum adeptum debeat obtinere, quia dignitas annexa regno non transit ad filios quesitos ante regni adeptionem, quia non potest dici filius regis qui natus est anteq̃ pater esset rex: vt ibi etiam per glos, & hoc in hoc casu/ quia secus si dignitas Regia ipsi Karolo competebat ex auito gñe/ & nõ ex causa aduẽtitia, nã tunc nat⁹ etiã añq̃ pr̃ esset Rex p̃ferri deberet & dicet ver⁹ priogenit⁹ regis ex quo pr̃i regnũ ex

Pria opio

Regnum Auitũ & paternũ.

De Rege Karolo comite prouincie.

genere obuenisset. ¶Hanc etiam opinionem tenuit Pet.de bella partica ante Cy.in eadem lege Imperialis in fine,& quasi in eisdem verbis. Et ideo cum Petrum tacuerit in hoc non videtur fuisse fidelis relator Petri. Hanc distinctionem Petri & Cy. tenuit Iacobus Rebuffus de ipsis tacens in lege si senator, in fin.C.de digni. libro duodecimo. vbi fortius vult,q̃ supposito q̃ ptimogenitus succedat in regno si alias habuit filium ex concubina cum qua postea contrahat matrimonium & contracto matrimonio sibi successione regnũ obueniat,etiam si postea alios suscipiat liberos natus tamen ante matrimonium per matrimonium legitimatus esto q̃ sit ante regnũ adeptum erit & cẽsebitur primogenitus regis & mouet duplici rõne.Prima quia cũ suscepit filium ex concubina erat sibi spes succedendi in regno & solum deficiebat administratio.argu.l.in suis.ff.de libe.& posthu. de quo latius dicebatur ꝛ. eodem libro. Secunda ratio,quia que in dubio sunt si existant trahuntur retro acsi ab initio fuissent. argu.l. potior. ff.qui potiores.in pigno.habe.cum simi.allega.per eum.Huius opinionis & sententie fuit Anto.corsettus in suo tractatu de potestate & excellentia regia.questiõe vigesimasexta.vbi satis ample tractat de hac questione. Et tandẽ dicit,q̃ sibi placet hec opinio quam dicit communem/ q̃ scilicet natus post regnum adeptum debeat dici primogenitus regis nisi regnum sit auitum. Et pro hac opinione facit hoc fundamentum notabile quod appellat rationem inconuincibilem:accidentia magnã partem conferunt ad cognoscendum quid qđ est, teste Philosopho.& qualitas aduenies enti qualificat & diuersificat illud ens. ca. licet canon iuncto ca.statutum.de elec. in sexto.de quo vide Barba.in.ca.si quando. de rescrip.extra.columna secunda.ibi no.ibi qualitatem.Cum ergo qualitas regalis aduenias enti puta patri post esse completum ipsius filij. ergo nõ debet denominari primogenitus regis.

Accidẽtia q̃d opant

¶Secunda opinio est,q̃ omnino excludatur natus ante adeptum regnum. & pro hac opinione solent allegari due glose. prima in dicta lege Imperialis §. illud. C. de nup. vbi expresse per illum tex.innuit. glosa in verbo illud . q̃ non est dicendus sacerdotis filius vel regis qui anteq̃ esset pater sacerdos/ vel rex natus est,sicut in illo §. probatur,q̃ filius scenice non est qui natus est postq̃ mater desinit esse scenica. Altera est glosa in cap. Iam itaq;,prima questione quarta.in verbo rerum que dicit q̃ si quis habet filium & postea creatur decurio,iste non dicitur filius decurionis: sed illi tm̃ qui post ea geniti sunt per legem vltimam.C.de decu. vbi dicit bonus textus: sed priogeniti filij anteq̃ ad fisci patronatum peruenerint, in conditione pristina remanent. Adducit etiam tex.in lege secunda §. in filijs.ff.eodem titulo.Et licet illa glosa in indiuiduo nõ loquatur de questione nostra. Prepositus ibidem super illa glosa infert expresse,q̃ natus anteq̃ pater sit rex non dicitur filius regis/nec regis primogenitus:sed qui natus est postq̃ pater est rex effectus. & pro hoc adducit Barto.in.d.l.ij.§.i filijs. vbi dicit Bart. q̃ filius plebei non dicitur nobilis esto q̃ pater eius post natiuitatem suam efficiatur miles & nobilis.Sed adde q̃ Bal. formaliter,& in indiuiduo tenuit hanc secundam opinionem in lege cum satis.C.de agrico.& cẽsi. libro vndecimo.& eũdem Bar.in dicta lege. Imperialis. vbi ita transit cum glosa/ & dicit q̃ facit ad questionem,que tunc de proximo occurrerat de succedendo in regno francie/quia ibi erat vnus filius Philippi natus anteq̃ pater eẽt rex,alter natus fuit postea,& ideo ꝓtẽdebatur quis succederet.nescio de quo Philippo regis Frãcie sentiat,nisi de Philippo valesio qui obijt Anno Domini Millesimo tricentesimo quinquagesimo. Bart. enim florebat,Millesimo tricẽtesimo septuagesimoq̃rto.vt habetur in fasciculo temporum neotesrico. Hic eteni Philippus duos filios habuit: scilicet Ioannem & Philippum,& vnam filiam:scilicet Mariam.Ioannes adeptus fuerat regnum/quia primogenitus:vtrum Ioannes iste natus fuerit ãte regnum adeptum vel nõ, & vtrum fuerit contentio nec ne inter fratres non reperio historijs gallicis cautum.Siue etiam intelligas de Philippo Pulchro, qui tres habuit filios: scilicet Ludouicum hutinum primogenitum/Philippum/& Karolum.verisimilius tamen de Philippo valesio, maxime quia de eo pro proxime acciderat refert Barto,sed inter Philippum pulchrum & valesium fuerunt tres reges predicti filij Pulchri filij successiue.Tum etiam quia Barto.non fuit multum longeuus. vixit etenim tm̃ duobus & quinquaginta annis, vt refert And. Barba.in.cap̃.per tuas.de proba.columna tertia. de quocunq; ergo istorum regum huius nominis intelligas non reperio de hac contentione:& credo etiam nec tunc temporis fuerit.& ideo q̃ põt dici,q̃ fama tpis illi⁹ Barto.

De Philippo valesio. Q̃n florebat Bartolus.

De Philippo pulchro.

fefellit. Ita ꝙ potest dici Bartol. quod alias dicebat Ouidius in Metamorphoseos libro nono. Fama loquax peruenit ad aures Deiani ra tuas, q̃ veris addere falsa Gaudet, & e minimo sua per vestigia cresçit. Alibi dicit Cardi. de Zaba. in clemen. j. de priuile. Fama repleta malis velocibus euolat alis. Fama boni lente volat inuidia retinente. & ibi contra detractores pulcherrime loqtur. ¶ Albericus de rosate. in questionibus statutarijs hanc questionem tangit in indiuiduo in prima parte questione. dvij. & prĩo arguit, ꝙ natus ante regnũ adeptum tanq̃ primogenitus succedere debeat per tex. in. l. senatoris filium. ff. de senato. Tamen dicit: ꝙ contrariã opinionem tenuit Dy. in. l. secũda. §. filijs. ff. de decu. per. l. senator. C. de dignita. & pro opinione Dy. adducit tex. in. l. fi. §. primo. C. de decu. libro decimo. & in lege neminem cum alijs. eo. titu. dicit etiam ibidem Alberic. ꝙ hãc opinionem tenuit Iaco. de rauẽ. in dicta lege senatoris filium. & And. pisa. qui respondit ad. l. senatoris filium ꝙ loquitur quoad dignitatem: sed preallegata iura loquuntur quoad successionem priuilegiatam querendam, & se remittit ad dicta per eum in dicta lege Imperialis. Hanc questionem etiam reassumit idem Alberi. in dicta lege senatoris filium & simpliciter se remittit ad. d. l. imperialis. In dicta autem lege Imperialis concludit pro hac opinione ꝙ natus ante adeptum regnum non dicitur primogenitus regis quoad illustrem dignitatem: sed bene quoad clarissimam puta euitationẽ pene. vt. l. senator. C. de dignita. libro duodecimo. & secundum nota. in. l. quicunq;. C. de princi. agen. in rebus, &. l. diuo. C. de questionibus. Et ita dicit debere modificari. l. moris. ff. de pe. que per aliquos contra hanc partem allegat. de quo videbimus infra. ¶ Hanc opinionem secundam tenuit Ioan. de ana. in capitulo secundo, de iudeis. columna secũda. ad fi. Felinus in cap. Inter ceteras. de rescrip. in prin. & in. ca. prudentiam. de officio de'lega. columua tertia. in prin. vbi ad. c. ad extirpandam de filijs presbyte. extra: vbi dicitur, ꝙ genitus ante sacerdotium dicitur filius sacerdotis. respondet ꝙ bene fatetur, ꝙ filius natus ante regnum adeptum dicitur filius regis: sed non primogenitus regis/ quia ab eo non fuit genitus tanq̃ a rege: sed tanq̃ a priuato. Franciscus cremensis in singularibus suis singulari. l. hanc etiam opinionẽ tenuit, vbi dicit hanc conclusionẽ disputatam fuisse semel in mensa ducis Mediolanensis pro ducatu mediolanensi vbi viget consuetudo fauens Primogenito filio & refert se tunc dixisse, ꝙ secundogenitus primogenitus post adeptum regnũ deberet succedere, non primo natus ante ducatum adeptum. Vltimo pro hac parte vide Lucam de pẽna. in dicta lege/ si senator. C. de digna. libro duodecimo. in fi. vbi refert historiam Iustini, in secundo libro/ vbi cauetur, ꝙ Xerxes licet quintus filius Darij Regis Persarum/ quia tamen susceptus fuerat postq̃ Darius Rex fuit regnum adeptus excluſit Arthemenem filium Darij primogenitũ eo ꝙ natus fuerat eo tempore, quo Rex non erat pater ipsius.

¶ De hac controuersia quia plurimum facit ad rumbum huius difficultatis iuuabit verba Iustini hoc loco ad literam transcribere. Interea Darius cum bellum restauraret, in ipso apparatu decidit relictis multis filijs & regno & ante regnum susceptis. Ex his Arthemenes maxim⁹ natu etatis priuilegio regnũ sibi vendicabat, quod ius & ordo nascendi & natura ipsa gentibus dedit. Porro Xerxes cõtrouersiam non de ordine sed de nascendi felicitate referebat. Nam ꝙ Arthemenem primum quidem Dario sed priuato prouenisse se regi primum natum. Fratres itaq; suos qui ante geniti essent priuato priuatum patrimonium quod eo tempore Darius habuisset, nõ regnum sibi vendicare posse, se esse primum quem in regnum rex pater sustulerit. Et paulopost subiungit. Hoc certamen concordi animo ad patruũ suum Anapharnem veluti ad domesticum iudicem deferunt qui domi cognita causa Xerxem prepositum, adeoq; fraterna contentio fuit vt nec victor insultauerit nec victus indoluerit, ipsoq; litis tempore munera miserunt, & iucunda quoq; inter se non solum credula conuiuia habuerit iudicium quoq; ipsum sine arbitris sine cõuitio fuerit. Tanto moderatius tum fratres inter se regna maxima diuidebant: q̃to nunc exigua patrimonia partiunt̃. Que verba aureis literis dignissima sunt: et ad apertam confirmationem huius opinionis. quia si iniquum existimasset iudicium illud Arthemenes nõ continuisset / quia nemo presumitur iactare suum. lege. cum de indebito. de proba. extra maxime/ quia grauis est casus e rengo in seruitiũ: vt supra precedenti questione diximus. Et ideo dicit Seneca. quis q̃ ne regno gaudet. Tum etiam ad designandam tempestatis huius infœlicitatem, quia vbi hodie est de statu / vel de bonis contentio est inter hoies presumũtur

Locus Iustini de cõtrouersia iter filios Darij.

eſſe inimici graui & capitali inimicitia, vt eſt gloſa.in.ca.cum oporteat in verbo inimicos. de accuſa.extra.& ibi Ioan. de ana. columna ſecũda.verſi.qualis debeat.&c.imo videmus homines hominibus nedum lite mota/ ſed et vbi eſt de mouenda ſpes, ita mutuo accendi vt aduerſarij nomine cenſeantur ,vt inquit Barba.in.ca.ceterum. columna ſecunda. de reſcrip.extra verſi.not.ibi aduerſarius.pro quo adducit tex.in.ca.fi.de iure.calum.in.vj. in.ca.hi qui.vt lite penden.in ſexto.in §. oẽm in auctẽ.de litigio.cum alijs.Ecce ergo ex hiſtoria illa auctentica euidens ſequitur huius opinionis cõfirmatio, maxime quia chronice aut hiſtoriographorum ſcripta probant, vt eſt textus.& ibi no.Bald.ff. de officio queſto. gloſ. in. ca. In nomine domini, in verbo trapezitas/ vigeſimatertia diſtinctione. in.c. Inter dilectos,in verbo magis. de fide inſtru. & in.ca.venerabilem, in verbo tranſtulit. de elect.extra Barto.in lege prima.ff. ſi cer. peta.& ibi Dominũ Iaſon.archi. in prohe. ſexti Ludo. de Roma .concilio. ccccxxiiij. Egidium deciſio.lxx.

Chronice probant.

¶Tertia eſt opinio principalis,q̃ ille qui natus eſt poſt coronationem & vnctionem Regis cenſeri debeat primogenitus Regis,non natus ante. Et ita voluit Bald.in.l.Imperialis. §.his illud.C. de impe.Ei ſic ergo innuit : q̃ non dicitur Rex ante coronatiõem . pro quo dicto ſolet allegari tex. in.l.bene a Zenone. C.de quadru.preſcrip. in fi. ibi ante infulas. & ibi ita per illum text.tenent Barto.& Salic. & cetera. Item quia tempore coronationis Regis vel Imperatoris dicitur tunc eſſe ortus imperij/aut regie dignitatis. de hoc eſt text. iuncta gloſa.in lege omnes. ff. de feriis, ibi vel ortus imperij protulerunt. Ad hoc poſſẽt plura cumulari, de quibus ſtatim cumulatiſſimam remiſſionem dabimus.

Tertia opinio.

¶Sed in contrarium adduco text.in. ca. venerabilem.de elec. vbi imperator ſola electione dicitur Rex romanorum/ immo adminiſtrat perinde ac ſi eſſet coronatus: vt eſt gloſa in clemen.j.de iureiu. & gloſ. in .ca. legimus. xciij.diſtinctiõe.gloſ.in.ca.auaritie.de reſcrip. in ſexto.gloſ.in.c.indẽnitatibus.de elec.in.vj. gloſ. in data ſexti. & ita tenent communiter legiſte in.d.l.bene a Zenone.Iaco.de are.Cy. Alberi. & alij. Inter ceteros ibi Alberi. refert vnam conſtitu. imperialem que declarat electum habere adminiſtrationem plenam. Ita etiam communiter tenent canoniſte in.d.c. venerabilem, ſignãter Ioan.and. Ad hoc vide extrauagantem imperialis de pace conſtã. & ibi Bald.calde.in titu.de priui.conci.ſeptio. Ita videmus in Rege Francie ſeruari. De hoc poſſent hic plura cumulari:ne autem a principali propoſito euagemur,recurre omnino ſuper hoc pũcto ad Prepo. in.c. per venerabilem.§. quod autem/qui filij ſunt legiti. verſi. quero quarto principaliter : vbi inter cetera in quarta parte illius queſtionis dicit q̃ volenti contrariam partẽ tenere dici poteſt, q̃ erubeſcat:quia ſine lege loqueretur.argu .§. conſiderandum in auctenti.de trien. & ſemiſſ. & ad allega.pro parte oppoſita ample reſpondet.eius dicta longum eẽt tranſcribere. Ideo videas tuipſe.vide etiam Feli.in.ca.eam te.columna quarta.& ſequen.de reſcrip.

¶Ex predictis vides. q̃ Bal. dum anſam ſoluere voluit nodũ ligauit vt dicit tex. in.c. cũ olim.de verbo.ſignifi. volens etenim euitare charybdim huius queſtiõis noſtre ingreditur in illã ſcille precipitium an quis dicatur Rex ante regnum adeptum, & ſic legitime adminiſtret ante coronationẽ.hec ergo opinio Bal. plus intricat q̃ extricet,plus inuoluit q̃ ſubleuet,ideo de hac non curo.

Quarta opinio

¶Quarta & vltima eſt opinio q̃ dicatur filius primogenitus regis etiam natus regi anteq̃ pater eſſet rex. Huius opinionis videtur fuiſſe Alberi.de roſa. in prima parte queſtionũ ſtatu.queſt.dvij.in fi.Et ita eum citat And. Barba.in addi.ad Panormita.in.ca.inter ceteras,in verbo quod ſit filius: & Felinus etiam in dicto cap̃. Inter ceteras. columna prima de reſcrip.extra:tamen vt ſupra dixi, non videtur preciſe ſe reſoluere ibi,ſed poti9 ſe remittit ad.l. Imperialis.C. de nup. Hanc autem opinionem tenuit Salice.expreſſe in dicta lege Imperialis,non facta diſtinctione inter Regnum auitum vel paternum vel aduẽtitium, & mouetur per tex. in lege ſenatoris filium. ff. de ſenato.& lege ſecunda.§. in filijs. ff. de decu.& rationem aſſignat,quia filiationis ſubſtantia & eius proprietas habetur a patris ſubſtantia,non a qualitate patri coherenti. quia qualitas patris non generat : ſed tm̃ genera tum et natum ab ea cognominatur : quod ample exemplificat & tandem inducit in indiuiduo ad concluſionem noſtram concludendo, q̃ primogenitus regis dicatur,etiam natus anteq̃ pater eſſet Rex,non facta diſtinctione an regnũ ſit auitum vel aduentitium. Alis enim ſequeretur abſurditas (dicit ipſe) q̃ ſi iſte Rex non habuiſſet filium poſt Regnum adeptum, quod ille natus ante non fuiſſet

succeſſurus in regno quod non eſt dicendum. argu. l. in ambigua. &. l. benignius. ff. de legi. Nec obſtat text. in dicta lege Imperialis, quia reſpondet/ q̃ hæc macula propria filiarum obſiſtebat priuilegio. In caſu autem noſtro nihil inerat perſone primi nati quod ei obſtaret. Item ibi de priuilegio, hic de beneficio & lege regni interpretanda & declaranda.

¶ Hanc opinionem tenuit Io. fa. in dicta lege Imperialis. per. l. ſi ancille. ff. de condi. & demonſtra. Ita etiam tenuit Pe. Iaco. in ſua practica. in titu. de arbo. ſucceſſio. feu. colũna tertia in fi. vbi in indiuiduo hãc queſtionem format & ſe reſoluit pro hac parte. & ad. l. ſenator & alia iura ſupra allega. in contrarium, reſpõdet q̃ talia iura procedunt in dignitate ſenatoria q̃ iure hereditario non tranſfertur, ſecus in propoſito. & ibi facit eadem fundamenta que Salice. vbi ſupra tamen ipſum non citat.

¶ Ecce vides opinionũ conflictum circa hanc queſtionem que quotidie occurrere poteſt.

Reſolutio. huiꝰ queſtionis.

Certe credo hanc vltimam opinionem & iuri & rationi magis conſonam. & pro hac opiniõe adduco tex. in. ca. inter ceteras de reſcrip. extra ibi, q̃ ſi talis ſit filius ſacerdotis & in ſacerdotio genitus ponderando dictionẽ: &

Dictio. i. & copulat diuerſa.

que ſua natura copulat diuerſa. gloſ. in Rubrica. ff. de iu. & fac. igno. & ſic ibi probatur, q̃ aliquis dicitur filius ſacerdotis, licet non fuerit in ſacerdotio genitus. & ita ibi notant doctores, ſignanter Panormitanus exemplificãs in eo qui eſt natus anteq̃ pater promoueretur ad ſacerdotium, vt contigit in perſonam Ioan.

De natiui tate Ioan. And.

And. Nam pater ſuus erat magiſter grammatice & genuit eum quando erat laicus poſtmodum fuit promotus in ſacerdotem, vt refert ipſemet Ioã. And. ample. in addi. ad Specu. in titu. de filijs preſbyterorum, & hoc ad excuſationem ſuam/quia impingebant ſibi aliqui quod erat ſpurius filius ſacerdotis. Hæc ergo ibi rettulit contra tales iniquiſſimos & diabolicos impoſtores, vt dicit And. Barba. in. d. ca. Inter ceteras/columna ſecunda. Ecce probatur optime per illum textum, q̃ dicitur filius ſacerdotis etiam natus anteq̃ pater promoueretur ad ſacerdotium. ergo in ſimili videtur dicendum, q̃ dicendus ſit filius regis natus anteq̃ pater ſit rex. & ad idem eſt text. in. ca. ad extirpandas de filijs preſbyterorum, ibi ſiue geniti ſunt in ſacerdotio ſiue non. Neceſſatiſfacere videtur Feli. in. ca. prudentiam. columna quarta. de offi. delega. quando dicit, q̃ talis ſit filius regis ſed non primogenitus, quia ab eo non fuit genitus tanq̃ a rege ſed tanq̃ a priuato/quia hoc nihil facit, vt ſupra dicebat Salice. in dicta lege Imperialis. nam eſt perſona ipſa patris quę generat non autem qualitas vel regis vel priuati.

¶ Secundo. Confirmatur hæc concluſio, quia factum patris in fauorabilibus indiſtincte prodeſt / tam filijs natis q̃ naſcituris, vt notabiliter dicit Baldus in lege. ij. in fi. C. de liber. & eorum libe. verſi. Item nota. vbi dicit, q̃ diſpoſitio illius legis que diſtinguit inter natos & naſcituros procedit in odioſis: quia delicta parentum non nocent filijs iam natis ſed naſcituris / quia contrahunt rubiginem a linea iam infecta, vt dicit idem Bald. in eadem lege. columna prima. ad prin. ſed in fauorabilibus ſecus ſecundum Cy. in. dict. l. Imperialis. ex quo infert, q̃ recepto patre ad ciuilitatem vel eſtimum ciuium omnes filij gaudent ciuilitate vel eſtimo & nati ante & naſcituri poſtea per. l. ij. C. qui eta. libro decimo quod dicit menti tenendum. cum ergo in propoſito de fauore agatur, ergo qualitas iſta que patri etiam iure aduentitio obueniret, deberet extendi ad filium natum ante.

Factũ patris pdeſt oñibus filijs.

¶ Tertio. Pro confirmatione conſideranda eſt ratio quare primogenitus ſuccedat in maiori prerogatiua que eſt ſecundum Oldra. concilio nonageſimoquarto. columna quarta, qa natura dedit huic vt ſenior ſit, alijs autem iuniores: & honeſtum eſt iunioribus miniſtrare, & ſenioribus obedire ſecundum Philoſophum ſeptimo libro Politicorum. de quo latius infra ſeq̃nti libro dicetur. hæc ratio ergo militat pro nato ante regnum adeptum, quia eſt antiquior. Conſtitutio autem & ſtatutum regulandum eſt ad limites rationis. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de lega. ij. l. adigere. §. Q̃uis. ff. de iure patrona. Dominus Iaſon in. l. q quadraginta. ff. ad Trebell. Et ideo dicit Bald. in. l. ſuum in fi. C. de iure deliberan. quod ratio facit intelligi dictum, & ratio potius eſt conſideranda q̃ verba Barto. in lege contra. ff. de legi. Baldus in lege ſi quis ſeruo. C. de ſer. fugiti. colũna ſecunda. in fi. vbi dicit, q̃ ratio eſt ſicut natura, verbũ ſicut corpus. Et ideo magis attendi debet ratio q̃ vocabulum. Idem dicit Dominus Iaſon in dicta lege. qui quadraginta.

Rõ iuris primogeniture.

Rõ frenũ ꝓſitõnis.

¶ Fortificatur hoc fundamentum a definitione Primogeniti, de quo ſupra diximus: quia iſte natus ante regnum adeptum primus aperuit vuluam, & primo egreſſus. ergo & cetera.

¶ Itẽ ſi aliter dicerem⁹ ſeq̃reꝰ q̃dam iniquitas

& inhumanitas. Nam patris felicitas deberet venire in vtilitatē & emolumētū filij nati. si autem id verum eēt veniret in odium & iactu-
ram maximam ipsius primogeniti, cui iā na-
turali dote ius primogeniture quesitū fuerat
quod non est dicendum. maior enim dignitas
nulli debet circa prioris dignitatis seu milite
priuilegia preiudicium facere, vt dicit forma-
Inhuma- nitas fugi- enda. lis tex. in. l. maior. C. de digna. libro. xij. Intelle
ctus autem ex quo resultare potest inhumani
tas, est prorsus explodendus. l. furti. §. pactū.
ff. de his qui notan. in fi.

Absurdi- tas vitāda ¶Item id dānandum est quod absurditatem parere posset. c. cum satis absurdum. de offi-
cio archi. c. solite de maio. & obe. & ibi Panor
mita. in. iiij. nota. & idē in. c. In genesi de elec.
columna secunda. &. c. iniustum ad prī. de re-
rum p̄muta. vbi dicit Panor. q̄ valet argumē-
tum ab absurdo, Licet etiam auctoritas non
allegetur. In proposito si ab hac vltia opinio-
ne recederemus esset ocularis absurditas. Nā
eadem rōe sequeretur, q̄ si aliquis paterfami-
lias acquisiuisset aliquod predium post nati-
uitatem primi filij, genitus post acquisitiōem
illam diceretur primogenitus quoad eam, &
in ea ius primogeniture consequeretur cum
idem sit iudicium de parte quo ad partem sic
ut de toto quo ad totum. l. que de tota. ff. de
rei vendi. ca. pastoralis. §. quod si in totum de
officio delega. extra.

Eadē res non patit diuersum Ius. ¶Item vna eademq; res non debet diuerso
iure censeri. ca. cum in tua de deci. extra. c. co-
gnouimus. duodecima questione secunda. cū
simi. & sic ridiculum videretur q̄ iste post
genitus esset primogenitus & non primoge-
nitus respectiue ad eundem genitorem.

Ars natu- ram imita tur. ¶Item & nouissime quia ars imitatur natu
ram quātum potest. Aristo. in secundo physi.
l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. hic est
q̄ legislator non potest venire contra dispo-
sitionem naturalem / immo ipse eam sequitur
Barba. in Rub. de proba. columna secūda. ad
fi. per. l. adoptio. non iure facta. ff. de adoptio.
adducens illud Dātis poete che larte nostra
seq quella quātum' poti. & illud Tullij in libro
de senectute. In hoc sumus sapiētes q̄ natu-
ram tanq̄ deum ducēq; sequimur. & de hoc
vide eundem Barba. in. ca. nonnulli. §. sunt &
alij. columna duodecima. de rescrip. extra. &
adde pro hoc esse bonum text. in. §. mino.
natu. insti. de adop. Et ideo dicit Tullius, li
bro secundo, de legib⁹. Natura norma legis
est. & Aristoteles libro decimosexto, de ani-
malib⁹. Natura est sicut rectificator & rector.

Et ideo dicit Bald. in. l. j. §. in primo in secūdo
nota. C. de cadu. tollē. q̄ ratio naturalis est op-
timus clypeus legis. Modo certum est q̄ na-
ture repugnat vt qui postea genitus est dica-
tur primogenitus prius nati, sicut in simili di-
citur. in dicto. §. minorem pro monstro est, q̄
maior sit filius q̄ pater. Ideo sicut non minor
potest maiorem adoptare, sic non debet mi-
nor etate maiorē suum secundogenitum ap-
pellare aut dicere. Idcirco bellissime inquie-
bat Seneca ad Lucillum. Tenēda est via quam
natura prescripsit: nec ab illa declinādū. illam
sequentibus oīa facilia & expedita sunt, cō-
tra illam viuentibus non alia vita est q̄ con-
tra aquam nauigantibus. Omne enim quod
facit natura est secundum ordinem, dicit Ari-
stote. libro decimoseptimo de animalibus. Et
idem libro octauo. Natura dat vnicuiq; quod
cōueniens est. Hinc Tullius libro primo Tus-
cula. questio. Teneam⁹, nihil censeamus esse
malum quod sit a natura datum hominibus.
Natura enim nihil irrationabiliter vel frustra
facit, Aristo. libro secundo. de cælo & mundo
libro primo, & libro tertio de anima, Et libro
de respiratōe. & expiratiōe. ¶Itē iura natu-
ralia sunt immutabilia. §. sed & naturalia insti.
de iure natu. gen. & ciui. §. fi. sexta distinctio-
ne cum simi. Ideo dicit Cassiodorus / q̄ repu-
gnante natura quelibet cedit industria: sed eē
primum vel secundum in genitura, est de iure
naturali. Et ideo dicit Boetius, libro tertio. p̄-
sa. xj. de philosophica cōsolatione. Iam vero
q̄ta est nature diligentia / vt cuncta semine
multiplicato propagētur. que omnia non mo
do ad tēpus manendi, verum generatū quo-
q; quasi in perpetuū permanendi veluti quas-
dam machinas esse quis nesciat? Et ideo Ze-
no refert, vt Tullius lib. ij. de natura deorū
dicebat naturam ignem esse artificiosum ad
gignendum progrediente via.

Nota pro p̄mēdatio ne iurꝫ na turalis

¶Sed superest respondere ad historiam illam
Iustini supra relatā vbi Xerxes q̄ post regnū
translatum in patrem suum natus, regnum
est adeptus excluso Arthemene nato ante.
¶Dic primo. q̄ exēplis iudicandū non est. l.
nemo. C. de senten. & iterlo. oīm iudi. per quē
tex. dicit glo. iiij. i. c. si quādo de rescrip. extra
q̄ quando per cōsultationem rescribit Impe-
rator, non vult suam respōsionem sequēdam
esse si quis non recte responsum putauerit.
¶Secūdo respōde q̄ pro Xerxe plures facie-
bant ratiōes q̄ p Arthemene: & ideo dicebat
Iustin⁹ loco supra citato, huc accedere q̄ Ar-
themenes non patre tm̄: sed & matre priuate

Quare Xerxes frem in re gno exclu sit.

adhuc fortũe auo quoq; materno priuato creatus sit, se vero Xerxẽ. s. & matre regia natũ & patrẽ non nisi regem vidisse auum quoq; maternum Cyrum regem habuisse nõ heredem: sed conditorẽ regni. Itaq; & si equo iure vtrũq; fratrem pater reliquisset, materno se tamen & auito vincere. hec Iustinus. Ecce videm⁹ ergo q̃ Xerxes fuit duplici aut triplici ratiõe prelat⁹ Arthemeni. Primo, quia nat⁹ post regnũ adeptum. & quia hec ratio fragilis, & dubia videbatur duab⁹ alijs intentionem suam firmabat: quia auũ Maternũ cyrũ regẽ habuerat, & matrem reginam p̃dicti Cyri filiam. & ideo dicit idem Iustinus in fine primi libri: quod cum Cyro defũcto Dari⁹ assũptus fuisset in regẽ, pricipio regni Cyri regis filiã regalibus nuptijs regnum firmaturus i matrimonium recepit, vt non tã in extraneũ translatum q̃ in familiã Cyri reuersum videretur. hec Iustin⁹. Pro Arthemene autẽ tm̃ faciebat q̃ primo natus esset. & ita cum questio illa dubia videretur an nato añ vel nato post deberetur tutius inclinabat i partem Xerxis: quia sublata illa ratiõe & causa: qa nat⁹ post regnum adeptum adhuc alie militabant. & licet nõ exclusisset Arthemenem hac de causa, alijs tamen excludebat ar. c. ex tuarẽ de vsu & aucto Pallij. §. affinitatis insti. de nup. Panor. in ca. ad aures colum. tertia de rescrip. extra.

Due rationes vicũt vnam.

¶ Item due vel plures ratiões vincunt vnam Spe. in titu. de feu. §. secundo. versi. xvj. Bal. in l. j. versi. sed contra. C. de legiti. here. Panor. in ca. suggestum in fi. de iure Patro. do. Iasoni. l. re coniũcti. ff. de lega. iij. Et per hec satis mihi videtur firmata hec quarta opinio: quam etiã consuetudo amplectitur que est optima Iuris interpres vulgatis iuribus.

¶ Questio. XIII.

¶ Vtrum legitimatus per rescriptum principis primo natus, excludat secundo genitum legitimum tanq̃ Primogenitus.

NVNC succedit ardua questio & notabilis. Aliqs pater habet filium primo natum naturalem & illegitimum, alios etiam naturales & legitimos. impetrat iste pater legitimationem primo natia principe, vtrũ censetur iste sic legitimatus verus primogenitus, ita q̃ in illa qualitate excludat secundo genitum legitime natum in iure primogeniture.

¶ Hec questio in facti cõtingentia sepe occurrere põt: & audiuim⁹ ab paucis ãnis q̃ agitãda erat in regno Arragonie pro successiõe regni: sed falsus fuit rumor vt exitus docuit: tamen facile contingere potest.

¶ Et vt clarius hec q̃stio determinetur, arguemus in partes. potentes em̃ ad vtrãq; partem dubitare. in singulis speculabimur verũ & falsum, vt inquit philosoph⁹ in primo Topico. & idem tertio Meta. dicens, q̃ veritatẽ inquirẽtes sine dubitatione similes nesciẽtib⁹ quo ire debeant, disputando em̃ veritas eruitur. l. ij. §. his legibus. ff. de origi. in. l. cum quidem. ff. de libe. & posthu. vbi no. dñs Iason. Prio ergo videtur dicendum q̃ iste legitimatus ꝑsequi debeat ius primogeniture, acsi ab initio legitim⁹ fuisset, siue ex legitimo matrimonio ꝓcreat⁹.

¶ Primo quia regula est quam notabiliter voluit Bartolus, q̃ lex disponens super his que sunt Iuris etiam per verba importantia fictionem dicatur vere facere: & non per fictionem Hanc regulam ponit Bar. in. l. si is qui ꝓ ẽptore. ff. de vsucapio. ex hoc inferens q̃ si lex vult legitimum facere: quia illud est iuris. (Nam esse legitimum vel illegitimum non est ab ipsa natura introductum, vt est tex. in. §. natura. §. si quis igit̃ &. §. liceat in auctentico quibus modis naturales efficiuntur sui.) Et ita lex facit illud non secundum fictionem: sed secũdum puram veritatem, ita q̃ existimabitur vere legitimus. Ad hoc etiam vide Bar. in. l. fi. si maritus la. ij. §. legis Iulie. ff. ad. l. Iuliam de adulte. vbi dicit q̃ in his que sunt iuris idem est esse talem vel haberi pro tali: licet alias ista verba haberi pro tali importent fictionem. l. indicis appellatione iũcta glo. ff. de verbo significa. Hãc theoricam Bar. tenet Bal. in. l. nuper. C. de natura. libe. Paul. de castro in cõcilio. ccxxiij. qd̃ incipit super eo q̃ primo. Anto. de butrio in conci. xx. qd̃ icipit equitas valde suggerit. vbi dicit q̃ lex fingendo vel per verba fictionis loquendo in actu pendẽte a potestate legis, vere facit & nõ ficte. Vide ad hec dominum Iasonem in dic. l. si is qui pro emptore. co. mihi. lx. vbi plurimũ extollit hanc theoricã Bar. & eã ppetuo tenẽdam cordi dicit in eo q̃ singulariter probat & vult q̃ legitimatio est veritas & non fictio quod dicit esse vtilissimũ verbũ ad statuta loquentia de filijs legitimis q̃ veniẽt legitimati. & frequenter allegatur in practica, vt ipe asserit. Modo sic est q̃ si lex inanimata disponẽs circa ea que sunt iuris veritatem inducit: & nõ fictionem, vt est tex. in. l. si vnus. §. pactus ne

Esse legitimũ vel illegitimũ non est a natura.

In ijs q̃ sunt iuris idẽ est eẽ talem vel haberi ꝓ tali.

peteret.ff.de pactis facit text.in.l.in predijs:& l.eo Iure ibi pignora esse creduntur.ff.in qui. cau.pignus tacite contrahatur iunc.l.secunda ff.eodem.que iura alleg.do.Iason vbi supra,er

Princeps lex est aīata.

go lex animata puta princeps.§.fina.in auctentico de consulibus glo.in.l.& quia.ff.de iurisditione omnium iudicum in legitimatione alicuius idē faciet:ita arguit & sequitur Io.de Imo. in primo volumine conciliorum conci.secūdo colum.mihi.v.versi.cū.,pbatur.Et ita ergo clare probatur q; legitimatus a principe vere sit censendus legitimus,& ex cōsequenti q; competat ei Ius primogeniture,acsi vere legitim⁹ esset cum primo nat⁹ fuerit.& sic nihil obstet.

Illegitiatio est nubecula q̄ spurietas dr̄.

Et ideo dicebat Bal.q; imperator legitimādo remouet nubeculam que dicebatur spurietas ita nota.dicit in.l.manumissiones in secūda oppositione.ff.de iusti.& iu.hinc dicit etiā idem Bal.in.l.si te parēs.C.de suis & legitimis q; eē spurium est quoddam velamē quo quis impeditur succedere vt filius,& illud velamen legitimationesubmouetur per tex.in.l.imperialis C.de nuptijs.Ibi omni macla per quem tex.dicit ibi Bal.q; per legitimitatem tollitur omnis infamia spurietatis:ita q; amplius spurius dici non debet aut nuncupari.de quo videbis duo q̄ci.Bal.cōci.cxlvj.primi voluminis quod incipit Titulus principis Achaie vlti.col.& conci. tricentesimum octogesimumoctauum quinti voluminis qđ incipit Respondendo ad dubia.

Quid est eē spuriū.

¶Secundo pro hac parte facit:quia etiam per adoptionem filius efficitur vere legitim⁹ institu.de adoptio.in principio.& ibi glo.cū similibus.Si ergo per adoptiōem quis censeatur vere legitimus,a fortiori ergo per legitimationē: qa legitimatio est potentior & efficacior q̄ adoptio.§.tribus ibi si vestri eīm patris in auctentico qui.mo.natura.efficiuntur sui.

Legitimatio est adoptione potentior.

¶Item legitimatio est fauorabilior q̄ adoptio Bal.in.l.neq; absens ad finem de adoptio.ff.

Legitimatus habet naturalia primordia.

¶Item quia legitimatus habet naturalia primordia que non habet adoptat⁹.Bal.in.l.si te parens.C.de suis & legitimis.Ad hec vide cōcilium Sozini.ccxxvj.colum.penulti.versiculo.preterea,vbi expresse dicit legitimationem fortiorem esse adoptione per tex.in.§.adoptionis in auctētico.qui.mo.natura.efficiuntur sui.

Argumētū a fortiori.

Cum ergo adoptatus censeatur vere legitim⁹ ergo a fortiori legitimatus auctētica; multomagis.C.de sacrosanc.eccle.cap.super eo de vsu extra.

¶Tertio pro hac parte faciūt tex.qui vidētur hanc questionem prorsus determinare.tex.in §.liceat in auctentico qui mo.natura.efficiuntur legitimi vbi formaliter habeē q; legitimati nihil a legitimis differunt. Ponderanda est dictio nihil,que est vniuersalis negatiua.l.is qui §.verum.ff.de rebus dubijs cum similibus.& ita tex.ille vult q; nulla penitus sit facienda differentia īter legitimos & legitimatos.ad idem est tex.ī.§.si quis igitur filios legitimos,& in.§. qm̄ varie in auctentico qui mo.natura.efficiūtur sui.hinc tex.in.§.primo institu.de heredi.q̄ ab intestato.deferuntur legitimatos suos heredes appellat, quēadmodū & vere legitimos.hic dicit Bal.in dic.l.si te parens q; legitimati succedunt ab intestato,sicut legitimi.

Dictio nihil est vniuersalis negatiua.

¶Item legitima eis debetur sicut vere legitimis vt late videre potes per dominum Iasonē in Rub.ff.de libe.& posthu.Item legitimatus potest mouere querelam inofficiosi testamēti si sit iniuste exheredat⁹ quēadmodū & legitimus.Bal.in.l.cum in adoptiuis.iij.colum.C. de adoptio.Hinc est etiā q; legitimati indistincte succedunt agnatis & cognatis tex.in §.quapter in auctentico qui.mo.natu.efficiun.sui. & in.§.filium eodem.vbi Ang.ex presse ita notat.& etiam eundem Angelum conci.lxxj. qđ incipit arbiter & arbitrator.vbi tenet q; statutum loquens de legitimis habeat locum in legitimatis.Ad hec vide Iaco.de bello visu in disputatione quā ponit in auctentico qui mo. natura.efficiuntur sui.& Panor.conci.lxxxvij. incipiente in questiōe que vertitur.& pro hoc vide Bal.in.l.cum acutissimi.C.de fideicommis.vbi tenet q; statutum dicens q; extantib⁹ masculis filia non succedat habet locum nedū in legitimis filijs,sed etiam in legitimatis.& ratio est ex his que dicit Alex.in dic.conci.secūdo.primi voluminis colū.v.ad finem,vbi dicit q; per legitimatos cōseruat agnatio quēadmodum per legitimos.& in eodem concilio concludit& determinat post lōgam discussionem q; legitimatus filius excludit substitutum,qm̄ substitutio est facta sub cōditione si decesserit sine filijs legitimis,quia idem est in legitimatis & pro hoc ibidem refert plures doctores,& in magno numero tenentes hanc conclusionem ita vt communem esse opinionem asserat.ponderā tamē vnum tex.nus q̄ forsan antea adhoc inductū in ca.statuimus extra de maio.& obe. vbi formaliter dicit tex.in fi.quia maior est ordine etiam si postea sit receptus,& in portiōe percipienda potiorē esse volumus,ac minores facere seruitia consueta:modo sic est q; primo genit⁹ maior est ordine geniture,ergo seq̄t q; licet postea sit receptus per legitimationem.s. tamē potior esse debet in portiōe hereditaria

Legitiatq; legitima debetur.

Per legitimatos cōseruatur agnatio.

& alijs prerogatiuis maioricatus. Et hec suffi ciant pro comprobatione huius opinionis: ex quibus clarissime probatum esse videtur legiti matũ succedere debere i iure primogeniture.

¶ Sed ꝓ contraria parte. s. ꝙ legitimatus in iu re primogenĩture succedere non debeat.

¶ Primo. Nam magis attẽdenda est causa na turalis & origo q̃ causa accidentalis supueniẽs l. tutor. ff. de fideiusso. l. iij. C. ad Macedonanũ l. quicquid. §. primo. ff. de donatio. ergo prefer ri debẽt filij legitimi legitimatis. Pro quo facit bonus tex. in. l. fina. C. de his qui veniam etatis impetra. vbi dicitur ꝙ verba debent intelli gi potius in sensu naturali q̃ i ficto. vbi per illũ tex. Bal. notat ꝙ si quis recipit emphitheo sim pro se & suis filijs legitimis nõ intelligitur pro legitimatis: quia non sunt naturaliter legi timati sed ex priulegio & fictione. idem dicit Bal. in additio. ad Specula. in titu. de succes. ab intestato ad finem, vbi dicit ꝙ legitimatio in nititur fictioni. idem Bal. i. l. gallus. §. si ei⁹. ff. de libe. & posthu. vbi dicit ꝙ legitimat⁹ fictio ne iuris dicitur legitime nat⁹. Ad hec accedat tex. in. l. fideicommissum. ff. de cõdi. & demõ stratio tex. i. l. si ita quis. §. is cui. ff. de leg. ij. vbi probatur ꝙ si ticius grauatus fuerit fideicom misso sub conditione si decesserit sine liberis quamuis reliquerit filium adoptiuum vel alio iure artificioso procreatum, nõ euanescit fidei commissum: sed filius adoptiuus & legitima tus equiparantur. l. cum adoptiuus filius ad fi nẽ. C. de adoptio. & ibi docto. l. filios. C. de mu nici. & origi. de lib. x. de hoc est glo. in. l. prima ff. ad municipales in glo. magna, ergo optime probatur ibi ex equipollentibus ꝙ filius legiti matus non equiparatur filio legitime nato. Et ita Bal. tenet formaliter in di. l. si ita qs. §. is cui Et sic patet ꝙ legitimatus per fictionem legiti mus dicatur: & ideo eleganter dicit Bal. in ca. primo de constitutio. ꝙ legitimatio est similis archimie que facit apparere illud qd̃ nõ est: ta men transmutare vnam speciem in alterã non potest: sed legitimatus figuram legitimi gerit: non habet tamẽ eandem substantiam: & ideo in simili dicebat Salicet⁹ in. l. etiã. C. de appel la. per illum tex. ꝙ imago representata prout est in legitimatione non est essentialiter ipa res & ideo dicit ibidem Bal. ꝙ legitimatus est simi lis ei qui accipit vsum toge argu. tex. in. l. sed si accepto. ff. de iure fisci. Et ad hoc assignare potes hanc rationem. Nam per fictionem vie veritatis non delentur. l. in rebus. C. de iure do tum: & veritas naturalis non potest auctorita te legis mutari. l. secunda. ff. de vsufruc. earum rerum que vsu consumuntur: facta eñ pro in fectis haberi nequeunt. l. in bello. §. facti. ff. de capti. & postliminio reuersis. §. primo versicu. que igitur in auctentico de equalitate dotum Et ideo singulariter dicebat Bal. in ca. fina. co lum. secunda de transla. pla. ꝙ legitimat⁹ assi milatur homini medicato morbo, remanente tamen aliqua cicatrice. Et ita ergo cum legiti matus ficte sit legitimus, non debet equipara ri veris legitimis argu. tex. ĩ. l. ex ea. §. insulam ff. de verbo obliga. l. ticius. §. cornelio. ff. de iure fisci. ca. susceptum de rescriptis cum similib⁹.

¶ Secundo arguitur pro hac parte: quia lata ẽ differentia iter legitimum & legitimatum plu ribus medijs. Nam legitimati sunt infames in famia facti vt nota. dicit Azo i summa titu. ex. qbus causis infamia irrogatur. C. & hoc sequũ tur communiter docto. vt nota. dicit Alex. de imo. cõci. xxv. tertia colum. in primo volumi ne. hec autem infamia non est in legitimis.

¶ Item de iure donatio bonorum vel maioris partis facta per patrem carentem filijs natiui tate legitimorum filiorum reuocatur. C. de re uocanda donatione. l. si vnq̃: & tamen non re uocatur propter spurium postea legitimatum vt nota. dicit Bal. in ca. innotuit colum. quarta de elec. extra. idem Bal. in. l. secunda in fi. C. si quid i fraudem patroni. Salicet. in. l. si totas. C. de reuoca. dona. Ex ijs & similibus que cumu lari possent aperta est differentia iter legitimũ & legitimatum: & hoc etiam satis cõstat ex di uersa nuncupatione. frustra eñ fierent nomi na nisi & diuersitas esset in effectibus harũ nũ cupationum. l. si idem. C. de codicil. notat. Pa nor. in c. ad audientiã de deci. & ideo dicit glo. in dic. c. innotuit de electio. ꝙ legitimatus nõ dicitur legitimus, sed quasi legitimus. Certum est ꝙ dictio quasi/ẽ nota improprietatis. l. me minimus. C. de legi. heredi. cum similibus. vi de etiam glo. in. l. cum legitime. ff. de sta. homi num. Et ita cum sit differẽtia inter legitimum & legitimatum clarum est priuilegium cõces sum legitimis transire. Ex diuersis eñ non fit bona illatio. l. fina. ff. de calumnia. l. naturaliter ff. de acqui. possessione cum similibus.

¶ Tertio & vltimo ꝓ hac parte moueor: quia legitimi dicuntur ex iustis nuptijs procreati. §. legitimi i auctentico qui. mo. natura. effi. sui. l. filium. ff. de his quibus vt indig. Legitimatus non est huiusmodi, ergo &c. Et ideo dicit tex. i §. filium in auctentico quibus mo. natura. effi. sui, ꝙ legitimat⁹ est quadam machinatiõe co gnatus. Et ita clare innuit ille tex. ꝙ nõ sit ta lis censendus legitimus, tanq̃ non naturali ar-

Causa naturalis ꝓponderat accidẽtali

Verba poti⁹ sunt intelligẽda i sensu naturali q̃ ficto.

Legitimatio fictiõi innititur.

Filij⁹ adoptiu⁹ & legitimat⁹ eqparantẽ

legitimatio silis ẽ archimie.

In legitiatiõe ẽ imago repsentata.

Legitimat⁹ est filis accipienti vsũ toge.

Per fictionẽ vie veritatis nõ delentur.

Legitimat⁹ hoi medicato eq paratẽ remanente cicatrice.

Legitimati sunt infames.

Nõ fit nũcupationũ diuersitas sine ratione.

Dictio q̃ si ẽ nota iproprietatis.

Ex diuersis nõ fit bõa illatio

tificio :sed quadam machinatione accidentali & fictitia inter legitimos computetur. hinc dicit tex. in ca. naturales titu. si de feu. fuerit controuersia inter domi. & agna . q filij naturales licet postea sint legitimati: tamen non admittuntur ad successionem feudi: & speciali⁹ in indiuiduo q consuetudo regni preferens in successione filium primogenitum non habeat locum in legitimato Tenuit Iaco. de bel. visu. in §. tribus in auctentica qui mo. natura. efficiuntur legitimi sui Ange. & Imo. in. l. his verbis. §. interdum. ff. de heredi. iustitiũ. Imo. in. l. si alienum. §. extraneis. ff. eod. Bal. & Salice. Paul. de cast. & nouissime do. Ia. ita determiat in. l. quotiens colum. xj. C. de re. vẽdi. vbi dicit post Iacob. butriga . q ille text. facit ad questionem quam in presenti mouemus: & determinat q secundo genit⁹ succedere debet ex quo est ex legitimo matrimonio procreatus: & ita i eo cõcurrit vtrunq; vinculum, naturale scilicet & ciuile, ex quibus duobus Ius succedendi queriť.

Ex vinculo naturali & ciuili ius q̃riť succedendi.

Adde Albericum i. l. cum quis. C. de natura. libe. floria. de sanc. Pe. in disputatione incipiẽte Baro quidam de nobili stirpe progenitus. Ange. in disputatione sua que incipit Nobilis quidam genere.

¶ Ecce ex predictis satis erit pro nunc disputata hec questio.

NVNC videamus in quam partem inclinare debeamus. Alexan. in quadã disputatione que incipit Sigismund⁹ rex Romanorum hanc questionem tangit: sed nihil determinat decidit Bal. in. l. eã quam. C. de fideicommissarijs dicens q quando naturalis filius esset legitimat⁹ post natiuitatem naturalis & legitimi filij, tunc secũdo genitus legitimus est preferend⁹ : secus aũt si ãnatiuitatem secũdo genitiã legitimatus erat: quia tunc legitimatus ad consequendum Ius primogeniture preferreť. idem vult Bal. in tracta. statutorum i ver. primogenitus. idem Bal. in dic. l. quotiẽs secunda colum. & post Bal. & Salicetum ibidem do. Iason. colũ. x. vbi dicit q legitimus secundo genitus excludit naturalem legitimatum nisi natural⁹ fuisset iam legitimatus ante natiuitatem secũdo geniti. Et dicit q ista decisio est communis: & pro ea corroboranda adducit. Nam non possumus dicere q legitimatus debeat preferri secundo genito nisi legitimatio retro traheretur. Sed legitimatio non retro trahitur quãdo fieret preiudiciũ legitimo §. & liceti auctentico qui mo. natura. effi. legi. Bart. & alij in. l. gallus. §. & quid si tm̃ ff. de libe. & posthu. cum alijs allegatis ibidem

Legitimatio non retrahitur.

per domi. Iaso. Felinus absolute tenet in legitimato per rescrip. q non excludit secundo genitum legitime natũ in ca. prudẽtiam colum. tertia de officio delegat. extra. Benedictus de plumbino in disputatiõe que incipit. Statuto Pisano distinguit. Aut querimus an legitimatus sit vere legitimus originaria legitimitate i specie que ex matrimonio efficaci procedit: & tunc dicendum est q non, & sic procedat tex. in. dic. l. filium, & in. l. qua in puicia. §. diuus. ff. de ritu. nuptia. cum similibus. Aut querimus de alia legitimitate in genere sumpta: & tunc aut obstaculum in legitimatione procedit a iure ciuili, vt quia erat impedimẽtum de quo loquitur titu. C. de interdic. matrimo. & l. prima C. si Rector prouincie cum similibus: & tunc Princeps legitimando cõfert veram legitimationem, & tunc Priuceps legitimando dicit vere legitimum facere. Aut obstaculũ illegitimitatis est introductum de iure canonico: & tunc per legitimationem principis tẽporalis non efficeretur vere legitim⁹ : sed requiritur legitimatio apostolica. Et ita ex his innuere videtur q legitimat⁹ a principe quo ad successionem efficiatur vere legitimus: ita q statutum taxãs legitimam filiorum habeat locum in vere legitimatis.

¶ Ludouicus de Sardis in trac. de legitimatione. §. septimo vidẽdum est versic. Tertio queritur. circa hanc questionem dicit consideranda esse duo tempora. ante legitimationem, & habito respectu ad illud tempus reputatur facte legitimus cum illa dictio disponat super preterito: quia fingit illum fuisse legitimum q fuit vere illegitimus. Non etem̃ põt princeps mutare presumptionem nisi in fictione. ff. de capti. & postliminio reuersis. l. i bello. §. facte & hoc solo dicit ipse priuatur de us: quia non potest facere preterita nõ fuisse. allegatur. l. secũda. ff. de probatio. Credo q voluerit allegare glo. i. l. vnica. C. de raptu virginũ. vbi refert dictũ beati Aug. ita sentientis, sed abutitur glos. vt dicit notabiliter Do. Iason in. l. j. §. si vir vxori. ff. de acqui. possessio. col. j. vbi dicit q de p̃dicta glosa est textus diui Hieronymi. in. ca. si Paul⁹. xxxij. q. v. Et ibidẽ dicit q fuit dictum Agathonis philosophi: & ad hoc allegat in. l. fina. vlti. colum. C. de legib⁹. vbi dicit q de⁹ hoc solo priuatur facere q̃ produxit allegando Aristotelem in. vj. Ethicorum. & ad idem allegat Bart. i. l. non dubium quarta colum. C. de legi. vbi dicit q illd̃ qd̃ vere factum est nedum lex nõ potest facere quin sit factum: sed nec etiam deus potest. & idem voluit Bal. in. l. ex his ver-

Non põt princeps mutare p̃sumptionẽ nisi in fictione. Deus nõ põt facere p̃teritanõ fuisse.

Dictum Agathonis philosophi.

Deus nō pōt facere eaq̄ implicāt ꝓtradictionem.

bis ad finem. C. de testa. mili. ratiōem assignās notabilem secūdum Theologos: quia deus nō potest facere ea que implicant contradictionē Bal. in. l. eam quam versi. circa autem quintū genus. C. de fideicom. ergo non poterit facta infecta reddere: quia illud implicaret contradictionem, factum scilicet & non factum.

¶ Adde ꝙ eandem rationem ponit Cardi. de Zaba. & Io. de Imola in c. primo de sūma trini. & fi. catho. ad princi. colū. vj. vbi etiam aliā ponit secundum beatum Hieronymum: quia deus nō potest facere iniusta: quia ipse est summa iustitia/ & non posse mentiri, magna est dei potentia. Aduerte tamen ne fallaris: qñ supra alleg. Cardina. & Ioā. de Imo. ꝙ eadē est prorsus lectura in his duobus doctoribus, nec defi cit vnum iota a principio Decretalium vsq; ad titulū de constitutionibus: in quo est multum culpandus. vel quidam Ioannes Thierry, vel quidam de gradibus qui predictorum docto. recognitores fuerunt. Ad propositum redeūdo. Cum ergo id deus ipe non possit, a fortiori nec poterit Princeps per rescriptum suum. Et ita in indiuiduo tenuit Iaco. Butriga. in prohe. C. & in concilio incipien. Thema tale proponi tur vbi dicit ꝙ nec Comes Palatinus: nec etiā Priceps possunt spurios facere legitimos: sed bene possunt exequare legitimis & facere eos loco legitimorum haberi. Et ideo dicit Bal. i. l. Paulus. ff. de sta. homi. ꝙ filius legitimat⁹ dicitur filius abusiuus. Et idem Bal. in c. primo de constitu. ꝙ licet gerat naturam legitimi, nō tamen idem erit in substantia. & idem Bal. in. l. manumissiões. ff. de iust. & iur. comparat legitimatum baptizato: quia per baptismū non su mus in illa primeua paritate in qua creat⁹ fuit Adam.

Nota p lecturis cardinalis & Ioan. de Imo.

Legitīat⁹ dī filī⁹ abusiuus.

Legitīat⁹ eqparat baptizato

¶ Secundum temp⁹ est post legitimationem & tunc distinguitur. Aut confert omnia iura legitimorum: quia restituit personā antiquis natalibus: & tunc ex hoc tempore incipit esse vere legitimus. Aut confert princeps quedam solum iura, puta ꝙ succedat patri vel matri, & tunc non dicitur vere legitimus. Et ita statuto de legitimis loquente nō comprehenderetur: & hec distinctio satis consonat distinctiōi Bal. supra relate. Hanc questionem tangit Anto. de Rossel. in suo trac. legitimationum lib. secūdo titu. vlti. colū. antepenulti. ibi vlterius quero: sed nihil determinat: & simpliciter se remittit ad notata per eum li. primo predic. trac. vbi tangit de primogenito legitimato p subsequēs matrimonium. de quo dicere poterimus in sequenti questione.

¶ Signorolus de homodeis hanc questionem equipollenter tractat in conci. ccxx. vbi cōcludit ꝙ bonorum successio diuiditur i bona allodialia & feudalia. In allodialibus succedet legitimatus i iure primogeniture tanq̄ legitimus: sed in feudis sec⁹ est: quia successio feudorum est singularis & separata a successione aliorum bonorum de iure cōmuni. vt c. vnico de natura. succes. feudi. & qui feudum dare possūt. Et ita discreta & specialis debet esse concessio: qa in generali cōcessione non continetur illud qđ requirit specialem. l. secūda. ff. de testa. militari. l. apud labeonem. §. hocq; dictum. ff. de iniurijs cum simi. qđ ipe latius deducit vt potes ad eum recurrere. De differentia inter feudalia & allodialia vide per Sozinum conci. tertio in nouis per Petrum de Ancha. conci. tricentesimo octauo per Oldra. cōci. ccxlvij. vbi dicit ꝙ licet de iure cōmuni Romano legitimatio valida esset: etiā quoad feuda. de cōsuetudine tñ redacta in scriptis i feudum non succedit legitimatus vt c. naturales. si de feudo fuerit ꝓtroversia in vsibus feudorum. vide de hoc Alexand. conci. sexagesimo prima colum. et per totum illud conci. & eundem concilio secūdo, & nonagesimo quarto. ¶ Nouissime repio quēdam Albertum brunū astensem hanc questionem tractantem a simili in suo trac. de statutis feminas & cognatorū lineam a successionibus excludentibus articulo duodecimo principali colū. vj. versi. iiij. Quero. vbi querit an mulier pretextu statuti preferentis masculos feminis excludaī p legitimatos. Et late docto. i vtrāq; partem refert in opinionibus diuersificantes: tandem concludit. Et ꝙ statutum illud habeat locum in masculis legitimatis indistincte, etiam in legitimatis per rescriptum principis seu per Comitem Palatinum, puta si dicat extantibus filijs vel agnatis vl masculis prout dicebat fulgo. in. l. fina. ff. de Iust. & Iur. Et pro hoc adducit Anto. de Rossellis i tract. legitimationum primo li. versic. vltimo est videndum de ipsa causa finali colum. viij. & Prepositum i ca. per venerabilem extra qui filij sint legitimi colum. xxxvj. in quibus locis tenent isti docto. secundum eum ꝙ si statutum vel consuetudo simpliciter vocet primogenitum ad successionē naturalis primogenitus postea legitimatus excludet sequentes legitime natos, non obstā te inhabilitate medij temporis per. l. nō oporteret. ff. de lega. secundo. Ita dicens in questione ibi per eum assumpta. & hāc conclusionem sex modis limitat, & duobus pricipaliter. Primo si statutum diceret ꝙ legitimi filij & legiti

Bonorū successio diuiditur i allodialia & feudalia.

In generali ꝯcessiōe nō venit qđ spalē requit expssionem

me nati feminas excludent quia tunc nõ comprehenderentur legitimati secundum Ludo. de Ro. colum. xiiij. ī. l. si is qui pro emptore. ff de vsucapio. cum aliis pluribus alleg. per eam Secundo limitat nisi reliqueret vel mens statuti vl' communis vsus loquendi pro quo plura adducit q̄ breuitatis causa omitto. ¶Sed meo iudicio siue sit legitimatus ante secundo genitum natum siue post, bonis debitis ratione iuris primogeniture siue allodialia sunt siue feudalia, crēdo q̄ extantibus legitimis legitimat⁹ nullatenus gaudere debeat iure primogenitu-

nota hūc tex. singularē in ꝓposito.

re. Et pro hac conclusione sine mēdicatis suffragijs adduco tex. rotundum in auctentico q mo. naturales efficiuntur sui. §. Et q̄m ibi, ita tamen vt non amplius habeat vno horum qui ab initio legitimi sunt & inter omnes min⁹ habente. Et ita optime probat ille tex. & clarissime q̄ non potest ratione legitimationis legitimatus quāuis primogenitus pretendere iura primogeniture, ex quibus reliquis maiorem habeat prerogatiuā q̄ minor ex filijs. Pro hoc vide Alex. de Imo. in. l. necessarijs. ff. de acq. heredi. vbi dicit q̄ filius legitimatus succedat patri vna cum aliis filijs sui patris naturalibus & legitimis et filia non dotata que ex statuto potest succedere/non poterit plus consequi q̄ habuerit alia filia dotata. Vide etiā Bal. in. c. p tuas versic. Quero in honoribus quis debeat anteferri, An legitime natus an legitimat⁹. Et

Legitiati non sunt de stirpe.

dicit q̄ legimati non sunt de stirpe nec toti stirpi attinent vt notatur in §. filiū vero in auctē. qui mo. natura. effici. sui. Et ita dicit ipse non sunt nobiles neq; eis pōt relinqui nisi q̄tū vni legitimorum p tex. in dic §. Et q̄m quem ad hoc dicit eē vnicū in iure. Et ex hoc infert q̄ priuilegium Impatoris quo cauetur q̄ succedāt legitimati vna cum legitimis sic debet intelligi. Et idem si statuto canetur q̄ filia non succedat nisi in vncia, tunc femina limitat istum masculū legitimatum: qđ dicit esse notā dū cōtra legitimatū si legitimatus ꝓducit priuilegiū vel legitimationem. & in fine infert q̄

Legitiati debēt reuerētiāle gitime natis.

oēs legitimati debent reuerētiā legitime natis & nō debēt sedere ad vnā mensam. & sic licet non expresse determinetur p Bal. hec questio de iure primogeniture, tamen satis eam tacite innuit attentis prerogatiuis primogeniture de quibus infra dicetur. Nunq̄ ergo obliuiscaris illius tex. quia nunq̄ repperi ad hoc ponderatum, & sic p illum tex. satis aperte erunt sublata fundamenta que in partem contrariā fiūt Imo. dicebat And. de Isern. in. ca. naturales titu. si de feudo fuerit controuersia inter dominū & agnatos q̄ aliqui asserunt et nō male secundum eū, q̄ princeps nō potest naturalem legitimare quantum ad successionem vbi extāt filij legitimi: qa auferret ius legitimis debitum: & daret illegitimis quibus nō deberetur & quia legitimi habent a iure diuino non autē illegitimi, q̄m filius legitimus est ex matrimonio instituto i paradiso a deo dum dixit. Quos deus coniunxit homo non separet. Item dicit Non erit heres filius ācille cum filio libere. de quo habetur. xxxij. q. iiij. ca. dicat aliquis. &. q. secunda. c. non omnis. &. xxxv. q. vij. c. quid ē

Princeps ius diuinū tollere non pōt.

Sed sic est q̄ princeps nō potest tollere ius diuinum c. cum inferior de maio. & obedi. c. sunt quidem. xxv. q. prima. Notatur in c. que in ecclesiarū de constitu. cū similibus. Et de hoc dicto And. de Iser. meminit Alex. ꝓci. c. lxxxvij colum. secunda in quinto volumine vbi fortis⁹ dicit q̄ si tempore legitimationis non extabāt filij legitimi & naturales, sed ex post facto supuenerunt, debet infringi legitimatio: quia quā-

Q̄n res deuēit ad eū casum a quo incipere non pōt vicia-tur act⁹.

do res deuenit ad eum casum a quo incipere nō potest viciatur actus. l. vranius. §. sed cum duo ff. de fideiussoribus. l. pluribus. §. & si placet. ff. de verbo. obliga. ideo dicebat Di. in. l. ex facto in princi. ff. de vulga. & pupil. substitutiōe per illum tex. q̄ si habēs filios naturales tm̄ fecit eos legitimari vt possint succedere: deinde habuit filios legitimos & naturales viciatur legitimatio. de quo ibi latius vide p docto. Aduerte tamen q̄ licet princeps naturalem filium legitimare non possit extantibus legitimis & naturalibus, tamen hoc intelligitur de potestate ordinaria, secus si faceret de potentia absoluta & ex certa scientia: quia tunc posset propter supremam potestatem vt notabiliter voluit glo. in dic. capi. naturales: & ibi Aluarotus secunda colūna. Subiungens tamen q̄ licet possit princeps facere de plenitudine potestatis, tamen non cōsueuit in preiudicium aliorum: nisi per raro & ex causa. l. nec auus. C. de emancipa. liberorum. l. secunda in fine. ff. de nata. restituē. Bal. in. l. Nā ita Dinus. ff. de adopti. adde eūdē Bal. in c. filij nati titu. Si de feu. fue. controuer. inter domi. & agna. vbi dicit q̄ licet impator possit legitimare filios spurios existēte filio legitimo & naturali, ita q̄ succedāt p virili cū legitimo: tm̄ imperator qui hoc facit videtur esse vnū pecus, & nō habere p̄ oculis iustitiā publice honestatis. Nam considerare debet q̄ per

Per solas nuptias ꝓseruatur elegās genus humanū

solas nuptias conseruatur elegās genus humanum vt in auctentico de nuptijs i prīcipio vbi dicitur q̄ nuptie prestant immortalitatem humano generi. ad hoc facit tex. i. l. prima. ff. solu.

matrimonio, & ita notat Bal. de predicto Bal. meminit Dominus Iason. in lege. gallus. §. & quid si tñ. columna. xviij. ff. de libe. & posthu. vbi dicit. Caue qa nõ negat Bal. qn impator hoc possit sed incõsiderate facit. Et certe Bal. satis inhoneste de principe loquit, vt in simili dicit Panor. in. c. fi. extra ne clerici vel monachi. co. pen. Hec aũt qstio vtrũ possit, altiorẽ requireret indaginẽ. ista p nũc sufficiãt, recurre ad Domi. Iason. in. d. §. Et quid si tñ. vbi q plurima aurea in pposito cumulat q p ocium videre poteris occurrẽte materia.

¶ Questio. xiiij.

¶ Vtrũ legitimatus primogenitus per subsequens matrimoniũ excludat in iure primogenitureſecundogenitum legitimum.

OAnes Andree in regula sine culpa i mercuria. questõe secũda de regu. iu. in sexto exp̃sse mouet hanc qõem. Et concludit indubitãter q legitimatus per rescriptũ non excludit secũdogenitũ legitimũ. Et idẽ in legitiato p subsequens matrimoniũ, de quo tñ dicit se tremulẽtũ loq. ¶ Felinus post Io. And. hanc qõem mouet in ca. prudentiam. col. iij. versi. Primogenitus legitimatus de offi. deleg. extra. Et dicit q de hac questione est solẽnis disputatio Dñi Floriani de sanc. pe. que icipit Baro quidã de nobili stirpe, pgenit⁹ in quarta charta. vbi ꝯcludit q immo talis legitimat⁹ per subseqũs matrimoniũ excludit secũdogenitũ legitime natũ. Et hanc opinionẽ contra Io. and. credit Felinus veriorem per. c. tãta, qui filij sint legitimi per quem tex. dicit ibi Hostiẽ sis in fine, q naturales ex postfacto legitimi cũ suis naturalib⁹ & legitimis oñimodo concurrunt. Ad hoc facit quod etiã dicit Bal. in. c. per tuas de maio. & obe. extra vbi dicit, q legitimatio per matrimonium pfiguior est q̃ queuis alia legitimatio Ad hoc vide etiã Alexã. cõci. ccxlvj. col. fina. vbi dicit, q multa cõcedũtur legitimatis p subsequens matrimoniũ que non conceduntur legitimatis per rescript. principis secundũ nota. in. ca. tanta. &. ca. per venerabilem qui filij sint legitimi. Et eundem Alexan. in quinto volumine. conci. clxxxvij. col. ij. vbi dicit, q quando tempore legitimationis extarent filij legitimi & naturales nõ videtur q possit p rescriptum principis fieri legitimatio ad exclusionẽ vel preiudiciũ legitimorum, licet aliud sit in legitimatione que fieret p oblationẽ curie vel p subseqũs matrimoniũ p tex. in auctẽ qui. mo. natura. efficiuntur sui. §. illud, cũ §. seq. & in auctentico, qui. mo. natura. effi. legi. §. si vero solummodo. Notat Barto. in auctentica. Item si quis. C. de natura. libe. Anto. de Rossel. in tracta. suo legitimationũ. lib. j. §. vltimo est videndum de ipa causa finali seu effectiua. colũ. iij. versi. Restat modo finaliter vnã notabilem & singularẽ questionem examinare. Expresse & in terminis hanc questionem mouet arguẽdo in partes dicens, q oñibus alijs questionibus materie legitimationis hec questio difficilior est & q ppter diuersitatẽ disputantium vult omnibus alijs plixius scribere. Et certe multum prolixe scribit amplificando hanc qõem per vndecim colũnas. Nostrũ autem erit ad diffusissime & ab ipo & a doctorib⁹ circa hãc questionem cumulatur, breuiorib⁹ pstrigere.

Difficilior qstio materia legitimationis.

¶ Sciendum est ergo, q circa hanc questionẽ fuerunt docto. in opinionũ conflictu & colluctatione. Aliqui tenuerunt q talis primogenitus succedere debeat in iure primogeniture. Et hui⁹ opiniõis fuit vltra supra relatos Guiller. de Cuno. Et Richardus malũbre quos refert p̃dictus Anto. de Rosel. loco supra allega. col. vj. Et mouent p̃dicti doctores & sequaces pluribus rationib⁹ & fundamentis: quorũ alia qua de principalibus referemus, vt possimus delibare arduitatem materie.

¶ Primo ergo p hac pte facit: quia nati ex cõcubina postea vxore p̃nt ad sacros ordines, promoueri. iuxta nota. in. c. cũ in cũctis. in. c. inno tuit, de elec. extra: i. c. tãta qui filij sint legit. cũ simi. Et tamen ante matrimoniũ isti nõ poterãt promoueri, vt toto ti. de filijs p̃sby. Si ergo p matrimoniũ subsecutũ efficiũtur habiles tanq̃ vere legitimi ad actus & officia ecclesiastica, a fortiori per matrimoniũ subsecutũ efficientur habiles ad res tẽporales. arg. c. p venerabilem qui filij sint legit. maxime cũ vbi est maius periculum cautius sit agendũ, vt est tex. in. ca. vbi piculũ. de elec. in. vj. cũ ꝯcordãtijs alleg. i glo.

Pro parte affirmatiua

Vbi maius est periculum cautius est agẽdum.

¶ Secũdo, quia sicut in iure primogeniture cõsideraꝯ ordo primogeniti: ita in successiõibus ab ĩtestato inspicit ordo proximorũ. l. ij. §. j. ff. de suis & legi. Sed hoc secũdo casu hec proximitas consideranda est quãdo agitur de delatione successionis. lege prima. §. primo. ff. vñ cognati. l. non debet. ff. de legi. vbi habet q tunc de successoris qualitate tractandũ est cũ defertur hereditas. & ad idem est tex. in. l. non intelligitur. §. quando. ff. de iure fisci. Et ita licet a principio legitim⁹ non sit, sufficit q tempore mortis patris quo defertur hereditas sit legitimus.

Tunc de successoris qualitate est tractandum cũ defert hereditas

Legitimatio p matrimoniũ ẽ pfiguior q̃is alia.

E j

Qualitas adiecta verbo q̃li ficatur secũdũ tempus verbi

Nam qualitas adiecta verbo qualificatur secũdum tempus verbi.lege titius.ff.de mili.testa. Bar.in.l.ex facto.ff.de vulga.& pupil. Si ergo dicitur primogenitus legitimus succedere debet,hec dictio primogenit⁹ & dictio legitimus referunt ad verbũ succedere,& ita determinari debẽt secũdũ tp̃us quo locũ habet successio, ¶Tertio & vltimo probatur hec pars. Nam legitimati excludunt agnatos qui alias sine legitimatione successuri erant/ vbi secus si legitimatus non esset.§.si quis autem defunctus in aucten.qui.mo.natura.efficiuntur sui. Notat Barto.in.l.gallus.§.& quid si tm̃.ff. de libe. & posthu. Si ergo legitimatus iste excludat agnatos vt prediximus,ergo primogenitus legitimatus excludet secũdogenitum qui alias successurus esset,maxime quia tãta est vis matrimonij:vt qui antea sunt geniti post ꝯractum matrimonium legitimi habeantur,vt formaliter dicit tex.in.ca.tanta/qui fi.sint legiti. Et ibi glosa dicit in ver.legitimi,ꝙ matrimoniũ omnia precedentia impedimenta purgat. Sic ergo iste est primogenitus non est dubium est illegitimus etiam indubitanter. Et ita sublata causa illegitimitatis videtur sublatus effectus: scilicet obstaculum in succedendo. Si ergo ī parte succedere potest, ita & in toto iure sibi competenti ratione primogeniture.quia idem est iuris de toto quoad totũ,sicut de parte quo ad partẽ.l.que de tota.ff. de rei vẽdica.cũ sibꝫ. Nec obstat quod principaliter adducũt fouẽtes partem contrariam ꝙ sic preiudicaretur alteri iuri quesito.s.secundogenito qđ non est dicendum:quia restitut⁹ nõ recuperat ius alteri q̃sitũ:vt no.glo.in.d.l.gallus.§.& quid si tm̃. Sed hãc opinionẽ tenendo respondere potes. ¶Prio ꝙ ius competens secũdogenito legitimo est tm̃ in spe quespes nõ curat, vt est tex. in.l.post emancipatũ.ff.de libe.legata. Et ibi Bar.bo.tex.in.l.j.§.qui mortis.ff. ad tertullia. vbi seruus pene successionẽ sibi delatã perdit quã nõ recuperat nisi restituat a principe. & tm̃ in spe erat alteri ius quesitũ cũ sequenti proximiori eẽt hereditas deuoluta.ꝓ hoc facit qđ nota.dicũt Ange.& Imo.in.l.si alienũ.§.in extraneis.ff.de heredi.instituen.ꝙ si pr̃ instituit simplr filiũ spuriũ & postea facit eũ legitimari viuẽte ipo patre,ꝙ institutio recõualescat & legitimatio trahit retro. Rationẽ assignãt/qa viuẽte testatore nullus habet ius formatũ in hereditate.l.l.qui superstitis.ff. de acquirẽ. hereditate.l.j.§.si ipubere.ff. de colla.bono. Idẽ tenet Bal.in.l.certũ.C.vñ legitimi. Et ita ergo ad hoc ꝙ legitimatio nõ noceret secũdogenito filio legitimo ꝓpus eẽt ius esse incõmutabiliter formatũ in psona ipius secũdogeniti.argu.l.fi. ff.de natalib⁹ restituẽdis nõ sic in ꝓposito. ergo nõ est mirũ si legitimat⁹ primogenitus p̃ferat secũdogenito legitio. ¶Itẽ secũdo forti⁹ respondeꝙ p legitimationẽ vel restitutionem nõ preiudicat iuri q̃sito ꝓcedit & limitat secũdum Do. Iaso.post Raphaelẽ comẽsem ī.d.§. & qd si tm̃ qñ esset restitutio vel legitimatio facta per viam gr̃e secus aũt si p viã iustitie fiat arg.l.pria.§.fi.ff.de q̃stio. Nã restitutio cõcessa p viam iustitie pīguius succurrit q̃ gratiosa.l. ꝙ si minor.§.sceuola.ff.de minoribus.l. pria. §.itẽ ex diuerso.ff.eo.ti. Idẽ tenuit Nellus de sancto Geminiano in tract.bãnitorũ in prima parte.q.xj.in fine.ergo in ꝓposito cũ legitimatio que fit p matrimoniũ sit p viam iustitie sine alio rescripto aut gr̃a principis dato ꝙ esset scdogenito ius q̃sitũ nõ tm̃ ꝓcesso adhuc legitimatio preiudicare posset ipsi secũdogenito in fauorẽ primogẽiti legitimati. Ad hoc facit qđ nota.& singulariter di.Bal.ī.c.inotuit.iiij. col. de elec.extra ꝙ donatio facta alicui p carentẽ liberis legitimis & naturalibus non reuocat p legitimationẽ factã de spurio ex quo iã est acquisitũ ius donatorio,nisi esset legitimat⁹ per subsequẽs matrimoniũ:quia tunc reuocat donatio quãtũcunq; esset ius quesitũ alteri sicut reuocaret p natiuitatẽ filiorũ legitimorum.l.si vnq̃.C.de reuocãda donatione cũ simi.de quo dic.meminit Do.Iason in d.§.& quid si tm̃.columna.xxij.dicens se alibi non legisse.

Restitutõ concessa p viam iustitie pīgui⁹ sucurrit q̃ gratiosa

Matrimonium precedentia ipedimenta purgat.

Idem est iuris de toto quo ad totũ sicut de parte ad partẽ

Spes successionis nõ curat.

Viuẽte testatore nullus habet ius formatũ ī hereditate

¶Item tertio respõderi põt quia vbi aliquid deperdit iuris dispositione & nõ facto hominis restitutus vigore restitutionis ad illud restituitur esto ꝙ esset iam alteri quesitum.l. siue patronus in prin.ff.de iurepatro.vbi habet ꝙ patronus qui ipo iure ius patronat⁹ amiserat p restitutionẽ illud recuperat,esto ꝙ iam fuisset alteri q̃sitũ. Ita tenẽt docto.signãter Alexã. & Aretin⁹ in.d.§. Et quid si tãtũ. facit tex.ī.l. fi.in prin.ff.de sentẽtia pacis tex.in.l.j.§.filius & ibi Bar.ff.ad tertull. Pau.de cast.in.l.interciditff.de cõdi.& demõ.Pe.de ancha.ī.c.q̃is. col.ij.de rescrip.ī.vj. Panor.ī pncip.cxcij.incipiẽte.in q̃stione heredũ.v.col. Et ita p hec videtur firmata opinio hec prima ꝙ.s.legitimatus per subsequẽs matrimoniũ p̃iudicet secundogenito legitimo & in iure primogeniture p̃ferat. Adde ꝙ ita voluit Hostiẽsis in.c. lator, q filij sint legitimi. Anto.de butrio in.c. p venerabilem.eodem titulo questione vltima, vt corrigit dicta sua.in capitulo tãta.eodem titulo,vbi ꝓtrariũ tenuerat,& ita ꝓpter auctoritatẽ Anto.

Restitut⁹ ad ea que iuris dispõe dep dita sunt restituitur

tenuit Pau.de cast.in suis consi.antiquis cõsi. ccxxiij.als.clxxvj.quod incipit super eo quod primo loco,& idem Paul.in.l.fina.C. de his q veniam etatis impetrauerunt.Panor.ita voluit in dic,ca.tanta.columna prima.in tertio nota.vbi reprehendit Anto.de but. ita contrariũ tenentem & rationem assignat Panormñ.quia sunt auctoritate iuris legitimi.Nec obstat tex. volẽs q habeantur p legitimis quia idem importat ac si dictum fuit sint legitimi. arg.c. ex parte de sponsa.extra. sicut Paria sunt esse ciues siue haberi pro ciuibus,nota. in lege si is qui pro emptore.ff.de vsucapio. & idem Panor.vbi supra super glo.q̃ singulariter vult,q legitimat⁹ per subsequés matrimoniũ quoad omnia habeatur pro legitimo infert ad questionem. An debeat legitimatus in feudũ succedere. & dicit licet videatur velle tex.in.c. naturales in titulo si de feudo fuerit controuersia in vsibus feudorum.Sed cõtrarium ipe tenet post Iaco. de bel. & Hostiensem dicens, q ille tex.in.d.c.naturales debet intelligi in legitimato per rescriptum pricipis,quia talis legitimatio est stricti iuris.argu.in. ca. quod dilectio de cõsanguinitate & affinitate. Sed matrimoniũ tanq̃ fauorabile purgat omnia precedentia. Itẽ quia glosa in dicto cap̃.naturales vult q per rescriptum pricipis succedere possit in feudum.ergo a fortiori est inferẽdum in legitimato per matrimoniũ. Et ideo licet Baldus in dict.ca. naturales distinguat vtrum in concessione feudi sit dictum vt transferat ad posteros ex se legitime descendentes vel non tamen Panormitanus ibi dicit, q indistincte isti legitimati per subsequens matrimonium succedere debent etiam in feudo.

Paria sũt esse ciues & haberi p ciuib⁹

Legitimatio per rescriptum principis est stricti iuris.

¶Altera est opinio contraria, q scilicet filius primogenitus legitimatus per subsequẽs matrimonium non preiudicet secundo genito legitimo. & p hac opinione facit.

Pro parte negatiua.

¶Primo quia quando verba legis concludũt aliquid debere fieri certo tempore non sufficit illud posteriori tempore celebrare text.in.l si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acquiren.hered.vbi habetur, q quando lex requirit mãdatum vel iussum non sufficit consensus post factum adhibitus ,ad idem est textus in lege obligari.§.tutor.ff.de auctoritate tutorum:sed sic est q lex vel cõsuetudo requirit ad cõsequẽda iura primogeniture aliquem esse primogenitum legitimum. que verba respiciũt tempus generationis. Et ita non sufficit si postea primogenitus accidentaliter efficiatur legitimus.

Vbi lex aliquid fieri certo tẽpe reqrit non sufficit posteriori tempore celebrare.

¶Secundo. Nam si illegitimus eligatur non valet electio eius etiam si statim post electionem matrimonio subsecuto legitimetur.c. innotuit.de elec.& ibi notant doctores. Si ergo ita est in electione,ergo idẽ erit in psequẽdo iure primogẽiture. quia sicut per electionẽ quis consequitur dignitatem: ita & per ius primogeniture.septima questione prima.ca. q̃ periculosum.de quo j.ij.lib.latius videbimus.

Sicut per electionẽ quis cõsequitur dignitatem ita per ius primogeniture

¶Tertio,quia non dicitur legitimatus p matrimonium legitimus nisi quia lex ita fingit. Modo sic est q lex nunq̃ intendit fingere vt noceat pariter priuilegiato.lege prima.§.accedit.C.de rei vxori actione iunct.l. fina. C. qui potio.in pigno.habeantur.vbi habetur q fictio stipulationis de dote nõ verificatur in detrimentum prime dotis ne noceat rei pariter priuilegiate. Et nunq̃ inducit lex fictionem nisi vbi suadet equitas. lege postliminij. .ff. de captiuis . & postliminio reuersis. Modo sic est, q pro illo q nascitur legitimus est maior equitas & maior causa priuilegij, ex quo in instãti sue natiuitatis legitimitatem secum trahit.argu.l.quotiens.C.de rei vendica. & lege potior.ff.qui potio. in pigno.habeã cũ similib⁹.§ &c.Anto.de Rosel'loco supra alle. dicit, q multi tenuerunt hanc opinionem. vt And.de Iser.in dict. ca. naturales. si de feudo fuerit controuersia in vsibus feudorum.Iaco. de bello visu in auctentico,qui mo.natura.efficiuntur sui.§.tribus.Ioan.and.in dicta regula sine culpa in mercuria. Et pro hac parte dicit multos doctores consuluisse,tandem post longam discursionem huius materie se resoluit per hanc distinctionem. Aut statutum siue cõsuetudo habet interpretationem ab ipsa consuetudine,& tunc illam interpretationẽ sequi debemus.l.de quibus.l.de interpretatione.ff. de legibus. Aut consuetudo vel statutum nullam habet interpretationem a loci consuetudine & tunc dicit inspicienda esse verba statuti aut consuetudinis. Nam si dicunt,primogenitus succedat & tunc quandocũq; erit iste primogenitus legitimat⁹ est ante mortem ei⁹ de cuius successiõe agit̃ succedet. Aut verba cõsuetudis dicũt,primogenit⁹ legitim⁹ &c. Tũc secũdo genitus legitim⁹ succedit & prefertur primogenito licet demũ legitimato,quia statutum dicendo primogenit⁹ legitimus requirit ꝯcursum ambarũ qualitatũ. Adde q ita prorsus determinat & ꝯcludit Prepo.in.ca.p venerabilẽ. extra qui sint legit.§. qđ añit.col.xxxij. post longam discussionem hui⁹ materie.& vide eundẽ ibidem col.xxvij.circa finẽ, vbi tres

Lex nũq̃ inducit fictionẽ nisi suadente eqtate.

Interptationem consuetudinariam seq debemus

dat rationes. quare primogenitus succedat in regno. Secundo quare potius primogenit⁹ q̃ secũdo genitus & de his rationib⁹ suo loco dicemus infra. Tertio in proposito quare legitimus & naturalis legitimatus, vt scilicet reprimantur & euitentur principis concupiscentie: quia debet esse princeps amator castitatis. Princeps debet esse amator castitatis. A dhoc vide tex. in auctentico de lenonibus. Item quia princeps debet se conformare iuri diuino quo cauetur, non erit heres filius ancille cum filio libere. Gene. xx. primo capitulo. &. c. occurrit. xxxij. questione tertia. & in auctentico qui mo. natura. efficiuntur legi. §. illud. Sed forsan apertius hanc materiam duabus conclusionibus aut tribus dissoluemus.

Prima cõclusio. ¶ Prima Conclusio. Primogenitus legitimatus per subsequens matrimonium prefertur secundo genito legitime nato post matrimõium, vnde secuta est legitimatio. Probatur hec conclusio/quia tempore natiuitatis secundo geniti iam habebat ille primogenitus vtramq; qualitatem & primogeniture & legitimitatis, vt probatur per. ca. tãta. qui fi. sint legitimi: extra vbi dicit text. qui satis non potest repeti in hac questione. Tanta est vis matrimonij, vt qui antea sint geniti post contractũ matrimonium legitimi habeantur. Et sic non obstabunt fundamenta in contrarium allegata cum iste priori tẽpore q̃ quiuis alius vtrãq; qualitatem adeptus sit & tempore legitimationis nulli fit iudicium cum tunc tẽporis nullus esset legitimus.

Secunda conclusio ¶ Secunda conclusio. Primogenit⁹ legitimatus per subsequens matrimonium iam extantibus legitimis ante hanc legitimationem non preiudicat in iure primogeniture ipi legitimo prius nato. Nam sic legitimatio esset in preiudicium iuris alteri quesiti, & ita cum retrotrahi non potest secundum notata in dicta lege gallus. §. & quid si tantũ pro hoc est bo. tex. in §. liceat in auctentico, qui mo. natura. efficiuntur legitimi ibi & suos decetero/& ibi & hoc facto exinde filios per quem tex. ita ponderat ibi Angelus. Ad hoc est etiam text. in §. illud, in fine in auctentico qui mo. natura. efficiuntur sui ibi quo facto ex hoc filios frui. & glosa exponit ex hoc scilicet tempore & per hec iura vide Dominum Iasonem ita formaliter tenentem in dicto §. & quid si tantum. columna decimasexta/ad principium, adducens etiam text. in dicto capitulo Tanta. per quem textũ dicit probari, q̃ legitimatio que fit per subseqnens matrimonium non trahatur retro. Nam dicit ibi textus. Tanta est vis matrimonij vt qui antea sunt geniti post contractum matrimonium legitimi habeantur. pondera dictionem post/ergo non ante matrimonium legitimi habentur. & sic non preiudicant legitime natis ante ipsum matrimonium. Et ita clare per illum textum determinatur presens questio sine mendicatis suffragijs Et si dicatur, imo videtur q̃ retrotrahi debeat nec per hoc fiat preiudicium filijs legitimis ante legitimationem natis cum iam nullum haberent ius in hereditate paterna. Et ideo dicebat Dominus Iason in lege in suis. ff. de libera, & posthu. colũna quarta. circa principium, q̃ licet filius dicatur habere spem succedendi post mortem patris. lege nec ei. §. preterea. ff. de adoptio. tamen filius in vita patris non dicitur habere ius considerabile etiam spe legitima nec habere ius causatum in hereditate vel bõis patris per textũ notat. in lege prima §. si impubere. ff. de carbanano edicto. lege. precia rerum in principio. ad legẽ falcidiam. ff. ita tenet Bartolus in lege post emãcipationem §. primo. ff. de liberatione legata. & in lege finali. ff. de liber. agnoscendis. Hinc dicit Bartolus in dicto §. si impubere. q̃ filius viuente patre non potest petere legitimã Et ideo respondet Dominus Iason ad illud Euãgelicum Luce quadragesimoquinto, vbi dicebat filius prodigus patri. Da mihi portionem substantie vel bonorum que me contingit, & pater sibi dedit. Dicit q̃ id factum est volente patre, alias enim de bonis patris viuente patre nihil debetur filio preter alimenta. leg. cum oportet. §. cum autem. C. de bonis que liberis auctentica si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. Respondet secundum Prepositum in dic. ca. per venerabilem. §. quod autem columna trigesima/in fine. q̃ nedũ in spe habet: immo in effectu ius primogeniture, ita q̃ non potest pater sibi circa illud preiudicare. de quo videbimus infra latissime.

¶ Dicendum est ergo, q̃ imo filij in vita patris dicuntur habere spem multum pregnantem in bonis paternis plurimum considerabilem. Nam in eos dicitur continuari dominiũ in filijs a⁹ continuatio esse non potest. Et ideo dicebat glosa notabilis post tex. in. ca. finali. in fine de feudi cognitione q̃ filij post mortem patris non acquirunt feudum patri succedendo, sed in vita iam acquisitum capiunt cũ liberiori administratiõe: quam glosam multũ extollit Baldus, dicens menti tenẽdum illum pulchrum & sapidum modum loquendi. Hinc dicit idem Baldus in ca. primo in vltima

Filius i vita patris. non dicitur habere ius considerabile in bõis patris.

Nota de filio prodigo.

Filiꝰ i vita patris habẽt spem multũ pregnantem.

Pulcher & sapidus modus loquendi se cũdũ Bal.

col.iij.titu. An mutus surdus vel aliter imperfectus,q; suus heres viuente patre dr̃ feudatarius.arg.l.si is qui duos.ff.de liberatione legata. Et ideo post mortem patris non dr̃ succedere in feudo:sed illud retinere potius.ad hoc facit Bo.tex.in.l.licet.§. paternos libertos nostros,libertos dicere possumus.hinc dicit ipsemet Domin⁹ Iason in.d.l.in suis in pria col.q; sicut pater appellatur pater familias: id est dominus substantie vel bonorũ:ita appellatur filiusfamilias quia similiter est dominus substãtie & facultatis paterne. Et ponitur differentia in nomine,vt vnus pater alter filius appelleť: vt discernatur genitus a genito,& sic causa a causato. Ad hec accedat glosa nota. & singu.i ca.fina.xxiiij.questione prima,que dicit q; filij Comitum viuente patre debent vocari Comites. Iam enim domini sunt & eis sola administratio deest per quam glo.dicebat nota,abb. Panormita.q; ex consuetudine a lege inducta filij Comitum appellantur Comites,etiam in vita parentum. Ita dicit Abb.in.ca.tanta. tertia columna,qui filij sint legiti. Ad idem vide Bald. in dicta lege in suis, circa finem vbi dicit per hanc glosam,q; filius regis dicatur rex viuo patre & habere dignitatem Regiam,licet tamen sine administratione propter Aristotelem dicentem in quinto Politicorũ. Non principantur alicubi pater & filius simul,nec maior & minor. Ad hec accedat etiam glosa secunda,in.ca. Adrianus per illum tex.lxiij.distinctione/vbi vult,q; filij imperatoris dicunť Augusti & Cesares eis viuis. Accedat etiam glo.in.l.ij.C.qui etate.libro decio.C. vbi vult, q; estimũ patris dicitť estimũ filij,de qua glosa meminit Felin⁹ i prio.co.ij.de magris:extra. vbi dat rationem ad illam glo.quia etiã viuente patre videtur filius habere in habitu dominũ patrimonij.& p hoc plura adducit signanter,dic.l.in suis/& in fine dicit, q; licet pater & filius censeantur eadem persona,ficte tamen patrimonium patris dicitur patrimonium filij sine fictione. Per hec ergo aperte satis probatur,q; fieret preiudicium. retrotrahẽdo effectum legitimationis filijs legitimis ante legitimationem natis.Io.de imo. Et gemina in.c. grandi.de supplenda negligẽtia prela. Ad hec etiam vide conci.Sozi.conci.cclj.col.x.in fine vbi videtur approbare in legitimatione p matrimoniũ facta quod tenuit Io.and.i dic.regu. sine culpa: vt scilicet legitimatio illa non habeat auferre spem successionis. Et eũdem Sozinum vide in concilio.ccxlvj. columna quinta in princi. Nec obstat etiam si dicatur q; licet sit ius quesitum,aljs filijs tamen per legitimationem siue restitutionem preiudicetur ex quo ista est restitutio iustitie & non gratie: quia satis illud posset procedere in eo qui restituiť ad ius quod aliquando habuerat: sed non sic in proposito. Et ratio differentie est. Nam vnaqueq; res de facili reuertitur ad naturam suam. lege si vnus ex argentarijs.§. pactus ne peteret. ff. de pac.c. ab exordio.xxxv. distinctione.& pro hoc vide dicta Feli.in.c. cũ omnes. de constitu.columna tertia: extra. de qua regula communi vide extensionem & cumulationem positam per Dominũ Iason. in dict.§.pactus ne peteret. Non obstat tertio qd̃ supradictum est.q; vbi aliquid est deperditũ ipso iure sine facto hominis ad illud restituiť q̃s esto q; alteri sit ius quesitum,quia licet aliqui tenuerint hanc conclusionem, tamen a pluribus reprehenditur.Ideo Domin⁹ Iason in dic.§.& quid si tantum. columna decimaquinta dicit hanc decisionem esse duram. Et ideo contrarium tenuit Bald.in illo.§. Et quid si tñ.columna penultima: Referens etiam cõtrarium fuisse determinatum per legatũ Bononie/quia ius quesitum tertio non potest ab eo auferri.pro quo adducit Domin⁹ Iasõ duo concilia. Al exan.quem dicit sibi contrariari concilium trecẽtesimum tricesimum primũ incipiens mature in secũda columna,in secũdo volumine,& conciliũ trecẽtesimum quinquagesimum septimum, incipiens nec arguendi,in sexta columna/ad finem. Et ita remanebit defensata vtraq; conclusio supradicta.

¶ Tertiam conclusionem etiam facere possumus,q; inter naturales matrimonio legitimatos nullis aljs legitimis extantibus etate maiori ius primogeniture debetur per.d.c.tanta. quia censendi sunt legitimi. Et ideo licet Anto.de Rosellis in suo tracta. de legitimatione contrarium tenuerit,in.§. vltimo est videndũ de causa fina.columna penultima. in fine, dicens,q; statutum quo cauetur,q; primogenitus legitimus succedat: Isto casu locum non habet quia omnes ꝯcurrere debent tanq̃ non comprehensa. lege statuto,& sic remanet in dispositione iuris communis. lege si cũ dotẽ. ff.solu.matri.ca.susceptum.de Rub.in sexto. cũ simi. Tamen Prepositus in. d. ca. per venerabilem.§.quod autem.columna.xxxij.versicu.Sed dubium posset &c,dicit hoc ratiõe carere,aļs enim nõ haberenť acsi legitimi essent & sic esset contra dictũ capitulũ.tãta.pro hoc est tex.in.§.& quoniam in auctentico qui modo.nãtura.efficiuntur sui.vbi dicit textus,q;

Vnaqueq; res de facili reuertiť ad proam natum.

Tertia cõclusio.

Casꝰ omissus remanet in dispositione iuris communis.

Prfamilias. Filiusfamilias.

Filij comitũ viuẽte prẽ dicũť comites

Filiꝰ regis viuo prẽ rex dicitť.

Filij imperatorum dicũtur Augustiviuis imperatoribus.

legitimatus non amplius habeat vno horum qui ab initio legitimi sunt ergo tm̃ debent habere q̃tum hi qui ab initio sunt legitimi. Sed inter eos qui ab initio sunt legitimi fuisset hec prerogatiua primogeniture, ergo & in istis legitimatis esse debet, maxime quia hic agit̃ de legitimatis per subsequens matrimõium qui sunt longe fauorabiliores q̃ legitimati per rescriptum principis: vt patet ex supradictis.

¶ Questio.xv.

¶ Vtrum Primogenitus legitimatus per oblationem curię excludat secundo genitum legitimum in iure primogeniture.

ALIA consequenter mouetur questio de primo genito qui legitimat⁹ fuit per oblatiõem factam curie, An talis habeat excludere secundo genitum legitimũ quoad ius primogeniture consequendum

Legitimatio p oblationẽ curie a quo fuit introducta.

¶ Circa quam questionem sciendum est, q̃ huiusmodi species legitimationis introducta fuit a Theodosio principe, vt in aucten. q mo. natura. efficiuntur sui. §. quod vero versi. Primus itaq; mod⁹. & in. §. sequen. si quis igitur vbi habetur, q̃ si pater filiũ naturalem curiæ obtulerit per talem oblationem filius naturalis efficitur legitimus / siue habeat naturales legitimos siue non. Als̃ em̃ vbi filius seipsum offerret per legitimationẽ talẽ non fieret preiudicium alijs legitimis. Cui autem curie debeat fieri oblatio ibidem determinat tex. in. §. si quis igitur. vbi habetur q̃ oblatio debet fieri curie ciuitatis illius ex qua vel cuius vico pater oriundus est. arg. l. cõmunẽ. C. de natura. libe. vel aliomodo vt amplius continetur in d. §. si qnis igitur. ij. & per hanc speciem legitimationis dicebat Ludoui. de sardis in suo tracta. de legitimatione. §. supereſt hui⁹ legitimationis modum versic. Primo queritur, q̃ semel cuidam dicebat ex consiliarijs ciuitatis Florentie, q̃ omnes de concilio ciuitatis / q ad regimẽ ciuitatis assumuntur vocãtur decuriones siue curiales. vt. l. pupil. ff. de verbo. signi. & l. curiales. C. de decurio. lib. j. iuncta glos. in Rub. C. de titu. Per hoc subiũgebat predictus Ludo. de sardis, q̃ si in eorũ matriculam acceptarẽt aliquem naturalem efficeretur legitimus & in eius persona locum habebunt ea q̃ iura de oblatione facta curie dicunt. Et idem in simili de decurionibus ciuitatis Parisiensis aut alterius dicendum esset. ¶ Hanc questionem breuissime expediam cũ hodiernis tẽporibus hec forma legitimationis non teneatur. vt nota. dicit Anto. de Rossellis in suo tract. legitimationũ. lib. iij. in prin. Et breuiter ergo arguitur sic. videtur dicendũ, q̃ illud ius primo geniture competat huic primogenito sic legitimato per tex. nota. in aucten. qui. mo. natu. effi. sui. §. quod vero in fi. vbi dicit text. q̃ isti sic legitimati per oblationem factam curie accedũt ad ius legitimorum, & q̃ ijdem sunt cũ legitimis. Et ideo dicit ibidem tex. in. §. & qm̃ formaliter. Si quis igitur naturalis secundum hec scena: id est oblationis fiat curialis erit patri & ab intestato successor, & ex voluntate nihil dissimilis legitimis. Pondera dictionem nihil / quia est signum vniuersale negatiuũ, vt est tex. in. l. si is qui. §. vtrum. ff. de rebus dubijs. Et ita dicendo nihil dissimilis videtur vel le eandem prerogatiuã esse & idem ius in istis legitimatis per oblationem curie sicut vere legitimis.

Legitimatio per oblationem hr̃e non seruatur

Dictio nihil signũ vniuersale negatiuum.

¶ Sed in contrarium breuiter tene q̃ talis legitimatus dicitur ficte legitimus. Et ideo statutis aut consuetudinibus de legitimis loquẽtibus non comprehẽderetur: vt nota. vult Ludo. de sard⁹. in dic. §. supereſt versi. quinto. q̃ritur. ¶ Secũdo sine mẽdicatis suffragijs lex est rotundus in dic. §. Et quoniam vbi post q̃ dicit tex. q̃ tales legitimati per oblatiõem curie nihil a legitimis differunt, Subiungit ita tamen vt non amplius habeat vno horum qui ab initio legitimi sunt & inter omnes minus habente. Et ita clare probatur esto q̃ eẽt primogenitus non potest consequi ius primogeniture cum sic ratione talis iuris hæreditaria sua pars esset pingutor. De istis legitimis per oblationem factam curie, vide Pau. de Castro. conci. ccxxv. Incipien. i Christi nomine. iiij. col. vide Alex. conci. cxxxix. in prio volu. col. ij. in fine. Sozinũ, conci. lxxv. columna secunda. versic. Cõfirmatur. Signorolum de homodeis. conci. ccxliij.

Pro parte negatiua q̃ tenet.

Qui sint decuriões & curiales

Decurio nes legitimant.

Questio.xvj.

¶ Vtrum Iudeus primogenitus Iudei Patrisfamilias gaudere debeat iure primogeniture.

VEritur stante consuetudine q̄ primogenit⁹ succedat in regno vel aliam prerogatiuam in hereditate patris habeat statuto municipali, aut cōsuetudine, an extendetur talis consnetudo aut statutum ad Iudeos ibi commorantes. de hac questione aliquid tetigit Alexā. in conci. ccciiij. in secundo volu. in fi. sed nihil resoluere videt & credo q̄ sit diminutum.

Pro parte affirmatiua.

¶ Ioan. de Anania in c. Iudei. ij. De Iudeis in antiq. videtur quasi a simili decidere hāc questionem. Dicit em̄ q̄ statuta que communiter sunt per Italiam q̄ extantibus masculis femine nō succedant habēt locum in Iudeis habitātibus in loco in quo talia sunt statuta: maxime quia per hoc reponūtur Iudei in dispositiōe legis Mosayce qua idem caueť vt habetur Numeri. xxvij. c. vbi habetur. Homo cum mortuus fuerit absq; filio ad filiam eius trāsibit hereditas. Oīnis em̄ reditus ad legem antiquam est commēdabilis vt. l. lege. C. de legi. heredi. Ad quod facit regula in. l. si vnus ex argētariis §. pactus ne peteret de pactis. ff. vbi dicitur q̄ vna queq; res de facili reuertitur ad ꝓpriā naturam. Secundo mouetur: quia Iudei dicūtur esse de eodem populo & corpore ciuitatis q̄uis nō sint de corpore spirituali vt. l. christianis. C. de paganis. Tertio sunt de massa ciuitatis, & ipsam reddunt populosiorem iuxta illud quod habetur in auctentico de questore circa prici. colla. vj. ibi ciuitas nostra populosa turbis diuersorum hominum facit quod dicit Bal. in titu. de forma fidelitatis §. dominus vero vbi dicit q̄ venturis ad patriam alienam bene potest interdici ingressus argu. ff. de seruitu. rusti. predio. l. heres. ff. de vsufruc. lega. & l. sicuti §. Aristo. ff. si seruitus vendicetur. Postq̄ autem venerunt & ingressi sunt/sunt sicut reliqu⁹ populus. Et licet Io. de anania ibi supra loquatur de statuto prouidente cōformiter ad legem Mosaicam, sic pōt dici propositō ꝓsiderata origie hui⁹ iuris: imo forti⁹ ibidē Felin⁹ tenet idē eē generaliter in quibuscunq; statutis municipalibus in materia Iudei proportionabili per ea q̄ dicuntur per Bal. i. l. Spadonem §. iam autem ff. de excusa. tutu. vbi per illū tex. tenet q̄ immunitas ꝓcessa habitatoribus alicuius loci extenditur ad iudeos. ad hoc fa. qđ dicit Ange. in l. vtimur. ff. de sepulchro violato. vbi tenet q̄ securitas concessa socijs mercatoribus prosit Iudeo socio dicēs ita fuisse iudicatum Perusij: & ita tenet Felinus in c. sedes de rescriptis extra colum. fina. licet Bar. in. l. prima. ff. ad. l. Iuliam maiestatis hanc questionem moueat & nō decidat. de hoc vide Sozinum in conci. lxx. colū. prima vbi dicit q̄ dispositio generaliter loq̄ns comprehendit etiam Iudeos q̄m Iudei simul cum Christianis legibus subijciuntur, & statutꝫ loci vbi habitant per tex. in c. finali. xij. distinc. cum alijs pluribus allegatis per eum ad quem recurre breuitatis causa: ita tenuit Ludo. Roma. cōci. cliiij. do. Iason in. l. q se patris colū. vj. ad principiū.

Iudei subijciunť statutis localibus.

Pro parte negatiua.

¶ Sed hec conclusio non est sine dubio: quia Iudei sunt de alio grege, & nihil ad nos de his q̄ foris sunt c. gaudem⁹ de diuer. extra cūsimi. Ergo videť q̄ statuētes nō cogitauerit de ipsis ex quo nō sunt de gregenostro.

Iudei sūt de alio grege.

Nihil ad nos de his q̄ foris sūt

¶ Secundo Arguitur quia in beneficijs generaliter concessis non videntur comprehendi psone odiose. l. Luci⁹ §. lucius. ticius. ff. de leg. ij. vbi ita notat Bar. post Iaco. de arena. Sed sic est q̄ iudeus est persona odiosa & infamis c. cūnimis extra de iudeis. ca. nulla. l. iiij. dist. c. constituit. xvij. q. iiij. Sozinus in predic. conci. lxx. col. j. & in conci. lxij. col. v. ad finē. vbi simile facit fundamentum ad probandū q̄ iudei non gaudeāt priuilegio statuti, & colū. seq. concludit hoc esse verum, nisi caueatur q̄ iudei debēt tractari vt ciues, & gaudere omnib⁹ statutis & priuilegijs aliorum ciuium.

Iude⁹ ē ꝑsona odiosa & infamꝫ

¶ Tertio ꝓbāť: quia primogenitura est dignitas vt notat do. Iason in. l. is potest. ff. de acqui. hereditate de quo infra seq̄ntili. lati⁹ videbim⁹. Sed sic est q̄ Iudei a dignitatibus & honorib⁹ excludunť. l. fina. C. de Iudeis & celicolis maxime vbi esset dignitas vtilis & honorabilis vt nota. dicit Bar. in. l. omnes. C. de decurio. li. primo vbi dicit q̄ Iudeus potest habere decurionatum, inquātum est onus: sed inquātum est honor non sicut alias in simili dicit glo. in. l. secūda. §. nemo. ff. de capitis diminutiōe. Q̄z bānitus desinit esse ciuis verum est, quoad vtilitatē: secus quoad onus. de hoc vide do. Iaso. ample in Rub. de Iusti. & iure colum. secūda ad finem cum sequenti vbi hoc multis modis confirmat, q̄ scilicet Iudei in odiosis ꝑ ciuibus habeātur, & non in fauorabilibus. & ibidem colū. prima dicit post Bar. in. l. fina. C. de postulādo q̄ Iudeus non pōt esse potestas vel rector rex vel imperator. pro quo adducit tex. in c. venerabilem de elec. extra in ver. hereticum vel paganum. & cle. Romani i pricipio, vbi notat cardina. de Iureiurando. dicit etiam ibidem q̄ nō potest in aliqua scientia Iudeus fieri doctor secundum Bar. in dic. l. omnes. C. de decurio. lib.

Priogenitura est dignitas.

Iude⁹ nō pōt eē impator aut rex.

Iude⁹ nō pōt esse doctor.

Oīs reditꝰ ad legē antiquā est ꝓmēdabilis.

Iudei sūt de corpe ciuitatis.

Immunitas ꝓcessa habitatoribꝰ alicuiꝰ loci ꝓhēdit Iudeos.

xij. vbi dicit se ita ꝓsuluisse de duobus Iudeis q̃ erant sufficientes i medicina: & in ea volebant doctorari. Ad quod plura alia similia adducit ideo ad eum recurre. & adde q̃ frustra id fieret cum ab eis non debemus medicinas recipere xxviij. q. prima. c. nullus.

Vtrum iudei scd̃m ius cõe vl̃ legẽ Mosaycam succedãt.

¶ Pro resolutione huiꝰ questionis dic q̃ pẽdet ab illa vtrum Iudei succedãt parẽtibꝰ suis secũdum legem Mosaycam, vel secũdum ius commune.

¶ Pulchra est questio: quia in aliquibus aduersari videtur ius commune legi Mosayce ꝑtim in iure succedẽdi. Videmꝰ eñ q̃ de dispositiõe legis ciuilis femine cum masculis equaliter succedũt vt est tex. in. l. maximum vicinũ C. de libe. preteritis vel exheredatis. Et tamẽ per legem Mosaycam masculi excludũt feminas vt habetur Numeri. xxvj. ca. Et reducendo ad propositum principale dispositione iurꝫ ꝯmunis equalis est successio inter liberos, nec aliqua de iure est prerogatiua primogeniture: sed lege diuina & Mosayca secus est. Et iõ hec questio est multũ necessaria pro clarificatione questionis preassumpte. Calderinus in conci. xxx. sub titu. de testam. tenet q̃ succedant secundum legem Mosaycam, & non secundum ius cõmune. Et mouetur: quia & Papa & imperator tolerant eos i lege sua: & ita inter eos secundũ eorum legem iudicandum esse ad q̃d adducit tex. in. l. iudeos. C. de iudeis i fine ibi admissuri hac tenꝰ ꝑmissa si ab illicitis nõ abstineant. Et ita datur intelligi per illum tex. q̃ lex sua inter eos debet seruari nisi in his q̃ sunt ꝓhibita. Item mouetur: quia lex Mosayca est specialis Iudeorum, lex communis generalis omnium. Generi autem per speciem derogatur. c. generi de regulis iu. i. vj. Et ad hoc adducit illud euãgelicum Nos legem habemus, & secundum legem debet mori. Sed Io. de Ana. in dic. c. Iudei le. ij. de iudeis. ꝓtra hanc opinionem videtur tenere duobꝰ fundamentis. Primo quia que scripta sunt in veteri testamento non ligant in nouo, nec aliter seruanda, nisi in nouo sint repetita. vt nota. in. §. his ita respondetur sexta distin. Secundo mouetur: quia iudei post aduentum Christi perdiderunt omnia priuilegia. & omnes immunitates. l. Iussio. C. de iudeis. Sed his non obstantibus tenet conclusionem Calderini in predicto concilio trigesimo. Felinus ibidem dicens q̃ veritas est q̃ debent seruare legem suam: quia per illam derogatur legi communi, sicut statutum ciuium l. omnes populi. ff. de iusti. & Iur. l. de quibus ff. de legibus. Et dicit q̃ dominus Florianus

Equalis ẽ d̃ iure successio ĩter liberos.

Generi ꝑ speciẽ derogatur.

Scriptave terꝫ testamẽti hodie non ligãt nisi sit ĩ nouo repetita.

in dic. l. maximum vitium refert se ita cõsuluisse in facti contingentia cum Pe. de ancha. Raphaele fulgosio, & Gaspar de Calderino i quadam causa triginta milium ducatorum. Subiũgit q̃ rationes de Ana. non sunt vrgentes: sed ad ipsas non respõdet. Ad hec etiã vide Alex. de Imo. in. l. prima. ff. si certum petatur. viij. colum. vbi refert Calderinum in predicto conci. & simpliciter trãsit cum eo. Adde etiam Felinum in c. prio de cõstitutio. extra colum. secũda. vbi etiam dicit q̃ in successionibus Iudei vtuntur veteri testamẽto, & pro hoc plura adducit vt vide per eum tãdem ad. l. iudei. C. de iudeis dicit q̃ limitatur nisi lex eorum repugnet legi ciuili: qa tunc potius seruanda erit lex eorum vt vide per eum. Sed ad fundamenta Ioan. de Anania nullibi respõdet. Sed infra respõdebimus. Pro hac opiniõe vide Ludo. Roma. conci. cliij. incipiente premissum laudum do. Iaso. in. l. qui se patris in colum. vj. ad prici. Ioan. Cãpezi in suo tracta. de dote questione vltima totius trac. vbi pro hac opinione adducit: quia lex imperatoris non est vltra legem diuinam. x. distinc. c. lex est imperatorum. Item quia dicitur Numeri. xvij. q̃ lex iudeorum debet eẽ perpetua quoad ipos. Itẽ ius permittit eos in suis Synagogis c. consuluit c. iudei de iudeis. Item quia ante aduẽtum Christi iura nostra erant omnibus communia: licet nondum compilata secũdum Glo. in. l. ticia §. seia. ff. de auro & argento legato. & l. pridie. ff. de feriis. & tamen in passione Christi dicebatur a Pilato, accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Et ita satis innuit q̃ lex specialis iudeorum erat inter eos seruanda ergo & Mosayca & non communis aliorum siue positiua siue municipalis: & ita dicit seruatum fuisse Mantue in ardua questiõe Anno millesimo. ccccl xj. hanc opinionem tenendo. vide tamen eundem in vltima pte dicti trac. questione quinquagesima sexta.

Lex ipatoris nõ ẽ vltra legẽ diuinam.

¶ Ad primum fundamentũ Ioan. de Anania Responde q̃ hoc procederet ĩ christianis qui amplectuntur nouũ testamentum, non autem inter iudeos qui respuunt vt etiam satis ipsemet Ioã. de Anania fatetur. Et ad. l. iussio respõde q̃ procedit ille tex. in immunitatibꝰ cõcessis in pre iudicium ipsius principis non autem in prerogatiuis quarum pricipis nullum est itereſſe. Et ideo dicit ibi tex. curialium munerum dabatur immunitas. vbi aũt fit mentio de muneribus satis constat q̃ de oneribus publicis loquitur vt. l. munerum. ff. de muneribus & honoribus cum similibus. de quibꝰ mu

neribus vide ad saturitatem per Panor in c. cũ nimis de immunitate ecclesiarum: immo per illum tex. cõtrarium potius probaretur. Nam ex quo immunitatem curialium munerũ tantummodo reuocat, videt̃ Iudeos in ceteris prerogatiuis legis Mosayce reliquere: quia qui de vno negat de alijs affirmat & concedit. l. p̃tor ff. de iudi. c. nonne de presumptio. Nec obstat etiam ꝙ iudei cõmuni iure Romanorum vti debent vt supra diximus vt. l. nemo. l. iudei. l. nullus. C. de iudeis: quia vt dicit Calderin⁹ in predicto conci. xxx. Illa iura procedunt in his in quibus nihil est per legem Mosaycam statutum: quia lege Mosaica deficiẽte recurrẽdum est ad ius commune: & ita debent intelligi predicta iura secundum Calderinum vbi supra. Vel dic secundum Ioannem compezij vbi supra ꝙ textus ille procedit in iudicialibus siue in ordina. iudiciorum: quia tunc seruand⁹ est ordo qui ibi est argu. l. prime. C. de emancipa. libero. alias ei resultaret absurditas. Et de hac materia vide duo notabilia concilia Calderini vltra predicta concilium. x. sub titu. de cõstitu. & cõci. ij. de consuetudine vbi dicit ꝙ consuetudo q̃ habet ꝙ inter Hebreos periti legis Abrahe vel alij habeant potestatem scribẽdi testamẽta, & taliter scriptis adhibeatur fides valet, & tali consuetudini est standum argu. l. ꝙ si nolit. §. qui assidua. ff. de edilitio edicto cũ alijs allegatis per eum in fine, dicens hoc maxime procedere: quia ecclesia tolerat iudeos & cerimonias eorum, & obseruantias eis permittit.

Qui de vno negat in alijs cõcedit.

Lege Mosaica deficiẽte ẽ ad ius cõe recurrẽdũ.

Resolutio

¶ Cogita ergo si potest dici ꝙ iure primogeniture ꝯpetente lege veteri gaudere debeat: sed ius primogeniture cõpetens lege ciuili aut municipali vel cõsuetudine habere nõ debeat per per ea que supra Sozinus dicebat. Pro hac cõclusione vide Albertum brunum in suo tract. de statutꝫ feminas & cognato. lineam a successionibus excludentib⁹ articu. vj. tertia. que. in versic. Verũtamen in terminis nostris: quia iudeis rigor & non equitas est seruanda per glo. fina. in c. secundo de iudeis. Et ideo ĩfert cum iuramentum suppletiuum deferatur de equitate secundum Bal. in Rub. de controuersia in uestitu. in vsibus feudorum non debet Iudeo deferri. Et ita tenuisse refert Baptistam de sancto Blasio in repetitiõe. l. in bone fidei. C. de rebus creditorũ, & in trac. correlatiuorũ quĩta p̃te. xxviij. fallen. post Roma. & Ange. de Vbal. in repeti. l. admonendi. ff. de iureiu. vbi etiam tenet domi. Iason colũ. lxj. Alia adducit de quibus ad eum recurre. De qua tamen conclusione dubito, & forsan meli⁹ esset tenere ꝙ quocunq; iure primogeniture siue veteris siue noui vel legis communis, aut particularis gaudere debeat. Nec obstat ꝙ sint de alio grege iudei: quia dici potest hoc verum quoad spiritualia: sed quoad res subijciuntur legib⁹ communibus. l. iudei. C. de iudeis secundum moderationem supra positam. Non obstat secundo ꝙ non continentur persone odiose in priuilegijs concessis: quia dicendum est ꝙ non sunt persone odiose cum sint sub ꝓtectione Romani põtificis vt videbimus infra sequẽti questione, & etiam imperatoris. l. nullis. C. de iudeis. Nec obstat etiam lex fina. C. eod. titu. vbi habetur ꝙ iudeus ad prouinciam honorem aut dignitatem promoueri non debet: quia hoc verum est in honore vel dignitate publica, secus aũt in honoribus priuatꝫ vt sunt honores dignitates primogeniture. ita videtur voluisse do. Iason ĩ Rub. ff. de Iusti. & Iur. colum. secunda. Item ꝙ nõ possunt habere dignitates vel officia hoc verum est inter Christianos, secus inter ipsos iudeos vt nota. dicit Abb. Panor. in c. cum sit de iude. extra. dicens ꝙ secundũ hunc intellectũ posset procedere text. ĩ. l. generaliter. §. fina. ff. de decurio. licet tamen aliqui dicãt illum text. esse correctũ per. l. finalem C. de iudeis vt etiã ibi dic. Glo. Et ꝓ isto dicto, scilicet ꝙ iudei inter iudeos dignitatem habere possunt Ioã. de Anania in dic. c. cum sit adducit tex. nota. in. l. si qua. C. de iudeis, vbi determinatur ꝙ si inter iudeos est contentio dirimenda est a senioribꝰ iudeorum: & ita optime probatur ꝙ iudei ĩter iudeos dignitatem habere possũt. Et dicit Io. de Anania ꝙ per illam. l. Ita consuluit p̃ceptor suus de sanc. Pe. Cui tamen cõsilio dicit se nõ fuisse ausum subscribere ĩ eo ꝙ dicit ꝙ ab alijs iudicari nõ possunt: quia est ꝯtra. l. iudei. C. de iudeis. Et sic in reliquis approbat p̃dictum cõcilium signanter in proposito nostro.

Iudeis rigor & nõ eq̃tas est seruanda.

Iudei sũt sub protectiõe summi põtificis & imperatorꝫ.

Iudei ĩter iudeos honores gerere pñt.

¶ Questio. XVII.

¶ Vtrum filius primogenitus Iudei gaudeat iure primogeniture si ad fidẽ Christianam conuertatur patre remanente in Iudaismo.

QVid autẽ si pater sit iudeus et filius conuertatur ad fidem christianã vtrum filius consequet̃ ius primogẽiture, ac si perstitisset ĩ secta paterna. Breuiter dicendum est ꝙ sic. quia ꝓpter cõ

uersionem nō debet esse deterioris cōditionis imo melioris vt dicit tex. in c. iudei le. ij. de iudeis. & apertius in proposito circa finē vbi formaliter dicit tex. q̄ licet reliquerit sectam paternam tū ex integro debēt percipere portionē hereditatis paterne & omnia sua bona retinere. Verbum autem ex integro rem perfectam significat Specula. in titu. de hereti. in fine: & ideo dicitur res ex integro statu esse qñ est cū omnibus iuribus pertinētijs & fructibus. l. ij. & ibi docto. p̄sertim Barto. & Ange. C. de bo. vacantibus libr. xij. Et ita ergo satis probatur ille tex. sic in illis duobus locis pōderatis q̄ iura primogeniture retineat vt prius, imo fortiꝰ tenebat Io. de anania col. ij. per illū tex. sic generaliter loquentem q̄ etiam in vita patris filius cōuersus ad fidem possit a patre iudeo vel heretico durante vita sua petere sibi assignari legitimā. quia dicit ipe licet aliqui contrariū voluerint tamē illa pars est tutior & equior fauore christiane religionis: quod tū non credo: quia iudei vtuntur iure cōmuni romano, & secundū leges & iura ciuilia eorum cause terminari debent vt. l. iudei. C. de iudeis ibi cōmuni iure. pro hoc est glo. in. c. ius quiritum. j disti. & glo. in. c. fina. & ibi Archidia. viij. distin. Sed sic est q̄ filius de iure cōmuni non pōt petere legitimam in vita patris tex. forma. in. l. j. §. si impuberi. ff. de colla. bonorū. legiste cōmuniter ita tenent in. l. is potest. ff. de acqui. hereditate. Canoniste in. c. Raymiciꝰ de testa. extra & ibi presertim Io. de imo. xj. col. Secundo moueor quia omnis recessus a iure communi est odiosus. expedit em̄ iura iuribus concordare. c. cum expediat de elec. in. vj. l. vnica. C. de inofficio. dotibus cum similibus, & per subauditos intellectꝰ non est inducenda iurium correctio dicit Glo. singula. in c. cupiētes. §. q̄ si tertio ginti in ver. petere de elec. in. vj. & ita nō est tenendus iste intellectus per quem iuri cōmuni derogaretur.

¶ Tertio sublatis omnibꝰ mēdicatis suffragijs dico q̄ tex. in dic. c. iudei vbi Io. de Anania p̄dictā opinionē fundat retorquendus est cōtra eum ponderando verbum portionem hereditatis &c: quia per illum tex. probatur q̄ ab intestato & non vita comite patris habere nō debeat. Nam verbū hereditas presupponit mortem. l. hereditas. ff. de regu. iu. vbi dicit tex. q̄ hereditas nihil aliud est q̄ successio in vniuersum ius qd defūctus habuerit tempore mortis Et ideo dicit Pomponius iurisc̄ōsultus in. l. prima. ff. de heredi. vel actione vendita si hereditas venierit eius qui viuit, aut nullꝰ sit, nihil est actum, quia nō siti rerum natura q̄ venierit. Et ideo per illū text. ibi dicit glo. q̄ hereditas non dicitur viuentꝫ, immo est ius succendēdi: & ideo pro herede quis se gerere nō pōt in hereditate viuētis vt. ff. de acqui. heredi. l. nemi nem. Nec de ea re quis debet esse sollicitꝰ. l. j. ff. de vulga. substitutiōe. §. interdum ita formaliter dicit Glo. predicta, & sic optime probatur in p̄dic. c. iudei contra Io. de Anania q̄ potius fuit contraria intentio ipsius Romani pontificis vt clare sic ostenditur. Bene tamē fateor q̄ potest petere alimenta a patre, & tenebitur pater, sibi administrare, licet Iudeꝰ vel Hereticꝰ per tex. in. l. cognouimꝰ. C. de hereticis, vbi expresse Salicetus notat illum tex. cōtra iudeum qui non vult prestare alimenta filio christiano sicut etiam dicit Glo. in simili in. l. mater pro filia. C. de iure dotium q̄ mater Heretica tenet dotem dare filie orthodoxe. & ibi Bal. extēdit ad matrem iudeam que tenetur filiam cōuersam ad fidē dotare & alimentare. Et sic arguit de heretica ad iudeam tū argumētum nō sem per est validum: quia licet christianus in testamento aliquid legare non possit heretico siue collegialiter siue singulariter per tex. & glo. in ca. sane. xxiiij. q. secūda: tamen secus est in iudeo: quia licet iudeus collegialiter legare non possit, scilicet legando collegio iudeoꝝ: tamen singulariter persone iudei legari potest argu. l. cum senatus. ff. de rebus dubijs: ita voluit glo. in. l. prima. C. de iudeis. & licet ibi Ange. equiparet contra illam Glo. hereticos & iudeos: tamen ibi Butrigarius & Bar. contrarium tenent sequētes Glo. Et idem tenet Cynus Bal. & Salicetꝰ dicentes q̄ collegiū hereticorū est reprobatū: sed tolerat aliud. & ita tenet Bart. in. d. l. cum senatꝰ allegans tex. in. l. spadonem. §. iam autem. ff. de excusa. tutorum, vbi p̄batur q̄ iudeus pōt esse tutor christiani. Sed vt dicit ipsemet Barto. in Rub. ff. de Iusti. & Iur. hoc procedit secūdum antiqua iura, secūdum aūt nouissima secus: qua hodierni tutores iurare debent tactis euangelijs vt in auctentico. vt hi qui obligatas. §. penūlti. colla. vj. Et ita tenet Io. de Ana. in Rub. de iudeis extra colū. secunda. vide late do. Iaso. in Rub. ff. de Iusti. & Iur. sed q̄ nō sit reprobata secta iudeorum aperti probatur in c. qd super his extra de voto, vbi ecclesia ipsos in suis ritibus & cerimonijs tolerat. & in ca. qd super his de cōsangui. & affini. vbi ecclesia matrimonium cōtractū secūdum ritum iudaismi cōfirmat. & in c. sicut iudei de iudeis vbi ecclesia inhibet eis inferre contumeliam, & eos tuetur: immo mirabiliter dicit Pe. de Ancha. con-

Verbū ex integro rē pfectā significat.

Iudei vtūtur iure cōmuni.

Ois recessus a iure cōmuni ē odiosus.

Per subauditos intellectus nō est iducēda iurīū correctio.

Verbū hereditas qd importet.

Pater iudeꝰ tenet p̄stare alimēta filio Christiano.

Anvaleat argumentū de heretico ad iudeum.

Collegiū heretico-tū ē reprobatum.

Hodierni tutores iurare debent.

ci. cclx. q̃ stante statuto q̃ nullus erigat̃ ad offi cia nisi sit deuot⁹ & fidelis sancte Romane ecclesie, iudei virtute talis statuti nõ dicũtur exclusi illis officijs: quia possunt dici fideles & deuoti sancte Romane ecclesie si nobis pacifice conuersantur & viuunt.

Iudei pñt dici deuoti & fideles.

¶ Questio. XVIII.

¶ Vtrum filius Iudei primogenitus gaudebit Iure priogeniture fratre suo cohe rede ad fidem christianam conuerso.

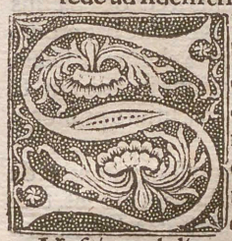

Edrursus suboritur dubiũ quid si pater habeat duos filios vnum iudeũ & primogenitum, alterum christianũ & secundo genitum. Vtrum i iure primogenitureſ succedet primogenitus qđ lege Mosaica vel alia primogenitis conceditur. Et videtur dicendum q̃ non.

¶ Primo per id quod dicit Bal. in Rub. de priuile. C. q̃ mulier heretica nõ habet priuilegia dotis. & licet Bal. videatur facere differentiam inter iudeum & hereticum in auctẽtica res que vlti. colum. C. cõmunia. deleg. tamen dicit do. Ia. in. §. fuerat instĩtu. de actio. colũ. xxix. quod idem est dicendum i iudea vt tenuit Cy. & Nicola. in. l. secunda. ff. solu. matrimo. quod dicit do. Iason esse notandum pro limitatione dic. §. fuerat.

Inter iudeũ & hereticũ nulla fit differẽtia secũdum aliquos.

¶ Item secundo arguitur per tex. in. c. iudei. l. secũda de iude. extra. vbi dicit̃ q̃ conuersi debent esse melioris conditionis q̃ essent antea. ergo videtur q̃ excludere debeat etiam fratrẽ primogenitũ qui remansit in infidelitate tanq̃ sit inhabilis frater suus primogenitus propter prerogatiuam conuersionis ad fidem.

Conuersi ad fidem melioris sunt cõditionis.

¶ Tertio facit tex. in. l. siqua. C. de iudeis vbi deciditur q̃ si aliqua sit controuersia inter iudeum & Christianũ: licet iudeus sit reus, & sit actor Christian⁹ sequi debeat forum ipsius iudei regulari iuris dispositione c. cum sit generale de foro compe. extra cum vulgaribus. Tamen fauore christianitatis recedim⁹ a regulis communibus: ita videtur in proposito q̃ licet lege Mosaica communi, aut consuetudinaria deberetur primogenito ius primogenitureſ: tñ fauore christianitatis excluditur ab hoc iure. et potius transferatur in secundogenitum.

Fauore christianitatis recedimus a cõibus iuris regulis.

¶ Item quia iudeis rigor nõ equitas est seruãda c. secũdo de iude. extra. Ex quo inferũt Ange. ex Ludo. de Ro. & do. Ia. in. l. admonendi. ff. de iureiur. quia vbicunq; de iure licet purgare moram vt in. l. & si post tres. ff. si quis cau. & l. si insulam. ff. deverbo. signifi. cũ similibus nõ potest iudeus moram purgare cum more purgatio sit de equitate. l. & seruum. §. sequitur. ff. deverbo. obliga. Alex. i dic. l. & si post tres. Ad hec faciat quod dñs Iason dicit in dic. §. fuerat colum. xxix. q̃ mater non cogitur dotare filiã quia nõ est officium maternum. l. mater. C. de iu. do. tamen dicit glo. in dic. l. mater q̃ filiam hereticam dotare tenetur: & idem in iudea secundum Bal. Ibidem de quo se remittit ad notata per Cy. ibi & in aucten. Gazaros de hereti. & Specu. inti. qui filij sunt legati. §. primo. versic. quid si pater.

Iudeis rigor & nõ equitas ẽ seruãda.

Dotare filiã nõ est onus maternum.

¶ Item quia pater non tenetur dotare filiã hereticam vel iudeam tex. in. l. cognouimus. C. de hereticis Glo. singu. in. l. si vero. ff. de i rem versa. Ludo. Romanus in. l. prima. ff. solu. matrimo. Bal. in dic. auctentica res que.

¶ Item statutum christianorum inducens cõmodum in dubio de illis non censetur sentire. Albert. Brunus in suo trac. de statutis feminas & cognatos lineam a successio. excludentibus articulo. vi. in tertia. q. in fine.

¶ In cõtrarium opponitur. Nam filij iudeorũ sunt successibiles promiscue, & indistincte secũdum Bal. in. l. Item in potestate cum. l. sequenti. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur.

Filij iudeorũ sũt sui parẽtib⁹.

¶ Item quia filij iudeorum sunt sui parentib⁹ sicut & Christiani. Alex. in cõci. lxxj. incipiente Pondera verbis in secundo volumine.

¶ Item quia iudei in actib⁹ humanis nobiscũ participant. l. Spadonem. §. iam aũt. ff. de excusatio. tuto. vbi id notat Bal. inducẽs ad questionem quam dicit se eo ãno habuisse. Vtrum immunitas certi loci incolis concessa extendatur ad iudeos, & consuluit q̃ sic sicut & grauamẽ: ita tenuit Ange. i. l. vtimur. ff. de sepl̃chro violato & Alexan. conci. lxxv. prima & secũda colum. in primo volumine vbi tenet q̃ salu⁹ cõduct⁹ concessus pro se & socijs extendatur ad iudeum socium.

Iudei in actib⁹ hũanis nobiscũ participant.

¶ Item quia ius primogeuiture est ius naturale quod videtur immutabile. §. sed & naturalia instĩtu. de iure naturali gen. & ciui. & pamplio ri corroboratione huius partis vide Io. lupi de palatijs rubeis i repeti. rubri. de dona. inter vi. & vxo. versi. amplia. secũdo. vbi de priuilegijs iudeorum differit.

¶ Conclude breuiter q̃ nec iudeus primogenitus, nec secũdogenitus christianus gaudebit iure primogeniture. quia vbi est questio inter iudeos & Christianos & lex ciuilis expresse nõ derogat legi Mosaice, seruandum est ius com-

Questio iter iudeos & christianos secundũ ius

ciuile terminaſ. l. Moſaica nõ reſiſtẽte.

mune & ciuile: ſcilicet vt dicit Calderin⁹ in cõcil. xxx. ſub titu. deteſta. quem ſequitur Io. de Ana. in dic. c. iudei le. ij. colũ. quarta in fi. de iude. Modo ſic eſt q̃ de iure communi ſaltem ciuili nõ habet locũ ius primogenitu re: ſed equaliter ſucceditur. Et ideo hoc caſu dicẽdum eſt q̃ iudeus licet primogenitus propter coheredem ſuum chriſtianũ iure primogeniture non vtetur. Notãter dixi ſaltem de iure ciuili: quia de iure canonico ius primogeniture locũ habere videtur vt in c. licet de voto extra. c. q̃ periculoſum. vij. q. j. Et ſic nos intraremus queſtionẽ, Vtrum ius canonicum ſit commune iudeis quẽadmodũ ius ciuile. de qua materia vide Ioan. And. in c. quod ſup his de voto. & ibi dẽ Ant. & cõmuniter docto. Domini. de ſancto geminiano in cap. nulla, l. iiij. diſtin. & in ca. multi ſecunda. q. prima. Archidiaco. in c. ſi qs ſuadente diabolo. xvij. q. quarta Feli. in c. cum ſit generale de for. compe. & eũdem Felinum in dic. c. iudei. vbi nota. dicit q̃ iudeus in ſpiritualibus non ligatur lege canonica ſecundum Imo. poſt Glo. & alios in c. primo de conſtitu. quia de eorum anima non curatur c. gaudem⁹ de diuor. extra cum ſimilib⁹. In alijs autem ligant lege canonica. Et ita per hanc concluſionem videtur q̃ inſpecto iure canonico iudeus primogenitus ſuccedat in iure primogeniture excluſiue ad ſecundo genitum chriſtianum: licet ſecus de iure ciuili. Et idem in iure primogeniture quod conſuetudine competit primogenitis. Quod non eſt ſine ſcrupulo dubietatis et forſan ſecurius eſſet tenere contrarium: quia ipſemet Bal. in dic. l. Spadonem §. iam autem dicit q̃ participãt nobiſcum in humanis actibus ſaluo iure ſuperioritatis. et ita videtur q̃ ius primogeniture non poſſit iudeus habere vbi reliqui filij chriſtiani eſſent: q̃a ſic haberẽt ſuperioritatem cum ius primogeniture eã ſibi annexam habeat. vt infra latius ſecundo libro deducetur quando de iuribus primogeniture tractabim⁹. Adhec accedat qd̃ dicit Archi. in c. vſq; adeo. xxxiij. diſt. vbi inuehit ꝓtra iudeos dicentes ſe eſſe melioris conditionis q̃ chriſtianos: quia non recipiunt tentationes reſpondens non eſſe mirum: quia diaboli diabolos non vexãt. qd̃ dictum ibidem repetit Prepoſitus: & ita dicere q̃ iudei iſti qui diaboli appellantur haberent ſuperiorem in chriſtianos videreť eẽ multũ durũ. Et hec notãter dixim⁹ de iudeis: q̃a i hereticis ſecus eẽt cũ ſucceſſibiles nõ ſint dic. l. cognouim⁹. C. de hereticꝭ. Et ad hoc vide Bal. i. l. Nã ciuiũ. ff. de his q̃ ſunt ſui vel alieni iuris. vide Io. lupi vbi ſupra.

Vtrũ ius canonicũ ſit cõe iudeis ſicut ciuile.

De aiab⁹ iudeorũ nõ curať.

Ius priogeniture ſuperioritatẽ annexã habet.

Diabolus diabolos nõ vexat.

¶ Questio. XIX.

¶ Vtrũ filia primogenita excludat filios natiuitate posteriores in iure primogeniture.

SEd queritur vtrũ ius primogeniture cõpetat femine priogenite ad excluſionem maſculi ſecũdo geniti vel ecõtra, maſculus ſecũdo genit⁹ ius priogeniture habere debeat excluſiue ad filiam primogenitam tanq̃ illius iuris incapacem. & ſic in effectu an filia ſuccedat in iure primogeniture.

¶ Martinus de Carrazijs in ſuo epitomate de primogenitura hanc queſtionem mouet, & dicit q̃ Abb. Panor. in c. dilecti. de arbi. colũ. tertia videtur diſtinguere hoc modo.

¶ Aut res eſt feudalis de qua agiť, & tunc non ſuccedit filia etiã maſculis non extantibus niſi in conceſſione feudi fuerit dictum q̃ etiam femina ſuccedere poſſet. Hoc tamen adhibito moderamine q̃ extãtibus maſculis femina nõ admittatur per c. vnicum de ſucceſ. feudi. Q̃d tamen ſublimitandum eſſet niſi feudum femineum foret: tũc eteñ ſuo ordine femia admitteretur nullo acto ſexus diſcrimie: vt ſi primogenita filia ſit prior ius primogeniture habere debeat. Si autẽ res non eſt feudalis, & tunc aut eſt dignitas puta regnum ducatus comitatus vel quid ſimile, & tunc ex cõſuetudine iure approbata ſuccedit ſolus primogenitus maſcul⁹ & eo decedente ſine maſculis venit ad ſecũdo genitum vt nota. in ca. licet & ibi Glo. extra de vo. Sed femina quantũcunq; primogenita poſtremo admittitur nullis exiſtentibus maſculis & ſic intelligit dictum Innocentij in dic. c. dilecti. & c. ſignificauit de reſcript⁹ extra. vbi ſoror ſuccedit fratri ſi non extat alius frater. Aut nõ eſt dignitas: & tunc dicit q̃ ceſſante conſuetudine maſculus & femina pariter ſuccedũt cum de iure nõ ſit differentia inter maſculum & feminam i ſuccedendo per. l. maximum vicum. C. de libe. preteritis. Sed predictus Martin⁹ loco ſupra allegato reprehẽdit Panor. inquantũ tacite vult q̃ in iure primogeniture aliquãdo deficientibus maſculis ſcilicet, ſuccedat primogenita. Et mouetur duobus fundamentis.

¶ Primo per Glo. & Archidia. i ca. cum deuotiſſimam. xij. q. ſecunda, vbi habetur q̃ de iure nõ ſuccedit femina in regno: ſed tñ virtute cõſuetudinis. Et pro hoc adducit Vincẽtium ita

Nota pro feudo femineo.

De iure inter maſculũ & feminã i ſuccedẽdo non fit diſcrimen.

tenentem in dic.c. significauit. Geminia. in.c. grandi. de super negli. plā. lib. vj. Alber. de rosa. in prohe. digestorum.

Officia publica sunt feminis interdicta

¶ Secūdo mouetur qm̄ officia publica sunt inter dicta feminis ꝓpter honestatē. l. femie. ff. de regu. iur.. Sed eē Reginā vel Ducissam est habere officiū publicū. l. j. §. ius publicū. ff. de iusti. & iur. ergo femina nō succedit in regno Et ad dic. c. significauit respondet secundum doct. in eodē. c. q̄ ibi femina succedit rōne cōsuetudinis

Pro cōsuetudie gallicana

gallicane. & ad. ca. dilecti. rīdet q̄ immo ibi contrarium potius ꝓbaretur: scilicet q̄ officia iurisditionis sunt inter dicta feminis. Et ita concludit q̄ femia in iure primogeniture non succedit.

¶ Ex p̄dictis vides in effectu, q̄ Abb. Panor. tria facit mēbra. Primū vtrū femina succedat in regno. Secundū vtrum in dignitatibns secularibus. Tertiū vtrum in rebus feudo & dignitate carentib⁹ quas apud nos Roturerias diximus. ¶ Quātū ad primū ꝓcludit q̄ nō succedit in regno. Et iō dicebat Io. de Imo. Geminia. & Philippus Frācus post eū in. ca. grandi. de sup. negli. plāto, q̄ vbi regnū in feudū cōceditur nō erit capax femia. Abb. Panor. ibi sup̄ limitat hāc ꝓclusionē, nisi feudū sit femineū simplr trāsiēs cū illa limitatiōe. Sed certe gra

De feudo femineo.

uis est q̄stio que plures alias recipit limitatōes & moderatiōes, de quib⁹ oīno videas Franciscquinū de Curte i tra. de feu. in tertia pte tra. in pri. vbi p. xxx. declaratiōes multū magnifice cumulatas ꝓsequit. vbi iter ceteras vnā dixit multū vtilē & hodiernis tp̄ibus saltē apud nr̄ates practicatā, q̄ vbi ꝓsuetudo disponeret q̄ femia succederet: tunc rōne consuetudinis esto q̄ feudum non esset femineum, ista femina consequeretur ius primogeniture in feudo. Hanc limitationem ponit Franciscquinus ibi supra. colū. quinta. versi. Octauo fallit vbi dicit ita seruari in regno Sicilie non existente masculo secundum And. de Iser. in. ca. j §. & quia vidim⁹ qui feu. da. pos. Adde Do. Iaso. in. l. de quibus. x. colum. ff. de legi. Geminia. in. ca. grandi. columna secunda. vbi dicit hanc esse consuetudinem Apulie & in indiui duo in primogenita. vide predictum Frāciscquinum loco supraalleg. co. viij. ver. Decio quinto vbi dicit, q̄ tex. i. ca. j. de eo qui sibi & here. suis in vsib⁹ feudo. non ꝓcederet q̄n esset tale feudū in quo de ꝓsuetudie vel pacto femine succederent, & pactū vel cōsuetudo disponeret q̄ primogenit⁹ vel primogenita succederet/ quia tūc filia magꝭ ꝓpiqua excluderet ēt masculū magis remotū dicēs/ q̄ ita singulariter tēuit Bal. i cōsi. cxliij. incipiēte Hoc ꝓ regula in pria pte in tertia col. ¶ Quantū ad secundū vbi agitur de dignitate nō feudali, Cōcludit Panorm̄. q̄ ius primogeniture in hoc nō competeret filie primogenite sed masculo inter ceteros masculos primogenito. Fatetur tamen q̄ nullis existentibus masculis succederet filia primogenita in iure primogeniture. Quod vltimū dictū reprehēdit Martinus de Carrazijs, vt nos supra retulimus. Tamen satis probabiliter potest teneri cū Panor. in istis dignitatibus non feudalibus, vt ipse colligit in dic. ca. significauit. Nam quicquid dicat Vincentius si allusisset summus Pontifex ibi ad consuetudinē particularem de illa cōsuetudine mentionem fecisset, maxime quia verba narratiua que in decretalibus inseruntur pro iure allegātur. vt late per Felinū in. ca. prio. de constitu. extra: colūna quarta. versi. An autē verba iurisconsulti, & ita videtur q̄ nō debeamus decisionem illam ad casum particularem referre, per glo. in ca. penulti. de tempo. ordi. que licet reputetur singularis ad hoc: tamen vide glos. similē. in ca. exhibita. de homicidio, extra in ver. miseri corditer. Et pro hoc facit tex. in dic. ca. cū deuotissimā. xij. questiōe secūda. Et quicquid dicat Martinus de Carrazijs vbi supra. Archid. ibi in fine tenet secundū Innocentiū/ q̄ de iure femina potest iudicare quando habet regnū vel comitatum. Et ita tenuit Innocen. in dict. ca. dilecti. & Hostien. expresse ponens exemplum in feminis que succedunt parentibus in aliqua magna terra. de quo ibi vide per Ioan. de Imo. sup̄ glo. tertia. que notabile ponit exemplum in prophetissa Delbora que iudicabat populum. Adde etiam Philippū decium in suo commēto. titu. de regu. iur. super regu. femie. colūna prima, vbi dicit/ q̄ licet feminis regulariter iudicandi dignitas non competat, fallit vbi iure hereditario eis hoc competeret quia tunc iudicare & iurisditionem exercere potest, vt inquit Ange. in eadem regula. & in lege cum pretor. §. finali. ff. de iudicijs, vbi refert vidisse Reginam Ioannam sedentem in solio regali & sententiam proferentem contra illos de balsso. Alia adducit de quibus ad eum recurras. Et licet femine per se apte non sint ad exercitium publici officij: tamen per alios possunt exercere/ sicut in simili videm⁹, q̄ licet clerici & ecclesie non habeant sniam sanguis, pñt tñ alteri demādare saltē in gñe. iuxta notat. per Doctores. in capitu. sententiam sanguinis ne clerici vel monachi extra: signanter per Panor. in secūda colūna. versicu.

Verbanar ratiua q̄ in iuribus inseruntur ꝓ iure allegantur.

De ꝓphetissa Delbora.

De Regina Ioāna.

Not. hoc dictū Bal.

Quito quero. Itē ꝓ hoc facit dictum Bal. in.l. prima.ff. de senato. vbi dicit, ꝙ ex rationabili consuetudine Francie filia regis Francie non succedit in regno, ergo videt velle aliud eē iuris cōis dispositione. Tamen tutior videtur altera opinio cū qua sentiūt cōiter docto. quia p̄dicta licet videantur colorata in cōtrariū, nihil tñ obstant. Nam ꝙ iudicare possit mulier hoc est ꝓpter dignitatem quā habet, Ratione cuius ꝓpetit sibi iurisdictio: quā dignitatē habere potest etiā iuris cōis dispositiōe. Nec obstat dictū Bal. in. d. l. j. de senato. ff. quia nō est absurdū, vt cū consuetudine occurrat cōis iuris dispositio, vt est glo. & ibi doct. in. c. primo. de ꝓsuetu. in sexto. nota. in. c. cum esses de testa. in antiq. ¶ Quantū ad tertiū de aliis rebus que nec habent feudū nec nomen dignitatis, Vtrū femine gaudere debeāt iure primogeniture. Abb. Panor. ibi supra sentire videtur ꝙ sic. Nam dicit ꝙ hoc casu non fit differentia inter masculum & feminā. Modo certum est ꝙ si masculus esset primogenitus gauderet iure primogeniture, ergo & femina. & ꝓ hoc adde Bal. i. d. l. j. ff. de sta. homi. vbi expresse determinat, ꝙ si statutum vult ꝙ primogenit⁹ habeat certam prerogatiuā in successione primogenita etiam illud ius habebit. Adde ad hoc Ludo. Romanū ita etiam tenentē conci. nona gesimo octauo dicēs, id eē de iure cōi. ar. l. maximū vitiū. C. de libe. ꝓteritis. ¶ Sed de prædictis multū dubito saltem si generaliter & indistincte intelligatur. Nā iura diuina & positiua de iure primogeniture loq̄ntia referunt̄ ad masculos primogenitos. Et licet masculinū videatur regulariter femininū ꝓprehendere, vt nota. in. l. si quis. Id quod. ff. de iurisdict. oīm iudi. Tñ hoc ꝓcedit & limitat̄ vbi materia eēt indifferens ad masculum & feminā, vt nota. dicit Barto. in. l. prima, in fi. ff. de pecu. Pau. de cast. in. l. sed et si hac. §. liberos. ff. de in ius vocando, vbi dicit ꝙ licet appellatiōe liberorū cōprehendant̄ tam masculi q̄ femine/tñ hoc verum est qñ materia vtriq; sexui cōgruit, secus si masculis tm̄ vt in feudis & similib⁹. Et ad hec vide ample cumulata p Do. Iaso. i. l. si qs. Id quod. col. ij. in fi. ff. de iurisdic. omniū iudicum. Per hanc declarationē videtur inferendum ꝙ ius primogeniture non cadat in mulierem, quia ius primogeniture est dignitas. Bald. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. que refert & sequitur And. barba. in. c. cū olim. colū. vj. de consuetu. extra. Sed femine a dignitatibus repellūtur. l. femie. ff. de regu. iu. ergo ius primogeniture non congruit sexui femino,

Cum consuetudine concurrere potest ius cōe.

Masculinum non semp cōprehendit femininū.

Ius priogeniture est dignitas.

Et ita non mirum est si masculinum femininū non comprehendat. Item quia habere ius primogeniture est quedam species officij per id quod dicitur Genesis. xxvij. ca. ibi. Esto dominus fratrum tuorum & incuruentur ante te filij matris tue. Modo sic est ꝙ i officijs masculinum nō concipit femininū, vt multū singulariter dicit Bal. in. c. ad audientiam circa finē de rescript. extra. Ideo pro resolutione cogita si dici potest distinguendum esse inter ea iura q̄ mulieribus competere possunt ratione iuris primogeniture & ipis mulierib⁹ cōuenire possunt, & inter ea que cōuenire non p̄nt sexui femineo, vt in primo casu cōpetent feminis secūdo nō iuxta nota. per Bal. in. l. seru⁹. C. communia. de succes. per Do. Iaso. in. d. l. si qs id quod. col. iij. Philippū deciū in reg. femine. ff. de regu. iur. Rara tamen sunt huiusmodi iura que possunt feminis congruere: vt patebit ex his que infra scdo lib. dicētur in enumeratiōe iurium primogenitute. vel dic ꝙ feminis non competat ius primogeniture, vt j. dicetur in sequentibus.

In officijs masculinum non cōprehendit femininum.

Rara sunt iura priogeniture que feminis ꝓpetere possūt.

¶ Questio. xx.

¶ Vtrum inter filias Ius primogeniture locum habeat.

Supposito ꝙ femina i iure primogeniture quandoq; succederet, Queritur quid si sint plures filie. An prerogatiuā iurꝫ primogeniture primogenita inter reliquas filias consequetur. Bal. in titu. j. de feudis. c. vnico. §. Et quia vidimus. col. vij. versic. Extra quero/mouet questionē quæ p̄sentem decidere videtur. Querit ibi si feudū concedatur pro filijs masculis & filiabus & cōtingat nullos esse masculos, plures autē filias Vtrum filia inter istas primogenita alijs p̄ferri debeat ad adeptiōem istius feudi. & ibi ponit plures opiniones tandē dicit ꝙ si primogenita succedat in alia hereditate/ & tunc succedet & in isto iure, al's dirimendum erit sorte. argu. l. ij. C. qñ & quibus quarta pars debetur. lib. x. Tamen in fine resīdet equius esse ꝙ nō habeat locū ius primogeniture. Et si res de qua agitur sit feudalis possit Dominus gratificari cui velit istarū filiarū per text. in illo §. & quia vidimus. cum alijs ibidem allega. per eum. Cum hac decisiōe tenuit Marti. de Carra. tenuit & Aluarot⁹ in. c. vnico de eo q sibi & heredi. suis masculis & femis. Sed Frāciscꝰ de Curte in

scda p te tracta. feudorũ. §. xviij. quero cõtrariã partẽ tenet. s. q; immo succedet primogenita. Et mouetur duplici ratiõe. Primo p theoricã in iure vulgatã q; vbicũq; fit mentio simpliciter de aliquo actu semp intelligit̃ de primo. l. boues. §. hoc sermõe. ff. de verbo. signi. ca. non põt. §. j. de p̃ben. lib. vj. cũ simlib⁹. Et ita videt̃ q; primogenita debeat succedere in iure priogeniture. Secũdo arguit p nota. decisio. Ludo. Roma. cõci. cccviij. vbi determinat q; si testator leget centũ alicui p̃ filia primo maritanda q; intelligetur legatũ factũ pro filia primogenita nõ vero p̃ filia que primo maritabitur si nõ esset primogenita. Et ita ꝯcludit q; eo stante p feudũ possit ad filias ptinere ptiebit ad primogenitam plurib⁹ extãtibus filiab⁹ / & sic q; inter filias ius primogeniture locũ habet. Pro hac pte facit qđ dicit Albert. de rosate. in. l. in multis. ff. de legib⁹ resp̃ondendo ad. l. maximũ vitiũ. C. de libe. ptã. vbi dicit, q; quoad iura naturalia & iura sanguinis parificant̃ vir & mulier. & iõ in successionib⁹ equales esse debent: secus in his que ꝓueniũt de disp̃one iuris ciuilis. & ibidem Bal. p illũ tex. dicit, q; stãte cõsuetudine q; primogenit⁹ &c. non extãtibus masculis femineus primogeniture ꝓsequet̃.

Vbicunq; fit mentio in iure de aliquo actu intelligit̃ de primo.

Inter filias nõ est ius primogeniture.

¶ Certe credo q; Bald. supra recte dixerit nec debeat̃ ius primogẽiture feminis etiã deficiẽtibus masculis. Nam cõsidera tex. iuris diuini sepe eñ de primogẽito fit mẽtio de priogenita nusq̃. & qñ de primogenitis sanctificãdis fit mẽtio exp̃sse dicit̃ de primogenitis masculini sexus, vt Exod. xiij. ibi Idcirco ĩmola oñe qđ apit vuluã masculini sexus. Et Exod. xxxiiij. Oñe quod apit vuluã gñis masculini meum erit. Et tñ gñaliter dr̃ Exo. xiij. Sanctifica mihi oñe primogenitũ. Et sic ꝓsideratis & põderatis illis textibus satis innuit̃ / q; in femineo sexu non curabatur primogenitura.

¶ Item ꝓbatur per id quod habetur Numeri xviij. vbi fit mentio de filiab⁹ Saphar que venerunt ad Moysen & Eleazarũ sacerdotes & oñes principes populi ad ostiũ tabernaculi federis & dixerunt, Pater noster mortuus est in deserto hic nõ habuit mares filios cur tolletur nomen eius de familia sua / quia nõ habet filiũ date nobis possessionẽ inter cognatos p̃is nostri. retulit Moyses causam istã ad Iudiciũ dei qui dixit ad eum, iustam rem postulãt filie Saphar, da eis possessionẽ inter cognatos patris sui & ei succedent in hereditatẽ. Homo cum mortu⁹ fuerit absq; filijs ad filiã eius transibit hereditas &c. Ecce qualiter ꝓposuerũt iste filie actionem petitiõis hereditatis & equaliter petebant absq; eo q; primogenita ratiõe iuris priogeniture aliquã prerogatiuã vẽdicaret & gñaliter eis adiudicata fuit patris hereditas sine discrimine. Si debitũ aliquid fuisset primogenite non dubium est quin petijsset, quia nemo p̃sumitur iactare suum. l. cũ indebito. ff. de probatio. cum vulga. Item quia nedũ agebatur actiõe peti. heredita. Immo familie herciscunde ibi inter cognatos &c. Modo esto q; non petijsset primogenita prerogatiuam si debita fuisset adiudicata fuisset ip̃i primogenite filie cum in iudicijs diuisorijs potest iudex ferre sentẽtiam non conformẽ libello propter cõmoditatem pti ũ puta põt iudex assignare vni oñia bona & illum condẽnare ad estimationẽ partis socio. §. fina. institu. de offi. iudi. Põt vni proprietatem rerum omniũ / alij vsumfructũ assignare, esto q; non petierint. l. quinta, & ibi Flo. ff. de vsufruc. Do. Iason. in. l. vinum. ff. si certũ petatur. col. xiiij. Item quia ip̃e Moyses ita iudicauit qui tũc erat summ⁹ põtifex. Modo certũ est, q; papa & Impator põt ferre sententiam nõ conformẽ libello & vltra petita si iustum videat̃. Specula. in tit. de actio & petitio. §. superest, versi. sed nunquid cũ versicu. seqẽ. Io. And. in. c. mandatũ. de rescrip. extra. & breuitat̃ causã recurre ad Dominum Iaso. in. d. l. vinũ. col. xiiij. cũ sequẽ. vbi late declarat materiã hanc. An semp sit necessario ferenda sententia conformis libello. Item pro hac parte facit / quia casus omissus remanet in cõmũis iuris dispositione. l. si cum dotẽ. ff. solu. matrimo. cum simlib⁹. Ergo cum iste cas⁹ sit omissus nec aliquo iure caueatur de iure primogeniture femie ergo &c. ¶ Et certe nõ est mirũ si hec ꝓcedatur viris p̃rogatiua que non datur mulieribus, quia sexus masculin⁹ in multis p̃ualet & prefertur sexui femínino. l. in multis. ff. de legibus. vbi dicit tex. q; in multis iuris articulis deterior est conditio feminarũ q̃ masculorũ. & ibi glos. plures casus cumulat. & vltra glos. Albericus ibi aliquos addit & signanter vnum tangit & declarat quẽ glo. ibi refert. s. q; mascul⁹ preferat̃ in tabularũ siue instrumẽtorũ depõne p. l. si de tabulis. ff. de fi. istru. qđ p̃cederet secundũ Albe. post Iaco de are. qñ esset paris ꝓditiõis vir & mulier sec⁹ si masculus esset vn⁹ Ribald⁹ qui statim fugeret cũ tabul' cõibus & mulier esset honesta matrona / tunc deponerent̃ penes mulierẽ. Et de alijs casib⁹ se remittit Albe. ad bagarotũ in libello de fugi. & Specu. i ti. de ꝓcu. §. j. cũ alijs, de qb⁹ vide p eũ. Subiungit tñ paulo post q; mulieres sunt sagaciores in malum q̃ masculi. Et ideo dicit

Nemo p̃sumit̃ iactare suũ.

In iudicijs diuisorijs potest ferri sentẽtia non cõformis libello.

Papa & Impator ferre possũt sententiã non cõformẽ libello

Vtrũ semper sit ferenda sententia conformis libello.

Sex⁹ masculinus i multis p̃ualet sexui femino.

Quando mulier sit masculo p̃ ferenda in depositione instrumentorũ.

Cito crescit mulier sicut mala herba.

q̄ in eis malitia supplet etatē. c. de illis. extra: de spōsa. impube. Et cito crescit mulier sicut mala herba. glo. in. l. ij. C. de his qui veniā eta. impetra. Et ita videtur velle Albe. cōtra ea q̄ supra dicta sunt. ¶Sed ꝓtra quia videt iustitia claudicans que sic sexus discrimē facit. Et iō Franciscus patricj⁹. lib. iiij. de institu. reipu. tit. de offic. mariti dicit iniquā oi ex pte esse legē illam vetustissimā que a Solone originē habuit, qua cauebat si vir vxorem in adulterio deprehēdat, occidito. At si ea virum, ne digito q dā tāgito. Et ideo cū ea lex aliqñ i cetu matronarum recitaret, magna comitate quedam ex earū numero arridēs dixit. Plane etiā video id temporis feminas e cōsilio virorū extrusas. Nā siqua extitisset, hanc legē in nostro sexu claudicantē haud pmisisset. Refert etiam post Diodorū ibidem iniquā etiā fuisse legē apud egyptios, qua cautū fuit marē in adulterio repertū verberib⁹ cedi oportere: feminā vero naso mutilari, vt ea pte plecteret qua magis facies honestatur. Et ideo vt liberius statuerēt leges suas in p̄iudiciū & grauamē mulierum captata occasiōe mira astutia a Calphurnia eas orādi patrocinādiq; dignitate excluserūt: vt. l. prima. §. sexū. ff. de postulādo ne. s. vbi aliquid femineo sexu cōtrarium cōstituendū fuisset disertissimis in dicēdo leporib⁹ legum latores auertissent. Has etiā publicis honoribus indignas censuerūt. l. femine. ff. de regu. iu. et omnino legis condende potestate priuant. l. j. ff. de legi. vbi dicit tex. lex est cōmune p̄ceptū virorū prudētū ꝓsulto &c. & ideo in ꝓsilijs vocē nō habēt: vt ibi. Bar. Alex. i. l. qd maior. ff. ad municipa. Io. de Imo. in. l. ij. in fi. ff. de verbo. obli. Itē nec eis p̄dicatio publica pmittitur vt. c. noua de penitē. & remissio. Et ideo dicit tex. in. c. mulierē. xxxiij. q. v. Mulierē constat subiectā dūio viri esse & nullā auctoritatē habere, nec docere pōt nec testis esse nec fidē dare nec iudicare. Et ita oīmi via a publicis actibus sepate sūt. Et ꝓfecto mirandū videt cum nec eis desint nature adminicula q̄bus in reb⁹ gerēdis cōsulere possint, maxime cū mulieres alique possint repiri meliores multis viris, imo sepe in eis donū ꝓphetie cadit, vt dicit beatus Tho. i tertio sniarū. di. xxv. q. ij. ar. ij. & in q̄rto sentē. di. vj. ar. j. vbi dicit q̄ in btā virgine fuit āplior sctificatio q̄ in q̄buscūq; alijs sctis. hinc videm⁹ q̄ impator Iustinian⁹ in ꝓdēda lege publica, de qua i auctē. vt iudices sine quoquo suffragio, ingenue fatet vxorē suā sui consilij participē & rem prius sibi ꝓmunicasse q̄ legē edidisse/vt habet in p̄dic. auctē. §. hec aūt oīa.

Lex solonis iniqua

Mulieres legis condende potestate carent.

Predicatō est mulieribus inhibita.

In mulieribus donū ꝓphetie cadit.

¶Sed his nō obstā. certe iustissima rōne masculi in pluribus ipsis feminis p̄ferendi sunt, etiā in his que veniūt a iure naturali, contra id qd dicit Albe. in. d. l. in multis. & nō sine rōne antiquis legūlatorib⁹ ita placuit. §. itē vetustas institu. de here. q̄ abiteste. deferunt. & de legit agnato. successio. §. certum. Vnam rationem posuit Bal. in. l. tria. §. lucius titius. ij. in fi. ff. de lega. scdo fundatā in expietia q̄ est rerū magra ca. q̄ sit de elec. in. vj. cūvulga. Dicit em̄ Bal. q̄ maiora onera supportāt masculi q̄ femie. Et iō nō est mirū si etiā in successione mai⁹ sentiant emolumentū. Pro quo adducit bonū text. in. l. seio. in pri. ff. de ānu. vbi dr/ q̄ labor & p̄miū diuisionē reliquūt. ¶Aliā rōem assignat quidā Io. Neuizani in sua silua nuptiali. colūna. xvj. ad principiū dicens/q̄ quidā enumerāt septē mulierū ꝓprietates. sāctas em̄ dicūt in ecclesia. angelos in accessu. demones in domo. bubōes in fenestra. picas in porta. capras in horto. fetorem in lecto. Et ꝓpterea dicit in multis sunt deterioris conditionis q̄ viri. & de hoc facit notabiles remissiones quas tuipe videre poteris. Et inquātum dicit q̄ sint demones in domo, vnū satis facetū refert prius vt aliqui asserunt q̄ cū deiectus fuit lucifer aliqui āgeli fuerūt neutrales & ꝓptea cū Lucifero nō fuerunt demersi sed remanserūt non in aere, vt quidā putant, sed in corporib⁹ mulierū vt viros cruciēt. Et ideo dicit glo. sin. i. c. Iesus. l. dist. ibi diabolus a dextris. i. vxor. Pro optime facit tex. Eccle. xxv. vbi de muliere loquit. Non est caput nequius sup caput colubri, & nō est ira superirā mulieris. & hic hac occasione dictū iuuabit referre Chrysosto. in sermōe decollationis Io bap. vbi inquit. Ego quidē existimo nullā esse in hoc mūdo bestiā cōpabilē mulieri male, nihil quidā inter quadrupedia animātia leone seuius, sed nihil hac feroci⁹, qd in serpentib⁹ dracōe acrius, nec hic quidē cū muliere mala ꝓferri pōt. Nā Leo & dracho in malo iferiores sūt. Danielē in lacu leōes veriti sunt. Iustū vero illud Naboth Iezabel interfecit. Cet⁹ Ionā in ventre custodit. Dalida Sāsonē circūuentū illecebris, raso etiā capite deformatum alienigenis tradidit. Ioannem baptistam viuentem in deserto dracōes & aspides cornute subdita feritate tremuerunt. Herodias vero eidē caput abscidit & tāti viri mortem in precium saltationis accepit. O malum summū & acutissimū telū diaboli &c. Aduerte tñ ne fallaris nō de bonis mulieribus loquitur sed de malis. mulieris em̄ bone beat⁹ vir. numerus em̄ illorū annotū duplex, vt ha-

Prima ratio quare viri mulieribus preferuntur.

Secunda ratio.

Nota septem mulierum ꝓprietates.

Dictū facetum cōtra mulieres.

Pulchrū dictum Chrysost. contra malas mulieres.

betur Eccle. xxvj. Rare tamen bone sunt dicit glo. in. l. ex his. ff. de legibus. Ita q̄ pro bonis lex fieri non debet. & iō bonas mulieres phīs his temporibus compare legitime possumus qui rari sunt, vt. l. sed & reprobari. ff. de excusa. tutorū. ¶ Alia ratio assignari pōt quia reipublice interest vt agnationes conseruent & familie. l. ꝓnunciatio. §. familie. ff. de verbo. signifi. l. iurisconsultus post princi. ff. de gradi. Nam femine in alienas familias transeunt. l. cum legitime. ff. de sta. homi. §. fina. Hac ratione dicit Iaco. de aretio in quadā disputatione de qua meminit Io. And. i additio. ad Specula. sub titu. de successio. ab intesta. Interest reipublice masculos preferri. Albe. in auctentica Itaq; C. cōmunia de successio. Bal. in. l. maximum vitiū. prima col. C. de libe. ꝓteritis. & certe illa est ratio in qua fundamentū accipit statutum illd in italia plurimū vsitatū q̄ extātib⁹ masculis femine nō succedāt vt late videre poteris p Albertū Brunū in suo trac. de statu. femi. & cogna. lineā a successio. excludētibus in tertia parte pricipali. ¶ Alia rō assignari pōt quare & in alijs administrationib⁹ siue prerogatiuis deferatur sexui masculio per id quod habet i. c. hec imago. &. c. adā. xxxiij. q. v. vbi dicit tex. Adam p Euā deceptus est nō eua p Adam quē vocauit ad culpā mulier. iustū est vt eam gubernationē assumat ne iterum femi nea facilitate labat. Et dicit Aristoteles Politi corū. j. Consiliū mulieris est iualidū. facit tex. in. c. forus. de verbo. signi. & a mulierib⁹ non bene regit ciuitas. Bal. in Rub. de rerū pmut. & de his vide Neuizanū in dic. trac. colū. ij. ad fi. Et ita nō est ergo mirū si in pluribus & maxime in iure primogeniture, de quo in pñti agitur, viri mulierib⁹ ꝓferantur. Et hec procedāt circūscripta ꝓsuetudine cōtraria, quia aliq̄ sunt ꝓsuetudines inter filias prerogatiuā dantes vt est ꝓsuetudo Andegauēsis vt tit. de successio. arti. j. &. vij. & Cōsuetudo Cenomanensis. titu. de succes. arti. ij. & seqnti. Cōsuetudo mōstrolij. titu. de succes. ab intesta. arti. j. &. iiij. & alijs locis vt tuipse hodie videre poteris: qm̄ oēs he ꝓsuetudines hodie impīsse sunt. de consuetudine aūt Parisien, meldēsi, senonēsi trecē. & pluribus alijs sec⁹. Et hec certe cōsuetudo: q̄. s. inter filias non sit istud ius videtur esse legalior per predicta. ¶ Questio. xxj.

¶ Vtrum stante consuetudine, q̄ extantibus masculis femina ius primogenitu re habere non possit si semel femina admissa fuerit ad ius primogēiture supueniente masculo ꝓdat illud.

Rare sunt bone mulieres.

Mulieres phīs hodiernis possunt cōpa rari.

Tertia ratio.

Quare mulieres ab administratiōibus excluduntur.

Consiliū mulieris inualidū

Diuerse sunt consuetudies in filiab⁹.

DOne casū q̄ postq̄ femina accepit possessionem eorū que iure primogēiture debebant apparuit posthum⁹. Et p declaratione p̄sentis questionis arguemus in partes Primo q̄ p supuenientiam masculi excludatur femina a iure primogeniture, ꝓbatur quia cessāte cā cessare debet & effectus. c. cū cessante de appellatio. cū simi. Sed sic est q̄ existēte masculo cessat cā quare femina succedere possit, ergo excludi debet femia ab hac successione maxime cū vnaqueq; res facile reuertatur ad ꝓpriā naturā. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. ¶ Et remedium ordinariū tollit extraordinariū. l. in cause. la. ij. ff. de mino. cum similibus. Modo sic est q̄ si masculus succedat in iure primogeniture est ꝓpria narura talis successionis cum mulier extraordinarie & subsidiarie deficiētibus masculis capax sit talis successiōis. & p hac pte videtur esse tex. quasi in indiuiduo hāc questionē determinās in. c. vnico de eo qui sibi & heredibus suis masculis & feminis: vbi glo. post tex. vult q̄ masculus supueniēs excludat feminā in possessione existentē. Et ita tenet ibi And. de Iser. post glo. assignās rōem quia femia erat ꝑditionaliter heres si mascul⁹ nascerē. ¶ Et iō ista incertitudo an mascul⁹ nascerē vel nō haberē loco ꝑditiōis. ar. l. dies incert⁹. ff. de ꝑdi. & demon. Et iō ꝑditione existēte videt feudū nūq̄ fuisse penes feminā ꝑditionaliter succedētē. ar. l. pinde. ff. si certū petat. & l. quod si pēdente. ff. de piculo & cōmodo rei vendite. Et ita tenet ibi Martin⁹ de Carrariis dicens q̄ in secreto ꝓsciētie credit hāc opinionem de iure veriorē. hanc opinionē etiam tenuit Cardialis mediolanē. in. dic. c. vnico de his q̄ sibi & heredibus suis. Et ita in ꝓposito videt dicendū cū sit femina regulariter a feudis excluſa & tm̄ mō subsidiarie succedat. ¶ Et p hoc facit qa illa verba q̄ extātib⁹ masculis femia nō succedat importāt, q̄ q̄diu erāt & donec erūt masculo femine nō succedāt. Ange. & Imo. in. l. qui solūēdo. ff. de heredi. institu. dicētes idē esse dicere supueniente masculo vel donec supuixerit mascul⁹. ad qđ facit tex. i. l. stichū q̄ meus erit ff. de lega. j. &. l. q̄rebat. §. vtrū aute. ff. de testa. milita. l. posthumorū. §. si pagan⁹. ff. de iiusto. rupto. Et certū est q̄ qñ supuenit masculus illa clausula deinde & q̄diu & cetera, locum haberet ergo sic in proposito, & maxime quia sic mulieres videntur admisse ad tempus. Et

Cessante causa cessat effect⁹

Remediū ordinariū tollit extraordinarium.

Incertitudo ꝓ ꝑditione habetur.

Permissū ad tēpus intelligit̄ post tēpus phibitū

ita exclusio non debet censeri ppetua/quia pmissum ad tempus intelligitur post tēpus prohibitum.l.impator.ff.de postulā.l. statu libera ceteris.ff.de statu. ¶Sed in ꝯrarium arguitur Nam res acquisita semel ppetuo durat acquisita.l.siue possidetis.C.de ꝓbatio.esto ꝙ deueniat ad eū casum a quo incipere non potuisset. argu.tex.in.l.pluribus.ff.de verbo.obli.§.Et si placeat hinc est ꝙ matrimoniū cōtractū cū eo qui adhuc furiosus non erat per superuenientiam furie vel dementie nō dissoluitur.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur.nota.in.l.cum ꝓtor.de iudi.ff.cū similibus ¶Item quia in successione quasi ꝯrahitur glo. singularis in.l.his cōsequenter.§.sed cū monumētū in versi.prescriptis verbis ¶Sed sic est ꝙ in cōtractibus nos inspicimus tēpus cōtract⁹.l. rutilia.ff.de cōtrahen.emptione.ca. ad aures de rebus ecclesie non alie.cū similibus,ergo.

In successionibus quasi contrahitur

¶Item p hac parte facit quod nota.dicit Bal. in.c.primo.§.Quinetiā in titu.episcopū vel abbatē in vsibus feudorū ꝙ stante statuto ꝙ donec masculus supereſt femia nō succedat deficiente masculo admitti debet femia. ar.l.ij.ff. si pars heredi.petatur. Ita ꝙ secundū Bald.vocabitur femina heres anormala in simili nota. glo.institu.de eo cui libertatis causa bona adiſciuntur.vide eundē Bal.in.l. fina.ff. ad tertul.

Femia heres anormala

¶Item quia vbicunq; loquimur de prelatione alicuius alteri faciēda inspicimus temp⁹ quo successio acquirit̄. Ita ꝙ ille qui tūc heres efficitur ppetuus est heres & trasmittit & semper aliū excludit. institu. de legiti. agnato.successione.§.pxime.&.l.fi.ff.de successo. edic. Ita ꝙ sufficit semel feminā heredē extitisse. arg. l.penul.ff.de testa. tutel.semel em̄ admiss⁹ sēper & ppetuo cēsetur admissus,sicut& semel exclusus ppetuo cēsetur exclusus.l. in quibus. C.de secū.nup.faciūt late nota.per Do. Iaso.i l.si quis.C.de cōdi.institu.vbi late declarat, ꝙ sufficit conditionē semel extitisse & fuisse adimpletā licet non duret implemētū.p quo plura adducit vt p eū videre poteris.Ita in proposito quia ablatiuus iste absolutus extantibus masculis resoluit̄ in cōditionē.l. euictis.ff. de vsufruc.l.a testatore.ff.de ꝓdi.& demōstratio.

Semel admissus cēsetur ppetuo admissus.

Ablatiu⁹ absolutus in cōditionem resoluitur

¶Item quia vt dicit Barto.in.d.l.fina.ff. ad tertullianū.Stante statuto ꝙ femina nō succedat masculis extātibus si tēpore mortis patris supersunt masculi femia erit exclusa nec postea deficiētibus masculis poterit admitti.Ita tenuit Alexan.cōci.xxix.ad finē in primo volumine.Franciscus de are.conci.cxliiij.& ꝯci. clvij. Sozi.cōci.ccxcvj.in scda parte ꝯciliorū. Et ita tenuit ipemet And. de Iser.in.c.j.§.Quinetiā in titulo episcopū vel abbatem in vsib⁹ feudorum. Albertus brunus latissime in suo trac.de statu.feminas & cognatorū lineam a successionibus excludentibus.arti.primo.q.v.Cum ergo p masculi existētiam femia ppetuo maneat exclusa etiam deficientibus masculis,ergo a cōtrario in proposito femina que semel successit in iure primogeniture deficientib⁹ masculis ppetuo & irreuocabiliter ius priogēiture obtiebit.ad quod facit vulgata regula que formaliter videtur ꝓbare hanc conclusionē in.c. ad apostolicā de regula. extra: vbi formaliter dicit tex.Multa fieri prohibentur que si facta fuerint obtinent firmitatem. Et pondera ꝙ tex.ille loquitur in fortioribus terminis,puta in professiōe vbi agitur de libertate vel de seruitute hominis.Nam per monachationē monachus efficitur seruus mōasterij.l.deo nobis. C.de episco.& cle. Nam monachus facit tria vota inter que est votum obediētie.c.cum ad monasterium.de sta.monacho.& ita nō habet velle neq; nolle.c.si religiosus de elec.in sexto Et ideo dicitur monachus recluſisse velle suū in archa sui abbatis,vt dicit quedam glo.extra ordinaria in cle.religiosus de procurato. Cum ergo illud habeat locum in tāto preiudicio seruitutis scilicet:ergo a fortiori in proposito nostro in conseq̄ndo iure primogeniture,in quo nulla est proportio cum libertate vt certū est. Et ista ē pars de iure verior iudicio meo. Nec obstat tex.in.d.ca.vnico.de his qui sibi vel heredibus suis,per quem cōtrariā partem videt tenere And.de Iser.Martinus de Garrazijs & Cardinalis mediolanen.qua quicquid dicant p̄dicti doctores cōmunis est resolutio doctorum ibi in cōtrariū. Contrariam etem̄ partem tenuit ibi Iacobus de bello viſu. Nicolaus de neapoli.Bald.& Aluarotus. Et fatetur ipemet cardina.Mediolanen. ibidē hāc esse cōmunē opinionē. Quā cōmunem opinionē sustinēdo ipemet respondet ad illū tex. ꝙ ibi em̄ dicitur queri ius femine per superuenientiam masculi suspensiue & quesitum reuocari per superuenientiā masculi sed non sic est in proposito quia pure & simpl̄r sine vlla cōditione vocat femina ad tale ius. De hac qōne vide in simili Franciscus quinū de Curte,i tertia pte tracta. feu. qōne.xxviij. pricipali. Albertū Brunū i dic. trac.q.v.vbi tāgit. An si succedat masculus mortuo masculo sine liberis poterit femia petere successionē. Et an si succedat masculus possit petere femia cautionē de nō dissipādis bōis p mas.vt ibidē.q.vij.ad eū recurre cā breuitatis.

Multa fieri prohibētur que facta tenēt.

Monach⁹ recluſit velle in arca sui abbatis.

¶Questio. XXII.

¶Quare filia primogenita Regis Frãcie non succedat in Regno.

Femina an primogenita in regno Frãcie succedat, frustra in dubium reuocaretur cum triplici profecto ratione irrefragabili rite excludatur. Imprimis iure ꝓmuni. Secdo iure speciali regni. Tertio iure ꝓsuetudinario.

Esse regni i digni tate consi stit.

Q; iure cõi recte excludaꝫ satis ꝓbat tex. in. §. hoc aũt notandũ de his qfeu. dare pñt, & in. l. femine cum concordantijs ibi cõmuniter vulgatis de regu. iur. ff. Certum ẽ etem q; esse regni consistit in dignitate. A dignitatib⁹ autem cõmuni iuris dispositione excludũtur femine vt ibi &c. Nec obstat .l. maximum vitiũ. C. de libe. preteritis vbi dicitur q; non debent in successionibus femine esse deterioris conditiõis q̃ masculi: quia hoc verum est i his que ad feminas iure non resistente transmitterentur: alias viderentur inter se aduersari ille due leges: scilicet .l. femine & .l. maximum vitium. Expedit tamen potius iura iurib⁹ cõcordare c. cum expediat de elec. i. vj. cũ similib⁹. ¶Altera est ratio ex lege speciali regni Francie que Salica appellatur. Hec lex a Pharamondo rege Francie euocatis regni proceribus edita fuit vt cõmuniter dicũt historiographi: tamen Aluaro. in c. vnico. §. mulier. si de feu. fue. cõtrouersia i vsibus feudorũ in fine dicit q; fuit condita a Rege Pipino in die sancti Ioannis Baptiste celebrata missa. Vtcunq; sit hac lege sic cauetur. Nulla portio hereditatis de terra Salica ad mulierẽ pertineat. de qua lege Salica facit mentionem tex. in c. prio de filijs natis ex matrimo. ad morganicam contracto. & vide Albe. de Rosato in suo dictionario i ver. Salica lex. qui de hac lege Salica se remittit ad Lombardũ vult dicere ad leges Longobardorum vt videre est in ipsis legib⁹ Longobardorũ sub titu. de capitu. legi Salice additis. vbi dicit tex. Generaliter oñes admonemus vt capitula que preterito anno legi Salice cum omni consensu addenda esse cõsuimus: iam nonvlterius capitula, sed tm̃ leges dicãtur: immo pro legibus Salicis teneant. & ita ponderaq; illi Longobardi qui fuerunt maximi iustitie zelatores vt ex eorum legib⁹ cõstat hanc legem Salicam tanq̃ in summa equitate fulcitam libentissime amplexi sunt. Adde etiã q; leges iste Lõgobarde Capitulare Karoli appellantur, eo q; a Karolo cõstitute fuerunt. vide Glo. in c. scriptũ. xxxiij. q. prima. Item Bal. in. l. dos data. C. de donationibus ante nuptias refert Odoffredum dicentẽ q; illum librum fecerunt quidam reges qui venerunt de Romana Sardinia & Apulia, sic vocati ꝓpter barbas lõgas. hoc sit obiter dictum. Que autem vis & que auctoritas detur illis legibus Lõgobardorum, vide Felinum in c. secundo de rescrip. extra colũ. xx. circa medium. Ad propositũ ergo redeũdo videmus lege Salica feminas a regni successione excludi.

Vñ dicti reges Lõgobardi.

¶Nec est in dubiũ reuocandũ vt nonnulli pertinaces an potuerit rex Francie hanc legem facere in preiudicium filiorum, & ex consequẽti in preiudicium eorũ qui nubunt cum filiabus: quia certe hoc nullam dubietatem continet cũ certum sit regem Frãcie plenariam habere iurisditionem in regno, nec aliquem in temporalibus recognoscere vt testatur Innocenti⁹ tertius in c. per venerabilem qui filij sint legitimi & sic non sumus in illa difficultate vtrum vna familia possit facere constitutionem vel pactũ vel cõsuetudine introducere q; femine nõ succedant. de qua questione que est nota. & ardua vide Francisquinũ de curte satis ample tractãtem i trac. de feu. in tertia pte. q. j. colũ. v. versi. octauo fallit. de hac lege Salica. vide pulcherrimam disputationem eruditissimi doctoris dñi Pyrrhi Anglebermei Aurelianeñ academie ꝓfessoris vbi de hac materia in vtrãq; partẽ fundamenta ponit. Et solet hec disputatio haberi post interpretationem consuetudinũ Aurelianeñ ab eodem elegãti stilo cõpositarũ. & ibi in principio illi⁹ disputationis videre poteris, vnde dicatur lex Salica. cuius dicta quia habes in promptu, friuolum fuisset transplantare. Nota tamen illam expositionem inter ceteras q; Salica lex ista sit q; cum maximo sale: id est sapiẽtia digesta sit. pro quo facit tex. in ca. sit rector xliij. distin. circa medium. Hinc prelati & sacerdotes dicũtur sal terre c. sacerdotes. xciij. disti. Ad qd̃ non incõgrue accedit dictum Bal. in. l. hac lege. C. de senten. ex peri. recitãdis de quo meminit Felinus in ca. per tuas de simonia q; in mente iudicis vel aduocati, aut doctoris cõsulentis debent esse duo sales, sal scilicet scientie alias esset insipida. & sal conscientie: quia alias esset diabolica.

Nota dictũ aureũ

¶Tertia ratio, quare a regno excludãtur femine est iure consuetudinario. Nam cõsuetudine immemoriali ita obtentum est vt i indiuiduo refert Bal. in. l. prima. ff. de senato. Hec autem consuetudo immemorialis vim habet cõstitutionis & priuilegij. l. prima. §. deniq;: & ibi Bart.

Consuetudo immemorialẽ vim habet ꝓstitutionis.

A quo ꝓmulgata fuit lex Salica.

Tenor legis Salice excludẽtz mulieres a successione regni

Leges lõgobarde dicunt capitulare Karoli.

ff. de aqua pluuiali arcenda. l. secunda. §. ductꝰ aque. ff. de aqua quotidiana & estiua. ca. super qbusdā de ver. signifi. cum īfinitis simi. que cumulari possent. Et hec vltima ratio ē multum nota. quia in successione dignitatum seruanda est consuetudo vt dicit Bal. in c. primo. secun. colum. de feudo marchie: immo fortius dicit idem Bal. in titu. de feu. cognitione ꝙ consuetudo in feudis inspicitur magis q̄ rationes & argumenta ergo a fortiori idem ī proposito, nec est nouum cum in iure cōmuni concurrat consuetudo vt supra deduximus. Per has ergo rationes breuiter est concludendum filias in regno Francie legitime a regni successiōe exclusas esse.

In successione dignitatū ꝯsuetudo ē seruanda.

Consuetudo in feudis p̄ualet argumētꝫ & rōnibꝰ.

¶ Questio. XXIII.

¶ Vtrū filius ex filia primogenita ius primogeniture consequi debeat.

SEd queritur, eo stāte ꝙ filia priogenita non succedat in iure primogeniture an ne saltē filius ex ea succedere possit. & videtur dicendum ꝙ sic. quia ī tali filio cessat causa q̄ matrē impediebat cum masculus sit. Et sic videtur ꝙ ius primogeniture ad ipsum transire debeat sicut supra vidimus ꝙ filius furiosi succedit ī iure primogeniture quamuis pater eius furiosus exclusus esset, vt tenuit Ange. in. l. de quibus in vltim. colum. ff. de legi. dicens sic seruari Perusij secūdum Dy. ī. l. qui duos. ff. de lega. iij. vbi dicit ꝙ tacita interpretatio nunq̄ fit ꝯtra illum cui successio defertur. C. de impu. & alijs substi. l. precibus. & pro hac opinione cōsuluit Iaco. butri. vt refert Pan. de castro concil. xlviij. ita etiam consuluit And. barba. concil. xl. alias. xxxviij. qđ incipit: In dubitatione colū. iij. in secūdo volu. licet tñ contrarium tenuerit in quadā constitu. de quo .j. dicemus. Sed his non obstantibus contraria pars est verissima ꝙ scilicet filius ex primogenita a iure primogeniture excludatur. & pro hoc sine mendicatis suffragijs vide in indiuiduo Bal. ita determinantem in. l. prima. ff. de Senato. vbi dicit ꝙ non est admittendus filius cuius mater repellitur, prout voluit Ioan. And. in ca. ad apostolice de re iudic. in nouella ratiōem assignat Bal. vbi supra. Nā omne qđ ex radice ē sequit̄ naturā sui progenitoris. Aliam rationem assignat naturalem & philosophicam: quia in causato non potest esse plus virtutis q̄ procedat ab influenti potentia cause. & pro hoc adducit tex. quem dicit ex p̄ssum in capitulo. j. §. hoc autem notandum. qui feuda dare possunt in vsi. feudorum. Et ex hoc infert ꝙ si filia Regis Francorum non succedit in regno ex rationabili consuetudi Francorum, filius scilicet dominus Rex Anglie in regno Francorum nullum ius pretendere potuit. hec sunt verba formalia Baldi. Et subiungit ꝙ si male successit regibus Francorum forte fuit ꝓpter aliam causam que erat in mente diuina non propter illam que est clara pro rege Francorum. hoc dictum ꝑpetuo memorie commenda, quia est singularissime notandum: per hoc em̄ elegātissime determinat & indubitabilem reddit questionē tot mortibus hominum tot periculis tot erumnis ad hec vsq; tempora agitatam. Licet anglici alijs se iactitent varijs suffragijs in eorum ridiculosam vt plurimum iacturam, quod referre presentis non est speculationis. Et pro decisione presentis questionis vide Martinum de carrasijs in suo trac. de primogenitura qui etiam ita determinat per. l. si vna. C. de bonis maternis vide Francisquinum de Curte in trac. de feu. in tertia parte in princi. & adde tex. nota in. c. licet. i. de testi. extra. vbi formalit̄ vult tex. Satis videretur absurdum illos admitti quorum repellerentur auctores facit tex. in. c. fraternitatis de hereticis tex. in. l. ꝙ si nolit. §. qui mācipia iunct. glo. ff. de edilitio edicto.

¶ Et pro āpliori corroboratione huius opinionis adde Cy. ita volētem post Richardum malumbre in. l. prima in fine. C. que sit longa consuetudo & in. l. de quibus. ff. de legibus Alb. de rosate post Iaco. de Arena in auctētica itaq; C. communia de successionibus vlti. colū. Ita tenuit Bartho. in. l. liberorum columna. sexta. versi. Quero quid si filia dotata. ff. de verbo. significa. vbi dicit ꝙ sicut mater excluditur ita filius a matre descendens argu. l. illam. C. de collatio. & l. pomponius. §. cum quis. ff. de acqui. possessio. Et idem voluit Bartho. ibidē q. seq. adducens tex. in. l. a diuo marco de questio. & hoc maxime quia exclusio matris non est propter delictum suum sed tantummodo propter fauorem filiorum. Alias etenim non noceret delictum matris filio suo p. l. siquis filium. C. de inofficio. testa. Et. l. ij. §. primo. ff. de successorio edicto & l. qui se patris. C. vnde liberi auctentica cessante. C. de legiti. heredi. cū similibus facit bo. tex. in. l. ij. §. finali. ff. ad tertullianum. vbi etiam Bartho. hāc opinionem firmat Pro hac opinione vide Io. And. in ad-

In causato nō potest plus esse virtutis q̄ sit in causa.

Nota.

Exclusa matre excluditur filius.

ditio. ad Specula. sub titu. de successio. ab iteſta to: ita tenuit Bal. in pluribus locis ſignanter in ſex locis in ſuis lecturis in. l. ſed ſi hac in tertia lectura colũ. ſecunda. ibi in tex. in. §. liberos vbi adducit ad hoc Speculatorem in titu . de loca to. §. Nũc aliqua. verſic. cxlvj. idem Bal. in. l. qđ vero. ff. de legi. in prĩa lectura colũ. ſecũda. ver ſic. Sed quo ad ſtatutum vbi dicit q̃ ſi mater tera non ſuccedat, nec ſuccedet filius ex ea, per tex. in. c. vnico §. hoc autẽ qui feu. da. poſ. col la. x. & rationem ponit: quia filius matrem rep ſentat: & eius loco ſuccedit. idem tenuit Bald. in. l. illam. C. de collatio. vbi hanc rationem po nit, quia quod ſtatuitur in cauſa ꝓxima, ſtatui debet in cauſa remota, & cauſa proxima conſi deranda eſt potius q̃ remota. l. ſed & ſi ſit. §. fi na. ff. de lega. tertio. idem tenuit Bald. in. l. Sci mꝰ in princi. in vlti. q. C. de inofficio. teſta. & in l. venia. C. de in ius vocando in fine, vbi dicit ſe ita conſuluiſſe, & aliqua ex conciliis ſuis ſtatim referemus. Vide etiam eundem Bald. diffuſi q̃ alibi in. l. maximum vitium. C. libe. preterit col. j. &. ij. Nam dicit ipſe mutato ſexu nõ mu tatur tamen ratio excluſiua cum nõ poſſit ve nire niſi tanq̃ matris imago argu. l. illam. §. pe nulti. C. de collatio. Sed mater iuenitur exclu ſa: ergo tota linea que ex ipſa deſcẽdit: quia ni ſi in capite principium ſumat vlterius produ ci non põt argu. l. q̃cunq; gerimus. ff. de actio. & obliga. & ita ſimpliciter tranſit ibidem Sali cetus col. ſecũda verſic. Quero igitur primo: li cet videatur q̃ generaliter ibi dixit aliqualiter moderari ſeq. col. verſic. Sed tũc quero tertio. Pro hac etiam opinione videbis aliqua cõcilia Bal. Imprimis conci. xxxiiij. qđ incipit. Inter il luſtrem in primo volumie cõci. lxxxviij. qđ in cipit. Circa ſecundum queſitum in tertio volu mine vbi ponit hanc regulam, q̃ vbicunq; ali quis excluditur fauore alterius, tunc ſequẽtes in gradu intelligũtur excluſi per. l. primam. ff. ſi quis aliquẽ teſta. phi. &. l. mulieri & titio. ff. de condi. & demonſtra. cũ ſimilibus. vide etiã eundem conci. clviij. qđ incipit . Caſus inter il luſtrem in quarto volumine, & concilio. ccxcij. qđ incipit. Verba pactorum in ſecũdo volumi ne. Adde etiã q̃ hanc opinionem tenuit Paul. de caſt. in. l. ſi defunctus. C. de ſuis & legiti. & cõcil. cccxlj. qđ incipit Preſuppoſito q̃ dictum ſtatutũ &c. in antiq. cõciliis. & conci. cccccxviij. qđ incipit. Q̃ iſta mater. & conci. ccxvij. qđ in cipit. Primo videndum. vide eundẽ Paul. in. l. qui ſuperſtitis i fine. ff. de acqui. heredi. & in. l. ſi vero. ff. ſoluto matrimonio. §. de viro . vide Panor. conci. lxxv. qđ incipit. Primo eſt viden dum in primo volumie. Petrũ de Ancharano in repeti. c. canonum ſtatuta in duodecimo ar ticulo principali verſic. vltimo circa p̃dicta col. lxxvij. de conſtitu. eundẽ Petrum in cle. j. vl ti. col. de baptiſmo. Anto. de but. in ꝓci. primo ſuorum concilior̃ Prepoſitum in arbore con ſanguinitatis & affinitatis col. xv. quam ponit in fine tituli de cõſangui. & affini. And. de Iſer nia in ca. primo in princi. col. vj. verſi. Item ſic repellit̃ de natura. ſucceſſio. feudi. And. barba. ſibi contrarium conci. xvj. incipiente circa cõ ſultationem. iiij. col. in primo volumie . Et ita ſatis erit corroborata hec opinio: licet mlti an tiqui cõtrarium tenuerint vt aſſerit Bald. in p̃ dic. conci. triceſimo quarto.

¶ Queſtio. XXIIII.

¶ Vtrum ſtante conſuetudine q̃ primo genitus certis iuribus vltra alios filios po tiatur, clericus in ſacris conſtitutꝰ primo genitus dici debeat, & iura primogenitu re conſequatur.

NVNC ſuborit̃ alia queſtio vtrũ cõſuetudo primoge nitos i certis prerogatiuis priuilegiãs habeat locum in clericis primogenitis in ſacris conſtitutis. Et p cla riori elucidatioõe huius q̃ ſtionis qm̃ ferro viã aperit qui per contraria tranſit vt inquit Bal. in. l. pre cibꝰ colũ. v. C. de impube. & alijs ſubſti. & in. l. ſi pecuniã. de ꝓdi. ob cauſam, arguemꝰ in ptes.

Ferro viã apit qui p contraria tranſit.

¶ Primo q̃ non p id qđ dicit Mattheus ma theſilanꝰ ſingulari ſuo centeſimo vndecimo. vbi dicit ſe notare vnam lucroſam & vtilẽ do ctrinam: ſcilicet q̃ clerici nõ poſſunt vti ſtatu tis editis per laicos, etiam ſi ipſis ſint multum fauorabilia, niſi ſint ſpecialiter approbata per Papã p c. eccl̃ia ſancte Marie de cõſtitutio. & c bene quidem nonageſima ſexta diſtin. per do cto. in c. fina. de ſolutio. Ex quo infert Mathe ſilanꝰ q̃ ſtatutum qđ eſt hodie Bononie q̃ a gnati vſq; ad quartũ gradum excludant filios a ſucceſſiõe patris, hoc ſtatuto nõ poterunt cõ prehendi agnati qui ſunt clerici. Et ibidem Io ãnes Baptiſta de caſtelliono. i additio. ad Mat theũ dicit q̃ idem tenuit Ludo. de Ro. ſingu lari. ccccxlij. Rectius. cccxliij. Sed certe ibi Lu do. de Ro. ſi bene attẽdatur contrarium tenuit q̃ ſcilicet i materia priuilegiorum appellatio ne prouincialium & diſtrictualium continẽtur clerici per c. dilecti deſo. compe. & Io. And. in

Pro parte negatiua.

ca.fina.de offi.deleg.in.vj.qđ etiã apertius patet ex seq.suo sing.ccccxliiij.potuissent allegare tex.forsan de iure expressiorem in c. principes.xxiij.q.v.& rñdet Ludo.notabiliſ ad c.ecclesia saucte Marie,vbi habetur q; constitutio laici inferioris Imperatore etiam ifauorem ecclesie non valet:quod illud verum est vbi constitutio est preceptiua seu ihibitiua:sed vbi est simplex permissiua,& tunc valet & cõprehendit clerũ in fauorem eius per text.quem dicit non esse alibi in iure in c.constitutus de in integrum restitutiõe bene facit c.cum venissent de eo qui mittitur in possessio.& c.ecclesia vt lite pendente.Et hanc declarationem dicit se habuisse a Lappo.allegatiõe centesima & centesima prima.de qua vide Panor.in d.c.eccl'ia q ita tenet & inducit exp̃sse ad ꝓpositũ nostrũ.

Differẽtia est iter cõstitutionẽ p̃ceptiuã & siplicẽ pmissiuã.

¶Secundo pro parte negatiua: scilicet q; clericus nõ possit gaudere iure priogeniture statuto vel ꝓsuetudine introducto arguitur. Nã statutum in persona non subdita nõ potest inducere verã in habilitatem Bal.in.l.prima. C.de sum.trini. col.xj.ibi circa istam inhabilitatem post Specula.in titu.de sentẽtiis.§.qualiter vers ſic.Item pone.ergo videtur idem in proposito in hoc statuto vel cõsuetudine introducẽte habilitatem ad iura primogeniture:quia contrariorum eadẽ est disciplina.vt i indiuiduo ita arguit Bal.in p̃dict.l.j.col.ix.& adhoc vide eũdẽ col.x.vbi loquitur de statuto pmissiuo:vbi dicit q; habilitatio duplex est. Quedam procedit a cõsensu priuato,& quedam a cõsensu publico.Illa que prouenit ex ꝓsensu priuato põt esse in non subdito:Illa aũt que procedit ex cõsensu publico non potest fieri in personam nõ subditam vt q; quis habilitetur ad tenẽdũ ad succedendũ & similia per tex.in.l.prima.ff. de tuto.& curato.datis ab his.& in.l.prima i fine & l.etiã.ff.de tutelis.si ergo non potest expresse dare hanc habilitatem,ergo nec tacite.

Statutum i psona nõ subdita inhabilitatẽ inducere non põt.

Habilitatio duplex.

¶Tertio,quia condere statutum est iurisditionis Glo.in.l.j.ff.de iurisdi.oĩm iudi. Bart.late in.l.omnes.ff.de iusti.& iure.Innocenti⁹ in ca. cum accessissent de constitu.& ideo prescribẽs iurisditionem prescribit statuendi potestatem Petrus de Ancha.in c.canonũ statuta de cõstitu.& dicit nota.Alexand.post Bar.in dic.l.oẽs populi q; condens statutum sine iurisditiõe incurrit crimẽ lese maiestatis.Modo sic est q; laici nullam habent iurisditiõem:quia Diuisum imperium &c.Et ideo dicit tex.in c.a nobis le.j.de senten.excõmunica.extra q; verba generalia statuti restringunt̃ ad potestatem statuẽtis. Et p̃ hoc dicit ibi Panor.q; statutũ laicorũ,

Condere statutũ ẽ iurisditionis.

Diuisũim perũ cũ Ioue Cesar habet.

quo cauetur q; declinãs iurisditionem potestatis puniatur tali pena,non comprehendit clericos:quia in eos non hñt iuri sditionem. Et ita voluit Lappus allega.xxx.adhoc faciat conci. Pe.de Ancha.facit dic.Saliceti in auctẽtica cassa de sacro.eccle.vbi dicit q; si sit statutum q; quis non possit testari absq; ꝑsentia presbyteri parochialis nõ ligabit clericum per. c.ecclesia vt lite pendente,vbi est bonus tex.q; statutum generale laicorum etiam bona ratione introductum monasteriũ non ligat. Aliud & materie congruentius.dicit ibidem Salicetus q; si statuto caueatur q; extantibus agnatis vsq; ad talem gradum cognati nõ succedãt,non comprehendit statutum illud clericum in sacris cõstitutum,vbi dicit se vidisse in facto occurrenti terminari per valentissimos doctores in persona dñi Lappi de Alienſis episcopi Imolen. Accedat etiã dictum Bal.i c.cum venissent de eo qui mittitur in possessionem:vbi dicit q; statutum laicorum siue actiuum siue passiuum nõ ligat clericos in minoribus ordinibus constitutos:tamen dicit ipse q; aliter seruatur in regno Frãcie:quia i realibus cũ res sit de territorio regis iudicatur secundum cõstitutionem regiam dicens Guillerm⁹ de cungno dicere id esse ius commune:& ita dicit esse seruãdam cõsuetudinem terre laudabilem.& sic in clericis i minoribus ordinib⁹ constitutis loquitur. de hoc tñ vide Panor.in c.eccl'ia. colũ.viij.in fi.Quid plura? vide forti⁹ nota.Io.And.i c.eos de imunita.eccle.in sexto.vbi dicit q; iudex ecclesiasticus potest petere q; laici declarẽt eorum statutum nõ ligare nec comprehendere clericos post Bal.in auctentica statuim⁹.C.de episco.& cleri.maxime cũ non veniant appellatiõe plebeiorum vt est tex.de iure melior in.l.ne quis C.vt nemo priuat⁹ tit.prediꝭ suis &c.ibi si plebeius vltimo supplicio subdatur,si clarissimus vel curialis vel miles vel clericus libertate priuabit. ¶And.Barb.in dic.c.dilecti.col.iiij.expresse tenet hãc opinionem q; statutum laicorum quãtũcunq; fauorabile & priuilegiatum emanans a laico nullo modo comprehẽdit clericos,& pro hoc facit aliqua fundamenta.

Nota pro ꝓsuetudie Frãcie in realib⁹ actionibus

Clerici appellatiõe plebeioꝝ nõ veniũt

¶Primo,quia omnes actus humani originãtur a duplici principio:scilicet volitiuo & potestatiuo.c.cũ super abbatia de offi.deleg.extra. & ita dicit voluisse Boetium quem ibidem referunt scribẽtes.& ad hoc adducit tex.in.l.prima.C.communia deleg.vbi dicit Bal.q; rescripta gratiosa beneficia & similia sortiuntur effectum de volũtate scribẽtium iuxta notata per Inno.in c.cum ecclesiastice de excep.& c.cum

Oẽs act⁹ humani a duplici pricipio originãt.

dilecta. & c. cum adeo de rescrip. extra. Similiter adhoc vt statuta laicorum ligẽt clericos, requiritur potestas comprehendendi & volũtas: sed nulli dubium q laici sunt naturaliter infesti clericis & clerici onera municipij nõ suppor tãt: ergo nec ex lege municipali emolumẽtum sumere debent: quia vbi inest periculum ibi collocetur lucrum. l. manifestissimi. §. vbi picu lum. ff. de furtis. vnde voluntas laicorum, nec ratio naturalis hoc dictare videtur. Adde pro ista volitione dictum Io. mona. in c. vt animarum de ꝓstitu. in sexto vbi dicit q statuta laicorum generaliter loquentia nõ comprehendũt clericos etiã de mente statuentiũ facit: quia per verba generalia videmur velle qđ iuste possumꝰ. Accidẽs enti aduenies illud qualificat & reponit in diuersã speciẽ sui.

¶ Secundo mouetur, quia accidens aduenies enti qualificat illud: & reponit i diuersam speciem sui per Glo. in c. statutum de elec. i sexto facit c. duo sunt genera. xij. q. prima. Potuit allegare bonum tex. i. l. fina. ff. de vino tritico & oleo lega. vbi habetur q res vnius nature nõ cõprehenditur sub genere alterius nature. Potuit etiam allegare bonum tex. in. l. omnes. C. fine censu vel reliquis vbi sub generali locutione Italici non cõprehenduntur ꝓpter aliquod accidens priuilegiatum. Et sic qualitas clericatus debet mentem statuti diuersificare. Et adhoc adducit Petrum de Ancharano in cõci. in cipien Regula cãcellarie loquens de beneficio cõferendo clericis sub certa solennitate nõ habet locum in cardinalibꝰ, dicens q illa questio fuit in quodam Cardinali de domo de Branchatis de quo tamen dicto infra d cetur. & ad hoc adducit tex. elegãtissimũ ꝓtra antiquã (vt dicit) & modernam iurꝫ prudentiã in. l. ligni. §. filius. ff. de lega. tertio. vbi legatis lignis in genere nõ veniunt ligna que sub speciali nomine nuncupanꝝ, & maxime si sunt ad aliquẽ vsum notabilem destinata vt ad fumigatiões medicinales vt. l. carbonum. ff. de verbo signifi. sed clerici habent proprium nomẽ, & sunt deputati ad fumigationes altaris. l. nõ distinguemꝰ. §. sacerdotio. ff. de arbi. immo sunt genus regale vt i vereri testamẽto. potuit allegare ca. vnicũ de sacra vnctione: ideo nõ mirum est si sub cõstitutione laicali nõ comprehendãtur.

¶ Item & tertio: quia se habent clerici & laici vt inferius & superiꝰ dic. c. ecclesia & dic. c. bene quidem: & ideo non mirum si veniunt laici sub illa constitutione & non clerici. Adde tex. in c. secundo. q. vij. vbi clerici dicunꝝ caput, laici oues: immo diꝫ appellantur in c. cum ex iniũcto de hereticis. & iõ ibi dicit Anto. de butrio. facit ꝓtra laicos qui volũt ꝓferri clericis. Adde glo. in c. deniq; quarta distinc. que vult clericos esse in dignitate. Adde etiam que dicũtur per Barb. in ca. Ioan. de testa. vbi subiungit Barb. vt assolet verbis fastuosis & minacibus loqui q ꝓ cõtraria opiniõe ad dentes omniũ docentium nõ potest allegari tex. vrgentior q̃ in c. ꝓ exemptionem de priuile. in sexto. vbi exẽptis clericis sunt exẽpti canonici: licet habeãt qualitatem supereminentem: & ad illum tex. respõdet dupliciter.

¶ Primo hoc est propter euitandã absurditatẽ Secundo quia illud priuilegium emanauit ab ecclesiastico, secꝰ si a laico. Sed quicquid dicat vrgẽtiora allegari poterũt vt infra dicetur. Et ad ca. dilecti respondet q sana est responsio vt dicatur q loquitur in priulegio concesso a Papa quo casu videt potius priuilegiare clericos q̃ laicos iuxta illud Ciceroĩs de Amicitia. Pauciores sunt (inquit) nobis ciues q̃ peregrini. & sic requieuit subtilis forsan nimiũ (vt infra patebit) animus huius profundissimi viri, & cum hac opinione tenuit Hostien. in ca. fina. de solutio. vbi dicit q statutũ municipale quantũcunq; fauorabile clericos non ligat: sed lex Imperialis bene: quia cẽsetur approbata per summũ pontificẽ. & Bald. in ca. cum causam de re iudi.

¶ Sed in cõtrariũ q statutũ illud extẽdatur ad clericos tenuit Abb. Panor. formaliꝫ in c. ecclesia de ꝓsti. ad fi. & c. qđ clericis de fo. cõpe. Geminia. in ca. fina. de offi. deleg. in sexto post Io. And. ad princi. col. prima in fine. Alex. in. l. j. §. q si habebat i additio. ad Bar. ff. de bono. possess. contra tabulas i ver. quero quid, vbi adducit Bal. in. l. cũctos populos. C. de summa Trinitate col. vij. ad finem, vbi p hoc dicit Bal. q instrumentum garentigie qđ habet executionem paratam statuto laicorum iuuabit etiã clericum cum alter sub tali instrumẽto est obligatus: quia sicut habet actionem que est de iure ciuili: ita etiam officium iudicis: licet procedat de lege municipali, qđ est notandum: quia hodie instrumenta sub sigillo ꝑpositure Parisiensis habent executionem paratam sicut est garentigiaca. Vtrum aũt econtra infra poterimꝰ dicere. & ad istud dictum Bal. vide Panor. in c. fina. in primo nota. de vita & honesta. clericoꝝ Geminianum in ca. fina. col. scda. Adde Paul. de Cast. conci. ccc. vbi dicit q nõ est absurdum q clerici gaudeãt beneficijs statutorum populi: licet non supportent onera: qa sufficit q subeant onera spiritualia, & sic nõ sunt similes oĩno forensibus a quibus nullum habent subsidium. Adhec vide Cardi. de zaba. in repeti. ca.

Laici sunt naturaliꝫ infesti clericis.

Id videmur velle qđ iuste possumꝰ.

Accidẽs enti aduenies illud qualificat & reponit in diuersã speciẽ sui.

Regle cãcellarie cardiales nõ ligant

Clerici sũt deputati ad fumigatiões altaris.

Clerici sũt genus regale.

Clerici diꝫ dicuntur.

Propter affirmatiua

De instrumẽtis sigillatis in ꝑpositura Parisiẽsi.

Sufficit clericos ferre onera spũalia

perpendimus de senten. excommunicationis col. xvj. versi. quid si constitutio laicorum. vbi dicit q̄ ista questio fuit in facto ī personam domini Lappi abbatis: qui scripsit super sexto & cle. & q̄ consultum fuit per Io. de lignano Frā ciscum de albergotis, & Lappū de castiglionio q̄ statuto laicorum cōprehenderentur clerici ex quo statutum per verba generalia promulgatum est, & super actu indifferenti cadente ī clericos & laicos per dictum ca. dilecti de foro compe. & licet posset dici contrarium: quia ca. dilecti loquit in priuilegio: tñ dicit ipse se idem tenere cum predict: quia quilibet potest dare ecclesie priuilegium super pertinentib⁹ ad se, & statuta & leges extendūtur ad nō subditos, quatenus continent fauorem eorum vt. l. prima. & ibi Glo. C. de emācipatione liberorum. Adde etiam Io. de Imo. in dic. c. dilecti ī fi. vbi dicit q̄ hec conclusio non probatur in dic. c. dilecti: quia ibi loquitur tex. de priuilegio concesso a persona ecclesiastica. Subiungens q̄ c. ecclesia sancte Marie contradicit, nisi respōdeatur q̄ in illo c. specialiter disponebat super rebus ecclesi e vel personis earum, sed hic i genere. que tamen respōsio nō est multum tuta secundum eum. Et dicit q̄ forte de iure non procederet ista cōclusio: tñ propter auctoritatem doctorū forte seruaretur ī practica. Adde etiā Cardinalem de zabarellis in dic. c. dilecti. in fine vbi ex illo tex. infert q̄ etiam priuilegium largitum a consuetudine comprehendit clericos per c. ad nostram de consuetu. vide etiam ibidem Anto. de butrio. vbi dicit q̄ statuta laicorum simplicia extendunt ad clericos, inquātum priuilegiant c. licet & ca. ex tenore de for. compe. & hoc dicit ipse facit ad questionē mōtis pessulani secūdū Abbatem antiquum. Nā illi loco fuit cōcessum priuilegium duraturum per triennīū de non extrahendis rebus episcopatus, sub quo priuilegio comprehendunt clerici. Adde eundē Anto. in c. fina. de vita & honesta. clerico. Petrum de Ancha. in dic. c. dilecti. vbi dicit q̄ priuilegium concessum siculis comprehendit siculos clericos. Adde Bart. in repetitione l. de quibus. ff. de legibus col. fina. vbi querit vtrum consuetudo laicorum vl̄ populi liget clericos. Et ibi dicit imprimis q̄ ī hoc puncto libenter audiret doctores moderniores iuris canonici: sibi tamen videri dicendum q̄ in his que cōpetunt clericis non vt priuilegium: sed vt cuilibet statuta & ꝓsuetudines laicorum ligant clericos si sunt honesta per ca. cum venissent extra de eo qui mittitur in possessio. cau. rei seruande. & Glo. in. l. ex ea. ff. de

Q̄ statuta ad non subditos extēdunt

Priuilegiū a ꝓsuetudie largitū clericos cōprehendit.

postulando. vide eundem Bar. in dic. l. cūctos populos. v. q. vbi idem determiat & mouetur per ca. constitut⁹ extra de in integrum restitu. & ca. cum causa de re iudi. extra. ¶ Possent & plures cumfari: sed nauseam legētis timeo. Et ita per hec vides secūdam hanc opinionē esse cōmuniorem: quia ꝑmunis opinio dicit quam plures grauioresq; persone excipiūt vt dicit Feli. in ca. primo de constitu. extra colū. prima ad principium per tex. in ca. in canonicis. ix. disti. & in §. verum de peni. distinc. iij. Et q̄ sit communis resolutio ista expresse dicit Ioā. baptista de castelliono. i additio. ad Mattheum mathesilanum. & Ludo. Romanum in singularibus supra relatis vbi de materia facit plures remissiones signanter ad Felinum in ca. ecclesia de ꝓstitu. colū. xxvij. versic. vij. quero. vbi dicit q̄ stante statuto q̄ masculi excludāt feminas clericus gaudebit priuilegio huius statuti cōtra feminas. Et vide in additio. ad Felinū aliqua cōcilia citata. Alex. conci. ccxj. prima col. in secūda parte cōciliorum. Sozi. conci. ccxxx. in secūda parte ꝯcilio. & de materia ibi latius per Felinum in. viij. q. Adde etiam Franciscum de Albergotis de Aretio in ca. qđ clericis de for. cōpe. col. penulti. Et pro hac ꝯmuni resolutione potest adduci.

Que sit cōmunis opinio.

¶ Primo quia clerici reputātur ciues ciuitatis vt no. in ca. fina. de offi. deleg. in sexto. Cardi. in dic. c. dilecti. Bal. ī. l. prima. §. huius studij. ff. de Iusti. & Iur. vbi dicit q̄ sacerdotes & clerici sunt pars ciuitatis & reipublice. vide Oldradū conci. xxxij. & Paul. de cast. cōci. ccxcvj. vbi dicit q̄ in fauorabilibus veniunt clerici sub generali statuto ciuitatis: quia cēsent pars ciuitatis secus ī odiosis, & sic ꝓcedat c. fi sentētia de sentē. excō. ī sexto. Ita voluit nota. Abb. Panor. in ca. primo de vita & honesta. clericoꝝ. vbi distiguit inter materiam fauorabilem & odiosam. & ita limitat §. plebs institu. de iur. natu. gen. & ciuili: sed Barba. in Rub. de rebus eccle. non alie. col. xix. bñ fatetur dictum Panor. sed non propter rationem: quia scilicet sunt diuerse ꝓfessionis laici & clerici: ideo non veniunt appellatione ciuium populi. dat instantiā: quia iudei sunt diuerse secte, & tamen veniūt appellatione populi per text. iunc. glo. in ca. ius quiritum prima distinc. cum aliis allegatis p eum, & subiungit q̄ nō esset ponere os in celum dicere q̄ probetur istud q̄ appellatione populi veniant clerici per tex. in auctentico de questo. Ibi, ciuitas nostra populosa est turbis diuersorū hominum. & hoc iunc. c. sacramenta de consecra. eccle. vel alta. vbi appellatione hominū veniunt

Clerici reputant ciues ciuitatis.

Sacerdotes & clerici sūt ꝑs ciuitatis.

Iudei veniunt appellatiōe populi.

Appellatiōe hoīm veniūt clerici.

clerici & laici. Nec obstat glo. in. c. fina. de tempo. ordinãdo in. vj. q̃ vult q̃ appellatiõe populi veniãt laici & non clerici: quia procedit in materia cõgruẽte solis laicis: dicit Barba. Subiũgit q̃ possumus dicere q̃ de proprio significato nõ veniũt clerici: sed de interpretatiuo sic. Certe non ita temere debuit Barba. reprehendere tantum virum: quia data instantia per Barba. non est similis: nã esto q̃ venirent iudei nõ clerici: quia iudei propter iudaismum non desinunt esse professionis laice: debuit enim Barba. cõsiderare Panor. allegãtẽ. c. duo sunt gña vbi nõ fit distinctio sectarũ sed ꝓfessionũ. Per hec male reꝑhẽdit Cardi. de zaba. Zencelinũ in cle. in plerisq; de elec. quia falsa est cõclusio sua q̃ appellatione populi nullo modo veniãt clerici. ¶Secundo confirmari potest conclusio supradicta: quia istud statutum respicit cõmunem vtilitatem scilicet ad conseruationem domuum. Et ita ligari debent clerici secundum nota. per Ioan. de pla. §. Item lex iulia. institu. de publicis iudicijs colum. tertia. vbi querit. Vtrum statuta laicorum cõtra arma portãtes ligent clericos. Et primo arguit q̃ nõ: quia non sunt subditi statuentibus. l. j. C. de summa trinitate. cum similibus. Tamen contrarium concludit: quia in his que concernunt publicam vtilitatem comprehenduntur clerici per. l. addictos. C. de episcopali audiẽ. Adde bo. tex. in. l. ad instructionẽ. C. de sacrosanc. eccle. vbi notat Iaco. butriga. & Bal. & Albe. Ibi tenent q̃ clerici tenentur contribuere pro vijs publicis reficiendis: cloacis curandis & similibus. Adduco bo. tex. in autentico de heredi. & falci. §. finali. vbi comprehenduntur ecclesie propter fauorem publicũ. vide glosam in capitulo primo de testa. Adde Barba. in. l. nullus. C. de cursu pub. vbi dicit q̃ si societas armatorum depredetur territoriũ possunt clerici grauari ad collectas pro tutanda & conseruanda ciuitate ab ipsis. Adde quod dicit Salice. in autentica Cassa. C. de sacro. eccles. in vltima col. vbi dicit q̃ si statuto caueretur q̃ in alienatione rei immobilis fienda per minorem debeat interuenire consensus agnatorum, si clericus minor donauit sine hac solennitate non valet talis donatio: cũ enim tale statutũ cõcernat bonum publicum comprehẽduntur clerici. Adde Bal. in capitu. clerici de iudicijs. vbi dicit q̃ statutũ est iuridicũ nec cẽsendum ꝓtra libertatem ecclesiasticam quod conditum est fauore publici & communis boni. Subiungens q̃ respublica equiparatur ecclesie per capit. fina. de sacrosanct. eccelsijs.

Statutũ respiciẽs cõmunẽ vtilitatẽ clericos ligat.

Clerici tenentur ad refectionẽ viarũ publicarum.

Statutum ꝓ publica vtilitate nõ dr̃ esse contra libertatẽ ecclesie.

¶Tertio principaliter vt consonant argumenta vtriusq; partis in numero: quia si consideres iura ꝓhibẽtia laicis statuta in clericos semper loquuntur quando vergunt contra libertatem ecclesiasticam vt in. c. j. de iureiur. in. vj. vbi Dominicus a cõtrario sensu arguit ibi expresse q̃ vbi non est contra libertatem ecclesie valet. Subiungens bonũ tex. esse ibi ꝓ confirmatione opinionis Bar. in dic. l. cunctos populos. vbi tenuit q̃ statutum laicorum simpliciter loquens comprehẽdit clericos. ad idem vide tex. in. cap. primo. de cõsuetu. vbi dicit tex. q̃ consuetudines laicorum graues ecclesijs nõ ligãt ecclesias. Exponit ibi Bal. puta quia sunt contra libertatem ecclesie. Ad idem pondera c. fina. de reb. eccle. non alienandis extra. & di. c. eccl'a de constitu. Modo sic est q̃ istd statutũ nõ est cõtra libertatẽ ecclesie: quia vel dicitur contra libertatem ecclesie: quando contra ius commune vt. c. fina. de immuni. eccle. in. vj. vel quando contra priuilegia concessa clericis & ecclesiasticis personis a papa vel principe scdm Innocẽtiũ in. c. nouerint de sentẽ. excõmunicationis. & Bar. in dic. l. cunctos populos Cy. in dic. autentica Cassa. vel quia redderentur clerici magis timidi vt determinat in simili Bar. in dic. auctẽtica Cassa. per. l. primam. §. que onerande. ff. qua re actio non datur. Quodcũq; horum volueris non potes videre q̃ istud statutũ sit contra libertatem ecclesie ergo &c.

Respublica ecclesie equiparatur.

Q̃n dicat statutũ cõtra libertatẽ ecclesie

¶Sed hanc opinionem tenendo opus esset respondere ad fundamenta aduerse partis.

Rñsio ad fundamẽta partis negatiue.

¶Et primo ad decisionem Matthei Mathesilani singulari suo. cxj. Dic scdm Ioannem Baptistam de castelliono in additionibus ad eum q̃ decisio sua falsa est. Et ad dic. c. ecclesia quo mouetur Mattheus: respõde vt supra vt etiam respondet Felinus in dict. ca. ecclesia col. xxvij. in fine q̃ scilicet procederet ille tex. quãdo laici specifice de clericis disponerẽt: secus autem si nullam de clericis facerent specificationem: quia tunc nullam sibi videntur arrogare iurisdictionem in clericos. Et per hoc satis erit responsum ad secundum fundamentũ supra relatũ: quia nõ datur habilitas specifice a statuto clericis: sed sub illa gñalitate statuti cõprehẽdũtur tm̃modo ex quo agit̃ de clericorũ fauore. sec9 aũt si ageretur de odio & statuerẽt expresse in clericos laici vel cõsuetudinẽ introducerẽt. Item qa in specie nõ possũt statuere tm̃ in genere sec9 argu. c. ex literis de iure pa. & l. quedam. ff. de acqui. re. domi. cum similibus.

Aliqua in genere p̃mittunt̃ q̃ in spẽ phibentur.

Et iō dicit glo. singu. in. c. filijs. xvj. q. vij. q̄ licet iudex laic⁹ nō possit specialiter de iure patronatus cognoscere argu. c. decernimus de iudicijs. secus in genere & cum vniuersitate. Et ita in facti contingentia consuluit cardina. de zabarel. vt refert in dic. c. decernimus. Facit etiam dictum Ange. in trac. de inuentario: qui solet poni sub titulo si cui plus q̄ per. l. falcidiā vbi dicit q̄ citatione generali omnium creditorum veniunt etiā clerici. Item plura tacite permittūtur que expresse nō vt. l. ij. §. sed quia C. de iura. calū. nota in. c. si anni. de iudi. in. vj. in cle. dispendiosam de iudi. Sed adhuc an in specie dubium est vt infra dicetur: ideo forsan rectius poteris respōdere quod in odium clericorum statuere non potest in fauorem secus. Et ideo dicit Paul. de cast. singulariter consi. clxxj. col. fina. in antiqua impressione q̄ non valet consuetudo q̄ clerici non succedant in maioribus domibus: hoc tamen cum moderamine posito per Panor. in. c. j. de ope. no. nuncia. extra scilicet in statutis aut cōstitutionibus principum vel in statutis inferiorum a principe: quando non imperiose disponunt tanq̄ habētes iurisdictionē sed merum fauorem afferunt. ex quo infert q̄ stāte statuto q̄ masculis existentibus femine nō succedāt clericus sub hoc statuto comprehēdetur & excludet feminā. de quo diffuse videas p Albertū brunū in suo trac. de statutis feminas & cognatorū lineā &c. arti. vj. ij. q̄stiōe principali. ¶ Ad fundamēta autem And. Barba. respōde. Primo dum dicit q̄ nec fuit voluntas nec potestas statuentium nec inducentium consuetudinem: negādum est de potestate: diximus de volūtate: patet. quia presumitur animus statuentium aut consuetudinem inducentium ratione fulcitus Ratio autem dictat q̄ ꝓpter clericatum quis non sit deterioris conditionis. Et ita ergo nō est mirandum maxime cum respu. in sacris sacerdotibus & magistratibus cōsistat vt est tex. in. l. j. §. huius studij. ff. de iust. & iur. Accedat aureus tex. in. c. sunt plurimi. vi. q. j. in fine vbi dicit tex. Peius malū fore non existimo q̄ christianos suis inuidere sacerdotibus: ideo nō obstabit illud quod habet in. c. clericis de immuni. eccle. in vj. quia constitutio illa reuocatur p cle. vnicam de immuni. ecclesiarum. quia processerat ex indignatione quā habebat Bonifa. viij. i Philippum regem francie. Et ideo dicit glos. in cle. vnica de immunitate ecclesiarū q̄ rex frācie fuit causa passiua illi⁹. c. cleri. & fuit ipe idē causa actiua reuocatiōis. Tñ verba illa in pricipio dic. decre. clericis nō fuerūt causa principalis reuocationis: quia etiā alijs iurib⁹ cauet vt refert glo. in dic. c. clericis in ver. antiquitas. Sed auctoritas illa debet itelligi de malis iclericis in quos iura ciuilia & etiā canonica iuehere voluerūt etiā penā augmētādo poti⁹ q̄ in alijs. Et ideo dicit tex. in. l. presbyter. C. de episc. & cle. multomagis etenim pena digni sunt quib⁹ cum plurimū honoris per nostram iussionem de latum est si in occulto inueniantur crimine bonos auté clericos stat⁹ laicalis qb⁹ potuit priuilegijs & ꝓgatiuis donauit vt diffuse videre potes i tit. de sacrosan. eccle. i tit. de epis. & cle. & alijs infinitz locis iurz ciuilis. patet de priuilegijs cōcessis ab impatore p quos nisi adfuisset volūtas & ptās neutiq̄ data eis fuisset ¶ De ipsis mal⁹ clericis. Adde specu. i titu. de istrumēto edit. §. xiiij. versi. item pone. & in titu. de lega. §. fina. vbi habet q̄ sacerdotes sunt dei legati & eorum iniuria ad Iesum Christū spectat. Sed prohdolor in probrum sacerdotum multitudine boni etiam longe deterius q̄ diaboli in omnibus ludibrio sunt neq; de ipsorum sanguine vindicta sumitur. Vnde possumus citharizare planctū Hieremie prophete. patres nostri peccauerunt & non sunt & nos eorum iniquitates portamus.

¶ Ad secundum fundamentum & tertium dic q̄ hec duo fundamenta fuerunt. Cy. in. l. ij. ad finem. C. que sit longa cōsuetudo. vbi primam opinionē supra relatam tenuit his duobus fūdamētis. Primo qñ dicit q̄ qualitas clericatus reddit clericos diuerse speciei a laicis Respōde q̄ hoc verum est, sed non immutat extensionem priulegij in fauorabilibus statui clericali facit. qđ nota. dicit Pe. de Ancha. in. c. fina. de offi. delega. in. vj. vbi dicit q̄ per monachationem non desinit esse quis ciuis sue ciuitatis per. l. ordine. §. finali. ff. ad municipa. Et per dignitatem superuenientem. Prima ciuilitas non tollitur. l. fina. ff. de senato. Et ideo dicit Bal. in. l. deo nobis. C. de episco. & cleri. & Paul. de cast. in. l. sub conditione. ff. de libe. & posthu. q̄ per ingressum religionis quis liberatur a patria potestate quatenus ei esset incommodum: sed non quatenus ꝓdesset ei vel monasterio ex persona ipsius puta quoad successionem. Ad hec vide Felinum in. c. dilectus. ij. col. iiij. de rescriptis. Et inquātū de cardinalib⁹ loqtur supra barba: allegās ꝓsiliū Petri de Ancha. Dic q̄ ꝓcedit in odiosis sicut in simili dicit Ludo. de Roñ. cōsilio cētesimo nonagesimo octauo. vbi dicit q̄ i materia odiosa clausula et

Plura tacite pmittūtur q̄ non expresse.

Nullū malū pei⁹ est q̄ xp̄ianos suis inuidere sacerdotibus.

Mali clerici sūt grauius puniendi q̄ laici.

Aureū dictū specu latoris in malos sacerdotes.

Per monachationē nō desinit quis eē ciuis.

Vtrū sub gr̄ali dispositione cō prehendā tur cardinales.

omnes alios non comprehendit cardinales in materia odiosa quasi voluerit innuere secus in fauorabili. de hoc meminit Felinus in capitu. cum in iure de offic. delega. vbi tangit an credatur cardinali sine literis. Adde eundem Felinum in capit. ad aures de rescrip. col. vij. vbi dicit q̄ rōnes allegate q̄ sub gñalib⁹ verbis nō cōprehēdātur cardinales sunt demōstratiue & nō persuasiue: imo refert plures tenētes q̄ etiā in materia odiosa veniāt: signanter Io. monachū sibi cōtrarīū in extrauaganti. Excōmunicam⁹ in ver. clericos. vbi retractat qđ dixerat ī. c. j. de scismaticis in. vj. quia cum ipemet cardinal' eēt merito suspect⁹ erat & cōtra predictum cōsī. Petri: adducit ibi Felinus Frācisquinum Pauinum: auditorē rote in cōmētarijs extrauagātis ad onus vbi dicit q̄ sepe iudicatū fuit in Rota q̄ regule cācellarie & alie dispositiones ligēt cardinales: quicquid dicat Petrus & Ludo. de Ro. Et ita parū faceret qđ pro se allegabat And. Barba. & ad illū tex. quē dicit se allegare cōtra antiquā & modernā iuris prudentiam in. l. ligni. §. filius. ff. de lega. iij. rñderepotes vt ipsemet respondet in dic. R. de re. ecclesie non alie. colū. xxxix. q̄ pcedit hoc ex stricta significatiōe: sed in larga & āpla sec⁹.

¶ Vltimo nō obstat q̄ clerici sunt maiores & capita laicorum: quia eo stante & concesso appellatione capituli licet regulariter nō veniat prelatus glo. in cle. ij. in ver. eis de etate & qualita. tñ recipit illud dictum plures limitationes vna qñ materia esset communis capiti & suis mēbris per. c. ea noscit de his que fiunt a prelato. Itē qñ materia eēt fauorabilis scdz Felinū vbi latius tāgit in prohe. decreta. col. iij. & iiij. Et ad hoc vide Barb. in. R. de rebus eccle. non alie. col. xxxix. vbi hoc modo soluit istud obiectum. Et secundo dicit q̄ in rebus temporalibus que sunt ipsorum laicorum clerici nō sunt caput laicorum: quinimo ecclesia in rebus temporalib⁹ vtit̄ legib⁹ ipialib⁹ vt ē tex. eleg. c. cū ad verū. xcvj. dist. Et ita satisfactū erit oppositiōib⁹ aduerse partis & cōclusio nostra idubitata manebit. Et ita consuluit And. Barba. ex nimia subtilitate sibi contrarius in persona cuiusdem fratris dominici vt ipsemet fatetur in dic. rubri. de rebus eccle. non alie. col. xxviij. & col. xvij. ¶ His adde nouissime Rochū de curte in suo trac. de consuetu. q. xj. col. v. vbi dicit q̄ licet consuetudo laicorum regulariter non cōprehendat tamen fallit nisi cōsuetudo esset fauorabilis & priuilegiatiua per tex. in dict. c. dilecti de foro compe. & tex. in. l. omnia priuilegia. C. de episco. & clericis. Et subiungit in col. sequen. q̄ immo poterit allegari statutum tale contra clericum quādo in eo casu Canon non disponit argu. c. j. de no. ope. nuncia. etiā suppposito q̄ aliqua pars statuti faciat contra ipsum: immo fortius multum singulariter voluit Panor. in dict. c. j. & ī dic. c. ecclesia q̄ nedū si statutum sit generale comprehendat clericos immo etiam si speciale de clericis disponat in eorum fauorem valet. Et ideo ibi in indiuiduo determinat q̄ si statuto ciuitatis cauetur q̄ primogenitus clericus excludat ceteros fratres ab hereditate paterna tale statutum valet. Sed And. barb. in dic. Rub. col. xxviij. contrarium tenet. Nam dicit ipse priuilegium qđ emanauit per medium constitutionis sortitur naturam constitutionis. glo. singula in prohe. clementi. Modo sic est q̄ laici in clericos constituere specifice nō possunt per. c. ecclesia de constitutionibus quod inducit. Nam prefatio legis demonstrat finalem intentionem condentis. l. regulas. §. licet ibi nutum constitutionis demonstrat de iur. & fac. Ignorantia. & ad hoc est tex. similis in. l. finali. ff. de here. instituе. cum aliis allegatis per eum: sed prefatio in dic. c. ecclesia ē q̄ laicos obsequēdi manet necessitas non auctoritas imperandi. Et ita videtur satis probare ille tex. q̄ statuere specialiter de clericis nō possunt. & certe sine calumnia credo q̄ probet ille text. q̄ etiam in fauorem statuere non possunt specialiter de clericis. quid enim expressius dici posset q̄ cantat ille tex. formaliter ibi. A quibus si quid motu proprio statutum fuerit quod ecclesiarū etiam respiciat commodum & fauorem: nullius firmitatis existit nisi ab ecclesia fuerit approbatum: & hoc quando imperiose fieret statutum vt supra deduximus: vel nisi faciamus differētiam inter ecclesias & clericos quod adhuc vix bene sustineri posset nisi adhuc dicamus q̄ clerici possunt in duplici qualitate cēseri iure laicali inquantum laicalia possident & iure spirituali inquantum spiritualia. Nec est nouum vt vna eademq; res diuersis respectibus diuerso iure censeatur vt notatur ī. c. Raignaldus de testa. & melior est tex. de iure in. c. a collatione de appella. in. vj. Circa quod tamē cogita quia non firmo: sed vbi in genere considerantur clerici non est dubium secundū predictam conclusionem: immo apertius licet dubitabilius longe determinat Barba. in dic. rub. per. xxv. colum. q̄ statutum q̄ subditus non possit alienare rem immobilem in non subditum sine solutione gabelle ligat clericos: quod firmat vigintiquinq; fundamentis: vt

Appellatione capituli qñ veniat prelatus.

Consuetudo laicorū fauorabilis & priuilegiatiua.

ua clericos comprehēdit.

Prefatio legis demōstrat finalē itētionē cōstitutionis.

Excusatio Barba. de variatione.

ibi vide per eũ. Aduerte tñ q̃ And. Barba. i. c. quod clericis de for. cõpe. col. xvj. facit mẽtionem de isto apparatu. sed ibi dicit q̃ tempus (scdm dictuz Terẽtij) alios mores aliam vitam postulabat. Et iuxta prophetam. Iunior fui & senui. Et Paulum dicẽtem. Cum eram paruulus loquebar vt paruulus: sed postq̃ vir factus sum/euacuaui ea que erant paruuli. Et illud Hieronymi. Scribim⁹ indocti doctiq; poemata passim. postea col. xxj. tenet contra id quod tenuit in dic. rub. Subiungens q̃ licet alias consuluerit contrarium nõ est mirandũ: quia propter diuersa phantasmata quotidie generãtur in nobis diuerse intellectiões scdm Phũm. iij. de anima. glo. in. l. de tutella. C. de in integrum restitu. minorũ. & ibi Bal. sed quicquid dicat adhereo cõmuni opinioni vt supra. Vide etiã eundem Barba. in. c. ecclesia de constitu. extra iij. col. versic. nunc vero aliter est dicendũ cum sex. col. & seq. vbi concludit q̃ licet statutũ laicorum non liget clericos vt statutũ: ligat tñ ex mente & sic vt honestũ pro quo adducit beatũ Thomã dicẽtẽ in simili q̃ lex positiua non ligat principẽ: sed verũ est quo ad vim coactiuam & nõ quo ad directiuam: ita dicẽdum de statutis laicorum erga clericos. Et pfecto miror q̃ tantus vir tacuerit. l. digna vox. C. de legi. vnde dictum istud beati Thome sumpsit originẽ. Adde ad hoc etiã Bal. in. l. nemo. C. de senten. & interlocu. vbi de legibus imperialibus erga francigenas ita videtur loqui.

Propẽ diuersa phãtasmata gñantur in nobis diuerse itellectiones.

Qualr lex positiua liget principem.

¶ Et pro confirmatione conclusionis cõmunis attende q̃ consuetudo ista non habet contradictionem canonũ: & sic comprehẽdit etiã clericos: si enim lex secularis ligat clericos vbi nullum cõsideraturius canonicum. vt. c. j. de noui. ope. nũcia. Ergo & consuetudo cum sit lex inter eos inter quos est introducta. c. cum venissent supra de eo qui mittitur i possessionem causa rei seruande. Et ideo Rochus de curte in tract. de consue. q. xj. col. x. ibi octauo regulam cõmunem q̃ statuta & consuetudines laicorum non ligant clericos limitat quãdo contradicunt canonibus al's sec⁹. Item qñ cõsuetudo est indifferens: ita q̃ nõ est simpliciter fauorabilis clericis/clericus potest vti in suum fauorem. Ita dicit Rochus de curte in tract. de consuetu. versicu. vndecimo quero. col. Ibi qñ mo. per tex. in. c. si in adiutoriũ. x. distinc. & allegat Bal. in repeti. l. de quibus de legi. col. xvj. & do. Iasonem: quẽ appellat cõmunem p̃ceptorẽ in eadem lege col. iij. quod tñ est verum scdm ea que dicentur in sequenti questione. ¶ Nouissime qñ vt vult tex. in. c. liquido. de consecra. distin. iij. Ibi vltimum hoc voluit infigere cordibus. & ibi glo. in ver. infigere dicit post Tullium in Rhetoricis q̃ validiora argumenta in fine ponenda sunt. Ideo pro corroboratione eorum que in precedentibus diximus inter cetera hoc vnum considera per quod lucide probatur clericos ius primogeniture consequi debere etiam dispositione iuris diuini. Nam in veteri testamẽto legimus q̃ primogeniti sacerdotes erãt: & in sacris ministrabãt. iuxta illud quod habetur Exodi. xiij Sanctifica mihi omnem primogenitum quod aperit vuluam in filijs Israel. & Exod. xxij. ad finem vbi dicitur. Primogenitũ filiorum tuorum dabis mihi. & Exodi. xxxiiij. Oñe quod aperit vuluam generis masculini/meum erit: & hoc in lege nature vsq; ad Aaron. Quo tẽpore desierunt primogeniti esse sacerdotes: & successerunt loco eorum Leuite. vt habetur Numeri. iij. Ego tuli leuitas a filijs Israel pro cunctis primogenitis filiorum Israel: tradidiq; eos dono Aaron: & filij eius de medio populi vt seruiant mihi pro Israel in tabernaculo federis & orẽt. Et hodie pro leuitis successerũt nobis illi quos presbyteros appellamus. vt est tex. in. c. cleros. xxi. distinc. §. presbyter. vnde declarat vnde dicti sunt presbyteri. Et deinde subiungit q̃ presbyteri leuite ex nomine auctoris sunt vocati. De Leui enim leuite exorti sunt: a quibus in tẽplo dei mystici sacramenti mysteria explebantur. Subiungẽs q̃ ad diacones recte istud referri potest vtcunq; sit siue per leuitas presbyteros siue diacones intelligamus: hoc tñ est indubitatum q̃ persone ecclesiastice successerunt in locum leuitarum: ita q̃ decime que tempore veteris testamenti leuitis soluebãtur: viri ecclesiastici hodie accipiũt. vt habetur in. c. j. de decimis. vbi dicit Abbas Panor. in. iij. notabili q̃ hoc interest inter veterem illam legem & legem gratie: quia illo tẽpe soli illi admittebantur ad mysteriũ ecclesiasticũ siue clericatũ qui erãt de tribu Leui. Sed hodie vnusquisq; admittitur etiã si primo fuerit iude⁹. vt. c. eã te. de rescriptis extra. ¶ Nunc subsumam⁹ sed sic est q̃ priogeniti tẽpe veteris testamenti etiam sub lege nature habebant iura primogeniture & eis gaudebant. iuxta illud quod habet Geñ. xxv. Vẽde mihi priogenita. vbi exponũt doctores de iurib⁹ primogeniture. Ad idẽ est tex. Geñ. xlij. Ibi. Sed erũt corã eo primogenitus iuxta primogenita sua &c. cũ silib⁹: ergo clerici iurib⁹ priogenitur vti dñt sicut & illi priogeniti qui sacerdotes erãt vtebant: quia subrogatũ debet sapere naturã

Validiora argumẽta in fine ponẽda sunt.

Presbyteri loco leuitarũ successerunt. Vnde dicti leuite.

Antiquit⁹ soli de tribu Leui admittebantur ad clericatũ.

Do. Iason cõis preceptor.

Subrogatũ debet

sapere naturam eius cuius loco subrogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. c. ecclesia. extra: vt lite pendente. c. statutum. §. in nullo de rescriptis in sexto. cle. vnica. de supplet. negl. prelato. maxime quia illa est natura primordialis & accidentalis. quo casu nō est dubium subrogatū sapere naturam eius cuius loco subrogat: vt nota. dicit Anto. de butrio. in dic. ca. ecclesia: vt lite pendente. Felinus in. ca. si pro debilitate. colūma scda. de offi. deleg. extra. Cogita ne hec ratio sola persuadeat ius primogenitu re clericis primogenitis adiudicādū: maxime si teneamus q̄ iura primogeniture que hodie invsu sunt originē habeant & primordiale initium a iure diuio illo veteris testamēti. de quo supra diximus. Ex abundanti considerādum est etiam quod notabiliter dicit Roch⁹ de Curte in tract. de consuetudine. xj. q. col. ix. versi. Vndecimo limita. vbi dicit, q̄ conclusio communis, scilicet consuetudines laicorum non ligare clericos, limitatur in feudis secundum Hostien. Anto. de butr. & Panormita. in. ca. quod clericis. de foro competen. pro quo adducit tex. in. ca. ceterum. ca. verum. & cap. ex transmissa. de iudi. extra. Sed ius primogeniture vt plurimum consistit in rebus feudalib⁹ vt infra videbimus. Et ita nō est mirum si tales consuetudines etiam ligent clericos. Hinc ad euidentiam precedētium & subsequentiū opportune occurrit Questio. ¶ Vtrum clericus succedere possit in feudo. Questio est pro facto ardua & notabilis. Circa quam Doctores q̄plurimi insudarunt. inter ceteros autem videas Franciscum in libro feudorum. in tertia parte, versic. Decimo principaliter, vbi per. viij. col. hanc questionem prosequitur dicens in principio q̄ hec questio alias fuit i facto in psona reuerendi Domini delphini delapargola tunc episcopi parmensis. & ibidem refert docto. qui hanc questionem latissime determinauerunt. Quos ego non referam ea de causa Et vt ad rem deueniatur. Considera q̄ ipse ordinatissime procedit duas principales opiniones ponendo circa hāc questionem, vnā affirmatiuam alterā negatiuā, & sequaces vtriusq; opinionis laboriosissime cumulat fundamenta superadijciens ad vtrāq; opinionē. Tādem se resoluit dicens, q̄ hec difficultas ab alia dependet. s. an cleric⁹ vasallus possit dño seruire p substitutū. quā qōem negatiue determiat & mouet tribus fundamentis. Primo, quia q̄ primū aliquis est effect⁹ cleric⁹, ipso iure & incontinenti feudū amittit p tex. in. c. qui clericus si de feudo fuerit q̄trouersia in vsibus feudorū: quod fundamentū simliter facit And. Barba. in Rub. de feudis. col. j. inducens hoc modo. si vassalus ꝓpter clericatū priuatur feudo p illū tex. a fortiori impedier p clericatū feudū acq̄rere/quia turpi⁹ eijcitur q̄ nō admittit hospes ca. q̄admodum de iureiur. cum similibus.

Vtrū clerici i feudo succedant

Turpius eijcitur q̄ nō admittitur hospes.

¶ Secundo mouetur per. c. j. de milite vasallo qui arma bellica deposuit, vbi habet q̄ conuersus amittit feudum, ergo multo fortius cleric⁹ quia ꝙuersus non est in aliquo ordine sacro & de iure reputat psōa laica, c. ex eo in fine de elec. in sexto. ¶ Tertio mouetur p. c. j. de beneficio femie, vbi habetur q̄ cleric⁹ in beneficio feudi paterno nullomodo succedere pōt. Sed negatiua denotās impotentiā significat ipossibilitatē & necessitatem p̄cisam. l. nō pōt. ff. de furtis. l. nemo. ff. de lega. j. Bar. & oēs i. l. gallus in prin. ff. de libe. & posthu. Ad hoc vide glo. in. c. primo. de regu. iur. in. vj. in versi. non pōt. Et ita concludit q̄ non pōt clericus per se vel p substitutū seruire & p cōsequēs feudū habere. Quā tñ ꝙclusionē nouē modis limitat Sed cōtrariam ptem fouētes mouent aliquib⁹ fundamentis & his inter cetera precipuis.

Negatiua denotans impotentiam significat necessitatē precisam.

¶ Primo, quia clerici succedere debēt: vt laici. l. deo nobis & auctē. p̄sbyteros. C. de episco. & cle. iūcta. §. & quia vidimus. c. vnico qui feudū dare pñt, vbi habet q̄ oēs masculi descēdentes vsq; in infinitū succedere debēt in feudo. ergo & clerici cum non debeant esse deterioris cōditionis, vt supra declarauim⁹. Alias quis retraheretur a susciepiēdo clericatu, quod est contra tex. in. §. sed hoc presenti in aucten. de sanctissimis epis. ¶ Secundo principaliter, quia non sint audiendi quorum non interest. l. prima. ff. de appella. recipien. Sed dñi feudalis non interest, dūmodo ipe clericus p substitutū seruiat: quia vasallus per substitutum seruire pōt. tex. in. c. si ignoti, si de feu. fuerit controuersia. & in. ca. prio. §. firmiter. Et ibi And. de Iser. de prohi. feudi aliena. immo hoc vtili⁹ erit ipsi dño feudi cū clericus sit expers exercitij bellici si substituat aliquē qui aptior sit ad rem bellicā. arg. l. semel. C. de re militari. libro xij. Plus etem valet in armis paucitas docta q̄ multitudo indocta, vt inquit Vegetius de re militari. Et per hec duo fundamenta cōtinentur sex que solent fieri pro sustentatione hui⁹ partis affirmatiue. de quib⁹ videas per ipsum Frācisquinū loco supi⁹ allegato. co. ij. vbi dicit opinionē negatiuā cōmuniorē esse & p ea concludit. & ad hec fundamēta opiniōis aduerse responde vt per eum ibidem. columna quinta. Nouissime pro expeditione huius questio-

Clerici nō debent deterioris eē cōditiōis q̄ laici.

Plus valet in armis paucitas docta q̄ multitudo indocta.

nis repperi quendam neotericum Bartholomeum de Chasseneuz qui amplo stylo consuetudines burgūdie interptatus est sub titu. de feudis.§. quito. versicu. incipiēte. Excepte les religieux/vbi hanc questiōem pulchre examinat & quasi de verbo ad verbū dicta predicti domini Franciscquini refert tacito tamen auctore, quod in tāto viro plurimū vitupādū est/quia aucupari voluit indutus plumis alienis vt vtar verbis Feli.i.c.ex pte.col.iij. circa mediū de rescrip. extra. Benignū eteñ est & plenum ingenui pudoris est fateri per quos ꝓfeceris.& obnoxij ꝓfecto animi & infelicis ingenij deꝑhendi in furto malle q̄ mutuū redde revt pulcherrie inquit Io. And. in prin. nouelle ad sex. post Plinij secundū ad Vespasianū Et visis scriptis suis ꝯperies nihil suū esse nisi in vltima limitatiōe, quia Frācisquin⁹ nouē tantūmodo limitationes ponit, ipse autē decē Et vltima limitatio est multum nota. vt scilicet non habeat locū hec cōclusio cōmunis vbi esset cōsuetudo in contrariū in aliquo loco: quia illa ꝯsuetudo specialis derogaret generali consuetudini feudorū, quia generi per speciē derogatur. c. Aubertus de feudi ꝯmissiōe prout est (dicit ipse) in regno Frācie quia de cōsuetudie regni clerici succedunt in feudis, vt refert Ioan. Fab. institu. de legit. agnato. tutel. in princi. Sed limitatio de se satis colligi poterat ex dictis ipsius Franciscquini loco supra allega. col. vj. vbi formaliter dicit, q̄ stante consuetudine q̄ cleric⁹ succederet in feudo tūc ꝓpter ꝯsuetudinē succederet cl'icus prout in terminis determinat And. de Iser. in. c. j. in prī. de cleri. q inuestiturā fecit. de reliquis limitatiōib⁹ vide per dictum Franciscquinū loco supra allegato. Et de hac questione hec sufficiant.

Benignū & plenū ingenui pudoris est fateri per quos profeceris.

¶Questio.xxv.

¶Vtrum filius primogeniti filij regis preferēdus sit patruo suo eiusdem regis secundogenito tanq̄ primogenit⁹ in iuribus primogēiture presertim in regno aui sui.

Etus fuit questio, vt inquit Vlpianus iurisconsultus in lege vetus. ff. de vsufruc. Et dubio ꝓcul indifficilis, vt vtar verbo iurisconsulti Scevole in lege gallus.§. finali. ff. de lib. & posthu.

An in regno preferatur in iure primogenite nepos ex primogenito patruo, vel econtra patruus filio primogeniti.

¶Circa quam questionem doctores pro plena extricatione totis, vt aiunt, pedibus manibusq; insudarūt, vsq; adeo tamē indigesta est vt & hodiernis temporibus adhuc refricanda veniat hec questio nisi vbi consuetudine specialiter prouisum est, & hoc propter doctorū auctoritates vtrīq; contendentium: quod etiā ex veteribus annalibus liquido constare poterit. ¶Otho Imperator inter patruum & filium primogeniti litem hanc casu gladiatorio dirimēdam esse iudicauit, quod actum est & nepos siue filius primogeniti victoriam reportauit. Refert Do. Iaso. in. l. maximū vitiū. C. de libe. preteritis vel exheredatis. co. ij. idē Do. Ia. post berthachinū aduocatum consisto rialem in repertorio. in. l. is potest. ff. de acqui. heredi. col. v. de hoc est glo. pragmaticaria. in ti. de nūero & qualitate cardinalū in ver. fratres. ¶Grauitatē etiā q̄stiōis hui⁹ testat̄ q̄ de rege roberto Sicilie narrat̄, q cōtra regē vngarie obtinuit, q̄uis ipse Robertus Rex secundo genitus esset, & rex vngarie filius primogeniti. Et tamē ipsemet Rex robertus in casus contingentia vbi hec ventilaretur questio, de comitatu sancti Seuerini super iure primogenitu re sententiauit & pronunciauit Auinioni presentibus cardinalibus sancte Marie in aquino & sancti Theodorij pro nepote filio primogeniti contra patruum secūdogenitum, vt refert latissime Ioan. de Lauduno in allegatione supra hac discordia quam recollegit. Cui⁹ recollectionem correxit & recognouit Oldrad⁹ de laude & hodie inseritur inter Oldradi concilia. conci. ccxxiiij. ¶Tāta est etiam huius materie arduitas, vt Bald. qui vt satis compertum est, subtilissimus iuris interps fuit in hac qōne oculos se nycticoracq; gerere asserat in lege. ex h⁹ iure. ff. de istitu. & iure. colūna secūda. versicu. Sexto queritur. Tamen in pluribus locis hanc questionem attigit vt infra deducemus. ¶Hanc questionem tetigit Alex. de Imo. etiā in filio Iudei. conci. cccliij. in secundo volumine, in fi. sed nihil resoluit & credo, ꝙ cōciliū illud sit diminutum. Hanc etiam tangit Martinus de Laude in suo epitomate de priogenitura sed non satis ample iudicio meo pro grauitate & magnitudine materie. Et ideo profundius rem acu tangendo in discussione huius questionis tam ardue omnes doctores/qui de hac questioue vsq; ad hæc secula scripserunt, saltem qui mihi occurrerunt in scribendo hoc

De Ottone Imperatore.

De Rege Roberto Sicilie

Pulchrū dictū Bal. de arduitate hui⁹ questiōis.

ordine solatij gratia referemus captato exemplari a schola Socratico⁹ in qua vt inquit Hiero. contra pelagianos solitum erat i dubijs oia que dici possent vtrinq; adducere vt perspicatius veritas eliceretur. Imprimis ergo eos qui partes filij secundo geniti cõtra nepotem ex filio primogeniti tutati sunt. Secũdo econtra referem⁹ docto. qui partes filij nati ex primogenito contra secundogenitũ defenderunt. Tertio & vltimo quid pro resolutione huius q̃stionis sit dicendum concludemus.

¶ Primo ergo sciendum est plures profundissimos doctores vtriusq; iur̃ tenuisse secundo genitum preferendum esse filio primogeniti.

Guillermus de sãcto Geminiano primus pro patruo.

Imprimis hãc partem tenuit quidam Guillermus de sancto Geminiano vtriusq; iur̃ doctor & in Romana curia aduocatus vt refertur in p̃allega. conci. Oldradi. Et mouetur: quia filij in capita ex filio nepotes in stirpem succedũt vt est text. in §. primo i auctentico de heredi. que ab intesta. deferuntur collatio. ix. & de iure antiquo. C. Soror in secundo gradu fratrum filijs preferebatur illa ratiõe pretensa q̃ soror fratri defuncto attinebat in secundo gradu & defuncti filij fratris defuncto de cui⁹ hereditate agitur, sunt in gradu tertio constituti. C. de legiti. heredi. l. consanguinitatis. Et ita non mirum est si per rationem illius. l. secundogenitus qui est in gradu prior preferatur filio primogeniti cum tempore mortis aui patruus nepotis etate maior, & sic primogenitus & gradu proximior reperiatur, maxime quia ius primogeniture est priuilegium personale qđ nõ potest ad heredem trãsmitti per. l. licet. ff. de regu. iu.

Nõ est p̃sumendũ pricipẽ alicui velle ius suũ auferre.

Et hoc sic est verum (dicebat) etiam si a principe in contrarium fuisset priuilegium obtentum quia presumendum est q̃ per obreptionem obtentum fuerit: quia non est presumendum q̃ princeps per rescriptum velit alicui ius suum auferre. l. secũda. §. si quis a principe. ff. ne quid inloco publico. adde bonũ tex. in c. quãuis. & c. si propter tua debita de rescriptis in sexto. & in c. si post̃q de p̃bendis in sexto. & licet omnia censeantur principis esse, hoc est quoad protectionem, non autem q̃ in mei codicis aut alterius rei vendicatiõe mihi sit rationabiliter preferendus secundũ Glo. in. l. bene a zenone. C. de quadriennij prescriptiõe. de quo. j. latius dicetur vlti. lib.

Qualiter dicãt oia esse principis.

R. Plãterij scds.

¶ Secundo quidẽ R. planterij legum doctor, & in Romana curia aduocatus hanc partem patrui sustinuit his rationib⁹. Primo quia filius primogeniti in iure primogeniture patrem representare nõ potest. Nam si quis habens filium, & ex eo nepotem filium exheredet, & extraneum sub conditione instituat si pendente conditione post mortem eius de cui⁹ hereditate agitur moriatur nepos volens rũpere testamentum: quasi preterit⁹, nõ auditur. quod esset si patrui sui p̃sonam representaret, aut locum per tex. in. l. si quis filio exheredato. ff. de Iniusto rupto & irrito testamento. Secundo quia vbi liberti filij⁹ morit superstite patroni filio in illo iure patronatus nepotẽ excludit. l. si libertus. §. primo. ff. de bonis libertorum. sic in proposito vbi de iure primogeniture tractatur filij⁹ tempore mortis eius de cuius hereditate agitur primogenitus nepotem excludet. Item quia vbi cũq; cessat ratio legis, cessat & lex ipsa. Modo sic est q̃ antiquitus non erat differentia etatis in feudorum successionib⁹ sed sexus tantũmodo, vt in c. primo de natura successio. feu. Cõsuetudo autem aut ordinatio preferre voluit primogenitum. Hec causa cessat in ꝓposito: quia iste nepos tẽpore mortis huius aui primogenitus nõ est, immo potius iste secundo genitus, cessante ergo hac ratione legis cessare debet lex.

Cessante ratione legis cessat lex.

¶ Tertius huius opiniõis & sententie assertor fuit R. Rossulus & mouetur: quia iura corrigentia & odiosa sunt restrigenda & non ãplianda, nisi in casu quo loquuntur expresse. l. cum quidem. ff. de libe. & posthu. Sed sic est q̃ constitutio de prerogatiua primogeniti loquẽs nature differentiam introducit, & sic odiosa est p̃. l. maximum vitium. C. de libe. preteritis & exheredatis: ergo de solo primogenito intelligẽda erit, & non extendenda ad filium primogeniti. Item, quia ius qđ non competit non transmittitur ad liberos. l. vnica. §. p̃seruo. C. de caducis tollẽ. Sed dicta successio ratiõe iuris primogeniture nondũ erat acquisita patri primogenito hui⁹ filij tempore mortis sue ergo successionem illam cum illo iure ad filiũ transmittere nõ potuit. qđ est verum, etiam si princeps in ꝓtrarium priuilegium prebuisset: quia is cuius factum tangitur siue cui preiudicatur vocatus non fuit: nec consentijt. Et ideo non valet ei⁹ iacturam & preiudicium argu. l. finalis. C. de pactis. Adde meliorem tex. i. l. Nam ita Dinus. ff. de adoptio. Isti tres boni patres vnanimiter propatruo concluserunt & allegauerunt vt supra i dicta causa comitat⁹ sancti Seuerini.

R. Rossulus tertius.

Is in cui⁹ p̃iudiciũ aliqd fit euocand⁹ est.

¶ Quartus huius opiniõis astipulator Richardus Malumbre qui in studio Padue legebat p̃. l. si Vina. C. de bonis maternis vbi habetur q̃ deteriores esse nepotibus filij non finantur. i. non debent esse deterioris conditionis, dicens recte ꝓ hoc iudicatum fuisse pro dño rege Ro

Richard. Malũbre. quartus.

berto qui fuit secundus filius regis Karoli cõtra regem Vngarie, qui fuit filius Karoli Martelli primogeniti eiusdem regis Karoli: quia ad huc viuẽte rege Karolo, Karol⁹ Martell⁹ ab hac vita desscessit relicto filio suo Rege Vngarie.

De rege Karolo Martello

¶ Cum hac opinione quinto tenuit Cy. in dic. l. si vina expresse illum tex. inducẽs ad decisionem huius questiõis q̃admodum ipse Richardus p̃allegat⁹. de quo etiam ibidem meminit Cy. Et ad auctenticã post fratres supra ad orficianum vbi ꝓbatur q⁹ nepos representat personam patris: sed respondet dicens q⁹ illud habet locum in hereditate diuisibili, sec⁹ autem in indiuisibili vt est regnum: quia tunc fili⁹ nepoti prefertur ne sit deterioris cõditionis q̃ nepos contra dic. l. si vina.

Cyn⁹ quitus.

¶ Sexto cum hac opiniõe tenuit Bar. in auctẽtica post frres C. de legitimis heredi. vbi etiam pro eodem rege Roberto patruo determiauit contra nepotem. Et mouetur, quia nepos succedit in locum patris sui: solũmodo quãdo tractatur de successione patrui vel aui, secus quando tractatur de successione aliorum vt est tex. in dic. auctẽtica. Sed regnũ Sicilie est feudum eccleſie c. ad apostolice de re iudicata in sexto. & sic non habetur in iure successiõis: sed ex cõcessione poti⁹ dominica & iure feudi. Et ideo cum non tractetur de successione aui vl' patrui ideo nepos non assumit locum patris, subiungens q⁹ ista est sua ratio: quam alij docto. nõ faciunt. sed cõsidera duo. Primo q⁹ ipsemet Bar. sibi videtur contrariari in. l. Is potest. col. tertia in fine. ff. de acqui. heredi. qd̃ examinat̃ ibi per docto. signanter p do. Iaso. Secũdo considera q⁹ Bar. tacite ergo tenet q⁹ i his que sunt iure successionis veniunt nepos ex primogenito patruo p̃ferendus veniret. Et sic regna cũ sint successibilia generali consuetudine nepos excluderet patruum. Et expressius contrariam opinionem tenere videtur Bar. in. l. liberorum ff. de verbo. significa. quam ideo pro cõtraria opinione allegauit Sozi. pcilio. cclij. colũ. quinta. & col. x. circa princi. vbi dicit q⁹ contraria ps ꝓualet ꝓpter auctoritatẽ Ioã. And. & Bar. sed ex oppositio vide Franciſqui. de Aretio conci. clxiij. col. v. vbi ponderat verba Bar. in auctentica cessante. C. de suis & legi. & ex ponderatione elicit Bar. ibi velle q⁹ filius primogeniti excludat patruum: & iõ adhec aduerte: quia communiter Bart. allegat̃ pro hac opinione prima pro patruo contra nepotem.

Bartolus sextus.

Regnum Sicilie est feudum eccleſie.

¶ Septimo cum hac opinione tenuit Oldrad⁹ cõci. suo. xciiij. col. v. in fine vbi dicit q⁹ hec opinio prestãtior est de veritate iuris argu. l. cum ita. §. in fideicommisso. ff. de lega. secũdo. &. C. quando dies legatis cedit. l. agrum & de bonis maternis. l. tertia. §. in nepotibus cum similib⁹. sed ipse Oldradus in alio cõcilio contrarium tenuit vt infra deducemus.

Oldrad⁹ septimus

¶ Octauo hanc partem tenuit Bal. (licet ip̃e in variis locis vario modo senſit j. l. liberti. col. v. circa princi. C. de operis libertorum, vbi refert Nicolaum de matheſilanis qui hanc questionẽ fedele distinctionis determinabat hoc modo. Aut constat de consuetudine regionis, aut constitutione principis preferentis filium primogeniti patruo, & tunc seruãda erit. Aut nõ constat de consuetudine aut constitutione pr̃cip⁹, & tunc Aut res de qua agitur est feudalis & iure feudi concessa, & tunc talis res ad nepotem pertinere debet: quia sic est i quolibet feudo vt nepos succedat auo i locum sui patris vt in vsibus feudorum ca. primo in princi. de gradibus succedendi in feudo. Aut res non est feudalis, & tũc magis ad patruum q̃ ad nepotem pertinere debet argu. eius quod dicitur de iure patronat⁹ in. l. si libertus. §. primo. ff. de bonis maternis. &. l. duobus de operis libertorum & l. tutela. §. si duo. ff. de legitimis tutorib⁹: quia talia non iure successionis siue hereditatis veniunt: sed ex proximitate liberorum. sed Bal. hanc distinctionẽ Nicolai de Matheſilanis reprehendit duobus exemplis. Primũ de regno Sicilie adiudicato patruo contra filium primogenitivt est determinatum in cle. pastoralis de re iudicata. Secundum per id quod determinatum fuit de regno Anglie. Nam ex persona filij debetur tãtus honor nepoti. Nam primogenit⁹ viuo Rege erat quodãmodo Rex, & sedere debet ad dexteram patris vt nota. vij. q. j. ca. q̃ periculosũ. Subiungit q⁹ ista ratio habet etiã locum in feudo, & nescit an Papa Bonifaci⁹ deteriauerit veritatem in dic. cle. pastoralis: quia ibi sunt quedam dicta que sapiunt veritatem iuris, & quedã non. Et Papa ibi fuit magis partialis q̃ apostolic⁹. sunt verba forma. Bal. & ita videtur ibi concludere Bal. p nepote. Sed ipse met Bal. in. l. cum antiquioribus. C. de iure deliberandi col. v. vj. vij. &. viij. latius reassumit hanc questionem declarans in principio qualiter regnum Sicilie datum fuit a Clemente Papa primo anno sui pontificatus Anno dñi millesimo tricentesimo sexagesimo quito, Karolo comiti Andegauẽsi filio felicis mẽorie dñi Ludouici octaui Regis Francorum fratris sancti Ludouici pro ipso & heredib⁹ suis. Et ideo cum Karol⁹ iste Andegauẽs comes masculos habuisset inter filium primogeniti premortui

Baldus octauus.

De regno Sicilie & Anglie.

Q̃n fuit regnũ Sicilie donatum.

& secundo genitum Karoli patruum illius filij orta est contentio quis eorum in regno succedere deberet. Et hāc dicit q̄stionē videri prima facie nullam continere difficultatem propter decisionem Romani pontificis Bonifacij octaui in cle. Pastoralis de re iudicata / vbi pro patruo determinatur contra filium primogeniti maxime cum Bonifacius ille ediderit auream compilationem sexti libri decretalium. in qua nullus error inuentus est cum etiam Princeps potest de facto proprio iudicare. l. proxime. ff. de his qui in testamento. Cum hoc possit facere ex summa potestate ī qua fungitur vice dei si ergo ita determinauit sedes apostolica ridiculum est & quasi hereticum disputare. quia iniuriam facit iudicio reuerendissime synodi &c. vt. l. nemo. C. de summa trinitate facit bo. tex. in. l. sacrilegij. C. de cri. sacrile. Tamen ipse bal. pro decisione huius questiōis arguit in vtrāq; partem & decem facit fundamenta multū vrgentia pro qualibet parte: tandem dicit q̄ propter opiniones doctorum pro & contra circa hanc questionem ad necessariam & probabilem interpretationem principis recurrendum est vt. l. j. C. de legibus. Ideo dicit ipse. soluat apollo vt in simili dicit glos. in. l. ij. ff. ad legem aquiliā. Et ita salua reuerentia Panor. male allegabat in. c. licet de voto extra Bal. in dic. l. cum antiquioribus tenētē pro nepote contra patruū quia ibi neutram partem tenet vt dixim⁹. Fūdamenta Bal. non refero sed vbi aliquis ex referendis infra assument eius fundamēta. eo tacito illorum taciturnitatem supplebimus reddendo ingenio tanti viri honorem debitum in maximum plumis alienis aucupantiū dedec⁹ vt vtar elegāti ver. feli. in. ca. ij. de rescrip. extra col. iij. Pro quo adduco bonum tex. & formalē in. l. ij. §. que omnia. C. de veteri iure enucleando. vbi dicit tex. tanta autē a nobis antiquitati est habita reuerentia vt nomina prudētum tacitnitati tradere nō patiamur. Et ideo dicit formaliter And. Barba. in. c. eccla de constit. extra col. v. in fine. Reprehensione dignum est maiorum tacere nomina & eoruz sibi appropriare ingenia. dicant noua si sciant aliter referant antiquos qui nobis pondere numero & mensura longe superiores fuerunt. ¶ Sed ipsemet Bal. in. l. vt intestato. C. de suis & legiti. hanc eādem questionem reassumit dicēs q̄ plene tractauit in dic. l. cum antiquioribus) & ibi determinat qōnem hāc ꝯcludēs q̄ patru⁹ debeat nepoti preferri & nepos filius primogeniti post patruum genitus succumbere debeat: quia licet filius primogeniti sit imago patris non tamen est primogenit⁹. quia aliud est imago: aliud veritas. l. ij. C. de iure annulorum aureorum. Tamen dicit q̄ maximum est discrimen quibus verbis vtatur consuetudo. Nam si per hec verba filius primogenitus &c. et tūc patruus preferendus est. Si vero vtatur his verbis primogenitus &c. non dicendo filius & tūc prefertur nepos iure primogeniture nō iure alicuius trāsmissionis quia filius qui decessit viuo patre nihil transmisit ad filium suum quia quasi caduca & incerta non transmittuntur. l. vnica §. pro secūdo. C. de cadu. tollen. Et pro hac distinctione adducit tex. in. l. ij. §. hoc autem cum constitutionibus. ff. de excusa. tuto. Tamen subiūgit q̄ indubio si non apparet de verbis consuetudinis preferendus est patruus nepoti: quia natura plus influit in filio q̄ in nepote per. l. sed & si. §. nepotes. ff. de heredi. instituen. l. si viua. C. de bo. mater. cū similibus & ita dicit seruatum fuisse in rege Roberto qui prelatus fuit filio fratris primogeniti in successiōe regni sed alia etiā fuit ratio: dicit ipse quia talis erat publica vtilitas regni propter immensam sapientiam regis Roberti qui fuit secundus Salomon. Item quia sufficiebat regi vngarie regnum vngarie. & indecens erat q̄ in ecclesia dei duplex esset. Vide etiam eundem Bal. pro patruo formaliter determinantem in. l. tutela. §. si duo. ff. de legiti. tuto. per illum tex. & l. si viua. C. de bo. mater. quia regnum defertur naturali ordine non autem secundum interpretatiuum ordinem iuris ciuilis. Nam q̄ nepos representet patrem suū: illa est quedam fictio non habens in se naturalem veritatem. vide eūdem Bal. consi. cc. lxxv. tñ ipsemet Bal. in. c. vno in fine per illū tex. de filijs natis ex matri. ad morga. ꝑtrac. ponit vnū casum in quo non succedet in regno secūdo genitus mortuo primogenito puta in regno Sicilie: quia ex pacto inuestiture defertur primogenito quo casu secūdo genit⁹ nō succederet: etiā primogenito mortuo sine herede: quia de primogenito loquitur pactum & non de secundo genito: & sic ad Papam hoc casu libere redit dispositio regni quod est multum signandum sed in alijs regnis non de pacto inuestitis adhuc cōtrarium videtur tenere qñ dicit sine herede. Et quia Bal. ita in opinione sua varius est: ideo dicit Sozinus in consilio. cclij. col. xiiij. q̄ non potest eius opinio ꝑ aliqua parte allegari. Tamen cōsidera q̄ Bald. videtur se resoluere in dic. l. ex hoc iure. col. ij. ff. de iusti. & iur. vbi dicit se tentasse sepius decidere per multas ratiōes & leges sed tādē sibi videt q̄ i regno qd nā disposuit semper est pro nepote iudicandum:

Bonifaci⁹ Papa. vj. decretaliū edidit in quo null⁹ error inuētus est.

Aureū dictū feli. in dicta aliorū vsurpātes.

Aliud est imago aliā veritas.

Rex robertus fuit secundus salomon.

Regnum defert naturali ordine.

Primogenitura i filio regis ẽ prima dignitas post regẽ.

quia primogenitura in filio regis est prima dignitas post regem iure inseparabili ipsius sanguinis proueniens. Et ideo eo mortuo ille qui succedit in sanguine naturaliter succedit in regno cum naturam imitetur & ab ea separari non potest argũ .l. in quibus .C. de secundis nuptijs & .l. si quis prioris eo. titu. secus autem quando per pactum vt in regno Appulie debetur: quia tunc verba considerãda essent ipsi⁹ pacti aut cõtractus vt .l. ad probationem .C. de probationibus. ibi eñi dicit tex . quippe cũ horum lectio non recitantem : sed quem tenor scripture designat & adiuuat.

Salicetus. x.

¶ Nono hanc opinionem tenuit Salicetus in dic. l. si viua .C. de bo. mater. per illum tex. ne. scilicet filius reperiatur deterioris conditionis q̃ nepos: & ad auctẽticam post fratres .C. de legiti. heredi. rñdet vt per Bar. quem supra retulimus & ita simpliciter transit.

Andreas de isernia. x.

¶ Decimo hanc partem pro patruo contra nepotem tenuit Andr. de isarnia (qui in materia feudali principatum optinuisse dicitur in ca. j. vij. col. ad finẽ. in titu. de natura successio. feudi & in .c. j. de successio. feudi & in .c. j. de eo qui fibi vel heredi. suis & in .c. j. §. preterea in. ij. col. de prohibi. feu. aliena per federum.

Archidiaconus. xj.

¶ Vndecimo hanc opinionem tenere videtur Archidiaconus in .c. fina. xxiiij. q. j. vbi dicit q̃ filij regum vocantur reges spe : sed nõ re. argu. a simili. xv. q. v. c. finali & .c. quia. v. q. v. & §. ex his xviij. q. prima.

Petrus de ancharano. xij.

¶ Duodecimo hanc opinionem tenet Petrus de Anchara. consi. lxxxij. vbi pro confirmatione huius opiniõis aliquibus medijs mouetur. Primo: quia ordo charitatis est vt prius filius q̃ nepos admittatur vt notatur in .l. gallus. ff. de libe. & posthu. & in .l. cum pater. ff. de lega. ij. & i l. heredes mei. §. finali. ff. ad trebellianum . Secũdo mouetur q̃ quis succedat in iure primogenite hoc ratione etatis & nõ filiationis tm̃ procedit: & ita cum patru⁹ sit etate maior q̃ ipsi patruo debetur ratione etatis alteri concedi non debet per .l. si filius. §. cum filius. ff. de bonis libertorum versi. & sine dubio. Tertio quia quod non est cessibile non est transmissibile. l. ex plurib⁹. ff. de administra. tutorum : sed etas

Etas res ẽ psonalissima.

velut i res personalissima extinguitur cum persona sicut alia que inherent ossibus vt institu. de vsufruc. §. final. & .c. priuilegium de regul. iur. lib. vj. Nemo enim sane mentis dixerit etatem filij etatem esse patris. l. si pater. §. finali. ff. de adoptio. Quarto. verba sunt intelligenda secundum ordinem debitum & naturaliter & nõ secundũ iuris fictionẽ. l. filio quẽ pater. ff. de iniusto testamento ibi ne imagine nature veritas obũbretur : sed q̃ etas patris representetur in filio illud est secundum iuris fictionem per precedentem rationem. Quinto: quia non potest quis venire per alium quando ille alius medio tempore est extinctus vel inhabilitatus. l. diuo Marco .C. de questio. Et primogenitus interp̃tari debet de illo qui superuixerit tẽpore mortis eius de cuius bonis agitur. leg. cum ita legatur. §. fina. ff. de lega. ij. l. in substitutiõe filij. ff. de vulga. & pupil. substitu. Sexto : nã in tutela legitima vel fiduciaria prius defertur filio q̃ filio filij. ff. de legiti. tuto. l. tertia. §. si duo. ff. de operis libertorum. le. si duobus cum similibus. Septimo: quia illustres legum patres ita tenuerũt: vt .Cy. post Richardum & Bartho.

¶ Hec fundamenta rettuli: tũ quia multũ vrgent pro hac opinione: tum etiam vt perpẽdat studiosus q̃ ista sint propria fundamenta Baldi in dic. l. cum antiquioribus. col. vij. & mirum est q̃ tantus vir hec sibi accommodet non citato Baldo.

Ioan. de imola. xiij.

¶ Decimotertio: hanc opinionem tenet Io. de Imola. in .c. grandi. de supplenda negligẽtia p̃latorum in. vj. vbi dicit. q̃ de iuris rigore prefertur prior in gradu vt est tex. institu. de legiti. agnato. successio. in prici. sed de eqtate statutum est contrarium in successione ascendentiũ & collateralium in filijs fratrum vt est tex. insti. de heredita. que ab intesta. deferũtur. §. cum filijs & autẽtica post fratres .C. de legiti. here. Cũ autem equitas illa solum sit scripta quãdo agit vt equaliter succedatur cum patruo nõ vt ei p̃feratur secus erit dicendum vbi alter predictorum alteri preferendus esset: vt est in hereditatibus indiuisibilibus: quia tunc non viget eadẽ equitas: imo potius videtur q̃ si oportet alterum preferri & alterum excludi poti⁹ nepos excludi debet per rationẽ dic. l. tertie .C. de bonis q̃ liberis. Credo q̃ voluerit allegare. l. tertiã. C. de bo. mater.

Dñic⁹ de .s. geminiano. xiiij.

¶ Decimoquarto: hanc opinionem tenuit etiã in .c. grandi de supplen. negligen. prela. Dominic⁹ de sancto geminiano i fine vbi dicit q̃ aut nepos vult venire virtute consuetudinis regni & non potest: quia illa disponit de primogenito sed primogenitus est patruus argu . c. Nam & ego extra de verbo. significa . Aut vult venire de iure communi : & tunc non potest etiam in successione regni aut hereditatis indiuisibilis: quia solum cũ patruo venire potest ad huc ex equitate iuris quãdo equalis fit hereditatis diuisio vt iurib⁹ proxime allega. p Io. de Imola.

Philippus frãc⁹. xv.

¶ Decimoquinto. ita tenet Philippus francus

in dic.c.grandi.col.j.quia dicit q̄ si filius primogenitus mortuus non acquisiuerat iam regnū tempore mortis sue tunc si moritur rex superstite nepote ex filio primogenito premortuo & superstite filio secundogenito : preferendus est filius secundogenitus nepoti vt videtur sentire bal.in.l.liberti.C.de ope.liberto. Alias si filius primogenitus fuit adeptus regnum:& postea decedat & tunc eius filius & sic nepos sine dubio p̄ferā patruo per tex.i illo.c. grandi: & ī c.licet de voto & ita clare assentit huic opiniōi.

Alex.de Imo.xvj.

¶Decimosexto:hanc opinionem tenet Alex. de imo.in.iiij.volumine consiliorum suorū cōsilio.iiij. Et mouetur inter cetera: quia licet appellatione filij non veniant nepotes .l. filij &.l. iusta.ff. de verbo.significa.&.l. filium habe.ff. ad macedonia.tamē quādo filij vocantur cum quadem qualitate que non est in nepote nunq̄ appellatiōe filij nepos continetur per.l.fina.C. de natura libe.no.Bar.in.le.liberorum.col.iiij. &.v.de verbo.significa.ff. Secundo mouetur: quia qualitas etatum non est transmissibilis ad heredes.l.petende.C.de temp. in integrum restitu.&.l.emilius largianus.ff.de minorib⁹ subiungens pro hoc esse decisionem in indiuiduo per Bal.in.l.iij.C. de suis & legiti. Plura alia adducit de quibus per eum.& subiungit q̄ hanc opinionem semper secutus fuit tanq̄ melioribus rationibus comprobatam. Ad idem vide eundem Alexandrum consi.c.xxix. in quinto volumine vbi in materia emphitheosis cōcludit q̄ si data est res ī emphitheosim alicui & p̄ se & filijs:& nepotibus: q̄ emphitheusis primo erit pro se : secundo pro filijs post mortem ipsius. Tertio pro nepotibus deficientibus filijs vt sic p̄ximior in gradu & ordine videatur primo vocatus per ea que habentur in.l.gallus.§. quidem recte vbi no.Bart.& alij .ff. de libe. & posthu. Plura alia alleg.ad eum recurres. Idem tenuit Alex.in consi.suo.c. xxiij.in primo volu.col.ij.Sed ipse Alex.in.l. Is potest. ff. de acqui.hereditā.col.ij.concludit secundum Bal.in. l.ij C.de suis & legit. distinguendo hoc modo. Aut nepos & sic filius primogeniti natus est post patruū & tunc excludi debet nepos a successiōe in regno:quia non p̄t dici nepotē esse primogenitum:nec in eum translatum ius primogeniture cū natus sit post patruū. Aut nepos est natus āte patruū suum. Et tuncaduerte aut verba statuti vel consuetudinis dicūt q̄ filius primogenitus in regno succedat: tūc etiā excluditur nepos a successione regni & admittitur patruus:quia appellatione filij proprie nō venit nepos.le.filij appellatione. leg.ff.de ver. signifi. Aut statutū dicit q̄ primogenitus succedat in regno:& tunc si nepos sit natus ante patruum admittetur ad successionem excluso patruo & dicit tunc q̄ illa videtur sibi vera cōclusio.Credo q̄ consilia que supra rettulimus postea edita fuerunt.

¶Lucas de penna ī.l. prima.C. de priuilegiis eorum qui in sacro palatio militant lib.xij.C. hanc questionem diffuse examinat arguens in vtramq; partem: tandem pro patruo concludit contra nepotem. Nam cum inuitantur aliq̄ de genere vel de familia videntur (nisi obstet aliud) iuitari per gradum vt primo filij:& qui inter filios est primogenitus.ij.nepotes & qui inter nepotes est primogenitus & sic de singulis.l.peto.§.fratre.ff. de lega.ij.&.l.cum ita.§.in fideicommisso de lega.iij.le.pater.§.j.ff.ad trebellianū.l.heredes.§.vltimo. Et subiungit hec vera in feudis & baronijs modicis:sec⁹ vbi eēt regnum principatus ducatus marchionatus comitatus & huiusmodi.in quorum successione magis attenditur commodum subiectorū q̄ gradus & vtilitas successorum.quia tunc dicit non attendi prerogatiuam etatis sed meritorum pariter & virtutum: se remittens ad ea que scripsit plane in.l.vltima.C.de tyroni.vbi etiam latissime de hac questione tangit plura pro dignitate regia signanda cumulando.

Lucas de penna. xvij.

¶Martinus laudensis in suo tracta.de primogenitura satis āple vt diximus arguendo in p̄tes hanc questionem prosequitur:tandem hoc modo se resoluit dicēs se velle federe distictionis maiores nostros concordare. Cuius distinctio talis est. Aut constat de consuetudine q̄ nepos excludat patruum vel econtra : & tunc standum est consuetudini.l.minime.ff.de legi. Aut non constat de aliqua consuetudine:& tūc si cōstat de mente cōcedentis ex verbis vel aliter q̄ nepos excludat patruum vel ecōtra,stamus verbis vl'menti.ca.si papa de priui.in.vj. Aut non constat de mente : & tunc aut verba consuetudinis vel constitutionis loquūtur de potiori in gradu:& tunc potior in gradu solus succedet in regno:scilicet patruus qui est ī gradu potior autētica post fratres.C. de legiti. heredi. Aut verba cōsuetudinis loquūtur de iure primogeniture puta q̄ primogenitus succedat in regno:& tunc si primo natus fuerit patruus q̄ nepos patruus excludet nepotem.si econtra nepos fuerit prius natus q̄ patruus:tunc nepos excludet patruum . ratio quia tunc est primogenitus per.c.Ioseph de ver. signi. & hoc dicit esse de mente Bal.in.l.vt intestato.C.de suis & legitimis. Aut non constat quis prior etate sit

In dignitatib⁹ consequēdis poti⁹ debet īspici commodū subiector ū q̄ vtilitas successorum. Martinus de laude. xviij.

vel patruus vel nepos: & tūc putat vtrūq; ſuccedere ſecundum nota. per Bal. in autentica ex teſtamento in vltima col. C. de collatio. Si tamen vnus decederet altero ſuperuiuente: tunc ad ſuperuiuentem prorſus ſpectaret totum regnum ſecundum Bal. in l. vnica vltima col. C. quādo non petentium partes accreſcūt Et ſubiungit q̄ predicta omnia ſunt vera niſi regnum iam eſſet deuolutum ad patrem iſti⁹ nepotis: quia tunc nepos excluderet patruum ſuccedendo patri ſuo regi per tex. in dic. c. licet &. c. grandi.

Do. Iaſon de mayno xix.

¶ Dominus Iaſon in dic. l. Is poteſt. col. iiij. ad finem plurima cōfuſe de hac materia cumulat & pro hac opinione: ſcilicet, p patruo facit tria fundamenta. Primo quia de nepote nunq̄ iudicatur prout de filio quando filius vocatur cū aliqua qualitate que non erat in nepote. l. fina. de natura libe. cum aliis allega. per eū: ſed pater nepotis vocaretur ad ſucceſſionem regni cum illa qualitate: ſcilicet primogenitureq̄ non eſt in nepote: igit̄ &c. ſed iſta ratio non militaret quādo nepos eſſet natus ante patruum vt ipſemet fatetur. Secūdo mouetur: quia licet nepos ſuccedat in locum patris vt ibidem vult Bartho. tamen ſuccedit ex perſona propria & nō ex perſona patris defuncti. & ſic qualitas q̄ coherebat perſone patris non eſt ad nepotem trās miſſibilis iuxta notata per Barto. in l. j. §. ſi ſit nepos per illum tex. ff. de collatio. dotis cū aliis alleg. per eū. Tertio mouetur: quia q̄ nepos cēſeatur primogenitus ex perſona patris defuncti eſt per fictionem ſecundum Bal. i autētica ceſſante vltima col. C. de ſuis & legitimis cum ſit cōtra naturales terminos veritatis: ſed iſta conſuetudo vel ſtatutum non debet habere locum in caſu ficto. l. iij. §. hec verba. ff. de nego. geſtis Bal. in ſpē in. l. quotiens de rei vendicatione. C. Tandem pro deciſione huius queſtionis nihil determiat: ſed tm̄modo refert diſtinctionem Bal. in l. iij. C. de ſuis & legiti. Sed propter arduitatem materie & dubietatem nihil reſoluit.

Pro nepote ꝓtra patruum.

¶ Hi ſunt qui hanc opinionem pro patruo cōtra nepotem tutati ſunt. Nunc in contrariam partem referam docto. partes nepotis id eſt filij ex primogenito fouentes.

Ioan. de Lauduno .j.

¶ Imprimis reperio Ioā. de lauduno iuris ciuilis profeſſorem hanc partem ſuſtinuiſſe etiā ſi nepos minor ſit etate q̄ patruus quia ſufficit q̄ pater ſuus primogenitus eſſet cum pater & filius cenſeātur eſſe eadem perſona: & vbi vn⁹ ſtat vel eſt alter ſtare vel eſſe videtur. l. cum ſatis. C. de agrico. & cenſitis lib. xj. & vox vnius

Pater & filius cēſentur eadem perſona.

cenſetur vox eſſe alterius §. hi qui inſtitu. de inutilibus ſtipulatio: & ideo nepotem a ſua etate conſiderare non debemus: ſed ab etate prīs primogeniti. & pro hoc adducit tex. in. l. j. §. pactiones. ff. de collatio. bono. & le. primam. §. ſi filius. ff. de coniungen. cum emancipato liberis vbi probatur q̄ emancipatus nepos repreſentat perſonam patris ſui conſtituti in poteſtate. Cuius gratia aliqd ſibi confertur. Secūdo mouetur: quia vbi ad ſucceſſionem defūcti fratris concurrunt fratres vterini & conſanguinei ex vna parte vel conſanguinei tm̄ vel vterini tm̄ ex alia. Conſanguinei & vterini cōſanguineis tm̄ & vterinis tm̄ p̄ferantur. le. itaq̄. C. cōmunia de ſucceſſio. autētica poſt fratres. C. de legiti. heredi. Ponamus em̄ q̄ quidā habēs fratrē conſanguineum tm̄ & vterinum tm̄ & nepotes ex defuncto fratre conſanguineo & vterino ab inteſtato ſine liberis eſt defunctus: modo queritur quis admittetur ad ſucceſſionem defuncti? Si conſideremus defuncti fratris cōſanguinei & vterini liberos vt ſeipſos cū nec conſanguinei nec vterini defuncto de cuius ſucceſſione agitur non excluderent cōſanguineum tm̄ vel vterinum tm̄ ei de cuius heredi tate agitur: ſed propter omnimodam repreſentationem perſone patris paternum ius obtinet iſte natus ex conſanguineo & vterino: & patruum conſanguineum tm̄ vel vterinū tm̄ excludit rationabiliter & de iure vt in auctētico de heredita. que ab inteſtato deferuntur §. Si igitur defunctus colla. ix. Et ita tollūtur cōtraria per que aliſ dicebant filium primogeniti nō admittēdū. q̄a in eo ſit etatis maior minoritas q̄ in patruo cum non ex perſona ſua: ſed ex perſona patris veniat. ad hoc facit bonus tex. in. l. ſi donate §. ſi ſpōſus. ff. & donatio. inter vir. & vxo. vbi donatio que alīs non valeret propter repreſentationem eſt valida. Tertio quia ille qui in loco alteri⁹ ponitur eum in cuius loco ponitur per omnia repreſentat. l. item eorū §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſq; vniuerſitatis nomine. l. apertiſſime. C. de iudi. cum ſimi. Quarto quia ius primogenite equiparatur iuri accreſcendi: ſed ius accreſcendi nondum acquiſitum aut competens ad heredes ſuos tranſmittitur. l. ſi pluribus. ff. de ſuis & legitimi ſicut in ſimili dicitur de iure deliberandi vt in. l. cum antiquioribus. C. de iure delibe. Nec obſtat ſi dicatur q̄ ius non delatum nec queſitum non tranſmittitur. vt. l. vnica §. pro ſecundo. C. de cadu. tollen. quia reſpondendū eſt q̄ tex. ille loquitur in his que non erant debita vel quaſi & poterant ſimplici voluntate

Nota pro vterinis & cōſanguineis frib⁹

Ius primogeniture equiparatur iuri accreſcēdi.

Ambulatoria ē volūtas vsq; ad extremum vite spiritum.

eius de cui⁹ hereditate agebat/tolli:cū ambulatoria sit volūtas vltima vsq; ad extremū vite exitū.l.cū hic status.§.ait Horatius.ff.de donatio.inter vir.& vxo.l.si quis in principio testamēti.ff.de lega.iij.cū similibus hoc aūt ius primogeniture sic est primogenito debitū ex beneficio vel cōstitutionis vel cōsuetudinis q; & si patris heres nō sit/habet nihilomin⁹ feudū iure priogeniture argu.l.si operarū actū.ff.de ope.liberta.&.l.qđ cūq;.§.si qs ita.ff.de verbo.obligatio. Quod tū an sit verū infra poterimus latius discutere. Nec obstat q; ius primogeniture est ius personale & q; pterea nō trāsmittitur:respōdendū est q; priuilegia personalia trāseūt etiā i filios heredes.vt.ff.solu.matri.l.etiā.&.C.de dotis ꝓmissio.l.ſſimo fortius. Priuilegiū quātūcūq; mere psonale trāsit ad filiū.l.sordidorū.C.de excusa.munerū.lib.x. Adde tex.in.l.sciendū.§.legati.ff.de legatio. vbi habet q; pōt fili⁹ excercere legationē cōmissam patri.& per illū tex.nota.dicebat Ludo.de Roma.in.l.j.ff.de in ius vocādo. q; vbi est electa industria persone pōt quis expedire per filiū:qa cēsetur esse eadē psona cū pre. Ad qđ vide tex.in.l.nullus.C.de decurio.lib.x. Et q; filius cēseatur eadē persona cum patre vide Sozinū cōsi.xxxj.in prima pte cōsiliorū versi. circa tertiā questionē. Licet tū Felinus in.c.finali.§.his aūt.col.iiij.de offi.deleg.cōtrariū teneat quē videre poteris. Ad alia plura que obstare vidētur respōdet idē Io.de Lauduno:cuius dicta nō refero ne nimis immorer.

Priuilegium q̄tūcūq; psonale trāsit i filium.

Oldradus de Lande .ij.

¶Secūd⁹ huius opinionis fautor fuit Oldradus de lande:licet supra cōtrariū visus sit tenere in preallegato cōsilio.xciiij. Primo considerās circa ius primogeniture legē diuinā & ius nature. Secūdo iura ciuilia. Tertio constitutiones de hac materia tractātes. Imprimis dicebat primogenitū in idiuisibilib⁹ vt comitatib⁹ & regnis scdo genito iure mystico pferri. Nā in Geñ.legit q; Iacob abstulit ius primogeniture Esau Isaac cōmuni eorū pre adhuc viuēte:vnde dicit Esau de Iacob. Priogenita mea ante tulit. Itē quia viuēte pre possūt primogenita cedi vendi & donari.vt habet in.c.q̄ periculosum.vij.q.j. Si pōt vēdere ius primogeniture viuēte pre:ergo forti⁹ ad heredē trāsmittere:maxime ad filiū.argu.l. quidē.ff. de acq. rerū dominio. Itē cōsiderabat ius nature:nam rō quare plus diligit pater filiū q̄ fili⁹ patrē est scdm naturales:quia pater in filio partē sui retinet seu hēt. Nūc sic nō ꝓprie ergo nec oīno dī mortu⁹ pater primogenit⁹ hui⁹ nepot⁹: qa ex modico falsitatis tota oīo falsa reddit.l.si

Ius priogeniture a filio viuēte pre pōt vēdi.

Pater qua re pl⁹ diligit filiū q̄ fili⁹ prem.

nō. hoc

is qui ducenta.§.vtrū.ff.de re.dubijs. sed sic est q; cū fili⁹ viuat qui est pars patris nō debet dici pater oīno mortu⁹ argu.tex.in.l. si cū vsusfruct⁹ insule.ff.de vsufruc.&.l.domū.§.si vero quātacūq;.ff. de cōtrahēda emptiōe & vēditione. Tertio p iura cōia hoc mō ꝓbabat:nā iure cōi idem iudiciū est de toto quoad totū sicut de pte quoad partē.l.q̄ de tota.ff.de rei vēdica. cū similib⁹: sed vbi agitur de admittēdo ad partē in successione cū patruo fili⁹ priogeniti repsentat personā patris autētica cessante & autētica post fratres ꝓallega.supra vbi ergo agit de re diuisibili repsentat psonā pris in accipiēda pte aut pactione quā habuisset pr̄:ergo in re indiuisibili totū ius plationis habebit i eo toto psonā patris repsentādo cū pater si viueret indubie patruū hūcsecūdo genitū exclude ret:& p hoc adducit bo.tex.in.l. dedit dotem auus.& in.l.si nepotes.ff.de colla.bono. & i.l. sed & si in cōditione.§. nepotes. ff. de heredi. instituē.in quib⁹ dī q; auus ꝓpter filij psonā debet nepoti dare dotē sicut & filio. Nam tāta est filij & patris idētitas q; a patre in filiū videt esse quedā cōtinuatio dominij:vt etiā viuo pre filij quodāmō dñi rerū & iurū paternorū esse cēseātur:imo nec distinguitur pater a filio nisi nota per quā distinguit genit⁹ ab eo qui ē genit⁹.vt.l.in suis.ff. de libe. & posthu. Quarto p hoc facit quia beneficiū cōstitutionis vel cōsuetudinis:qđ sic debet intelligi vt fili⁹ primogeniti pferatur:nā viuēte eo de cui⁹ primogenitura agit primogenitus moriēs ad posteros trāsmittit quasi ius suū & respectu testatoris alienū.vt.ff.de inofficioso testamēto.l.papinianus.§.si qui ipuberes.l.j.§.si ipuberi.ff.de colla.bono & inquātū aliqui cōtrariū arguunt q; priuilegia psonalia debēt cū psona finiri.dicebat Oldradus q; alias audiuerat a magro suo dño Dyno.illud ꝓcedere qñ psona est causa imediata bñficij psonalis: sec⁹ aūt si psona nō est causa ꝓxia & imediata: sed medita tm̄mō vt in ꝓposito nro:nā causa hui⁹ priuilegij psonalis nō est psona patris:sed est etas seu priogenitura q̄ erat in pre. Et ita nō mirū est si hoc casu priuilegiū istd cū psona nō extinguat: argu.l.nō solū.ff.de mio.&.l.heredes.ff.ad municipales. ꝓbat exēplo isto. Pōt eñ quis pietatis gra affectionē habere vnā cōem quā homo homini debet scdm gñalem cognationē q̄ iter hoies est.l.vt vim.ff.de iusti.& iur. Aliam que vocatur pietas q̄ inter patrē & filium est. Et sic est hic:diligit etem fili⁹ patrē:quia hō est scdo quia pater.l.iij.§.sed cū quis retineat.ff.& libe. homi.exhibēdo cū alijs alle.per eū. Nunc sic.

Aūg. Idē est iudiciū de toto quoad totū sicut de parte quoad ꝑtem.

Pr̄ a filio nō distinguitur.

Aūg.

Qñ priuilegiū psonale cū psona extīguitur.

Gemina hominū affectio.

Causa priuilegij nō est in filio primogenito: qa est filius talis & sic talis persona: nam & hec ratio in secundo genito militat: sed vera rō quia filius & primogenit⁹ & ista qualitas primogeniture est trās missibilis ad heredē hoc sensu q̄ ius cōpetēs rōne illius primogeniture trāmissibile est cū persona non sic causa ymediata vt superius dictū est. Ad alia obiecta latius rndet Oldradus: ad quem recurres causa breuitatis.

Armād⁹ de Narcezio. iij.

¶ Tertio hanc opinionē amplex⁹ est dns Armandus de Narcezio auditor sacri palacij als (vt dicūt Rote) Et mouetur quia qđ possūt cōtrahētes pōt lex. ff. de pactis. l. nō impossibile. Sed certū est q̄ cōtrahentis cōuentione potest introduci vt fili⁹ primogeniti succedat in locū patris in iure primogeniture argu. §. ex conditionali institu. de verbo. obliga. ergo & cōstitutione siue statuto siue cōsuetudine illud introduci pōt. Itē quia cū idē operet ꝓuisio legis qđ hoīs vt supra dictū est sicut vbi ab hoie sibi ꝓuidetur videt & suis ꝓuidere. l. fina. ff. de probatio. Ita vbi cōstitutio vult alicui ꝓuidere vel cōsuetudo videt velle etiā & suis ꝓuidere: & pro hoc adducit tex. quē dicit esse quasi casum in. l. operarū actū. ff. de operis liberto. vbi si patronus rōne iuris patronatus cōtra libertū egit licet patru⁹ decesserit: tn trās mittit & ius patronatus & iudiciū ad filios & si heredes nō sint. Itē q̄n duo manumiserūt & in manumissione ꝓmittūt ope. si alter istoꝝ māumittētiū decedat relicto filio poterit petere operas fili⁹ sicut pater poterat. l. a duob⁹. ff. de operis libertorū. Itē quarto. q̄a q̄n alicui⁹ rei deficiētis supsunt reliquie nō succedit ex ordie q alias foret successur⁹: nā deficiēte tutela testamētaria succedit legitima: & in defectū legitime succedit datiua: sed vbi testō datus remouet vel a tutela se excusat vel supsunt reliquie nō succedit tutela legitima sed loc⁹ est datiue. l. qui sub cōditiōe. §. si semel. ff. de testamēta. tutel. iunc. l. j. C. eo. titu. Sic in ꝓposito ex quo filij primogeniti reliqe remanēt: qa est nepos ex primogēito; talis nepos excludet patruū: qa per ipm cōseruātur reliquie pris primogeniti. Isti tres patres nūc relati ita i facti cōtingētia de comitatu sancti Seuerini sup iure priogeniture allegauerūt & tenuerūt: & scdm eorū opiniōes p regē Robertum in ciuitate auionensi iudicatum fuit ꝓ nepote contra patruum.

Vbi lex alicui ꝓuidet censetur & suis ꝓuidere.

Reliquie pris cōseruantur in filijs.

Alberic⁹ de Rosate iiij.

¶ Quartus hui⁹ sentētie sectator videt fuisse Alberic⁹ de rosate in ꝓhe. ffoꝝ. §. discipuli igit ibi circa decisionē hui⁹ q̄stiōis & simpl'r refert opinionē Oldra. de verbo ad verbū: & opinionē p dicti Armādi de Narcezio nō dēpto vno iota. Et simpl'r cū opinione eoꝝ in hac q̄stione trāsit se remittēs ad Oldradū in rub. quis causa ꝓtra priogenitū i feudo succedere debeat. Forsan voluit allegare Oldra. in predi. consi. xciiij.

¶ Quito hāc opinionē post argumēta in ptes tenet Io. And. j additio. ad specul. sub rub. de feudis col. v. Et mouet qa ius priogeniture p̄t vendi. c. q̄ periculosum. vij. q. j. & sic transferri ad extraneū: ergo a fortiori in suū heredē maxime filiū: cū eadē sit fere ꝓsona filius cū pre. l. fina. C. de impube. & aliis substitutio. Et cēsetur fili⁹ vna caro cū pre. xxxv. q. iij. §. hac auctoritate in princi. Et ita fili⁹ primogeniti cēsetur primogenit⁹ cū etiā nomen liberoꝝ cōe est filijs & nepotib⁹. Alia plura facit fundamēta q̄ habuit ab Oldrado & alijs supra relatꝫ licet taceat: vt clarissimū erit intuēti. Exp̄ssam tn cōclusionē ꝓ hac parte nō facit nisi cōiecturaliter quia hāc opinionē ponit vltimam. Et rndet ad fundamēta opinionis aduerse tn i fine dicit q̄ audiuit & postea vidit in quibusdā scriptis priuatis q̄ rex Robertus iudicauit ꝓ nepote: tn dicit nō putes regē Robertū contra casum suū ꝓnūciasse. Nā in facto illo inducebātur quedā ordinationes facte per ipm super comitatu de quo agebat: & prius per Karolū scdm ipsi⁹ patrē. Ex quib⁹ potuit sic causa diffiniri per ipm & vult loqui Ioan. And. de illo comitatu sancti Seuerini sup quo ipse rex Robert⁹ in ciuitate auionēsi iudiciū tulit vt supra rettulimus: sed de hoc stati alit dicere poterim⁹ scdm Barba.

Ioan. Andree. v.

Censet filius eadē caro cum patre.

¶ Sexto hāc opinionē tenuit Abb. Panor. i. c. licet extra de voto col. j & sequenti. vbi ad hoc allegat Oldradum ita cōsuluisse in cōsi. cclxiij. Sed caue quia est ꝑsi. supra allega. qđ ex toto Oldradi nō est vt supra retulim⁹. ibi Abb. Panor. refert fundamēta Oldra. q̄ nō repeto. de hac q̄stione vide eūdē Panor. in cōsi. iij. secūde partis consiliorꝝ col. iiij. vbi etiā dicta Oldradi refert & in fine subiūgit q̄ q̄uis Bar. in dic. autētica post fratres ꝓtrariū tenuerit q̄ scilicet in feudalib⁹ nō habeat locū dic. autētica: tn dicit ipse cōtrariū est verū. vt ꝓba. in. c. j. de successio. feudi. & in. c. j. & secūdo de feudo marchie. & in. c. j. de natura successionis feudi. col. x. vbi nepos succedit cū patruo i feudo diuisibili tenēdo locū sui pris vt ibi ꝓbat: & de hoc dicit se al's pleni⁹ cōsuluisse: & licet nō referat est tn cōsiliū suū. lxxxv. in prima parte consi. suoꝝ: vbi cōsuluit per plura fundamēta ꝓ nepote cōtra patruū signāter quia pater primogenit⁹ transmittit spē iuris primogeniture irreuocabiliter in filiū sicut ex cōtractu cōditionali spē pri cōpetentē ipse pater in filiū trās mittit. §. ex cōdi-

Abbas panor. vj.

2. hor

Nō recepimus de comitatu sancti Seuerini.

Attē.

tionali institu. de verbo. obliga. Qđ nõ cõtingit ex alia causa nisi quia illa spes firma & irreuocabilis cũ potentia de facili reducibilis ad actũ habeat ꝓ actu: vt i. c. pisanis de restitu. spolia. & ibi nota. Ita & hec spes firma & inuariabilis tãq; cõpetes ex priuilegio regis vel cõsuetudinis debet posse trãsmittii filiũ. Nec obstat tex. in. l. vnica. §. sui aũt. C. de cadu. tollẽ. vbi habet qꝫ legatũ cõditionale ad heredẽ nõ trãsmittit ante ꝑditionis euẽtũ: quia ad illũ tex. dupl'r respõdet. Primo qꝫ in ꝓtractu ꝑditionali interuenit factũ ipsi⁹ ꝓtrahẽtis volẽtis, ꝑspicere sibi & suis heredib⁹: sed in legato nõ iteruenit factũ legatarij & pricipaliter intẽdit testator ꝑspicere psone legatarij: de suis aũt heredib⁹ nõ cogitat: & hãc rõnẽ ponit glo. in dic. §. ex cõditiõali. Secũda rõ diuersitatis assignat qa in ꝓtractib⁹ volũtas seu spes est firma & recta: quia cõtractus ab initio sunt volũtarij postea necessarij. l. sicut. C. de obliga. & actio. secus in vltima volũtate: quia relictũ nõ est ita firmũ cũ depẽdeat a volũtate testatoris. c. cum marthe de celebra. missarũ. Et nemo põt in testamẽto eã legẽ sibi dicere a qua recedere non possit vt. l. si quis in princi. ff. de lega. iij. Et ita non mirũ est si spes iuris priogeniture irreuocabl'r trãseat ad filiũ primogeniti. Plura alia fundamẽta facit que in effectu a predictis doctoribus scripta sunt.

Potẽtia de facili reducibilis ad actũ habetur ꝓ actu

Nemo ꝑt sibi eã legẽ dicere a qua sibi recedere nõ liceat.

Paul⁹ de castro. vij.

¶ Septimo hãc opinionẽ tenet Paul. de castro in diuersis locis. Primo legi in autẽtica post fratres. C. de legiti. heredi. vbi refert Bartho. cõtrariũ tenuisse cũ suo tpe iste casus accidisset in psonã regis Roberti qui erat secũdogenitus: & regis Vngarie qui primogenit⁹ erat. Et refert in cõtrariũ tenuisse Io. And. in rub. de feu. i additionib⁹ ad specula. & Bal. i dic. l. cũ antiquioribus se remittẽs ad ea qꝫ tetigerat in. l. iij. C. de suis & legiti. Tñ cõsidera qꝫ in vtroq; istorum loco nihil determinat nisi cõiecturaliter: quia tenẽtes hãc opinionẽ ꝑ nepote vltimo loco retulit: & sic eã videt approbare scdm glo. vulgatã in. l. qui filiũ. §. sabinus. ff. ad trebellianũ in glo. finali. ꝑ quo accedat tex. nota. & ibi glo. in c. liquido de cõsecra. distin. ij. ad hoc vide tex. glo. & Bar. i. l. bona fides. ff. depositi. Idẽ Paul. de castro hãc qstionẽ tãgit in. l. maximũ vicium. C. de libe. ꝓteritis. tñ adhuc nullam approbare videt nisi ꝑsumptiue: vt supra reperio eundẽ Paul. in. l. is põt. ff. de acqui. heredi. vbi refert diuersitatẽ opinionũ de hac qstione: & ibi opinionẽ firmat ꝑ nepote ꝓtra patruũ: dicẽs qꝫ in Hispania aľs ita cõsuluerat: & licet non ponat cottam cõsilij sui si videre volueris recurre ad ipm in tertio volumie cõsiliorũ suorũ. ꝑsi. clxv

Vltimo relata approbari videt

vbi multũ late hãc qstionẽ examinat. Et pro hac pte omissis pluribꝰ rõnibus qꝫ plus videtur terrere qꝫ edificare, & maioris sunt apparentie qꝫ existentie: facit vnã rõnẽ quam sentit Oldra. sed dicit eã nõ plene explicasse: ad quã nõ reperit fore respõsum: nec in pñti bonã videbat rñsionẽ in fauorẽ nepotis ex primogenito vt patruũ excludat. hec est rõ. Nã ipse nepos põt se primogenitũ dicere sicut pater ei⁹ si viueret quia portio paterni corpis trãsfusa fuit in procreatione filij. C. de agrico. & censi. l. cũ scimus ante finẽ vbi est tex. exꝑssus qꝫ filij⁹ est portio paterni corpis, que portio licet conuersa sit in nouum hoiem ꝓpter nouã & diuersam aiam: negari tñ nõ põt quin remanserit vera caro & corp⁹ patris: qa vt dicũt naturales prebet formã in creatione filij & mater materiã: & forma est que dat esse & substãtiã rei. ff. de acqui. rer. dominio. l. adeo. §. insulã ante finẽ. l. iulianus. §. si quis rẽ. ff. ad exhibẽdũ & ad. l. falci. ff. l. si is qui. §. quedam. dicẽs tñ qꝫ nõ capit formã pro aia quã solus de⁹ infundit. Licet ergo residuũ corpis qđ apud patrẽ tãq; radicẽ remãserit extinctũ sit: hec tñ portiuncula que in ꝓcreatione filij fuit transfusa nõ est extincta sed aucta & augmẽtata est: & noua aia & nouo spiritu infusis adhuc viuit: ideo per respectũ ad solũ corpus põt dici corp⁹ & caro filij licet ꝓpter aiam & nouũ spiritum dicatur nouus homo vere & sicut si de radice vitis aliquis ramus propagaretur deinde siccaretur vetus radix, non propterea siccaretur ramus ꝓpagatus: quia nouã emisit radicẽ que loco aie habetur. l. adeo. §. fina. &. l. qua rõne in princi. ff. de acqui. re. domi. & diceret eadẽ vitis cũ illa vnde ꝓcessit: licet renouata & noua radice: ad qđ facit glo. in. l. obligationũ fere. §. nouo. ff. de actio. & obliga. l. damni. §. is qui vicinas. ff. de dãno infecto licet alio respectu ꝓpter nouã aiam idest nouã radicẽ seu alimẽtum dicatur noua arbor. ff. de acqui. re. dominio. l. sed si ex meis. §. arbor. Nũc in proposito inducit sic. ne pos isto respectu dr nouus homo licet non sit respectu substãtie corpalis. Vltra istud exẽplũ naturali rõne fulcitũ ꝓbat exẽplo legali: videmus eñ dicit qꝫ si vna actio puta ex testamento trãsfundatur in alterã puta ex stipulat. animo nouãdi licet prima extingatur nõ tñ cẽsetur extincta: ex quo supest aliqua loco ei⁹ subrogata in quã fuit trãsfusa substãtia prime: nec est falsũ dicere qꝫ illud sit debitũ ex testamẽto licet nõ debeat actione ex testamento. l. cũ filius. ff. de lega. ij. §. heres meus. quia nõ titulus actionis sed originalis causa inspicienda est. ff. de fide

Portio patris in filiũ est trãsfusa i ꝓcreatione.

Pr̃ in filij creatione põbet formã & materiam.

Bona comparatio.

Exẽplũ legale.

Nõ titul⁹ actiõis sed originalis cã inspicẽda est.

iussorib⁹.l.tutor de donatio.l.quid quare.Maxime cū aliquid extare dī sufficit q̄ quātūcūq; modicū de illo extet.l.domū.ff.de cōtrahēda emptio.l.si cui vsusfruct⁹.ff.de vsufruct⁊ talis nepos vere primogenit⁹ appellari pōt. quia ad hoc vt aliquid dicatur verū sufficit q̄ habeat aliquid veritatis mixtū.ff.de cōtrahē.emptio. .l.quid tñ. Et ita cōcludit per hec cū aliis rōnibus alleg.per eū q̄ nepos ex primogenito excludat secūdogenitū. Et ad fundamēta q̄ in cōtrarium adduci possunt resp̄det vt latius videre poteris per eum.

Verū dī qđ habet aliqđ veritatꝫ mixtū

¶Octauo hāc opinionem tenuit Frācīscus de Aretio.in cōsi.clxiiij. vbi in partes fortiter arguit:tñ in hac opinione resīdet dicēs ꝓ ea esse casū singularē suo iudicio in autētico de hērdi. que ab itesta.§.reliquū.quē tex.licet Io. And. in additto ad specula.sub rub.de feudis.adducat tñ subtil⁹ de nouo & forti⁹ dicit se ponderare hoc modo:qa dicit ibi tex. q̄ i successiōe defuncti sine liberis & ascēdētibus succedunt frēs & sorores vtrinq; cōiuncti exclusis frībus cōiūctis ex altero parēte tm̄.deinde subiungit tex.q̄ vna cū frībus & sororib⁹ vtrinq; cōiunctis succedūt filij fratris p̄ mortui loco prīs sui postea in versiculo.vnde ꝓñs infert ex p̄missis q̄ ex iam dictis sequit talis ꝓña q̄ filij fratris p̄mortui excludūt in totū frēs supstites ex altero parēte. Tū deinde in fine dicit q̄ hoc est qa i locū patrū suoꝝ succedūt. Ex quo tex.p̄derat Frāciscꝰ de Aretio. q̄ ista ꝓña etiā in materia correctoria est iuridica:nepos de iure nouissimo correctiuo in locū prīs sui ponitur vt succedat cū patruo:ergo debet poni i locū prīs sui vt totaliter excludat filiū illū quē p̄ sū totaliter excluderet. Scdo p̄derat qđ clare ꝓbat ille tex.q̄ qualitas ꝓpter quā p̄ excludit aliū influit in nepotē q ei⁹ loco ponit:qa esse priogenitū est quedā qualitas q̄ ita ex actu nature sibi inest sicut esse vtrinq; ꝓiūctū:& maxime qa subrogatū sapere debet naturā sui subrogati.l. j.§.hec actio.ff.si quis testamēto liber eē iussus fuerit:& p̄sona subrogata vtit eisdē priuilegijs quib⁹ ille in cui⁹ loco subrogat.l.decernim⁹.& ibi Bart.C.de aque duc.lib.xj.& pro hoc dicit esse casum optimū qui ꝓprie loquit de priuilegio prioritatis tp̄is.quē etiam ad hoc ibi notat Bar.in.l.cōperim⁹ de ꝓpositis sacroꝝ scrinioꝝ C.lib.xij. Per has rōnes & plures alias pro hac opinione concludit vt potes per ocyum diffusius ipsum videre.

Nō bene. Frācīscus de Aretio viij.

Set alter ff. l. ubi dat ergo dispont. ut citius fratrum. l. aqua nō esse ruitum.

Esse priogenitū est qualitas q̄ ita ineſt sicut eēvtrinq; cōiūctū

¶Nono hāc opinionē amplex⁹ est And. Barba.in.ij.volumine cōsiliorꝝ ꝓsi.x.vbi in indiui duo casu cōtra Alex.vbi supra ꝓsuluit pro nepote cōtra secūdogenitū.& licet lōgo verborꝝ inuolucro ꝓclusio nē istā ꝓsequat tñ in effectu vnā rōnē facit:qa eadē cēsēt p̄sona p̄ & filiꝰ.l. finali.C.de ipube.& aliis substitutio.& ad hoc adducit glo.quā dicit in iure esse solitariā.in.l. ij.C.qui etate se excusant lib.x.vbi habetur q̄ estimū prīs dī estimū filij etiā viuēte prē. glo.adducit singularē in.c.fina. xxiiij.q.j. q̄ dicit q̄ filiꝰ regis appellat rex viuēte prē rege: ad qđ adducit illud Virgilij de Ascanio filio Enee. Sic oculos,sic ille manꝰ,sic ore ferebat. adducit etiā illud qđ scribit summus historiarū p̄ Liuius in lib.ij.de bello punico de Annibale filio Hamilcharis q̄ cū excercitus vidisset Annibalē arbitrabat ipsum videre Amilcharē.& ꝓ hoc facit glo.fina.in.c.j.§.fina.de feudi cognitio.vbi dī q̄ mortuo vassallo eiꝰ filiꝰ nō dī feudū acquirere: sed acquisitū capere.& ibi Bal.dicit modū illū loquēdi esse sapidū & pulchrū. Et ita filiꝰ primogeniti pōt dici prīogenitus nō ex toto ficte sed ex pte vere: cū eadē sit substātia & caro cū ipso p̄re.c.hac auctoritate xxxv.q.v. Per hāc rōnē aliꝰ plurib⁹ allegationib⁹ fulcitā quas omitto:dicit Barba. q̄ apponit gladiꝰ ad raditē huiꝰ hesitationis & per eū ponūtur multa motiua q̄ fiūt per docētes in.l. cū antiquioribꝰ.C.de iure deliberandi cū aliis plurib⁹ locis. Cū ergo p̄ & filiꝰ cēseantur eadē ꝓsona succedit regula:q̄ vbi duo quoꝝ vnum venit appellatiōe alteriꝰ largo sumpto vocabulo:& eadē est rō in vtroq; & exponūtur in iure tūc dispositio loquens in vno verificat in reliquo.ꝓ hoc est glo.in cle.j.de rescrip.iunc.glo. in cle.auditor eo.titu.in cle.j.de elec.cū similibus:& ad hoc vide duo ꝓsilia Ludo.de Roñ. cōsi.cxxvj.& cōsi.cxl.vbi consuluit q̄ ꝓuisio testatoris circa filiū cōprehēdit nepotem:& ita determinat & cōsulit Abb. Panor.cōsi.lxxvj. Et ꝓ hoc sine mēdicatis suffragijs videtur esse tex.in.l.filij iunc.l.liberoꝝ.ff. de verbo. signifi. Et dicit And.Barba.in p̄dicto consi.q̄ vidit quandā apostillā manu celebris docto. Io.de anania sup.l.j.C.de ꝓdictio.insertis ad recollecta dñi Floria.docto.Bononieñ. vbi refert q̄ tūc tp̄is fuit questio in facto si statutū vel testator loquens de filio habeat locū in nepote. Et refert ip̄m dñm Florianū & docto.Bononieñ. cōsuluisse q̄ sic.refert etiā raphaelē & docto. paduanos cōsuluisse cōtrariū,sed ꝓsilia docto. Bononieñ.obtinuisse. Et dicit ibi Io. de anania hāc partē fore veriorem:& ita dicit Barba. vbi supra:q̄ tota pene iurisprudētia ātiqua & moderna sequit hāc partē vt veniat nepos. Et ita in hac questione cōcludit And.Barba.dicēs

Estimum prīs dicit estimū filij.

Filiꝰ regis rex dī viuēte patre rege.

Feudū patris nō dī filiꝰ acquirere sed acquisitū capere.

Regula ꝓ extēsione

Tota fere iurisprudētia ātiq;

And.Barbatias.ix.

& moderna hanc p nepote sequitur.

q̄ nō est admirādū q̄ rex Robert⁹ ita decidērit apd auignionē vt supra dixim⁹: & tñ ipe cōtrariū obtinuerat pro se tanq̄ secūdogenit⁹ ad exclusionē filij ex primogenito: quia ipse rex Robertus obtinuit vt pars: sed postea decidit vt iudex. Primo casu caro & sanguis sibi reuelauit: secūdo casu vt iudex ꝓcessit & ideo dicit Bal. in dic. l. si vina. q̄ rex Robertus cōscientia motus ꝓcurauit q̄ illustris regina Ioanna daret in matrimoniū filio regis vngarie ex dispēsatione summi pontificis: vt sic regnū Sicilie de quo agebatur, ad filiū regis Vngarie reuerteretur ad quā iuris dispositione pertinere debebat. Cōcludit ergo Barba. pro nepote cōtra patruū dicens q̄ docto. maiores pondere numero & mēsura hāc opinionem tenuerunt.

Marian⁹ Sozin⁹. x.

¶ Decimo hāc sententiā tenuit Sozinus cōsi. cclij. vbi per plures rōnes arguit ꝓ secundogenito idest patruo ꝓtra nepotē. Sed plurib⁹ alijs rōnib⁹ & fortioribus pro nepote contra patruū cōcludit maxime ex doctrina Bar. in. l. liberorū. ff. de verbo. significa. vbi vult q̄ si ex ꝓsona statuti filij⁹ masculus excludit feminam: ista dispositio extēditur ad nepotē masculū & licet Bal. quē sequitur Imola. in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matrimo. cōtrariū dicat: qñ ratio non est in lege scripta: quia priuilegiū alicui cōcessum extēdi nō debet ad eius filios ex quo agit⁹ de ꝓiudicio alterius. Et ita debet stricte interꝓtari. vt est tex. quē ibi ad hoc notat Bal. in. l. ij. C. de bonis q̄ libe. & i. c. j. §. cū vero qui feu. da. pos. in vsu feudo. docto. canoniste in. c. dilecti. de donatio. extra. Tñ dicit Sozin⁹ q̄ Bart. mouetur alia rōne efficacissima: ad quā Bal. non rñdit: vult em̄ ibi Bar. q̄ nepos ex filio excludat feminā: qa nepos subrogatur loco filij: et subrogatū debet sapere naturā eius cuius loco subrogat: vt superi⁹ est expressum. Alias plures rationes adducit: quas nō refero: qa ꝓ bona pte sunt Frācisci de Aretio. in p̄dicto ꝓ filio & alior⁹ docto. ita q̄ nihil aut parū suo marte ad cōfirmationē hui⁹ opinionis dixit: vt poteris ex scriptis suis perpēdere.

Io. Fabri. xj.

¶ Vndecimo hanc opinionem tenuit Ioan. Fabri in. ff. cum filius insti. de hēre. que ab intesta. deferun. columna prima per textum in illo §.

Felin⁹. xij

¶ Duodecimo hāc partē tenuit Felin⁹ i. c. prudētiā de off. deleg. col. ij. i fine: sed simpl'r refert de hac materia Oldradū & Panor. i cōsilijs supra allega. Possent & plures recētiores referri sed his erimus cōtēti: ne nimia copia fastidiat.

3. pars.

¶ Nūc venio ad tertiam partem principalem huius q̄stionis, scilicet quid in hac questione sit tenēdum. Ex precedētibus em̄ tres vidimus principales opiniones & sententias.

¶ Prima fuit Othonis imperator⁹ qui existimabat arduitatē & nodositatē hui⁹ q̄stionis non cōmode iuridicis sanctionib⁹ terminari posse sed solo gladiatorio iudicio, vt supra deduximus ad principiū hui⁹ q̄stiōis. Et ꝓ hac sentētia Othonis facit qd̄ solēt allegare fouētes iustitiā duelli: qui dicūt q̄ in duello dei iudiciū versat & semp ille qui fouet iustitiā obtinet miraculose ꝓ illud Psalmiste. Iust⁹ vt palma florebit &c. de quo videre poteris Paridē de puteo in trac. de re militari. c. vj. & c. viij. Licet tñ illd nō asserat: vt infra dicem⁹. Itē pro hoc iudicio Othonis hoc facit qd̄ late cōsuluit Signorolus de homodeis cōsi. xcvj. vbi tenet valere consuetudinē: vt q̄ certa sunt & q̄ ꝓbari nō possūt duello decidātur. Itē tertio vltra allegata ꝓ Signorolū facit: qa vtili⁹ est scādalū nasci q̄ veritatē reliqui. c. quis scādalizauerit de regu. iur. c. nemo. xj. q. iij. Quarto cōfirmatur: qa duellum maxime cōformat iudiciali liti vt notabi. dicit Paris de puteo in p̄dicto trac. c. ix. vbi inquit q̄ sicut i iudicio tres sunt persone, scilicet iudex actor & reus. c. forus. de verbo. signifi. extra. Ita in duello est persona iudicis scilicet principis auctorizantis duellū/ persona ꝓuocātis/ & persona ꝓuocati. Et quēadmodū in iudicijs allegat suspitio iudicis & loci. c. insinuāte &. c. causam q̄ de offi. deleg. cle. pastoralis. §. pisanna de re iudicata. c. venerabilem de elec. supra cū similib⁹. Ita etiā in duello vt potes late videre per p̄dictū Paridē de puteo in predicto tract. lib. ij. c. x. & c. sequēti. Itē sicut in iudicijs precedit citatio: ita in duellis p̄cedit diffidētia siue datio pignoris: qd̄ sanguinolētū appellat: vt per Paridē in p̄dicto trac. lib. j. c. iiij. Sicut in iudicijs iuratur de calūnia: ita in duellis per p̄dictū Paridem lib. j. titu. de iuramēto prestādo a pugnatore. Itē sicut in iudicijs actor primus dat libellū vt autētica offerat de litis contestatione: ita ꝓuocator primus pugnā inire debet & presentare ensem pro libello. l. finali. C. de iure delibe. vbi habet q̄ milites arma scire potius q̄ iura debēt. Itē sicut i iudicijs fertur sententia & aliqñ appellat: ita & in duellis vt per p̄dictū Paridē i p̄dicto trac. lib. x. & xj. Et ita p hec fundamēta videt q̄ rōnabiliter sit iudicio gladiatorio hec questio terminānda. Sed qcqd senserit Otho impator, & nō obstātib⁹ fundamētis p̄dictis, gladiatoriā illam determinationē a rōnis dictamine alienā esse dico pluribus rationib⁹. Primo quia sic tentatur deus cōtra illud euangelicū. Nō tentabis dñm deū tuum.

Pro duello.

Vtili⁹ est scādalum nasci q̄ veritatē reliqui.

Pignus sāguinolētū

Aliqñ ensis ꝓ libello offert.

Cōtra duella.

& hãc rationẽ tetigit glo.in.c.ij. de clericis pugnãtibus in duello extra.bonus est tex.in.c.finali.& fere per totũ titu.de vulga.purga.extra tex.in.c.monomachiã.ij.q.v.Secũdo quia aliqñ & sepe cõtingit q̃ ille qui verum ius habet superet:iuxta illud qđ habet in lege lõbarda.

Multi sub iusto clypeo peũt.

¶Multos vidimus sub clypeo iusto perisse. Fortuna em̃ belli(vt inquit Seneca vltima tragedia)semp in ancipiti loco est. Et ita iudiciũ illud iuridicũ dici nõ põt:cũ sepius cõtingat vt ledatur & iniuriã patiatur pars iustitiã fouens. Et inde nõ debet iniuriarũ nasci occasio:vnde iura nascũtur.l.meminerint cũ cõcordãtijs allega.in glo.in ver.nascũtur.C.vnde.vi.

Cedãt arma toge.

Ideo dicebat Tullius.Cedãt arma togę.Pro quo vide glo.in auctẽtico vt oẽs obediãt iudicibus prouinciarũ:vbi etiã dicit tex.in principio.fortitudinẽ que nõ est cum iustitia, non laudabimus. Tertio quia adinuẽta sunt duella diabolica inspiratione ad mortes hoim & pericula animarũ:vt in simili dicit tex.in.c.j.de torneamentis extra. Et p quo vide Panormitanũ & Ioã.de anania in dic.c.ij.de cleri.pugnanti.in duello. Oldradũ cõsi.cxcj.Et ideo dicebat Io.de ligna. in suo tracta.de duello.§.circa tertiũ & §. circa quartũ mẽbrũ:q̃ duellũ ꝓhibitũ est & iure diuino/& iure ciuili/& canonico:qđ latissime deducit:ideo ad eũ poteris recurrere. Quarto cõfirmo ex vulgata illa rõne: q̃ libet offensio psonalis maior est omni reali.l.in seruos.ff.de penis. Hinc dicit tex.multũ nota.in.l.sancim⁹. C.de sacro sanc.eccle.in fine nõ esse absurdũ animas hominum & ibi glo.exponit ideſt animata corpora quibuscũq; causis vel vasis vel vestimẽtis preferri. Et ita a contrario sensu ibi ꝓbatur absurdũ esse pro reb⁹ tẽporalibus corporis periculũ inire:facit ad hoc bo.tex.in.l.in pecudũ.ff.de vsuris.cũ similib⁹. Et ita iudiciũ istđ gladiatoriũ a iuridico tramite prorsus alienũ est. Nõ obstat q̃ Otho imperator ita fecerit quia nõ qđ fit sed qđ fieri debet inspiciẽdũ est. Ideo elegãtissime dicebat Proculus iurisconsultus in.l.sed licet.ff.de officio psidis. Nõ tam spectandũ est qđ Rome factũ est q̃ qđ fieri debeat. Nõ obstat secũdo qđ Signorolus tenuit cõsuetudinẽ scilicet duelli valere:quia hoc falsum est vt tenent docto.in dic.c.ij.de cleri.pugnãti.in duello:maxime quia cõsuetudo talis esset peccati nutritiua & sic improbãda.c. penulti.de cõsuetu.extra. Et ideo dicit Specula. in titu.de accusatore.§.sequitur.versic.sed qd. q̃ abolita est cõsuetudo regni frãcie permittẽs duella. Tñ Paris de puteo in p̃dicto trac. de re milita,c.ix,dicit q̃ inter armigeros cõsuetudo talis nõ esset ex toto illicita saluo tñ dicit ipse iudicio ecclesie. Et ꝓfecto longe securius est cõtrariũ indistincte tenere rõnib⁹ supra scriptis Nõ obstat tertio q̃ melius est scãdalũ nasci q̃ veritatẽ relinqui:quia hoc stãte nõ ꝓbat duella permissa cũ ꝓbatio per duellũ vt plurimum sit defectina vt supra declarauimus. Et ita scãdalum nasceretur & veritas non erueretur certitudinaliter. Non obstat quarto q̃ duellum habet cõformitatẽ cũ ordine iudiciali: quia vt dicit Io.de anania in dic.c.ij. de cleri. pugnãti. in duello. Licet videatur duellũ habere formã iudicij tñ nõ est eiusdẽ nature: quia in iudicijs seruari debet equalitas que hic seruari nõ põt c.cũ inter de excep.cũ similib⁹. Alie sunt etiã differẽtie rõnes quas tu ipse ex predictis cõijcere poteris. De materia duelli vide Bar. in titulo de aliena feudi in vsibus feudorum:vbi quadraginta mouet questiones Bal.in titu.de pace tenẽda.§.si quis hominẽ.Io.de lignano in trac.de duello & diffusius ceteris per paridem de puteo in suo copioso trac.de re militari.

duella permittens.

¶Alie sũt due opiniões inter se mutuo aduersantes vt supra latissime deduximus. Aliqui etem̃ fouẽt ptes patrui:reliqui ptes nepotꝫ. Dicã ergo cũ Sozino elegãtissime ꝓsi.cl.col.xxvj Visis tãdẽ difficultatib⁹ multiplicib⁹ q̃ trãsiuerũt i pthisim & incalluerũt vtrinq; icurabiliter: qa p̃fati excellẽtissimi doctores iduruerũt qlibet i suis opinionib⁹:ideo censuim⁹ nolẽtes de nobis magis cõfidere q̃ deceat,tuti⁹ fuisse hãc fabam alij q iudicatur⁹ eẽt,cudendã relinq̃re q̃ inter tantos iuris patres nostrũ tenue proferre iudiciũ:maxime cũ dicat Bal. in consi.cclxxv. secũde partis incipiente. Q; pro regula q̃ ista questio consistit potius in ingenij qualitate q̃ possit ꝓ vel ꝯtra ꝓ veritate determinari:ita q̃ asserere certitudinaliter est supstitiosum pot⁹ q̃ discretũ:sunt verba Bal.super hac q̃stione in indiuiduo.Ideo vt dicit glo.in cle.j.de sepultu. in ver.sepelire ad princi.Hoc dubiũ & similia pricipis declarationẽ potius q̃ scribẽtis opinionẽ exposcũt.Idcirco recte iter nr̃ates Parisiẽsi cõsuetudine scriptis mãdata exp̃sse ad ambiguitates istas ꝓfligẽdas ꝓuisum extitit ꝓ nepote ꝯtra secũdogẽitũ. vt habes tit. successio. §.fina.& hoc maxie qa interp̃tatio p̃scripta dr̃ eẽ tex.legis vt pulcherrime inquit Bal.in.l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iur.col.iij.ad princi & q̃ consuetudines cum parisiensi concordent sequente libro deducetur.

Elegãs dictũ Sozini in casibus perplexis

De cõsuetudine parisiensi.

Interpretatio p̃scripta dr̃ esse tex. legis.

Abolita ẽ consuetudo frãcie

¶Questio.XXVI.

¶Vtrũ posthum⁹ ex priogenito mortuo p̃ferẽdus sit patruo quoad successionẽ aui regis.

Sed potest dubiū exoriri Vtrū posthumus ex filio priogenito mortuo in successiōe aui sit preferēdus patruo quo ad ius primogeniture consequēdū. Et primo videtur dicendū q̄ nō p̄ tex. in.l.quid ergo.§.penultimo.ff. de vsufruc. vbi queritur an vsufructuarius debeat summittere in locū capitum mortuoꝝ de iam natis vel debeat expectare nascitura. Et ibi determinatur q̄ debet summittere de iā natis. Ita in ꝓposito videt̄ q̄ debet fieri subrogatio quoad ius primogeniture cōsequendū potius de persona patrui iam nati q̄ de persona nepotis nascituri. Secūdo probatur hec pars ex his que determinātur per Oldradū in quadā disputatione que alias fuit in ciuitate Padue quā refert Albericus de Rosate in titu. de statu hominū. ff. l. qui in vtero col. penult. vbi post Oldradum determinat q̄ stante statuto ciuitatis q̄ in locū cōsiliarij mortui debeat ꝓximior de parētela subrogari si moriatur cōsiliarius posthumo relicto ex filio & fratre patruo posthumi preferēdus erit patruus posthumo: ita q̄ ꝓpter spem posthumi nō debet retardari subrogatio: imo statim fieri debet per tex. in.l. ergo quēdiu. ff. de fideicōmissa. liberta. tex. in.l. petitionem. §. fina. C. de aduoca. diuerso. iudi. tex. in.l.j. C. de agen. in rebus lib. xij. &.l. si quis ex corpore. C. de murilega. & pro hoc dicit esse casum expressum in.l. nullus la.ij. de decurio. lib. x. C. Tertio pro hac parte facit: quia primogeniture ius cōsequitur qui primogenitus est. Sed posthumus iste nō pōt primogenitus dici cū nōdū genitus sit. Ante eī generationē & natiuitatē homo nō dr̄ per illud quod dicitur in symbolo & in missa cantatur. Et homo factus est: quasi velit q̄ ante natiuitatem nō dicatur homo. Et ita pōderat Albe. de Rosate in dic.l. qui in vtero. col. iij. adducēs tex. in.l. sed addes. §. si quis mulierem. ff. locati.

Pro parte negatiua.

Antegnationem & natiuitatē hō nō dr̄.

¶ Sed in contrariam partem potius est inclinādum q̄ imo posthumus sit preferēdus patruo ad ius primogeniture ꝓsequēdū respectu aui. Primo quia videmus q̄ licet libertas sit quid fauorabile ꝓpter spem tñ posthumi retardatur. le. neratius. ff. de manumiss. testa. le. intelligendum. ff. de verbo. significa. le. cum quasi. §. elegāter. ff. de fideicōmissa. liberta. Secūdo qa etiā bonū publicū retardat̄ ꝓpter obstaculum posthumi qui speratur. l. imperator Adrianus. ff. de sta. hominum. l. si ventris. ff. de ventre in possess. mittendo. l. non ambigendum. ff. de bonoꝝ possessio. l. fina. C. de bonis proscriptoꝝ: imo etiā si verteretur priuata vtilitas. l.j. §. fina. ff. de ven. inspi. l.j. §. si quis ꝓximior. ff. vnde conati. l. penulti. §. vnde legitimi ff. l. antiqui. ff. si pars hereditatis petatur. l.j. §. si venter. ff. quis ordo in bonoꝝ possessio. seruetur. l. cum quidē. §. quod dicitur. ff. de acqui. heredi. cum similibus. Tertio ꝓ hac parte videtur esse casus in.l. qui in vtero. ff. de sta. homi. vbi formaliter determinatur q̄ qui in vtero est habetur pro nato quoad suū cōmodum. Ad idem est tex. in.l.ij. ff. de excusa. tuto. in.l. cum pater. & ibi Bar. ff. de nego. gestis glo. i.l. cum autem in versi. in pluribus de tutel. ff. ita q̄ iuris fictione hisdem commodis vtitur ac si iam natus esset excluderet patruum stante cōsuetudine supradicta ergo & ipso existente adhuc in vtero patruū excludet. Ad allegata supra signanter ad disputationē Oldradi dic etiā ex his que habentur per Albericum in dic.l. qui in vtero in fine q̄ ibi non agitur principaliter de cōmodo ei⁹ qui in vtero est sed de bono publico vel reipublice in occurrentibus salubriter consulatur. vt.l. pupillus. §. decuriones ff. de verbo. & rerum significa. &. C. de erogatione militaris annone. l. penultima. Itē quia licet posthumus habeat esse naturale non tamen habet esse ciuile quoad illud officium cōsiliarij vt.l. ad rempublicam. C. de muneribus & honoribus. cum similib⁹. Per predicta etiā clara est solutio ad id quod dictum est q̄ primogenitus ius primogeniture consequitur: iste primogenitus nō est: ergo &c. qa vt dictū est in precedentibus pro genito habetur.

Qui in vtero est pro nato habetur quoad suum cōmodum.

¶ Explicit primus liber.

Index Queſtionum Libri ſecũdi.

j. DE excellentia iuris primogeniture & diuerſa nuncupatione eius.

ij. ¶Quotuplex ſit ius primogeniture.

iij. ¶Vtrum oẽs primogeniture prerogatiue hodie locũ habeant: & quid in his de iure ſit cenſendum.

iiij. ¶De conſuetudine pariſienſi circa ius primogeniture: & de concordia vel diſcordia pluriũ aliarum conſuetudinum.

v. ¶Vtrum primogenitus maiorem partẽ in hereditate patris habens teneatur etiam maiorẽ partem debitorum patris exoluere.

vj. ¶Vtrum circũſcripta cõſuetudine primogenitus iura primogeniture conſequi debeat in hereditate patris & matris.

vij. ¶Vtrum prerogatiue iuris primogeniture cõſuetudinarij extendantur ad bona extra territoriũ cõſuetudinis ſita in bonis immobilib⁹.

viij. ¶Vtrũ conſuetudo iuris primogeniture vni⁹ territorij extẽdatur ad aliud territorium in bonis mobilibus.

ix. ¶Vtrũ conſuetudo iuris primogeniture vni⁹ territorij extendatur ad iura & actiones in alio territorio exiſtentes.

x. ¶Vtrum conſuetudo vnius territorij liget forenſes ibi exiſtentes.

xj. ¶Vtrum virtute conſuetudinis circa ius primogeniture ſecũdogenito clerico fiat p̃iudiciũ

xij ¶Vtrum ius primogeniture in dignitate imperiali locum aliqñ habuerit: & an hodie locũ habeat: vbi pulchre de trãſlatione imperij.

xiij. ¶Vtrum ius primogeniture habeat locũ in regnis & principatibus.

xiiij. ¶Vtrum filius primogenitus ſuccedat in regno & quare.

xv. ¶Vtrum expedientius ſit principem aut regẽ per electionẽ aſſumere vel per ſucceſſionẽ.

xvj. ¶Vtrum primogenitus virtute conſuetudinis poſſit ſuccedere ſine ſcrupulo conſcientie in tota hereditate paterna.

xvij. ¶Vtrum ſi ſuccedat primogenitus in totum reliqui filij mendicabũt vel tenebitur eis primogenitus quicq̃ pro alimentis ſcdm qualitatem perſone diſtribuere.

¶Questio Prima.

¶De excellentia iuris primogeniture: Et diuersa nuncupatione eius.

Quare hō post bruta creatꝰ fuit

EXcellentiā iuris primogeniture testatur Augustinus dicēs. Ius primogeniture magne dignitatis & excellentie esse. Et ea rōne deus hoiem post brutā naturā creasset ne hō sumeret causā superbie ex ordine geniture. Creatus em̄ fuit ad imaginē dei quātū ad naturalia. Et ideo dicit tex. nota. in. l. Si quis in metallū. C. de pēnis: ꝙ facies hois ad instar celestis pulchritudinis fedari non debet. & ad similitudinē quātū ad gratuita. i. virtutes exqbꝰ ingeri poterat superbiēdi occasio: & hac de causa primus homo in agro Damasceno formatꝰ ex limo terre in paradisum est trāslatus: vt sciret ꝙ esse paradisi nō est nature sed gratie. Ita nota Refert Cardina. de zabarellis col. v. in. c. primo de summa trinitate. & ibi Panor. col. v. versi. iij. queritur. Alie tñ ibi per doctores assignātur rōnes de posteriori hois creatione. vt ibi per Cardinalē & Io. And. quas non refero: cū nō ꝓposito cōgruāt. Excellentiā etiā huius iuris demōstrat quod habetur in testamēto veteri plurib⁹ locis. vbi deus sibi ꝓ ministerio sacro solos prīogenitos destinauit. Et ita hoc iure prīogenituꝝ qualificatos sibi ſeruauit. vt Exo. xiij. Sanctifica mihi oñe primogenitū qđ aperit vuluā in filijs Israel. Et Exo. xxij. Priogenitū filioꝝ tuorū dabis mihi. cū similibꝰ. Aliūde etiā colligere potes dignitatē primogeniture ex eo qđ habet Psalmo. lxxxviij. vbi dr. Ego primogenitū ponā excelsum pre regibus terre Et ibi de Lyra exponit idest honorabilē sicut est primogenitꝰ. Quia rōne huiꝰ iuris & qualitatis primogeniture ceteris est honorabilior. vt infra apparebit latius ex enarratione iuriū primogenituꝝ. ¶Hoc aūt ius primogeniture multipharias habet nūcupationes. Aliqñ primogenita in plurali ꝓ hoc iure primogeniture sumūtur. vt habet Geñ. xxv. Ibi. Primogenita mea ante tulit. &. xlij. & ibi. Et primogenitus iuxta primogenita sua. cū similibus. Aliqñ appellatur primatus. vt est tex. in. c. q̄ periculosū. vij. q. j. Et merito appellaꝝ primatus istud ius primogeniture. ꝓ quo vide duos tex. notabiles satis illud innuētes. Vnus est in epla Pauli ad Colossenses ca. j. ibi. Et ipe est caput corpis ecclesie qui est principiū primogenitꝰ ex mortuis vt sit ipse oibus primatū tenēs. Et ad idē tex. Eccle. xxiij. c. Vbi sapiētia in persona verbi id est filij dei loquit hoc modo. Ego ex ore altissimi prodiui primogenita ante oēm creaturā. Et deinde paulopost subiungit. Gyrū celi circuiui sola & profundū abyssi penetraui & in fluctibꝰ maris ambulaui: & in oi terra steti: & in oi populo & in omni gēte primatū habui &c. Et ita optime ꝓbatur in his duabus auctoritatibꝰ ꝙ primatus dr respectiue ad primogenituram. Itē etiā recte alio respectu primatus sumitur ꝓ iure primogeniture. Nā primatꝰ denotat superioritatē: qđ optime probatur ex eo qđ habet Ecclesiastes. xxv. c. vbi dr ꝙ si mulier primatū habeat contraria est viro suo. Primatū quidē idest superioritatē. Hinc dr in ca. multi. xl. distin. in fine. Quicūq; desiderauerit primatū in terra, inueniet ꝓfusionē in celo: nec inter seruos Christi cōputabit qui de primatu tractauerit. Et paulopost subiūgit ꝙ nō q̄ maior fuerit in honore iter hoies, ille ē iustior. Et ita optīe ꝓbat ille tex. & clare ꝙ primatū debet habere qui superior est in honore. quē tex. poterat allegare Lucas de Penna. C. de alexādrie primatibus. vbi dicit ꝙ primates proprie sunt qui inter reliquos maioris sunt authoritatis / potestatis / vel dignitatis: pro quo nihil allegat: sed predi. tex. satis est ad hoc rotundus. Hinc primas appellatur qui in aliqua patria superior est reliquis prelatis tam metropolitanis q̄ episcopis. vt est tex. i. c. cleros. versiculo ordo vero episcoporum. xxj. distin. de hoc vide Panor. in. c. exposuit in secūdo notabili de dilatio. extra. vide glo. in. c. de psona. &. c. epus lxvj. dist & ibi archidiaconū. Hinc etiā primates in foro seculari antiquitus erāt: qui in prouincijs superioritatē habebāt: ad quos qui per reliquas ciuitates cōmorabātur: vbi ad aulam imperatorū vel regū cōfugere nō poterāt pro oppressionibꝰ eorū vel iniustitijs, cōfugiebāt: in quorū locū hodie primates ecclesiastici siue patriarche qđ idē est, successerunt. de quo vide tex. notabilē i. c. pucie. xcix. distin. Pro quo facit bonus tex. in. l. primates. C. deinde. Hinc etiam primates dicebātur qui superiores erāt in aliqua domo. bo. tex. in. l. ij. C. de his qui latro. Et ita non est mirum si primogeniti ius primatus appelletur cū in domo iter reliquos fratres superioritatē habeat vt apertius patebit ex dicēdis in proxima questiōe. Aliqñ etiā vocatur ius maioricatus vt in pluribus locis: vt diximus superiori lib. titu. j. Apud nostrates scdm vulgarem elocutionem ius annosita-tis appellatur vel ius anagij

Soli prīogeniti i veteri testamēto pro sacro ministerio assumebātur.

Primogenitꝰ honorabilis est.

Ius prīogeniture varias habet appellationes.

Primatus dr respectiue ad primogenituram.

Primatus ꝓ supioritate sumitur.

Primates qui dicantur.

Primates erant antiquitꝰ in foro seculari.

Ius anagij

¶Questio Secunda.

¶Quotuplex est ius Primogeniture.

Am de Iuribus primogeniture est discutiēdū.

¶Circa que est aduertēdū q̄ glo.in.c. q̄ periculosum.vij.q.j. tres ponit p̄rogatiuas iuris primogeniture.

Pria p̄rogatiua primogeniti.

¶Prima quia primogeniti prealijs ī festis & primi sacrificia offerebāt

Secunda.

¶Secunda. quia sedebāt ad dexteram patris.

Tertia.

¶Tertia. ga cibos duplicatos recipiebāt. Abb. Panor.in.c.licet de voto.extra duas supaddit p̄rogatiuas: vnā scdm Ioā. And.& sic quartā.

Quarta.

¶Quarta ergo est q̄ primogenitus habebat benedictionem paternam.

Quinta.

¶Quinta duplicē partem in hereditate patris habebat.Sed ista quinta prerogatiua satis cōsonat illi quā ponit glo.in dicto.c.q̄ periculosum.Quia per hoc q̄ deberet habere duplicatos cibos satis importat illud qđ de hereditate dicitur.Et ideo dicit Lucas de penna.in.l.j.C. de priuile.eorū qui in sacro palatio militant libro.xij.col.viij.q̄ male dicit glo.ī.dic.c. q̄ periculosum.Quia oīa duplicia habebat p̄riogenitus in hereditate p̄ris.per id qđ habet Deutero.xxj.Ibi filium odiose agnoscet primogenitum dabitq; ei cuncta duplicia.

vj. prerogatiua.

¶Sexta prerogatiua est quia primogenitus benedicebat suis fratribus.de his prerogatiuis vide Geminia.in dicto capitu.q̄ periculosum. vbi & vltra istas addit septimam.

vij. prerogatiua.

¶Septima ergo est scdm aliquos q̄ primogenitus habebat primogenita pecoꝝ. Sed aliqui dicūt q̄ primogenita erāt quedā vestimēta p̄ciosa quibus vti solis p̄riogenitis licebat scdm Hugo.vide ibidē Prepo.ad principiū.De his prerogatiuis vide etiam Baldum in.l.cum antiquioribus.C. de iure delī. vbi distinguit priulegia in vita patris a priulegijs post mortem patris.Q̄m primogeniti ī vita patris habebāt priulegia de quib⁹ supra.Sed post mortē ipsi⁹ patris habebāt aliud priulegiū:puta ius succedēdi ipsi p̄ri.de quo ī dic.c.licet extra de voto.

¶Martinus de Carazijs ī p̄dicto epithomate de p̄riogenitura de p̄fatis septē p̄rogatiuis primogeniture meminit:octo tamen ponēs.quia duas facit de septima supius relata.Et tractat an predicte prerogatiue obseruētur hodie:de quo ample sequenti questione disseremus.

viij. prerogatiua.

¶Octauā p̄rogatiuā videt ponere Martinus vbi supra q̄n refert de puerbio illovulgari:quo cauet q̄ p̄riogenit⁹ hereditatis diuisionē facere potest:& minor eligere: quod nunc nō tangemus:sed in sequenti questione suo loco luculentissime explicabimus.

¶Vltra istas octo prerogatiuas habem⁹ alias q̄ plures nusq̄ hactenus recollectas.

ix. prerogatiua.

¶Nona ergo erit p̄riogeniture p̄rogatiua q̄a soli p̄riogeniti sacerdotes erāt & sctificati dño per id qđ hētur Exo.xiij.Sanctifica mihi oīe p̄riogenitū qđ aperit vuluā ī filijs Israel. tā de hoibus.Et Exo.xxij. P̄riogenitū tuoꝝ filiorū dabis mihi. Et expressius forsan q̄ alibi habetur Numeri.iij. vbi dicitur.Ego tuli leuitas a filijs Israel ꝓ oī primogenito qui aperit vuluā, erūtq; leuite mei:meū est primogenitū. Et numeri.viij. Mea sunt oīa primogenita filiorum Israel,tā ex hoibus q̄ ex iumētis ex die quo p̄cussi oīe primogenitū in terra egypti:sanctificaui vos mihi & tuli leuitas ꝓ cūctis primogenitis filioꝝ israel:tradidiq; eos dono Aaron & filijs eius de medio populi vt seruiant mihi pro Israel in tabernaculo federis.

x. prerogatiua.

¶Pro decima p̄rogatiua occurrit in mētē tex. Gene.xlviij.ca.vbi ꝓbat q̄ si ꝓtingeret p̄lib⁹ filijs simul bñdici,debebat poni man⁹ dextra sup primogenitū seu maiorē natu. Et sinistra sup secūdogenitū siue iuniorē. dicit ei ibi tex. loquēs de Isaac: qui extēdēs manū suā dextrā posuit sup caput Effraim fratris iunioris:sinistrā aūt sup caput Manasse q̄ maior natu erat cōmutās man⁹. Et paulopost subiūgit. Videsautē Ioseph q̄ posuisset p̄ suus dextrā manū sup caput Effraim grauiter accepit:& apphensum manū patris leuare conatus est de capite Effraim & trāsferre sup caput Manasse: dixit q; ad p̄rem:nō ita ꝙuenit p̄:qa hic est p̄riogenit⁹ pone dexterā tuā sup caput eius &c. Hec ergo erat decima p̄rogatiua nisi velis eā referre ad secūdā supra.Cū certe satis bene cōgruit quia esse ex consequentia illius videtur.

xj. prerogatiua.

¶Vndecima p̄rogatiua iuris primogeniture videt posse colligi ex his q̄ habet. Geñ.xxviij ca. Ibi.Ingredere ad vxorē fratris tui & sociare illi vt suscites semē fratri tuo. Ille sciēs nō sibi nasci filios introiēs ad vxorē frīs sui semē fundebat in terrā:ne liberi frīs noie nascerent &c. Ecce ille cui impabatur erat Onan secūdogenit⁹ ad suscitādū semen Her p̄riogeniti p illud qđ ante dixerat. Dedit aūt Iudas vxorē priogenito suo Her.& ibi etiā.Fuit quoq; Her primogenit⁹. Certe ista erat mirabilis seruitus & mirabilis operarum prestatio.Sed hoc non est sic transeundū:vt dicemus in sequēti q̄stione.

xij. prerogatiua.

¶Duodecia p̄rogatia p̄riogēiti p̄t sumi ex eo qđ hī eccl̄s.xxij.ibi ad pric. Loqre maior natu

decet eñ te scilicet q̄ primogenit⁹ seu maior natu super agēdis in familia iter ceteros prius loqui debet. Et licet Bald.in.c.j. de maior. & obe.& Felinus post eum intelligant id dictum de prelato ecclesie: tñ consideratis his terminis maior natu forsan melius consonaret etati nisi dicamus q̄ ex quo sub ecclesiastico continentur hec verba ad ecclesiasticos referri debeant sicut in simili videtur q̄ contenta in titulo debent scdm denominationem rub.tex. ad hoc reputat⁹ singularis.in.l.impator. ff.de in die adiec. glo.nota.i.c.tibi q̄ de rescrip.i.vj. in versic.Certo.glo.in.c.j.de offi.deleg.in.vj.

Contenta in titu. intelligi debēt scdm denoiationē rub. xiiij. prerogatiua.

¶ Decimatertia prerogatiua primogeniti est ex dispositione iuris positiui.de quo.l.fi.ff.de fide instru. vbi habetur q̄ in diuisione hereditatis instrumenta communia inter filios debēt remanere penes primogenitum siue maiorem natu. Et per illum textū inferebat ibi nō. Bal. q̄ senior in capitulo ceteros cōuocare potest & ad eū pertinet vbi nō est alius deputat⁹ per.c.j.de maior.& obe.Sed aduerte quia tex. ille loquitur de seniori & maiori respectu etatis:& ca.primū debet intelligi de seniori receptione in monasterio & nō respectu etatis. Pa nor.in.c.auditis. ij. de elec.in. c. cum olim.vj. col.de re.iud.& in.c.quesiuit in princi. de his que fiunt a ma.par.c.glo.in.c. finali de consti. in.vj.& ibi geminia. Felinus in cap̄. primo de maior.& obedi.col.ij.& vlti. vbi dicit q̄ dictū in lege secūda.C.de decurio.libro.x. q̄ senior congregat capitulū debet sic intelligi. Sed pro hac prerogatiua vide in terminis Bal. in.l.p̄curator.C.de edēdo.vbi forāliter mouet hanc q̄stionē. Pone q̄ duo ffres erant hñtes istrumēta cōia:quorumvnus maior natu:& ibi dicit q̄ penes illum qui est maior natu debēt esse per illam.l.fina.ff.de fide instrumen.& etiam adducit tex.nota.in.l.cum pater.§.pater pluribus ff.de lega.ij.vbi dicitur q̄ claues rei cōmunis inter heredes debent esse penes seniorem.de hoc vide Ludo.de Roñ. in repetitiōe legis si vero.§. de viro.ff.solu.matri.col. quīquagesima. Immo forti⁹ dicit Bal.in dicta.l. p̄curator. q̄ etiā si in locū secūdo geniti sui iunioris fratris succederet fiscus:tamen adhuc instrumēta communia manebūt penes ipsum fratrem primogenitum. Quia in his que iam ordinata erant superueniens dignitas nihil operatur C.de nuptijs.l. fina. cum alijs allegationibus per Guiller.de Cūgno ibidem:& Bal. post eū. Sed Salicetus in contrarium tenet. Quia talis depositio instrumentorum non videtur habere actum momētaneū sed successiuū. Et sic

In his q̄ iā ordinata sunt superueniēs dignitas nihil operat̄

priuilegiū successoris scdm varietatē tēporis & p̄sone debet attēdi.l. Cū qdē §. si debitores.ff. de vsuris. Et priuilegiū prioris cessante causa finiri debet.ff.de tutel.& rō.distrahē.l.si tutor .l.si ticia scio §.vsuras.ff.de lega.ij. Et cum eo trāsit simpl̄r flor. Alexander distinguit:aut ex cōtractu debēt remanere penes antiquiorē & digniorē:& tūc nō inspicit̄ persona successorꝫ. aut nō ex ꝓtractu sed solū rōne maioris etatis & tūc fatet̄ q̄ optime ꝓcederet opinio saliceti & sequacium:qd̄ nota: quia multū limitat dic. l.fi.ff.de fide instr.nisi succedēs frī miori esset dignior vt per eū videre poteris. Adde dñm Iasonē i dic.l. ꝓcurator. vbi dicit q̄ cōiter moderni tenēt cū hac opiniōe saliceti & flo. Et ꝓ cōfirmatione facit hoc fundamētū.quia valet argñ de reb⁹ ad p̄sonas iuxta legē miles ita he redē i prīci.ff.de test.militari. Sed qñ res priuilegiati puenit ad priuilegiatos assumit priuilegiū eoꝝ in.c. vnico de iure patro.in. vj. & ibi Io. And.i nouella.c.dilect⁹ de p̄bēd.extra Panor.in cōsi.ix.quod incipit:hic cadūt quattuor dubia in primo volumine. ergo idē in p̄sonis.

Priuilegiū successorꝫ scdm varietatē tēporis & p̄sone debet attēdi.

Valet argumentū de reb⁹ ad personas.

¶ Decimaquarta prerogatiua est quā ponit Bar.in tracta.de tyrāno col.ij. q̄ qui antiquior est de domo habet quasi prerogatiuā quādam iter alios fratres de domo:& videt̄ eos habere in potestate sua:qd̄ tñ dicit esse verū in fratribus minoribus.xxv. annis.& de hoc dic. Bar. vide Felinū in.c.j.de maio. & obe.

xiiij. prerogatiua.

¶ Decimaquīta p̄rogatiua etiā p̄t assignari q̄ vbi aliqd esset determinādū in vnafamilia debēt iferiores ffres q̄tū p̄nt morē gerere opiniōi ffris antiqoris argu.tex.in.c.dño sancto.l.dist. ad finē.vbi dicit tex. forāliter q̄ quotiēscunq; in gestis cōsiliorꝫ discors sentētia inueniēt illi⁹ p̄silij magis sentētia teneat̄ cui⁹ antiqor & potior authoritas extat.ad idē facit tex.in.c. hoc ipm in.ff.xxxiij.q.ij. Antiqor em̄ p̄sūptiue sapiētior est.c.porro.lxxxiiij.dist. quia pl⁹ sapere p̄sumit̄ qui i vita diuturnior fuit.& hac occasione dicit tex.i.c.sciēdū.xxvj.q.iiij. q̄ nō ē mirū si demōes plurimū sint sapiētes a tēpore creationis quia multas reꝫ experiētias didicerūt:hoc tñ verū nisi ipse iunior meliorib⁹ rōnibus niteret̄:sicut in simili dicit Panor.in.c.capellan⁹ de feriijs. q̄ stādū est decisioni glo. nisi ali⁹ meliorib⁹ & fortiorib⁹ rōnib⁹ moueretur per illū tex. Ibi subtiliori rōne. Et ad idē dicit Felinus in.c.j.de cōstitu.col.penul. q̄ stādū est cōmuni opinioni nisi recētior cuiusdā sit meliorib⁹ rōnib⁹ fundata. ꝓ quo est bo. tex.i.l.j.§. oīb⁹.C.de vete.iur.enucle. Et ad p̄dicta videas duos bo.tex. vnum in.l.tertia §. si quis quasi

xv. prerogatiua.

Quare dēmōes sint sapientes.

statu liber. versi. sed si seruus. ff. de cõditio. ob causam. vbi opinio Celsi iurisconsulti verior existimata fuit q̃ opinio patris sui. Q̃n Celsus rõne bona naturali mouebatur. Secundo vide tex. in. l. potioris. C. de offi. recto. prouin. vbi dicitur q̃ licet potioris gradus iudicib⁹ ab inferioribus competens reuerẽtia sit tribuẽda. T̃n nõ fit iniuria maioribus si ipsis iuniorib⁹ amplius veritas sit reuelata. Et ita illũ tex. inducit Ludo. Romanus in repetitione. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri. col. l. & ꝑ hoc vide hostie. in sũma sua i prici. col. ij. versi. nec dedigneꝫ. vbi ad hoc inducit tex. in. c. esto subiect⁹. xcv. dist. c. nullus. xxxix. subiungens q̃ nõ oẽs per oĩa sed certi per certa vel meliores vel deteriores inueniuntur. xxxviij. distinc. c. q̃is errare. Et ideo dicebat beatus Augu. Ego eꝑs tot annorũ a collega, nedum aniculo paratus sum edoceri. c. si habes. xxiiij. q. iij. facit illud euãgelicũ: nolite iudicare scdm faciẽ sed scdm rectum iudiciũ iudicate. ad q̃d facit bo. tex. in. c. ego solus ix. dist. ĩ. c. sicut. xxiij. q. j. Sed bñ verũ est q̃ vt plurimũ plus valet vmbra senioris q̃ gladius siue eloquẽtia iunioris. scdm Bal. in. c. j. extra de renũcia. ad quod satis accedere videꝫ quod de Marco castricio refert Valerius lib. vj. ti. de libe. dic. aut fac. qui Carbone cõsule sibi dicẽte multos se hr̃e gladios, rñdit: & ego annos.

Plus valet vmbra senis q̃ gladius iuuenis.

¶ Decima sexta prerogatiua assignari põt ex his que dicũtur per Bal. in. §. ꝓterea ducatus in titu. de ꝓhibita feudi alienatione per Federicũ in vsibus feudorũ: vbi habetur q̃ pro vno feudo nõ cogitur quis habere plures dños. Si ergo dñs deceſſerit relictis plurib⁹ filijs q̃stionis est cui ipsorũ debeat fieri fidelitas. Et ibi Bal. plures ponit opiniones prout plures sunt de hac q̃stione sentẽtie doctorũ. Aliqui voluerũt q̃ filij inter se possunt ordinare cui eorum fiat fidelitas vt. c. oẽs filij si de feudo fuerit cõtrouersia in vsib⁹ feudo. Alij vt Iacob. de bello visu tenent q̃ vassallus põt eligere cui velit fidelitatẽ facere argu. l. si quis a filio. §. si quis plures. ff. de leg. j. Et ad hoc melius facit scdm Baldũ tex. l. si quis in graui. §. si cum oẽs. ff. ad Sillanianum. Et ita tenet glo. in dic. §. preterea ducatus. Alij volunt q̃ vni filiorũ vice oĩm q̃si corpori vni sit facienda fidelitas argu. l. cui fundus. §. fi. ff. de conditio. & demonstratio. Sed tãdem Bal. cum hac opinione reſidere videtur q̃ fiat fidelitas antiquiori filio siue primogenito argu. l. fi. ff. de fi. instru. & eorũ que notantur per Innocen. in. c. j. extra de maio. & ob. Cũ quo dicto videtur ibi simpliciter trãsire Felinus in dic. c. j. col. ij. in fine.

xvj. pfero gatiua.

¶ Decima septima prerogatiua colligi põt ex his q̃ habẽtur in. l. j. §. j. ff. de questio. & l. vnius. §. j. ff. eo. titu. vbi ꝓbatur q̃ vbi sunt aliqui torquẽdi, a iuniorib⁹ & nõ antiquiorib⁹ seu prioꝛgenitis incipiẽdũ est: & ita illos tex. iducit Ludo. Roma. in dic. repetitiõe. §. de viro col. l. ad principiũ. Sed q̃quid dicat hoc nõ videꝫ esse scriptũ vt maioribus deferatur. Sed vt apertẽ sentit tex. in dic. l. vnius in princi. Rõ est qa iunior timidior eẽ videꝫ: & ideo ab ipo incipiẽda est tortura: tã q̃ ab eo a quo facillime possit veritas eruiꝛ: scdm doctrinã diui Adriani in dic. l. j. ff. de questio. versic. Idem diuus Adrianus.

xvij. ꝓrogatiua.

Quare a iuniorib⁹ est incipiẽda tortura

¶ Decima octaua prerogattua colligi põt ex his que habẽtur. Geñ. xxvij. versic. Esto dñs. vbi habetur. Esto dñs fratrũ tuorũ: & incuruẽtur ante te filij matris tue: ex quo colligi potest quia tex. de primogenito loquitur q̃d frẽs primogeniti tenẽtur iure reuerẽtiali cõfratri prioꝛgenito & sibi assurgere. Ad q̃d facit bo. tex. ĩ. l. semp. ff. de iure immu. & in. l. gñaliter. ff. de in ius vocãdo & in. c. anteriorũ. §. illd. ij. q. vj. & c. q̃to extra de transact. Et ita per hec iura dicit Ludo. Roma. l. col. dicte repeti. §. de viro versicu. viij. defertur q̃ antiquitati aut maioritati in reuerẽtie exhibitione defertur: subiũgẽs q̃ vsq̃adeo debetur antiquiori reuerẽtia q̃ puniri debet iunior b̃ seniorẽ fratrẽ ausꝰ est appellare. C. de offi. diuerso. iudi. & singl'arit̃ ad hoc optime facit quod Xenophon in equiuocis refert ad princ. quod antiquitus saturni dicebantur qui vrbes cõdiderãt primogeniti eorũ Iones & Iunones: & sic ergo primogeniti ꝓpter excellentiã iuris primogeniture Ioues appellabãtur vt denotaretur magnificẽtia iuris primogeniture & reuerentia que eis a minoribus natu debebatur: de quo videre potes etiã per quẽdã hiſtoriographũ virũ, pfecto licet vulgari idiomate scripserit eruditissimũ primo lib. operis sui: q̃d mare hiſtoriarũ francie appellat c. j. §. iij. & eodẽ. li. c. xij. vbi multum singulariter refert q̃ tãta debebatur antiquitus primogenito reuerẽtia q̃ nemini cõstruendarũ ciuitatũ auctoritas cõcedebatur niſi primogenito: vt latius videre potes per eum.

Puniẽdus est iunior qui seniorẽ fratrem ausus est appellare.

Primogeniti antiq̃tus Ioues dicebãtur

Cõstruendar̃ ciuitatũ auctoritas soli primogenit̃ cõpetebat

¶ Decima nona prerogatiua videꝫ colligi posse ex his que habentur in titulo. hic finitur lex dñi Federici ĩ vsib⁹ feudorũ. §. fi. vbi habeꝫ q̃ si vassall⁹ habet plures dños antiquiorẽ ceteroꝛ anteferre debet: & ei poti⁹ seruitiũ exhibere si adinuicẽ dñi cõtendant: de quo meminit Bal. in. l. vnica. C. de caduco tollendo. §. ne autẽ col. iiij. vbi dicit q̃ videtur vt vtriq; seruire debeat iuxta reditus feudi pecuniã ei ministrãdo pro

xix. prerogatiua.

Si qs plures dños habeat cui potius seruire debeꝫ si vtriq; nõ põt.

stipendio & mittendo sibi gentes: sicut quando debetur seruitus duobus prediis diuersorũ vt.l.in concedendo.ff.de aqua pluuia arcẽda. Sed tñ refert in hoc q̃ imo de consilio deberet seruire antiquiori: sed considera verba tex. in dic.§.fi.que sunt hec. Contra omnes debet vassallus dñm adiuuare & cõtra fratrem & filium & patrem nisi contra aliũ dñm antiquiorem. Hic eũ ceteris est preferendus: licet tex. de antiquiori loquatur generaliter. Et sic videtur referri ad antiquiorem etate & tempore. Tamen communiter intelligitur in antiquiori tempore ideſt in eo a quo per antiquiꝰ tempꝰ feudum tenet prout intellexit ibi glo. in versi. antiquiorem adducens illud vulgatum: q̃ qui prior est tempore potior debet esse iure.l. potior.ff.qui potior. in pigno.habe. Et ita intellexit Ludo.de Roma.in repetitione.l. si vero §.de viro.ff.soluto matri. colũ. lx. versiculo. Quarto principaliter vbi communiter est error in allegatione: sed intellige q̃ voluerit allegare dic.§.fi. Sed cogita si põt adaptari ille tex. ad antiquiorem etate: cum generaliter loquatur vt prediximus: & forsan nõ esset incõgruũ: sicut supra de inuestitura diximus maxime eũ primogenitus ex proprietate natiuitatis dicatur prius quasi dñs bonorũ paternorum: quia reliquis fratribꝰ prior & ita priꝰ nactus est spẽ illam cõsiderabilem successionis de qua infra dicemus.

Qui prior est tpe potior est iure.

xx.prerogatiua. ¶Vigesima prerogatiua est in correctiõe per tex.in.l.vnica. C.de emenda. propin. vbi habetur q̃ parentibus & cõsanguineis antiquioribus licitum est corrigere iuuenes errantes & per illum tex. indiuiduo vbi dicebat Bal. q̃ si senior iuniorem sibi coniunctũ male agẽtẽ inueniens eum percutit & castigat nõ potest accusari nec puniri: & formalius subiungit. Idẽ dicas i fratre minore: quia eadem est ratio: nã si probatur q̃ hoc faciebat causa correctionis non debet pena imponi nisi excedat modum in corrigẽdo fratrẽ: & adde rõnẽ: qa nimia correctio est offẽsio.c.cũ beatꝰ.xlv.dist.l. p̃ceptoris.ff.ad.l.aqui. Sed nota q̃ i dubio senior verbas iuniorẽ p̃sumit causa correctiõis facere glo.in.c.nullus videtur de reg.iur. Et cũ dic. Bal.supra relato de correctiõe maioris fratris erga minorem Ita simpliciter transit Ioannes de anna.in.c.j.de cleri.percusso.col.v.ad fi.vbi subiungit post Salicetum in dic.l.vnica. q̃ hodie mundus sic in maligno positus est q̃ nullus correctionem nec in se nec in filijs pueris exaudit sed ad corripientis inimicitiam tendit & male: sunt verba Saliceti.

Fratri fratẽ corrigere licet.

¶Vigesimaprima prerogatiua colligi põt ex his que habẽtur in. c. cõsanguineos. xxxv.q. vj. Ibi ab antiquioribus & veracioribus: vbi p̃batur q̃ antiquiores preferũtur iunioribus in depositione sup cõsanguinitate vel affinitate. xxj.prerogatiua.

¶Vicesima secunda prerogatiua potest assignari q̃ maior potest prouocare minorem ad diuisionẽ: minor autẽ non.l. penul. C. de p̃diis & aliis rebus minorum ibi. Nam ad diuisionis causam prouocante tñmodo maiore glo. est nota.in.l.fi. C.cõmuni diuidundo. Quod tñ limitatur nisi maior rixosus esset scdm Bar. in .l. si conuenerit.ff. pro socio. Secundo limitatur nisi semel fuisset prouocatus minor a maiore: quia tunc denuo poterit minor maiorem ꝓuocare scdm glo.nota.in.l.inter pupillos.ff. de aucto.tuto. Tertio limitatur nisi in fructibus vel redditibus. Quia licet immobilia diuidi non possint ad prouocationem minoris tñ fructus & reddituſ immobiliũ diuidi possunt ita Bald.in dic.l.penul. C. de prediis & aliis rebus minorꝫ: expresse ex illo tex. colligẽs q̃ nõ põt diuidere immobilia notãter nisi ꝓuocetur a maiore. Et de his limitationibꝰ vide in additio.ad Panor.i dic.c.j.de parochijs in additione q̃ incipit vide Bal. Et vltra illas adde quartã quam voluit Salicetus in dicta.l.penul. scilicet quotienscũq; iusta causa suaderet diuisionẽ se remittens ad ea que dicũtur in.l. iubemus. C. de sacrosan.eccle.in princi. Aduerte tñ q̃ licet istud priuilegiũ a primogenitura aliqualiter ꝓcedat tñ in hoc ꝓposito potẽtius operatur minoritas. Nã si vterq; maior etate esset alter alterum sine dubio ꝓuocare ad diuisionẽ posset per totũ titu.cõmuni diuidũdo.C.&.ff. xxij. ꝓrogatiua.

¶Vltima prerogatiua primogenitorum est consuetudinaria: que aliter specificari non potest. Nam vnaqueq; ꝓuincia suo sensu abundat & cõsuetudine speciali.c. certificari de sepulturis.extra.c. vtinam. lxxvj. distinc. Has cõsuetudines diuersas circa primogenitos nõ refero cum hodiernis temporibus omnes fere toti⁹ francie cõsuetudines in vnũ codicẽ digestas exaratasq; habeas: ita vt iam quid facti & ꝓbationi subiectũ non videatur vt nota.voluit Philip.franc.in.c.j.de cõstitu.in.vj.col.vj. scdm Bal.in.l.j.C.vt que desunt aduocatis: qd̃ signa ppetuo.aliquid attamen infra pro cõcordia vel discordia ceterarũ consuetudinum cũ parisiensi referre poterim⁹. Vtrũ aũt cõsuetudo i scripꝫ redacta desinat eẽ cõsuetudo & debeat dici ius cõe. vide dñm Iaso.i.l.moribꝰ col. ij.ff. de vulga. & pupil. Rochũ de curte in tracta.de ꝓsuetu.sup rub. de ꝓsuetu. extra col.ij. Vltima ꝓrogatiua. Vnaqueq; ꝓuincia suo sensu abundat. Vtrũ consuetudo scripta desinat esse ꝓsuetudo.

¶ Questio Tertia.

¶ Vtrum he primogeniture hodie locũ habeant: Et quid in his de iure sit censendum.

Vnc est examinãdũ vtrũ he primogeniture prerogatiue hodie locum habeãt: & quid in his de iure sit cẽsendum: quod vt dilucidi⁹ examinari possit, precedentes omnes prerogatiuas suo ordine reassumam.

Pro pria Prerogatiua primogeniture.

¶ Prima ꝓrogatiua ergo est qa ꝓriogeniti prealijs offerebãt. Hec prerogatiaa hodiernis tpibus seruaꝝ scdm Martinũ de Carrazijs in ꝑdicto epitomate. Et ideo qdã Ioãnes Sãxon in cõmento cõsuetudinũ Turoñ. sub titu. de successio. feudo. arti. iij. ad princi. dicebat qꝫ scdo genit⁹ in oblationib⁹ & ꝓcessionib⁹ cedere debet ꝓriogenito. Et ita dicit se semel rñdisse cuidã nobili pictauiẽsi. Quia licet etiã ex cõsuetudine illi⁹ patrie secũdogenit⁹ possideat partem suã hereditariã ita nobiliter sicut ꝓriogenit⁹: tñ ꝓriogenito deferre debet: & nihil ꝓrsus allegat nisi glo. illã positã i dic. c. q̃ piculosum. Sed ad hoc adde tu Io. fa. pulcherrime i §. aliã insti. de bono. poss. vbi formaliꝫ propter glo. ibi q̃rit de notabili q̃stiõe. Est cõtẽtio inter vxores duoꝝ nobiliũ: quarũ vna inquã nobilior vult ꝑcedere in ecclesia & pri⁹ offerre. Altera se ꝓtẽdit ꝑferendã: nobilior dat libellũ: nunqd põt agere qꝫ inhibeat alteri nobili ne prima sedeat vel ne prima offerat. Et arguiꝫ prio qꝫ sic per illã glo. in cõtrariũ qꝫ nõ: sed debeat intẽtari officiũ iudicis per. l. j. &. ij. C. vt di. ordo. serue. &. l. fi. ff. de albo. scrib. &. c. j. extra de maio. & ob. Cõcludit qꝫ imo agi poterit inter priuatos dũmõ nõ actione iniuriatũ. vt. l. iniuriarũ actio. ff. de iniur. de hono. Et ita ibi transit Ange. de Are. Sed aduerte qꝫ Bald. in. l. obseruare. §. anteq̃ vero in fi. cõtrariũ tenet, imo qꝫ põt resisti manu armata: qa nemo teneꝫ iniuriã pati vel paruipensionẽ proprij honoris argu. ff. de postu. in princi. Hinc dr̃ qꝫ causa vite & honoris equiparãtur. l. iusta. ff. de manumissis vindic. Ita qꝫ ꝑt qs ꝓpter honoris sui defensionẽ occidere iuasorẽ. vt ꝑ doc. in. l. j. C. vnde vi. & per do. Iaso. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. ¶ Adde ad ꝑdicta qd̃ notabiliter dicit Abbas Panor. in. c. nimis le. ij. de excessi. ꝑla. i prio nota. qꝫ etiã inter religiosos seruãdus est ordo in honorib⁹ deferẽdis, vt illi magꝭ honorẽtur quoꝝ regula primitus fuit obseruata: qd̃ ꝓbatur ex illo tex. consi-

In oblationib⁹ & ꝓcessionib⁹ debet secũdogenitus prioge nito cedere.

Questio.

derato ordine litere. Idẽ habetur in. c. quorũdã de elec. in. vj. vbi ita glo. in ver. predicatorum formaliter dicit qꝫ semper predicatores ceteris mendicantibus premitti debent: quia antiquior fuit ipsorũ institutio. Et ibi dicit Gemi-nia. & Philip. Frãc. qꝫ quando eunt processionaliter ceteris mendicantibus propter antiquitatem & illã quãdã quasi primogeniturã sunt prehonorandi. de hoc vide Prepo. in. c. episcopos. xvij. dist. vbi singulariter nedum de mendicantibus: sed de quibuslibet alijs clericis secularibus & regularibus tangit quo ordine debeãt processionaliter ire. quod nota perpetuo & ibi in princi. glo. dicit qꝫ iste honorantie precedẽdi sapiunt priuilegium quoddã scdm illũ tex. & subiungit paulopost qꝫ illi qui precedũt non sunt in loco honorabiliori: sed qui sequũtur viciniores episcopo argu. c. perlectis. xxv. distinc. vt imitetur naturã. sicut videmus sensus magis nobiles esse repositos circa caput a natura & membra minus necessaria magis a capite remota. Adde iterum ad predicta qꝫ ordo deambulationis denotat preeminẽtiam. vt notat Ioan. de Imo. post Angel. in. l. qui soluẽdo. &. ff. de hered. institu. meminit Felinus in rub. de maio: & obed. colum. vj. Ad hoc facit dictum notabile Dominici de sancto gemini. in. c. episcopos col. tertia. xvij. dist. vbi dicit qꝫ monachi debent preferri canonicis regularibus: quia Benedictus qui composuit regulam monachorum que est approbata. vt in. c. super eo de regula. fuit approbatus ante regulã beati Augustini qui fecit regulam canonicorũ regulariũ. & de hoc meminit Felinus in dic. rub. de maio. & ob. col. iiij. vbi declarat qꝫ etiam in actu vicij tamen magis digni preferuntur: vt in. c. primo de decimis in. vj. quod est cõtra cõmunẽ doctrinã doc. i. c. auaritie de preb. extra de quo per Feli. in dic. c. dilecta. Adde tñ ad ꝑdicta qꝫ vt seruet ordo ꝑdictus in ꝓcessionib⁹ & oblationib⁹ duo debẽt adesse. Primo qꝫ eat is qui vult ꝑcedere cũ indumẽtis gradui suo cõueniẽtib⁹ scdm do. Anto. in. c. j. de aucto. & vsu pallij. Prepo. vbi supra p. c. si iudex de senten. excõ. in. vj. &. l. itẽ apud labeonẽ. §. si quis virgines. ff. de iniurijs. Secũdo qꝫ nõ aduersetur cõsuetudo. de quo seq̃nti prerogatiua deducem⁹.

Monachi sunt prefer̃di canonicis regularibus.

In actu vicij etiã magis digni preferunt

¶ Secunda prerogatiua est qꝫ sedebant a dextris patris. Ista prerogatiua seruaꝝ dicit Martinus de Carrazijs: quia dignior preponi & ad dextram sedere debet argu. l. fina. ff. de albo. scriben. Primogenitus autem est dignior. l. prima in fine. ff. de iur. immuni. Et ad hoc citat Bald. Caue quia communiter est error:

Pro secũda prerogatiua.

Predicatores ceteris mẽdicãtibus ꝓhonorãdi sũt

voluit dicere in.l.decernimus C. de sacrosanc. vbi dicit q̄ honor ꝑsistit in sedēdo & q̄ dignior debet a dextris sedere & inferior a sinistris. Et ideo filiꝰ primogenitꝰ regis debet semp sedere a dextris p glo.decreti:sed illā nō refert. Credo q̄ voluerit allegare glo.i.c. q̄ periculosum.vij. q.j.vt voluit Felinꝰ etiā de hoc dicto Bal.mentionēfaciēs in rub.de maio.& ob. Et Prepo.in dic.c.eꝑos.xvij. dist. Et adde ꝑ hac ꝓrogatiua tex.multū singularē Geñ.xliij.c.in fi. Sederūt corā eo primogenitꝰ iuxta priogenita sua:& minimus iuxta etatē suā:ille eñ qui sedet in altiori loco dr̄ maior: & qui stat ꝓximior post dñm per glo.nota.in.§.aliā in ver.altiore insti.de bono.poss.& ibi per Christopho.por.& Ange.Ita tenet Io.de Imo.in dic.l.qui soluēdo.la.ij.ff.de heredi.insti.Felinus in rub. de maio. & ob. dicēs esse plura signa maioritatis:quoꝝ hec sunt inter cetera.Sedere in loco eminenti post eꝑm subscribere primo loco cū pluribꝰ alijs relatis p eū.de quibꝰ videas Cardi.ꝑsi.xxxiij.incipiēte. In hac dubia quest.Charta.ij.Et paulo post Feli.vbi supra adducit illud qđ dr̄ in symbolo.Sedet ad dexterā patris.quasi ex sessione maioritas arguēda sit. Ad hec vide eūdū Feli.in.c.cū dilecta de rescrip.extra.col.iij.versi.ordo scripture. Adde etiā qđ refert Dionysius in summario de gestis Romanoꝝ. vbi dicit q̄ cū Cesar Plautū nobilē virū qui multa egregia gesserat in Britannia triūphātē ꝑsequeretur ei ascēdēti i capitoliū leuꝰ icedebat. ¶ Aduerte tū ꝑ predictis qđ Bal.in.l. obseruare §.anteq̄.ff.de offi.ꝓcōs.in prima lectura dicebat q̄ in honoribꝰ deferēdis inspiciēda est ꝑsuetudo. Et ideo in ꝓcessionibꝰ in Thuscia minores vadūt ante predicatores:quia ita est cōsuetū.subiungens. Vadat ergo primo qui prius ire cōsueuit:& in fine dicit q̄ vbi nō apparet cōsuetudo debēt assignari loca supiora scdm qualitatē psonarū. Cōsidera q̄ inquātū de minoribꝰ loquit̄ Bal. hoc nō a cōsuetudine tm̄ sed & a iure cōmuni ortū est. Nam honorabilius est subsequi in huiusmodi actibꝰ vt diximꝰ in ꝓcedenti ꝓrogatiua. Adde tū pro isto dic. Bal. de consuetudine bonā glo.in.c.legimus.xciij.dist.in ver.nec altera vbi dicit q̄ de cōsuetudine Roñ. ecclesie diaconi cardinales ꝑferūtur presbyteris :licet secꝰ sit de iure.c.cū redemptor.xij.q.ij.c.oportebat &.c.si quis ex episcopis:& ibi glo.lxxix. distin. Et de predicta glo. meminit Prepo.in §.eꝑos.xvij.dist.Sed Hostiē.i dic.c.j.de maio. & ob.tenet q̄ nō valet cōsuetudo:vt miorē ꝓcedat : & ideo dicit Prepo. vbi supra q̄ cōsuetudo de qua fit mētio per glo.supra allegatam nō seruatur. ¶ Aduerte etiā si limitanda erit hec prerogatiua: vt procedat in primogenito habente liberos :nam vbi nullos haberet & secundogenitus aliquos procreasset videretur secundogenitus anteferēdus per text. multum singularem in.l.in albo.C. de decuri. lib.x.de quo infra ample dicemꝰ in examinationevndecime prerogatiue.Tene tamen hoc dictum menti quod refert Feli.in rub.de maio.& ob.q̄ nō dicitur pati preiudicium in redditibus ille cui alius prefertur in sessionibꝰ per c.cum olim extra de consue. Quod nota pro dicendis infra.

De signis maioritatis.

In honoribus inspicienda est ꝑsuetudo.

¶ Tertia prerogatiua primogeniture assignabatur supra:quia primogenitus cibos duplicatos recipiebat. Hāc prerogatiuam simul cum quinta expedit Martinus in predict. epithomate :quia satis inter se sunt consone. Per quintam etenim cauebatur q̄ primogenitus debet habere duplicem portionem in hereditate patris. Et dicit Martinus q̄ hec prerogatiua non congruit iuris dispositioni. Nam pater filijs equalia alimēta ministrare debet.l. si quis a liberis.ff.de lib.agno.l. inter filios.C. fami.harciscun.l.si maior in fi.C. commu.diuidū. Adde pro hoc bonum tex. in.c. omnes de const.extra.ibi. Mandamus quatenus &c. per quem tex.dicebat Bal. ibidem formaliter q̄ inter fratres nō debet esse inequalitas quos contingit equalitas equitatis per.l.cum pater §.euictis.ff.de leg.ij.Et ita post Bal. dicit ibidem Barb.col.v.&.x.per.l.cum oportet.C.de bonis q̄ liberis. Et ideo pulcherrime dicebat Sozinus in prima parte consilioꝝ antiquorū consilio.iiij.col.ij.q̄ equalitas est seruanda inter fratres:que equalitas(dicit ipse) est inductiua nutritiua confirmatiua & consolidatiua cōcordie & fraterne charitatis siue affectiōis:& per cōtrarium inequalitas est nutritiua discordie per tex.in dic.l. cum oportet. C. de bonis que lib.post princi. & §. sinautem. Ita formaliter dicit Sozinus vbi supra alia etiam adducens que tu ipse videas. Adde etiam eundem Sozinum in secunda parte consiliorum antiquorum consilio centesimo sexagesimo colūna tertia ad principium. vbi dicit q̄ vnus frater non debet alterum defraudare aut spoliare : sed equanimiter & misericorditer sibi dare portionem competentem argu.l.verum.ff. pro socio.Et ꝑfecto hec est optima iuris prudentia :equalitatis enim & iustitie amatores esse debemus exemplo imperatoris:de quo in autē.de nō eligē.secūdo nubē.i fi. Eqtas etem̄ & equalitas ad paria iudicantur: vt notabiliter

Pro tertia ꝓrogatiua

Nota pro equalitate iter fratres seruāda.

dicit Bal. in l. omnium. C. de vertig. & cõmiſ. per. l. fina. C. de fruc. & li. expen. vbi ſubiũgit q̃ dicit equalitas ſeruari ex tribus: ſcilicet ex cauſis/ex perſonis & natura. Hinc dicit idem Bal. in c. ad hec. vij. col. de pace infir. q̃ equitas eſt rerum cõuenientia: que in paribus cauſis paria iura deſiderat. Facit etiam pro hac equalitate naturalis illa doctrina: de qua in. l. nam hoc natura. ff. de cond. indebi. vbi dicit tex. Nam hoc natura equum eſt neminem locupletari cũ iactura aliena. Hinc dicit tex. ī. l. ij. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iu. Ius ſuum cuilibet eſt ſeruandum nec cuiq̃ hominum detrahi debet. Et certe hoc eſt vnũ de tribus magiſtralibus p̃ceptis toti⁹ diſcipline iuridice vt habetur inſti. de iuſt. & iure. §. iuris p̃cepta. & l. j. ff. eo. ti. facit bonus tex. in l. maximum vicium. C. de lib. preteri. cum ſimilibus.

Quid eq̃tas.

¶ Sed aduerte q̃ nõ eſt ita ſeueriter cũ primogenitis agendũ quin etiã conſiderata iuris diſpoſitiõe aliquid pro qualitate perſone primogeniti ſit impartiendũ, dũmõ nõ ſit notabiliter in damnũ reliquor̃ liberor̃. Quia alimenta augẽda ſunt cũ etate ſiue incremẽto etatis. l. alimẽta. §. baſilice. iuxta glo. in ver. ampliauerit ff. de alimẽ. & ciba. lega. Vide etiã aliũ tex. nota. eo. ti. in. l. cũ vni⁹. §. fi. ibi p̃ incremẽtis etatis: & ibi glo. in ver. etatis dicit q̃ q̃to pl⁹ creſcit puella tanto plus eſt in ea impendendũ. Item rõne dignitat̃ priogeinture. Quia alimẽta debẽtur ſcdm qualitatẽ perſonarũ glo. in ver. victu. x. q. ij. c. epũs. Et ideo dicit Florian⁹ de ſancto Petro in. l. ſed & ſi quid. §. mãcipior̃. ff. de vſufruc. q̃ alimẽta ſunt p̃ſtãda ſcdm ordinem dignitatũ. Maiora eñ debenť domicellis q̃ ragatio vel famulis. Maiora officialib⁹ q̃ domicellis: maiora monachis q̃ cõuerſis. Et ſic maiora priogenitis q̃ ſecũdogenitis. ¶ Tamẽ Cepola in ſuo tracta. de ſeruitutib⁹ ruſticor̃ prediorum titu. iiij. de ſeruitute aqueduct⁹ col. iij. verſi. iij. principaliter quero in. ij. col. illi⁹ queſtionis dicit q̃ non debemus inſpicere qualitatem perſonarũ qñ aliquis tenetur dare alimẽta plurib⁹ per tex. in. l. ſi partem fundi. ff. de ſerui. ruſt. pre. quem tex. ita inducit ibi Angelus pro grauatis in teſtamẽto ad dandam eleemoſynam pauperibus in victu q̃ veriſimiliter teneretur ſcdm quantitatem perſonarum: ita q̃ non plus vni q̃ alteri dare tenetur. Eſto q̃ ſibi paſtus magis neceſſarius eſſet ſicut alias dī de diſtributionibus quotidianis q̃ fieri non debent ſcdm corpora plus vel minus indigentia pro ſuo victu. vt nota. in. c. cum acceſſiſſent & vt notat Innoceñ. in. c. cũ M. ferrarieñ. de cõſtitu. Et iſtud infert Cepola ad ſcholaſticos qui ſtant in collegijs expẽſis collegij quos hic burſarios appellamus q̃ dande ſunt illis expenſe viriliter: ita q̃ vnus non plus habeat q̃ alius. Eſto q̃ vnus plus comederet q̃ alius. Et dicit Cepola ſe vidiſſe de facto Bononie in collegio Hiſpanorum: in quo erat vnus ſcholaris Polenus nomine, qui ſolus tantũ comedebat q̃tum quattuor alij. Adde Anto. de But. in. c. Cum oẽs de conſtitu. vbi dicit q̃ in victu debet eſſe paritas. Sed reſpectu eorum que dantur p̃ veſtimẽtis & alijs neceſſarijs debet fieri diſtributio ſcdm merita perſonarum & cõditiones earum. Hinc plus debetur vni doctori aut ſacerdoti q̃ ſimplici clerico. Et ideo ibi dicebat Barba. in col. ix. q̃ non miratur ſi abbas Panor. tenuit q̃ idem ſit in victu. Quia cum eſſet abbas voluit monachis preferri in cibarijs. Certe credo q̃ Florian⁹ & Bal. vbi ſupra dixerint merã veritatem. Et ideo cum de hoc dicto Cepole meminit Berthachinus in ſuo copioſiſſimo repertorio ponit concordiam inter dictum Florianum ſupra relatum. & iſtud dictum Cepole q̃ omnibus viriliter ſunt danda alimenta verum eſt ſi ſunt pares conditione & dignitate ſed non ſi ſunt diſpares: que concordia optime quadrat prepoſito. Quia inter primogenitum & ceteros filios eſt diſcrimen etatis & dignitatis: vt ſupra deduximus. Et certe iſta eſt mera veritas & probant optime iura que ſupra retulimus. Et vltra ea adduco tex. nota. & multũ rotundum in. l. ſed & ſi ſuſceperit. §. ſi libertis ff. de iudi. ibi. Teſtatorem id ſenſiſſe ex genere comparationis. Et ibi. Inde eñ veriſimile eſt teſtatorem qui honorem habitũ voluit &c. Et ibi glo. in verbo reliquit, expreſſe dicit dignitas legatarij facit ad augẽdum legatũ per. l. ſi ſeruus plurium in fi. ff. de leg. j. Et poſt glo. ibidem notat Albericus de Roſate & Bal. dicẽs q̃ ſi teſtator reliquerit tria modia vini debet cõſiderari qualitas perſone cui legatur an pauper an diues an amicus an conſanguineus. Magna etenim q̃titas p̃pter dignitatẽ perſone modica reputať. Hinc dicit ibidem glo. in verb. modica q̃ modica ſũma dicũtur duo põdera auri reſpectu p̃ſone cui donať. Et ideo cũ comitiſſa matilda trigita millia terre donaret alicui dixit hoc modicũ tibi do. Ad hec accedat q̃ nota. dicit Io. de Ana. in. c. Et ſi q̃ſtiones de ſimo. col. iij. q̃ in eleemoſynis faciendis debet haberi reſpectus & ad dantem & ad recipientem. Et ideo refert Senecam dicentem, q̃ cum Alexãder daret ciuitatẽ cuidã pauperi aſſeréti nõ cõuenire humili fortune ſue, reſpõdiſſe: nõ quero

De modo alimẽtorũ

Nota pro burſarijs collegior̃

quid te oporteat accipere: sed quid me dare. Et ideo Seneca ibidē ipsum Alexandrū tumidissimū animal appellat ex eo q̄ supbia & elatione id dixerit. Ad p̄dicta etiā videatur ad lrām .l. si longius. ff. de iudicijs vbi formaliter dicit tex. in fi. Augetur vtilitas per dignitatē. Hinc dicit Panor. in. c. nobis de iure pa. q̄ patronus sustētari debet ab ecclesia scd̄m qualitatē gñis sui tam in vestib⁹ q̄ in cibis. & p̄ hoc est etiam bonus tex. in. l. habitatio. ff. de vētre in posse. mitte. ibi scd̄m dignitatē cibaria prestanda & ibi per illum text. dicebat Nico. de Neapo. q̄ meliores expense debētur familiaribus cardinaliū q̄ alijs. Et ideo dicit tex. in. l. seruis vrbanis. ff. de lega. iij. q̄ ex libellis & cibarijs iudicamus seruum esse rusticum vel vrbanum & ibi glo. in ver. libellis exponit. idest panib⁹ albis quo pane nō vtūtur rustici sed grosso: & seq̄ns glo. dicit q̄ nō vtitur familia rustica pullis vel alijs delicatis cibarijs: sed caseo/cepis/ & fabis. & ideo dicit glo. in. l. illicitas. §. ne tenuis. ff. de offi. presidis q̄ rusticus porcellum tanq̄ oculū seruat. Ad hec facit bonus tex. in. c. statuimus. de maio. & obe. vbi habetur scd̄m primum intellectum quē ibi refert Panor. q̄ maiores in ordine debēt pinguiorem portionē habere q̄ minores. & ita sequitur ibi Panor. dicens q̄ in qualitate cibariorū est facienda differentia inter personas: & pro hoc adducit tex. in. c. non cogātur. xlj. dist. vbi optime p̄batur q̄ pascēdi delicati⁹ sūt cōstituti in dignitate q̄ alij: imo peccatū est administrare paupibus delicata cibaria. §. criminis. xxv. di. & ideo refert Barba. in dic. c. cum oēs col. ix. q̄ sepenumero faciebat Bal. cōuiuia pauperibus de brodio & carnibus bouinis: & cū dixisset sibi socius: si centuplum accipias Balde qd facies de tāto brodio cessauit Bal. a conuiuijs: & ita in cibarijs est faciendū discrimen ex qualitate personarū. Per predicta ergo satis est tutata opinio Floria. cōtra Cepolā: & sic inferēdū q̄ certe legitime potest primogenito aliqua portiūcula nō notabiliter ceteros filios dānificās cōcedi in cibarijs.

Alexāder animal tumidissimū

Delicatis nō pascit familia rustica.

De conuiuijs baldi.

¶ Quarta prerogatiua est de benedictiōe paterna. hec non seruatur de iure dicit Martinus Quia pater tenetur seruare equalitatem inter filios: & quoad benedictionem & quoad bona §. illud in autentico de triente & semisse: & auten. ex testamento. C. de colla. Sed latius istud attingere volo. Et presupponamus quod cauetur lege diuina de ista benedictione: dicitur em̄ Gene. xxvij. Statimq; vt sensit vestimentorū ei⁹ fragrātiā benedicens illi ait. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni: cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore celi & pinguedine terre abundātiam frumenti vini & olei: & seruient tibi populi & adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorū & incuruētur ante te filij matris tue. Ecce his verbis videt̄ p̄ hanc benedictionem Isaac filium Iacob heredē instituisse: vt a perte sentit glo. j. in. l. quotiens de heredi. instituē. ff. vbi dicit: quia in tex. illo determinatur q̄ error i corpore viciat institutionem & legatum: infert ergo glo. j. q̄ non ergo Iacob fuit heres de iure Isaac neq; Esau: quia de altero errauit in corpore de alio noluit. Et ita expresse etiam voluit glo. in. l. heredes palam. §. j. ff. de testa. in ver. posse. Sed Bal. in dic. l. quotiens dicit q̄ immo potest dici q̄ institutio facta de Iacob de iure tenuit. Quia Isaac non omnino errans sed dubitans. & in illa dubitatione elegit vt sic instituere. Itē quia postea certificat⁹ approbauit quod fecerat: vt cūq; sit scilicet an valuerit institutio vel nō. Tamen predicte glo. sentiūt q̄ per illam benedictionē instituerit. Et ideo adhuc hodie in patria iuris scripti aliqui rustici instituere filios suos volentes dicunt. Relinquo decem filio vel filie iure benedictionis. Et plures imperiti notarij ita scribunt vt ita nota. refert Alexan. de Imo. in .l. namq; §. non autem. iij. col. ff. ad trebellianū. Ad idem vide dñm Iasonem in auctē. nouissima col. ix. vbi dicit q̄ Isaac cui reliquit Iacob suam benedictionē intelligitur reliquisse institutionem.

Pro quarta prerogatiua.

Bñdictio sumit̄ pro iustitia.

¶ Modo videamus si ratio Martini de Carrazijs concludat quam ponit supra q̄ pater debet equalitatem seruare iter filios etiā quoad benedictionem idest institutionem. Et sic incidamus in illam questionem que aliena non est ab apicibus iuris.

¶ Vtrum pater habeat necesse inter liberos cuilibet relinquere titulo institutionis de qua vide do. Iaso. in dic. auten. nouissima col. v. de inofficio. testa. vbi ponit hanc conclusionem: quod in testamēto cōdito a patre inter liberos nō est necesse relinquere cuilibet filio titulo institutionis prout vult glo. in dic. auten. nouissima. Et dicit Azo. in summa. titu. de inofficio. testa. ita tenuisse glo. in. c. si pater in ver. instituit de testa. in. vj. Anto. de but. in. c. Raynuci⁹ de testa. extra. col. x. Mattheū singu. c. vj. alias c. iiij. Tamen dicit cōtrarium tenere vtramq; scholā scilicet legistarū & canonistarum. Contra quā cōmunē opinionē ipse tenet & mouet̄ quattuor fundamētis p q̄ primā opinionē firmat dicēs: licet cōis opinio sit tenēda. Tñ secus vbi rōne conuinci potest scd̄m Io. And. in. c. j.

An pater habeat necesse oēs liberos instituere.

de constitu. extra. cum similibus. Et ita videtur q̄ ratio Martini supra relata non militat: quia institutio inter omnes filios nō est necessaria. Et ita primogenit⁹ bene dicebatur: quia titulo institutionis honorabat. vt est tex. & glo. in. l. filium §. sed & si portio. in ver. leuiorē de lega. prestandis. Hac cōsideratione videretur

Bñdictio qd videt iportare.

foueri illa prerogatiua benedictionis in primogenito. Et licet hec videantur habere colorem nescio tamen si procederent de iure: quia licet benedictio videatur in se habere institutionē tñ Bal. in prohe. decre. col. penul. tenet q̄ pater benedicēdo nec videtur instituere nec maledicēdo exheredare: quia cum maledictione quis potest heres institui. l. his verbis. §. j. ff. de here. instituen. quod dicit. verum etiam si malediceret ex causa sufficienti ad exheredationē quia verba dignationis vel indignationis non disponunt quod sonant: dicit tñ q̄ in veteri testamento seruabatur cōtrarium: quia maledictio patris eradicabat domū filiorū: no. archi. in. c. cum ergo. xxiiij. q. iij. ad idem vide Alex. de Imo. in dic. §. nō omnis. ff. ad trebellia. col. iij. Dicit tñ q̄ putaret verius q̄ verbū benedictio ad institutionē non traheretur. vide dñm Iaso. in auten. nō licet. C. de libe. prete. vel exhere. in. j. col. versi. j. Nota vbi de dicto Bal. supra relato meminit & singularē appellat: vide do. Iaso. in dic. autē. nouissima col. viij. versi. Quid aūt si pater reliquerit. vide etiam Alex. cōsi. ccxij. in secūdo volumine col. iiij. ver. nō obstat etiā dum dñs ꝓsultor. vbi refert q̄ quidam consultor tenuit q̄ qñ pater dicit Relinquo filie dotem pro sua benedictione debebat intelligi iure institutionis: quod ipse reprehendit dicens quidem hoc nullo iure caueri. Sed forsan dici potest q̄ propter formā datā a iure ciuili benedictio non equipolleret institutioni. Tamen ꝓsiderato iure veteris testamēti equipollebat. Et ita quod de iure in institutione dicitur in benedictione illius temporis satis pōt ꝓportionari. Tamen q̄ pater teneatur omnes filios instituere iure nō cauetur de hac prerogatiua & de iure nō fit ista benedictio. Quia a iure ciuili & canonico est incognita. Et sic recessit ab aula cōsiderata dispositione iuris: per hanc rationem potuit dicere Martinus hodie hanc prerogatiuam locū nō habere: nō autem per illā rationem: quia equaliter institutio fieri debeat: quia nō cogitur pater seruare equalitatem in instituēdo. Sed astringitur ad legitimā tñ relinquendā filijs: quod & videtur seruasse Isaac. Nam cum videret Esau se frustratum benedictione interrogauit patrē Isaac: nō vnā inquit benedictionem tñ habes pater? mihi quoq; obsecro vt benedicas. Cūq; eiulatu magno fleret motus Isaac dixit ad eū. In pinguedine terre & rore celi desuper erit benedictio tua: viues in gladio & fratri tuo seruies. & ita institutus fuit Esau, licet nō in portione equali cum benedictio siue institutio de Iacob amplior longe fuerit & frugalior. Cogitabis tamē quia id non reperio bene explanatum. Consideraberis etiā si benedictio illa possit hoc modo fundari. Quia omnis Christi actio nostra est instructio. c. significasti de elec. Solebat de⁹ creaturis benedicere iuxta illud quod habetur Gene. xxiij. Et dñs benedixit dño meo valde & magnificatus est: & dedit ei boues & oues argētum & aurum, seruos & ancillas, camelos & asinos &c. Idem etiam in infinitis locis habetur vt ex teipso videre poteris. Sic ad instar patris spiritualis carnalis pater solebat benedicere filijs suis existimās q̄si spiritu prophetico in benedictionib⁹ desiderata filijs suis cōtingere. In benedictionibus tamen solebat fieri etatis discretio propter prerogatiuā primogeniture. Et ideo dicebat Isaac Esau. Venit germanus tuus fraudulenter & accepit benedictionem tuā: ideo tibi debitam. Sed aduerte quia ibi subiūgit textus. Iuste vocatū est nomē eius Iacob: supplantauit enim me in altera vice primogenita mea antetulit: & nunc secūdo surripuit benedictionem meam. Dictio &, sua natura inter diuersa ponitur. glo. nota. in rub. ff. de iur. & fac. igno. Immo ampliatiue ponitur & nō consecutiue. l. ea tamen. ff. de lega. iij. Io. de anna. in. ca. continentia col. iij. de cleri. percuss. extra. Et ita videtur velle tex. q̄ iura primogeniture nihil cōmune habeāt cum benedictione, nisi dicas q̄ primo loquatur de iuribus primogeniture in genere. Secundo de vno speciali iure primogeniture. Et sic dictio & diuersificat genus a specie: non est em̄ inconueniens vt post expressum genus de speciebus specialiter subiūgatur. vt nota. dicit Io. de anna. in rub. de collusio. detegen. extra. circa princi. sicut econtrario dicit tex. notabilis in. l. si seruus seruum. §. inquit lex. versi. cum eo plane qui vnum spurcauit. ff. ad. l. aqui. vbi ad literā dicit tex. Sed nō est nouū vt lex specialiter quibusdam enumeratis generale subijciat verbum post specialiter comprehensa: que sententia vera est &c. Pro hoc vide rub. de seruitu. & aqua. C. que allegat illud euangelicum. Dicite discipulis eius & Petro. Tunc em̄ dictio &, nō diuersificat: sed potius ponit quādam singularitatem in specie de per se relata

Christi actio nra ē instructio.

De dictione et.

scdm Bal.in dicta rub.vide Feli.in.c.ex parte j.de rescrip.extra.col.ix.vbi allegat Imo.in.l. si cum dotē.§.sinautem in princi.ff.solu.matrimo.vbi dicit q; licet ibi copula &/ponaf iter alimēta & medicinas:nō tñ sunt diuersa:imo appellatione alimentorū veniunt medicine. alia adducit que videre poteris per eum.De his tñ audirem libēter dños theologos ad quos principaliter spectat de his differere.

Pro quinta prerogatiua.

¶Circa quintam prerogatiuam in qua cauetur q; primogenitus duplicem partem in hereditate patris habeat. Adde expressiorē tex. & credo de iure diuino meliorē. Deutero.xxj. c.ibi. si homo habuerit duas vxores : vnā dilectam & alteram odiosam: genueritq; ex eis liberos & fuerit filius odiose primogenitus voluerit q; substantiam suam inter filios diuidere:non poterit filium dilecte facere primogenitum & preferre filio odiose : sed filiū agnoscet odiose primogenitum :dabitq; de his que habuerit cuncta duplicia. Iste em̄ est principiū liberorum eius & huic debētur primogenita.

¶Martinus de Carrazijs simpliciter dicit hāc prerogatiuam dispositione iuris seruari non posse : quia equalitas est inter filios seruanda. Sed parcat mihi quia immo si patrifamilias placuerit seruari poterit:quia arbitrium diuidende hereditatis inter filios parentibus nō est adimendum.l. parentibus. C. familie herciscun. & ideo potest paterfamilias etiam de iure primogenito vel alteri dare duplicē portionem in hereditate sua:defalcata tamen legitima ex asse que alteri filio debef : & hoc preterq̄ in feudis:quia de iure non potest vni plus assignari q̄ alteri scdm Bal.in titu. de prohibi. feu.aliena. per Fede.c.imperialē.& ideo Martinus vbi supra cautius locutus fuisset si dixisset q; nō tenetur paterfamilias seruare de iure hanc prerogatiuam:quia bene potest si vult.

¶Hec autē prerogatiua iure consuetudinario in aliquib⁹ partib⁹ seruaf vt j. videbimus in rela.consuetudinis Parisiensis circa ius primogeniture. ¶Et si opponatur q; immo etiam dispositione iuris positiui sit seruāda hec prerogatiua cum sit introducta de iure diuino:ergo terreni principes non potuerunt abrogare: quia inferior non potest tollere legem sui superioris.l.ille a quo §.tempestiuum.ff.ad trebell.c.cum inferior de maio.&.obed. Nec potest seruus tollere legem domini sui argu.l.si seruus.C.de pac.glo.in autētica ad hec in verbo cadat de vsu.C.

¶Pro solutione dic breuiter q; ea que sunt iuris diuini moralis non possunt imutari:& ideo adhuc hodie seruanda sunt:sed ea que sunt iuris diuini iudicialis vel cerimonialis non sunt tenenda nisi in nouo testamento expresse fuerint repetita tex.& ibi glo. notabi. in.c. fina §. his itaq;.xj.dist.glo.& docto.cōmuniterī.c.fi. de consue.extra.Imo.in.l.stipulatio hoc modo concepta.iij.colum.ff. de verbo. obliga.& .l.iiij.ff.de testa.Ioan.de anna.in.c.iudei.ij. de iudeis extra post beatum Thomam secunda secunde.questione.xcviij. articu. quarto.alias questione.ciiij.articu.tertio. de hoc supra diffuse diximus libro primo.quest.iij.

Pro sexta prorogatiua.

¶Sexta est prerogatiua q; primogenitus benedicebat suis fratribus: que prerogatiua hodie vt putat Martinus de Carrazijs seruanda est vt fit in Lombardia. De hac prerogatiua meminit Policraticus libro. vij. de nugis curialium capi.x.ad prin.vbi plura notāda dicit.

¶Sed considera q; hodie longe maius est discrimen q̄ esset tēpore quo benedictio primogenitis cōmittebatur: nam primogeniti fungebantur sacerdotio & ad sacrificandum domino tunc temporis electi erant:in quorum locum successerunt leuite:iuxta illud quod habetur Nume.viij. Ex die quo percussi omne primogenitum in terra egypti:sanctificaui eos mihi & tuli leuitas pro cūctis primogenitis filiorum israel:tradidiq; eos dono Aaron & filijs eius de medio populi vt seruiant mihi pro Israel in tabernaculo federis & orent.& hac cōsideratione hec prerogatiua locum haberet & fundamentum dispositione iuris canonici.Sacerdotibus enim benedictio competit.c. missas.de consecra.dist.j. vide cardi. de Zaba. in de. secunda.§.statutum de statu monacho.vbi de pluribus benedictionibus differit.

¶Considera etiam q; alio respectu & iuridice potest habere locum hec prerogatiua per illud quod habetur in.c.deniq;.xxj.distin. vbi dicit tex.deniq; si in epistola ad Hebreos/.viij. scilicet,legimus q; minor a maiore benedicitur & cetera.& ibi glo. dicit q; Melchisedech benedixit Abrahe: & sic per hoc Apostolus Melchisedech fuisse maiorem probat innuens ergo q; maiori competit benedictio erga minorem:& ideo dicebat ibi Prepositus q; presente maiore & illi non anuente non audebat benedicere per.c.presby.xcv.disti. ex quo infert ibidem post archi.q; episcopus inuitatus ab archiepiscopo vt in ecclesia Metropolitana celebret diuina videtur habere tacitam licētiam benedicēdi argu.l. quidā cōsulebat.ff. de re iudi.cum simi.allega.per eum. Hinc dicit tex.in.c.deniq;.q; in ecclesia est mos & cō-

suetudo vt volens legere lectionem petat benedictionem a maiori dicendo vt tibi exponit glo. Iube domine benedicere. Et hoc est quia maiori competit benedictio erga minorem: & ita in proposito: non ergo mirum est si primogenito benedictio competat erga ceteros fratres cum eis omnibus maior sit & etate & dignitate: vt patet ex suprascriptis. Et quia de benedictione inter sacerdotes nuper est facta mētio: vnum obiter iuuabit referre quod perpetuo teneas mēti. Quare dicitur in principio lectionū i ecclesia. Iube domne benedicere. & in fine Tu autem dñe. & Prepositus in dic. c. deniq; hanc rationem assignat: quia in principio petitur benedictio ab homine: & ideo vtimur verbo syncopato & diminuto: sed in fine misericordia a deo petitur: & ideo vtimur verbo integro scdm Hugo. & Archi. quod no.

Quare dī Iube dō= ne & non dñe.

¶Quantum ad septimam prerogatiuam in qua de primogenitis pecorum: vel vt aliqui volunt & forsan rectius de vestibus preciosis primogenitis debitis: dicit Martinus hoc repugnare iuris dispositioni propter equalitatē inter filios seruādam. Sed certe non repugnat considerata qualitate primogenitorum illius temporis. Nam ex quo gerebant dignitatem sacerdotalem non mirum si aliquod in vestibus discrimen erat per id quod habetur in. c. vestimenta de consecrat. distinct. j. vbi dicitur vestimenta ecclesie quibus domino ministratur & sacrata debent esse & honesta quib⁹ alijs vsibus non debent frui q̄ ecclesiasticis & deo dignis officijs que ab alijs non debent contingi nec offerri nisi a sacratis hominib⁹: ne vltio que Balthasar regem percussit super hoc trās= grediētes veniat & corruere eos ad ima faciat. Ad hec expressiorem tex. vide. xl. distinc. in princi. Sacerdotes eius induantur salutari. vnde in veteri testamento varijs vestibus ex precepto domini sacerdotes ornati leguntur &c.

Pro septi= ma prero= gatiua.

¶Immo dic q̄ etiā hodiernis temporibus nō repugnaret forsan q̄ primogenit⁹ preciosiorem vestem haberet attenta qualitate dignitatis primogeniture. Vestes enim debent deferri scdm ordinem dignitatum. vt nota. dicit flo. in. l. sed & si quid. §. mancipiorum. ff. de vsufruc. Ad hec vide specu. in titu. de aduoca. §. sequitur videre de vestibus colū. ij. vbi dicit q̄ aduocati dicuntur sacerdotes. l. j. ff. de iust. & iu. Et sicut sacerdotes debent habere vestes suo officio congruentes: vt. l. sancimus. C. de sacrosanc. eccle. in princ. Ita etiam aduocati indui debent pro grauitate & maiestate officij sui & ideo dicit glo. in. l. j. C. nulli licere in frenis & eqstrib⁹ sellis q̄ chlamis militē purpura regē stola sacerdotē / toga aduocatū / cuculla monachum demonstrat: de quo dicto meminit Bal. in. c. causam de ꝓbatio. col. j. extra cum similibus allegatis per eum. Ad hec facit dictū Senece ad vxorē Neronis. Indue te charissima vxor delicate non propter te sed propter honorē imperij. de quo dicto meminit Specula. vbi supra col. j. pro hoc adducēs tex. in. c. j. xxj. q. iiij. & in. c. ij. de custo. eucha. subiungens q̄ vestis debet esse conueniens statui / ordini / & officio. Et ita ergo non mirum est si fiat differentia inter vestimēta primogeniti & reliquorum filiorū.

Quare ei= dem ve= stiū luxū.

¶Sed prochdolor hodiernis temporibus nullum est fere discrimen in vestibus: ita vt vix regem aut imperatorem vestiū apparatu discernas. Quod longe ab antiqua Romanorum magnificētia alienum est. vt aperte habet per totū titu. C. de vestib⁹ oloberis & deaura. vbi etiam trāsgressoribus capitalis pena imponebatur. vt. l. iij. in fi. eo. titu. lib. xij. C. hinc etiam apud Romanos lex fauina. dicta siue sumptuaria scripta erat ad effrenatos cohibendos sumptus. Q̄m inde tandē maxima vt plurimum subsequitur pernicies. Hinc dicebat Portunianus. Cibaria leges gulam iugulāt sumptuarie altimodam luxuriam prohibent. Ideo Policraticus de curialium nugis lib. vj. c. iij. Cōtra nostri temporis thrazones siue gloriosos milites pulcherrime sic iuehit. In eo militarem constare gloriam opinantur si mitidiori splendeant habitu: vt lineas suas vestes veseri cas sic perstinguant & torqueāt vt quasi cutē ceruſatam alijs ve succis obnoxiā carni faciant coherere si gradarijs equis insideant mollius: si callam strati curative acteo nō cedāt Apollini & delicijs sint magis q̄ virtute pressignes eorum si forte construxeris aciem castrū Phaidis q̄ Hannibalis tutius expugnabis.

Cōtra ef= frenē ve= stiū luxū.

Cōtra mi= lites ho= diernos.

De vestiū decētia & indecētia.

¶Et de his militibus proprie voluit loqui Cy. in. l. j. C. de iur. & fac. ignoran. columna. iij. vbi formaliter dicit q̄ priuilegia concessa militib⁹ inris dispositione non debent locum habere in militibus nostri temporis qui vacant mercaturis & negocijs priuatorum. Multi enim reperirentur qui nescirent se armare & qui vilissimas artes exercuerunt & demum cingunt ense balneantur aqua & antecedunt in potu & in honore pellib⁹ varij & deauratorum calcarium cum quadam prerogatiua reuerentie salutantur: & satis in hoc priuilegio gaudent alijs priuilegijs militaribus non sunt digni: hec sunt verba forma Cyni loco supra allegato. Et de istis militibns vide ibidem late docto. post

Cy.vide Alexã. de Imo. vbi late col.iiij. in fi. cum seq.& do.Iaso. post Raphaelem comensem in.l. milites.ij.col.ff.de re iudica. vbi dicit post eum q̃ priuilegium legis illius nõ habet locum in militib⁹ nostri temporis auratis qui non sunt bellatores nec vacant armis:sed tota die stant in plateis.Hec iuuabit obiter retulisse q̃m de vestimentorũ decẽtia incidit dicere. Et profecto tantus est tanq; effrenatus fastuosorum militum nostrorum luxus vt ab his calamum sistere nequiuerim. ¶ Attende tamen q̃ excusabiliores sũt qui stãt corã principe& sibi assistũt:quia a cõspectu ei⁹ humili veste induti repellũtur.l.si qua. C. de spectacu. lib.xj. Itẽ culpabiliores sũt qui hinc excessui causam dederũt. Hodierni aũt excusabiliores sũt per glo.singula.in.c.si quis vitor̃.xxx.dist. p quã glo.dicebat Benedict⁹ capra.in.c.pe. de vita & honesta.cleri.extra.q̃ põt consuetudine induci vt iter laicos & clericos nõ sit in habitu dr̃ia. Item etiam considera quod competentia vel incõpetentia rerum considerande est ex qualitatibus personarum:puta an sit nobilis scientificus:an sit in dignitate cõstitutus scdm glo. in.c.cum adeo de rescript. extra. &.c. postulasti eo.titu.c.conquerente de preben.extra. Et quod scdm diuersitates personarũ distinguẽde sunt vestes. dicit Lucas de penna. in.l. fortissimis.C.de milita.vest.cano.libro.xij. per.c. quod deo.xxxiij.q.ij.&.c.fi.xlj.dist. &.l.sed si accepto.ff.de iure fisci. Hinc habemus vestem que scenica dicitur vel citharedica vestis.ff.de verbo.sig.vestem meretriciã & matronalem. vt.l.item apd.§.si quis virgines. Item vestem pretextam: de qua in.l.iij §. penult.ff. de libe. exhiben.& glo. insti.de iniu.§.j. De alijs diuersis vestibus vide Lucã de penna.in titu.nulli licere in frenis.l.vna in fi.vbi etiam colligit q̃ vestis & victualia equipollent:de hoc supra in tertia prerogatiua: hinc dicit singularis textus in.l.humilioribus.C. de suscepto. & Archa.libro decimo.q̃ susceptio vestium pertinet ad officium presidis:subiungit textus. Nanq; interest huiusmodi explorare rationem & quererequalitatem eorum quorum ad constituẽdum commodior cura est.

Deveste multiplici

¶ Circa octauã prerogatiuam dic q̃ non proprie est prerogatiua:quia omnino videtur esse prerogatiua minoris etate:qui etem̃ habet potestatem eligendi dicitur habere priuilegiũ & prerogatiuam: vt est tex. in.l.j.C. de his qui se defe.libro.x.per quem tex.ibi:ita colligit Bal. & Lucas de penna adducens tex.in.l.j.§.sed si euenerit.ff.si quid in fraud.cum pluribus alijs iuribus. Et de hoc vide bonam glo. in.c.j. de parochijs in verbo.minor. Tamẽ quia questio est pulcherrima: ideo quid sit in ea dicendum non incongrue mihi differendũ videtur. Sciẽdum q̃ prouerbium istud originem habet ex eo quod dicitur Genesis.xiij.c.vbi dixit Abraham Loth nepoti suo:ne queso sit iurgiũ iter te & me:& inter pastores tuos & meos. Fratres eẽ sumus:ecce vniuersa terra coram te est: recede a me obsecro:si ad sinistram ieris ego ad dexteram pergam. Et sic tradidit electionem Loth nepoti suo. Ita Barba.dicit i rub. de reb⁹ eccle.non alien.extra.col.xlix.& lucas de penna in dicta.l.j.C.de his que se deferunt lib.x. col.iij.in princi.adducens ad hoc Augustinum de ciuitate dei.c.xx.in fi.de quo meminit etiã in genere Bal.in.l.si maior.C.cõmuni diuidũ. vbi per illum tex. notat equalitatẽ in diuisione seruandam inter fratres licet sint sexu vel etate dispares. Et subiungit licet sit consuetudo vt refert Aug.de ciuitate. q̃ maior faciat portiones & minor optet:tamen de iure nulla debet esse inter eos prelatio diuidẽdi vel optãdi:sed in omnibus debet equalitas seruari per illum tex. Et sic debet optio breuium vel sortis felicitate contingere non prerogatiua persone per tex.in.l.ij.C. qm̃ & quibus quarta pars debetur lib.x. Ita concludit Bal.& vide eũdem Bal.in dic.l.j.vbi idẽ tenet per illũ tex. volẽtem q̃ hr̃e electionẽ est ius singulare:ergo in ꝓtrariũ ẽ ius:qa sorte debet fieri diuisio: bn̄ tn̄ dicit si honestati alteri⁹ non congruit sic diuidere: qa sit clericus vel si non expedit: quia infans iudicis authoritate fieri debebit.l.inter castellianũ. ff.de arbi.&.l.si corruptio §. ad officium.ff. finiũ regundo. Angel.in.l.sancimus.C.de dona. §. ne autem id tenet dicens ita de consuetudine seruari.Ludo.de Ro.consi.cccclxx.ad finẽ. mouet hanc questionem & tractat de diuersitate iurium circa diuisionem. Tamen tandẽ concludit q̃ veritas est q̃ nullus electionẽ aut optionem habet sibi deputatam a iure sed capiendo portiones concordare debẽt iudice iubente.ff.de le.ij.l.huiusmodi.§.fi.& insti.de officio iudi.§.si familie & sequenti cũ alijs allega. per eum:aut debet committere sortis iudicio electionem per.l.sed cum ambo.ff. de iudi. et subiungit multum notabiliter q̃ si ex ipsis fratribus sortis iudicio diuidẽtibus ex ipsius sortis infelicitate intollerabilis contingat deceptio debet tũc ipsa diuisio in meli⁹ reformari scdm Bal.in.l.maioribus.C. communia vtriusq; iudi.& hoc nisi ipsa diuisio facta foret per iudicem & trãsiuisset in rem iudicatam: debuit eũ

Pro octaua prerogatiua.

Intẽptatio pueribij vulgaris.

restitui qui ledebatur si sibi sententia displicebat. C. si sepius in inte. restitu. peta. dicit tamen Ludouicus de Roma. in fine. q̄ stante cōsuetudine scdm dictum prouerbium seruanda esset. ¶Canoniste cōmuniter tenent in c. primo de paroch. extra. q̄ maior debet diuidere & minor eligere per illum tex. vt videre poteris per Anto. de but. ī vltimo nota. & Petrum de Ancha. in tertio notabi. sed dicūt predicti doc. post Hostien. ibidē q̄ quoad casum illius. c. senectus & iuuentus non consideratur ex etate sed ex administratione: vt ille antiquior censeatur qui diu administrauit etiam si tempore forte iunior: & ideo assignaē quia ille qui plus rexit presumitur pleniorem habere notitiam rerum q̄ qui in minori tempore. Ex quo formaliter inferunt q̄ diuisionem hereditatis facere debet: non maior natu sed qui diutius tractauit & administrauit res hereditarias: sicut iter socios studij q diuti⁹ fuit in studio. Ad hec vide Feli. in rub. de maio & obe. col. fi. vbi formaliter dicit q̄ in diuisione patrimonij ille dicitur frater maior qui diutius administrauit non qui primo natus est. Sed Io. de anna. in c. q̄liter. ij. col. secūda tenet simpl'r q̄ maior debet diuidere & minor eligere: & adducit duas rationes propter quas in casu occurrenti post visa omnia cōsilia doc. sue ciuitatis ita decreuerat consulere. Prima per. c. j. de paro. iuncto c. j. de no. ope. nunci. Secūdo per rationē glo. singu. in. c. de libellis. xx. distin. que vult q̄ dictum alicuius sancti fulcitum auctoritate antiqui vel noui testamenti preferendum est constitutioni iuris canonici seu pape: sed q̄ debeat maior diuidere & minor eligere est dictū beati Augustini. quod est fundatum in veteri testamento, vt supra diximus ergo & cetera.

In diuisione hereditatis quis frater maior.

Nota pro dicto sancti.

¶And. Bar. in dic. rub. de rebus eccle. nō alie. col. xlix. pro resolutione huius materie distinguit hoc modo. Aut est consuetudo in loco talis: & tunc seruāda est. l. de quibus. ff. de. ll. aut non est consuetudo: & tūc si maior ex concordia & voluntate minoris diuidat: tunc equum est q̄ minor eligat: per dictum. l. j. C. de his qui se deffe. & dic. c. j. de paro. dicēs ita vidisse seruari in facto. Aut tertius diuidit & tūc aut partes sunt concordes quis primo eligat: & tunc seruetur pactum. c. j. de pac. extra. aut sunt discordes: & tunc expedietur officio iudicis qui assignabit partem suam vnicuiq; vel breuium vel sortis felicitate per dic. l. ij. C quādo & quibus quarta pars debetur. Reperio tamen eundem Barba. in addi. ad Bal. in dic. l. si maior. C. communi diuidundo. in verbo diuisio, vbi limitare videtur dicta sua & tex. illi⁹. c. inter fratres: secus dicit ipse inter patruum & nepotem dicens se ita cōsuluisse: q̄ē tñ cōsiliū non vidi.

¶Pro resolutione huius questionis videmus scripta doctorum super hoc passu. Credo q̄ sit mera veritas qd subijciā saluo tñ meliori iudicio sic distiguēdo. Aut ē ꝓsuetudo q̄ maior etate diuidat & mior eligat tūc seruāda: vt voluit And. Barba. supra Ludo. Roñ. in dic. cōsi. Lucas de penna. in dic. l. ij. C. de his qui se defe. col. iij. dicens hoc esse iudicialiter obseruandum. Aut non est consuetudo: & tunc aut agitur de bonis patrimonialib⁹ aut de bonis ecclesiasticis. Si de patrimonialibus dic vel iudicio sortis vel officio iudicis hereditatē diuidēdā: vt dicit Bal. ī dic. l. j. C. de his qui se defe. Et hoc nedum inter laicos sed etiam inter laicos & clericos: & ita seruabitur dispositio iuris ciuilis. de qua in. l. si maior. C. cōmuni diuidun. quia Roñ. ponti. in patrimonialibus alicui⁹ nullam habet dispositionem scdm Innocen. in. c. inquisitioni de senten. excō. extra. Et ita cessabit obiectio de dicto. c. j. de paro. quod allegabat Io. de ana. vbi supra. & hoc in terris sibi tēporaliter non subiectis: in alijs enim sibi tēporaliter subiectis habet illam potestatem quam habet imperator in terris suis no. doc. in c. per venerabilem qui filij sint leg. per. c. licet de foro. cōpet. &. c. si duobus de appel. extra. Aut queritur de bonis ecclesiasticis: & tunc habebit locum dispositio dic. c. j. de paro. Romanus enim pontifex vicarius est Christi & non plus debet sibi arrogare potestatis q̄ ipe Christus qui renuit de diuisione hereditatis temporalis discernere. vt habetur Luce. xij. Ibi ait autem ei quidam de turba: magister dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatē. At ille dixit ei. Homo quis me constituit iudicem aut diuisorem supra vos &c. Et pro hac differentia adduco singulare dictū Anto. de bu. in. c. constitutus extra. de religio. domi. vbi dicit q̄ plenitudo potestatis pape in clericos respectu ecclesiarum non procedit respectu bonorum patrimonialiū: de quibus papa non potest ad libitū disponere. & ibidē dicit Panor. in tertia col. q̄ non recordatur se alibi legisse illd dictum quod venit ad ampliationem dictorū. Innocen. in dicto. c. inquisitioni de senten. excom. extra. de hoc dicto meminit Feli. ī. c. que in ecclesiarum de constitu. extra. col. x. adducens tex. & Panor. in. c. cum dilectus de iure patro. extra. vbi dicit Panor. in tertio notabi. q̄ in patrimonialibus clericus censetur laicus. Et ita ergo in patrimonialibus seruanda sunt

Resolutio q̄stionis.

In patrimonialib⁹ nulla ē pape auctoritas.

iura ciuilia maxime ex quo in ipsis non est cõtraria dispositio canonica.c.fina.de prescri. Et pro hoc adduco glo.formalem in.c. cum dilectus in ver.etate i fi. de elec.extra. Nec obstat glo.in dic.c.de libellis allega.per Io.de ana.supra:pro qua facit bonus tex.in.c. ne innitaris de constitutio.& ibi nota. Feli.col.j. dicens q̃ debẽt seruari dicta sanctoꝝ vsq; ad vnũ iota p glo.i.c.noli meis.ix.dist.& plura adducit ad cõfirma.que videas per eũ.Et vltra adducta ade magistrale dictum Archi. in.c.de quibus. & Prepo.post eum.xxj.distinc. vbi dicit q̃ in

Ordo i solutione q̃stionis.

solutione questionis est seruandus iste ordo. Primo recurrendum est ad scripta veteris & noui testamenti.Secundo ad canones apostolorum vel cõciliorum.Tertio ad decreta & decretales Romanorum pon. Quarto ad scripta grecoꝝ antiquit⁹ recurrebatur:qđ tñ hodie nõ licet dicit Prepo.quia corrumpunt libros suos propter inuidiam Christianorum:& sunt Acephali per.c.vt veterum.ix.dist. vltimo ad exempla sanctorum. Et si veritas non inuenitur cõgregãdi sunt sapiẽtes & quid tunc agẽdum sit:domin⁹ reuelabit. ¶Sed licet ista obiectio videatur habere colorem dic q̃ non militat: quia dictum sancti nõ est allegabile in decisionibus causarum si habet decisionem textualẽ in contrarium. Et pro hoc adduco duas glo. vna est in summa.xx.distin.in ver.decretales. altera in.c.fi.xxxvj.q.ij.& ad hoc vide ample Feli. in dic.c. ne innitaris. Et licet loquatur in decisionibus põtificum:idem tamen credo in decisionibus iureconsultorum vel imperatoꝝ signãter in patrimonialibus istis: quia eadẽ ratio militat.ipsi etẽ sancti non habuerunt potestatem iuris condendi aut legis cõdẽde sicut

Iura ciuilia ligãtin foro cõscientie.

iurisconsulti aut imperatores: & hoc est verũ etiam in foro conscientie iuxta illud prouerb. viij.Per me reges regnant & legum cõditores iusta decernunt. de quo Panor.c.j. col. iiij. de const.extra. Et ideo dicit tex.in.l.j.sed neq;.C. de vete.iure enucle. q̃ leges sunt per ora principum diuinitus promulgate.hinc dicit tex.in l.fi.C.de prescrip.longi.temporis maiores nostri subtilissimo animo & diuino quodam motu ad actiones & eorum iura peruenerunt. Et ita ergo mihi resoluẽda videtur hec quod no. quia credo nunq̃ hactenus questionem hanc ita ad viuũ examinatam.

Pro nona p̃rogatia.

¶Circa nonã prerogatiuam dic q̃ hodie non seruatur nec de iure nec de consuetudine.de iure quidem vnusquisq; ad sacerdotij ordinẽ assumit̃:nullo ordinis geniture facto discrimine dũ modo etas non resistat.ad hoc vide Panor.in.c.j.de deci.extra.in tertio nota. iunctis his q̃ habent̃ in tit.de eta.& q̃lita.extra.i.vj.& clemẽ.de p̃sue. ¶Sed ꝓhdolor adhuc deteri⁹ quia prepostero ordine argu.c. omnis Christianus in fi.de consecra.distin.j. Primogenit⁹ humanis & temporalibus bonis adeoulq; turgescit, vt quam olim domini sortẽ vehementer amplectebãtur, hodie despectui ludibrioq; habere videantur. Sicq; ad id ingratitudinis deuẽtum est:vt in familia selectis corpore debita membrorum compage formaq; decoris reliqui quos vel gibbositas vel claudicatio aut aliud deformitatis argumentum dehonestat,deo & plerumq; preter eorum arbitrium deuouẽtur. Et vbi primogeniti qui in sortem domini electi nullam portionem in paterna hereditate siue inter tribus cõsequi deberent: vt vult tex. aureus & notabilis in.c.cui portio &.c. clerici⁹.& ibi glo.& post glo.Prepo.xij.q. .j.hodie quasi vt sit eis mai⁹ a diuina sorte diuerticulum amplius ceteris fratrib⁹ patrimonio illustrantur. Vereor ne tandem propheticum illud in varijs calamitatum discrimini-

Inuehit in hodierna tẽpora.

bus id nos ẽdoceat.de quo in.c.reuertimini ad prici.xvj.q.j.ibi. Quia nõ reddidistis decimas & primitias,idcirco in penuria & fame maledicti estis & vos me supplantastis siue defraudastis. Timendum est etiam ne belli pestis interimat quos delinquentes ad rectitudinis viã dei precepta non reuocant.c.si quis.xxij.q.iiij. in fine.

¶Circa decimam prerogatiuam de imposi-

Pro decima prerogatiua.

tione manus super filios in benedicẽdo q̃ scilicet forsan i priogenitũ sit dirigẽda dextra dic q̃ & hodiernis temporibus seruanda esset: licet non in benedictionibus tamen in occursu: vt solet in signum iucundi aduentus porrigi manus dextra. Dextra etenim manus honorabilior est sinistra.hinc dicit Lucas de Penna. i.l.j.C.de aque ductu libro.xj.col.j.C.de aque

Vnde dr̃ dextra.

ductu.lib.xj.col.j.in ver.dextra.q̃ dextra manus dicitur quasi dando vel quasi dans extra: ipsa pignus pacis datur & ipsa fidei testis & salutis adhibetur scdm Papiensem. Iuramentũ etenim manu dextra prestandum est: iuxta illud quod habetur Esaie. lxij.c. Iurauit dominus in dextra sua. Et Malachie.ij.secundi libri ibi. Porrectis dextris & iureiurãdo. Hinc manus sinistra leua appellatur:vt est textus in dicta.l.j.Ibi. Dextra leuaq;: quia aptior sit ad leuandum aliquid. Ipsa enim gerit clypeum &

Vnde dr̃ leua.

ensem vt dextra sit magis expedita. Ad hec vide Archidia.licet ipse non alleget in.c. fundamenta in ver.dexteras de elec,vbi dicit for-

maliter q̄ per dexteram pignus pacis & testis fidei solet dari. Et q̄ illa manu solent porrigi dona. Et ad hec est bonus tex. primi Machabeo. x. vbi pluries de dextera fit mētio: signāter ibi. Dexteras dederunt mihi & Barnabe sotietatis. Et glo. ibi ordinaria dicit: q̄ coniungere dextras solet esse signum concordie: qua se inuicem cōferebant antiqui. Et miror q̄ Lucas de Penna. qui fuit cumulator vberrimus hec tacuerit.

Pro vndecima p̄rogatiua.

¶ Circa vndecimam prerogatiuam de suscitatione seminis fratris dic q̄ ex tex. supra allegato videtur probari hanc esse prerogatiuam primogeniti: tamen id non erat specialiter in primogenito concessum. Sed vnusquisq; frater indistincte ad id obsequium fratri tenebatur: per id quod habetur Deuteronomij. xxv. c. Ibi. Quando habitauerunt fratres simul & vnus ex eis (non dicitur primogenitus absq; liberis mortuus fuerit vxor defuncti non nubet alteri. Sed accipiet eam frater eius & suscitabit semen fratris sui. Et primogenitum ex ea filium nomine eius appellabit vt nō deleatur nomen ei⁹ ex Israel. Si autem noluerit accipere vxorem fratris sui que ei lege debetur perget mulier ad portam ciuitatis & interpellet maiores natu, dicetq; non vult frater viri mei suscitare semē fratris sui in Israel, nec me in coniugium sumere statimq; accersiri eum faciant & interrogabunt. Si responderit nolo eam accipere accedet ad eum mulier coram senioribus & tollet calceamentum de pede ei⁹ & spuet in faciem eius & dicet: sic fiet homini qui non edificat domum fratris sui & vocabitur nomen eius in Israel domus discalceati. Et pro hoc vide quattuor textus. vnum i. c. fi. de diuor. extra. secundum in. c. olim octaua. q. j. tertium in. c. nuptiarum. xxvij. q. j. & nouissime quartum in. cap̄. j. xxxv. q. j. Ista erat mirabilis dispositio q̄ frater cognoscēs relictam defuncti generabat filios qui defuncto attribuebantur. Et ita regula illa qui per alium facit extendebatur etiam ad hanc materiam: de quo tamen vide indiuiduo glo. contrariā in. c. sciant cūcti de electi. in. vj. in ver. alios vbi formaliter dicit q̄ illa regula qui per alium nō habet locum in cognitione carnali qui est actus qui per alium explicari non potest. Hodiernis autem temporibus certum est q̄ id non seruaret̄ per tex. in. c. fi. de diuor. extra. vbi determinatur q̄ non licet relictam fratris in vxorē accipere. hinc dicit Abbas Panor. in primo nota. q̄ scām legem mosaicā licebat ducere vxorem fratris defuncti: duobus tamen interuenientibus. Primo q̄ frater decessisset sine prole. Secundo vt duceret eam causa suscitandi semen defuncti. Nam soboles inde suscepta attribuebat̄ fratri defuncti. Vnde iste superstes erat pater carnalis: defunctus vero erat legalis: quia ei filij attribuebātur. Et illud olim fuit institutum in figura que hodie cessat cum veritas illuxerit. sunt verba Panor. Et pro hoc se remittit ad tex. i. c. olī. viij. q. j. Hic dicit tex. notabiles in. c. nuptiarum. xxvij. q. j. in princi. quod nuptiarum bonum semper quidem bonum est quod bonum semper in populo dei fuit. Sed aliquando fuit legis obsequium nunc est infirmitatis remedium: in quibusdā vero humanitatis solatium. Et glo. exponit legis obsequiū: quia lex volebat antiqua q̄ frater superstes debebat ducere vxorem relictam fratris defuncti vt suscitaret semen fratris defuncti. Nam maledictus erat qui non reliquerat semen super terram. xxxij. q. iiij. §. his itaq; & q. ij. c. pudor.

Extensio regule q̄ p aliū &c.

Pro duodecima p̄rogatiua.

¶ Circa duodecimam prerogatiuam qua dicebatur q̄ iter fratres primogenito prim⁹ sermo debetur: pro hoc vltra supra allega. vide Prepo. in §. episcopos. xvij. dist. col. ij. vbi dicit q̄ qui dignior est primovotum dare debet. Cū primogenitus sit dignior, ergo &c. & pro hoc adducit Bald. in. c. j. de contro. feud. apud pares terminā̄da. Adde Ludo. de Roma. in suis singularib⁹ singula. lxxxj. vbi dicit q̄ licet de iure in consilijs dandis senior primo loqui debeat per tex. in dic. c. j. de contro. feu. apud pares termi. Et Bal. ibidem col. j. in ver. prius vbi expresse ex illo tex. colligit q̄ ille debet prius votum suū deponere qui dignior est: per illud quod in ecclesiastico legitur. Loquere maior natu decet enim te. Tamen est iste vsus apud dominos de Rota: q̄ etate minores in cōsilijs dandis primo loquuntur. Et ita hic obseruamus & in deliberationibus aut consultationibus vt vulgo aiunt pro clientulis. Et ideo dicit nota. Specula. in tit. de aduoca. §. iiij. incipiēte. Iam nunc videndum est ad finem q̄ iuniores aduocati primo proponere debent & maiores vltimo vt eorum speciosas ac efficaces allegationes melius iudex memorie cōmendet. Nam que vltimo audiuntur melius memorie cōmendātur. de consecra. dist. ij. c. liquido. Nec obstat q̄ antiquiorem decet primum locū per illud qđ habetur Ecclesiastes. xxxij. c. Ibi. Loquere maior natu decet enim te. Pro quo adducit tex. in. l. fi. C. de tyro. lib. xij. & in. l. ij. C. de Primicerio. & l. ij. C. de p̄fec. preto. eo. lib. vbi elegāter dicit tex. Sit igr̄ sedes prior

Etate minores i cōsilijs dandis primo loquūtur.

ante prouectis locus cõspectior decernendi loquẽdiq; facultas ãtiquior cui est splẽdor adepti magistratus vetustior cũ aliis allegationib⁹ per eũ. Quia ad hoc respõdet notabiliter q̃ qñ antiquior vltimo loco loquitur maior est sibi honor: tunc em̃ dicit ipse. Primũ id est potiorem locum habent antiqui: & prudentiores cũ vltimi subsequuntur vt fortiores & discretiores: sicut patet in castroꝝ acie ordinata: vbi maiores & fortiores ad custodiã exercitus subsequũtur id etiã patet in ordie ecclesiastice ꝓcessionis vt supra deduximus. ¶ Demũ aduerte q̃ hec p̃rogatiua singulariter limitari potest per tex. solitarium in iure. in. l. in albo. C. de decu. lib. x. vbi ad literam dicit tex. in albo decurionũ prescriptis patrem nõ habenti filios anteferri constitit. Et ita ibi optime ꝓbatur q̃ qui habet filios nõ habẽti prefertur: & ibi glo. in ver. anteferri dicit: vt scilicet in ordine antescribatur: & eius vox in sentẽtijs & cõsilijs sit prima. Ratio est. Fauor ille publicus vt repleatur ciuitas liberis hominibus. l. j. ff. solu. matri. & de hoc vide elegãter eruditissimũ iurium interpretem dominũ Pyrrhũ Anglebermeũ in dicta. l. in albo. per quem tex. in fi. refert se audiuisse doctos viros legentes illum locum ex eo elicere doctorem habentem liberos preferendum non habenti. & de fauore liberorum habemus in pluribus locis iuris signanter in. l. fina. C. de his qui numero libero. vbi habetur q̃ numerus quinq; liberorum excusat a munerib⁹ personalibus: & crescente maiore nnmero liberorum vsq; ad duodecim augetur immunitas: quia tunc excusatur quis a muneribus realib⁹ .l. si quis decurio. C. de decurio. lib. x. vbi pulcherrime dicit tex. si qs decurio pater sit duodecim liberorum honoratissime munerũ quiete donetur. i reliquis discurre tu ipe. Cogita tamen si dici põt pro sustentatione huius prerogatiue q̃ referẽda sunt singula singulis. Et ita ex quo illa inscriptio in albo videtur esse actus publicus ille sit preferendus qui habet liberos tanq̃ magis bene meritus & tanq̃ vtilior ciuitati: secus in actib⁹ priuatis vt in familia: quia debemus simpliciter sequi ordinem nature: ex quo nõ de publicis sed de priuatis reb⁹ agitaꝝ. Facit quod in simili dicit Panor. in. c. auditis. iij col. de elec. q̃ rector scholarium precedit episcopum scholarem in studio: secus in alio loco. Feli. in Rub. de maio. & obe. col. ij. in fi. Idẽ Feli. in Rub. de appella. colũ. vj. Pro hoc vide notabilẽ decisionẽ Hostiẽ. in. c. indecoꝝ. de eta. & qualita. col. j. vbi dicit de filio epõ q̃ alius est in domo alius in ecclesia: nã in domo tenet filius etiã epus ad honorẽ reuerẽtialẽ patri: in ecclesia autẽ tenet pater ad reuerẽtiã exhibẽdã filio: & sic debẽt suo respectu oia proportionari: ex quo quis haberi põt ex diuersis qualitatibus in diuersa cõsideratiõe. facit tex. i. c. cũ olim de re iudi. extra. & .c. a collatione de appella. in. vj.

¶ Circa decimãtertiam prerogatiuam dic breuiter q̃ legalissima est: & ideo hodie in facti cõtingentia seruatur: vt audiui a viris eruditissimis quos aliqñ expressim ad hoc interrogaui. Sed aduerte q̃ ista p̃rogatiua recipit limitationẽ per tex. in. l. si q̃ sunt cautiones. ff. fami. herciscũde. vbi dicit tex. si que sunt cautiões hereditarie eas iudex curare debet vt apud eũ maneãt q maiore ex pte heres sit: ceteꝝ descriptũ & recognitũ faciat cautiõe interposita: vt cũ res exegerit ipe exhibeãt. Si ãt oẽs hisdẽ ex ptib⁹ heredes sunt nec inter eos cõueniat apud quẽ poti⁹ esse debeãt, sortiri oportet eos: aut ex cõsensu vel ex suffragio eligẽdus est amic⁹ apud quẽ deponatur vel in edẽ sacrã deponi debẽt. Ecce ille est tex. ad l̃ram q in effectu vult q̃ qui maiori ex pte heres est is debeat hr̃e instrumẽtoꝝ cõium cõseruationẽ: & ita nõ cõsiderat ille tex. maioritatẽ etatis: sed poti⁹ substãtie hereditarie. Et ideo tex. i dic. l. fi. ff. de fide instrumẽ. ꝓcederet ad declarationẽ secũde ptis p̃di. l. si q̃ sunt cautiões: ibi si aũt oẽs hisdẽ ptib⁹ heredes sint prout etiã sentit glo. in eadẽ. l. in ver. cõsensu: q̃ vult q̃ illa secũda pars. l. si q̃ sunt cautiões declarãda sit per dic. l. fi. ad qđ facit tex. in. l. nõ est nouũ cũ. l. seq. ff. de. ll. & senatusc̃. vbi dicit tex. q̃ nõ est nouũ vt priores leges ad posteriores trahãtur. Et certe ille est ver⁹ intellectus in dic. l. fi. ff. de fide instru. Nã loquit ille tex. qñ dubitaꝝ apd quẽ sint deponẽda instrumẽta. Et sic in casu dic. l. si que sunt cautiões in. ij. pte & nõ in. j. Quia tũc nõ esset dubiũ ex quo est ab vna parte maioritas portionis hereditarie vt p̃dixim⁹. Qualiter aũt ꝓtra priogenitũ vel aliũ apud quẽ sunt deposita instrumẽta cõia agẽdũ sit vide p Specu. tit. de instru. editiõe. §. videndũ restat q̃liter istrumẽta exhibeanꝝ col. iiij. & amplí⁹ in col. vj. & vij. vbi multa notãda reperies.

¶ Circa decimãquartã p̃rogatiuã q̃ scilicet habeat frater priogenitus ptãtẽ aliquã in reliquos fratres in domo facit elegãs dictum Patricij in opere suo de institutione reipublice titu. ij. in pri. Rei (inquit) familiaris & publice ratio i pluribus cõuenit. Nã sicut ciuilẽ societatẽ paucos q̃ imperent, multos autem qui obsequẽtur habere oportet: sic rem domesticam vnũ qui presit & eum quidem etate maiorem: reliquos autem omnes qui pareant habere debet. Credo

Bona cõparatio.

Habens filios nõ habẽti p̃fertur.

Crescente numero liberoꝝ crescit & p̃rogatiua p̃sone.

Pro. xiij. p̃rogatiua

q̄ non seruaretur signanter in istis partib⁹ vbi nec etiam patres dicuntur habere filios suos in potestate: vt singula. dicit glo. insti. de pa. potest. Alex. in. l. placet. ff. de acqui. hered. Idem Alex. in apostillis ad Barto. i. l. qui in potestate. ff. de testamen. do. Iason in. l. frater a fratre. ff. de conditio. indebiti. colū. xj. & in. l. fi. C. qui testamen. facere possunt. Audiui tamen quātū ad patrē secus fuisse iudicatū in parlamento.

Pro. xv. p̄rogatiua

¶ Circa decimamquintam prerogatiuam aduerte q̄ Bald. & Barba. post eū. in. c. cū oēs de constitu. extra. col. x. contrarium videtur velle dicunt eīm per illum tex. q̄ tantum valet vox iuuenis quātum vox senis: etiā inter cardinales. Sed respondeq̄ dictum Bal. procedit inter eos qui paria iura habent. Et ita Bal. loquitur. Secus inter eos qui habent iura disparia vt in proposito: quia senioribus magis credendum est. Pro quo est glo. in. l. cum quid. ff. si cer. pet. & ibi nota. do. Iason col. iij. versi. dic q̄ procederet: scdm ea que ibi dixim⁹. Adque adde notata per Specula. titu. de aduocato. §. iā nunc videndum. colū. se. vbi dicit q̄ vbi scientia minoris etate in euidēti maior est: ita q̄ nulla possit de hoc hesitatio suboriri eēt pot⁹ deferēdū minori q̄ maiori etate. Pro quo plura iura adducit: de quibus recurre ad eum. Hinc dicebat beat⁹ Augustinus se paratū ab ānículo edoceri. Plus etēm sap'ētie maturitas q̄ corporis canicies consideranda est. pro quo facit tex. in. c. quisquis & in. c. sequē. lxxxiij. disti. & in. c. vi lissimus ad princ. j. q. j. Ad hec videas Bartholomeū Cepolā in suo trac. de impera. militum eligendo. §. pro imperatore vero gentili. col. x. versi. sed singulariter omnibus etiam respōderi potest: vbi dicit q̄ quando constat de qualitate persone non debet attendi senectus vel iuuentus per. l. fi. ff. de fid. instrumen. cū aliis allega. per eū. Et subiungit post Albericum in. l. ij. C. de offi. magistri officiorum q̄ sola antiquitas non est causa prelationis: sed in dubio bene presumitur pro antiquioribus q̄ sint magis idonei. Tamen si contrarium apparet iuniorē magis idoneum non prohibetur antiquiori p̄ferri minorē: scdm glo. in. c. vltimo. xviij. disti. & c. si officio. lix. disti. adde dominū Iasonem in dic. l. cum quid. colum. iij. vbi dicit q̄ quando doctores iuniores sunt excellentiores & digniores preferendi sunt senioribus per glo. in §. ordinationem: & ibi Angel. in verb. tempus in auctē. de mona. Immo adducit glo. fortius dicentem in. l j. C. de anno. ciui. lib. xj. q̄ scholaris si sit excellentioris doctrine debet precedere doctorem: & doctor qui actu legit debet precedere doctorem etiam seniorem qui non legit per tex. in. l. ij. Et ibi And. de Barrulo & Io. de Platea. C. vt dignita. ordo. serue. lib. xij. cū aliis allega. per eum. Ita in ꝓposito iunior qui haberet rerum peritiam preferendus esset seniori rudi & ignoranti. Ad hoc vide glo. nota. in. c. Isidorus. xvj. distin. que vult q̄ nō attendatur prioritas temporis sed maioritas auctoritatis: & ita voluit glo. in. c. Sexta. &. Archid. in. c. q̄n. eadem disti. hinc dicit Dominicus in. c. episcopus. j. col. xvij. distinc. q̄ si vnus canonicus est maior altero nobilitate vite vel scientia precedit alium prius receptum. Et iunior excellens virtute & probitate prefertur antiquiori. Feli. in Rub. de maio. & obediē. col. ij. vbi ad hec cumulat aliqua que videas per eum. Ad hoc autem vt iunior dicatur seniorē virtute superare requiritur probatio per. xv. testes scdm Ludo. de Roma. in repeti. l. si vera §. de viro. ff. solu. matri. xliij. fallentia per tex. quem dicit singula. in. l. vnicuiq;. C. de ꝓxi. sacro scrinio. lib. xij.

Plus sapiē tie maturitas q̄ corporis canicies ꝓsideranda est.

¶ Circa decimamsextam prerogatiuā: dic q̄ de consuetudine regni Francie in pluribus locis seruatur hec p̄rogatiua: vt ꝓsuetudine Aurelianēsi arti. xxv. cōsuetudine Turoneñ. arti. viij. in titu. de succession. feud. & in absentia primogeniti subsequēs minor natu arti. ix. īmo si primogenit⁹ sua negligentia nō faciat fidelitatē tenetur ad interesse minorum quod inde pati possent arti. xv. & in titu. de succes. ignobiliū. art. ij. ifi. Idē ꝓsuetudie Cenomanēsi art. ccxlix cū aliquali tñ differētia inter filias priogenitas & filios priogenitos. Idē Andegauēsi ꝓsuetudine. arti. ccxxx. &. ccxxxiij. &. cclxi. Idē Pictauēsi art. xcvj. &. cvj. vbi priogenit⁹ Chemier appellat. Idē ꝓsuetudie Aluernie ī tit. de feu. arti. xxviij. cū duob⁹ sequē. Idē Carnotēsi arti. cxv. Beluacēsi in tit. de fud. arti. ij. Immo iter filias priogenita facit fidē ꝓ reliquis filiab⁹ sicut cōsuetudie Turonēsi in titu. de succes. feud. arti. xiiij. Idē cōsuetudie Meldunēsi arti. ccxvj. Idē ꝓsuetudie Treceñ. arti. xiiij. He ꝓsuetudies exp̄sse hāc p̄rogatiuā dāt priogenito si p̄rogatiua dicēda est. Quia certe hoc videt pot⁹ ad onus spectare q̄ ad honorē & prerogatiuā: & sic non multū desiderat istud a priogenitis. honor eīm aspirat & ideo cum aspiratione scribitur. Onus sine aspiratione: quia pauci onera subire vltronee volunt: quinīmo potius detrectant.

Pro. xvj. p̄rogatiua

Primogenito ius facīēde fidelitatis cōpetit.

Honor cū aspiratiōe scribitur: onus nō.

¶ Circa decimamseptimā prerogatiuā dic vt supra relatum est: & ad hoc vide Albericum in. l. isti quidem. §. hec que diximus. ff. de eo quod metus causa. Vide Cepolam in dic. tractatu de ipera. mili. elig. §. j. col. vj. ver. xliij. i cōstātia &c.

Pro. xvij p̄rogatiua

Pro.xviij. progatiua ¶Quantum ad decimamoctauã prerogatiuam dic q̃ est seruanda. Et pro ea vide Cepolam vbi supra col.vj. versi. xlvj. vbi hanc prerogatiuam ponit adducens illud Leuiti.ix.Coram cano capite cõsurge & honora personam senis.& ad hoc adducit tex.in.c.anteriorum.§. illud.ij.q.vj. & in.l. generaliter in glo.ff. de in ius vocando.Et ideo dicit q̃ seniores patres appellare debemus per tex.in.l.ex diui.in ver. patrem. & ibi glo.C.locati.facit bonus tex.c.a subdiacono.xciij.distinc.per quem tex.colligit ibi Prepo.q̃ minores in ordine debent maioribus assurgere & reuerẽtiam exhibere.Et notanter dicitur assurgere:quia est signum honoris & reuerentie scdm Angelum in.l.cum salutatus.C. de sentẽ.passis. vbi dicit q̃ ille cui rex assurgit dicitur ab eo honorari: & refert Carolum quartum imperatorẽhuius nominis Cardinali eum visitanti solitum assurgere.de quo per Feli.in Rub.de maio.& obe.col.iiij.Et pro hoc adduco tex. & glo. in.c. solite. de maio. & obe.in ver.assurgant:vbi dicit q̃ reges & principes debẽt assurgere:& dicit ibi glo.& inclinare se ãte archiepõs & epõs: qd tñ male seruat.

Pro.xix. progatiua ¶Circa decimamnonã prerogatiuam :credo q̃ seruaretur. Et ad hoc vide predictũ Cepolã ibidẽ. versi.xlv.vbi hanc prerogatiuam ponit: adducẽs vltra superius allegata duos tex.vnũ in.c.statuimus in fine cũ glo.fi.extra de maio. & obe. Aliũ in.c.a subdiacono.xciij.distinc.

Pro. xx. progatiua ¶Circa vigesimam dic q̃ non seruatur & male vt supra retulimus:asinus etẽ intumescit cum se videt per comparem reprehendi:vt est glo.singula.in.l.j.ff.de acqui.poss.§. veteres in verbo per vnum.& de hac glo.meminit And. Barba.in.c.Ioannes.colũ.x.de testa. dicẽs eam esse rationẽ:quia nec deus nec natura cõstituit vnũ alteri⁹ p̃ceptorẽ.vide Cepolã vbi supra colũ.iij.ver.xx. vbi vltra supius allegata adducit Bal.in.l.si fili⁹.C.de p̃ria ptã. vbi tñ Baldus de patre erga filium tm̃ loquitur.

Pro.xxj. progatiua ¶Circa vigesimamprimam dic q̃ seruaretur & magis est ipsis credẽdũ scdm Ludo. de Roma.in repeti.l.si vero.§.de viro.ff. solu. matri. col.xlix.& in his admittitur testimoniũ de auditu.vide tex.i.c.licet ex quadã de testi. extra.

Pro. xxij. progatiua ¶Circa vigesimamsecundam adde Barba. in Rub. de rebus eccle. non alien. colum. xlviij. vbi allegat Bald.in.l.prima.ff.de rebus eorum qui sunt sub tutela vel cura: & pro more suo miratur q̃ Florianus de sancto Petro in.l.Lucius.ff.familie herciscunde non fecerit mentionem de Bald.in dicta.l.prima.& l.fina.C.communi diuidundo.vbi dicit q̃ dicta.l.lucius nõ loquitur in diuisione iudiciali sed in voluntaria:nec reperit(dicit)aliqua lex que velit q̃ debeat fieri diuisio per iudicem in sola fructuum perceptione nisi inter vsufructuarios.ff. communi diuidundo.§.inter fructuarios. Et miratur Barba.vbi supra q̃ Bal.nõ allegauerit Lãbertum de Ramponibus disputantem cõtrarium per dictam.l. Lucius. Item q̃ Bald. non viderit Odofredum in dicta.l.Lucius. nec ipse Florianus de sancto Petro:vbi tenet Odofredus q̃ etiam quoad fructus non tenet diuisio prouocata a minore nec quoad vsum fructꝰ. Quia qui negat genus videtur negare quãlibet eius speciem.l.si causam.C.de trãsac. Plura alia cumulat Barba. in proposito de quibus ad eum recurre.Sed certe quicquid dicat credo q̃ sit mera veritas vt in fructib⁹ possit maior prouocari a minore:vt.l. iubemus nulli. C. de sacrosanc. eccle. vbi cõmuniter ita transeũt docto. Rationem assignare possumus hanc: quia fructus sunt res tempore periture.l. procurator.ff. de procurato. Ita q̃ sine solennitate etiam per minorem alienari possunt vt videre potes per Alexandrum cõsilio.xxxvj.in iiij.pte glo.est in.l.j.C.si aduers⁹ vsucapio.&.l. diuortiũ.§.interdũ.& ibi Io.de Imola.ff.soluto matri. Ange.in.l. Põponius.ff.de procurato.

Pro.xxiij. progatiua ¶Circa vigesimamtertiam & vltimam dic q̃ seruatur indubie diuersimode tamen secũdum locorum diuersitatem. Consuetudinis enim non est leuis auctoritas:immo magna.c. cum consuetudines.&.cap.fina. de consue.extra.& originaliter in.l.prima.C.que sit longa consuetudo:& hoc ita q̃ transgressor ꝯsuetudinis puniendus est:vt transgressor legis.c.in his.c.cõsuetudinis.xj.distin. Immo tanta est consuetudinis auctoritas q̃ inualidum de iure communi efficitur validum consilio. cv. & quod consuetudine est introductũ non est arbitrarium sed necessarium.Bald.l.quicunq; in quarta columna.versicu.Scias autem.C. de seruis fugiti.p.l.saccularij.ff. de extraordi. mu. Et maioris videtur esse vis q̃ius commune per id quod determinat Barba.in.l.viros.C.de diuor. officio.vbi dicit q̃ si per statutum derogatur iurisdictioni aliquorum iudicũ simpliciter nõ videtur tñ auferre iurisdictionẽ que consuetudine competit: de hoc vide dominum Iasonem in .l.moribus. secunda columna. ff. de vulga. & pupill. Et de auctoritate consuetudinis vide Baldũ in Rubrica.extra titu.de cõsuetudine.& adde Philippum Franc. in capitulo primo de consue.in.vj.col.v.vbi dicit q̃ subditi nõ possunt allegare ignorantiam cõsuetudinis vigẽtis

Cõsuetũ non arbitrariũ sed necessariũ est.

Inter q̃s ignorãtia cõsuetudinis est improbabilis

in loco habitationis. quia quo ad eos est ius cõmune per .c. cũ venissent. extra de eo qui mitti. in possess. de quo tñ ibi vide per eum.

¶ Vltra prerogatiuas istas põt superaddi vna notabilis & singularis que infertur ex p̃cedentib⁹: q̃ primogenitus prefertur in licitatiõe rei hereditarie: que cõpetit pluribus frattibus q̃ oẽs equaliter offerunt: quia primogenit⁹ maiorẽ portionẽ habet: & sic plus iuris. Ita videtur velle dñs Iason in .§. quedam. col. xij. institu. de actio. post Bal. in .l. sancimus. C. de dona. saltẽ de mente Bal. Tamen dicit dñs Iason q̃ imo ibi est bon⁹ tex. põderãdo ibi verbũ ampliorẽ summam. Et pro hoc dicit benefacere. l. fi. in verbo fortuna. C. cõia de lega. Certe hec prerogatiua est notabilis: sed nescio si seruaretur: de ea tamen vide in indiuiduo quẽdam Ioannem Sainxon consuetudinis Turonensis interpretem in titu. de successio. feudo. artic. iiij. pagina iiij. versi. quid si appreciatores.

¶ Questio Quarta.

¶ De consuetudine Parisiensi circa primogenituram & concordia vel discordia aliarum huius regni Francie.

Quilibet patrie obnoxius.

OVoniã (vt inquit Tullius in primo officiorũ) nõ solum nobis nati sum⁹ ortusq; nostri partẽ patria vendicat. de quo tex. formalis in .l. j. ff. de ventre in possessio. mittend .§. & generaliter ibi. Et si non tm̃ parenti cuius esse dicitur: verum etiam reipublice nascitur: quem tex. ad hoc reputat singularem Bald. in .l. matres. C. ad tertu. Et pro hoc facit .l. veluti. ff. de iusti. & iur. per quam ibi glo. post Catonem moralem dicit pugnandum esse pro patria. Idcirco ego Ioãnes le Cirier inter soli huius Parisieñ. indigenas minimus literaria dimicatione consuetudinis nostre enigmata (si qua sunt) calcatis calũniãtiũ vaframẽtis ꝓrsus extirpare/ ꝓpulsare/ exterminare decreui. In his attamẽ q̃ materie nostre priogeniture scilicet cõgruũt: ne forte varia rer̃ contextura stelliõis varietatẽ mihi ipsi impingere videar.

¶ Articulos igitur seu .§.§. qui ad rem spectant assumentes primus sese offert consuetudinis nostre cõmuni numero octauus: cuius tenorem & reliquorum vulgari traducam in latinũ idiomate: quo tñ ꝓximius potero ad vernaculũ postposito dicendi lepore ne existimer potius ad fastum q̃ ad frugalitatẽ verba facere contra tex. in .§. vlti. xliij. distin. & glo in saluta. sexti in verbo doctoribus.

¶ Articulus octauus consuetudinis Parisiensis & primus in hac re.

¶ Filius[a] primogẽitus[b] accipit pro iure suo [c]primogeniture pricipalem mãsionem[d] cũ horro[e] secundũ clausuram suam[f] possesso feudaliter[g]. Et si nullus sit hortus iugerum terre[h] aut volatũ caponis[i] feudalem contigue ad dict̃am mansionem.

¶ Priusq̃ ceteros articulos lr̃aliter referã hũc expediem⁹: vt sic diuisione res lucidior reddat arg. l. gaius. ff. de leg. ij. Partitio nãq; animũ legẽtis incitat/ mẽtẽ itelligẽtẽ ꝓparat/ mẽoriã artificiose reformat. vt est glo. illa ꝑmialis institu. Nota pro cõmoditate diuisionis.

a ¶ In textu. ibi. In verbo filius: queriẽ quid de filia: hoc deducemus. j. in .§. inter filias.

b ¶ In tex. in verbo primogenit⁹. Innuit ergo q̃ primogenit⁹ sol⁹ gaudeat iure priogeniture. Sec⁹ in balliuiatu Vitriaco vbi si sit pluralitas castrorũ secũdogenit⁹ secundũ castrũ habet cũ ea ꝓgatiua cũ qua priogenit⁹ & tertiogenitus tertiũ vsq; ad postremũ filiorũ si cuilibet filio castrũ assignari põt. Et si castrorũ numer⁹ liberorũ numerũ excedat fit de reliquis eq̃lis inter liberos partitio. Hoc vide dicte ꝓsuetudinis Victriace arti. lvj. Et sic nõnulla cõpetere ibi videt priogenito ꝓgatiua nisi q̃n vnicũ est castrũ: qđ not. qa forsan nõ videbis ꝓsuetudinẽ illi cõformẽ. Nota singulare de cõsuetudine victriaca.

¶ Itẽ põdera q̃ ꝓsuetudo nr̃a dicit primogenit⁹ & in singulari: & ita videtur q̃ si duo eodẽ partu nascunt̃: ita q̃ ignoretur quis eorũ primus egressus, neuter eorũ debeat habere ius primogeniture: ita in indiuiduo casu põderat Io. de Imo. in .l. qui filiabus .§. j. in fi. ff. de lega. Primo de hoc diffusissime diximus in libro precedenti & ideo non insisto.

c ¶ In verbo ꝓ iure suo põdera hãc dictionẽ suo q̃ importat dñium. Et ita ꝓbat̃ q̃ ipsi⁹ iuris priogeniture sit dñs. per .l. nõ solũ .§. meũ. ff. de rei vẽdic. glo. in .§. cũ in suo insti. de rer̃ diuisio. Barto. in .l. cũ res. C. si res alie. pigno. & .l. j. C. de thesaur. lib. x. Cardinalis in clemẽti. fi. de ꝓcurato. Ex quo ergo duo inferẽda sunt. Prio q̃ libere quis cedere aut vendere possit ius suũ primogeniture: quia in re sua quilibet est moderator & arbiter. l. in re mãdata. C. manda. cũ similibus. Et ita videtur expresse cautum consuetudine Turoñ. in titu. de successio. arti. xvj. Secundo est inferendum q̃ pater non potest auferre ius primogeniture filio primogenito. Alias etenim suum nõ esset: quia suũ nõ potest Suum importat dominium.

dici quod auferri potest. ff. de regu. iur. l. omnes actiones. §. j. Sed iste due illationes amplissime infra libro tertio explicabūtur: quia altiorem requirunt indaginem.

Mansio varie sumit.

d ¶ In verbo Principalem mansionem. nō accipias mansionē pro prouincia vt sumitur in aucten. vt oēs obe. iudi. prouin. §. si igitur. Nec pro vico vbi est populi congregatio: vt est tex. in. l. ij. C. de condi. in horreis publi. vbi etiā ita exponit Lucas de Penna. adducens tex. in. l. quisquis. C. de episco. & cleri. & l. tribuni. C. de re militari libro. xij. Sed generaliter pro loco habitationis. iuxta illud euangelicum Ioannis xiiij. In domo pris mei multe māsiones sunt. de quo dicto est tex. in. c. nouit deus. &. cap. sequenti de peniten. distinc. iiij. hinc mansilia loca ad recipiendos seruos. Quia ibi pro misericordia confugiebant scdm Lucam de Penna in dic. l. ij. C. de condi. in horreis publi. Adde etiam pro hoc bonum textum in. l. item apud §. questionis. ff. de iniur. vbi dicit iuncta glo.

Mansilia.

Mala māsio carcer.

q mala mansio carcer appellatur: & ideo dicit glo. in Clemen. j. de heretic. in verbo tormentis: q appellatione tormentorum venit mala mansio de qua glo. meminit gemi. c. vbi periculum in. xij. notabili de electio. in. vi. Intellige tamen consuetudinem de māsione sua. habitare enim dicitur quis etiam conductam domū. vt est tex. in. l. j. ad fi. versi. habitare. ff. de his qui deiece. vel effu. Illud em̄ non congueret q in re alterius quis liberalitatem exerceret: immo species esset furti de alieno elargiri & beneficij sibi debitorē acquirere. l. si pignore. ff. de furtis.

Decōcordia vl̄ discordia aliarū consuetudinū

¶ Cum hac consuetudine plurime regni consuetudines concordant. Imprimis Meldeñ. articu. clx. Item Melduneñ. arti. clvj. Treceñ. arti. xiiij. Calui montis arti. viij. Senonensis. cxc. articu. Victriaca. lvj. articu. Carnoteñ. artic. iij. Aurelianeñ. articu. xxv. Turonensis articu. iij. in titu. de succession. feudo. Cenomanensis arti. ccxxxviij. Andegauensis articu. c. xxij. Pictauensis articu. ccxxj. Bourbonensis articu. xij. Preterq̄ in castellania de vochy in qua primogeniti nullam habent prerogatiuam. Idem cōsuetudine Aluernie: sed cum hoc quod teneat primogenitus recompensare reliquos fratres suos pro parte & portiōe que eis cōpetere posset in dicto Manerio articulo. lj. Reliquę consuetudines quas hodie impressas habem⁹ in hoc sunt differentes vt infra patebit ex discursu.

Que sit māsio principalis.

¶ Sed queritur que dicatur principalis mansio. Aduerte q consuetudo Senonensis illud interpretari videtur articulo. cxcij. vbi dicitur Māsio principalis in materia feudali intelligi debet quando est locus aut domus que per dinumerationem antiquam vocatur principalis reputata caput feudi: & quando a dicta māsione census aut alia iura dependent. Sed Ioannes Sainxon in commēto ad consuetudinē Turoneñ. in titulo de successione feudi artic. iij. dicit q si paterfamilias habet plures māsiones debemus intelligere de illa vbi realiter cōmoratur: sed si in vtraq; māsione cōmoratur: nūc in vna nūc in alia exēplificari pōt: puta in hyeme in vno loco: in estate in alio. Q m̄ vt dicit tex. in. l. diuus. §. licet. ff. de vsu & habitatione interdum domini edium prout temporis conditio exigit quibusdam vtuntur, quibusdam non.

Dictū Luculli q cōmoda loci mutatiōe

Vnde cum Lucull⁹ a Pompeio argueretur q villam in Tusculano miro sumptu edificasset: villam inquā ob ventos & frigiditatem estate tantūmodo commodam: non etiam hyeme. Respōdit Lucullus se imitatum aues quasdā: vt hirūdines/grues/ciconias: que pro anni tempore loca de industria mutant. Ita refert Platina in dialogo de vera nobilitate. Redeūdo ad propositum dicebat predict⁹ Sainxon q hoc casu est in electione primogeniti que sit principalis māsio: iuxta notata in. c. cū nullus de tēpor. ord. in. vj. ¶ Pro solutione huius q̄stionis aduertēdum est aliquas cōsuetudines puidisse: vt hac nostra consuetudine §. aut arti. sequēti: vbi ad tollēda dubia reponit designatio principalis māsionis in electione ipsi⁹ primogeniti cui consuetudini plures alie concordant: vt ibi deducemus. Sed circunscripta consuetudine: puta quia nulla sit declaratio mansionis principalis: vt per dictam consuetudinem Turonensem tunc est dubium. Et certe quicquic dicat predict⁹ Sainxon: credo q principalis māsio sit in arbitrio & electione ipsius primogeniti: maxime cum verba diriguntur in personam ipsius primogeniti. Et hoc siue habitet/ siue non habitet: quia quotienscunq; verba diriguntur in personam alicuius: tunc ipsius est electio: secūdum notata per Bartho. in. l. j. ff. de effracto. & Panor. in. c. a crapula. de vita & honesta. clerico. Et notanter dico siue habitet siue non: quia plerunq; contingit nobiles inhabitare loca grata & amena licet frugalitatq; modice. Si ergo adiudicaretur locus habitationis esset contra mentem consuetudinis: que pinguius voluit prouidere primogenito: domus etenim quarum redditus non correspondent precio & pulchritudini steriles existimātur secundum Bald. in. l. fi. §. Sinautem. C. de bonis que lib.

Domus steriles.

e ¶In textu ibi cum horto. dictio cum hic posita copulat & auget sicut in simili notat Bartho. in. l. si cui. ff. de leg. j. Bal. in. l. cum quidem. penulti. colum. C. de verborum significatione.

Cõcordia vel discordia aliarũ ꝙsuetudinum.

¶Meldensis autẽ cõsuetudo dicit cum fossatis bassa curia & accincto. Meldunensis autem simpliciter ita loquitur vt Parisien. Treceñ. vero dicit cum bassa curia muris fossatis aut alia clausura. Senoneñ. dicit cum fossatis in circuitu mansionis. Relique consuetudines concedentes primogenito principalem mansionẽ parũ aut nihil ab his dr̃nt in effectu. Et certe bona est ratio: quia concesso vno videnť & ea concedi sine quibus commode esse nequit. l. auibus. ff. de leg. iij. l. ij. ff. de iurisdictio. oĩm iudi. cum concor. ibi ample allegatis in glo. mansio autem principalis non potest cõmode esse sine his vt certum: ergo &c. Et ideo non sine ministerio etiam extra mãsionem principalem cõcessit primogenito hortum ad subueniendum

Pro commoditate horti.

hortalicijs domus: que vsq; adeo necessaria videntur: vt his quibus cetere possessiones abnegantur he conceduntur: vt fratribus mendicãtibꝰ cle. exiui. §. licet de verbo. signi. Item quia amenior & salubrior domus efficitur propter hortum vicinum. l. prediis. §. qui domum. ff. de

Questio.

lega. iij. ¶Vtrum in districtu parisien. consuetudinis appellatione mansionis vltra hortum veniret bassa curia, vtrum venirent fossata & alia que expressius scribuntur in alijs cõsuetudinibus. Et primo videtur dicendum ꝙ non: quia appellatione domus non venit porticus nec area existens iuxta domum. tex. in. c. j. de cẽsi. extra. per quem tex. ita colligit ibi Panor. in. iij. notabili. Et ad hoc facit bonus tex. in. c. j. de deci. extra. Immo videtur ꝙ nisi de horto esset expressum hortus nõ veniret appellatione domus aut mãsionis. c. fi. xij. q. ij. l. olympico. ff. de seruitu. vrba. pre.

¶Sed in cõtrarium credo de iure. Quia appellatione domus veniunt sue pertinentie. l. prediis. §. qui domũ. ff. de lega. iij. vbi videas Bartho. in diuiduo ita determinantem per illum tex. ꝙ si consuetudine maior natu: aut primogenitus debeat habere domum principalẽ debebit etiam habere appenditia domus: & adducit quẽdam Iaco. Ra. i. l. fi. ff. de seruitu. vrb. pred. De hac questione vide Barba. late in ca. Raynutius de testa. col. vj. vbi refert quẽdam Bartoluciũ de Capua in dic. l. prediis. §. penult. dicentẽ: ꝙ vendita domo videtur hortus venditus. Et ꝙ si duo fratres diuiserũt bona & domos & in medio erat hortus ꝙ ille hortus cedit domui ad quem testator vtebatur: alꝫ cedit illi domui per quam habebatur extrinsecꝰ aditus ad illum hortum: subiungit etiam ꝙ intelliguntur precedentia quando hortus est causa domus paratus vt domus efficiatur amenior: per illum tex. ibi hortum domus causa parauit vt ameniorem domum & salubriorem posset: ad hoc vide Bartholomeũ cepolã in tractatu suo de seruitu. titu. de horto. ¶Pro solutione autẽ eorum que allegantur in cõtrarium dic scdm Barba. vbi supra. & primo ad. c. fina. xij. q. ij. ꝙ ibi de horto fit expressio ad maiorẽ cautelam & ex superabundanti. Vel secũdo potest dici ꝙ ibi hortus non erat vicinus domui vel pedisequus: vt dicit Bal. in quodam consilio incipiẽte: quid si quis legauit. de quo meminit Cepola & Barba. vbi supra. vbi etiam dicit ꝙ leges ille olympico &. l. prediis & relique supra allegate que videntur contradicere mutuo non aduersantur sic concordando. Ad hoc vide Ludo. de Ro. consi. v. Bartho. in. l. quod cõclaue. ff. de dam. infec. dominũ Iasonem in. l. pleriq;. ff. de in ius vocando. col. ij. vbi dicit ꝙ lex illa volens ꝙ domus sit vnicuiq; tutissimũ refugium. Habet etiam locum in horto vicino domui ad quẽ esset aditus ex domo: & idẽ dicit esse in stabulo domus si dit iunctum domui. Secus autem si separatum per. l. hoc iure §. stabula cum glo. ff. in quibus caus. pig. tacite contraha. Et ita ergo ex precedentibus patet decisio huius questionis. Et qđ sic in diuersis consuetudinibus diuersimode dicitur nunc de horto nunc de bassa curia & alijs ponitur tãtũmodo ad maiorem cautelam vt tollatur omnis prorsus dubitatio: &ꝙ hoc non fit preiudicium dispositioni iuris cõmunis per. l. que dubitatiõis. ff. de reg. iur. Et quia de horto hic tactũ fuit adde vnum notabile verbum qđ dicit Cepola vbi supra. ꝙ non potest quis diruere domum vt ibi faciat hortum aut viridarium: per. l. an in totum. C. de edi. priua. &. l. senatus. ff. de cõtrahen. emptio. &. l. cetera. §. j. ff. de lega. j. quod inducit contra multos qui secus faciunt. Certe credo ꝙ dictum suum sit verum in vrbe aut ciuitate ne integris edificijs depositis publicus deformetur aspectus: vt formaliter dicit tex. in. l. ij. C. de edi. priua. Secus autem extra vrbem in pagis aut villis rusticis pro quo vide tex. in dic. l. cetera. §. hoc senatus consultũ. &. l. senatus. §. marcellus. ff. de lega. j. Alia de horto vide per Cepolã vbi supra in tex. ibi cũ horto.

Horto domus salubrior efficitur.

Non põt dirui domus ad hocvt fiat viridariũ.

f ¶In textu ibi. Secũdũ clausuram. Ponit hec dictio scdm assertiue: ita ꝙ & si nulla eẽt clausura tñ deberetur hortꝰ: pro hoc est notabilis decisio Bartho. in. l. eum qui. §. iulianus. ff. de cõ-

Dictio secundum.

Domus vnicuiq; tutissimũ refugiũ.

stitu.pecu.vbi dicitur q; si quis condemnetur ad soluendum par caponũ secundũ quod predecessores sui soluerunt tenebitur condemnatus etiam si de predecessoribus non constet q; soluerint:ad hec vide Bal. in.l.edita.vlti.char. C.de edẽ.& Bartho.in.l. si testamentum in secundo notabili.C.de institu.& substitu.

g ¶In textu. Ibi possesso feudaliter. notanter dico possesso : ad hortum tm̃ referendo hanc determinationem non ad mansionem:quia de mansione est indubitatum attenta natura tituli:al's em̃ potuisset apertius consuetudo dicere possessis feudaliter vt sic determinaret & mãsionem & hortum. Regula est em̃ iuris q; determinatio sequens duo determinabilia debet ea equaliter determinare.l.si legatarius. ff. de leg.iij.l.si i testamẽto.C. de testa.mili.l.ex hoc iure.ff.de vulga.& pupil.& maxime cum non resultet absonus intellectus scdm glo.in.c.j.de prescrip.in.vj.c.statutum.§.j.de rescriptis eodẽ libro.c.j.de postula.prela. in.vj. Barba.in.c.requisisti de testa.extra.col.viij. Immo ex cõtrario potius induceretur absurditas & contradictio per id quod cauetur eadem consuetudine Parisieñ.arti.cxxij.vbi dicitur q; in rebus non feudalibus succedunt equaliter filij sine prerogatiua. Et ita ergo vbi nulla esset mãsio & nullus hortus feudalis nõ haberet locum hec prerogatiua licet essent plures alie mãsiones pulcherrime non feudales. Et ne videatur hec sola consuetudo ad feudalia restringere/adde idẽ consuetudiue Meldẽsi articu.xlj. &.clx. Idem Meldunensi articu.clvj.Idem Trecensi articulo.xiiij.& articu.sequenti.Idem consuetudine calui montis arti.viij.concordat Carnoteñ.arti. iij.considerata Ru. iuncto articulo.xcvj. Idem Aurelianensi arti.xxv.iuncto arti.ccxlj. Idem Turonensi arti.vij. titulo de succesio.feudo. iuncto artic.ij.in titul.de succes.ignobilium: & hoc inter nobiles secus inter ignobiles : vt ibi videre potes.Idem Pictauẽsi quãtum ad hoc articu.ccxxj.Idem consuetudine Ambienensi & Monstrolij quãtum ad hoc licet in quãtita te prerogatiue differãt iste cõsuetudines . Ambieneñ.articu.xxxix.& Monstrolij arti.iij. Alie autem sunt consuetudines videntur discordãtes : quia nullum faciunt discrimen inter feudalia & non feudalia. Sed simpliciter de mansione loquuntur vt Vitriaca arti. lv.s. riquerij articu.primo.Cenomanensis articu.ccxxxviij. iuncto arti.cclxxiij.distinguendo tamen nobiles ab ignobilibus. Andegauensis autem consuetudo concordat prorsus Cenomanẽsi arti. cxxij.Idem & quo ad hoc Borbonensi cõsuetudine arti.xij.in titu.de succesio.& idem cõsuetudine Aluernie arti.lj.in titu.de succesio. & hoc quãtum ad hoc:secus in alijs vt videbimus in.§.aut articulo sequenti.

¶Ecce vides ex precedentibus scdm aliquas consuetudines istam prerogatiuam esse tm̃ in feudalibus:scdm vero alias videtur etiam esse in non feudalibus & sine discrimine feudaliũ a non feudalibus:quod apertius norunt cõsuetudinũ praxi insistẽtes. ¶Sed queri potest qñ dicuntur mansiones tales esse feudales aut teneri in feudum. Et breuiter dic q; hec questio pendet ab illa quid sit proprie feudum:de qua tangit ample Frãciscus quinus de Curte in tractatu feudorum in prima parte questione.vj.principali vbi post positas definitiones feudi cõmuniter approbatas dicit septem esse requisita ad feudum proprie sumptũ. ¶Primo q; sit sponte datum & non coacte:quod tamen verbũ dicit esse generale in omni actu:quia vox pretoris dicentis quod metus causa gestum est ratũ non habeo,est vox dei quam posuit in ore pretoris:scdm Bal.in titu.de controuer.inuestitu. in vlti. col. ¶Secundo requiritur q; dominiũ directum remaneat penes concedẽtem:quod tamen intelligein vniuerso non in particulari: scdm Bal.post glo.in.l.i.C.vnde legiti. Et ideo est q; non potest vasallus alienare feudum non requisito consensu domini:immo & si alienet longissimoq; tẽpore stetetit:talis alienatio prescriptibilis non est:ita q; perdit vasallus feudũ per.c.imperialẽ de prohibi.feud.aliena.per fede.Et hoc de iure,de consuetudine autẽ secus saltem in hoc regno:quia feuda patrimonialia sunt vt nos late ostẽdimus in libro primo questione.xj. conclusione.iij. in fi. vbi rettulimus tres viros iurecõsultos nostrates eruditissimos ita attestantes : & vltra generalem consuetudinem per viros illos allegatam. Adde consuetudines particulares regni ita specialiter determinantes.Imprimis vide consuetudinẽ Meldẽsem arti.xxxiij.vbi dicitur q; feuda sic sunt patrimonialia q; alienari possunt sine consensu domini.Idem consuetudine Treceñ.articu. xlviij.Idem Aluernie.arti. xxxiij. alijs autem consuetudinibus hodie redactis in scriptis nõ vidi ita expresse cautũ. ¶Tertio requiritur q; vtile dominium transeat in accipiẽtem: & ideo dicit Oldra consi.clxix.& Albe.in Ru.C.de dona.q; si fit pactum q; directum dominiũ transeat in accipientem dicitur alterata natura feudi:& facta est alia conuentio:ita q; potius donatio q̃ feudum dici debet. Et ita etiam voluit Bald.in preludijs feudorum col.vj. de quo tra-

Effectus determiationis.

Quid est feudum.

Vox p̃toris vox dei quã posuit in ore p̃toris.

Feuda in regno frãcie sũt patrimonialia.

Cõcordia vel discordia aliarũ consuetudinum.

ctatur in.cap̃.j.§.j.de inuestitu. de re alie. fac. ¶Quarto requiritur q̃ feudum consistat in rebus immobilibus vel que immobiliũ nomine cõtinent̃: vt sunt annui redditus scdm Bal. in preludijs feudorum.vj.col.per tex.in.c.j.de controuer.inter vasal.& episcop. Annui enim redditus inter immobilia continentur.§. cumq; annui reddit⁹ in cle. exiui de verbo. signifi.l. iubemus nulli in princi.C. de sacro sanc. eccle. Item in molendinis consistit feudum: quia inter immobilia computatur scdm Ange.in.l.nõ solum.ff.de peti.here.Bal.in.l.certi iuris.C.loca.vbi appellat molendinũ predium rusticum & ratio assignatur ex eo quod dicit Ange.in.§. j.in aucten.de non alienan.vbi dicit q̃ mobile coherens immobili censetur imobile. ¶Quinto requiritur q̃ perpetuo transeat ad heredes masculos. Istam perpetuitatem itellígit Franciscus respectiue ad ipsum vasallum: quia si non velit non erit perpetuum feudum.c.j.de vasallo qui ꝓtra ꝓstitu. Sed iquãtũ de masculis fit mentio de consuetudine secus seruatur.nec fit discrimen ratione supradicta:quia sunt patrimonialia:tamen fit differentia in alijs inter masculos & feminas.vt j. videbimus. ¶Sexto q̃ fidelitas prestetur & seruitiũ personale. Et ideo dicit Cy.in aucten.ingressi.vlti.col. C. de sacrosanc. eccle.q̃ vbi prestatur seruitium reale non est proprie feudum:& ideo dicit Bal.in auctentica si quas ruinas.C.de sacrosanc.eccle. colum.antepenul. q̃ feudum magis coheret persone q̃ patrimonio:quia natura feudi in. seruitio personali est radicata. Et de hoc meminit Franciscus vbi supra. Et aduerte q̃ fidelitas sic coheret feudo q̃ non dicitur esse feudũ sine ea sumpto argumento ab analogia vocabuli:per tex.in.c.j.§.nulla. per quos fiat inuestitura: quod ample explanat Franciscus in suo tractatu feudo.in septima questione principali prime partis.vbi iter cetera dicit q̃ licet possit pacto remitti iuramentum de fidelitate seruanda:non tamen põt remitti ipsa fidelitas: quia sic posset dari materia delinquendi cõtra .l.conuenire.ff.de pac. dota.scdm Bald. in.c.j. in princi.de feud. Gardie & Martinum Laudensem in.c.j.in principio in.v.col.qui feu.date possunt. Ista sex requisita Iaco. Aluarottus ponit in.c.j.colũ.iiij. in quibus cau.feu. amitta. ¶Et vltra addit septimum requisitum Franciscus vbi supra. q̃ feudum debet gratis & libere concedi sine interuẽtu pecunie vel mercedis:& pro hoc adducit Specu.in titu.de loca §.nunc aliqua.versi.iiij.in fi.& ibi Bal.in addit. ad ipsum. Et ideo dicit Bald.in.l. qui se patris

De ãnuis redditib⁹.

Molendinũ iter immobilia ꝓputatur.

Feudũ eẽ nõ põt sine fidelitate.

Feudũ debet esse gratuitũ.

col.x.versi.hoc scias.C.vnde liberi. q̃ quando feudum datur pro pecunia potius est venditio q̃ feudum:vt dicit idem Bald.in.l.si quã.C.de ope.liber. q̃ si quis emat a principe mansum in feudum non erit proprie mansum tanq̃ sit mercẽnarium & gratuitũ. Ideo referebat etiã idem Bald.in eodem titu.l.liberti.vlti.col. q̃ si feudum concedatur pro annuo censu pot⁹ dicitur contractus emphitheoticus q̃ feudalis. & in.c.si cautio in vlti. colũna extra de fide instru.vbi determinat q̃ si concedat feudũ ꝓ cẽtum libris annuatim soluẽdis erit magis locatio q̃ feudum. De his meminit Franciscus vbi supra.col.iiij.sexte questionis principalis: & per tres sequentes prosequitur: an si detur aliquid contra hec septem requisita debeat dici contractus feudalis aut trãsformatus in aliã speciem:vbi post argumenta in partes tandem concludit q̃ licet pactum apponatur cõtra aliquod ex septem requisitis: firmus tamen remanet contractus feudi licet improprie:& pro hoc dicit esse tex.in.c.j.de feudo non habente propriam naturam feu.ibi licet propriam naturam feudi nõ habeat/ iure tamen feudi censetur:& pro hoc dicit esse cõsilium in indiui duo apud Paulum de castro.consi.clxij.in princi.& Ludo.de Roma. consi. lxx. in prima col. cum alijs ample allega. Pondera tñ quod ipsemet fatetur:q̃ improprie dicitur feudum quãdo fit contra aliquod ex istis requisitis. Et ita ergo si statutum aut consuetudo de rebus feudalibus loquatur non veniret huiusmodi feudum vt in proposito:quia statuta debent proprie intelligi:vt notatur in.c.in nostra de iniur. extra.in .l.iij.§.hec verba.ff.de nego.gest.

h ¶In textu. Ibi iugerum terre/aut volatum caponis equiparat:ergo hec & estimat volatũ caponis iugero. Idem Meldensi consuetudine arti.lxj. Idem Trecensi arti.xiiij. Senonensi arti.cxc. Calui montis arti.viij. Aurelianensi arti.xxv. Sed alie sunt cõsuetudines quãtum ad hoc discordãtes. Imprimis Carnoten. quia volatum caponis estimat iugero cum dimidio arti.iij.iuncto arti.cxvij. Consuetudo autem Turonensis equiparat iugerum terre non volatui caponis:sed redditui annuo.vj. solidorum:sed vltra adhuc duo iugera primogenito concedit: vt titu. de successio. feu.artic.iij. Et simile est estimatio consuetudine Cenomanensi cũ Turonensi.arti.ccxxxviij.& similis Andegauensis arti.ccxxij. Consuetudo autem Pictauiẽsis dat tres sextarios pro horto arti.ccxxj. Borbonensis autem consuetudo dat. xl. sextipedalia in ambitu mãsionis:vt tit.de successio.arti.xij.

Cõcordia vel discordia aliarũ ꝓsuetudinum.

Et idem consuetudine Aluernie datur: que sic estimat volatum caponis articu. lj. Relique cõsuetudines nihil attinere proposito videntur.

Questio. ¶Sed q̃ritur cui cõpetit electio de volatu caponis aut iugero terre: an ipi primogenito/vel reliquis heredib⁹. Et videtur q̃ heredũ sit electio aut optio: quia ĩ alternatiuis electio est debitoris. c. in alternatiuis de regu. iur. in. vj. l. in eo quod. ff. eodem. titu. de regu. iur. Cum ergo heredes habeant pati vt primogenitus hanc sumat prerogatiuam: & sic quasi debitores sint: ergo &c. ¶In cõtrarium facit bonus tex. in. l. plane §. penul. ff. de lega. j. & l. lutio. ff. de leg. ij. vbi deciditur q̃ si alicui legatus est fundus aut seruus/aut vsusfructus rei est in optione ei⁹ cui legatur. Ita ergo videtur in ꝓposito. ¶Dic breuiter q̃ ista pars secunda est verior in proposito cum verba consuetudinis in primogenitũ dirigantur: vt supra diximus in verbo mansionem. Item hoc est formaliter determinatum in duobus articulis sequentibus.

Lucrari dr̃ qui rẽ ex arbitrio agit licet dispẽdiose.

Sed certe hec questio est parue vtilitatis nisi ꝑ pertinacibus: qui ex optione libera existiment se lucrari si res eorum arbitrio fiat vtcũq; accidat: scdm notabilem glo. fi. in. l. cum seruus. ff. de cõditione causa data causa non sequu. Stultissimus em̃ est qui omissa via qua sibi certo ꝑuidetur se ad difficultatem perducit: vt est tex. in §. ceterum insti. quod cum eo. & ibi glo. notabilis adducens illa carmina triuialia. Qui videt vtilius & sumit. &c. Incert⁹ est enim caponis volatus: & ita sumeret incertum: arg. l. subsignatum §. fi. ff. de verbo. signifi. Teneat ergo

Certũ est tenẽdum.

certum & relinquat incertũ. c. si scirem de peniten distinc. vij. Pro incertis enim nõ est recedendum a certis §. vltimo. xxx. q. vj. l. cogi §. si pr̃. ff. ad trebelli. l. adoptiu⁹. §. fi. ff. de ritu nup.

i ¶In textu. Volatum caponis. Fuit cõmunis antiquorum locutio: de qua non potest dari certa causa: quia est de dependentibus a sola voluntate. ar. l. nõ omnium. ff. de legibus. pro quo vide glo. in cle. nolentes de hereti. in verbo. xl. no. docto. i. c. si quãdo de rescrip. extra. nisi forsan dicas q̃ distinguit volatum caponis a volatu galli cum sit virtus fortior in gallo: & ideo capo gallus gallinaceus appellatur: vt potes videre per Lucam de Penna in. l. iudices. C. de dignita. libro. xij. colum. v. vbi ponit varias appellationes mali pricipis aut regis. Inter

Mal⁹ princeps capo ni ꝑarat.

ceteras dicit q̃ princeps malus gallus gallinaceus. i. capo est appellandus: quia galline modũ habet. Sicut enim gallina nõ cantat: nec horas annunciat: sic malus princeps nec iustitiã predicat nec pacem annunciat. Item sicut capo nõ generat, sic mal⁹ princeps & iudex vtiles fructus trãquillitatis nõ educũt iustitie observationes subiectis: & sicut gallus gallinaceus nõ pugnat pro gallinis: ita nec princeps luxuriosus aut iudex ignauus pro subditis pugnat. xl. distin. c. sit rector. Item sicut capo se solũ impinguat sic priceps vel iudex cupidi nullo iustitie zelo aut charitatis ardore feruẽtes solum propriis delectationib⁹ studẽt: & sic seipsos ponũt in ignem inferni. c. ecclesie. xxxvj. distinc. Hec Lucas de Penna.

Articulus secundus de primogenitura loquens suo numero. ix.

Cũ Pater & mater[a] habentes feuda[b] & predia[c] nobiliter possessa[d] e viuis decedũt[e] relictis duobus liberis[f] venientibus ad eorũ successionẽ[g] dũtaxat filio primogenito pro suo iure priogeniture cõpetiti iure precipui[h] qualibet dictarum successionum tã ĩ patris q̃ matris[i] domus vna feudalis qualẽ vult deligere[l] pro mansione principali cum duobus trientibus[l] dictorum feudorum & predíorum nobilium. Alteri[m] predictorum libe rorũ cõpetit alius[n] triens & reliquus dictorũ feudorum & predíorum nobilium predictarum successionum.

a ¶In textu ibi. Pater & mater. & sic prouidet tam de successione patris q̃ matris: vt lati⁹ postea & apertius tangit.

b ¶In textu ibi. Habentes feuda. hoc dicit ad denotandum q̃ de alijs predijs non feudalibus non curatur in assignanda prerogatiua primogenito: de quo supra articulo precedenti diximus in verbo possessio feudaliter.

c ¶In textu ibi. Predia. Predia dixit: idẽ em̃ importat q̃ verbum barbarũ heritagia. Ver-

Verbum predium quid importat.

bum etenim predium est generale: ita q̃ comprehẽdit fundum/agrũ/ & possessiones. l. questio. ff. de verb. signi. Item quia predij nomen immobilia tm̃ continet. Bartholomeus Cepola in tractatu de seruitutibus capitu. ij. columna decima. per iura per eum allegata. & de predijs tam vrbanis q̃ rusticis vide ample eundẽ Cepolam. & certe hoc verbum res predictas

ben comprehendit: quia feudum potest tm̃ in immobilibus consistere: vt supra declarauimus in articu. precedenti in verbo possesso feudaliter.

d ¶In textu.ibi.Possessa nobiliter. Aduertendum est an referatur hec qualificatio nobiliter ad personas vel ad feuda. Et videt quod ad personas:& pro hoc adduco que pulchre & indiuiduo dicit Ioan.Fa.consuetudinum gallicarum fidelis(vt asseritur)relator in §. preiudiciales in fi.institu. de actio. vbi formaliter sic inquit. De consuetudine regni Francie succedũt alio modo nobiles q̃ ignobiles:subiungens q̃ per consuetudinem Francie non debetur anagium seu ius primogeniture nisi nobili. Et ꝓfecto istud discrimen inter nobiles & ignobiles iuridicum potest habere fundamentum: quia de iure nobilitas haberi debet in consideratione etiam in beneficialibus: ita q̃ beneficium dicitur incõpetẽs nobili quod esset ignobili competens.glo.in.c.cum adeo de rescript. extra.glo.in.c.conquerente de cleri. nõ resid. extra.bonus tex.in. c. de multa de preben.extra.per quem tex.dicit Innocẽ.in.c. dudum.ij. in fi.de elec.extra,q̃ sola nobilitas absq; literatura est iusta causa dispẽsandi: quod dictum multum extollit Feli.in dicto.c.cum adeo.col. penulti. in verbo nobilitas: dicens q̃ venit ad magnam declarationem di.c.de multa:de preben. extra. vbi dicit tex. sublimes & literatas: & ita dictio & est resoluenda in dictione vel propter istud dictum Innocen. Et pro hoc est bona glo.in.c. constitutis in verbo potentiam de appellatio. Sed adhuc in temporalibus nobilitas magis est in consideratione: quod probatur per glo.singularem in.c.q̃m vetus.xxiiij. questio.j. vbi dicitur q̃ cum quidam electores pape reprehensi fuissent ex eo q̃ elegissent ignobilem. Responderunt: Petro successorem quesiuimus non Augusto: quasi innueretur q̃ in temporalibus consideranda sit nobilitas & nõ in spiritualib⁹:& ideo cum ageretur apud Romanos de deligendo magistratu solebãt acclamare. Date hoc parenti: date hoc generi bene de re publica merito. vt refert Platina in suo dialogo de vera nobilitate. In alijs etiam pluribus casibus nobilitas est in consideratione:& distinguntur nobiles ab ignobilibus & plebeis. Ita vt dicat Feli.post modernos in.c.pastoralis in princi.de officio deleg.extra. q̃ rumpuntur regule iuris cõmunis fauore nobilitatis: quod videre est in pluribus:signanter in his que mihi in transcursu occurrerunt. ¶Imprimis:quia nobilibus magis est dandum q̃ ignobilibus.c. non satis.lxxxvj.distinc.& ibi Cardi.de Turre cremata. ¶Secundo:quia nobilis aliter admittitur ad prestandum fidelitatem seu mauis homagium q̃ ignobilis etiam habẽs feudum nobile. Nam nobilis recipitur ad osculum ignobilis. nõ.Specu.in titu.de homagijs & fidelitatibus col.xxxiij versic.Porro in regno Francie. ¶Tertio nobilis succedit homini suo morienti sine legitimo herede.Bal.in.l.j.C. de hereditibus decurio: vbi rationem assignat: vt cuius ipsi sunt eius omnia sua esse cognoscant ar.C. in quib⁹ caus.colo.censi. domi.accusa.possunt .l.fi.libro.xij.strictius enim sunt obligati domino q̃ collegiati collegio & libertus patrono.de quib⁹ idem disponitur in illa.l. prima. Hoc tamen restringit Bal.ibidem nisi ignobilis vellet de propris bonis testari nisi aliter se haberet consuetudo iuxta notata in dicta.l.fi. ¶Quarto immunitas conceditur nobilibus que non ignobilibus.l.non tm̃.§.illiensibus.ff.de excusa.tuto.Cum restrictione tamen.l. nobiliores. C.de commercijs & mercato. ¶Quinto nobili magis creditur §.item testium.iiij.q.iij.Specu.in titu.de nuncio.§.j. ¶Sexto licet qualitas extrinseca non presumatur glo. magistralis in c.si forte de elect.in. vj. notatur in.c.fi. de presump.extra.Tamẽ secus in nobili:quia pro eo presumitur etiam in extrinsecis in his que cõcernunt nobilitatem glo.reputata singula.in.c. illud.xl.distinc.pro quo vide Ludo. de Roma. singula.vj.c.xlvj. Ad hoc vide Barb.c.sedes de rescript.extra.col.ij.vbi dicitur q̃ in dubio presumitur nobilis donare: quia donare procedit a nobilitate.c. primo. de dona. extra. Nobilis presumitur liberalis:Auaritia em̃ odiosos:claros largitas facit secũdũ Boetiũ libro.ij.de philosophica consolatione. Et nihil(vt inquit Tullius in primo officiorum)tam angusti tãq; parui animi q̃ amare diuitias. Et ideo dicit Barba. se sustinuisse quandam donationem factam a quodam principe cuidam que impugnabatur ex eo q̃ merita donatarij non correspondebãt: scdm glo.singu.in.c.si quos.xij. q.ij. Nam respondebat ipse Barba.q̃ merita satis erant respectiue ad principis liberalitatem: & plura ibi effundit inuehens in principes auaros & miseros. De qualitate autem intrinseca puta ingenuitate animi nõ est dubiũ q̃ presumitur huic dicit Ioã. And.in addi Specu.in titu.de locato. circa princi. fuisse agitatum de turre Romana de quodã custode fortilicij qui ex causa impeditus accõmodauit illud cuidã nobili viro qui tradidit hostibus tamen absolutus fuit custos: quia non erat presumendum q̃ nobilis ille ha-

Nobilitas in bñficialib⁹ est in ꝓsideratione.

Nota pro electione Romani põtificis.

Rũpũtur regule iuris fauore nobilitatꝫ.

Nota pro homagijs

Extrinseca q̃litas in nobili ꝑsumitur.

Nobilis ꝑsumit̃ strenui eẽ animi.

buisset animum ita degenerem. de quo meminit And. Barba. in. c. accedens. ij. vt lite nõ contest. extra. col. ij. multum extollẽs dictum illud pro excellentia nobilium. ¶ Septimo nobilis habet priuilegiũ. l. ad egregias. ff. de iure. quãdo sine verecundia exire non potest. Ita voluit Lud. de Roma. singula. clxxij. dicẽs q̃ dñi sui (credo q̃ sentiat de dominis rote) ita determinauerunt per glo. in. c. si quis testium. de testi. extra. Sed dominus Iason in dicta. l. ad egregias dicit q̃ istud dictum sibi non placet: quia priuilegium. l. ad egregias datur propter dignitatem ob excellentiam personarum & nõ propter paupertatem aut verecũdiam. Item quia illud est generale in quocunq; qui ita allígatur vt sine dedecore in publico apparere nõ possit vt excusetur a iudiciali comparatione. tex. in. l. in eadem causa in fine. ff. ex quibus cau. maio. ¶ Octauo nobilibus in penis compatimur: mitius enim puniuntur q̃ ignobiles. l. quotiens. C. de dignita. libro. xij. per quem tex. dicit ibi Lucas de Penna aliquos tenere q̃ nobilis accusatus non est incarceratus colũ. iij. Licet tamen Archidia. teneat contrarium. ij. q. viij. c. quisquis. Sed dicit ibi predictus Lucas de Penna q̃ hoc durum videtur: q̃ scilicet nobilis saltem genere non carceretur pretextu. dic. l. quotiẽs. Loquitur enim in illustribus. hodie autem nobiles abiecto nobilitatis debito vt plurimum sunt magis scelerati q̃ inferiores. Videmus sepius seruari q̃ nobiles accusati non traduntur in carcerem cõmunem: sed in domum cuiusdã hostiarij parlamẽtei qui eos ibidẽ asseruat diligẽter: scdm doctrinã Ange. i. l. q in carcerẽ. ff. qđ met9 cã: & sic nõ tollit carceratio: sed mitigat. & modificat. Et ideo dicit glo. i. l. desertorẽ. ff. de re milita. q̃ nobiles nõ suspẽdũtur sed decapitant: q̃si honesti9 & lenius sit tormẽti gen9: quã glo. ibi Barto. multũ notat: dicens eũ seruari in Italia: sed in Frãcia sec9: quia nõ ita videt dura mors per suspẽsionẽ apud Frãcos sicut apud Italos: sed certe quicquid dicat Bartolus (qui ex auditu vt credo rettulit) communiter seruatur cõtrarium apud nos Francos: immo etiam apud plebeios diuites scdm quod ipse Bartolus dicit in. l. capitalium. §. serui. ff. de penis. Audiui tamen q̃ in parisiensibus furcis patibularibus distincte sunt furce superiores ab inferioribus ex personis nobilibus & ignobilibus adid supplicij genus damnatis: obseruari tamẽ nus q̃ nostra etate vidimus. At potius contrarium in plebeio quodam qui aliquando se armis addixerat: cui nõ crucis sed decapitationis pena imposita fuit: quia miles erat: conformiter ad dictam. l. desertorem. §. nemo militum. & l. j. §. si quis rusticus de pace tenenda. & ibi Bald. nescio tamẽ si de illiusmodi militibus iura predicta intelligebantur. Ecce hoc certum est de iure quod in penis defertur dignitati & nobilitati: pro hoc vide glo. i. c. fi. de penis. extra in verbo nobilitatem & clemen. multorum de penis in verbo inferiorum & c. cum beatus xlv. distin. & c. qui contra pacem. xxiiij. q. j. de quibus glosis meminit Felinus in. c. pastoralis de officio deleg. extra. in principio. vbi respondet ad duo obiecta que fieri possent in contrariũ. & primo qa nõ habẽda est acceptio psonarum in iudicijs. c. nouit de iudic. Secundo quia sic pena nõ corresp̃deret delicto ꝓtra. c. nõ afferam9. xxiiij. q. prima. Omne enim animi vicium tanto cõspecti9 in se Crimen habet, quãto maior is qui peccat habetur pro glo. est glo. in. c. cum quidam de iureiu. extra. Ad primum respondet q̃ acceptio personarum est prohibita quoad ministrandam iustitiam: secus in cohertionibus & penis: quia non tollitur iustitia scdm Ioan. And. in. c. secũdo de officio deleg. in. vj. Ad secundũ respondet q̃ pena que esset parua in minore est multo maior i maiore glo. in. c. primo de cle. venato. glo. in dic. c. ij. de officio deleg. in sexto. Hoc tamẽ quod detrahatur pene propter nobilitatem limitat Felin. in dict. c. pastoralis. colum. ij. nouem modis notabilibus. ad eum recurre breuitatis causa. ¶ Nono nobilis nubens plebeio potest accipere dotem in compensationẽ nobilitatis. glo. & docto. in. l. si volũtate. C. de dotis pmissiõe. Panor. in. c. gemma. de sponsal. extra. colũ. vj. & vxorem. & c. j. ad fi. de adulte. extra. legiste signant. Alexã. ff. de verborum significatione. ¶ Decimo nobiles ad obsequia dignitatũ admitti debent seclusis ignobilibus nisi sit nobiliũ penuria: scdm Bart. i. l. j. ff. de excusa. tuto. ¶ Vndecimo quia in ciuitate nobiles debent habere regimina & gubernationes. de hoc est tex. in auctenti. de defenso. ciuitatum. §. j. ibi ciuitatum habitatores. & ibi Angelus per illũ tex. arguit contra statuta Florentie excludentia nobiles regimine & includẽtia plebeios. de hoc meminit Barba. in. c. accedens. ij. colum. x. de lite nõ cõtesta. extra. qđ dictum est summe notandũ pro Italis: vbi omnes nobiles in vrbibus & ciuitatibus commorantur. Inistis autem partibus rari admodum vrbes incolunt: rusticantur etenim communiter omnes & vrbes incolere ludibrio habent. ¶ Videmus ergo ex precedentibus qualiter in pluribus fit discrimen inter nobiles & ignobiles. Nouissime post has

In penis nobilitati defertur.

Nobilis an sit pro crimine carcerãd9

De furcis patibularibus.

prerogatiuas nobilitatꝫ recollectas repperi Lucam de Penna in.l.mulieres. columna.v.vj.& vij.ampliſſime cumulārē. xxxvj. prerogatiuas nobilitatis &.vij.caſus in quibus ſunt deteriorꝭ ꝺditiõis nobiles.ad quē recurre cauſa breuitatis. Et ita ergo videreť multũ rationabile ꝙ verbum nobiliter poſitum in hoc articulo determinaret perſonas.Et ita etiam pluribus cõſuetudinibus gallicanis expreſſe cauetur ꝙ aliter ſuccedunt nobiles q̃ ignobiles:vt conſuetudine Treceñ.articu.xiiij.&.xvj.Item conſuetudine Calui montis arti.viij.&.x.immo etiã cauetur vtraq; conſuetudine ſupradicta ꝙ nobilis poteſt acquirere& tenere feuda nobilia eſto ꝙ nobiliter viuat ſed perſona ignobilis nõ.Itē conſuetudine Victriaca diſtinguntur nobiles ab ignobilibus arti.lv.&.xlvj vbi declarať qualiter ignobiles poſſint feuda tenere.Idem videtur cõſuetudine Turonenſi in titu.deſucceſſio. feudorum inter nobiles:iuncto arti.titu.deſucceſſione ignobilium.Idem Cenomanenſi arti. cclij.&.cclxxvij.Idem Andegauenſi arti.cclix. & ſequē.Idem Pictauenſi arti.xxj.Idem Borbonenſi arti.xij.in titu.deſucceſſio.Idem conſuetudine Aluernie arti.lj.Alie autem ſunt cõſuetudines que non diſtingũt nobiles ab ignobilibus:& harum alique expreſſe diſponũt ꝙ primogenitus inter etiam ignobiles gaudet iure primogenitureꝫ:vt Meldeñ.articulo.clxix.& Meldunenſi.clvj. Alie autem conſuetudines non diſtinguẽdo nobiles ab ignobilibus:vt Senoneñ.arti.cxc.& Ambianeñ.arti.xxxix.Mõſtrolij arti.iij. Carnotenſi arti.iij. Aurelianenſi artic.xxvj. ¶Sed forſan ita eſt ex induſtria introductum conſuetudine Pariſienſi & aliꝭ ſupradictis:quia vt dicit Bald.in.l.per adoptionẽ ff.de adoptio.in prima lectura. Nobiles ꝓ maiori parte hodie ſuperbi & inimici popularium guloſi & luxurioſi pluſq̃ populares: & nihil aliud ſciunt niſi comedere bibere & ſuperbire ſunt verba Baldi. Et ideo dicit Sozi. conſilio ccxlvj. incipien. eleganter ver. Prima ratio in ſecũda pte conſilioꝝ hodie prout aſtra diſponunt:ruſtici omnes ob diuitias nobilitantur,& vt nobiles regnant in vicijs.Nobiles vero proueniunt ad paupertatem & viles artes exercẽt. Hinc dicebat Quintus Cicero ſcribẽs ad Marcum fratrem de petitione conſulatus cum de Antonio & Catilina verba faceret. Nequaq̃ (inquit) hi ſunt tam genere inſignes q̃ vicijs nobiles.quare in nobiles noſtri temporis inuehens Policraticus ſic aiebat libro primo capi. v.ad fi.Nunc vero nobilium in eo ſapientia declaratur ſi venaticã nouerint,ſi in alea fuerint damnabiliꝰ inſtituti:ſi nature robur effeminate vocis articulis fregerint: ſi modis & muſicis inſtrumentis virtutis immemores obliuiſcantur ꝙ nati ſint. Et idcirco Diogenes Cynicus huius temporis nobilitatem malitie & ignauie velamen eſſe dicebat. & Hoſtieñ. nobilitatem nobile ſtercus appellabat in. c. venerabilis.de preben.extra.dicens ꝙ vere ſanguinis nobilitas non eſt alia q̃ ſtercoris & fetoris.& idē Hoſtien.in.c.tua de conſangui.& affini.colum.iij. ꝙ qui ſuperbit de nobililitate aut nobilioriſanguine,de nobiliori ſtercore intumeſcit. Non eteñ dicit ipſe eſt vis in genere cum de inferioribus fiant reges aſcendendo:& de regibꝰ fiunt comites deſcendendo:ſic fiunt de ruſticis milites & ex militibus ruſtici:& ita nihil aliud eſt mundana nobilitas niſi rota. Ideo dicit lex ꝙ euenientes fortune contrarios euentus ſepius operantur in aucten.de nup.§.quia vero hactenus col.iiij.& oĩs ſtatꝰ noſter ſub perpetuo motu conſiſtit in aucten.de non alienan. rebus eccle§.vt autem.colũ.ij.& ex potentibus proceſſerunt inanes & ex diuitibus pauperes: & ecõuerſo in aucten.vt omnes obediãt iudi.prouí. §.primo.col.vj. hec Hoſtien. ¶Et certe verũ dicit Hoſtien. ꝙ nobilitas ſtercus eſt niſi habeat virtutis cõcomitantiam. Et per hoc videtur maledixiſſe Ludo.Roma.ſingula. xxxvij. ꝙ nobilitas eſt ius ſanguinis quod eſt incõmutabile. Et ideo dicebat Socrates nullam eſſe differentiam inter Baiulum & Alcibiadẽ ſummoloco natum ſi virtꝰ abeſſet. Hinc Ouidius Naſo inquit.Nam genus & ꝓauos & que non fecimus ipſi Vix ea noſtra voco. & Satyricus. Stemmata quid faciunt,quid prodeſt Pontice longo Sanguine cenſeri:pictoſq; oſtẽdere vultus Maiorum:& ſtãtes in curribꝰ Emilianos. & ſubiungit paulopoſt.Tota licet veteres exornẽt vndiq; cere Atria,nobilitas ſola eſt atq; vnica virtus. Idcirco Platina in ſuo dialogo de vera nobilitate inquiebat.Fruſtra nituntur quĩ omiſſa nobilitate hereditarium munus a maioribus expetunt.& poſtea paulo inferius ſubnectit. Gloriari quidem poſſumus nos a claris maioribus ſanguinem artus viſcera accepiſſe nobilitatem vero nequaq̃:que tota ex animis noſtris pendet,& non aliunde venit:ne ignarũ vulgus ſequamur qui perſepe in maximos errores delabitur:cuius opinio raro cum ſapientia conuenit.& tandem in fine predicti dialogi concludit hoc modo.Solos illos nobiles exiſtimo qui aliqua ſingulari virtute prediti ſunt,nõ autẽ illos qui bene loti & pexi & ſericati coxinatiue accipitrem circunferunt in ipſa ignauia

De cõcordia & diſcordia aliarũ cõſuetudinum circa nobiles.

Cõtra nobiles hodiernos.

Dictum Diogenis de nobilitate.

Nõ eſt nobilitas ſine virtute.

non in solertia vt par esset nobili tatẽ collocantes. hactenus Platina. Non ergo de maiorum virtute aut diuitijs nobiles denominandi sunt. vt volebat Aristoteles in libro de republica. Diuitie etenim non nobilitãt: & ideo Socrates hominem ignarum diuitijs affluentem oui inaurati velleris comparat. Facit illud boni mores plusq̃ diuitie operantur. l. scire. §. 1. ff. de tuto. & curato. datis ab his. glo. in proemio instítu. in verbo ostẽdite. facit bonus tex. in. c. gloria episcopi. §. crates. xij. q. ij. Similiter q̃ nec genꝰ ipm nobilitat vt supra deduximus. probatur: quia non curabat Christus vnde nasceretur. c. dñs lvj. distin. vbi dicit tex. Dominus noster Iesus Christus voluit non solum de alienigenis commixtionibus sed etiam de adulterinis nasci: nobis magnã fiduciã prestãs vt qualicũq; modo nascimur & cetera. Et ad idem est textus eadẽ distin. c. nasci. c. vndecunq;. c. sponsus. c. ysmael cum simi. & pro hoc est bonus tex. in. l. si quid bello captum est. ff. de captiuis & postlimi. iuncta glo. in verbo erat: que dicit quod magis est meum quod virtute mihi queritur q̃ quod per antecessores meos. ꝑ quo est tex. in. l. iiij. ff. de inter. & relega. Ideo dicit Ouidius de põto libro. xvij. elegia. ix. Si modo nõ census nec clarum nomen auorum Sed probitas magnos ingeniũq; facit. Hinc Barba. in. c. postulasti de rescrip. extra. colum. ij. dicit q̃ nobilitas & scientia equiparantur quo ad promouendos. & idẽ Barba. in. c. accedens. ij. vt lite non contesta. extra. col. ij. & etiam pro hoc facit bonus tex. in. l. societas. ff. pro socio. iuncta glo. in verbo societas. ij. que dicit argumentum pro bene literatis ita vt nobiles recipiantur in canonios: quod optime facit pro statuto Lugdunẽsis ecclesie quo cauetur vt soli nobiles admittantur in canonicos: quod tamen statutum nõ videtur esse validum per id quod determiat Panor. in c. venerabilis. de ꝓben. extra. in tertio notabili: licet secus velit Ludo. Ro. singula. ccccl xxxvij. vbi querit an possit episcopus contra tale statutum dispensare. vide etiam eundem Ludo. in singula. ccccccxlvj. vbi dicit q̃ nobilis scientia prefertur nobili genere: quia primum est a natura: secundum ab accidenti scdm Cy. in. l. quisquis. C. de postulan. sed certe vbi nobilis genere esset ita virtuosus sicut nobilis scientia preferendus esset scdm Bal. in. l. nemini. C. de aduoca. diuerso iudi. & docto. in. c. venerabilis. hoc tamen intellige scdm Barba. in. c. ad aures colum. iij. de rescrip. extra. vbi dicit q̃ istud dictum Bald. debet intelligi de nobili nobilitate politica & ciuili dicẽs debere sic intelligi dictũ illud vulgare: q̃ scientia nobilitat nobilitate scilicet naturali non ciuili & politica: & non mirũ si iste nobilis vtraq; nobilitate sit preferendus nobili nobilitate altera tm̃ propter concurrentiam duorum vinculorum. Et ad hoc vide eũdem Barba. in capitulo prudentis colum. ij. de dona. ad hoc vide Bal. in. l. sed & milites. ff. de excusa. tuto. vbi per illum textũ dicit Bald. q̃ marchio & comes preferendus est ei qui est marchio duntaxat: quod dicit Barba. vbi supra esse multum notandum pro eo qui est miles & doctor in vtroq; iure doctus tamen: & ita ergo appellatione nobilium veniunt literati & virtuosi: & pro hoc facit tex. in. l. ij. ff. de excusa. tuto. §. iiij. vbi vlpianus appellatur nobilis & tm̃ genere nobilis non fuit. de quo vide Barba. in dicto. c. prudẽtis. colum. ij. in fi. vbi dicit q̃ debet intelligi in fauorabilibus. Et ideo si ex forma statuti imponitur collecta nobilibus nobilis scientia aut moribus non tenebitur ad collectam: quia illam nobilitatem acquirit quo ad fauores ar. l. quod fauore. C. de legi. cum vulgaribus. & dicit Barba. ibidem paulo ante q̃ ad perfectam nobilitatem tria requiruntur q̃ quis sit nobilis genere virtuosus & diues per tex. quem mirabilem ad hoc appellat. l. nobiliores C. de cõmer. & mercato. Idem Barba. in. c. accedens. ij. colum. prima. extra. vt liti. non cõtesta. vbi taxat Barto. q̃ non citauerit illum tex. in. l. j. C. de digni. libro. xij. vbi ponit tractatum de nobilitate. Cum ergo sit hodierna nobilitas mutila & manca & virtute destituta inter nobiles & ignobiles sublatum est discrimen vt videmus: & ita consuetudo videtur etiam operari quo ad aquisitionem feudorum per ignobiles vt scilicet efficiantur ignobiles capaces: & hoc ex tolerantia principis qui hanc consuetudinẽ scit & tolerat. Hoc tamen verum est q̃ in hoc regno quilibet rex in initio sui regni accipit aliquam pecunie summam ab ignobilibus feuda tenentibus quasi illius pecunie interuentu tollatur illa incapacitas. & de hoc habes ordinationes regias que feudorum francorum & nouorum ac questuum denominãtur.

¶ Adde etiam q̃ nobilitas est triplex secundũ Bartol. in. l. j. C. de digni. & Barba. in. c. prudentis. colum. ij. de dona. extra: supernaturalis. de qua habetur. j. Regum. c. ij. Quicũq; honorificabit me ego honorificabo eũ. qui autẽ cõtempserint me erũt ignobiles. Secũda nobilitas naturalis. Tertia politica qua distinguit nobilis a plebeio: isto mõ cõiter accipit scdm Bart. vbi supra. & Sozi. ꝑsi. ccxlvj. ī. ij. volu. & ibi iter cetera adducit Pau. de castro. ꝑsi. ccxxviij. als. xxix.

Pulchrũ dictũ Socratis.

Nobilitas & scientia equiparãtur.

Scientia hominẽ nobilitat.

Nota de Vlpiano.

Que ad pfectã nobilitatẽ requirũtur.

Nobilitas triplex.

vbi dicit q; si quis habeat a principe potestatē legitimandi filios nobilium intelligitur de nobilitate vt vulgariter accipitur argu. c. ex litterꝛ de sponsa. de quo dicto Paul. meminit Barba. in. d. c. accedēs. ij. col. ij. in prin. & ipm reprehēdit dicens: q; cum repeteret sacram constitutionē editam a Federico. iij. incipiente: volētes in regno opulentissimo Sicilie: dabat hanc regulam q; verba prolata a iureconsulto sunt intelligenda scdm cōmunem modum loquēdi ipsorum iurisconsultorum per glo. quam dicit singula. in. l. quod si nepotes. ff. de testa. tutel. facit glo. in. l. j. C. de vsu. cum ergo (dicit ipe) princeps sit monarcha iurisconsultorum: verba ergo debēt capi scdm q; principem decet. Et ita q; debet intelligi potestas ista concessa in ea acceptione nobilium: de qua in dicta. l. nobiliores. Hec ratio in hoc regno non concluderet per id quod notabiliter dicit Bal. in. l. nemo. C. de senten. & interlocu. omnium iudi. Item cōsidera in proposito puta vbi agitur de interpretatione consuetudinis Parisiensis q; hec verba nobiliter debent intelligi scdm vulgarem acceptionem: maxime quia a vulgaribus consuetudo introducitur. de quo vide que dicuntur per Feli. in saluta. decre. in. iij. iiij. v. colum.

e ¶ In textu. ibi. e viuis decedunt: fatali die functi sunt. l. fi. C. si reus vel accusa. mor. sue. fati munus implēt. l. ea demum. C. de colla. vite sortem derelinquunt. C. de testa. mili. l. milites in fata collapsi sunt. l. ex morte. C. de pac. conuen. cum simi. & vide. xxvj. concordantias quas ponit Albe. in. l. pactum quod dotali. C. de pac.

Concordātes de morte.

f ¶ In tex. ibi. relictis duobus liberis. hoc dicitur ad differentiam quādo sunt plures: vt videbimus in articulo seqn. vbi deducemus que consuetudines in hoc concordant vel discordant cum Parisiensi.

g ¶ In textu. ibi. venientibus ad eorum successionem. hoc dicitur ad exclusionem eorum qui nō veniunt vel renūciatione: quia liberū renunciare est heredibus iure suo toto titu. ff. de acqui. vel amittē. heredita. ¶ Vtrū hoc renūciare a iure sit introductū ciuili vel pretorio tractatur in. l. licet. C. de iu. deliberā. vbi est communis conclusio q; est introductū de iure pretorio. Nam ius ciuile reddebat filios necessarios heredes. §. sui in fi. de here. qualita. & differen. & hoc quia dabat potestatem patrib⁹ in filios vite & necis. l. in suis in fi. ff. libe. & posthu. ius autem pretorium fuit mitig⁹. vt eodē. §. sui. versi. sicut his pretor permittit volentibus abstinere: & ius ciuile quod postea subsecutum est: istud ius pretorium approbauit tāq; equi⁹ & iustius. vt. l. si filius. ff. de vulga. & l. fi. C. de iure deliberā. De hoc vide Do. Iasonem in. d. l. licet. C. de iure deliberan. & de hoc etiā est expssa consuetudo Parisiensis arti. cxxx. & licet iura excipiant vnū casum puta in legitimato per oblationem curie: vt §. & quem in titu. quibus mo. natu. efficiuntur sui: tamen credo indistincte renunciationē cuilibet permissam: ista quippe species legitimationis recessit ab aula vt supra diximus libro primo. Itē p hac consuetudine potest poni exēplum in religiosis qui parentibus suis non succedūt: & sic nō veniūt ad eorum successionem nec monasterium pro eis: vt habet eadē cōsuetudine Parisiēsi arti. clij. & ita in hoc videt aduersari psuetudo nostra iuri: vt auctentice ingressi. C. de sacrosanc. eccle. & l. deo nobis. §. hoc etiam cognitum. C. de episco. & cleri. &. c. in presentia. de proba. & ita ergo vbi duo essent liberi: quorum vnus vel renunciasset vel esset religiosus professus: idem esset ac si vnus tm̄ esset scdm Bal. in. l. si quis prioris. §. talem. C. de secun. nup.

Ptās renūciādi hereditatipne quo iure ē introducta.

h ¶ In textu ibi. iure precipui. vtrum autem hoc ius precipuum equipolleat prelegato dicemus. j. quando tractabimus vtrum ex eo quia filius habet maiorem partem hereditatis teneatur ad maiora debita & ad maius es alienū persoluendum: vbi etiam videbimus vtrum hec verba iure precipui referantur ad principalem mansionem tm̄ vel etiam ad duos triētes feudorum: & an alie consuetudines concordent vel discordent.

i ¶ In textu. ibi. in qualibet dictarum successionum tam patris q; matris: dictio qualibet distribuit: omnis autem colligit. glo. in. l. si pluribus. ff. de lega. ij. & ita Bar. colum. prima. l. non distinguemus. §. cū in plures. ff. de arbi. cum simi. Idem quo ad hoc consuetudine Meldensi articu. clxij. Idem Meldunensi arti. cc. vbi declarat aperte q; accipit vnam mansionem in qualibet successione patris & matris: & ratio istarum consuetudinum potuit esse ne fili⁹ ad imparia iudicetur ex parte patris & matris: ex quibus est eadē causa succedendi. l. scripto. §. finali. ff. vnde liberi. & pro hoc facit glo. singula. in. c. cum inhibitio de clādesti. despon. in principio. in verbo si ambo parentes. vbi dicitur q; monstrum esset q; quis esset legitimus ex parte matris & non ex parte patris & ecōtra. Sed hec ratio non videtur concludens: quia immo potest quis legitimatus fieri heres matris & non patris voluntate patris requirentis legitimationem & econuerso. Ita voluit

Quilibet & oīs differunt.

Antonius de Butrio. in capitulo per venerabilem qui filij sunt legitimi. colum. xxx. versic. Sed dubium an pater. & ibi Cardi. Alexā. amplissime. Specu. in titu. de successio. ab intesta. §. fina. Paulus de castro in l. solet. ff. de iurisd. oim iudi. Alexan. cōsi. xxv. in primo volumine & consi. xxx. in quarto volu. & idem Alexan. ample in. l. pactū. C. de colla. & ibi dominus Iason colum. ij. Et ideo alique sunt cōsuetudines que contrarium innuere videntur generali earum locutione: puta alique dicunt habeat talem prerogatiuam tam in hereditate patris q̄ matris: sed nō dicitur distributiue in qualibet. Alie dicūt habeat talem prerogatiuam in linea directa nō exprimēdo an vnā pro vtraq; successione vel duas pro duabus successionib⁹. Inter has consuetudines sunt Senonensis. cxc. articulo. Trecensis. xiiij. Calui montis articulo viij. Victriaca. lv. Monstroli j. articu. ij. Ambienen. xxxix. Carnoten. articulo. iij. Aurelianen. xxv. arti. Turonē. arti. iij. de successio. nobiliū. Cenomanensi. ccxxxviij. &. xxxix. Andegauensi. cxxij. Pictauensi. ccxxj. Borbonensi in titu. de succesio. articu. xij. Aluernie articu. lj. hoc autem casu quando sic loquitur consuetudo generaliter vtrū poterit primogenit⁹ in qualibet successione petere prerogatiuam: dicem⁹ j. latius in q̄stione infra singulariter discutiēda. specialem em̄ & peculiarem requirit indaginē vt videbimus ex discursu.

De discordia aliarū cōsuetudinum.

k ¶In tex. ibi. qualem deligere voluerit. nota quia venit ad declarationem precedentis arti. & tollit quod erat aliqualiter dubium ex generalitate predicti arti. Concor. huic cōsuetudini in hoc Meldunen. arti. clvj. Trecen. xiiij. Victriaca articu. lv. Cenomanēsis arti. ccxxxviij. Andegauēsis. cxxij. Pictauensis. ccxxj. Borbonensis. xij. in titu. de succesio. Relique consuetudines iam scriptis redacte (nisi fallor) generaliter & sine expressione electionis loquuntur.

Questio. ¶Sed bona potest esse questio an ne primogenito qui vnam māsionem elegit pro principali variare licet? Et hec questio est notabilis: & sepissime occurrere pōt: & vt clari⁹ alteri⁹ partis veritas eliciat arguo in ptes. ¶Prio q̄ possunt variare: probatur. quia patronus laicus variare potest. c. cum autem de iure patro. & ibi dicit Panor. etiā idem esse in patrono ecclesiastico dūmodo iure patrimonij sibi cōpetat ius patronatus: & ita ergo vult q̄ in patrimonialibus licita est variatio quando alicui competit electio quia presentatio vim habet electionis: vt ibidē dicit Panor. Itē cui cōpetit optio si optauit acetū pōt iterū optare vinū. l. ij. ff. de optione lega.

Item pro hoc facit regula quam ponit Abbas Panor. in. c. bone. ij. de postula. prela. extra. col. iiij. vbi dicit q̄ quādo alicui cōpetit electio potest variare sepe anteq̄ ius sit alteri quesitū: & ita vult glo. i. c. mutare de re. iuris in sexto. imo videtur q̄ possit variare totiens quotiens sibi placuerit. per glo. singula. in cle. plures de iure patrona. in verbo plures. vbi vult q̄ patronus laicus potest variare & quotquot sibi placuerit presentare. ¶Sed in contrariū q̄ variare non possit probatur per regulam in iure vulgatam. Quod semel placuit amplius displicere nō potest. c. quod semel. de regu. iuris in sexto. c. in istis. iiij. dist. c. per tuas de proba. extra. l. pomponius. ij. ff. de nego. cum simi. & specialiter in electoribus. probatur in. c. publicato de elec. extra. c. nulli. eo. titu. de elec. in sexto. l. penulti. ff. de decu. cum simi. Item quia simplex sermo verificatur in prima vice. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. signi. vbi hoc sermōe dum nupta erit prime nuptie intelliguntur. & ideo dicit Bald. in capitulo presentata. quarta colum. de testi. q̄ facultas data patribus cōcilij generalis de eligendo locum concilio intelligitur de prima electione: ita q̄ variare non possunt. & ita tenuit Abbas Panor. qui fuit vnus ex fautoribus concilij Basilien sis cum Ludouico de Roma. vt singulariter refert Felinus in capitulo nonnulli. de rescrip. extra. colum. quarta. in sermone habito Basilie in cōcilio: & incipit ille sermo Maximum. & colum. xxiiij. facit quod dicit Bald. in. l. si vt proponis. j. ad fi. C. quomodo & quando iudex. q̄ si est data potestas arbitrandi intelligitur pro prima vice & semel tm̄. Item securitas data bannito veniendi intelligitur pro prima vice. Barto. & communiter docto. in. l. prima. ff. ad l. iuliam. maiesta. Ange. in. l. vtimur. ff. de sepulchro violento. Panormita. in capitulo. ij. de treuga & pace: vbi ample ad hec vide Felinum. vide etiam Rochum de Curte in suo tractatu de iure patrona. in verbo honorificum in decima questione principali: vbi concludit q̄ licet patronus laicus variare possit iuxta dispositionē iuris: tm̄ tm̄ semel variare potest: adducens Bald. ita volētē in auctentica habita. C. ne filius pro patre. colum. sexta dicentem q̄ vbi licita est variatio intelligitur tm̄ semel ponderate vbi licita innuit: ergo q̄ non est licita nisi iure caueatur. Et per hoc dictum Bald. & plura in simili adducta reprehendit Rochus de Curte p̄dictam glo. in cle. ij. de iure patro. Item & vltimo quia variatio est specialiter a iure prohibita nedum in personis ecclesijs: sed etiam in laicis, vt est textus iuncta

Abbas panor. & Ludo. de Roma. fautores cōcilij Basiliēsis.

glo. in clemen. j. de renun. iuncta glo. in verbo maxime.

Resolutio ¶ Pro resolutione cogitate si hoc modo dici possit. Aliquando diuiditur hereditas tñ auctoritate tñ prinata inter filios & aliqñ auctoritate iudicis. Primo casu scilicet qñ auctoritate priuata & tũc aut electio fuit acceptata ab aliis fratrib⁹: puta quia dixerit primogenitus se elegisse tale vel tale castrũ ꝑ mãsione principali & alij fratres acceptauerint: & tũc nõ licebit primogenito resilire. aut non fuit acceptata: & tũc secus est. pro hoc adduco pulcherrimã doctrinam dominoꝝ de Rota de preben. in antiquis vbi dicunt ꝙ si episcopus aut alius prelatus habeat ius nominandi vnũ in prima sui creatione qui recipiatur in canonicũ si nominatio acceptata fuerit sortita ẽ effectũ: ita ꝙ nõ ꝑt aliũ nominare etiã si renũciet ille nominat⁹ postea. Aut diuisio hereditatis fit auctoritate iudicis: & tunc fuit electio facta per primogenitũ presentata superiori aut non. primo casu nõ potest de nouo eligere argu. capi. bone. ij. de postula. prela. extra. versi. nec nocebat: vbi determinatur ꝙ postulantes post presentatam postulationem Romano pontifici (immo etiam cuilibet alij superiori ex identitate ratiõis scdm Panor. ibi colũ. iiij.) non licet postulantibus resilire ne viderentur illudere superiori ex arbitrio eorũ: & ideo dicit Bal. in Rub. de postula. ꝑla. extra. ꝙ postq̃ postulatio intrauit secretũ principis facta est sua: & hoc nisi ipsi iudici placeret sicut & varie postulantes quãdo superiori placet: vt colligit Panor. in d. c. bone in. xi. notabili. nihil em̃ alijs deperit cum per illam solam electionẽ nõ videatur eis aliquod ius quesitũ. & sic sum⁹ in casu theorice supra allegate. Hec autẽ duo mẽbra distinctionis procederent nisi electio de mãsione fuisset iutilis: puta si mãsio illa fuisset euicta ab hereditate: licet em̃ acceptata vel iudici presentata tñ potest resilire & de nouo eligere: & pro hoc facit notabile dictum Bal. in. c. olim. colũ. ij. de rescrip. extra. vbi dicit ꝙ si dacptãs arbitro prorogãdi neq; aliud adiscit intelligitur de prima prorogatiõe & hoc si pria prorogatio valuit: sed si nõ valuit & fuit iutilis intelligitur de prima que valebit per. l. hec conditio. j. ff. de condi. & demonstra. & l. qui per salutem. ff. de iureiuran. pro hoc facit quod dicit idem Bal. i. l. fidei cõmissa. §. si quis decẽ. ff. de legi. iij. ꝙ statutum loquens de cõpromissis propinquorum sic debet intelligi: ꝙ si non fit satisfactiuum statuto per primũ cõpromissum debet iterato cõpromitti cum adhuc vendicet locum ratio statuti q̃ est vt lites finiantur: & ita respõdet ad. d. §. hoc sermone. ad idẽ vide eũdẽ Bal. in. l. inuitus in fi. C. de procura. vbi dicit ꝙ verbũ qd̃ põt ferri ad plures actus tunc debet referri ad primum actũ quando primus actus consumit effectum scdm intentionem loquentis: sed quando nõ est ita tunc ipsa verba intelliguntur de actu vlteriori per. d. l. hec conditio ex quo infert ꝙ procurator datus ad appellandum potest & secũdo appellare si per primam appellationẽ satis prouisum nõ est. pro hoc vide etiam Ludo. de Roma. in. l. pretor. §. hoc autem interdictũ. ff. de dã. infec. & cõsi. ccccciiij. Sozi. consil. cxcj. in secunda parte consili. vbi distiguit an quis teneatur facere compromissũ ex dispositione iuris vel ex dispositione hominis primo casu tenetur iterare compromissum si primũ nõ est sortitum effectum aut secũdo casu non tenetur iterare. Pro his vide Feli. in. c innouamus de treuga. & pa. extra. colum. ij. & iiij. versi. Fallit. v. & adde ad hoc tex. formalem in. c. si electio. de elec. i sexto. vbi i materia electionis permittitur noua etiam in spiritualibus ex quo prima reperitur inualida. & pro hoc facit tex. in. c. considerauimus de elec. extra. & ibi Panor. in. iij. nota. facit. c. nulli licere de elec. in sexto. vbi potest eligens variare vbi aliquid latentis vicij vel defectus peruenit ad notitiam de electo. quod verisimiliter tempore electionis ignorabatur: ita in ꝓposito vbi in re electa aliquid erat quod verisimiliter ignorabatur. & bona est ratio: quia ex quo errabat non videbatur cõsensum ꝑstare nec vere eligere ar. l. si per errorem. ff. de iurisdi. omnium iudi. hec mihi videntur dicenda circa hãc questionem quam nusq̃ antea vidi motam aut examinatã, potest tamen sepissime occurrere.

Questio. ¶ Sed queritur. ponamus ꝙ inter mansiones sit equalitas redditus & frugalitatis an ne priogenitus haberet ius eligendi. Ista q̃stio est etiã satis in iure abscondita: & videtur dicẽdum ꝙ electio aut optio sibi non competat. & pro hoc adduco tex. notabilem iuncta glo. in l. cum aurum versi. sed si argenti. ff. de auro & argen. lega. cum glo. in verbo optio. in fi. que dicit ꝙ tunc non est optioni locus quando parũ expedit eligere. quod etiam ibi colligit Bartolus: & pro hoc vide Ludo. de Ro. singula. ccccl xxxix vbi dicit legat testator optionem ex tribus rebus omnino conformibus & in nihilũ differẽtibus an tale legatum optionis valeat. Respondet ꝙ non: & pro hoc dicit esse casum singularem in dicta. l. cum aurum §. si argenti. & per hoc dicit se decidisse questionẽ vnius canonicatus ecclesie Brachino, vbi est statutum ꝙ

antiquior potest optare ecclesiam vacaturam argu.c.fi. de consue.in. vj. decesserunt duo canonici habentes prebendas omnino cõformes vnus optauit vnam alius qui habebat potius ius optandi volebat eandem optare dicit Ludo.se decidisse q̃ nõ poterat per predictũ tex. & q̃ hoc casu non habebat locũ dispositio statuti illius:ex quo dicit etiam se lucratum plus q̃ xl.ducatos. Certe decisio est multum singularis sed nescio si seruaretur:quia textus illud nõ q̃bat:sed glo.id tm̃ dicit p̃ ratione textus:& nihil allegat nec etiam Barto. & ita non est credẽdum iuxta no.in.l.illam.C.de colla.cum simi. & pro parte altera q̃ optare possit facit generalitas disponẽs. ex quo em̃ generaliter loquitur generaliter est intelligenda & indistincte. l. de precio.& ibi ampla glo.ff.de publi.in rẽ actio.c. ad audiẽtiã de deci.extra. Item quia cõcessum mihi a iure beneficium nullus tollere potest.c. Indultum de regu.iu.in sexto.vbi bona glo. declarãs de duplici iuris bñficio:& hoc intelligẽs ab hoie & sine causa.vt lati⁹ ibi p eã. Itẽ qa non est dabilis casus i quo sit oĩmodo paritas:qa sola affectio primogeniti ad vnam mansionem disparitatem causat:lucrari enim dicitur qui sue satisfacit voluntati glo. singula.in.l. cũ seruus in verbo facti.ff.de condi.causa data causa nõ secu. Cogita tamen quoniam nus q̃ repperi istud dubium tactum.

l ¶In tex.ibi cum duobus trientibus.&'sic vult q̃ ex quo sunt tm̃ duo filij primogenitus cõsequatur pro iure priogeniture duos triẽtes totius assis feudalis:& sic bessem sue octo vncias de istis terminis.vide tex.i.§. hereditas institu.de heredi.instituen. Crescente autem numero crescit & portio aliorum filiorum & decrescit portio primogenito competẽs scd̃m q̃ videbimus in arti.sequẽ. vbi etiã de rõne dicemus. Huic cõsuetudini omnino cõcordat Carnoten.artic.iij.Aurelianen.artic.xxvj.Reliqueautem consuetudines discordant diuersimode tamen.Meldensi em̃ extra mansionem principalem reliqua feuda diuiduntur equaliter:excepto q̃ tantum accipit vnus masculus quantũ due filie:& exceptis etiam baronijs que nõ diuiduntur:sed primogenito competunt recompensando fratres & sorores.hec articulo.clx. Discordat etiam eodem modo cõsuetudo Trecen.articulo.xliiij. Discordat Meldunẽ.articulo.clvj.vbi habetur q̃ primogenitus habet mediam partem omnium feudorum: & reliqui filij alteram dimidiam non distinguendo an sint duo tm̃ vel tres vel plures: quia propterea non augetur nec diminuitur pars primogenito cõpetens. Item discordat nostre consuetudini Senonen.arti.cxc.quia extra mansionem principalem partiuntur equaliter. Item discordat cõsuetudo Calui montis:quia fit equalis partitio extra mansionem distinguendo tamen masculos a feminis:vt supra arti.viij. De alijs consuetudinibus dicetur in articulo vel §. sequen.

De cõcordia vl̃ discordia aliarũ cõsuetudinũ.

m ¶In tex. ibi. alteri scilicet secundogenito alter em̃ de duobus dicitur.l.qui duas.ff.de rebus dubijs.&.l.nõnunq̃.ff.de iudi.l.si duobus. & ibi.glo.ff.de bono poss. contra tabu. aliquãdo vero de tribus dicitur.l.quicunq;:& ibi glo. ff.de heredi.instituen.l.ancille.C. de fur. & ibi no.signanter per Bar.vbi declarat an sit signũ distributiuum vel non.

Dictio alter.

n ¶In tex.ibi.alius triẽs.& hoc satis erat dicere sine adiectione illa dictorum feudorum: & quia dictio ali⁹ denotat similitudinẽ facit & positionẽ eiusdem qualitatis.de hoc est glo.& ibi Panor. notat in fi. in capitulo sedes de rescrip.extra.glo.in.l.si fugitiui.C. de ser.fugiti. de hoc vide copiosius remissiones per Felinũ in dicto capitulo sedes.colũ.fina. & per And. Barba.consilio.vij.&.xxiij.secundo volumine Alex.consilio.xxxiiij.primo volumine.& consilio.cvij.in secundo volumine. Ludo. Roma. consilio.ccclxxxv.

Dictio alius.

¶Articulus tertius suo numero.iiij.

Cum [a] pater & mater habẽtes feuda & predia possessa nobiliter decedũt relictis pluribus liberis duorũ [b] numerũ excedẽtibus vsq̃ ad tres aut maiorem numerũ [c] veniẽtibus ad eorũ successionẽ filio priogenito iure precipui p̃ suo iure primogẽiture cõpetit in qualibet dictarum successionũ tã patris q̃ matris domus vna possessa feudaliter qualẽ deligere voluerit p̃ mansione principali secũdũ termios ãtiquos [d] cum semisse [e] omnium aliorum predíorum possessorum feudaliter & omnibus aliis liberis simul altera dimidia siue semis dictorum feudorum & prediorum possessorum nobiliter.

a ¶Nihil differt aut parũ articulus iſte a precedenti niſi in numero liberorum: ex cuius augmẽto ſequitur iuris primogenite ipſi⁹ priogeniti excremẽtũ: & ideo ego breuiter expediã

b ¶In textu ibi duoꝝ numerum excedentibus: quia in precedenti articulo diſpoſuerat qñ tm̃ duo ſunt venientes ad ſucceſſionem: hic ergo diſponitur quando plures duobus: quia hoc caſu alia ratio militat ne primogenitus tanta p̃rogatiua gaudeat vt.j. deducemus. & de hac cõ ſuetudine que diſcriminat duos a pluribus vide Ioan. Fa. in indiuiduo §. ex non ſcripto inſtitu. de iure natu. gẽ. & ciui. colum. iij. & §. preiudiciales in fi. inſtitu. de actio. que autem cõſuetudines regni concordant vel diſcordant in hoc: dicemus inferius.

c ¶In tex. Aut maiorẽ numerũ. & ita ſi quatuor ſi decem ſi. xxx. ſi. xl. liberi gaudebit ſemper primogenitus prerogatiua de qua in hoc articulo: nec aliquid prorſus ſibi diminuetur de iuribus & ſemiſſe hereditatis feudalis. & ſic nõ ſemper augetur portio liberoꝝ minorũ primogenito ad excreſcentiam numeri liberorũ alias eñ opus eſſet pro quolibet excremento diuerſimode ſtatuere: & tãdem redderetur inutilis prerogatiua primogeniti.

d ¶In tex. ibi. ſcdm terminos antiquos. hoc dicit quia ſtandũ eſt terminis antiquis niſi noui euidenter probentur: quanto enim termini ſunt antiquiores tanto ſunt efficaciores. l. ij. & ibi ita no. C. finium regũdo. mutati eñ termini antiqui non preſumuntur niſi probetur. l. in finalibus. ff. finium regundo. aut ſaltem cõtractu aut priuilegio alij contineantur: ſcdm Bald. in. l. j. C. eodẽ. ti. Inferẽs. q⁹ ſi papa cõcedat alicui caſtrũ & deſignet terminos alios q̃ ſint antiqui tenẽdi erunt iſti termini: quia licuit in re ſua ita terminos immutare. & hec nota quia a⁹ termini dicuntur ipreſcriptibiles. c. ſup eo de parochijs extra. & licet ibi determiet de terminis parochiarum tamen Hoſtiẽ. ibi idem dicit in terminis dignitatum ſecularium: puta ducatuũ/comitatuum/marchionatuum/ baroniarũ: per. l. agros. C. de fundis limitrophis libro. xj. & .l. in nomine domini circa medium. C. de officio prefec. preto. affri. l. imperialis §. preterea de prohibi. feu. aliena. inuſi. feudo. quod tamen ſ dicit ipſe Hoſtien. male obſeruant domini & principes ſeculares: quia quotidie occupãt aliorum territoria cum graui preiudicio animarũ ſuarum dicentes. Celi celorum terram autẽ dedit filijs hominum. de quo etiam vide Panor. in eodem capitu. ſup eo. vbi ſimpliciter refert & ſequitur Hoſtien.

Fines terrarũ ſunt impreſcriptibiles.

e ¶In tex. ibi. cũ ſemiſſe. i. dimidia parte aſſis feudalis §. hereditas inſti. de hered. inſtituen. Et ſic ergo quãdo ſunt plures filij duobus: puta tres aut quattuor aut plures habet priogenitus tm̃ ſemiſſem aſſis feudalis & altera dimidia competit reliquis filijs. bona eſt profecto ratio & iuri conſona per tex. in aucten. de triente & ſemiſſe circa principiũ verſic. hec nos monuerunt. vbi dicit tex. q⁹ ſi ſint tres aut quattuor liberi legitima erit triens: ſi plures ſemis vt clari⁹ habetur in aucten. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. & excreſcẽte numero excreſcit & portio legitime: ita in propoſito. Item pro hoc adduco bonum textum in. c. cum. M. Ferrarienſis de cõſtitu. extra. per quem tex. ibi colligebat Anto. de Butrio in repeti. illius capi. colum. v. ad principium. ibi in verbo pauciorum q⁹ ad augmentationem concurrentium ad partes partium ſequi debet augmẽtatio ſicut ad diminutionẽ doctorum concurrentium ſequitur augmẽtatio numeri ſcholarium: & ad diminutionem cõmeſtorum ſequitur augmentatio epularum: & ad dimunitionem virtuoſorũ ſequitur augmẽtatio honoris. c. j. de priui. extra. Ita formaliter Anto. de Butrio. vbi ſupra. & ita iuſtius fuit creſcente numero liberorum vltra duos prouidere eis de maiori portione. Tamen aduerte q⁹ alique conſuetudines regni ſunt concordãtes alique diſcordantes. Concordant tm̃ vt diximus in articulo precedenti conſuetudo Carnotenſis articu. iij. & Aurelianenſis arti. xxv. & ſequenti. Diſcordant autem relique conſuetudines: de Meldenſi/ Trecenſi/ Meldunẽſi/ Senonenſi/ & Caluimontenſi diximus ſupra: ſupereſt de alijs exponere. Diſcordat ergo Victriaca arti. lv. & lvj. qa quilibet filioꝝ accipit caſtrum ſi tot ſunt caſtra: & quod reliquum eſt diuiditur inter filios & filias equaliter excepto q⁹ tantum accipit filius vnus quantum due filie. Diſcordat etiam Ambianenſis conſuetudo arti. xxxix. vbi prerogatiua primogeniti longe amplior eſt ſine diſtinctione numeri liberorũ. Nam primogenitus cõſequitur (in feudis quidem) quattuor partes omnium feudorũ: & alij filij omnes quintam partem adhuc ſub nomine vſufruct⁹. Ita q⁹ quolibet eorum decedente conſolidatur eius portio cum partibus primogeniti. Dura profecto eſt conſuetudo. Huic cõ ſuetudini Ambianenſi concordat conſuetudo Monſtrolij quãtum ad hoc q⁹ reliqui filij habeant tm̃ quintam partem feudorũ: ſed diſcordant inquantum mitigauit duriciem conſuetudinis Ambianenſis: quia vult hec conſuetudo Monſtrolij q⁹ illa quinta pars ſit hereditaria re-

De cõcordia vl diſcordia aliarũ cõſuetudinũ.

Dura conſuetudo.

liquis filijs: ita q̄ trāsit proprietas in istos filios nec tenent nomine vsufructus siue ad vitam eorum duntaxat.vb ibi videas arti. iij. Discordat etiam consuetudini nostre consuetudo Turonensis in titu.de successio.feudo.arti. iij. vbi dicitur sine discrimine numeri liberorū q̄ inter nobiles primogenitus habet omnia mobilia & duas partes omnium rerum successionis directe cum mansione principali:vt supra diximus.Discordat etiam consuetudo Cenomanēsis. Nam primogenito vltra mansionem principalem assignat duos trientes successionis paterne & materne:reliqui filijs sine distinctiōe numeri alterum trientē habent cū mirabili discrimine inter filios & filias : quia filie habent portiones suas in ꝓprietate : filij autem in vsufructu. De hoc tamen discrimine nihil adhuc est decisum. Interim tamen vult cōsuetudo ita seruari arti . ccxxxviij. Item eadem est discordia consuetudine Andegauensi arti.cxxtij.Discordat etiam consuetudo Pictauensis arti. ccxxj. quia per illam primogenitus vltra mansionem principalem habet duos trientes omniū terrarum nobilium:reliqui filij & filie sine discrimine numeri habent reliquum trientem. Consuetudo autem Borbonensis & Aluernie vltra mansionem principalem cum pertinentijs aliquibus nullam videtur prerogatiuā dare primogenito:vt Borbo.arti.xij. in titu. de successio.& Aluernie.arti.lj.

¶ Articulus quartus suo nūero.xj.

Quando[a] in feudo competē te duobus aut pluribus liberis[b] ex successōe patris āt matris[c] deest māsio principalis : nec aliquid est[d] vltra predia rustica[e] siue arabilia priogenitus potest accipere iugerū terre [f] in eo loco quē deligere voluerit iure precipui vice dicte mansionis.

a ¶ Nunc prouidet qñ nulla est principalis mansio in feudis successionis paterne aut materne:ita q̄ prerogatiua suprascripta seruari nō potest in forma specifica.

b ¶ In tex.ibi.Duob⁹ aut plurib⁹ liberis.hoc dicit:quia quātum ad hoc non interest an duo vel plures sint liberi:quia vtroq; casu dat simpliciter primogenito mansio principalis.

c ¶ In tex.ibi.Patris aut matris.hoc dicit qa in qualibet successiōe & patris & matris competit primogenito vna mansio principalis hac consuetudine vt supra vidimus.

d ¶ In tex.ibi. nec aliquid est.hoc est nulla est mansio feudalis:quia & si esset aliqua mansio non feudalis : non tamen eam consequeretur. Verba eñ debēt intelligi scdm materiam subiectam.l.si cui.ff.loca.cum simi.primogenitus aūt nō habet p̄rogatiuā nisi i feudalib⁹ & p̄diis possessis nobiliter.vt supra vidimus:ergo.&c. ¶ Item quia que in precedentibus dicta sunt in sequentibus repetita intelliguntur.l.ticia.§.j. ff.de verbo.obliga. & talia sunt subiecta qualia permittūt eorum predicata.& cetera. bona est glo.in.c.dudum in fi.de deci.extra.vbi probatur q̄ talis presumitur libellus qualis est sentētia & cetera.pro quo facit tex.in.l.si preses.ff. de pe. ¶ Item quia cōstitutio interpretans debet intelligi in terminis iuris interpretati. Ange.de Are.in.§.capite.iij.colum.ij.instit.de lege aqui.per.l.nihil.ff.de coniungen.cum emancipa.liberis : sed adde meliorē tex. de iure in §. fi.in aucten.de filijs natis ante dotalia instrumēta colla.iij. vbi formaliter dicit textus. Tertia vero constitutione non adiecimus aliquid de temporibus cum omnibus manifestum sit oportere ea que adiecta sunt per interpretationem in illis valere in quibus & in interpretatis legibus sit locus. pro hoc facit glo. in.c. is qui &.c.si postq̄ de elect.in sexto.vide Gemi.in.c. auaritie.col.iij.&.c.vt circa.§.edicto de elec.i.vj

Qualis sē tētia talis libell⁹ presumitur.

e ¶ In tex.ibi.vltra predia rustica seu arabilia: qa vbi est edificiū appellam⁹ in iure p̄diū vrbanum:vbi simplex area predium rusticum.vt.l. prima.ff.cōmunia predio.&.l.prima.ff.de serui.vrba.predio⁹.in glo. prima & vltima.

Predium rusticū & vrbanum

f ¶ In tex.ibi.iugerū terre.mirabilis cōmutatio & longe profecto dissimilis illa Diomedis cum Glauco:de qua meminit glo.in proemio Digestorū in verbo permutantes. Et certe cōsuetudo ista videtur fuisse liberalis ea liberalitate qua est papa impetrātib⁹ quib⁹ dat plūbū ꝓ auro.de qua liberalitate meminit Io. And.i.c. sedes de rescrip.& communiter ibi doctores.signanter autem Barba.colū.ij. vbi dicit q̄ istud est iocose dictum:quia non debemus inspicere plumbum seu literas plumbeas:sed illud qđ cōtinetur in literis.argu.l. qui chirographū. ff. delega.iij.Sic in proposito non debemus inspicere trīm ipsum iugerum terre : quia certum est q̄ nullam habet proportionem cum māsione que tutissimum est refugium & receptaculum .l.pleriq;.ff.& in ius vocan.Sed hoc voluit cōsuetudo vt semper aliquid retineret ipse priogenitus significatiuum maioritatis : & credo

Liberalitas pape.

Questio. adhuc ꝙ nullam reperies consuetudinē in hoc cōcordātē. ¶Sed querit̄ an debeat eē istud iugerum quod datur loco mansionis feudale. dic breuiter ꝙ sic: quia subrogatum debet sapere naturam eius cui subrogatur. c. ecclesia. vt lite penden. cle. j. de suple. negli. prelato. l. si eū. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. cum alijs concor. positis per Feli. in. c. si pro debilitate de officio delega. extra. Item quia in non feudalibus omnino debet esse equalis diuisio vt supra deduximus.

¶Articulus quintus suo nūero. xii.

INter filias[a] qn̄ nullus est masculus veniēs ad successionē patris aut matris iuri primogeniture nō est locus: & veniūt omnes & diuidunt equaliter bona dictarum successionum dicti patris & matris tam ī feudis & prediis possessis nobiliter q̄ in aliis.

a ¶Nunc tāgit an ius priogeniture habeat locum inter filias: nullis existentibus masculis: & determinat ꝙ non: & idem vult eadē cōsuetudo. arti. xxvj. imo cū ampliatiōe siue ī linea directa siue collaterali. Idem etiam arti. cxxvj. Et certe bona est ratio: vt supra libro. j. ample ostēdim⁹. & ꝓ hoc ī indiuiduo vide Bal. in. l. in multis. ad prin. ff. de sta. ho. vbi expresse dicit ꝙ cōsuetudo regni ꝙ primogenitus succedat non intelligitur in feminis. & de hoc dicto Bal. meminit Phi. decius. in regula femine. ff. de re. iu. colum. penulti. versi. quarto queritur vbi ample plura cumulat de materia ista: an masculinum comprehēdat femininum. Vide etiam diffuse per Do. Iasonē in. l. si quis id quod. ff. de iurisconsul. omnium iudi. Sed vnum est in ꝓposito nr̄o notādū qd̄ specialiter hic de filiab⁹ tractat̄: & ita discretiue & separatim fit mētio de masculis & feminis: & sic masculinū indubie non comprehendit femininū scd̄m Bal. in. d. l. ī multis. in pria lectura ad fi. rationē assignando: quia expressum facit cessare presumptum. l. si ita. ff. de libe. & posthu. l. clemens. ff. de heredibus instituen. Spe. in titu. de procura. §. primo post princi. Sozi. in suo tractatu de regulis iuris in regula masculinum per. l. fina. in prin. C. ad tertu. Cum hac consuetudine cōcordat Meldeñ. arti. xlv. & arti. clxiij. Item Meldunen. arti. cxli. Idem Trecēsi. arti. xiiij. Idem Senonensi. arti. cxcv. Idem Carnotensi. articu. v. Idem Aurelianen. arti. xxv. Idem consuetudine Aluernie. art. lij. in titu. de successio. Alie autem sunt consuetudines discordātes: & hec diuersimode. Nam alique dant prerogatiuam femine primogenite inter filias qualem haberet primogenitus inter filios vt consuetudine Ambianen. articu. xxxix. Monstrolij. artic. iij. s. riquerij arti. primo. Idem consuetudine Cenomanēsi. arti. ccxxxviij. ccxliij. & cclij. & huic omnino concordat Andegauensis artic. cxxij. Consuetudine autem Turonensi habet principalem mansionem & omnia mobilia soluendo debita personalia articu. xiiij. & articu. xx. Cōsuetudine Pictauensi habet mansionem principalem cum pertinētijs & nihil aliud. ccxxvij. arti. Consuetudine autem Calui montis habet solum nomen & arma & aliam prerogatiuam non consequitur. arti. viij. Alie sunt consuetudines q̄ tacere vident̄: & nihil circa hoc exp̄sse disponūt. vt Victriaca & Borbonensis si bene memini: & hoc stāte. ¶Quero quid dicēdū: videt̄ ꝙ priogenita gaudere debeat sicut priogenitus gaudet: quia masculinū concipit femininum etiam in sacre scripture interpretatiōe. c. maiores in prin. & ibi Panor. in. ij. colum. extra de baptismo. & maxime in fauorabilib⁹: vt est text⁹ in. l. si ita scriptū. ff. de lega. iij. Ludo. Roma. consi. xcviij. imo etiam in priuilegijs secūdū Bal. in. c. ad andientiam prima colū. versic. quero nunquid de rescrip. gemi. in. c. generali. colū. iij. versi. iij. casu de elec. in sexto. vbi dicit ꝙ priuilegium imunitatis concessum filijs cōpetit etiam filiabus: pro quo facit textus in. l. j. §. fi. ff. de iure imuta. ad hoc facit quod voluit Alex. consi. cx. in secundo volumine incipiente circa dubitationem in quarta colum. vbi dicit ꝙ si statuto caueatur ꝙ coniuncti ex linea paterna preferantur alijs vsq; ad quartum gradum sub hoc verbo coniuncti etiam femine cōprehendūtur de proprio significatu quid plura videmus eñ ꝙ etiam in penalibus masculinū femininum comprehendit. l. si quis id quod. ff. de iurisdi. omniū iudi. Et ideo dicit Barto. in. l. iura. ff. de legi. ꝙ si statutum prohibeat aliquē ire de nocte sine lumine sub pena comprehēdit etiā feminā. Possent & hic plura cumulari de quibus per docto. in. dic. l. si quis id quod: si ergo etiam in odiosis masculinum comprehēdat femininum ergo a fortiori in hac materia que est fauorabilis. iuxta illud quod pulchre dicit Hostien. in. c. fi. ne cleri. vel mona. in fi. vbi dicit. Rogo te ne odiosum sed fauorabilem in-

De cōcordia vī dis-

cordia aliarū cōsuetudinū.

Questio.

Resolutio

ueniãt te fauores. ¶ Sed ꝓfecto his non obstãtibus crederem partem contrariam esse veriorem: quia casus omissus debet remanere in dispositione iuris communis. l. si cum dotem. ff. solu. matri. & per subauditos intellectus nõ est inducenda iurium correctio: sed potius cõcordia procuranda. glo. singula. in. c. cupientes. §. quod si per. xx. in verbo petere in fi. de elec. in sexto. Cum ergo inter filias de hoc iure primogeniture non caueatur: ergo &c. Itẽ in his que differunt ratione vel causa finali masculinum non concipit femininum Sozi. in predicta regula masculinum fallentia. vi. do. Iaso. in. d. l. si quis id quod colum. ij. ff. de iurisdi. omnium iudi. vbi ad hoc plura adducit: ideo dicebat Signorolus de homodeis consi. clxxx. ꝙ priuilegium legitimandi filios non comprehendit filias: quod potest esse verum ex diuersa ratione quicquid dicat Phi. decius in dicta regula femine colum. penul. ff. de regu. iuris de diuersa rõne inter masculos & femias diximus supiori libro abunde ibi recurre questione. xx.

Qñ masculinum nõ cõprehendit femininum

¶ Articulus sextus suo ordine. xx

¶ Eadẽ[a] consuetudine[b] in linea collaterali[c] nõ est ius primogeniture.

a ¶ In precedentibus de iure primogeniture in linea directa vidimus. Nunc tractat̃ quid in linea collaterali.

b ¶ In textu. ibi eadem consuetudine Parisiensi scilicet.

Quid est linea.

c ¶ In textu. ibi. in linea collaterali. Est autem linea collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus continens & numeris distinguẽs. de hoc vide pulchre per Ioannem And. in declaratione arboris consanguineitatis colum. prima. vbi etiam dicit lineam esse in triplici differentia. Quedam ascendentium / quædam descendentium / & quædam collateralium: & quoniam oculata fides vberior est & luculentior: vt vult textus in §. finali insti. de gradi. cogna. capitulo apostolice. de dona. extra. capitulo nec aliqua. xxvij. questione prima. ideo hec breuis sufficiet ꝑ explanatione figura.

Triplex linea.

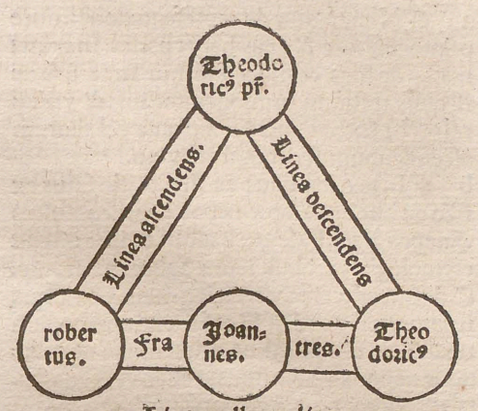

Linea collateralis.

Sic ergo mortuo Roberto sine liberis Ioannes & Theodoricus fratres equaliter succederent ipsi Roberto sine prerogatiua primogeniture quia collateraliter se attingunt: & cogita (licet de ratione taceatur) si ratio quare inter istos collaterales nõ habet ius priogeniture locũ põt hec assignari: qa priogenitura dr̃ respectiue ad genitorẽ: frater aũt fratrẽ nõ generat: & ideo frater respectiue ad fratrẽ ius primogeniture consequi non potest. Cum hac consuetudine concordat Melden. articu. clxiiij. Meldu. arti. cxl. Trecen. arti. xv. Senonensis. articu. cxciiij. Caluimontis articu. ix. Victriaca. lix. Carnotensis xciiij. Aurelianen. articu. xlvj. Aluernie articulo. lij. Discordat autem consuetudo Ambianensis articu. xl. Monstrolij. articu. vj. Turonensis articulo. xj. in titulo de successione feudorum. Cenomanẽsis. ccxxiiij. Andegauẽsis. ccxxiiij. arti. Pictauensis articu. ccxxj.

De cõcordia vl̃ discordia aliarũ cõsuetudinũ.

¶ Articulus septimus suo numero, cxxxiiij.

Eadem[a] consuetudine qñ est fili⁹ ex filio[b] primogenito superstes patri suo: succedẽdo auo vel auie[c] representat[d] dictũ patrem primogenitum in iure primogeniture. Si vero[e] sint filie dũtaxat representant[f] dictũ patrem omnes simul[g] provno capite & partiuntur cum patruis & auunculis nullo iure primogeniture[h] filiabus competente.

a ¶Nunc agitur de representatione in iure primogeniture: & duas habet partes. In prima tractat de filijs primogenitorum. In secūda de filiabus ipsorum primogenitorum: & vtrūq; respectu successionis aui aut auie vel aliorum ascendentium: secunda ibi si vero.

b ¶In tex. ibi. filius ex filio. & iste filius ex filio de iure appellatur nepos. l. iurisconsultus §. nepos gradi. ff. de gradi. affini. & hoc ostēdit etymologia vocabuli scdm Salice. in. l. si auie. C. de successo. edic. vbi dicit q; nepos dicit quasi natus post patrē. ¶Hoc facit ad questionem notabilem & a pluribus agitatam: an appellatione nepotis veniat filius ex filio vel filius fratris: & videtur q; nō veniat filius fratris sed tm̄ filius filij per predicta. immo dicit Barto. in. l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inoffi. testa. q; nullibi in iure reperitur q; filius fratris dicatur nepos. & ita dicit Rap. Fulgo. in. d. l. si auie. q; non meminit se legisse in iure: & ideo dicit Bal. in. l. si dotali. ff. solu. matri. q; si aliquis acquisiuit emphiteosim pro se & nepotibus non veniunt nepotes ex fratre: & dicit Dinū ita consuluisse est consilium. xviij. Ita etiā consuluit Fede. consi. xxxix. vbi decidit & determinat q; si statutum excludat sororem existente nepote non debet intelligi de nepote ex fratre.

Quis veniat appellatiōe nepotis.

¶In contrarium q; immo veniat filius fratris probatur per tex. in. c. tua de consangui. & affi. extra. vbi per illum textum ita collīgit Panor. in primo notabili dicens q; non recordatur se vidisse tex. de iure canonico ita clare probātem cum textus ipse ita exponat. Sed vltra adducta ibi per eum vide textum in. c. quod super eo. titu. de consangui. & affinita. c. non sine. de arbi. extra. c. dilecto. de preben. c. per tuas. in fi. de proba. c. duo pueri de sponsa. c. felicis §. ceterum de penis in sexto. c. j. de scismati. eodē libro. & hec q; iure canonico. De iure ciuili tex. est in. c. j §. similiter in ver. nepos: qui feu. dare possunt. quem tex. dicit ibi Bald. se nō reppe-risse alibi in iure ciuili. & ibi Iacob. de Beluso inducit pro priuilegio cōcesso alicui & nepotibus. vide glosas in iure ciuili in primis glo. in dicta. l. si auie. glo. in. l. post emancipationem. & glo. j. in. l. cum quis decedens §. codicillis. ff. de lega. iij. glo. in. l. auunculo. ff. de dona. causa mortis. vide Ioannem And. & ibi post eū Gemi. & Phi. Francum in. c. fundamenta de elec. in sexto.

Resolutio

¶Pro resolutione huius questionis varij varia dixerunt: ita vt do. Iason in dicta. l. si auie. post Alex. & communiter doctores de materia tractantes ibi referat quinq; opiniones. Sed tandē concludit q; proprie appellatione nepotis non venit filius fratris: & ponit tres fallentias: quarum vltima est notabilior ceteris: nisi communis vsus loquendi esset q; nepos sumeretur p filio fratris: quia dicit ipse post Bald. & communiter omnes ibidem filij filiorum apud omnes ablatici appellantur filij aūt fratrum nepotes & sumpta occasione plura inserit de communi vsu loquēdi & quāta sit eius vis. Et vltra eum adde que amplissime cumulantur per Feli. in salutatione Gregoriane compilationis: vbi copiosissime de hac materia communis vsus loquendi differit: & inter cetera in indiuiduo col. ij. dicit de nepote q; ex propria significatione significat filium filij. Sed secus est de communi vsu loquendi scdm quem accipitur pro filio fratris. Ita etiam cōcludit Panor. post Anto. de Butrio ibidem. Et hoc etiā si materia sit odiosa contra Fede. de senis consi. xxxviij. Et pro hoc vide eūdem Panor. in. c. tua. de cōsangui. & affini. vbi inducit ad questionem pro statutis & concludit q; sic deberent intelligi statuta de nepotibus facientia mentionem: quia dicit ipse communis vsus loquendi preiudicat proprie significationi: vt p Bar. in. l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. & Innocen. in. c. olim de verbo. signi. & glo. in. c. nōnulli. extra de rescrip. Adde duo signanda dicta. Vnum Iaco. Butri. in auctē. sacramēta puberum. C. si aduer. vendi. vbi dicit q; cōmunis vsus loquendi dat verbis proprium significatum. Alterū Bal. in titu. de pace cōscientie §. sententie. vbi dicit q; omnis intellectus qui nō consonat auribus vulgi est extraneus argu. c. ex literis de spon. Et de his dictis vide And. Barba. in dicto. c. nonnulli de rescrip. extra. colum. vij. vbi plura etiam in hac materia effundit: & iter cetera qd̄ refert Frācis. de Rampo. in quodam consilio incipiente/Statuto cauetur(quod ponitur inter consilia Ioan. Calde)dicens: q; verba etiam prolata a iurisperito licet communiter intelligantur scdm iuris dispositionem. vt est textus in. l. si dictum ibi nō ita vt vulgus opinatur. ff. de euictio. glo. in. l. quotiens. ff. familie hercis. & l. quid si nepotes. ff. de test. tutel. tamen hoc fallit si aliter se haberet cōmunis vsus loquendi. de quo vide Feli. in salutatione decretalium. colum. iiij. Redeundo ad propositum dicendum est ergo q; vbi consuetudo aut ordinatio regia in hoc regno faceret mentionem de nepotibus deberemus intelligere de filijs fratrum: quia ita est communis vsus loquendi etiam apud sensatos & graues filios etenim filiorum non nepotes sed paruos filios appellamus.

De cōmuni vsu loquendi.

c ¶ In textu. ibi. succedẽdo auo vel auie. hoc dicit notanter respectiue ad ascendentes & nõ ad collaterales: & ratio assignanda est hec: quia in linea directa tm̃ habet locum representatio: & sic in successione ascendentium. Secus in linea collaterali vt etiam eadem consuetudine Parisiensi cauetur. articulo centesimo quadragesimo nono. Et rationem rationis assignare potes secundũ Nico. de Neapo. in §. primo insti. de legiti. agnato. successio. & Ioã. Fab. in §. ceterum. eo. titu. quia ius quod habet succedendi transuersalibus non est ita potẽs sicut ius quod succedendi ascendentibus: quia non ita debetur successio transuersalium siue collateralium sicut ascendentium. Et hanc rationem refert: & sequitur Dominus Iason in §. cum filius institu. de heredi. que ab intesta. defe. in additio. ad Christophor. Porcũ. & idem Dominus Iason in. l. si auie. columna secũda. C. de successo. edic. Cum hac consuetudine Parisiensi cocordat Aurelianen. articulo. ccxlviij. cum hac modificatione: nisi de consensu partiũ quarũ interest ita permittatur. discordat autem Trecen. nã etiã in linea collaterali admittit rep̃sentationem vsq; ad filios fratrum inclusiue articulo. xcij. Et huic consuetudini Trecen. sunt similes Calui montis articulo septuagesimo nono. & Victriaca articulo sexagesimo sexto. Item discordat Parisiensi Turonen. articulo xxiiij. in titulo de successio. feudo. Quattuor alie sunt consuetudines apertius q̃ cetere Parisiensi contrariantes: quia dant representationẽ in omnibus successionibus & ascendentium & collateralium donec aliquis de genere reperiatur. Cenomanensis. ccxlj. artic. Andegauensis arti. ccxxv. Pictauensis. ccxij. Lugduneñ. arti. x. titu. de successionib⁹. Nouissime discordat etiam Carnoteñ. que representationem concedit etiam in linea collaterali scdm iuris dispositionem arti. xcj. quod vt intelligas aduerte q̃ nouissima iuris cõis dispositione in linea collaterali habet locum representatio q̃ tractatur de hereditate patrui vel auunculi seu auuncule vel matertere: quia tunc filius vel nepos succedit loco patris: & simul & semel cum alijs patruis. tex. in aucten. cessante. & in corpore vnde sumitur. C. de legi. heredi. In alijs autem transuersalibus secus: quia filij⁹ vel nepos tũc nõ succedunt in locum patris premortui. imo excluduntur per patruos qui viuunt. tex. in aucten. post fratres. C. de legi. heredi. & ibi Bar. hãc declarationem ponit Cy. in dicta aucten. cessante. Bal. in. l. iij. C. eo. ti. Ioan. Fab. in dicto §. cum filij⁹. & ibi Ange. adducẽs tex. in. l. auunculo. C. cõmunia de successio. Et ita cõsuetudo nostra secuta est antiquam iurisprudentiam que omnino collateralibus negabat representationem vt dicit Do. Iason. in addi. ad porcum in dicto §. cum filius per. §. si plures insti. de legiti. agnato. successione. Sed cõsuetudo Carnoteñ. est secuta nouissimam iuris prudentiã de qua supra. Aduerte etiam q̃ quando succedunt nepotes cum patruis succedunt tm̃ in stirpes & nõ in capita. vt est tex. in dicto §. cum filius. vbi Io. de Pla. hoc modo declarãs in stirpes. i. in locũ sue stirpis. i. sui patris. omnes em̃ habent tm̃ partẽ quam habuisset si viueret.

Quare tã tũ in linea directa habet locum representatio.

Cõcordia vel discordia aliarũ consuetudinum.

d ¶ In textu. ibi. representat. filius ergo primogeniti representat patrem suum in iure primogeniture. Ratio assignari potest: quia succedens alicui censetur eiusdem qualitatis cuius est ille cui succedit. l. qui quadraginta vel nam heres. ff. ad trebell. l. in his §. non debet. ff. de regu. iur. Et sic quantum ad nos est sopita illa questio de qua superiore libro amplissime disserui. An nepos preferẽ patruo in successione aui. Et pro ista rep̃sentatione est textus in §. cũ filius insti. de heredi. que ab intesta. deferũtur. per quem textum dicit Ioan. de Platea ibi esse limitationem regule dicentis q̃ proximior in gradu proximior est in successione. vt insti. de serui. cogna. §. totiens. & §. si plures. de legiti. agnato. successio. quia regula illa procedit nisi vlterior in gradu succedat in locum alicuius propinquorum: quia tunc non venit ex persona sua: sed ex persona eius in cuius locũ succedit. Ita formaliter dicit predictus Io. de Platea. & sic sentit q̃ succedit vt pater & non vt filius quod reprehendit Do. Iason in dicta. l. si auie. C. de successo. edic. dicens q̃ textus ille in §. cũ filius qui vult q̃ nepos succedat in locum patris debet intelligi. i. in gradum ac si esset in eodem gradu in quo erat pater: sed non ex persona patris: & ita succedit vt nepos & non vt pater. & hec declaratio prius fuit Barto. in. l. j. §. si sit nepos in prima colum. ff. de colla. do. & l. j. §. si filius. ff. de cõiũgen. cum emancipa. liberis. & l. ij. ff. de libe. & posthu. & l. si auus in fi. C. de libe. prete. Bald. in. l. finali. C. de pac. Ita Alexan. voluit consilio vigesimo primi voluminis & consilio quarto quarti voluminis. & sic vult q̃ nepos succedens auo non succedit ex representatione patris sui sed ex capite proprio. Certe questio ista est subtilis & pro hac parte facit quia nepos preteritus in testamento aui rumpat testamentum. l. si auus. C. de li-

Ratio introducte representationis.

Nepos succedens auo an ex suo capite vel patris veniat.

be.preteri.Si autē veniret ex capite patris non rumperet quia pater fuit institutus Barto.in.l. gallus.§.& quid si tm̄.ff.de libe.& posthu.colū. penul.tenet q̄ ex persona patris filius succedat & nō ex persona sua nisi representando patrem:vt dicebat supra Ioan.de Pla.& Ioan.Fabri in dicto.§.cum filius.Et ita vult nostra consuetudo:& hoc est certe rationabile:quia licet ex capite suo concurreret in successione cū patruis:tamen non in iure primogeniture cū ipse primogenitus nō sit:& est verisimile q̄ patrui sunt primogeniti:necesse est ergo q̄ illam qualitatem successionis in primogenitura habeat representatiue & ex capite patris. & ita pro resolutione potes dicere scdm Bald.in dicta.l.si auus.& Salice.& docto.post eū. aliquādo quis succedit alteri remotiue siue priuatiue.i.remoto eo qui erat prior in gradu:& tūc ille qui succedit nō succedit ex p̄sona primi.sed ex p̄sona sua. & sic p̄cedat tex. in di.l. si auus. & p̄ hoc adducit Bal.simile per id qđ habetur in.c.fina. ne prela.vices suas extra.vbi dicitur q̄ remoto vno canonico vel morte vel depositiōe aut aliter succedit alius ille alius non ibi est ex persona primi:& ideo non tenet ad debita primi. Aliqñ quis succedit loco alterius per transmissionem:quia primus transmittit in scdm successorem suum:& tunc necesse est q̄ ex persona primi.l.qui in alteri⁹ de re. iu.l.gaius. ff.de manu. Et sic ergo cum istud ius primogenitu re competat huic filio primogeniti sola transmissione ipsius primogeniti cum ex hoc capite suo non habeat. vt dictum supra.& ideo non non mirū si representatiue dicatur tm̄ obtinere ius priogeniture. ¶Sed aduerte q̄ huic consuetudini alique concordant in totum:alique discordant in totum:alique in parte cōcordant & in parte discordant. Concordat in primis Treceñ. cōsuetudo arti.xcij. Calnimontis arti.lxxix.Victriaca arti.lxvj.Carnotensis arti. xcj.Aurelianē.arti.ccxliij.&.ccxlix.Turo.arti. iij.de successio.feudo.Borbonen.articu.xij.in titu.de successio.Discordat autem consuetudo Meldensis articu.xcj. Ambianen.arti.xxxvij. nisi fuerit literis aut facto specialiter concessa. Item consuetudo Belliquercus artic.xvj. Alie autem consuetudines mixte videntur respectiue ad predictas.Meldensis articulo.xlj.quacauetur pro quādo sunt patrui aut auūculi succedit filius primogeniti sine iure primogenitu re.Cenomanensis autem consuetudo etiā ius primogeniture concedit sed non totaliter:quia non dat sibi mansionem principalem cum pertinentijs sed tm̄modo habet duos triētes feudorum quos haberet etiam suus pater cū mansione principali:vt habetur articu.ccxl. & huic Cenomanēsi consuetudini concordat Andegauensis vt etiam communiter in alijs in primogenitura statutis artic. ccxxiij. ¶Sed queritur an consuetudo nostra de rep̄sentatione tractās sit intelligenda tm̄ in hoc filio nepote & suo filio primogeniti:an vero eque intelligenda sit in pronepote abnepote & alijs inferioribus. Et videtur primo dicendū q̄ extendatur ad quoslibet descendentes:quia quando nō potest cōiecturari nisi vna ratio debet fieri extensio secūdū rationē cōiecturatam.Cy.in.l.nō dubiū. C.de legi.Bal.in.l. maximum vicium.C. de libe.preteri.Panor. in.c. cum inter.ij. colum.de elec.extra. Feli.ample in.c.translato in fi.de cōstitu. extra. Sed tm̄ hec vnica ratio coniectari potest de qua supra diximus:quia succedēs alicui censeri debet eiusdem qualitatis cuius est is cui succedit:ergo ex identitate rationis ad omnes descendentes extendi debet. Item pro hoc adduco glo.insti. de successio.liberto. in.§. nullum in verbo ad quintum gradum:vbi dicit glo.q̄ omnes descendentes sui patris loco succedunt per tex.in dicto.§.cum filius.& in auc ten.eo.titu.§.primo. ¶Sed in contrariū facit bonus textus in.§.huiusmodi in auctentico de heredi.ab intesta.venientibus:vbi dicitur q̄ representatio non extenditur extra personas nepotū.& per illū textū dixit Io. Fabri in di.§.cū filiꝰ q̄ ille.§.loquit in filijs filiorꝫ vel filiarū:sed non in pronepotibꝰ.& pro hoc adducit Specu. ita tenētem in titu.de successio.ab intesta.versicu.quid si aliquid. ¶Pro resolutione dic q̄ sequendo iuris communis dispositionem vsq; ad pronepotem debet habere locum representatio & nō vlterius per tex.in.§.fina.insti.de heredi.que ab intesta.per quem tex.ita tenet Ioā. Fabri. Ita etiam tenet Ange.de aret.in dicto.§. cū filius in tertio notabili per illū tex.ibi pronepotes in locum patris succedere.ex quo colligit q̄ ergo vsq; ad pronepotem quis succedit in locum patris & sic vlterius nō videtur permitti per.l.auunculo.C.communia de successio & Barto.in.l.j.§.si quis non.ff.de suis & legiti. Ita etiam ibi tenet Do. Iason in addi. ad Christophorū porcum. Nec obstāt supra adducta:quia non est identitas rationis in alijs:quia sic esset processus in infinitum.infinitas autem est vitā da.pro hoc facit bonus textus in capitulo. ij. de rescrip.in.vj. iuncta glo.ibi in verbo nullis: ad hoc colligit concordantes:quarum alique

Notabilis distinctio.

Cōcordia vel discordia aliarū cōsuetudinum.

Questio.

Infinitas ē vitanda.

bene propositio cõgruunt. signãter inquãtũ dicit q̃ heres nõ onerat̃ in infinitũ fideicõmissũ soluere. ff. de lega. iij. l. fideicõmissa. §. si quis de cẽ. imo etiã in materia fauorabilissima puta in relictis ꝓ redẽptione captiuoꝝ. l. vt inter diuinũ. C. de sacrosanc. eccle. & rõ ibi assignat̃ in fi. predicte glo. quia hec infinitas nihil habet honesti i auctẽ. de referẽda. ad fi. collatiõe. ij. & est canonib⁹ inimica. c. qñ in tantũ. de ꝓbẽ. extra. & de infinitate vitãda vide Bar. i. l. qui bona. §. fi. ff. de dã. infec. Bal. & cõiter docto. i. l. j. in pri. C. de sentẽ. ꝓ eo qđ interest. ¶ Pro ꝓfirmatiõe hui⁹ ꝓclusionis: q̃. s. vsq; ad ꝓnepotes tm̃ & sic vsq; ad duos grad⁹ fiat rep̃sentatio. adde in simili Ange. in. l. si finita. i pri. ff. de dã. infec. vbi dicit: q̃ si qs teneat̃ aliquẽ iudici rep̃sentare totiens quotiẽs voluerit nõ teneat̃ vltra bis. Itẽ dicit idẽ Ange. i. l. ij. §. qđ dicim⁹. ff. si quis cautio. q̃ volẽs ꝓbare impedimẽtũ per iuramẽtũ non põt nisi bis. ꝓ tex. singu. i. l. fi. ff. de bonis auctoritate iudi. possidẽ. Itẽ clausula q̃ totiẽs quotiẽs aliqd ꝓtra factũ fuerit cõmittat̃ pena intelligit̃ vsq; ad bis & nõ vltra. Bar. i. l. si duo. §. semel. ff. de arbi. Itẽ iudex reuocare põt interlocutoriã sed nõ nisi bis. Bar. i. l. qđ iussit. ff. de re iudi. Itẽ legatũ ꝓ ãnos itelligit̃ per duos. l. libertis. §. fi. ff. de manu. testa. Itẽ testes nõ reprobant̃ nisi bis c. licet. de testi. Itẽ ꝓbatio. per testes post publicatum processum potest tm̃ fieri bis. Bald. in. c. iurauit de proba. Exceptio excõmunicationis nõ opponit̃ nisi bis. c. pia. de excep. in. vj. Sic ergo in ꝓposito hec rep̃sentatio cõcedi debet tm̃ bis. i. vsq; ad secũdũ gradũ descẽdẽtium. Et ideo dicit Ange. in. d. §. cũ filij. q̃ glo. istitu. de succes. liberto. supra allegata est sic moderãda vsq; ad ꝓnepotes. Nec obstat tex. in. d. §. hmõi. quia Io. Fab. in. d. §. fi. insti. de heredi. q̃ ab intesta. defe. rñdet q̃ dispositio illi⁹ §. corrigit̃ per textũ illũ insti. vel secũdo q̃ ꝓcedit qñ pronepotes vellẽt venire ad successionẽ patruoꝝ cũ ascẽdẽtib⁹. Sec⁹ vbi agit̃ de successiõe ascẽdẽtis vt in ꝓposito. Et ita etiã dicit Ange. i. d. §. cũ filij⁹ post docto. i auctẽ. cessãte. C. de legit. heredi.

e ¶ In textu. ibi. si vero sint filie. In hac secunda parte huius articuli disponit de filiabus vtrum in his representatio locum habeat.

f ¶ In tex. ibi. representãt dictũ patrem. Et sic vult cõsuetudo q̃ quicquid hñt nepotes ex successione aui habẽt rep̃sentãdo patrẽ suum: nõ autẽ ex persona sua. de quo supra diximus.

Nepotes cũ patruis succedũt i stirpes & nõ i capita

g ¶ In tex. ibi. oẽs simul ꝓ vno capite. & partiũtur cũ patruis. & hoc est cõforme dispositioni iuris: quo cauet̃ q̃ nepotes succedũt cũ patruis in stirpes & nõ i capita. de quo est tex. i. d. §. cũ filij⁹. insti. de heredi. q̃ ab itesta. defe. Ratio ibi duplex assignat̃ per Christophorũ Porcum Prima. nã cũ admittant̃ vna cũ patruis eo quia succedũt in locũ pr̃is nõ pl⁹ sunt habituri q̃ eoꝝ pater si viueret. argu. l. si viua mr̃e. C. de bonis mater. Scda rõ. qa cũ admittãtur ex equitate ꝓtra pũcta iuris debet intelligi & moderari hec equitas ne ledat ius tertij. l. ij. §. merito. & §. si qs a principe. ff. ne quid in loco publico. Tertiã rõnem assignare possum⁹ & naturalẽ. Nã i causato nõ põt eẽ plus virtutis q̃ ꝓcedat ab influẽti potẽtia cause (vt ingt Phũs) ꝓ quo facit bon⁹ tex. in. c. j. §. hoc aũt notãdũ qui feuda dare possunt in vsib⁹ feudoꝝ. Bal. in. l. j. ff. de senatoribus. & ita ergo nõ possunt filij ex primogenito plus habere q̃ eoꝝ pater: adhuc filie minus vt dicẽt. & sic ergo succedũt in stirpes cũ patruis.

An nepotes inter se succedunt in stirpes vel in capita.

¶ Sed qd si sint tm̃ nepotes ex patruis an succedãt in stirpes vel in capita ipsi nepotes inter se. in capita appello ꝓut iura volũt & exponũt. id est scdm̃ nepotũ numerũ. vt est tex. formalis in auctentico de here. ab intesta. §. si vero neq; fres. & de hoc maxia est cõcertatio iter doctores qui hãc q̃stionẽ examinãt cõiter in aucten. cessante. C. de legiti. heredi. Et vt de hac q̃stione aliquid obiter delibem⁹.

Pria opio.

¶ Aduerte q̃ due fuerũt opiones pricipales in hac materia. Vna fuit Azo. qui tenuit q̃ veniũt in capita i auctẽtico de heredi. ab itesta. venie. §. si aũt defũcto. Hãc opinionẽ videt̃ sequi glo. in. d. auctẽ. cessante. & glo. isti. de legiti. agnato. success. §. hoc etiã. Hãc opinionẽ tenuit Iaco. Butri. in. d. aucten. cessante. ꝓ tex. i. l. lege. xij. tabu. C. de legiti heredi. & l. ij. §. hereditas de suis & legiti. ff. in quib⁹ est casus q̃ de iure ciuili. C. & ff. debẽt venire in capita. Hãc etiã opinionẽ Azo. tenet Salice. in. d. aucten. cessante. col. j. in fi. vbi dicit q̃ opinio Azo. videt̃ sibi fortiorib⁹ argumẽtis fundata: quia de iure. ffoꝝ. & C. succedunt inter se per capita: nec reperit̃ ius corrigẽs exp̃sse ergo nec corrigere debem⁹. & idẽ tenet in auctẽ. post fratres eo. ti. Et ita etiã tenet Ange. de Aretio. i dicto §. cũ filius. col. iij. vbi dicit q̃ credit hanc opinionẽ de iure veriorẽ. & mouet̃ vt Salice. supra adducẽs illd: q̃ ex tacito intellectu & subaudito nũq̃ a cõtrario sensu debẽt leges corrigi ꝓ glo. singularẽ in. c. cupiẽtes §. qđ si per. xx. de elec. in. vj. ꝓ qua glo. dicit se solitũ allegare tex. in. l. fi. §. filij⁹ aũt. C. de bo. eque liberis. iũcta lege penul. & fi. C. qui testa. facere possũt: & mouẽt oẽs tenẽtes hãc opinionẽ pricipaliter: quia hoc specialiter determinatur qñ succedũt cũ patruis vt succedãt in stirpes. in. §. cũ filius. ergo sec⁹ si sint iter se fili j fratrum sine patruis. & bona est

A ꝓtrario sensu non est inducẽda iurium correctio.

ratio differentie: quia qñ sunt patrui qui sunt proximiores in gradu nepotibus deberent nepotes excludere: sed ius eis ex priuilegio concedit ꝙ succedant in stirpes loco parentum: hec ratio cessat quando nulli sunt patrui: quia tunc ipsi succedunt & non in locum patris: & ita videtur numero successio diuidenda. Hanc rationem refert Bartolus in loco allegãdo .j. & Baldus in titulo de successione feudo. colũna secunda. & certe optime probatur in dicto .§. cum filius.

Secunda opinio.

¶ Secunda fuit opinio ꝙ non in capita sed in stirpes: & hanc opinionem tenuit glossator Accursius in .§. si autem defuncto. in auctentico de heredi. ab intesta. venien. per textum in .§. si vero. eodem titulo. & idem in. l. prima in fine. si pars heredi. petatur. ff. in verbo hereditatis. vbi tamen nihil allegat: sed in verbo vendicationem allegat innuens iura antiqua. C. & ff. correcta per illud auctenticum. vt ponderat ex illa glosa Barto. in. l. post consanguineos .§. hereditas. ff. de suis & legiti. Iacobus de bello. in dicto .§. si vero idem tenet per illum textum iuncto .§. illud. eodem titulo. vbi dicitur ꝙ filij fratrum succedentes sunt loco parentũ suorum. & ita ergo debent succedere in stirpes secundum diuersos parentes. Item quia textus in auctentica post fratres. C. de legiti. heredi. dicit post fratres fratrumq; filios ceteri vocantur in capita: ergo fratrum filij in stirpes sunt vocãdi. Ita tenuit Dy. & Cynus in dicta auctentica cessante. ¶ Hanc opinionem tenuit Bartolus in. d. l. post cõsanguineos .§. hereditas. ff. de suis & legiti. vbi dicit ꝙ cum de facto hec questio occurrisset non discessit ab opinione glossatoris: immo dicit eam tenuisse tanq̃ veram: & ita consuluisse in ciuitate Assisij: & eius consilium (vt dicit Alexan. in additio. ad Bartolum) incipit super hereditate dñi Nicolai. & cetera mouetur primo per textum in dicto .§. si vero neq; fratres. Secundo per textum in dicto .§. illud inductũ. vt supra per Iacobum de Bell. Tertio quia alias sequeretur hoc inconueniẽs ꝙ scilicet etiã si sit vnus patruus cũ eo habeãt nepotes succedere in stirpes: & tũ inter nepotes fieret diuisio i capita: quod falsum est: quia quilibet est euocandus pro ea parte quam pater haberet si viueret. ¶ Cũ hac opiniõe tenuit Baldus in titulo de successio. feudo. columna secunda. dicens ꝙ nepotes succedunt loco patrum suorum: nec distinguitur an soli an cum patruis: ergo nec nos distinguere debemus. l. finali .§. si autem. C. de cadu. tollen. pro hoc est textus in. l. de precio. ff. de publi. in rem. actio. & extra. capitulo ad audientiam de dec. Hanc etiam opinionem tenuit idem Baldus capitulo primo de natura. successio. feudo. & capitulo primo .§. possunt. & capitulo primo de gradi. successio. in feud. & .l. secunda. C. de suis & legiti. Hanc opinionẽ tenuit etiam Franciscus de Ramponibus in dicta autentica cessante. & Mattheus Mathesilanus in tractatu de successio. ab intesta. in versicu. secundo dubitatur. vbi appellat hanc opinionem communem. & hos refert Ange. de Areti. in. d. §. cũ filius. in fine. Cum hac opinione residere videtur Ioannes Fabri in .§. ceterum insti. de legi. agnato. successio. dicens eam esse communem.

Resolutio

¶ Quid dicendum? certe credo ꝙ prima pars sit de iure verior. Tum primo. quia vitanda est iurium correctio. argu. capitulo cum expediat. de elec. in sexto. & promptum est iura iuribus concordare. l. prima. C. de inoffi. dotibus. Item secundo. quia in dubijs pars equior est amplectenda. l. quod si Ephesi. in fine. de eo ꝙ certo loco. pro hoc adduco textum elegantem Pauli. in. l. & Athilicinus. ff. de serui. rusti. predio. vbi dicit. quorum mihi postulatio cum non iniqua visa est succurrendum disputaui. ꝙ hec pars sit equior adduco Salicetum formaliter dicentem in dicta auctentica cessante. columna secũda. vbi licet in probabilitate opinionum teneri possit pro secunda opinione: tamen ad finem subiungit ꝙ prima si bene põderetur est equior: pone enim (dicit ipse) ꝙ ex vno fratre sit vnicus filius: ex alio quinq; non enim est equum illum vnum tantum habere quantum alios quinq;: cum omnes sint defuncto pariter coniuncti & in pari gradu. & ideo singulariter & non sine ratione dicit Salicetus in. l. secunda. C. de senten. que sine certa quãtita. proferun. ꝙ qui nescit equitare teneat se super azonem.

Nota pro glia Azonis.

¶ Item facit optime textus in dicto .§. cum filius. vbi text9 dicit. & quia placuit nepotes neptes ve. Item pronepotes proneptes ve in patris sui locum succedere cum patruis scilicet vt supra erat determinatum: subiungit tex. conueniens visum est non in capita sed in stirpes hereditatem diuidi: vt scilicet qui in vno granatur in alio releuetur: sic quando nullus est in gradu cessat hec ratio; ergo cessare debet dispositio capitulo cum cessante de appella. l. quod dictum. ff. de pac.

¶ Item quia successiones sunt ampliande potius q̃ constringende. glosa multum singularis

in auctē. de heredi. ab intesta. venien. §. isti vero neq; in verbo si vero in fine. & sine mendicatis suffragijs dico esse tex. apertissimum. & in grossis litteris in eo. auctē §. si autem plurimi. vbi dicit text. si autem plurimi eiusdem gradus inueniantur secūdum personarum numerum inter eos diuidatur hereditas quod in capita nostre leges appellant. Ita formaliter dicit ille textus qui calumniari non potest: & si quis velit rem obscurare ex eis que habentur paulo ante illum §. si autem. Respōde vt Iacobus Butrigarius. & Salicetus post eum in dict. auctē. cessante. & Angelus & Aretinus in dicto §. cum filius columna secunda. Tamen audiui secus seruari de consuedine in his partib⁹: miror tamen quia non capite patrum sed ex suo proprio venit hoc casu quilibet nepotum & in equalitate gradus.

h ¶ In textu. ibi. sine iure primogeniture: & sic hac consuetudine filia primogeniti nō succedit auo patrem representando in iure primogeniture. Et pro hac consuetudine vide in indiuiduo Ioannem Fabri in §. ceterum insti. de legiti. agnato. succes. in fine. vbi dicit ita cōmuniter seruari in hoc regno. & hoc dicit iuri consonū. Concordat huic Parisiensi Meldeñ. articulo quadragesimo primo. Calui mōtis articulo septuagesimo nono. Trecensis articulo nonagesimo secundo. vult tamen illa cōsuetudo ꝙ hoc habeat tantum quantum quilibet patruorum licet alias eadem cōsuetudine due filie non accipiant nisi tantum quantum vnus filius: & idem prorsus habet consuetudo Victriaca articulo sexagesimo sexto. Sed huic cōsuetudini discordare videntur Aurelianensis articulo. ccxlix. Cenomanensis. ccxl. articulo. Andegauensis articulo. ccxxij. &. ccxxiij. Turonensis articulo. cccxv. &. xvj. in titu. de successio. feudorum. Pictauensis articulo. cxxvij. Et ita secundum consuetudinem Parisiensem multum fauetur sexui masculino & femineo detrahitur. rationem elicere potes ex dictis in primo libro questione vigesima.

Cōcordia vel discordia aliarū cōsuetudinum.

¶ Hi sunt articuli qui nostra parisiensi consuetudine de primogenitura verba faciunt. Ceterum rogo & supplex obsecro lectores vt si in consuetudinum diuersarum relatione quicquid forsan min⁹ tersum elaboratūq; extiterit/ benigna frōte recognoscāt: hoc quippe cōmune est omnibus humane fragilitatis malum nōnunq; cecutire. l. tanta §. si quid autem. C. de veter. iure enucle. glosa in capitulo nisi cum pridem. de renun. extra in verbo pauci. perspicacior tutiorq; est vt aiunt) plurium censura & acies q̄ scribentis solius & singularis.

¶ Questio Quinta.

¶ Vtrum filius primogenitus habēs maiorem portionem in hereditate patris aut matris ratione primogenitu re teneatur eorum creditoribus maiorem partem debitorum exoluere.

Hec questio pulchra est: & quotidie occurrere potest prout nouissime eā in facti contingentia vidimus: & quoniam eam nusq̄ antea tractatam reperimus breuibus expediemus arguēdo in partes vt altioribus posthac ingenijs altius perscrutandi detur occasio.

¶ Imprimis ergo videtur dicendum ꝙ non teneatur primogenitus ad maiorem partem debitorum exoluendam per. l. primam. C. si cer. peta. que videtur quasi in hac questione securim ad radicem ponere: ibi enim probat tex. ꝙ si quis heredum vltra portionem hereditariam habeat aliquod prelegatum: non tamen tenetur ad maiorem partem debitorum: hec enim sunt verba tex. neq; equam neq; vsitatā rē desideras vt es alienū patris tui nō ꝓ portionibus hereditarijs exoluatis tu & frater tuus coheres sed pro estimatione rerum prelegatarum: cum sit explorati iuris hereditaria onera ad sctiptos heredes pro portionibus hereditarijs non pro modo emolumēti pertinere: &c. & ita ergo licet vnus ex filijs aut donatione testatoris aut consuetudine maius habeat emolumentum non tamen est inferendum ꝙ ad maiorem portionem eris alieni teneatur: quia non pro modo emolumenti & vt in tex. supra. Pro parte negatiua.

¶ Item secundo quia quod ad compendium constitutio introduxit non debet ad dispendiū pertrahi. capitulo quod nonnullis. de priuileg. extra. & capitulo finali. eodem titulo. capitulo quod ob gratiam. de regu. iur. in sexto. & ideo dicit textus. in. l. quod fauore. C. de legi. quod fauore quorumdam constitutum est quibus in casibus ad lesionem eorum nolumus inuentum videri & maxime quando fauor lege siue consuetudine introducitur. iuuari Introductū ad cōpendiū nō debet ad dispendiū pertrahi.

etenim nos beneficio legis oportet non decipi c vno de commoda.extra.

Pro parte affirmatiua.

¶In contrarium arguitur per.l. si merces .§. vis maior.ff.loca.vbi dicit textus in versiculo alioquin.alioquin modicū damnū equo animo ferre debet cui modicum lucrum nō aufertur. Cum ergo propter debita patris non diminuatur primogenito prerogatiua sibi consuetudine competens nō debet igitur modicum damnum respuere:nec enim ferendus est is qui lucrum amplectitur & onus ei annexum subire recusat.l.j.§.proſecundo.C.de cadu.tollen.

¶Item quia duplicato emolumento duplicandum est onus.argu.l. j.§. si coheredes. ff. ad.l. falci.per quem textum dicit And.Barba.in additionibus ad Baldum in titulo de prohibi.feudo. aliena. per Fede .in vsi.feudo.§. preterea ducatus in verbo in nouella. q̄ si sint duo filij simul & insolidum comites in vno comitatu/ & vnus eorum efficiatur proditor regis alteri totus comitatus accedet: quia quod non potest diuidi per contractum non potest diuidi per delictum. argumē. ff. de iudi. l. omnem. sed feudum istud comitatus non debet emi presertim a principe: quia non debet esse auarus aut venalis: & ita hoc tātū erit q̄ alter cui altera pars accrescit tenebitur ad maius seruitium per dictum .§. si coheredes. vt ex duplicato emolumento sequatur oneris duplicatio: sic videtur in proposito nostro.

Quod nō diuiditur per cōtractū nō diuiditur p delictum.

¶Item quia pro portionibus hereditarijs debent debita exolui .l. pro hereditarijs .C. de heredi.vel actio.vendi.sed sic est q̄ illud quod habet filius primogenitus vltra alios habet iure hereditario: qd̄ satis probat consuetudo inquantum supra exprimendo prerogatiuam primogeniti loquitur de venientibus ad successionem: & sic in qualitate heredis id habent primogeniti cum si heredes non essent eam nō cōsequerentur prerogatiuam.

Resolutio

¶Pro resolutione.Credo q̄ pars hec secunda sit verior: saluo tamen meliori iudicio: & pro hac parte adduco textum quasi formalem in.l.prima.C. de anno. & tribu. libro decimo. vbi ad litteram dicit text. es quidem alienum pro portionibus: ex qua quisq; defuncto heres extiterit prestare oportet: & per illum textum dicit ibi Bartolus. q̄ onus eris alieni est personale: & ita inter heredes pro portionibus hereditarijs diuidi debet. Item etiam si nullius esset textus iuris satis pro hac parte concluderet ratio naturalis q̄ qui in vno grauatur in alio releuari debet. pro qua est

Invno grauat⁹ i alio

textus. & ibi glo. in.l. eum qui in verbo probandi. ff. de iureiuran. cum allega. ibi in glosa. ex quo etenim filij natiuitate posteriores grauantur prerogatiua concessa primogenito:humanissimum est & iustissimum vt in alio releuentur: puta in solutione eris alieni. releuari debet.

¶Nec obstāt supra in partem contrariam adducta. Primo non obstat.l. j. C. de rebus credi. per quam audiui quosdam antiquos supreme curie patronos casu in consultationem relato contrariam partem tenuisse: quia si bene consideretur ille tex. nihil facit:immo potius firmaret secundam partem. textus enim ille loquitur quando aliquis ex heredibus vltra hereditariā portionē haberet aliquod prelegatum prout de iure habere potest:quia tūc dicit ille tex. ratione prelegati in plus teneri non debet pro persoluēdo ere alieno: hic autē nō est similis casus:quia quod habet primogenitus non iure prelegati sed iure hereditario consequitur: vt supra diximus. Multum autem interest aliquid habere iure hereditario vel iure prelegati: nam prelegata accipiuntur etiam hereditate nō adita. Bartolus in.l.si patroni.§.sed nec illud.ff.ad trebel.per.l. qui filiabus .§. filio.ff. de lega.primo. Item prelegatum si euincatur non tenetur heres.l.cum pater .§. euictis.ff.de lega.secundo. Item vbi heres est indignus & tenetur fisco restituere hereditatem tamen non tenetur prelegata restituere.textus ad hoc reputatus singula.in.l.eū qui .§. pro parte.ff.de his quibus vt indig. Ita formaliter Baldus in.l.cum virum.secunda columna.versiculo quero nunquid prelegata. C. de fideiuſ. Item repudianti filio hereditatem paternam:tamen prelegata debentur.l.filio pater.ff.de lega.primo. etiam si sit emancipatus filius.l.nam nec emancipatus.ff.eo. titu. & ita ergo videmus plurimū differre aliquid habere iure prelegati aut hereditario.& ita ille tex.l. j.nihil prorsus faceret in proposito. Item quia consuetudo volens nihil posse relinqui iure prelegati:sed tm̄ iure hereditario specialem fecit articulum in titulo de succeſſ.articulo secundo. vbi expresse dicit q̄ non potest quis esse heres & prelegatarius:& ita ergo quod habet primogenitus(ex quo formaliter resistit consuetudo)non potest consequi iure prelegati:nō potest quidem & sic impossibile est:quia dictio potest negatiue posita necessitatem importat. glo.in regu.prima de regu.iur.in sexto. in verbo non potest. Item & q̄ id quod habet filius primogenitus iure hereditario sibi competat

Prelegata ab heredis tate differunt.

De verbo nō potest.

generaliter.ff. de lega. prestan. maxime quia consuetudo vel statutum intelligi debet scdm ius cõmune.l.ij.C.de noxa.actio:& ita ergo cũ ius cõe patrẽ & matrẽ respectiue ad filium ad imparia non iudicet:nec nos iudicare debem⁹. & certe hec pars videtur magis amica veritati: probabiliter tamen vnaquęq; pars disputando teneri potest.

Consuetudo debet intelligi secundũ ius cõmune.

¶Questio Septima.

¶Vtrum prerogatiua iuris primogeniture cõsuetudinarij extendatur ad bona extra territorium cõsuetudinis sita in bonis imobilibus.

Vidimus in precedentib⁹ diuersas esse consuetudines in iure primogeniture scdm prouinciarũ diuersitatem: ideo aliqua exoriũtur dubia in presenti decidẽda que sunt plurime vtilitatis.

¶Queritur ergo. Ponamus q̃ consuetudine Francie in aliqua prouincia magna detur primogenito prerogatiua:& ex cõsuetudine alterius prouincie:puta Anglie aut Lõbardie:nulla aut saltem modica detur:hoc supposito. Si paterfamilias moriatur in Francia vbi partem bonorum habebat:alteram in Anglia aut Lõgobardia:vtrũ primogenitus istius patrisfamilias equale ius primogeniture in omnibus bonis istius patris commorãtis in Francia etiam in bonis Anglie aut Lõgobardie:vel diuersam primogeniture prerogatiuam scdm diuersitatem consuetudinum locorum aut prouinciarũ vbi bona sunt sita. ¶Doctores multifarie de hac questione locuti sunt. Multi intricate satis: pauci stylo aperto & claro totalẽ huius q̃stionis difficultatẽ decidunt. Idcirco vt dilucidi⁹ expediatur hec difficultas hoc ordine pcedemus. Primo de bonis immobilibus. Secũdo de mobilib⁹. Tertia de mixta bonor̃ specie: puta de nominibus & actionib⁹ diuisim & singulariter disseremus. Imprimis quantum ad bona imobilia fuit diuersitas opinionum.

¶Petrus de Bella pertica in repetitio.l. cũctos populos.C.de summa.trini.& fide catho.hanc questionem mouet:& ibi refert q̃ docto.communiter dicunt diuidenda bona diuersimode scdm locorum diuersitatem & consuetudinũ: ita q̃ in bonis sitis in loco vbi consuetudo dat prerogatiuam primogenitis ea vtetur primogenitus:in aliis vbi non:fiet equalis diuisio inter fratres.& ad hoc adducitur tex.in.l.pupillo. ff.de tuto.& curato.da.ab his.Sed Petrus dicit hanc resolutionem esse veram vbi consuetudo est realis:quia talis ligat res non inspecta persona:secus si personalis argu.l.j.C.de mulie.& in quo loco libro decimo.& nihil aliud dicit.

Petrus de bella pertica.

¶Albericus de Rosate in questionibus statutorum.q.xlvij.dicebat esse attendẽdam originem eius de cuius successione agitur inducens ad questionem.Si consuetudo est citra montes q̃ primogenit⁹ cũ prerogatiua succedat:vltra montes autẽ equaliter:nunquid primogenitus equaliter succedet & in bonis citramontanis & vltramontanis. Et licet referat opinionem q̃ inspicienda sit consuetudo loci in quo bona situantur:tamen dicit se credere opinionẽ Cyni esse veriorem q̃ non debeat attendi ad bona sed ad personam:an decedens sit origine & domicilio citromontanus:tunc in omnibus consideretur consuetudo citramõtana:si vltramõtanus vltramontana:& sic dicit non considerãda esse bona sed personas. Idem tenuit Albericus de Rosa.in dic.l. cunctos populos col. vij.per.l.nulli.C. de episco.& cle.& sequit̃ Ludo.de Roma.consi.cccix. Idem pro hac parte potest hoc fieri fundamẽtũ:quia in eo loco videtur quasi contractus factus inter defunctũ & heredem.l.iulianũ.ff.ex qui.cau.i possessio. ea.de actio.& obligatio.l.ex maleficijs.§.heres & institu.de obliga.que ex quasi contrac.§.si heres. Vide bo.glo.in.l.his consequenter.§.sed cum monumentum.ff.familie herciscunde in ver.prescriptis verbis:sed sic est q̃ ad validitatem contractus cõsideratur locus contractus.l. si fundus.ff.de euictio. Ita ad translationẽ successionis bonorum vbicunq; sint sita.

Albericus de rosate.

¶Iacobus Butrigarius in dic.l.cunctos populos.col.iij.ibi. Item quero:hanc questionẽ mouet in terminis equipollẽtibus :ibi querit.quidam decessit intestatus:& statutum huius ciuitatis vocat quosdam agnatos ad successionem & statutum loci originis defuncti vocat alios & vbiq; bona habet immobilia: que consuetudo aut statutum in apprehẽsione istorum bonor̃ sit considerandum. Et se resoluit post argumẽta in vtramq; partẽ:q̃ considerandus est locus vbi mortuus est ille de cuius successione agitur quia sicut testator moriens faciendo testamẽtum expresse cõfert heredibus bona :ita decedens intestatus tacite confert in successores ab intestato.l.conficiuntur.ff.de iure codicillo.l.j. §.fina.ff.de lega.iij. Modo sic est q̃ si fecissent testamentum considerare mus locum testamẽti.l.ij.§.quẽadmodũ testamenta aperiantur :ergo idem quando ab intestato decessit considerabim⁹ locum vbi discessit:& ibi videtur bona cõferre & de bonis suis disponere:ita q̃ appre-

Iacob⁹ Butrigarius.

Iacob⁹ de Rauenna. Guillelm⁹ Cynus.

hensio bonorum regulabitur scđm cõsuetudinis illius loci. ¶ Alij vt Iacobus de Rauenna/ Guillermus/ & Cynus tenuerũt q̃ sit inspicięda q̃suetudo singularis cuiuslibet loci: & scđm diuersitatem cõsuetudinis bona in diuersis locis existentia diuidenda esse. argu. l. pupillo. ff. de tuto. & curato. da. ab his. Idem tenet Bal. in eadem. l. col. x. inferens post predictos q̃ si pater defunct⁹ habet bona in Frãcia & Italia primogenitus in regno succedet scđm legẽ & consuetudinem Francorum: sed in Italia bonis filij equaliter succedent. Nec obstat dicit ipse q̃ non testando videtur testari: nam ista est quedã fictio que non infert titulum testati: vt nota in simi. in. l. lucius. ff. de hered. instit. Sed Salicet⁹ hãc opinionẽ reprehendit dicens q̃ non est tuta: quia consuetudo non ligaret ibi domiciliũ nõ habentem: que ratio fuit Bal. ¶ Ideo Bar. erat in alia opinione: vt scilicet distingueremꝰ. Aut verba statuti disponũt circa rem vt per hec verba bona decedentium veniant in primogenitum: & tũc de omnibus bonis iudicat scđm cõsuetudinẽ & statutum vbi res sunt situate: quia cum statutum sit in rem scriptũ afficit rem sui territorij siue possideãtur a ciue siue a forensi & non res positas extra territorium statuentis argu. l. an in totum. C. de edificijs priuat̃. ff. de muneri. & honori. l. rescripto in fine. Et ita seruanda est in diuisionẽ bonorum cõsuetudo cuiuslibet singularis loci. Aut verba statuti seu cõsuetudinis disponunt circa personam: videlicet q̃ primogenitus defuncti succedat in bonis: & tunc tale statutum non ligat habentem ibi bona si non ibi: sed alibi domicilium habet. argumẽ. l j. ff. de tuto. & curato. datis ab his. Ita tenet Calde. consi. xxxiiij. sub titu. de testa. subiungens q̃ si defunctus haberet domiciliũ & bona alibi: tunc succederet in bonis alibi sitis: & vbi sunt bona distribuerentur aut diuiderentur scđm statutum illius ciuitatis: sed potiꝰ scđm statutum & consuetudinem ciuitatis: vbi habet domiciliũ: quia ciuitas sua põt afficere subditũ suũ respectu rerum in alieno territorio existentiũ: vt patet in collecta: que potest imponi ciui etiam pro bonis que possidet in alieno territorio: licet imponatur p̃ rebus. d. l. rescripto. §. finali. iũcta glo. ff. de muneri. & hono. & l. mulierum. §. patrimoniũ. eo titu. nota. sup Rub. de muneri. patrimo. Et per hoc cõsuluit q̃ stante statuto Ferrariensi quo cauetur q̃ extantibus masculis femine non succedant si paterfamilias habebat bona Padue Ferrarie & Venetijs q̃ filie istius excludãtur: nedum a bonis Ferrarie: sed etiã ab alijs alibi sitis: quia hereditas nõ concernit locum: sed est successio in vniuersum ius. l. hereditas. ff. de regu. iu. Cum ergo per dictum statutum femine excludãtur a successiõe vniuersali ergo hec exclusio intelligenda est in quocunq; loco bona consistant: sicut al's interdictio facta a iudice extẽditur ad quẽcũq; locum. l. is cui. ff. de testa. & l. is cui. ff. de verbo. obliga. Circa quã q̃stionẽ latiꝰ loquitur Franciscus de Ramponibus: cuius consiliũ inseritur post illud Calde. qđ videas. ¶ Sed Salicetus in dic. l. cunctos populos. col. vj. dicit q̃ licet aliquando fuerit secutus opinionem Barto. tñ sibi placuisse tũc aliter dicere hoc mõ distiguẽdo. Aut Parisiẽsis origie decessit in Anglia aut i ciuitate originaria: si in Anglia/ aut vt peregrinus & aduena: & tunc statutum aut cõsuetudo originis a qua non recessit. sed scđm illam voluit viuere & mori debet attendi: ad hoc facit bo. tex. in. l. oñs peregrini. C. cõmunia de successio. tuto. aut decessit in Angliavt ciuis & incola ibi domicilium habens: & in isto casu dicit q̃ consuetudo cuiuslibet loci debet cõsiderari: scilicet Anglicana in Anglicis bonis: Parisiẽsis in bonis sitis in territorio Parisiẽn. argu. l. incola. ff. de muneri. & hono. & l. rescripto §. fina. ff. eo. titu. Ratio: quia consuetudo ligat forensem ibi domicilium habentem. Item quia tunc defunctus fingitur duplex homo: scilicet Parisiensis ratione originis quam sibi mutare non potuit. Et Anglicus ratione ciuitatis adepte. per. l. ciuis. C. de inco. lib. x. Ideo ex eius tacita voluntate consuetudo Parisiensis est seruanda in bonis Parisiensibus: & Anglicana in Anglicanis propter domicilium acquisitũ ibi: vt supra dictum est: & ponit exemplum de. l. si arrogator. ff. de adoptio. vbi dicitur de pupillo arrogato: cui a patre naturali datus est vnꝰ substitutus: & ab arrogatore datus est alius fingitur duplex homo hic pupillꝰ vt habet duos patres: & ideo in bonis prouentis ab vno succedit substitutus ab alio in alijs succedit substitutꝰ ab alio. Aut Parisiensis iste decessit in sua ciuitate originaria: nec in alia ciuitate domicilium habebat licet alibi bona haberet: q̃is dicit ipse dubium sit arduũ tamen tenet q̃ in omnibus bonis istius defuncti sit seruãdum statutum siue seruanda consuetudo loci originis in quo moritur: & scđm illam iudicari & non scđm cõsuetudinem vbi sunt sita. & pro hoc adducit aliquas rationes. Primo quia ex quo defunctus domicilium non mutauit scđm legem & cõsuetudinem eius videtur voluisse mori iuris presumptione: & ad illũ ab intestato sua bona peruenirent ad quem lex sue originis disponit: vt

Bartolus.

De impositione collecte.

Salicetus.

tenuit.Oldra.consilio nonagesimo tertio.& Albericus post eum in prohemio Digestorum.vbi expresse vult q̄ non potest filius primogenitus regis repudiare hereditatem paternam:& amplecti regnum quod sibi debetur iure primogeniture.ad hoc vide Martinum de Carrazijs in suo epitomate de primogenitura ad finem. vbi idem dicit & respondet obiecto aliquorū dicētium q̄ istud ius primogeniture cōpetit ex prouidentia superioris vel ex consuetudine:ergo non defertur iure hereditario. Respōdet dando instantiā:nā feudū de iure debet ex prouidentia superioris.c.j.§.cum vero qui feu. dare possunt. & tamen defertur iure hereditario.c.j.de succes.feu.& de hoc dicemus infra libro tertio questione secūda:& sic igitur cū prerogatiua iuris primogeniture competat iure hereditario sequitur infallibiliter:ergo filius primogenit⁹ tenetur ad maiorem partem eris alieni:alias non fieret diuisio pro portionibus hereditarijs.Nec obstat q̄ id quod est introductum ad fauorem non debet in lesionē retorqueri. Respondeq̄ per hoc nulla sequitur lesio:nulla iniuria ipsi primogenito fit:qui etenī iure publico vtitur non videtur iniurie faciendo causa hoc facere:iuris enim executio nō habet iniuriam.l.iniuriarum in princi. ff. de iniu. nec mirandum est si quis querat quod suum est.c.nosse.lxiij.disti.cum ergo de iure ita sit q̄ scilicet pro hereditarijs portionibus debeat es alienum persolui ideo conqueri non potest primogenitus.

¶Questio Sexta.

¶Vtrum circūscripta consuetudine primogenitus cōsequi debeat ius primogeniture in hereditate patris & matris.

Circa ius primogeniture diuerse sunt consuetudines:vt supra diximus. Alique hoc ius dant in hereditate patris & matris:alique in hereditate tm̄ patris:alique nihil prorsus determinant:sed tm̄ dicunt primogenito ius primogeniture cōpetere:& tunc hoc casu quando sic generalis est consuetudo circa ius primogeniture an debeat cōpetere in successione tm̄ patris vel in successione patris & matris, bona est questio.

¶Hanc questionem nō vidi per aliquem motam:& ideo pro elucidatiōe eius opponam solito de more meo in partes.

¶Imprimis videtur q̄ in successione alterius tm̄ cōsequi debeat:probatur:quia simplex sermo puta q̄ primogenitus habeat talem prerogatiuam debet intelligi pro prima vice & pro vna successione & non pro duabus.pro hoc videture esse bonus textus in.l. boues §.hoc sermone.ff. de verborum significatione. vbi habetur q̄ si alicui mulieri legētur centum dum nupta erit intelligitur de primis nuptijs & non de duabus:etiam si contingeret hanc mulierē secundo nubere. hinc dicit Baldus in capitulo presentata.columna quarta de testi. q̄ facultas data patribus concilij generalis de eligendo locum concilio intelligitur de prima electione. Item facultas alicui concessa intrandi religionem monialium expirat per vnum actum siue per primum ingressum Albericus in secunda parte statu.questione.clxxxj. Item potestas arbitrandi cōcessa intelligitur pro prima vice Bald.in.l.si vt proponis.j.ad finem.C.quomodo & quando iudex.vbi allegat Innocen.in capitulo veniens de iureiuran. & idem de potestate data arbitris de prorogando terminum. Specu.in titulo de arbi.§.excipitur. versiculo sed quid si fuerit actum. Baldus in capitulo finali. decima columna de consue. & capitulo olim de rescrip. Itē si fuerit ptās alicui subdiacono data contrahendi matrimonium cōtemplatione certe mulieris:& tunc ille non poterit contrahere nisi cum illa & non cum alia scdm Phi. Franc. in capi.j. de filijs presby. in sexto adducens tex.in.l. matrimonij. ff.de ritu nup. Item promittens dare fructus alicuius fundi liberatur soluendo primum fructum etiam si fundus bis fructificet.Bal.in.l.diuortio.§.quod in anno.ff.solu.matrimo.vbi dicit ita fuisse disputatum citra montes.& ita ibi sequitur Imo. per dictum.§.hoc sermone:immo dicit Domi. post Archidia.in capitulo si propter.octaua colum.de rescrip.q̄ si primi fructus sint fere inutiles tamen primos fructus soluendo liberabi tur:& ita videtur in proposito q̄ primogenitus accipiendo ius primogeniture in altera successione debeat esse contentus:esto q̄ primo successio sit minus pregnans q̄ secunda per predicta.& de his & consimilibus vide Felinum late in capitulo innouamus. de treuga & pace extra. & Rochum de Curte in suo tractatu de iure patrona. in verbo honorificum questione decima, vbi tractat an patronus laicus

Pro parte negatiua.

Nota pro simplici sermone.

pluries variare possit: & ibi tandem concludit q̃ tm̃ semel variare potest: contra glo. in cle. si plures de iure patro. sic ergo in proposito videtur dicendum.

¶ Item secundo: quia primogenitus hanc prerogatiuam consequitur tm̃ ex priuilegio specialiter concesso primogenitis: & ita debet stricte intelligi istud priuilegium: imo strictissime ex quo venit in preiudicium posteriorũ filiorum per glo. in. c. fi. de transla. prelato. &. c. dudum. de priuilegijs extra. de hoc vide Sozi. pisi. ccxlvj colum. sexta. versi. qm̃ ad hoc respondetur. & vide eundem Sozi. consi. cclxviij. colum. fi. ad prin. vbi dicit q̃ priuilegium interpretari & restringi debet inquãtum fieri potest vt minus ledat ius tertij. per. c. ex tuarũ de vsu & aucto. pallij no. Archi. in. c. licet. viij. q. ij. Panor. in. c. certificari de sepultu. Gemi. in. c. eos §. primo de tempo. ordi. libro. vj. Pe. de ancha. cõsi. clxj. incipiente viso diligenter. Oldra cõsi. cclxviij. imo aliquando impropriantur verba ne preiudicetur tertio. c. super eo de officio delega. extra. Cardi. cõsi. lxv. immo dicit idem Cardina. in cle. j. de testa. post glo. questione sexta. quod priuilegium etiam ex identitate rationis extẽdendum non est.

Priuilegiũ est stricte intelligendum.

¶ Item tertio: quia duo specialia circa idem cõcurrere nõ debent. l. j. in fi. cum glo. C. de dotis promissione. glo. in. l. cum post §. gener. ff. de iure dotium. glo. in cle. j. in §. sane i verbo assertionibus de foro competẽ. facit tex. in. l. si quis rem. & ibi Barto. ff. de pollicita. iuncta. l. fi. C. de sacrosanc. eccle. modo si priuilegium istud primogeniture extenderetur ad successionem patris & matris cõcurrerẽt duo specialia ergo. &c. & ideo dicit Bald. in. l. j. ad fi. C. quando liceat ab emptione discedere: q̃ rescripta & priuilegia principum non valent si cõtineant duo specialia per. c. ij. de filijs p̃sbyte. in sexto. &. c. non potest §. fi. de preben. in sexto. & pro hoc dicit sepe allegari di. l. primam. C. de dotis promissione in curia regum. vide post Bald. dominũ Iaso. ita referentem in. l. si is quis qui pro emptore. ff. de vsucapio. colum. penul. in fi. vbi etiam ad hoc adducit Bal. in. l. fina. in secunda columna. ff. de constitu. princi. dicentem q̃ beneficia principum sic debent intellligi & interpretari q̃ non contineant duo specialia: quia licet vna dispẽsatio sit fauorabilis aliquãdo: plures tamen sunt odiose. l. si quando. C. de inoffi. testa. sic in proposito licet forsan videretur fauorabile q̃ primogenitus prerogatiuã habeat in vna successione esset tamen odiosum q̃ in duabus successionibus.

Duo specialia circa idẽ nõ debẽt cõcurrere.

¶ Sed in contrarium q̃ immo debeat habere in vtraq; successione primo sic probatur: nam priuilegium equipollet nature. Bald. in. l. siue possidetis. colum. ij. versi. ij. quero. C. de proba. post Ioan. Aud. in. c. fi. de cõsue. in sexto in nouella. modo sic est q̃ naturaliter succedit primogenit⁹ patri & matri equaliter: vt. l. scripto. in fi. ff. vnde liberi. vbi dicit tex. non sic parentibus liberorum vt liberis parentum debetur hereditas: cum parentes ad bona liberorũ ratio miserationis admittit: liberos nature simul & parẽtum cõmune votum. cum ergo naturaliter vocetur primogenitus ad successionẽ parentũ: & sic patris & matris conformiter: ita q̃ ex priuilegio venit ad pinguiorem successionẽ debet similiter venire conformiter in vtraq; successione: vt ars imitetur naturam.

Pro parte affirmatiua.

Priuilegiũ equipollet nature.

¶ Item secundo: licet priuilegium non sit ampliandum regulariter tamen non est etiam absurde interpretandum. l. ij. & ibi. Bald. C. de legi. Alex. in. l. beneficium. ff. de constitu. principum. sed si nos potius intelligeremus in vna successione q̃ in alia resultaret absurditas: quia pater & mater correlatiua sunt: vt certum est: & ita quod de vno dicitur de reliquo etiam dispo- ni debet: maxime cum sit vtriusq; parentis idẽ respectus correlationis in filios. & pro hoc vide Do. Iaso. in. l. non tm̃. ff. de re iudi. circa prici. vbi dicit post Rapha. Comensem q̃ priuilegium singulariter cõcessum extenditur ad aliũ ratione correlationis per. l. fi. ff. de acceptilationibus: &. l. fi. ff. de iudic. vidui. tollen. & subiungit Do. Iason. vbi supra q̃ nedum in materia priuilegiatiua ratione correlationis fit extẽsio: immo etiam in materia correctoria & penali in qua odiosa est extensio: quod late prosequitur vt videre potes ibi per eum. & per eundem in dicta. l. fi. C. de iudic. vidui. tollen. & Feli. in salu. decre. colum. j. ij. &. iij. & his adde dictũ Bal. in. l. cum te. C. si cer. petatur. vbi dicit q̃ regula correlatiuorum est regula parium per. l. iulian⁹ §. si procurator. in fi. ff. de actio. empt. Adde etiam duas glosas: vnam quasi formalẽ in proposito in. c. cum in inhib. de clandesti. despon. ad prin. vbi fortius vult esse monstrum diuersimode statuere i patre & matre. vide etiã glo. in cle. j. in verbo eternaliter de summa trinita.

De correlatiuis.

Regula correlatiuoꝝ est regula pariũ

¶ Item tertio & vltimo. quia consuetudo generaliter loquitur: sed sic est q̃ verba generalia generaliter operari debent quando mediũ est habile. l. emptor. §. lucius. iuncta glo. ff. de pac. & vbi lex non distinguit nec nos distinguere debemus. l. de precio. ff. de publi. in rem actione. & facit. l. fi. in fi. C. de dotis promiss. &. l. j. §.

Voluntas tacita idē operari debet vt expressa.

si quid operatur voluntas expressa testati secūdū statutum & priuilegium sue patrie: vt.l.si non speciali &. l. finali. C. de testa. idem operetur voluntas tacita morientis ab intestato: argu.l.si quis cum nullum.&.l. cōficiuntur.ff.de iure codicillo. Et ita voluit Iaco.Butriga. Et q̄ ei⁹ volūtas tacita scdm legē patrie & nō scdm aliā sit intelligenda probat ex eo q̄ ciues oēs etiam si in condendo hanc legē non interfuerunt finguntur huic legi consensisse: ex quo ergo de contraria voluntate defuncti non appareret videtur in illa perseuerasse vsq; ad mortem vide tex. meliorem de iure in.c. maiores. ad finem de baptismo extra. Et hanc rationem dicit ipse esse inconuincibilem. Item mouetur: quia statutum potest afficere personā sibi subditam respectu rerum in alieno territorio existentium: vt in collecta quod fundamentum fuit Bart. & Calde. vbi supra. Et si hoc in collecta fortius in successionis prelatiōe cū inuitus collectetur quis & successor voluntarius spontaneo detur. Tertio arguit: quia si tutor datus a iudice efficitur nedum i loco iudicis sed etiā in omnibus bonis alibi sitis. l. propter litem. §. licet. ff. de excusa. tuto. cum simi. ergo multo forti⁹ successor vniuersalis datus a statuto succedit in prerogatiua illius statuti in omnib⁹ bonis alibi sitis: quia potentius agit lex q̄ iudex.

Potenti⁹ agit lex q̄ iudex.

Quarto mouetur: quia interdictū iudicis habet locum etiam extra territoriū iudicis: quod fundamētum supra retulit Calderinus vt diximus. Quinto mouetur. quia statutum originis est validum tam auctoritate iuris ciuilis vt.l. omnes populi. ff. de iusti. & iure q̄ iuris canonici. c. cum olim extra de cleri. coniuga. c. ex parte. iij. de verbo. significa. c. primo de cōstitutio. in. vj. bo. tex. in. c. cum venissent de eo qui mittitur in possessio. cau. rei seruande. Cum ergo statutum vel consuetudo dat vniuersalem successionē scdm aliquas consuetudines sequitur quod eadē auctoritate dat in oibus bonis alibi sitis per. l. heredem. &. l. nil aliud. ff. de regu. iur. Et ita concludit per hec q̄ statutum originis & domicilij quo disponitur vt filius masculus vel frater defuncti ab intestato succedat filia excluſa q̄ debet dotari debet seruari etiā in bonis immobilibus extra territorium situatis. Et ita procedunt hec (dicit ipse) siue verba in rem scripta siue in personā: vt Bart. distinguebat & ita dicit se in facti contingentia p̄suluisse & obtinuisse: & q̄ cum opinione ista concurrūt plures valentissimi docto. tam in Bononia q̄ in Florentia. Et ad argumēta que fieri possunt respondet: vide per eum quia nimis immorarer si omnia eius dicta referre vellem.

¶ Marianus Sozinus in suo consilio. xxxvj. ad pri. refert diuersitates opinionū de hac materia: & tandē se videt resoluere cū opiniōe Saliceti: quia eam vltimo loco refert: & pro ea adducit hoc fundamentum. Nam q̄ statutū vnū vel consuetudo vna extendatur ad bona alibi sita hoc non repugnat: quia bona veniunt accessorie ad personam. l. iij. §. fina. ff. de legiti. tuto. de hoc est bonus tex. in. l. in pecudū. ff. de vsu. Item quia multa transeunt cum vniuersitate que alias non transirent. l. quedam. ff. de acquirendo rerum dominio. & ad hoc etiā adducit Ioannem Andre. in reg. fine culpa de regu. iu. in mercurialibus. vbi tenet q̄ consuetudo laicorum regulariter non ligat clericos. c. ij. de cōsuetu. l. j. C. de episco. & cle. tamē ex quadam consequētia clericus secundogenitus excluditur vigore consuetudinis volentis primūgenitum excludere secundogenitum: sicut ergo personam exemptam a iurisdictione statuentis in consequentiam comprehendit cōstitutio: ita & fortius capiet bona predicta. facit. l. in modicis. ff. de contrahenda emptione. c. ex litteris de iurepatro. cum alijs allegatis per eū. Subiungit q̄ licet quidam moderniores videātur opinionem hāc Saliceti tenere: tamen ipse nihil resoluit: dicēs tamē bene q̄ si esset cōsuetudo in omnibus locis in quibus testator diuersa bona habeat conformis res est sine dubio: & ibi ad nostrum propositum nihil aliud dicit.

Marian⁹ Sozinus.

¶ Tene pro resolutiōe huius questionis q̄ sit seruanda cōsuetudo locorum singularis scdm situationem bonorum. & pro confirmatione huius conclusionis vide Sozinum in consilio cclxxxviij. colum. ij. vbi post relatas opiniones in hac materia dicet q̄ īmo communis est hec opinio & verior: q̄ sint inspicienda loca vbi res sunt site: quicquid dicant Albericus & Ludo. Roma. quorum textus non probāt. & ita dicit Petrū de Ancha. tenuisse in repeti. c. Canonū. de constitu. extra. in. xij. q. in princi. versi. quero iterum. vbi etiam tenuit q̄ ista sit cōmunis opinio. vide tn eūdē Sozi. cōsi. ccxcij. col. ij. vbi etiā de hac materia tangit: & dicit q̄ Albericus tenuit q̄ inspiciēdus sit locus originis: & q̄ ita Petrus Ancha. in consi. xxxvij. videtur tenere quia causa originis est preferēda. l. qui id quod ff. de donatio. sed ipse Sozi. ibi dicit q̄ illud nō firmat propter alias opiniones ibi relatas: tene ergo qd supra firmauit. Adde quod ipsemet Petrus de Anchara. vbi supra querit de questione notabili & multū vtili pro consuetudine nostra. Quidā Iacobus nomine habebat vxo-

Resolutio

Pulchra questio.

rem Dianoram & cõmorabantur in vrbe Parisieñ. vbi est consuetudo introducta q̃ mortuo viro vxor superuiuens lucratur mediam partẽ bonorum: bonorum quidẽ mobilium & cõquestuum ĩmobilium. arti. ciiij. Iste Iacobus habebat bona in ciuitate Parisieñ. & in partibus vltramontanis apud Florentiam. Querebatur vtrum mortuo viro vxor habebit mediam partem bonorum nedum Parisieñ. sed etiam vltra montanorum. Et refert opiniones: tandem dicit q̃ de ista consuetudine facit mentionẽ Ioã. And. in titu. de instrumen. edicto. §. compẽdiose. & Oldradus consi. ccxlix. vbi vterq; cõcludit q̃ non extendatur talis consuetudo ad bona que non sunt sita intra locum vbi viget talis consuetudo. Et ita ibi tenet Petrus de Ancha. dicens formaliter q̃ vigore Parisieñ. consuetudinis nõ potest ista domina Dianora vendicare bona sita Florẽtie vel alibi extra locum

Alexã. de Imola.

consuetudinis. Adde etiam q̃ ita tenuit Alex. consi. cxxviij. vbi de hac materia satis late tangit: & inter cetera col. iij. refert Lappum in suis allegatio. ita tenuisse allega. xcj. pluribus rationibus. Primo quia statutum vel cõsuetudo nõ extẽdit effectum vltra territorium vbi lex statutum vel consuetudo est introducta. l. fina. ff. de iurisditione omnium iudi. &. c. fina. de constitutio. in. vj. Item quia virtus & potentia cause efficientis inspiciẽda est: vt possit operari in passum & suscipientem hanc materiam. Nec potest causa finita producere effectum infinitum: sed sicut limitatur potentia cause sic etiã effectus debet limitari. l. si arrogator. ff. de adoptio. l. iurisperitos §. cum orfundus. ff. de excusatio. tuto. Sed auctoritas & potentia cõsuetudinis nõ se extendit vltra proprios terminos vult dicere vltra locum vbi est introducta. l. duũuirum. C. de decu. libro. x. ergo nec ei⁹ effectus vltra protrahi potest: & multum nota. loquitur ibidem Alex. respõdendo ad fundamẽta Saliceti. Ad primum fatetur q̃ defũctus decedens tacite velit seruare consuetudinem loci vbi habet domicilium: sed hoc est verum ratione bonorum que sunt in illo loco: non enim est etiam presumendũ q̃ voluerit immutare naturam bonorum existẽtium extra locum illius

De impositione collecte.

consuetudinis. Ad secũdum respondet q̃ possit imponi collecta pro bonis sitis in alieno territorio: non est ita expeditum ĩmo contrarium multi tenẽt. vt refert Bar. in. l. prima. C. de mulieri. & in quo loco. v. col. versicu. item quero. De impositione collecte vide Sozinum cõsilio cclxxxviij. col. ij. vbi refert Nellũ de sanc. Geminia, in quodam consilio quod aliter nõ citat: vbi tenuit q̃ ciuis Pisanus qui transtulit domicilium in ciuitate Florẽtie non posset Pisis collectari etiam p̃ bonis ibi relictis in ciuitate Pisana: quia necesse est personam esse subiectam imponenti. l. ex rescripto §. fina. ff. de muneri. & honori. Et subiũgit ibi Sozinus q̃ licet Nellus loquatur in materia onerum tamen rationes sue concludunt in successionibus ab intestato: quod p̃sequetur vt per eũ. Sed vide Alex. consi. lij. vbi tenet q̃ ĩmo potest imponi collecta forensibus pro terris illius loci in quo collecta imponitur. Et hoc infert ꝓtra scholares: qui licet non teneantur ad munera personalia. l. j. C. de professo. & medi. libro. x. tamen ad realia que ex consuetudine exiguntur tenẽtur. argu. l. j C. de auro coronarum. libro. x. latius ibi vide per eum. ¶ Secundo respondit Alexã. vbi supra. q̃ posito q̃ ciuitas possit afficere subditum suum etiam quoad bona alibi posita tamẽ illud possit procedere quando expresse statuẽtes hoc dicerent. argu. l. fina. C. de decre. ab ordi. facien. &. l. mercatores. &. l. non solum. C. de commerciis & mercato. & ita loquuntur allega. per Salice. Sed vbi statutum simpliciter loqueretur: tunc non concernit id quod est extra territorium. c. vt animarum de constitu. in. vj. & ad hoc adducit Bar. Bal. & Salice. ita volẽtes in dicta. l. cunctos populos. Ioan. And. in addi. tio. ad Specula. in titu. de compe. iudi §. j. in additio. magna. Bald. in repetitione. l. neganda. v. vij. &. viij. col. C. qui accusa. & eũdem in. l. fina. in. ij. questione principa. ff. de iurisditione omnium iudicum. Petrum de Ancha. in. c. postulasti. in. v. questione de for. cõpe. ¶ Adde predictis Cardi. de Zabarel. in. c. fina. de consue. extra. vbi dicit q̃ statutum Ferrariense q̃ existantibus masculis femine non succedant: tale statutum nõ comprehendit filiam nuptam extra territorium quoad bona alibi sita etiam si expresse prohibeat ne filia succedat in bonis vbicũq; sitis: quia ex quo nupta est desinit esse de primo domicilio & fit de domicilio viri. l. imperatores §. idem rescriptum. ff. ad municipales. l. cum quedam puella. ff. de iurisd. omniũ iudi. cum simi. & sic sentit ibi demum Cardi. q̃ vbi persona esset subiecta statutum vel consuetudo illã ligare posset respectu rerum sitarũ etiam in alieno territorio vel loco quando id disponeret in specie. De quo vide Paulum de Castro. consi. lxxxvj. scdm antiquam impressionem. ¶ Item possumus & tertio respondere ex dictis per Sozinum consi. cccij. incipiẽte. videbatur primo aspectu. vbi dicit q̃ pro rebus sitis in alieno territorio non potest quis colle-

Nota pro scholarib⁹

ctari quãdo in illo erat collecta imposita. Similiter ex quo est in illo loco vna consuetudo: in alio est alia consuetudo non debet extendi cõsuetudo illius loci ad alium locum. ¶ Ad secũdum de tuto. dato respondet Alex. vbi supra tripliciter. Primo quia loquitur in actu fauorabili: sed illud statutum q̃ primogenitus vel excludat fratres vel maiorẽ partẽ habeat p̃rogatiuam est odiosum scd̃m Bal. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. in. xj. & xij. col. versic. tertio quero. Est de mente Bar. in dic. l. cunctos populos in fine. q. vij. Secũdo respondet q̃ ibi nõ tractatur de habilitando aliquem qui nõ sit habilis de iure cõmuni: sed hic habilitat se ipse ad prerogatiuam quam non habet de iure communi: ergo &c. Tertio respondet q̃ hoc est verum quando de alio administratore prouisum non erat de rebus alibi sitis: quia tunc extenderetur datio tutoris ad res alibi existentes: vt dic. l. pupillo. facit lex si tamen. ff. de testa. tutel. Modo cum in alijs locis vbi bona sunt sita aliter sit prouisum de diuisione bonorum defuncti: ergo non erit ista consuetudo ad illa bona extendenda. ¶ Ad quartũ de interdicto facto respondet dupliciter. Primo q̃ illud interdictum sit de iure communi. Et ideo sicut ius cõmune extendit suum vigorem vbiq; vt dicit Bald. in l. cunctos populos. circa antepenul. colum. versicu. viso an forensis. nos loquimur in dispositione statuti vel consuetudinis localis que non debet extendi extra territorium. Vel secundo scd̃m Bar. in dic. l. cunctos populos. q. vj. vbi dicit q̃ illa interdictio bonorum est fauorabilis ne bona eius pereant. Et ideo extendit effectum suum vbicunq; sint bona. argu. l. iulian⁹. ff. de curato. furio. Sed hoc statutũ vel hec ꝯsuetudo sic fauẽs priogenitis i dãnũ reliquor⁹ fratrũ est odiosa: & sic nõ extendenda. argu. l. ex ea. iũcta glo. ff. de postulã. & de hoc dictũ ẽ supra. & hoc maxie: quia ois recessus a iure cõmuni est odiosus. ¶ Ad quitũ & vltimũ quãdo dicitur statutum vel cõsuetudo loci originis firmatur auctoritate iuris ciuilis respondet verum quãtum ad locum: extra autem locũ non: quia aliquid firmari auctoritate iuris ciuilis nihil aliud est q̃ q̃ possit fieri scd̃m ius ciuile: sed nõ scd̃m ius ciuile vna ciuitas põt condere statutum vel consuetudinem introducere in alieno territorio: & ad hoc dico optime probari in capitulo illa. xij. distinc. Per quem tex. Cardi. Alex. & Cardi. de Zabarel. i de. dignũ de celebra. missa. dicũt: q̃ Cathellani licet in suis ptib⁹ legitime possint carnes comedere certis dieb⁹: existẽtes tñ Tholose & alibi nõ. Ita etiã nota. p Panor. in. c. cõsilium. extra de obserua. ieiunio. in fine. Feli. in. c. quod clericis de for. compe. & ad hoc accedat quod dicit Christophorus Porcus de priuilegio Ambrosiano cõcesso Mediolanensibus q̃ possint comedere carnes vsq; ad primam dominicã quadragesime: non detur Mediolanensibus existẽtibus in studio Papiẽsi aut alijs locis: quia in dubio priuilegiũ illud est locale: & extra locum non extenditur. Hãc determinationem notabilem Christophori Porci vide instit. de iur. natura. gen. & ciuili. §. sed qd̃ principi placuit. alias est. §. resp̃sa prudentũ quem citat Roch. de Curte in repetitio. c. fina. de consuetu. questione. xv. colum. ij. licet tamẽ ipse Rochus videatur potius velle esse priuilegium personale & q̃ vbiq; possint Mediolanẽses vti: quẽ vide. Et pro hoc adduco Philippũ Franc. in. c. j. de cõstitu. in. vj colũ. v. ad finem. vbi dicit post Bal. q̃ cõsuetudines locales quo ad ipsum locum dicuntur ius commune: quia iure cõmuni ꝯfirmãtur. Põdera quo ad ipsum locum: quasi innuat q̃ secus est in alijs quo ad alia confirmanda. ¶ Nec obstat q̃ hereditas non cõcernit locum sed est successio in vniuersum ius. l. hereditas. ff. de regu. iuris. Et ita videtur q̃ quãtum ad ipsam personam dicantur affecte res etiam in quolibet alio loco particulari respondet scd̃m Alex. q̃ verum est q̃ hereditas ipsa tanq̃ quid incorporale. l. j. ff. de rerum diuisione non concernit locũ: sed per hoc nõ sequitur quin propter diuersitatẽ patrimoniorum diuersimode inter heredes scd̃m consuetudinum diuersitatem fieri debeat diuisio argu. l. si arrogator. & ibi glo. ff. de adoptio. vult dicere q̃ hereditas aliquãdo sumitur pro quodam iure intellectuali quod appellatur successio in vniuersum ius: & rep̃sentat defũctum. l. hereditas. ff. de acquirẽ. rerum dominio. l. mortuo. ff. de fideiusso. & illud ius loco non claditur: & sic procedat tex. in. l. nihil aliud. ff. de verbo. signifi. Aliquãdo sumitur hereditas pro bonis ipsius defuncti: prout tenet glo. in. l. j. §. primo. ff. de rerum diuisio. & l. iij. §. hereditas. ff. de bono. possessio. De hac differentia vide Frãciscum de Ramponibus in quodam ꝯsi. quod ponitur inter cõsi. Calderini. & est. xxxiiij. subtitu. de testa. ¶ Itẽ dici potest q̃ esto q̃ hereditate adita in vniuerso bn̄ afficiãtur oẽs res defuncti vbicunq; sint site hoc tn̄ scd̃m naturam loci vbi situãtur intelligi debet. Et per hec clara est cõis resolutio sublatis fũdamẽtis ptis cõtrarie. Et ita ergo adhereas resolutioni cõmuni Pro qua vide Ioan. de Imo. in. c. cum olim. de cleri. coniuga. vbi dicit q̃ filius sacerdotis licet

Nota singulare priuilegium Mediolanensium.

Verbũ hereditas dupliciter accipitur.

De Interdicto bonorum.

Qualiter statuta localia firmãtur iuris cõis auctoritate.

De filio sacerdotis greci.

apud grecos censeretur legitimus & succederet patri: tamen si talis filius veniret ad Italiam non legitimus sed illegitimus censeretur. Et ideo si esset primogenitus in Grecia cuiusdam sacerdotis habentis bona in Italia ratione illi⁹ primogeniture non succederet in bonis Italicis: quia consuetudo illius prouincie non tralatitur ad aliam puinciam siue ad bona in Italica prouincia sita. Adde etiam Do. Iason. in repeti. l. reconiuncti. ff. de lega. iij. colñ. xlix. vbi dicit per hec q̄ quādo esset statutum in vna ciuitate q̄ existentibus masculis filie femine non succedant & testator haberet bona in alijs territorijs in quibus esset ius diuersum bona existentia in alieno territorio non accrescerēt filijs masculis ymo filie p̄terite in testamento patris pro earum rata succederent ab intestato vt nō extendatur cōsuetudo de loco ad locum scdm Bar. & Bal. ibi supra. & Bal. in. l. ij. vlti. colñ. C. que sit longa consuetudo & consi. cxxxj. in secūdo volumine. Paulus de Cast. consi. ccxxiiij. & Alex. consi. xvj. in primo volumine. de hac questione vide latius q̄ alibi per Albertum bonū tex. i tracta. de statu. femi. & cognato. lineā a successione excluden. viij. articu. principa. questione. xxiij. Adde etiam nouissime Rochū de Curte in repetitione. c. fina. de consuetu. in xv. questione principali in. ij. col. vbi conclusionem illam q̄ statutum vel consuetudo non ligat subditos extra territorium: ampliat procedere etiam respectu bonorum alibi existētium q̄ in loco cōsuetudinis: quia licet sint bona subditorum: ad ea tamen non extenditur consuetudo. argu. l. pupillo. ff. de tuto. & curato. da. ab his. & certe ibi satis & nimis iudicio meo exiliter transit super hoc arduo p̄ncto & notabili vt videas: & per hec erit satis ample expedita hec questio notabilis & magni ponderis.

¶ Questio Octaua.

¶ Vtrum consuetudo iuris primogenite vnius territorij extendatur in bonis mobilibus extra illud territorium existentibus.

QVnc querit quid de mobilibus. puta Parisiensis habet bona mobilia hic & in territorio Turonē. Ponamus q̄ primogenitus (vt etiā est) scdm consuetudinem Parisiensem non habeat aliquam prerogatiuam in bonis mobilibus. Scdm autem Turonēsem habeat puta duas partes vt etiam illa cōsuetudine cauetur. vt supra deduximus.

¶ Queritur vtrum primogenitus patrisfamilias habitantis in hac vrbe habebit equale ius primogeniture in bonis existentibus in territorio Turoneñ. & hic. Bal. in. c. i. de pace iuramēto firmanda col. iij. in ver. publicētur versicu. item nota. dicit q̄ bona mobilia censentur esse de territorio vbi reperiuntur. quia populo seu fisco illius loci confiscātur per illum tex. quem ad hoc reputat singularem. Sed contrarium videtur velle Bal. in. l. mercatores. C. de cōmerciis & mercatoribus: vbi per illum tex. colligit q̄ imperator confiscat bona mobilia subditorum existentium extra territorium: rationem assignans: quia mobilia concernunt personam immobilia autem territorium vbi sunt sita. De hac questione vide Salicetum in. l. prima. colñ. sexto. C. de summa trinitate vbi distinguit. Aut bona illa mobilia non sunt perpetuo destinata ad illū locum: sed tm̄modo causa mercantiarum & tunc in illis diuidendis seruabimus statutū Parisiēse: quia eiusdē cēsent̄ nature cuius sunt bona exñtia i hac vrbe Parisiensi. l. ex facto. ff. de heredi. instituen. §. rerum autem. & de lega. iij. l. vxorem. §. legauerat. & l. si fundus cum similibus. Aut erant ibi perpetuo destinata seu māsura tunc censentur de bonis illi⁹ territorij Turoneñ. & diuidantur scdm statuta illius loci. Et certe credo q̄ sit mera veritas in paucis verbis. Adde ad hec tex. nota. i. l. si titius. ff. de seruis expectandis. vbi dicitur q̄ nō dicitur morari in loco qui in motu est. pro quo etiā facit tex. in. l. si chorus. ff. de lega. j. per q̄ iura & similia Albericus in dic. l. si titius. dicit sepe se allegasse ad defensionem cōmunitatum stante statuto q̄ non deberent pati bannitos morari in suis ciuitatibus sub magna pena. Si banniti trāsitum facerent per ciuitates illas nō inciderent predicte ciuitates in penam statuti. Ideo dicit idem Albericus in dic. l. si fund⁹. ff. de lega. iij. q̄ appellatione eorum que sunt in fundo non continentur que ibi posita sunt ad tēpus nec pecunia ibi posita gratia fenerādi: & hoc quia non sunt ibi gratia perpetui vsus.

Resolutio

Non dicit i loco morari qui in motu est.

Questio.

¶ Hinc Bal. in dic. l. ex facto circa finem. ff. de heredi. instituen. querit q̄ si quis legat vestes suas quas habet in domo vtrum veniant he que sunt extra domum site tamen erant destinate ad vsum vxoris cui legabātur. Et hāc dicit questionem disputatam fuisse & tandē determinatum q̄ licet tales vestes fuissent extra domum tamen videntur esse in domo propter destinationem testatoris & finale eius propositum. Similiter in proposito si esset consuetudo vt supra diximus: si paterfamilias cōmorās

in ciuitate Parisien. haberet mobilia in ciuitate Turonen. non vt ibi perpetuo essent ex quo sunt destinata talia mobilia vt redeãt ad domũ ipsi⁹ patrisfamilias regulabunt illa bona scdm cõsuetudinẽ Parisien. & nõ scdm cõsuetudinẽ Turonen. si ageret de successiõe in illis bonis.

Questio. ¶Hec etiã faciũt ad q̃stionẽ motã p Bal. i dic. l. ex facto ad finem de scholari infirmo in aliqua vniuersitate & legante bona sua que ibi habet vtrũ videatur legasse libros suos. Et dicit Bald. q̃ videtur dicendum q̃ non: quia nõ ibi libros habet: vt ibi perpetuo remaneant: sed animo deportandi ad domum. Et subiungit q̃ doctores tenent q̃ res quibus quis vtitur in vno loco: & propter eum vsum eas habet: non cẽsentur eiusdem loci. per. l. debitor de pignoribus. ff. vbi dicit per illum tex. ipsemet Bal. q̃ si papa excõmunicaret omnes commorantes Perusi j non intelligeretur de aduenis recessuris. ¶Vide etiã Albericum de Rosate in dicta. l. ex facto. colum. secunda. versicu. expeditis cõtrarijs. vbi dicit q̃ si testator legat alicui omnia que habet in tali villa videntur ea sola esse legata que sunt ibi perpetuo & ad perpetuũ vsũ non ad tempus. Vide Alexan. de Imo. consi. vij. in tertio libro. Adde nouissime Albertum Brunum in suo tracta. de statutis. & feminas & cognatorum lineam a successione excludentibus articu. octauo. q. xxiij. in fine. versicu. vbi dicit predicta conclusio illa de qua in precedẽti questione diximus: q̃ bona existentia extra territorium certe consuetudinis non ligantur illa consuetudine: limitatur nisi illa bona essẽt extra territorium ad tempus tm̃odo mansura: quia cẽsentur esse eiusdem qualitatis cuius sunt bona extra territorium consuetudinis illi⁹ existentia: propterea quia licet sint extra, illud territorium sunt tũ ad illud destinata. per tex. in dic. l. ex facto. & l. j. & ij. C. de verbo. significa. cum aliquib⁹ allegatis per eum. Et per hoc satis erit firmata resolutio supradicta Saliceti. ¶Et per hanc conclusionẽ debemus dictum Petri de Ancha. restringere. de quo in consilio xxxvij. quod citauimus in precedenti questione. vbi dicit q̃ consuetudo Parisiensis q̃ vxor lucretur partem mediã mobilium si sit superstes viro non debet intelligi in bonis existentibus extra territorium Parisiense. hoc dictũ ergo erit sane intelligendum scdm hãc distinctionem Saliceti vt distingamus inter bona destinata ad territoriũ parisiẽse vel an extra territorium perpetuo sint ibi mansura. & hec etiã faciunt ad declarationẽ cõsuetudinis Parisiensis que vult vt inter nobiles superstes consequatur omnia mobilia si nulli sint liberi: si autem sint liberi mediam partem habeat. vt articulo cxxxj. ipsius consuetudinis Parisiensis.

¶Questio Nona.

¶Vtrum consuetudo iuris primogeniture vnius territorij extendatur ad iura & actiones alterius territorij.

Deinde queritur quid de iuribus & actionib⁹: quia actio seu nomen debitoris species est media inter mobilia & immobilia. l. quã tuberonis. §. penultimo. ff. de pecu. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. Et ideo dicit Lappus consilio. cccvj. de quo statim dicetur in fine: q̃ si consuetudo de bonis mobilibus & immobilibus disponat: de istis actionibus/iuribus/& nominibus disponere non videtur. & maxime in istis consuetudinibus que exorbitant a iure communi: & ideo in suis terminis sunt tenende & non extendẽde ad nomina & actiones. Et sic dicit non obstat quod nota. C. si aduersus transactionem. l. prima. & in auctentico de rebus alienis §. vlti. & l. mouẽtium. ff. de verbo. signifi. Adde Bal. in. l. prima. ff. de sta. homi. in secunda lectura. Adde duo consi. Oldra. vnum. clxiij. vbi consuluit q̃ legata castro non veniunt nomina debitorum per. l. vxorem. §. legauerat. ff. de lega. tertio. & expressius in. l. Gaius in principio. ff. de lega. secundo. & expressissime in. l. si mihi menia. ff. de lega. tertio. Nec dicit ipse in instrumentis proprie cadit distinctio perpetuitatis ad modum thesauri: que fit in. l. si chorus. ff. de lega. tertio. quia thesaurus in pecunia cõsistit non in instrumentis. l. nõnunq̃ §. thesaurus. ff. de acqui. rerum dominio. Aliud est cõsilium. ccxix. vbi consuluit Oldra. q̃ si dominus Rex Francie dimisit pauperibus omnia mobilia sua non veniunt emende aut pene incurse: sed transeunt in successorẽ in regno: & cõcludit ibi q̃ nec sunt quid imobile, sed vnũ secundum genus quod neutri extremorum cedit secundũ. l. si ita quis. ff. de verborum significatione. & illud consilium est multum notãdum pro nominibus debitorum. Vide Cardinalem de Zabarel. in cle. prima. de reb⁹ eccle sia. noi. alienan colum. tertia. versicu. decimo quero. vbi dicit q̃ si statuto caueatur q̃ homicide bona mobilia & immobilia confiscantur

Iura & actiones distingũtur a bonis mobilibus & imobilib⁹.

Nota pro emendis.

non tenebuntur nomina. Adde quod vult Bal. Ange. & Imo. in. l. si cõstante. §. fi. in fi. ff. solu. matrimo. vbi dicit q̃ publicatis bonis simpl'r sunt publicate actiones per illum textum. & l. si maritus eodem titulo. secus si fuit prolatum cum additionibus mobilium & immobilium. vt. l. vxorem. §. si concubine. ff. de lega. tertio. cum alijs allega. per eum. & ita dicit tenere Guillermum de Suza. & nota. in specula. sub titulo de fruct. & interesse. ad quod vide Ludo. Roma. consilio septuagesimotertio. & xciij. Et ita ergo licet appellatione bonorũ mobilium vel immobilium non veniant nomina debitorum siue actiones: tamen appellatione simpliciter bonorum veniũt nomina & actiones. ¶ Adde Barto. in. l. quintus. §. argento. ff. de auro & argento. vbi querit vtrum obligans bona omnia videatur obligare iura & actiões. & refert glo. dicentem q̃ non: scdm quosdam in. l. heredem. ff. de here. actio. & Specula. in titu. de fruc. & interesse. §. primo. versic. secundo quero. ¶ Sed dicit Bar. q̃ in contrariũ est veritas: quia cum dico omnia bona mea intelligitur etiam de actio. vt. l. nã q̃. §. fina. cum. l. sequenti. ff. ad trebelleia. & l. legata. §. primo. eo. titu. & l. mouentium. ff. de verbo. significa. Et ita firmat glo. in dicta. l. heredem. & per eadem iura tenet q̃ donans omnes res suas videt actiones dare contra Dy. in. l. nominis. ff. de verbo. signifi. & Guiller. in. l. prima. ff. sta. homi. & dicit q̃ predicti docto. tenent contra casum dic. l. nam quod. §. fina. Vide etiam Bald. in vtraq; lectura in eadẽ. l. prima. & Bar. in. l. vxori mee. vbi expresse notat per illum tex. q̃ quãdo quis legat omnia bona sua veniunt nomina debitorum. Vide Bal. consi. ccij. in primo volumine. Adde etiã Bald. in. l. j. C. de vsufruc. ad princi. vbi dicit q̃ legato vsufructu bonorum veniũt nomia debitorũ. & hoc siue dicatur lego vsum fructum bonorum meorum: siue dicatur lego vsumfructum bonorũ sine vlla adiectione: siue dicat lego vsumfructum rerum ad me pertinentium. Et ita tenet ibi Salicetus. sed And. Barba. in additio. ad Bald. ibidem dicit se aliter cõsuluisse per tex. quem dicit singularem in. l. fina. ff. quorũ bono. vbi probatur q̃ verbũ bonorum significat possessorem: sed nomina debitorum non possidentur: ergo &c. Sed miror de Barba. quia tex. ille videtur velle potius cõtrarium: quia distinguit bona corporalia ab incorporalibus. Item etiam hoc est de directo cõtra textum in. l. princeps. & l. bonorum. ff. de verborum significatione. Et ideo tene cũ Bar. vbi supra. q̃ appellatiõe bonorum simpliciter

Appellatione bonorum veniũt actiones.

cotinentur nomina & actiones.

¶ His pro euidentia huius questionis presuppositis queritur vtrum nomina debitorum patrisfamilias decedentis regulabuntur secundũ consuetudinem vbi defunctus est mortuus & habitabat: vel secundum consuetudinem vbi morantur debitores presuppositio discrimine inter consuetudines circa ius primogeniture in istis nominibus & actionibus. Questio.

¶ Salicetus in dicta. l. prima. columna octaua dicit q̃ siue competat actio ad mobilia siue ad immobilia indubio statutum originis seruandum est: quia actiones & nomina cum extero contracta nõ sunt bona extra territorium sita cum non occupent locum sed sunt iura persone coherentia eius ossibus affixa. l. secunda. ff. pro socio. & in concernentibus personam potior est locus originis. l. libertis. §. prescriptio. ff. ad municipales. Tum quia censentur esse extra territorium vbi est persona: licet non sint in loco. l. gaius. in principio. cum concordantijs ibi positis. ff. de lega. secũdo. licet quãtum ad onus administrationis & curam & sollicitudinem quandoq; censeantur ex patrimonio loci celebrati contractus vel vbi est fienda exactio. ff. de administratio. tuto. l. Titium & Meuium. §. tutoris. & l. quero. ff. de solutio. Ecce quid dicit Salicetus in hoc puncto. Salicetus.

¶ Cynus in. l. cum constet. C. que res pigno. obliga. possunt. l. illam inducit ad questionem hanc satis congruam proposito. Pone dicit q̃ episcopus Bononiensis habet de consuetudine q̃ ipse debeat habere omnia bona clericorum intestatorum que habent Bononie tempore mortis. Modo quidam clericus scholaris decedit ibi intestatus qui habet instrumentum Bononie in quo est sibi obligatus quidam Florentinus vel alius qui est in alijs partibus. Nunquid episcopus habebit istud instrumentum? Et arguit q̃ sic per illum textum: quia qui obligat instrumentum videtur & obligare res in instrumento contentas: vt ibi determinatur in concordantijs ibi allegatis per eũ. In contrarium q̃ episcopus virtute talis consuetudinis non possit illud debitum consequi arguit per textum in. l. Gaius Seius in principio. ff. de lega. secundo. & per ea que notantur in. l. seruum filij. §. eum qui in glo. in versic. aliquando. ff. de lega. primo. Subiungit q̃ hanc partem negatiuam tenuit Petrus argumẽ. dic. l. Gaius. & nihil alid certitudinaliter resoluit. Cynus.

¶ Reperio etiam Lappum in consilio tricentesimo sexto. quod interseritur cum allegatio. lxxx. columna secunda in fi. dicit q̃ videtur vt Lappus.

nomina debitorum non debeant dici localia: sed sunt vbiq; locorum. l. si fideiussor. §. contractu. ff. de iudi. Iura enim que sunt incorporalia vbiq; videtur esse. l. finali. C. de prescrip. longi tempo. Tamen contrarium concludit: quia immo nomina debitorum ad eum locū pertinent vbi exactio de iure & facto fieri potest: vt si ibi est collata solutio & ibi reperiatur debitor. l. ex facto. §. rerum. ff. de heredi. insti. & dicta. l. quero. ff. de solutio. Non obstat q̄ nomina non sunt in loco verum est circunscriptiue: sed per effectum exactionis sunt in loco ergo debitum mercatorum Florentinorum in Italia contractum soluēdum in Italia annumeratur bonis Italicis: contractum vero & soluendum in Anglia connumeraretur patrimonio Anglicano. sūt verba forma. Lapi vbi supra. ¶ Reperio deinde Alexan. consi. xxxj. in primo volumine: vbi facit questionem satis cōformem nostre. Questio est. Quedam mulier que habitauit in aliquo loco certo per spatium duodecim annorum & vltra: ibi decessit ab intestato sine heredibus: ideo domin⁹ dictus loci habens ibi regalia iura vendicabat omnem successionem mobilium & immobilium ibi existentium. Et cum hoc erat ibi quidam debitor defuncte qui habitabat in alio loco vbi etiam erat alius dominus habens regalia: querebatur vtrum istud debitum esset dandum illi domino in cuius territorio habitabat iste debitor vel alteri. Et primo arguit q̄ non dño loci in quo mulier diu habitauit per decisio. Petri & Bald. in l. ex facto proponebatur. ff. de heredi. instituen. vbi concludunt q̄ si aliquis habeat bona in diuersis territorijs: quorum quodlibet habet diuersam bursam fiscalem & distinctam: & delictum commiserit taliter propter quod omnia bona sua vbicunq; sita publicentur vnusquisq; fiscus occupat bona sui territorij: quia tūc habet loco heredis. l. tutoris. C. ad. l. iuliā. de vi publi. & l. j. C. de bonis queliber. l. nō intelligitur. §. cum ex causa. ff. de iure fisci. l. recusare. §. si fisco. ff. ad trebellei anum. Et sic quilibet fiscus aget contra debitores sui territorij sicut de duobus tutoribus dicitur: quorum est administratio diuersa per certa territoria: quia vnus non se impediet de eo quod concernit territorum alterius. l. inter tutores. ff. de administra. tuto. l. quero. ff. de solutionibus. Et ita fisci isti habebuntur tanq̄ diuersi heredes. l. si certarum. §. primo. ff. de testa. cum alijs allegatis per eum. Tamen non sunt coheredes nec inter eos habet locum ius accrescendi per. l. quotiens. & ibi Barto. ff. de noua. cum allegatis per eum faciunt que diximus supra. ¶ Secundo mouetur: quia de nominibus debitorū existentium in aliquo territorio iudicandum est vt de bonis alibi situatis. per textū in. l. tuto. §. heredes. ff. de administratio. tuto. ¶ Tertio mouetur. fiscus territorij in quo habitauit non habet hoc ius regale nisi ex priuilegio: quia de iure sola camera imperialis habet istud ius. l. prima. C. de bonis vacanti. libro primo. cum pluribus allegatis per eum. ergo cum ex priuilegio habeat non extendetur ad ea que sunt extra territorium suum: iuxta ea que notata sunt supra argumen. l. prime. C. de summa trinitate. ¶ Sed contrarium tenet ibi Alexan. dicens esse probabiliorem sententiam. Primo per auctoritatem Baldi in. l. mercatores. C. de commertijs & mercatoribus. vbi dicit per illum textum q̄ imperator confiscat bona mobilia subditorum existētia extra territorium suum: & non immobilia. Ratio assignatur: quia mobilia concernūt personam illius cuius sunt: immobilia vero concernunt territorium. Et ita aliud in bonis mobilibus & aliud in bonis immobilib⁹. Sed actio siue nomen competens ad rem immobilem equiparatur rei mobili & non immobili. glos. in auctentico de non alie. §. primo. in versiculo connumeranda. vbi dicit Angelus q̄ licet actio siue nomen debitoris sit species distincta inter mobilia & immobilia. vt. l. quam tuberonis. §. penultimo supra allega. Tamen si queritur de effectu ipsius actionis tunc illa iudicatur mobilis si datur ad mobile: alias si ad immobile reputaretur res immobilis. glo. in. l. prima. & ibi Bartolus. C. si aduersus transactio. cum alijs allegatis per ipsum Alexandrum. Et ita ergo dominus habitationis debet succedere in nominibus debitorum etiam existentium extra territorium cum de rebus territorij censeantur: & maxime quando ibi fuit cōtractus celebratus: quia si actio coheret territorio multo fortius coheret illi in quo fuit contractus celebratus per textum in. l. Titium & Meuium. §. tutores de administra. tuto. ff. ¶ Secundo mouetur: quia actio non circūscribitur loco. l. gaius ff. de lega. secundo. cum similibus. Et ideo dicit Baldus in. l. prima. ff. de sta. homi. q̄ si dono tibi omnia que habeo Perusij actiones personales non veniunt. Si ergo nomen debitoris non coheret territorio loci debitoris nihil obstat domino loci defuncti qui succedit in vniuersam hereditatem defuncti quo-

Questio.

Fiscus deficiēte here habet loco heredis.

Sola camera imperialis habet regalia.

Actio censenda est mobilis vl imobilis scām rem q̄ qua datur.

Actio non circūscribitur loco.

minus habeat cum etiam in iuribus incorporalibus succedatur.l. heres omne.ff. de acquirenda hereditate cū aliis ibi allegatis. ¶Tertio & vltimo mouetur:quia actiones ita adherent

Actiones adherent ossib⁹ creditoris.

ossibus creditoris q̄ ab eius persona euelli nō possunt.l. quis ergo casus.ff. de peculio.l. j. & ibi nota.ff. pro socio. Et ita concludit Alex. q̄ ad ipsum fiscum loci habitationis spectat exactio huius nominis etiam debitoris existētis in alio territorio. Et ad allegata vnam tm̄ facit responsionem q̄ hec procederēt quando iste defunctus habebat diuersa patrimonia in diuersis locis & ita in alio loco habebat nedum nomen debitoris sed etiam immobilia:quo casu censetur vterq; fiscus heres.l.tutoris.C. ad.l. iuliam.de vi. publi. Et ideo hoc casu in diuersos trāseunt actiones actiue & passiue : quia diuidi debent sicut fit inter heredes.l. pro hereditarijs.C.de heredi.vel actio.vendita. cū vulga. Et dicit q̄ Guillerm⁹ de Cungno ita respōdet ad.l.hinc queritur .§. potest. ff. de penis. & dic.l.si certarū . Et ita ergo videtur velle Alex. q̄ ista nomina debitorum alterius loci censeri debeāt eiusdem nature cuius sunt alie res que sunt in loco in quo defunctus obijt. Et sic primogenit⁹ i diuisiōe noia etiā exñtia extra territorium q̄ vbi defunctus habitabat habebit prerogatiuam scdm consuetudinem illius loci non loci vbi est debitor. Ex predictis vide Salicetum & Alexandrum in opinione conformes. Lappum autem dissentiētem. Amplectere quam partem volueris. Credo pro nunc q̄ opinio Saliceti & Alex. sit verior:& q̄ seruaretur in practica. Et ad confirmationem accedat quod dicit Bald. in.c. primo de constitu. extra. colum. penul. vbi querit vtrum princeps mūdi possit dotare filias spurias: & arguit q̄ non quia legibus viuere debet.l. princeps.ff. de leg.

Dictus facetum.

In contrarium facit quia sufficit pro ratione voluntas in principe.l. prima. ff. de constitu. prin. & ideo vt refert dixit imperatori quedā mulier cuius amplexus imperator dicebat illicitos date si lubet licet : ex quo infert q̄ si dñs Barnabas habuisset in Mediolano plenitudinē potestatis potuisset donare amasijs suis bona exñtia in territorio Mediolanēsiū vel nomina debitorū Mediolanēsiū:quia iura ibi videntur possideri vbi est domiciliū vel vbi reus sortitur forū: quapropter etiam seipsum obligare potuit.l. fideicōmissum .§. tractatum.l. quero.ff. de solu.l. prima.C. vbi fideicōmissum peti potest.sunt verba Bald. Facit qd̄ nota. dicit Panor. in capitulo ex insinuatione de iurepatrona. q̄ si primogenitus succedat in hereditate prout est de consuetudine Anglie succedet ipse primogenitus in iurepatronatus indistincte. Et adde qd̄ idē tenuit Sozinus cōsi. xxxvi. in primo volumine columna quarta in fine & sequenti. post Salicetum vbi supra. vbi concludit q̄ dos instrumētarie debita censetur nomen & actio. ita q̄ reputatur de bonis existentibus in loco vbi morabatur illa cui debebatur. facit quod voluit Flo. in.l. proculus versicu. Itē videt hec lex fame.ff. de vsufruc. vbi dicit q̄ appellatione pecunie veniunt nomina debitorum. Vel dicamus scdm supradictum in predicto suo tractatu q̄ nomina debitorum debēt censeri scdm ea pro quibus dantur : quia si ad mobilia sortiantur naturam mobilium si ad immobilia naturam immobilium : per hoc sequitur in annuis redditibus quid dicendum sit : colligitur scdm Baldum in. l. iubemus. la grande in principio per illū textum.C. de sacro sanc. ecclesia. cum alijs allegatis per eum : quia annui redditus inter immobilia computantur cle. extui.§. cunq; annui redditus de verborum significatione in clementinis.

Appellatiōe pecunie veniunt nomina debitorum.

¶Questio Decima.

¶Vtrū cōsuetudo iuris primogeniture vnius territorij extendatur ad forenses.

QVeritur vlterius supposita consuetudine q̄ primogenitus in totum vel in bonam partem hereditatis paterne succedat: an filius primogenitus forēsis ibi decedentis gaudebit hac prerogatiua.

Pro parte negatiua.

¶Et primo videtur dicendum q̄ non:quia preceptum imperatoris non ligat nisi subditos .l. prima.C. de summa trinitate.ergo nec statutum. Et pro hoc facit glo. notabi. in capitulo que contra. octaua distinctione. vbi habetur q̄ forenses & peregrini non ligantur consuetudinibus loci vbi viuunt sed soli perpetuo habitātes. Et ideo dicit ibi Archidiacon⁹ post Albertum papiensem & Ioānem Balduinum q̄ doctor inter scholares forenses non iudicabit secundum consuetudinem ciuitatis: sed secūdū iura cōmunia. facit quod in simili dicit glo. i. l. j.

C.de summa trinitate. q; si Bononien. conueniatur Mantue non debet iudicari scdm statuta Mantue quibus non subest. & ibi idem dicit in scholaribus bonus patet Odefredus. & ad hoc vide Feli. in. c. quod clericis de foro cõpe.

Pro parte affirmatiua.

¶In contrarium facit: quia quelibet tenetur viuere secundũ consuetudinem illorum inter quos conuersatur. c. illa. xij. distinct. Ibi Cardina. Alexan. adducit illud vulgatum. Cum fueris Rome Romano viuito more. fa. tex. in cle. dignum de celebra. missa. & ibi no. Cardina. de Zarabel. & Ioan. de Imo. q; vnusquisq; debet se coaptare moribus eorum cum quibus conuersatur. Et hoc inducunt ad eos qui vadunt Cathaloniam: nam non peccant ibi comedendo carnes. Et idem de Papiensibus & alijs qui comedẽt carnes mediolani vsq; ad primã dominicam quadragesime. de quo per Christophorũ porcum insti. de iure natura. gen. & ciuili in §. respõsa prudẽtum. alias in §. sed quod principi placuit. de hoc aliquid supra vidimus.

Petrus de bella pertica.

¶Hanc questionẽ tangit Petrus de bella pertica gallorum iurisconsultorum princeps in dicta. l. j. C. de summa trinitate. & eum suo more fideliter ibidem refert Cy. colum. iij. qui arguit in partes. & deinde distinguit post Petrum ponens amplam distinctionem comprehendentẽ materiã delictorũ & ꝓtractuũ quẽ p te videas.

Albericꝰ.

¶Albericus de rosate ibidem tangit col. vij. in fine. Et refert aliquos simpliciter dicentes q; sic. Sed dicit ipse. in contrarium facit illa. l. prima. C. de summa trinitate. & l. debitor. in fine. de pigno. ff. & nihil aliud dicit. Sed vide latius eundem Albericum in prima parte statutorũ questione. xlvi. & secunda parte questione. ix.

Bartolus.

¶Hanc etiam questionem tangit Barto. in. l. cũctos pp̃los. vbi distiguit dicẽs q; si verba cõsuetudinis diriguntur in personam non habebit locum consuetudo in bonis istius forensis: sed succedunt filij equaliter. Ratio: quia vbi statutum loquitur personam habilitãdo vel inhabilitando non ligat forensem. l. j. in fine. ff. de tuto. & curato. da. ab his. Secus autem si loquatur consuetudo per verba que in rem diriguntur: tunc ligaretur forensis quo ad bona: quia statutum potest bona ligare. l. rescriptũ. §. fina. ff. de muneri. & honori. l. an in totum. C. de edificijs priuatis. no. in capitulo fina. de cõsuetudine. Et ita in simili distiguit in. l. aut qui aliter. §. finali. ff. quod vi aut clam.

Baldus.

¶Baldus autem (licet sub latioribus & diffusioribus verbis) idem videtur tenere in dicta. l. cunctos populos. colum. octaua. nona. & decima. presertim ibi vlterius quero vbi concludit q; statutum non potest habilitare personas nõ sibi subditas: nec circa personam aliquid disponere: dicens q; l. prima. C. de emancipa. libero. non obstat. quia ibi potius statutum disponit circa modum forme q̃ circa ius persone. vel aliter dicit q; quedam est habilitatio in qua cooperatur consensus vt est prorogatio iurisdictionis & tũc potest: & sic procedat illa. l. prima. quedam est habilitatio que non potest procedere per consensum hominis: & tunc secus. & de hac habilitatiõe loquitur in ꝓposito.

Salicetus.

¶Salicetus in eadem. l. prima. colum. quarta & quinta tangit de hac questione signanter ibi: quia proxime dicta loquuntur: vbi distinguit post relatam opinionem Barto. Aut statutum est permissiuum aut prohibitiuum. Si permissiuum. Aut eius quod iure communi conceditur: & tunc non est dubium: quia si non valet iure speciali valebit saltem iure cõmuni. Aut est permissiuum prohibiti a iure communi vt q; filiusfamilias testetur vel incapax instituj possit: & tunc talis forensis agens virtute statuti nihil agit propter rationes ibi per eum assignatas. Aut est prohibitiuum eiꝰ quod est permissiuum iure communi: & tunc aut respicit rem aut personam. vt distinguit Bar. & Bald. Q̃ respicit personam. Aut statutum cõtinet rem odiosam aut fauorabilẽ. puta ne vir possit legare vxori sue vltra certam quantitatem: quod inductum fuit ne mutuo amore se spolient. ff. de donatio. inter virum & vxorem in principio. & tunc forenses astringuntur. Aut statutum continet rem odiosam: & non porrigitur extra territoriũ. l. ex ea. ff. de postulando. Ex quo infert si statuto caueatur q; femine nõ succedant cum masculis: tale statutum forenses non ligaret: & hec distinctio fuit Barto. & Bald. prius ibidem sub longe amplioribus & diffusioribus verbis.

Ioan. de Imola.

¶Vide de hac questione in indiuiduo Ioannẽ de Imola in capitulo cum olim. de cleri. coniuga. in fine. vbi dicit. Est consuetudo in aliquibus partibus q; primogenitus succedat in totum an trahatur ad forensem existẽtem in loco. Et concludit q; si cõsuetudo vel statutũ habeat q; res morientis deueniant ad primogenitum: tunc si ibi forensis moriatur relictis rebus aliquibus & filijs habebit locum in talibus rebus: quia statutum dirigitur ad res que sunt subiecte statuenti: secus si diceret primogenitus succedat: quia tunc non comprehenditur forensis: quia non est subiectus statuenti. Et ita redit ad distinctionem Barto. & Baldi supra relatam.

Iason de Mayno.

¶Dominus Iason de Mayno in lectura dic. l. j. col. ix. & in repetitiõe eiusdẽ. l. col. xxj. versi. secundũ dubium est. Refert in hoc puncto diuersitatem opinionũ. & dicit q̃ Iaco. de Are. in quadam sua disputatio. tenuit q̃ forẽses nõ comprehẽdũtur statutis & cõsuetudinibus locorum. & idem tenet Oldra. consi. ccxlviij. vbi facit mentionem de cõsuetudine ciuitatis Parisieñ. qua habetur q̃ marito premoriente dimidia pars lucri per maritum acquisiti durante matrimonio applicatur vxori superstiti. Et ibi cõcludit q̃ forẽsis existẽs in vrbe Parisieñ. non ligaretur illa consuetudine: quia consuetudo est localis & non ligat nisi subditos. C. que sit longa consuetudo. l. ij. ff. commu. predi. l. venditor §. si constat. & expresse distinc. xij. c. illud. Sed do. Iason ibidem dicit q̃ Barto. Fulgo. & Salice. contrarium tenent: & prosequitur de validitate testamẽti illius loci an sit validũ. de qua questione vide dicta per eum: quia nihil ad propositum. Et ad. l. j. de emãcipa. libero. dicit q̃ licet nullus aduertat tamen nõ probat q̃is per Bar. & cõmuniter docto. ad hoc inducatur q̃ forenses ligantur consuetudine alteri⁹ ciuitatis: quia ibi tex. expressam facit mẽtionẽ de forensibus: nos autẽ loquimur quãdo nulla fit mentio. Sed sustinẽ do Barto. dicit q̃ respõdendum est sic: & fatetur se aliter respondere non posse. q̃ licet tex. faciat mẽtionem de forensibus: hoc nihil est quia non potest in forẽses aliena consuetudo statuere: sed ibi determinatur q̃ in his que sunt voluntarie iurisdictionis ligantur forenses vt est emancipatio: secus in his que sunt iurisdictionis contentiose: puta que in inuitum redduntur. vt. l. ij. & ibi glo. ff. de offi. proconsu. & lega. vt sumus in proposito. Et ad alia fundamenta Barto. respondet. vide per eum. ¶Reperio Panor. in. ca. qd̃ clericis. vj. col. de foro competenti. vbi tenet cum Bar. vbi supra. ex quo formaliter infert q̃ si statuto aut cõsuetudine caueatur q̃ priogenitus succedat in certa parte non ligabitur forensis secus si dicat bona defuncti ad primogenitum pro tali parte deferantur. & ibidem And. Barba. Ita simpliciter trãsit. col. xiiij. & vide eundẽ consi. lxxv. ¶Alexander de Imola hanc questionem tangit in. v. volu. consi. xliiij. vbi concludit in facti contigentia de qua ibi q̃ statutũ Ferrariẽse: nec ligat nec ligare potest forensem inducens expresse ad questionem hanc de primogenito: & ad confirmationem adducit Calde. cõsi. xxxiiij. de testa. & eius dicta refert tãq̃ Calde. tamen vere illud fuit consilium Francisci de Ramponibus: vt patet ex principio & subscriptione illius consilij: vltra istud consiliũ Alex. vbi supra plura scripta doctorum adducit signanter Cy. in. l. j. vltima questione. C. que sit longa consuetudo: vbi tenet q̃ si statutum sit Imole vt null⁹ possit blada extrahere q̃ Bononienses nõ tenebũtur stare illi statuto. Nec obstat. l. si pẽdẽtes. §. si quid cloacarij. ff. de vsufruc. quia ibi non dicitur q̃ esset forensis. Item pro hoc adducit Guidonem de Suza. in questione statutorũ: que incipit/sed pone questionem: & alia questione incipiente/questio talis est Bononiensis conuentus. vbi in vtraq; dicit q̃ forenses non ligantur statutis: quia cum nõ comprehendantur quo ad hoc vt nocere eis possint nec comphendãtur quoad hoc vt prodesse possint argu. l. fi. C. de fructi. & litiũ expen. & l. penul. C. cõmuni diuidũ. & l. in sacris C. de proxi. sacro. scrinio. & iniquũ esset vt haberet emolumẽtum ex statuto ex quo lesionẽ habere non compellitur. argu. l. j. §. pro. ij. in fi. C. de cadu. tollen. pro quo vide Albe. in secũda parte statu. questiõe nona. ¶Adde etiã cõsiliũ Sozi. cclliij. vbi per hanc eandem rationem ita voluit. & ibi in fi. adducit Bartolum in tracta. represaliarum in. v. questione principali. col. j. vbi dicit q̃ forenses qui non ligantur statutis non gaudẽt beneficijs statutoꝝ: vt etiã voluit Paulus de castro in. l. omnes populi. ad fi. ff. de iusti. & iu. vbi dicit se semel respondisse Bononie. vbi erat statutum q̃ villa teneatur de damno dato si ignoratur a quo datum fuit q̃ Forẽsis cui datum erit damnum nõ gauderet beneficio illius statuti. Adde etiam ad predicta Sozi. consi. ccxlj. colum. v. in fi. vbi idem dicit vt supra. & allegat Ange. consi. lxxiij. incipien. in statuto florẽtino & Ro. cõsi. cccxxxiiij. & Paulũ de Castro consi. cccxliij. Hec igitur bene faciant ad confirmationem eorum que dicuntur per Alex. vbi supra. & ideo profecto Alex. ibidẽ colum. v. versic. ex hac ratione recte dicebat q̃ Barto. non somniauit ponendo differẽtiam vbi verba statuti diriguntur in personam vel in rem: immo fortius dicit Alex. vbi supra. q̃ q̃is is de cuius successione agitur non sit forensis tñ hoc satis est vt persone que succedũt sint forenses: qm̃ ad hoc vt sequatur ligamen statuti aut consuetudinis opus est vt vtrunq; extremum sit habile.

¶Nouissime pro ampliori explanatione huius questionis reperio Rochum de Curte in sua repeti. c. fi. de consue. questione. xij. principali mouentem questionem: vbi etiam concludit q̃ cõsuetudo non ligat forenses: rationem assignans: quia vnaqueq; prouincia suo sensu

Abbas panormitanus.

Alexãder de Imola.

abundat.c.certificari de sepultu.& hoc satis late examinat.& tandem colum.v. limitat quãdo consuetudo disponit circa personas :secus autem si disponeret circa res scdm Barto.supra allega.per quam limitationem expresse infert q; si statutum disponat q; bona decedẽtis deferantur ad primogenitum:tunc tale statutum comprehenderet forensem decedẽtem qui ibi haberet bona.& pro hac resolutione cõmuni adducit multos docto. hanc opinionẽ firmantes.& signanter Sozi.in consi.ccxxxj.vbi consuluit q; si statuto aut consuetudine caueatur q; instrumentum habeat executionem paratã non habebit locum in forensi:quia non vtetur priuilegio illius statuti.Nec obstat si dicatur q; modus exequendi concernit processum & ordinem procedendi:& ita q; sint seruanda statuta loci iuxta no.per Bald.etiam in materia executionis in.d.l.j.C. de summa trinita.versi.viso de iure persone.& eundẽ Bald.in.l.j.C. de cõfess.& Bal.etiam in pluribus alijs cõsilijs citat.& pro hoc allegatur tex.in.l.missi opinatores. C.de exacto.tribu.libro.x.Quia respondet Sozi.vbi supra q; in concernentibus processũ vbi datur aliquod beneficium voluntarium non extenditur ad forenses nec forensis potest vti eo scdm Paulũ de Castro consi.ccxliij.vbi formaliter dicit q; quãdo statutum inducit certũ modum ex priuilegio seruãdum in iudicijs forensis non debet eo vti sicut nec subit onera cõmunitatis.ar.l.si vnus.§.si vnus.ff.pro socio & ad hoc adducit Ludo.Roma. consi. ccxxij. alias.ccxxiiij.& Ange.consi.lxviij.alias lxxiij. vbi inter cetera duobus iuribus mouetur:scilicet per.l.j.in fi.ff.de tuto.& curato.datis ab his &. c. ecclesia sancte Marie. de constitu. extra. Aduerte q; consilium Sozi. de quo supra fecimus mẽtionem nouissime repetitur. cõsi.cxx. nec discriminis reperies vnum iota.& adde aliud consilium.ccxcj.ad princi. de quo tamẽ statim faciemus mentionem. ¶Sed redeamꝰ ad dicta Rochi de Curte quẽ supra rettulimus Dicebat ergo Rochus vbi supra q; primogenitus forẽsis gauderet prerogatiua statuti aut consuetudinis quãdo statutum est aut consuetudo est scripta in rem:secus si in personam.ex quo inferebat Petrũ. de Ancha. male dixisse in.c.canonum.questione.xij.versic.iuxta predicta de constitu.extra.q; cõmunis est resolutio contra Barto.& Bal.quia vt ex precedentibus videmus aliter est:& ideo conclusio est cõmunis cum Barto.& Bal.quicquid dicat Pet.& hanc conclusionem cõmunem dicit esse verã. Rochus etiam in ciue nouello:quia quod dicitur de forensi habet locum in ciue nouello.l. qui cum vno §.fi.ff.de re milita.quam ad hoc facit singularem Ludo. Roma. singula.lxxiij. vbi adducit Bal.in.l. data opera. C. de accusa. pro hoc etiam adducit Rochus Barba.in.d.c. canonum.colũ.xiiij.& Do. Iaso.in.d.l.j.C. de summa trini. colum. xvj. Aduerte tñ q; quicquid dicat Rochus supra Ludo.d.l.qui cũ vno §.fi.non facit singula.imo reprehendit eos qui singularem illam faciũt:quia pro hoc dicit esse bonum tex.in simili in.l.qui cõmeatus ad fi.ff. eo.ti.de re milita.& vltra eum adde bonũ tex. in.c.accusatores.iij.q.v.ibi nudiustertius ei inimici fuerũt.vbi probatur q; paria sunt/esse inimicũ & nouiter recõciliatum.& hũc tex.multũ extollit Ioan.de Ana.& Feli.in.c.cũ oporteat de accusa.sic intelligens & restringens.§. item propter inimicitias insti. de excusa. tuto. &.l.athlete §. remissionum.ff.de excusa. tuto. sic ergo in simili paria sunt/esse forensem vel ciuem nouellũ. ¶Ex predictis igitur vides resolutionem esse cõmunem q; regulariter statuta & cõsuetudines locorum nõ ligant forenses quãdo sunt scripta in rem:secus si in personam.Amplia hanc conclusionem vt procedat siue in fauorabilibus siue in odiosis.Albericus in secunda parte statu.questione.ix.Alexã.cõsi.xliiij.de hoc ample supra diximus.

¶Limita tripliciter. Primo quando consuetudo esset limitata expresse ad ciues & personas ciuitatis in qua est cõsuetudo: quia esto q; primo verba statuti aut cõsuetudinis essẽt scripta in rem tamen debent intelligi & modificari ex limitatione subsequente.argu.l.fi. C. de testa. &.l.in agris.ff.de acqui. rerũ do. limitata enim causa limitatum debet producere effectum. vt nota.in.l.age cum gemi.C. de transac.l.ij.ff.de ser.expor.& ibi Bal.l.cum seruo. ff. de contrahen. emptio. Secundo limita nisi consuetudo aut statutum respiceret vtilitatem cõmunẽ: quia tunc esto q; esset scripta in personam ligaret forenses: vt q; nullus vẽdat pisces mortuos argu.l.j §. cura carnis. ff. de officio prefec. vr. Ita notabiliter dicit Cy.in.l.j.C. de summa trinita.colum.quarta post Iaco. de Rauẽ. Considera per hanc limitationem si statutum de primogenito posset extẽdi ad forenses quasi versetur vtilitas publica in defensiõe iuris primogeniture:aliqui voluerunt dicere q; sic:sed certe non video publicam vtilitatem resultantẽ: imo potius dijudicarem incentiuum iacture & seminarium discordiarum. vt j. deducemus. Tertio limita nisi forẽsis in loco statuti aut cõsuetudinis haberet domicilium:tunc em̃ ratio

Qã statutũ sit in ordinatione processus seruandũ.

Ciuis nouellꝰ equiparat forensi.

Cõclusio.

Limitata causa producit effectũ limitatum.

ne domicilij posset vti beneficio statuti aut cõsuetudinis.ad hoc vide Sozi.consi.cccxxxj.colũ.vj.per.l.j.ff.ad municipa.& consi.ccxlj.colũ.v.in fi.expressius & in indiui duo eundem Sozi.consi.ccxcij.vbi in partes arguit:sed tandem hãc partem firmat & multis corroborat vt videbis per eum:intelligens tamen & declarans hoc verum quãtum ad bona sita in territorio illius statuti aut consuetudinis : quia quantum ad bona alibi sita seruande erunt consuetudines aliorum locorũ:vt supra etiam ample deduximus. Pro hac limitatione videatur Roch⁹ de Curte vbi supra col.vj. versi. quarto limita. vbi inter cetera adducit Pe.de Ancha. in.c.canonum supra allega.de consti. extra. vbi dicit q̃ ista est cõmunis sententia. allegat etiã Pau. de castro consi. ccclxxvij. adducit etiam Iaco. Butriga. Albe.Bald.Salice.l.j.C.de summa trini. Ioan.de Ana.cõsi.iiij. ¶Certe in hoc nõ video magnam difficultatem:quia istud videtur mihi textualiter decisum per.l.j.in fi.ff. de tuto.& curato.da.ab his.vbi dicit tex.eis tñ permittitur qui sunt eius prouincie vel domicilij habẽt:& ita textus equiparat eos qui sunt alicuius prouincie & eos qui ibi domicilium habent. ¶Sed adde fortius q̃ idem sit in eo qui est in ciuem receptus qui appellatur ciuis adoptiuus. C.de appel.& Raph. comẽ.& Bart.in.l. si is qui pro emptore.ff. de vsuca.Cy. expresse in.l.fi.C. de his qui veniã. eta. impetra. vbi dicit q̃ si statutum vult q̃ omnes ciues habeant tale priuilegium forẽsis receptus in ciuem habebit vt originari⁹ per tex.in.l.sed si hac.§.sed & si ius annulorum. ff. de in ius vocan. Bal. in .l.iij.§.hec verba.ff. de nego. gest. vbi dicit q̃ si statutum punit offendentem ciuem certa pena punit etiam offendentem receptum in ciuẽ quia priuilegium equipollet nature scdm Ioan. And.in.c.fi. de consue. in sexto. in nouella. & hoc in fauorabilibus scdm Bald.in.l. ciues. C. de inco.libro.x.licet ipsemet Bald.etiã in odiosis ita tenuerit. De hoc vide ample per do. Iaso.in.d.l.si is qui p emptore.colũ.lxviij.vbi inter cetera refert Ange.in. l. adoptiuũ.§. patronum.ff.de in ius vocan.vbi dicit per illum tex. q̃ beneficia concessa ciuibus cõtinentia honestatem extenduntur ad illos qui sunt recepti in ciues.& dictis Iaso.adde Bar.& Bald.in.l.iij.C. de natura.libe. vbi colligunt q̃ ciuilitas & patria idem significant & important. adde etiam tex.in.l.si in patria.& ibi no. Barto. C. de incolis.libro.x.& per hec erit ad saturitatẽ examinata hec questio.

Ciuis adoptiuus.

Priuilegiũ equipollet nature.

Ciuilitas & patria idẽ importãt.

Questio Vndecima.

¶Vtrum primogenitus gaudeat prerogatiua consuetudinaria in preiudicium secundogeniti clerici.

Sed queritur quid si secũdogenitus sit clericus & primogenitus laic⁹ vtrũ primogenitus consequetur iura primogeniture consuetudinaria in preiudicium secũdogeniti. Et profecto hec questio clarissimum habet discrimen a questiõe illa de qua superiore libro diximus. Vtrum clericus iure primogeniture gaudere debeat. Nam ibi agitur de fauore clericorum & lucro captando hic de preiudicio ipsorũ. Idcirco longe maior videtur esse ratio vt ibi comprehendantur in fauoribus q̃ hic in odiosis. Odia enim cõuenit restringi & fauores ampliari vulgatis iuribus. Et ideo nota.dicit Hostien.in.c. fina.ne cleri. vel monachi.in fine. Queso non odiosum sed fauorabilem inuenient te fauores. Hinc dicit Bald.in.l.cunctos populos.C.de summa trinita.& fide catho.xj. colũ. q̃ statuta generaliter loquentia includũt clericos inclusione fauorabili sed non odiosa. Et ideo parcant mihi quidam qui in suis interpretationibus allegãt Io. And.in regu. sine culpa in mercuria. ꝓmiscue ad vtrãq; questionem:quia inaduertenter profecto allegãt. Nam vt oculari fide constare potest in predicta regu.col. penul. versic. quia. in precedenti articulo non illam mouet questionẽ sed hanc de qua in presenti agitur: quando scilicet secundogenitus est clericus. Vtrum cõsuetudo iuris primogeniture sibi preiudicet:lõge enim diuersa est ratio. Et ibi Io. And.arguit in partes:ex cuius dictis aliqua hic inseremus pro ampliori elucidatione huius questionis.

¶Et primo q̃ preiudicet consuetudo de primogenitura loquens clerico secundogenito arguit quia propter clericatũ vasallus feudũ perdit.vt est tex.iuncta glo.in.c.vnico de vasal.mili. qui ar. belli. depo. &.c. vnico. an mutus vel alias imperfec.cum aliis simi. tex. ¶Item secundo.Ex quo clerici consuetudines pro se recipiunt ergo etiam debent recipere contra se. c.fina.de vita & honesta.cleri. Et precipue dicit Io. And.quia consuetudo talis est sup equitate fundata scilicet ne patrimonia ãnihilẽtur se remittens ad ea que scripsit in.c.licet.de voto extra. Et plura etiam ad corroborationem refert de quibus vide per eum. ¶Tertio.quia quorum est eadem origo eadem est ratio. c.j. de cleri.peregri.c.ex parte de deci. cũ simi.lo.

Pro parte affirmatiua.

sed omnes nascimur nudi & laici.c. sicut.xliij. distinct. nec quis naturaliter clericus est: immo nec infanti cõfertur ordo.c.fina. de tempo. ordinã.in.vj.ergo eque ligabit ipos clericos: quia clericat⁹ nihil addit vel aufert quo ad ius alteri⁹ sicut nec baptismus. ¶ In contrarium arguit: quia fit equiparatio legis ad consuetudinẽ.l.de quibus.ff. de legi. cum simi. Sed lex non ligat nisi subditos.l.fina.ff.de iurisdi.omnium iudi. capitulo fina.de constitu.in.vj.ergo &c. Q⁹ clerici non sunt subditi probatur in.c. si diligenti de foro compe.cum simi.nã diuisum imperiũ cum Ioue Cesar habet.c. nouit de iudi.cum similibus. ¶ Secundo statuta minorũ non ligant maiores.c.cum inferior.de maio. & obediẽtia. sed clerici maiores sunt laicis.l.iij.C.de summa trini. Et ideo antiquitus plebiscita non ligabãt nobiles.l.secunda §.demum.ff.de origi. iur.& §. plebiscitum institu. de iure natura.genti.& ciuili.& hec duo fundamenta in effectu prius fuerunt Cy.in.l.ij.ad fi.C.que sit longa consuetudo. ¶ Tertio qa cõsuetudo est grauosa eccle siis:& ita nec eccias nec clericos ligat.c.ecclesia sancte Marie de cõstitu.cassa.de sacro eccle.cũ simi.c. primo de consue. extra. Item quia ista consuetudo est irrationabilis: quia aufert ius alterius: & ideo reprobanda.c.penulti. de consuetu. ¶ Sed post hec argumẽta cõcludit Ioan. And.q⁹ certe hec cõsuetudo ligat clericos etiã in preiudicium eorũ per allega. in prima parte: alias sepius posset fieri fraus primogenito: quia alius promoueretur ad ordines vt affectã notabilem fratris primogeniti quotam heredi tatis impediret: quas fraudes iura abhorrent.c. quanto de diuortijs.l. in fundo. ff. de rei vendica. Subiungit q⁹ opinio Hostien. & sequaciũ qui contrariam partem fouent procederet qñ iam ante statutum vel cõsuetudinem erat clericus: & ita vult q⁹ si tempore cõsuetudinis introducte quis iam fuisset clericus nõ ligaretur. ¶ Adde Prepo.i.c.per venerabilẽ qui filij sint legitimi extra.§.quod autem.colũ.xxxij.versicu.vlterius ex consequentia predictorum.vbi simpliciter transit cum hac resolu.Ioan. And. Et se remittit ad ea que refert se magistraliter dixisse in.c. qđ clericis de foro cõpe. ¶ Hãc q̃stionem tangit Franciscus de Aretio. in dic.c. quod clericis. vbi dicit q⁹ predictã distictionẽ Hostiẽ.ponit Barto.i.l.fi.ff.de pac. & Bal.in.l. deo nobis .C.de episcopis & clericis. vbi voluit q⁹ si statutũ excludit filiũ religiosum a successione: & queritur vtrum valebat distinguendũ est. Aut statutum loquitur per verbum preteriti perfecti & sic significat actum consummatum.l.j.&.ij.ff. q⁹ quisq; iur. & tunc non valet statutum: quia disponit in eum qui est iam ecclesiasticus: quod facere nõ potest.xcvj. distinctio.c.bene quidem. Aut excludit ingredientem per verbum imperfectum & tunc valet statutum: quia iniecit vinculũ exclusiuum ante religionem. Nam ingrediens non est adhuc ingressus.l.arboribus §. primo.in glo. &.l. qui duo.ff.de manumis.testa. ¶ Sed dicit Franci⁹ q⁹ ista distinctio est multũ dubia. Primo si qualitas legis vel statuti aut consuetudinis que debeat excludere attenditur inspiciendum est tempus quo defertur successio.vt.l.si cognatis ff.de rebus dubijs: sed eo tempore est clericus ergo &c.& ideo frustra distinctio fit. Aut statutum iniecit vinculum ante clericatum: quia exclusio non videtur fieri nisi quo tempore defertur hereditas sicut nec repudiatio.l. qui superstiti.ff.de acqui.heredi. Ratio: quia propter inclusum excluditur excludendum. Bar.in.l. secunda §. videndum.ff. ad tertullianum. Sed primogenitus non potest dici inclusus anteq̃ deferretur sibi successio nisi spe & destinatione que spes & destinatio non habent causam de preterito scđm Bart.in.l.is potest.ff. de acqui. heredi.& sic dicit q⁹ de subtilitate non videtur procedere hec opinio: tñ in fi. dicit tenendã esse opinionem Ioan. And. quia cõmunior est. Vide Ioannem de Imo.cõsi.xxxv.columna prima.vbi per Ioan. And.in dicta regu. dicit q⁹ cius originarius ferrarien sis licet postea factus sit ciuis Venetus non gaudebit priuilegio Venetorum in debitis contractis tempore ciuilitatis Ferrarieñ. Per illam decisionem Io. And. vide etiam Felinum in.c. ecclesia. de constitu. colum.xxxvij. Ibi decimo quinto quero dicẽs q⁹ ibidem Anto. Imo. & Panor. hanc decisionem Ioan. And. sequuntur. Et subiungit scđm Panor.in dic.c.quod clericis.colum.xij. q⁹ vbi ius agendi causaretur ex facto clerici vel quasi vt quia cum eo fuit contractum vel ante clericatum/ tunc ex quo ius agendi est ortum ante clericatum iudicabitur in vtroq; foro scđm ius ciuile per tex. in.c. constitutus de in integrum restitu. Et ad hoc adducit etiam Ioan. And. & do. Anto. in.c.primo. de obliga. ad ratiocinia. Bar.in.l.prima.ff.de penis. Bald.in.l. officialis C.de episco.& cleri vbi volunt predicti docto. q⁹ superuenientia clericatus non impedit causam prius inchoatã coram seculari. Sed dictã decisionem Ioan. And. limitat scđm Calderi. in disputa.incipien.statuto ciuitatis.vbi dicit q⁹ dicta decisio procedit in his que sortiuntur vim tutem suam ante clericatum vt est in primoge-

Pro parte negatiua.

Diuisum imperiũ cũ Ioue Cesar habet.

Verbũ p̃teriti per fecti & imperfecti.

Propter inclusũ excludit excludẽdũ.

nitura:quia vt dicit ipse ius primogenite est inchoatum immo integraliter acquisitum etiã ante mortem patris scdm Do. Ioan. And. vbi supra, secus in his que habuerunt initium ante clericatum & consummãtur postea:vt si statutum prohibet probari solutionem debiti per testes & laicus post solutionem factus clericꝰ velit probare per testes poterit/quia non ligatur tali statuto: & actus probationis imminet tempore clericatus. Et ita tenet Petrus de Ancha. in regula ea que. de regu. iur. in. vj. Et dicit Felinus ꝙ ista declaratio est multum necessaria:alias multa absurda sequerentur & de modo cognoscendi effectum vinculi iniecti ante clericatum se remittit ad disputa. Anto. que incipit ſtãte statuto municipali. ¶ Adde etiã Sozinum consi. ccxlj. secũda colum. in indiuiduo post Io. And. in dicta regu. sine culpa. vbi dicit ꝙ stante consuetudine ꝙ primogenitus succedat in regno si tẽpore quo inducitur talis consuetudo vel statutum secundogenitus est persona religiosa non afficitur talis secundogenitus:pro quo adducit Lappum in allegatione sua centesima. Plures etiam alios citat ita tenẽtes de quibus ad ipsum recurre signãter in. vj. colum. vbi iterato illud dictum Ioan. And. de primogenito repetit rationem assignans:quia statutum ligauerat secũdogenitum ad nõ succedendum:& detulerat ius primogenite primogenito quo iure primogenite sibi debebãtur bona etiã a patre inuito:vnde subseqnte clericatu nõ potuit auferre ius quesitũ primogenito. Et pro hoc adducit Paul. de Castro qui hanc rationem latius explanat consi. cccxxv. Et subiungit ꝙ licet talis spes succedẽdi viuẽte patre non videatur esse considerabilis tamẽ immo est. Nam vt dicit Paul. de Castro in predicto consi. Filij habent etiam viuentibus patribus probabilem spem succedendi: vt notat Barto. in. l. prima §. pater. ff. de acqui. heredi. ergo non potest talis potentia etiam viuentibꝰ parentibus auferri & sub aliqua conditione alteri concedi. argu. l. statius florus §. Cornelio felici. ff. de iure fisci. & l. peto §. predium. ff. de lega. secundo. ¶ Ad predicta vide etiam Ioan. de Imo. in. c. quod clericis de foro compe. extra numero. ix. vbi dicit ꝙ statutum disponẽs ꝙ agnati excludant feminas non preiudicat femine que tempore statuti erat facta monacha:& ita tenet Salicetus in dicta aucten. cassa. colum. penulti. & vltima. vbi dicit ꝙ in facti cõtingentia determinatum fuit in persona episcopi Imolẽ. ꝙ si statuto cauetur ꝙ extantibus agnatis vsq; ad certum gradum cognati non succedãt:Clericus in sacris constitutus cognatus non sit exclusus si ex tunc clericus erat ante statutum conditum. Vide Do. Iasonem in. l. placet C. de sacrosanc. eccle. vbi late de hoc & latius q̃ alibi. vide in indiuiduo Albertũ Brunum in suo tractatu de statutis feminas & cognatorum lineã. &c. articu. vj. secũda. q. signãter col. iiij. ad finem. vbi tenet ꝙ statutum quo cauetur ꝙ extantibus masculis femine non succedant cõprehendit clericos. Et subiungit maxime hoc ꝓcedere in eo qđ dr de priogenito:quãdo ex statuto vel cõsuetudine in successione prefertur vt excludat secundogenitum etiam clericum scdm magis cõmunem opinionem. & hoc generaliter procedit scdm eũ non facta differentia. An statutum sit scriptum in rem vel in personam vt distinguebat Bald. & post Bald. Baptista de sancto Seuerino in dic. l. cũctos populos circa finem & diffusissime prosequitur vt videre poteris per eum. ¶ Sed vide Geminia. & Prepo. in. c. primo. x. disti. vbi dicunt ꝙ si statutum vel consuetudo est indifferens:quia potest se habere ad damnũ & cõmodum tunc ligat clericos & ecclesias scdm Bar. in. l. cunctos populos. C. de summa trini. & fide catho. tunc eũ non dicitur penalis Panor. in. capitulo prio. de operis noui nũcia. in quarto. nota. sic est in proposito: quia si clericus sit primogenitus gaudebit iuribus primogenite:si secũdogenitus primogenitus in eius preiudicium iuribus primogeniture gaudebit. Licet Bal. contra hanc doctrinam tenere videatur in auctentica cassa & irrita. C. de sacrosanc. eccle. Anto. de Butrio. in. c. fina. de vita & honesta. clericorum. Et subiungit ibidem Prepositus ꝙ Ioan. And. distinguit in dicta regu. sine culpa. ꝙ an ꝓsuetudo vel statutũ iniecerit vinculũ ante clericatum vel non:quod tñ dicit esse verum scdm Hostien. in sumi. in titu. de cõsue. §. que cui. versicu. sed pone. nisi cõsuetudo cõmuniter esset obseruata tam inter clericos q̃ inter laicos:quia tũc etiam ad clericos talis cõsuetudo extenderetur per. c. cũ venissent. de eo qui mitti. in possessio. &. c. cũ causa de re iudi.

Filij viuẽtibꝰ patribus habẽt probabilẽ spem succedendi.

¶ Ex predictis ergo vides resolutionem esse communem ꝙ statuta laicorum clericum secundogenitum ligant. Et licet videantur velle communiter doctores vt procedat hec cõclusio in his qui tempore consuetudinis introducte clerici nondum erant. Tamen credo ꝙ vbi clerici consuetudine laicorum etiam introducta post clericatum vti vellẽt pro se ꝙ tenẽtur etiam cõtra se recipere. pro quo vide glo. multum singularem in. c. placuit. xvj. questione. iij.

Resolutio

que vult q̄ ecclesia non potest acceptare pro se legem bene a zenone: quia non acceptauit contra se. De hoc vide Rochum de Curte in suo tractatu de consuetudine questione xj. colum. quinta ad finem. vbi dicit q̄ licet quando consuetudo est fauorabilis clericis comprehendat clericos: hoc verum est dummodo clericus volens vti statuto pro se etiam acceptet contra se Vide etiam eundem Rochum eadem questione colū. ix. vbi ad hoc plura cumulat. ¶ Tamē obstare videtur glo. in. c. nouit de iudi. in ver. quicūq; vbi ecclesia pōt p̄ se legē acceptare: & cōtra se acceptare nō tenetur. vt ibi per illā glo. etiā notat Panor. & ita ibi cōiter docto. Item qđ non est ad sui postulationem concessum potest quis pro se acceptare: sed contra se non tenetur glo. fina. & ibi Panor. in. c. secundo. de mutuis petitio. glo. in auctentica quas actiones. C. de sacrosanc. eccle. in ver. excludūt. ¶ Sed respōdere potes q̄ predicta procederent in his que simpliciter sunt concessa ecclesijs in priuilegiū quia nō tenentur contra se acceptare vt supra. sed nos hic loquimur quando non in priuilegium simplex: sed ex communi consuetudine aliquid statuitur: quo casu vel omnino repudiare vel omnino amplecti status clericalis debet. argu. eorum que habentur in Rub. & nigro. ff. quod quisq; iur. Et pro hoc vide in indiuiduo quendam in repertorio Felini in colum. iiij. versicu. statutum quod disponitur. Et ratio ibi assignatur: quia statutum istud se habet ad cōmodum & incōmodum clericorum. & ad hoc adducitur Panor. qui ita tenet in. c. constitutus de in integr. restitutio. & dic. c. primo. de noui ope. nuncia. Et vltra ibi allegata vide Sozinum consi. xlv. colum. secunda. in nouis. vbi Sozinus adducit Panor. cōsi. lxxij. Et in his terminis procedit quod dicit Ioan. de Imo. in. c. ceterum. de donatio. colum. prima. q̄ consuetudo terre seu loci ligat ecclesiam sicut etiam & minores. Hodie autem apd̄ nostrates videtur esse sublata hec questio: cum cōsuetudines nostre in earum publicatiōe ab ecclesiastico statu recepte sint. Ita q̄ promiscue se habent ad clericos & laicos: & sic dubium non est clericos ligari iuxta ea que dicit Prepositus in canone primo in fine. x. distinctiōe. post Hostiensem. in Summa de consue. ff. que cui. versicu. sed pone. ad hec vide Rochum de Curte in predicta questione vndecima. columna tertia. versicu. primo igitur. vbi aliqua cumulat que ex te ipso videre poteris.

Ecclia aliquid acceptat p̄ se et nō contra se.

¶ Questio Duodecima.

¶ Vtrum ius primogenite in dignitate imperiali aliquando locum habuerit / & an hodie locum habeat.

Sed queritur vtrū ius primogenite competat filio primogenito imperatoris: ita q̄ imperialis dignitas eo iure sibi debeatur patre imperatore defuncto. Et breuiter hodie dicendum est q̄ non: quia imperiū electione & non successione queritur. vt est tex. apertus & famosus in. c. venerabilem. §. eos de elec. extra. Vbi ita notant docto. signanter Cardi. de Zabarel. in tertio notabili. ad hoc adducēs dictū Valerij libro quarto. c. primo. vbi refert de Fabio Maximo q̄ cū ipse quiquies & pater auus & proauus & maiores consulatum gessissent, impediuit ne filius cōsulatē gereret dignitatē: nō diffidēs de ipsi⁹ viribꝰ: quia illustris erat: sed ne tandiu in vna familia continuaretur imperium. ¶ Petrus de Ancha. in p̄dicto. c. venerabilem in. ij. notabili fortius dicit multū singulariter q̄ nedum imperium non debetur per successionem: immo fortius nec per electionem pluribus de eadem stirpe: qđ dicit verum generaliter in dignitatibus ne videātur dignitates hereditarie cōtra. c. penul. extra de prebē. huiusmodi etem electio videretur esse quedā hereditaria successio: qđ nota contra catholicū regem Hispanie nuper in regem Romanorū electum licet nepos esset nouissimi regis Romanorum. ¶ Ad hoc vide Panor. in eodem. c. venerabilem. colum. v. vbi dicit q̄ dignitas que defertur per electionē nō debet successione deferri pluribus de eadē domo: ne potius videatur dignitas delata ex successione q̄ ex electione: & subiungit q̄ ad hoc non aduertunt nōnulli imperiti & improbi laici: qui sepenumero instāt vt beneficiū aliquod non exeat familiam eorum / allegātes antiquitatem pro causa: dicentes q̄ iam diu beneficiū illud semper fuit collatum alicui de domo eorum. Nam / dicit ipse / hec sola allegatio potius debet esse sufficiens ad impediendum collationem alicui de domo fienda: nam si istud debet seruari in dignitatibꝰ secularibus / fortius in ecclesiasticis. argu. c. ad extirpādas extra de filijs presby. Hec sunt verba formalia Panor. aureis litteris digna.

Imperiū electiōe & nō successione queritur.

Nota

Cōtra perpetuātes i domibus suis certas dignitates

¶ Notāter supradiximus hodie electiōe trāsferri imperium: & sic non deberi iure primogenite ipsi primogenito. Nam autiquitus successione querebatur scdm Azo. in Summa sua

Antiquit⁹ imperiū successiōe q̄rebatur.

C ad legem iuliam de adul. & pro hoc est tex. in Canone. Adrianus. j. lxiij. dist. ibi & ad filios eius Constantinũ/ Leonem Augustos Constãtinopolim direxit. iuncta glo. in verbo Augustos. que dicit q̃ etiam filij imperatorũ dicuntur Augusti: quia sperabatur q̃ esset futuri imperatores: & q̃ sicut imperator dicitur Augustus: quia illius propositi debet esse vt augeat: sic & filius Imperatoris potest dici Augustus quia & hoc propositum debet habere cum habebit imperiũ. & ita ibi post glo. expresse no. Prepo. dicens q̃ filius Imperatoris anteq̃ per electionẽ assumeretur succedebat. c. in apibus vij. q. j.

Filij imperatorũ dicũtur Augusti.

¶ Pro hoc vide Albe. de Rosate in. l. si mortis. C. ad legem falcidiam. vbi expresse dicit q̃ imperium antiquitus procedebat per successionem adducens aliqua iura id probantia: & signanter pro Iustiniano Imperatore qui successit Iustino adducit tex. in. §. est & aliud insti. de dona. De Eneade q̃ successit patri suo Enee allegat tex. in auctẽ. vt preponat̃ nomen imperatoris ad principium. Idẽ etiã ostẽdit de Pepino rege Francorum & filio suo Karolo/ & Ludouico filio Karoli: & alijs qui omnes fuerunt successiue Imperatores Romanorum. vt habetur in Lombarda titu. de episcopis & clericis. l. de iniustis Tholemeis. & l. in ecclesijs & cano. scdm canonica. xxiij. questione vltima. & per hoc videtur male dixisse Oldrad. in Rub. de officio comitis rerum priuatarũ. C. vbi volebat q̃ imperium nec sit nec fuerit vnq̃ per successionẽ adeptũ. de quo dicto meminit Alberic⁹ i. l. bñ A zenone. C. de q̃dri. p̃scrip. col. j.

De Iustiniano & alijs ĩperatoribus.

¶ Sed pro ampliori examinatione huius materie vt luculenter dignoscamus qualiter imperium originem habuit & quomodo & quando de hereditario factũ est electiuum. ¶ Sciẽdum est prĩo q̃ ardua fuit inter antiquos disceptatio de imperij origie & ũtio monarchie terrestris. vt refert Cardi. de Zabarel. in. c. venerabilẽ. §. verũ de elec. extra. col. iij. & sequenti. vbi pulchra admodum disserit de materia imperij: & inter cetera quo ad propositum dicit q̃ nulla potest esse disputatio minus vtilis: quoniã imperium partim acquisitũ fuit Romanis armoꝛvi. & idem dicit de Monarchia Assirioꝛ siue Babylonica: idem de Macedonica: que floruit sub Alexãdro. Idem de Carthaginẽsi sub Hanibale se remittens ad Titum Liuium secũdo de bello punico. Et subiũgit q̃ licet appellãtur Monarchie tamen nulla harum dñationũ fuit vniuersalis: quia dicit ipse se nunq̃ legisse q̃ Romani totum orbem habuerint.

De impetij origine

De q̃druplici monarchia.

¶ Albericus de Rosa. in. l. prima. C. de summa trini. & fide catho. col. v. idem etiã de origine imperij sentire videtur: dicens q̃ Romanũ imrium habuit a violentia & non a iustitia initiũ. Subiungit tñ paulopost: per longissimum consensum prouinciarum & populorum qui volũtarie subfuerunt imperio vitium violẽtie purgatum fuisse & dissensum transiuisse in cõsensum. argu. l. ij. &. iiij. C. de his que vi metusve &c. Et hoc considerato/ dicit ipse/ imperiũ iustũ censeri potest: ita q̃ omnes nationes debẽt imperatori obedire nisi exemptionem habeãt vt Francigene. pro quibus tex. in. c. per venerabilem qui filij sunt legiti. extra. & idem dicit de Venetis: de quibus attestatur Albericus vbi supra se vidisse bullam auream priuilegiũ exemptionis concessum duci & ciuitati Venetiarum continentem de alijs exemptis. vide eundem Albericum ibidem.

Iustificatio imperij.

Veneti habẽt bullã de exẽptione ab imperio.

¶ Petrus Bertrandi Cardina. Eduensis in suo tractatu de origine iurisditionũ. questio. prima ample de hac materia tãgit: & ibi dicit pagi. iij. & si aduertimus processum sacre scripture inueniemus clare q̃ potestas iurisdictionis temporalis seu secularis quãtum ad quattuor imperia videlicet Assyriorum & Chaldeorũ quãtum ad primum. Medorum & Persarũ quantum ad secundum. Grecorũ quãtũ ad tertium. Romanorũ quãtum ad quartũ non fuerunt a principio legitime introducta: sed per violentiam vsurpata. De primo imperio probat per illud quod habetur Genesis. x. De secũdo probat per id quod habetur Danielis. v. De tertio per id qđ habetur in principio primi libri Machabeo. De quarto puta Romano imperio dico hoc patere ex Chronicis & diuersis hystoriis. & subiungit q̃ in signum huius ortus imperij a violentia: hec quattuor imperia ostensa sunt Danieli in visiõe sub sĩlitudĩe nõ hoim sed bestiarũ: qa nõ insurrexerũt p̃ viã rõnis sed ipetu sensualitatis quãtũ ad primã sui originẽ. Siaũt ꝓcessu tẽporis hec regna aut imperia reducta sunt ad statum legitimum oportet q̃ hoc fuerit accedente consensu populi expresso vel interpretatiuo. Et ita reincidit cũ opiniõe Alberi.

De vsurpatione q̃druplicis imperij.

¶ Iacobus de Aluaro. in sua lectura sup feudis in titulo quis dicatur dux/ comes/ vel marchio. col. iij. & seqnti plura elegãtissime scripsit differẽs de multiplici ĩperio. vt supra dixim⁹. Sed vbi agitur de initio imperij tacuit dicẽs tm̃ q̃ a solo deo dependet per tex. in. l. j. C. de veteri iure enucle. in principio. &. c. quesitũ. xxiij. questione. iiij. cum alijs allegatis per eũ: subiungens hoc esse verum scdm determinationem matris ecclesie ante aduentum Christi: quia

post aduentum eius Imperiū fuit apud Christū & ei⁹ vicarium scilicet papā:ita q̄ non depēdet immediate ab ipso deo cum transferatur p Papam in principem secularem.d.c.venerabilem extra de elect.

¶Sed aduerre q̄ in q̄tū vult Imperiū habuisse initiū a deo hoc est indubitatū:quia certū est q̄ nō est potestas nisi a deo ad Romanos.xiij.c.cano.quū culpat.xxiij.q.vij.sed dicēdū est secundum p̄dictū Petrū Bertran.loco supra allegato pagi.prima q̄ potestas & dominiū regēdi populum est a deo q̄tū ad initiū:nō autē semper q̄tum ad acquisitionē vel vsum:videlicet quādo male acquisitū vel post acquisitionē homo male vtit q̄ amplius p̄sequit vt videre poteris p eū dicēs:sic intelligi illud Osee.viij.cap. Ipsi regnauerūt & nō ex me. Pricipes extiterūt & nō cognoui. Dicit etiā aliud verbū notabile q̄ q̄uis a principio quo Deus hominē creauit dederit ei vt preesset piscib⁹ maris & volatilibus mūdi, bestijs terre:vt dicit Gene. Primo tñ nulli hominū cōmisit specialiter dominiū sup alios homines:nec de hoc fecit speciale p̄ceptū,nec specialiter ordinauit.& ita infert q̄ nō aliter auctoritas iurisditionis secularis inter homines est a Deo,nisi in aliquibus de quibus deus specialiter ordinauit & mādauit q̄ preessent gētivt de regno Israelitico q̄ ideo dicit habuisse legitimū initiū eo q̄ Saul primus Rex fuit elect⁹ auctoritate dñi & ex cōsensu populi:& eo reprobato,p̄pter inobediētiā Dauid elect⁹ fuit a Deo & vnct⁹ p Samuelē.vt habet primi Reg.xvj.c. Filij etiā Dauidis ei in regnū successerūt ex ordinatione dei.& dicit Bertrādus vbi supra q̄ sicut priuilegia paucorū nō faciunt legē cōmunē: ita nec illud initiū legitimū in regno Israelitico facit vt & cetera regna & imperia dicant habere exordiū legitimū.& ita ergo cōcludēdū est q̄ auctoritas imperandi ab exordio vsurpata est: sed populi cōsensu vt volunt predicti doctores facta est legitima.& p hoc vide Panor.in.c.venerabilē.col.vj.de elec.extra vbi dicit q̄ illā q̄ habet.xxiiij.q.j.§.j. Romani virtutib⁹ q̄sierunt imperiū est intelligendū de virtutibus politicis non theologicis.

¶In q̄tum autem Iaco.de Alua.supra dicit q̄ post aduentum Christi imperium non dependet immediate ab ipso Deo, vet⁹ est p̄blema & antiqua (vt aiunt) rota siue cōtētio inter eos qui partes Romani pōtificis & eos q̄ iperatorie celsitudinis fautores fuerunt:& maxime tempore Ioannis pape.xxij.& successoris sui Benedicti xij.inter eos & dñm Ludouicū de Bauaria electū i Impatorē q̄ dicebat & p̄stāter asserebat dignitatē iperialē nō subesse pōtificie:ita vt ille vides Romanos pōtifices plures edisse p̄stitutiones arrogātes sibi ipsis supioritatē i impatores. Ecōtra p̄dict⁹ Ludouic⁹ de Bauaria elegātē cōstitutionē edidit papalib⁹ p̄stitutionib⁹ p̄trariā p quā statuit de p̄sensu suorū,p̄cerū q̄ imperialis dignitas & potestas est immediate a solo deo:ita q̄ nec pape nec sedis apostolice,aut alicui⁹ alteri⁹ approbatiōe,p̄firmatiōe/auctoritate indiget vel p̄sensu:ita q̄ p̄tra p̄sumptores aut p̄sumptiue asserētes cōtrariū oib⁹ feudis q̄ ab Imperio detinēt & oib⁹ gratijs/iurisditionib⁹/priuilegijs/ & imunitatib⁹ ab ipso:& p̄decessorib⁹ suis ipso iure & facto decreuit esse priuatos & crimē lese maiestatis incurrisse penisq; illi⁹ criminis subiacere. De qua p̄stitutiōe Ludouici vide alberi.de rosa.in.d.l.bene a zenone.col.vij.in fine vbi p̄dictā cōstitutionē de verbo ad verbū refert.& de p̄dicta p̄stitutiōe Ludouici meminit post albericā phil.dec.i.c.nouit.col.v.in fi.de iudi.extra nō est presentis speculatiōis nunc in illū nodose difficultatis labyrinthū incidere. Sed breuitatis gr̄a recurre ad Alberi.& Legistas doctores in dicta.l.bene a zenone.& ad Canonistas in.d.c. nouit.vbi cumulatissime comperies.

Cōstitutio Ludouici de bauaria

¶Viso de initio & origine Imperij quia supra dictū est aliquādo hereditariū fuisse. Nūc ostēdendum est qualiter de hereditario factū est electiuū.Circa qđ imprimis de trāslatiōe Imperij discutiēdū est quū ex ea tādem factū est electiuum vt inferi⁹ deducet.Aduertēdū est igit q̄ dicit glo.i.d.c.venerabilē.q̄ cū ecclesia Roma. opprimeret ab Aystulpho Rege Lōgobardorū petijt auxiliū a Cōstātino & ei⁹ filio ipatorib⁹ Et cū nollēt ecclie procinari,Stephan⁹ papa secūd⁹ natione Romanus transtulit Imperium in Carolum Magnū filium Pipini quē Zacarias papa predecessor eius substituerat Hylderico Regi Francorū depositō.vt habet.xv.q.vi.ca. alius.& trāslatio illa Imperij ad Carolū magnū fuit Anno dñi.dcc.lxxv.& subiungit glo.q̄ hic Carol⁹ coronat⁹ est a Leone papa tertio elapsis post hoc decē & quinq; annis:ita expresse vult predicta glo.in verbo trāstulit.Quā oino ibi sequit Hostiē.col.j.in fi.sed Io.and dicit factam translationē anno dñi.lxxiiij.Aluarot⁹ in ti.qs dicat/dux/comes/vel marchio i vsib⁹ feudorū dicit predictā translationē factā fuisse anno dñi septigētesimo.lvj.& coronationē a Leone.iiij. anno dñi.dccc.ij.dicens hanc esse veritatem:vt patet ex annalib⁹ Roma.pontificū. De hac opinione meminit Io.de imo.in.d.c.venerabilē in verbo transtulit in glo.licet Aluarotū nō citet.

De trāslatione ipij.

¶Ob hanc diuersitatem Platinam inspexim⁹

An iperiū dependet a solo deo.

Verba platine de trãslatione imperij

qui pontificum historiam eleganter singulariterq; differit: & hic profecto nullo tẽporis facto discrimine inter translationem & coronationẽ sic inquit invita Leonis tertij. Pontifex Carolo optime de ecclesia dei merito aliquã gratiam relaturus cum videret Imperatores Constantinopolitanos egre id nomen tueri: & ob eam rẽ vrbem & Italiam ipsam magnas calamitates passam, in basilica Petri post solẽnia sacra populi Roma. scito ac precibus ipsum Carolum magna voce Imperatorem decernit ac diademate donat ter acclamante populo Romano, Carolo Augusto a deo coronato magno & pacifico Imperatori vita & victoria. & paulopost subiungit. Pontifex item hominem inunxit. &c. Et ita vult Platina translationem factam fuisse sub Leone. iij. & eodem rempore inunctionem & consecrationem. ¶ Cui plane astipulatur Sabell. eneadis octa. li. viij. cui⁹ verba tum pro legentium subleuatione: tũ quia grauis sunt põderis ad litteram referre non pigebit. Sic inquit Leo põtifex inter sacrorum solẽnia scito rogatuq; Roma. popu. qui officij causa circunstabat in Vaticano tẽplo Berione Romanorum Imperatorem consecrauit & inunxit. Consecratio illa facta est ad altare Basilice: vbi loci accepit Carolus Imperij insignia. Mox illis instructus ad aram maximam templi est inunctus anno q̃ Carolus in Galliis regnare ceperat, tertio & triceſimo: cum Italia iam annos. ccc. &. xxx. sine Imperij nomine fuisset. Mansit mos idem i ceteris: vt qui Augusti nomẽ legitime reciperent a Roma. pontifice inungerentur, acclamatum ter ab vniuersa multitudine, Carolo Augusto & pacifico vita & victoria. & deinde subiũgit creditum iam inde Imperij arbitrium apostolice sedis esse: qm̃ antea e celo dari crederet. hec Sabellicus. Sic igitur aperte vides factam tm̃modo translationẽ sub Leone tertio, quicqd velit glo. supra allegata cum sequacib⁹. Sed cogita si dici potest pro concordia q̃ sub Stephano secundo hui⁹ nominis papa prima transferendi Imperij in Carolum causa extiterit. Nã Constãtinus Imperator Aystulpho Lõgobardorum Rege Romanam ecclesiam pontifi ẽq; Stephanũ secũdũ vexãte tanq̃ iniuria ad se nõ pertineret auxiliari neglexit: idcirco Pipin⁹ Caroli pater ad ecclesie patrocinium euocatus de Aystulpho victoriosissime triũphauit: quo defuncto Aystulpho ei successit Desideri⁹ nouas i dies ecclesie Romane oppressiones infligens. Quare Adrianus Papa primus hui⁹ nominis approbãte cõcilio decreuit & statuit, vt Rex Pipini filius optime de ecclesia & Italia meritus Romani patriciatus dignitate fungeret, creãdiq; Romanũ põtificẽ quod magnũ est, tũc temporis potestas ei ꝓcessa est: de quo est textus in indiuiduo i cano. adrian⁹. lxiij. dist. & de hoc vide Sabell. eneadis viij. lib. viij. pagi. x. ad finẽ.

Carol⁹ ad dignitatẽ patriciat⁹ assumitur.

Mortuo Cõstãtino Impatore elephãtica spurcitie seu mauis lepra adhuc sedente Adriano q quatuor & viginti annis minus duobus mẽsibus pontificatum gesserat: ita vt tãdiu q̃diu Petrus in pontificia Cathedra sedisse diceretur) successit ei filius Leo hic: quia sacrilega rapina caput exornauerat carbunculi apostemate iustas sui sceleris penas luens interiit relicto Constantino filio adhuc puero: cui mater Hirene Imperij gubernacula prudẽtissime moderata est: donec pubes fact⁹ esset: quo pubere matre administratione deiecta vsq; adeo impie inhumaniterq; in eam populumq; seuiebat vt sub matris manu reductus luminibus priuatus cõmuente populo i carcerẽ detrusus sit. Decedẽte Adriano successit Leo tertius: & vbi hec de Imperatore Constantinopolitano ei nunciata fuissent videns se Caroli strenuitate in sedẽ apostolicam tranquille restitutum imperium quasi imperãte destitutum, in Carolum acclamante populo transtulit, vt supra retulimus: & ita vera & realis Imperij translatio sub Leone tertio extitit. Sed saluari potest glosa superius allegata cõsiderata origine qñ cepit Carol⁹ bene de ecclesia mereri vt deduximus. Et ꝓ hoc potest adduci bonus textus in. c. litteris. de rescrip. extra vbi ꝓbat. & p illũ tex. colligit Panor. q̃ actus debet denominari a principio & non a fine: licet principium nõ sit necessitatiuum sed exhortatiuũ solummodo: & ita male dixit Augustinus de Ancha. in suo tractatu de ecclesiastica potestate quest. xxxvij. arti. iiij. vbi dicebat q̃ tẽpore Adriani translatũ fuit imperiũ in Carolũ p. d. c. adrianus. quia aliud est patriciat⁹: de quo ibi, & aliud imperiũ: & eo tẽpore adhuc erat imperiũ apud grecos, vt supra deduximus.

Act⁹ a principio ẽ denominãd⁹

¶ Super hac translatione duo sunt cõsiderãda. Primo q̃ huiusmodi trãslatio fortissimũ ẽ arg. ꝓ opiniõe Alua: supra allegata: qm̃ volebat ipe riũ post aduẽtũ Christi nõ a deo imediate: sed a Roma. põtifice dependere: alꝫ vana huiusmodi trãslatio fuisset, & Carol⁹ magn⁹ i quẽ prio ẽ trãslatũ ipiũ & relig successores ei⁹: & hi q̃ hodie iperiũ moderarent, vsurpatores essent. Q̃ñ oẽs a Roma. põtifici⁹ iperãdi rationẽ acceperũt: & hoc fũdamẽtũ facit Prepo. i. c. cũ ad verũ. xcvj. dist. colũ. iij. vbi ample de illa ardua materia superioritatis differit: & hanc ponderationẽ facit Panor. in. d. c. venerabilẽ. colũ. iij.

Verba Sabellici de translatiõe imperij.

Quot annis fuit Italia sine imperio.

De more romanõrũ imperatorum

An imperiū sit trāslatū a grecis in Gallos / vel in germanos

¶Secundo considerandū est. An hec trāslatio fuerit facta in personā Karoli magni: ita q; penes gallos ex persona ipsius translatum fuerit/ vel penes germanos. Cū vt asserit Karolus orilgine germanus fuerit. Circa quod reperio doctores canonistas de hac materia tractantes in opinionib⁹ diuersos: Quidā in.d.c.venerabilē. de elec. ꝓpter illū tex. in verbo. in germanos dicunt q; imperiū in personā Karoli fuit trāslatū in Germanos. vt sic post ipsius mortē ad solos Germanos deueniret: vt sonat ille tex. Et hanc opinionē firmans Baldus ibidē infert colū. ij. q; sic imperiū fuit translatū in Germanos. i. theutonicos. q; de alijs nationibus non possunt reges Romanorum eligi/ nisi reges Francie: quia Karolus tāte familie princeps fuit de alemania: et sic eius posteri sunt alemani. sunt verba Bal.

Nota hec verba bal.

¶Sed cum reuerētia Bal. dixerim videtur aberrasse: quia licet Karolus natione Germanus fuisset: non tñ sequitur regū Francie posteritatē vsq; ad sua tempora germanā fuisse: quoniam Karoli magni posteritas in Ludouico filio Lotharij defecit. Nam eo sine liberis defuncto regnandi auctoritas a Hugone Capeto vsurpata fuit. & ideo Hostiē. in.c.nouit. de iud. colū. v. in fi. in verbo. noscitur descēdisse reprehēdit papā ex eo: quia ibi dicebat q; Philippus rex Frācie: de quo ibi agebat descendebat de stirpe Karoli magni: quia id alienū esse a veritate ꝓbat referēdo genealogiā. Nā dicit ipe Karoli magni genus in Ludouico, vt predixim⁹, defecit. Postea fact⁹ est rex Hugo capeti qui genuit Robertū/ Robertus henricū/ Henricus philippum/ Philippus ludouicū/ Ludouicus philippum famosissimū. & ita Philippus de quo ibi fuit sextus rex de genere dicti Hugonis / & nō de gñe Karoli. Tamē dicit q; vt refert Hugo duxit in vxorē quandam de genere Karoli magni. & sic posset saluari tex. dicti capituli nouit. & dictum Baldi supra relatū. Nam xps eadē rōne de stirpe Dauid dicit descēdisse. vt habet Matth. j. c. ¶Reperio quēdā historiographū: qui mare historiarū opus suū appellitat: opus quidā exactissime elaboratū: licet vulgari idiomate descriptū. hic in historia regis Frācie Philippi Deodati refert q; per hūc Philippū vsq; ad hodierna tpa Karoli magni ꝓsapia in regibus Frācie continuat: qa hic Philippus duxit in vxorē quādā Isabellam que longa origine ex emergēte filia Karoli simplicis descēderat: ita vt hac ratiōe hodiernos reges Frācorum a germano genere denoiat: & sic eadē ratione nitit. vt Hostien. supra. Sed an he saluatieōs sint legitime. ī. (ne res intricet) deducemus. ¶Sed in cōtrariū q; scilicet nō sit a grecis translatū immediate imperiū in germanos: sed potius in Frācos / aut Galllos tenuit Cardinalis de zabarellis. in.d.c.venerabilē. §. verū. in quinto nota. dicēs q; inquātū tex. dixit Germanos melius dixisset Francos: quia Karolus fuit rex Frācie/ & fuit iperator: ipse & successores reges Francorū per annos centū & tres. & ad tex. ibidē in verbo germanos: dicit q; habuit respectū ad principiū trāslationis. Et ita ibi videt tenere Ioan. de imo. ¶Certe credo q; Cardinalis verū dixerit quicqd astruere voluerit qdā Hieronymus Gebuilerius/ suo volēs eblandiri principi in tractaculo qui libertas germanie nūcupat. vbi germanos gallis: neminē vero gallū a xpiano natali germanis iperasse certissimis classicoꝝ scriptorum testimonijs ꝓbare tētauit. Tentauit quidā sed vanis inutilibusq; suadelis: vt statim luculentissime ostēdemus. Verendūq; sibi erit: ne dum germanos in libertatem proclamare voluit ascribēde ipsis posthac seruitutis telam texuerit.

Resolutio

¶Vt ad rem descēdamus ꝓbo imprimis conclusionē nostram supra positā q; a grecis in gallos fuerit translatū imperū: non autē in germanos per text. formalē. in.c.ego Ludouicus. lxiij. distin. in fi. ibi vel ad nostros successores reges Frācorū. & ibi per illū tex. formaliter infert glosator q; imperiū prius Francorū fuit: sed postea Theutonici virtutibus ꝓmeruerūt imperiū. vt xxviij. q. j. §. ex his in quos dicit, hodie est trāslatū imperiū. extra de elec. c. venerabilē. & pōdera q; glosator germanus fuit: & ideo Cardi. de zaba. in.d.c.venerabilē. §. verū. in. v. notabili. in fi. refert genealogiā germanorū quare germani dicant: & dicit q; Io. glosator in.c.j.xxxiiij. dist. exponit. q; dicunt germani quasi verū germen quia sunt veri nobiles. Sed dicit Cardi. Ioā. glosatorē suspectū in hac laude qa German⁹ erat. hoc etiā elici pōt ex dicta glo. in.c.ego Ludouique dicit germani virtutibus promeruerūt ipe riū p.d. §. ex his. vbi tñ text. de Romanis / & nō de Germanis loquit. & sic ergo glosatori licet amica patria fuit. vt naturale est. l. fi. & ibi Bald. C. si seruus exper. venerit Bart. in. l. j. in. §. fi. ff. de iusti. & iu. & omnium charitates vna patria scilicet cōplexa est. vt dicit Tullius in officijs: tamen magis ipsi hec amica fuit veritas. & ita habes Germanum hanc conclusionem nostram firmantem. cuius auctoritas sine comparatione maior est q; istius grammatici aut poete.

Genealogia regis Frācie ab Hugone capeto.

Ioannes glosator decreti german⁹ fuit.

¶Item secundo considerāda est causa translationis que fuit: vt oēs historiographi fatentur ingenue & nemo etiam inficiabitur quia erant Galli de ecclesia bene meriti ob frequētia Ro-

Causa trāsferēdi iperij i gallos.

mane eccleſie ſubſidia impertita: vt vniuerſalis eccleſia huic populo cõgratulari deſiderans ſupraſcripta ſuadẽte ratione in eorũ principem et regem imperiũ tranſtulerit: & ita non tam in Karolum q̃ in gẽtem gallicã facta eſt tranſlatio: quid enĩ potuiſſet Karolus q̃tũcunq; magnanimus niſi gallicis copijs adiutus, nihil profecto. Et ideo dicit Aug. contra Fauſtũ. c. xxij. auctoritas belli eſt penes principem: miniſteriũ exequẽdi eſt penes milites. Hinc dicit Vegetius de re militari, qui deſiderat pacẽ ꝑparet bellũ. qui victoriam cupit milites imbuat diligẽter. Et ſic iſta donatio facta cẽſeꝫ principaliter / patrie ſcilicet & gẽtis gallice intuitu. & pro hoc eſt tex. in l. qui ꝓprio. §. procurator. ff. de ꝓcurato. vbi inducit glo. contra ambaſiatores Mediolanenſes qui volebãt conſequi ipſis donatũ ab imperatore conſtãtinopolitano: tanq̃ perſonis ſuis ad idẽ tex. & glo. in l. ſed ſi plures. §. in arrogato. ĩ verbo beneficio. ff. de vulga. & pupil. facit quod dicit Ia. de ra. quẽ refert Sy. in l. manifeſtiſſimi in fi. C. de furtis. q̃ donatũ preſumitur intuitu donatum ciuitatis: vt in epiſtola liquet in fi. C. de ſumma tri. Item quia preſumendũ eſt q̃ de militibus / & populo gallico fecerit mentionẽ imperator in trãſlatiõe: quia preſumitur factũ quod prius erat faciendum. l. x. qui duas. & ibi flo. ff. de ſerui. vrba. predio. quo caſu qñ fit cõmemoratio ciuitatis / vel populi non acquiritur ſolũ ei cui donaꝫ. ſed etiã ipſi toti ciuitati ſcdm Ange. in dict. §. in arrogato. argu. l. cũ aliquis. C. de iu. delibe. Item quia donatio facta prelato eccleſie ab extraneo preſumiꝫ facta intuitu eccleſie / & nõ prelati tm̃ tex. in. c. requiſiſti. de teſta. extra et ibi Barba. col. x. vbi dicit q̃ ex quo nõ ꝓbaꝫ cõtrarium ſtandũ eſt hmõi preſumptioni ſcdm glo. in l. j. & . l. in teſtamento. C. de teſta. milita. cũ aliꝭ allega. per eũ. Adde q̃ preſumptio habetur pro charta liquida. l. quicunq;. C. de apo. publi. lib. x. l. j. C. de pe. Bal. in l. j. §. in fi. C. de rei vxo. actio. imo dicit plene ꝓbare in his q̃ ſunt cõſona veritati. idem Bal. in l. ij. col. ij. ff. de excu. tuto. ff. ¶ Tertio quia eſto q̃ Karolus fuerit germanus non ſequiꝫ tm̃ q̃ ſucceſſores ſui fuerint germani. Nam filius Karoli magni qui ei in ꝑio ſucceſſit: puta Ludouicus pius natus fuit in Gallia aquitanica. & ideo cũ puer adhuc eſſet Aquitanie principatũ iuſſu patris obtinuit vt in eius hiſtoria videre eſt. natus ergo fuit in Gallia: ergo Gallus / & nõ Germanus per tex. formalem in l. qui ex vico. ff. ad municipa. vbi dicit tex. q̃ ex vico ortus eſt eã patriã intelligiꝫ habere: cui reipublice vicus ille reſpondet. facit bonus tex. in l. j. ff. eo. tit. l. ciues. C. de incolis. lib. x. & idẽ de aliꝭ regibus Frãcie imperatoribus poteſt oſtẽdi. Et ideo dicã cum tex. in l. aſſumptio. ff. ad municipa. Aſſumptio originis q̃ non eſt veritatẽ nature non perimit: errore enĩ veritas originis non amittiꝫ / nec mẽdacio dicẽtis eſſe. vnde non ſic deponitur / neq; recuſando patriã ex qua oriũdus eſt. i. ortus / vt ibi exponit glo. / neq; mẽtiendo de ea quã nõ habeat: veritatem mutare poteſt. ſunt verba formalia text. in dic. l. adoptio. que contra iſtum bellũ ſuaſorem optime cõgruunt / & certe ita eſt. ergo mera veritas q̃ gallicus fuit: alias enĩ ſi ſequeremur patriam generis auiti: ſequeretur q̃ oẽs eſſemus Damaſceni: quia Adã pater primus natus fuit in cãpo Damaſceno. hoc incõueniẽs infert glo. in dic. l. aſſumptio. §. filiꝰ. in glo. magna. vbi glo. propterea vult q̃ licet aliq̃ filius ſequatur originem patris: nõ tñ aut / & ita inutile eſt prorſus argumẽtum predicti Hieronymi quo non ſine magno labore oſtẽdere voluit: illos reges Francie qui imperarũt / deſcẽdiſſe de ſanguine Germano, quod & ſi verũ eſſet: non tñ ſequitur ipſos Germanos eſſe / & non Gallos: alias ſi primordialis illa origo inſpiceretur nos nõ Galli / ſed Troiani ex cõmuni Gallorũ origine appellãdi eſſemus / & ipſi etiã Germani / nec Germanicũ forſan nomen obtineret: ideo maxima fuit dicto Hieronymo tẽporis iactura cum oleum operãq; (vt aiunt) perdiderit: quod etiã inferius clarius oſtẽdemus in reſponſione ad argumẽta in partẽ contrariã. ¶ Itẽ quarto q̃ imperiũ fuerit penes Gallos retorqueo in predictũ Hieronymũ dictũ Enee ſiluij in Europa ſua ab eo citati cũ inquit. Karolus q̃uis Gallie potiretꝫ imperio Germanus tñ fuit: erat ergo ĩperiũ Gallicum: ſicut prius conſtantinopolitanũ fuerat. Et ſi dicaꝫ ſaluãdo allegationẽ ſuã q̃ Eneas loquitur de ĩperio Gallico: non q̃ ĩperiũ eſſet penes Gallos. ſed eſt ſenſus potiebaꝫ ĩperio Gallico: quia Galli ſunt exẽpti ab imperio / & nullũ recognoſcũt. c. per venerabilẽ. extra qui filij ſunt legiti. Dic q̃ hec ſaluatio nõ valet per dictum aureum Bal. in titu. de prohi. feu. alien. per Fredericũ. §. fi. colũ. peñ. in fi. vbi dicit q̃ licet dñs rex frãcie ſit ſup oẽs reges / & quo ad ſuos ſubditos ſit in regno ſuo / tãq̃ corporalis deus: non tñ dicit ipſe, eſt alter imperator: quia vnũ eſt ĩperiũ. vt. ff. de origi. in l. ij. §. pinde cũ eſſet ibi dũ dicit et neceſſe eſt reipublice ꝑ vnũ cõſuli. Ponit exẽplũ in ſiñ: ſi deus vnũ angelũ eximeret a ſua poteſtate (ſuppoſito q̃ hoc poſſet) nõ tñ angelus ille eſſet deus. & de hoc dicto Bal. meminit Feli. in. c. nouit. de iudi. extra colũ. iij. in princi. & ita ergo neceſſe eſt ne corrumpamus verba / ar. c.

Aug.

Preſumiꝫ factũ qđ prius erat faciẽdum.

Preſũptio habeꝫ pro charta liquida.

Ludouicꝰ pius Gallus fuit.

Rex Francie non eſt dicẽdus imperator.

intelligentia. de verborum significa. l. non aliter. ff. de lega. Tertio intellige prout iacent verba Enee siluij / & aperte probant de directo contra predictum Hieronymum q̄ imperium fuit apud gallos. Sic ergo succedit illud Sapien. xj. per que quis peccat/ per hec & torquetur & noxie par pena est. vt in suo vitio quisq; plectatur. vt inquit Tullius libro secundo de legibus. Dicicq; potest ei quod Comicus inquiebat: quas fecit compedes ipse gestauit.

¶ Item quinto / & vltimo quia quonam pacto persuaderi potest. vt in Germanos tunc imperium translatum fuisset: cum plures Germanice nationis in fide christiana vacillarent: & tūc bona Germanie pars in Karolum ipsum rebellasset. vt illius temporis historia abunde testatur: & ita illa fidei p̄secutio ab ipsis Germanis / aut eorum progenitoribus: potius dissuasisset imperij translationem per dict. capi. venerabilem. ibi q̄ progenitores eius per quem tex. dicitur. ibi q̄ vna causa propter quam repellebat Philippus coelectus Othonis. de quo ibi erat: quia progenitores sui aduersati fuerant ecclesie/ & fidei christiane. Et ita per hec fundamenta satis aperte probatur supradicta conclusio q̄ scilicet fuerit facta a grecis translatio in Francos/ & nō in Germanos: & q̄ Galli imperarunt. ¶ Nec obstant que supra in contrarium adducta fuerūt. & primo non obstat tex. in. d. c. venerabilē. vbi est fundamentū prime opinionis quod fundamētum longe magis vrgere videtur/ q̄ illud prefati Hieronymi. Quia ad hoc primo posset dici. q̄ papa male retulit historiam. vt in simili dicebat Hostien. in. c. nouit. in verbo descēdisse de iudi. extra. de quo supra fecimus mentionem. Sed certe nollem ita inhoneste/ & inuerecunde de Romano pontifice loqui: quia est presumendū q̄ ea que emanant ab eo sint bene digesta & magna maturitate decocta. vt dicit glo. in. c. ad audiētiā. circa mediū de rescrip. extra: nec presumendū est q̄ ignorauerit historiā hanc in tam arduis. Ideo secnudo solue aliter q̄ hic tm̄ volebat Romanus pontifex ostēdere: qualiter deuenerat imperium ad Germanos. & ponit princi. & fi. trāslationis/ ac sic dixisset de grecis translatū fuit in personam Karoli magni / & suceessores suos gallos / & ab eis in Germanos. & sic tm̄ ad probandā continuationē translationis. Et pro hac expositione adduco glo. signādam in. c. volumus. in verbo incōcussam. xvj. q. iiij. que dicit q̄ ad probandā possessionē continuatā sufficit p̄bare extrema: et sequit Anto. in. c. accedentibus. in colū. penī. extra de priui. l. Panor. in. c. cū ecclesia. in. v. colum. de causa posses. & prope Ioan. de Imo. in proe. decreta. columna. iiij. Felinus. in ca. licet. de proba. columna. v. in fine. Et ibi rationem assignat: quia per extrema inferē presumptio medij per glo. iij. in. c. quia sunt. xxvj. distin. & glo. fi. in. c. in die de consecra. dist. v. & glo. ij. in c. accedens de conuer. coniugato. Adducit etiā de teste dicente q̄ Titius possedit post gaium non tamē per hoc sequitur q̄ immediate post scām domi. in cap. j. circa princi. de constitu. in sexto per glo. in. c. cum vintonien'sis de elec. in verbo. sed tertie. Similiter in proposito licet dicatur q̄ a Karolo fuerit translatū in germanos non tamen sequitur immediate: quia multi gali medij fuerūt imperatores/ & diutius fuit imperium apud gallos: puta centum & tres (vel vt alij volunt) centum & decem annos. Comprobatur iste intellectus: vt vitetur iurium correctio argu. l. j. C. de inoffi. doti. aliter etenim esset cōtra. d. c. ego Ludouicus supra allegatū. Nec obstat q̄ doctores aliqui interpretati fuerūt q̄ post mortem Karoli imperium venit ad germanos: vt supra diximus quia hoc est falsum: vt supra deduximus: quia filius caroli gallus fuit. Et ideo forsan Panor. in. d. c. venerabilem. non stat in hac opinione: sed tm̄ dicit q̄ certissimū est imperium datum fuisse germanis per illum tex. & tex. in. c. In die. de consecra. dist. v. quod non negamus. Et ita debent intelligi alij docto. sed non dicunt q̄ priusq̄ ad germanos deuenisset non fuit possessum a francis/ aut gallis.

¶ Nec obstat argumentum Hieronymi quod omnino tractatum suum totum complectitur. Sic arguere voluit: Karolus & sui successores qui imperium moderati fuerunt descēdunt de sanguine germano. ergo nemo vnq̄ gallus imperauit. Certe iste Hieronymus fuit malus logicus nescio quonam pacto ita fuit obcecatus: vt existimaret hanc conclusionē validam. Ecce sufficit respondenti dare instantiam. glo. singu. in. c. sicut vrgeri. j. q. j. do tibi non vnam tm̄: sed plures instātias. Primo actio est ciuilis & tamē descendit de contractu qui est de iure gentium l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. Item cōtractus est facti. ff. de curato. furioso. l. consilio in fi. & tamē ex eo descendit obligatio que est iuris insti. de obliga. in prin. Itē vsucapio est iuris ciuilis. Et tamē per eam acquiritur dominiū quod est de iure gentium. ergo in simili nō sequitur: isti descendunt de sanguine germano: ergo germani sunt. Bene tamen est fatendum. q̄ licet istud argumentum non valeat quo ad ea que respiciūt originem alicuius: tamen bene valet argumentum istud q̄ ea que respiciunt effectum: puta

Quo tpe fuerit ipe-riū apud Gallos.

Sufficit respōdēti da re istātiā.

iste descēdit de sanguine germano: ergo capax est prerogatiue que germanis cōpetere potest. Et pro hoc vide omnino Barto. in.l. cōstitutionibus. ff. ad municipa. vbi ita distinguit in simili: vt poteris videre per eum. Item alias sequeretur absurdum. ꝙ nos omnes Damasceni dici deberemus: vt nos supra deduximus. Sed ad pauca respicientes (vt inquit philosophus) de facili paralogizāt: debuit iste bonus poeta poetici illius reminisci: Sumite materiā vestris qui scribitis equam Viribus & versate diu, quid ferre recusant, quid valeāt humeri. & sic prius vires suas cū eo quod subitur⁹ erat onere metiri. per tex. in.c. non est putāda. j.q.j. iuncta glo. in verbo prius que poeticum illud refert. Melius ergo fuisset ei si loquutus nō fuisset homo ille. lupus etenim (vt adagialiter vsurpatur) circum puteum choream egit.

De trāslatione īperij a Francis in Germanos.

¶ Ecce ex predictis vides ꝙ prima translatio fuit de grecis in francos. Secūda autem fuit de frācis in germanos / & hec trāslatiōis causa fuit: vt refert cardi. supra allegatus: quia cum ecclesia oppugnaretur a Berengario tyranno / & impetraret auxilium ab Arnulpho rege francie. Arnulpho nolente succurrere vocauit ecclesia in subsidium Othonē ducem saxonie / vel scd̄m alios germanie regē. Et hac rōne trāslatum fuit imperium in germanos a leone. viij. vel scd̄m alios a Ioāne. xiij. Et ita sentire videtur Platina in vita Io. xiij. Dicit tamen ꝙ illa tempora vsq; adeo confusa fuerūt / & perturbata scriptorum negligentia / & incuria: vt vix possit altera pars certo deligi. ¶ Sed Augustin⁹ de ancho. in suo tractatu de potest. eccl̄iastica. q. xxxvij. arti. iiij. dicit hanc trāslationem factam fuisse deficiente genere Karoli: & sic tempore Ludouici / vel Lotharij eius patris: in quib⁹ defecit genus Karoli magni in corona Francie. Alij dicunt tēpore Ludouici tertij filij Arnulphi diuisum fuisse imperium: & deinde confusum imperantibus Corrardo / & Berengario: & deinde Henrico / & Berengario. ecce vtcūq; sit: translatū fuit imperium in germanos in personam Othonis anno dccccxxxv. Et tunc temporis adhuc erat imperium hereditarium vsq; ad tempora Grego. v. qui sanctionem edidit de imperatore eligendo et ꝙ germanis huiusmodi electio spectaret: vt legere potes apud Platinam in vita Greg. v. & tunc dati primo fuere sex electores: tres ecclesiastici. scilicet archiepiscopus Margūtinus: archiepiscopus Treuerensis: archiepiscopus Coloniēsis: & deinde tres seculares principes: marchio brandeburgēsis electi camerarius: comes palatinus dapifer / & dux saxonie qui ensem ferret. Aliqui dicūt ꝙ hac eadem institutione fuit superadditus septimus: scilicet rex Bohemie qui pincerne officio fungeretur: & his additus ad tollendam discordiam: vbi reliqui in electione discordarent. ideo dicit glo. in.c. ad apostolice de re iudi. in. vj. in verbo. Illi autē ꝙ aliqui asserunt regem Bohemie nō esse de necessitate vocandum: sed tm̄ cum alij inter se discordant / nec istud ius electionis habuit ab antiquo. & ꝙ de facto tm̄ tenet. de quo per Platinam in dic. vita Grego. v. per Hostieñ. in.d.c. venerabilem. colū. j. Certe siue primordiali institutione / siue prescripta consuetudine id habeat rex Bohemus, hoc laudo argu. tex. in.l. Itē si vnus. §. principaliter. ff. de arbi. vbi iuriscōsultus īprobat cōpromissa: que fiunt inter aliquos in numero pari: quia alias res fere sine exitu futura est propter naturalē hominum ad dissentiendum facilitatem. Habes igitur qualiter imperium factum est electiuum.

De electoribus imperij.

¶ Sed hic bona suboritur difficultas: vtrum potestas electionis sit translata in germanos nedum actiue. vt scilicet eligere possint: sed etiam passiue. Ita ꝙ nullus possit eligi nisi sit de sanguine germano. Circa quā difficultatem reperio diuersas sentētias docto. Bal. in dic. c. venerabilē. tenet ꝙ passiue. Ita ꝙ (dicit ipse) de alijs nationibus nullus rex potest eligi in regem romanorū nisi rex francie: quia omnes reges frācie censendi sunt alemani ex quo Karolus eorum predecessor alemanus fuit. Cum hac opinione tenuit Panor. in eodem. c. venerabilem. super verbum transtulit. hoc modo inducendo illum tex. Nam ipse Karolus promotus fuit in imperatorem: nō autem fuit sibi data potestas eligēdi. ergo tantum passiue fuit trāslatum imperiū in germanos: alias tex. non bene diceret. Nam dixisset ꝙ in personas illorum principū fuit imperium translatū in germanos: & hāc dicit cōsiderationem multū notādam. nec est (dicit ipse) indecens: vt de certa gente / seu genere personarū debeat eligi presidens: quia hoc seruatur in dignitatibus ecclesiasticis: tam ex priuilegio / q̄ ex consuetudine: vt probatur in.c. cū dilectus. de cōsuetudine &.c. abbate. de verbo. signific. & subiungit ꝙ papa hoc potuit facere ex magna causa cū possit facere quicquid deus potest: alias Christus non fuisset diligens paterfamilias si nō dimisisset in terra aliquem loco sui qui expediētibus causis possit omnia facere que ipse Christus. & hanc rationem prius fuisse dicit Innocen. in.c. ad apostolice / vel in.c. super his de voto. & vlterius prosequitur de potestate pape.

Vtrū īperiū sit trāslatū ī Germanos actiue / vel passiue.

¶Cardinalis de Zabarellis quē refert Panor. ibidem tenet q̄ est trāslata potestas actiue/sed nō passiue. Et ita alij de alijs natiōib⁹ eligi possunt: licet ab olim nullus fuerit de alia natione.

Resolutio ¶Certe ista materia est problematica: tamen credo q̄ melius esset cū hac opinione Cardi. tenere: quia ex quo agitur de preficiendo imperatore non debemus considerare nationem. & ideo dicit tex. i. c. cū deputati. de iudi. extra dū quis laudabiliter exequatur officium sui ordinis ex superabūdāti requiritur sue notio nationis. & concor. bonus tex. in. c. ad decorem. de insti. extra. Et ideo refert Iustinus lib. xij. q̄ cū Alexandri magni parētes/& amici viderent eū ad mortem declinare petierūt ab eo quē vellet imperij relinquere heredē: & respondit Alexāder dignissimū: & sic non filiali amore/non patria charitate obcecatus/eum tm̄ prefici voluit qui huic moderamini aptior foret.

¶Sed adhuc stante opinione aliorū qui dicunt q̄ in Germanos passiue est translatum imperium: dico q̄ rex Francie capax esset: quia descendit de sanguine Karoli. vt formaliter tenuit Bal. in. d. c. venerabilem. quē supra rettulimus. Sed nos supra ostendimus q̄ dictum Bal. non potest saluari. nisi dicamus q̄ desinēdant reges Francie ex latere feminino: quo stante res non est sine dubio. & videtur q̄ hec saluatio nō valeat. quia appellatione generis/& posteritatis non comprehēduntur nati ex feminis. l. j. in fi. ff. de iu. immunit. vbi habetur q̄ priuilegium datum generi & posteris alicuius non comprehendit natos ex feminis. Et ita ibi no. Barto. & ad idem est tex. in. c. vbicūq; in fine de penis in sexto. Ita tenet Barto. in. l. quia tale. ff. soluto matri. & ita tenuit An. barba. in dicto. c. nouit. colū. viij. rationem assignās: quia filij denominātur ex agnatione patris. l. exemplo. C. de decur. lib. x. se remittens ad notata per eum in. c. raynutius de testa. vbi ipse in colum. iij. dicit q̄ ille raynuntius de clera ex aliqua speciali ratione denominabatur a matre. quia cōtrarium est de iure. Nam debet filius a patre/ & non a matre denominari. c. Raynaldus eo. tit. de testa. & et hoc ideo quia filius sequitur familiā/& agnationem patris/& non matris. c. ij. de cōuer. infi. insti. de legi. agna. tute. §. j. Pro hoc facit tex. i. l. cum legitime. ff. de statu homi. & l. filia. & l. liberos. ff. de senato. per quem tex. dicit. ibi Bal. q̄ nobilitas ex genere materno nō ꝓcedit, sed ex paterno. & idē voluit Bald. in. l. fina. in fi. C. de seruis fugiti. Pe. de ancha. in consilio cccix. immo voluit Barto. in dict. l. exēplo. q̄ consuetudo/vel statutum nō potest cōtrarium operari licet contrarium tenuerit Bald. in repetitione dict. c. Raynuncius. de quo meminit barba. in eo. c. colū. iiij. ad principium. vbi refert alios casus singulares/ & speciales. in quibus filius sequitur originē matris. de hoc vide feli. in. c. nouit. colum. j. vbi etiā de hac materia tangit inter cetera referens quendam Nico. de vbal. in tracta. de succes. ab intesta. fo. xv. vbi respōdet ad dict. c. nouit. q̄ ibi ille rex dicebatur de descendentibus ab ipso Karolo: sed non de genere. feli. ibi multa ponit in vtranq; partem: & nihil precise resoluit. videtur tamen magis inclinare in hanc partem. vt per ipsum videre poteris. de hoc vide Phil. dec. in. d. c. nouit. vbi etiā oppositionem istā contra saluationem Hostien. supradictā facit adducens pro corroboratione q̄ generatio solum considerāda est ex persona viri agentis scdm Fredericum de senis cōsilio. cccj. incipiente magister: quem refert abb. Panor. in ca. fraternitati. de eo qui cogno. consang. vxor. sue. per hoc facit quod scribit Diodorus de more egyptiorum. qui etiam ex serua empta genitum ingenuū dicebāt/ & nō spurium. dummodo pater ingenuus esset. quia patrē solū generis auctorē existimabant: matrem autem/& nutrimentum & lac filio tm̄ prebere. & pro ampliori corroboratione huius opinionis facit etiā. quia mulier est familie sue caput & finis. l. pronūciatio. & l. familie. ff. de verb. sig. vbi etiam habet q̄ qui nascuntur patris/& nō matris familiā sequuntur. et per hec videtur ergo q̄ nullatenus possint hodierni reges Francie dici descendere a genere germano/seu alemano.

¶Sed in contrarium cum saluatione predicta Hostiē. tenuit Antho. de butrio in dict. c. nouit. vbi per illū textum colligit q̄ descendentes per lineam femininam dicūtur esse de genere illius a quo originem ducit ipsa mulier. & ita etiam colligit Io. de imo. colū. ij. q̄ idem est dicere de genere q̄ de descendētibus ex persona matris. sic contra predictum Nico. de vbaldis relatum supra post Feli. & idem tenet. idem Io. de imo. consilio. lxij. Panor. in predicto ca. nouit. Franciscus de aret. ibidem colum. ij. ibi decimo noto. vbi colligit q̄ per matrem ille rex Frācie (de quo ibi agebatur) erat de genere Karoli magni: et q̄ ille dicitur esse de genere alicuius qui descendit ab eo. etiā per lineam maternam adducens no. in. l. j. ff. de proba. vbi est bona glo. & c. vbicūq;. de penis in. vj. & l. j. C. de cōditionibus insertis. Nouissime reperio Philippum dec. in dict. c. nouit. colum. iij. ita tenentem/& adducit Pau. de castro in dicta. l. j. C. de cōditio. insertis col. j. dicētem se pro ista parte consuluisse. & q̄

Quid pater/& qd mr̄ agant in liberorū ꝓcreationes.

An appellatiōes generis & posteritatis cōprehēdāt nati ex feminis.

Nobilitas a gne paterno procedit.

est ipsa veritas: & de hoc est consilium Pauli. cccxiij. quod incipit supradictus dominus consultor/& alios refert hanc opinionē tenentes. vt videre poteris per eū / & ad adducta pro parte cōtraria respōdet primo ad.l.j.ff.de iur.imu.q̄ ibi loquitur tex. de priuileg. imu. q̄ rēpublicā offendit/quam solutionē prius dederat Paulus in dicta.l.quia tale.ff.solu.matri.ad.c. vbicūq;. Respōdet q̄ procedit in materia penali. ad.l.j. C.de condi.inser. respōde scdm Pau. in eadē.l. ad.l.pronunciatio.responde. vt ibi per glo. Et ita ergo rex Frācie in regem Romanorum eligi potest. ¶Immo forsan quicquid supra dixerit Panor. de hac trāslatione in Germanos dubitari posset.& videtur q̄ nō valeat:quia vt dicunt aliqui Gregorius.v.hoc fecit quia erat saxo.& Germanis principibus affinis quib⁹ procurātibus ad dignitatem pontificiā assumptus fuerat.vt per Platinam in vita Greg.v.in prin. et potest dici(sicut dicit Ioan.mona.in.c.fundamēta. qui fauebat Romanis)q̄ caro /& sanguis reuelauerat huic Gregorio. vt sic transferret hanc potestatem eligendi in Germanos.

Cōtra trāslationē imperij in Germanos.

¶Item quia imperator & alij principes non possunt deponi: nisi ex maximis causis scdm Inno.in.c.ad apostolice.de re iudi.in.vj.quem refert Panor. in dicto ca. venerabilem.colum.iij., versic.no.ibi sacrilegum. & rationem adducit: quia iste depositiones nō possunt fieri nisi sine magnis periculis arg.u.c.latores. de cleri.excōmuni.ministran.& sic militat glo.in.c. si papa. xl.dist. vbi vult glo.q̄ pro quocūq; delicto posset imperator remoueri si sit incorrigibilis. Or videte si id fuerit causa cum quādo interpellabatur rex Francie de prestādo subsidio sedi apostolice propriis negocijs contra aduersarios suos detinebat. videtur q̄ recte preferebat res suas cum charitas bene ordinata a seipso incipiat.l. preses.C. de seruitu.& aqua cum simi.,

¶Item quia translatio/seu donatio imperij facta Karolo magno/ & Francis fuit ob bene merita Francorum. vt supra diximus/& nemo negabit: modo est regula iuris . q̄ etiā ob ingratitudinem nō reuocaretur donatio remuneratoria.l.dona.iun.l.si pater.§.j.ff.de dona.alex.cōsi.xlij. in quarta parte.nec etiā donatio ob causam.l.metū.§.sed licet.ff. q̄ metus causa.ergo licet etiam rex Francie illius temporis ingratus fuisset q̄ nō ratione supradicta: tamē ab eo abdicari imperium.& in alium transferri non potuit. Ecce ergo quid profuit Germanie supra scriptus Hieronymus quia nedū in re: de qua scripsit perperam locutus est: sed causam prestat: vt de Germanica potestate possit difficultas oboriri:& ita vt lupus circū puteum choreā egisse videā.vt supra diximꝰ,nisi dicas q̄ nedū ius electionis de iure habēt Germani: sed consuetudine prescripta. vt est textus formalis in dict.c.venerabilē.Quicquid sit ego multū laudo. vt via electionis ad hmōi dignitatē ꝓcedatur:sanctior enim iustiorq; via est.vt in questione speciali.j. deducemus. Item quia vnaqueq; res de facili reuertitur.ad suam primā naturā.l. si quis.ex argētarijs.§.pactum.ne peteret.ff.de pactis cum simi. Prima autē natura fuit imperij. vt assumeretur imperator via electionis: & pro hoc vide Petrum Bertrādi cardinalē eduēsem in suo tractatu. de orig.iurisdi.c.j.vbi sic dicit modus peruenīēdi per hereditariam successionem nō potest esse primus: qui enim succedit alij non est primus: quia ille alius precedit igitur primus modus peruenīēdi debite ad auctoritatem regiminis:est per electionem dei/vel hominum ita formaliter dicit. & pro hoc vide etiam Sabellicum eneadis prime lib.j.vbi dicit siue igit̄ natura/siue quod magis credo necessitate:ad monstrante regem sibi cōstituerunt illi qui in vnum cōuenerunt. Id enim fuit ab initio imperij nomē huic moderatio / & innocētia nō ambitus: & diuitie a principio suffragari quo maior erat virtus pluribusq; notior eo maiore cōsensu ad id fastigium promouebatur. & pro hoc facit tex.in.c.legimus.xciij. dist. vide Prepo.in.c.in synodo.dist.lxiij.vbi dicit q̄ olim imperator ꝑ exercitū eligebatur / & populus obediendo admittebatur.sed Panor.in.c.venerabilem.colum.iiij.in prin. contrarium innuere. videtur in illa questione.vtrum electores imperij eligant:vt singuli/an vt collegium. vbi tenet q̄ vt collegium tribus fundamentis:quorum primum quia subrogatio sapere debet naturā eius cuius loco subrogatur.sed isti electores successerunt in locū populi Romani:qui vt vniuersitas eligebat sibi imperatorē. Et hoc argumentum prius fuerat Leopaldi qui scripsit de iuribus regni / & imperij Romanorum.c.vj.quem refert Cardi.in.d.c.venerabilem.§.verum.colum.iiij. vtcunq; sit.,fuit prius electiuum. Ex predictis habes qualiter imperialis dignitas/amplius nō est hereditaria & sic ius primogeniture in ea locum non habet: sed via electionis ad eam procedit. Aduerte tamen q̄ etiā dignitas imperialis / nec electione proprie videtur queri. Nam post electionem factā ab electoribus:priusq̄ electus dici debeat imperator requirit̄ triplex coronatio: ferrea/argētea/& aurea. vt nota.refert glo.in dic.cle.vnica.de iureiur.in ver. vestigijs que pulchre ostendit quid designāt iste tres co-

Donatio remuneratoria est irreuocabilis.

Laudabilior est via electiōis.

Primitus imperiū fuit electiuū.

Electores imperij eligūt: vt collegium.

Imperialis dignitas electiō nō queritꝰ

rone. Anteq̃ aũt vltimam receperit tantũmodo rex Romanorũ appellaf̃ tex.in.d.c.venerabilem.ibi electũ in regem:& ita ex illo tex. colligunt docto.signãter Panor.colũ.iij. in eodem verbo. vbi pro hoc adducit etiam tex.in.d.cle. Romani de iureiur.& simile adducit de archiepiscopo/& episcopo qui ante consecrationẽ nõ dicuntur episcopi / aut archiepiscopi. c.nisi. de vsu. & aucto. pallij.glo. in.c.j.de religio.domi. glo.in cle.ij.de cele.missa. & pro hoc vide Feli. in.c.eã te. colũ.j. de rescript.extra.vbi adducit ange.i.l.bene a zenone.¶.de quadri. prescrip. per illum tex.ibi ex quo infulas imperiales suscepimus. & in simili adducit Bald. post oldra. in.l.athlete.in prin.ff.de excu.tuto. vbi dicit q̃ ante birretũ doctorale qs nõ dicit̃ doctor : licet sit licẽtiatus per illũ tex.ibi sacris certaminibus coronati:& vide que cumulãtur.ibi per Feli.& ita ergo cõmuniter appellatur rex Romanorũ ante coronationẽ. Vide tñ albe.i.d.l. bene a zenone. vbi refert cõstitutionem Ludo. de bauaria.de qua supra mẽtionẽ fecim⁹. in qua statuit q̃ nõ expectata vnctiõe aliqua & coronatione dicẽdus est imperator:statim post electionẽ.non tanter dixi vnctione: quia non proprie cõsecratur.vt dicit Panor. & cõmuniter docto.in.d.c. venerabilẽ.& ideo reprehẽdit glo.in.c. valẽtianus.lxiij.dist.aliquos dicẽtes imperatorem habere ordinẽ subdiaconatus/& male.Sed aduertendum est q̃ ante coronationẽ potest administrare/sicut post coronationẽ.vnde dicit Panor. in.d.c.venerabilẽ.in fi. q̃ licet fuerint opiniones diuerse: receptum est tamen consuetudine vt administret.& ita dicit Bal.in tit. de pace cõstãtie.§.hec quod nos:vbi refert Hostiẽ.in.c.super quibusdã de verbo.signi. dicentẽ se vidisse in alemania per principes iudicari / & teneri q̃ rex Romanorum post electionẽ cõcordem habeat omnem potestatẽ quã imperator : nec vnctio aliquid addat. Ipse tamen Hostien.dicebat contrariũ verius:sed dicit ibi Bald. q̃ quicquid dicat ibi Hostien.prima opinio seruatur / & est ipsa veritas.& q̃ opinio Hostieñ. possit habere locũ qñ sunt electi in discordia. Sed glo.est multũ nota.& magistra.in dic.cle.vnica.de iureiur. in verbo reges : vbi dicit glosator se vidisse ex registris Innocẽtij tertij q̃ incõcussa cõsuetudo imperij est per patiẽtiam sedis apostolice tollerata : & per tollerantiam a pprobata q̃ duobus electis in discordia vterq; administrat.vt rex & omnem imperij iurisdictionem exercet: donec alterius electio per papã fuerit approbata / vel reprobata.& hoc notanter vt dicit Abb.Panor. in dic.c. venerabilem. columna. vij. super ver.

Añ biretũ doctorale qs doctor non dicit̃.

Impator pprie vngit̃:impro prie consecratur.

Añ coronationem imperator administrat.

fauere. vbi electores imperij discordent in numero/ nec fit accessus. Ita q̃ possit maior pars haberi potest papa vnum ex illis eligere: prout sibi libuerit:sicut cõtingit in patronis discordãtibus in.c.quod autem. extra de iure patro. Et ita ergo ex predictis patet q̃ non sola electione queritur dignitas imperialis / nec per electionẽ simplicẽ dicitur imperator: sed tantũmodo rex Romanorũ.vt est tex.rotũdus in.d.c.venerabilẽ. ¶ De ista electiõe imperatoris possent plura cumulari que omitto:quia sunt extra principale propositũ. Sed quoniã hec materia est grauis & sepe occurrere potest : ideo faciemus aliquas remissiones que plurimũ animos volentium plenius in hac materia instrui subleuabũt imprimis videas ergo Cardi. de Zaba.in dict. ca. venerabilem.§. verum.colum.iij.vbi quinq; questiones mouet circa imperatoris electionẽ. de quib⁹ dicit se fuisse iterrogatũ & respõdisse: vt ibi inserit. Prima est questio. Quo iure principes alemanie habeãt eligere:de qua supra diximus. Secunda de forma electionis. Tertia si discordent in in electione / vel si non intersunt omnes quot sufficiunt ad electionem. Quarta quam potestatem habet electus ante corone susceptionem a papa : de qua etiam supra tetigimus. Quinta vtrũ imperatore viuente possit deponi ab electorib⁹ : et an qui consensit in vnũ possit mutare sententiã & postea alium eligere vbi cõcludit q̃ sic:quia tales electores equiparantur patronis laicis. ¶ Alia questio etiã singularis potest moueri.vtrum sit electoribus tempus prefixum ad eligendum : ita q̃ ipsis negligentibus Romanus põtifex plenarie prouidere possit. de qua questione vide glo. notabilem et expressam in dic.c.ad apostolice.de re iudicata.in.vj.in glo. finali.vbi formaliter dicit glo. q̃ nõ statuitur a iure certum tẽpus principibus ad imperatorem eligendum. Hinc est q̃ papa nõ põt eligere/nisi illos prius admoneat dicto capitulo venerabilẽ.qđ non est in ecclesijs.vt prosequitur glo. Ad idem vide Panor.in dic.c.venerabilem.colũ.iiij.versu noto.ibi si principes admoniti. ¶ Item alia questio moueri põt.vtrum electores possint vnũ ex se eligere. de qua breuiter dic q̃ sic:& ad hoc vide in indiuiduo Bal. in.l.plane. i prima lectura.ff.quod cuiusq; vniuersitatis in fine.vbi dicit q̃ electionarij imperatoris possint eligere vnũ ex seipsis in imperatorem. Subiungens q̃ ita fecerunt in imperatore qui erat suo tempore/& in auo ipsi⁹. de quo dicto Bal.meminit Ioã. de anania.in. c.ecclesia vestra. quod est.c.fina.de sortile. extra columna tertia.ad principium.

An electoribus sit põ fixum tps ad eligendum.

An electores possint vnũ ex se eligere.

An persona electa cõputetur in numero eligentium.

¶Sed an persona electa cõputabitur in numero eligentiũ:ita q̃ dicatur habere maiorẽ numerum electorũ. vide Panor. pulchre. in.c.cũ in iure de ele.extra.colum ij. de hac dignitate imperiali. Vide albe.de rosa.amplissime in.l.bene a zenone. de quadri. prescrip.vbi multa notanda cumulat. & in.l. cũctos populos.C. de summa trini. Vide pulchre / & elegãter aluarotũ. in titu.quis dux comes/vel marchio col.iij.& seq. vbi pulcherrime de hac materia disserit. Nec vidi aptius/ q̃ p Cardi. vbi supra. & aluarotũ hoc loco. Vide tñ Augustinũ de Anchona in suo tracta.de potesta. eccle. q.xxxv. vbi mouet circa hãc dignitatẽ imperialẽ octo questiones notabiles. Prima. vtrũ papa per seipm possit iperatorẽ eligere. Secunda. vtrũ electores debent esse de Alemania. Tertia. vtrum papa possit predictos electores mutare. Quarta an papa possit electores de alia natiõe/ q̃ germana ordinare. Quinta an possit alteri pti fauere papa duobus electis in discordia. Sexta an possit imperiũ facere hereditarium. Septima vtrũ melius esset: si imperiũ esset hereditarium. Octaua vtrum melius esset plures esse imperatores / q̃ vnum. plures alias questiones prosequitur vsq; a. xxxv. vsq; ad xlvj. principales. in quibus. xl. alias questiones notabiles prosequitur: quas videas per ipsum. Hec pro nunc in transitu sufficiant ad ostẽdendum dignitatem imperialem non esse hereditariam: sed eligibilem tm̃ & sic in ea ius primogeniture locum non habere.

¶Questio tertiadecima.

¶Vtrum ius primogeniture habeat locum in regnis/aut principatibus.

VNc succedit alia questio/ an ius primogeniture cadere possit in principatib⁹ aut regnis. Hanc questionem mouet Martinus de carrazijs in suo epitomate de primogenitura pagina iiij. in fine dicẽs, q̃ pendet hec questio ab illa. An regna deferant̃ successione/vel electione. Et q̃ electione deferantur adducit. viij q. j. c. moyses. vbi dicit probari q̃ de iure scripto regna deferuntur electione/ & non successiõe: quia principatus in populo vt dicit ibi tex.) non sanguini deferendum est sed vite. Ad idem facit bonus tex. in. c. legimus. xij. dist. Fatetur tamen q̃ iure cõsuetudinario successione queritur. Sed quia duo iura videtur inter se aduersari: scilicet in.c.vnico. i fine de aliena. feudi. & in.c.vnico. de phibi. feudi aliena. per Fredericum. §. preterea ducatus. ideo pro concordia distinguebat post And. de Isernia. in. c. j. de feudo marchie. Aliquãdo principatus creatur vt habeat solam administrationem: & tunc electione & non successione defertur: quia officia non deferuntur successione cum eligatur industria persone. l. cuius bonis. ff. de curatore furiosi. l. penul. & fina. ff. & tutel. exẽplificat. q̃n papa creat Machionem in marchia: ducem in ducatu ecclesie. Exemplum etiam potest poni in duce venetorum / & pluribus similibus. Et ita potest intelligi text. in. c. vnico. de aliena. feudi. Aliquando creatur dux / vel Marchio / vel rex non solũ vt habeat administrationem: sed etiã proprietatem in iurisdictione. & tunc tales principatus successione deferũtur: sic procedat tex. in dic. §. preterea ducatus. Hinc fit vt regnum Frãcie Hispanie & consimilia successione trãsferantur. Et ita trãsit Martinus vbi supra. Ad de glo. no. post tex. in. c. deniq;. vij. q. j. in ver. rege suo. q̃ expresse infert q̃ filij regũ de iure debent esse reges. Et ita vult q̃ non cõsuetudine tm̃: sed etiam iuris dispositione regna trãsferantur. Et pro hoc facit bo. text. in. c. licet. de voto extra. Sed aluarotus in titu. de feudo Marchie. colum. ij. expresse dicit. Nota q̃ scdm rectam iustitiam / & iuris dispositionem dignitates regales nõ sunt perpetue & successibiles sed temporales & ad vitã possidentis. Et ratio per eum assignat̃: quia acquirũtur electione/ & nõ successione per illum tex. & l. j. ff. ad. l. iuliam. de ambi. ratio rationis assignatur quia iste dignitates sunt iuris publici. §. obtinet. in auctẽtico. de exhibẽdis reis. & ita videtur q̃ non possint ppetuo abdicari/ & separari ab ipo iure pnblico per tex. in. §. cogitat̃. in auctentico. vt iudi. sine quoquo suffragio adducit no. per innocen. in. c. cũ venerabilis. extra de religio. domibus. & l. sancim⁹. C. de sacrosan. eccle. per glo. & cy. Et subiungit q̃ hodie superuacuũ est de hoc disputare: cum in predictis dignitatibus habeat locũ successio ex hodierna cõtraria consuetudine approbata prout ipsemet etiam dicit in tit. de aliena. feud. §. fina. & in titu. de his qui feuda dare possunt. Sed Anto. corsetus in suo tractatu de potest. & excel. regia. q. ix. dicit consuetudinem istã iure cõprobari per dic. c. licet. Et ita non esset cõtra iuris apices. vt sentit Aluarot⁹. ¶Cogita si dici potest considerãda esse tria tẽpora post vsurpatam regnãdi potestatem a casu. vt dicit beatus Augustinus in lib. de ciuitate dei lib. xv. Quid autem si omnes de domo regali sunt mortui. & ita deficit successio/hoc casu qd agẽdũ? Panor. i dic. c. venerabilem. de elec. extra. vbi se remittit ad no. p Pe. in. c. licet. ex suscepto de foro cõpe.

Bona distinctio.

Dignitates sunt iuris publici

extra.et hec per parẽthesim a versi. quid autẽ.

De varia regnorum ratione. ¶Primo eñ regna successiue transferebantur et ideo dicit tex.in.d.c.moyses. Moyses amicꝰ dei cui facie ad faciem locutus est deus,potuit vtiq; successores pricipatus filios suos facere & posteris propriã relinq̃re dignitatẽ. Ad hoc facit qđ dicit Anto. Corsetꝰ in p̃dicto suo tracta. de potest.& excellẽ.regia.q.j. vbi dicit, q̃ Noe primus rex hominũ fuit arche gubernationem habuit durãte diluuio. Et post diluuiũ successerunt ei in principatu filij vt potes videre in lib. Gene. ¶Secũdũ tẽpꝰ fuit quo erãt regna electiua et non successibilia. Et ideo dicit glo. in.d.c. moyses in verti. potuit. q̃ q̃n moyses successores pricipatus sui filios fecit non adhuc erat p̃hibitum.et ita sentit illa glo. q̃ postea prohibitum fuit.pro hoc vide Panor.in.d.c.venerabilẽ in penulti. notabili.ibi dicit q̃ imperiũ non defertur ex successione sed electiõe : et olim idem obseruabatur in regnis particularibus per. d.c. moyses. ¶Tertiũ tempus quo regna effecta sunt successibilia etiã iuris dispositione vt dicto c.licet.& certe hec dispositio vltima traxit fundamentũ ex cõsuetudine prescripta contra eam que erãt p̃stituta in secũdo tẽpore q̃n vnaquęq; res de facili reuertitur ad p̃priã naturã vt nota in.l.j. vnus ex argentarijs §. pactus ne pateret. ff. de pactis. Et ita hodiernis tẽporibꝰ seruatur Sic põt fieri cõcordia inter ea que superius relata sunt que videntur inter se aduersari. Ad hec adde Aluarotum in titu. quis dicatur dux comes col.vij. vbi refert oẽs reges christianos qui sũt in numero vigiti et septẽ, scilicet rex Hierosolymitanꝰ, rex Frãcorꝫ, Rex sicilie, rex castelle siue hyspanie, Rex legionis, Rex portugalie, Rex arragonum, Rex nauarre, Rex dacie, Rex boemie, Rex vngarie, Rex armenie, Rex cordubie, Rex cypri, Rex sardie. Rex comarchie, Rex numiamie, Rex vlconie, Rex catholicus, Rex nauarchie, Rex colloñ, Rex mamye, Rex votaganie, Rex maioricarꝫ, Rex minoricarum, Rex scotie, Rex polonie. Et iter istos reges duo esse dicit vnũ in quo sunt consimiles. Aliud in quo sunt dissimiles. In coronatione eñ et vnctione Rex Hierosolymitanus. Rex frãcorꝫ. & Rex sicilie ab alijs diligũtur, quia reliqui dicit ipe reges nec coronãtur nec vngũtur. In alio sunt cõsimiles quia omnes isti reges sortiuntur eorum regna ex successiõe vt dicit Rome esse declaratum et descriptũ, et de alijs pluribꝰ regibus mẽtionem facit quos distinguit secundum tres mundi partes. In partibus asie. Regnũ cathori. Regnũ tarsie. Regnũ turquesce. Regnum coristine. Regnũ comanie. Regnũ indie. Regnũ persarum. Regnũ medie. Regnũ parthie. Regnum georgie. Regnũ chaldeorꝫ. Regnũ mesopotamie. Regnũ torquie. Regnũ syrie. Regnum cappadocie. Regnũ bithynie. In ptibꝰ vero affrice diuersa sunt regna ex diuersis regionibus que sunt. Ethiopia, libia, Egyptꝰ, Arabia, Iudea, cicilia. In partibus Europe. Thesalia, macedonia Thracia, stitia, maucicania, hũidia, et dicit Aluarotus hec recollegisse ex Solino de mirabilibus mũdi & libro descriptiõis imperij Tartarorum que retulisse iuuabit, quoniam horum lectura aliquãdo oblectat.

Regna christianorum

Regna asie

Regna affrice.

Regna i europa.

¶Questio. xiiij.

¶An filius primogenitus succedat in regno & quare.

E generali cõsuetudine primogenitus regis succedit in regno vt notabiliter vult Hostiẽ. et cõmuniter doc.i.c.licet.de voto extra. Qualiter autem ista ꝓsuetudo introducta sit vide Albericũ de rosate in.l.j.C.que sit longa consuetudo col. x. & seq. Ratio autẽ quare sic ad primogenitũ deferatur assignatur duplex per Panor.in.d.c. licet super glos. fina. ¶Prima propter bonum publicũ ne diminueretur dignitas. ¶Secunda quia si plures succederent in solidũ, tes publica lederetur: quia scđm philosophũ, multitudo pricipatũ noxa est Hinc est q̃ ordine nature vnus debet esse princeps. vij.q.j.cap. in apibus. Adde Bal.in tit. de prohibita feudi aliena. per federicũ.§. preterea. ducatꝰ. in primo nota.vbi dicit q̃ feuda pricipatuũ non dñt diuidi. Ratio assignatur per eum per illud Euangelicũ. Oñe regnũ in se diuisum desolabitur. et p aristotelẽ xij. metaphysice in fine vbi vult pluralitatẽ pricipatũ malã esse. dignitas enim non debet minui, sed ingeno augeri. l. obseruandũ. ff. de offi. presidis. Item quia dicit tex. q̃ nihil est tã magnum qđ per sectionem nõ fiat paruũ, in autẽtico de triente et semisse ad princip. collatio. iij. Ad hoc facit tex.in.c. maioribus de prebendis extra. ¶Item quia iste dignitates de rigore iuris non transmittũtur ergo nec diuiduntur. Sed de hoc tamen se remittit ad nota.in.c. venerabilem. de elec. et in.d.c.licet. Aliam rationẽ sentit Bal. in auten. hec amplius. C. de fide iõmissis, col.ij. versic. Oppono & videtur vbi dicit q̃ corona nõ põt diuidi. Et rex significatur per corpus sphericũ ipsius corone, cuiꝰ figura destrueretur, si diuideret in partes. ¶Item quia regnũ

est quid perfectum: sed perfectum non potest esse nisi vnum, & ita est indiuisibile. Alias rationes ponit de quibus supra dictum est idem Bal. i. l. fina. in prima lectura. ff. de rerũ diuisione. Aliã rationẽ assignat: quia dominatio non debet habere tot capita. Esset eñ mõstrum ꝙ in vno corpore essent duo capita ꝑ quo adducit. l. j. ff. de offi. ꝑfecti pretorio. & ꝑ hoc inferebat Bal. secundũ Guillermum ꝙ Romulus & Remus nõ erant ambo Reges: sed solꝰ Romulus Rex erat quia forte maior natu. Et si dicatur ꝙ Romulus fuerit fratricida, quomodo ergo potuerit esse Rex. Respon. ꝙ non priuato gladio, sed publico eũ interemit ꝑpter vitandã seditionem: immo iustitia interemit ipsum non frater per. l. palam. §. fina. ff. de ritu nuptia. hinc dicit glo. nota. in. l. cum probatio. ff. de ꝑbatio. Delictum tuum punit te non ego. Item quia criminosus potest esse Rex tam ex successione ff. familie herciscunde. l. his consequenter. §. j. q̃ populi electione. l. barbarius philippꝰ. ff. de offi. preto. Et hanc rationem vltimam Bal. ponit Aluarotus in titulo de aliena. feudi. §. fina. col. j. adducẽs tex. in. c. qm̃ de officio ordinarij extra & notata in. l. j. ff. de offi. metro. beri. lib. xj. Itẽ quia duo insolidum eandem rem habere non possunt. l. si vt certo. §. si duobꝰ versiculum. ff. cõmodati. Et de alijs rationibus vide eundẽ Aluarotum in. d. §. preterea ducatus. & hoc dicit limitandum nisi ex speciali priuilegio principis dignitates: aut principatus facti essent diuisibiles, vel ex consuetudine inducta sciẽtibus & videntibus imperatoribus: ita ꝙ ex certa sciẽtia eorum diuidant secũdũ And. de yser. & Bal. per l. in quibus in fine. ff. de legi. ad hoc facit quod nota. dicit Marti. de Carrazijs in tit. de feu. marchie in princi. secundum Albericum in. l. fin. ff. de iurisdi. omnium iudicum ꝙ in istis partibus citramontanis regulariter iurisditiones & feuda possunt alienari & diuidi ex cõsuetudine de quo supra diximꝰ in lib. primo. ¶ Adde ad precedentia Petrum de Ancha. in consi. cccxxxix quod incipit. Pro maiori intelligentia vbi elegãter de exordio regnorum disserit in principio Plures subijciens rationes quare ad vnũ & non ad plures filios regnum deferatur inter ceteras istas adducit: quia per vnum rectius q̃ per plures reipublice consulitur. l. ij. §. deinde. ff. de origine iur. Item quia iura imitantur naturam. institu. de adoptio. §. minorem. Sed sic est ꝙ regulariter in membrorum pluralitate est vnum caput: ita ꝙ si plura in vno corpore capita reperirentur monstruosum esset. l. nõ sunt liberi. ff. de sta. homi. Sic ecclesia vna que est in multitudine latius incremenro fecunditatis extẽditur quomodo multi radij solis sunt sed vnũ lumen licet atomi multi sunt: & robur vnum tenaci radice fundatum, & de fonte vno plurimi riuuli defluunt. Vnitas tamen seruatur in origine. sunt verba tex. in. c. loquitur. xxiiij. q. j. hinc dicit Dominus per Ezechielem. Seruus meus Dauid Rex super eos erit: & pastor vnus erit omnium illorum, & Segnius expediunt commissa negocia plures: vt habetur in. l. si plures. ff. de administra. tutorum. & quod commune est negligit l. j. quando & quibus quarta pars debetur. li. x. C. Subiungit ꝙ in considerationibus boni publici & communis visum est omnibus fere vtilius & sanctiꝰ regnum per successionem in plures non diuidi: sed ad pacem nutriendam/ inducendam/ & conseruandam per vnum reipublice consuli per quem ipsa multitudo dirigatur: iuxta illud Prouerbiorum. xj. Vbi uon est gubernator corruit populus. Vnde legitur in Salustij Catalinario ꝙ Romani binos imperatores fecerunt hoc modo arbitrantes melius q̃ per vnum reipublice cõsuli. Sed oppositum euenit dum eorum quisq; magis se extollere & amicitias querere cogitabat. Ideo in breui reuocauerunt prout habetur post principium dicti libri. Ad hec vide Sozinum in secunda parte consiliorum consi. c. lxv. vbi de hac materia late disserit signanter. col. vij. versic. Secundo hec conclusio probatur: & ne nimis immoremur: vide etiam Felinum in capi. que in ecclesiarum. col. xxix. ad finem ibi hanc declarationem limitat: vbi iter cetera adducit bonum textum in. c. quod autem. xxiij. q. vij. vbi dicit tex. ꝙ omnis potestas impatiens consortis est: iuxta illud Senece tragedia secunda. Nõ capit regnum duos & elegantius tragedia. viij. vbi dicit. Nec regna socium ferre nec tede sciunt. Adde etiam Egidium in trac. de regimine principum in secunda parte tertij lib. vbi pluribus rationibus ostẽdit melius esse Ciuitatem & regnum Regi vno q̃ pluribus. & hoc in. c. iij. predic. secunde partis. & in. c. iiij. vbi refert argumenta que in partem contrariam fieri possunt & ea soluit: & hec est communis resolutio. Licet Frãciscus patricius in suo tracta. de institutione reipublice. c. j. primi libri videatur Aristocratiam monarchie preferre quod forsan patrij moris senensis scilicet dulcedine allectus dixit: iuxta illud Catonis Pugna ꝑ patria. de quo est glo. post tex. in. l. veluti. ff. de insti. & iur. Ex precedentibus ample satis visum est quare in reguo vnus filiorũ succedat alijs exclusis. Sed hoc nõ satis est quia de cõsuetudine generali: de qua supra facta est mẽ-

Crimiosꝰ põt eẽ rex

Oĩs ptãsi patiẽs consortis est.

Frãciscus patricius.

tio. ¶ Vlterius dicitur q̄ illevnus q̄ succedit est primogenitus, ideo discutiēdum est. Quare sit primogenitus reliquis preferendus. Reperio Oldradum consilio.xciiij.col.iij.in fine & seq. pulcherrime declarantem q̄ vni filiorum est assignandum regnum exclusiue ad ceteros plu ribus rationibus que satis in predictis comprehenduntur. Sed quare ad primogenitum potius q̄ ad reliquos, duplicem rationem assignāt. ¶ Primo quia Rex viuens presentiens alterum ex filijs suis regnaturum debet plus curare de ampliatione & vtilitate regni sui. Que ratio parum vrget nisi dicamus q̄ etate proue ctior presumatur sapiētior: vt patet ex his que supra diximus. & ita quod sapientius & tutius regnum gubernaretur.

Quare primogenit⁹ p̄ferat̄ in regno.

¶ Secūda ratio per eum assignatur quia plu ribus existēntibus filijs rationabile fuit statuere q̄ primogenitus in Regem succedat. Nam natura dedit eidem generi aliquos scilicet subijci, ali quos principari. nec indignari debet iuuenis si seniori secundum etatem subiectus sit: honestum est enim iuuenibus ministrare & seniori bus obedire: vt ait Philosophus.viij. Politicorū ad quod facit lex fina.ff. de fi.instrumen. Subiungit Oldradus q̄ aliud etiam itidem suadere videtur scilicet dilectio quam pater communiter habet ad filium primogenitum. Et istas rationes refert & sequitur Albericus de rosate in proe.fforū §. discipuli igitur col.iiij. circa principium. Has rationes credo habuit Oldradus licet taceat ab Egidio Romano in tracta. de regimine princi. in secunda parte tertijs libri.c.v. col. penul. vbi dicit. Oportet ante talem dignitatē magis transferre ad masculos q̄ ad feminas: qa masculus est femina ratione prestantior, corde animosior, passionum min⁹ insecutor. Inter autem masculos oportet talem dignitatē tribuere magis primogenito q̄ alijs subiungens ratio nes supascriptas. ¶ Adde ad hāc vltimā ratio nem quod habetur Esa.xij. Dolebunt super eū vt doleri solet in morte primogeniti quasi innuat ille tex. q̄ maior est luctus in morte primogeniti, & sic maior dilectio. Ideo beat⁹ Augustin⁹ in sermone de decem preceptis dicit q̄ nihil est in heredibus charius primogenito. Ita refert Lucas de penna in titu. de tyronibus. C. l.iij.lib.xij.col.j. Hic etiam inter ceteras plagas quibus fuerunt afflicti Egyptij in terra Egypti hec nouissima tanq̄ asperior ceteris fuit secūdū Augustin. vbi supra q̄ oīa primogenita pcussa fuerūt & mortua p illud qd habet Exo.xj. Motiet̄ omne primogenitū i terra egyptiorū. &.xij. ca. Percutiāq; omne primogenitū in terra egypti. & sequit̄ in tex. Factū est autē in noctis medio. Percussit dominus omne primogenitū in terra Egypti: ppter quā plagā cōcessit Pharao vt egrederet̄ popul⁹ Israel. Et de hac plaga tāq̄ mirabili facta est mētio in plurib⁹ locis Psalmo.lxxvij. Psal.ciiij. Psal.xxx. Psal.xxv. & plu ribus alijs locis de quibus in euoluēdo sacro volumine biblie videre poteris. Ex his facile ppēdit̄ quāta sit in primogenitis p̄dilectio. Nec obstat secundū Egidiū Roma. in.d.c.v. supra allega. q̄ ptingit aliquādo magis diligere minores filios q̄ primogenitum: quia ridet q̄ facta humana & gesta particularia omnino sub recta regula & sub certa ratione nō cadūt. Ad hoc facit tex. in.l. omnis diffinitio. ff. de regu. iur. Sufficit ergo dicit Egidi⁹ in talib⁹ trāsire, ꝓbabiliter & leges statuere q̄ vt in plurib⁹ cōtinent veritatem que etem̄ semel aut bis vt ait Theophrast⁹ accidunt, cōtenūt legislatores. l. nā ad ea. ff. de legi. cū duab⁹ legib⁹ p̄cedētib⁹ vbi dicit Pomponi⁹ iurisc̄sult⁹ q̄ iura cōstitui oportet vt ait Theophrast⁹ in his q̄ entonima id est frequēter accidunt. & deinde Celsus cōfitmās inqt. Ex his q̄ forte vno aliquo casu accidere possunt iura non cōstituunt̄. Dicit tñ Egidi⁹ Roma. in.c.v. in fi. q̄ ex hoc q̄ sol⁹ primogenit⁹ regnare debet nō de eo solo cura diligens habeat̄. Ignorat̄ em̄ qd diuina puidentia statuit & nescit̄ cui filiorū succedat regnū. Ideo ne piciter̄ bonū cōmune de oīb⁹ liberis cura diligēs est habēda qd nota.

Cōiter magis diligit̄ primogenitus.

Oēs filij eq̄liter sūt instruēdi.

¶ Et ad predictas rōnes adde Petrū de ancha. in p̄dicto ꝓsi.c.xlix.col.j. in fi. & i prici. sequētis vbi vnā tm̄modo rationē assignat dicēs q̄ rationabile visum fuit ad primogenitū poti⁹ hoc ius detiuari q̄ ad alios ppter etatē: qa primogenito iuniores reuerētiā exhibere debēt. c. statuimus de maio. & obe. extra. ¶ Vltra autē p̄cedētes rationes corroborare possum⁹ p̄cedētia triplici rōne. ¶ Prio qa iure diuino ita cauet̄ vt habet̄ Paralipo.ij.c.xxj. ad prici. vbi dicit̄. Dormiuit autē Iosaphat cū pīb⁹ suis: & sepult⁹ ē cū eis i ciuitate Dauid regnauitq; Iorā filius ei⁹ p eo. & paulo post subiungit. Regnū tradidit Iorā eo q̄ esset priogenit⁹. ¶ Itē scdo rōne iuridica ꝓbat̄ qa q̄ prior ē tēpore potior ē iure vt ē vulgata regula: maxie qñ res ē indiuisibilis vt ē i ꝓposito. & ad hoc facit bo. tex. in.l. quotiēs de vsufruc. vbi determinat̄ q̄ si lego vsumfructum Titio & Meuio & nō possit prestari ambobus prefertur Titius quia primo nominat⁹. ad idem est bo. tex. in.l. generaliter §. siquidem. ff. de fideicōmiss. liberta. vbi determinat̄ q̄ si testator nomiauit alsi quos seruos manumittēdos ex p̄cio heredi relicto & p̄cio nō sufficit ad oēs: tūc p̄ferēd⁹ est prio

Argumentū abordie

noiatus. Ad hoc facit tex. in ca. penul. de elec. in vj. & in. c. mandato de preben. & dignita. in. vj.

¶ Ad hec vide Bal. in autentica hoc amplis de fideicom. col. penul. versi. nota dicit glo. vbi dicit q; in dubio nō debet pretermitti ordo & de prerogatiua ord. aliqua subiungit de quib⁹ per ipsum. vide Felinum late i. c. cū delecta. col. iij. versi. Ordo scripture de rescrip. extra. & i rubri. de maiori. & obedientia. Si ergo illud in ordine nominationis dicit ergo a fortiori in ordine naturali prioritatis vel posterioritatis nascendi cū

Ars naturā imitat. ars imitet naturam. §. minorē. institu. de adop. immo naturalia preualēt accidētalibus. l. iij §. j. ff. de tutel. & ibi Bar. l. j §. bestias. ff. de postulando. glo. institu. de rerum diuisione §. pauonum Bar. in. l. fina. ff. de offi. proconsul. Bar. & Alex. in. l. si quis posthum⁹. ff. de liber. & posthu. cū similib⁹. Ergo naturalis iste ordo nascēdi preponēdus est ordini ex nominatione causato cum accidentalis sit. Cum ergo in ordine accidentali id statuat a fortiori: ergo in ordine naturali id statuēdum erit. Ad quod facit bo. tex. i. l. j §. sed q̄is ibi vt ordinum dignitas. ff. de vētre inspicien. vbi pulcherrime dicit tex. Publice em̄ interest partus non subiici vt ordinum dignitas familiarūq; salua sit. Et ideo habet Exo. xxviij. q; nomina filiorum Israel precepit deus scribi in veste Aaron iuxta ordinē natiuitatis.

Ratiōe dignitatis q̄s pponēd⁹ ē ¶ Itē tertio quia in dandis officijs secularibus pōderatur dignitas no. dñi. de sanc. gemi. in. c. grandi in princi. de supplen. negli. prela. in. vj. & fauorem prestare debet auctoritas dignitatis in autentico de monachis. §. ordinationē. & ibi gl. in. c. miramur in versic. inordinatum. vbi dicit q; preferendus est is qui est i maiori ordine cōstitutus. c. vlti. lxxv. dist. glo. & tex. in. c. qa tua. l. dist. Hinc dicit glo. nota. in. l. j. §. si vicin⁹. ff. de aqua pluuiali arcēda i versi. seruitutē q; homo inferioris dignitatis maiori persone debet reuerētiā exhibere. Ad quod facit text. in. l. potioris. C. de offi. recto q̄uincie. & in. l. iij. ff. de aliena. iudicij mutandi causa facta. c. statuimus de maioritate & obedientia extra. & ibi glo. cū infinitis similibus. de quibus vide amplissimā cumulationem per Bartholomeum Cepolam in suo tractatu de impera. militum eligendo in. §. ratione dignitatis vbi triginta dignitatis priuilegia cumulat inter cetera q; dignior digniorē locum habere debet dignior in electione preferri debet. Dignior in reuerentie exhibitione in vtilitate, in administratione preferendus est vt iuribus allega. per eum ad quem recurre. modo sic est q; primogenitus dignior est ceteris fratribus vt ample satis supra declaratum est. Ideo nō est mirum vbi agitur de regno & sic de re indiuisibili si preferatur primogenitus. Et forsan iste rationes vrgentiores ceteris sunt.

¶ Vltio auctoritate vltra has rōnes assumptū probo. & per hoc vide eleganter Patricium lib. ix. de regno. tit. xxij. vbi dicit ius nature exigit & gentium consuetudo confirmat, vt maxim⁹ natu ex filijs mortuo regi succedat. Diuisio em̄ inter plures (vt in priuatis patrimonijs solet) regnum infirmi⁹ reddit & sepe parricidij causam prebet. q em̄ contēti non sunt portionibus suis alienas semper inuadere conant. Hoc Alexandri exēplo docet vt videre poteris per eū. & idē eodem titu. pagi. sequēti sic inquit. Atqui si rex decedens filios imperio dignos habebit, maiorem natu regem instituat nature ius ac gentium imitatus hic nature consuetudinisq; ordo ne vtiq; preuaricandum est nisi monstrum aliquod aleret. & paulopost exemplo edocet Philippi Regis Macedonū qui ad Persei filij suggestionem Demetrium natu maiorem capite damnauit: sicq; Perseus natu minor in regno successit: qui tandem a Romanis comprehensus Macedonici regni finem prescripsit. & subiungit q; si nature ius non violasset Philippus & Demetriū heredem instituisset, diu tutum reddidisset imperium. Ex his ergo clarissime constat quare potius ad primogenitum filium q̄ ad alium regnum transferatur.

Dictū patricij.

De perseo & demetrio fribus

¶ Questio. xiiij.

¶ Vtrum expedientius sit principem aut Regem per electionē assumere vel p electionē.

Via supra vidimus principes/ Reges/ & Imperatores: aliquando per successionem: aliquando per electionem assumi: occurrit hec questio pulcherrima & mihi aliquando proposita.

¶ Circa quam aliqualiter insistere decreui: quia a iurisperitis communiter omissa, & pauci eam tangunt quos referemus. Et mirum est de iurisperitis cum scientia nostra iuridica morali philosophie supponatur que diuiditur in ethicam/ economicam/ & politicam vt nota. dicit Christophor⁹ Porcus in lec. institu. ciuilium in principio colum. secunda. & ad idem vide Panormita. in proe. decreta. colum. quinta. versic. quarto. glo. in princi. querit.

& licet a iurisperitis ratissime tacta sit: ab illis tamen q de politia scripserunt amplissime est agitata, quorũ dicta iurib⁹ illustrata referemus.

Ioãnes buridanus

¶Circa hanc ergo questionẽ Ioannes Buridanus post Aristo. in lib. iij. Politicorum. q. xxiij. hanc dubie tatẽ examinat in partes arguens.

Pro electione.

¶Primo q̃ melius sit assumere principem per electionem mouet quadruplici fundamẽto. In primis. Nam melius est per illam viam principem assumi per quam contingit meliorẽ accipi Sed per electionem id contingit, quia electio fit cũ consilio ratione & deliberatione: ita q̃ in electione maius bonum prefertur minori bono. & pro hoc bo. tex. in. c. licet. viij. q. j. & in. c. metropolitano. lxiij. dist. & §. ordinatione in auctentico de monachis col. j. lxj. dist. c. cum miramur cum similibus. vbi ꝓbat q̃ melior & iustior sit eligendus. De hoc vide tex. & ibi glo. nota. in. c. ij. de offi. custo. in ver. sanctiores. & in. c. cum dilectis in ver. digniores. de elec. extra.

Perfecti⁹ ẽ qđ a pluribus fit.

¶Secundo mouetur quia periculosum est maxima bona fortune vni soli committere: maxime quia non est necessarium immo contingẽs q̃ ex bono patre nascatur bon⁹ fili⁹. ¶Pro primo dicto adde elegantẽ comparationẽ Aristotelis in Politicis lib. iij. ca. xj. vbi dicit q̃ vt conuiuium ad quos plures ꝓferunt melius est q̃ vna atq; simplex mensa. Sic iudicia multorum sepe meliora sunt q̃ vniuscuiusq;. & subiũgit q̃ multitudo minus subiacet corruptioni quẽadmodum aque magna congeries, sic etiam plures q̃ pauci incorruptibiliores sunt. At cum vnus iudicat si ira vel alia huiusmodi perturbatio vincat necessarium est iudicium corrũpi: sed i multitudine difficile foret oĩes irasci atq; deuiare verba Aristotelis vbi supra. Et per hoc facit bo. tex. in. l. vlti. C. de fideicommiss. vbi dicit tex. q̃ per ampliores homines perfectissima veritas reuelatur. Hinc dicit tex. in. c. decubus. xx. dist. q̃ facilius inuenitur quod a pluribus exquirit. & tex. in. c. prudentiã de offi. de leg. extra q̃ iudicium est integrum quod plurimorũ sentẽtijs confirmat.

Nõ semp filius sit patri.

¶Pro secundo dicto adde qđ dicit Patricius lib. ix. de regno titu. xxij. Cernimus nõnunq̃ ex optimis parentibus deterrimos filios nasci qualis fuit Cõmodus qui cum patrẽ Antonium haberet Romanorum principum sanctissimum, ipse i se oĩm dedecorum ac scelerum colluuionem contraxit.

Certior via deligẽda ẽ

¶Tertio mouetur quia melius est principẽ eligi per illam viam que nunq̃ deficit a nostra potestate. Electio autẽ nunq̃ deficit, successio aliquando quia non semper cõtingit regẽ filiũ habere: & ita hec via successiõis incerta ẽ, electionis aũt certa. & per consequẽs stultum videtur immo stultissimum vt vtar verbis tex. in §. ceterum. insti. q̃ cum eo qui in aliena potesta. viam hanc successionis deligere & p̃ferre vie electionis. Et ideo dicit aure⁹ tex. in autẽtico qui. mo. natura effi. sui ad principium inueniendum est vndiq; quod melius est.

Per electionẽ cedũt rixe & dissentiones

¶Quarto mouetur quia melius est Regẽ assumere per illam viam per quam cedunt rixe & dissentiones in ciuitate: sed per viam electiõis id fit. Nam si pater tyrannice se habuit: sequet filius mores paternos. Si autẽ per electionem aliquis assumet habebit diuersos mores ab eo qui tyrannice viuebat, regebat, aut imperabat.

¶Pro primo dicto adde bo. tex. in. l. equissimũ ff. de vsufruc. vbi dicitur q̃ duobus contẽdentibus de possessione equissimũ est vt pretor illã viam adhibeat per quam partes ad arma & rixas non procedant. ad hoc faciunt concordãtes ibi allegate i glo. in ver. iurisditione sua.

¶Pro secũdo adde bo. tex. in. l. quod si nolit §. qui mancipia. ff. de edil. edic. vbi dicit text. Presumptum est etenim quosdam seruos bonos esse quia nationis sunt non infamate, quosdam malos videri quia ea natione sunt que magis infamis est. & per illum tex. glo. ibi inversi. non infamate allegat illd vulgatum: Sepe solet filiꝰ similis esse patri. & illud. Nõ potest mala arbor fructum bonum facere. ad hoc facit bo. text. in l. quisquis. C. ad. l. Iuliã maiesta. §. filij vero vbi dicitur q̃ paterno debent filij perire supplicio in quibus paterni hoc est hereditarij cri minis exempla metuũtur: iuncta glo. in versic. in quibus. Et ita ibi probatur q̃ propter fortem presumptionem q̃ filius imitator sit scelerum & conditionis paterne punitur ex delicto patris. ad hoc est text. & glos. in capi. venerabilem de electione extra ibi quam progenitores ei⁹. vbi per illum text. adducit Panor. d. l. quisquis canonizatam. §. verum versic. si quis cum militibus. vj. q. j. & glo. in ca. ij. de filijs presbyte. in. vj. que dicit illam esse rationem quare prohibetur ne filius presbyteri ꝓmoueat ad ordines: quia presumptio est q̃ sequetur patris incõtinẽtiã.

Pro successione.

¶Sed pro parte altera scilicet q̃ melius est Regem vel principem assumere per successionem q̃ per electionem, arguit quadruplici fundamẽto. ¶Primo quia pater preuidens filium post se successurum in regno diligentius instruit filium & vehementius regnum conseruat q̃ si alius sub incerto electione sibi successurus sit.

De affectione patris ad filium.

Pro hoc adde bo. text. in. l. isti quidem. ff. de eo quod metus cau. per quem tex. dicit Bal. in. j. lectura. §. hec que diximus q̃ pater est sollicitus

de salute filij & honore ei⁹. ꝑ quo adducit tex. in.l.cum pater.§.mando.ff.de lega.ij. Hinc dicit Specula.in titu.de tutore.§.fina.versic.Item excipitur ꝓtra tutorē q⁹ pater teneť benefacere filio & lex multū cōfidit de eo. Ex voto eñ suo omnia que habet parat filijs.l.scripto.ff.vnde liberi.l.patrē.&.l.debitorē.ff.de his q in fraudē creditorū Specula.in titu.de locato.§.vj.q̄ incipit incipit nūc aliqua de iure amphiteotico q.clvj. Et presumiť pater velle ꝓuidere filio sicut sibi p.l.si pactum.ff.de ꝓbatio.specula.in tit.de feu dis.§.ij.versi.v.queriť. Hic dicit Bal.in.c.ꝓ tuas de ꝓbatio.q⁹ pater est melior amicus q̄ habeat filiꝰ:immo tāta est dilectio patris erga filium q⁹ magis terreť in filio q̄ in seipso vt est tex.in.d.l. isti qdē in fine.& ibi glo.nota.p illū text.inferēs q⁹ pater plꝰ diligit filium q̄ seipsum. Immo dicit tex.i.l.q rei.§.videri.& ibi no.ff.de bonis eorū q sibi mortē ꝓsciuerūt q⁹ pr̄ presumiť se odisse:ꝓ filio tñ dicebat Iacobus de Are.in.d.l.isti qdem in fi.id non esse verum quia charitas bene ordinata incipit a semetipso sed bene dicit esse concedendum q⁹ magis timeat pater piculum filij q̄ in seipso:quia forte tanq̄ sagacior & prudētior melius sciret vitare pericula. Ita refert Albericꝰ de rosa.in.d.l.isti qdem dicēs se audiuisse de facto contigisse q⁹ cum pater & filiꝰ inculparenť de quodam delicto & precedētibus indicijs torquendi essent. Tortus primo pater nihil dixit: deinde torquebať filius presente patre & nō valens pater ferre filij torturam confessus est crimen. Ex quo infert Albericus q⁹ vbi torquēdi essent pater & filius nō esset ineptum a filio inchoare rationē p̄dicta.& ad hoc adducit tex.instit.de noxali.§.fi. Et miror q⁹ tacuerit textum ad hoc formalē in.l.vniꝰ facinoris in princi.ff.de questio.de quo supra mētionē fecimꝰ vbi de priuilegijs primogeniti agebatur.

Pater est melior amicꝰ q̄ habeat filius An cēseať pr̄ plꝰ diligere filiū q̄ seipsum

Quare pr̄ plus diligit ipsius filiū q̄ filiꝰ patrem.

¶Quare autē plus timeat periculum filij q̄ sui ipsius:& quare pater plus diligit filium q̄ filius patrē,vide glo.in.l.isti quidē in fi.& postglo. Alb ericum de rosa.adducētē duas rationes:vnam secūdum Philosophum. viij.Ethi.dicētē q⁹ patres plꝰ diligūt filios q̄ ecōuerso:quia pater habet de suo in filio & non econtra.Sanguis etenim patris sanguis est filij.l.iiij.ff.de inoffi.test. Aliā rationē adducit ex Chrysostomo hoc modo cōparatiue loquēte q⁹ sicut humor arborē transit in ramos & folia & fructus ex radice,& nō ecōuerso:Sic amor ascendentium in descendentes: quia filiꝰ magis respicit filium suum q̄ patrem, quod facit ad questionem.

Questio.

¶Vtrum in pari necessitate pater patri suo potius q̄ filio subuenire debeat.de qua questione vide per docto.in dicta.l.isti qui dem per Albericum in.l.ij.C.de patribus qui filios distraxerunt.vide Prepositum in.c.cum haberet de eo qui duxit in matrimoniū quam polluit p adulterium & per eundem in arbore consanguinitatis & affinitatis col.vj.& ita per hec resultat fundamentum: supra pro hac parte amplissime formatum q⁹ scilicet vbi pater preuidens filium successorem in regno sedulius & vehementius curabit de conseruatione regni. Pater etenim non presumitur velle decipere filios.l.si superstite in fine C.de dolo. Paulus de castro consi. cccvij.quia potius ex paterna pietate cōsilium pro filio caperet arg.tex.in.l.nec in ea.§.fina.ff. ad.l.Iul.de adulterijs.alias pater filios negligēs sibijpsi studens,sibijpsiq; viuens tantum in liberos familiamq; suā tyrannus est. Ita pulchre inquit Patricius libri primi de regno titu.iij.in fine.Sic econtra quando preuideret pater regnum non esse sibi proprium:sed reipublice segniter ageret in conseruatione & augmentatione ipsius regni.Naturale quippe vicium est negligi quod communiter possidetur vt quod se habere nihil qui non totum habeat arbitreť vt dicit aureus text.in.l.ij.post principium.C. quando & quibus quarta pars debetur libro.x. non enim parcit populis regimen breue.vt est glo.singula.in.c.habet etiam.xvj.q.j.

Pater q̄n̄ q⁹ ī filios ē tyrannus.

¶Secundo mouetur pro hac parte Buridanꝰ. Nam vbi regnum successione transfertur:tunc sequitur pronior subiectorum obedientia.Nam subiecti consueti obedire alicui facilius dirigūntur ad obedientiam prestādam filijs illius & parētibus qui succederent in regno. Diuturna eñ consuetudo secūdum Philosophum facit obedientiam.pro quo adde bo.text.in.c.cum non liceat de prescriptio.extra. Consuetudinis eñ non parua est auctoritas vt est tex.in.l.ij.C.que sit consuetudo longa.c.cum consuetudinis extra cum silꝰ.Hinc dicit Aristot.i.j.lib.Rhetoricorum quod consuetum est velut innatum est: quia consuetudo similis est nature & consueta omnes seruant.Hinc dicit Seneca tragedia.vj. Dediscit animus sero quod didicit diu.& Tullius lib.iiij.Rhetoricorum nouorum. Optima viuendi ratio est eligenda quam iocundam consuetudo reddet.Hic Catullus elegia prima,Difficile est longum subito deponere amorem. Difficile est verū qđ lubet efficies.& ideo dicit not.tex.in.l.ij.de constitutionibus princi.ff.in rebus nouis constituendis euidens esse vtilitas debet vt recedatur ab eo iure quod diu equum visum est.Nam nouitas vt plurimum discordias generat.dicto ca.cum consuetudinis extra

Nota pro cōsuetis.

de consuetudine. & ideo dicit Speculator in tit. de feudis. §. ij. nouitates inducēdas non esse: mutationes em̄ periculose sunt vt dicit Goffre. & post eum Cardi. in dicto. c. cum consuetudinis in secundo notabili.

¶ Tertio mouetur Burida. quia ex electiōe sequuntur dissentiones: quia pēdet ex voluntate plurium inter quos naturalis inest ad dissentiēdum facilitas & eligentium iudicium fauore & odio puerti potest: ita vt eque cito malum principē sicut bonum eligerēt. p quo adde bo. tex. in. c. quatuor modis humanum puertitur iudicium. xj. q. iij. & tex. in. c. j. de sentētia & re iudicata in. vj. ad principiū cum concordantijs vtrobiq; allegatis. hinc sepe videmus eligētium vota plus offerētibus venalia exponi: iuxta illud Nasonis. Dat sensus honores. qđ certe reipublice pnicioſissimum est. Male em̄ res se habet vt inqt Tullius in officijs, cum quod virtute effici debet id tentaī pecunia. Hinc Valerius lib. iiij. inqt. Nihil eoū quevirtuti debent emere pecunia licet: p quo facit bo. tex. in. l. si quen q̄. C. de episco. & in autētic. vt iudices sine quo quo suffragio ad princi. facit tit. ff. x. C. ad. l. Iuliam de ambitu. Hinc dicit aureus textus in. l. contra publicam. C. de re militari lib. xij. q̄ non ambitiōe: sed labore ad honorē conuenit puenire. de quo dicto meminit glo. in. c. fi. in glo. fina. de simo. extra dicens q̄ talib⁹ ambitiosis honor potius est auferēdus. c. in scripturis. viij. q. j. &. j. q. j. c. sicut is. Hinc dicit August. lib. v. de ciuitate dei. Rerum gētium nationūq; imperium penes reges erat: quos ad fastigiū honoris non ambitio popularis: sed spectata inter bonos moderatio, puehebat. Et ideo Eurípides ambitionem execrabatur vt pessimum in ciuitate numen vt refert Patricius de regno lib. iiij. tit. xx. vbi idē ipse Patricius in folio illi⁹ tituli dicit. Tollit ambitio virtutis premium & deteriores melioribus prefert. sed iste practice licet sint iprobate a iure tñ de facto seruanī vt inquit Io. de Imo. in ca. p inquisitionem in quinto notabili de elec. extra. quo fit vt inquit Salusti⁹ in Catalinario. Gloriā & honorē & imperium bon⁹ & ignau⁹ eque sibi exoptant. Si bon⁹ vera via nitī: si ignauus quia bone artes desunt, dolis atq; fallacijs contendit. Quare hodie (prohdolor) maxima sequitur rerumpublicarū pnicies & durior iactura. Idcirco dicebat idem Salusti⁹ in Catalinario. Vbi diuitie honori sunt & eas gloria imperiū potentia sequī: hebescere virt⁹, paupertas, pbro haberi, innocentia pro maleuolentia duci incipit. Hinc Plautus in Amphitrione virtute dixit victores viuere Iuppiter non ambitu neq; perfidia, qui minus eadem sit lex histrioni que summo viro & hoc inter ceteras summe precauēdū in muneribus iudicialibus. si secus actitatum fuerit audiant principes qd elegātissime scribit Valeri⁹ vbi de cēsoria nota differit. Expugnenī licet vrbes, corripianī gētes, regnis manus inijciantur nisi foro & curie officium sua verecundia cōstiterit, partarum rerum cumul⁹ celo equat⁹ sedē stabilē nō habebit. hoc sit obiter dictum.

¶ Quarto mouet Burida. quia quando p successionē generis transfertur regnum immediate filius post obitum patris efficitur Rex. Quādovero per electionē contingit sepe regnum lōgo tēporevacare in detrimentum reipublice.

¶ Pro primo adde consuetudinē vulgatam in his partibus: quia cauetur q̄ mortu⁹ se finat viuum. de qua consuetudine vide Io. fab. i. §. j. institu. de interdic. & in. §. sin eodem de here. qualitate & differētia. & in. §. alteri. institu. de inutili stipula. In pluribus etiam alijs locis de hac consuetudine mētionē facit. vide Guido. pape decisio. quingētesima qnquagesima secunda. & est qđ dicit Bal. in. l. fina. C. cōmunia de manumissionibus: vbi dicit q̄ ille tex. facit ad prouerbiū quo cauet q̄ mortuus aperit oculos viuētis. & hanc possessionē sic continuatā de patre in filiū appellat ciuilissimā. Idem Bal. in. l. fina. C. de sacro. ec. p quo facit bo. tex. i. l. sive possideris. C. de pba. & in. l. in suis. ff. de libe. & posthu. cū silibus. ¶ Proscdo facit qa diuturna vacatio bñficij piculosa ē vt ē tex. i. c. ne p defectu de elect. extra vbi dicit Io. de Imo. q̄ ex defectu prelati aut pastoris sepe occurrūt picula aiarū subditis instigatiōe demonis. Sepe etiā eccl'ia patī detrimētū in facultatib⁹ vt in silī ē tex. i. c. qa sepe de elec. i. vj. ita i republica carēte pricipe dicēdū ē. Et ideo Ozee pphetā iter miserias q̄s Iudeis futuras pgnosticat hāc iterseruit. Dies mltos sedebūt filij Israel sine rege & sine pricipe vt habet Ozee. c. iij. ¶ Ex p̄dict̄ argumēt̄ i vtrāq; partē deduct̄ & iuridicis alijs allegatiōib⁹ nris fortificatis Buridan⁹ vbi supra infert duas q̄clones: q̄s Pria ē. Meli⁹ ē regē vel pricipē assumi p electionē q̄ p gnis successionē. Scda q̄clusio. Meli⁹ ē p̄ter accidēs & aliq̄s circūstātias pricipē assumi p successionē gnis q̄ p electionē: & ita i effectu cōcludit q̄ regl'iter meli⁹ ē electū q̄ hereditariū regē hr̄e. Qđ existimat limitādū q̄n accidēs aliqđ q̄trariū suaderet: puta q̄n esset q̄suetudo i cōtrariū legitie p̄scripta. de q̄ infra latius. ¶ Sed reperio Egidiū Romanū i suo tracta. de regimine pricipū lib. iij. c. v. vbi iudicio meo videt loq; sine stabilitate. Nā prio dicit q̄ absolute loquēdo meli⁹ esset pricipē q̄stituēdū esse p electionē q̄ p

Cōtra eos q̄ nō virtute sed ambitione p̄mouētur.

Cōtra tēpora hodierna.

Mortuus aperit oculos viuētis

Cōclusiones Buridani.

Egidi⁹ romanus.

hereditatē. Nā qñ p hereditatē tūc exponūt regnū casui & fortune: ex quo iceptū ē q̄lis debeat esse filius ad quē spectabat regnum. Sed p̄sideratis gestis & conditionibus hominū quas experimētaliter videmus videtur esse cēsendum (dicit) magis expedire regno vel ciuitati vt dñs preficiatur per hereditatē q̄ per electionē, quod triplici ratione nititur ostēdere. Prima ex parte ipsius regis regētis populum. Secunda ex parte filij qui debet in hereditatem succedere. Tertia ex parte populi qui debet per tale regimen gubernari.

¶ Primam viam sic deducit: quia inenarrabile est quantam dilectionem habeat pater erga filium, & quantum differat putare aliquid proprium: secūdum Philosophum in secundo Politicorum. Ex quo infert q̄ omni cura qua poterit mouebitur pater ad p̄curandum bonum statum regni si cogitet ipsum peruenire ad dominium filiorum. Istud fundamentum satis supra declarauimus: quia supra similem facit Buridanus, & ad dictum Philosoph. in tertio Politicorum dicentis esse difficile vt patres possint tradere regimen regni proprijs filijs quasi innuens illud virtutis esse diuine & excedere humanum modū. Sed respondet q̄ hoc ideo dicebat Philosophus quia antiquitus vt plurimum Reges conuertebantur in tyrannos & non diu durabant. Et ita non admittebantur filij ad successionem regni. ¶ Ad hoc non incongrue adduci potest illa satyrici sentētia: Ad generū Ceueris sine cede & vulnere pauci Descēdūt reges & sicca morte tyranni. Ideo cū Tales Milesius sapiētum primarius interrogaretur a quodam familiari suo quidnam in omni vita difficilime vidisset, tyrannum inquit, senem. Ad hec vide Franciscum Patricium in suo tractatu de instit. reipublice lib. j. titu. j.

Quare antiq^s filijs regū nō succedebāt in regno.

¶ Secunda via qua nitebatur Egidius Romanus est. Nam sicut mores nuper ditatorum vt plurimum peiores sunt moribus eorum q̄ fuerunt diuites ab antiquo. Sic mores nuper potentum & de nuper eleuatorum per adeptionem ciuilis potentie peiores sunt moribus aliorum: pro quo adduco aureum text. in. c. negociatorem clericum. lxxxviij. dis. vbi dicit tex. Negociatorem clericū & ex inope diuitē, & ex ignobili glorioſum quasi quādā pestem fuge. & ista est vna de duodecim abusionibus seculi quas refert glo. post Ciprianū i cle. ne in agro. §. quin vero in verbo curias principum de statu. regu. Et subiūgit Egidius nesciunt enim tales fortunas ferre: nuper em̄ esse exaltatū i regē ē quasi q̄dam ineruditia regie dignitatis. Tales quidē vt plurimum tyranni sunt & inflati corde ineruditē regnant, quod non contingit in filijs succedentibus in regno tanq̄ in hereditate patrimoniali. Et ideo dicebat Patricius loco nup allegato raro ad modum accidere principē eo animo regnare quo imperium accipit. Ex tāta em̄ ac pene infinita Cesarum serie qui omnes Imperio deteriores facti sunt, Vespasianus solus omnium ante se principium in melius mutauit vt inquit Cornelius Tacitus. Et ait Flauius Siracusanum Diocletianum dicere solitum nihil difficilius esse q̄ bene imperare: initia enim principatus faciliora sunt quo ad populi fauorem sibi conciliant. Sed postq̄ potiti rerum sunt segnitia ac libidine omnia pessundāt: nullus dei metus: nulla regio eos arcet & tam diu insaniunt, donec a populis opprimunt.

Nup ditati peiores sunt alijs.

¶ Tertia via nititur conclusionē suam verificare Egidius ex parte populi: quia cōsuetudo est altera natura: propter quod regimina ex consuetudine efficiuntur quasi naturalia. Populus enim si per diuturnam consuetudinem obediuit patribus filijs & filiorum filijs quasi naturaliter inclinantur vt voluntarie obediant. Et ita cum omne voluntarium sit minus onerosum & difficile Regem assumere hereditarie meli^s ē q̄ electiue cum in electione absit hec consuetudo obediendi: immo per electionem potius dissentiones orirentur. Circa istud fundamentum non insisto: quia supra facit Buridanus circa qd̄ institimus. Non obstat dicit Egidius q̄ sic per successionē regnum forte deferretur cum ignoretur qualis sit filius futurus: quia respondet q̄ vix aliqua sūt gesta humana que aliqua ex parte non exponātur periculis: illa tamē magis cauenda sunt que pluribus periculis exponuntur proquo facit bo. tex. xlij. dist. i. c. duo mala. licet omnino cautissime sint precauēda: tñ si periculi necessitas vnum ex his perpetrare compulerit id debemus resoluere quod minori nexu no scitur obligari. Ex predictis infert Egidius Romanus q̄ expedit Regno filium succedere in regimine patris. Et si aliquis defectus esset in filio regio ad quem deberet regia cura peruenire suppleri poterit p̄ sapiētes & bonos quos tāq̄ manus & oculos debet sibi Rex in societatē cōiungere. Sapientibus em̄ gubernationes cōpetere debēt. lxxx. dist. c. porro. Rex em̄ sine sapiētia est sicut denarius eneus in computo mercatorum vt nota. Dicit Albericus in suo dictionario post Egidium Romanum in suo tractatu lib. ij. ca. vij. Ideo dicitur q̄ princeps omnia iura habet in scrinio pectoris per sapientes scilicet regni sui. ¶ Hec pars cū qua residet Egidi^s Ro

Regimina p̄suetudie fiūt naturalia.

Ex duob^s malis min^s eligēdū.

Rex insipiēs est denarius aeneus.

manus videtur meram continere veritatē que aliquibus iuridicis regulis corroborari potest.

Pro regni successiõe

Primo pro hac opinione Egidij vide Prepo. in c. moyses. viij. q. j. vbi post quēdam Guidonem Episcopum Eluensem ponit duas cõclusiones & illas duas conclusiones posuerat ante cardi. de turre cremata ibidē qui ita transit vbi respõdet ad. c. moyses vbi videtur probari regna esse deferenda successione ꝙ contra illud. c. est consuetudine contraria prescriptum patientibus & scientibus his quorum interest: & hos duos solos Doctores canonistas: scilicet Cardina. de turre cremata & Prepo. reperio hanc questionem tetigisse: & pro corroboratione opinionis Egidij adde Augustinum de anchona in tract.

An papa melius faciat ordinando imperiū p electionē q̄ p successionem

de potesta. ecclesiastica quest. xxxv. arti. vij. vbi querit. Vtrum papa melius faciat ordinādo imperium per electionem q̄ per hereditariam successionem & arguit in partes: tamen ꝯcludit ꝙ consideratis gestis & conditionibus hominum quas experimentabiliter videmus: inde putat ꝙ ecclesia melius faceret ordinando imperiū p successionē q̄ p electionē. hīc ad Ephesios iiij. Solliciti seruate vnitatem spiritus in vinculo pacis: sed magis seruarentur in pace fideles si imperium ordinaretur per ecclesiā hereditarie q̄ per successionem sicut quotidie videmus in regnis que hereditario & perpetuo dominio reguntur: ergo, & sunt verba Augustini de ancho. & p hoc adducit tres rationes politicas quas refert Egidius & predicti docto. Nullum tamen citat & ad adducta in illam partē contrariam respondet: & maxime ad illud diui Augustini dicentis omnia mala procedere ex amore male inflammante & ex timore male humiliāte. Nā ex amore priuati boni vel ex timore perdendi huiusmodi priuatum bonum imperator dñiū non recognosceret ab ecclesia: ex quo ex hereditaria successione & ex antiqua ꝯsuetudine eēt sibi quasi in naturā conuersum.

¶ Respondet ꝙ sermones morales sicut affirmatiue ligant sic negatiue soluunt: ex amore nāq; inflāmate, & ex timore bene humiliante procedunt omnia bona: magis autē secundum rectam rationē arbitrandum est ꝙ Imperator bene deberet inflammari ex bono suo. ex quo videretipsum perpetuari in filijs q̄ male & magis deberet bene humiliari & timere ne priuaretur in filijs suis tali bono q̄ si priuarentur in se tantum. Et pro hac opinione Egidij facit qđ dicit Patrici⁹ lib. ix. de regno titu. xxj. qui talis est Rex q cum virtute vixit demum de successore cogitare debet. & ibidem versic. j. dicit. Optabit igitur Rex sobolē ex se genitam similē sibi esse non effigie verum virtute ac moribus, vt Rex nō decessisse: sed iunior factus videatur.

Causa naturalis potior est q̄ cā accidentalis

¶ Scdo ꝓbo ꝯclusionē supradictā rōnib⁹. Prīo quia naturalis ꝯa cā naturalis potētior ē q̄ cā accidentalis. l. iij. §. j. ff. de test. intel. Bar. in. l. pcōsul. que est finalis lex. ff. de officio pconsul. & lega. Per electionē accidentali causa quis regnum sortitur. Per successionē autē naturali ideo videtur melior regni trāslatio successione q̄ electione.

¶ Secundo quia frustra fit p plura quod potest fieri p pauciora. insti. ꝙ cum eo q in aliena pōt ad princi. Per pauciora eīm ꝓcedit ad assecutionē regni successione: ergo frustra procederetur ad electionem cum in ea longe plura requirerētur vt certum est.

¶ Tertio quia in dubijs eligēdum est qđ certi⁹ est. c. iuuenis de sponsa. extra cum ꝯcordantijs ibi allegatis in glo. Per successionē autē certior estvia q̄ p electionē: quia nescim⁹ quoaīo & qua voluntate ducant electores. Qđ etēm pēdet a hoīm sen-

Varie sunt hoīm sententie.

voluntate hoīs incertitudinem continet. Varie etēm sunt hominum voluntates. l. quia poterat ff. ad trebellianum. c. quia diuersitatem de concessio. prebē. glos. nota. in. l. penulti. ff. de officio pretoris. in ver. multo magis que adducit illud vulgatum. Mille hominum species & rerum discolor vsus. Velle suum cuiq; ē nec voto viuitur vno. ¶ Itē quarto quia inspiciendum est qđ euenire potest. l. si idem cum eodē. ff. de iurisdictione omnium. iudi. ad finem. l. in quātitate. §. magna. ff. ad. l. falcidiam. l. si quis domum. ff. locati. Sed vbi successione ad regnum pueniť: inde nulla dissētio exoriť: sed sec⁹ vbi p electionem ꝓpter naturalē hominum ad dissentiendū facilitatē vt. l. item si vnus. §. principaliter. ff. de arbitris. Vota eīm sepe ī plures distribui possūt: & sic quilibet electorum volet administrare secundum glo. que de duob⁹ imperatoribus loq-

Ex bellis fiunt seqť respublice pnicies

tur in cle. vnica inver. reges in fine de iureiurā. seqť reipublice pnicies: vt notabiliter dicit Bal. in. l. j. C. de cies. seruis fugiti. col. ij. versic. ij. opponitur vbi dicit ꝙ prime hominum calamitates ceperunt a bellis. Pro hoc etiam est tex. nota. in. l. vnica. C. de caduc. tollen. ad principium vbi singulariter dicit glo. j. ꝙ bella calamitatem inducunt: maxie intestina: puta ciuium contra ciues ꝙ vbi diuisio simile est vt in arbore si scinderetur in medium vel prescinderētur eius rami: quia cito desiccantur: in tali enim morbo abscinduntur nerui ciuitatis. i. magni ciues. Vnde ciuitati aduenit spasmus & plerūq; inducitur ad necessitatem tyrannidis sicut experientia docet: quia imperitum & ignobile vulg⁹ non diu sustinet pres-

suras. & ideo refert quēdā sapiētē Ianuēsem solitum dicere ꝙ diuisio ī ciuitate est vermis ingressus in caseo. Magna (vt inquit Iuli⁹ Celsus de gestis Alex. lib. vij.) ex dissentionibus incōmoda oriri solēt. Concordia etem̄ parue res crescunt: discordia autē maxime dilabuntur vt inquit Salustius in Iugurta. Et omne regnum diuisum cōtra se desolabitur: & oīs ciuitas vel domus diuisa contra se nō stabit. Math. v.

Diuisio in ciuitate vermis est in caseo.

¶ Quarto & vltimo quia communis consuetudo nunc modum transmittendi regni approbat vt nos supra deduximus. Ergo videt̄ hec pars longe qualicunq; tutior cū sit consuetudo optima dubiorum inter pres. c. cum dilectus de cōsuetudine extra cum similib⁹: maxime qa iure comprobat̄. c. licet devoto extra.

Consuetudo est optima dubiorum interpres.

¶ Sed ꝓ parte contraria cum qua residet Buridanus plura arguo ꝙ scilicet meli⁹ sit regnum electione q̄ successione transferri. Primo exemplis. Secundo rationibus iuridicis.

¶ Primo exēplo Alexandri Magni ꝓbatur: q̄ licet haberet filium Herculē indolis ꝑ egregie ac Ideum fratrē iuuenem ingenij comitate eximium & Roxanē coniugē grauidam, nullū aliū nuncupauit heredē nisi dignissimum oblitus posteritatis sue & omnium necessitudinūatq; aliarū affinitatum suarū vt inquit Patricius lib. ix. de regno tit. xxij. vbi subiungit, ꝙ cum iam preclusa voce fari nequiret incerto sermone altercatio inter principes oriretur exempto digito anulum Perdice dedit: vt quē voce heredem ac successorē non nuncupauerat tacito iudicio elegisse cerneret̄. Refert etiam idem Patricius eodem titu. in fine ꝙ Masinissa Rex cum centesimum annū ageret iamq; longo senio deficeret testamento super regno suo facto omnia senatui Romano permisit. & Aemilium scipionem/auctorē/tutorē/curatoremq; filiorū nepotumq; suorum esse voluit.

¶ Secundo rationibus probo hāc opinionem. Primo qa si secus sequeret̄ regni pernicies. qd̄ ꝓbatur sic. Contingere etenim potest sic regnū ad puerū & infantē deferri: quia certū est talē capacem successiōis paterne. Dicitur autem Ecclesiastici. j. Ve terre cui⁹ princeps puer est. Indecorum enim est hunc aliorum regimen assumere qui seipsum regere nequit. c. indecorum de etate & qualitate extra. Sed forsan dici poterit ꝙ ibi puer dicit̄ a morū prauitate vt i sil̄i sumitur ad Corinth. xiiij. Nolite fieri pueri sensu. de quo vide Io. de Anania in rubrica de delictis puerorum col. ij. Pro quo accedat quod refert Patricius loco nuper allegato vbi dicit ꝙ Phrahates Rex Persarum cum decederet plures filios habebat omnes tamen preterijt: quia illos per etatem minus vtiles regno futuros duceret & Mythridatem fratrē virum fortem etate integra & rerum susceptus dignissimum instituit vt ostenderet regem longe pluris imperij dignitatē q̄ paternam indulgentiam facere.

Puer vnde dicitur.

¶ Item & secundo quia vbi per electionem ꝓcedit̄ necesse est plura efficere. ex quibus quasi necessario sequitur ingenui viri & strenui assūptio. Ad hoc etenim vt electio valeat quinq; requiruntur vt inquit Bar. post glo. in. l. serui electione. ff. de lega. j. Primo causa valida, habilitas eligentis aut eligentium, deliberatio, habilitas electi, & actus eligendi. ex quibus obseruatis resultat strenuissimum virum assumi & capacem siue habilem tanti administrandi regiminis. Electio em̄ de inhabili non potest fieri per habētem arbitrium eligēdi Bar. in. l. q̄q̄. ff. de ritu nuptia.

Reqsita in electione.

¶ Item tertio quia in electione officialium consideranda est artis peritia. Io. de platea in. l. j. C. de conditis in horreis publicis lib. j. Et ita voluit Tullius in oratione ꝓ Pompeio. & Vegetius de re militari in principio vbi dicit. Nullus est quē oporteat vel plura/vel meliora scire q̄ principē: cuius doctrina debet omnibus ꝓdesse subiectis. Ideo dicit idem ipse Vegetius lib. iiij. de re mili. Si doctrina cesset armorū nihil paganus distat a milite. In electione etiam officialiū consideranda est eligentium experientia, vt notabiliter vult Ioan. de pla. vbi supra. & ad summum plurima sunt perpendenda in eligendo imperatore principe vel rege vt late videre potes Bartholomeū, Cepolā ī suo copioso tractatu de imperatore eligēdo que rarissime cōperies ī eo ad quē successione regnū deferretur.

¶ Itē quarto quia esset virtuosis viam precludere cōtra omnē iuris dispositionē. Post enim palmam laboris emeriti principatus honore remunerandi sunt. l. j. C. de princi. agēti. in rebus lib. xij. l. iubemus ibi longi tēporis sudore quesiuit. C. de ꝓximis sacrorum scriniorū eo. lib. l. j. C. de castrentiarijs & ministrarijs vbi dicit tex. Prioribus discedentibus insequētes ad locum pro merito laborum stipendiorum succedant. & ad idem est textns in. l. finali. C. de tyronibus. eodem libro vbi dicit textus. Quenquem altiorem gradum obtinere rite non patimur nisi cui & laborū assiduitas & stipendiorū ꝓlixitas suffraget̄. Hinc dicit Imperator in. l. in nomine dñi. C. de officio prefecti aphrice. Sēp ꝓuidemus vnūquēq; secundum labores suos etiam maiores grad⁹ & meliores dignitates ꝑducere. Ad hec facit bo. tex. in autētico de mo-

Virtuosi sunt in honorib⁹ preferendi.

nachis §.ordinatione vbi dicitur q̄ qui optim⁹ inter ceteros apparuerit tanq̄ presulatu dignus eligendus est.Secundum eñ maius meritum dignitates conferende sunt.c.vulterane. xij.q. ij.c.vnico in princi.de reliquijs & venera sanctorum in princi.Virtutum etenim premia tribui merentibus conuenit.l.vt virtutum.C.de statu. & imagi.cle.cupientes. de pen.& remissio.ad princi.c.non loca.xl.dist.alias eteñ nisi sequaē virtutē remuneratio rarissimos virtutis palestritas esse cōtingeret:iuxta illud Iuuenalis.Quis enim virtutē amplectitur ipsam,Premia si tollas.Et ita ergo longe melius est principem per electionem assumi per quam sequit̄ virtuosos remunerari q̄ per successionem ex qua vt plurimum contrarium euenit.

¶Quinto confirmatur hec pars:quia vbi via electionis ꝓceditur post electionem sequi debet confirmatio:aut saltem quedam approbatio a superiore.c.venerabilem de elec.extra.Et ita iterum nouum est examen electis:ita q̄ is cui competit cōfirmatio vel approbatio potest reprobare & ānullare electionē factā & de alio puidere.vt in.d.c.venerabilem.

¶Sexto confirmari potest ex his que in superioribus dignitatibus videmus:puta in dignitate papali & imperatoria ad quas per viam electionis ꝓcedit̄.Cū ergo ita sit in superiorib⁹ dignitatib⁹:ergo idē erit dicendū in aliis inferioribus principatibus & regnis secundum quod voluit pulcherrime Paulus de castro in consi.nouis concil.clxv.vbi dicit q̄ consuetudo dispones de successiōe regni debent seruari etiam in alijs successionibus aliarū dignitatum vbi aliud non statuitur.& hoc quia nō decet a capite membra discedere.c.cum non deceat de prescripti. facit bo.tex.in.c.nouit cum concordantijs allega.in glo.inver.non decet de his que fiunt a p̄lato sine consensu capitali.Et subiungit Paulus q̄ ea que deciduntur a iure scripto vel non scripto:puta consuetudine extendi debent a simili secūdū glo.in.l.non possunt.ff.de legi.& tex.i.l. j.C.que sit longa cōsuetudo.bo.est tex.i.l.aliud ff.ad.l.aquil.Sed ratio que militat in eligēdo imperatore militat & in aliis dignitatib⁹:ergo &c.

Inferiores principat⁹ a summis regulantur.

¶Cum ergo Papatus & imperatoria dignitas dispositione iuris communis electione transferatur:ergo idem erit dicendum in istis inferioribus dignitatibus.& licet exēplis arguēdum nō sit.l.nemo.C.de sentētijs & iterlocutio omniū iudicum.Tamen a ratione naturali que est exēpli causatiua arguere licet sicut de francigenis ergaleges imperiales dicit Bal.in.d.l.nemo.

¶Ecce vides rem vtrinq; agitatam auctoritatibus & rationibus:ita vt ꝓblematica merito censeatur.delige ergo quā partē volueris.sed q̄ magis expediat successione transferri principatus q̄ electiōe plures doctorum auctoritates rationesq; suaderevidenē.Et ita amplectenda videē hec opinio per ea que ample dicuntur p̄ feli.in c.j.colum.ante penulti.de constitu.extra.maxime quia consuetudine fulcitur cuius non est leuis auctoritas.vt supra diximus.& ideo dicit Baldus q̄ habet vim iustitie.Bal.in capitu.j.in do habet princi.ij.col.qui feudare possunt:ita q̄ ex quo vim iusti aliquid est consuetum iam non est arbitrarium tie. sed necessariū.Bal.in.l.quicunq;.col.iiij.versic. scias autem.C.de ser.fugiti.per.l.saccularij.ff. de extraor.crimi.nota.in.l.qd ergo.§.pena grauior.ff.de his qui.not.in fa.alias quis videretur rationē excedere.glo.in.l.hodie.ff.de pe.& ideo dicit Bal.cōsilio.clxxxv.in primo volu.q̄ id quod est consuetum,ita videtur innatum q̄ illi sicut matri adhibenda est reuerētia quia eq̄paratur iuri naturali quod est immutabile vt latius ibi per eum.

Quæstio notabilis.

¶Sed queritur eo stante quod principatus cōgruentius transferatur successione q̄ electione: Quare ergo dignitas papalis non transferē successione cum rationes prescripte eque militare videantur potissime:quia est introducta ad vitanda bella & contentiones.Materia autē litis & discordie maxime inter viros ecclesiasticos est vitanda:quia seruos dei non oportet litigare sed mansuetos esse ad omnes.vt habetur.ij. ad Timotheum.ij.facit tex.in.c.j.&.ij.de postulando extra.& arma clericorum sunt lachryme c.vlti.xxxvj.dis.c.cōmunior.xxiij.q.viij Item quia vbi electionis via ꝓceditur ibi vt plurimū cupiditas & ambitio vt supra deduximus.Sed regimē ecclesiasticum potissime debet esse remotum a tyrannide & cupiditate:quia venenū charitatis est cupiditas secundum Augusti.Et ideo dicit Ambrosius lib.officiorū quando augere opes,aggregare pecuniā,occupare terras, possessionibus cupim⁹,prestare diuitijs,iustitie formam exuimus,beneficētiam cōmunē amittimus:immo fortis cupiditas omnium malorū radix est.j.ad Timotheum.c.vj.

Arma clericorū sunt lachryme.

¶Hec duo fundamēta facit Augustin⁹ de ancho.in suo tracta.de potestate ecclesiastica.q.ij. arti.iij.vbi mouet questionē.An sit magis conueniens assumere papam per electionē & vltra ipsa fundamēta alia facit arguēdo in partes:sed tādem concludit q̄ melius est p̄ electionē assumere:quia clericorū filij ad sacra officia admittēdi nō sunt.lvj.dist.& toto titu.de filijs presby.

¶Itē quia officium Ecclesiasticum non debeē Eccliasti-

cũ officiũ nõ debeã carni & sãguini.

carni & sanguini sed vite meritis. c. moyses. viij q. j. & ex quattuor etiam aliis probat signanter propter Christi sacerdotij vniuersitatẽ. Nam sacerdotium Leuiticum: institutum fuit per rectã lineam. Nam solum Aaron & filijeꝰ ab eo successiue descẽdentes ad sacerdotium assumebãtur & nõ nisi de tribu Leui. q̃uis em̃ summꝰ sacerdos sorte eligeretur: non tamẽ nisi de certa & determinata tribu, sed sacerdotiũ Christi est vniuersale: quia in eo non est acceptꝰ, neq; grecus, neq; latinus: omnes enim vnũ sunt in Christo vt scribitur ad Galathas. iij.

¶ Vnde hac de causa saluator noster nõ de tribu Leui sed de tribu Iuda ortꝰ est ĩ qua tribu nihil de sacerdotibus Moyses locutus est vt dicit Apost. ad Heb. vij. Si ergo Papa fieret per successionẽ fieret de certa & determinata parẽtela & ex determinato genere. & sic non posset indifferenter eligi grecus, vel latinus, vel pauper ex quo non haberet vniuersalitatem: ita formaliter dicit Augusti. vbi supra, p quibus vide Panor. in. c. j. de deci. extra. & certe hoc videtur verissimum cũ omnis Christi actio nostra debeat esse instructio. c. significasti de elec. extra cũ similibus. Alias rationes adducit August. de anchona de quibus ad ipsum recurre.

Oĩs christi actio nr̃a ẽ instructio.

¶ Ex predictis habes q̃ licet expediẽtiꝰ sit principatus tẽporales vel electione vel successione deferri non id expedit in spiritualibus & ecclesiasticis: sed potius electione vel collatione superioris. & sic nõ habeãt ius a p̃decessore text. in. c. j. de preben. extra. & ibi nota. docto. signãter Panor.

¶ Questio. xv.

¶ Vtrum primogenitus pretextu consuetudinis possit succedere sine scrupulo conscientie in tota hereditate paterna.

Vlcherrima est questio. Vtrum possit primogenitꝰ stante consuetudine succedere in totum exclusis aliis fratribus in foro cõsciẽtie.

Abericus

¶ Reperio q̃ hanc q̃stionem tangit Albericꝰ de rosa. in loco satis peregrino. scilicet in. l. barbar̃. philippus. ff. de offic. preto. col. vij. ad finẽ vbi refert Iacobum de Rauenna dicentẽ dominum suum quesiuisse a multis religiosis de hac questione scilicet: cõsuetudo est vltra montes q̃ primogenitus succedat in totũ Aliquis primogenitus erat magnus iurisperitꝰ & sciebat q̃ talis consuetudo erat contra ius scriptum. & de hoc habebat conscientiam lesam an eum excuset consuetudo vt possit omnia bona paterna retinere vel teneatur dare fratribus partẽ eorũ. Quidam dicebãt q̃ sic: quidam q̃ non Tamen plures in hoc concordabant q̃ ex quo sciebat consuetudinem iniquam: & q̃ habebat conscientiam lesam tenebatur dare fratribꝰ partẽ eorum, & magis sequi conscientiã q̃ cõsuetudinẽ. Ad hoc adducebant q̃ no. Ioan. and. in nouella in regu. possessor. versic. v. erat vbi tenet q̃ prescribẽs mala fide teneãr ad restitutionem vt est tex. in eodem. c. & ca. fi. de prescrip. extra. & tamẽ prescriptio est inducta de iure. vt C. de prescrip. xxx. anno. Adducit etiam Albericus notata per se in. l. gracchus. C. de adulte. vbi dicit q̃ occidens adulterum vel bannitum virtute statuti aut iuris, non est tutus in foro cõscientie. p quo vide glo. notabilẽ in. c. inter. xxx q. ij.

¶ Cinus hãc opinionẽ tenuit in. l. rescripta C. de preci. impera. offeren. col. iij. in fi. vbi expresse dicit secũdum Petrum q̃ licet iudex secundum consuetudinẽ ita iudicans non peccet tamen ipse primogenitus capiens peccat: quia facit contra illud Apostoli. Filius ergo heres. p quo tex. in autẽtico de iudicibꝰ. §. oẽs. col. vj. Cinus.

¶ Ad hoc pro confirmatione predictorum potes adducere q̃ licet contrahẽtibus licitum sit se inuicem decipere citra dimidium iusti precij l. idem si precio. §. quẽadmodũ. ff. locati. & l. in causa. ij. §. penulti. ff. de minoribꝰ. c. penul. extra de emptio. & vendi. Tamen in foro conscientie secus est secundum do. Anto. de butrio in. d. c. penul. ita q̃ apud confessorem debet fieri cõscientia prout tenuit beatus Thomas de Aquino. ij. ij. quest. lxxvij. artic. j. Idem tenuit Bal. in autentica ad hec col. viij. versic. insuper queritur de vsuris. & idem Bal. c. cum causam extra de testibus vbi dicit q̃ conscientia idem est q̃ bonus vir per glo. sing. in. l. semper in coniunctionibus. ff. de regu. iur. modo sic est q̃ bono viro non conuenit aliũ decipere: ergo &c. Subiungit quo ergo ibit aia mercatoris. ad hec vide do. Iaso. in §. sed iste. col. xxvij. insti. de actio. vbi. pro hoc adducit glo. in. c. hoc ius porrectum. x. q. ij. que vult q̃ prelatus ecclesie sciens iustum precium rei non debet maiori precio vẽdere q̃ valeat res propter conscientiam. Cõscientia ẽ bonꝰ vir.

¶ Adde etiam ad hoc q̃ dicit Abbas Panor. in ca. quia pleriq; de immunitate eccle. extra col. viij. post Innocẽtium q̃ si aliquis habuerit sententiam pro se in foro contentioso: quam tamẽ scit iniustam, nõ debet in foro conscientie facere exequi, qa teneãr ad restitutionẽ. Peccatũ em̃ non dimittitur nisi restituat alienum: licet alias res iudicata pro veritate habeatur iuris

prescriptione vbi em deveritate cõstat.l.ex posítiua super presumptione se fundans non habet locum de iure ciuili:quia in foro anime presumptio cedit veritati.c.veritate.viij.distic.Io. and.in.c.ij.de vsu.in.vj.nota.in.c.tua.& in ca. is qui fidem desponsa.extra.

¶Ad hoc vide dictum elegans Bal.in l.vnica in.iij.col.C.de confes.vbi dicit q forus conscíẽtie est forus boni & equi.& tribunal veritatis & non fictionis:nec in eo apices excusant.& dicit Panor.vbi supra post Innoc.q ille qui est obligatus sub spe future munerationis:tamen in veritate nihil accepit licet de iure lapso biennio effectualiter teneatur in.l.contractibus.C.de nõ numerata pecu.Secus in foro conscíẽtie.

Forus cõsciẽtie ẽ tribunal veritatis & nõ fictionis.

¶Adde etiã qđ dicit Petrus Iacobi in sua practica aurea sub titu.de successione regni Frãcie vbi facit mẽtionẽ de acquisítis ab ecclesia.& dicit q licet Rex Francie p nouiter acquisítis ab ecclesíjs exigat financiam siue summam pecunie,p amortizatione vt dicunt,tamẽ in foro cõsciẽtie & confessionis teneꝫ illam restituere & damna resarcire.p quo etiam in foro exteriori & contẽtioso videꝫ esse tex.ad litterã & in indiuiduo in.c.j.de immuni.eccle.i.vj. nisi dicam⁹ q ãbrogata sit illa decreta.p cle.qm̃ de immunita.eccle.per quã etiã sublata est decretalis.iij. de immuni.eccle.in.vj.ex eo quia conditor illius decreta.iij.plurimum fuit infest⁹ Regi Frãcie & potius ex fomite odij q̃ ex zelo iustitie p cedat.Tamẽ de hac materia si vis ad plenũ videre recurre ad dictum Petrum Iacobi in loco supra allegato,vbi de hac materia multa notanda recolligit.

Petrus iacobi.

¶Adde etiã qđ dicit Bal.in ti.si de feudo fuerit controuersia.§.si quis per triginta col.iij.vbi dicit q si statuto aut ordinatione cauereꝫ q si creditor non petat sibi debitum infra certũ tẽp⁹ prout quadam ordinatione regia cauetur:Licet ille debitor sit tutus in foro contentioso post lapsum tẽpus indictum statuto aut ordinatione tamen in foro conscíẽtie secus ex quo scit se debere:immo etiã in foro contẽtioso ecclesiastico non liberareꝫ & potest p viã denunciationis cõtra eũ p cedi:de quo tamẽ infra latius dicemus.

¶Nũc redeo ad dicta Alberici de Rosa.vbi supra. Albericus postq̃ p ea que superi⁹ dicta sunt firmauit opinionẽ predictã:q scilicet i foro cõscientie,Primogenitus non potest retinere etiã virtute consuetudiuis totã hereditatẽ paternã in oppositum dicit ipse facit:quia debet informare cõscíẽtiam suã secundum consuetudinẽ, & non debet esse.l.clemẽtior vt est text.in autẽtico de iudicib⁹.§.oportet.colla.vj.Pro quo adducit qđ dicunt docto.in.c.fi.de prescrip.q quí pscripsit potest cũ bona cõscíẽtia retinere prescriptum etiam licet post prescriptionẽ cognoscat rem non esse suã vt notabiliter determinat Bal.in autentica ad hec.C.de vsuris col.v.post Innocẽ.i.c.cura.extra de iure patro.Idem Bal. in.c.de causis.vj.col.de offi.deleg.extra. Licet Anto.de Butrio in.d.ca.quia pleriq; contrariũ tenuerit cuius opinionẽ ibi reprehendit Abb. Panor.col.viij.vbi concludit q immo tutus est in foro cõscíẽtie propter iuris dispositionẽ que potest ex causa rẽ vnius dare alteri.vt.l.item si verberatum.ff.de rei vẽdic.&.l.Antiocensíum ff.de priuileg.credito.cum similibus.

¶Sed ipsemet Albericus de rosate in proemio ff.veteris.§.discipuli col.iij.dicit q multi tenẽt predictã consuetudinẽ de primogenito non valere quia sit cõtra ius nature & sanguinis qđ est immutabile.vt.§.sed & naturale.institu.de iu. natu.gen.& ciui.& de hoc dicit se notasse in.l. quotiens.C.de preci.imperatori.offerendis.& in ru.C.que sit longa consuetudo.Sed dicit tãdem distinguendum esse inter successiones regni comitatus/ducatus/marchionatus/& aliarum dignitatum,& successionẽ aliorũ patrimonialium bonorum:quia in primo casu quando pervnum melior fit administratio q̃ per plures l.ij.§.sed quia difficile.ff.de origine iuris tollerari potest consuetudo.Sed in secundo casu dicit non videre q possit talis consuetudo defendi.

¶Martin⁹ Laudensis in suo epitomate de primogenitura hãc questionẽ mouet & refert Albericum solum in.pe.fforũ vbi nunc retulimus: dicit tñ q quicquid dicat Albericus etiã in heredítatibus non regalibus,nec dignitatẽ in se habentibus valet consuetudo.Pro hoc allegat tex. & ibi Bal.c.mulier si fuerit de feudo controuersia in vsibus feudorum.Allegat etiam Io.and. in regu.siue culpa in mercuria.Et ad argumentum de alimentis respondet q loco alimẽtorũ & legitime primogenitus prestabit omnia necessaria confratrib⁹ suis secundum qualitatem personarum & patrimonij quãtitatẽ secundum Hostiẽ.& Ioã.and.in.c.licet de voto ita resídet Martinus. ¶Reperio Guidonẽ Pape in suis cõ filijs secunda parte consiliorum cõsilio.cxxxj. col.v.vbi quasi ad verbum.& ad litterã refert hanc opinionẽ Martini Laudensis dicẽs q hãc opinionẽ tenuit quidam dominus Raymũdus de Sabanaco in.l.consuetudinis.C.que sit longa consuetu.in questione que incipit Quorum consensus.& q per consuetudinẽ potest pater filium legitima priuare,vtidẽ de Sabanaco tenet in repe.l.qm̃ in prioribus.C.de inoffi.testa.

Martinus Laudẽsis.

Guido pape.

ad principium. Similiter potest ꝙ statuta dicit legitima tolli: quia illa debeꝫ iure ciuili nō ratione naturali & iure gentiū qđ est immutabile. l. ius agnitionis. ff. de pactis. ita tenet di. in. c. indultū de regu. iu. in. vj. Io. and. in eadem regula i mercu. Ci. in. l. sancimꝰ. C. de nuptijs. Bal. in. l. j. ff. de iusti. & iur. dicens esse casum in. c. rainuciꝰ de testa. de quo sequenti questione latius.

¶ Ad hec vide eūdem Guidonē pape in prima parte consiliorū cōsilio. lxv. & consilio. cxl. col. v. vide dominū Iasonē in. l. quotiens C. de rei vendica. col. xij. vbi expresse colligit valere istā consuetudinē de iure. Ex quo infert ꝙ licet Iacobus de arena Ci. & Albericꝰ in. l. barbariꝰ. ff. de officio preto. dubitant an valeat in foro conscientie: tamen indubitanter dicendum est ꝙ immo talis consuetudo in foro conscientie sit licita. Pro hac opinione adde etiam quod dicit Bal. in. c. in omni de testibꝰ ꝙ qui a lege humana excusatur non peccat nisi sit cōtraria legi diuine, & ideo in foro conscietie seruande sunt leges. Alias sequeretur ꝙ omnis legum forma & subtilitas duceret nos ad inferos, & sciētia legū magis esset damnata q̄ maleficiorū. de quo dicto Bal. meminit Felinus in. c. j. col. xiij. de constitutionibus. plura alia ex hoc dicto inferēs de quibus per eum videre poteris. Adde etiam qđ notatur in. l. vnica in. iij. col. C. de concessis vbi vult ꝙ statuta etiā in foro conscietie seruanda sunt. ꝙ quo dicto est glo. no. in. c. que i ecclesiarum de constitu. extra. & ibi Bal. in. j. col. ita notat dicēs alibi nō reperiri. Pro hoc vide do. Iasonē i. l. si post diuisionē de iur. & fac. igno. C. col. iii. vbi plura notanda in materia cōsciētie cumulat. & eūdem do. Iasonē in. l. nemo potest. ff. de leg. primo in. ij. lectura col. xviij. versic. Similiter statuta laicorum vbi dicit se secundum predictam glo. consuluisse.

¶ Ad hec vide and. de Isernia in. c. j. §. j. ante finem de pace iura. firmā. in vsi. feudo. & Bal. cōci. cclxxxv. tertij voluminis vbi tenet ꝙ quādo lex ciuilis aliquid statuit talē statutum etiam in foro penitentiali & anime seruandum est: aliquin si secus dicereꝫ esset dicendum ꝙ leges ciuiles essent vitiose & multorum anime essent illaqueate & damnate: qđ nullatenus est dicendum cum leges ciuiles excusant potius conscietiam a peccato vt ibi latius per eum. de hoc dicto Bal. & pluribus alijs ad saturitatem cumulatis. vide per do. Iasonē in. ij. lectura dic. l. nemo col. xvij. & xviij. Ad hec faciat glo. reputata singularis. i. l. adigere. §. quāuis. ff. de iu. patro. que dicit ꝙ statutum quo ad subditos illius loci vbi viget habet vim apostolici q̄ si velit ꝙ statutū illud eximat quāq̄ subditum a peccato in foro etiā conscietie. & pro declaratione predicte glo. vide omnino do. Iasonē in autētica sacramēta puberum. C. si aduersus venditionē col. penul. Et licet consuetudo aut statutum videatur esse durum: tamē seruādum est vt notabiliter dicit do. Iaso. in. l. filio pater col. iij. ff. de lega. j. post Bal. in. l. acceptum. C. de vsuris. alias etenim statuta essent inutilia que tamē de vēto seruire nō debēt vt notabiliter dicit do. Iaso. in. l. si constāte. ff. solu. matrimonio. post ange. consi. lxij. qđ incipit Titius de florētia. & per hec satis videt esse firmata predicta consuetudo.

¶ Sed considera ꝙ opinio Alberici in pemio fforum est multū equa: iuxta illud quod refert Panor. in. d. c. licet de voto col. ij. in fine vbi dicet ꝙ beatus Bernardus consultus super diuisione hereditatꝫ paterne belliſſime ita respōdit Si sunt nobiles quādoq; est melior filioꝝ diſpersio q̄ hereditatis diuisio: si autē sint laboratores faciant vt velint. Si mercatores tutior est diuisio q̄ communio. Et ita per hoc dictum Bernardi inter nobiles satis tollerāda est cōsuetudo predicta prout etiam sentit Albericus loco supra allegato. Nobiles itellige scilicet existētes i dignitate propter feudum dignitatis. alias autē talis consuetudo videret potius corruptela.

¶ Primo quia ex quo filij vidēt fratrem suum primogenitum diuitē, & ipsos quasi mēdicātes suo respectu per hoc appetunt mortem fratris primogeniti vt plurimum. Et ita propter propinquitatē ad peccandum hec consuetudo tolerari non debet vt notabiliter dicit Abb. Panor. i. c. j. iij. col. de feriis extra. Ad hec facit tex. in. l. iij. ad finē. C. de indic. vidui. tollēda vbi p illum textum colligit ibi Bal. i. vj. notabili ꝙ lex vel statutum non debet aperire viam malitijs hominum qđ facit contra statutum terrarū que frequenter inuitant: vt ipse dicit.

¶ Item quia consuetudo iniqua non excusat in peccatis. glos. notabilis. capi. denicq; iiij. distinc. tex. in ca. quāto de cōsuetudine extra quam ꝙ predicta glo. ibi reputat singularē And. barba. col. vj. & in. c. cum venerabilibus de consue. col. iiij. vbi etiam notabiliter dicit ꝙ cōsuetudo que nō habet vestimētū ratiōis dicitur frigida & nuda p. c. secūdum de ꝓba. vbi etiam notat Bal. & subiungit ꝙ si sit frigida & nuda quomodo poterit excusare delinquētē secundum illam.

¶ Itē quia nō debet aliquid personis honorabilius exhiberi: vnde alijs scrupuloso corde mouerentur, sed sint omnia cōmunia. c. j. xvj. q. vij. Per hoc vide Sozi. cōsilio. iiij. vbi dicit i prima parte ꝙ si. pulcherrime ꝙ equalitas est seruāda

Iason de Maino.

Lex hūana excusat in foro cōscientie.

statuta nō debēt seruire de vēto.

Aureū dictum Bernardi.

Cōsuetudo frigida

Quãta sit vtilitas eq̃litatis iter fratres.

inter fratres que est inductiua/nutritiua/confirmatiua/& cõsolidatiua ꝓcordie/& fraterne charitatis & affectiõis. & ꝑ cõtrariũ ineq̃litas est nutritiua discordie p.l.cũ oportet.C.de bonis que liberis i princi. & in.§.sinautẽ. Ita formaliter inquit Sozi.in cõsi. de quo meminimus supra in secunda quest.iij.prerogatiua: sed in hoc quia super de rumbo huius materie decies repetita placebunt. Adde etiam Sozi.cõsi.clx.col iij.ad princi.vbi dicit ꝙ tunc ad extremum malorum peruenitur cũ inde damna ꝓueniunt.vnde auxilium sperat ar.l.meminerint.C. vnde.vi.sed a fratre nõ dãna sed lucra & auxilia ꝓuenire debent.l.ancelin⁹.§.titi⁹ testamẽto.ff.de au.& arg. lega. ergo nõ debet ex priogenituravni⁹ fratris alteri fieri preiudicium. & subiungit ibi Sozi.ꝙ non debet vn⁹ fratrum alterum defraudare siue spoliare: sed equanimiter & misericorditer sibi dare.ar.l.vtrum in princi.ff.ꝑ socio qa equalitas iter ffres seruãda est.arg.l.fi.C.de fructi.& litiũ expẽ. ¶Itẽ adde eũdẽ Sozi.ꝑsi.ccxci.col.vj. versicu. preterea vbi dicit ꝙ equalis debet esse determinatio in fratre & socio per.l.iam hoc iure.ff.de vulga.& pupil.l.si legitime.§.j. cum ibi nota.per doc.ff.de lega.iij. sed inter socios partes debẽt esse equales.l.si nõ fuerit.ff.pro socio alias eũ non fraterna sed leonina esset societas & ibi dicit text.formaliter iniquissimum autẽ genus est societatis ex qua quis damnum non etiam lucrum spectet. quod esset si hec consuetudo seruaret. & maxime cum sint fratres socij omniũ bonorũ debet diuidi hereditas inter eos vt est tex.in.l.iij.ff.ꝑ socio.§.j. immo non valeret pactum in cõtrarium secundum Sozi.d.cõsil.ccxci.col iiij. versi.ij.not.

Que dicatur societas leonina

¶Nec obstat si dicat ꝙ cõsuetudo est vetusta: quia tanto grauiora sunt peccata quanto diuti⁹ infelicẽ detinẽt animam: immo dicit ipse praua & iniqua consuetudo est lex mortis quia est inductiua peccati. qd prosequere vt ꝑ eũ. ¶Et si dicat sic statutum vel consuetudo friuola erit. Respõde ꝙ statutum debet potius intelligi vt sit superfluum & nihil operet q̃ quis ex eo indebite damnum patiat.glo. reputata singu.in l.fina.§.in computatione.C.de iure deliberãdi de qua ibi multum exclamat Bar.& ibidem vide do. Iaso. satis se extẽdentẽ. & eundem do. Iaso.in.l.nõ dubium.C.de legi.viij.colũ.& ꝑ hec videt inferẽdum ꝙ cum talis cõsuetudo sit iniqua licitũ sit eã fraudare cũ bona ꝓsciẽtia secũdum Petrum de ancha.& And.barba.in.c.j. de consuetu.extra colũ.penult. post Inno.i.c.quia pleriq; de immuni.eccle.accedat ad hoc dictũ Bar.in.l.vectigalia.ff.de publi.vbi dicit ꝙ fraudans illicitam gabellam, nec teneat deo, nec mũdo. Idem voluit Bal.in.l.ij.C.de iure aureorum anul.& ad hec facit bo.tex.in.l.cum pater.§.titio fratri.ff.de lega.ij.vbi habet ꝙ non dicitur fraudem facere qui fraudem excludit. pro quo est glo.notabilis in.c.cupientes ad principium in verbo malignantium de elec.in.vj.accedat ad hec ꝙ pulcherrime vult Bal.in.l.ij.C. de vectiga.& commis.vbi dicit in fine ꝙ conscientia nõ ligat quos natura non obligat ꝑ glo.in.c.fraternitas.xij.q.ij.iure autẽ naturali certũ est ꝙ non solum primogenitus sed omnes filij in omnib⁹ patri succedunt cum natura omnes sexus vel etatis discretione non habita parentũ faciat successores.vt.l.scripto.ff.vnde liberi.&.l.cum ratio.ff.de bonis dãnato.cum similibus. Sũt eñ equaliter filij & pars parẽtis: & ideo naturali iure pariter succedere debent.ꝙ necesse est fateri dicit Albe.i ꝑe.ffor.§.discipuli.colũ.iij. Immo tenẽdo hãc opinionem Alberici si princeps secularis nõ vellet talẽ consuetudinẽ abrogare. ex quo tale statutũ ẽ iniquũ recurri põt ad subsidiũ ecclesie vel pape secundum notabilẽ doctrinã quam ponit Bal.in.l.fina.§.in computatiõe col. iiij.in fi.C.de iure deliberandi. de qua doctrina meminit Abb.Panor.in.d.l.nemo in.ij.lectura col.xj.circa medium. nec existimes aliqd nouum esse vt consuetudines approbantur vel reprobantur ratione iuridica aut dictamine iurisprudentie vt late videre potes ꝑ Ioannem and. in rub.de consuetu. vbi infinita fere iura citat in quibus cõsuetudines aliquãdo approbant, aliquando reprobant. & eadẽ ibi refert barba. ij.col.circa que non curo insistere quoniã vt ibi ipsemet fatet id poti⁹ laboriosum est q̃ subtile. Teneas tũ vtram harũ ptiũ volueris sed bonarũ mẽtiũ est timere culpã vbi culpa non est.c.ij.de obserua.ieiuni. & in foro cõscientie securior via tenenda est.glo.nota.in cap.vnico de scrutinio extra cum similibus.

Fraudans gabellã illicitã nõ tenet deo nec mũdo

Nota.

Cõsuetudines sepe reprobant

Statutũ poti⁹ esse debet superfluũ q̃ qs eo ledatur

¶Questio.xvj.

¶Vtrũ si virtute ꝙsuetudinis primogenit⁹ succedat i totũ hereditati paterne filij minores mẽdicabũt vel teneat eis primogenit⁹ ꝓ alimẽtis qdq̃ scdm qualitatẽ ꝑsone distribuere.

Vbsequit hec q̃stio ad ꝓcedẽtẽ: suppositio eñ ꝙ valeret ꝙsuetudo q̃ excluderet reliquos filios a priogenito successione patris & matris anne reliq̃ filij mendicabunt. Et vt breuius absoluamus videtur dicendum ꝙ sic: quia ex quo est filius

primogenitus virtute consuetudinis fundatus in tota successione: nihil ergo reliqui filij vendicare possunt i ea cū nihil eis debeat. & lex quāuis dura seruāda est. ff. qui & a quibus manu. libe. non fient. nec dicitur primogenitus eis iniuriam facere apprehēdendo totam hereditatem ex quo suo iure vtitur. l. iniuriarum. ff. de iniu. vbi formaliter sic dicit text. is qui iure publico vtitur non videtur iniurie facende causa hoc facere: iuris enim executio nō habet iniuriam. & ideo dicit text. in cano. nosse. lxiij. dist. querē-

Querenti b⁹ singlis q̄ sua sūt nō ē mirādū.

tibus singulis ea que sua sunt mirandum nō est immo licet mihi cum incommodo alterius consulere rebus meis & vtilitati mee. l. j. §. deniq;. ff. de aqua pluuia arcenda. ex quo principaliter nō facio vt noceam, sed vt vtar iure meo vt notabi. dicit Panor. in cap. nisi in fine de auctoritate & vsu pallij. tex. glo. & docto. in cap. cum ecclesia vulterana de electio. extra. & ideo si aliquid de falcaretur pro filijs etate minoribus videretur fieri iniuria ipsi primogenito: quia indultū a iure beneficium nemini est auferendum.

¶ Confirmatur hec pars per ea que late dicuntur per Franciquinum de curte consilio. x. post tractatum de feud. col. iiij. vbi tenet q̄ valet sta-

Valet statutū tollēs legitimam

tutum in totum tollens legitimam subsistente causa per ea que notantur per Bald. in. l. cūm lege. C. de episcopis & cleri. & Panor. in ca. raynucius de testa. & eundem Panormi. in cōsilio. cl. Paulum de cast. in. l. titia centum. §. titio versic. circa tertium. ff. de conditio. & demonstratio. & vide eundem Paulum in autētica nouissima C. de inoffici. testa. & consilio. lxxvj. & consilio cxviij. & ita plures etiam tenuerunt quos breuitatis causa non refero. Si ergo consuetudo aut statutum potest in totam legitimam tollere: ergo eadem ratione si consuetudo faciat primogenitum heredem vniuersalem bonorum patris nō poterūt conqueri filij etate minores nec aliquid petere in predicta hereditate.

¶ Sed his non obstantibus cōtrarium est de iure verius: & ita in indiuiduo dicunt Hostiē. Ioā. and. & Panor. in. c. licet de voto extra vbi formaliter tenent q̄ licet regnum ad primogenitum debeat pertinere: tamen alij filij mendicare nō debent, sed debet certa portio eis assignari pro alimentis & honesta sustentatione: salua tamen integritate principatus. alias dicit ibi Panormi. col. iij. ad finem consuetudo esset irrationabilis.

nō. istū

Hinc videmus in hoc regno q̄ vbi aliquis rex plures habet filios primogenitus regnum obti-

De apanagio filiorū regis.

net. & reliquis filijs etate minoribus dantur alique terre p̄ honesta eorū sustētatione in apanagiū. Ad hec vide Io. and. in regula sine culpa de regu. iur. in mercurialibus. & prepositum in. c. pervenerabilē qui filij sunt legi. §. q̄ autem col. xxxiij. ad principiū Feli. in. c. prudentiā de of. deleg. col. ij. in fi. adducē tē cōsiliū card. cxxxvij incipiēs: ad quēdā qui est in carcere. & Petrū de Anch. consi. cccxxxix. incipi. pro maiori intelligētia. & Oldra. cōsi. xciiij. & ccxxiiij. & subiungit Feli. vbi supra. q̄ tamē de bonis regni non debet detrahi legitima ne regnum diuidatur secundum Panor. cōsi. xij. incipi. magnificus dominus in primo volumine col. vj. Pro quo vide do. Iaso. in p̄ludijs feudo. col. xxxvj. vbi ad hoc adducit glo. & docto. in. c. licet de voto extra.

De bonis regni non detrahitur legitima.

Sed licet legitima detrahi non debeat: tamē aliquid p̄ alimētis detrahēdum est. alias consuetudo talis iniqua esset secundum Bal. ita in indiui duo determinātem in. l. cunctos populos. C. de summa trini. & fide catho. col. x. versic. deinde quero vbi dicit valere statutum & consuetudinē vt primogenitus succedat alijs exclusis dum tamen postea geniti habeāt alimēta: quia alimēta proprie veniunt de iure nature. & ita dicit seruāda consuetudinē predictā, maxime in iurisdictionalibus in quibus diuisio diminueret dignitatem potestatis. ¶ Sed Martin⁹ de cara. in suo epitomate de primogenitura idem etiam decidit in quibuscunq; patrimonijs priuatorum in questione incipiente an valeat consuetudo &c. Ad hoc vide etiā Andreā barba. in. d. ca. raynucij de testamē. extra col. xxxvij. ¶ Nec obstant allegata in partē cōtrariam quia immo primogenitus qui non relinqueret aliq̄d fratribus p̄ alimētis & sustētatione eorū faceret ipsis iniuriā sicut eñ alimētatio filiorū debet iure nature fieri a patre ipso viuente. vt. l. j. §. hinc descendit. ff. de iustitia & iure. Ita etiā post mortē patris alimētatio debet p̄cedere ex bonis ipsius patris. §. j. & §. prohibemus in autētico de triēte & semi. & ita cum debeantur alimenta filijs iure nature Sequitur ergo q̄ hoc consuetudine mutari nō potest: iura etenim naturalia sunt immutabilia. §. sed naturalia. institu. de iure natu. gentium & ciui. l. ius sanguinis. ff. de regu. iur.

Alimētatio filiorū est de iure naturali.

¶ Itē q̄ iura naturalia sunt fortiora accidētalib⁹. l. iij. ff. de test. tute. cū simi. Cū ergo ius filiorū etate minorū i p̄sequēdis alimētis sit naturale, & ius primogeniti ad exclusionē omnimodā aliorū accidētale, put ex p̄suetudine vel statuto introducit: ergo forti⁹ erit ius filiorū etate minorū q̄ ius primogeniti hoc respectu. & maxie q̄ filij etate minores agūt de dānovitādo: primogenit⁹ aūt de lucro captādo. & ita etiā hec de cā fauorabiliores essent filij etate minores q̄ ipse priogenit⁹. ¶ Itē p̄firmari istd pōt eq̄tate cano-

nonica qua introductum est q̄ filijs etiam spu-
rijs debentur alimenta.c.cum haberet extra de
eo qui duxit in matrimonium.si ergo ita statua-
tur in filijs illegitimis a fortiori id erit statuen-
dum in filijs legitimis.

Verba nō adaptant ad ipossibi lia statuēti

¶Nec obstat q̄ cōsuetudo exclusiua filiorum
etate minorum generaliter loquatur:quia regu
la est iuris menti tenenda q̄ verba statuti aut
consuetudinis non adaptantur ad impossibilia
ipsi statuenti.Bal.in.l.fin.§.in computatione in
fine.C.de iure delibe.idem Bal.in.l.fina.in.v.
col.C.de sacrosanctis ecclesijs.&.l.sacrosancte
C.de episco.& cleri.&.c.cum non ab homine
c.clerici de iudi.extra & in.l.omnes populi.ff.
de iustitia & iure post Barto.in.l.si quis sub cō
ditione.ff.de conditionibus institutionum.Q̄
dictum fuit originaliter Ioannis monachi in.c.
vt animarum de constitu.in.vj.Et pro hoc dic-
to est bo.tex.in.c.a nobis.de sententia excom
municatio.extra.& ibi Panormi.& in ca.q̄ cle-
ricis extra de foro competen.& ibi Panor.& in
ca.tua de deci.extra vbi itidem per illum text.
colligit Anto.de Bu.Modo sic est q̄ impossibi
le erat statuenti/aut introducentibus consuetu-
dinem tollere ius alimentorum filijs:ergo ver-
ba statuti vel consuetudinis q̄tumcunq; gene-
ralia in fauendo primogenitis & excludendo
postea genitos non debent ad ius alimento-
rum referri.

¶Nec obstat q̄ de legitima supradictum est:
quia licet Docto.supra allegati fuerint opinio-
nis vt in totum possit tolli legitima consuetudi-
ne vel statuto:tamen resolutio est communis
q̄ in totū nō possit tolli legitima.sed i parte tātū
minui per tex.in cap. Raynucius de testa.extra
ita dicit Alberi.de rosate.in.l.quoniam in prio-
ribus.C.de inoffici.testa.col.iiij.Bald.in.l. fina.§.
ipsum autem .C.de bonis que liber.vbi deter-
minat q̄ statutum vel consuetudo non potest
intantum legitimam filiorum diminuere vt nō
habeant alimenta.& ideo ipse idem Bald.in.l.
cum lege.C.de episcop.& cleri.circa sublationē
legitime sic distinguit aut subest causa:& tunc
potest auferri & tolli legitima/aut non subest
causa.& tunc subdistinguit,aut est quedam ra-
tio positiua que illud suadet:puta q̄ excluden
tur femine existentibus masculis propter con-
seruationem domus:& tunc non potest legiti-
ma auferri,sed tātū limitari.Dicit tamen q̄ cō-
suetudo seruat contrarium per totam Italiam
& dicit eam valere sicut valebat lex duodecim
tabularum que excludebat matrem & defere-
bat agnatis,& sicut valebat media iuris prudē-
tia que filias ad certam quantitatem coartabat
l.maximum vitium.C.de liber.preteri. Ita ta-
men licet tollatur legitima:non tamen tollitur
petitio alimentorum vt auten.licet.C.de natu-
ra.liber.aut tale statutum habet in se rationem
prelationis:sed est omnino irrationabile vt si di
ceret q̄ succedat primogenitus & non secūdo-
genitus.tūc dicit Bal.tale statutum prorsus tol-
lens legitimam non valere:sed si in totum nō
tolleret sed limitaret:tunc putat valere nisi limi
taret in fraudem alimentorum & rationem assi
gnat:quia meta que imponitur portioni est de
iure ciuili:sed meta que imponitur legitime &
alimentis est de iure naturali.Vnde non potest
in totum tolli sed distingui iuxta notata in simi
li.C.si contra ius vel vtilitatem publi.l.j.ita no-
tabiliter voluit Bal.& pro hac opinione q̄ scili-
cet legitima in totum tolli non possit,vide Pau-
lum de cast.quasi seipsum corrigentem in locis
allegatis consi.cxxxi.& Ludo.de Roma.in ru-
brica.C.qui admitti.col.penulti.Sallicetum in
auten.nouissima.C.de inoffici.testa.col.v.& se
quenti Sozinum ample cōsilio tertio in prima
parte consilio.vbi refert q̄ circa hāc materiam
legitime tres fuerunt opiniones principales.
Nam aliqui tenuerunt q̄ tolli non possit alij cō
trarium tertij mediam viam eligentes tenue-
runt q̄ nō in totum,sed pro parte tolli possit.&
dicit q̄ hec vltima opinio humanior est & be-
nignior & latius deducit vt potes videre per
eum.Et eandem questionem reassumit Sozi-
nus consilio.cl.vbi dicit q̄ in aula principum a
ducentis annis citra per maiores nostros de
hac questione pugnatum est:sed dicit commu-
nem esse opinionem q̄ licet minui possit,non
tamen in totum tolli potest. Et pro hoc facit
hanc notabilem suasionem per textum in au-
ten.de triente& semi.in principio vbi dicit im
perator q̄ frequenter miratus est quomodo be
niuolis & legitimis filijs pro quibus gratias deo
parentes agunt & quibus q̄d relinquit iam erat
debitum:solum quarta pars seu triens deberet
vnde cōtingebat sepe filios q̄ patre viuēte erāt
idonei & opulenti mortuo pre remanere pau-
peres cum necessario dicta quarta deberēt esse
cōtēti.& ideo tales leges veteres statuētes quar
tam partē tātum p̄ legitima crudeles appellat
Imperator vt in titu.de triēte & semi.§.prohibe
mus.&.§.hec nos.& ideo Imperator volens fi-
lijs & nature competēter p̄uidere auxit legiti-
mam secundum numerum liberorum vt in di-
cto autētico de triēte & semi.& in autētica inde
sumpta que incipit nouissima.C.de inoffi.test.
Nūc dicebat Sozinus q̄ si iura statuētia quartā
pro legitima iudicabantur crudelia & inhuma-

na multo fortius statuta municipalia siue consuetudines prorsus auferētes legitimā filijs. quā ponderationē Sozini nota perpetuo. & pro hac parte adde etiam Andreā barba. i dicto. c. Raynucius col. xxxvj. & sequentib⁹ Alex. de Imo. consilio. lv. incipiente viso titulo questionis in secundo volumine vbi dicit canonistas ita resi dere. & nouissime: vide dominum Iaso. in dicta autēti. nouissima col. penul. vbi hanc dicit communē esse opinionē. Sed fortius quando etiam per statutum aut consuetudinē tolli posset in totum legitima: non tamen sequeretur q̄ alimēta tolli possent, nec ea que p̄ congrua sustētatione destinēda sunt. & pro hoc vide Cinum in .l. sancimus. C. de nup. vbi dicit q̄ si legitima accipiatur p̄ alimētis sicut alimēta tolli nō possunt consuetudine aut statuto: sic nec etiā legitima tolli posset. declarat tamen in fine differētiā esse apertam inter legitimā & alimēta. & ita formaliter voluit etiā Bal. in. d. l. cum lege.

¶ Ex predictis habes inferre q̄ si Rex plures habeat filios si primogenit⁹ succedat in regno reliquis filijs aliquid dādum est in apanagium vt etiam communiter videmus obseruari. & hoc bona ratione quia vt dicit quidam Guillerm⁹ de mōtferrat in quodā tractatu de successiōe regū Frācie in quarto dubio, apanagiū succedit loco alimentorū. qđ ostēdit sic quia cōsuetudo regni de Apanagio filij Regis p̄uidendo loqtur dumtaxat per modū p̄uisionis, & non per modum diuisionis vel alienationis cum diuisio sit alienatio. l. inter omnes. C. de prediis mino. & .l. si pupillorum. ff. rebus eorum qui sunt sub tute. vel cura. & ita dicit q̄ Apanagiū qđ dat filijs Regum est indiuisibile & inalienabile. Ex quo infert ibidem tertia col. q̄ est differētia inter legitimā & apanagiū, quia sicut ius apanagij est inalienabile & imprescriptibile, ita ius agēdi ad supplemētum apanagij: Secus autem in iure agendi ad supplemētum legitime. qđ ipse latius prosequitur vt videre est per ipsum. Sed miror de tanto viro q̄ circa hanc differētiā apanagij & legitime institerit cum vbi agitur de regno indubitāter habeat locū ius apanagij & ius legitime neutiq̄. vt est gl. notabilis in. c. licet de voto extra. & de hoc supra diximus.

Diuisio ē alienatio

¶ Item etiam ex precedentibus videmus inter filios priuatorum hominum (stante predicta cōsuetudine sic fauente primogenito exclusiue ad postea genitos) qualiter postea genitis p̄uidēdum sit quod nota quia pluries audiuim⁹ huiusmodi consuetudines vigere & in Normania & in Britannia.

¶ Explicit liber secundus.

Index Questionum Libri Tertii.

¶ Vtrum ius primogenitu re sit transmissibile ialiū. 1.q.

¶ An regnū ad primogenitum iure sanguinis vel hereditario trāsferat. 2.q.

¶ Vtrū possit pater ius primogeniture transferre in secundogenitū filiū. 3.q.

¶ Vtrum ius primogeniture ad secundogenitum ꝓpter furorem primogeniti transferatur. 4.q.

¶ Vtrum primogenito furioso filius eius sane mentis excludat secundogenitum primogeniti fratrem. 5.q.

¶ Vtrum possit pater filium suum primogenitum priuare iure primogeniture propter inobedientiam. 6.q.

¶ Vtrum possit papa vel Imperator primogenitum priuare iure primogeniture. 7.q.

¶ Vtrum ius primogeniture vendi possit. 8.q.

¶ Vtrum ius primogeniture possit prescribi. 9.q.

¶Questio prima.

¶Vtrum ius primogenitur e sit cessibile in alium. ſ Vide ſ̄ iſto li. q̄. 2. et q̄. 10. Vbi quæritur vtrum ius primogenit. poſſit vsui. v. præſtari. q. to ſequit. q̄ſto

¶Via hoc libro de trãslatione iuris primogeniture dicturi sumus.

¶Prima hec questio egsime imprimis discutiẽda venit. Vtrum ius primogeniture cedi possit in aliũ p ipsum primogenitum.

Ius primogeniture ẽ priuilegiũ psonale.

Et primo videtur dicẽdum q̄ nõ cum istud ius primogeniture sit priuilegium personale. & ita videtur adherere psone inseparabiliter sicut lepra leproso per regu. priuilegium de regu. iur. in. vj. cum vulga. concordãtijs: maxime quia vt dicit ibi Dinus vbi psona est ꝓxima & immediata causa beneficij psonalis extinguit cũ psona. vt. l. maritũ & seq. ff. solu. matrimo. cũ alijs allegatis per eum. Hinc dicit Bar. in. l. cum patronus. ff. de lega. secundo q̄ priuilegium psonale nõ transit ad heredem. Idem Bar. in. l. j. ff. de constitutio. princi. & l. vnica in. j. q. ff. de priuile. dotis vbi fortius dicit Cinus q̄ priuilegia personalia nõ transeunt in cessionariũ etiam si expresse id agatur ꝑ tex. in authẽtico vt exactione instante dotis in princi. Hinc dicit Bar. in. l. fina. & l. ex pluribus. ff. de administra. tutorum q̄ priuilegium datum pupillo non potest pupillus alteri cedere: immo priuilegiũ cõcessum patri nõ extẽdit ad filium glo. in. l. ij. §. fin. ff. solu. matri. & priuilegium matris nõ ꝓdest filie. l. imperialis. §. illud. C. de nuptijs. & licet i dubio priuilegium cẽseatur reale vt est glo. in. l. forma. §. q̄q̄. ff. de cẽsi. glo. in summa. xxv. q. ij. Tamen Bal. in addi. ad Specula. sub titu. de instru. editione versic. priuilegium. dicit q̄ hoc est verũ si priuilegiũ est datũ loco secus si persone. & idem voluit Bal. in. l. vectigalia. C. de vectiga. & commissis ita declarans glo. in ca. cum venissent in ver. donec de institu. extra. Modo sic est q̄ ius primogeniture ẽ radicatũ i psona primogeniti. & ita videt q̄ a psona euelli nõ possit: maxie cũ illud esset cõtrariũ dispositioni diuine & cuiq̄ introductiue huius iuris. Et ideo succedet theorica docto. in. c. licet in prici. de regula. vbi p q̄dero dicunt q̄ priuilegium per quod iuri diuino seu gat iure di dispositioni diuine preiudicaret est strictissime uino ẽ stri interpretandum: vnde nõ debemus intelligere ctissime in etiam vt aliquid operet si operari nõ potest sine telligẽdũ. derogatione iuris diuini.

Priuilegiũ psonale in heredẽ nõ transit.

Priuilegiũ i dubio cẽseat reale.

¶Item priuilegium cõcessum certo generi psonarũ nõ debet psonas illas excedere. l. j. & l. immunitates. ff. de in. immu. & q̄d coheret psone nõ est cessibile. l. qui heredem in princi ff. de cõditio. & demonstra. l. stichum §. vsumfructũ de solutio. cum simi. Et ita videt q̄ ille in quẽ esset translatum vti nõ possit. l. vna. C. qui. mu. excu. lib. x. Ad hec accedat q̄d dicit eleganter Bal. in rub. C. de nouo. C. componẽdo col. fina. in fine vbi ꝓ gebellinis qui tenent donationẽ Constantini Siluestro Pape factã non valuisse facit duo fundamenta pro eorum opinione quorum secundum est: quia illud quod alicui conceditur in priuilegium vigore alicutus preeminẽtie nõ potest in alium transferri seu alienari. l. ex pluribus. ff. de administratio. tut. Imperium autem fuit per populum Romanum translatum in principem per priuilegium & ita terras imperij nõ poterat imperator transferre. & de hoc vide mirabilem & elegantem tractatum Laurentij valle vbi intrepide non valuisse donationem tenet immo dicit q̄ eque cito Christum negaret q̄ cõtrarium concederet. Ad hec facit bo. tex. i. l. sordidorum. C. de excusa. munerũ. lib. x. vbi elegãter dicit textus. Sordidorum munerum excusatio delata personis ad heredem successionem transire non potest. & subiungit. Neq; enim potest esse perpetuum quod non rebus sed personis contemplatione dignitatis atq; militie indulsisse nos constat: & ibi est glo. nota.

Gebellini tenuerunt donationẽ factã a cõstãtino siluestro pape non valuisse.

Mirabilis Laurentij valle te/meritas.

¶In contrarium q̄ immo cedi possit: probatur, quia etiam priuilegium potest cedi & cessum transit in cessionarium: vt est tex. in. l. fina. C. de priuilegio fisci. facit. l. semper. §. conductorem. ff. de iure immu. Modo sic est q̄ causa priuatorum videtur eque aut plus fauorabilis q̃ fisci vt est text. in. l. non puto. ff. de iure fisci vbi dicit tex. Non puto delinquere eum qui in dubijs questionibus cõtra fiscum facile respõdet.

Cã priua/torũ est eq̃ fauorabi/lis sicut fisci.

¶Item quia beneficium restitutionis in integrum est personale vt deducit Di. in. d. c. priuilegium de regu. iur. in sexto. & tamen non extinguitur cum persona, sed transit ad successores l. in integrum. ff. de in integrum restitu. cum similib⁹. Similiter priuilegium siue beneficium senatusconsulti velleiani ad heredes transit. l. heredes. C. ad velleianum.

¶Item officium iudicis potest cedi. l. si minorum. ff. de administra. tuto.

Officiũ iu/dicis cedi potest.

¶Item interdicta competunt ratione persone l. ij. ff. de interdictis. & tamen cedi possunt. l. ij. §. idem nerua iũcta. glo. ff. ne quid in loco publico. ¶Item quia pactum personale prodest emptori. l. si tib. §. pactum. C. de pactis.

Quod est trãsmissibile est cessile.

¶ Itẽ qđ est trãsmissibile ad heredes potest cedi l.iij.ff.de iure fisci ange.in.l.si eius pupilli.ff.ad trebellianum.l.ex pluribus.ff.de administra.tuto.l.si mulier.§.ex asse.& ibi Bar.ff.de iur.do. Sed ius primogenit ure est transmissibile vt vidimus supra de filio primogeniti ergo.

¶ Itẽ ius capiẽdi alium auctoritate propria est ius personale quod cedi potest.l.j.C.si mancipium ita fuerit alie.vbi potestas inijciendi manus in libertam vẽditam cum hoc modo ne ꝑstituatur potest cedi & de captura est glo.in.l.j. inver.ab his.C.vbi quis decurio.vel coharta.& l.cum fundum.ff.de vi & vi arma.facit bo.tex. in.c.j.§.si quis vero de pa.iura.firman.invsibus feudorum. ¶ Itẽ pro hac parte facit bo.tex.in.l. j.§.vsufructuarius. ff.de no.ope.nuncia.ꝓ quẽ tex.ibi dicit nota.Bar.ꝙ iura extra iudicialia cedi possunt,ꝓ quo dicit se nescire meliorem tex. in mundo.& per illum etiam tex.& dictũ Bar. Ibi Ludo.de Roma.col.penul.improbat dictũ ange.post pe.in.l.c. officium.C.communi diuidundo vbi volebat Ange.ꝙ ius redimendi qđ ius retractatus dicimus competẽs proximo infra annum non potest cedi.de quo tamen infra dicetur.

Iura extra iudicialia cedi pñt.

¶ Pro decisione huius questionis vide Alexã. de Imo.in.l.post dotem col.penul.ff.solu. matri.vbi mouet questionẽ. Vtrum priuilegia personalia competẽtia cedenti transeunt in cessionarium.& sic an actio de dote que competit patri sit ita priuilegiata sicut illa que exercetur ꝑ filium.quam questionem satis dicit esse difficilem & venenosam.Circa quam questionẽ distinguebat Bar. vtrum Cessionarius vult vti priuilegio viuente persona priuilegiata cedente & tunc potest aut mortua secus Vel distinguẽdũ est. Vtrum cessio fiat ex causa necessaria vel nõ Alij distingunt. Vtrum cessionarius agat directa actione nomine cedentis vel vtili nomine suo. Et de his omnibus vide que late per Alex. in dic.loco.& Franciscum de curte in additio.ad ipm. ¶ Sed ne extra ꝓpositũ nimis euagemur possumus dicere ex doctri.Bar.in.l.per diuersas.C.manda.col.fina.versic.xvij. quero ꝙ aliquod est priuilegium quod coheret iuri cesso vt ꝙ iste cessionarius habeat maiorẽ portionem hereditatis vltra alios ratione primogenit ure:& tunc hoc cedi põt saltẽ quesito illo iure. Aliud est priuilegium ꝑsonale qđ debetur ratione qualitatis a persona inseparabilis.& hoc casu & respectu non potest cedi ius primogenit ure:puta ꝙ primus offerat,prim⁹ sedeat,& sic de similibus personalibus prerogatiuis. Et pro hoc vide in indiuiduo Pau.de cast.consi.clxv.

Duplex priuilegiũ

in tertio lib.consi.col.ix.vbi formaliter dicit ꝙ quedam sunt preeminẽtie personales ĩ primogenitis,& tales non transmittuntur per.l.quia personale.ff.solu.matri. Alie autẽ que nõ ita coherẽt ꝑsone tales trãsmissibiles & cessibiles sũt nõ. Ad hoc facit qđ in simili dicit Io.Fab.in.§.fuerat.insti.de actio.col.ij.& seq.ꝙ si statuto municipali concedatur aut cõsuetudine ꝙ ꝓximior de genere habeat potestatẽ retrahẽdi rem vẽditam per vnum de genere ꝓximior ius illud alteri cedere nõ poterit,quia priuilegium tale ꝑsonale est. Et ad idem vide eundem Io.Fab.in §.cetera in fi.de acquisitione per arrogatio.institu.qđ dictum prius fuit Petri,Ci.Bal.& Paul. in.d.l.ad officium.C.communi diuidundo Ita tenẽt moderni in.l.j.§.fi.ff.de ope.no. nuucia. Tamen ea sola ratione mouentur ne sic res iret extra familiam.& ita nõ ponderant personalitatem beneficij sicut Io.Fab.vbi supra. Accedat qđ in simili dicit de prebẽda theologali que sic est affecta theologo ꝙ alius non eo modo qualificatus eam habere nõ potest.de quo vide late cõcilto Basiliẽsi in titu. de collatio.§.& quotiens inver.alie.Et notanter appellauimus aliqua ex priuilegijs primogenit ure personalia:quia nulla personalissima sunt vt vtar theorica Bal.in.l. vnica.C.de priuile.do.col.iij.& seq.vbi dicit ꝙ priuilegium personalissimum est illud ꝙ nõ potest transferri a patre in filium.vt.l.nõ solum.§. si puella.ff.de rit nuptia. Potest etiã exẽplificari in priuilegio ꝓcesso patri de interficiẽdo adultero per.l.graccus.C.ad.l.Iul.de adulte.ꝙ non transit in filium nec trãsmittitur vt nota.tenet Bal.& Ludo.de Roma.in.l.si quis in graui.§.j. ff.ad sillanianum. Hoc autẽ priuilegiũ aut beneficiũ primogenit ure non est huiusmodi quia transmissibile est de patre in filium vt est videre in filio primogeniti qui preferẽ patruo in successione aui vt supra latissime deduximus.

De cõsuetudine retractus.

De ꝓbẽda theologali

Priuilegiũ ꝑsonalissimum.

¶ Quantum autẽ ad fundamẽtum Bal.supra relatũ ꝓ gebelinis dic ꝙ regula assumpta ab eo intelligi debet quando illa qualitas preeminentie non est cessibilis:quia in illis terminis loquitur Bal.Vel dic secundum Albericũ de rosate in ꝑ.ffor.§.discipuli col.iiij.ꝙ ꝑsonalia beneficia extinguñ cum persona qñ ꝑsona est causa immediata priuilegij:sed quando nõ est immediata sed alia puta etas vt primogenitura secus & vide ibi eum in indiuiduo.

¶ Questio secũda.

¶ An regnum ad primogenitum iure sanguinis vel hereditario transferatur.

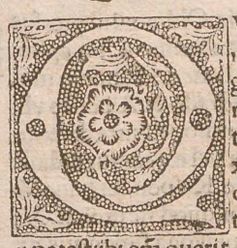

Veritur. Vtrum filius primogenitus succedat in regno iure sanguinis vel hereditario. hāc questionē tangit Oldradus consi. xciiij. Licet non in indiuiduo tamē quid sentiat satis ex dictis clarissime elici potest: ibi enī querit. Vtrum sententia cōtra patrē lata p̄iudicet filio primogenito: q̄ si sit heres certum est q̄ sic, quia heres tenet de factis predecessoris si iure sanguinis tantum Sec⁹ & Oldra. vbi supra tenet q̄ veniat ad regnum iure hereditario. & hoc discutit col. iiij. & tribus sequētibus. & eius cōsilium quasi ad verbum refert Albericus de rosate in .pe. ffcr. §. discipuli. col. v. & seq. Et repetit idem Albe. in. l. fina. C. de donatio. inter vi. & vxo. Ex dictis igitur Oldra. faciemus sex fundamēta ad ostendendum q̄ regnum iure hereditario transferatur ad primogenitum.

Noue obligatiōis introductio nō est antique actōis extictio.

¶Primum: quia quotiens lex noua obligationem introducit super eo facto super quo vetus actio competebat nisi nominatim caueat vt ea sola actione vtatur etiam veteres cōpetūt actiones. l. quotiens. ff. de actio. & obligatio. nec iuri veteri in aliquo derogat. vt. l. fina. C. de sepul. viola. Modo sic in ꝓposito licet iure consuetudinario detur prerogatiua primogenito vt excludat ceteros filios: non tamē tollitur ratio naturalis, quia filius vocat ad hereditatē patris. vt l. cū ratio. ff. de bo. dānato. & l. scripto. ff. vnde liberi in autēt. co de triente & semisse. §. hoc nos l. fina. C. quorum bono. cum similibus cum sit ius naturale imutabile. §. sed & naturalia. instit. de iure naturali gētium & ciuili. Et ita iuri filiationis nō debet nocere ius primogeniture sibi additum. arg. l. j. §. fina. ff. si quis fuerit a paren. manumis. Semper enī illud ius succedendi qd debetur precessit ius cōsuetudinariū, & ita tolli non dicit per regulā preassumptam.

Dispositio exclusiua non est noui iuris introducti ua,

¶Secundo: quia dispositio iuris inducta ad aliquorum exclusionē iuris noui collationē non operatur. l. ex facto. ff. de heredi. instituē. l. legata. ff. de leg. j. l. cum tante. §. fina. ff. de conditio. & demonstratio. Talis enī exclusio fit vt quando certe persone dignitate aliqua excluduntur sicut in simili habet i. l. vt gradatim. §. & si lege & l. rescripto in principio. ff. de munerib⁹ & honoribus: nō enī magis alicui nouum ius confertur, ꝓ quo est text. in. l. si quis ita heres instituatur. ff. de heredi. instituen. vbi habetur q̄ si testator in suo testamēto dicat: Si talis nolit esse heres tu heres esto quāuis legitimus heres virtute horum verborum institutum excludere possit: nō tamen ipse legitimus admittitur virtute testamēti, sed ex iure primeuo sibi competēti ab intestato. ad hoc in simili tex. in. l. luci⁹. ff. de heredi. instituē. cum pluribus similib⁹. Ex hoc infert q̄ filius primogenitus est heres patris iure primeuo. Non autē ex iure subsequēti cōsuetudinario scilicet excludēte alios filios.

Quē non honoro grauare non possū

¶Tertio quia eū tātū in vltima voluntate grauare possum q ex ea sentit commodum. C. de fideicommis. l. ab eo. l. j. §. sciendum. ff. de leg. iij. Sed filius primogenitus potest a patre grauari adeo q̄ nisi onus sibi iniunctum adimpleat potest regno priuari & ad filium minorē transire c. licet extra de voto. ergo sequitur q̄ iure hereditario regnum ad ipsum pertinet

¶Quarto: quia ea que filio viuēte patre querūtur retinet filius post mortē patris etiam si eius hereditatē repudiet. l. si quis prioris. C. de secūdis nuptijs nota. in. l. fina. §. in computatione. C. de iure deliberādi: sed certum est q̄ si mortuo patre rege primogenitus repudiaret hereditatem patris mox regnum deuolueretur ad secūdogenitum. l. j. §. assignare. l. iij. §. j. cum duabus ll. seq. ff. de assignan. liberta. & in titu. an filius vel agnatus defuncti. c. j. in vsibus feudorum. & l. j. §. qui similē. ff. de successorio edicto: ergo pertinebat regnum ad filium quia est heres patris alias repudiata hereditate adhuc admitteretur. ¶Quinto: quia si primogenitus caperet regnum siue alias possessiones iure primogeniture vt oīno es alienum sibi debitum a patre & eo modo quo filius capit materna vt quidā sentiebant, pater non posset ex causa primogenitum regno priuare, & secundogenitum preferre. Tamē hoc est falsum ex his que habētur Geneſis. xliiij. & Paralipo. ca. v. vbi Rubā quia violauit thorum patris priuat⁹ fuit iure primogeniture. Habet etiam tertij Regū. j. q̄ Dauid pretulit Salomonē Adonie filio suo primogenito: de quo infra latius dicemus.

¶Sexto & vltimo: quia si iure sanguinis & nō filiationis deberetur regnum primogenito eadem ratione vnusquisq; de genere admitteret quod esset absurdissimū. Causa ergo quare admittatur primogenitus est: quia filius & primogenitus. & sic nō a sanguine aut genere illud habet: sed a filiatione & iure hereditario que sunt immediata causa ad transmissionē regni. Nec obstat lex. iij. ff. de interdic. & relega. quia pot⁹ pro hac parte faceret. Ibi enī dicit q̄ prouenētia a patre adimuntur liberis per amissionē ciuitatis. Que vero a genere tribuuntur non adimūtur: ius autem istud primogeniture quo he/

reditas patris ad eum ꝓuenit a patre iure filiationis prouenit vt dictum est. & ita per hec concludit Oldra. vbi supra ꝙ si feratur sentẽtia cõtra patrem primogeniti per quam fieret regni diminutio tenetur filius ei acquiescere si & pater acquieuit.

Qđ iure sanguis regnũ ad secundogenitũ transferatur.

¶ In contrariam partẽ ꝙ immo iure sanguinis & generis videtur tenuisse Bal. in titu. de feu. marchie col. fina. in vsibus feudo. Et ita aliquãdo audiui allegari Bal. per aduocatos regios in curia parlamenti in quadam causa que agebat inter comitem Niuernẽsem dominum Franciscum de cleues. & Regẽ ꝓ summa quadam pecunie donata patri eiꝰ a Rege Ludouico. xij. dicebant aduocati regij Christianissimũ hunc Regẽ Franciscum non teneri: quia regnum nõ peruenerat ad ipsum iure hereditario tantũ sed iure sanguinis, & ita non tenet ad debita predecessoris regis. plures alias rationes assignabant de quibus nihil ad rem, & ideo non curo referre. Sed iudicio meo non fuit intentionis Bal. id dicere si bene attẽdantur eius verba. Dicit enim ibi Bal. ꝙ si moreret tota regia domus & extaret vnus de sanguine antiquo: puta de domo Borbone que forsan tunc temporis erat a corona satis remota: & non esset alius ꝓximior esto ꝙ esset in millesimo gradu: tamen iure sanguinis succederet in regno Francorum, & hoc est inductum non obstante ꝙ in alijs successionibꝰ post decimum gradum admittatur fiscus de iure communi: tñ in regno non potest succedere fiscus, sed ipse sanguis qui perpetuus est. Ecce sunt verba formalia Bal. nunc videat vnusquisq; an Bal. velit ꝙ iure sanguinis tantummodo & non iure hereditario transmittatur ad aliquem regnum. Certe imo tacite contrariũ innuit Bal. qui vult in effectu ꝙ licet in successionibus vltra decimum gradũ admittat fiscus quasi nullus sit legitimꝰ heres nisi fiscus: tñ in successione regni secus est: immo etiã in successione feudi per glo. in. d. titu. de feu. marchie cum alijs allega. per eũdem Bal. & ita nõ negat Bal. immo concedit potius ꝙ transmittatur iure hereditario quod ꝓbatur ex predictis dic. Bal. nunc relatis. maxime quia exceptio debet esse de regula. l. nam quod liquide. ff. de penu legata. gl. est nota. i titu. de regu. iur. in. vj. super rub. & ita ergo vult Bal. ꝙ transmittatur successio talis iure filiationis siue successorio & iure sanguinis: qđ etiã fatetur Oldra. vbi supra. ¶ Petrꝰ de anch. in. c. licet de voto extra hanc questionem mouet in indiuiduo & concludit post Oldra. vbi supra ꝙ regnum ad primogenitum iure hereditario & non sanguinis tantum siue iure ꝓprio,

Exceptio debet esse de regula.

& mouetur fundamentis Oldra. nihil prorsus addendo. Martinus Laudensis in suo epitomate de primogenitura hanc questionem mouet & se resoluit cum Oldrado & Alberico vbi supra. Et si dicatur ius primogeniture defertur ex ꝓuidentia superioris vel ex consuetudine: ergo non iure hereditario. Respondet hanc cõsequẽtiam nõ esse bonam, quod sic probat. Nã feudum debetur ex prouidentia superioris. c. j. §. cum vero. corardus qui feu. da. pos. & tamẽ feudum defertur iure hereditario. c. j. de gradi. successio. c. j. de successio. feu. Et ita clare cõstat consequentiam nõ esse bonam.

Martinus Laudẽsis.

¶ Nouissime reperio Panor. in secundo volumine consilio tertio specialiter & in indiuiduo mouentẽ hanc questionẽ de comitatu bigorre vbi refert Oldra. consi. xcvij. Est tamẽ nonagesimum quartum de quo supra mẽtionẽ fecimꝰ. & ꝙ succedat iure hereditario facit hoc fundamentum. Nam non debemus recedere a communibus regulis nisi quatenꝰ reperiretur permissum sancimus in fi. C. de appellatio. Sed nõ reperimus recessum a communibꝰ regulis nisi vt dignitas debeatur primogenito: vt in. c. licet de voto. ergo in alijs debemus stare communibus regulis vt recipiatur iure hereditario & nõ proprio. & certe hec pars est magis amica veritatis nisi dicamus quod transferatur vtroq; iure & hereditario & sanguinis. & ꝙ iste due qualitates concurrant in translatione, & ita ꝙ translatio debeat denominari a iure sanguinis tanq̃ a potentiori. arg. l. queritur. ff. de sta. hominum. & sic maius dignum trahet ad se minꝰ dignum c. quod in dubijs. ff. de consecra. ecclesie vel alta. extra cum concor. allega per Feli. in. R. de offic. delega. extra circa prin. Sed tamẽ cogita qa ardua est difficultas quam nunc terminare nõ intẽdo: nec forsan expediret, & melius est pie dubitare q̃ temere diffinire. glo. singu. in. c. penulti. xxxij. q. vij.

Abbas Panor.

Maius dignũ trahit ad se minꝰ dignum.

¶ Questio. iij.

¶ Vtrum possit pater ius primogeniti transferre in filium secundogenitum.

SEd queritur an possit pater filium primogenitum iure primogeniture priuare & transferre in secũdogenitum.

¶ Et pro clariori euidentia huius questionis oppono. & videtur dicendum ꝙ sic per id quod habet Gene. xxv. vbi Iacob secundogenitus habuit iura primogeniture ex-

Propteaf firmatiua.

cluso Esau primogenito. ¶Item Gene. xlviij. Vbi Iacob Ioseph iura primogenituræ dedit cū non esset primogenitus dicit ibi tex. qđ loquebatur Iacob ad Ioseph: do tibi partē vnā extra frēs tuos quā tuli de manu amorrei. In gladio & arcu meo. Et tamē Ruben primogenit⁹ erat vt habetur Gene. xlix. c. ad princi. Vbi dicitur. Ruben primogenitus me⁹. tu fortitudo mea & principium doloris mei. prior in donis: maior in imperio. Et ideo dicebat Nico. de lyra sup illo passu Gene. xxv. c. Vende mihi primogenita q̄ Ioseph esto q̄ non esset primogenitus extra fratres suos duas sortes habuit. ¶Item facit qđ habetur Gen. xlviij. vbi caueť q̄ dextra man⁹ que primogenito Ioseph scilicet manasse debebatur data fuit secundo genito. s. effraim. & ibi moralisat Nicolaus de lyra: illū passum dicens q̄ propter maiorem etatē non est aliquis ponē dus in regimine secłari vel ecclesiastico nisi cōditiones alie requisite ad regendū concurrant. Et p̄ hoc ponit exēplū de Petro qui dedit Ecclesiam regendā beato Clemēti licet essent plures eo seniores. ¶Item p̄batur ex histo ria dauidis. Dauid ei plures habuit filios ex achinoe: prim⁹ & primogenit⁹ fuit amō. scđs ex abigail Daniel. tertiꝰ Absalon ex meaca. quart⁹ ex agit adonias. quintus Sapharias ex abital. sextus Ietrā Ex egla hos liberos suscepit in ebron vbi regnauit septem annis & sex mēsibus. trigita autē & tribus annis regnauit in Hierusalem in qua absq; liberis concubinarum ex Bersabee filii quatuor nati sunt ei: sciammaa sabau nathā & salomon. Modo videmus q̄ Salomon minimus fuit filiorum dauid & tamē successit in regno acsi primogenitus ex dispositione dauidis patris: quasi hoc penderet ex arbitrio patris: vt habetur. iij. Regū. j. c. vbi dicebat. Bersabee ad Dauidem. Veruntū domine mi Rex in te oculi respiciunt totiꝰ Ifrael: vt iudices eis qui sedere debeat in solio tuo/domine mi Rex post te: q̄si consisteret illud in volūtate ipsiꝰ regis. Et ideo dicit Philo. in breuiario tempoꝝ. c. ij. Si quidē orta lite inter filios dauid quos ex Bersabee genuerat quis regno precederet, Dauid edicto statuit a iunioribus inchoari et vt alteri succederet vbi posteritas naturalis deficeret. Itaq; a Salomone minimo ceptum est &c. sunt verba Philonis. & ita videtur clare ex his innui q̄ possit pater transferre ius primogenituræ in secundo genitū: imo in vltimogenitū. Et de supradicta genealogia filiorum Dauid vide fratrē Ioannē Enniū viterbi: vbi eleganter ad dictū Philonē commentaria edidit.

¶Ex predictis vides ergo qualiter iuris diuini dispositione ius quod primogenito debebatur ad secūdogenitū translatū fuit ex arbitrio patrū ergo ita videtur dicendū hodiernis temporibꝰ cū auctoritates veteris testamēti possint in dubiorum decisiōe allegari vt est tex. in. c. per venerabilem: qui filij sunt legi. Et ibi notat exp̄sse abb. Panor. & in. c. secundo de p̄scrip. extra in. c cū apostolus. de cēsibus cū similibus. Et de hoc vide duas glo. not. etiam de iure ciuili. vna est in auctētico vt iudi. sine quoquo suffragio. §. p̄nt i decisiōibꝰ cauāsarū allegari. cogitatio. in ver. eloquia & glo. in. l. illud. ff. ad. l. aquiliam. ¶Item ad confirmationē precedētium facit qđ notabiliter dicit Bald. in proemio decreta. col. ij. vbi vult q̄ Rex in vita sua potest determinare: an primogenitus vel secundogenitus erit rex post se. & adducit ad hoc archidia. in. §. Itē obijcitur. xxij. q. vij. Nam Rex potest omnia libere in regno suo, secūdū nota. in. c. peruenit de immunita. ecclesia. in nouella. & Innocē. in. c. olim. de verb. significa. ¶Item facit quod nota. vult Paul. de cast. consi. clx. incipien. in causa quā magnificus col. iij. vbi dicit q̄ in feudo iurisditionali castroꝝ seu ciuitatum valet testamētū dñi: in quo presidet causa vniuersalis licet in extraneis secus per. c. j. de successio. feudi. ¶Item quia videm⁹ q̄ pater p̄ot grauare filiū onere quod si filiꝰ nō adimpleat a iure primogenituræ priuatur: vt. c. licet de voto sic potest indirecte priuare. Ergo et potestas priuandi & trāsferēdi ad secundū genitū ex arbitrio suo pendere videtur.

Auctoritates veteris testamēti

Nota.

Filij dauidis.

¶Sed his non obstantibus in contrariū est ipsa veritas: q̄ scilicet non sit in arbitrio primogenitū priuare iure primogenituræ, p̄ hoc in diuiduo vide Felinū in. c. prudētiā col. ij. in fine vbi dicit q̄ vbi in hereditate est dignitas nulla prorsus cadit diuisio: sed primogenitus omnes excludit & nulla fit diuisio. & hoc scđm Panor. ibidē. & p̄ tex. in. c. licet extra de voto &. c. si heredes. de testa. extra quod dictum ampliat ibi Felinus. Adde q̄ pater in suo testamento aliter disponere non p̄ot secundū Ioan. And. in. d. c. licet: per. l. nemo p̄ot. ff. de leg. j. & ita etiā tenuit abb. in. c. intellecto. de iureiur. in. ij. col. vbi dicit q̄ reges non possunt priuare cōsanguineos ex linea paterna descēdētes scđm Inno. in. c. grādi de su⁊plen. negligen. prela. in. vj. quod tamen limitat Felinus nisi is ad quem pertinere deberet esset stultus vel furiosus scđm Bald. in autentico hoc amplius. C. de fideicommis. de quo infra dicemus. ¶Ad hoc accedat quod notabiliter dicit Io. de Imo. & Geminia. in. d. c. grādi. vbi dicit q̄ dictabarin §. & quid si tantū in l. gallus. ff. de libe. & posthu. procederēt quādo

Pro parte negatiua que tenenda est.

potest pater aliquis bonis suis consanguineos priuare. Et ideo inferũt q; si rege decedẽte sine filijs cõtingat deferri successionẽ consanguineo nõ potest filius regis naturalis sine illius cõsanguinei cõsensu legitimare. Et idẽ vult Frãciscꝰ de aretio. ꝓsil. xvj. Ad hec vide Albertũ brunũ in suo tract. de statutis feminas & cognato. lineã a successio. excludẽtibus articu. xij. in. iiij. principali qstiõe. in fine vbi facit hoc fundamentũ ad ꝓdicta quia qui nõ potest priuare non debet facere cuius pretextu per legem vel per contractum inducatur priuatio scdm notata per Bald. in. l. hac edictali. C. de secundis nup. & in. l. eadẽ lege versi. iij. quero. C. de conditio. ob causam cũ alijs allega. per eum. ¶ Adde etiã do. Iaso. in. l. nemo potest. ff. de de lega. j. col. j. vbi dicit in indiuiduo q; cũ lege diuina consuetudinaria & canonica sit statutum q; primogenitꝰ succedat in regno Rex non posset auferre primogenito illlud ius & dare secũdogenito per rationẽ illius text. quia nemo potest facere quin leges in suo testamẽto locũ habeãt: & ꝓ hoc adducit Io. An. in. d. c. licet. & Panor. consi. c. quem tamen non reperio. & idem ergo erit dicendũ quo ad alios inferiores respectu eorum que deberẽtur sibi iure primogenitture dispositione cõsuetudinaria. De hoc vide prepositiuũ in. c. per venerabilem: qui filij sũt legi. extra vbi illud prius dixerat, quod et dñs Iason supra relatus dicebat, et hoc in. §. quod autẽ col. xxxiij. Vbi multa notãda in materia iuris primogenitture subiũgit. Et pro hoc est tex. in indiuiduo deuteronomij. xxj Ibi si habuerit homo duas vxores vnã dilectã & alteram odiosãm genuerit q; ex eis liberos & fuerit filius odiose primogenitꝰ voluerit q; substãtiam suã inter filios diuidere nõ poterit filiũ dilecte facere primogẽitũ & ꝓferre filio odiose filiũ odiose agnoscet priogenitũ dabit q; ei de his q̃ habuerit cuncta duplicia: iste enĩ est principium liberorũ eiꝰ et huic debenẽ primogenita.

Qui non põt priuare nõ põt id facere ex quo inducaẽ priuatio.

Aureus' tex. ihac materia.

¶ Nec obstant allegata in contrariũ. Primo nõ obstant ea q̃ supra allega. quia sunt exẽpla tantummodo. Ab exẽplis autem in iudicando arguendũ nõ est vt est tex. in. l. nemo. C. de sentẽ. & interlocutio. omniũ iudicũ. Vel dic q; ita factum fuit in omnibus casibꝰ supradictis instinctu spũssancti: qui non subiacet legi: vt est text. in. c. licet de regula. extra. Et de Iacob & Esau. vide tex. xxij. q. ij. in. in. c. queritur. §. Itẽ opponitur & hoc late declarabitur infra vbi de venditione iuris primogeniture dicetur. ¶ Item q; Ioseph fuit prepositus Ruben et data fuerunt primogenita ipsi Ioseph hoc fuit quia Ruben ascenderat cubile patris & violauerat thorum suum vt habetur Gene. xlix. Et dicit Iacob ad Ruben. Non crescas quia ascendisti cubile patris tui & maculasti stratũ eius. ita dicit Oldra. consi. xciiij. colũ. penul. et hoc est satis iuridicũ cum sit causa sufficiens exheredationis §. causas in auctenti. vt cum de appella. cogno. glo. in c. quinta vallis de iureiuran.

¶ Item q; Iacob pretulerit effraim iuniorem manasse primogenito & ex spiritu prophetico fecerit pater ex eo qđ habeẽ dic. c. Gene. xlviij. in fine vbi cum dixisset Ioseph patri suo Iacob quod nõ ita fieri deberet quia manasse primogenitus erat dixit Iacob. Scio fili mi scio iste quippe erit in populos & multiplicabitur: sed frater eius minor maior erit illo & semen eius crescet in gentes.

¶ Ad hoc vide prepositum in dicto. c. per venerabilem §. quod autẽ colũ. xxxiij. vbi dicit q; de hoc nõ põt reddi ratio quia sic deo placuit

¶ Item de dauide q; pretulerit instinctu spiritussancti Salomonẽ, pbaẽ in dicto. c. j. iij. Regũ. dicit enĩ dauid ad Bersabee Viuat dominꝰ qui eruit animã meã de omni angustia quia sicut iuraui tibi per dominũ deum Israel dicens. Salomon filius tuus regnabit post me & ipse sedebit supra solio meum pro me sic faciam hodie Per hec verba per dominũ ostendit q; nõ amore carnali: sed diuina iussione istud gestum est. ita ponderat frater Ioannes Ennius in cõmento predicto philonis pagi. ij. in fine. Et per hoc adducit tex. clarius probantem Paralipomenõ c. xxvij. Quando morituras dixit principibus. Dominus elegit Salomonẽ filiũ meum vt sederet super solio meum et dixit mihi. Ego firmabo regnũ eiꝰ in eternũ si perseuerauerit custodire legem meam. Et ita ergo ex his non est arguendũ argui. c. gaudemus. de diuortijs. extra in fine cum cõcordã. allega. in glo. Et ad dictũ Bald. in proemio decreta. dic q; verum non est dictũ Bal. nisi concedas quãdo ex causa fuit vt per prepositũ vbi supra et infra latius dicetur. Et ad id quod dicitur in dicto cap. licet de voto dicemus in sequenti questione.

¶ Questio quarta.

¶ Vtrum ius Primogenitture ad secundogenitum transferatur ꝓpter furorẽ primogeniti.

Vestionis est: quidam pater habebat duos filios: scilicet Sempronĩ et Titium. Sempronꝰ primonatꝰ fuit sed furiosus est. Vtrum propter furorem Semproni Titius sit censendus primogenitus &

excludere debeat in iuribus primogeniture. Sempronũ. Bald. in autentica hoc amplᵗ videtur velle q̃ sic in.ij.colũna. C. de fideicommiſ. Exẽplum in rege dauide. Nam cõſuetudo regni de preferendo primogenitum nõ debet interpretari contra vtilitatem totius regni argu. l.quod fauore.ff.de legibus. ¶ Ad hoc vide eundẽ Bald. in pemio Grego.iij.col.in fine vbi ita dicit limitandum tex.vulga.in.c.grandi.de ſupplen.negli.prelato. Ad hoc vide etiã Bald. in.l.ſi quis.§.Talem.C.de ſecũ.nuptijs. vbi refert q̃ determinatũ fuit in regno apulie q̃ beatus Ludouicus erat primogenitus & debebat ſuccedere in regno tamẽ quia factus fuit frater minor non fuit computatus in numero liberorum quia erat inhabilis : nec habitus p̃ primogenito quia non obſtat alijs qui omnino inhabilis eſt.l.ſi poſt mortem.§.ſi liber.ff.de bono. poſſeſ.contra tabulas. Vide etiam eundẽ Bald. in titu.de ſucceſſio.feudi.in princi.colũ.iiij. vbi hanc queſtionẽ mouet vtrum ſi primogenitus ſit demens regetur Regnũ per curatorẽ vel An ſecundogenitus erit rex. & concludit diſtinguẽdo q̃ ſi vicium eſt naturale et perpetuũ ſecundogenitus erit rex: quia conſuetudo debet intelligi de eo qui naturaliter naſcit̃ habilis: ſi autem ex accidenti efficitur demens tũc dabitur curator quia in perſona ſua radicatũ eſt ius regie poteſtatis. & ſic procedat tex.in.d.c.grandi: & quod notat Archidiac.in.§.Item obijcit̃.xxij q.j. Ioan.And.in.c.cum inter.de elec. Ad hoc vide Anto.Corſetũ in ſuo tracta. de poteſtate & excellẽ. regia.§.quero decimo.vbi vltra predicta adducit Iaco.aluaroti.in.§.mutus: circa finem verſic.q̃ro quid ſi ſtatutũ in titu. epiſcopũ vel abbatem in vſi.feudo.adducit etiam glo. & doc.in.c.imperialẽ.§.preterea ducat⁹ de.phibi. feud.aliena.Calde.cõſi.xcix.incipiẽte elegãter circa negociũ. ¶ Sed aduerte conſiderãda eſſe duo iudicio meo.

Nõ p̃ſtat impedimentum inhabilis.

¶ Primũ fauor public⁹ quia ſi ex eo quia trãſferretur regnũ ad ſecũdogenitũ ſequeret̃ ſcandalum tunc melius eſſet relinquere primogenitum adhibito curatore ſcdm dictũ.c.grandi. Nã licet regulariter conſtitutio debeat ad habiles referri vt.l. vt gradatim.§.& ſi lege. ff.de muneri. & honori.cum ſimi. Tamẽ vbi tractatur de fauore publico verba generalia quantũcũq; comprehendũt & habiles & inhabiles per tex.nota.in.l.ſi quis in graui.§.vtrum verſic. id quoq;.ff ad ſillania. per quẽ tex. vbi Bart. & Bal. determinant q̃ ſtante ſtatuto q̃ quicũq; ceperit talem malefactorẽ cõſequatur domũ talem Si forẽſis qui alias immobilia acquirere nõ poterat talem malefactorem capiat conſequetur domũ illã quia propter fauorẽ publicũ verbalia generalia in eis qui alias inhabiles eſſent verificarẽtur. Specialius in ꝓpoſito adduco Guilermũ de cũgno. Albe. Bald. in lectura antiqua Salice. Lud Roma. & Alex. de Imo. in.l. ſi filiusfamilias.ff.ſi certum peta. vbi dicũt q̃ ſi fiat proclama. publicũ q̃ quicũq; ceperit talem rebellem conſequatur feudum ſi ille qui ceperit alias inhabilis eſſet ad feudum puta quia ſurd⁹ mutus claudus vel imperfectus. Tamẽ fauore publico ad feudũ admittetur. & ſic dicunt limitandũ titulũ. An mutus vel ſurd⁹ vel aliter imperfect⁹ : & ita ergo in propoſito videtur dicẽdum. Et pro hoc accedat bon⁹ tex.in.c.Iulian⁹ xj.q.iij.vbi probatur q̃ Iulian⁹ apoſtata imperator fuit ab eccleſia toleratus & ſibi obediebatur ne ſcilicet vt ibi dicit glo. ſuſcitaret ſcandalũ aduerſus chriſtianos.

Nota quãtum operet̃ fauor publicus.

¶ Secundo aduertẽdũ eſt q̃ aliud videtur eſſe in regno vel principatu ꝓpter maximũ intereſſe reipublice propter quod prefertur vtilitati priuate publica.l.vtilitas. C. de primipilo.li.xij.cũ ſimilibus: & ita viderẽtur loqui predicte allegatio.docto. ſed in feudo particulari vel alio iure primogenitura ſecus videt̃ dicendũ argumẽto l.ex agentib⁹. C. de principi. agenti in reb⁹ lib. xij. & ibi Bar. dicit q̃ priuilegia preſertim libertatis non minuũtur morbo laborantib⁹. Modo ſic eſt q̃ primogenitura equiparatur ingenuitati Bal. in.l.antiquionibus.vj.col C. de iure delibe. verſi.iij.argu. Ergo primogenitura priuilegium propter morbum alicui auferendũ nõ eſt. Nam afflicto non eſt dãda afflictio. Et ideo dicit tex.in.l.diuus ff.de officio preſidis q̃ furioſus ſatis ſuo furore affligitur. pulchrior tex. in.l.tam dementis. C. de epiſcopa. aud. ẽtia vbi dicit tex.in fine q̃ hominũ infortuniũ detrimẽto pregrauari nõ debet. Sed in iſtis feudis iſpiciẽda primordialis origo conceſſionis iuxta aueram diſcuſſionem & latiſſimã quã ponit Bal. in titu. An mutus vel imperfectus feudum retineat in vſibus feudor̃ col. penulti. Ecce quid obiter de hac q̃ſtiõe mihi viſum fuerat. ¶ Sed occurrit mihi tandẽ conſi. ſozini.xlvij.in vltimo volumine: vbi de materia late tangit & ibi in indiuiduo format q̃ſtionẽ vtrum ius maiorat⁹ vel primogenitura ꝓpetat amenti vel furioſo. Et dicit q̃ quantũ ad regnum qđ maiori competit hoc eſt expeditum et diſtinguit ſecũdum Bald. in.c.j.col.iiij.in fine. in titu. de ſucceſſ. feu. & idem in ſucceſſione feudi dicit : ſed tamen q̃ difficultas maior eſt in bonis nõ feudalibus que appellãtur allodialia & dicit q̃ non reperit

Primogenitura equiparat̃ ingenuitati.

Sozinus

questionem in specie decisam. Sed pro elucidatione arguit & videtur dicendum q̄ competat tale ius primogenito etiā dementi quia demēs in allodialib⁹ succedit. l. fina. §. tali. C. de curato. furio. & p to. titu. de bono possessio. furio. infā. dela. subiungens q̄ licet secus sit in feudis hoc nihil est: quia non est bona consequentia de feudis ad allodialia: quia in feudis femina non succedit, c. j. de successio. feudi: sed in allodialibus secus secundū Innocen. & domini. in. d. c. grādi de supplen. negligen. prelato. in. vj. glo. & archi. in. c. deuotissimā. xij q. ij. Vincentius in. c. significauerūt de resc. Panor. in. c. dilecti de arbi. & expressius Bald. in. l. omnes populi col. iiij ff de iusti & iure. vbi dicit q̄ si sit statutū q̄ primogenitus succedat in feudis non habet locum in non feudalibus ergo.

Demēs in allodialib⁹ succedit.

¶ Item quia primogenitus succedit iure hereditario. Et sibi ius primogeniture defertur secundum Oldra. consi. lxiiij. & Albericū de rosate in proemio. ffforum.

¶ Adde eundē Bal. in. l. si donaturus. C. de donatio. inter virum et vxorem ergo si in iure primogeniture iure hereditario succedatur succedit in hoc pri sicut & i alijs rebus vt in. d. §. tali.

Resolutio sozni.

¶ Sed his non obstantibus dicit contrariā opinionem veriorem & probabiliorem de iure q̄ scilicet primogenitus demens non habebit ius primogeniture etiam in istis bonis et mouetur tribus fundamentis.

¶ Primo quia olim primogeniti plures perogatiuas habebāt quarum adhuc aliqne hodie eis competunt: scilicet q̄ in festis pre alijs offerant, q̄ sedeant ad dextram patris & similes de quibus supra diximus. Modo est omnino inuerisimile q̄ constituens maioricatum vel ius primogeniture voluerit hoc concedere carenti vsu rationis & derelicto conditione nature & penitus inutili cui superiora etiam iura adaptari non possunt. & sic succedit ratio Bal. vt supra in regnis & feudis. Et si Bald. de hoc interrogatus fuisset ita respondisset per tex. cū glo. & ibi docto. in. l. tale pactū in fine. ff. de pactis maxime quia dispositio generalis non includit inhabiles personas. l. vt gradatim. §. sed si lege. ff. de muneri et honori. l. in principali. §. fi. iunct. l. de pupillo. ff. de no. ope. nuncia. in pri. Bart. in. l. j. §. nunciatio. ff. eo. titu. potuit allegare tex. de iure expressiorē in. l. j. iunct. glo. C. de sacrosanc. eccle. vbi loquitur tex. etiā per signum vniuersale qd notādum est. pro hoc adde Bald. in. l. omnes populi. ff. de instit. & iur. colū. ix. versi. Est & aliud exemplum vbi in specie dicit q̄ statutum vt primogenitus succedat intelligēdum est: si sit habilis quia beneficia legū capacibus scripta sunt. argu. l. lucius. §. ticius lucius. ff. de lega. ij. Et ita simpliciter sequitur baptista de sanc. seueri. in repeti dicte. l. omnes populi. col. lxxiiij. facit ad hoc qd notabiliter voluit Bar. in. l. j. §. quidē filiū per illū text. ff. de bono. poss. contra tabu. q̄ stante statuto vt non possit succedere filia existēte masculo si masculꝰ supersit sed frater mior seu cordiger succedit filia nō obstāte masculo ꝓpter huiꝰ masculi icapacitatē. & idē voluit in. l. j. §. si pr̄ in potesta. ff. de emācipa: libe. idem dicit Bal. in. l. fratres ad finē. C. de inofficio. testa. & in. l. si quis. C. eo. titu. in vltima questione & in auctē ingressi. C. de sacrosanc. eccle. ad fi. & l. in substitutione. ff. de vulga. & pupil. & l. si matre. C. de suis & legi. & l. gallus. §. & quid si tantū. ff. de libe. & posthu. vide ꝓsi. fulgo. cij. in. ij. col. incipiēte ꝓ luppositio Roma. consi. cccxcviij. iij. col. quod incipit vt presens. Franci. de aretio consi. clxj. vlti. col. & incipit in presenti.

Dispositio gñalis nō refert ad inhabiles.

¶ Secundo mouetur quia causa introductiua maioricatus aut primogeniture est ne diuisione res siue patrimonia destruātur & sic ratio ista sicut in regnis locum habet: ita etiam in alijs rebus vt experiētia docet que est rerum magistra vt. c. quā sit. de elec. in. vj. & pro hoc adducit nota. in cap. maioribus. de prebend. in c. ex litteris. de pigno. nota. in. l. j. §. ne in plures. ff. de exerci. Nam ex conseruatione bonorum conseruantur dignitates familiarum vt late declarat Ioan. and. post Iaco. de aretio in additio. ad specula. in rubr. de successio. ab intestato.

Ex bonorum cōseruatiōe sequitur dignitatis cō seruatio.

¶ Adde illud Horatij. Et genꝰ & virtus nisi cū re vilior alga est. hinc nota. et eleganter dicit idem Sozi. consi. ccxlvj. incipiente eleganter & subtiliter versicu. prima ratio in. lij. parte charta cxxix. q̄ prout astra disponunt rustici oēs ob diuitias nobilitantur & vt nobiles regnant in vicijs: & nobiles peruenientes ad paupertatem viles artes & ignobiles exercent. Subiungit dende Sozinus consi. quo supra q̄ dignitas familie seruari debet in primogenito iuxta nota. in. c. q̄ periculosum. vij. q. j. & c. licet. Modo primogenitus demens est inhabilis ad hanc conseruationem ergo &c.

¶ Tertio mouetur quia talis maioricatus siue primogenitura ꝓ maiori parte accedit ad naturā feudi. Nam sicut feudū aliquādo defertur ad primogenitum. c. j. §. preterea ducatus: de prohi. feudi. aliena. per federicum. ita videtur dicendū in iure maioricatus siue primogeniture et hoc ius equiparari videtur feudis regalibus in dicto. §. preterea hinc est q̄ sicut in feudo paterno & antiquo pater non potest filio preiudicare vt. c. j. de successio. feudi & ita in iure primogeniture secundū Hostiē. et

& Ioan.and.in.c.licet de voto.& ita ergo in succedendo debet ius maioricatus siue primogeniture regulari secundum naturam feudi.& p hoc adducit simile. Nam donatio causa mortis participat de natura contractus & vltime volũtatis & in eo in quo participat de natura contractus debet iudicari secundum naturam contractus,& in eo in quo participat de natura voluntatis vltime regulatur secundum iura vltimarum voluntatum vt notabiliter concludunt Bald. Ange. Innocen.& omnes moderni in.l. secunda.ff.de leg.primo. Et concludunt q̃ cũ de natura feudi dementes non succedant:ita etiã de natura huius iuris primogeniture quantum ad alia bona dicendum erit,& ita concludit cum hac limitatione nisi constitutiones iuris primogeniture:aliter in loco fuissent interpretate,quia minime essent mutãde.l.minime ff.de legi.c.cum dilectus de consue.extra.c.si mulier si de feu.fue.controuer.ita quiescit ingenium subtile huius famosissimi viri domini Sozini. ¶Sed contra hoc vide in indiuiduo doctissimum & perspicacem dominum Igneum Aurelianensem doctorem in q̃stione illa ardua An Rex Frãcie recognoscat Imperatorem.col. xxviij.vbi dicit q̃ regula q̃ primogenitus succedat in feudo regulariter recipit interpretationem de habilitate per ca.fina.de controuer.inuestitu.colla.ix.tamen in regno non habet locũ quia regnum deberur causa agnationis.vnde propter furorem non aufertur a primogenito. & pro hoc adducit tex.in.l.pro herede.§.si quis tamen.ff.de acqui.heredi.l.si operarium.ff.de ope.liberto.l. si quis.§.plerunq;.ff.de religio.& sumpti.fune.quia ius licet furiosus sit querit illi & tunc dabitur sibi coadiutor secundum glo.in ca.alius.xv.quest.sexta per ca.quamuis.c.petij in.vij.quest.prima. Et subiungit q̃ regnum non regitur more feudi:quia non est feudum. sed ab ipso feuda proueniũt sicut ad mare omnia fluunt flumina secundum Bald.in cap.fina. de pa.constan.in imperatore autem secus esset ꝓpter.c.venerabilem de elec.extra.

Quare regulat donatio causa mortis.

Regnũ nõ regit more feudi.

Resolutio ¶Salua reuerentia tantorum virorum, Credo de iure commodius hoc modo distingui inter ea scilicet q̃ sunt iuris primogeniture. Nã quedam sunt iura que transeunt etiam in furiosum quedam non:Ea que competunt vt bona administrationem nõ habentia:in furiosum transferuntur.& quantum ad illa bona primogenitus habet intentionem suam fundatam stante consuetudine dante sibi prerogatiuam cum debeat succedere,& propter furorem non minus transferuntur res hereditarie ad ipsum.vt est textus in dicta l.finali.§.tali.C.de curatore furio.clarior & expressior text.in proposito in §.sui.institu.de heredita.que ab intestato deferuntur.vbi dicit forma.tex.Sui autem heredes sunt etiam ignorantes:& licet furiosi sint heredes possunt esse quibus ex causis nobis ignorãtibus acquiritur:& statim morte parentis quasi continuatur dominium & cetera. Et ita optime probatur q̃ quando sunt sui heredes succedent in iure primogeniture omnino. Et quãtum ad bona ista etiam secundum portionem quam vult consuetudo ex hereditate primogenito assignari: quia nemo potest facere quin leges in testamento locum habeant .l.nemo. ff.de lega.primo. cum similibus. Et ita si consuetudine habet primogenitus duas vncias tres vel quattuor vltra alios hoc iure primogeniture gaudebit primogenitus & transferet ad suos:maxime cum consuetudine nostra nulla sit necessaria aditio: sed mortuus sesinat viuũ secus videt iure communi:saltem in successione extranea.vt dic.§.tali vbi requiritur aditio que non potest fieri per ipsum si furiosus moriatur secus in legatis vt ibi.

Nemo potest facere quĩ leges i suo testamẽto locũ habeãt.

¶Aut querimus de aliis iuribus primogeniture que sunt honoris & administrationis.& tunc satis assentirem opinioni ipsius Sozini.Ex quo si ꝓdiret iste plus esset in dedecus familie q̃ in excellentiam.& ideo hoc casu melius est vt transeãt huiusmodi bona ad secundogenitum presertim si primogenitus est naturaliter furiosus secundum distinctionem supra scriptam: quia id exercere non potest.& ideo debet in alium transire non potest quidẽ commode,& id non possumus quod commode non possumus l.nepos proculo.ff.de verbo.significatio.

¶Hinc est q̃ monachus etiam primogenitus huiusmodi iuribus non gaudebit cum debeat in claustro reclusus esse.capitu. placuit.cum similibus.xvj.quest.prima. Ad hoc vide Bald. in.l.data opera col.ix.in fine.C.qui accusa.non possunt.& eundẽ Bal.in.l.deo nobis.§. hoc etiã C.de episcopis & cleri.col. prima vbi dicit q̃ monachus succedit in bonis patris nisi ad illa que in ipsum monachum transire non possunt:sed debent remanere penes heredes sanguinis vt est regnum,ducatus,Baronia. Et ponit exemplum de Beato Ludouico.Licet etiã fuerit alia ratio propter ordinem minorum qui non est capax.de quo vide eundem Bald.in.l. si quis.§.talem.C.de secundis nup.imo Bal.i.d. l.data.idẽ dicit in canonico regulari.& de hoc

De monacho primogenito.

est glo. melior & expressior de iure in capitu. scripsit nobis. xxvij. quest. secūda. sic possum⁹ in proposito distinguere vt supra. Nec obstant allega. per Sozinum.

Argumētū a verisimili aliqñ claudicat.

¶ Ad primum dic inquantum facit argumentum a verisimili dic ꝙ argumentum illud claudicat quando probatur tale quid per quod huiusmodi presumptio vel veri similitudo tollatur. hanc solutionem in simili posuit Preposit⁹ in. c. constantinus. xcvj. distinc. vbi per hoc soluit multa fundamenta Laurentij valleñ. impugnantis donationem Constantini factam ecclesie: quia argumenta ipsius procedunt a verisimili quod nō procedit vbi est probatio fortior In contrarium argumēto eorum que notant̄ in c. transmisse qui fi. sint legi. & c. Michael. & ibi glo. de filijs presbyterorum cū similibus. Modo in proposito videmus textum formaliter facientem quoad bona ista pro furioso: ideo illa verisimilitudo non habet tollere tam claram iuris dispositionem. & sic tollitur illud ꝙ generalitas restringi debet, quia satis est idone⁹ quātum ad hec bona.

¶ Non obstat secundo ꝙ patrimonia familie magis conseruantur q̄ si per furiosum conseruabuntur: quia sibi datur curator prout de iure disponitur in titu. de curatori. furiosi. ff. & C.

¶ Non obstat tertia ratio ꝙ istud ius primogeniture debet regulari secundum naturam feudi: quia vt dixi supra nō semper feuda propter furorem alicuius transferuntur in alium: sed vt dixi supra inspiciendum est primordiale initiū feudi. ¶ Item quia licet esset sine dubio illud quod in feudo dicit tamen adhuc longe diuersa est ratio, quia res iste equaliter transferuntur ad masculos & feminas quod non est in feudis. vt titu. de successio. feudi. Plures alie differentie possent assignari: sed sufficit respondēti dare instantiam. pro hoc glo. singula. in ca. sicut vrgeri prima quest. prima. & pro hoc vide omnino eūdem Sozinum consi. cclij. in secunda parte col. penultima. vbi satis clare innuit contra illud qd dixit in alio consilio ꝙ scilicet in allodialibus equaliter succeditur quod dicit non procedit in feudis nisi sint feuda que sapiunt naturam allodialium: puta ex quibus non teneantur ad seruitia vassalitia. aliter secus: furiosus em̄ non potest facere ea que tenentur vassalli facere: puta custodire dominum in prelio & similia. Si em̄ repellatur mulier propter incapacitatem persone, vt infra. ergo fortius idem in isto furioso in his bonis. secus autem in alijs bonis.

Sufficit rñdēti dare instātiā.

¶ Questio. v.

¶ Vtrum primogenito furioso priuato filius eius sane mentis excludet secundogenitum primogeniti fratrem.

Vrgit nūc alia questio an in feudis & alijs rebus in quibus habet locum ius primogeniture si non succedat pater tāq̄ primogenitus propter furorem saltem succedant filij sui.

¶ Hanc questionem tangit Sozinus in dicto consilio. xlviij. col. quinta versicu. super questione proposita an filij & cetera. vbi breuiter concludit ꝙ sic secūdum nota. per Bald. in rub. an mutus vel surdus vbi determinat ꝙ si is ad quē pertinere debebat feudum sit inhabilis vt quia mutus vel imperfectus: tamē tale feudum ad filios suos transibit si quos habeat alleg. Ci. i. l. prima. C. qui admitti. vbi ita concludit Ci. & hoc maxime procedit in isto casu: quia licet And. de Issernia in. §. mutus in. c. episcopum vel abbatem distinguat inter feudum antiquum & nouum. hoc nihil facit in proposito: quia ius primogeniture est antiquum. ¶ Secundo confirmat quia mortuo patre filius primogeniti prefertur patruo secundum Ioan. and. in rub. de feu. in additio. ad Specula. quam opinionem semper Sozi. dicit se tenuisse. ergo in proposito ita dicēdum quia licet predicta decisio loquatur patre mortuo: tamen idē est in omnino incapaci, quia paria sunt non esse in rerum natura & esse & excludi a successione. l. si nec. §. si deportatus. ff. de bo. libe. l. l. prima. §. finali. ff. de bono. posses. contra tabulas. Item quia quis tenetur post mortem restituere si in vita efficiatur inhabilis: tenetur statim restituere secundum nota. per Ioan. and. post Richardum Malumbre ī rub. de nuptijs. Cuius dicta referunt & sequūtur Paul. de cast. & moderni. C. de institu. & substitu. sub conditio. fac. & ita concludit Sozinus.

¶ Certe hec questio pendet ab his que in illa questione discussimus. Vtrum filius primogeniti preferendus sit patruo secundogenito: de qua ad saturitatem supra diximus. Ideo relatis dictis Sozini contenti erimus: nec vlterius prosequemur.

¶ Questio. vj.

¶ Vtrū pater possit priuare filiū suum iure primogeniture ꝓpter inobedientiam.

MArtin⁹ de Carrazijs i suo tractatu de priogenitura pagi.v.format hāc q̄stionē.& refert Bald.sibijpsi aduersantē: quia in proe. decreta . dicit generaliter q̄ filiꝰ Regis primogenitus non seruans voluntatem paternam potest per patrem priuari regno. Sed Bald.in autentica hoc amplius.C. de fideicommis.ij.col.dicit speciale esse in voto vltramarino secus dicit ipse in alia voluntate, puta de legatis soluendis.Certe quicquid dicat Bal.sibi contrarius non est:quia non vult simpliciter in dic. proe.q̄ non ꝓpter seruatam voluntatē:sed dicit ipse ibi auctoritate . d.c.licet & ita nos incidimus in illā theoricā Bar.in.l.nō solum.§.liberationē.ff.de libera.lega.vbi dicit q̄

Dictū docto q̄liter sit intelligendum.

dictum docto.debet intelligi secūdum tex. quē allegat.de quo dic.Bar.meminit Barba.in.c.officij de testa.col.xxv.vbi dicit dictū Innocē.intelligēdum secūdum decreta.quam allegat ita in ꝓposito.Sed ipse Martinus tenet cōtrarium q̄ scilicet generaliter propter non seruatam voluntatē testatoris possit filius priuari. Et mouetur primo:quia Host.in.& Io.and.in.c.si heredes de testa.intelligūt generaliter dic.c.licet in omni voto. ¶Secundo per rationē illius.c.licet ibi ne si onus iniunctū. Et ita concludit Martinus quod dicit verum cum grano salis scilicet dummodo fuerit monitus a superiore vt adimpleat votum infra annum secundum tex.in dic. autentica hoc amplius. Nec obstat.c.licet vbi minꝰ tempus apponitur:quia hoc est propter voluntatem filij se obligantis ad minus tempꝰ. Et licet glo.ibi referat aliam opinionē:eam tamen non sequitur nec facit differentiam an illa veniunt ad filium iure hereditario vel alio iure.

Inobediētia heresi eqparat.

Et ꝓ hac ꝯclusione Martini potest adduci quia inobediētia equiparat heresi.c.sciēdum.viij q.j.iiij.q.j.in summa.sed hereticus perdit ea que sunt gratie & fauoris. Et ideo dicit Bal.in rub. de priuile.dotis q̄ heretica mulier non habet priuilegia dotis.& Archidia.i.c.j.iiij.q.j.vbi dicit hereticam legis priuari auxilio.& dicit Speculator in tit.de rescri.presentatio.versic.itē.q̄ hereticus nihil impetrare potest. ¶Itē turpius ejicitur q̄ nō admittit hospes.c.quēadmodum de iureiurā.Sed hereticꝰ bonis & prerogatiuis cōcessis ipso iure priuat.c.cū secūdū de hereti. in fi.in.vj.Bar.in.l.iperator in fi.ff.de iure fisci.

Inobedēs eqparat ingrato.

¶Secūdo pricipaliter ꝓ hac opinione pōt adduci:quia inobediēs equiparat ingrato Bald.in l.j.vij.oppositiōe.C.de his que pene nomine. sed ingratitudo est sufficiēs cā exheredatiōis.§. ceterum in autētico vt cum .de appella.cogno. & p Specu.in titu.de feu.§.ij.versicu.vij.tex.in autētic.licet C.de libe.preteri.vel exhereda.& ad hec accedat glo.nota.in.l.j.§.fi.vbi habet q̄ ingratitudo est causa degradandi filiū a militia. ergo in ꝓposito videt q̄ sit sufficiēs cā vt primogenitꝰ iure & p̄rogatiua priogenite priuetur.

Resolutio

¶Sed aduerte q̄ licet ista opinio Martini his rationibus colorata videat verior:tamē ego cōtra eam teneo & sequor Bal.in dic.autētica hoc amplius:quia nullo iure inducit priuatio iuris primogenite nisi per.c.licet quod vt ibi dicit Bal.loquitur in casu speciali:nec debet trahi ad cōsequentiam alterius precepti.Et certe nō possum satis mirari de predicto Martino:quia si cōsideremus & ponderemus verba satis clara illius tex.nullꝰ sani capitis diceret opinionē dicti Martini probari in illo ca.ibi enim agitur de quodam rege qui votum vltramarinum cōmisit exequendum filio suo primogenito. Sed aduerte subiungit tex.& in assumpto crucis signaculo te adimpleturum sine dilatiōe promisisti. Et sic clare & ocularitervides q̄ nō fuit solum preceptum patris immo filius acceptauit, & per promissionem propriam ad hoc se obligauit,& sic non virtute solius precepti. Et ideo vide tex.in decisione vbi quando summus pōtifex mandat eum astringi ad istud votum exequendum sub pena priuationis iuris primogenite dicit ibi tex.formaliter ne si onus tibi a patre iniunctum,& a te sponte susceptum:ponderat dictionem & que copulat:& ad veritatem copulatiue requiritur vtriusq; partis copulate ꝯcursus.l.si qs ita stipulatꝰ fuerit decē.ff.de verbo.obli.& ita clare innuit summꝰ pōtifex q̄ ex solo precepto nō fuisset priuatꝰ iure primogenite:sed hoc est ꝓpter acceptationē suā &,ꝓpriā obligationē.& ille est verus intellectꝰ nunq̄ antea datꝰ. Et sic optima fiet relatio ad ea que in prefatione illius.c.dicunt secūdum regulam q̄ i prefationibꝰ dicunt .&cetera.vt est tex.in.l. titia.§.j.ff.de verb.oblig.Nā in priuatiōe ponit licet vniuersis liberū sit arbitriū in vouēdo vsq; adeo:tamē solutio est necessaria post votū vt sine ꝓprio salutꝫ dispēdio alicui nō liceat resilire q̄d pricipiū ad filiū recte videt referēdū cū dirigat hec decreta.ipsi filio q̄ acceptauerat.&ideo in decisiōe dicit debitū accepte crucis exsoluēs ꝓpositū iter arripias &c. Et ita sole clariꝰ ꝓbat ex tex.fere p totū.c.pōderato q̄ nō tm̄ cōsideraret p̄ceptū paternū quēadmodū acceptatio.& ita nō ꝓbatur q̄ inobediētia sit sufficiēs causa priuationis iuris primogeniture.

Ver⁹ intellectꝰ capituli licet.

Natura copulatiue.

¶Nec obstat q̄ Io.and.& Host.in.d.c. si here des teneāt gñaliter.c.licet ꝓcedere i oi voto:qa hoc posito non concesso est intelligendum in omni voto acceptato.

¶Nec obstat q̄ ratio generalis est in dic.c.licet ibi ne sibi on⁹:& quia vt dixim⁹ illa ratio copulatiue loquitur:que copulata locutio nihil facit ꝓ opinione ipsius Martini.

¶Item quando esset illa ratio sine adiectione copule certe non militaret:quia q̄ priuet iure primogeniture est odiosissimum:argumētū autem ab identitate rationis in odiosis non valet vt certum est etiam si omnimoda similitudo esset.Ioā.and.in regu.odio infra de regu.iu.& ita Anto.de butrio in.c.fina.de cōsuetu.& Geminia.in.c.j. de tēpo.ordinā.in.vj.col.iij.circa principium ibi rationē assignat:quia ista est extensio hominis non habentis potestatem legis condende.arg.c.que a iure de regu.iur.in.vj.& adducit etiā tex.in.c.constitutionē de reg.iur.i vj.vbi constitutio loquens de predicatoribus & minoribus nō extēdit ad alios mendicantes:licet subesset eadem ratio.& non voluit tex.hanc prorogationē expresse facere.& vide Philippū francum vbi post Geminia.adducē tē text.in.c. statutum de elec.in.vj.ergo in ꝓposito ex identitate rationis nō debet fieri extēsio.& hoc maxime in aliis casib⁹ vbi nō est rōnis identitas:ibi eñ agit de fauore fidei,quia vouerat ille rex domino Hierosolymitanā prouiciā in forti manu humili corde visitare.fauor fidei autē magnus est vt ꝓ Panor.in.c.ij.de diuor.in fi.bo.tex.in.c. in fidei fauorē de hereti.in.vj.Nec etiā obstant fundamēta que suprafecimus ꝓ coloratiōe opinionis Martini.

Argumētū ab idētitate rōnis in odiosis nō valet.

Fauor fidei magn⁹ est.

¶Primo non obstat q̄ inobediētia equiparat̄ heresi.c.sciēdum in fi.viij.q.j.vbi dicit tex.sola obedientia est que fidei meritum possidet sine qua quisq; fidelis conuincit̄ etiam si videat̄ fidelis.Quia dic scdm Geminia.ibi post glo.qđ non procedit in omni inobedientia.& certe ꝓprie debet intelligi vt dicit glo.in.c.absit.xj.q.j. in inobediētia que causaret scisma in ecclesia.& pro hac expositione adduco qđ notabiliter voluit Abb.Panor.in.c.sicut simoniaca.& in.c.licet Hely col.penul.de simo.vbi dicit tex.q̄ crimen simonie est grauius ceteris criminib⁹:ita q̄ cetera crimina ad eius comparationem pro nihilo reputanē.qđ verum dicit Panor.quādo simonia habet annexam heresim vt quia quis vendit gratiā spiritussancti.& credit vendi posse tunc eñ talis est deterior heretico.similiter qñ inobediētia haberet annexum scisma:tūc bene equiparatur heresi.

Qñ inobediētia equiparatur heresi.

¶Item quia text.in dic.ca.absit dicit q̄ hodie spirituali animaduersione plectuntur inobediētes:& sic non temporali vt perdant ius temporale saltem istud.

¶Item nō obstat q̄ talis nō obediēs dicit ingrat⁹:& ingratitudo est causa sufficiēs exheredatiōis. ad quod facit bo.tex.in autētico de nuptijs.§.si qs eñ ex eis ingrat⁹.vbi dicit tex.q̄ tales liberi ingrati sunt parētū infortuniū.& dicit Bal.in.l.fi de icōmissū.C.de fideicō.q̄ non desinit qs esse heres ꝓpter ingratitudinem:sed efficitur indignus possessor,ita q̄ succedit fiscus secundum regulam generalem. de qua in.l.claudius.&.l. mulieres.ff.de his quibus vt indignis.Vnde secundum ea que notabiliter dicūtur per Bar.in l.fratres columna secunda.C.de inoffici.testa. in his que veniunt ex lucro ingratitudo repellit.In his vero que iure hereditario secus,dicēs ibidem non obstare.l.fina.§.cum patronus.ff. de iurepatro. quia dicit ipse facilius tollūtur iura patronatus q̄ iura sanguinis.argu.l.ius agnationis.ff.de pac.c.iura sanguinis de regu.iur.& subiungit paulopost illud quod competit iure sanguinis non cessat propter ingratitudinem, quia est ius inseparabile.& ita per hoc esset expeditum q̄ in regno quod transfertur iure hereditatis & sanguinis vt supra diximus ingratitudo non priuaret.

In q̄b⁹ nocet ingratitudo.

¶Item etiam dicendum est q̄ non omnis ingratitudo priuat:& ideo dicit Bald. in. dicta.l. fratres colum.secunda in quarto nota. Nota ergo ingratos reputari turpes & viles personas quod dicit esse verum de ingratitudine libertatis assecute:non autem de qualibet ingratitudine. ¶Item etiam quia licet ingratitudo aliquando excludit a successione,hoc verum quādo fuit cōditum testamentum:secus autem ab intestato.Io.de Imo.in ca.fi.in fi.de postulan. extra contra glo.ibidem.immo fortius dicit q̄ heres non potest de ingratitudine heredi obijcere:ex quo testator nō exheredauit,sed tacuit. arg.l.fi.C.de reuocan.dona.& ita tenuerunt.licet non alleget Guiller.de cug.Bar.Bal.& Ange.in.d.l.fratres p.l.cognatis.ff.vñ cognati.

¶Item potest responderi q̄ non inobediens patri est ingratus:alias enim esset pro voluntate patris exheredare,& filium priuare hoc iure primogeniture quando vellet,precipiēdo rem arduam & sibi multum inuisam. Et ꝓ hoc est bonus tex.in.l.si quis sub conditione.&.l.conditiones.j.&.ij.&.l.filius cum similibus.ff.de conditio.institu.Et ita ergo tene q̄ per solam inobedientiam nō potest pater priuare filium suo iure primogeniture.erubescit enim iurista sine

iure loqui. §. consideremus in autentico de trie-
te & semisse. Et ita isti Martino credi non de-
bet nisi alleget tex. probantem opinionem suã
iuxta nota. in. l. illam. C. de colla. allegata autẽ
per eum non probant, ergo &c.

¶ Sed forsan instabit aliquis de capitu. si here-
des de testa. in antiq. & dic. capitu. silvester. xj.
quest. secunda. Sed Bal. in dicta autenti. hoc am-
plius respondet dicens q; aliqui dicunt q; ibi est
speciale in relictis ad pias causas: sed hoc dicit
falsum quia legitima est potentior q̃ quicũq; le-
gatarius etiã ad pias causas. & ideo vera est so-
lutio secundũ eum q; dicta iura ꝓcedunt salua
legitima quia respectu legitime non potest esse
in mora. Nam nõ videtur esse legatũ quod iure
nature detrahitur nota. in. l. quoniã. C. de inof-
ficioso testa. & pena nõ debet excedere delictũ
l. rescriptũ. ff. de his qui vt indig. Cardinalis de
Zaba. in. c. si heredes tenet cum hac opinione
scilicet q; nõ sit priuãdus filiꝰ legitima ꝓpter nõ
adimpletũ testamentũ patris quia legitima de-
betur aliunde q̃ ex testamento. c. Raynaldꝰ. de
testa. extra. ¶ Item per tex. in §. si quis autem
non implens in autẽ. de heredi. & falci. vbi tex.
priuat heredem oñibus relictis. & ita non vult
q; priuetur sibi debitis ex dispositione iuris vt
est legitima. Ioan. de Imo. ibidẽ dicit opinionẽ
istam esse de iure veriorẽ quia magis fauẽdum
est filio q̃ pie cause. c. quicunq; xvij. q. iiij. Abb.
Panor. videtur etiam assentire huic opiniõi sub
dubio tamen vltra rationes predictas dicens q;
negari nõ potest quin res sit dubia & in dubijs
benigniorẽ partem tenere debemꝰ. l. benignius
ff. de legi. Tamen dicit And. barba. in dicto. c. si
heredes col. ix. q; cõmunis opinio est cũ Host.
post glo. ibi quod ibi sit speciale in filio non ad-
implente voluntatẽ paternã in relictis ad pias
causas: q; scilicet priuetur successione. Sed ipse
And. barba. ꝓ subtili suo ingenio arguit i vtrã-
q; partẽ. Primo ꝓ tra opinionẽ Hosti. & glo. que
dicit cõis. ¶ Prio ꝓ tex. formalẽ in dic. autẽtica
hoc amplꝰ vbi facta fuerũt relicta ad pias cau-
sas & nõ pias. & tñ filio monito & ꝓ annũ negli
gẽti reseruat legitima. ergo multo fortiꝰ debet
reseruari qñ fuit tãtũ ꝑceptũ de legatis ad pias
causas soluẽdis. arg. c. j. de treuga. & pa. & autẽ-
tica itaq; C. cõmuia de succes. ¶ Itẽ secũdo quia
pena priuationis nũq̃ est a iudice ponenda nisi
reperiat expressum in iure ꝓ glo. singula. in. c.
fi. de iure patro. Adde late notata ꝓ Felinũ i. c.
ij. de rescrip. extra in princi. & maxie dicit Bar-
ba. in legitima qa filiꝰ nunq̃ priuat legitima nisi
specialiter fiat mẽtio de legitima. l. si qñ. §. gene
raliter. C. de inoffi. testa. Cũ ergo nullo iure ca-
ueat q; filiꝰ negligẽs adimplere piã volũtatem
patris priuet legitima, ergo &c.

¶ Sed in cõtrariũ ꝓ illa opinione q; imo in pijs
causis priuari debeat dicit esse casum in indiui-
duo in autentico de eccle. titu. in §. si autẽ ibi im
plere distulerint iubemꝰ eos omne lucrum re-
lictum eis ab eo q̃ precepit amittere. Sed nũc di
cit ipse est difficultas vtrum legitima veniat ap- An legiti-
pellatione lucri. Et primo arguit q; nõ per. l. fi- ma veniat
nalem. §. j. in ver. debita perdere. C. de codicil. & lucri ap
l. j. C. de imponen. lucra. descrip. lib. x. cum alijs pellatione
allega. per eum adducit glo. quã appellat solẽnẽ
in. l. si quis legatum. §. fina. ff. de falsis que dicit
q; filiꝰ in legitima equiparat vero creditori. pro Filiꝰ i legi-
qua est textꝰ. in. l. fina. §. j. C. de curato. furio. ibi tima equa
quasi debita hereditas in dic. autẽtica hoc am- ratur vero
plius vbi hereditas appellatur debitũ naturale. creditori.

¶ Sed in ꝓtrarium arguit q; imo potius veniat
appellatione lucri, & potius sit lucrum q̃ debi-
tum. & adducit glo. quam dicit vnicam & me-
liorem de corpore iuris in. l. iij. C. de iur. & fac.
ignorã. que vult q; hereditas potius participat
de natura lucri q̃ debiti. & ibi eam sequit Bar.
& alijs locis hic ꝓ eum citatis. cum ergo text. in
autentico de eccle. titu. priuet filium nõ obedi-
tem omni lucro, ergo &c. Et ꝓ hoc dicit esse ca-
sum quẽnemo viditvsq; ad sua secula i. l. fi. §. j.
ff. q̃ i frau. credito. iunc. l. fi. C. de do. ꝓmis. &. l.
q liberos. ff. de ritu nup. ꝓ que dicit cõmunẽ opi
nionẽ q̃ ponit in. d. c. si heredes posse defensari.
Sed ipse And. barba. tenet tñ q; non sit speciale
in pijs causis, ita q; ꝓpter non adimpletam vo-
luntatem priuetur successione dicẽs q; Bernar-
dus glosator nimis voluit ampliare dic. §. si quis
autẽ. & dicit q; ponderetur ille. §. & etiam prece
dentes non reperies q; ibi imperator de institu
tiõe loquat. qd ꝓbat etiã ex glo. in dic. §. q̃ alle-
gat aliqua iura q̃ iura loquunt i legatario nõ i fi-
lio herede instituto.

¶ Item pro ista conclusione quam nunc dico Fauorabi-
communem facit hoc fundamẽtum, quia fauo- liorẽ liber-
rabilis est legatũ libertatis q̃ alimẽtorũ. l. si a pri tas alimẽt;
mo. ff. que in frau. credito. & ideo dicit Bar. in. l.
proxime de his que in testa. delec. ff. q; fauor
datus legato libertatis extenditur ad alia lega-
ta pia. l. illud. C. de sacrosanct. eccle. Modo sic
est q; per legatum libertatis a filio non adimple
tum nõ priuatur filius legitima vt est tex. in. d.
autentica hoc amplius, ergo &c. Et ad hec est
text. in. l. papinianus. §. quarto. ff. de inoffici. tes-
ta. per quem textum colligit ibi Ange. q; pro-
pter paupertatem diminuitur letitia filij: sed ꝓ-
pter nõ adimplemẽtũ nõ priuat legitima. & ita
etiã tenet Salicetus in dic. autẽtica hoc amplius

Benignior pars i dubio est amplectẽda.

Pena priuatiõis nõ est iponenda nisi iure caueat.

Nec est verum q̃ appellatione lucri veniat p̃prie hereditas vt ibidem per Salicetum qui in vno male locutus est vt ibidem glo. quia postea limitat in regno indiuisibili vel alia dignitate: quia dicit priuaretur per dic. c. licet de voto q̃d non est verum. vt patet ex predictis. & ita sentire videt Bal. in. l. vnica. §. ne autem i. ij. col. C. de cadu. tollen. vbi tenet q̃ filius non teneꝫ personaliter adimplere votum paternum p̃ recuperanda terra sãcta nisi filiꝰ se obligauerit ad executionẽ voti. Et ideo licet Innoc. in. d. c. licet tenuerit q̃ etiã si filius nõ se obligasset ad executionẽ voti: tamẽ potuisset cogi p̃ priuationẽ hereditatꝫ. Immo dicit ibi Anto. de but. & Panor. q̃ etiam per cẽsuram ecclesiasticã põt cogi: qa adeundo hereditatẽ contrahit secundũ nota. in l. more. ff. de acqui. heredi. & hos sequit Anto. corse. in suo tracta. de potesta. & excellen. regia. q. lxx. adducens tex. in. l. quesitum primo rñso ff. de acqui. heredi. vbi dicit text. qui iudicium patientis oppugnauerit non debet quicquã ex eius hereditate consequi: tamẽ hoc non credo vt supra dixi, saltẽ in primogenito regis. & pro hac opinione vide Floria. in. l. ſi seruus. ff. ad. l. aqui. Anto. corse in suo predic. tracta. q. lxxj. in fi. vbi tamẽ dicit q̃ speciale est in regibus: q̃ scilicet reges non possunt sola voluntate priuare filios regno: licet papa vel alius superior possit, de quo infra dicemus. Sed vt nos supra ocularitер ostendimus non est intẽtio illius tex. & ad hec vide glo. in. d. c. silueſter que in princi. bene dicit: sed in fi. male, quia dicit. l. corrigi per. d. c. licet quia prõptum est iura iuribus concordare C. de inoffi. doti. & expedit etiã vt. c. cum expediat de elect. in. vj. Ideo vitando correctionẽ melius intelligemus dic. c. licet vt diximus. Et ita erit expedita hec grauis difficultas que sepe occurrere potest: que si sic non decideretur facile esset patribus filios priuare legitima & iure primogeniture q̃d nõ esset sine scandalo.

¶ Questio. vij.

¶ Vtrum papa vel imperator possit primogenitum priuare iure primogeniture.

Martinus Laudẽsis in suo epitomate de primogenitura mouet hãc q̃stionem. vij. pagina in fi. vbi se breuiter absoluit dicẽs q̃ nõ sine causa p̃ tex. & Bal. ita volentẽ in ca. j. de natura feudi in vsibꝰ feudorum. Nã licet sint subiecte leges principibꝰ: nõ tamẽ subiecti sunt cõtractꝰ nec laudabiles cõsuetudines. arg. l. digna vox. C. de legi. facit bo. tex. in cap. j. de ꝓbatio. Et subiungit dictꝰ Martinꝰ q̃ nec papa vel imperator potest priuare primogenitum in omnibus causis ex quibus vassallus priuaꝫ. vt to. tit. qui. mo. feu. amitta. p. c. apostolice de reg. iu. in vj. & p̃ Bal. in. l. fina. C. de legi. vbi dicit q̃ principes non debẽt priuari principatu ex leui causa: immo ex magna & euidenti causa ꝓpter pericula imminẽtia, & ita trãsit predictꝰ Martinꝰ.

Principes ex leui cã nõ debent suo principatu priuari.

¶ Questio ꝓfecto ista requirit altiorẽ indaginẽ Et ideo oppono q̃ immo princeps possit pro arbitrio tollere vnicuiq; ius primogeniture, & res suas etiam sine causa p̃ tex. in. l. itẽ si verberatũ. ff. de rei vẽdica. vbi princeps aufert alicui agrũ suum p̃ remuneratione militum quia militibus congruebat: iuxta illud. Mantua ve miſere nimiũ vicina Cremone. de quo dic. memínit Cardi. de zabarel. in. c. clericis de excesſ. ꝓla. quia glo. ibi dicit inver. quinq; q̃ ꝓpter peccatũ cõtra naturã perierunt quinq; ciuitates: scilicet Sodoma/Gommorra/Febrin/Segor/& Oleale: quarum due perierunt ex vicinitate: tres ex ꝓprio delicto. Ad ꝓpositum. ergo p̃ tex. in. d. l. itẽ si verberãtũ. ꝓbaꝫ q̃ potest princeps alicui pro voluntate sua rem suam auferre. & ita per illũ text. infert expresse Angelus q̃ imperator de plenitudine potestatꝫ potest auferre dominium rei alicui nulla subsistẽte causa subiũgens arroganter nimis q̃ dicẽs contrarium mentiꝫ per. l. bene a zenone. C. de quadriennij prescriptio. & per hoc dicit q̃ Papa concessiones factas de bonis quorundam Perusinorum potest reuocare sine causa. Et idem tenet Angelus in. l. iij §. si is pro quo. ff. q̃d quisq; iuris. & in. l. omnes. C. de quadriẽnij prescrip. Idem Ange. i. l. Antiocensium. ff. de priuileg. credito. & in. l. lucius. ff. de euictio. q̃ Imperator potest sine causa rem acquisitam ex prescriptione vel vsucapiõe alicui auferre. ad hec facit quod refert Pau. de castro in. l. cum heredes. ff. de acquiren. possessio. vbi dicit se consuluisse q̃ potest princeps sine causa legitimando spurium vel aliter auferre hereditatem illi qui per additionem ab intestato eam acquisiuit. & idem tenuit in. l. tertia. ff. de testa.

Ex vicinitate aliqñ sequit̃ iactura. Que ciuitates tõne pcti cõtra naturã perierint.

¶ Item pro hac parte fa. glo. reputata singula. in cap. per principalem. ix. q. iij. que dicit q̃ Papa potest sine causa deponere episcopum. Tamen omnes Episcopos deponere non debet quia esset turbare vniuersalem ecclesiam. & hãc glos. sequitur ibi Geminia. & in cap. in istis. iiij. distinct. & in capi. j. tertia col. x. distinct. & in ca. si gratiose de rescriptis in sexto. Facit etiam q̃d

An papa possit sine cã deponere epm.

dicit glo.in capi.conquestus ea cau.&.q.que dicit q̄ Papa potest prestare immunitatem vni ecclesie contra aliam. Et ita voluit Archidia.in capitu.reseruatis.xxv.q.secunda.& Hostien.in capitu.finali de confirma. vtili vel inutili.idem in capitu. ad supplicationem in vlti.nota.de renuncia.extra.Cardi.de zabarel.in clementi.prima in vltimo nota.vt lite pendente.& in consilio.lxxxv.incipiente Venerabilis vir. Panor.in c.translato de constitutio.

¶ In contrarium pro opinione Martini q̄ scili cet non possit sine causa princeps ius primogeniture alicui auferre: Arguitur per id quod nota. dicit Archidia. & Geminia in ca. ius ciuile. Regła notabilis. prima distinct. vbi ponunt hanc regulam: q̄ si Imperator vel alius princeps statueret sine causa q̄ certo casu dominium de vno ad aliū trāsferretur:nec in foro anime,nec in foro ciuili seruanda esset talis cōstitutio. Et idem voluit Geminia.in capi.primo tertia col.de summa trinita.in sexto. Idem Geminia in capi.auctoritate de priuile.in sexto.quod dictum fuit prius Innocen.in ca.quia pleriq; ad finem extra de immunita.eccle.& de his vide Cardi.consi.cxlvij incipiente. Dominus noster Papa.quod etiam videtur procedere secundum Innocen.in capi. quod super his extra de voto in bonis infidelium.ad hoc facit bona glo.in.l.barbarius philippus. ff. de offici. preto. in glosa penultima vbi dicitur q̄ princeps potest alicui rem suam auferre.cum causa sed non sine causa. Nec obQuałr d'a cant oñia principis. stat dicit q̄ omnia sunt principis quia verum est quoad protectionē & non alias.& sic,pcedat l.fina.C.de quadriēnij p̄scrip.de quo infra dicet Et ad predicta vide etiam Petrum de Ancha. in.c.si propter tua debita.de rescrip.in.vj.in.ij. &.iij.oppositione vbi dicit q̄ si Priceps per rescriptum suum concederet rem meā sine causa Nota. alteri non tenerer in foro conscientie obedire. Ad idem vide Bart.in proemio.ffforum.ij. col. & pro hoc dicit esse tex.meliorem de mūdo in l.venditor.§.si cōstat.ff. cōmunia predia.Idem Barto.tenet in.l.iubemus nullum.in princi. C. de sacrosanc.eccle.& in.l.j.in fine. ff. de cōstitu. princi.glo.& Bar.in.l.venia.C.de in ius vocādo Bal.in.l.fi testamentum.C. de testamen.& in.l. rescripta versic.nota ergo hic aliqua de princi. potesta.& notanter dicit sine causa: quia cum causa papa posset deponere.& ideo dicit Alberi cus in suo dictionario in verbo papa q̄ vbi sūt Rex qñ possit deponi. reges inutiles possunt deponi per papā. xvij.q. iiij.c.si quia deinceps.&.ij.q.j.c.null⁹.&.xxxij. q.v.c.preceptū.vnde Zacharias deposuit Ludouicum regem Fracorū.de quo est tex.in cap. alius.xv.q.vj.& Innocen.Ottonē.in.c.venerabilem.de electio.& Innoc. quartus Federi.in.c. ad apostolice de re iudicata in.vj. et Ioan. xxij. Ludouicū de Bauaria. vt in suis extrauagantibus.quod totum (dicit Albe.)puto esse usurpatum: nisi vbi essent heretici. licet ipse Ludouicus in multis excesserit contra ecclesiam Romanam forte prouocatus:de isto Ludouico de Bauaria. vide eundē Albericum in.l.gloriosissimo alias incipit inter claras.C.de sacrosā.eccle. ad princi.vbi dicit q̄ de mandato domini fuit trāslata sedes apostolica de Anthiochia Romā De trāslatiōe sedis ap̄lice. de quo in.c.Rogamus.xxiiij.q.j.& c.fundamēta.de elec.in.vj.tamen de facto fuit translata p Clementem quintum:citra montes & vacauit longo tempore. ideo Ludouicus de Bauaria se Rex ludouici de bauaria de ñ trāsferēda sedeap̄lica pro imperatore gerens cōtra processus Romane ecclesie legem fecit q̄ non liceret transferre sedē de Roma. & ibidem tāgit late Albe.vtrū imperator sit maior papa vel econtra. Et concludit papam maiorē propter subiectū dignius quia preest spiritualibus tamē dicit imperium origine prio fuisse q̄ papatū. Et ita hoc respectu dignior videtur imperator argu.§.singulorum instit.u. de rerum diuisione &.ff.de acquirendo rerum domi.c.nimis.de excessi. prelato. cū similibus. Sed de hoc vide Felinū.i.c. cum nō liceat de p̄scrip.extra.colū.fi.vbi distinguit imperium romanū ab imperio renouato per christū Adde ad ꝓpositū eundē Albe. in suo dictiona. in versi.electio.vbi dicit q̄ pastores mittentes falcem in messem alienam fecerunt de dignitate imperatoris tres decretales. Vnam de electione imperatoris,que incipit venerabilem de electione extra. Aliam super depositione imperatoris Federi.in.c.ad apostolice. de re iudic. libr.vj. Aliam super discordia & sententia orta cōmunis lese maiestatis contra imperatorem Henricum cle.pastoralis de re iudica. Aliam in cle.j.de iureiuran.q̄ imperator teneatur p̄stare sacramentū fidelitatis pape:que decretales an sint iuste nouit deus.nullam eīm dicit(saluo meliori iudicio) credo iuri consonam:Imo eas credo contra iura proditas &libertates imperij:vt puto potestates distinctas a deo processisse:sunt verba Alberici & se remittit ad nota. per se in l.j.C.de summa trini.& fide catho.vbi pulcherrime tangit:vtrū sit de iure diuino vel positiuo et qūosit introducta imperialis dignitas.de quo supra diximus & vide Feli. in.d.c.cū nō liceat de p̄scri.in fi.Ex p̄dict̄ ergo vides qđ Alb. sentire videt q̄ non possit sūmus pōtifex imperatorem deponere & certe semper vt plurimum fauit dignitati imperiali. Tamen certe est

Quattuor reges a sūmis pōtifi bꝰ depositi

Vtrum papa sit maior imperatore.

Nota singłaria verba Albericī cōtra papam.

Quattuor decretales de dignitate impe riali.

Quo iure est introductū dñ imperium.

Q̃ posſit princeps deponi.

conclusio indubitata q̃ imo potest papa deponere suadente legitima causa vt ratione peccati per.c.ad apostolice de re iudicata.in.vj. Imo etiã si imperator vel alius rex nimis grauaret subditos potest priuari a summo pontifice: vt tenet ipse Albe.in.l.bene a Zenone: C.de quadriennij prescrip.col.iiij.in princi.post Innocẽ. in.c.quod super his extra de voto. Et ibidẽ refert q̃ Ambrosius excõmunicauit imperatorẽ de delicto in sua dioces commisso per cap.j.de rapto.extra & q̃ quilibet episcopus maior est imperatore.c.valentianus & ibi glo.lxiij.distin. cum alijs allega.per eum. Et subiungit q̃ quilibet etiam episcopus est iudex ordinarius regis Francie et aliorũ regum maxime hi in quibus domicilium habent.per.c.omnes de maiorita. & obedien. Archidia.in c.quicũq;.de sentẽ. excõmu.in.vj.et q̃ papa habeat superioritatẽ supra imperatorẽ probat etiam ex eo.quia imperator ipse prestat iuramẽtũ fidelitatis ipsi pape lxiij.distin.c.tibi domino. Et de forma illius iuramẽti se remittit ad Roffre.in tit.de sacra.fidelita quam prestat imperator pape: vbi dicit se vidisse federicum impatorẽ prestare Honorio pape anno millesimo.ccxx.et de isto iuramẽto facit remissiones.vide per eum. Hec obiter dicta sunt pro tẽporis qualitate. ¶ Adde ad precedentia quod dicit Bal.in.c. primo de natura feudi q̃ si rex Frãcie crearet aliquẽ ducem aut marchionẽ non potest eum p̃ libito disuestire: sed tãtum ꝓpter culpam. Et ibidẽ dicit q̃ papa nõ potest supprimere dignitatem donec superet persona que preest dignitati nisi ex magna causa.& subiungit q̃ Ioan.and.dicebat q̃ Celestinus primꝰ frater Petrꝰ de murone de mane faciebat gratiã & de sero auferebat & alij ꝓferebat vñ Cardinales licet scirent q̃ renũciaret per fatuitatẽ papatui: tñ qa erat vnũ pecꝰ libẽter acceptauerat refutationẽ & creauerunt Bonifaciũ viij. qui depingitur vulpes in itroitu: leo in accubitu & canis in occasu suo: et de predicta renũciatione Celestini vide tex.in.c.j.de renunci. lib.vj. ¶ Adde etiã ad p̃dicta Prepositũ in.c.si papa.xl.dis. vbi dicit col.v.q̃ impetator vbi est inutilis potest deponi tamen non debet deponi nisi ex magna causa secundum Bald.in.l.finali. C.de legi.& in.c.ad apostolice de re iudic.in.vj. & subiungit q̃ non requiritur incorrigibilitas ipsius sed satis est q̃ probetur criminosus magno crimine secundũ Bellamerã nec fiet priuatio & depositio per electores impij: quia postq̃ elegerunt functi sunt officio & solũ habuerunt a Gregorio potestatẽ eligendi non deponendi: ita voluit Bal.in dicta,l.Barbarius Philippus &

Ambrosius excõmunicauit imperatorẽ

Quilibet eps maior est imperatore.

Quis eps sit iudex ordinarius regis frãcie

De Celestino papa.

descriptio pape boni facij.viij.

Electores imperij deponere nõ possunt.

Aluarotus in.c.j.quis dicatur dux vel marchio Imo nec a populo ex quo semel transtulit oẽm potestatem in ipsum imperatorem a se abdicãdo secundũ legistas cõmuniter post glo.in.l.nõ ambigitur.ff.de legi. Ioã.fab.in.§.sed quod pricipi.insti.de iure natura.genti.& ciuili.& p̃ hoc plura ponit Prepositus vbi supra. Et tandẽ subiungit q̃ imperator secundũ Bellamerã habet in feudũ imperiũ a Romana ecclesia maxime post translationẽ factã de imperio de grecis in germanos per.c.tibi domino iuncta.glo.j.lxiij. distin. tandẽ etiã dicit q̃ ergo poterit papa solꝰ sine conuocatione concilij imperatoris depositionẽ expedire licet laudabilius faciat cum auctoritate concilij vt fecit Innocẽ.in.c.ad aplice. ¶ Adde etiã ad predicta Antoniũ Corsetum in suo tracta.de potesta.& excel.Regia.q.xlij.vbi dicit post Mathesila.& Cardia. q̃ si imperator accusetur a principibus poterit deponi a papa vel a principibus de voluntate pape: quia papa maior est eo.xcvj.distinc.c.duo.& vide eũdem Anto.corset.in predicto tract.q.lxxix.vbi dicit q̃ rex Christianus factus hereticus vel paganꝰ perdit regnũ & efficitur occupantis scdm Bal. in.l.j.in.xiij.col.in repetitio.C.de emanci.libe. vt legitur in chronicis de quodam rege castelle domno Petro qui depositus fuit a summo põtifice & loco suo suffectus quidẽ Henricus frater dicti domnj Petri (illegitimus licet esset) vt habes in chronicis.

Imperiũ tenet i feudum a romana ecclesia

Papa maior est imperatore

De regeca stelle domno Petro & Henco fratre illegitimo

¶ Item habes de comite Tholosano qui depositus fuit & datus fuit comitatus regi Frãcie.de quo tangunt docto.Ioã. And. signãter post eũ Abba.& Cardi.& Ioan.de anania.in.c.excommunicamus de hereti.§.moneantur vbi tractãt An debeat ratione dicti comitatus rex Francie regẽ Arragonũ recognoscere sicut ille qui prius erat comes recognoscebat. Et quicquid dicat Abb.antiq.tenet.Ioan.and q̃ nõ,quia gallicis occupãtibus comitatum illũ rex Arragonie auxiliatus est depositio a summo pontifice. & ita simpliciter transit Ioã.de anania ibidem. Possumus in multis alijs exemplis discurrere: sed timeo nimis euagari: redeundo ergo ad propositum principale dicendũ videtur ex precedentibus q̃ ex causa possit superior aliquẽ priuare re sua. Et ideo licet dicat Innocen.in.c.inquisitionem de senten.excom.q̃ papa nõ potest disponere de tẽporalibus laicorum. Imo extendit Panor.post Anto.de butrio.in.c.constitutus:de relig.domi.ad bona pr̃imonialia clericorũ dicẽs se alibi nõ legisse, quia in patrimonialibus censetur clericus laicus.c.cum dilectus de iure patrona. Tamen procederet nisi ex causa id face-

De comitatu tholosano.

Cõclusio

ret. & notanter dico ex causa quia sine causa nō vt patet ex discursu supra posito. Imo videt q̄ si esset aliquis vel propter heresim aut aliā causam priuat⁹ cessante dicta causa restitui debeat secundū Innocen. in. c. quia pleriq; de immuni. eccle. do. Anto. & Innoc. in. c. que i ecclesiarū de cōstitutio. dicētes q̄ & in foro ꝓtētioso & in foro conscientie cessante causa actus non teneret. de hoc vide tria ꝓsilia notabilia Ludo. ccccxliiij. xvij. cccclix. Sozini consi. cxliiij. quod incipit: visa Bulla bonifacij versi. videm⁹ in secunda parte consilio. ¶ Et tenendo hanc opinionē volo respondere ad allegata ꝑ parte opposita. Primo ad. l. Item si verberarum dic ibi erat ratio & causa. & ita exp̄sse ibi intelligit Alber. in. §. si quis rem ad princi. dicens q̄ ibi fuit iusta causa et fauor reipublice. ¶ Item ibi arguitur de paruo preiudicio quia licet auferatur alicui res sua tamen datur sibi estimatio rei sue secundū Archidiaco. in. c. per principalem post princi. ix. q. iij. per. l. vltimā. C. pro qui. cau. ser. pro pre. lib. effi. certe glo. ibi satis facit ꝑ hoc dicto & formalius probatur in. l. serui. C. eo. titu. Et ad idem vide Ange. de aretio. in. l. fin. ij. col. ff. de appel. recipien. per. l. venditor. §. si constat ff. cōmunia predio. & late in. d. l. serui. vbi dicit q̄ si ciuitas vult facere vnam fossatam ꝑ agrū meum debet mihi soluere precium agri mei. Similiter dicit si respublica propter delictū vni⁹ consortis destruat cōmunem domum socio infonte debet solui precium partis sue per. l. mulier in opus salinarū de capti. ff. fa. l. j. C. de deserto. lib. xij. Et ita dicit Bal. licet possit princeps priuare aliquem re sua non tamē gratis. de quo vide Feli. in. d. c. q̄ in ecclesiarum col. xiij. vbi ad hoc plures adducit concordā. hoc nota. Et ita erit intelligenga dicta. l. item si verberatum, & quicquid dixerit Ange. supra relatus nimis fastuose. de quo videas per Felinū in dict. que in ecclesiarū col. xij. ad princi. dicens hanc esse opinionē cōmunē & rationabilem secundū Raphaelem fulgo. in. l. fina. C. si cōrra ius vel vtilita. publicā dicentem: se ita consuluisse. Et adde predictum consi. Sozini centesimum. xl. q. vbi refert Ange. supra & eum clarissime reprobat: & hoc maxime quia Ange. mouetur tantū per d. l. bene a zenone que non probat. quia quādo ibi dicitur omnia sunt principibus, est intelligēdū quoad protectionē vt intelligebat Bulgarius, licet Martinus glosator cōtrariū sensisset vel timore vel amore vt glo. dicit in. d. l. bene a zenone. in ver. omnia principis. Vel dicēdum est q̄ omnia sunt pricipis quoad iurisditionem vel omnia sunt principis scilicet fiscalia. Et de his solutionibus vide Felinū vbi supra colū. ix. vide Ludo. de Roma. vltra alleg. per Felinū in suo singlari. ix. & lxxiiij. Et ꝑ ampliori declaratione dict. l. bene a zenone vide Felinū. in. d. c. que in ecclesiarū col. ij. Nec obstat dictū Paul. de cast. supra, quia credo q̄ non sit simpliciter verum de quo j. dicetur. Non obstat etiam glo. in. d. c. per principalem: quia primo potest dici q̄ locum habet in beneficialibus in quib⁹ summus pontifex habet plenitudinem potestatis. ca. ij. de preben. in. vj. cle. j. ad fi. vt lite pendēn. Et ideo dicit Anto. de butr. in. c. constitutus. de relligio. domi. q̄ de rebus ecclesiasticis potest disponere papa vt vult. & pro hoc vide Archidiaco. in suo tracta. de heresi. incipien. Sanctissimo in Christo patri char. xv. versicu. Et quia tanta est preeminentia vt vult q̄ licet regulariter nō possit papa quē priuare re sua sine causa fallit in beneficialibus: quia pro libito potest. de quo dicto Archidiaco. meminit Feli. in. d. c. que in ecclesiarum col. xij. ad finē. & ibidē post Paul. de cast. consi. cclxxxj. vbi dicit q̄ dominiū rerum eccesiasticarū non est penes aliquam ecclesiam particularem sed apud Christū secūdum Innocentiū in. c. cū super de causa possessio. et proprietatis. Cuius papa est vicarius cum omnimoda potestate i terris. vnde cum aufert alicui particulari ecclesie rem suā dicitur potius auferre administrationem q̄ dominiū argu. ca. secundi de donatio. cum dominiū sit potius penes papam qui est vicarius christi. cap. loquitur xxiiij. q. j. facit glo. & quod notant docto. in. d. c. constitutus. de relligio. domi. ¶ Ad hoc vide Sozinū consi. clvj. Incipiēte. ¶ Pro fundamēto decisio. versi. quibus premissis in. ij. parte consilio. ¶ Secundo potest dici q̄ glo. in. d. ca. per principalem non sit vera. Et q̄ nō sit vera vide tria loca. Ex quibus abūde & ad saturitatē tibi erit clarissimū q̄ nec possit papa pro arbitrio alicui destituere. vide Ludo. de Roma. cōsilio cccxlv. Incipiēte omnipotentis vbi inter cetera reprehendit dictū Bald. in. l. rescripta. C. de precibus imperator offerendis. vbi tenuit Bald. q̄ omnia beneficia mūdi sunt mannalia respectu summi pontificis et sic ad nutum suum reuocabilia quia non procedit hoc indistincte: sed cum causa. quod late deducit vt videre poteris per eum: vide etiā Cardina. de zabarellis cōsi. clxj. incipiente Sanctissim⁹ dñs. vbi dicit q̄ licet dispositio plenaria beneficiorū spectet ad papam tamen hoc est sic intelligendū q̄ non fiat alicui iniustitia. ¶ Tertio vide Panor. in questiōe incipiente. Episcopus & quidē rector. xiiij. colū. vbi se satis extendit. recurre ad eū. Et ideo dicit

In bñficialibus papa habet potestatis plenitudinē.

Oīa bñficia nō sūt manualia romano pōtifici

Princeps nō pōt tollere alicui rē suā gratis.

Qualiter oīa dicant̄ ee principis

Innocentius in.c. nisi cum pridem. de renũcia. extra q; si papa aufert vni episcopo episcopatũ debet sibi prouidere de alio bono cambio alibi dicit Bald.in.c.j.ad hec.in versic.non potest de pace iuramento firmanda q; si papa aufert alicui beneficiũ sibi debet prouidere de alio consimili per glo.illã. ¶Item dicit Archidia.in.c. non liceat.xij.q.ij.licet dicatur habere dominiũ in rebus ecclesiasticis:tamen papa peccat mortaliter si vult res ecclesiasticas cõsumere in turpes vsus vel dare consanguineis vt eos diuites p̃ alijs faciat vel vt edificẽt pallatia.de hoc vide Felinũ in.c. que in ecclesiarũ col. xiiij. ad pricip. Et ibi vide quendã in additio. ad Feli. qui dicit de papa Alexandro qui voluit filium suum Valẽtinũ facere regem italie & ideo male successit vtriq;.Et eundẽ Felinũ in.c.ad audientiã de prescrip. extra referentẽ Bal.hoc dictũ multum commendantẽ in.l.cum multa ad finem. C.de bo.q̃ libe.& ideo dicit Io.de ligna. quẽ refert Feli.in.d.c.ad audientiã col.ij.q; i presentia Vrbani pape.v. & Cardinalium tenuit q; papa potest viuere de redditibus ecclesie sed non impinguare nepotes. Et fuit vna replicatio quia dixerat sibi prius papa q; faceret eũ Cardinalẽ si non esset cõiugatus. Et respõdit Io. de ligna. q; nollet esse Cardinalis quia non volebat bibere sanguinẽ martyrũ sed sudorẽ manuũ suarũ. Et papa respondit q; poterat viuere de redditibus ecclesie si haberet patrimoniũ secundum Innocẽ.in.c.episcopus.de prebẽ.extra. Et subiungit Felin⁹ q; de istis verbis & nutibus pape super Cardinalatu multi se extollũt inani iactãtia quia eo facili⁹ loquitur papa de aliquo palliando ex quo videt eum indispositũ et incapacem: sed erga capaces & bene dispositos eis dat verba gñalia. Et quãdo moritur aliquis p̃latus digniss̃im⁹ galero rubro affirmat papa causa incitandi alios ad virtutẽ q; conceperat omnino eum promouere si acerba mors non preuenisset ita refert Felinus vbi supra. ¶Adde Prepositũ in.c.nunc autem. xxj.disti.vbi dicit licet papa habeat plenitudinẽ potestatis,non tamẽ põt de papatu in alium disponere. Imo nec imperator de imperio.ideo dicit nota Abb. Panot.in.c.cum venissent.iiij.col.de iudi. q; si papa in dando terras eccl'ie esset incorrigibilis posset deponi quia sic sequeretur scãdalũ ecclesie ad quod facit glo.in.c.si papa.xl.distinc. Et licet Panor.ibi dicat q; in dubio papa p̃sumitur ex causa facere quia vt dicit Felinus in.d.c.ad audientiã colũ.ij.ad princi.illud potius dixit causa blandiendi pape.

¶Nunc quero quid dicendũ pro resolutiõe cogita si põt hoc modo distingui:aut assumitur ius primogẽiture p̃ iure qd̃ alicui inest naturaliter:vt qa prior nat⁹ a reliqs fratrib⁹ debeãtur sibi aliq̃ iura reuerentialia de quibus supra dixim⁹. Et tunc credo q; nõ possit papa vel imperator alicui tollere sine causa & ita concludunt communiter omnes docto.in.c.que in ecclesiarum. de consti.extra signãter Felin⁹.col.xvij.ad finem ibi tertia conclusio:vbi ratio assignatur qa ius naturale est immutabile.§.sed & naturalia institu.de iure natu.gent.& ciuili &.v.dist. per totũ & dicit Panor.in.d.c. que in ecclesiarũ hanc eẽ cõmunẽ resolutionem legistarũ & canonistarũ p̃ hanc rationẽ quia vbi certũ est causã nõ subesse,non potest princeps statuere in damnum priuati in his que sunt de iure naturali cle. pastoralis. de re iudica. Aut volumus accipere ius primo geniture pro rebus temporalibus & possessionibus que competunt ratione iuris primogeniture. Et tunc subdistinguendũ est. Aut querimus in rebus tam acquisitis aut in querẽdis. si de rebus quesitis & tunc dico q; non põt sine causa:quia ex quo dominiũ iam quesitum est iam res effecta est mea quodã iure naturali per.l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iure.& ibi Barto. in.j.col. & ita voluit Bal.in.l.ij.versi. Sed cõtra p̃dicta.C.de iur.& fact.ignorã.& in.c.domino. in.ij.col.in titu.hic finitur lex corar. cũ alijs locis ad hoc cumulatis late per Felinũ in.d.c. que in ecclesiarum col.xvj. Aut querimus de rebus querendis auxilio legis vel cõsuetudinis & tũc potest princeps sine causa pro volũtate sua cuicunq; preiudicare rumpendo leges vel consuetudines vtputa si tollit venientibus ab intestato ius addẽdi quod est de iure ciuili.l. obueniũt ff.de verbo.signific.Si tollere consuetudines q; primogenitus amplius non habeat maiorem partem in hereditate patris.& sic procedat dictum Pauli de quo in princi. huius questionis diximus.

¶Hec distinctio saluo meliori iudicio põt esse multũ iuridica.& sumpta est p̃ parte ex apparatu Felini in.d.que in ecclesiarũ col.xv.& seq. licet nihil de proposito nostro loquatur. Credo q; satis congrua ex precedentibus erit hec adaptatio & hec distinctio satis ꝯgruit doctrine Bal. quã ponit in.l.fina.in penul.col.versi.sed immediate oppono.C.sẽtẽ.rescin.nõ posse vbi dicit q; quedã sunt iura que quis potest acqrere etiam contra principis voluntatẽ que acquirũtur de iure naturali vel gentiũ & hec non possũt auferri sine causa a principe. Aliqua que acquiruntur mediante auxilio legis vel consuetudinis que est pars legis vt not. in.l.omnes populi

Cũ dicat p̃monic ecclesie.

Ius naturale est immutabile.

Grauis respõsio Io. de lig. pro Cardinalatu.

Resolutio questiõis presentis.

Distinctio Bal. notabilis.

ff.de iusti.& iur.& tũc in istis potẽtior est auctoritas principis quod dictum videtur moderandum in querendis per predicta.& si vis te extẽtendere: vide Felinũ in loco supra citato.

¶Questio octaua.

¶Vtrum ius primogeniture vendi possit.

ARdua est questio. Vtrũ ius primogeniture possit distrahi. Et ex consequenti vtrum valuerit venditio facta huius iuris ab Esau fratri suo Iacob. Et quia hec questio non paruã continet difficultatem nedum a canonistis: imo a dominis theologis diffusissime examinatã. Quoniã vt inquit Ioan.de Anania post Petrum de ancha. in.c.fina.de collusione detegenda col. penulti. ad finem. Non debet iurista ita ruditer pertrãsire ꝙ ignoret prorsus ratiões diuino nutu cõpositas. Ideo hoc ordine in huius explanatiõe q̃stionis ꝓcedem⁹. ¶Primo referã dicta dominorum theologoꝝ, que mihi in inuestigatione huius questionis occurrerunt, quoniã eis recte in ordine deferendũ est propter eorum scientie subiectum ceteris dignius vt not. Panor. in cap. clericis. de iudi. Et ideo in simili dicit Abba. Panor. in.c.inter alia de immunitate ecclesia. ꝙ vbi est concurrentia allegationũ canonũ & legũ a canonibus incipiendũ est propterea quia Canonistarum suiectum dignius est. Sic in proposito ideo a dominis theologis incipiẽtes. Q; vẽditio iuris primogeniture non valuerit opponit postillator Gene.xxv.c.versi.vende mihi primogenita tua. Et primo quia tpe legis nature que tunc currebat primogeniti erãt sacerdotes Et sacerdotiũ semper fuit reputatum quid sacrum: vt patet ex Etymologia vocabuli vt ca. clericos.xxj.distin. ideo videtur simonia commissa in illo contractu et per consequens ꝙ cõtractus est nullus. pro hoc facit bonus text. in .l. si q̃q̃. C. de episco. & cleri. & ibi Barto. facit c. penulti. de elec. extra & totus titu. de simo. signanter in.c.matthe⁹ vbi vide Io. de anania.

Nota.

Allegãdi sunt canones añ iura ciuilia

Quod primogenitura nõ possit vendi.

¶Secundo opponitur quia primogenit⁹ de iure primogeniture debebat habere duplicẽ partem in bonis paternis respectu aliorum ꝓpter quod Ioseph cui Iacob dedit primogenituram inter alios fratres habuit dnas sortes & duas tribus ĩter alios filios Israel. scilicet Tribũ Effrain & Tribum Manasse. & sic videtur ꝙ Iacob nõ recte habuerit ius primogeniture ab Esau cum vendiderit ꝓ esu pulmenti quod modicũ erat & munus exiguum respectu tantorũ bonorum Et ita magnã fraudem & deceptionẽ videtur fratri fecisse & sic ex consequenti restitui poterat ad ius primogeniture. Ad qd accedat quod habetur in lege rem minoris. C. de rescindẽda venditione.

¶Ad primum argumentum respondet glos. ꝙ ius primogeniture erat ipsius Iacob de iure quia ex determinatiõe diuina id actum fuit vt minor preferretur maiori iuxta illud quod habetur Malachie primo dicit dominus. Iacob dilexi: Esau autẽ odio habui. Hinc Apostolus ad Roma.ix.dicit ꝙ hoc dictũ fuerat de ipsis ante q̃ nati fuissent ex diuina electione quod fuit a matre eorum reuelatum: Esau aũt de facto ius primogeniture possidebat. Et ideo licitum erat Iacob predictũ ius ad se retrahere caute. quod ipse fecit quia vendidit ipsi Esau lasso venienti de agro qui timebat mori propter quod minus appreciabat̃ tunc ius primogeniture ab Esau Et ideo quando a fratre Iacob fuit de vẽditiõe iuris primogeniture requisitus dixit Esau. An morior quid mihi proderunt primogenita. Et sic cum viderit Iacob tempus congruũ sibi recte per modum emptionis retrahere ad se poterat quod & fecit nec in hoc peccauit, quia nõ intẽdebat emere rem sacram sed redimere vexationem suam quod est licitũ et iuri cõforme vt in.c.dilectus. primo de simonia vbi per illũ tex. generaliter infert Panor. ꝙ datio pecunie pro iure spirituali quesito conseruando: contra molestationẽ indebitam nõ inducit simoniam vel turpitudinem. Et notanter pro iure quesito conseruando, quia secus ꝓ iure querendo dic.c. Mattheus de simo. ita ergo in proposito quia dispositiõe diuina ius erat quesitum ipsi Iacob Et ad hoc facit dictum Ange. in.l.atletas.§.fin. ff.de infa. vbi dicit ꝙ redimere vexationẽ non est contra bonos mores. Ad hoc vide Salice. in l.serui.C. de adulterijs. ¶Tamen attẽdite quia istud non est sine dubio quia Iacob nunq̃ fuerat in possessione ipsius iuris & nedum est simoniacum emere ius spirituale: Imo possessionẽ secundũ ea que notantur per docto. in.c. ad aures. de simonia presertim Abb. Panor. in fine: vbi dicit ꝙ licet possessio nõ sit quid spirituale tamen est connexa: & cõiuncta spiritualibus qa per eam cõsequitur quis exercitium spiritualiũ facit.c.si qs obiecerit.j.q.iij.glo.est i.c.decimas. xvj.q.vij. Sed responde ex doctrina Panor. in dicto.c.dilectus. ꝙ imo et pro possessione licet dare pecuniã vel aliã rem temporalem propter potentiã aduersarij vel impotentiam volentis

Rñsio ad argumẽta

In spũalib⁹ licet redimere vexationem ꝑ iteruẽtũ pecunie

pro possessiõe rei ecclesiastice an põt dari pecunia

adipisci iuxta id qđ dicit Io.and.in absolutione ab excõicatione obtinenda. in.d.c.ad aures.cũ quo dicto transit Felinus licet tamẽ aliqualiter reddat dubium propter dictũ Innocẽ.in.d.c.ad aures. Et ad hoc Felinus adducit Nicolaũ fratrem in summa pisanna in verbo simonia & in versi.vtrum tẽporalia licet ipse videatur (dicit) loqui in possessione semel habita. Sed Ioannes de anania videtur velle q cũ aduersarij potentia concurrat innocentia volentis possidere secundũ dictum Bartoli ita tenentis in .l.serui ob violatũ.C.de adulte.per tex.in.l.j.versi.aduersarij potentiã. C.qñ imperator inter viduas et pupillos.vtcumq; sit siue alterũ sufficiat scilicet potẽtia aduersarij siue nõ vtrũq; ĩ ppósito locũ habet tum propter potentiã & malitiam Esau tum propter simplicitatem Iacob vt statim videbitur. ¶Et si dicatur: Imo videtur malitiosus Iacob quia considerauit opportunitatẽ vt melius deciperet Esau. Respõde q nõ dicitur fraudem facere qui fraudẽ excludit.l. cũ pater. §.ticio.ff.de lega.ij.glo.est nota. & expressa.in c.cupientes.ad principiũ in ver. malignantium de elect.in.vj.& ibi nota.dicit Philipp⁹ francus Hostien.Ioan.and. q hoc procedit etiã in foro conscientie.& ad hoc facit dictũ Innocen.in.c.cũ olim.supra de restitu.spolia.vbi dicit q si tu habes rem meam quã recuperare nõ possum vel propter potẽtiã tuam vel fraudẽ vel quia mihi deficiunt probatiões vel aliter, tũc licet in foro conscientie eam furari vel alio quocũq; & secreto modo recuperare. Et facit quod ibidẽ dicit Petrus de anchara. q si tu mutuasti mihi decẽ presentibus testibus que postea tibi restitui sine testibus & deinde a me repetis & velis stare sacramento possum iurare non mutuatũ ex quo habeo ius in pricipali de quo ibi vide Geminia.

Nõ dicit fraudẽ facere qui fraudẽ excludit.

¶Redeo nũc ad Postillatorẽ. Et subiungit Postillator vbi supra q esau peccauit nõ solũ pctõ gule inordinate cibũ appetendo: sed etiã peccato simonie rem sacram vendere intẽdendo in quãtum dicit q Esau peccauit propter duo. primo cibum inordinate appetẽdo. secũdo rem sacram vendere intendendo.

¶Quantum ad primũ accedat tex.in.c.delitie & in.c.quisquis.xlij.distin. vbi habetur q in vilibus gula attenditur vt in preciosis. & pro hoc facit pulcherrimus tex.in.c.quinq; de cõsecra. distin.v. vbi ponũtur quinq; species gule quarũ Quinta in fine ibi, nõnunq & abiecti⁹ est quod desiderat et tamen in ipso esu immensi desideri deterius peccat. Et ita ergo clarissime ostẽditur q vilitas cibi quã habuit Esau non eum excusat a peccato gule. Non etem vsus sed concupiscẽtia reprehẽdẽda est. Hinc Augu. in glo. super illud ad Romañ.xiiij. Noli ppter escam destruere opus dei non ppter preciũ sed ppter pomũ mortem prim⁹ homo iuuenit. Et Esau primatum suũ non propter gallinam sed propter lenticulam perdidit.

In vilibus vt in pciosis gula cõsistit.

¶Secundo dicit q peccauit Esau rem sacram vendere intẽdendo. a voluntate enim procedit causa vicij atq; virtutis. lvj. dist. c. nasci. &. c. sciẽdum. viij. q. j. hinc dicit text. in. c. nõ est. xvj. q. j. Nemo tenetur ad culpam nisi ppria volũtate deflexerit & in. c. displicet circa mediũ. Nemo dãnatur nisi merito male voluntatis. Voluntas eñ et propositũ distinguũt maleficiũ vt. l. verũ ff. de fur. l. qui iniurie. eo. titu. c. cũ voluntas. de de sẽtẽ. excõi. Hinc dicit Isidorus Soliloquiorum lib. ij. c. x. Tale erit opus tuũ quãtũ fuerit intẽtio tua. Et in indiuiduo de simonia dicit gl. in rub. in titu. de simo. Est studiosa volũtas vel cupiditas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexũ. De diffinitiõe tamẽ simonie vide Io. de anania. in rub. de simo. vbi dicit q talis diffinitio est diffinitio simonie mẽ talis, quia in vera simonia esset superaddendũ cũ opere subsecuto: in propositũ non curãdum quia non fuit ex parte Esau simonia mentalis & sic non sumus in casu. c. fina. de simo. sed fuit vera simonia quia fuit subsecutũ opus. Et quãtum potuit ipse Esau: & per eũ non stetit quo min⁹ non fuerit simoniacus cõtractus ex parte vtriusq;. ¶Sed dicet aliqs q correlatiuorũ eadẽ est disciplina. si peccauit vẽditor ergo peccauit emptor vt. l. j. C. de cupssis libr. xj. vbi not. Bart. q pena que habet locũ in emptore habet locũ in venditore. ad idẽ est text. in. c. fina. ff. de iudeis. extra vbi notat ita Felin⁹ dicens: q hoc est verũ etiã cum materia est odiosa per glo. in c. ij. de cõfessis in. vj. & in. c. cupiẽtes. §. penul. in ver. de veteris. de elec. in. vj. vbi not. Geminia.

A voluntate pcedit cã vicij atq; virtutis

Diffinitio simonie

An pena apposita vẽdẽti habeat locũ in emẽte

¶Pro solutio. dic q regla illa aliqs habet limitationes vt p Felinũ in. d. c. vlti. vbi ponit quatuor. Et eundẽ in pemio decreta. vbi limitat pricipaliter qñ non est eadẽ ratio in vtroq; correlatiuo et ad hoc allegat Salicetum ita dicentẽ in. l. properãdũ. §. j. super glo. in ver. euacuabit. C. de iudi. Et ita ibi Cy. & Ang. dicentes q pena que ponitur in actore non habet locũ in reo propter diuersitatẽ rationis. & ad hoc facit glo. & Panor. in. c. j. de loca. vbi dicit q pena q imponitur locatori non extẽditur ad cõductorem. Et facit quod dicit Ioan. de ana. in. c. super. de vsuris. iij. col. & seq. vbi dicit: licet dare & recipere sint correlatiua: tñ aliquãdo licet dans peccet recipiens tamẽ non peccat vt puta quia necessi-

tatur. Et ad hoc vide Ioā. de ana. in. d. c. fina. de iure. vbi dicit nota. q̄ pena venditoris non ligat emptorē quādo ipse emptor nō deliquit p. c. qa clerici cū glo. de iurepa. vbi clarissime illud ostēditur: sic in ꝓposito ad. l. primā de cupressis & similes. Respondet vt p Felinum in proe. decreta. col. iij. ibi. & ad. l. primam.

¶ Ad secundum argumētū respondet Postillator q̄ ex quo erat suum ius primogeniture de iure poterat ꝑ nihilo accipere. & ideo in modico precio nulla fuit deceptio a parte eius: sed qa nō est verisimile q̄ homo prudens ꝑ tā modico precio rē tanti valoris vendi peteret nisi aliꝰ vellet vendere. Sed Hebrei aliter soluūt dicētes q̄ cibus iste de quo agit̄ datus p Iacob Esau fratri suo nō fuit precium emptionis primogenitture: sed vltra precium datum fuit a Iacob per modum consuetudinis curialis. quia in translatione rei notabilis recipiēs vel emēs rē vltra precium soluit vinum & aliquādo prandium. Et licet spiritualia & sacra vēdi nō debeant: ex curialitate tamē & laudabili consuetudine datum nō inducit simoniā. c. & si questiones de simo. sed hic & ratione ipsiꝰ date pecunie principalis & ratione curialis cōsuetudinis cōmitteret simonia & ita quod dat̄ repeti potest, quia hic nō est turpitudo ex parte vtriusq;: sed parte dātis tm̄: honeste em̄ dat: sed alter honeste non recipit p. l. quartā. §. quotiēs. ff. de ꝓditio. ob turpē causam cum similib⁹. Ita Panor. & Io. de ana. in. d. c. dilectus de simo. Nec obstat. l. j. ff. de condi. indebi. quia hic indebitum est solutum ex necessitate pro redimenda vexatione.

Paulꝰ burgensis. ¶ Paulus Burgensis in additio. ad Postillatorē in predicto loco voluit ad predicta argumenta aliter respondere dicēs q̄ de predicta vēditione nō est querēda ratio: quia historie veteris testamēti figuratiue fuerunt: iuxta illud. Omnia in figura cōtigebant illis. vt habet̄. j. ad Corinth. x.

Figuralia sunt in duplici differentia. Figuralia autem sunt in duplici differentia.

¶ Primo quādo illud qđ secūdum historiā contingebat tradebat̄ in scriptura iuxta litteram ad aliquā doctrinā exēplarē inde sumēdā: licet vlterius aliqd aliud prefiguraret in melius sicut de immolatione Isaac vt habetur Gene. xxij. c. que quidem immolatio secūdum litteram fuit virtuosa & valde exēplaris cum p eam ad litteram insinuat̄ excellētia obediētie & timoris dei in ipso Abraham, que cedit in exēplum salutiferum aliorum: licet passio Christi per eam longe profecto amplius figurata sit, & in talibus historijs figuratiuis preter rationem figuralem requirenda est ratio litteralis.

¶ Secundo modo illa que secūdum historiam contingebant tradunt̄ in scriptura solum ad figurādum futura. vt de Esaia legit̄ Esaie. xx. c. q̄ incedebat tribus annis nudus & discalceatus vt prefiguraret ruinā Egyptiorum & Ethiopū futuram. Similiter Ozee. j. legit̄ q̄ Propheta accepit vxorē fornicariā: & fecit filios fornicationum vt prefiguraret q̄ terra fornicatura esset a domino, & in talibus historijs tota ratio historie accipit̄ a re figurata: nec oportet querere aliam rationē naturalē. finis em̄ totalis talium historiarum est nō id qđ sunt, sed qđ figurat̄. Ratio autem eorum que sunt ad finē secundum Philosophum, assumēda est ab ipō fine. Nō em̄ quērendum est an honeste se habuerit Esaias nudꝰ longis tēporibus incedendo: aut si licite se habuerit Ozeas filios fornicationū faciendo: quia illa iussu diuino facta fuerunt solū ad figurādū Vnde dicit in ꝓposito. Si gesta Iacob cū Esau in ipsiꝰ primordiis attendant̄: manifestum est q̄ fuerunt instinctu diuino facta solum ad figurādum. Q̄ em̄ collidebant̄ in vtero matris paruuli nō fuit secundum naturam: nec illud scriptum fuit vt inde aliqua doctrina sumeret̄: sed solum diuino instinctu factum fuit, & in scriptura traditum ad figurādū q̄ due gentes seu duo populi diuiderent̄. ¶ Itē q̄ minor frater egrediēs ex vtero plātā fratris maioris teneret i manu solum fuit factū & in scriptura narratū vt figuret q̄ Iacob supplātatur⁹ erat fratris primatū vnde gesta istorū fratrū adinuicē vbi inter eos de vēditiōe tractatū fuit fuerūt cōformia his de qbꝰ supra cū essent i vtero vel cū ex vtero egrederent̄: nō vt cederēt i exēplū, sed ad figurā simpliciter tātūmodo. ¶ Subiūgit sil̄r dicēdum esse de qbusdā q̄ ꝓtigerūt i eorū cōuersatiōe ad inuicē tā in primogeniture emptiōe q̄ in receptiōe bñdictiōis, q̄ oia figuralia sunt tātūmodo. Ideo alia ratio lr̄alis q̄rēda nō est: & ideo nō ꝓpterea videt̄ fuisse dolosus Iacob: qa nō faciebat ꝓpter ipsū Iacob, sed ad figurandū tm̄. Erat em̄ Iacob vir simplex & habitabat in tabernaculis: vt habet̄ Gene. xxv. ca. & ibi glo. interlinearis exponit simplex, id est sine dolo. & ideo absit dicere q̄ fuerit dolosa emptio eius. Qui em̄ fuit bonꝰ vel malus semp ꝑsumit̄ esse talis, nisi cōtra ꝑbet̄. glo. nota. in. c. semel de regu. iur. i. vj. p tex. in. c. miramur. lxj. dist. cū aliis allega. p glo. nolo tm̄ dicere q̄ bonitas eius sufficiēter ꝑbet̄ ex illa habitatiōe tabernaculorū: quia nō loca sanctificāt hoīes. c. non loca. &. c. fina. xl. distinc. & non satis est Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse. cap. gloria episcopi. xij. q. ij. & non sufficit diu studuisse nisi bene: vt est glo. in l. vnicuiq;. C. de ꝓxi. sacro scrinio. lib. xij.

Rō eoꝝ q̄ sūt ad finē ex ipō fine colligitur.

Loca non sanctificāt hoīes.

¶Itē i ꝓposito alia facit rō ꝑ tex. no. ī. c. licet. de regu. vbi dicit ꝙ q̄spū dei agunt nō sūt sub lege: qa lex nō ē posita iusto. ad idē est tex. ī. c. due sunt. xix. q. ij. hīc diuina inspiratiōe excusantur Israelite a furto. c. dixit dñs. xiiij. q. v. Sanson ab homicidio. xxiij. q. v. c. si nō licet. &. q. viij. c. occidit. & i indiuiduo de ipso Iacob a mēdacio cū se Esau esse dixisset excusat. tex. ī. c. itē §. pont xxij. q. ij. De his oīb⁹ vide tex. ī. c. gaudem⁹ de diuortijs. vbi etiā dicit tex. ꝙ scti pres excusant a plurib⁹ ductis vxoribus: vt ibi videas. vide ētiam specie Prepo. ī. c. ꝑ venerabilē q filij sint legi. §. qd aūt. col. xxxiij. circa mediū. Hic dicit gl. no. in. c. nōnos. xl. dist. ꝙ facta pape excusant sicut Sansonis & aliox: quod tamen dicit esse verum quādo constaret ꝙ papa idē faceret ex reuelatione diuina sicut fuit in alijs sanctis patribus: sed si hoc nō ostēderet non presumeretur ꝑ factis suis: ex quo essent de genere maloꝝ. ꝑ tex. in. c. cū ex iniuncto. de hereti. versi. quid si forte vbi vult tex. & not. Panor. ꝙ non est credendū asserenti se missum a deo vel ab eo inspiratum nisi hoc ostendat per operationem mīraculi vel per testimonium scripture, aut aliud spirituale. ad hoc etiā facit tex. in. c. nisi cū pridē de renū.

Facta pape excusā tur.

¶Et ad confirmationē predictorum adducit Burgensis dictum beati Thome in. ij. ij. q. cij. articu. iij. in responsione ad secūdum argumētum vbi dicit ꝙ si cerimonialia precepta veteris legis essent data solū ad figurādum futura nō haberēt aliā causam seu rationē preter figuralem Ad hoc facit tex. & glo. in. c. fina. §. his itaq;. vj. dist. vbi dicit ꝙ moralia veteris testamenti adhuc seruant: sed figuralia & cerimonialia nō. aliqua inserit Burgēsis de historijs figuratiuis post Isidorum de qb⁹ nō curo quia ꝓposito nō congruunt. ¶Et si dicat hoc videt esse contra Apostolū ad Hebreos. xij. vbi Apostolus Esau ꝓphanū vocat, quia ꝓptervnam escam vēdidit primogenita. Et tn̄ videt ꝙ vēditio sua excusabilis sit cū figuratiua sit tātūmodo: vt patet ex predictis. Rndet Pau. burgē. ꝙ vēditio Esau licet fuerit figuratiua: ꝓcessit tn̄ ex praua intentione, scilicet ex ꝓtēptu doni spūalis diuini scilicet primogeniture, qd donū habuit a deo in sua natiuitate: iuxta illud qd habet Geñ. c. xxv. in fi. Abijt paruipēdēs ꝙ primogenita vēdidisset & sic ex parte ipsius Esau actus reddit vitiosus & vituperādus ex quo non seruauit ꝓmissa: ita ꝙ etiā hoc datū reuocari poterat. c. fi. de simo. Ex parte aut̄ Iacob sec⁹ qa bona videbat rōne mot⁹: vt patet ex p̄cedētib⁹ & id poti⁹ faciebat ad redimēdā vexationē. reprehendit etiā Pau. burgē. in additio. vij. aliā solutionē in qua dicit secundū Hebreos ꝙ illa esca nō fuit i pcij quātitatē iuris primogeniture: sed solū cā motiua ad tractādū de vēditiōe & quadā curiali cōsuetudine q̄ solet esse inter vēdētes & emētes/ qa si hoc esset verū Apostol⁹ male. & imerito Esau ꝓphanū appellasset, ꝓpter illā escam quā accepit cū illa datio esce aut prandij iter prudētes viros sepe cōtingat. Ad qd fa. glo. in. l. dolū. C. de dolo. circūscripta tn̄ fraude. de qua post aldricū meminit ibi glo. Ideo hāc solutionē reiecit simp̄r adherēdo verbis Ap̄li. ¶Matthias Thorini sup eo passu, scilicet i. d. c. xxv. ponit replicā cōtradictoriā ꝓtra dictū Pau. burgē. dicēs ꝙ si ꝓsiderant ea q̄ dicta sūt p ipm burgē. i tn̄siōe ad septimū argu. sui, plogi apparebit eū frustra laborasse i ꝓposito. ibi em̄ i expositiōe cuiusdā dicti beati Gregorij i moralib⁹: videlicet cū ordo historie deficit sese nobis itellect⁹ mystic⁹ q̄si aptz iā foris⁹ ostēdit. dicit ibi Burgē. ꝙ historiā deficere scdm significationē vocū ꝓtigit multip̄r in parabolicis locutiōib⁹ sicut cū dicit de dei digito, brachio & ceteris, q̄ i deo nō sunt ꝓut termini cōiter significāt. ¶Itē qn̄ significatio nō inducit i fide & moribus aliquā vtilitatē neq; honestatē ꝓuersatiōis. Hic Augustinus ꝙ deficiēn. historia recurrēdū est ad sensum spūalē: qa tunc ꝑ trālati accipi debet. Ad idē est beat⁹ Augustinus sup Genesim i prici. dicēs. Si i verbis dei vel cuiuscūq; psone i officiū ꝓpheticū assūpte dicitur aliqd qd nō nisi absurde ad litterā pōt intelligi ꝓculdubio figuratiue esse dictū ob aliā significationē accipi debet. ita dicit Aug. dās ergo itelligere ꝙ vbi ē ratiōabile: neq; absurdū, primum oīm cōmittēdū est trānsitus recursum ad allegoriā sustinuit Matthias postea. Nūc aut̄ i sancto Iacob, de quo sermo, nihil ē absurdū nec irrationabile: imo si aliqd videat illicite ꝓmissū i facto Postillator ꝑ dubiorū motorū solutionē ad intētionē sctōrū doctorū elucidat & absoluit. Quare dicit ipe nō ē hic passus solū figuralis vt vult Burgeñ. sed etiā doctrinalis. docemur em̄ donū dei dispositiōe collatū nobis vel ꝓmissū negligere nō debere: sed oī conatu ad ipm tēdere & habito bn̄ vti sicut Iacob priogenituram ad quā ꝑ deū ꝑdestinat⁹ & elect⁹ afq̄ nat⁹ esset. vt hr̄ Malach. j. & ad Roñ. ix. c. Idē dicit de bn̄dictiōe p̄ris eadē rōne sibi debita subiūgēs mirū eē ꝙ burgē. appellet ea figuralia tn̄ cū etiā i sua digressione dicat supplātationē q̄ Iacob Esau supplātauit eē figuratā i eo ꝙ i vtero egrediēs plātā Esau manu tenebat. Nō igit̄ hec facta Iacob sunt tn̄ vt ipsemet burgē. dicit sibi ꝓtradicēs figuralia sed etiā figurata. & Burg. suis ꝓpriis exēplis cōuincit retorquēdo exēpla supra allega. clarissīe oñdēs

Matthias thorini.

Quid sit historiam deficere.

Sēsus spūalis pri⁹ ꝓsiderādū est q̄ allegoric⁹.

Iacob ad priogenitura ꝑdestinat⁹ erat

illa nedum figuralia esse: sed etiam exemplaria aut doctrinalia. immolatio eteñ Abrahe de filio Isaac doctrialiter ad imitationē exhortatur Esaie nuditas maximū prestat exemplum obediētie iuxta illud beati Hieronymi allegati per eum sit inquientis. Mira obedientia prophete Solo cilicio induebatur vir nobilissimus cuius filiā vt tradūt Hebrei Manasses rex accepit in vxorē. Non tamē erubuit nudus incedere: nil honestius iudicans q̄ preceptis diuinis obedire Subiungit Matthias q̄ licet factū Iacob prima facie videatur dolosum: tñ cōsiderato instinctu diuino cōmēdabile est quē instinctū sensit Isaac vt refert beat⁹ August. lib. xvj. de ciuitate dei. c. xxxvij. Cum inquit Isaac vnū pro alio benedixisse et sefore deceptum cōquestus est, sed cōfestim reuelato sibi magno mysterio in corde deuitat indignationē & benedictionē cōfirmat Ad gl. & dictū Isidori relatū per Burgēsem respondet Matthias vt vide pereū. a d dictū beati Thome declarat illud dictū ꝓcedere per hypothesim q̄d ꝓsequitur: vt per eū Matthie solutionem exēplificando supaddens p̄dictis dictum beati Tho. in. iij. lib. de doctri. Christiana vbi dicit q̄ in preceptis que bonū iubent & malū vetāt: nulla figuratiua locutio est: sed vbi ꝑcipitur q̄d malū videtur figura necessaria ē litterali: tñ sensu de preceptor⁹ materia & obediētia semp saluo vt crimine dabili & imitabili intercedente diuino precepto & excusāte nō alias. Nouissimē ad illud q̄ reprehendebat Burgeñ. in solutōe hebreorū respōdēdū q̄ quicqd habeat dictū apostoli vbi appellat Esau prophanū intellexit in causa motiua secundū naturā huius dictionis ꝓpter, quia aliud est dicere vendo tibi rem ꝓ tanto precio vel vendo tibi ꝓpter tantū p̄ciū vt ꝓsequi poteris scdm eū. Ad rationē tñ Pauli Burgeñ. non respondet. Hec sūt que reperio ibi dicta p doc. theologos: qui ergo in effectu concludūt hanc vēditionē valere ꝓpter diuinam inspiratiōnē & sic cessante diuina inspiratione vident concludere nō valuisse venditionem aut cessionē iuris primogenite, quia est quid sacrū. ¶ Item quia ius singulare nō est in consequentiam trahendum. l. ius singulare. ff. de legi. & singulariter facit in proposito text. in dicto. c. Gaudem⁹ versic. nec vnq̄ vlli licuit.

¶ Nunc videamus quid de vēditione iuris primogēiture secūdū iuris peritos reperio. In primis Marti. de Carasijs in suo epitomate de primogenitura hāc q̄stionē mouentē col. vj. in fine vbi breuiter absoluit hanc q̄stionē dicens q̄ ius primogeniture vendi potest vt dicit patere ex mente Hostien. & Ioan. and. in. c. licet. de voto extra. & pro hoc allegat Bald. in. c. j. §. ꝓterea quibus modis feuda amittantur q̄d tamen limitat nisi minor vigintiquinq; annis renūciaret iuri primogenite quia restitueretur tanq̄ lesus nisi iuraret quia per iuramentū firmaretur venditio cessio aut renūciatio illa iuris primogeniture ꝓ tex. in auten. sacramenta puberū. C. si aduersus vēditionē. pro hoc adde q̄d dicit Ioan. de ana. in loco satis peregrino scilicet in. c. fin. extra de iudeis. col. penul. vbi videt velle q̄ venditio facta Iacob per Esau firmitatē habuit a iuramēto Nā dicit ipse iuramentū de iure diuino hoc est lege mosaica fuit inuentū ad obseruantiā & firmitatē contractus per ea q̄ habent Gene. xxv. cap. vbi dicit tex. & iurauit Esau & vendidit primogenituram. & sic innuit q̄ predicta autētica sacramēta puberū sumere possit fundamentū ex dispositiōe iuris diuini q̄d dictū nota ꝑpetuo.

¶ Item pro hac parte q̄ scilicet ius primogenīture possit vendi, vide Panormi. in dicto capit. licet colū. ij. ad principiū vbi dicit q̄ ius primogeniture est alienabile sicut compertū est in persona Esau qui vēdidit fratri suo Iacob iura sua primogeniture. Idē & voluit Sozi. cōsi. xlvij. in vltio volumine. & ꝓ hoc Adde dñm Iaso. in. l. si fundū per fideicōmissū. ff. de leg. j. col. viij. ver. xxxiij. et eūdem Iaso. in. l. pactū. C. de collatio. vbi dicit q̄ licet pactū negatiuū de nō succedēdo valeat tñ fallit septē modis vt ibi ꝓ eū: quor⁹ vltim⁹ est qñ per pactū quis renūciat iuri primogeniture: qa dicit ipe renūciari pōt vt fecit Esau qñ renūciauit Iacob vt habet in veteri testamēto. ꝓ quo est glo. in. l. quotiēs. ff. de here. instī. & in. d. c. q̄ periculosum. Cōfirmat hāc limitationē quia ius primogeniture ꝓpetit ex priuilegio ergo facilius tollit per pactū q̄ ius cōmune per l. ei⁹ milit. §. militia missus. ff. de test. mili. ¶ In contrariā partē q̄ scilicet ius priogeniture non possit vendi videt tenere Hostiē. & Ioā. and. in d. c. licet. quicqd dicat Marti. de Carasijs supra quia dicūt p̄dicti doctores q̄ primogenit⁹ debet habere ius priogeniture nisi ius suū vendat sicut fecit Esau. Sed paulopost subiūgūt q̄ venditio ista facta fuit instinctu spūs sancti ꝓ tex. in §. Item ponitur. xxij. q. ij. Et ita non pōt reddi ratio quare ita factū fuerit nisi qa sic placuit deo iuxta nota. in. c. si qñ. de rescrip. extra. et ꝓ hoc adducūt illud q̄d hr̄ Malach. j. vbi dr̄ Iacob dilexi, Esau odio habui. & ita cū innuāt vēditioēz illā factā fuisse instinctu spūssancti vident ergo velle q̄ sine instinctu spiritussancti non fuisset licita. qui enim vnū ponit aliud excludit. l. cum pretor. ff. de iudi. c. nōne. de p̄sump. cum similibus. et de non reddenda ratione secretor⁹ dei

Qñ sit figuratiua locutio vt non.

Esau prophanus

De vendītione iuris priogenīturse cūdū iuris peritos.

Autētica sacramēta puberum habet fundamētum a iure diuino.

Pactū facilius tollit q̄ ius cōe.

vide notabiles remissiões cumulatas per Felinum in dicto.c.si quãdo.col.vj.versi.circa reddenda. Pro hac parte ꝙ scilicet ius primogeniture vendi non possit tenuit Ludo. de Roma. in.l.stipulatio hoc modo cõcepta.ff.de verboꝝ obliga. & facit ꝙ diximus supra in prima questione huius tertij libri cõsiderata maxime personalitate huius iuris. Philippꝰ Deciꝰ in dicta.l. pactum predictos doctores concordare videt̃ distinguẽs: aut quis vult renunciare vel vẽdere viuente patre & non potest quia iuri futuro id est, hereditati future renunciare non potest: aut mortuo patre & tunc põt. Sed dominus Pirrus anglebermeus in cõmentario ad ꝯsuetudines Aurelianenses refert hanc distinctionẽ decij in titulo de feudis.l.xxv.in fine.gl. & dicit p̃dictã distinctionem decij non videri sufficientẽ quia etiam Esau renũciauit Iacob patre viuente. sed fouendo predictã distinctionẽ decij potest dici vt supra vidimus ꝙ ibi fuit casus specialis quia id fiebat instinctu spiritussancti.

Resolutio huius questionis.

¶ Considera si dici potest pro cõcordia p̃dictarum opinionũ ꝙ ius primogeniture tempore Esau erat qd sacrũ, quia primogenitus gerebat sacerdotiũ & vtebat̃ veste sacerdotali solis prio genitis cõpetente: & ita ius primogeniture erat dignitati sacerdotali annexum & fuit etiaꝫ vsq; ad tẽpora Aarõ quibus tẽporibus delatum est sacerdotiũ ad leuitas iuxta id qd habetur Nũeri viij.ex die quo percussi om̃e primogenitum in terra egypti sanctificaui eos mihi & tuli leuitas pro cũctis primogenitis filioꝝ Israel, tradidiq; eos Aarõ et filijs eius de medio populi vt seruiant mihi pro israel in tabernaculo federis et orent. & de hoc diximꝰ supra lib.ij.q.ij. in nona prerogatiua iuris primogeniture. & ita considerato illo tẽpore ius primogeniture erat in alienabile propter sacerdotium annexum & ratione officij spiritualis iuxta no. per Panor. in ca. consulere de simo. extra. & sic si fiebat vẽditio hoc spiritus sanctus operabatur qui non subiacet legi. c. licet. de regula. extra. Aut consideramus ius primogeniture prout fuit a tempore Aarõ vsq; ad hodierna tẽpora & tunc procedat opinio eorũ qui dicunt ius primogeniture esse alienabile & vendi posse & tacite & expresse ex quo separatũ est & prorsus discretũ a spiritualitate: nec de ea amplius participat: et ideo dicit Bal. in.d.§.preterea.quib.mod.feuda amittant̃ ꝙ si primogenitus ꝯsentit inuestiri scd̃ogenitum de regno tunc pertinebit ius primogeniture ad secundogenitum. vide tamẽ que supra diximus in. j. qõne huius tertij libri. Quia faciẽt ad maiorem elucidationẽ huius questionis.

¶ Questio nona.

¶ Vtrum ius primogeniture prescribi possit.

Mouissime queritur vtrum ius primogeniture sit prescriptibile. hec q̃stio est satis peregrina tamen post multas chartarũ reuolutiones reperio eã in indiuiduo decisam per Sozi. cõsilio.xlvij.vbi cõcludit ꝙ prescribi potest & mouetur his fundamẽtis.

Prescribi potest qd non prohibetur.

¶ Primo quia edictũ de p̃sciptione est prohibitorium quia regulariter omnis res p̃scribi potest que nõ prohibetur.l.fina.de p̃scrip.longi tẽporis.l.sicut.C.de prescrip.triginta annorũ. Cũ ergo in hoc casu nulla sit prohibitio ergo impediri nõ debet prescriptio. ¶ Secundo mouetur quia ius primogeniture potest donari & illi renunciari Bald. in.c.j.§. preterea quibus modis feuda amittãtur. Itẽ põt vendi secũdũ doctores in ca. licet. extra de voto. Si ergo potest donari vel vẽdi ergo prescribi poterit argumẽto.l.alienationis.ff.de verbo.significa. faciunt not. per Barto. in. l. filiusfamilias.§.diui ad finem.ff.de lega.primo. ¶ Tertio quia feudum ꝙ alienari non potest, prescribi tamen potest.§.si quis per triginta titulo. Si de feudo fuerit cõtrouersia in vsibus feudorũ ergo a fortiori ius primogeniture qd alienari potest p̃scribi poterit. et ꝑ hec fundamenta concludit Sozi. vbi supra ius primogeniture esse prescriptibile.

De efficatia tẽporis

¶ Pro cõfirmatione huiꝰ opinionis potest adduci quia prescriptio fit temporis lapsu vt certum est, tempus autem vicem persone alienantis gerit. Nam iura negligentis corrodit ac indiligentem trãsfert vt pulcherrime inquit Bal. in repetitiõe legis.si lex. C.de emãcipa.libero. que cõmuniter ponitur post titulũ de iure liberorum.C.et mouet̃ Bald.per tex.in.l.qui agros in fine.C.de om̃i agro deserto. lib.x. Sed sic est ꝙ ius primogeniture alienari potest ergo poterit prescribi & maxime quia p̃scriptio sapit naturam pacti initi contra eum contra quẽ currit glo.& Bald.in.l.j.vij.colũ. C. de seruis fugiti.& ideo dicit Bald.in.d.§.si quis per triginta col. ij. post Accursiũ in lege prima.ff.de edendo in gl. magna quod qui prescripsit habet veritatẽ iuris pro se licet non habeat primordiũ veritatis.

Prescriptio habet vim pacti

¶ Item confirmari potest hec conclusio: quia ius piscandi prescribitur.l.quisq̃.ff.de diuersis & temporalibus prescrip.ius pascendi.l.nullꝰ

C.de diuersis officijs.ius eligendi.vt no.in.c.ad apostolice de re iudicata in sexto.ius corrigendi c.irrefragabili.§.excessus extra de offic. ordi.& deniq; ius superioritatis prescribi potest notant doctores in.c.cum episcopus de offi.ordi.in.vj. domini de Rota decisioni.cccix.Cum ergo hec iura incorporalia prescriptibilia sint,ergo a simili ius primogenitute prescribi poterit.argu. c.translato de constitu extra.

¶In contrarium q̄ ius primogeniture non sit prescriptibile:pbaī quia suitas non est prescriptibilis.Bal.in.l.j.C.quando non petentiū partes accrescunt.

¶Itē ingenuitas nō est prescriptibilis.glo.singula.in.l.nemo.ff.devsucapio.Sed sic est q̄ primogenitura eqpolletingenuitati vt supra deduximus.ergo erit primogenitura imprescriptibilis. ¶Itē cōtra superioritatē prescribi nō potest l.comperit.C.de prescrip.trigita,annorum &.§. potest.xvj.q.iij. ¶Itē quia sequereī absurditas Nam sic extraneus videretur habere posse ius primogeniture in aliqua familia sibi ignota in dedecꝰ forsan & iacturam ipsius familie. Cum autem querit de ꝓhibito vel concesso semper inspicere debemus effectum Bal.in repetitiōe dic.l.si lex.col.ij.p.l.mulier.ff.de donatio.inter virum & vxorē. Viso ergo q̄ effectus primogeniture virtus & essentialitas non potest cadere in extraneū,ergo videī huiusmodi ius imprescriptibile saltem per extraneum.

Analiqd sit ꝓhibitū vel ꝓcessū ꝓsideratur ab effectu.

Resolutio q̄stionis.

¶Pro resolutiōe cogita si dici potest. Aut querimꝰ de tēpore antiquo quo originaliter introducta fuit primogenitura. & tunc certum est q̄ prescriptibile non erat ius illud primogeniture: quia tunc videbaī etiam quid sacrum vt in ꝓcedenti questione diximus quēadmodum in simili dicit Bal.in repetitione dicte.l.si lex.col.ij. q̄ q̄is mille annis si fieri posset faceret quis officium sacerdotis:nō tamē posset sacerdotium prescribere.argu.l.habemꝰ.ff.ad municipa.& l.barbarius.ff.de offi.ꝓtoris.vbi notaī q̄ q nō est pretor nullo tēpore potest preturam prescribere.sic in simili.Si qs longissimo tēpore gessisset officium primogeniti,nō tamē prescripsisset primogenituram.Aut querimus de tēpore quo separatum fuit a rebus factis ius primogeniture:puta ab Aaron vsq; in hec tēpora.& tūc distinguendum est.Aut inter filios eiusdem patris,& in his stare potest ꝓscriptio.Nā vt inquit Philosophus in habentibus symbolum facilior est transitus.Hinc dicit Bal.in repetitione dic. l.si lex.col.vj.q̄ similia dissimilibus non congruunt:sed similibus.ex quo infert post Innoc. in.c.bone.de postu.ꝓlato.q̄ ciuitates,castra,& iurisditiones facilius prescribunī a ꝓsona publica q̄ a priuata,ꝓpter maiorē symbolizationē & ideo Sozi.in preallegato cōsilio.xlvj.concludēs ius primogeniture esse prescriptibile loquiī inter collaterales consanguineos.Aut querimus de aliīs ꝓsonis,& tunc credo q̄ prescribere non possint.Nā a quo remoueī esse remoueī & possessio.ab istis autem remoueī esse,quia certum est q̄ primogeniti dici nō possunt eoꝝ q eos nō generauit.si remoueī possessio,ergo ꝓscriptio. Nam vt dicit Bald.in repetitione dicte.l.si lex col.iij.In prescriptione requiriī ius&factum id est iusta possessio. Hinc est q̄ laici iura spiritualia pscribere nō possunt.c.ad aures.c.causam q̄ de pscrip.extra.& est sola illa ratio quia huiusmodi iura possidere nō possunt.& ita si ponaī ꝯclusio q̄ ius primogeniture ē ꝓscriptibile debet intelligi de habilibus ad pscribēdum.vt est in simili glo.notabilis in.l.j.in princi.C.de sacrosanctis ecclesijs cum cōcordātijs cumulatis per And.barba.in.c.j.de cōsti.extra col.xij.

In prescriptiōe requiriī ius & factum.

Verba generalia ad habiles referēda sūt.

¶Sed quo tēpore huiusmodi ius pscribi poterit.Respōdet Sozi.vbi supra q̄ requiriī spatiū xxx.annorum qd ꝓbat duplici ratione.

¶Prima quia ꝓcedit sine titulo:& sic nō habet locum pscriptio longi tēporis,sed requiriī lōgissimum.l.sicut.C.de pscrip.xxx.annorū notaī in.c.si diligenti.de prescrip.extra.

Quo tpe pscribitur ius primogeniture.

¶Secūda ratio quia in feudo prescribēdo hoc tempus requiriī dicto.§.si quis p triginta.ergo idem in iure primogeniture ꝓpter conformitatem ipsius iuris cū feudo. ¶Sed Bal.in repetitione dicte.l.si lex.col.viij.dicit q̄ i feudo est distinguendum an agaī deformando de nouo. & tunc requiraī spatium.xxx.annorum.Secus si agiī de transferendo tm̄ quia sufficit lōgum tēpus:puta decem anni inter presentes,&.xx.inter absentes.& ita videī dicendum in isto iure primogeniture si bona sit equiparatio feudi cū primogenitura.Tutius tamen est inspicere an prescribens habeat titulum vel nō prout sentit Bal.in eodem loco col.vj.p.l.si quis emptionis C.de prescrip.triginta annorum.Sed Sozi.vbi supra adhuc hanc prescriptionem moderatur dummodo prescriptio habeat fundamentum bone fidei:quia licet in feudo sint opiniones de iure ciuili,tamen sunt sublate de iure canonico per.c.fi.de pscrip.extra.cui est standum etiam pscriptio in vtroq; foro:ex quo agiī de periculo anime cū mala fide secundum glo.in regula Possessor de reg.iur.in de. vj.& ideo dicit Panor.in dic.c.fina.de prescrip. col.vj.§.sed pone q̄ dictus §.si quis p triginta. ita est limitandus & restringendus.& sic tenuit Iacobus de bellouisu in dicto.§.si quis per tri

In symbolizatib⁹ facilior ē trāsitus.

ginta. Sed glo. ibidem cõtrarium tenuit, & Bal. post eam dicẽs cũ Bar. q̃ in foro Iustinianivera est opinio vt prescribi etiam possit cum mala fide: quia ius commune & statutum vel consuetudo possũt statuere q̃ male fidei possessor prescribat nõ fauore prescribẽtis: sed odio negligẽtis. C. de edicto diui Adriani tollẽdo. l. edicto. §. fina. quia tunc est potius pena legalis q̃ prescriptio. argu l. sed & si per pretorem. §. sed si dum decreto. ff. ex quibus causis maiores.

¶ Itẽ quia vt ibi dicit Barba. in additionibus ad Bal. Mala fides esse nõ potest vbi legis auctoritas interuenit & iustificat. l. j. C. de his qui veniã etatis impetrauerunt. & ita sequit Aluarot⁹ in dicto. §. si quis per triginta. ppter libertatẽ subditorum ne de iure suo semper dubitent p glo. singularem in autentico de tẽpore non solu. pecu. in principio colla. vij. Sed certe pl⁹ mihi placet, & hec reciperet hodie opinio q̃ in neutro foro valeat hec prescriptio cum mala fide secũdum Panor. in dicto. c. fin. col. vj. ppter tex. ibi dicentem: nulla prescriptio & cetera. & sic ponit signum vniuersale negatiuum: de quo tamen ibi latius per doctores.

Vbi legis auctoritas interuenit mala fides esse nõ põt

¶ Ad lectores.

Abetis lectores vigilantissimi iam consummatã ad Colophonem vsq; lucubrationem nostram in ius primogeniture & maioricatus: in qua si qd recte dictum altissimo scientiarum largitori & nõ mihi ascribatur: cano. reuertimini. xvj. q. j. Neq; eñ qui plantat est aliquid, neq; qui rigat: sed qui incrementum dat deus cano. secundum. xix. dist. Si quid perperam fortasse (quoniam plura nondum hactenus decisa discussimus) paratus sum vt dicebat beat⁹ Augusti. ab ãniculo edoceri. c. si habes. xxiij. q. iij. Q; si min⁹ diligẽter q̃ par fuit, nostrũ erit ab ordinarijs lectionibus & alijs negociorum prepedimẽtis (quale & Ioanni Andree in data sexti) excusationis propugnaculum.

¶ Obsecramus igitur vt eo animo quo exprõpsimus excipere dignemini: nec linguam aut aures prurientes habeatis. vt inquit tex. in canone ex merito. vj. q. j. null⁹ etenim (vt ait Boetius in lib. diuisionum) liuor inuidie obliquis morsibus detractionis obfuscare debet, quod ad legentium vtilitatem digestum est. Nolite inquam quis dicat sed quid dicatur attendere cano. ego. ix. dist. vt in simili hortabatur Albericus de Rosa. in fine operis sui ad ius ciuile. Quod rogamus indubie a vobis sapientie saltẽ amatoribus expectẽ. Alit namq; tñ vt inquit Seneca de tranquillitate animi, liuorem infelix inertia & omnes destrui cupiunt qui se prouehere non possunt.

FINIS.

¶ Explicit tractat⁹ singularis Ioannis le Cirier primi legentis ordinarij in consultissima decretorum facultate Parisiẽsi & Aduocati in supprema Parlamẽti curia. Absolutus Parisij in ædibus Ioãnis a Prato Impressoris diligentissimi, commorãtis in vico Olerum cõtra Cluniacẽsi. ad Calendas Februarias: Anni dñice Incarnationis. MDXXI. ad calculum Romanum.

Vamos moros mas ganaçá
Amoro muerto gran
lança da
Vario bueltо ganaça de
cadores
Veniles grãdes bien de yes.
ñ los grandes pers
Vençe todo
lo puede
Via rebuia Rompe el
faro
Vim dimy plus
tutum
Vollit fistus q rõ acá
pit epius
Velix quem alliena
redmt pecula cautis.
Venit ipsis emũgit
sangre rem elliat
Vencido mi mys.
Vollí esse ipsus
ipsius
Velestinus te mere
beati.
Vin medio consistit
Xtus
Verdia grande bue
madre forma.
Vest modus ñ reby
sunt certi de mille
fices. quos ultra ci
trazz vestit crucis
tore Xtus
Vnte uterus nebula
medio tutissimus bus
bis
Vuido ser menos de
rõ reputar por lo este
zo q alto. y. Sondnero
puro aun q es peligr
so.
Vllataras. y. matar
te ha. y. matará
aquê te mato.
Vque kuyon es en
su villa kuyon es
cuscuilla.
Velvereda verde
y. velverde
dijo.
Ver mucho madru
gar no amanece
mas ayna
Valma reza no tega
fiesta.
Vquê dios rastriga
cornudo hostiga.
Vhomero lito fue
ratio.
Vmestro goza en el
pozo.
Vpotencribus pares esse no
possunt.
Valbertos mendeus en
tu sera nos tal seras
Vhempre la fuerça que
vna por lo mas alegre.
Vanê mucho alterna pero afecta
secta quere mullo q mura mas
ynginio.
Vnatura omnes fecit equales
Vcrumus dixit a seruado nõ abs
tendo. q. postq̃ vere bella
fuit mihi facta secunda rupto
foedere hunabal et nõ ante de
bat. ita Agustí. de ciuitate
dei. li. i. c. xiij.
Velverde verde
y. velverde
dijo.
Vagero posito fray Matto.
Vhablays de tal manera
Vhablays a labor de paladin
Vheutator maiestas sopeinne
te aglueia.
Veldraca de subottira sasino
Velestarneys de seraes carnes
do
Vque engaña sengnuãbre aert
das grandes de pedn.
Vinis eorum intercity
Vhijo ores y padre seruo qui
hazes tal abras
Vesta es buena q publicame
te es mala
Vn Vallia estaba hobres
pito en la puerta de vn mo
nesterio. Vnũ cessat mur
mur et mi vida. passo vno
y. leyolo. y. dixo q mur
adiã alli q lado auner bue
borado.
Vtiene tapados los rencuentros de
Esto se dize q̃do alguno
se rallado o secretamẽte.
Vatados de mi es perdero
Vfio y atado fue trabajo
Vque han villeria
doze prefidentes. y. vn q
dez. q fuerat los rodrez
y. rado vno de los los
mãdan. y. solo el prefidẽte
es el mãdado.
Vhaver de velo rebolla
ves mas kuyn q vn tello
Vno lo ha del cardenal smo de
la cabeça
Vcomo yo q̃ Zufro y. callo
porel tpo en q me hallo.
Vhempre oda a tiba para dicho
Vpius motu no sunt impetes
trate gonzins.
Vaccidemia magnum potemus nos
anferunt ad cognoscẽdũ Vnum
q̃q. q̃d sit
Vnose tomã tres los manos
en cuatro. Allos abrazos en
cuatro.
Vcaballo honero apuerta
& albeitar ogrum caballe
zo.
Vel otro perro con ese hueso
Vemistrede y. on mal
Vla muger del portero de
vedbis dezia a su marido
que vn dia se fue a taberna a al
ma amus fray martin
aque trayo allý por fuste
q era dios de sabios de sus
fradres. y. respondia
yo la mya.
Vpena peratil
Vque hazes ere motar al negre
los testigos.
Vcomo yo q̃ Zufro y. callo
porel tpo en q me hallo. Vno
ya mucho es q̃ se gasta de
fu mula y. callar y. mar
dallez ya fuero. y. de
aqui viene otro refrio fu
ego dona. Vello torna fue
fuzo. Vapunto feremos
Vtrade honero Viene de
fuue vna.
Vagran priesa gran pena a
la primera empiedra esto
dedize q̃do la primera fue
tes es mala
Vcallar y. obrar
Vpezia vn perdrador. y.
he aun pinceres q̃ los
turos. y. otros vn pelos
Vvena alos restamos al
gunas vezes ageposito
dlo de bureria y. esto
Vrrhia dio no para sy ne
nitos y por le questa d
los fiedes hufa fue pri
mus peradas. Allega afue
a quisto enel de mdado
de duque
Vque mas tiene mas quiere
Vhonero mal mala gana
ha
Ventretenido comuerra clas
no o q̃ le tiene.
Vcerca pozuelo.
Vq̃ le lobaya ge al lobo le
plaze
Vuno las le dentra y. uno
las mata
Vque estaba dicho hendrela
Vira dellurendo burgos
de ello dicho de tendella
llego vno q̃ presumia
con aquello. y. tres cuydo
etro q̃ fue q̃ dõ Roma q̃
la de las cuerbargas o
vno ylo de bargiller de
Vcastilla.
Vfuego de haderes Vestros
por vos deuezes.
Vanê asi en cue
go popa asus mados
quete
Vsi fueres de no mas
tes al ombre
Vllega duro q̃ des
mido.
Vllas duro q̃ tie
ne q̃ maduro q̃ no
tiene
Vtantre y. fico q
tẽ acabee por pone
tas de su enemigo.
Vel agudo llama
el ladro.
Vno q̃ dos no vcen
re a razon no lo de
fea.
Vaquê dios que
re q̃ le faraon le
sabe.
Vromero Esto de
razativo.
Vaquê se mude
q̃ no le ayude
Vapero caudal no
la ganãça
Vcerrate acuer
mar. y. pero q̃ te
gere bẽ o q̃ te
fuere mal
Vguto mas ye la
mas aprieta
Vcamino de santa
go tinto anden el
dezo como el sino.
Vguido vno no quere
dos no bara jah.
Vquê mas tiene
mas quiere
Vllat pezo agno
q̃ melleche q caballo
q̃ me derrompe.
Vsalte alla mutes
iguales.
Vsedeuent pesue
runt nolle repelli
Vvadit plane ba
det simel
Ven boca cerrada no
entra mosca
Vquê adelante no
cuyna presto me
Vquê cuyera y. mi
te en la bolsa lo pri
mero.
Vquê cuesta y. de
cuyenda adios se
cuyenda
Vquê bien paga q̃
vedero es de ague
no
Vcaballo de nuevo
muera de biejo
Vbuelta q̃ quiere
y. fue los fies pa
dres.
Valuz amos mill ve
ne el agua a su molí
Vfuego y de batto
bueno

...
...
...

Allad y vallastrero
Allas q̃ yazo tuerto
q̃ yazo.
Quien fo trove sino vingt
y es quien q̃ he mester
sino yo.
Lo q̃ la loba faze al lo
lo espolvar.
Allinga y mijagar
nent fuelgos bl
Allas rezia estã mys dé
tes q̃ mys pir entes.
Quien esten la guarida
Padres como gato
sobre brasas
Pipa y muy bre bue
fe rafada por estabre
da q̃ no faza fino
Uerue. y estada muy
fiera. y grande. y fer
mosa. y nueva vio la pmo
grimas fuste enger
dufera.
Q̃ yo q̃ biere mula fin
tada y estrada fin bu
elta este fe finella.
Por melgoria mys fa
bgaria.
Q̃ yo bre esta mese mu
y.
Fillorella q̃ le gato lle
va q̃ la fuste
Dezia Mysta des per d
patena q̃ los mugeres
Amigos emna muy en
tasa fino q̃ tenga
tres agos q̃ yo
Vuela muy alto.
Q̃ le bria Vino
Llamada a sus mayores
etc fos.
Fo q̃ de deder al muy
bald alguito. y q̃ tra
ta de midado
Por d mas os la atre
leel molino fi este
nuero es sordo.
Estudiar acara dezillos
Midinero mas q̃ nu
ele yazo brabo
Q̃ la buena Razo este
el engenio.
Q̃ yo todo lo q̃ yo se to
do lo pierde.
Q̃ yo mucho abarra poco
aprieta
Q̃ cubdiá rompe el saco
Q̃ mys crumpit frugi
mey elliat
Mejor y mys
Mejor el muy q̃ los q̃ beuen y
fuentes q̃ yo q̃ de la

Q̃ yo bre come bre bere
y q̃ yo bre come. y bre bebe bre buerme
y q̃ yo bre buerme no pera por q̃ yo me fara el q̃ le yere
y q̃ yo no pera vase a yazer yo. Este es el bre fluuio.
so epiadro.

Testem ille q̃ mi cadauere hu recepit a mortuis ut Lazarum
rita resuitauit resurget iuua et bona. p̃mo genitime q̃
morten stam naturallem adierunt ad restitutum? Ruy
sanel te clusse. etc. Vide ad utrumq̃ ytem. Bal m. l. huer
constitu oportet. sc. delegi. Vbi terminat mptem affirmate
vmy ruy ista fit restitues finjua

Sed utrum ista tullit miraculose suscitatu resurgit
ectam fientu medij tpis quos alij mortem
stam fustepit. concludit ibi q̃ no. q̃ illa fuit indulge
ia no justicia. C de hereti. aut. de restauris.

Sed utrum resurgabit resurgem dicit q̃ no allegat. re
gula. no. l. no ut apatbe. sc. de aptis. Pet
go intelligem quid tales mpor esset alicui hujusmo
di esset pu vigintute.

Sed utrum hec fiuta resurget etiam dicit q̃ sic mul
deadit q̃ dicit q̃ [illegible] fuere esset an pelis no
resurgeret q̃ patrum. Et tollit q̃ per rationem q̃ hec
rationem q̃ dicit q̃ de ymo et bis

[illegible] dicit q̃ hec [illegible] q̃ [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[

Ludouicus. Rex Hungarie & Bohemie Dux Morauie. Vxor eius Maria. Soror dicti Imperatoris Regis Francie. Et qua genuit dictum Ludouicum.

Iste es el q̃ agora nunero.

Labis laus patrie. q̃ tuit tres vpores.

quarthy vna fuit

Privilegia fisci ponit bal in l. c. de heredi. l'acbó. vsucapi. et in cetera dicit fie.

Mudar costumbre es mayor de muerte.

Sobre mi grado bluedre

Quado muere q̃ dō me nadra. Et omnes rethema sunt viagos. Et todos los medres son de mas.

Habet fiscus et defuncti q̃ videt bal melius est me libi. m. c. i. 2ª volu. in pun. de Allodijs. in fine seu do.

El gallego metele con vn cesta y dize se reta Ser dezo.

Imperator allemanus debet rec Romanu. Ad festum Pasche Romany. Nec posset ei mitti alibi. Et in allemania Pascha. et hoc debet fieri in veteri Roma. nō in constantinopolli. Item in natale debet fieri nō in turre. vna bal in cō. l. c. p. de Allodijs. v. volu. q̃ nō fert

Dizo q̃ dō dego mostrar q̃ se retrato el con saber q̃ dō dego por justicia. q̃ rendrie & q̃ el bago los dyuidō. q̃ dastre ally q̃ le pnesca q̃ los regidores q̃ ha de ser q̃ se ygnorara q̃ la dubda se determina per multitudinem litigantes. q̃ nō dubdan litigantes. q̃ ganchet.

Filii. fiunt de facto in rege anglorum. q̃ habuit duos filios et diuisit regna. sed dos q̃ consecuti sunt diuisionem. Item in turre debet fieri in die ascensionis. Item in natale debet fieri in curia sua. Item in festo apostolorum. Et sic de aliis festis. Et debet apparere substitutiones bal singu. in. s. de verborum obligationibus. Item in festo sancte Marie. de pace. Item. fiunt. q. volu.

Et omne regnum in se diuisum desolabit. Et nulla fides regi sodalis omnes et potestates myrabiles confortis erit. Item

Quis regnare diuide. philosophus. originalit. silua nup. folio. 108. volu. 2ª

Et concordia. Et ne res restituta discordia. Et de nupcie Alabum. Et apud Salustiū. Et omnes discordie discidium. discordia. Et de Iugurtha. dicit. Quando regno fuit. Et ibi Salustius in Iugurtha. dicit. Quando pacem multos sibi regnum petebat. breui. delabat. nece esse est. Refert Valerius nup. in Gallia. Et Ruffi. de bello grillel. in Ruffi. de bello. char. 10 ccc. nup. d. testa. char. 10 ccc. vnde

Imperator fredericus barbarubea dicebat. Quod italia debet esse enquilla. que nō pt tenere q̃ aput suos q̃ caudinos. neq̃ q̃ medium. et tū ē facilis ad rapiendū. refert silua nup. in folio. 102. volu. 2ª in pun. Sed mihi videtur q̃ aput Romanū pontificem. et q̃ caudinos. vicinos. et q̃ medium communiter

Ciues nup allijs potestatibus. nō. seruā

Et de vita mihi mihi Vis te vindicare. Nunq̃ occidis et pareis. Et sepulture. ut aput hēde. Nam filij fratres et agnati. et cognati. ut aput hēde. Nam filij fratres et agnati. et cognati. ut aput hēde. Nam filij fratres et agnati. et cognati

E en el pleyto q̃ es entre el̃ mr̃o de Santo dgo mr̃igo abtor de la vna parte y el dean de burgos y el monest̃o de Sant miguel de la morcuera como herederos de doña elujra de quiñones q̃ en mys manos esta comp̃metido / ya auenguar la verdad y justicia q̃ primeramente porne los fundam̃s del dicho am̃o de samanego q̃ es el autor para probar q̃ los bienes libres q̃ fincaro̅ de pero ruarez q̃ el pide le pertenecen q̃ son los siguientes

P̃ p̃o presenta vn testam̃o q̃ el dicho pero ruarez diz q̃ hizo y otorgo en el monest̃o de sant miguel de la morcuera juebes xxv dias de diziembre de jU̅cccc xcvm̃. años q̃ esta firmado de su nombre P̃ y de fray juan de villa franca prior P̃ y de fray juan de montoya P̃ y de fray juan de la vastida vicario del dicho monest̃o P̃ y de fray pedro de ezcaray P̃ y de fray juan de salua tierra P̃ y de fray juan de mendiola P̃ fray juan de cubides esta̅ nonbrado por testigo en la sus cupaō. y no parece firmado en el treslado q̃ yo tengo ase de auenguar por el original como esta P̃ en este testam̃o xy vna clausula del thenor siguiente P̃ y ten-

P̃ clausula del testam̃to de pero ruarez.

mando q̃ toda my hazienda xsi lo q̃ esta vinculado al mayorazgo como todos los otros vienes y Renta q̃ yo tengo quede xmy fijo mayor silo oviere / o xmy fija mayor xfalta de varon P̃ y si no obiere fijo ny fijas legittimos mando que lo aya y herede el pariente mas cercano myo nacido de legittimo matrimonio segun y como esta mandado en el testam̃o de my abuela q̃ santa gloria aya P̃ el qual es su fijo mayor de sancho de samanego P̃ el qual ayuda my informacion de personas de ciencia y conciencia falle ser my pariente mas cercano y propinco nacido de legitimo matrimonjo xl nombro y establezco por my legittimo heredero etc̃ P̃ el qual dicho testam̃o esta verificado P̃ p̃o. por que aun q̃ no xy estrui q̃ de fe del pero los mismos Religiosos Reconocero̅ sus firmas y presentados por testigos dixero̅ lo mismo P̃ z̃o. por que en el xdotam̃o q̃ fizo q̃ es tenjo por fir̃s de hita en

P̃ z̃o. por q̃ este testam̃o pa̅ principio faze menc̃on deste otro testam̃o q̃ el tenia fir-
mado de su nombre y de otros Religiosos P̃ y assi como
P̃ z̃o. por q̃ este testam̃o presenta el̃ dicho pero ruarez. P̃ z̃o. por q̃ en el̃ dize q̃ dexa a doña elujra su muger todo lo q̃ el testador ha y tiene en la villa de hita y otras partes segun mas largamente en el̃ se contiene P̃ z̃o. por q̃ el dicho pero ruarez dexo a la dicha doña elujra su muger la tercia parte de todos sus bienes muebles y rayzes segun mas largamente en el̃ se contiene P̃ z̃o. por q̃ el dicho pero ruarez dexo a la dicha

pero xnarez ¶ Pº porq̃ el dicho pero xnarez, tenia legiti
persona pa testar. vt. l. si quera mg. ff. de testa. ¶ 2º
porq̃ el testam̃ tiene dela solemidad Abrq̃ no tiene
escriptura publica porq̃ no ynterupro iuramo vt. l. hac
consultissima §. sed quia tabularioꝝ. C. qui testam̃.
facere possunt. In verbo. octabũ / pero vale para se po
der probar por testigos. et vide ibi. paul. de cas. qui decla
rat Sed est tex. Apertus in ordenam̃. de Alcala.
copillatg. li. v. ti. 2. l. 1. ibidum dicit. E si fuere
tal el lugar q̃ no se pudiere Auer estrum̃ publico deue
my ser presentes anco tests vezinos si pudieren ser Auidos
en el dicho lugar y si no pudieren ser Auidos
cinco testigos en el dicho lugar Almenos sean pre
sentes ~~cinco~~ tres tests est melior. tex. in vj. pti. ti. 2.
l. 4ª. Et melior in foro caste. li. 3. t. v. l. 2ª. Et
p allia volura q̃ tes. in preduta l. 3 tite. ¶ 3º. por q̃
los bienes de q̃ testo era suyos. y. pudo dellos fazer
su Voluntad Digo dellos libres sobre q̃ aqui es el pley
to. ut. l. pª. C. de sacro. sanct. eccle. ¶ 4º. por q̃ el dicho
Antonio de samaniego tenia fundo de testamento passiuo
q̃ no es de los q̃ homes de libros reciben
¶ 5º. presenta la confirmacion de mismo testamento
fecha sabado nueue dias de dezienbre de mill e quinientos y nueue
mos. en q̃ dize q̃ ¶ tres mill. y. dos. por my heredo
ro vuiesal al fijo de ferrando de samaniego mismo. este
testamento o confirmacion tiene. vij. testigos ¶ Et esta ge
neralmente instituio q̃ quis facta in cod. testamento. l. in
ipsa confirmacio operat multum. vt. l. ballista. ff. ad
trebellia. tenet ~~l. fin~~ in. l. finaly. C. de actos. emptõ.
et. vt. Et nyte 2ª. volum. de tests. de sacro. Cassion. in. l.
2ª. 2ª. volum. ff. Haberis et postliu.
¶ 6º. por q̃ esta 2ª. escritura tiene clausulla de rogato
ria. Vt patet in. fi. ibidum dicit. ¶ Ramos / 2 millo
rado / otro testamento / codicillo / Digo q̃ fecho / q̃ my volun
tad es q̃ este valga. etc. Et fue / de pero ramos de sepulue
ros no reuocat. ut 2. tit. cum. etc. in. l. finaly. et. t.
§. fin legum. ff. alega. pª. et in. l. 8 quis in pena. ff. alega.

126

¶ 7º. por q̃ este Antonio es sobrino del dicho pero ramos y
el mas cercano pariente q̃ el dicho. Et fue dicit testa
mentum tunc melioris sole scripture. ut. 6. pti. t. pª. l.
ccxj. ad fi. et. l. ccxij. et. l. hec consultissima §. hijs
aut. C. de testamẽtis. ¶ Et ad hoc vt pro hoc testa
mentum factum in favorem reperiri intelligat redora
tum ~~y~~ mum. requiritur ipsius. 2. testamẽtum sit
festissimum ut in predicti. Ureibg. et in. l. 2ª. ff. de
manumisso. vindicta
¶ Et. que aut dicent ipsa testamenta aut neutrum et fiat iste
suadebit ab intestato q̃ excepciones.
¶ Tenla postrera escritura / de testa / en fauor de elvira fer
nandez de testamento / q̃ fue / y tenga fuerça. no.

Siete ayan de deponer de todo el testam̃o y no bastaua q̃
vnos depusiesen de vna pte del fz otros de otra. hoc tenet
bal. m. l. sum Antiquitas ff. co. versi. Secundo quero. C.
de testa. quod dicat ipe ibi esse mirabile ff Sed id tenet. id bal.
m. l. publicati. ff. eod. C. eod dicens quod debet Articulari
totum testamentum sum testes debeant integrate deponere
Super toto testam̃o ff hoc id tenet martinꝰ antonꝰ q. §. fi.
ff. co. Instit. de testamentis Allegat Allexan. Consi. clxxxvij
z. volu. y Aqui todos los testigos son singulares y tan
solamente se Articularo las firmas yo no elthenoz
ff. 7º por q̃ no parece q̃ el dicho pero xuarez Rogase alos dhos
testigos q̃ firmasen q̃ es Requisito necesario ita p̃bat glo
sumto tex. m aut. Rogati. C. de testa. et Sentit bal. m. l. fi.
C. de fideicomm. Allegat multa Ad hoc id martinꝰ anto.
m Alleg. §. fi. Instit. de testa. ff. 5º por q̃ aunque el dicho tes
tam̃ contuuiese verdad y solem̃dad pues parece q̃ p la
Institucion fue fecha por herror de fecho fz de derecho cre
yendo q̃ el dicho Ant̃. de Samanego era suponiente mo
propinco legitimo fz de legit̃ matrimonio nado y que
como tal hera llamado A los bienes del mayorado q̃ el
dotor pedro q̃ su Abuelo no fundo Ansi y este herror del
fecho fz del derecho viçio la Institucion vt. m. vj. pti
ti. p. l. xx. et l. fi. ff. de here. instituendis sum similibus et m. l. si pater ff. C. eod
ff. 6º por q̃ Aun q̃ los testam̃s contuuiese verdad fz sole et l. nec apud peregrinos
m̃dad y en la Institucion no y houiese herror de fecho C. eod et l. nec ꝓfessio
m̃ de derecho por el posterero testam̃ se Renouauit todos los C. de testa.
otros. vt. §. posteriore Instit. quibus mo. testa. infirmet.
et l. Sancimus C. de testamen. et 6 pti. ti. i. l. xx. ff No
obsta la clausula derogatoria puesta en la confirmacion
del testam̃o vt. m ead. l. pti. et m Alla. l. queste m
3º pti. ti. 17. f. numero. 102. de quo per bal. m alleg.
l. Sancimus et per bar. m. l. siquis in pon. ff. de lega.
3º ff tampoco obsta dezir q̃ en la dicha vltima Reuocacion
escriptura no Ay Institucion ff lo vno por q̃ por las pala
bras de la dicha escript̃a se Ynporta clara mente la dicha
Institucion. vt. vj. pti. ti. 3º l. 6. de fme. et m. l. hs
verbis ff. de here. instituen. ff lo otro por q̃ qualquier
duda q̃ en esto viniese esta quitada por la deposicion delos
mismos testigos q̃ se Subscriuieron en la dicha escript̃a
los quales todos deponen como el dicho pero xuarez por pa la
bras claras depopen su heredera en todos los dichos bienes
libres fz partibles A la dicha dona eluira fz q̃ quedo deponerlo

asi por culpa del estriuiente vt. l. Errore. C. de testa. vbi
bal. decidit q̃ error tabelionis potest probari per duos
testes quanto magis per omnes ¶ Por todo lo qual parece
q̃ este Ant.º de Samaniego es excluso por la via de testam.º
q̃ yntento
¶ otro si es excluso por la via de ab intestato aunq̃ esta
no la tiene intentada porq̃ su padre hera bastardo
et decendentes Ab ipso nõ habent ius agnationis vt
l. fi. C. de natu. libe.
¶ De todo lo qual se saca las conclusiones siguientes
¶ 1.ª q̃ no vale el testam.º como in scriptis ¶ 2.ª que no vale
como nuncupatiuo ¶ 3.ª q̃ la institucion fue por error
¶ 4.ª q̃ fue Reuocada por el vlti. testam.º ¶ 5.ª que
el dean y el monest.º poseen y el autor ha de fundar
su intencion ¶ 6.ª q̃ este no es parte para pedir pues
q̃ por suarez de [illegible] fijo. y. legitimado. y. este [illegible]
su derecho en doña el [illegible]. y. esta [illegible]
[illegible] entre otras personas ¶ 7.ª q̃ no [illegible]
[illegible] por suarez [illegible] ab intesta
to se [illegible] a este el [illegible] vargas [illegible]
legitimado. ¶ 8.ª q̃ los [illegible] de la primera escritura
son todos frayles. y. por eso no vale en testamento.
ita. [illegible] testes. insti. de testa. vbi ipse di
cit q̃ [illegible] vidit irritari plura testamenta ¶ 9.ª q̃
[illegible] recebidos por [illegible] de [illegible] recebidos
[illegible] no fueron ratificados in iudicio plenario
post litem contesta.

128

Et tu sas. q Contrahentes ſnceſtas nuptias perdunt dotem et donatione propter nuptias. vt. l. Qui cōtra. C. de ſnces. nup. ſ Item perdunt oia bona. vt. Aut ſn ceſtas. C. eo. Et c. Cum secm̄ leges de hereticis. li. vj. Et m. 7. ptī. ti. 17. l. 3. ſ. Et secm̄. l. ozdina. copll. li. 3. ti. xv. l. v. Et. ti. xvij. l. vj. perdunt medietatem. ſ Et ſncidit ſn penam. vn maſoz. xmj. xmo. et mulier. maſoz. xj. vt. vn. ptī. ti. xvnj. l. 2. ſ. Quod habet locum quādo vterq; contraxit ſcienter. vt. Alleg. l. qui. contra. vel si vnus sciuit et alter ignorauit committit pena respectu scientis. vt ſbi declarat. glo. ſ Scd ponam. q dos fuit promiſſa per tertium et nō soluta. vel q fuit promiſſa ſpecies per tertiuz et nō tradita. vel fuit facta Solutio vel traditio. ſ Queritur vtrum ista dos vel donatio propter nuptias facta per tertiu nō facta Solutione vel traditione confiscet. vel si sit facta Solutio. vel traditio vtrum competat condictio ſndebiti vel repetitio excluso fisco ſ Et videt q Actio nō confiscet. Et q competat repetitio per conditionem ſndebiti vel sine causa ſ. p̄. q2 promiſſio pro dote hēt tacitā conditionē si matrimoniuz sequatur. text. est m. 4. ptī. ti. n. l. xj. Et est et text. m. l. Si q̄s neg. ff. de condictio. ob. cauz. Et m. l. Si ego ſn. pn̄. ff. de Iu. do. ſ 2. Oppoſita conditione ſpresse vel subintellecta nō dicit ſmpleta si mrīmonium sequat̄ de facto et nō de iure. text. est m. l. 3. ſ. Liber homo. ff. de condi. ob. cauz. Et est melioz text. m. l. Hec conditio. ff. de condictio. et demoſtza. ſ. 3. q2 datum ob causam mrīmonij eo nō seguto repetit̄. vt. l. p̄. C. de. condictio. ob. cauz. Et per. totū. ff. de. condi. ſnc. causa. ſ. 4. q2 promiſſuz ob turpem causaz nō potest peti. vt. l. 2. et. l. mēcale. C. de condi. ob. turpe. cauz. et. l. Si ob turpe. ff. eo. ſ. vnic tū credere q post factaz solutionez et traditionez a facente q2 turpiter dedit nō competeret repetitio et tunc fieret confiscatio per predicta.

Circa hoc. vi. per glo in l. 17. thau. m. ver. ſnoua ſa. 2. co. q referit dicto. de Segu. ſti. repe. l. vnic ſ. familia.

Tº. 1º. q̃ es necessario vellar siempre. y. estar sobre
so en esta vida

Tº. 2º. Delas armas necessarias pa la cavalleria. y. gue
rra xpiana.

Tº. 3º. q̃ lo principal dela sabiduria es conocer se ombre
asy mismo. y. de dos maneras de sabiduria. una
falsa. y. otra verdadera.

Tº. 4º. Del ombre interior. y. esterior. es notable.

Tº. 5. Dela diversidad. y. contrariedad de afectiones q̃ ay en el
ombre. singular. vease todo. por q̃ ay en el grandes consejos pa
convertir los vicios en virtudes.

Tº. 6. Del ombre interior y esterior. y. delas dos partes del
ombre por autoridades dela sagrada escritura.

Tº. 7. Delas tres partes del ombre conviene a saber spiritu
y. anima. y. carne. donde trata muy lagrosa mente como el anima
es medio indiferente entre spiritu. y. cuerpo. y. q̃ esta entre estos
dos vandos. y. cada uno dellos procura dela (atraer asy. y. sus vandos
al vando del spiritu hacese spiritual. y. si se pasa al vando del
cuerpo es carnal.

Tº. 8. Reglas generales del verdadero xpianismo.

Sentēcias notables

Sentēcias notables del enchiridion de Erasmo

En el .xiiij. folio. p. .2ª. colup. en fin, Antes nos conuiene entrar en vn mismo deseo. pidiendo q̄ venga en nosotros aquel mismo espiritu santo ya q̄ amigablemente ofrezca a dios saludables sacrificios. y. fati de grana por lo qual deuemos obrar.

Ladron de rabil quarte del. .xv. postillas. yo soy ladron de rabil .xv. no posseys de mejor dado falso.

En el mismo folio. .xj. .2ª. colup. Como no acabes tu esta vallesa como q̄ quiso echaste primero en la yglesia catholica de ihesu xpo. fue alli con aquella fuente agua pegaste saluador. y. dentro santos misterios santificados. luego tu noble sacerdote en la nouicia de tu mayoria q̄ es el mysterio de ihesu q̄. aquel debias tu dar por dos rabeles pena pegate ladrō .xv. otra por q̄ en el santo baptismo tolo restituyo .xv. abe del le debes el alma. y. la vida. y. todo lo demas. .xv. no te acuerdas abe mismo de omenaje solepne q̄ fezyste cuando alli fuiste fecho fiesse obediente. aeste tan bendito padre. y. corpa dor. .xv. q̄ tras esto de mas dello mesmo otra rabellesa q̄ cabiste. ya mas te obligaste. y. ya mas autorizar la dignidad. .xv. festejar aquellos leyendo todas otras vezes q̄ por sus fuentes tramitos. y. con grandes juramentos. y. protestaciones obligaste tu rabera de nunca jamas le tener non .ß. muy graues penas. y. maldiciones. q̄ todo esto pusiste q̄ te pongan en la frente la señal de la cruz + sino por q̄ lo aquella q̄ es su verdad pocas leyeses todos los dias q̄ biuieses .xv. q̄ si no lo armas alungados segund se solia usar te vengan tabrē ati con aquel su segundo folio. y. no q̄ te ayuden en esta tu batalla contra los vicios. etc. fin de la rabia que se quita.

Epistola pauli apostoli

Sacar de tercias razones ya jamas lo deuedes.

El alma esta muerta quando no tiene cosas agenas de la verdadera vida folio. vij. .2ª. colup. vbi nulla

Sepulcros pintados por fuera. y. dentro llenos de huesos de muertos. y. de toda suziedad.

Esos abominacion vosotros os loais. y. os glorificais.

Gustad sideste. de mundo. ore. q̄ ingenia. animo quid de

gustad no sientes.

Tiene ledit̃ missi abeq̃o.
Vno nos semos sido en nuestra vida ingrat
Pudo tanto ya bever ya de tener desarmas. Fr. cuero.
Fe. sciencia de la ley de dios. Fr. q̃ : enseña de dir. Fa
La q̃es la q̃ se ha de dir. folio . E. ubi mult a
de q̃.
Fra sacrifit spiritu est q̃bulatus. Paull. Apos. Fe tido di
bi dñe. Dulcis est socio tuo. per Cato. Legere est no in
teligere negligere est.
Fue de genero Alurlem. el cavallo de Jetro la yerua adm
gen gentil. folio cxj. 2ª. colu. donde trata q
quiere ha ver paradiso.
Fenuja finit mundi mundo.
Fue hiciston. Arma pedia. y. muy manual romã
na daga espanol. folio. xc. 2ª. colu.
Fallima manera de todos los vicios. y. suma de los
y. sabiduria. donde recollete y profeta en la qual
no ay mas q̃ pedir folio. cxj. 2ª. colu. Fonfiesa
vinat mallimum.
Fechodo poeta griego cuenta por onbre muy sin cuydo
al q̃ ytiche consejo de discipulo que se tuviese de otro. folio.
cxj 2ª. colu. ad titus libij ut in recolect.
Fos malos q̃ tiene en nos tambie de mal hazer todos los
cubino. y. mal acostumado pasmo de donde viene q̃ tiene
rasi y dido el sentido. de qual es be q̃ qual es mal. fo.
cxj. 2ª. colu. Fe. si muere anporal mete. y. ha de mo
cula muerte de alma.
Fpiensa agora pues a d̃ principio. y cabeca desta sabiduria
es el amor mi. de ti mismo. te primy cognoste. Ecclio. xl.
Fla qual palabra tubieron los antiguos por nuy digna
de ser dicha venido de cielo. y. contenidos en ella muchos
a sabios grandes autores q̃ dixeron por cierto q̃ en ella
se contenia toda y. contenia en si toda la doctrina y fue
ra de la sabiduria. folio. cxj. 1ª. colu.
Fe muy desviada la de seguir q̃ no de amigo/ aremigo
Fomo tenemos mucho aviso. y. discreto estamos agrand
peligro de abaxar. y. de perder al enemigo por mucho q̃ eg
amigo. o de seguir. y. mal tratar al amigo por tener de le por
enemigo. xlvij. 2ª. colu.
Folio. cxcv. 1ª. colu. Famere al que yo amo el alma le q̃e
de mi de q̃ tiene el lobo por las ovejas. y le estubiere
nos le abre alli abrigo/ y le es seguro folgarle. Fe cada una
dellas podra muy bien decir ala otra aquel gracioso dicho
de la poeta Catullo. y. puedo bivir contigo/ y morir por mi
sin ti.
Folio. cxlj. 2ª. colu. es singular en q̃ anguna cosa
y. ocasion de onbre/ donde vuede creer y bullir
rosa. Vide primy Stude trata q̃e y como ha de mãdar
y. gouernar.
Fcxcvj. folio. 1ª. colu. llama al diezmo poder dubium

Follio 28. si las aficiones obedecen a la razon no se ha
ra cosa que mala sea. y. por el contrario di tu que si re
belan no se hara cosa buena.
Follio 31. 2a. colup. dize: Assi que el unico y singular
camino para la bien adventurança es. Lo uno conocer te bien
a ti mismo. Item que ninguna cosa hagas por aficion ni
pasion. Sino que en todo te guies por el juicio de la razon
y. que esta no este turbada sino sana. y. que se pabien lo
que hace. etc.
Sabe el exemplo de plato. que no ay cosa excelente que no sea
dificultosa. Sequitur tus cierta dificillia
Lo que se bebe a hurto es mas dulce. y. el manjar que se come
a escondidas es el sabroso. foll. xxxviij. 2a. colup.
Assi agora daremos tambien aqui los avisos necessarios para
esta nuestra lucha. poniendo unas reglas. que sean como
las cuerdas que dizen aver inventado un maestro llamado
Dedalo. para que el que entrava en aquel temeroso laberinto
donde tantos hasta entonces se avian perdido pudiesen
estapar sin perecer no se desasiendo de aquellas. follio
q. 1. 4a. colup. que nuestra vida es como un laberinto/.

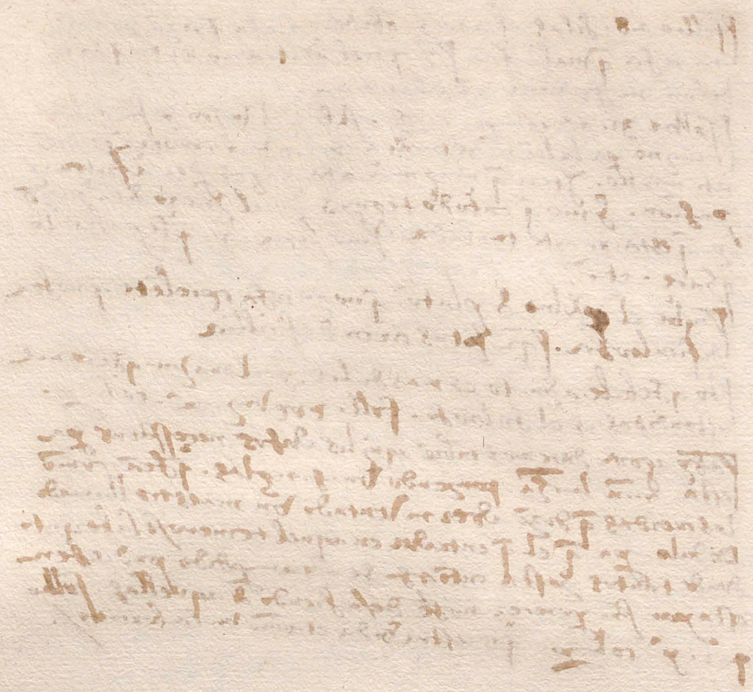

132

El caso es que Tristan de Salazar defunto que dios perdone E doña
maria Andres de Caldueno casaron en uno E fueron marido y mugez
legitimos y al tpo de Un casamj doña teresa de Camarrepa madre del
Jhu Tristan de Salazar uno y obro al dho Un hijo para enel dho ca
samento en cierto bienes casas y torres y caserias e Sleenas e viñas
y muchos bienes Raizes la mytad para del nego la otra mytad para
despues de Uno dias y doña maria Saez de la Ysea madre dla dha Juana
mariandres lo dotro para enel dho casamjento Ciento e Cinquenta
mill mrs en dinero contados y en alabres e joyas e otros lo demas
de Cinquenta mylle mrs y lo cumplio y pago Real mente al dho Tristan y
a Un madre este casamento Hubo hefeto fue consumado por copula car
nal Tristan de Salazar e doña maria Andres Su muger bibieron Cmo
casados en la villa de Portogalete e hizieron vida maridable el Cinco
uno e dos Cuentos dnos Cmaq tpo e pendente Cinquante el dho matimj
hubieron e procrearon por Un hija legitima e natural a doña mari
a lonso de Salazar/

Item dize a ver diez y siete Cdiez y ocho mrs que el dho Tristan de Sa
lazar fallecio e fino Cque dio por Un hija e vnica heredera la dha
doña maria lonso e despues de Un fin e muerte la dha doña maria Andres
como muger del dho Tristan de Salazar como madre e tenedora de la
dha doña maria lonso Su hija tubieron e poseyeron la mytad de los dhos
bienes Raizes que al dho Tristan de Salazar fueron dotados para
enel dho casamjento.

Item dize a ver diez dnos pesos de mae Que ortuña de Salazar Señor de la casa
de Barrnyn y la dha doña maria Andres Contrataron y fueron Conçer
tados que don Hernando de Salazar defunto Que sea en gloria hijo de
dho ortuña de Salazar y la dha doña maria lonso de Salazar se Casase
Que en de desposar e casar y se desposaron y casaron por palabras de pre
sente y enel la dha doña maria lonso de hedad de Catorze dnos y el
dho Un hez.l de Salazar de hedad de diez y ocho mrs Que en el paz en
tes Consangre entero primo grado Que en el este parentesco a sanoto ria Ca
talina de Salazar madre dla dha doña maria lonso de Salazar e doña maria Andres
y a un los desposados Que para en este casamj ortuña de Salazar dno e
dotado al Un hijo mae dn cabo de otro spatar en cierto plazo dello
dha doña maria Andres dho al Un hija los Ciento e Cinquenta mrs
Joyas e Sstabres e dineros e todo lo otro Que cada una haya de
todo el casamj dispodez d. Tristan de Salazar Un mara de Cobre amo
tod ala parte e dz que dla dha doña maria andres por hermandad e
Compañia segun Costumbre dla villa e en otra qualquier manera
le pertenesiesen e podian pertenesçer en los bienes del dho Tristan
de Salazar Unmarido e Un muger Cobadechuna/

Item dize a ver el dho Un hermando de Salazar e doña maria lonso de Salazar estan
bieron casados por tpo de medio Nueve poco mas o menos y en este
medio tpo Sus dhos hubieron muy desenparado que el dho Un hez.l su muger
vecino Un Burgos el matjmonjo diziendo que no heredamos parientes Que que

pedro divorçaron e despues Sr abad de Sn Joe pasado vn año dispen
sa con vn marco el matrimonio por lo qual casaron ambos e hizieron vida como
marido e muger por tiempo de vn mes y estando Sr nro en este
y medio poco mas o menos el dho don hernando murio e fallesçio desta
presente vida e antes de su fin e muerte hizo su testamento
por el qual entre otras cosas declaro por su heredera a doña maria de
Salazar estando casado en ausencia y mal grado suyo con la
grada y dispensaçion nra e celebraron este dho casamiento con la
mandado mi de la madre Santa y ella y estaban en peraud e peremtoria
en la despenseria de Sn Juan que le partiba de y ella para
esta dha doña maria de lonso de dho casamiento y el se partiba de y ella para
aqui e para delante de dios pedian de perdir de peraud en forma esto
y en este tpo e despues la dha doña maria Sandres doña maria de lonso de Sn
estando en la posesion de la mytad de dho dho vienes hasta que pueda aver
poco mas o menos que doña maria Sandres e pedro de
Salazar su marido pasaron a Sn Juan casados e unas y la dha doña maria
de lonso de Salazar son en Sn Juan con la hija e parte que de se la
torre y estando ansi de vida a vn mes
o menos que entonces parte della la dha doña maria de Sandres su madre
esta persona a nra e fin lugar de despues de muerte
mente e desamparo la dha torre y se fue con otro a morar de
esto bien mente de mio mi vasallo e vienes mi poder persona a
tenta para de llevar el trapato de dho don hernando mi amparo
casar con la dha doña maria de nuevo y en bien mente no se sabe
si estan casados o no
como la dha doña maria de lonso desamparo despues la torre y se fue
con el dho la dha doña maria Sandres el dho para la torre y se estuvo y
esta en ella y en la posesion della la dha doña maria Sandres e pedro de
Salazar su marido con su fama y hacienda Sandres e pedro de
dha doña maria de lonso my su otorgamiento marido e Sr mysto a ellos
dha casa mas de q podria de cierto e verdad de este mando y
nas y en cada uno de ellos a cada uno de ellos mas
tas papeles de vino a la boca de la dha torre

Item por de mas de dez que la dha doña maria podria tener e
tener en la posesion e dho se dio a la dha torre por hazienda
dad que la madre le hizo e otorgo en que parte como heredera de
su padre e por razon de esto a mi que no tubiese titulo della madre no
se le podria negar que por su parte dezia no tenia parte propie
dad e posesion en la dha torre e ningun aderecho en e se le debia de la
maria e su marido se cometeria fuerça e despues hizo se un auto
que estando la dha doña maria Sandres en la dha torre dixo que por quanto
ella al tpo que caso con Sr Salazar su marido estaba en
poder en cabe con su padre como en su poder e estaba e estaba
de buena edad de mas y de mas y el marido hera diestro y hella no estaba
sortis fecha ni para ante de todo hasta que para ser segura della pidio los
vienes de su marido le estaban y pudiesen se constituia e constituyo

por razon e titulo de la dha y poseera por posedera de las dhas casas
y torre y pro testaba de la retener y poseer fasta ser pagada de la dha
dote y paso este auto por ante tom Gutierrez

E estante el caso y pasando el neto cao segun e de la manera q. de suso
se contiene ofrezen se las ondas siguientes.

E la primera onda es que pnes la dha doña mariandres dotte y pro
genitora hija por casas e consiguiente dhi don hernando de ulazar y el dho casa
miento hubo hefeto de dz. por razon del dho parentesco a don se an
dha doña maria co silos vienes de todos que estaran y quedan en la dha
doña mariandres pnes fuesse y enterbino auto el poder con de mas de
estubieron en los vienes quanto mas pnes es el dho don hernando de sala
zar se pazto y es estio en todo el dho casamiento

E a esta primera onda se respondio que pnes
en el contenido q. suso me fue mostrado no ser
constituto ni por virtud de se tomo posesion
el martinio fue yncontinente y antes de ser dho
y no de dz. los vienes de todos sus de que
daz q. garca de doña maria mendez pnes que si
empre se entiende a un que no se prueba por
contrario con claubte se de pactar y en fetaz
de bien hefeto el tras dho no solamente de se
dho mas tambien se dz. y esto todo se de entiende
no a vienes en fectada la posesion de la dha doña
mari mendez por que si hubiese fecho la dha
fecta con la posesion pnes que era otra
el martinio por que la dha era yncontinente
despues de fectada no lo podia repetir

E la segunda onda es que en este caso que por la confirmacion que de fecho se
hizo al dho martinio hubiese hefeto la dha dotte para en favor de la dha
doña maria si pnes ya se disolbio el pazto por muerte si esta dotte
torna a la madre pnes es esquina creo obligada a dotar e q. quedara
por propio martinio de la hija para en este segundo martinio quanto mas
pnes se despos e traspaso en la voluntad de la madre y con fec. carnesona
que no la mereciera ni merecia por muger y que lo sub siguiente creo se de en las
calidades del primero casamiento

E a esta onda se respondio que si el martinio fuera
con legitima mente de fecho de dz. bien
se disolbiera por muerte de dhi fernando dha
de quedar la dotte con la dha doña maria. y se
entendia la debia de poder de otro modo mas de
pero por esta forma q. lleva esta declarado el ma
trimonio de dhi hernando fue yncontinente y de fecho e
nado dz. la dotte no el obligado a ella que

la Hab̃na mariandres ẽ Sila en Jeto de la Cor
pete Jepiti con salbo si amo dho de ella sa
Vra Gnel mayn̄j hera yn̄tuoso por Gen
esteras por auer lo dad torpemente fesha
la pacta Gen fecta no le Conpetia Jepitir con
Stemenblo ella en Gupo ber tampo a sele
pnes epediz por la Hab̃na mariā por las
Inyssyon ce torpe7

r la terçera ondaee qnepneo loe dho el̃ hernand de Galazar Cbn̄a ma
riā heranparentes Cstan̄ze enterçero grado y este parentesco hera osa
notoria y lo sabjan Cnq loe dbstantes como loe despossados alo menos
loe despossado lo Gupieron Cbabian clara Cal herta mente Cnte
Stomasen̄e Jeabies en Copula Carnal si los hertes Cseanstituyeron
por dne para esteras amj yn̄tuoso seran Confortables Cpertene
jan alla Camara Cfiscal.

r Desta ondaese Jespond Cse tm lae leyz
de latin Cla partida loe qne Csahendan
seras jan sien dpfientes enteraco Cal pier
dnla dbte Cseras Ctodbs Gnos hjoes no
mend hjoe legitimoe de Cpomatjuj E
Ctum las leyz de loe hered naujentes nopi
er dn sino la mytad y loe dbstantes si Cse
daron lo Cne prometieron sahendo ellaee el
derb no lo pnesen Jepitir C sino lo saben
podran lo fazer7

r la qnarta ondaee si por ser loe dhos el̃ hern de Galazar Cbn̄a mariā
menores de hedad de edad vgente Como Cnoo altpo qnese despo
saron y se constituyo la dbte adn̄ Cne heran mayores de edad Catorze
E qnanb Conbnmaron por Copula Carnal el dn̄ hernand mayor de
vgente Como y ella mas de vgente Cdbs Cspor fazjn della menos
edad se impediza la Confirmacion dlos yenes de tales Cternan orl
tum Jfeares C beneficio y aza Jelebrase dla Confirmacion7

r Desta ondaese Jespond Cq aron mayor de
Catorze y la mn̄ter mayor de doze Cnoe
ometen ynfasto casamj de Cq Sahendas Cq
tercero grado de Consanguinidad segno les Cesa
Cr. dectum herror muj manifiesto dferho Cde
Cr el qnal no me paze a Cne Cq Cqnj pneo
Cespneo de despossarse pasaron mes Cnoe el
en Clohs dn̄ hernando Gezia Cnemo se qneria ca
sar por Cla Hab̃na mariā hera Cspazjenta
dnl̃ del tercero grado y despnes Cnabo deste
tpo Conbnmjeron Cobieron Copula Carnal7.

134

La quynta dnda es que el señor cohpa de bulazar al tpo q̃ constituyo la dha dcte tenja estos hyos q̃ pretende legitimos q̃ natu-
rales ausentes de dho dn hernando asimismo si estos hyos q̃ el
fiscal abra la dcte que el anstituyo para este mayorazgo

A esta dnda se responde que por ser el nra
tiempo q̃ es antroso el dho dn her
nando no sabe de poder de padre q̃ hago
la dha q̃ que le hizo q̃ que pues no la sperta
dno se la pretenda impedir el fiscal ni la dha
dña maria por ninguna parte ni persona
pero en todo q̃ el dho cohpa de bulaza
tenga q̃ de lugar q̃ los mayorazgos q̃ hyo q̃
hyas del dho dn hernando despues que hubiere
y sacado de edad de tres años

La sesta dnda es que dña maria andres al tpo q̃ constituyo esta dcte
no tenja estos hyos ni descendientes mas de la dha dña maria lopez
ahora tiene dos hyas legitimas por q̃ caso despues se caso dna vez asimis
en caso que la dcte que dña maria andres constituyo para el dho casamy
to antroso se hubiese de confiscar si estas hyas avidas q̃ procreadas de
pues de la anstituyon de la dha dcte tocarian al fisco

A esta dnda se responde q̃ en caso que el morro
de la dcte se adquiriera perfectamente de la dha
dña maria por ser legitimamente casada con el
dho dn hernando nacieron despues hyos de la dha
dona maria andres a saber dos legitimos
en dos bienes fetnlyen de la dha dña maria tez
ado q̃ propio y legitima a respecto de los bienes
q̃ tenja al tpo que dio a los que despare al tpo
de su muerte q̃ al mas quisiere la dha dña maria
q̃ por q̃ tenga hyo la dha dña maria andres nacido
para de confiscar la mitad de los bienes de la dha dña
maria por q̃ entonces se casa quando la dha
dña maria al tpo que caso con dn hernando fuera
hyos de estos primeros matrimonios legitimos

La setima dnda es que dña maria andres podra de fenderla pos egon
de la dha torre por razon de la y potera de dcte y pozello acto.
de constituyr q̃ declararse por posehedora de la dha torre por el titulo
de la dha y potera q̃ por sucesion tomo hoy

A esta dnda se responde que pues su comun
cacion de bienes pozo este tiempo pues de retener
la mitad pero si no la hubiese podra retener
la dha casa y torre hasta ser pagada.

La otaba duda es si pneebna mutallano estaba en ayto de vnda
cno en casa nj en la camyha de la madre al tpo qne hizo este sayno
salto cada nj si abia lugar la disposicon dla ley de toro qne
dispone con ya eo con ya en clandestino matrimj pnes tenja tiene
viba la madre

A esta duda se Responde q. no ay lugar la
ley de toro en este caso.

Vistas las dhas duda en cas qne ella confesacon e del frole tenda
di. Restoro vienes dstaub pnebo dl qne caso segunda vez por Razon
del clandestino dse pide az la Joan q forma como se dl pedir
la qnd si sera mes pedir la para este dhas duda dona maria m
oreeo dl. qnd matrimj o para la myena dona myā Andreo

A esto se responde q. smo hubo q esta mj
delbo brenes dotales ny tampoco pacto de
los myes dō q. prometio o chpa de Galazaz o
nosy an fesacon ny dyz necesydad de pedir
qnd dula mente eb nesa sera y para los dhos brenes
q la dha dona maria hezed de su padre o tenja
por propios suyos o en el caso qne hobiese
pacto o q esta mj dla dote e dnacon se terminaos
pero como q yo q. este me parez q my dho de
dz si final mente se pndiese a verd qnd dl dz de
frole. dl otro tiene prouysyn sera flebesa
para pedimj esto q parez q eb de ceb dde o
prijones de mezes qne eb espneb eo hobres enes
tes el ommaz dl qyen por dentrea podria pa
zer esta casa como q yo e qne sryo frecr jnez
y en el q la secbent nase el cas como se contie
ne en esta pelacon sera de parez er qne myos
vienes qne meto en dote la dha dona mya ndres
y los myes dō de chpa de Galazaz ny parte de los
q. confesacon

Es carta q no bena duda si dona maria la no se despose ase dla hienda
un chpa yente en Jamez de dntro dl terçero grad q si en bell a mayor
de dze Jnoe q. este valor se despesada parti capo carnal mente
despneb sayenb mae dla cana q la plaza ely a zentena sin prue
ba ny dert tener dispensacon q ayenb mae de veynte q un Jnoe
q por razon de ynfesto y ecdo to dspne hienes e se tomara qnd dello

A esta duda esta bien respondido q era bastante
q los hienes propios de dona maria se confesaron yo z
q este me caso no ay hecho error con q seyneda esta baz
confirmen dlas dhas bese pozmj tabl y en qnto a los
dotales como dhos es q por q esto es my parez er lo frene
de my nu bre en boa es dl diez y siete dl mes de setiembre
de myll e qnyentos y veynte y vno Jnoe

Al Rey

por quanto por parte de vos don Hernando de Vlloa
vezino de la cibdad de Toro nos el dicho Hernan Nuñez
que bien sabemos como por los delitos que contra
nro seruicio cometistes en las alteraciones pasadas
de comunidad que hubo en estos nros reynos fuistes
por nos acebtado y condenado por los alcaldes de nra casa
y corte a perdimiento de vros bienes y en estas penas
y que al tpo que yo mande disponer de los dhos vros
bienes a los nros deudos con esperança que yo hu
uiese con vos de piedad y clemencia y os mandase
perdonar como lo he hecho que sieruan con poner sobre
los dhos vros bienes en nra camara con yntencion
de los boluer E Vos restituyr siendo por nos perdonado
y que lo dexaron de hazer atraues que don Fernando de Vlloa
vro hermano les dixo que el queria hazer la dha
composicion e tomar en si los dhos vros bienes para que yo
los vos restituyese sin que vos diesedes por nos perdonado y que assi el
dho don Fernando se compuso con nra camara y hubo los
dhos bienes por honze myll ds que por ellos dio E
que despues q vos fuistes por nos perdonado
le abeys pedido y rogado que os restituyese los dhos
bienes ofreciendo le de dar los honze myll ds que
por ellos dio Dependiendo los fuytes que alleba de
dellos d cinco años a esta parte sobre la dha confisca
cion como despues q fueron hechos los nros quentos
hazer en lo qual dize que abeys hecho e hecistes
mucho agrauio y demas y me suplicastes e pedistes
por merced mandase proueer q dando vos los dhos hon
ze myll ds que assi el dio por ellos de mas de los
treintas que despues aca que los tiene a
gozado os los diese y entregase como dize que ofre
cio de hazer al tpo que hizo la dha composicion
con nra camara como lo probeys en d assi os diese
licencia e facultad para q cerca de lo suso dho
vos pudiesedes seguir e demandar vra justicia
como la nra merced fuese por ende a cabtela de lo
suso dho por la presente doy licencia e facultad
a vos el dho don Hernando de Vlloa para que cerca
dello podays pedir e demandar y seguir vra justi
cia la hubieredes ante quien como deuays fecha
en granada a veynte e nueue dias del mes de setie
mbre de myll e quinientos y veynte e seys años
yo el Rey por mandado de su mag. Fran.o de los
cobos señalada del chanciller e dos gra de pa[illegible]
y el doctor carauajal

+

Ten vn priuillegio dela Reyna doña Juana muger del rey don enrriq̃ q̃ es fecho en tordesillas xxix dias de mayo era de ꝟccccxiiij aõs por donde paresce q̃ era el viejo o bastardo q̃ fue el segundo deste nõbre dize q̃ viendo la yntẽcion de don Juã su padre q̃ amo todos los religiosos specialmẽte los dela orden de santo domingo y q̃ el dho don Juã su padre esta enterrado en el monestº de Sant Juan de la dhã orden dela su villa de peñafiel ~~por~~ a los quales da nueue mill mrs de rẽta en la martiniega dela dicha su villa de peñafiel por q̃ las rẽtas q̃ el dho don Juan su padre les dexo no bastauã para su mãtenimiẽto y para las misas y aniuersarios q̃ ella acordo hazer cãtar en el dho monestº. Estos priuillegios estan en el plito q̃ este monestº tracta con la villa de peñafiel q̃ pasa ante alderete escriuano. por los quales parece q̃ la dhã villa fue de don Juã manuel de quien haze mẽcion este priuillegio de latin y despũs de doña Juana su fija muger del Rey don enrriq̃ el segundo. y porq̃ estos ouieron el Reyno se deuio de yncorporar en la Corona Real fasta q̃ despues vino esta villa al ynfante don fernãdo q̃ fue despues Rey de aragon nieto desta Reyna q̃ se llamo duq̃ de peñafiel.

Alme Redemptor et genitor deus vnus et verus qui est omniũ causa et plenitudo virtutũ plux lucis et fons luminis illuminatorq; dierũ vbi Simulatio est qui ante mundi constitutiõem arbitrio tuo cuncta creasti visibilia et inuisibilia preterita pñtia et fuctura et ~~[illegible]~~ es pater filius et spũs Sanctus te trinũ in personis et vnũ in deitate profiteor atq; credo. qz pater deus et filius deus et spũs sanctus deus. tñ non tres dij Sed naturalr est tota trinitas vnus deus qui oĩa Regis gubernas moderas mortificas et viuificas ducis ad inferos et Reddu cis creans lucem formans tenebras vbiq; difusor atq; largitor qui in ipa trinitate exaltas humiles deprimesq; Superbos qz iuxta dictũ apli omnes stabimus ante tribunal tuum Recepturi ꝓut in corpore gessimus Siue bonũ fuerit Siue malum Et qz humana natura prompta est ad pecandum et ideo oratiõibus ecclie et Sanctorũ noscunt hominesq; plurimũ indigere qz et ego ioannes illustris infantis dñi manuel filius indignus et negligens pecator me inter alios homines Sentio valde oppressum multiplici pondere pecatorũ et iõ spale et spalr deo acepto inter ceteros corã te tremendo Judice indigio aduocato, et qz o tu pater eterne qui gloriosus es in Sanctis tuis et in magestate mirabilis cuius ineffabilis altitudo prudentie nullis inclusa limitibus nullis terminis cõprehensa licet cunctos ministros tuos magnifices et altis decores honoribus illos tñ vt dignis digna

Rependas uberiorē retributionē prosequens quos digniores agnoscis
et cōmendant ingentior excellentia meritorū. Interquos gloriossissimum
virū beatū dominicū euidens ~~esse~~ ex eo utilitas uniuersali ecclie ꝓueniens spāliter corā te acep
tum perhibet ac ēt approbat. idcirco ad ipm duxi cum spāli deuotiōe et oblatiōe mei
munusculi Recurrend. ad diuini igr nominis honorem et augmentum cultus diuini
ego ioannes supradictus dono et concedo beato dnico et eius ordini predicatorū fratrū
nouas domos quas ego construxi in villa mea que dicit peña fidelis. que quidē domus
Sunt ꝓpe alcacarem in mediate cum capella que dicit Sancti illefonsi et cum currali
suo. Item ortum que dicit de noria cum alio orto que dicit Sancti pelagij qui orti Sunt
ultra fluuiū de duraton. Ytem totum flumē quod est inter predictum alcaçarem quē
construxit patruus meus dns Rex illefonsus bone memorie. quem quidē ꝓut muris pre
dicti alcaçaris includit predicto ordini dono cum conditionibus que sequnt videlz
q̄ q̄ndiu ego seu Succesores mei in predicto loco manserimus q̄ ibi hospitemur. Ytem
predictis frib⁹ pro predicto monasterio dono et concedo Cañalem meū qd habeo in flu
mine de duero. Item dono et concedo frib⁹ et monasterio Supra dictis quinq̄ milia
moropetinorū monete curretis quos heant anuatim in martiniega. Item dono et concedo
predictis frib⁹ et monasterio acenias meas que dicunt de fontanares cum omnib⁹ introi
tib⁹ et exitibus et Ripis ex utraq̄ parte ipius fluminis qui dicit duero. videlicet ex
itinere qd est Super ripem usq̄ ad flumē et ex flumine usq̄ ad quandam Semitā que
tendit pesqueram. Item concedo predictis frib⁹ et monast° itum unius telli in dicto flumīe
de duero Super dictas acenias meas et alium infra. ut in dicto spatio possint piscare edi
ficare et barcam pro necessitatib⁹ habere. Item dono et concedo predictis frib⁹ et monast°
portadgū de peña fideli. Ytem dono et concedo predictis fribus et monast° alias etiā
Xcenias quas habeo in dicto flumine de duero iuxta viam de curiel. Item dono eis
molendinos quos habeo in flumine de duraton. Item dono eis domū meam de botisas
que dicit de Regina cum omnib⁹ hereditatibus que ad predictam domū pertinent
Ytem dono et concedo predictis fribus et monast° pinarem meū qd habeo ꝓpe peñam
fidelem Sine aliqua limitatione cum flumine qui dicit duero et cum Ripa predicta
fluminis X principio predicti pinaris usq̄ ad locum huelga çerezo. Item dono et con
cedo eis presta meria in toto dominio Suo et cum penis que dicunt fiscales Sicut ego
et Succesores mei usq̄ minc habuimus. Ytem dono et concedo eis custodiam populorū
hec oīa dicto ordini et fribus dicti ordinis concedo dono transfero ut monasteriū
in predicto loco de peña fideli fres dicti ordinis habeant apud qd monasteriū ego ex

nunc pro me et Successoribus meis spalem et ppriã eligo sepulturã
hec ẽt oĩa sup dicta predictis frĩbus et monasterio dono concedo
et in eorũ pfessionẽ transfero per huius priuillegij donatiõis tradi
tionem in perpectuũ valituri, quam quidẽ donatiõem facio omni
iuri mõ et causa q̃bus firmius valere poterit nũc ac ẽt in fucturũ
nulli ergo heredum et Successorũ meorũ contra istam donatiõem
venire liceat ymõ ẽt ad vnguem eam obseruent. q̃ si aliquis vel
aliqui ausu temerario qd absit venire presumpserit cõtra eã ipam
frangendo vl' ei in aliquo derogando iram dei omnipotentis et
Appl'orũ eius petri et pauli et maledictionẽ beatissimi pris mei dñici
et meã incurrat. illis aũt vel illi qui diligẽter donatiõem hmõi
obtemperauerit sit ptetrix manus dñi dum vigerit seu vigerint
et cum ab hac vita migrauerit seu migrauerit paradisus fiat eius
Succesio vel eorũ. Et ut hec oĩa supra dicta in dubium non ver
tantur hanc chartam p̃uillegij predicto ordini et frĩbus concessi
Sigilli mei pendentis munimine Roboratã. datis Cordube sexta
die mensis nouembris era millessima trecentessima quinquage
ssima octaua. ego ioannes martini scripsi de mandato domini
ioannis. yo don juan.

Cerca de los comunes de Cuellar e peña fiel

De mi el ynfante don fernando señor de lara duque de pe
ña fiel e conde de alburquerque y de mayorta e señor
de ... a los concejos e alcaldes e alguaziles cavalleros y
escuderos y omes buenos e otros oficiales quales
quier de las mis villas de cuellar e peña fiel e de sus
tierras y terminos e mis vasallos que agora son
o seran de aqui adelante e a qual quier o quales
quier de vos que esta mi carta vierdes o el traslado
della signado de tomo publico salud e gracia bien sabedes
en como sobre razon de los pleitos y demandas e de
vates que sobre los dichos concejos de las dichas mis
villas o de sus tierras heran sobre razon de los
terminos e propios e comunes que son entre amas
hesas villas e otrosi sobre razon de las rrayas
e mojones que departian e devian partir los dichos
terminos sobre los quales ante vosotros avian
rrecreado en algunos tiempos pasados muy grandes
contiendas y porfio señalando los unos los dichos
mojones y rrayas por una parte y los otros por
otras y por ende yo viendo que cumplia mucho a mi
servicio e a pro e guarda de las dichas mis villas
y de sus tierras e por vos parar de los dichos pleitos
e contiendas y de las grandes costas e daños que
por las dichas rrazones entre vos e otros rrecreçian
a cada dia o podian rrecreçer adelante fue mi
gud de cometer los dichos pleitos e contiendas e
debates a sancho fernandes el moço vecino de la mi
villa de medina del campo mi vasallo al qual yo di
mi poder cumplido para librar e determinar los
dichos pleitos e contiendas ante vos amas las
dichas villas a vuestro consentimiento e plazimiento
e fazer e señalar otrosi rrayas e mojones por
do fuesen conoçidos y sabidos los dichos termi
nos e comunes e propios el qual dicho sancho
fernandes fue a esas dichas mis villas e a sus
terminos con procuradores suficientes de vos
amos los dichos concejos de las dichas mis villas
e avida su ynformaçion segun que me
jor la pudo aver ansy por testigos dados e
presentados por cada una de las dichas par
tes como por un previllegio de conpusiçion
que entre los dichos concejos antiguamente fue
fecho de avenençia de amos los dichos concejos
confirmada por el dicho previllegio e despues
por otros previllegios de los reyes pasados

cond yo bengo la qual dha confirmaçion declara
los mojones e rrayas y departen los dhos terminos
e comunes e otro si por otros previllegios nos ha
dos especialmente por cada unas de vos las dhas
partes q. departian los terminos e propios sobre
lo qual el dho Sancho herrs como dho es visto
los dhos recaudos y sabida la verdad y concordan
do los dhos previllegios e conpusiçion procedio a dar
sentençia e hazer pronunçiamiento entre vos amas las dhas
partes y otro si hazer rrayas e mojones para en
departimiento de los dhos terminos ansi propios como co
munes por do fuesen y sean conoçidos quales son los
terminos propios de cada una de las dhas villas que cada una
debe usar por suyo propio y quales son los comunes
q. comunmente deben ser usados por amas las dhas
villas y sus tierras para agora e para siempre ja
mas por vitor del dho poderio q. le yo di como dho es
de las quales dhas sentençias amas las dhas partes es
agraviastes e apelastes para ante la mi merçed con
los quales agravios cada una de vos las dhas partes
vos presentastes ante la mi merçed el qual negoçio yo cometi
y mande ver a los del mi consejo estando aqui en la dha
mi villa de medina del campo para q. lo biesen y examina
sen y me hiziesen rrelaçion de todo ello y fueme hecha
la dha rrelaçion por los del dho mi consejo por la qual
rrelaçion me certificaron q. en todo lo que el dho San
cho herrs hizo e procedio en los dhos pleitos ansi en los
pronunçiamientos e sentençias q. fizo e dio e pronunçio como
en los mojones y rrayas q. hizo y señalo que procedio
bien e a buena yntençion e q. debian ser confirma
das las dhas sus sentençias e pronunçiamientos e
mandamientos e otro si guardadas sus rrayas
y mojones por el fechas y señaladas para agora y
para siempre jamas entre vos amos los dhos cons
y sus tierras y aldeas y lugares por ende yo por
esta mi carta o por el dho su traslado signado como
dho es confirmo todas las dhas sentençias e pronunçiamientos
fechos y dados por el dho Sancho herrs para agora
y para siempre jamas las rrayas e mojones e mandamientos
q. sean guardadas para agora e para siempre jamas
las dhas rrayas e mojones por el dho Sancho herrs
fechos e pronunçiados y amojonados y señalados en la
manera q. lo el hizo e pronunçio e declaro y señalo

por las dhas sus señas y pronunciamientos y se
gun que paso ante los testigos publicos de amas
las dhas villas que para ello fueron llamados y fue
ron a ello presentes a los quales dhos testigos mando
por esta mi carta que lo den signado en la manera
que ante ellos y ante cada uno dellos paso a cada
una de las dhas partes quando les fuere demanda
do por qualesquier de vos las dhas partes en manera
que tanto den a la una parte como a la otra porque
vos mando vista esta mi carta a todos y a cada
uno de vos que guardedes e cumpladedes e algudes
guardar e cumplir agora e de aqui adelante para
agora e para siempre jamas las dhas sentencias que el
dho Sancho Ferrandez dio e otro si guardedes e alga
des guardar las dhas rrayas y mojones que hizo e
señalo segun paso por los dhos testigos en la ma
nera que dha es e non vayades ni pasedes contra
ellos ni contra parte dellas so la pena e penas
que el dho Sancho Ferrandez mando e pronunciao por
las dhas sentencias y los unos ni los otros no fagades
ende al so pena de la mi merced e de veynte mill
mrs desta moneda a cada uno para la mi camara
por quien fincare de lo ansi hazer e cumplir e desto
mando dar dos cartas amas en un tenor tal la
una como la otra para cada una de las dhas mis
villas firmadas de mi nobre y selladas con mi
sello dada en la mi villa de medina del campo
siete dias de agosto año del nacimiento de nro
señor ihu xpo de mill e quatrocientos y dos
años yo el ynfante yo pero gracia testigo del dho señor
ynfante la fize escribir por su mandado y en las
espaldas de la dha carta estaban escritos dos
nonbres que dezian el uno conde y el otro Ray
Sanches. Registrada.

Yo el ynfante don fernando señor de
lara duque de peña fiel conde de mayor tra
al q. alcaldes cavalleros e escuderos e comes
buenos e otros oficiales quales que de la mi
v. de peña fiel que agora son o seran de aqui a
delante e a qualesquier e a quales que de vos a
quien esta mi carta fueremos rrada su lud

como aquellos de quien mucho fio se pades el prior e frayres
de mi conbento de san Juº de sadha mjbª de los flayres pedricadores
se me querellaron e dizen que ellos teniendo e poseyendo fasta aqui
por suyo un pinar que es enter mjº de sadha mjbª que es cerca del
rrio de duero del qual dicho pinar los fizo mrd don Juº manuel mjbrs
Attf. { abuelo al tienpo que el fizo el dicho monestº e de otras posesiones
que les dio para provisyon dellos para siempre jamas de lo que les
mdo dar sus cartas de mrdes las quales les fueron confirmadas por los
reyes e por los otros señores que fueron de sadha mjbª antes de mi e
estando ansy en posesyon pacifica del dicho pinar e husando del
asy como de cosa suya que vos el dicho cº agora nueba mte desde el dia de
santa mª de agº mediado que paso del año de mill e trezientos e noventa
e un años contra voluntad del dicho prior e flayres que abedes estado
e entrastes el dicho pinar a boz de cº que cortastes e mandastes cor
tar madera e ramon para caleras e hornos no lo podiendo fazer de
dº por lo qual diz que an recebido e recebien grande agravio e gran
daño por el quebrantamiento que les fezistes en les estar lo suyo e que so
des caydos en pena por ello e pidieron me mrd que mandase sobre ello
lo que la mi mrd fuese por que yo mdo vista esta mi carta que ya sy es que ellos
antenido e tienen el dicho pinar por mrd como dicho es que les guardedes
e fagades guardar e cotear el dicho pinar e que ninguno ni al
gunos no sean osados de les estar en el contra su voluntad para
fazer madera ni cortar ramon ni carrascos ni otra cosa alguna
e si alguno e algunos le quisieren entrar en el contra su vo
luntad para cortar en el madera e carrascos e llebar del
otra cosa alguna mando que gelo non consyntades mas antes gelo
defended e amparaz la mi mrd e voluntades de les guardar e
fazer guardar la dicha mrd en todo bien e cumplidamente segund
que las dichas cartas de mrd que ellos tienen se contiene e segund que
mejor e mas cumplidamente les fue guardado en los tienpos pa
sados fasta que yo oble el señorio de sadha mjbª e ved los dichos
previllegios e cartas de mrdes que ellos tienen sobre la dicha rrazon
e guardaldes e cumplidas e fazed las guardar e cumplir en
todo bien e cumplidamente segund que en ellas se contiene e

E yuĩd me sor. E mos lmd yrl da mẽ lles fueron yuzcaí
das los dhos tenpos yaz dos. E yuĩd dhos los lossnos
E los E tpo no faga des my sa tanc deal. por alt una mine
ra q̃ debmj md. E obligo en las dhas rẽtas contenj das E syno
por los E les E de vos E dellos. por q̃ en fin tre de lo a
q̃ bo E lmo rey mando al E me E vos estamj ta. mos tfare.
E vos en plazo E fare zades. Antemj los q̃s. por q̃ tros p̃s E los
E fi arees per sonal mẽte dellos en plazo re. al do E yo estu
viere. A diez dias ymẽ syguientes. E bra sen. A cada uno. A
dezir por q̃l rrazon no lmd rey des mj mandado. E de mio esta
mj carta vos fuere mos tfada. los dnos. E los E tpos. q̃ lmd rey fer des
mando rro has q̃ A q̃l E lo mo p̃n. Para esto fuere cumplido. E de
en de. A q̃l E vos lmos tfare. testimj yguido. E mos yno por E yo.
or pa en. E mio or lmd rey me mj mandado. Dada en el castillo de lmj
nobre. E abdad de burgos. treynta dias de febrero. Año de nas. E mj de mjll
E. q̃ trocientos. E noventa. E dos años / yo
el yn fante. yo pero. E tar a. rromano de el dho. yn fante. les
E. E bi por su mandado /

P Don pedro por la gra dios rrey de castilla de toledo de leon de
galizia de sebilla de cordoba. de murc. E a de iahen de algarbe
de algezira. E señor del mj Cayo. E de molina. A los q̃ les. E juezes. E
justs. E. q̃ tuazie de peña fiel. A lmerino. E merinos. E. q̃ ndadores en
las dhas merindad de peña fiel. A los E les. E de vos. E stamj ra
fuere mos tfada. o lud E tra sepades. E fray ymẽ de. E leorie. E yo.
prior de. l conbento de. l monesterio de los fraires predi cadores de
sanct̃ de peña fiel. por q̃ yen nõbre del conbento del dho mones terio se
E. rello a los E ydores de lmj ad. E. E dize. E don juã manuel. E don yñ
E. fiso. E finaron. E dexaron bnpinar a el dho mones t. conbento E
es enterra de la dha villa. para en mantenj mj. a los dhos fraires
E dize. E de yete años a. A los fraires menores. de el dho lugar de peña
fiel. E. E tros vs. E moradores. de la dha villa. E tortan. E fazer cortar leña
de el dho pinar. E. E leban del dho pinar madera para en las casas
para a fazer lo q̃ an menester. E dize. E como q̃r. E ellos por mj
vezes an pedido. E afrontado. E lo no fiziesen. dize. E lo q̃ quieren dexar
de fad. E en esto. E ante. E. E dho. E agrauio. E daño. E pidiome por. E mj

mandar y lo tuviese por bien por q̃ vos mando vista
esta mi carta o su traslado ante vos parecer a los vezinos e mora
dores de las aldeas q̃ cortaron e cortan hoja madera e tasan
la hoja en ella a dicho pinar e a los q̃ vos vezinos e moradores de
las aldeas e vos tengades e apremiades q̃ de aquí adelante
no tasen ni corten en madera ninguna ni leña de dicho pinar ni
en otro ni del dicho prior e convento q̃ demanden a los dichos ferrye
menores por ante quien deben e por lo que les
hubieren de dar e tener de les constringan e apremien a ellos
no tasen la hoja madera ni leña de dicho pinar y mandado au
toridad del dicho prior e convento e no fagades ende al por de la
misma e de seys cientos mrs de esta moneda usual a la dicha vno de
vos o sus oficios e otro tal e mas para vos mismos e para
vuestras costas e mas vos mando que parezcades ante mi en
mi corte del dicho plazo so la dicha pena de mas a cada

Ctra ẽlado ẽla Carta q̃ enbio el vrẽ ẽl vngro q̃ murio enla batalla al empera
dor mõ señor vn dia antes dela batalla con ẽfiẽ ẽ ẽbuntad y muerto.

140

Ẽ y muy poderoso prinçipe y emperador

Cobos herrores pasados y los pecados presentes a oy de
la primera causa dela primera causa fin remedias e
fin remedios mas para castigallos en el pena
de fin demasiada culpa en lo presente q̃ no para
corregillas el q̃ no mal as obras en lo venidero pues
en lo q̃ no hubo emienda ni en lo q̃ esta se espera
remedio no por falta de conoçimj q̃ de lo malo e
bueno tenemos syno por sobra de malicia q̃
en lo vno y en lo esta alcançamos y obramos con
todo nuestro entendimiento y lo peor q̃ con ynorancia no
pecamos el arrepentimj ẽ mj soberano bendi
to remedio para los males presentes q̃ de fin
fin hemienda y por esto el q̃ no pued tomarla
de fines ynfinitos dadle lugar a los mjos dela
sobervia y a los hermanos dela ambiçion y bana
gloria y a los padres de todo mal exemplo y a los
fijos en todos de todo pertinaçia condenaçion q̃ con q̃
entre por nuestros reynos el brigera matando los
ynocentes dispues con q̃ fin cuenta hurtando los
viejos forçando los casados afrentando las fijas
robando los huerfanos y en vio lando los
templos diuinos Occeano los cuytados y
magenes celestiales dos feteando los sagrados
sepulchros en fin en sumo grado sacrilegio
cometiendo los en sumo grado vltima mente
contra los perlados q̃ en el vrenestar las diui
nas leyes no dexando por esto de conbertir con perse
guir nuestras falsas fin diabolicas setas dellas/ afligen
fingendes y alas de mysterio y fauor dimpio con los
ynfantes de ventre vsando q̃ en los de sedicha
de los tetas allon mamando y a no nos q̃ nada
gente con q̃ nos esti podamos de nuestra ayuda poz
q̃ en la mayor parte desta gente q̃ tenemos esta
tomada y el resto tenemos tan herida
y domayada q̃ mas por desperada q̃ por
por esperança salen mj persona mañana al
tanpo a donde fly mas henemyge de nra gan
ta fee q̃ nuestras fly en el tiempo de compa
nia de vze perlado q̃ se desposado de q̃ no
perlados se condenpe dmorir Cumnos paza

139

que como nos fueron compañeros en el martirio nos
sean guiadores en la gloria por nro bien morir bien
tenemos por cosa cierta que nos que les manos derra
maron nra sangre mas creemos que las de los santos
recibiran nras animas faltanos el socorro de los
principes xpianos y reyes catolicos y olbidanos
el rrey de la gloria por ver quien sera merecedor en el
bien morir que mañana esperamos muchas vezes
suplicamos a vra magestad por el ynfante
nro muy carisimo y vro hermano que socorrie
ses de la mysera xpiandad para esperar estaba
talla en que fui tan socorrido por vos quanto des
dichado por mi e por que la presente es la ultima
letra que a vra magestad podemos escribir qui
sera proceder en ello dando lugar e cuenta de los
magestad poder de nro henemigo el turco pero no lo
primite el dia de mañana que esperamos ni lo
sufre el de oy que tan mysero tenemos una
cosa aviso a vra magestad que si con todo vro
poder no socorreys a lo que queda que no
quedara la romana cabdad sin tocalle sus
conbates deste encarnizado lobo por que tenemos
por cierto que salido mañana con la vitoria que
de nra muerte se espera pasara su exercito
a las aldas de ytalia y enviara su armada a
las yglas de vena y de cacha bien creemos que la
piadad del ymenso señor estorbara sus pa
sos y estorbara sus dañados propositos
pero es bien que vra magestad procure al
zer rresystencia a los sonbres no vastan y por
que me remito a la carta que enbiamos
al enbaxador de nro carysimo ynfante esso
rrogando por el anima que del cuerpo espera
salir y por la vida de los que estan en aven
tura a rresciente nro señor el estado de
vra magestad con vitoria con que ynfie
los del campo a veynte e siete de setienbre
de mill e quinientos e veynte e seys años
recibida en la corte martes a treze de nobi
enbre.

+

Alex Rey

141

conde mo el yll.mo yn fante Infante don hern my mny caro y my amado herm me ha
os tripto como el gran turco enemigo de nra sta fee catholica con mas de cc Vcc bataletes
de pe y de caballo y gran copia de artilleria vino al Reyno de vngria y como el seren.mo Rey de
vngria mio my caro y my amado herm por le Reystir y por le atajar las grandes crueldades
q los ppanos de su Reyno hazia salio del en campo con toda la mas gente q pudo
q serra fasta xIIJ con baticinio y en vna batalla q vbiero fue muerto el dicho Rey y al
gunos ylados y grandes dons Reynos y la mayor pte el dcho los otros ppanos q se
hallaro en la dca batalla y el dcho turco entro y tomo la abdad d buda q es vna cte
abdad e la mas principal dcho Reyno de vngria e otras abdades villas y lugares y metio
a cuchillo y mato todos los ppanos q en ellas y mugeres de edad de quinze annos arriba
q fueron todos los ppanos muertos mas de cIIJ xxmanos y los de xv annos abaxo los
llevaro consigo para los tornar mozos y los otros acordinados y desterrados sera y se
an ybiero retirar algunos ppanos en los pueblos q tomo a fuego a sangre el temor de su crueldad
ya veys quantos dellos cabsas y razones ay para q no solamente yo q tanto me toca
tenga dello gran sentimiento como lo tengo de ver mys tierras por mys pecados dos tan
crueles enemigos tal turco haga tan grandes y tan crueles guerras pues es causa q cada vno
debe tener por suya propia y la defensa della y de tan cruel enemigo para todas las xpiandades
pues es notable mente lo del dcho turco pues es en my gran ofensa de dios mio y mengua
de su santa fee catholica y en mucho dapno y perjuyzio de los xpianos
xpianos despedacando y martirizando los ppanos de hombres y mugeres
segun y como en los templos donde se sylua y alaba a dios mio y se hagan
agora sus ceremonias y sacrificios de menos precio y estimando toda bolura y demanda quanto
para bordo sus capitanes son muy gran copia de gente para q vaya a las tierras de dcho
yn fante q estan cerca de xptianos y en frontera de las otras q agora ha tomado y ganado
q es otro my grande bien y sentimiento el q allende tenemos q hemos de ver y fidelidad de quel
dcho emperador deue creer y sustentar los ppanos y tan pronto como
amplios mugos q tiene dado bien fee q avemos fee q hubo y de cada dia ver
temos de dios mio oyr y q nos pongo ya q en ocasion q hyna ome en la tierra y
nos dio entre y empeze y seruicio de le oyr y jesu xpo y sentir bien por el debe tan
grande q tenemos a el dcho Rey de vngria a el dcho yn fante de fee y q ser a quien
tierras de mio patrimonio tenjamos y tenemos entera y ligada la defensa de
mas de fee catholica y del pueblo ppano q nos tenjendo a todos el mismo temor y
para my la defensa desta causa pues es tan grande hecho mio en el qual yo espero q para
por gracia de todos los ppanos q en ello se empleare la vitoria della y ansy ya resistirle
como ya se sabe q ha tomado y ganado de ppanos y hazerle acer dado dos ombres
dignos y fieles de el mal y daño q podremos prevenir pues con el poder de
resistir al dcho turco y esforzalle q no haga mas cruel ofensa de dios
mio ome y de nra santa fee catholica y del pueblo ppano y trabajare con todos mis
fuerzas de quebrantar y abajar la gran sobervia del dcho turco. Y q ansy de
dios mio ome y del poner en obra en ello de la mas breve manera q se pueda segun
el caso conviene y se requiere a todos y cada vno y lo q a cada vno dello es menester
y en cuanto yo cumpla con la amistad y fee q con el dcho yn fante mio hermano y deuda de nra

146

Cont. q. el pleito en q. algun oydor aya seydo abogado no se vea ni vote en su sala

presidente e oydores de la nra audiencia y chancalle
ria que reside en la villa de valladolid porque de
tratar e determinar pleytos e causas en alguna
o algunas de las salas de la nra audiencia en
que vos o alguno de vos otros ayan sido o se
an abogados se sigue sospecha a las partes
y otros ynconvenientes de que somos ynforma
dos deseando que la justicia se administre a las
partes bien e cumplidamente e sin dar ocasion
a quexas de sospechas acordamos de dar
esta nra carta en la dha razon por la qual
vos mandamos que de aqui adelante ninguno de
vosotros pueda ser abogado ni abogue en pleito
alguno o causa que se pendiere o tratare en esa
audiencia aun que diga que no tiene voto ni a de
votar en el ni se trate en su sala y no enbar
gante que antes que fuese oydor hera abogado
en el y que para lo ser y poder abogar tiene ce
dula y provision nra. ca nos por conserbar el
autoridad de la audiencia y de las personas que en
ella residen y por la buena e sincera espedicion
de los negocios las rrebocamos y damos por ningunas
e otro si vos mandamos que por que lo suso dho al
ya mejor y mas cumplido hefecto que todas las cau
sas e pleitos que estubieren pendientes en qual
quier grado que sea en alguna de las salas don
de estubiere por oydor el que fue o es abogado en
ellas o en otras entre las mismas partes que se
ayan de pasar y pasen a las otras salas donde
cese el dho ynconveniente para que en ellas se trate
y se determine conforme a las hordenanças de esa
audiencia y mandamos a vos los dhos presidente e
oydores que ansi lo cumplais y hexecuteis sin enbar
go de quales quier cartas y provisiones nras que
en contrario vos sean e fueren presentadas las
quales por la presente anulamos y rrebocamos y
no queremos que valgan ni ayan hefecto sino esta
porque ansi cumple a nro servicio y a la buena espi
dicion de los negocios y no fagades ende al fecha
toledo a diez y nueve de henero de mill e quinientos
y veynte y seis años yo el Rey por mandado
de sus magestades Fran.co de los Cobos

143

Doncarlos &c. vimos vn memorial y asiento que por
nro mandado fue tomado con don Juan de Vlloa v. Vela
Cabdad de toro por mi escripno de catinara nro gozan
chan allez y lorenco d gorreno conde de pont de vaca
marichal de borgoña nro mayordomo mayor e de dn
gozā de padilla clauero de calatrava y del dho rey cal
del mo consejo q. esta firmado de vno non bieo
fecho en esta guisa/

lo que don Juan de Vlloa v. vela Cabdad de toro dize
que el de entraz en la conpusicion que con su mag.
dize sobre los bienes hazienda d. don Hernando
de Vlloa su hermano que fueron confiscados a la
camara e fisco de su mag por ende de los
delitos de su casa y corte por los seruicios e traiciones
que el dho don Hernando de Vlloa cometio contra su
seruicio entre otros delitos alteraciones pasadas son estas
pide que le queden al dho don Juan los ciento y veynte y
quatro mill mrs de juro & heredad que por la concordia
dia que entre el y el dho don Hernando paso estaba cobr
tado el dho don Juan de Ledesma sitiado en la Cabdad de
Zamora y su tierra y partido los quales le cobro de paz
con condicion que fallesciendo el dho don Hernando su
hijos legitimos bolbiesen al dho don Juan de Vlloa
y sus bienes con las condiciones de la que su mag esta confir
mado por su mag estad por su prouision/

y ten que le quede al dho don Juan vna heredad en tierra
de toro q. se llama cadahercoe que rienta ciento
y quarenta cargas de trigo y ciento y cincuenta faz
gas de cebada y en la misma heredad tiene vna
pieça que se dize la de Ysesa que rienta veynte
cargas de trigo/

y ten que le quede al dho don Juan vna heredad que se
dize la granja en tierra de toro que rienta al pan
sesenta mill mrs/

y ten que le quede al dho don Juan otra heredad en tierra
de toro que se dize son Zyril que rienta ciento e
veynte fanegas de trigo/

y ten que le quede al dho don Juan vna casa en la Cab
dad de toro a bela y ha del zeynteno que es vieja.

y ten que hera cobdo tado el dho don Juan de Ledesma al dho
don Hernando por la concordia que en su cabo paso
ciento y cincuenta mill mrs cada vno por toda su
vida con ciertas condiciones pide que se le haga
de los pagar/

y ten que por que al tpo que dio el vn quento e dozien
tos y cincuenta mill mrs por agosto en los que go
nadores fue concertado que el dho don Juan tubiese lo

Azienda que hera del dho don hernando y gozase
de los frutos y rrentas della que no le aya de ser
pedido cuenta ni rrazon dello sino que lo aya de go
zar conforme al dho asyento y que que dello se le
hizo desde el dia del asyento por que lo de antes que
da fuera desta concordia para su magestad

viij Yten dize el dho don juan que tenia el dho don hernando
treynta mill mrs de juro situados en la cabdad
de sevilla los quales su magestad a mandado
consumir en sus libros que es por bien que que
den consumidos

ix Yten dize que tenia el dho don hernando otros de
ynte y seis mill mrs de juro en la dha cabdad
de sevilla que el dho don juan le cobro dado despues
del fallecimiento de sus padres por la concordia
que entre ellos hizieron e que se los cobro dado con
condicion que si el dho don hernando no hubiese
hijos legitimos uviesen al dho don juan e
a su mayorazgo con los vinculos e condiciones
de los quales asi mismo estan consumidos
en los libros dize que tiene por bien que
den consumidos

x Otrosi que queden para su magestad los diez e
siete mill y quatro cientos mrs de juro de he
redad que al dho don hernando pertenecian
por la clausula del mayorazgo que estan
situados en toro y en tierra y agora estan
en los libros de su magestad en cabeça de doña
Aldonça de castilla su madre

x Yten que si las deudas de don hernando fueron contra
ydas antes del delito cometido y tales que su
magestad por la confiscacion fuesen obligados
poseyendo los bienes que aquellas deudas
que den a cargo de su magestad y los bienes
especificados y la persona de don juan por ellos
que den libres

x Que su magestad mande que se entregue al dho don
juan traslado autorizado del processo que se hizo
contra el dho don hernando y la carta e pe
cutoria de la suya que contra el fue dada

¶ el qual dho don juan dixo e suplico a su magestad
que acatando sus servicios y los muchos gastos
que abia hecho en servicio de su magestad en el tpo
de las dhas alteraciones e que por la fundacion
del mayorazgo suyo e del dho don hernando su hermano

el es llamado a los bienes que aunque tenia el dho
su hermano que por le hazer bien e merced y hemi
enda de los dhos servicios e gastos su magt.
o biese por bien que el dho don Juan diese de su hazien
da por el dro. que a su magestad pertenecia
por razon de la suma que fue dada contra el dho su
hermano en quantia de quatro cientos e do
zientas y cincuenta mill mrs que hobo dado y pagado
por mandamiento de los governadores que fueron
destos sus reynos en ausencia de su magt.
para los gastos de la guerra y los otros tres
cientos de mrs restantes que dara a pagar
al luego a quien su magestad mandare para
los gastos de la guerra que se hize para la recu
peracion de la villa de fuenterrabia que los fran
ceses tienen ocupada e que de mas de los dhos
quatro cientos dozientas e cincuenta mill mrs el dexa
da e quiere e respasa en su magestad qual
quier dro. o accion que tenga o le pertenesca
en qualquier manera a los dhos cincuenta e
seis mill mrs de juro de heredad que el dho don hz.
tenia situados en la dha cibdad de avila e a
los dhos diez y siete mill e quatro cientos mrs
que estaban en cabeça de doña Ana de Mendoça su madre
para que queden consumidos para su magestad
en sus libros e que a su magestad plega hazerle
merced de todos los otros bienes que fueron del dho don
hernando y estan especificados e declarados en
este memorial para que por virtud deste concierto
de los dhos quatro cientos e dozientas e cin
cuenta mill mrs y por razon de los gastos que hizo
en servicio de su magestad e por le hazer bien e
merced abiendo consideracion a los dhos sus servicios
el pueda tener e poser con justo e dro. titulo para
siempre jamas todos los dhos bienes e hazienda que
aqui estan declarados e hazer dellos como de cosa
suya propia libre e quita e desembargada e que se
le de mandamiento para los arrestadores que los
tienen que libremente le entreguen la posesion dellos
y con condicion que quales quier otros bienes que se a
llaren pertenecer al dho don hernando de mas de los
aqui declarados que aquellos que den fuera deste a
siento para que su magestad mande hazer dellos lo
que fuere su servicio si en algun tiempo se allare o pa
reciere que hobo mas
lo qual todo que dho es dixo e suplico el dho don
Juan a su magestad en la villa de valladolid a nueve
dias del mes de hebrero de mill e quinientos e veynte

y treo años en presencia de my Juan de Voymed[ano]
escriuano de su magestad y de los testigos
de yuso escriptos el dicho señor magestad rescibio juramento
manda a los dichos moros mexiqueros de Granada Don
Pedro Zanete, Don Gallez e Lorenço el Corregidor, Andres de
Pontevedra mariscal de Borbona Don Miguel
alcayde mayor e alcaide de la Alhambra
Layaba e Abdelcadra vasallos del dicho señor Don Fernando
todos los dichos moros e moras en
presencia de su magestad los quales e cada uno
de ellos juraron e prometieron en forma de
derecho de tener e guardar e cumplir todas las
cosas en los dichos mandamientos de suso contenidas
del dicho señor Don Fernando e de no yr ni venir
contra ellas ni contra cosa alguna ni parte dellas
por si ni por otra persona alguna ni en otra manera
alguna so pena de perjuros e de caer e incurrir
en las penas en que caen e incurren los que
quebrantan juramento fecho en manos de rey
e señor natural e so las otras penas en
derecho contra los tales establecidas e
por su magestad fueron rescebidos
del dicho Don Juan de Tapia e Diego Gomez
de Alvarado en nombre e como procuradores
que son e se muestran ser de los dichos moros
e moras segund que lo prometieron e
juraron el dicho Don Fernando
por virtud de mandado de su magestad
dio e entrego a los dichos Don Juan e Diego
Gomez en nombre de los dichos moros e moras
el dicho alvalá de su magestad de suso
incorporado firmado de su nombre e refrendado
de su secretario segund e como en el se contiene e declara
e que mandaba e mando e despachase otra carta
e otras quantas cartas alvalaes e provisiones
fuesen menester segund e como en el dicho alvalá se
contiene e en este mismo real e luego el dicho Don
Juan por si e en nombre de los dichos moros e moras
de suso nombrados e cada uno de ellos
dixo que en nombre de los dichos moros e moras
e cada uno de ellos besaba e besó la mano
real de su magestad por la merced que
les fizo en mandar les dar el dicho alvalá
firmado de su nombre e refrendado de su secretario
e sellado con su sello real en que les
confirma e manda guardar todas las cosas
que les fueron prometidas e otorgadas
por el dicho señor Don Fernando
e por su magestad e que en nombre de los
dichos moros e moras e cada uno de ellos
daba e dio las gracias a su magestad
por ello e que suplicaba e suplico a su
magestad mande que el dicho alvalá
e todo lo en el contenido se guarde
e cumpla segund e como en el se contiene
e declara e que sobre ello pedia e pidio
a mi el dicho escriuano lo asiente por
auto e memorial en el libro de los
mandamientos de su magestad e de
ello les mande dar un traslado
signado para guarda e conservacion
de su derecho e para mostrar donde
e como e cuando e ante quien
les convenga e sea menester
e luego el dicho señor Don Fernando
por virtud de mandado de su magestad
dio e entrego a los dichos Don Juan e Diego
Gomez en nombre de los dichos moros e moras
el dicho alvalá de su magestad de suso
incorporado firmado de su nombre e refrendado
de su secretario segund e como en el se contiene e declara
e que mandaba e mando e despachase otra carta
e otras quantas cartas alvalaes e provisiones
fuesen menester segund e como en el dicho alvalá se
contiene e en este mismo real e luego el dicho Don
Juan por si e en nombre de los dichos moros e moras
de suso nombrados e cada uno de ellos
dixo que en nombre de los dichos moros e moras
e cada uno de ellos besaba e besó la mano
real de su magestad por la merced que
les fizo en mandar les dar el dicho alvalá
firmado de su nombre e refrendado de su secretario
e sellado con su sello real en que les
confirma e manda guardar todas las cosas
que les fueron prometidas e otorgadas
por el dicho señor Don Fernando
e por su magestad e que en nombre de los
dichos moros e moras e cada uno de ellos
daba e dio las gracias a su magestad
por ello e que suplicaba e suplico a su
magestad mande que el dicho alvalá
e todo lo en el contenido se guarde
e cumpla segund e como en el se contiene
e declara e que sobre ello pedia e pidio
a mi el dicho escriuano lo asiente por
auto e memorial en el libro de los
mandamientos de su magestad e de
ello les mande dar un traslado
signado para guarda e conservacion
de su derecho e para mostrar donde
e como e cuando e ante quien
les convenga e sea menester
e luego el dicho señor Don Fernando
por virtud de mandado de su magestad
dio e entrego a los dichos Don Juan e Diego
Gomez en nombre de los dichos moros e moras
el dicho alvalá de su magestad de suso
incorporado firmado de su nombre e refrendado
de su secretario segund e como en el se contiene e declara
e que mandaba e mando e despachase otra carta
e otras quantas cartas alvalaes e provisiones
fuesen menester segund e como en el dicho alvalá se
contiene e en este mismo real e luego el dicho Don
Juan por si e en nombre de los dichos moros e moras
de suso nombrados e cada uno de ellos
dixo que en nombre de los dichos moros e moras
e cada uno de ellos besaba e besó la mano
real de su magestad por la merced que
les fizo en mandar les dar el dicho alvalá
firmado de su nombre e refrendado de su secretario
e sellado con su sello real en que les
confirma e manda guardar todas las cosas
que les fueron prometidas e otorgadas
por el dicho señor Don Fernando
e por su magestad e que en nombre de los
dichos moros e moras e cada uno de ellos
daba e dio las gracias a su magestad
por ello e que suplicaba e suplico a su
magestad mande que el dicho alvalá
e todo lo en el contenido se guarde
e cumpla segund e como en el se contiene
e declara e que sobre ello pedia e pidio
a mi el dicho escriuano lo asiente por
auto e memorial en el libro de los
mandamientos de su magestad e de
ello les mande dar un traslado
signado para guarda e conservacion
de su derecho e para mostrar donde
e como e cuando e ante quien
les convenga e sea menester
e luego el dicho señor Don Fernando
por virtud de mandado de su magestad
dio e entrego a los dichos Don Juan e Diego
Gomez en nombre de los dichos moros e moras
el dicho alvalá de su magestad de suso
incorporado firmado de su nombre e refrendado
de su secretario segund e como en el se contiene e declara
e que mandaba e mando e despachase otra carta
e otras quantas cartas alvalaes e provisiones
fuesen menester segund e como en el dicho alvalá se
contiene e en este mismo real e luego el dicho Don
Juan por si e en nombre de los dichos moros e moras
de suso nombrados e cada uno de ellos
dixo que en nombre de los dichos moros e moras
e cada uno de ellos besaba e besó la mano
real de su magestad por la merced que
les fizo en mandar les dar el dicho alvalá
firmado de su nombre e refrendado de su secretario
e sellado con su sello real en que les
confirma e manda guardar todas las cosas
que les fueron prometidas e otorgadas
por el dicho señor Don Fernando
e por su magestad e que en nombre de los
dichos moros e moras e cada uno de ellos
daba e dio las gracias a su magestad
por ello e que suplicaba e suplico a su
magestad mande que el dicho alvalá
e todo lo en el contenido se guarde
e cumpla segund e como en el se contiene
e declara e que sobre ello pedia e pidio
a mi el dicho escriuano lo asiente por
auto e memorial en el libro de los
mandamientos de su magestad e de
ello les mande dar un traslado
signado para guarda e conservacion
de su derecho e para mostrar donde
e como e cuando e ante quien
les convenga e sea menester

libros para agora e para siempre jamas para dar
e para dexar a sus herederos y sucesores e para aquel
o aquellos que ellos e cada vno dellos hubieren justa
dicho todos los sus bienes e hacienda asi muebles como
rayzes segund e como en este sus memorial e libro de
cuenta e memoria mas largamente son escriptos e
declarados en el dicho su memorial e libro de cuenta
que son mill e quatro cientos e treynta e tres
dellos quedar con cada vno dellos en los sus libros por
que aquellos que quedaren para nos e para los suyos
sepan los bienes que cada vno dellos ha e le pertenesce
segund en el dicho su memorial e libro de cuenta
que asi nos dexaron para nos e para los nuestros
herederos e sucesores e por esta nuestra carta vos damos
poder e facultad para que por nos e en nuestro nombre
e por nuestra autoridad real e por virtud de
la merced que nos fizo el dicho don Fernando de
Castilla e de Leon nuestro padre que dios aya
podades entrar e entredes en todos los dichos
bienes muebles e rayzes e en cada vno dellos
e en la tenencia e posesion
propiedad e señorio de todos los dichos bienes
e cosas suyas e cada vna dellas por virtud de titulo
e mandamiento de todas e cualesquier que mas
justa e derecha cabda de todos e cada vno de todos
los dichos sus bienes muebles e rayzes de todos
nuestros reynos e señoryos que vos e cada vno de vos
e de los vuestros herederos e sucesores hayades
e tengades e poseades e vsedes e fagades de todo
lo que con derecho e segund fuero e vso de nuestros
reynos podades e devades hacer como cosa vuestra
propia e de vuestros herederos e sucesores
e de aquellos que de vos e dellos vinieren
e vos mandamos que luego que con esta nuestra
carta fuerdes requeridos por parte de vos el dicho
don Alonso o de vuestro poder o de vuestro
mandado o de aquellos que de vos e dellos vinieren
e vos mostrare esta nuestra carta o el traslado
della signado de escribano publico que vos
pongades e metades en la posesion de todos los
dichos bienes muebles e rayzes e de cada vno
dellos e de la propiedad e señorio dellos
e de cada vno dellos segund dicho es e
contra el tenor e forma de esta nuestra carta
no vayades ni pasedes ni consintades yr ni pasar
en manera alguna por alguna ni por algunas
cosas que en ella se contienen ni en parte
dellas ni vos pongades ni consintades ser puesto
embargo ni contrario alguno en todo ni en parte
dello ni en cosa alguna ni en parte dello
ca nos por esta nuestra carta vos damos
poder e facultad para que vos e cada vno
de vos e de los vuestros herederos e sucesores
e

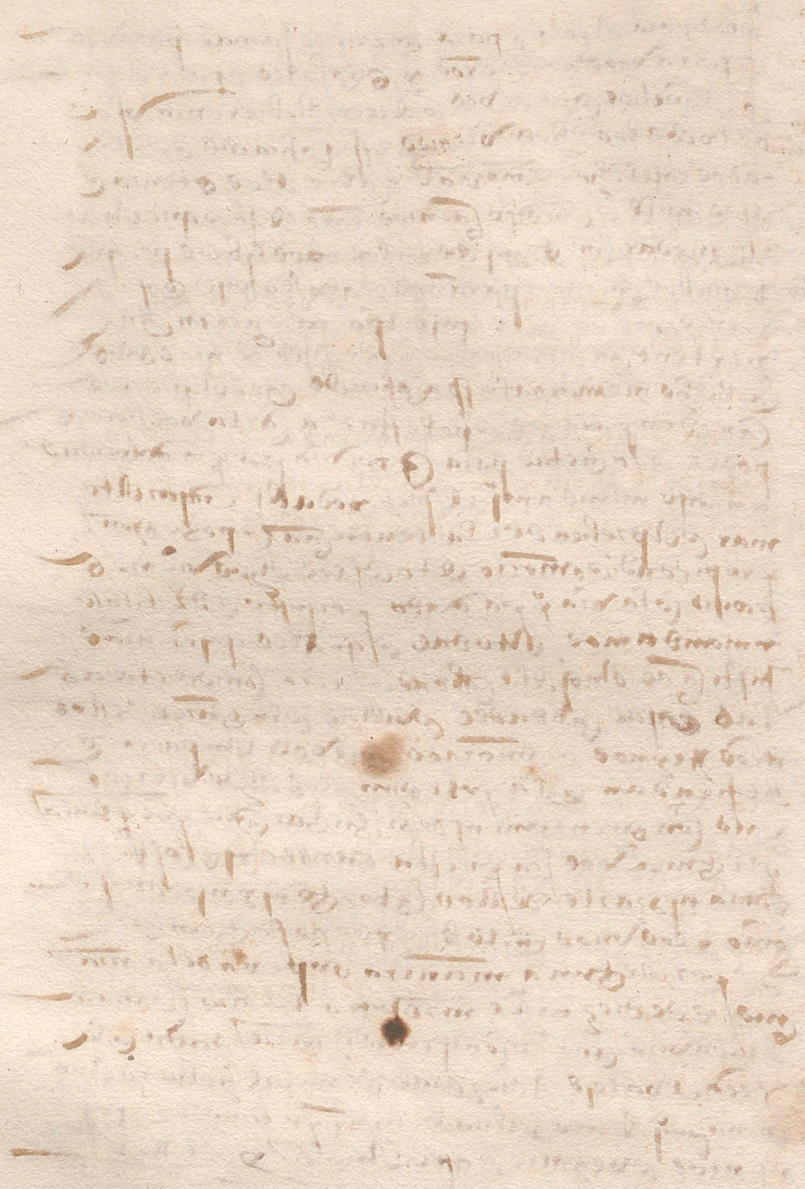

Relacion de mercedes q parece por los titulos y privilegios de Juan de Rosas y de los
villa de Poca q de don de procede la hazienda desta casa es en la forma siguiente

Primeramente ay una escriptura de privilegio del señor
don Juan el 2º firmado de su nombre y sellado con
un sello fijo en cera bermeja de dias de setiembre de mill cccc xxx
años en que dize amigo. Don Juan por la gracia de dios rey de
Castilla etc por hazer bien y merced a vos Juan de Rosas my
alcalde mayor de la my casa de Segovia algo fijo de my
Sanchez de Rosas y por los muchos buenos y leales
y altos y señalados hechos que don Sancho de Rosas
arcobispo de toledo primado de las españas y chanci
ller mayor de castilla vuestro tio y el dicho my
de Rosas vuestro padre y los de vuestro linaje hizieron a la
don de yo vengo y de my y vos hazedes y faredes
arcobispo de toledo vuestro y vos el dicho don Sancho de Rosas me lo
pedistes por merced es my merced y voluntad que desde agora
para en toda vuestra vida por ti. y mayorazgo.
dejados y tenga dos todos los heredamientos fuentes que San
cho de Rosas vuestro padre fijo del dicho my Sanchez
os dio y dono y traspaso en ti. y mayorazgo
y eso mismo las vuestras villas y lugares y castillos
y casas fuertes y llanas y heredades y otras cosas
nes estables y patrimoniales altas y bajas y mero
my imperio y vasallos y tierras y pe
chos y derechos. y pertenencias y valor de suma y renta
viesa con casa y heredades y buenos pechos y der
y villota y cabaña con la casa fuerte y heredades de
pan y vino linos y otros y frutos y personas y dere con todo otro
y en los dichos lugares y con la dicha villa de ellos a dos y tiene
dos y tenedes y tener y debe en cualquier manera
por cualquier razon y ya dicho y una heredad
de pan y vino linos y otros y frutos y personas y dere con todo otro que aya en
y con la casa y palacios y molinos y heredades
y tierras y otros y frutos y pertenencias dichos lugares a vos
y tenedes y tener y a Reynilla alcon con la casa
fuerte y a subo con la casa fuerte y a sotierra vista
y a calcada y a buezo y a sant y la fuente con

Relacion de mercedes que parece por los titulos y privilegios de Juan de Rosas y de los
villa de Poca que de don de procede la hazienda desta casa es en la forma siguiente

Primeramente ay una escriptura de privilegio del señor
don Juan el 2º firmado de su nombre y sellado con
un sello fijo en cera bermeja de dias de setiembre de mill cccc xxx
años en que dize amigo. Don Juan por la gracia de dios rey de
Castilla etc por hazer bien y merced a vos Juan de Rosas my
alcalde mayor de la my casa de Segovia algo fijo de my
Sanchez de Rosas y por los muchos buenos y leales
y altos y señalados hechos que don Sancho de Rosas
arcobispo de toledo primado de las españas y chanci
ller mayor de castilla vuestro tio y el dicho my
de Rosas vuestro padre y los de vuestro linaje hizieron a la
don de yo vengo y de my y vos hazedes y faredes
arcobispo de toledo vuestro y vos el dicho don Sancho de Rosas me lo
pedistes por merced es my merced y voluntad que desde agora
para en toda vuestra vida por ti. y mayorazgo.
dejados y tenga dos todos los heredamientos fuentes que San
cho de Rosas vuestro padre fijo del dicho my Sanchez
os dio y dono y traspaso en ti. y mayorazgo
y eso mismo las vuestras villas y lugares y castillos
y casas fuertes y llanas y heredades y otras cosas
nes estables y patrimoniales altas y bajas y mero
my imperio y vasallos y tierras y pe
chos y derechos. y pertenencias y valor de suma y renta
viesa con casa y heredades y buenos pechos y der
y villota y cabaña con la casa fuerte y heredades de
pan y vino linos y otros y frutos y personas y dere con todo otro
y en los dichos lugares y con la dicha villa de ellos a dos y tiene
dos y tenedes y tener y debe en cualquier manera
por cualquier razon y ya dicho y una heredad
de pan y vino linos y otros y frutos y personas y dere con todo otro que aya en
y con la casa y palacios y molinos y heredades
y tierras y otros y frutos y pertenencias dichos lugares a vos
y tenedes y tener y a Reynilla alcon con la casa
fuerte y a subo con la casa fuerte y a sotierra vista
y a calcada y a buezo y a sant y la fuente con

casas fuertes &c. E las casas & heredades d[e]l p[ar]n & lyno
lleum. q vos avedes & vos tenemos en la villa de vilforado
& la bodega q[ue] dize d vilforado. E todos los pechos & der[e]chos
d[e]l p[ar]n & vino. E con todo lo otro q vos teneys & vos tenemos
en tierra d bureba. E del castillo de la pueblla & entorre
& con su tierra. E tenemos & vasallos & omnes d[e] vino alex
bapa. & bre & criminal. E mero & mixto ympe[r]io. E ten-
tas & pechos & der[e]chos. E dieron & otorgaron & otorgo
& vasallos &c. E los xxvii. q vos teneys por suyo
de heredad ya siempre jamas. E otros xvii. d[e] pan d[e]l pecho
d[e]l obispo os fizo gracia & donacion. E los pocos
pechos q vos teneys por suyo d heredad en los lugares de
myr[a]n. y villa dias carretas y de bonjel. E sabia & sabuel.
villa myel. E madrigalejo & motuenga. E villa rigen.
& villa fuerte. E torrecilla del monte lugares q son en las
mezindades de burgos. E san de muño. E otrosi las marti-
megas q vos teneys por suyo de heredad en los dichos lugares
d bonjel & sauisa. E muño y sus alboas. E las martinegas
q vos teneys por suyo d heredad en santoyo y vo-
villa de campo. E sanct maria d villa pelayo. E tiago de
val y palacios de alfoz & valdecolmos. E torre cer-
astudillo. E valbuena. E melgar nueva. Carta d[e] alfoz de villa. E
el villar grant de valdesero. & villa mediana & barbas y rop-
nuevo. Carta d barbas y palamelos. Carta de pan lugar. E
melgar de suso lugares d la mezindad de castro periz. E
otros y las martinegas d los lugares d avelamosa. E
lo d[e]l osa. E quintanilla sesa. E mondiles. E sanct pedro
d sammel. E camel y villanes. E quintanes. E sta-
maria d tasadura. E tasadura. E villa fuerte. E camel
y d[e]l otero. E tiruelna. E sanct cal lugares della d[e] me-
zindad de castro periz.

E despues de vos dias ganar. E here todas las ganan-
cias & lugares. E vos fijo el mayor legitimo. E de
legit[i]mo matrimonio nacido &c.

Otrosi a fal[an]x d tu d la hunea llama a d[o]n gomez de sanct
bal allanx[o] myor d castilla. & mo &c. d[e] d[o]n fernando d tosar.

Otro si a fal[an]x d la hunea d[e] d[o]n a d[e]l allanx[o] llama apo
tira d[e]l ex[ce]l[en]te mariscal d castilla su primo. Gran d[e] d[o]n
a allanx[o].

Otrosi a fal[an]x d[e] los. E d tu d[o]n sancho d[e] fuente llama
a sancho d tosar. Gran d los d[o]n[es] mariscal. E allanx[o]

Otrosi a falar d todos los sus ssos dgos llama agarin primo dedgo snd d tosas e sus dlos dgos a llam se d marisal e snd d tosas

Otrosi a todos los onsos dgos llama por alynea d los varones e eplye las mugeres

Otrosi ay vn preuillegio dedgo s. Rey dñ el. z. dado en la v. d sarria. vij. dias d nouiembre d mcccc xxv. anos / en esta inserta otra a d mysmo rey en q dize. q por fabre e mo a diego d tosas marisal. señor dla villa d vaina e a su fo rodriguez e a sus fijos legitimos e dlegitimo matrimonio del dgo diego fijo y d dona Sancha d tosas su legitima muger la q al pereble la villa dego a dos. dmos en la traspo en a sa my. a el dgo dñ fijo marisal

Otrosy dize q el rey dñ nro señor lo fizo md al dgo dñ fijo dlos pechos e dze dela villa de vaina en tal manera q despues de vn dias q dase a nro myo

Otrosy dize q el dgo dñ fijo d matrim dla dga dona Sancha de tosas vbo ovo vnos fijos alos dgos snd e yo fijo e notios

Otrosi dize q la dga dona Sancha es muerta e q amos q mriese le dio poder ya q vn diese ln a el rey d mrieq mi padre ya q hizo es su vltima dgo a vno destos fijos dla dga villa dego e

Otrosi dize q el dgo d mrieq mi padre fizo md al dgo diego fijo dla dga villa de vaina a todos mis pechos e dze e a todo dominio q he e q my el mesmo mysmo ymperio ya q la pudiese vender e agenar e q le dio ln a ya q pudiese fazer mayorazgo al dgo s dñ dla dga villa dego a e al dgo yo fijo dla dga villa de vaina e q si fijos vos mayorazgo q los dgos dnos fijos o oyntiero a ellos / y q dura en tas casas q ally derlara faze mayorazgo el dgo dñ fijo mayor dla dga villa dego a el castillo e mirados e salynas e solajo poblados e por poblados montes e aguas dgos e onor e a fojo e y al dgo yo fijo segund dla dga villa de vaina / el dñ confirma esta horden a

Otrosi ay vna tor de q dize amos q sepa q nro señor q este a vido mi yo de dgo señor dela villa de yo a fijo legitimo e heredero q sea dla dga villa de vaina e el dñ confirma esta horden a

El padre desta dona fuerça dize q fallamos lope diez de tosas señor de porca. y. dize q fue cuñado del rey don pedro. y. por su mandado fue alcayde de alyzana y fizo alli justicia. vease la escriptura.

Diego fernandez marisal fue casado con dona fuerça de tosas

Deste matrimonio ouieron dos fijos lope rodriguez. y. z. perofernandez.

Este lope rodriguez fue casado con . y. deste matrimonio ouieron a diego de tosas.

Este diego de tosas fue casado con dona catalina de castilla y deste matrimonio ouieron a dona elvira de tosas.

Esta dona elvira fue casada con diego de tosas. y. deste matrimonio ouieron a don lope diez de tosas Marques de poza el agora es. don lope diez de tosas marques de poza casado con dona Marina enrriquez. fija de don diego gomez sarmiento conde de salmas y ouieron por fijo a don diego de tosas.

Esta casa de poza despende de la duquesa dona fuerça. y. heredola el dicho Marques por parte de dona elvira de tosas su madre. Esta parte de diego de tosas su padre viene de yonger de vno a mejores otra no legi

pnde hyr d nar e disponer el dho mayorazgo
que fyzo el dho perez freŝ de vos dhoe p esta vos
derechoe en la dha villa de vaena por q el dho
don lope señor vizcaýno entrego al padre del rey
mio señor le fyziera el dho mariscal de freŝ
su padre media md della dha villa de vaena con
todos los dhos perthoe dzs della para la dis-
poner e fazer della lo que quysiese. E despues
esto el dho señor vizcaýno juro sobre cruz
e consintio en el dho de freŝ mariscal su padre
y de los dhos juan rodriguez de freŝ su
hyjo q ansi fuesse y ansi fue q no fuesse
lycito de pedyr ny demandar cosa q fuesse
contra lo dispuesto en el dho mayorazgo de la
dha villa de vaena e pertenesciente a el
tal mayorazgo e q ansi fuesse guardado
e cumplido segun q en el se contenia
e declarava e mas q el dho juan rodriguez
de freŝ su hyjo no pudiesse vender ny
enajenar ny dar ny donar ny trocar ny
cambiar ny fazer otra cosa alguna contra
lo dispuesto en el dho mayorazgo e q
todo lo q ansi fuesse fecho q fuesse en
si ninguno e de ningun valor e efecto
e q el dho juan rodriguez de freŝ su hyjo
no pudiesse pedyr ny demandar cosa
alguna contra lo dispuesto en el dho
mayorazgo e q todo lo q ansi fuesse fecho
q fuesse en si ninguno e de ningun valor
e efecto e q el dho juan rodriguez de freŝ
su hyjo no pudiesse pedyr ny demandar
cosa

Inyor de espãça enq̃ leebaste lo̅s ẽ̃e̅ Comã̅dmyll
florines q̃ el dẽ̃ Gripadze mandõ q̃ le fneseñ
dados para Comprar heredades q̃ fneseñ dñe por
dlego frẽs mariscall mj ẽ̃buelo fiziesẽ el dẽ̃ ma
yorazgo de pozã el dẽ̃ fnoñ rodrigueñes mj padre
con condiçiõ q̃ no hobiese por fremẽ el y los sus
sucesores q̃ posteros q̃ despues de venieseñ al dẽ̃
mayorazgo de pozã el dẽ̃ mayorazgo q̃ el dẽ̃ dñ
frẽs mariscall mj ẽ̃buelo fizo de la dha villa de
nã e dlas dhas rentas q̃ per̃ẽ e dzs e ẽ̃lmosa
rifazgos y bienes consmtos a el dẽ̃ q̃ fizo
Gr̃i hyo padze q̃ venieseñ Contra el dẽ̃ ma
yorazgo q̃ el fazia e fiz el dẽ̃ frẽs de la villa
de vaena e dlos pechos e dzs dlla e dlos cotos
vienes consmtos e mejoe el dẽ̃ mayorazgo q̃
desta manera q̃ si contra el dẽ̃ mayorazgo q̃
fiz de la dha villa de vaena e de los dhos pechos
y dzs della y bienes consmtos a el dẽ̃ fnoñ
rodrigueñes y sus sucesores fneseñ q̃ vinieseñ con
tra ello e contra q̃ de ello dizeta mj yn dureta q̃
por el mismo fecho perderia e perdiese el dẽ̃
mayorazgo de pozã e vienes consmtos a el y lo
obiã e obiese el dẽ̃ frẽs y los sus sucesores
contra q̃ dicho es mandamos segũ el dẽ̃ fnoñ
Rodrigues mj padre la avia de aver si contra el
dẽ̃ mayorazgo fecho de la dha villa de vaena
e per̃ẽ e dzs e ẽ̃lmosarifazgos della y bienes
consmtos a el no fneseñ y a el consintiese segũ
q̃ mas simplicadamẽte hera contenido en los
dhos otorgamientos q̃ el dẽ̃ dñ frẽs mariscal
mj ẽ̃buelo en la dha razon fizo e otorgo y se con
venieron en dho q̃ los dhos fnoñ rodrigueñes mj pa
dre e frẽs vro padre q̃ hermano q̃ tal manera
q̃ pudiesen hazer paz e de avenencia e por la bo
luntad del dẽ̃ pero frẽs hera de acrecer en
el dẽ̃ mayorazgo q̃ el dẽ̃ fnoñ rodrigueñes mj
padre el dẽ̃ pero frẽs e los q̃ el dẽ̃ dñ frẽs mariscal
mj primo hereder bouo e bygastes de dar e partir
el dẽ̃ fnoñ rodrigueñes mj padre e dẽ̃ mj tre
pos de oro e mas y allende de lo dho q̃ mj
florines el dẽ̃ dñ frẽs mj ẽ̃buelo le mando dar e
pagar en su testamento y q̃ le diese y Remi
tiese e perdonase mas en fabor de todo lo q̃
el tenia en los dhos de dẽ̃ fnoñ rodrigueñes mj
q̃ per de los q̃ el dẽ̃ mariscal mj ẽ̃buelo tenia en los

dho hbzde d gnd y por dzdi ento myll mrs esto
contabe en mm Espña d mebe myll florines
d oro dho sino destrayon los Gales dho caen
myll mrs e dho pfrs y e dho mazo dl bzo
dze trenmgaño Itzaspasaron en e dho juan rudi
gnes my padre con lefeto y los el cbo egmo y tubo
E despues por fin dho juan rodrignez my padre
los y hobe ctenzo a cydir en los hbzes dho señor
Ysez conto d lo gnal e dho juan rodrignez my padre
d otorgo y tubo por contento ebien pactado e tod
gnal gner dz gne en gnal gner manera e por
gnal gner razon el cobe hezedzes e en sus fues
pudiesen aver co cobiesen e dho mayorazgo
d la Hayela de vaena con los dhos pchos e dzos
E olmo sus fazgos dello y alos cotos yenos e ne
ves con mtos e dho mayorazgo d Lansin
tia e con sus tio esta hab a cho bo e dho mayo
razgo ser hi e dho pero frs con los e dho dzgo
frs mayorsal my primo d la Hayela de vaena e
pchos e dzos e olmo sus fazgos dello e dehe e pe
nes con mtos a ella e ne pertia e todo mono
d todo e gnal gner dz gno d ello cobiese e pudiese
aver el cobe gno hezedzes en sus fores segun
gne esto e sus cosas mas cumplida mente se sonte
nyd y se contiene en el dcho testo unpado e dho juan
rodrignez my padre cotorgo y en cierto juramento
fizo e dho tenor e gnardar e aver por
firme E de mas juro por dios e por santa maria e por
la señal de la cruz en que mis manos son puestas
d no yr ni venir contra ello ni contra cosa ninguna
de lo en este dho testo e por cuanto despues
d lo sobredho y d esta presente y d a e dho pfrs
my tio bzo padre dos en e dho segun d lo otorgado
por e dho pfrs bzo padre dixeron e otorgaron
e dho juan rodrignez my padre e dho
el Bachiller dos dhos cotos myll florines del oro
d la Hayela con benencias como e para lo q dho es
E por q despues se fallo e dho pfrs my tio bzo
padre su ultima bolumtad dixo q dos de los
en que dho e mom d su mjo gner e dho juan
rodrignez my padre q avia cotorgado por q e pre
gne hezedzes en sus fores por contento e pactado
q avia de tubmono d todo e gnal gner dz E d
cuyo e spetiuo gne a el pertenecia co pudia pzte
necer en los dhos pchos e olmo sus fazgos
e dzo d la dha y la de vaena e los dhos yenos
con mtos E anexos al dho mayorazgo de vaena

ge ero por sanar mas en aquella cama por q̃ estaba
enel artículo dela muerte y hera en vida q̃ el
Ihe fran̄co rodriguez en hermano mi padre heraga
lo fecho cuento dello sobre ihe que le cradauby
el rey cabio e aia de aver dela parte legitima que
le pertenesçia en los bienes dell ihe su padre
e q̃ final quier q̃ se cobiese dellos ihe pedio
dello cumplimo para fazello dalla y ella dela vaena
por sí e por mayor del ihe su fijo marisçal e
en nombre final quier manera pidiendo e requiriendo
al ihe sus merçed dello q̃ le pluguiese
q̃ le diese la dicha villa e lugar sobre ihe alegando q̃
el dicho su padre le auia fecho merçed dello
q̃ se en aquella sazon al ihe fuese fernandez q̃ lo
obiese de tener para en el ihe fran̄co rodriguez
por quanto en los tiempos q̃ el ihe fran̄co rodriguez
mi padre vivio no se pudieron entender el ihe su
padre e el ihe mi padre y vos el ihe su fijo maris
cal mi señor primo para ver e conosçer la sobredicha
razon y el ihe su padre vos dixo q̃ vos auia
dado e rogado a su merçed vos la diese e
diego fernandez marisçal estando sobre ello rogando e
requiriendo e pidiendo sobre lo susodicho q̃ se
lo mandase dar e entregar el ihe su merçed
mando dar su carta de merçed para en
el dicho diego fernandez de la dicha villa e lugar
de aquella en aquella sazon q̃ por el ihe su merçed
fue dicho e mandado q̃ se fiziese e cumpliese
marisçal mi señor primo lo q̃ sobre ello vos el ihe su
requerido e pedido fue e sobre todo
lo q̃ sobre ello dixo e alego en razon
del dicho fran̄co rodriguez su padre
de vos el ihe su fijo marisçal mi señor primo
fue dicho e mandado q̃

151

mariscal con hijo e sus[cesores e] suc-
cesores e[n] mayorazgo [de] todos sus bienes muebles
y rayzes derechos e acciones que a mi padre fizo el
rey don Juan el segundo de gloriosa memoria
en Arevalo e su tierra e jurisdiçion e en
Madrigal e su tierra e jurisdiçion e en
Olmedo e su tierra e jurisdiçion e en
Medina del Campo e su tierra e jurisdiçion
e en Alaejos e su tierra e jurisdiçion e en
Fuente el Sol e su tierra e jurisdiçion e en
Portillo e su tierra e jurisdiçion e en
Cuellar e su tierra e jurisdiçion e en
Coca e su tierra e jurisdiçion e en
Nava del Rey e su tierra e jurisdiçion e en
Castronuño e su tierra e jurisdiçion e en
Rueda e su tierra e jurisdiçion e en
Simancas e su tierra e jurisdiçion e en
Tordesillas e su tierra e jurisdiçion e en
Toro e su tierra e jurisdiçion e en
Zamora e su tierra e jurisdiçion e en
Salamanca e su tierra e jurisdiçion e en
Ledesma e su tierra e jurisdiçion e en
Alba de Tormes e su tierra e jurisdiçion e en
Peñaranda de Bracamonte e su tierra e jurisdiçion
e en Alaraz e su tierra e jurisdiçion e en
Arevalillo e su tierra e jurisdiçion e en
Cantalapiedra e su tierra e jurisdiçion e en
Medina de Rioseco e su tierra e jurisdiçion
e en Villalpando e su tierra e jurisdiçion e en
Castrogeriz e su tierra e jurisdiçion e en
Valladolid e su tierra e jurisdiçion e en
Tiedra e su tierra e jurisdiçion e en
Urueña e su tierra e jurisdiçion e en
Villavellid e su tierra e jurisdiçion e en
Villalon e su tierra e jurisdiçion e en
Villagarçia e su tierra e jurisdiçion e en
Villafrades e su tierra e jurisdiçion e en
Villabrazaro e su tierra e jurisdiçion e en
Villalba de los Alcores e su tierra e jurisdiçion
e en Villamuriel e su tierra e jurisdiçion e en
Palençuela e su tierra e jurisdiçion e en
Dueñas e su tierra e jurisdiçion e en
Palençia e su tierra e jurisdiçion e en
Carrion e su tierra e jurisdiçion e en
Monzon e su tierra e jurisdiçion e en
Villada e su tierra e jurisdiçion e en
Astudillo e su tierra e jurisdiçion e en
Paredes de Nava e su tierra e jurisdiçion
e en Frechilla e su tierra e jurisdiçion e en
Villamuera e su tierra e jurisdiçion e en
Villasarracino e su tierra e jurisdiçion e en
Torquemada e su tierra e jurisdiçion e en
Aguilar de Campos e su tierra e jurisdiçion
e en Villasabariego e su tierra e jurisdiçion e en
Villaumbrales

E cada vna sa parte dello Obpo a Obpo mi mayo
razgo de poza todos los Cpos mos Yenos rea
yzos E Inmebles los Gne yo oy dia he cabze
de aqui adelante en Gnal qmer manera Cpos
Gnal qmer razon glos yo aya ellos Cmos hize
o ve Vnos ales y adve sales Ctas vez sales
obieres deve ya en Gsecutales de aquellos
Gneno se encluyan Ogeneral Cbeta cum los
Gnales. Obpos Yeres Cobpos a vos eobpo mayo fal
mi primo ya dos herederos Cnceso res por os
passa. y por eo Cobeta cum cubie todo esto Gne obpos
y sobre cada vna sa Cparte dello por mi epor
los obpos mos herederos Cnceso res por ctas pte
Senteneia dmos Cpub por iudgado obpo omo reyo
ellos Señores dde en bmi Reyno yo ellos oy
dias dla Gnalea qmer gs ellos
Cnezes Corregidores Cpstigos y Ante qmer
esta Carta fuere mostrada yo Cruya pedi gun
me someto dmos Cmos herederos Gneme
dios dho dz Muy ellos obpos mos herederos
e Cnceso res a tener Cgnardar Cmplir e
aver por firme todo lo en esta Carta Cbenido
e Cada vna sa Cparte dello Cobos dmos
Defiendo que en ca ninguno no obpos Cpa
Dor la forma Manera q. en esta Carta
se faze mencion cum esobre todo esto Gne obpos
Cobre cada vna sa Cparte dello por mi epor
los obpos mos herederos Cnceso res bmos
los Cparticulares e q de mi obieren causa
Hemos cto Cpto Cparto de mi Coelos obpos
mos herederos Cnceso res todas las leyes
Stutos Cost fueros Cdzs Comunes pesquisas
Cmuy Cpal todos Ordenamientos Cpre
Cepciones y estilos Cfosantes toda razon
Defension Checa cum general Cespecial
y toda Ayuda cum Cbusta Cmplida Cabon Cbene
fi cio de restitucion cum todas yn plena cum toda
ynorancia Cta todo error Cheza cum Gne dlee
tarpudiese y todo remedio Cadrillo Ordinario
y estraordinario de Gne nos pudiesemos Muy
bien Cdlhechar yo Cmos herederos Cnceso
res para oyr Cbenir Cfazer Cunta lo Gne
obpos Cantra Gnal qmer asi Cpte dello Gl
nos nombrada Muy muy Cleb obpe mos herederos
Cnceso res en mezo mi fuera dde en especial
Hemos cto Cdzido Gne dizho Gl Cegundo no pre
de Riemi cuarto Gno sabe Cesta casa shabo

153

Sepan quantos esta carta vieren como yo don Pedro Manuel, señor de Belmonte, otorgo y conozco por esta carta que hago y ordeno mi testamento y mi postrimera voluntad en la manera siguiente:

Primeramente mando mi alma a Dios que la crio y redimió con su preciosa sangre, y mando que mi cuerpo sea sepultado en la iglesia de Santa María de Belmonte, en la capilla mayor, donde están sepultados los señores mis predecesores.

Item mando que mis albaceas hagan mis honras y cabo de año según a ellos bien visto fuere.

Item mando que mis albaceas hagan decir por mi alma y por las almas de mis padres y abuelos y de todos mis parientes mil misas rezadas.

Item mando que den a la iglesia de Belmonte para ayuda a su obra cien florines de oro.

Item mando que den a la iglesia de Santa María de la Peña de Francia para ayuda a su obra cien florines de oro.

Item mando que den a la iglesia de Nuestra Señora de la Antigua de Valladolid para ayuda a su obra cien florines de oro.

Item mando que den a la iglesia de Nuestra Señora de la Vega de Salamanca para ayuda a su obra cien florines de oro.

Item mando que den a la iglesia de Nuestra Señora

154

Dr̃ō el̃mō parr̃ fazō della y bienes anexos
y consuetos al dho mayorazgo d̃ dō fernā fijo de
dho marisal despues de dn̄ce hijo de dō fernā
marisal de castilla fijo del dho y erēdr̃s dēor
de la dha villa de baena della dha villa de raba de
q̃ al̃ mō señor el rey dn̄ enrrique mayor de esta
dha cibdad de cordoba q̃ presente estaua et todos
los otorgamientos e consyntimientos que
cerca del dho mayorazgo fueron otorgados por
parte de dōnas de vuestro padre del dho dō de
buena memoria en la fundacion del dho mayorazgo fecha
por el dho dō diego fernandez marisal en nombre
de los contenidos por el dho marisal en
el dho libro sobre ella fecho y otorgado y los contra
tos y avenencias y consyntimientos en ello y
sobre ello fechos y otorgados por el dho dō diego
dōnas dōnas de vuestro padre de vna parte et
la otra sobre todos los bienes contenidos en
la dha carta de fundacion del dho mayorazgo et todo
en carta fecha y firmada en manera que
faga fe signada de escriuano publico por
el dho dō diego fernandez marisal en nombre
de la dha carta de fundacion del dho mayorazgo
segun et como en ella se contiene et
otrosi por el dho dō diego fernandez marisal
en nombre de la dha carta de fundacion del dho
mayorazgo et todo en carta fecha y firmada
en manera que faga fe signada de escriuano
publico por el dho dō diego fernandez marisal
en nombre de la dha carta de fundacion del dho
mayorazgo

In dei nomine Amen notum sit omnibus tam presen
tibus quam futuris quod ego Alfonsus dei gracia Rex
legionem et galleae pono cum ominibus de santa
marina de ineo cellario de pallatio de turgia quod det
michi medietate de quanto laborauerint in termi
no de Sancta Marina et per istud debent esequiti
de toto foro Alio et de tota facendaria excepto de
Justitia De omicidio et de britatore de camino et
de Aleiuoso et de latrone Et concilium debet here
Ingresus et egressus diuisiones et pascua et ortos
et palumbares et Rios et si molendinos ibi fecerit
ego debeo de illis medietatem habere preterea
si aliquis voluerit linum seminare seminet
de illo usque ad unum ~~stopo~~ stopum de tritico
de seminadura et unus quisque debet michi dare
singulas quartas de lino singulis annis. et quicum
que contra cartam istam venire presunserit aut eam
infringere atentauerit iram dei omnipotentis
et meam habeat et quantum illis prendiderit
duplet et Regie parti D. morb. persoluat et cum
Juda dni traditore penas luat perpetuas in infer
num facta carta in llamas xviij die Junij et
Anno Mmo. cc. xiij et ut hoc indubium ve
nire non possit hanc cartam sigilli mei muni
mine Roboro et confirmo

Termino. nº

C En el plito que es entre los concejos de Anda e
Andagoya e su proc.ª en su nonbre de la
vna parte y el consejo e omes buenos de
Aburuicano e su proc.ª en su nonbre de la
otra. ¶ fallamos que diego ortis de lan
daçuri alcalde del dho lugar e tierra e
valer de quartango que deste pleito cono
çio que en la senja que en el dio e sentençia
de que por parte del dho c.º de Aburuicano
fue apelado que juzgo e sentençia mal
y el dho c.º de Aburuicano apelo bien por
ende que debemos de Rebocar e Reboca
mos su juizio e senja del dho alcalde e fa
ziendo en este plito lo que de justicia debe de
ser fecho fallamos que debemos mandar
y mandamos que en el lugar donde estaba
el Roble sobre que este dho pleito que sea
puesto otro Roble cercado de piedra
segun que estaba el otro que fue quitado
para que este por fito e mojon e limite en
tre los dhos c.os e otro sy que debemos
mandar e mandamos que todos los cerra
dos e cercados que estan fechos en el ter
mino comun e pasto comun de quenta
años a esta parte sean desfechos e
desatados e queden por pasto comun e
termino comun para los dhos concejos
e todos los otros cerrados que estan fe
chos antes de los quenta años queden por
cerrados e cercados segun que los antenido
e tienen e por algunas causas e razones
que a ello nos mueben no azemos con
denaçion alguna de costas a ninguna
de las dhas partes ¶ dada e rezada fue

esta senyª por los señores oydores en la
Alª publica en valladolid a quinze dias
del mes de julio de mill e quinientos e nueve
años estando presentes Antonio de Ciu
lopes de Arrieta procuradores de las dichas
partes ¶ Didacus doctor ¶ Rodericus
licençenciatus ¶ licençiatus. de Ribera
¶ petrus manuel licençiatus ⁊.

noble e muy virtuoso señor.

Nuebas de acá le algo saber como gracias
a dios su alteza esta bueno y todas sus
cosas se van adelantando como creo que
abra sabido alla al heredado el reyno de
vngria y boemia y esclesia que fundicado y
montabia que mariscado que confinan con las
tierras de polonia y abra seis semanas que
partio de austria de la cabdad de viana para
venir a tomar su corona en este reyno de
bohemia con tres mill cavalleros muy adre
cados todos de luto por la muerte del pobre
rey de vngria que morio como ya abran
sabido porque yo le escribi muy larga mente
en al que tiempo y en la entrada deste reyno
de bohemia le salieron a la raya de la tierra
mas de quatro mill cavalleros a le rreçebir
e alli le juraron por rrey e por señor e ansi
mismo su alteza les prometio e juro de
guardar todos los previlegios e despues
vino hasta esta cabdad de praga que la
mas principal cabdad del rreyno e hizo
su entrada con mas de cinco mill cavalleros
y abia tanta gente que no lo sabia escribir
y el dia de san matia deste presente año se
coronó y el otro dia la rreyna su muger
mas honorable mente que jamas en estas par
tes se coronó ningun rrey e despues an he
cho muchos banquetes e justas e torneos
e danças e momerias de diversas maneras
y tan alegres y contentos estan todos de
su alteza como si dios le ynbiara del cielo
de tal manera que no abra cosa que pida que
no le den e dizen que le prometen de le dar cin
cuenta mill hombres pagados para yr a
conquistar el rreyno de vngria que le vie
ne de derecho y esta alçado vn gran señor del
rreyno de vngria por señor y se a hecho
mas por fuerça e tiene tomada la
corona mas esperamos en dios que poco

lo lo grara y gozara della por que los mas
nobles del reyno le an helegido a su al
teza por rrey y creemos que abra grandi sy
ma guerra en este verano por que tambien dizen
que viene el turco mas poderoso que nunca vino
por que ya tiene tomados los pasos y fuer
zas de vngria que no tiene donde parar
fasta austria e creese que el rrayder de bayvodan
que esta alçado por rrey de vngria que se querra
juntar con el turco e para en esto a menester
su alteza fabor e ayuda de toda la xpian
dad para poner çien mill hombres al campo
por que otra mente podria venir mucho
mal e perdida a estas partes pleta a
dios que ponga buena paz en la xpiandad.
y toda la guerra torne a los perros turcos
yo a dias a que vino un enbaxador del
emperador que se llama don antonio de men
doça yerno del ylustre barjas e dizen que ae
tran socorro de dineros por cedulas de cambio
e mandado por todos los del ynperio e flan
des tambien a venido un enbaxador de yn
ja la tierra e dizen que tambien a rrayd socorro
de dinero su alteza a hecho sacar tran su
ma de oro e plata de las yglesias e de todas
sus tierras e todos sus vasallos estan
determinados de morir e vibir por el de ma
nera que si a su alteza le dan socorro como
se espera tenemos esperança en dios que
muy presto ganaran el reyno de vngria
y a vn costantinopla e mas adelante por
que no ay persona que le vea que no querria
morir por el las cosas del ynperio estan
suspensas fasta tanto que el emperador ben
ga e muy firmes en la ley de vterio las
cosas de ytalia alla lo sabran mejor que nos
otros aca por agora no ay mas que le escribir
fecha en la cabdad de praga del reyno de bohe
mia a xij de março año de mill e quinientos e veynte
e siete años mjn de arandja

Privill.º de Santo Eli
fonso de toro.

En un previllegio que el Rey don enrrique
quarto dio al monest.º de santi lifonso
dela cabdad de toro en segobia primero dia
del mes de setienbre de mill e quatro cien
tos e setenta e dos años confirmado por
los Reyes catolicos e por la Reyna doña
Juana dize ansi

Don enrrique por la gr.ª de dios e ꝛ por
fazer bien e merced e limosna al prior fra
yles e conbento del monest.º de santi li
fonso dela cabdad de toro donde el Rey
don Juan mi señor e padre que santa
gloria aya nacio e por respeto de su
nacimiento e por la grande deboçion que
yo he e tengo en el dho monest.º y por
que mejor puedan aumentar el serbiçio
de nro señor dios y el culto dibino e por
les fazer especial limosna e merced e por
que de aqui adelante para siempre ja
mas ayan de tener e tengan cargo de
dezir una misa cantada cada sabado del
mundo antel altar de nra señora la vir
gen maria delas pazes ala qual yo tengo
mui gran deboçion y esperança. tengo
por bien y es mi merced q. agora e de a
qui adelante para siempre jamas el di
cho prior e frailes e conbento del di
cho monest.º ansi los que agora son como
los que seran de aqui adelante ayan
e tengan por juro de heredad para siempre
jamas cincuenta escusados francos e qui
tos de pedidos e monedas e moneda
forera e otros pechos Reales e conçeja
les e de prestidos e que no sean tenidos

deyr ni enbiar en guias ni en huestes ni en
liebas ni mal feridos para velas e Ron
das e de toda cotra qualquier serbidum
bre que en qualquier manera sea o ser
pueda delos quales dos fago md e limos
na ansi por las causas suso dichas como
en satisfaçion e Remuneraçion dela dicha
capellania e que los ayan salbados de
todo lo suso dicho e de cada cosa e par
te dello señaladamente enel lugar de al
maraz solariego que entra y es y anda
con el cobpado de çamora y por esta nra
carta e cf.

sabra cinco o seys dias que se ynfanteria se amotino
digo una parte dixo que vino a el viso rey e a un el mucho
del gasto con los que les e con cesaro ferramosca esta tan
mal mag.te con el viso rey e con el dicho cesaro que no podria
ser peor / y viendo esto el abad de nagera los saco
por una puerta fuera de la cabeça e este
al presente a quinze millas de aqui del pueblo posyco de no cor
nar de miedo no los mate

Al principe de oranje fuero el otro dia de un escope
tazo del castillo en la cara yendo a reconocer por
las trincheas / pasale desde junto a la nariz el baxo
del ojo fiesta cara de la muerte con ayuda de dios no
sera de muerte aunque es trabajosa herida / piensa ser
rrenal deste e pedaço no ser lo vera fiesta dios e con
mag.t lo que mas se me ofrece que me pare que quisiera no
lo seria mucho pesar muy mancebo

Ayer estubimos puestos muchas vezes en arma para el po
llarnos de m.o deste cabeça los alemanes e nosotros
e quiso dios que a pa que no que en la verdad yo no lo pense
segun la disposiçion de los españoles por que les han
sufrido tanto por conservarlos que ya no bastaba paciencia
y los dichos alemanes pensaban que no eramos parte para
ponernos contra ellos e engañaban se mucho y bie
ron lo por esperiencia e pesa a algunos / a mis que lo amor

Al tercio que sacaba el castillo en quinze dias del papa pudie
se venir junta mente con don hugo a remediarlo los alemanes
han conocido la verdad e les ha pesado de lo que han hecho
e sera venido a reconocimiento e oy esta concertado de sus
escuadrones la una parte e la otra e de juntar sus todos e juntar
por buenos hermanos e amigos para lo que cumpliere al servicio
de su mag.t e a conservaçion de sus personas en todo lo que se
me diare plega a dios que sea para su servicio

Al papa llevamos a gaeta porque en napoles muere
de peste no tengo otra cosa de que hazer quando la
ubiere lo hare con la voluntad e deseo que lo hago a gora
nuestro señor tenga e prospere la muy magnifica persona de V. M. y abuelo
en casa de Roma a 12 de junio de 1527 años

Diego de Reyna

+

Omor

¶ en pensar de querer a v. m. escrivir destruicion
desta corte e cabdad y las muertes de tantas gen
tes e de otras tantas heridas y las presyo
nes de los que mejor libraron en verdad que me
turbo todo y la mano me tiembla y con solo ser
forçado hazer el coraçon ancho y sobre todo pare
cerme ser razon que sepa que quedo vivo e como
me parecio escrivirle la presente y en ella hazerle
saber algo sucintamente lo que aca a sucedido
¶ despues que el viso rey de napoles capitulo con el
papa regnas de unos ocho meses hizo reta
er su gente al rreyno de napoles el papa aun
mismo la suya y le dio licencia el dicho viso rey
aviendo prometido al papa que aria retraer el
hexercito ynperial que el duque de borbon traya y
entonces tenia cerca de volonia que es lombardia
e fue necesario que el dicho viso rey fuese en persona
a procurar que el dicho exercito ynperial se retorna
se al ducado de milan de donde hera venido con
forme a lo que con el papa tenia capitulado el dicho
viso rey. e por mas que en lo otro ya dicho hizo muy
poco hefeto por que ni los soldados le quisieron
hobedecer ni tan solo oyr ni tan poco segund
pareçe ser cobotana su capitan general que hera
el dicho duque de borbon e antes el dicho duque con
formandose con la voluntad de los soldados que hera
de saquear a florençia y roma y todas las
mas tierras que pudiesen se determino de seguir
su camino e aun se venieron a zia florençia e
como el hexercito de sus henemigos que hera
ce de la liga del papa e françia e venecianos
viesen como el exercito ynperial guiase a zia
florençia procuraron de cantarse en ella primero
y como estos entrados con la fortaleza de la
cabdad y los proveymientos grandes de florençia
y estubiesen ynespugnable e el duque borbon hizo

mnestia de querer yr a dar sobre ella y tomo
el camino de aquí de roma por venir mas
presto que el otro hexercito desembaraçose
de çaerta poca artilleria que tenia e hizo ca
minar un hexercito a diez e a onze leguas
cada dia por tierra harto fragosa que nunca
se a oydo ni visto y quando no nos cata
mos se puso a las puertas de Roma a los
cinco del presente

¶ el dia siguiente el duque borbon se determino
de dar el saco al burgo de roma donde
esta el palaçio del papa y estando el papa
en el y apeose de un cavallo y començo a a
nimar sus soldados y queriendo ser de los
primeros al sobir de los muros fue herido
de un arcabuz de que luego morio muerto
el dicho borbon que hera en general alegro des
fla que çaeron los soldados pero como el camino
abia sido por tierra de hermosos y hobiesen
venido sin vitualla e no tuviesen de donde las
esperar e despues desto viesen la magnifiesta
tananaçia a los ojos animandolos sus
coroneles e capitanes con bien pocas escalas
que tomaron en çaertas caserias començaron
a escalar la muralla del dicho burgo y aunque
morieron negunos a la çiada al fin a esca
la vista no perdonando la vida a ninguno tana
ron el palaçio del papa y todo el burgo y esto
en tan breve tiempo que el papa aun estaba
en el palaçio y fue menester que a toda la
prisa del mundo se hiçiese al castillo de san
tangel y no fue poco ser a tiempo y con el de los
cardenales y perlados que se allaron alli e
especial al cardenal santi quatro que se
alleo en un cavallo animando la gente e se
hobo de huyr a todo correr de un cavallo

al castillo y a la presa del cantar cayo y hubo
una herida de una arma que tenia un solda
do de los muchos que en aquella tapa la ve
nian e desta manera se entro el burgo ma
tando quantos armas trayan no perdo
nando la vida a muchos que ofrecian por
sus personas muchos millares de ducados
hecho esto en esta manera luego en acabando
de comer dieron a saco el otro burgo que esta
junto deste que se llama tras tiber y aun
que allaron resistencia al fin lo tomaron
y sin detenimiento combatieron las puertas
para pasar el rrio para cantar en Roma
y como gente vitoriosa luego las ganaron
y desta manera entraron el mismo dia
en esta gran Roma con tanto ynpeto e fu
ror que como si todos los dellos fuesen sus mor
tales henemigos matando muchos y dando
a saco todos generalmente y sin azer di
ferencia mas a los españoles que a los a
lemanes e ytalianos e Romanos y pren
diendo las personas dellos y aziendolos sus
presioneros ni mas ni menos a españoles
que a los demas y sin respeto ninguno
que fuesen serbidores del emperador mas
que si no lo fuesen antes a muchos españo
les cortesanos los soldados tanbien españo
les los atormentaban porque dixesen el di
nero que no tenian donde estaba e por
que les creciesen en un rescate dexo de
dezir muchos cortesanos que fueron muer
tos de arcabuzazos y otros muchos he
ridos de heridas diversas y lo mas que
de doler que esto se les fuese hecho de sol
dados españoles y que lo que los alemanes que
este hexercito trae que son muchos mas no es

de ablar por que como son gente de tan poca
razon siempre se temio lo que hizieron y es
cosa de poner espanto a quien lo considerare
finalmente pues cardenales fueron sa
queados y muchos sus personas presio
neras y no que de casa en esta cabdad que sa
queada no fuese y que todos los della aun
amos y moços como niños no fuesen en pre
sion y que todos los matasen o rescatasen
no se lo que se puede dezir sino lo que el
frayles y monjas y monos y yglesias a sido
y es que aun de ygualmente tratadas que
lo demas pues todas fueron saqueadas
aun de la ropa que en los monesterios
se avia puesto como de quantos hornamentos
e calices avia por que si en ellos entravan los
soldados españoles los malos dellos no dexa
van cosa y si alegunos avia de mejor zelo y
lo dexaban venian despues estos alemanes
como entre ellos ayan venido muchos lutera
nos y muchos judios de sinal ni an dexado
corpus ixpi ni el ara en muchas partes e desta
manera en ocho y aun diez dias que duro el
dho saco no hubo lugar de quedar estaca
en pared en toda esta cabdad sino tiene la cao
nes en todas las casas de los muertos o heridos
dellas y de se ver ni allar manera para pagar
los rescates de las personas sino que padres
por hijos e hijos por padres e amigos por
amigos andan buscando por donde mejor
pueden para rescatarse y en conclusion
la cosa pasa como si los turcos estaran en
esta cabdad

¶ he dho el general mal el mal de mi dire en par
ticular que la poca ropa de casa que tenia la a
via puesto parte en casa de un cardenal y

parte en un monest.º y todo fue saqueado por
que el un q. el dho cardenal abia hecho caja
de treynta mill ducados con ciertos soldados
y se los abia pagado luego no fue posible
que del contorso de soldados se pudiese de
fender la casa que no fuese saqueada p
C el sesto dia despues que entraron que co
mio este hexercito estaban tantos meses
con paga estaban hechos los soldados
lobos ambrientos que a nadie perdonaban
al embaxador de portogal y al secret.º pe
res y al comendador de aguilera no hobo
otro. Respeto q. saco y a los mas presion
y como pense de tener yo mi ropa q. los lugar
es seguros mi persona no la movi de mi casa
y fue menester a ciertos soldados españoles
prometeles por via de Rescate por mi e
ciertos amigos cierta suma de la qual
me tocaran por mi parte dozientos ducados q.
lo menos ciento e cincuenta q. como no he
mos podido aver dinero no hemos hecho el
Repartimiento y con esta conpusicion estos solda
dos nos guardaron la casa de tantas gentes
otras ansi españoles como alemanes y ytalia
nos que nos combatian cada hora que mill
vezes hemos tenido la muerte a la boca y al
fin no me puede escusar que no hiriesen
un criado mio q. casi le cortaron un braço e desta
manera andobuscando entre los soldados
pues no ay otros mercaderes q. tengan di
neros que me enpresten dozientos ducados
para rescatarme y para q. me queden
algunos dineros para comer pues la an
bre de oy es tanta que por lo menos a
menester cada criado mio dos reales corrial

y medio para pan. y el mayor trabajo es
ver hombre sus amigos e vezinos
sin poder les remediar

¶ y si mi detenimiento en esta corte fasta al
gora fue en parte pensar que el acento to
mado con el papa y el viso rrey hobiera
hefeto e que yo pudiera servir al empe
rador en el despacho de aquellas yndul
tencias que siempre he solicitado aunque al
viso rrey como a casar segun via cuid
lo sabe por mis cartas aunque su magestad
me es obligado a recompensar si quiera
en parte el dia que recibido como se espe
ra socorrer algunos sus servidores que
an padecido a v. m. supplico me ponga al
mundo de ellos de mi no se lo que me a repor
que se dize que el papa se da a partido e da
quatro cientos mil ducados para pagar
a estos soldados que despues de aver
hecho este saco que vale quinze mil leones
de oro piden sus pagas en especial los al
lemanes o que pagaran luego a la ciudad.
aunque mismo el papa quiera a parma e
plazencia e moderna que son del ducado
de milan y quiera los castillos que aqui
tiene en torno desta tierra y el de san
tangelo y su persona pone en mano del em
perador y a los cardenales y quiere que le
lleben alla a la corte de su magestad
y si esto es aunque presto me terna v. m. a esta
fecha en Roma. xviij del mes de mayo

+

164 45

confirm.on del fu.o de Viz caya por el enperador don carlos. n. s.

Don carlos por la gracia de dios Rey de romanos
Ecc. por quanto bos pedro de varaya alde del fu.o
del nro muy noble e leal señorio de viscaya e vos
yñigo de ybarguen procuradores del dho señorio de
viscaya en nonbre del nos fizistes relacion por
vra peticion diziendo que los caballeros e escu
deros e fijos dalgo de la tierra llana del dho señorio
tienen sus leis e fu.o e franquezas e liberta
des por donde se rrigen e gobiernan e se admi
nistra la justicia en el dho señorio por los juezes
del el qual dho fuero estaba confirmado e manda
do guardar por los catolicos rreys don fernando
e doña ysabel nros señores padres e hahuelos
q santa gloria ayan e por my la Reyna e por
los otros rreyes de buena memoria q antes de
nos fueron e que ansi se a usado e guardado
fasta agora e por que mejor se cumpla e guarde
de aqui adelante nos suplicastes e pedistes
por merced mandasemos aprobar e confirmar
el dho fuero del qual fizistes presentacion an
te nos sellado con el sello del dho señorio e sy
gnado de los tesmyos de la junta e Regimyo del
A nos tubimos lo por bien A por ende por azer
bien e merced al dho señorio de viscaya e vos
del por esta nra carta de nro propio motuo e
cierta ciencia. Los. nos rretificamos confirma
mos e aprobamos el dho fuero segun que
en el se contiene e los previllegios e franque
zas e livertades del dho señorio e tierra llana
e villas cibdad del segun e por la via
e forma. que por los catolicos Reis nros señores
padres e hahuelos fueron confirmados e a
probados y en el dho fuero se contiene e man
damos a los del nro consejo presidente e oydo
res de las nras audiencias e alldes de nra casa
e corte e al nro juez mayor de viscaya e al
que es o fuere nro corregidor o juez de Resy
dencia del dho señorio e a su lugar teniente
e a los alldes diputados procuradores probostes

prestameros e merinos escuderos e comes buenos
del dho señorio e tierra llana e a otros quales quier
nros juezes e justiçias e a cada uno dellos en
su jurediçion que guarden e cumplan lo en esta
nra carta contenido e que contra el tenor e forma
dello no vayan ni pasen ni consientan yr ni pasar
por alguna manera y los unos ni los otros no fa
gades ende al so pena de la nra md e de diez mill
mrs para la nra camara e dada en la villa de valld
a siete dias del mes de junio año del naçimiento de
nro señor ihu xpo de mill e quinientos e veinte
y siete años e yo el Rey e yo franco de los
cobos secretario de sus çesaria e catolicas
magestades la fize escrivir por su mandado
e con postelanus e liçençia polanco e liçençia
guirre e doctor guebara e acuña liçençia e marcos
doctor e el liçençado Medina e Registrada licª
ximenez e orbina por chançiller.

166

+

Fuero de Medina de Pumar

¶ Per pns scriptum cunctis sit notũ atq; mani
festum q ego fernandus dei grã rex castelle atq;
toleti inueni quandã cãm plumbatam quã sere
nissimus Auus meus concilio de medina
de pumar dedit in hũc modũ et scriptis. In noĩe
xpi Amẽ. Iustum est et Rationi consonũ vt ea
que intuitu ipe populande et Augmentande xpiã
nitatis A predecessoribꝰ misericorditer acta fuerit
Ratũ haberi presentẽ forum Iustionoꝝ quos sub
vno Iure iubentis populi Saluberiꝰ gubernãt et sciẽ
tes quibꝰ debeant mecti legibꝰ nullam habunde ve
reãt oppressionẽ de iure scripto confidentes quas ha
bebunt faciãt populiores ¶ eapropter ego Alfonsus
dei grã Rex castelle et toleti vna cum vxore mea
alionore regina et cum filio meo rege Sancio viuẽti
Animo et voluntate spõtanea intuitu pietatis et mi
sericordie pro animabꝰ parẽtum nr̃oꝝ et salute ꝓpria
Confedo roboro et confirmo oẽs illos foros quos .a. Im
perator auꝰ meus dedit et concessit populatoribꝰ de
medina de Castella noteritu franges q̃ vltra portu
tanis q̃ hispanis ¶ et quos pater meus rex Sancius
eisdẽ concessit et cõfirmauit Scilicet foros de locromõ
videlz vt nullus Sayon intret in domos eoꝝ ad ali
quid tollendum vel per vim Accipiendũ, nullꝰ dn̄s
ac prepositꝰ villam mandans de manu regis faciat
eis violenciam nec merinꝰ eius nec Sayon nec aliq̃d
accipiat ab eis sine voluntate eoꝝ nec habeãt super
se forũ malum de Sayonia nec de fonsadera nec de
nuda nec de maneria nec faciãt vllam vendã Et
non habeãt ꝟ forum de duello faciendũ nec de fecto
nec de aqua qualida nec de pes quisa contra viciũ
Suum et si super hoc Sayon vel merinꝰ voluerit
intrare violenter casam alicuiꝰ occidat et ꝓinde
non petant aliquod homicidium. Si sayon fuerit
malus et demandauerit Aliq̃d vltra directum

verberet eũ bene et nõ pectet nisi q̃nq; Solidos. nõ
pectent homicidium ꝓpter hominẽ mortuũ inuentũ
infra villam vel extra. quicũq; tñ aliquẽ interfece
rit siue vicinũ siue extraneũ vicinis hoc scientibus
Solus homicida pectet homicidium Et merin⁹ capiat
homicidã quousq; donet duos fideiussores pro quin
gẽtis solidis et non Ampli⁹ quoꝝ medietas soluat
et quitet homicide pro anima Regis, Similiter de
oib⁹ calupniis que acciderint in medina ad regem
pertinẽtibus soluet medietas reo pro Anima regis -
Si homicidium super pontum alicui medinen
sium et negauerit vadat ad regem et cõpleat iuditiũ
Regis, Quicũq; traxerit pign⁹ de aliqua casa pro vio
lencia pectet sesaginta solidos medios in terra Et
pignora Redant dño dom⁹. Quicũq; aliquẽ in domo
sua inclusserit pectet Sesaginta Solidos medios in
terra, quicunq; extraxerit cutelum perdat pugnũ nisi
Redimerit Se ad p̃ncipẽ terre, Si firmatũ fuerit et
per forũ ville q; qui cutellũ extraxerit Si Aliquis
percuserit aliquẽ et Sanguis inde manauerit pectet
decem solidos, et Si sanguis non manauerit q̃nq; So
lidos. et Si negauerit et ei firmare nõ potuerit iuret
Si quis expoliauerit aliquem in nuda carne Remanẽte
pectet dimidium, Si quis pignorauerit aliqua pignora
Sine sayõ pectet decem solidos Si pignorauerit datis
firmis A pignorato Sicut forũ est, Si q̃s percuserit
mulierẽ conjugatam et poterit firmare cum vna bona
muliere et cum vno bono viro vel cum duob⁹ viris
pectet percusor Sesaginta Solidos, et Si nõ poterit fir
mare iuret, Si vero mulier aliquẽ percusserit qui
habeat mulierem legitimã Si mulieri percucieti q; per
cussi poterit pectet Sesaginta Solidos Et Si non po
terit ei firmare iuret, Si vero mulier Arripuerit
Aliquẽ per barbam vel per genitalia vel capillos datis
ei Super hoc testib⁹ Redimat domũ Suam Et Si nõ

poterit Redimire Sit fustigata. Si aliqs populator de medina inuenerit aliquem in suo orto vel in sua vinea faciẽtem ei dapnũ pectet ei qnq; Solidos et ille qui inuentus fuerit medietatem ad opus domi cui erit hortus et medietatẽ regi terre, et Si negauerit iuret dns hereditatis q; pectet ille qui inuentus fuerit, et hoc Sit si die inuẽtus fuerit: Si vero de nocte inuẽtus fuerit pectet decẽ solidos medietatẽ dño hereditatis et medietatem principi terre. Si vero negauerit non min⁹ pectet iurante dño hereditatis, de vna quaq; domo debet principi terre duos solidos in vno quoq; ad pentecostem. Item rex habeat in Supradicta villa Suum proprium furnũ et oẽs in villa quicqd quoquat illo Suũ panẽ et de vna quaq; fornata det vnus pans Regi. Dns qui villã mandauerit de manu regis neq; merinus regis non intret in villa nec ponat in illa merinũ nec sayonẽ nec alcaldẽ nisi de populatoribus ville et alcaldem Siue Sayonẽ qui in villa fuerit nõ accipiat villam de aliquo populatore ville qui pluuiã fecerit nisi Solus dns ville et ipe pectet eos de nouena et de aze et go. Si dns habuerit odium de aliquo hoĩe de medma demandet ei fidaciã et Si non potuerit habere fidaciam leuet eum de vno capite ville usq; ad aliud caput et permitat eum in carcere et cũ exierit de carcere donet de carcelazgo tres onelos. et Si dns habuerit Rancorẽ de hoĩe extra villam et non poterit compellere directũ mitat in carcere et cum exierit de carcere non pectet pro carcelazgo nisi xm denarios et onollũ. et Si aliqs in mercato voltã aliquam fecerit firmet querellꝰ in die illo cũ duob⁹ hoĩb⁹ quocũq; hoĩe poterit ei qui fecit iniuriã pectet Sesagita solidos. Si vero illa die querellus querimoniã non deposuerit corã dño ville vel eius merino, alter non teneat de cetero nisi ad forũ ville respondere. et Si aliqs habuerit Rancuram de vicino ville et ostenderit ei circa duob⁹ testibus Signũ Sayonis et ille de quo querimoniã habuerit Si fidefussores dare noluerit pectet qnq; Solidos, et oẽs populatores de medina liberã et absolutã habeant licenciam coparandi hereditates vbicũq; voluerint, et nullam de dictis hereditatib⁹ fonsaderam persoluat, et habeat plenã et liberam potestatem cuicũq; et quibus cunq;

eam vendere voluerint vendat, et nullus reparet ali
quã hereditatem ab aliquo populatore medine qui eam
per vnũ annũ et vnũ diem sine vlla inquisitione tenuit,
qui vero eam post vnum annum et vnũ diem recupérit
dño et sesagnta solidos pectet, Sit etiã licitum omnes
populatores de medina omnes terras incultas infra termi
nos ville laborare et ganatos eorũ pascãt per oẽs ortas et
sectent eas, Habeãt etiã populatores de medina plena
riam ptatem accipiendi aquã ad molendinos constituẽ
dos vel ad terram vel ad ortos rigandos siue ad quod
cunq; opus eam habuerit necessariam, scindant et libere
ligna vbicũq; eam inuenerit ad domos vel ad qualibet
alia opera sibi constituenda quecũq; sibi fuerit necessaria
et isti sũt termini infra quos populatores debẽt pascere
ganati eorũ et ipsi sectent silz. A sumo de rubrio vsq;
ad villã, et ad mõtem tabestos vsq; ad villã, et de petra
lata vsq; ad villã. et delos buanos vsq; ad villã, et de
spinosa vsq; ad villã, Infra istos prenominatos termos
populatores de medina et eorũ ganati libere et sine inquie
tatiõe sectent et pascãt, Insuper si populator ville in
aliqua hereditate regis fecerit molendinũ accipiat fru
ctũ eius integre per primũ annum et rex vel qui vicẽ
eius habuerit nullam partem fructuũ molendini in
primo anno exigat; translato vero primo anno vna
medietas sit regis altera vero sit factoris, ita tñ q; rex
medietatem expensarũ eorum que fuerit necessaria in
tegre persoluat de fructib̃ molendini molendinarum.
In molendino per manũ suam mittat, et si populator
fecerit molendinũ in sua propria et libera hereditate
Regi nullã partem neq; dño ville persoluat, et si aliqs
vicinus ab extraneo super aliquã causa ad judicium
trahit̃ populator ville non cogat respondere nisi in villa
sua et si venit populator ad sacramẽtum faciend̃
vel recipiend̃ non donet nec Recipiat alibi nisi in eccliã
Sancte marie ville de medina et si aliqs extraneꝰ
habuerit querimoniã de populatore ville firmet cum
duob̃ testibus legitimis qui habeãt casas et hereditã
tes in villa et si ita firmare nõ potuerit Recipiat

Sacramētū illi de quo querit et hoc in ecclesia
Sancte marie. Habeant etiā populatores medine
licetiā comparandi quos cūq; panos et bestias et
cetera animalia. et si aliquid exegerit panos
vel alia empta ab emptore/ non teneat emptor illi
dare hoīem de quo comparauit Sed juret quantū
ei constauit et recepto pretio res emptoris illi qui
exegit reddat, Et populator de medina Si compa
rauit equm vel equam mulum mulā asinum vel
asinam non emat nisi in mercato aut in maiori
vico ville, et si aliquis non vicinus exegerit aliqd
de predictis a populatore juret populator si prorsꝰ
ignorauerit venditorem, et ille qui exegit juret qꝰ nō
vendidit nec donauit alicui Rem illā quā exigit
Sed qꝰ eā furto amisit Et recepto Sacramēto a
populatore medine Super prescio rei quā exigit Si
eam Recuperare voluerit totum pretiū integre resti
tuat, Si dominꝰ qui medinā tenuerit de manu
Regis conuocauerit populatorem de medina ad
arcam regis ad accipiendum cum eo judicium
populator eat cum eo vsq; ad potem de frias vel vsq;
ad vel vsq; ad ocinos vel vsq; ad Spino
sam Et non teneat cum eo ire in ante se reuertitur
ad villā populator cum dnō ville et recipiat ju
dicium de suo allōe, Concedo preterea populato
ribꝰ de medina prefacta qꝰ nullum donet portaz
gium in ipā medina nec in nauarra nec in locronio
nec in vel forato nec in toto regno, Si aliqs extra
neus cum populatore medine Super aliqua causa
judicium habuerit populatorꝰ non teneat ei fide iu
ssores dare aliunde nisi tm de medina. Et si dominꝰ
ville vel merinus vel Sayon vel quilibet alius princeps
terre de populatore de medina Rancurā aliquam
habuerit populator Saluet se per sacramēta Sz suū
forū et amplius non teneat respondere Super illam
querimoniam, Dono insuper vobis populatoribꝰ
de medina et omni generatioi vre villam nouā et
et villam talath et villam math et villā proti

Jure hereditario habendū in perpectuū et libere et
quiete possidendū. Dono ēt vobis et meo bono cō
cedo vt in vno quoq; Anno mutetis alcaldē et
Sayonē Si vobis placuerit. Preterea ego Rex. a.
in medina mihi oīa alia jura que habeo in locronio
Secundū foros lucronicos dono concedo populatoribꝰ
medine. Ego prefactꝰ rex. S. ex assensu et bene pla
cito dnē berengarie regine genitricis mee vna cum
fratre meo infante dono alfonso Subscriptā char
tam quā in ea concedo et confirmo, Si qs vero hāc
chartam infringere Seu diminuere in aliquo pre
Sumpserit iram dei omnipotentis plenarie incu
rrat et Jude domini traditor penas Substineat
infernales Et regi parte mille aureos in canto persol
vat et dapnū eis Super hoc illatum restituat du
plicatum, facta charta Apud aguilar vicessima
Secunda die Septembris era JVcclvij. Anno
Regni mei tertio, Ego rex fernandus regnans in
Castella et toleto hanc chartā quam fieri jussi
manu propria Roboro et confirmo.

Don carlos &c. Sabed que el licenciado Quintanilla nuestro
alcalde en la nuestra corte e chancillería que reside en la
villa de Valladolid por nos e en nuestro nombre fizo
cierta pesquisa e ynformación sobre razón de ciertos
delitos e malefiçios que se cometieron en la villa de
Medina del Campo e en su tierra e jurisdiçión e sobre
ello dio e pronunçió cierta sentençia definitiva en
grado de apelaçión por la qual entre otras cosas
condenó a Juan de Ortega, vezino de la dicha villa de
Medina del Campo, en çiertas penas pecuniarias e
en que fuese desterrado de la dicha villa e su tierra
e jurisdiçión por çierto tiempo, segund que en la
dicha sentençia se contiene, la qual dicha sentençia
fue dada e pronunçiada en la villa de Madrid a
veynte e quatro días del mes de março del año
que pasó de mill e quinientos e treynta e quatro
años, e fue apelada por parte del dicho Juan de
Ortega para ante nos, e nos la mandamos rebocar
e revocamos e dimos e pronunçiamos otra sentençia
definitiva en grado de apelaçión en la dicha razón
por la qual entre otras cosas mandamos que el
dicho Juan de Ortega fuese desterrado de la dicha
villa de Medina del Campo e su tierra e jurisdiçión
por tiempo de quatro años primeros siguientes,
segund que en la dicha nuestra sentençia se contiene,
la qual dicha sentençia fue dada e pronunçiada en
la villa de Madrid a veynte e nueve días del mes
de março del año que pasó de mill e quinientos e
treynta e quatro años, e fue notificada al dicho
Juan de Ortega, e agora por parte del dicho Juan
de Ortega nos fue fecha relaçión que abía
ynterpuesto e ynterpuso para ante nos cierta
suplicaçión de la dicha sentençia definitiva que
contra él fue dada e pronunçiada por el dicho
nuestro alcalde, e que se esperaba que abría
mucha parte e causa de no estar declarado
el tiempo de la prescripçión en memorial
e ynstruçión por la qual mandamos que los
estatutos e ynpusiçiones que en virtud de
la dicha sentençia definitiva fueron suspendidos
antes de agora por çiertos pleitos e después de
quitados e suspendidos se tornasen a llevar contra
las dichas suspensiones que en lo que los quitasedes e
hiziesedes guardar las dichas ynpusiçiones contenidas
en ellas se contiene e en las que no se hobiesen
mandado ni suspendido por ciertos pleitos
salvo que se hiziese proceso e pesquisa que en
esto guardasedes la forma e horden que
por las dichas reales ynpusiçiones e ynstrucçiones
e en las cosas que de mucho se impedirán
o pudieren de que antes no abía procesos
fechos ante ciertos pleitos que si vos
con estas que se llevaban por prevylegio
e prescripçión en memorial e por espaçio
de quarenta años en estar en posesión
de se cobrar e llevar no lo suspendiesedes
ni quitasedes e enbiasedes las ynformaçiones

Ante los del nro consejo segun q mas larga
mente en la ynstrucion que para ellos cos
dio se contiene ¶ Agora gonçalo garçia
en nonbre del conçejo daller nos hizo rrela
çion por su peticion diziendo que vos distes
çierta senta contra el dho conçejo su parte
por la qual dize q suspendistes e mandas
tes q no se cogiese ni llebase el drecho del por
tazgo quel dho conçejo su parte tiene en
collanço daller e por q el dho conçejo su
parte tiene apelado dela dha senta e sus
pensyon esta pleyto pendiente en el nro q.
y todavia se guarda la dha suspensyon
por vos fecha e esto dize que es contra drecho
abiendo el dho conçejo su parte estado
en tan antigua possesyon de coger e lle
var portazgo no abia de ser desposado del
por ende q nos suplicaba que lo manda
semos probeer mandando que se coja e co
bre el dho portazgo sin enbargo dela dha
senta e suspensyon pues de tpo ynmemo
rial a esta parte lo coje e lleba el dho
su parte e como la nra md fuese lo qual
visto por los del nro consejo fue acorda
do que debiamos mandar dar esta nra car
ta para vos en la dha rrazon y nos tobi
mos lo por bien porque vos mandamos
q bayas el proçeso e ynformaçion por vos
fecho por do quitastes e suspendistes
el dho portazgo e si por el dho proçeso
e por otra ynformaçion que mas rreçi
bais de vro oficio e a pedimto de parte
vos constare que lo por vos suspendido e
quitado del dho portazgo se llebaba por
previllegio e prescriçion ynmemorial
e que por espaçio de quarenta años el dho q

de aller a estado en possesyon de coger e lle
var el dho portazgo alceys e quiteys e
nos por esta nra carta alçamos e quita
mos qual quier suspensyon por vos fecha
para que no se cogiese ni llebase de a
qui adelante e mandamos que en lo co
ger e llebar no sea puesto ynpedimiento
alguno al dho conçejo de aller ni a sus
arrendadores e cogedores en lo demas
guardar e cumplir la dha vra ynstrucion
y los unos ni los otros no fagades ni fa
gan ende al por alguna manera so pena
de la nra ciud e de diez mill mrs para la
nra camara dada en la cabdad de burgos
a seis dias del mes de nobienbre años
del naçimiento de nro señor ihu xpo de mill
e quinientos e veynte e siete años
Compostelanus Licdo polanco Licdo
aguirre Doctor guebara Acuña
licencio Martinus doctor El licdo
medina. yo Ferrnyro de campo tomo
de camara de sus cesaria e catolicas
magestades fize escribir por su mandado
con acuerdo de los del su consejo.

Licenciado çurita juez de los estancos e
ynpusyçiones del reyno de leon ya sabeys
como por la segunda comisyon que se dio
vos fue mandado que os ynformasedes
que estancos e debidos e portazgos e ro
das e castillerias e asadura e pontaje e
varcaje e nuebas ynpusyçiones son las
que quitaron e suspendieron otros
juezes que ante de vos fueron e fue man
dado por los del consejo que no se llebasen
e guardasedes e hiziesedes guardar las
dhas suspensiones e oy por los dhos

juezes o por los del su consejo fueron apro
vados e confirmados algunos estancos q
estaban puestos e ynpusyçiones q se
llevaron en estos tales no entendie
sedes que os ynformasedes sy se ali
an tornado a poner los estancos e yn
pusyçiones que ansi dize q fueron sus
pendidos o quitados y los hiziesedes qui
tar syn embargo de apelaçion o litis pen
den çia q sobre ello aya e que os yn
formasedes sy demas de lo suso dicho estan
puestos otros estancos e ynpusyçiones
e debidos e se llevan otras ynpusyçiones
e portazgos e peajes e otros derechos e
todo lo que allardes q sumebamente
ynpuesto o acrecentado syn titulo justo
o previllegio o prescriçion ynmemorial los
suspendiesedes segun q esto e otras
cosas mas largamente en la dicha vra carta
de comysyon se contiene e por q sea fecho
relaçion q ay muchos pleitos e dudas
e se espera q abra mas a causa de no estar
declarado el tpo de la dicha prescriçion ynmemo
rial consultamos a su mag.t sobre ello.
e al mandado que aquellos estancos e yn
pusyçiones q ansi do quitados o suspen
didos antes de agora por otros juezes o
despues de quitados o suspendidos se an tor
nado a llebar contra las dichas suspensyones
q luego las quiteys e algais guardar las
dichas sumas e suspensyones como en ellas
se contiene e en las q no se hobieren quitado
ni la forma e horden que por las dichas vras
comysyones vos es dada en las cosas q de
otros juezes q si vos constare q se llevan
por previllegio o por prescriçion ynmemo
rial o por espaçio de quarenta años an

estado en posesyon de se coger e llebar estas
tales no las suspendays ni quiteys
salbo azed la informacion llamadas e
oydas las partes e ynbialda al consejo
porende assi lo guardad e sin yr
y esta horden tened en el proceder de
las dhas causas e no hazadas desto
sin enbargo en quanto a esto que
dho es de lo contenido en la dha vra se
gunda comision fecha en la villa de
Valladolid a primero dia del mes de junio
de mill e quinientos e veynte e siete
años por mandado de los señores
del consejo Ramiro de Campo

Don Juan de Torres

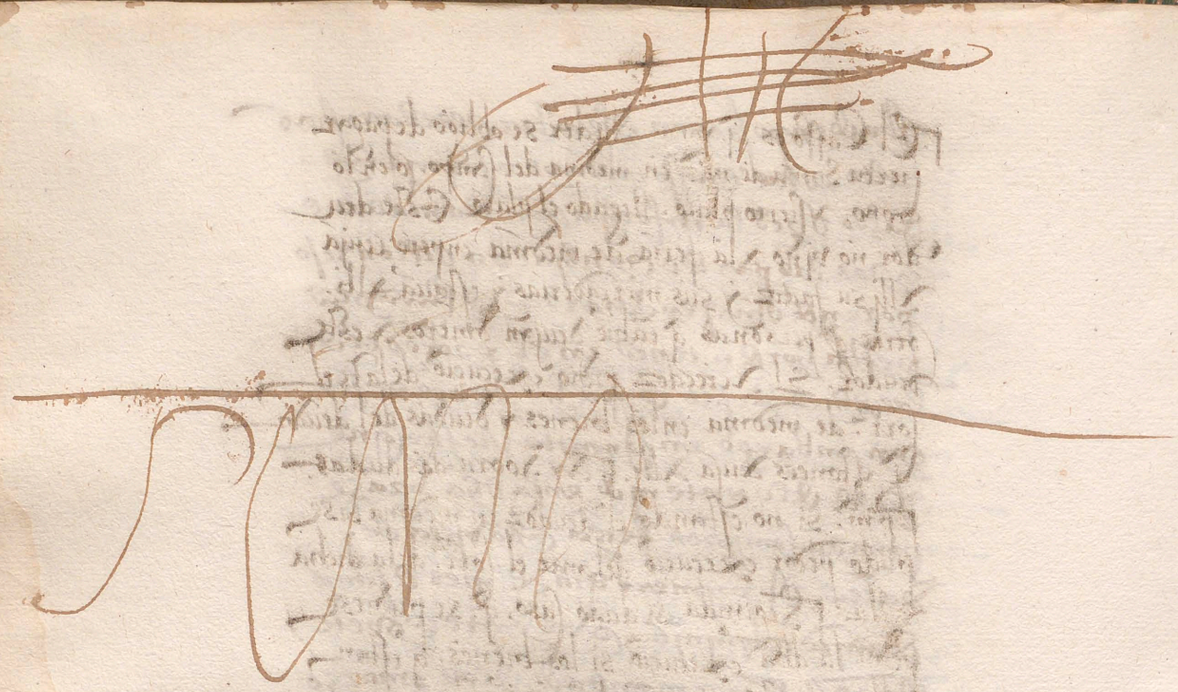

El Casso es. q. vn mercader se obligo de pagar
cierta suma de mrs. en medina del campo. o en lo
grono. a cierto plazo. llegado el plazo. Este deu
dor no vino a la feria de medina enpero tenia
alli su factor y sus mercaderias y estauan alli.
otras personas q tabie deuian dineros a este
deudor. El acreedor pidio execucion delante el
corr.or de medina en los bienes y deudas del deudor
q estonces auia alli. //estando el absente// Ay agora dos dudas
//no siendo vezino de alli//
p.mo si no estando el deudor en medina si se
pudo pedir execucion delante el corr.or dela dicha
villa. Segunda si dado caso. q. se pudiese
pedir la dha execucion si los bienes q estan
alli no basta. si en los bienes q este deudor tie
ne en otra parte. si el mesmo corr.or ante quien
fue hecha la execucion si los podra vender
y proceder en el remate. o si el dicho remate se
ha de hazer por el juez de aquel lugar donde
estan los bienes. y como se ha de hazer. //
Onto a lo p.mo dico. q. regla est. q si aliquis
debitor promissit soluere duobus locis q quamuis sit
electio creditoris vbi agat et conueniat debitorem.
vt. l. vtiqz. ff. de eo. qd. cer. la. tn illud est.
verum si in aliquo loco illorum inueniat debitor
alias vbicunqz inueniatur poterit conueniri.
Ita. glo. et. docto. in. l. vna. C. vbi. conue. qui.
cer. lo. da. promisit. Preterea si qs per con
tractum promissit certo loco soluere ratione contus
dicitur sortiri forum ibi vbi promissit soluere
non aut vbi contraxit. ita. glo. in. d. l. vna. C. vbi
que. qui. cer. lo. da promisit. Sed quando quis ratione
contractus sortitur forum non pot ibi conueniri nisi
ibi inueniatur. ita. glo. et. docto. in. l. heres ab
sens. §. p. ff. de. iudicijs. Illa tn regla fallit
primo nisi iste qui contraxit renuntiauit propio
foro nam tunc pot in loco contractus conueniri etia
si ibi non inueniatur fiet tn remissio per. iudice
loci vbi est. hec est. glo. singularis et vnica in.

l. p. C. si qs. in ius vo. no ierit. qua. olo. sequit
ibi Bar. et in alleg. l. heres absens. §. p. et vtro
biqz magis coitz docto. § 2o. Illa regla fallit nisi
ibi vbi quis sortitur forum ratione contractus heret.
pergulam vel armarium nam tenet quis no
habet domicilium nichilominus pot ibi conueniri
in casibus in quibus no requiritur litis contestatio ad
hoc vt perueniatur ad diffinitiua. Sec. si re
quiratur litis contestatio. Ita. pau. de cas. in d. l.
heres absens. §. p. co. 3. ver. vltimo quero. ff. de
iuditijs. vbi ponit exemplum in istis florentinis
qui tenent banchum in diuersis locis et aliqn
reuertuntur florentiam dimittendo factores suos
qui poterunt conueniri licet ibi no reperiantur
et constitui in contumatia et procedi ad diffini
tiuam. § Et sic ex s. dictis patet. q esta dha
execucio se pudo pedir en medina delante el
corr. aun q el deudor no estuuiese alli. § lo
vno por q somu mente enlos instros se pone esta
renunciacio de propio fuero. § lo. 2o. por q este
tenia bienes alli en medina. y enla execucio
no se requiere contestacio ni orden iudiciario.
§ Hec predictis sibi obstat quod in executione re
quiritur citatio. vt not. Bar. in l. a diuo pio.
§. in venditione. ff. de re. iudi. Nam dico q quis
iste sit absens nichilominus poterat citari per
iudicem metine. vel mittendo. nuntium suum ad
illum debitorem absentem aut scribendo iudi
ci illius loci vbi ille debitor existat. vt decla
rat. pau. de cas. in. alleg. l. heres absens. §. p.
co. 2a. ad fi. ff. de iuditijs. § Preterea nec
predictis obstat si dicatur. q executio primo
sit facienda in rebus mobilibus deinde in im
mobilibus vltimo in nominibus debitorum secundum
formam. tex. in. alleg. l. a diuo pio. §. in ven
ditione. ff. de re. iudi. nam adhoc pot du
pliciter responderi. § p. q forma illius tex.
intelligatur quando in illo loco vbi petitur execu
tio sunt res mobiles et immobiles et nomina.

debitorum nam tunc seruetur illa forma. Secus si ibi non sint oes he res nam tunc fiat executio in illis rebus que sunt ibi. ¶ Alr. et 2°. pot rnderi q cum hodie l. Ordina. ille in quem petitur executio debeat no minare res in quibus fiat executio et dare fideiussores euictionis q no het locum forma procedendi in executione data per dictum. §. in venditione. //

¶ Circa secundum dubium si in illo ~~dubio~~ loco vbi petita est executio debitor non het bona vtru in bonis alibi sitis possit fieri executio sine requisitione primi iudicis an requirat requisitio. vide late. Bar. in l. a diuo pio. §. p°. et oes docto. ibi. precipue allex. et Jasso. ff. de re. iudi. ¶ lo qual haze para la platica del audientia q los oydores de la sñia que da someten la execucio a la justicia de aquel lugar do estan los bienes. ¶ Adde. te. glo. et doctores in ista Materia in c. Romana. §. Contrahentes de foro. cpe. h°. ¶ Adde Bar. in l. 2ª. ff. de bonis. auctori. iudi. posi.

nos franciscoys por la gra de dios Rey de francia
señor de genova &c. a vos carlos por la misma gra
e emperador de los romanos y rey de las españas a
zemos saber q nos siendo avisados q en algunas
respuestas que abeis fecho a nros enbaxadores y he
raldos enbiados a vos por el bien de la paz queriendo os
sin razon escusar nos abeis acusado diziendo que a
beys nra fee e q sobre ella vista de nra promesa nos
eramos ydos y partidos de vras manos y de vra pujança
para defender nra honrra la qual en este caso seria
demasiadamente cargada contra verdad avemos bien q
rido ynbiaros este cartel por el qual aun q todo conbre
guardado no puede aver cobligo de fee y que eso nos
fuese escusa arto suficiente esto no obstante q rien
do satisfazer a cada uno en nra honrra ya dha la qual
nos abemos querido guardar e guardaremos si a
dios pluyere hasta la muerte os azemos entender
que si vos nos abeys querido o quereys cargar no sola
mente de nra dha fee o de liberança pero que nos aya
mos jamas fecho cosa q un gentil honbre guar
dando su honrra no debe azer nos dezimos q vos
abeys mentido por la gola e q tantas vezes q lo direys
vos mentireys siendo deliberado de defender nra honrra
hasta el postrimer cabo de nra vida por ende pues contra
verdad vos nos abeys querido como dho es cargar de
171 aqui adelante no nos escribays ninguna cosa antes nos
asegurareys el campo y nos llevaremos las armas p
testando q si despues desta declarada en otras partes
vos tuvis o dezis palabras q sean contra nra honrra
que la verguença de la dilaçion del conbate sera vra
visto q veniendo al dho conbate es la fin de todas
tuyturas fecho en nra bonavilla e cabdad de paris
a xxviij de março de d. xxviij años antes de pascua
ansi firmado franciscois e debaxo de la firma estaba fixo
un sello o caxeta en cera colorada.

Respuesta de Su m.t

Carlos por la divina clemencia e. emperador de los Ro
manos rrey de las alemanyas y de las españas e. f.
a vos fran.co por la gr.a de dios rrey de francia agos sa
ver como a ocho deste mes de junio con guiena vro
Rey de armas he rrecebido vro cartel de xviij de
março el qual de mas lexos q. de paris pudiera
en esta villa llegar mas presto e siguido a lo que
de mi parte fue dho a vro rrey de armas yo vos rres
pondo en lo que dezis q. en algunas rrespuestas
por mi fechas a vos os enbaxadores e rreys de ar
mas ynbiados a mi por el bien de paz queriendome sin
rrazon escusar vos e acusado yo no he visto jamas
rrey de armas venido de vra parte sino el que vino e
burgos a yntimarme la guerra y quanto a mi no abi
endo faltado en nada no es menester escusarme antes
vra falta es la que os acusa y en lo que dezis que yo
tenia vra fee verdad es entendiendo que sea que abeys
dado por el tratado de madrid segun pareçe por
tonturas firmadas de vra mano que tornariades a mi
poder como mi presyonero de buena guerra en caso q.
no cumpliesedes lo que por el dho tratado me abeys
prometido pero q. yo aya dho como en el dho cartel dezis
q. sobre ella de mas de vra promesa os ayays ydo y par
tido de mis manos e de mi poder son palabras q. nunca
dixe porq. jamas no he pretendido de aver vra fee
de no partir sino la de volber en la forma tratada es
lo coviesedes ansi fecho no abriades faltado a vros
hijos ni a la satisfaçion de vra honrra e a lo que de
zis que para defender vra honrra la qual en este
caso seria demasyadamente cargada contra verdad
vos abeys querido ynbiar el dho vro cartel por el qual
dezis que avi q. todo honbre guardado no puede aver

obeyga cion de fee e que a que lo vos hera escusa de
to sufiçiente todavia quiendo satisfazer a cada uno
en vra honrra la qual dezis que quereys guardar
e guardareis si a dios pluyere hasta la muerte
mentzeis entender que os he querido e quiero car
gar no solamente de vra fee e de libera cion pero
que vos ayays fecho cosa que un gentil hombre a
mando su honrra no debentzer dezis que yo he
mentido por la garganta e quantas vezes que yo
lo dire que mentire siendo deliberado de defender
vra honrra hasta el postrimer cabo de vra vida yo
vos respondo que en siguiendo la forma tratada
vra escusa de aver sido guardado no puede aver lu
gar e pues que tan poco estimays vra honrra no me
marabillo que negueys ser obeyzido de cumplir vra
promesa vras palabras no bastan para satisfazer
vra dicha honrra por que yo e dicho e dire sin men
tir que vos lo abeys hecho ruin e bellacamente
de no me aber guardado la fee e promesa que yo
tengo de vos segun la dicha capitulacion de madrid
e diziendo esto yo no vos cargo de cosas sentetas
e no posible de probar pues que dello consta por tes
tiras firmadas de vra mano de las quales no
las podeys escusar ni las negar e si vos quereys
afirmar el contrario pues que solamente en este caso
vos tengo abilitado para conbatir yo vos digo que
por el bien de la cristiandad y hevitar e fusion de
sangre e poner con eso fin a esta guerra e para de
fender mi justa querella yo manterne de mi per
sona a la vra lo que dicho es ser verdadero e no quiero
usar con vos de tales palabras como vos azeys
visto que vras mismas obras sin que yo ni otro
lo diga vos desmienten e tanbien que cada uno puede usar

de tales palabras mas seguramente de lexos que de
cerca a lo que dezis que pues contra verdad vos
he querido cargar de aqui adelante no vos tocaba
ninguna cosa antes vos asegure el campo e traereys
las armas abreys de aver paciencia que se dicta lo
que vos azeis e que yo vos tocaba esta respuesta
por la qual vos digo que a cato de vos librar el cam
po e soy contento por mi parte e solo a asegurar
por todos los modos razonables que sobre esto seran
avisados e a este efeto e por mas pronto expe
diente yo vos nombro dee de agora el lugar del
dicho combate sobre el rrio que pasa entre fuente
rrabia y andaya en tal parte e de la manera
que de comun consentimiento sera avisado mas seguro y
mas conveniente e me pareçe que por razon no lo
podeys en ninguna manera rrehusar ni dezir de
no ser bien asegurado pues que a el fuystes contestado
en rrecabiendo vros hijos por rrehenes e me diante
vra fee de antes dada por vra tornada como dicho
es e visto tambien que sobre el dicho lugar fiastes vra
persona e la de vros hijos podeys bien fiar la vra
sola pues que yo porne tambien la mia e que no costan
te la sytuacion del dicho lugar se allara bien mas que alli
no abra aventaja mas al uno que al otro e al efeto
sobre dicho e para tratar sobre la eleccion de las
armas que yo pretendo me pertenecer e no a vos
e para que no aya largura ni dilacion en la conclusion
podremos ynbiar sobre el dicho lugar cavalleros de
cada parte con suficientes poderes para tratar e conclu
yr assi de la seguridad ygual del campo como de la
eleccion de las dichas armas dia de combate e de lo de
mas tocante a este caso asi dentro de xl dias des
pues de la presentacion desta no me respondeys e no
me avisays de vra yntencion sobre esto bien se podra ver

que la dila cacion del conbate sera vra que bos sera
ynpuntado e anadido con la falta de no aver
conplido lo que prometistes en madrid a lo que
protestays que si despues de vra declaracion en cuyo
lugar yo digo co tomo palabras que sean contra
vra honrra que la vergueça de la dila cacion del
conbate sera mya visto que benyendo al dho conbate
sera fin de todas tomaturas la vra dha protesta
cacion es cosa bien escusada por que no es a vos guar
dar que yo no diga verdad aun que os pese
e tambien yo soy seguro que por razon no puedo
recebir vergueça de la dila cacion del conbate pues
que todo el mundo puede conoçer el afi cacion que tengo de
ver el efeto dello fecha en monçon en el my reyno
de aragon a xxiiij de junio de xxviij años

. S. C. C. M.

Yo burgona rrey de armas de vra mag.t cobedeçiendo
y siguiendo el cargo que plugo a v. m.t me mandar dar
en la villa de monçon a xxiiij de junio proximo pa
sado para yr al rrey de françia plazera saber v. m.t
que yo luego me parti y llegue en vra villa de fuenterra
bia donde yo que de cinquenta dias esperando el salbo
conduto de françia para mi biaje y luego que rreçebi el
dho salbo conduto como a v. mag.t tomo y me parti y
con vn gentil honbre que el señor de Sanbonet me dio pa
me guiar y tire el dicho camino de pariz y quando
yo estube a estampes a xiiij leguas del dho paris yo
rreçibe a guiana rrey de armas de françia el qual
me dixo que estaba mandado para me azer quedar
a longe man fasta que yo coviese nuebas del rrey en
como estonçes le rrogue me dezir adonde yo podria
allar al rrey porque no estaba deliberado de quedar ni tar
dar en ninguna parte hasta ser donde seria la persona del dho

rrey dixome el dho guiana que contrabajo yo podria
allar el dho rrey por que hera ydo a la caça cerca de
monforte la mori y no sabia qual parte abia de
tirar y porque yo presistia de yr para allarle mando
al gentil honbre que me guiaba de no me llebar ni
enfrir yr el camino de paris y al dia siguiente que
yo estaba al dho longeman vino un gentil honbre
el qual me dixo que hera ynbiado de parte del mayor
domo mayor del dho rrey para me acompañar al dho
longean fasta que el rrey fuese en paris y porque no pude
entender a la verdad donde estaba el rrey yo fuy for
çado de quedar ocho dias y a los nuebe dias
de setienbre el dho guiana me vino a llamar para
yr a paris donde estaba el rrey y como yo queria
entrar en la dha villa de paris llegando a los a
rrabales y vestir la cota de vras armas como sien
pre la abia vestido en cada villa de francia por
donde yo pase el dho guiana metio la mano so
bre la cota aziendome prohibiçion de parte del rrey
en año de no la vestir diziendo que esto hera de azer
un san nicolas del lugar o villaje y que si el oviese
sido en las otras villas por donde yo pase que bien me
ubiese guardado de la vestir ca el rrey en año no
entendia que v. m. me oviese ynbiado en su rreyno
para azer costumbres nuebas y que v. m. me abia
mandado yo le rrespondi que tenia cargo de azer
mi ofiçio como pertenecia y por derecho de mi
ofiçio yo la podia e debia llebar toda via que si
el dho rrey en año no fuese contento no la vistiria
protestando de azer mi rrelaçion desto y entonçes
los dos gentiles honbres que me guiaban me hizieron
de cabalgar en una casa en los dhos arrabales

de paris diziendo que ellos querian yr a ablar al
rrey y a la buelta rrugieron dos tanyos que notarios
pu.cos en presencia de los quales me dixeron que si yo
queria cantar con mi cota de armas vestida que
yo podria ser en gran peligro del pueblo e que si al
caese alguno yn conveniente de mi persona que ellos
de descargaban dello y lo rremitian a mi peligro
cargo y fortuna protestando que no se le podria dello
respondi charmi pedir yo les respondi que yo protestaba
de contrario y no queria ansi salir de la posada
dudando que en suyda y venida me coviesen concer
tado alguno ynpedimiento y para me hazer des
plazer como hera aparente vista la mucion
del pueblo que hera tan grande que mistriados me
dixeron que si yo partia de la posada que yo estaba en
peligro de ser matado estonçe los dichos dos gen
tiles honbres y a su buelta me dixeron que ellos
avian ablado al dicho mayordomo mayor del
rrey e que sobre un cargo podria seguramente
cantar entonçe yo visti mi cota de armas y en
tre en la villa de paris con los dichos gentiles hon
bres los quales me llebaron a posar en la casa
de un canonigo tras el castillo de nuestra señora al cabo de
todas casas donde por dos archeros yo fui guar
dado mientra que yo estube en paris y poco tiempo des
pues de mi llegada yo rrogue a uno de los dichos genti
les honbres de yr a dezir al dicho mayordomo
mayor que yo le rrequiria que yo pudiese yr
a ablalle lo qual el dicho gentil honbre hizo
y a la mañana de mañana el dicho mayordomo

mayor me ynbio a llamar al qual yo dixe como
yo hera venido de parte de v. m. para traer al rey
la respuesta del cartel que abia ynbiado a v. m. por
un rey de armas guiena e que quisiese avisar dello
al rey y me hazer saber quando su plazer seria
de me dar a v. d. publica el me dixo que yo me bol-
viese en mi posada fasta que me mandarian lo
que yo hize y el dicho dia a cerca de las quatro
despues de medio dia me ynbiaron a llamar para yr
al rey yo cabalgue luego y con la cota de vras
armas vestida acompañado de gentiles hombres
reys de armas y archeros y vine asta el pla-
cio donde estaba aposentado el rey donde yo abaxe
y entre a una gran sala en la qual estaba el rey
asentado acompañado del señor salvatiel señor de
valdesona el señor de maturense y el y muchos
otros grandes y como yo hize la reberençia al
dicho rey antes que yo le pudiese ablar me dixo rey
darmas tu as fecho tu oficio fasta aqui como
debies tu sabes lo que por tus cartas as tenido me
traes tu la seguridad del campo como yo le he tenido
por mi cartel respondeme yo respondi sire si e bos
plazera que aga mi oficio y diga lo que por la
mag.t del emperador mi señor me esta mandado no que
primero me ayas dado la patente firmada de tu amo
conteniendo la seguridad del campo y no otra cosa ca
tu sabes lo que tu salbo conduto contiene entonçes
para pedir licencia y hazer mi oficio segun el cargo de mis
ynstrucciones diziendo sire la sacra mag.t del empera-
dor y diziendo esto luego sin me dexar mas ablar me
dixo y te digo que no me ables de ninguna cosa ca no tengo
que hazer contigo sino con tu amo pero despues que me

abrasdad en patente e el campo sea bien asegurado
yo te dare licencia de dezir lo que tu quisieres otra
mente no yo dixe sire yo tengo mandamiento de la ler
y despues la os dare y os plazera de me dar licencia de
ansy lo azer e que despues que la os oviere dado yo pue
da acabar mi oficio entonces el rrey se helebo enpita
mente de en silla diziendo Regurosa mente y colora
mente como tu amo quiere poner costumbres nuebas en mis
tierras yo no entiendo que me use de ypocresia yo rrespondi sire
yo soy seguro que su mag.d ara lo que un principe virtuoso debe
azer por su honrra el rrey rrespondio a esto y ayo lo tengo
tan virtuoso principe que creo que ansy lo ara y di
ziendo esto en mayor domo mayor le quiso dezir algo
diziendo sire el rrey luego rreñendo dixo le no no yo no le
dare licencia ni cartas que primero no aya la seguridad del campo
sino bolbeos como soys venido y no me ableys de otra cosa yo
rrespondi sire yo no escaria sobre esto contra vro mandamiento
azer mi oficio ni os dare el cartel que la mag.d del emperador
sin vra licencia la qual yo suplico me deys e si no os plaze
me la dar para que yo no falte en azer mi Relacion que sea
a vro plazer me mandar dar vro rrecuso por tonito y me guardar
vro salbo conduto para mi buelta y dixo yo lo quiero que
le de y visto que yo no obiese cesado acabar mi oficio sin
su licencia como no esta acostumbrado a un rrey de ar
mas yo no le cese dar vro cartel para no faltar a mi
oficio e cargo mas yo me parti y volbi a mi posada
acompañado como al venir y como despues yo pense
ablar al dho mayor domo mayor yo no pude asta segundo
dia que yo le dixe señor pues que yo primero me e
dreçe a bos para me aver a vdi de rrer e que no le apla
zis de dar licencia para azer mi oficio sin primero le dar
la patente firmada de su mag.d para seguridad del
campo yo no me quise estender mas adelante a la hesecucion
de mi oficio lo qual no he cesado azer sin su licencia

en el dho corredor donde estaba el dho mayordomo mayor
y el secretario vayardo y carcado ciento e veynte per
sonas los quales rrogue por testigos y el dho dia el señor
vayardo me quiso dar un testimonio que yo no quise to
mar por no ser en forma de vida ni a la verdad y sobre
esto me soy agora buelto a v. m. con el cartel y testimonio
que v. m. me abia dado suplicando con toda umildad a v.
s. m. que le plega tomar en servicio acrezentable lo que he fecho
en esta comision

A mi bolta repasando por bayona yo fui a hablar
el dho señor de San Bonet governador de la dha villa
el qual como yo le able a tres otras palabras me pre
gunto como yo abia sido tratado a mi comision dixe
le que en quanto a mi persona yo abia sido muy bien
tratado pero que el rrey no me abia querido dar licencia
de azer mi oficio el dho señor me respondio yo pensa
va bien tanto que nando pasastes por aqui

.S. C.C. M.

Las muy reales manos de v. m. veso por mandarme
azer saber el buen acogimiento que allo el rrey dar mas
que v. m. ynbiaba al rrey de francia en su rreyno
y en su corte que aun que no sea para aprenderlas
malas mañas de francia para entendellas es bien
para que todos las sepamos y aun que tan poca neçe
çidad abia de pareçer ageno donde estaba el de v. m. por
cumplir lo que manda dire lo que se me entendiere dire
v. m. lo reçiba como de serbidor
Sia v. m. se le acuerda no me engañando lo que senti
del cartel del rey de francia testimonio que yo pensaba
quel no le ynbiaba con fin de ver la conclusion de aquello

que pedia mas por ganar la honrra con las palabras
que perdia con las cobras esto me parece que tocaba a v. m.
por que imposible era que estando quebrando la palabra
quisiese defender el contrario mas el lo hizo solo por lo
que yo pense como lo magnifiesta lo que a hecho agora

cierto señor con pena tocaba por que no puedo poner pala
bras que no ofenda al rrey de francia y parece que
por ser principe abia de aver en esto alguna cata mj.
mas pues el mismo se desonrra asi mismo no pareçera
mal a nadie que yo diga lo que el aze con las personas
que parece que tan poco sienten su honrra poca se
gana en vençellos por que se a de creer que vençidos
entrarian en el campo

lo que yo considero de las cautelas q. a usado este
principe con el rrey de armas de v. mag. que no son
cautelas sino magnifiesta flaqueza naçida de su
mala conçiençia que aun q. mala no dexara de mos
tralle la mala justiçia que tiene para no cosar entrar
en campo con vra m. y como el abra sido avertido como
v. m. gele daba tan seguro no quiso oyr lo q. le abia de
dezir el Rey de armas pnco sino que le diese la paten
te por que como aquello ya ba çerrado pudiera el poner
y quitar lo que quisiera sin que otro diera testimonio dello
sino el solo y por esto no consintio ablar al rrey de armas
por que no ubiese testigos que la verguença dellos le
hiziese açetar lo que la poquedad de su persona niega
y esto yo para mj ansi lo entiendo

por que quando el ynbio el desafio debiera de considerar
los ynpedimentos que abia en su persona para que v. m.
justamente le desechase y teniendo el creydo que ansi seria
ynbio el cartel y como fue abisado del contrario debiera
pesalle y por vyr la vatalla abuscado esta forma de

tanta deshonrra suya y tanta honrra de v. m.t si con el
la podeis ganar lo que tengo yo por muy dudoso por la dife
rencia que puso dios en las personas por que como todo el
mundo sabe el Rei de francia es vro sudito y sino cos cobe
dece es por que le consintis la fuerça mas no por que no cos
ayude la Razon y desta manera el dicho nunca se pierde
Asi mismo el rrey de francia es presionero de v. m.t y que
diga el quel preso no es hobligado a lo que promete leyes
de que nunca uso nadie sino aquellos a quien su flaqueza
aze buscar rremedios en las palabras que no esperan tener
en las armas que los que tienen honrra con armas la
defienden. lo cotro por aver quebrado su palabra que
como Caballero hera obligado a guardar y como xpiano
los juramentos y no lo aziendo justamente pudiera ser des
echado por v. m.t y la considera caon que tubo que aun
seria a sido causa de la deshonrra que oy tiene de forma
que lo que penso que con el pueblo le daria autoridad se la
aquitaes del todo
pareceme quel Rey de Armas le entendio pues como buen
servidor de v. m.t hizo lo que debia y no lo que el rrey
de francia quisiera que hiziera y pues el rrey de francia
no quiso quel cartel se le diese como se le abia de dar
de creer es que lo que quiere es que no paren los carte
les por que en esta ygualdad queda el muy honrrado
por la causa que he dicho suplico a v. m.t que no le aga
este plazer de ablar mas en esto pues v. m.t a cumplido tan
bien consigo y el tan mal que sin tomar las armas en la
mano me parece a mi que se a rrendido pues tan des
honrrado queda
creo que seria bien que todo lo que al pasado se magnifes
tase en el mundo por que conociesen la diferencia que en todo
v. m.t le eba a este principe aun que los fines que salen de las

cosas que comiençan lo aclararan siempre a todos y pase
v. mag.t por ello como por cosa de ayre y colbidelo por
que el entendimi se ocupe en cosas de mas calidad y mas
neçesario para el servicio de nro señor y vro
en verdad señor que yo me e desbelado por ver a v. m.t
tan puesto en pareçelle que hera obligado a cumplir
mucho con su honrra en este caso y quanto mas en esto
he pensado tanto mas me determino que los cumplimi
que vra magestad a hecho con el rrey de françia son
tan bastantes que el queda con mucha deshonrra
y v. m.t muy honrrado y ansi señor me resumo en lo
que digo que es que en ninguna manera v. m.t entienda
mas en esto con el rrey de françia por que me pareçe q
tanto quanto mas entiende mas le honrra por la
ygualdad q he dho que si por esto no fuese pare
çermeya que v. m.t podria hazer justamente los autos
en el campo que señalo que suelen azer los cavalleros
que desafiados vienen a el y no allan con quien azer
las armas mas honrrase tanto por este cotto campyno
el Rey de françia que creo que es mayor honrra
olbidalle en este caso que acordaros de por que os
acaeçera si mas se abla lo que dizen de la ventana
que no se puede abrir sin que entre la claridad y
ansi no puede v. m.t respondelle sin honrralle

+ pr.º de la villa de Moçon y de Brenas en Riquenos

+

Sepan quantos esta carta de previllegio e confirmaçion
vieren como nos don Fern.do e doña ysabel por la gra
de dios rrey y rreyna de castilla de leon de aragon
e q. vimos una carta de previllegio del rrey
don Juan nro señor e padre que santa gloria
aya tescripta en pargamino de cuero e sellada con su
sello de plomo pendiente en filos de seda a co
lores e librada de los del su consejo e otros
oficiales de la su casa fecha en esta guisa se
pan quantos esta carta de previllegio bie
ren como yo don Juan por la gra de dios rrey
de castilla de leon de toledo de galizia de sevilla
de cordoba de murçia de jaen del algarbe de
algezira e señor de biscaya e de molina
y un previllegio del rrey don enrrique mi padre
e mi señor que dios de santo parayso tescripto
pargamino de cuero e sellado con su sello de plo
mo pendiente en filos de seda e otro sy un mi al
bala tescripta en papel e firmado de mi nobre
fechos en esta guisa al nobre de dios padre
fijo e tespiritu santo que son tres personas y un dios
verdadero que bybe e rreyna por siempre jamas
de la bien aventurada virgen gloriosa santa maria
a quien yo tengo por señora e por abogada
en todos mis hechos e a honrra e a servicio de todos
los santos de la corte celestial quiero que sepan por
este previllegio todos los hombres que agora son
o seran de aqui adelante como yo don enrrique por la
gra de dios rrey de castilla de leon de toledo de galizia
de sevilla de cordoba de murçia de jaen del algarbe de al
gezira señor de biscaya e de molina rreynante en uno
con la rreyna doña catalina mi muger y un previllegio del

Rey don Juan mi padre e mi señor que dios perdone
escrito en pargamino de cuero e rrodado e sellado con
un sello de plomo pendiente en filos de seda fecho
en fta guisa // en nobre de dios padre fijo espiritu
santo que son tres personas e un dios verdadero que bibe e
reyna por siempre jamas e de la bien aventurada
virgen gloriosa santa maria su madre a quien
nos tenemos por señora e por abogada en todos
nros fechos e a honrra e a servicio de todos los santos
de la corte celestial queremos que sepan por este nro
previllegio todos los hombres que agora son e seran
de aqui adelante como nos don Juan por la gracia de dios
rey de castilla de toledo de leon de galizia de sevilla de cor
doba de murcia de jaen del algarbe de algezira e señor de la
ra e de biscaya e de molina reynante en uno con la
reyna doña leonor mi muger // vimos un previllegio del
rey don enrrique mi padre e mi señor que dios perdone
escrito en pargamino de cuero e sellado con un sello de plomo
pendiente que dize en esta manera // en nobre de dios
padre e fijo espiritu santo que son tres personas e un
dios verdadero que bibe e reyna para siempre e de la
bien aventurada virgen gloriosa santa maria su ma
dre a quien nos tenemos por señora e por abogada
en todos nros fechos e a honrra e a servicio de todos los
santos de la corte celestial queremos que sepan por este
nro previllegio todos los hombres que agora son e se
ran de aqui adelante como nos don enrrique por la gracia
de dios rey de castilla de leon de toledo de galizia de sevilla de
cordoba de murcia de jaen del algarbe de algezira e señor
de molina reynante en uno con la reyna doña juana mi
muger e con el ynfante don juan mi hijo heredero en los
reynos de castilla e de leon vimos un nro previllegio
escrito en pargamino de cuero e sellado con nro sello de plomo el
tado que dize en esta manera // en nobre de dios padre fijo

spiritu santo que son tres personas e un dios verdadero
que bibe e reyna por siempre jamas e de la bien
aventurada virgen gloriosa santa maria
a quien nos tenemos por señora e por abogada
en todos nuestros fechos e ahorra en servicio de todos
los santos de la corte celestial por que ante todas
las cosas que fundadas a los reyes señaladamente
les he dado de hazer gracia e merced e señaladamente
de que demanda con derecho e con razon ca el rey que la
faze ha de catar aquellas tres cosas la primera que
merced es aquella que le demanda la segunda que el pro e
el daño que le en el puede venir si la fiziere la tercera
que lugar es en aquel en quien ha de hazer la merced e como se
la merecen e por ende nos catando todo esto que vemos que se
pan por este nuestro previllegio los homes que agora son e se
ran de aqui adelante como nos don enrrique por la gracia
de dios rey de castilla de leon de toledo de galizia de se
villa de cordoba de murcia de jaen del algarbe de alte
zira e señor de molina ca uno con la reyna doña juana
nuestra muger e con el ynfante don juan nuestro fijo e por
fazer bien e merced a vos juan muñoz de rojas nuestro vasallo
e nuestro alcalde mayor de los hijos dalgo por muchos buenos
servicios que nos fazedes cada dia e nos faredes de aqui ade
lante damos vos a vos e a mari ferrandez vuestra muger por
juro de heredad para siempre jamas la villa de moncon
con la torre e la fortaleza que y ha con sus aldeas
e con baldespina e con todos sus terminos dellas damos
a vos el dicho juan muñoz e a la dicha mari ferrandez vuestra muger
e fazemos vos pura donacion de la dicha villa de moncon
con la dicha torre e fortaleza e con sus aldeas e con bal
despina e con todos sus termios con valles e montes
e prados e pastos e dehesas e rrios e aguas corrientes
y estantes con molinos e azañas e huertas e tierras
e viñas e casas e con la minieta e portazgos e rrenajes
con todas las otras cosas que pertenecen al callero de la
villa de moncon e con monedas e con servicios e pedidos

y merçedes con sus sennales e con sus senneras e con todas las otras cosas e pechos e derechos e fueros e derechos que nos abemos e abemos de aver en Alcq̃ e en todo su término e en otra manera qualquiera que sea e nombrada e valderema con todos sus términos e pertenençias como dicho es con los moros que y moran e morar con el-Alquí Alfaqui con los pechos e derechos que son la justiçia y el omenaje de dicho lugar con mero mixto imperio e con las heredades y las otras cosas que Guiomar mi madre e otro por sus bienes e suyo e dio e le pertenesçan en qualquier manera en el dicho lugar de Alcocon con estos términos que ya es por suyo de heredad bos e vos Juan Muñoz y la dicha María Ferrández para siempre jamás para vos e para vuestros herederos e para aquien vos e vuestros herederos e quisierdes dar y enagenar e para hazer de ello todo lo que quisierdes como de vuestra cosa propia pero que ninguna de estas cosas no podades hazer sin nuestra licençia e mandado ni sin alguna de ellas ni de nuestros herederos ni sucesores. Por esta nuestra carta mandamos e defendemos que ninguno ni algunos de nuestros vasallos ni otras personas algunas de cualquier estado o condiçión que sean no sean osados de entrar en el dicho lugar de Alcocon ni en parte alguna de sus términos a prendar ni tomar ni tomar prendas ni hazer fuerça ni otro mal ni daño alguno en sus personas ni en sus bienes ni en parte de ellos por ninguna razón que sea o ser pueda salvo si primero ante todas cosas no fueren llamados e oydos por ante nuestro alcalde mayor o por ante el alcalde que nos tuviere en el dicho lugar de Alcocon e fuere dada sentençia contra ellos por la cual deban ser prendados o executados por lo que contra ellos fuere juzgado e sentençiado. E mandam

en el alguna cosa segun que mejor e mas cumplida
mente recudirian a nos siendo nro e que bos no de
manden sobre esto otra nra carta mandadera
ni otro recado ninguno de oy dia que este previllegio
es dado bos damos e apoderamos la tenençia e po
sesion e propiedad e señorio e todas las otras cosas
que son dichas e cada una dellas que nos bos debamos
como dichos es y los unos y los otros no fagan el
al so pena de la nra ciud y de los cuerpos y de lo que
hom ni lo dexen de fazer por previllegios o por
previllegio ni por carta o cartas que en qualquier
honbre o muger ni nestre de ciud o de otro que ni de compra
ni de otra manera qualquier ni por otra rrazon aleja
que embargo faga a la dicha donaçion que nos fazemos
como dichos es que nra voluntad es que ayades bos los
dichos Juan Muñoz y Martin Ferrer para bos e para bros he
rederos todo lo que sobre dicho es sin embargo ninguno
y no otro ninguno como dicho es pero que retenemos
en nos para nos e para los reyes que reynaren despues
de nos en castilla y en leon que nos ayades en los dichos
lugares y en cada uno dellos e en sus fortalezas
cada que y llegaremos en lo alto e en bajo y rayos
e pregados y fugados dellos guerra e paz por nro mandado e
mineras de oro e de plata e de otro manera metal
sylas y ha e cobiere de aqui adelante a la justicia e
la vos menguardes que nos que la mandemos cumplir
e moneda forera que nos la dieren en la tierra
damos bos poder que podades poner e pongades en la
dicha villa de monçon y en bal despuña e en sus aldeas
y en sus terminos alcaldes e merinos tamyos e otros
oficiales qualesquier que bos quisierdes e vierdes
que cumplen para en los dichos lugares e mandamos
y defendemos firmemente por este nro previllegio
que ninguno merino mayor de castilla que agora es o se
ra de aqui adelante que no cape en los dichos lugares

e fazer justicia en ellos ni en otra manera qualquier
contra voluntad de vos los dichos Juan Myns e Maria
Ferrer e por que esta merced que nos vos fazemos la aya
des cierta sin embargo ninguno otorgamos e pro
metemos que nos vos faramos sano todo lo
sobredicho de que vos fazemos merced e donacion
e cada uno dello e de vos remediar e amparar
nos y los reyes que despues de nos reynaren
en Castilla y en Leon a vos e a vuestros herederos
o a otro alguno si por aventura lo dierdes e ena
jenardes de todas las personas e persona qualquier
o quales quier que vos embarguen o contrallen o
quieran embargar o contrallar en qualquier tiempo
e en qualquier manera e en qualquier ra
zon e defendemos firmemente por este nuestro
previllegio e por el tolado del sygnado de tomo
primero que ninguno ni ninguno no sean osados de vos con
trallar ni de vos embargar esta dicha merced e dona
cion que nos vos fazemos como dicho es en todo
ni en parte dello ni en vos yr ni pasar contra ello
ni contra parte dello en ninguna manera ni por
ninguna razon sino por qualquier o quales
quier que contra esto que sobredicho es o contra parte
dello vos fuesen o pasasen abrian la nuestra yra e pe
charnos yan en pena mil dineros de oro destos
que mando labrar el rey don Alfonso nuestro padre
que dios perdone que vale cada dinero veynte maravedis de
esta moneda que agora corre que fazen diez dineros
el marabedi e a vos los dichos Juan Myns e Ma
ria Ferrer e a los que de vos benieren y lo vuestro cobie
ren de aver o de heredar o al que vuestra voz tubie
re todos los daños e menoscabos que por esta
razon recebieren doblados e demas a los sus
cuerpos nos tornariamos por ello e sobre esto

mandamos firmemente por este nro preuilegio e
por el qual damos y otorgamos a todos los
dichos nros vezinos y moradores y a todos los
otros qualesquier nros naturales y maestres y pilotos
y todas las otras personas que las dichas naues
quisieren fletar y cargar para qualesquier partes
y lugares que ellos quisieren y por bien tuvieren
que todos los dichos nros vezinos y moradores
y naturales y todas las otras personas que las
dichas naues quisieren fletar y cargar para
qualesquier partes y lugares que ellos quisieren
y por bien tuvieren que todos los dichos nros
vezinos y moradores y naturales y todas las
otras personas que las dichas naues fletaren
y cargaren para qualesquier partes y lugares
que ellos quisieren y por bien tuvieren que
todos los dichos nros vezinos y moradores y
naturales y todas las otras personas que las
dichas naues fletaren y cargaren

en toro veynte dias de setienbre hera de mill e quatro
cientos e nueve años e retenemos en nos ser
vicios e monedas e tercias e alcabales. Agora el
dicho Juan Muñoz de Rojas nuestro vasallo e nuestro alcalde mayor
de los fijos dalgo pidionos merced que le confirmasemos
el dicho previllegio e merced e donacion que el dicho rey
don Enrrique hizo a el y a la dicha Mari Ferrandez su muger
y que lo mandasemos guardar e nos el sobre dicho rey
don Juan reynante e uno con la reyna doña Leonor
mi muger por fazer bien e merced al dicho Juan Muñoz de
Rojas e Mari Ferrandez su muger confirmamos les el dicho
previllegio y la dicha donacion e mandamos que les vala
y les sea guardada a ellos e a los que de ellos vinieren
bien e cumplidamente segun que en este previllegio se
contiene e defendemos firmemente que a este nuestro mandamiento
no sean osados de le oyr ni pasar contra ello ni contra parte
dello para que lo quebrantar ni menguar en todo ni en parte
dello la qual quier que lo fiziese abria la mi yra y de
mas pecharnos ya la dicha pena en uso contenida e a
los dichos Juan Muñoz de Rojas e Mari Ferrandez su muger
o a quien su voz tuviese todos los daños e menos
cabos que por ende se cabiesen doblado e sino por qual
quier o quales quier por quien fincare de lo ansi
fazer e cumplir mandamos al homen que este nuestro
previllegio mostraren o el traslado del signado de tomo
publico que los emplazen que pares con ante nos do quier
que nos seamos del dia que los emplazare a quinze dias
primeros siguientes so la dicha pena a cada uno a dos
por qual razon no cumplen nuestro mandado e por que
esto sea firme y estable para siempre jamas manda
mos en el dar este nuestro previllegio rodado e sellado con
nuestro sello de plomo colgado dado el previllegio en las
cortes que nos mandamos fazer en la muy noble cibdad
de burgos seys dias de agosto hera de mill e quatro cien
tos e diez y siete años y esta merced mandamos que los bala

Clea Guardada segun q̃ fue Guardada en tpo
del rey dñ en reygne mo padre q̃ dios perdone y
Gluro fasta vgry / el infante dñ dionys fyo del rey
de portogal Gmor de alba de tormes Vasallo del
rey dñ alonso hzno del rey and. de morneria
Gmor de Cabrera de ribera q̃. dñ alfonso
fyo del infante dñ pedro de Aragon marques de
Vrtena and. de ribagorça Cde. de ymbaltelleo
del rey q̃. conde dñ vesfroi de elgujen londesta
ble de fran̄ca Vasallo del rey q̃. dñ pedro Vzco
bispo de sebilla q̃. dñ fñ Cobpo de Cuenca q̃.
chan̄ciller mayor del rey q̃. dñ dom̄go Cobpo de
burgos q̃ dñ Cobpo de Plasencia q̃ dñ fñ Cobpo
de Calahorra q̃ dñ Cobpo de Coria q̃ dñ fñ
Cobpo de segobia q̃. dñ alfonso Cobpo de avila q̃
dñ mñles Cobpo de Cuenca q̃ dñ pedro Cobpo
de plazencia q̃. dñ pedro Cobpo de Cordoba q̃
dñ mñles Cobpo de Carta dend q̃ dñ nuño Cobpo
de Jaen q̃ dñ nuño Cobpo de Cadiz q̃ dñ pero
ferrz de velasco camarero mayor del rey q̃ dñ
pero manrrique Adelan dado mayor de Castilla q̃
dñ nuño sanchez de mariel and. de Carrion C
Adelantado mayor del rey en murcia q̃ dñ fñ
nal de Vearne and. de medina Vasallo del rey q̃
dñ diago mez manrrique q̃ dñ nuño fñ de Cabra
neda q̃ dñ dñ nuño rey d'yñes de viera lobo de
q̃. dñ nuño fernandez de Andrade señor de Cor
Comercio Vasallo del rey q̃ dñ vesfroi de trieba
ra q̃ Gonçalo ferrz de tobar Guarda mayor
del rey q̃. dñ alvaro Gmor de Vieda y comb va
sallo del rey q̃ dñ nuño mynno de lima Vasallo
del rey q̃ dñ mario mez de ria q̃ dñ nuño de
Vriedo de ria q̃ dñ pedro Arcobispo de toledo y
mayd dalac espanol q̃ dñ fadrique hermano del
rey dñ que de benavente q̃ dñ pedro pymo del rey
and. de Astorga Cde. de lemos y sarria q̃ dñ rodrigo

Arçobispo de Santiago capellan mayor del rrey e
notario mayor del rreyno de leon q.a don fernando obpo
de leon q.a don gutierre obpo de oviedo q.a don alfonso
obpo de astorga q.a don albaro obpo de çamora q.a don
alfonso obpo de salamanca q.a don alfonso de çibdad
q.a don fernando obpo de coria q.a don fr.do obpo de
badajos q.a don fr.do obpo de mondoñedo q.a don ju.o obpo
de tuy q.a don g.o obpo de orense q.a don pedro obpo de luz q.a
don fernan cosares maestre de la cavalleria de Santiago
q.a don diego muñoz maestre de alcantara q.a don
pero ruiz sarmiento adelantado mayor de galizia q.a don
juan alfonso de guzman conde de niebla q.a don pero
ponçe de leon q.a don albar perez de guzman de guazil
mayor de sevilla q.a don rrauiz nuñez de guzman q.a
don pero velez conde de rribadeo vasallo del rrey q.a don
alfonso telles giron q.a don pedro alfonso giron q.a
don gonçalo ferrez señor de aguilar q.a don pero nuñez
maestre de la cavalleria de la horden de calatraba e ade
lantado mayor de la frontera q.a el prior de san juan q.a
don pero xuares de quiñones adelantado mayor de leon q.a
don pero gonçales de mendoça mayordomo mayor del rrey
confirma don juan furtado de mendoça alferes mayor q.a
juan nuñez de villazan justiçia mayor de la casa del
rrey q.a don fernan gonçales de tobar almirante mayor
de la mar q.a diego lopes pacheco notario mayor
de castilla q.a pero xuares de toledo alcalde mayor de to
ledo e notario mayor del rreyno q.a de toledo q.a pero xuares
de guzman notario mayor de andaluzia q.a don pedro
obpo de plençia notario mayor de los previllegios
rodados lo mando hazer por mandado del rrey en el
año primero que sobre dicho rrey don juan rreyno e
se coronó e armó cavallero y lo diego ferrez
tomyo del dicho señor rrey la fize escribir muñoz nuñez ba
ju.o ferrez albar muñoz the sanrrari alfonso muñoz

Agora la dha mari ferrs muger del dho juan myns
y los sus fijos legitimos herederos del dho juan
myns ynbiaron me pedir que les confirmase el
dho previllegio y la cuid contenida y se la mandase
guardar e cumplir e yo el sobre dho rrey don enrrique
por fazer bien e cuid a la dha mari fernandes muger
del dho juan myns e a los dhos herederos tube
lo por bien e confirmeles el dho previllegio y la cuid
contenida y mando que les vala y sea guardada se
gun que mejor e mas cumplidamente les valio e fue
guardado en tpo del rrey don enrrique mi hahuelo
e del rrey don juan mi padre que dios perdone e de
fiendo firmemente que ninguno ni algunos no sean cosados
de les yr ni pasar contra la dha carta de previllegio confir
mada en la manera que dha es ni contra lo en el ni
contra parte dello para se la quebrantar o menguar
en algun tpo por alguna manera la qual quier que lo
fiziese abria la mi yra y pecharme a la pena contenida
en el dho previllegio e a la dha mari ferrs muger
del dho juan myns e a los dhos herederos o a quien
en voz tuviere todas las costas e daños e me
nos cabos que por ende recabiesen doblados e demas
mando a todas las justicias e oficiales de los
mis reynos de esto acaeciere a ruy los que agora son
como a los que seran de aqui adelante e a cada uno dellos
que se lo no consyentan mas que les defiendan e amparen
con la dha cuid en la manera que dha es e que
prenden cabyenes de aquellos que contra ella fueren por
la dha pena y la guarden para fazer della lo que la mi
cuid fuere e que hemienden e fagan hemendar a la dha
mari ferrs e a los herederos del dho juan myns o a
quien en voz tuviere de todas las costas e daños e
menos cabos que por ende recabiesen doblados como dho es
e demas por qualquier o quales quier por quien fincare

delo Rey fazer e mjnglez mando al comen(dador) (187)
esta mj carta vos mvestre e el yolab dela
gnal e tomy(n) jud(ío) Garab por autoridad d(e) jnez
d(e) Leed(e) vos enplaze q(ue) parescays ante mj esta
mj corte d(e) ley(a) vos enplazare fasta quinze dias
primeros q(ue) vjnyentes so la dicha pena d(e) vno d(e)
los por q(ue) nal fazon nv(e)stro mandado e
mando so la dicha pena d(e) la gnal q(ue) el tomy(n) jud(ío)
esto fuere llamado q(ue) d(e) end(e) al q(ue) dela vos enplaze
testimo(nio) signado con mj signo por q(ue) yo sepa
en como(n) mjnglez mj mandado y desto les mande
dar esta mj carta d(e) priuilegio todos en pargamj
d(e) cuero sellada con mj seello d(e) plomo pendiente
dada en las cortes q(ue) yo mande fazer en madrid
quinze dias de setiembre año d(e) la nasçimj(ento) d(e) nro señor
ihu(cris)to de mjll(e) e trezientos e nouenta e ocho años
yo alfonso ruyz d(e) chinchilla escriuano del rey
nro señor el fiz escriuir por su mandado
en leyo vista
grindi. ssalm(ero) gomez diaz mj. legmi d(e) toz
joabis thesaurarij. pero ruyz de yllescas garçia nabarro
bocl rey fago saber a vos el mj honçalez
notario en cortes e otros mj vasallos q(ue) en
mjn q(ue) estades en la tabla de vos mj seello
d(e) certificad q(ue) jnmed(iat)o q(ue) vos mj fiad en mj sseruj
mayor de vos fyos dalgo fuy d(e) maxi sanches de
rosas d(e) sentendad e padrad de vos otros here
deros d(e) jnoñ mynes de rosas en alhelo d(e) vna
maria d(e) rosas en alhela mjnger de dicho jñ mynes
d(e) toda la parte q(ue) les cupo de la herençia de vos otros jñ mynes
de rosas e de vna maria en mjnger q(ue) alhelos
por otros mand(a)d bisto estemj delbala otrosy vos
mjlegios e cartas de mjnes e vna sayonia e otros
fueros de dicho jnan mynes de rosas de la vna maria
en mjnger la alhelos de dicho jnan de rosas e otrosy
a gomez sanches e mjn sanches de rosas de mj alhelos

del Rey don Juan de Portugal e del Infante don Pedro su hijo de la
reyna doña Isabel hija del Rey don Juan de Castilla e de Leon
de buena memoria que Dios perdone e de todos los otros reyes
onde yo vengo e de mi parte por una parte e por la otra parte
el Rey don Juan de Portugal e del Infante don Pedro su hijo
de la reyna doña Isabel hija del Rey don Juan de Castilla e de
Leon de buena memoria que Dios perdone e de todos los otros
reyes onde ellos vienen por la otra parte fueron e son
ciertos e sabidores de todo lo contenido en esta carta e
de como pasó segund que adelante en ella se contiene
e otrosi fueron e son ciertos e sabidores de como el Rey don
Juan de Portugal e del Infante don Pedro su hijo de la
reyna doña Isabel hija del Rey don Juan de Castilla e de
Leon de buena memoria que Dios perdone e de todos los otros
reyes onde ellos vienen fueron e son ciertos e sabidores de
como el Rey don Juan de Portugal e del Infante don Pedro su
hijo de la reyna doña Isabel hija del Rey don Juan de Castilla
e de Leon de buena memoria que Dios perdone e de todos los
otros reyes onde ellos vienen fueron e son ciertos e sabidores
de

su voz tuviese todas las costas e daños e menos
cavos que por ende rreçibiesen de blados e de mas mando
a todas las justiçias e ofiçiales de los mis rreynos e
señorios de esto acaeçiere assi a los que agora son como a
los que seran de aqui adelante e a cada uno dellos que se lo
non consyentan mas que le defiendan e amparen con la dicha
cuidad en la manera que dicha es e que prenden e bienes de
aquel o de aquellos que contra ello fueren por la dicha pena
y la guarden para fazer della lo que la mi cuidad fuere e que hemi
enden e fagan hemendar al dicho juan de rrojas o a
quien su voz tuviere todas las costas e daños e
menos cavos que por ende se cubrieren de blados como dicho es
e demas por qualquier e quales quier por quien fincare
de lo assi cumplir mando al omen que les esta mi carta
de preuilegio mostrare o el traslado della autorizado
en manera que faga fee que los emplaze que parescan ante
mi en la mi corte del dia que los emplazaren a quinze
dias primeros siguientes so la dicha pena a cada uno a dos
por qualquier razon no cumplen mi mandado e mando
so la dicha pena a qualquier escrivano publico que para esto fuere
llamado que de ende al que se la mostrare testimonio si
guado con su signo por que yo sepa en como se cumple
mi mandado e desto les mando dar esta mi carta escripta
en pargamino de cuero e sellada con mi sello de plomo
pendiente en filos de seda dada en valladolid a veynte dias
de junio año del nacimiento de nuestro señor ihesu xpo de mill e
quatro çientos e veynte años yo mi juan garçia
de estaña escrivano mayor de los preuilegios de los
rreynos e señorios de nuestro señor el rey la fize escribir
por su mandado fernando bacalarius y en letibus
mi ynterrogatoria rrecistada agora por quanto vos san
cho de rrojas nuestro vasallo alcalde mayor de los
hijos dalgo fijo legitimo universal heredero
del dicho juan de rrojas vuestro padre ya defuncto nos

suplicastes e pedistes por merced que vos confirmasemos
e aprobasemos la dicha carta de previllegio que suso ba
yncorporada y la merced en ella contenida y vos la
mandasemos guardar e cumplir segun que
en ella se contiene por ende nos los sobre dichos rey
don fernando e reyna doña ysabel por fazer
bien e merced a vos el dicho sancho de rrojas tu
vimos lo por bien e confirmamos vos e apro
bamos vos la dicha carta de previllegio suso en cor
porada y la merced en ella contenida y mandamos que vos
vala e sea guardada y e segun que mejor
e mas cumplidamente valio e fue guardada
al dicho juan de rrojas vuestro padre e a vos el dicho
sancho de rrojas en tiempo del rey don juan nuestro señor
e padre e del señor rey don enrrique nuestro hermano
que santa gloria ayan y en el nuestro fasta aqui e de
fendemos firmemente que ningunos ni algunos no
sean cosa de vos yr ni pasar contra esta dicha
carta de previllegio y confirmacion que nos vos
ansy fazemos ni contra lo en ella contenido ni contra
cosa alguna ni parte dello por vos la quebrantar
o menguar en algun tiempo que sea ni por alguna
manera la qualquier o qualesquier que lo fizie
ren o contra ello o contra alguna cosa o parte dello
fueren o vinieren o pasaren abran la nuestra
yra y demas pecharnos yan en pena cada
uno por cada vegada que contra ello fueren o
vinieren o pasaren la pena contenida en la
dicha carta de previllegio y confirmacion e a
vos el dicho sancho de rrojas o a quien vuestra voz
tuviere todas las costas e daños e me
nos cabos que por ende recabier del doblado
y demas por esta nuestra carta de previllegio e con

de mill y quatro cientos y ochenta y siete años
Ayo fernan alvarez de toledo secretario del
rey e dela reyna nuestros señores y yo gonçalo de laçia
contador delas rrelaçiones de sus altezas rre
gantes el ofiçio dela tesoreria mayor delos sus
previllegios y confirmaçiones la fizimos tesorer
por su mandado fernan alvarez gonçalo de
laçia anton myns doctor rodrigus doctor antonius
doctor señadilius gutierrez liçencs.

Et iterum nota que el testamento del señor don [illegible] aguelo del señor fue hecho año de LV. en el [illegible] y ally manda lo en el declarado a don [illegible] donde parece que si el dicho don [illegible] lo tuviera solo poseyera no gelo mandara etc.

Nota que la señora doña [illegible] y [illegible] doña maria piden como nietas de don [illegible] y doña juana y como bisnietas de don alvar perez y doña ysabel vease que tenia que hacer en estos bienes don alvar perez y doña ysabel y doña juana de castro y don [illegible] sino por su vida y si avia de pedir como bisnietas avia de pedir que don [illegible] fueron estos bienes.

Nota lo de los poderes de Antonio de Marquina y pedro de Huruena y vea de la peticion larga que yo hize donde se debe dezir.

Nota primo que por los autos de posesion que tomo don juan pimentel parece tres cosas. Primera que antes no la tenia. Secunda que la tomo por virtud dela donacion al hecha por el señor don rodrigo y del testamento del señor don [illegible]. Et sic cessat presumpcio de que in l. quedam mulier. ff. de rei vendi. et in l. 2a. C. de acquir. pose. et in l. possideri. §. [illegible] ribus. ff. eod. Tercia que fue tomada en abril de [illegible] despues que don juan otorgo el vinculo.

Secundo nota que la escritura que presenta la parte dela señora de Ribadavia no valle como privada porque tan solamente parece estar firmada del señor don alonso y no lo esta de don alvar perez de castro ni de doña ysabel de castro sin tampoco como publica porque el escrivano da tan solamente fe que la otorgo el señor don alonso por donde se escluye el otorgamiento delas otras partes que son don alvar perez y doña ysabel.

Tercio nota que la escritura es en favor de terceras personas que nunca parece aver sabido della.

Quarto nota que la primera demanda es rei vendicacion derecha por todas las cosas intentada en nombre de doña [illegible] y de doña maria. Et sic intelligitur per dimidia.

Quinto nota que la 2a. demanda que dize que es declaracion desta pide por mayorazgo tambien en nombre de entrambas y esto es contrario derecha mente ala primera demanda donde pidio por mitad. Item que en la primera por todo intento rei vendicacion y aca por la puebla y carvalleda y [illegible] y hy potheçaria y tambien por los barrios de salas. Item que pidiendo en la 2a. demanda por mayorazgo pide en nombre de entrambas que implica contradicion et ideo nullitur actum est. ut l. 1a. C. de furtis.

Sexto nota que despues de contestado el pleyto sobre las demandas y hecha publicacion muerta la señora doña [illegible] estotra torna a pedir por mayorazgo y no esta recebido a prueba ut [illegible] videri in judicium venisse. et c. ut l. nota [illegible] ff. de judiciis. et l. nota quemadmodum. ff. eod.

Cargo q̃ fe̅zare al q̃ debe dante por la dem̃da puesta por don̄. M. fernz̄. q̃. de Rabanedo

1. Villmãdr
2. Allarez
3. El bollo
4. Coto de Sandiames
5. Tiesta de agrizar
6. Los Baños de Sulas
7. La puebla de Lenabaria
8. Toda tiesta de Sanballedr

Todo esto esta especificado en la Escritura q̃ presenta la parte dela. q̃. fernz̄.

Tiesta de agrizar.

Q̃ esta tiesta no esta especificada en ella vino q̃ viere q̃ dize todo lo q̃ mas viere en el Reyno de galizia no se ha de estender esta. y. en tra en el. Tiempo q̃ fe̅zare mjño en general ni en particular dsta tiesta en el testamẽto del q̃ don Alonso. p̃. deste nobre fue tã solamẽte de

1. Villmãdr
2. Allarez
3. El bollo
4. Coto de Sandiames
5. Santa cruz.

En q̃ en este testamẽto se mãda Santa cruz de q̃ ningũa mjña no̅ fe̅zare en la dem̃da ni trabo en la escritura q̃ y rebe tia la contesa

En el vinculo q̃ otorgo don̄ Alo de Sentis. y. bno. reserc vino el q̃ fue hz̃. le dexo. mil dlos vino robos q̃ se pimeramẽte estime de rentas. y. mas de

Tiesta de agrizar

Comẽcia Agora el dsargo en cada cosa por sy dlas contenidas en el dicho mego y. dem̃da puesta por la dicha. q̃.

1. Villmãdr. Esta en el mayorazgo Antiguo. y. aby parece por el. y. por la escritura q̃ otorgo don̄ en q̃ se funda esta cosa se obliga dlo restituyr q̃ firmo viere sin dexar hijo varon. y. dmas dello puesto en el testamẽto
7. El coto de Sandiames. lo mismo. por q̃ el mayorazgo Antiguo esta en el q̃ los bienes q̃ fueron de fernz̄ Sanchez de Limia q̃ son en el Reyno de galizia. y. es ta averiguado q̃ son estos. y. q̃ no ay otros en la limja
6. Los baños dsalas nombrados en el q̃.
3. El bollo. don̄ confiesa q̃ es del mayorazgo An tiguo en la escritura de vinculo q̃ otorgo. y. aby parecera por el q̃ tiene confesado q̃ tiene en fuero el. q̃. don Cristoual Enriquez q̃ le reibe y. por q̃ esto no parecera no se le escriue. y. es de bastante lo confiesa pues q̃ estos pedimentos se hazen en nombre de. q̃. digo q̃ lo confiesa don̄ en la escritura de vinculo q̃ otorgo.

7. La puebla de Samabria. Esta unida la posesyon de
su vida de q̃ don̄ a q̃. y. m. dexo les. y. asy lo
dispone los to̅s. dela. q̃. y. l. unidad della con derecho
de sucesion. y. fue confirmada por el dicho diego de sosa
da seruicio al rey de portugal contra el rey y reyna
catholicos. y. despues la reyna hizo merced al dicho
Rodrigo desta vnidad la qual esta presentada
cual es cargo una fecha es ano de lxxxij. mos

9. Tierra de caballeros. unida la posesyon de don̄ m
delantero fuego. y. asy lo depone los testigos.

2. Allariz. Esta poseyo don̄ y. la ouo̅ en posesion
despues dela muerte de su padre. y. tomo la posesion
por su mãdado dela donacion. y. mãda del testamento

5. Tierra de agrijaz. lo mismo.

Ex̄a. q̃ la puebla de samabria. Tierra de caballeda q̃ está en la quantum de clvij.
presentada la. q̃. m. los castillos de sus q̃ tabe esta en ella ninguna destas tres
cosas poseyo Lamas Don̄ prometel. en vida ni despues de muerto saluo el castillo
despues hizo el conuento con el. s. q̃ don̄ a q̃ agora es

Ex̄a. q̃ las otras anexo cosas q̃ don̄ Alfonso de Allariz Caballa Coto de Sandin
nus Tierra de agrijaz esto ny asy ny q̃ ello nunca lo poseyo don̄ en vida ny
q̃ don̄ a su padre los to̅s. dize lo contrario don̄ Alfonso. de mas q̃ todos son
vasallos dela. q̃. de Miranda de Trabis. y. de Val de Orres. de q̃ el dicho conde de
q̃. por los autos de posesion q̃ hizo don̄ despues dela muerte de su padre. q̃. por
las escrituras de juramento. q̃. por las escrituras antiguas de anos los juezes
y escriuanos hasta el ano de lxxxij. q̃. por los to̅s. q̃.

Ex̄a. q̃ ynfero del dicho don̄ tomase la posesion despues dela muerte de su
padre q̃ fue vano q̃ el dicho don̄ otorgo el vinculo conbiene a saber q̃ muriendo sin
hijos legitimos q̃ tornase al q̃ don̄ Diego y. a sus herederos y. q̃ por el vinculo
q̃ no. sonja

Esta cadena q̃ dela de tener en escriuir y reservar
En este pleyto ha dicho la siguiente.

Fuera de matrimonio nacidos / no menos de mayorazgo. por q̃ es conforme como por
nuestro publico y notorio por la sentencia de gibraleon. fue no valedera q̃ se allegue
q̃ fue clandestino y notoria por el. Matrimonio q̃ fue clandestino y no valer
libro. rey. et. m. r. Referido quedo despues contra el Matrimonio y ninguno vino contra
re. et. m. r. et. Cuius q̃ por q̃ dicho cubida dicha lez don̄ Diego q̃ cesa
filij sunt legi. et. m. r. Cuius q̃. por q̃ dicho cubida dicha lez don̄ Diego q̃ cesa
rez. et. m. r. Cuius q̃. por q̃ dicho cubida dicha lez don̄ Diego q̃ cesa
inibus. de las dichas q̃ pues q̃ q̃ no valia q̃ podia tener derecho.
defensa. et. q̃. q̃ pues q̃ q̃ no valia q̃ podia tener derecho.
vate melioren. et. et. q̃. q̃ por q̃ ayudo de madre abuelas derecha mente por q̃ la
transis. cath. pte. t. q̃. por q̃ ayudo de madre abuelas derecha mente por q̃ la
D. R. 2ª. q̃ Mayorazgo nueva es Rey le dio mayorazgo derecha cuydo q̃. esta se cuyde
Credor su castell nostro por cabeamas legemas. y. cada una dellas se cuyde pedir
libr. y jurisdiccion por su mitad la segunda es Rey le dio mayorazgo. y. esta segunda
derecho de dichos bienes de mayorazgo. q̃ esto es cuydo. y. es clarge adonia
de legitimo et de legitimo Maria en quito aellas. q̃. por razon dela prueba q̃ esperesta y.
nus matrimonio nati. et de Cesar lalleda q̃ el q̃ poseed q̃ Mere y dotal. ad tradet q̃. y. tabe
ista non est legitima q̃ en quanto aesto. y. dize lassos es hypotheca q̃ no contraste anula
natra de legitimos nati
Rey le dio mayorazgo
nus ejg

Nec obstat sidicatur que
adonq los dichos don aluar
perez y doña ysabel de
castro no parece aver
otorgado esta escritura
yo parece que la cumpli
ero etc. Sp. por que
esto no esta articulado
por parte de la q. Sp.
por que por parte del q esta
articulado y probado
lo contrario. Espe
cial mente en quanto
a los juros y lanças
y puebla de saffia
y coto de valde flores
Sp. por que lo que se cu
plio fue la tercera
la del testamento y
donacion Sp. por
que los que habla son
don aluar perez y
doña ysabel
y no se ha de dar
tantas espiçialida
des que no otorgasen
y que sus hijos fue
sen menores y
ignorantes y que
se de obligacion
y actio.

Sq. que esta hypothecaria no esta bien intentada por que no es
tan declarados los bienes que pide por hypotheca
Sq. que la personal no compete contra el q. que no es heredero de
su padre ni de su aguelo. Et actio personal non sequitur fundi
possessorem. etc.
Sq. que la personal esta prescripta
Sq. que la hypotheria esta prescripta
Sq. que de la escritura en contrario presentada nunca
nacio actio. Real ni personal ni hypothecaria por que
nunca fue otorgada por aluar perez ni doña ysabel
ni menos por don juan y doña juana ni tenia edad
para la otorgar ni consentir en ella ni se prueba que jamas
supiesen della. ni esta articulado ni menos probado que en cum
plimiento della se hiciese cosa alguna ni tampoco don aluar
perez ni doña ysabel podian vincular su legitima a doña
juana su hija que por ser una sola era toda la hacien
da legitima salvo el quinto. ni tampoco lo podia vincular el
q. don a. a don juan sin facultad. ni tampoco se gano la facul
tad que se avia de ganar siendo necesaria como lo era y tam
bien de mas de la escritura reciproca en ella espresa mente
esta dicho cumpliendo se lo suso dicho y cada una cosa y parte
dello etc. y tambien en ella dize el q. que quedera el señorio
y posesion un año despues que fuere casados y este dia nunca
cedio ni se hizo la ansion. no obsta que pues don juan poseyo se de
ra. t. precedenti. ut l. Quedam mulier. ff. de rei vendi. et l. in
nus instructus. C. de acquirenda. possessione. Sp. por que aqui no ay. t.
pues que la escritura nunca se concluyo ni fue otorgada. Sp. por
que aquello es verdad in casu dubio secus in casu certo ut hic constat
per actus possessorii ita glo. et tex. bal. in eadem l. Minus instru
ctus. et in l. super longo. C. de longi temporis. prescriptio. Et ad id
dat similis responsio. ad l. possideri. §. si ex pluribus. ff. de
acquir. posse. quia in certis non est locus conjecturis. Et ista. vni
conclusio est conjungenda cum prima. Et probet quod comitissa
non sit pars. hoc primo. Sp. quod nullam unquam habuit actionem
a principio in vita sororis et multo minus ex post facto. sine
qua nemo ex pit. et judex pt. et debet repellere ex officio
ut hic late in 3. partita. t. 2. in princ. Ubi omnino vide
Sq. q. et. sin. est que no sola mente parece lo que dicho es mas consta
que jamas aquella escritura vino en practica Sp. por que della no se
hace mencion en el testamento del q. doña lonso. Sp. por que tan
poco en la escritura de vinculo Sp. por que mucho menos en los
autos de posesion ultimo et sine responsione. por que tan solamen
te don juan tomo posesion por virtud de la donacion del conde don ro
drigo su hermano y de la q. su madre y de los bienes que ellos le
donaron y no de los de la primera escritura por que quanto a aquellos
sus testigos dizen que nunca los poseyo y por alli parece el tiempo en que la tomo
Sq. q. que por la deposicion de los testigos de la q. no se articula
ni prueba posesion de vni verdad pues que ni ido poder
ni mandado del s. ni llamamiento y ay mucha mi de los
concejos ni entregamiento de las fortalezas como es de
derecho y como lo hizo despues don juan y ansi se
fundo en la de villa adaler

Minus obstat el
desvario que diz que se
responde a no estar
la capitulacion firma
da ni otorgada por
doña aluar perez y doña
ysabel lo que dize no
se quien que el escriba
no podia aceptar
por el absente
etc.

191

¶ memorial del pleito q̃ el s̃r conde de benabente trata con doña maria Sarmiº
muger de d̃o fernando de mendoça

¶ antelos del bitos pnoyero demanda la q̃ fa doña fraº
y doña maria Sarmiº diziendo q̃ aellas e a la myr
dellas y tiene en poz diego de ynoyos etc

¶ mill manda
¶ allariz
¶ elbollo
¶ el coto de sandianes
¶ agujar
¶ los barrios de salas
¶ la puebla de Senabria
¶ treña de carballeda

¶ esta agujar no esta en la escriptura de capitulaçon. my en el testam̃o del q̃ dio al
dn q̃ esta puesto por demanda / yo cotiense en las otras esscriptas q̃ pasaron
entre el q̃ de dfto. 2º y dn fº

¶ para fundar esta demanda y sentim una sola escript̃a que dize q̃ paso ante dino
de abril de Vcccc xl vij años q̃ se pona delante q̃ parez̃ estan otorgada por el s̃r don
alonso el q̃l dixo en torno en q̃ puso una clausula de seruidores y dize

¶ y ten mando al dicho dn juan my fijo las my villas

¶ Nota q̃ por una escritura de arras q̃ no esta presente parece como dona ¶ allariz
primera el y doña juana de castro le rafaro en el ¶ mill manda
mes de otubre de mil he ¶ elbollo
quinientos. ¶ sondianes
¶ santaguz

Aquí no ay nesta de Carballeda
Aquí no ay ticta de agujar
Aquí los barrios de salas
Aquí la puebla de senabria
Aquí y ay demas el Castillo de santa cruz

¶ despues desto pone otra clausula de siguiente

¶ y ten mando q̃ si el dicho dn Rº falleçiere no dexando fijo varon legitimo heredero q̃ dn juan my fijo erede
toda la herençia de dicho Rº simplemente / y q̃ don juan
dexe a don pedro todo lo q̃ yo aquí le mando / y don
pedro dexe a don juan lo q̃ le dexo aquí mando / y si don
Rº dexare fija legitima herede todo lo q̃ yo dexo
al dicho don Rº cabto la dha my villa de la puebla de
Senabria con su fortaleza y treña y mis dineros
lo q̃l quiero q̃ se de al dicho don juan / y si el dicho don juan
muriere sin fijo varon legitimo mando q̃ todo lo
suyo herede el dicho don Rodrigo / y si el dicho don juan
dexare fija legitima le den dos cuentos de mrs en
casamiº etc.

¶ fue fecho el testam̃o en el bureo cerca de hurueña
x. dias de mayo de Vcccc. lv. años. ¶ tiene q̃ testo
y esta fremado del q̃ fue otorgado ante alfonso de
benabente /

Este q̃ don alonso el p̃. fue casado con la q̃sa doña mẽsa
de quiñones. dexo por herederos a/

Don Rº
Don juan
Don pedro
Doña leonor

Este conde tuuo otra fija q̃ se llamo Tuuo otra fija q̃ se llamo
q̃ fue casada con el maestre don aluaro de luna del
qual no ouo subcesion. dexo a don fernando q̃. de Santisteuan

Relacion Sumaria del processo deste pleito en la ordinaria

En. mj. dias de mayo de dxxxvj años ante. de marina
en nombre de doña fran̄ca sarmj. de castro condesa de Ribadauja
y de doña maria sarmj. fija de cada vna dellas puso dema
da al s.r q̃ diziendo que les pertenesçe por derecho de se
norio como nietas de don fernando pimentel fijo de doña juana de
castro su muger padre y madre de doña maria pimentel
q̃sa de Ribadauja su madre y como abuelas de
don Juanes de castro fijo de doña ysabel de castro sus
abuelos las villas y lugares y tierras de

Mal manda
Allariz
Celbollo
El coto de Santdianes
Tierra de aguiar
Los barrios de Salas
La puebla de Senabria
Con sus castillos y fuerças que dellos q̃
tienen ocupados y pide q̃ le condenen a q̃ lo restituya a
los dichos q̃sa doña fran̄ca y fija de doña maria sarmj. y a cada vna
dellas a los suyos

Tierra de aguiar no
esta en la escritura
q̃ presenta la otra
parte. y esta cuestion
mãda dezir q̃ se
comprehende en lo q̃
en ella se contiene

Fuenterrey ni esta en
la escritura ni en la
demanda. Pero esta
en la demanda del
estremo del q̃sado
Alonso.

Mo. que en esta demanda p̃. no ay memoria de mayorazgo

Presentose la capitulacion de q̃ de suso se hazemençion
Hay poder en forma puesto q̃ no esta firmado de los letrados
Sobre esta demanda se dio enplazamj. y el q̃ dio poder a
pidio traspasa a otros el q̃l esta bien. Su señoria no da fee q̃
le sono q̃. no.

Despues desto a veynte dias de mayo el mismo año de mil
quinientos y treynta y seis años presento otra demanda la qual fue mãdada notificar
al pro del q̃ fue q̃ dio poder en forma por el q̃l dize q̃ desla
randa la dicha demanda q̃ la entiende por el dicho abuelo q̃l
q̃l quier bienes q̃ tiene y tuuieron en los dichos vienes y
suyos y Rentas sabe por virtud della escritura de contrato
capitulacion q̃ al q̃ esta presentada en forma de mayorazgo por
dicho don alonso el viejo q̃ por q̃ en la dicha escritura

el q dn al ahuelo dste prometio los bienes en la otorgan
ao ottenidos equibalenãa por ellos q ya ello obligo
nos bienes q̃ qne no entrego
Ytos barrios de salas q estan poseydos por ttiro
Yn la puebla de senabria q dho ado posee tiene fa
ultad dla Restituyz
Ym otros bienes dlos ottenidos en la dha escript / y q
el dgo q porno aver cumplido su ahuelo es obligd a
entregar lo q posee y adar la equibalencia dlos q no
posee q son ytos dhos barrios de salas / y aponerenel
dho mjorazgo q instituyo el dho q dn al / otro tanto
en calidad q̃ cantidad. como heredro dl q dn alonso
Rey representando la ysona del q d R° su padre / y como
thenidor q̃ poseedor dlos bienes q tenia el dho q d
al en aq̃l tpo q otorgo la dha escript / y los q tuvo
fasta q murio / ttubles el dho q dn alonso y tiene q̃ como llama
dos al dho mjorazgo se yntenta la ypoteca q̃ ya les
stan entregados bienes q̃ queda en ypoteca fasta q se
cumpla la dha ottaua con
Yten sepas de saber si ay esptura d q el q dn R° Repudiase
la herencia dl q dn al el pm° deste nonbre su padre Yten
de como el s. q dn al q ahora es Repudio la herencia
del q dn R° su padre Yten sea de ver en el mjorazgo
antiguo q bienes dlos en el contenidos mando el q dn
al el pm° a dho su fijo. y q bienes ayeno Y todo esto
ya es cumplido y la ypotheca cazia

no q̃ en efecto
por estar dmãda se
mãda de ala otra
cel tº de mjorazgo
y pedirse ya de
cumplir la ottaua
q̃ murio se
otorgo por muerte

Ytas esptiras q̃ estan y sentadas por ygte dl q. en este ttulo son
Yten dos esptiras de mjorazgo q don juan pimentel fizo
y otorgo q̃ estan signadas de juan garcia de dio de bena
vente q̃ de a dho fasta tomo vjs Y sea memoria q
se Ratifica la yncorporacion destas esptiras haziendo
mencion dla fanltad
Yten otra esptira sygnada de sancho diaz de venabete
Yten otra esptira original dla merd q la Reyna catholica
hizo al q dho Y el posti deste nonbre dela mytad
dla puebla de senabria y sus tierras y terminos de ariballe
Yten esptira dada y signada de fernando de vilalva dlas
posesiones q dio pimentel tomo dellos lugares de allariz
y myl mandando q̃ ecbollo
Yten. las clausulas del mjorazgo en q̃to hablan de myll
mãdo q̃ dlos bienes q̃ fizieron de fernan dañez de lamya

Deue ser sentada la escriptura en q̃ se obligo don Iuan q̃
mm zumb ynfiços varones torna[illegible] los bienes al
q̃ dn R̃e fa ons hered̃s por q̃ es fecha el mes semana
el hyo se[illegible] se torno en abul/ y por q̃ en las posse
siones se ofrecala duna ãº qua y por q̃ esta aypta
do es la m̃sma escripta por el q̃ d̃ R̃e

Han se de ysentar todos los alanfulas del mayorazgo
otra la y pothesaria/

Han se de ysentar las Repudiaciones del q̃ de su
padre contra la y pothecaria

Han se de ysentar los escriptos q̃ vinyeron de
Allariz ẽ los p̃cesos por dn̄d conste q̃ la posesiõ
de dn Iuan fue despues dla m̃te d su padre

Case de presentar todo el mayorazgo

Han se de ysentar las cartas de pago de los q̃s o v̄ll
florines

Has se de ysentar el testam̃ del q̃ d̃ al

Alfs. et. viñ̃ presentose ds fues

Has se de sacar fila facultad original por virt
de la qual dõna Ihu̇ hizo el mayorazgo fi esta presẽ
tada por q̃ della Ratifica no esta fecho el
traslado. q̃ lo mynes vea q̃ esta en el mayorz

Ver el testamto. de la q̃ dõna Maria pri
mer

Esto q̃ pasa cara dla vieca del bollo ẽ un tera ẽ alfz ẽ de ramo vino ala casa de venabete
Seco pe d una carta especn̄ria en q̃ esta inserta otra q̃ se dio en tpo del s. Rey d̃ Iuan el 2º.
es en la forma q̃ ysyente/

El bollo

Esta dicha carta especn̄ria antigua q̃ se dio en tpo del dho s.
Rey don Iuan el 2º. parece q̃ fue dada en segouia a xxv.
Año. d. mcccc. mayo dias del mes de febr̃o de Vcccc xxx y años/ Esta qual se
rio el dicho dn Pedro
lona. estando presẽ
cuel castillo de pe
ñafiel. El qual
se llamaba don
Enrriq̃

dio en tel q̃ dicha villa ẽ teria ẽ alfoz del vollo y vn
enrriq̃ vasallo del dho el qual en vn escripto q̃ yo mn̄o
dize como el dho q̃ dn Iuan q̃ dio en tio ẽ sus̃ le dexara la dha q̃
villa ẽ todos los dros ẽ cosas q̃ a ella pertenecian/ y esta
md le fuera por el Rey a fuero obiene a saber por
el dho s̃r Rey d̃ Iuan el 2º. y por esta q̃ parece q̃ esta
villa ẽ tra ẽ alfz fue del dho q̃ d̃ persona q̃ se llamaba
d̃ Iuan q̃ ne/ q̃ murio en el castillo de peñafiel creo q̃
fue año d̃ Vcccc xxxj años

Este fue el q̃ dõna Ihu̇ hizo mujer del Maestre don Iuan q̃

Y el dho dn Iuan dho q̃ d̃ persona fue fijo de vn hijo q̃ pa
reçe q̃ se llamo d̃ Pedro q̃ este q̃ d̃ fue fijo de el

maestre don fadrique y hermano del almirante don alonso y sobrino del
rey don enrrique el bastardo / yo nunca ley que este se llamase que
de galiçia sino en sola esta cartaçia e pecaria donde lo alega los
del bollo alli dize / Para que supiesen la verdad y viesen
sus privilegios e libertades por mi confirmados y ganaran
sus ana cazares en el tiempo que el dicho que dicho entrara por que de
galiçia que les diera e otorgara el dicho rey don enrrique mi visa
huelo / este que dicho primero fue hermano mayor del almirante don alonso el primero / y
fue que de trastamara / esto tengo yo sacado en el pleito del
mar que sacado de vuestra fama / pero nunca yo avia oydo que se llamase
que de galiçia / pero creo que deste herror quiso despues el duque
de arjona su hijo llamarse rey de galiçia / y por alli vino
a perder la vida

/ este enrrique que tenia esta villa del vollo con su tierra e
alfoz parece que no bio por señor y poseedor della a don
alonso fijo del que de benavente / este era abuelo del señor que que
agora es fijo del que dicho rey don pimentel

/ parece que avia de los dichos enrrique e duque de arjona
y que don primero fue señor desta dicha villa e tierra e alfoz
fernan alfonso de cazmora e menester de senabria los
que les debian seguir al rey don pedro contra el rey don enrrique
y ellos venian a destruir esta tierra e los del bollo que
era del que dicho primero el que era sobrino del dicho rey don enrrique
los resistieron en servicio del dicho rey don enrrique e por eso el
dicho rey les dio que fuesen francos

/ de todo derecho
/ de todo pedido
/ e de fonsado
/ y de fonsadera
/ y de servicio y servicios
/ y de monedas
/ y de martiniegas
/ y de alcabalas
/ y de yantar suyo y de la reyna y del infante
/ y de soldada de juez y de alcalde
/ y de peaje
/ y de pasaje
/ y de barcaje
/ y de ronda
/ y de castilleria
/ y de todos los otros pechos e tributos usados e por usar

que nonbre vbiesen de pechos ꝫ tributos

Vcomo estos q̃ dezimos destas yglesias d. thero se
ginerale tyᵈ q̃ deuiesen yder la yglesia d. Calbuscedr
al dcho q̃ ꝑ q̃ vobimos dcho dcho ꝫ dcho dcho la yglesia
de vn fadrique dnq̃ de arsoria Vcomo el dicho dnq̃ nuestro
yoncheuo fuese ofiscalde enel año dꝫ Vcccc etc ꝫ el
gꝫ Rey dꝫ fizo mꝫ al dcho ꝑ de amo ofuese ꝫ debena
por q̃ ꝑ q̃ gemenol ofiscalde allega agl q̃ napeti
Vomo ottalos de bbello/ yesta mꝫ dbe ioꝫ entela
egipcies ꝫ q̃ y hallasen yo obiesen ꝫ dbiasebus
car ya d q̃ dbla tr cabuc cõ q̃ cod camel por q̃
todolos egipcies ꝫ gazemanio cõmo estuera del
morado antigno/ yno paresce enel

Seyna dlos arregibꝫ

Ymamente q̃ pagendal s. vꝫ entre estrios
Vadalno vna dbla q̃ truiere par de bueyes galnoꝫ
vaha etc ꝫ y puesto q̃ sellũ ba este ꝫ q̃ ꝑ dcho
Vna fanega d pa mytad ꝫ go mitad cntino anꝫ
yno mab

Rehum iudꝫ dl dispal ꝫ dcho dlg d benabentꝫ

Vnto como ni dlos meseros ny peones dalno dlos
medianos.

Vq̃ ynsiesd ons alle dlos dlg
Ves d mtar q̃ en vdestre pean. vnis d myzna no
se nobrady no villa trid ꝫ aclꝫ. dnd se dirlara
mete a entedi q̃ este dnq̃ aclꝫ gere dezir ꝫ nres dino
Demanda q̃ ay lugares q̃ xd trid en vro dpresi
q̃ Cotros ay q̃ ro d aclꝫ eno se trid anno q̃ pale

Nº. dste Emynon posiuo

anela
Vtambien se da a desta pean. vnis q̃ por dzir q̃ dlg enuio
ynso ynpoo y anes mn vas dizen ella q̃ sobre paso de
mana q̃ ynpoo y ro. se dize q̃ dlg ro sobre pone e mad
Calso al dcho Sordno ꝫ cntigno.
Veste cꝫ pean. vnis antigno q̃ se dio en tel dcho q̃ dl
dho lo e entrego se mꝫ gmez dꝫ pho tre pean. vnis q̃ se
dio a gen hamfa yo ꝑ dine d nonbre de yo Vnno ern
anno/ q̃ este dcho tel dho dlno ꝫ de ottalora/ en
Lmyos Registros ya dcho dl yo cad

¶ In materia Recusationis nota Sequentia qz forte ita alibi non Reperies

¶ Prima conclusio est q pars que ppter Suspitionē recusat Judicem non facit ei injuriam cum vtatur jure Suo vt c. cum ecclia vulterana de electione. et l. injuriarum §. i. ff. de injurijs. ¶ qz hoc est eidē parti a jure concessum vt c. Suspitionis de offi° delegati et c. ¶ Secundo Requiris §. i. et c. cum spali de appellatio. et c. legitima eodē ti° li° 6°. ¶ vnde qd legitime factum est nullā penam meret vt l. gracus C. de adulte.

¶ Secunda conclusio est q licet sit verū q judex ex Recusatione cōtra ipm ppposita non debeat injuriari nec cōmoueri: tn pro maiori parte indignant et cōmoventur cōtra partes Recusantes tales judices. tex est in alleg. c. Suspitiōis ibi dum dicit. Non ipe qui forsam puocatus obesset Sed arbitri etc. ¶ ex quo textu. dicit ibi glo. in vbo forsam. q tex reffert se ad id qd cōtingere Solet/ qz licet judices Recusati non debeat moueri: tn indignant pro maiori parte. ¶ et ex ista conclusiōe ego infero vnum quotidianū et forte Xnemine ponderatum q licet sit verū de jure Canonico/ et Secundū ordinationem chancellarie/ q eo ipo q ppo nitur causa Recusatiōis non ppterea auditor vel judex ecclasticus Remouet a judicando ¶ Sed Requirunt duo ¶ primū q proponat talis causa/ que si esset pbata deberet legitima Reputari vt c. cum spali de appellatio. et alleg. c. legitima et in ordinatiōe chancellarie ¶ Secundū q talis causa debet probari et verificari corā arbitris de jure Canonico vt in predictis jurib/ et Secundū predicta ordinamēta debet probari corā ceteris coauditoribus sicut fit qndo duo/ Sunt dati judices cū clausula q si ambo interesse nō possint alter eorz in causa procedat/ qz si vnus ipōrz sit Recusatus debet talis causa recusatiōis allegari et probari coram non recusato conjudice et ipe debet eam determinare ex vi predicte clausule cū ad ipm pertineat cognitio cause pncipalis. tex est satis Singularis in c. Si Contra vnū de offi. dele. li° 6°. ¶ et sic

¶ Nota q in foro ciuili nō est necesse pbare causam Recusatiōis vt l. apertissimi C. de judi. et glo. in l. qz poterat ff. ad trebe. et in l. item si suspectus ff. de pcurato. ¶ Et idem est de jure regni nri vt in foro nouo de alcala ti. 5. l. vna ¶ Nec Remouet a judicando sed dat sibi adjuntus. ¶ predicta tn procedunt in judicibus inferioribus: secus in maioribus de consilio et chācellaria vt patet in ordinamētis ¶ que quidē ordinamēta in istis judicibus Superioribus Sunt conformia juri Canonico secundū quod Requirit causa probabilis et q sit probata, et tūc judex remouet in totum a judicādo vt c. suspitiōis de offi°. delega. et c. Cum spetiali de appellatio. et c. legitima eo. ti°. li°. 6°. ¶ po la ley dela partida cōformose con el derecho ciuil vt 3. p ti. ti° 4°. l. 22. ¶ y la ley del fuero delas leyes li°. i. ti°. 7°. l. fi. con el derecho Canonico ¶ po todas las opiniones estan quitadas por la ley del ordenamiento de alcala y por las ordenāças dela audiencia.

¶ nota semper in ista materia q sēnia lata a judice suspecto pōt Retractari si post prolatiōem ipius detegat suspitio. qd obtinet ēt in delegato Cū princeps non intendit sibi causam comitere glo. in c. qz suspecti. 3. q. 5. Abb. in c. si quis cōtra clicum. de foro cōpe. 3. co. notur in c. Cum inter de exceptio. ¶ Delo qual se infiere q pues agora ha parescido q el yerno del licen° Suarez era letrado de don diego avn q no firmaua las petitiōes y por el consiguiente sospechoso y la otra parte lo sabia y tenia secreto q la sēnia pasada es ninguna. y por esto es necesario q se auerigue y ponga en el proceso

¶ En la noble villa de ballit a diez y seis dias del mes de otubre de mill e quis e treynta y seis años vista esta peticion de rrecusacion por los señores presidente e oydores del audiencia de sus mag.tes estando en acuerdo dixeron que avian e ovieron por bastantes las cabsas de rrecusacion contenidas en la dicha peticion e mandaron que doña catalina perrota por si e como curadora de sus hijos se obligue conforme a la ley e quel señor licen.do soto jure e rresponda a las pusiciones que por parte de la dicha doña cat.a e sus hijos le fueron puestas y en quanto a la rrestituacion pedida por parte de la dicha doña catalina e sus hijos que no avia lugar e se la denegaban e denegaron

En ballid a xxiij dias del mes de otubre de jll d xxxvj años los señores presidente e oydores de la audiencia de sus mag.tes estando en acuerdo dixeron que por ellos vista esta peticion de suplicacion presentada por doña catalina perrota e sus hijos que confirmavan e confirmaron en grado de rrevista el auto e mandamiento por ellos dado por el qual denegaron la rrestituacion pedida por parte de la dicha doña catalina perrota e sus hijos sin embargo de la dicha suplicacion e pronunciavan e pronunciaron la dicha doña catalina perrota e sus hijos no aver provado las causas de la dicha rrecusacion puestas contra el s.or lic.do soto oydor de esta rreal audiencia e mandavan e mandaron quel dicho licenciado soto tenga boto en este pleyto e causa e por causas que a ello les movia absolvian e absolvieron a la dicha doña catalina e sus hijos de la pena de la ley

¶ pronunciose a xxiiij de otubre del dicho año

iste Recusatus statim non Remouetur a Judicando.

Sed si causa est justa talis que si foret probata deberet legitima reputari con judices vel arbitri debent super ipsa Recipere testes sin autem debent illam Repellere ¶ tamen si predicta causa legitime Recusationis sit probata ita ut iste judex Recusatus sit remotus vel veniat legitime Remouendus ex hoc solo efficitur suspectus Recusanti et obtinenti in alijs causis ab ista ¶ et hoc per predictam rationem quia provocatus et remotus a judicando in ista causa merito efficitur suspectus in alijs causis ¶ Ratio huius est quia aliquem esse judicem est honor ut c. ut debitus de appellati. et l. omnem honorem C. quando provo. non est necesse ¶ et ille cui remouetur honor provocatur ad odium et iram quia qui negligit famam crudelis est

¶ Secunda

Ratio est quia non solum Remouetur a predicto honore sed Remanet in culpa conuictus propter quam fuit remotus a judicando quando causa propter quam fuit recusatus non nerat a natura ut si sit consanguineus vel affinis quia ex his que a natura insunt nec laudamur nec vituperamur. Sed fuit Recusatus propter odium vel iram vel quia fuit corruptus prece vel pretio ¶ quia si aliquis priuatus sit acusatus de predictis passionibus et conuictus efficitur merito suspectus parti accusanti et conuincenti et etiam per solam motionem litis ciuilis ut c. i. de judi. et ibi abb. in terminis. multo fortius quando ista proponuntur contra judicem qui debet esse purior ut c. cum eterni tribunal de re judi. li. 6. ¶ quia omne animi vitium tanto conspectius in se crimen habet quanto maior qui pecat habetur. de quo per ouidium quem Reffert glo.a in proposito in c. cum quidam de jure jurando. ubi eps degerando plus offendit quam alter ex eo quod dignitas delinquentis agrauat pecatum ut c. homo xpianus. lx.a distin. ¶ et non solum dignitas ipsius delinquentis: verum etiam illius contra quem delinquitur et locus et tempus delicti agrauant delictum ut c. sicut dignum de homici. ¶ Sed quis sane mentis ignorat quod si auditor chancellarie sit legitime Recusatus in una causa propterea quod prece aut pretio aut ira vel odio peruertit juditium quod ex hoc efficiatur merito suspectus eidem parti in omnibus alijs —

Tertia Ratio est qz appellatio et Recusatio pari passu ambulant vt c. Super eo de appellatio. Z. Rnso. Sed certu est qp si Appellaui a iudice in vna causa ppterea q me gravauit talis iudex efficit mihi Suspectus in omnib aliis causis clausulis ita vt possem illum Recusare. casus est in c. ad hec in pmo de appellatio. quem adhoc allegat glosa in c. dispendia de rescrip. li 6. Sed est tex melior in c. propo Suit de Appellatio. et ibi glosa fig multo fortius et clarius qndo fuit recusatus set multo euidentius qndo fuit probata causa Recusatois et ppterea repulsus a iudicando Arg. tex in auct multo magis C. de Sacro San. eccle.

Est glo. in c. Accessa tres. in Z. 2. v.

Et tertia Conclusio et multum Singularis est qp fit maximus error et dignus emendatione et Reformatioe in hac chancellaria vbi qndo vnus ex auditoribus Recusatur dicunt causam Recusationis ppponendam et ppbandam cora omnibus aliis et ab omnibus decidendam et ita platicatur. qz hoc est de directo contra leges Regni et contra ordinamenta eiusde chancellarie quibus cauet qp causa pncipalis possit decidi ad vota trium dnoz auditoru et qp tres vel quatuor Residentes in qualibet curia decidant causas ibid pendentes et Cum in vnaquaq curia Sint deputati quatuor auditores qndo vnus est Recusatus alii tres consudices remanentes debent cognoscere de causa recusatois et illam fine debito terminare Casus est in allegc. Si contra vnu de offi. delega. li 6. vbi ppbatur qp iudex qui debet cognoscere de causa pncipali debet cognoscere de causa Suspitois emergenti et no alib ~~vbi~~ extende vt ibi set audiui qp Secundum istam meam conclusione obseruat in chancellaria emanate set sic qndo delegatus est vnus solus et Recusat eligunt ar arbitri vt c. suspitionis de offi. delega. et c. legitima de appellatio. li 6. Si vo habet consudices vel collegas: isti debent cognoscere de causa recusatois vt in predicto c. Si contra vnum. Vide fere. ll. hic. t. vq. Iaso. ll.

Et quarta Conclusio qp iudex Recusatur ppter vnica causa Sam Scilz Suspitionis. sed ista Suspitio in Surgit ex multis aliis causis generalibus et particularibus. ita dicit glo in allegc. Si contra vnum que allegat tex in c. infra ~~ppximo~~ pximo f cause generales Sunt quatuor. timor. odium. dilectio. census. vnde vers. Quatuor ista timor odium dilectio census sepe Solent hominu rectos peruertere Sensus que vsum ponit glo in c. causam que inter. f. et. R. de offi. delega. est tex satis singularis in c. quatuor modis Cum

Nota. quia vix reperitur causa in qua non interponatur aliqua causa generalis sunt quatuor. Causa extraneus sunt multe set nisi sint due vel tres sunt due hic ut videtur ne ultra repressas.

En el pleyto de la villa de Cuenca con los dos procuradores de Cuenca en razon de la recusacion contra el doctor Villamiriel oydor que fue en la audiencia del rey nuestro señor que reside en la villa de Madrid. Y como en el pleyto de la dicha recusacion fueron dadas ciertas causas para la dicha recusacion por parte de la dicha villa de Cuenca. Las quales son estas que se siguen.

Primeramente que siendo abad de la dicha villa don Hernando de Cuenca hijo del dicho almirante fue elegido por canonigo de la dicha villa de Cuenca y estando en el dicho oficio de canonigo fue alcalde por el dicho abad en la dicha villa de Cuenca y en el dicho oficio de alcalde fue en muchas cosas contra la libertad de la dicha villa y contra sus privilegios y franquezas y contra sus buenos usos y costumbres. Y en el dicho oficio de alcalde fue en muchas cosas contra el dicho abad y contra sus derechos y jurisdicion. Y en el dicho oficio de alcalde fue en muchas cosas contra el dicho abad y contra sus derechos y jurisdicion. Y en el dicho oficio de alcalde fue en muchas cosas contra el dicho abad y contra sus derechos y jurisdicion.

Item que siendo el dicho

Ysmes doctor q̃ fue el dela tarzie. y diaca[n] doctor q̃ fue el de villa manuel y el licenciado causa[n] al licenciado salazar y desto se colugen las cosas siguientes. Primeramente q̃ las causas de recusacion se deuen poner por escripto. todos como aqui se dize. Secundo q̃ no abra deposito delos tres[es] mes a 3. q̃ en esta audiencia se dan mente. Quarto q̃ se deuan dar de parte a parte. q̃ma q̃ reuoca en publica mente. todo esto esta en el plu de ceynos que passa por ante diego hernandez de la sezna e en el Rollo de zeno q̃ esta en un lado. Rollo de zeno de clon p̃de baçan conga el almyrante sobre la recusacion del doctor villam del y del licenciado xpoual de toro. Dize[n] estos q̃ vnos dezian q̃ en la alla los oydores de la sala q̃ no podian conocer de la recusacion como de antiguamente. Y q̃ auia de auer la ordinaria q̃ dezian los oydores q̃ no podian conocer de la recusacion como q̃ fueron los de la misma sala y no todos a vna q̃ agora se hare

Y tambien segun de l estilo antiguo. me se han de mandar las posiciones en los articulos q̃ la parte recusante deua para auergonçar las causas de la recusacion. Y agora despues de p̃mungadas por bastantes las causas de recusacion q̃ meten en las posiciones y ynterrogat. y mandan q̃ no se responda en esta mneate. sobre los articulos q̃ les presenta de manera q̃ de esto resulta muchos y nauemente.

Semel me grauauit Semper possum eum Recusare in quibuscunq; aliis causis etiã Separatis Set multo fortius Si mit conexe vt c. translato de constitu. et c. prudentiam de offi. delega. Sic tenet ibi phili. Sallia mussa est si aduocatus alterius extiterit aduersarius filiorum suorum. et quo c. glo. in c. Assisato lega. ponit quatuor causas Recusatiõis Sprima. si pars Recusata habet causam Cum iudice tarazq; cum priuato Sqd dicit cedere et Si causa ventilet[ur] noie dignitatis Sz est Cũ iudex noluit exercere actum humanitatis qui solet exerceri Cum aliis qui sunt in pari gradu vt si noluit admittere ad osculũ pacis Sza Causa est. Cum iudex minatus fuit parti q̃ sibi noceret in quantum posset. S4a Causa est Si quis non vult alium Salutare, Allegat glo. in c. adriamus 63 distin. SAlias sex causas legitimas Recusatiõis ponit glo. in c. Causam que de offi. deleg. et texd ponit aliam et Septimam vt puta si sit dns impetrantis S Sed id abb. in c. Cum. Canonicus ponit alium casum dicens q̃ Concanonicus dicit Socius et ideo non pot esse iudex in causa concanonici Squia societas het quodãmodo ius fraternitatis vt l. veriũ ff. pro Sotio Set dicit ibi abb. per predictũ text in Tobo Sotij largo modo dicunt Sotij illi qui habent materiam Sepe veniendi in vnum. Sex quo infert ipse primo q̃ scolares studentes in eadem domo possunt dici Sotij nec vnus posset esse iudex in causa alterius Shec doctor posset esse iudex in causa sui scolaris Spor donde se manifiesta quan cotra todo derecho y Razon y equidad natural es q̃ ningun oydor pueda ser Juez en esta chancilleria en causa de otro oydor o en Causa de hijo o de muger o de yerno Spor q̃ de mas q̃ ellos propriamẽte se pueden llamar Socios y companeros mucho mas q̃ los Concanonigos por q̃ conuienen cada dia en la casa de la chancillia y se sientan juntos y estan en los acuerdos Sperolas causas q̃ hezan ay otras Razones q̃ ninguna Respuesta tiene Spm. q̃ ven el libro delos acuerdos en q̃ estan los votos Sza. q̃ al Relator q̃ ha de hazer Relacion del pleito le da o quita pleytos Sza. q̃ no ay abogado q̃ libremẽte ayude contra el. S4a. q̃ el Receptor y el escriuano y todos los otros oficiales tienen del necesidad todas las oras por q̃ es su Superior y los puede aprouechar o danar.

Jurada q̃ no son parientes ni familiares de ninguna de las partes ni tienen interesse en el pleito ni en sus bienes ni en parte dellos ni en el fruto ni en la renta ni en el oficio ni en parte dello ni en el salario ni en parte dello ni en el derecho ni en parte dello ni en el emolumento ni en parte dello ni en el beneficio ni en parte dello ni en el patronazgo ni en parte dello ni en el vasallaje ni en parte dello ni en el feudo ni en parte dello ni en el censo ni en parte dello ni en el tributo ni en parte dello ni en el pecho ni en parte dello ni en el derecho real ni en parte dello ni en el derecho señorial ni en parte dello ni en el derecho de patronazgo ni en parte dello ni en el derecho de presentacion ni en parte dello ni en el derecho de nominacion ni en parte dello ni en el derecho de eleccion ni en parte dello ni en el derecho de confirmacion ni en parte dello ni en el derecho de colacion ni en parte dello ni en el derecho de institucion ni en parte dello ni en el derecho de canonizacion ni en parte dello ni en el derecho de beatificacion ni en parte dello ni en el derecho de indulgencia ni en parte dello ni en el derecho de jubileo ni en parte dello ni en el derecho de cruzada ni en parte dello ni en el derecho de bula ni en parte dello ni en el derecho de breve ni en parte dello ni en el derecho de rescripto ni en parte dello ni en el derecho de gracia ni en parte dello ni en el derecho de justicia ni en parte dello ni en el derecho de apelacion ni en parte dello ni en el derecho de nulidad ni en parte dello ni en el derecho de fuerza ni en parte dello ni en el derecho de protestacion ni en parte dello ni en el derecho de reclamacion ni en parte dello ni en el derecho de peticion ni en parte dello ni en el derecho de queja ni en parte dello ni en el derecho de agravio ni en parte dello ni en el derecho de daños ni en parte dello ni en el derecho de costas ni en parte dello ni en el derecho de honorarios ni en parte dello ni en el derecho de salario ni en parte dello ni en el derecho de emolumento ni en parte dello ni en el derecho de beneficio ni en parte dello ni en el derecho de patronazgo ni en parte dello ni en el derecho de vasallaje ni en parte dello ni en el derecho de feudo ni en parte dello ni en el derecho de censo ni en parte dello ni en el derecho de tributo ni en parte dello ni en el derecho de

¶ Septima conclusio et magis ꝑticularis est q; si cont̃ judicem proponatur plures cause Recusatiõs quoz̃ nulla de ꝑse Sufficit Simul juncte valent ad recusandũ quia Singula que non prosunt multa collecta juuat. texd̃ est in c. accedens in ẑ. ut lite non cotestata et ibi duplex glo ꝑma in ẑbo oriundus que Sic dicit. et est ista ad mirabilis Suspitio quã Suffiere nõ credo Sed que non ꝑsunt Singula multa juuat vt notat̃ in ſta de ꝓbatio. cũ cau sam. et glo in ẑbo ex causis premissis.

¶ octaua conclusio est q; judex debet ꝓcedere vt lites Sine Suspitione ꝓcedant vt c. qz Suspecti ẑ. q. ꝑ. et l. apertissimi C. de judi. ꝑqz periculosum est coram Suspecto judice litigare et tristissimos solent Sortirci euentus sub judice Suspecto Subire judicium vt dicit glo. in allega. l. apertissimi et texd̃ in ẑ. ꝑte. ti. 4o. l. ẑz. ꝑquod maxi ꝓcedit q̃ndo causa est grauis qz ibi cautius est agendum vt c. obi maius de electio. li. 6.

¶ Hona conclusio est q; Sentia lata in causa recusatio mis in qua ꝓnunciantur cause juste vel injuste habet locum Appellatio. glo est in allega. c. Si contra vnũ in ẑbo ꝓbari ad finem. que allegat adhoc texd̃ qui hoc pro bat in c. ab arbitris eo. ti. et li. qz ab arbitris juris Appellatur.

¶ Decima conclusio est que confert multum in pratica chancellarie q; judice Suspecto non Recedit̃ per appellationẽ nisi prius grauet in processu. vta jmocẽ. in c. cum ſpali de Appellatio. quem Reffert et Sequit̃ ibi abb. ẑ. co. qui probat duabus ratiomb̃. ꝑp. qz Suspitio contra judicem habet Suũ Remedium recusationis vt Sup ꝑ ẑ. qz licet judex Sit suspectus non ꝓpterea Sequitur q; grauat igr̃ non pot appellari Cum grauamẽ Sit in mediata causa appellatiõis vt c. vt debitus de et c. cum cessante de appella. ſet Abb. ibi dicit Se habere hoc pro indubitato per .c. ad hec. et .c. ꝓposuit de appellatio. ſet q; judex suspecto nõ appellat̃ nisi grauet recusatus nõ advertendo ad glo. in .c. sup q̃nam. §. i. de offitio. delega. et ibi Alb et alij. Sed ꝓ eo rasse q; ꝑt Judex appellari possit recusari Alb. in .c. sup eo. in. ẑ. de appella tionẽ.

¶ Septima conclusio et magis ꝑticularis est q; si cont̃ judicem proponatur plures cause Recusatiõs quoz̃ nulla de ꝑse Sufficit Simul juncte valent ad recusandũ quia Singula que non prosunt multa collecta juuat. texd̃ est in c. accedens in ẑ. ut lite non cotestata et ibi duplex glo ꝑma in ẑbo oriundus que Sic dicit. et est ista ad mirabilis Suspitio quã Suffiere nõ credo Sed que non ꝑsunt Singula multa juuat vt notat̃ in ſta de ꝓbatio. cũ cau sam. et glo in ẑbo ex causis premissis.

¶ octaua conclusio est q; judex debet ꝓcedere vt lites Sine Suspitione ꝓcedant vt c. qz Suspecti ẑ. q. ꝑ. et l. apertissimi C. de judi. ꝑqz periculosum est coram Suspecto judice litigare et tristissimos solent Sortirci euentus sub judice Suspecto Subire judicium vt dicit glo. in allega. l. apertissimi et texd̃ in ẑ. ꝑte. ti. 4o. l. ẑz. ꝑquod maxi ꝓcedit q̃ndo causa est grauis qz ibi cautius est agendum vt c. obi maius de electio. li. 6.

¶ Hona conclusio est q; Sentia lata in causa recusatio mis in qua ꝓnunciantur cause juste vel injuste habet locum Appellatio. glo est in allega. c. Si contra vnũ in ẑbo ꝓbari ad finem. que allegat adhoc texd̃ qui hoc pro bat in c. ab arbitris eo. ti. et li. qz ab arbitris juris Appellatur.

¶ Decima conclusio est que confert multum in pratica chancellarie q; judice Suspecto non Recedit̃ per appellationẽ nisi prius grauet in processu. vta jmocẽ. in c. cum ſpali de Appellatio. quem Reffert et Sequit̃ ibi abb. ẑ. co. qui probat duabus ratiomb̃. ꝑp. qz Suspitio contra judicem habet Suũ Remedium recusationis vt Sup ꝑ ẑ. qz licet judex Sit suspectus non ꝓpterea Sequitur q; grauat igr̃ non pot appellari Cum grauamẽ Sit in mediata causa appellatiõis vt c. vt debitus de et c. cum cessante de appella. ſet Abb. ibi dicit Se habere hoc pro indubitato per .c. ad hec. et .c. ꝓposuit de appellatio. ſet q; judex suspecto nõ appellat̃ nisi grauet recusatus nõ advertendo ad glo. in .c. sup q̃nam. §. i. de offitio. delega. et ibi Alb et alij. Sed ꝓ eo rasse q; ꝑt Judex appellari possit recusari Alb. in .c. sup eo. in. ẑ. de appella tionẽ.

¶ Vndecima conclusio est q̃ si ille ā quo appellatur efficit⁹ eiusdem iurisdictionis cui⁹ est ille ad quem appellat⁹ non p̃ot de causa cognoscere. glo. est in c. querellam de electione. que allegat tex⁹ in l. pretor ff. de iurisdi. omm. iudi.

¶ Duodecima Conclusio est q̃ iudex Suspectus ante q̃ Sit Recusatus p̃ot causam delegare et delegatus non potest Recusari ꝓpterea q̃ Sit datus ā iudice recusato Sed post recusationē non p̃ot Subdelegare nisi de partiū assensu vt in c. iudex de offi. delega. li. 6.

¶ Decima tertia conclusio est q̃ processus facti⁹ a iudice Recusato est nullus tex⁹ est et ibi bar. in l. i. C. Si quacūq̃ preditus ꝓtate. de quo per ancharra. in alleg. c. dispendia ꝑ. cō. Vide dr hoc in alleg. l. Aptissimi. et l. Cum speciali. C de iudiciis. et r. Cum speciali de appellatiō.

¶ Decima quarta conclusio. q̃ motiua causa iudicem repellit a iudicando. glo. c. in alleg. c. Accedens. in 2. in V. Nimis faciens. ad fi. ut lite. nō contestā. Stando ergo assignat. glo. in. c. Accedens. in ꝓ. col. 2. in. 2. iudex. dum dicit q̃ minor causa repellit iudicem a iudicando quam testem. attestificando. q̃ facilius ꝓbant⁹ plures iudices q̃ vnus testis. Predicta melius tenet. glo. in. c. postremo. de Appellatiōi. dicens q̃ motiua causa repellit iudicem a iudicando. ut puta familiaritas. ut. c. Sufficiāte. de offitio. delega. Causa hui⁹ ꝓpter q̃ est q̃ est grauatus iudex suspectus. Iudex. litigāte. ut. c. Odia suspecti. 3. q. 5. et alleg. l. Aptissimi. Videtur tenet. glo. in alleg. c. Sufficiāte. dicens q̃ minor causa repellit iudicem q̃ testem. Sed facilius inueniunt ꝓbant⁹ plures iudices q̃ vnus testis. Confirmat predicta ratiō. ff. in. c. Dilecto. de testi. vbi et r. q̃ iudex recessurus mutet terminum remanet a iudicando et alia loco ꝓ. Subrogat⁹ ꝓbat⁹ ē melior glo. in. c. Accusatores. col. 2. in. 4. d. Sarit melior tex⁹ in alleg. c. q̃ suspecti. cad. tit. et q̃. cum familia Alba sunt. Nam quodlibet naturaliter est suspectum iudicium in fidus declinare. et in inimicorum iudicium alla refugere. et r.

Rel. q. est q fiunt in notoriis no ht lorum appella
re ita no ht lorum remissorio. rel. est et ibi glo.
in. v. Adhec in. p. de appellatio.

Ex vi. conclusio et pliret sit vr q delegatus possit
recipe estulletum. l. ponulletum quod parum possit
rousinum drebz ut. ff. Statutum. §. Iubere. de hered
lo. §. Sed ne poteat aliud quod minus recipe ne
ctiam vnum sollum minimum. l. de rebus. l. pe
Vallorem ita ibi glo. Recipe tu regni nostre nullum
Iudex pt recipe estulletum. l. ponulletum nisi. l.
alliam rem sede ne fuit pohibitum q homines aliquos
sit Vallor. pde recipere pleyto. ni de qua tenuit
ni de q pro simili mde se esca q letrecat. et pbore
nit posse sint vigor et pilij tempore redditus ni
ca ultra ut in ordinationibus medium inserit
pordinatus folio. Lxj. et ibi glo. Vel sic herr dicere
l. in directe. subpcam. q vicis. et mutationis ofiij et ina
bilitatis et depti. vide ibi. Et ante erat depositum
palla pura ordinatorum. ut foro mdo. de rebus
ff. rel. l. fi. ubi nota alla dicit. rel. q no tenet hec
tia. Si quis loquit tam in delegato q in ordinario et in iudicib
Si fori et salariatis. et in iudicibus pme instantie et Appellationis
Vbi dicit sic formaliter. porq los dones mueue Alos juzgadores
A librar los pliꝫ como no deuen, tenemos por bien e mandamos
q los mos alldes dela ma corte Asi los ordinarios como los de
las alcadas Aq/ o aq̃llos q/ ouieren de librar las Suplicaciones
/o otros algunos q/ ouieren de librar los pliꝫ por Suplicationis
/o en/otra mana qual qer enla nra corte q no tomen dones ningu
nos de qual qer mana q sea Asi oro como plata/o dineros/o panos
/o bestias m viandas m otras cosas de quales qer personas q an
douieren en pliꝫ Antellos m de otro por ellos Se qual qer q las
tomare por si/o por/otro q pierda el/oficio e q nunca aya el oficio
q ansi perdio m/otro. et ibi glo allegat plura/ordinanciꝫ que
Sunt videnda. Vide in ẓ. ptĩ. tĩ zz. l. zz. et l. zy. et l. zẽ Su
additũe ibi posita Sest tex. in ẽ. Cum ab omni specie mali de vita
et honest. clico. et ibi glo magna et hemrri. qui allegat tex in l. ff.
et C. ad legẽ Iuli. repetun. qd dicit male seruare Iudices Contra quos
Regũ fr. ẽ. dicit. Declinauerũt post auaritiam acceperũtq munera
et peruerterũt Iuditium Set Ysaye y. Ve qui Iustificatis impiũ pro
muneribus. et ecclias. zo. Excemia et dona excecãt oculos Iudicũ
Set sic per predicta Corrigit tex. in l. plebiscita ff. de offi. presi. qui
dicit q modica excemia recipere possunt, qz ista no sunt lucra vt l.
solent §. vltĩ ff. de offi. pro con. Set patet q ninguna cosa de ninguna
qualidad ni qualidad se puede resebir.

§. 17. conclusio est. q de iure Regni nri. Sunt iura que la
quint. §. primo. in. copilla. motal. li. 3. ti. 5. l. 3. Que
disponit. que los del consejo. y oydores puedan ser recu
sados jurando la parte la sospecha. y poniendo la ho
nesta mente. y q en tal caso los otros que quedaren
por recusar breue y sumaria mete sin fazer autos
ni processos vean y determine la causa dela recusa
cion. §. 2o. in. ordina. chanchellarie. de medina del
campo. copillatis in prematicis. fo. liij. in antiquis.
Ay otra ordenança q permitte la recusacio por justa
causa con juramto. y pone pena de. xxxll mrs al q
no probare o del diezmo delo q motare el pltto. con
tanto q no exceda delos dhos xxxll mrs. Et q
esto se entienda saluo si pareciere q tuuo justa
causa de tener por sospechoso al tal recusado §. 3o.
in. ordina. de madrid copillatis in eisd prematicis
fo. lxx. cotinent alia duo capitula. §. primero q pues
ta la recusacio q los otros q quedare por recusar vea
luego el escripto dela recusacio. y si las causas dellas
fuere justas q la admittan. Et si no fuere justas ni
prouables q las repellan. y condene ala parte q la
puso en tres mill mrs la meytad para los estrados y
la otra meytad para el recusado. §. 2o. En q tien
po ha lugar de ponerse la recusacio y con q diligencias
y esta es la postrera ordenança en esta materia.

§. 17. 9o. est. q esta en elecio dela parte cotraria del
q recusa. consentir q si aya el juez por recusado Et
q se vea la causa principal o q se suspenda. y se
determine primero la causa dela recusacio vt in. eod
ordina. eo. capi. 2o.

§. 19. 9o. est. q licet de iure sit dubiu vtru tota vni
uersitas possit recusari nec ne de q per glo. in. c.

p. de. Judi. que dicit q non sed ibi comuniter re
probat. tn secund. preducta ordinamenta omnes de
chancellaria vel de consilio pnt recusari. Et asumunt
litterati qui cognoscant de preducta causa recusa
tionis vt in preducto ordina. eo. ca. 2°.

¶ 20. q. est. q preducti litterati sic asumpti vt
cognoscant de preductis causis recusationis pnt re
cusari

¶ 21. q. est. q adeo Judex suspectus pot recu
sari. q et per pncipem no pot causa comitti
recusatione remota. glo. est. sing. in c. Adhec. de
Rescript.

¶ 22. q. est. q in ista mria recusationis suplicatio
remouet in duobus cassibus tm. ¶ p. qndo se declara
las causas de recusacio por no justas in prouables
y condena en la pena delos mil mrs vt in. p. ca.
ejusd. ordina. de. madrid. ¶ 2°. qndo declaran
q la parte q recusa por su pobreca no es obligada
a depositar y q basta q de fiancas vt in 2. c.
ejusd. ordina. ¶ Ex quibus infertur q in alijs
cassibus ab istis suplicatio no est prohibita sed per
missa. ¶ p. qz isti cassus excepti firmant regula
in contrariu. vt. c. 2°. de consu. lepro. ¶ 2°. qz negatu
in predict. duobus cassibus videt in alijs concessu. vt
c. None. de presumptio. Et l. Cum pretor ff. de
Juditijs ¶ Sicut eq. concessum in vno videt in alijs
denegatu. vt. l. Si maritus. C. de pcura. ¶ 3°. qz
cassus omissus remanet in dispositione Juris cois
vt. l. Comodissime. ff. de. libe. et. posth. ¶ 4°. qz
isti. qui debent cognoscere de preductis caussis re
cusationis sunt arbitri Juris. vt. declarat
glo in. c. Suspitionis de. offi. delega. Et a predict.

Arbitris iuris pot appellari. tex est m. c. ab
Arbitris. de. offi. delega. li. 6o. qm m spetie loqnt
m Arbitris assumpt vt cognoscant de causa &as
pitionis g. Judicem propositam Et sbi glo. m. y.
grauauerint dicat tex. pcedere m tuby cassis
¶ pmg Si pronunciant Judice suspectum cu non sit
¶ 2o. Si pnuciant illm no suspectum cu sit sus-
pectus. ¶ 3o. qn assignant breue dilatione ad
p̃bandam caz suspitionis ¶ 5o. hoc decidit glo.
ibi m terminis m. c. Si contra vnum. de offi. delega. li. 6o
que et allegat adhoc tex m. Alleg. c. ab Arbitris

Esto es singular por la ordenãça del audiencia q̃ dispone. q̃ los recussados no se puedã poner despues dela lyz visto q̃ en ellos fenesce por causa mayor de rrecebir nueua prueua. q̃ no pudo auer antes. q̃ no se puede poner despues de la conclusion dela causa. q̃ es la ordenãça. xxxiiij. q̃ dispone q̃ si vna parte o otra dexare de seguir su pleyto dentro de xx. dias q̃ se le den otros tantos dias para q̃ lo siga. y q̃ si dentro de los dichos dias no lo siguiere q̃ pase en rebeldia. y q̃ se pueda dar sentencia definitiua. y q̃ no se pueda pedir restitucion. y q̃ esta ordenãça se pregone en la audiencia. y en la plaça publica de la villa de Valladolid. y en la villa de Medina del Campo. y en la villa de Madrid. y en la villa de Toledo. y en la villa de Granada. y en la villa de Sevilla. y en la villa de Valencia. y en la villa de Zaragoça. y en la villa de Burgos. y en la villa de Salamanca. y en la villa de Toro. y en la villa de Ocaña. y en la villa de Cuenca. y en la villa de Murcia. y en la villa de Jaen. y en la villa de Ciudad Rodrigo. y en la villa de Plasencia. y en la villa de Guadalajara. y en la villa de Logroño. y en la villa de Orense. y en la villa de Tordesillas. y en la villa de Alcala de Henares. y en la villa de Ciudad Real. y en la villa de Almagro. y en la villa de Almazan. y en la villa de Soria. y en la villa de Segovia. y en la villa de Avila. y en la villa de Medina de Rioseco. y en la villa de Leon. y en la villa de Astorga. y en la villa de Benavente. y en la villa de Zamora. y en la villa de Palencia. y en la villa de Valderas. y en la villa de Sahagun. y en la villa de Carrion. y en la villa de Villalon. y en la villa de Villalpando. y en la villa de Tordesillas. y en la villa de Olmedo. y en la villa de Arevalo. y en la villa de Madrigal. y en la villa de Alba de Tormes. y en la villa de Ciudad Rodrigo. y en la villa de Plasencia. y en la villa de Guadalajara. y en la villa de Logroño. y en la villa de Orense. y en la villa de Tordesillas. y en la villa de Alcala de Henares. y en la villa de Ciudad Real. y en la villa de Almagro. y en la villa de Almazan. y en la villa de Soria. y en la villa de Segovia. y en la villa de Avila. y en la villa de Medina de Rioseco. y en la villa de Leon. y en la villa de Astorga. y en la villa de Benavente. y en la villa de Zamora. y en la villa de Palencia. y en la villa de Valderas. y en la villa de Sahagun. y en la villa de Carrion. y en la villa de Villalon. y en la villa de Villalpando. y en la villa de Tordesillas. y en la villa de Olmedo. y en la villa de Arevalo. y en la villa de Madrigal. y en la villa de Alba de Tormes.

¶ 1. Concluso est q̃ Judex Recusat vt Suspectus ex causa probabili non solum q̃ndo ipe solus est Judex vt l. pretor. ff. de jurisdi. omm. judi. et c. si qs cõtra de foro cõpe. Sed et cum habet alios collegas, tex est in alleg. c. Causã que in 2. de offi. delega. ¶ per quem dicit ibi Abb. q̃ si scho latis qui habet intrare examẽ habet aliquẽ ex doctoribꝰ Suspectum ex legitima causa pot illum Recusare.

¶ 2. Concluso est q̃ tertius comparens pro Suo in tereſse ex legitima causa pot Judicem Recusare, tex est vnicus secundꝰ abb. ibi in alleg. c. Cum Super de offi delega. ¶ Ratio secundꝰ ipm est qz ex quo admittit pro Suo intereſse vt c. veniens in 2. de testibus et c. Cum super de Re judi. ergo debent audiri omnes defensiones Sue vt c. Cum inter de exceptiõ. qd dicit non tradendꝰ obliuioni.

¶ 3. Concluso est q̃ non solum pot Recusari judex vt Suspectꝰ: Sed et locus non solum ꝓpter proprias inimicitias: sed et ꝓpter inimicitias ciuitatis siue tex est m alleg. c. Cum R. canonicus de offi. deleg.

211.

era de ver si en este caso si se auia de proceder Segund la ordenanca de medina / o Segund la de madrid / o Segund entramas ¶ Como quier q̃ en esto ℞ mi me parescę quesi verdadera mẽte estouiera Concluso quando se puso la Recusacio̅ ¶ Si se pbaran causas q̃ se ouiera por Recusado p̃a enel plito concluso yno p̃a enel q̃ estaua por cõcluyr no auia lugar la condenacion ¶ Z. q̃ mucho menos ha lugar mandar depositar veynte ducados Sino pbase enesta Segunda ynstancia / pues q̃ la ley tiene tasada la pena de los treynta mill mrs Contra el q̃ no pbare las causas de Recusacion y antes aq̃lla se ha de restringir y para esto tienen facultad los juezes e no para la estender, vt regula odia de Regu. iu. li. 6. ¶ Z. q̃ tan poco auia lugar de condenar en pena de mas de tres mill mrs q̃ndo las causas de la Recusacion no fuesen probables vt in predicto ordinameto de madrid eod. folio ¶ Hec predictis omnib⁹ obstat ℞ in c. Constitutus de fide instr. vbi pet. de ancha. et soa. de imol. dicit q̃ q̃ndo quis vult producere testes ex partibus longinquis et iudex Suspicaret q̃ iste malicio se petat dilatione̅ pot facere preceptu̅ penale q̃d nisi q̃ bene rit incidat in talem multam, id⁹ alex. et alij in l. f. in pri. ff. si quis ius dicenti non obtempera. ¶ primo. por q̃ esto ha lugar q̃ndo se pide y conçede termino / o dilacion vltramarina Como era q̃ la causa se tractaua en bolonia y los testigos estauan en ynglaterra ¶ pero aqui pidiose termino para tomar ℞ la marq̃sa del zenete q̃ estaua en flandes ℞ quien todos nonbra̅ por medianera y auctora vt l. maio re̅ C. de falsis. et l. theoponpus ff. de dote prelega. ¶ y denegose el termino vltra marino, y puso se la pena ¶ Z. por q̃ en caso q̃ se concediera el termino vltra marino / no se podia poner pena en mana̅ alguna en este caso pues q̃ la / ordenanca de medina ℞ la de madrid proueen la pena q̃ ha de pagar el q̃ pusiere Causas de Recusacion q̃ sean probables y no mostrare Ser verdaderas. Et sic stante dicta q̃uisione ordinam. toz. in hoc casu particulari vt in eis cõtinet⁹ : prouisio in contrarium facta est nulla vt l. non dubium C. de legi. ¶ Z oportet secund⁹ leges et nõ de legibus iudicare vt c. erit aut lex 4ª distin. ¶ Z. q̃ vbi ℞ lege vel statuto est pena determinata illa est imponenda et nõ alia. ita saco. debello viso. q̃ Refert et sequit⁹ bal. in alleg. l. non dubiu̅ ¶ et tunc demu̅

¶ pene obligato que dicat⁹ diui dua et que in diui dua notat⁹ plene in l. stipulatio nes non diuidunt⁹ ff. de ꝓbo. obliga. et per ℞bb. in c. Suam de penis. vbi oio vide

¶ et q̃ iudex transi possit penam legis et reuocari nequit. vide tenet Bar. in l. 2ª ff. de receptato. Alb. in c. finis. q̃ meto rũ.

pena est arbitraria q̃ndo non est determinata a lege vel statuto vt l. i. §. expilatores ff. de effrator. ibi et l. sanctio legum et l. hodie ff. de penis ¶ id est dicendum si non sit determinata a iure vel statuto et est determinata consuetudine et si iudex excedit penã consuetudinariã dicitur excedere modum tex est iunta glo. in alleg. l. hodie ff. de penis et in l. qd ergo §. pena grauior ff. de his qui notãtur infa. ¶ Et sic tunc demũ pena est arbitraria nõ solum q̃ndo cesat lex vel statutũ: sed etiã cesante consuetudine vt c. de causis de offi. delega. et l. i. §. pretor ff. de iure delibe. Abb. in c. licet in 3. cõ. de penis ¶ 4°. qz pena non pot imponi nisi a iure exprimatur. glo. est singu. secundum abb. ibi in c. fi. de iure prona. et 15. q. 1. in Sumã. est tex. in auct. de nõ eligendo secundo nubentes in verbo non est lex tale quid dicens. Sed est melior tex. in l. at si quis §. labeo ait, el 2. ff. de religio. et sumpti. fune. ibi dum dicit. Non recte facere penam tñ in eum statutam nõ esse. ¶ Nec obstat predictis q per interlocutoriã fuerit apposita pena ¶ primo. qz illa nõ transit in rem iudicatam vt l. qd iussit ff. de re iudi. ¶ 2°. qz si iudex alicui precipiat vt aliquid faciat sub pena mille librarum: nõ incidit in penã contra faciendo, qz est cõminatio, ita specula. in ti. de executiõe senie §. i. post pncipiũ. est glo. in c. 2. de mrimo. cõtra. con. interdi. ecclie. et in c. i. de locato et in c. Relatum de iure pronatus. et in c. i. de eo qui furtiue ordines recepit. et in c. vnico de sagitarijs, et in c. sicut tuis de simo. Cum pluribus alijs, ¶ preterea prius dictũ pbatur per glo. in c. statutũ de rescrip. li. 6. vbi prouidetur in dilatiõe vltra marina q fiat depositio pecunie pro expensis testium: igr in alijs dilatiõibus cõtra vt l. si maritus C. de pcurato. predictam glo. allegat abb. in alleg. c. constitutus vbi ponit tria remedia cõtra petentem dilationem maliciosam. ¶ Sed quicquid sit por la dha ordenança de medina la causa iusta excusa dela comision dela pena ¶ no obsta q se diga q la dha ordenãça de medina por la de madrid esta en esto corregida, porq en la de madrid dize q aya lugar en las recusaciones puestas antes dela conclusion ¶ p°. porq aun q este confirmada en aqllo, no esta derogada en lo otro. Et qd non mutatur stare nõ pbibetur vt l. precipimus C. de appellati. et l. sancimus C. de testamẽ. ¶ 2°. qz vitanda

ut facit tex. in l. fi. C. cominatiões vel eptas. et in 3. parti. ti. 22. l. 21.

est legũ correctio vt c. Cum expediat de electiõe li. 6. et
l. vna C. de inoffitio. doti. ¶ 3. qz ẽt si esset casus omissus
Remaneret in dispositiõe iuris comunis vt l. comodissime
ff. de libe. et posthu. et l. si cum dotem in pn̄ ff. solu. mri. secund
qd iusta causa excusat ab omni pena iuris Secund ioa. andr.
in c. l. §. fi. de electiõe in 6. in nouella. quẽ Reffert et seqt
bal. in l. pperand §. siue aut alterutra C. de iudi. in p. co. Et
in autt. geñaliter. 5. oppositiõe C. de epis et clicis. et in
additio. ad specu. in ti. de arbi. in 7. co. in vsi. ex forma sta
tuti ¶ Et non solum excusat a pena iuris: sed etiã a
pena compromisi Secund ioa. andr. in additio. ad speculũ
in ti. de arbi. §. fi. vsi. Item quid si cõpromisum bal. et
Ange. in l. tres fres ff. de pact. bal. in l. qui cũ tutorib
ff. de transatio. et in l. qd te vlti. co. vbi ẽt ludo. Roma.
ff. si cer. petat. ¶ ista et alia plura Reffert Iasso. in l. prope
rand in §. sin aut alterutra C. de iudi. ¶ 4. qz licet victus
victori debeat in expensis condemnari vt c. Calupniã de
penis et in l. eum quẽ temere ff. de iudi. et d. l. pperand §.
sin aut alterutra C. eod ¶ Et foro legũ li. 2. ti. 13. l. fi. ¶ Et
3. parti. ti. 22. l. 7. ¶ et ista expensarz condemnatio sit pena
vt in alleg. §. sin aut alterutra ibi dum dicit. ipi de pprio
hu iusmodi pene subiacebunt etc. ¶ hoc tñ est verũ pre
ter qz si victus habuerit iustam causam litigandi vt l. qui
so lido §. ẽt ff. de lega. 2. pbat in autt. de iudi. in §.
oppor tet. glo. et doctores in alleg §. sin aut alterutra. Sed
est me lior tex. omnibus in alleg. l. 7. ti. 22. in 3. pti.
ibi dum dicit. Empero si el juez entendiere q̃el vencido se mo
viera por alguna derecha Razon para demandar/o defender
su plito/no ha por q̃ mandar q̃le pechen las costas etc. ¶ pus
çierto es q̃ eneste caso ay muchas razones para q̃ aunque se
ouiera por no probada la Recusaçion no podia auer lugar
la condenaçiõ dela pena ¶ pma. porq̃ la dha Recusaçiõ esta
jurada. y este juramẽto excusa dela condenaçion delas cos
tas. glo. est in c. finem litibus de dolo et cõtu. Et licet Abb.
in alleg. c. calupniam videat tenere cõtra predictam glo.
tñ predicta l. 7. ti. 22. in 3. parti. Sequit eam in hec vba.
o si en otro plito qual quier. y. fuese ya fecha la jura dela
manquadra a q̃ dizen enlatin. juramẽtum de Calupnia, en
qual q̃er destas cosas no deue el juez condenar el vençido en
las costas q̃ fizo el vençedor, por q̃ todos deuen asmar q̃ tales
plitos como estos aq̃llos q̃los demandan/o q̃los anparan q̃lo

fazen Xbuena fee Cuydando q̃ han derecho delo fazer
E mayor mẽte quando la jura sobre dha es. fecha enel
comẽçamj del plito, Ca entonçe no deue sospechar que
Xql q̃ juro, oluido Salud desu anima. Et deysto juramẽto
dela manquadra fit ẽt mẽtio ead. z. pti. ti. ii. l. ii. Et por
q̃ este plito se siguio con el conde don Xlonso. yla Recusaçion
fue puesta despues del muerto por sus hijos. enel qual caso
no podia auer lugar condenaçion de costas ni menos dela
dha pena. ita Xbb. in alleg. C. Calupniam, allegando ẽ in
Regula qui in jus de regu. ju. li. 6. Sed est tex. express.
in prealleg. l. 7. z. pti. ti. zz. ibi dum dicit. E esto seria q̃ndo
alguno q̃ fincase por heredero de otro demãdase, o defendiese
en juizio por razon de aq̃llos bienes q̃ heredo etc. Et z. por
q̃ el dho conde y don pedro Su hermano Son caualleros y
de armada caualleria qui non tenẽt scire jura vtl. scim
in pri C. de jure delibe. ibi dum dicit. Xrma. n. magis q̃
jura milites scire opportere Sacratissimus legis lator exis
timauit. Et 4. porq̃ Son menores qui excusant Xpena vt
l. qui contra C. de inoffic. nuptijs. Et 5. porq̃ don Xluaro
osorio depone como la marq̃sa del zenete Xsu Suplicaçion
y de don pedro de gueuara entendio enel asiento desuã de naua
jso del doctor naua y q̃ael gelo Rogo el dho doctor q̃ enten
diese enello y q̃el lo Suplico E dixo ala dha marq̃sa y le
dio X entender quãto le conuenia por Ser el dho doctor
oydor y por el prueeho q̃ dello Resultaria Xsus ne goçios
Et dictũ vnius notabilis viri prestat justam causam cre
dulitatis glo est in l. titio fundus ff. de condito. et demons.
quã ad hoc allegat bal. in l. in dicta C. de rei vendica. Et 6.
por q̃ eneste materia los testigos Singulares prueua vt in
ordinamẽto originali de alcala ti. zo. l. z. Et 7. porq̃ las
Causas dela dha Recusaçion fueron todas ellas puestas muy
Specifica mẽte. Yel conde fue Rescebido X prueua dellas. E
para Ser releuado della fue pedido juramẽto de calunia del
dho doctor E fue mandado q̃no Respondiese Saluo Xla Se
gunda posicion Siendo obligado X responder X todas vt
in ordinamto de alcala. est glo in c. i. de exceptio. et in z. pti.
ti. ii. in suma. Et l. zz. et l. z4. Et 5. porq̃las posiciones Se
huzen sobre todo lo q̃ pertenesce al articulo dela Recusaçion
vt declarat glo in c. i. de juramẽ. calup. li. 6. Et 9. porque
Xsi mesmo se pidio este mesmo juramẽto eneesta causa de su

Acde. glo. m. c. Sum
de Sent. Suma. et
m. c. Cum dilec. dño
Ue. et Suma. q̃ dubi por
tant. in rdlig. ssp. X. ordinamẽto
magro vño mdat
sine juramẽto

plicacion y se deuia mandar hazer vt in c.º 2.º eo.ti.º et li.º
y no se proueyo cosa alguna ꝑ x.ª porq̃ se nonbro por autor
la dha marq̃sa del zenete y no se mando tomar su dho de ofi
cio ni se dio termino al dho conde ni a su hermano para q̃ la
pudiesen tomar por testigo aunq̃ lo pidierõ. y esto solo bastaua
arg.º tex. in l. si de possessiõe C. de probatio.

¶ 3.ª Conclusio est q̃ quando se prueua q̃ el juez Rescibio al
guna cosa defendida por ordenança de vn pleyteante, por
esta mesma causa puede ser Recusado legitima mẽte en otro
qual quier plito ꝑ y lo mesmo si lo Rescibio otro por el. E lo
mesmo si lo Rescibio su muger. ꝑ y lo mesmo si lo Rescibio su
hijo direta, o yndireta mẽte en poca quãtidad, o en mucha ꝑ q̃
hoc sit verũ sic ꝓbat.º qz hoc repellit testem a testificando
igr multo fortius judicem a judicando

¶ Y q̃ el dho doctor por si y su hijo en su nonbre y por su
mandado aya Rescebido derecha mẽte la honrra y merced
y asiento y acostamiẽto de la xpianissima Reyna de francia
a suplicacion de don pedro de gueuara, el mesmo lo con
fiesa y lo dize sobre la segunda posicion E como gelo pidio
y Rogo y encargo E gelo enbio a su posada y estuuo en ella
muchos dias E le lleuo a besar las manos a la Reina de fran
cia ꝑ pues q̃ el dho don pedro fuese pleyteãte notorio por
los procesos paresce ꝑ y q̃ por su mano y a su pedimiento
aya Rescebido esta md el dho doctor y su fijo. Confesado
esta y probado por el dho de don pedro y de mn fernandez
escriuano criado del dho doctor q̃ fue cõ el dho su hijo ꝑ y
no da mas q̃ lo fiziese la marq̃sa q̃ don pedro su criado y
pariẽte, por q̃ son correlatiuos de cuya natura est que
puesto el vno se entienda el otro vt c.º Cum. R. de offitio
deleg. ꝑ mayor mẽte q̃ el dho don aluaro depone de lo de la
marq̃sa q̃ es todo vna casa y linage E por esto ha lugar la
dha Recusacion vt voluit bal. in c.º de causis de offi.º deleg.

¶ No obsta q̃ se diga q̃ el dho doctor no Rescibio cosa al
guna del dho don pedro ꝑ ni su hijo tan poco ꝑ p.mo. porq̃
quando no ouiese Rescebido otra cosa sino auerle tenido
en su casa y posada, bastaua para cunplir con la ordenã
ca ꝑ 2.º porq̃ pues la xpianissima Reyna de francia lo dio
a suplicacion del dho don pedro, el mesmo fue visto dar
lo ꝑ p.º qz qui per alium facit etc. ꝑ 2.º qz oia nra facim)
etc. ꝑ 3.º qz quicq̃d est causa cause: est causa causati vt

l. fi. C. de here. instituen. ¶ y q̃esto sea defendido paresce enla dha ordenança, en quãto dize. directe ny yndirecte ¶ y en quãto dize. En poca ny en mucha quãtidad ¶ y en quãto dize. ny dadiua alguna de qual q̃r valor q̃ sea ¶ y en quãto dize. ny de otra cosa alguna. porq̃esta palabra cosa. Comprehende geñal mente todo -vt l. Cum Res C. de p̃bato. et in Rñ. C. et ff. de rei vendica. et ff. de Rebus credi. ~

El Comienço dela ꝓposicion eneste Recusaçion Sea Secund Augustinum in libro de trinitate cõtra laq̃ tes sublimia, nihil laboriosius queritꝰ, nihil fructuosi inuenitꝰ nullibi tñ periculosius erratꝰ et ¶ q̃z laborio sum est testes inuenire Contra tñ Suppremos Judices ¶ tez qz nihil frutuosius in causa q̃r Suspectum judicẽ Remo cere -vt ē. qz Suspecti 3. q. 5. glo. in l. apertissimi C. de judi. Cesar in oratiõe apud cathilinariñ. ¶ et nullibi periculosius erratꝰ ꝓpter pena et maleuolentia et prouo catiõem Judicis Recusati -vt ē. Suspitiõs de offi. delega.

Cz. q. est q̃ reussaõ repte reussint ¶ z fauora bil et repte reussati. est lenissim̃ pr̃judicij ¶ p patet repte que sup retulli dreysse Alb ñ alleg. c. se mndo requis. de Appella. ad. fi. nuy allijs ꝓbandis ñ isto ꝓsisto.

Cz. q. ē q̃ ramõ dlorden no se puede appellar. ny por la suplicaçaõ dreo deser Juez frõ ordinariamẽte legm. ¶ suplicaçaõ est de coꝺ ad rq. et appella ñ de memoria ad maiorem q̃ no saõ vt c. reputa mus. de consuetu. li. ¶ q̃ ¶ el orden dreso reme nas ¶ no es cuel mseruar ¶ appellaçaõ tres medios ¶ p. q̃e do la la reussa a otro Juez. z. porq̃ por el q̃er rer este pleyto seme reussa adnq̃ fuese muy ligerãmẽte de dha dreo ynte al otro q̃ esta el Juez por reussado. Vid q̃ tes sup̃ ñ. c. andrnado es de firma ut lis supra Et ediam ñ. el

Cz. q. est q̃ judex degerans in una causa, pot̃ in quacũq̃ alia Recusari ¶ qd sic probatꝰ, Nam testis Semel degerans in una causa: Amplius nõ admittit ad testimonium in alia quacunq̃ causa. tex est in c. paruuli zz. q. 5 ibi duñ dicit. Et qui Semel perjuratꝰ fuerit nec testis Sit post hoc: nec ad Sacramẽtum accedat: Nec in sua causa nec alteri ¶ jura tor existat ¶ Confirmat ibi glo duplici ratiõe ¶ p. qz culpa Sua hoc Sustinet qz incidit in perjurium vt ē. Si quis insaniens 15. q. 1. ¶ z. qz ex quo Semel degerauit presumit

q̃ Semp debeat degerare vt ē. non pot̃ z. q. 7. pro quo est tex et ibi glo. fi. in c. leas de presumptio. sed est melior tex. in c. testimonium de testi. et ibi glo. allegat plura jura ¶ si iger perjurus in una causa non pot̃ esse testis in alia Nam fortiori judex qui degerauit in una causa pot̃ in alia Recusari qz facilꝰ Remouetꝰ judex a judicãdo q̃ testis Nam testificando

+

Preuiz. de como la villa de Madrigalo fue ¶ Aldea de Arevalo.

¶ Aqui se han de nombrar las otras nueve aldeas de arevalo que fueron enpeñadas a la ciudad de Avila y se quedaron a ellas

En el nonbre del padre e del hijo y del espiritu santo que bibe y reyna por sienpre jamas e de la virgen gloriosa santa maria su madre que nos tenemos por señora y por abogada en todos nros fechos que queremos que sepan por este nro previllegio los que agora son o seran de aqui adelante como nos don fran.do por la gra de dios rey de castilla de toledo de leon de galizia de sevilla de cordoba de murcia de jaen del algarbe y señor de molina por que el concejo de arebalo se nos ynbiaron querellar agora en las cortes que nos fizimos en medina del campo por sus personeros que los de madrigal su aldea por razon que nos diemos a doña yolante nra cormana hija no. del ynfante don manuel todos los pechos e drchos que nos abemos en madrigal sobre esto los cavalleros de arebalo fueron a madrigal por mandado del concejo y defendieron los que no acogiesen a don alfonso ynfante de portogal ni a doña yolante su muger ni a otro ninguno sin nro mandado o del concejo de arebalo y los cavalleros que les demandaron las llabes de las puertas de la cerca del aldea por que guardasen mejor el lugar para mi serbicio y los de madrigal respondieron les mal y no gelas quisieron dar y por que estos de madrigal fueron rebeldes en muchas cosas a los de arebalo siendo su aldea y por que se carcaron sin mandado del concejo de arebalo y fizieron sello de concejo y otro si por que ynfantes y perlados y ricos onbres y todos los otros de la nra tierra que eran con nosco en estas cortes nos pidieron cuid que guardasemos a cada uno su señorio y su drcho nos abido nro acuerdo con estos sobre dhos fallamos por drcho que los de madrigal aldea de arebalo de oy en adelante no labren mas en la cerca de la dha aldea ni en las torres ni en la carcaba ni boarden la cerca ni la reagan ni en las puertas otro si las puertas de la cerca que y estan agora que sean todas tiradas por que las entradas y las salidas sean todas desenbargadas y si los de arebalo quisieren o vieren que es menester que esten y puertas alli de

estan agora o en otro lugar de la cerca que ellos
las puedan poner y no otro ninguno y tengan las
llabes ellos o quien ellos quisieren para siempre
otro si que los de arevalo puedan azer alcaçar
en el aldea de madrigal por que se pueda a
poderar mas cumplida mente en el lugar para
mijo servicio en aquel lugar que mas entendieren
que les cumple y que puedan tomar para el suelo
deste alcaçar y para el alcaçar y para la carcaba
suelos y otras heredades y casas aquellas que
entendieren que les cumple mas otrosi que el aldea
de madrigal sea siempre de arevalo o su ju
redicaon y que nos nunca la demos a ninguno
por heredad ni en otra manera ninguna y
los pechos y derechos deste lugar que los non
demos a ninguno apartada mente sin los
pechos o derechos de arevalo y de su termino
y que los cojan los cogedores de arevalo que
cogieren los nuestros pechos y no otro ninguno
y que los den a quien nos mandaremos o
de oy en adelante que doña yolante no aya
ninguna cosa de los pechos ni de los derechos que al
nos pusiemos en madrigal otrosi porque los
de arevalo sean mas seguros de los de madrigal
para en todo tiempo y el nuestro señorio ya mas guardado
tenemos por bien que caen o mes de madrigal que a
les ellos tomaren vengan a arevalo y fagan
les omenaje por si y por todos los de la aldea
de madrigal que guarden siempre a nos
el nuestro señorio y al concejo de arevalo todo su
derecho y si al y fizieren que sean tenidos
por ello y defendemos firme mente que ninguno
sea osado de yr ni de pasar contra este previllegio
para lo quebrantar ni para lo menguar en ninguno
tiempo por alguna manera ca qual quier que lo fizie
re o contra esto que nos mandamos pasar en alguna

cosa abria la nra yra y demas pecharnos ya en coto
diez mill mrs en coro y al conçejo de arevalo
o a quien su voz tuviese todo el dapno y me
nos cabo que por ende rreçibiesen con el doblo
y porque esto sea firme y estable para siempre
jamas mandamos sellar este previllegio con
nro sello de plomo fecho el previllegio en medina
del campo veynte y ocho dias de mayo hera de
mill y trezientos y quarenta años y nos
el sobredho rrey don fernando rreynante en
uno con la rreyna doña costança mi muger en
castilla y en toledo y en leon en galizia en se
villa en cordoba en murçia en jaen en baeça en
badajos en el algarbe en molina otorgamos
este previllegio y confirmamos lo.

El ynfante don enrrique hijo del muy noble rrey don
fernando y tio del rrey. q.a el ynfante don juan
tio del rrey. q.a el ynfante don pedro. q.a el
ynfante don felipe señor de cabrera e de rribera
q.a don gonçalo arçobispo de toledo primado de las
españas e chançiller de castilla. q.a don fray
rr.o arçobispo de santiago e chançiller del rreyno
de leon. q.a don alara moniz arçobispo de sevilla
q.a don pedro obpo de burgos. q.a don albaro
obpo de plençia q.a don symon obpo de syguença
q.a don juan obpo de cosma. q.a don fernando obpo
de calahorra. q.a don pascual obpo de cuenca. q.a don
fernando obpo de segovia. q.a don pedro obpo
de abila. q.a don diego obpo de plazençia. q.a don
fernando obpo de cartagena. q.a don fernando
obpo de cordoba. q.a don garçia obpo de jaen
q.a la yglia de alba rrazin q.a don fray pedro
obpo de cadiz q.a don fray rr.o obpo de ma
rruecos. q.a buzmaleman maestre de la caba
lleria de la horden de calatraba. q.a don diego.

gomez prior del cospital q.a don juan hijo del
ynfante don manuel adelantado mayor
en el reyno de murçia q.a don alfonso hijo del
ynfante de molina q.a don juan alfonso de
aro señor de los cameros q.a don fernan
perez de guzman q.a don garçia fernandes
de villa mayor adelantado mayor de castilla
q.a don lope. 13.o de villa lobos q.a don fray gil
su hermano q.a don fernan ruiz de saldaña
q.a don diego gomes de castañeda q.a don
ruy gonçales de mançanedo q.a don garçia
fernandes manrrique q.a don gonçalo yz.a de
aguilar q.a don r.o albares daça q.a don ju.o yz.o de
rojas q.a don gonçalo obispo de leon q.a don fr.do
eleto de obiedo q.a don a.o obispo de astorga
notario mayor del reyno de leon q.a don pedro
obispo de çamora q.a don fray pedro obispo
de salamanca q.a don a.o obispo de cabdad r.o q.a
don alonso obispo de coria q.a don fr.do obispo de
badajoz q.a don r.o obispo de mondoñedo q.a
don pedro obispo de cofensor q.a don juan obispo
de ruy q.a don r.o obispo de lugo q.a don ju.o
osores maestre de la caballeria de la horden de
santiago q.a don gonçalo perez maestre
de la caballeria de la horden de alcantara q.a
don sancho hijo del ynfante don pedro q.a don
fernan yguz.o prestigio de santiago q.a don pero
ponçe q.a don fernan perez su hermano q.a
don juan fernandes hijo del dean de santiago q.a
don a.o perez de guzman q.a don fernan fernandes
de luna q.a don r.o albarez q.a don arias diez q.a
don diego ramirez q.a don esteban perez q.a flo
nan merino mayor de tierra de leon q.a lope

perez alcalde de burgos y notario mayor
de castilla q.a don tel gutierres justicia a.
mayor de casa del rrey q.a albar perez al
mi fante mayor de la mar q.a yo el rrey
don fernando.

-No.

Quatro cosas ha en
vn onbre q̃ es muy
fuerte. ¶ Oyr con mucha
atencion. ¶ Leer
con mucha cuenta
mucho. ¶ y entender
dello lo que
re y no asaltar
mucho. ¶ y
cuenta fuera
ser bien de cuen
ser bien oydo y le
ydo ¶ Pregun
tar por lo q̃ no se
be. ¶ por q̃ como di
ze salo y sabe
mucho reza esto de
sabio ¶ Dad q̃
pregunte por ello
¶ Señales de tres
tristezas ay otras
quinta q̃ es saber
dudar me salo oyd
y leydo y entendi
do.

¶ Nose pudrido ca
er miella en el
¶ Nose la pudrido
arabar nada en el
¶ esta cupeder mi
do
¶ Tu eres vno yo pre
dra q̃ te mate
¶ Es onbre cuerdo
ado da su voluntad
¶ Es onbre para sabio
¶ Es onbre sobresa
¶ Es onbre q̃ no gana
nada ella ni no pierde
¶ Es poner es mi
reluzy
¶ Nose le nueze
respon

¶ Domingo a de ser
tuvo veynte dias del
mes de Junyo de qua
renta y siete años
vio alas dos de
de medio dia el doctor
muy ombre y bien
dotado de prima y ciencia
teologia cuya iglesia
della magistral en la
pilla del doctor nyel
su suegro.

¶ Domingo veynte de Junyo de quareta y ocho
alas vna oras de medio dia murio doña Leonor
de Mosquera muger del doctor villafuel entre
¶ Muerto. y. tuerto. y. muerto. y. puerco. diz q̃ hace
los sonbres Rios. y. polvos. en vn punto. ¶ Muerto
por q̃ a vezes da muerte. y. a vezes fe yela ¶ muerto por
q̃ andava sin Justicia essa̅ ay der vn onbre y dar
fe mar a otro. ¶ Muerto. por q̃ da muerte de vno
fe prende vna casa. y. fegunda otra ¶ Muerto por
muchas vezes nuestra muerte acaua. y. Valenpaco
¶ Este es el libro italiano. y. notable
¶ Tobias yo bengat ad limi̅ q̃ ad lingnum
q̃ne̅ muncia mel tiene essa della cosas beene
¶ Case en vn fuego
¶ Dar vino por lino
¶ Almuerzo mo bocado q̃ se da fuera
¶ Agena sino nuera
¶ Vezes nose q̃ alonge
¶ A q̃ne̅ dos gela drece sompedro gela bendize
¶ Es tan agudo como agua ¶ Es tan agudo como alegria ¶ Es tan agudo q̃ de mete
¶ Prestar a muerta pagar
¶ Andar siempre al pedres
¶ Cha de dar mal cabo dello
¶ Cha de dar mal cabo
¶ Cuala fin ha de ser el. y. cello
¶ Ponele el cierno al ojo
¶ Vaya. y. nunca buelva

¶ Talante q̃ere dezir voluntad. ¶ y. buen talante
q̃ere dezir buena voluntad. ¶ Este es figura de Retho
rias antiguas. y. de vn donado q̃ dondeo dezia
q̃ga obligo de cala otra hizo q̃ere dezir
por obligo en q̃ dize. q̃ a vezes talante de leer
mas ouissa adelante

¶ Vlpiã
¶ Tercio es lo de mas como lo de menos
¶ Vallas duras de vallas maduras
¶ Dum raput gratat retera nebra dolent
¶ Dos buen mercader de agujas
¶ Morir. fuya. y. dessemos ahi como fue de nuestro amo
¶ Mi sobre onbre de cosas carne mi dos gesendo
¶ Mi es ha mi no
¶ Diz q̃ el Doctor a buzo del como solia dezir siendo oydor
y. abogado cuesta sus dineros q̃ quando seyan los letrados en la
era la Justicia q̃ nunca salia los labradores. y. pobres trapuleros

¶ Estudium presentes
¶ Tres meses de salir de yr a la mar
¶ Ayuda te tu. y. ayudar te hedros
¶ Pedir. y. Jurisdicion
¶ Fue me amor y vezinos y. de vezon tome sobre me alonge.
¶ Amigo de. y. vuelo le me sobre me alonge.
¶ Se matar no q̃ere por ¶ Que nulla fides regi sors ate
¶ Pharez el ladro pelo

¶ Fuego fuera de vino no nuncia mez q̃ no.

¶ Secretaria de Hidal
guia de sangre de tres
de Jeffes de Jurisdicion
en. cobro. de Alma
de Jesus de Jurisdicion
¶ Lunes de Jueves
es a la forma q̃ se
te. ¶ Prueba ¶ pte del
hidalgo por ser y
final mente hare testi
gos. ¶ Quatro por hidal
gos ¶ tres por pecheros
¶ Esta ejecutoria de
interrogatorio ¶ Abras
de publicados ¶ Ay otra
¶ Esta en vtte cabe a
prueba sobre los
testigos son los que
no hidalgos y los no
pecheros. no.

¶ Sobre me no se pue
de yr ni mar medio de
los viernes.

¶ Quando santiguarse
y. ¶ Rose el ojo
¶ Vmole adobar
¶ Quere dezir hu
piramente ¶
fin poner ado
cimiento sobre
en menos de nada
ra

¶ Pere lo todo a
cu y salgado
¶ Quere todas las
cosas a salva de
perdida ¶ de
palidar
¶ Case por demanera
¶ Estima hurde
¶ Trigo de cuesta
de mar ¶ Estudio
¶ Hizose a la ve
tura
¶ Hazienda de vezino
no omnes
¶ Dios me guarde de
por vezino
obligada
¶ Es vno de quatro
no tiene peyor a
la tierra

Incipit tractatus decimo quintus.

Quia omnium causarum vnum et summum principium aque omnia dependent. quod est causa causans et non causatum. scilicet deus. qui est eternus. a nullo dependens. ut dicit. Iohannes. i. c. et de summa trinitate. c. i. Alb. in prologo. q. a. colump. Ceterum quia ab eo sit causata. que sine ipso factum est nihil. ut ibi. Io. ubi sup. Cum autem horum causatorum vnum habere plenam noticiam ingrimus causam que tunc opinamur vnum quodque sui esse cum causas cognoscimus primas. Et sui esse et rem et causam eorum recte. ut Egidius. de posse. quod. m. c. intelligere. ita. de Alb. ubi. sup. et m. c. tuus filius. colump. de unitate. calum. no. m. et Hyrat. ff. de Heredi. instit. et. l. sui leges. ff. de legib. Et causa finis nos dicit de causa quo venit. Et est materia et origo negotii. sicut dominus distinctionis reamine patefacta. Quemadmodum quoniam causa est. Quum distinguit iudicium. finis iustitia. ut ibidem. originaliter in. ff. et ff. tractatum. ut ibi. forus. debito. signi. de quo. Et Paull. de castr. in l. Causas. C. de transact. Ideo si volumus compedisse et apte hoc noticiam nunc primogenture. quot practicat in regno nostro necesse est. ad quatuor causas illud reducere. Et finaliter. Materialiter. formaliter. Et finaliter. sita ut ponamus quod causa efficiende primum conditorem maiorem quis qui ille sit. Et quod materialis res. quod in. Iudicatur in repositi defectu. sive primogenture. Et que forma illi regnata ad hoc ut possit fieri maioratus. ita ut valeat. Et quo finali conservatio istius maioratus. ut. et petro remaneat in familia.

Circa causam efficientem primo debet considerari quod bona primi conditoris ipsi maiorie sint. ut dictum fuerit legitima ad confidendum maiorem. Et quod omnia talia bona debet legitimari. ut. l. si quis. ff. de testam. Cum pulchre dicta sint. si quis amodo ut ibi. ff. de testam. Cum primis autem maledicere debemus animus quod fecit testamentum. et heredit testamentum. sustinere. Deinde si habuerit: videmus in fine istius unius. l. testatus sit. Et quesitum est. Dicit ibi tex. quod primo queritur de ipso testatore. qui de solemnitate testamenti. Et subdit quilibet. per intelligi debet. ut. unus tutus. vel curatus alicui advocatus. et iudicium intra. Et vellet mo. ut. ibi. alicui. Et dicit tex. quod finit in causa. Et dubitatur alliquod testamentum apte impugnatum. ut primo. Et dicit. Et si habuerit testator. et testamenti. sicut. et. Et si habuerit testator. et testamenti. sicut. et. Et si habuerit testator. et testamenti. sicut. et

Estudo esto ua sobre la muy ya
dl ffuyr
Sol me desale q̃ yo sl mo
te q̃ma
Vase en un soplo
Pl̃ege yn soplandr les
manos
Q̃ no tiene aliento
Q̃ no pued ffesollar
Q̃ le falta agalete
Q̃ le falta tild
Q̃ le du talon
Q̃ le de mano
Q̃ le un ffenes
Q̃ no conel patus affr
la
Q̃ no pud affrir alla
Q̃s dles de cabe clasa
Q̃ q̃ ganym
Q̃s me tarne q̃ pesado
Q̃s dun q̃ otro
Q̃s neutr
Q̃ nada cura dl ffey
Q̃s nihil n̄ arra luzia
Q̃s alora rabn̄ ffesado q̃
pa todos tiene anfesto
y para se nyngueno
Q̃ mitt̄ assillum sar
duelo dat sibi multu
Anda bra grand rez
otra
Q̃ no q̃ muerto sn̄ aga
que
Q̃ arcaques al brezue
por mole agonar
Q̃ esta feo como un es
pantajo
Q̃s un desalmado
Q̃s un desmezalado
Q̃s un bruerpo sn̄ alma
Q̃s un mattun de trefol
Q̃s alla doy. y. mego
negra
Q̃ mele del brazo
Q̃ trale dla mnga
Q̃ mpole dles rabegones
Q̃s un tard de cusilla
Q̃ no parece sn̄ sueno
Q̃ no parece sino rofiel
cu tatu cuito sorg
fu cu tada
Q̃ tiene pasma
Q̃ esta yo casmado
Q̃ esta clado
Q̃ esta de nesta comigo
Q̃ esta ffostr̄ muerto co
migo
Q̃ no q̃ q̃ anel pue
da affrontar
Q̃ esto pasa ffesto no affre
ta

Q̃ yo se tornar atte garer la gara
Q̃ yo se tornar atte caffer la barba

Q̃ bebemos buno q̃ nos sea sueno
Q̃ diad q̃ andres dore
Q̃ buela la raga la cabra
Q̃ la justina dyo el bllo q̃ dfques de gabe
acordo q̃ se leyes rda
Q̃ no q̃ mor q̃ ffina q̃ cpa l dllo.
Donde no esta su dueno q̃ no esta su duelo
El q̃ dbona berte afrs Alldes mayores por
nietos
Alos cutadores fieles riados cosinales
amigos
A don Geronymo. Magnifico Senor
Q̃ esta comigo matar rondlas
Q̃ se acaba la rondla
Llena esta la villa dbartholomeos
Q̃ dor se va en gusta duras
Q̃ dor se va en Junio
Q̃ andres buscando aguilezes
Q̃ tengo de trayer todos los aguilezes
Q̃s un pauo q̃ deber Q̃ esto se dize
q̃ dio q̃ algun afn̄ de grand antenoch
de lleua
Q̃ dor retro fut ema Q̃ tredo dyo la
Q̃ no. y. dbuena mente
Q̃ les vale la cierto q̃ lo dubdo
Q̃ les vale tuerto q̃ nego
Q̃ les de duro q̃ de mudo
Q̃ q̃ no ame ni estriba
Q̃ q̃ pio sobe yesto la rezia
Q̃s nudo de nuela arca
Q̃s nuca arabas
Q̃s q̃ esto n̄ infinitum
Q̃s tiene la piedra. y. Q̃ andr lamno
Q̃s nudo saliendo
Q̃ no ay agudero por do salir
Q̃ Andres tendido dado
Q̃ tenes el mal dla garoma
Q̃ q̃ la vapora q̃ cumple la q̃ tiene
q̃ de vino. por q̃ tiene los malos de
su cuello naturales. Et q̃ les q̃ ma
tura tu sunt ner laudamur ner vitupera
mur. Sic q̃ natura inest longe inest.

Q̃ azon con mudo les cornejo
Q̃ buen arazon q̃ traen mula ventura
Q̃ q̃ de mal as dueno por bien le lustra
Q̃ yd los ozes
Q̃ rnda mercader q̃ ere bebe bien sus agueros

Populu. fama. fides
no inferunt dominu
persona
Q̃ no me burles amigo
onsta
Q̃ romeus vindus q̃ bra
no sa clo
Q̃ putat de clauos dra
mu Hercules abstulisse
Q̃ tod se da acabando
Q̃ vase con fuego de fa
pon agora
Q̃ pares va el juego
Q̃ anda a juego de gnes
Q̃ no me tengo de yr no
me de pegon
Q̃ buenas prendas bea
Q̃ acho me atengo.
Q̃ anda y ffelvelue q̃ al
rato aq̃ aues de tornar
Q̃ aqui os espero
Q̃ espinta y no mata
Q̃ le mate agonado
Q̃ no are sino durle del
cod.
Q̃ niega de mala
Q̃ ayunde de mala
Q̃ anda de mala ute
Q̃ anda afonlea de te
jados.
Q̃ anda por mer dojes
Q̃ entra de nesta comigo
Q̃ trnygole anestas
Q̃ al̃ es de rnda se agua
le es medrana
Q̃ andan abriba q̃ bene
Q̃ briba la buantore
Q̃ le berrede benido
y le ben̄ de pdido
Q̃ aga se esto y prendase
lo q̃ se pdiere. y q̃ me se
lo q̃ se gemare
Q̃ le aprendo lagra
nas
Q̃ tales seruios omen
dos tales gnanes
Q̃ tomalde por des rom
nado.
Q̃ allegaus ael q̃ trae fuste
Q̃ no are sino enfar de ler
Q̃ are mugela
Q̃ no creyes q̃ le echaus en
Q̃ ro ffuto
Q̃ rnda q̃ ha gallado capello
rondinesf.

Digo yo q̃ no he o q̃ ninguno
no sea osado de
tar officio ni dignidad
de obispo. ni Arcobis
po. ni mayor. ni me
nor por ser mal
nifestar. ni por
bezes. et quod magis
est. ni ninguna destas
osas es impedimento
ra lo saber y exa
rar. viriby de esse
y. es pital mente con
officios y rangos de
justicia. y. de
nes de dados pa
los administrar
y trabajar en ellos
o hazer gastos. a
llegan estos mys
dinctos para es
nsar de hazer
q̃ deben. y. he
grana y estos
ladres llamados
pa q̃ vayan al
ronallo. q̃ todos
haren ofiçios
a su magestad pa
se es nsar buenos por
bezes. y. otros por
nsermedad y
todos ellos se escu
sen con sufficiencia
las tenencias y
dignidades sin
q̃ ninguno de los
nuncie ni de
se el officio ni el
dignidad.
Es dad q̃ aman an
guien no pudera
ser no
Nin q̃ los q̃
nueces no. q̃ ninguno
no te ayuntara
Sonle del señuelo

por lo q̃ digo en la manzeta
vera cosa todo anda al reues
y al tiempo y de malo en peor.
Domo nro bendibilli no es ygual hamo
El lobo por la yerua es muerto
Tu vomo ya mas no amo debe
No os ahogueys en poca agua
Al tuerto no a su derecho y nadie nos mueue
Vaqueyro en berano no verde la mollo. en no
viezno no verde la ollo
no trabaja en el verano y el viezno no
ne y amen. de donde resulta otro exhibo.
q̃ en agosto anda de vagar todo el año anda
de prisa
Vaquero pyhezes mal en casas. y. en vinas
le bezes la hazienda
Quita la oracion q̃ tanto alegrado
Bare de pica la barriga
El Almirante don fadrique dize q̃ embio
adesafiar al de hungria por q̃ dixo dicho
certas palabras del Rey catholico. El qual
le respondio vna carta en q̃ le dixo. Muy
magnifico señor Vna carta recebi. y. q̃ pero
matar moro no q̃ moço mate muy
la reyna nuestra hy. mas el exhibo. q̃ ninguno
ha de querer matar moro ni q̃ moço mate en el
quito menos ha de querer matar el cristiano al
cristiano ni q̃ el cristiano mate en el
No me quiero meter en cosas baxas
No quiero entender en cosas enbaraçosas
No quedo (a onbre q̃ oya en el oydo
Es onbre muy sañudo
Es onbre de manera
No pueden de alimanos alas batallas
Es menester saltar los bastiones
Es vn rato sobre
No es breue el salto de vadallo
Vaquero gouernar ayuno en cabeça de lobo
Otras obras en Madrid son las q̃ mas
y. de aquy digo el q̃ de nueuo alas damas
cadiz de la reyna catholica estudian en
dad retraydos. y. yo andando en la corte saltos
obras en madrid son las damas
primera nadie de bezes de la merced de dios
Viene le muy mucho
Esto es esto dar creer
Cabras las q̃ moreo. Vinas q̃ tan tos bebes. Tiestos q̃

Pedro vido bimus
et erit et tu no vi
mus pedro pedro
et erunt no missi
ma hominis illius
pedro pedro
Es vn rotalon q̃
no vale nada fruto
pa la carniceria
Es torne su hueso
Estudy pedro
Estado de pecados
no ay en el arca
de noe
no ay en el bre
ninguno
no ay en el rosa
q̃ no sea mala y
dongestima.
Potes dize q̃ dios
ni q̃ veas matar
moro ni q̃ moro
mate cruz. no
sea.

Dessotar. quiere dezir
via socamino por el
camino derecho
Es vn trafagon
Es vn grand trafago
Es vn trafalmeja
Es vn desbaratado
Es a acaecido vuger mal
desbarate
Es vn baratero
Mugere suo desbaratar
Primo/obimato
mayor ha de ser
yo no lo tengo
de dezir. por mu
cho. mayor pero
Es hecho vn
grand pequeño
No sare pero q̃
fue dicho/ofen
mal cosa/acaeci
no sabe en mi
W q̃ sare

¶ Caso del marques de aya monte e conde de venalcaçar

¶ El caso es q el maestre de alcantara don gutierre de sotomayor mi rebisabuelo con licençia del Rey hordeno dos mayorazgos para dos hijos el mayor destos mayorazgos en Renta y en calidad ques este de venalcaçar dexo a mi abuelo don alonso de soto mayor que hera segundo hijo. ¶ E el otro mayorazgo que es el de alconchel dexo a don juan de sotomayor que hera hijo mayor ¶ y este mayorazgo de alconchel se a poseido por linea de varones del dicho don juan de soto mayor deçendientes asta vn don juan de sotomayor su nieto vltimo poseedor que fallecio sin dexar deçendientes varones ni enbras ¶ ay vn primo suyo hijo de su tia ¶ el dicho maestre de alcantara mi Rebisabuelo fundador delos dichos dos mayorazgos los vinculo desta manera.

¶ por ende nos el dicho don gutierre de sotomayor maestre de alcantara suso dicho por virtud delas dichas liçençias e facultades fazemos y hordenamos e estableçemos mayorazgo e mayorazgos delas villas e lugares e vienes que de suso seran contenidos ¶ primeramente mandamos a don alonso de sotomayor nro hijo legitimo por mayorazgo tales e tales vienes e cf. e otro si hordenamos e mandamos quel dicho don juan nro fijo legitimado aya e herede por mayorazgo la nra villa de alconchel e cf otro si hordenamos e mandamos quel dicho don alfonso nro fijo aya y herede las dichas villas e

Et lugares Et vienes por titulo de mayorazgo
en esta manera que Despues desus Dias
del dicho don alfonso aya Et herede el dicho
el dicho mayorazgo De los dichos vienes de
que so contenidos Et Declarados el su hijo varon
mayor legitimo Natural Et De legitimo matri
monio nacido Et Despues del Dicho su hijo ma
yor lo aya el su. nieto mayor Descendiente
del Dicho su hijo varon mayor Et anse ipozto
dos los otros Descendientes varones legitimos
para siempre Jamas De guisa que ande por todos
los hijos Et nietos Et todos los otros Decen
dientes varones legitimos Del Dicho don al
fonso. toda via ee varon mayor sea y al tpo don fernando dels
don alonso nro hijo no fuere sel hijo varo legitimo mayor my
Et desendiente alguno por linea de varones / genel tal caso aya
Y herede el dho mayorazgo la on fija legitima mayor y segun dela
el on hijo legitimo mayr varon Et por esta dha horden ande el dho
mayorazgo en todos los Et desendientes del dho don alonso / anbiene
Saber q aya Et herede el dho mayorazgo primera mente el varon y
en defecto delos varones la fenbra / de guisa q venga q amen
tare dexar el dho mayorazgo en alguno hijo Et desendiente Et fija
q oviere Ande por todos los desendientes de aql manera y
fenbras primera mente los varones y en defecto de aquellos las
fenbras y q no pueda bolber ni bueelba a los transversales
fasta q aquella linea al q oviere dho el dho mayorazgo sea fenecida
y acabada asy de varones como de fenbras. Et si el dho don alonso
nro hijo falleciere sin hijo ni nieto ni otro descendiente alguno
varon legitimo ni fenbra de manera q para la linea del dho don
alonso atajada y acabada de varones Et fenbras legitimos
y de legitimo matrimonio nasidos / ordenamos Et mandamos q
en el tal caso aya Et herede los dhos bienes del dho mayorazgo
el dho don fernando nro hijo con sus hijos Et nietos Et otros Descen
dientes varones legitimos Et de legitimo matrimonio nasidos.
y en defecto dellos varones lo aya Et hereden sus fijas Et nietas
y descendientes toda via la mayor Et dellas sus hijos
varones mayores segun la dha horden q dicho es Et en la
en los hijos y descendientes del dho don alonso marido y
fenbras. Otrosy / ordenamos Et mandamos q el dho don fernando
nro hijo aya la dha villa de alconchel con su castillo Et
Dho mayorazgo y sus Et segun sus hijos Et nietos Et otros descendien

varones y fenbras todavia primº el varon y en defecto
del varon la fenbra segund e por la orden e regla que el
dicho es contenida en los hijos e nietos e otros descendientes
del dicho don alonso. e a fallesçimiento de los dichos varones e
fenbras y descendientes del dicho don juan e siendo atajada
toda la linea del dicho don juan varones e fenbras legiti
mos e de legitimo matrimonio nasçidos queremos e mandamos
que el dicho mayorazgo de la dicha villa de alconchel venga al dicho
don alonso e a sus hijos e nietos e otros descendientes
varones e fenbras todavia el varon primº que la fenbra
e primero el mayor varon o fenbra segund la orden e
regla de suso contenida.

Dudase aqui quien sera llamado a este mayorazgo de
alconchel si pertenesçera al primo hijo de la tia del dicho
don juan de soto mayor ultimo poseedor o a mi que poseo el
otro mayorazgo de vel alcaçar descendiente del dicho don
alonso de soto mayor mi ahuelo por linea directa de
varones.

+

¶ visto el caso que va en un pliego de papel cosido con este y la duda en
que se pregunta el pareçer y la informacion y fundamentos por don
de se concluye segund el pareçer de los que la fizieron que el señor marques
de aya monte conde de benalcaçar tiene justiçia al mayorazgo y casa de al
conchel. digo que hablando con acatamiento de los letrados que son en este voto e
so emienda de mejor juizio a mi me pareçe que el dicho s. marques y conde no
tiene justiçia a este dicho mayorazgo de alconchel por las razones y fun
damentos siguientes.

¶ lo primero por que si la sucession deste
dicho mayorazgo se regula conforme a dispu
sicion de derecho claro esta que el dicho s. mar
ques y conde no sucede en el por que este que le
tiene es primo hijo de hermana de su padre de
don juº ultimo poseedor y decendiente de don juº hi
jo mayor del maestre don gffe en quien el hizo
este mayorazgo y el dicho s. marques y conde
no es decendiente por la linea del dicho don
juº y esta en grado mas remoto y ansi avi
da consideraçion a los dichos termynos del derecho

comũ es manifiesto q̃ el no sucede aviendo hõr
o sobrino del vltimo poseedor varõ o muger
ut. in. 6ª. ptiª. ti. 13. l. 6ª. ¶. No obsta q̃ se di
ga q̃ esto ha lugar en los bienes libres y no en
los de mjorazgo q̃ contrarium est de jure verũ
tex. est. in auctª. de here. ab in. venie. & in
l. cũ acutissimi. C. de fidei comj. & in. 4. ptiª
ti. xv. l. 4. ad fi. ibi dũ dz. E porende esta
bleciero q̃ si fijo o varõ y no cobiere la fija
mayor heredase el Reyno. ac et in. 3. pat
ti. xviij. l. 4. ibi dum dz si varon no cobi
ese la fija mjor set foro legũ castelle. ti. viij. hõ p
l. 1. ibi dũ dz. e tener a su fijo o a su fija q̃
despues del deba Reynar set iterũ ibi dũ dz.
a su fijo o a la su fija q̃ Reynare en su lugar
et ibi glo. colligit ex tex. ¶. per q̃ue jura
pz q̃ lz in Regno succedat jure primogeni
ture femina tm̃ nõ est. nec censetur ex
clusa nisi sit masculus in eadẽ linea & gradu
qui eam excludat.

¶. 2º. hoc confirmat q̃ et in fidei comissis
casus omissus Remanet in disposicione juris
comunis ut. l. fi. C. de vbo. sig. et ibi pau.
de castro. et in. l. cũ ita. §. in fidei comiso
ff. de lega. 2º. et in. 3. ptiª. tiº. xviij. in
prealeg. l. 4. ibi dum dz. e si hõr no cobie
re nonbrado el pariente mas cercano asi
como dize en el tiº de los heredamjs.

¶. 3º. por q̃ todos los q̃ so llamados al mjoraz
go o al fidei comiso se entiende gradatiz
glo. est in. l. gallus. §. quidam Recte & §.
instituens. ff. de liber. & post. ubi allegant
plura jura ¶. et semper pº ex mjor defuncto
prefert ut. §. nõ tm̃ insti. de leg. agna.
sule. cũ similibꝰ. ¶. istam Regulam pbat
succinꝰ. in. l. si cognatis ad fi. ff. de Rebꝰ du.
per plura media.

¶ de todo esto se concluye q̃ si en la clausula
del mjorazgo no ay palabras expresas

en q̃ parezca estar dispuesto q̃ el hijo dela
hr̃a de dõ gffe primo de dõ juº vltimo po
seedor sea excluso entiendese ser llama
do ¶. y por esto se excluye ansi mismo los
presupuestos q̃ se hazen por los q̃ tienen
la contraria opinion en q̃ afirmã q̃ la mu
ger no sucede el mjorazgo segun la cos
tumbre del Reyno ¶ por q̃ esto na ha
lugar salvo quando lo declara asi el q̃
faze el mjorazgo ¶ o quando en la sucesion del
Reyno concurre en la misma linea o gra
do ¶. hoc in individuo tz bal. l. quoties
c. de suis et legi. here. ubi concludit q̃
statutũ excludens feminã no comprehẽ
dit nisi casum expressũ in statuto.
¶ nec stendit ad aliud ¶ y por esto la
fija del dicho don gffe no se entiende ser
exclusa ni el hijo della q̃ agora q̃ ago
ra posee el dicho mjorazgo si en el no se
falla ansy dispuesto.

¶ lo qual todo avido por verdad como
lo es p̃a resolucion entera desta pre
gunta tan solamente queda de exa
minar si por las palabras delas
disposicion el mjorazgo fecho por
el maestre esta excluso el fijo dela
hr̃a del dho dõ gffe. o si lo estava
su madre muriendo dõ juº el segundo
vltº poseedor sin fijos e sin hijas
¶ para lo q̃l se ha de notar q̃l dicho
maestre hizo el mjorazgo q̃ agora
tiene el. s. marquis o conde en don
alonso su hijo segundo el qual le
dvo y sucedio en el ¶. y despues dõ
gffe su nieto ¶ y despues el conde
dõ aº su bisnieto ¶ y despues el. s.
marquis y conde q̃ agora es su re
visnieto todos estos por linea dr̃a
decendiente del dicho dõ aº en quien

+

se fizo el dicho mjorazgo ¶ otrosi q al co
tro mjorazgo de alconchel le fizo el di
cho maestre en do juº su fijo mjor el qual
sucedio en el y le obo ¶ y este do juº obo
por su fijo a dõ gffe ¶ y a su madre deste
q agora posee este mjorazgo de alconchel
¶ y q el dicho dõ gffe obo por su fijo a
do juº q es el q murio sin dexar fijo ni
fija decendiente ¶ por manera q en la
linea del dicho do juº en quien obo
principio este mjorazgo de alconchel
no avia quien pudiese suceder en el
si el dho dõ gffe no tobiera fijo varõ
sino su hª e muerta ella su fijo
varo della ¶ y lo mismo acaecio
muriendo el dho do juº el segundo q
en toda la linea de su aguelo no ay qui
en suceda sino el primo hijos de hª hi
jo de la tia hª del dho dõ gffe fijo de
don juº ¶ por q el s. marqs y conde de
ciende de la otra linea de don aº en quien
se fundo el otro mjorazgo q el tiene
¶ pus por las palabras de la dha
clausula parece q don aº y sus des
cendientes varones no estã llamados
al mjorazgo de do juº salbo a falta de
varones y mugeres decendientes del
dho do juº ¶ ni tampoco el dho don juº
ni sus decendientes an de suceder el
mjorazgo del dho don aº salbo a fal
ta de todos sus decendientes varones
e mugeres como parece alli donde
dize e si al tpo de su finamjº del
dho dõ aº nro fijo no fincare del
fijo varõ legitimo ni nieto ni otro de
cendiente alguno por linea de ba
rones q en tal caso aya y herede
el dho mjorazgo la su fija legitª mjor
e despus della el su fijo legitimo mjor
varon e por esta regla e orden

ande el dho mjorazgo en todos los otros
decendientes del dho don a° conbiene a saber
q aya y herede el dho mjorazgo primera
mente el baron en defecto de los barones
la henbra de guisa q dende q comenare
a estar el dho mjorazgo en algun hijo o
decendiente o hija q siempre ande por
todos los decendientes de aquel machos
y henbras &c. ¶ E alli ad onde torna
a dos otrosi ordenamos e mandamos
q el dho don juº nro fijo aya la dha villa de
alconchel con su castillo &c. por mjoraz
go para si e para sus hijos e nietos e
otros decendientes varones e henbras
todavia primº el varon y en defecto de
varon la henbra segund e por la orden e
regla q de suso es contenida en los fi
jos e nietos e otros decendientes del
dho don a° e a fallecimjº de los dhos va
rones e henbras e decendientes del dho
don juº e seyendo atajada toda la linea
del dho don juº varones e henbras le
gitimos e de legitimo matrimonio
nacidos q remos e mandamos q el dho ma
yorazgo de la dha villa de alconchel ve
ga al dho don a° e a sus fijos e nietos
etc. ¶ de donde resulta q pues ay
decendiente de don juº varon e aunq
fuera muger don a° e todos sus decendi
entes son exclusos deste mjorazgo de
alconchel e porq esto es mj parecer lo
firme de mj nobre e valido a xxiiij de
marzo de .d. xxvij.

ſro medra ſ ouo meſan
dado zera acloydo.

ſapalabras loores ocelos
fordas

ſauda fuera de mayor o
de quales

ſauda Amostrados pſſe
montado.

ſcomprar enferia bendr
en caſa

ſtalte quiere negar
ella en tuo ſa

ſubastara elmar ni
las arenas

ſbaxose el mi lugar
yegale qſe le ygnex

ſcoyd muge abenuma
no prendo

ſcudado agenes de
pla melez

ſcuel fuego

ſtodos trā amodo
my romo atesſero

ſiqz furaſſo bota aſſ
bueys ayuda

ſanud es la breſas
lanza

ſviga por do fuere
benga por do bonga.

ſviejos los andria
thales

ſtodos en
en
me aglamen en
ta

ſmi parleys de me
eſtar dado falſo

ſtodo esta preſtuon
omnas

ſtus eſte en armis

ſtudo va afuego y
aſmigo

ſtodo viene de vel
ſaco ſ de vel ſaco

ſtrēō le ſuio ouel
ſtrēō le abe mala
uētura

ſesta entre nclo yte
ſſa

ſro ay pea ſordo q ſi no oyge oyz

ſpatrimus eſt tu portu dēnis q de ti me bez

ſuz molzmo ſeſtuz amuznado

ſtres al mioro

ſpor muzga mnora nal mis

ſtarza beber por rabelum

ſes menester lenga muy rabaſeteado

ſzade de aſſar murgos aguzeros

ſes el diablo de yaneā comoſa

ſechad vōrigo o en remoſo

ſtzo es ya de azer ſan juan

ſcaſo de tenad

ſmedras yam dor

ſpregunt ado amo. y por q loſable. no contenuyo
nada

ſes ſuido ecſuo

ſmuzar yam

ſtarza ſerputa o boſſerta

ſcada vno alviar ſuſuego anſa rem zz

ſes zerido ancl ſeſo

ſtiene rab de ante

ſtiene muzga piedra cala cabeza

ſtiene los dos calcados al rededes

ſpaſo de ſmutiguarſe y ſbuelſe los oſos

qual mas qual menos toda la lama rzelos

ſen una eſcritura Antiguſſima q mongle
zſo de Mello q es cerl beyno de gallezia fezo
trado muger de aquel beyno. de zia. adoz fulano
y fulud. y buena ventura etc amo cuſtoz fue
len dzer fulud. y grana. nd.

ſuzē aſu enemigo poyga aſus manos muer

ſdezia un caballero. y tanto ſeſta un buen de
guardar de zaez mſuriū amo de trabilla

ſparecerme q tengo muerto cuaſſi ſi ſalto
por eſſalle alla ſeſto ſe dize q dos algunos tiene al
gund nidzo pesado y. nda por le eſtar de ſy

ſpenſene fruticguar. y ſbuene el do

ſzalos atroze y. muro ſebenda

ſeſte ſele de zoez ala arca o ala luzga

ſudramos de ubicado teſſi

ſuzē eſtuzga de su nal oz

ſala una ſu pariente

ſtapete lu ſte azo

ſcata lu ſez quarto ar ſus pellos

ſdenguize los q es quare ſuele dar quenguize no trayga nada

ſtodoſe entiende

ſtras dudos el reſollo de ſant luzero

ſno ray queyes tanto la boſſon

ſcaſſano de palaco ſ puzē
lapierde noldon gnido

ſno ay ſ ſuz

ſſobre nuez ſ ſuete
ſuelos

ſſobre muzado lluc
ze.

ſcuando raſa ay
ſu ralla ralla

ſrallate y rallemos
ſ ſeudos nos tenemos

ſalbuē rallar llamo
ſmuzzo

ſſelur ala oſota

ſes ſablar de gra
na

ſes ſablar en la ti
nieblas

ſlumor ſmut rego
ad ſ vōrabula

ſatallma ſ ſiguiē
te

ſvolumtad es dor
y muerte es emſy

ſquetros bzelos ſum
los muebas

ſquezolo ecſuo
ala bauza

ſtyenelo aſuz
amostra

ſ ſeuos ſulſa ſmut
abiendo ſſeuedra
que beuis ſmut ſ
aclus ſzauoz

ſesta tuntura ſue
do ſ no ay q tize
arribe a nel rad

ſquiere dzir q este
tuniendo yam
ſoſado y ſſuado
ala otra ſte ſ nos
menester gastar
tō in gdlle a nel

ſestra muy engez
do.

ſſba de mala ante
o de mala manera
o de mal ſſuzo

tas aſsis q̃ſe ſcrī
y deue ſ̃ hater eſpe
ſalmente en caſos
y negocios ſubſtā
ſos. ſ̃ Deue ſ̃ me
re mucho pēſar
ſe deue en ſcrī
uir ſ̃ y de q̃nes de
berā. ſ̃ Antes de
la deliberacō cōſul
tar ſ̃ y tomar con
ſeio en eſtas cō
ſas no creer
de ligero ſ̃ y deli
berar.

Eſte compoſitor
q̃ eſ ſcriuāno del
cōcello eſ ſcriuā
del caſtello
eſ ſcriuā de la cō
pēdia
Hallarē mas
tolleim por ſu es
pada

Audm auga ſobre
tuya
Dar morſa por az
uda
Aluario franciſco
deſgimeſa muſto
bruſo he ſe muzo
dñō d̃ſcrimeſa muz
hbady d̃ mancaue
nere dya y dupe de la n̄
ra. en. xxj. de octubre. d̃
xlij. anos

Humillome. Eſta ma
nera d̃ ſalutacō
ſcribe lapidi. ī pri
mi. ſ̃ ſecūdi. ſ̃ ſcri
bi. ad fi.

Fiesa para. Amē.

Ego hmr̃ dñi mei ſad
ſcribendā mihi ſtitiā le
lla. etc.
Et dño pax vob. Sal
tario ī pſe guene

Ego q̃me ſalutat
ſalutatem precipit
etc. Beſar las ma
nos quiere dezir q̃ yo
me par vil vaſallo q̃
el vaſallo es obligado a
beſar la mano al ſeño
ut. ī. noti. Io de las de
ſalle. ſ̃ de ſcribi. l. iij.

Amuzo mas ha zerro dle q̃ madre pren ſe
Vno prenſa el otro y otro le aſilla

Dlos eſpimētados ſe hazen los anteros

Felix quem alienā rcdunt primā ſortem
Dezia vn muy viejo juez. y. abogado. q̃ es
ponderaua de q̃ pedia por pleyto lo q̃ el ſu
yo de q̃ pagaua por temor de pleyto lo q̃ debia

Mas valle ſenero q̃ mal empeñero
Mas valle ſolo q̃ mal acompañado
Arabayte q̃ tres legoas de mal q̃ſimto.

No ay vſo q̃ no tenga ſaz y cabes
No ay ley q̃ no haga q̃ no haya. q̃. y. contra ſ̃ Et iſte vocat illas rubricas dubitandi et diſcendi.
q̃ nihil ſit indubitatum. eſt gallinam ſolitam non ſa
piat dubitanter. ut. auct. de tabellion. collat.
q̃ q̃ aporte tal ſenos. ſ̃ Et valle ſiempre miedo eſt no
voto vibit vno ſ̃ et pedro ſy moros tot ſiruat q̃ matē
pidure. ſ̃ Et tal ſit ſua q̃ en ſy bolueras. ſ̃ Et
diuſitatem corporum diuſitas ſequitur ſm̃ no vnum
ut. ſ̃. Quia diuſitatem. de conſec. p̃ebe.

Eſta en opinjones de hadres
q̃ mas pierde en eſta merendera ſoy yo
tal te vzbo creas
falda en feſto falſa abſoluēn
al nueſtro. y. al nueſtro. y. al abogado. q̃ ſeles de
zir entera rede la hora. y. por rezebo.
ſtinto neſtā los meſes d̃ nueſ reſebo
Ybiſſe no tenemos y. no le ſe ponemos.
Ver onbres q̃ tiene muy grande preſuncō de ſu
q̃ q̃ tener apoſta a ſtile
Padres ſſer los ſ̃ nubtiles
Mallen pies y mateza
Cimoco muerto grimo d̃ Lucrecia
Arme nos q̃ lobo
Mas vale tuerto q̃ ciego
Mas vale algo q̃ nada
Amenaza d̃ ſeñor ome
Mas vale buo enpaz q̃ acuto enguerra ſ̃ por q̃ veras
Hy ale mas buſeyno partido ſ̃ y. vna ſin pleyto
q̃ acuto enguerra o endiferēcia. y. diſcordia.
ſino eſtirego tanto. ſ̃ no apeteys tanto. ſ̃ no eſtrechego
tanto la caſa. o ayga q̃ bueſ̃ enmigue ſmigueſ̃ ella

Q̃ē empeña lo q̃ no ha menester bende lo q̃ ha menester
No ſoy nada futricio ſ̃ Et nes vta ſe ſebeab ut diſ
ille ſit futirus no ſ̃ tebere

Ruego yo q̃ cuando ome d̃ mede todos debemos ſaludar
los vnos alos otros andios mateg. ſ̃ Segund la gen
te ay. y. d̃ aqui es q̃ creo yo q̃ eſte nombre d̃ ſalu
tando ſe debio ſometer en alguna cosa muy ſanbrienta
por ſaludando aueſtas palabras rogadū a dios. ſ̃ y. ad
creo q̃ la otra ſalutacō en q̃ dize dios os d̃ ſalud ſ̃ Et ch d̃ dios
no ouieſſen en alguna cosa d̃ ſpeſtalēa ſ̃ Et ch d̃ dios
es guardi.

Faurachallenu
preſto ſe gunſa
Lazeno. ſ̃.

Faurachā nuſ
guadra tur d̃
oraunos ſe
apareſa a nada

Fuole tengo enluſ
ſerbo
Fno es vnade my ſeyno

Eſ ſeñor merced de
yre
Fcalo q̃ lo oy
re y cutendalo
q̃ lo cutedere
Fſeguſes de tene
ros dos

Fq̃ē es cuſta d̃ ſu
mal uſe.

Faq̃ yedm no es
aſe
Fluz con mal mdo
cuel auba
Faralaſe la mud
le
Fpeſume paz̃ ſuo
mepeſa
Fy peſume paz̃
mepeſa
Fpeſar mal le len
ga aq̃ē leyes ſn de
d̃ mibē mdmos
Fauete. ſ̃ vulpes
grauia. ſ̃ Et
ſalutē. ſ̃ tuū ſal
uus ſies

Fnueuos tales d̃ nos
tros
Fnueuas feſtas os de
dios
Fnueuos dias os de dios
Fnueuos ſanos os de dios
Fnueuos nueſtros d̃ dios
Fy por q̃ estas ma
neras d̃ ſaludar q̃ el
mundo las tiene q̃ ya
groſeras. y. cafeſo
gar beſen las ma
nos y los pies y rodillas
Fcaulta y ſguſſa
uoſtādo.

Cuando no ay cuellos
no abria palabra maldicha dmo fuese Retrayda
Dios vos dexe cuellos
Adios vayando. y. anel mayordando
dios te debe. y. trapo en clo ates
dios te debe y trapo en clo ates
Dos caballeros portugueses adona dona portuguesa
vayo as manos adonstrasse. ella respondiole matena
los dez. el portugues q̃ la razo pa el mando dsiete. por
q̃ dixo Ganlee. y. diz estes mos fletes son malos
siempre cuellos ay Ganlee o muertos dad
Pisa q̃ daud. o rub. y mermud. o rod. y madero
me dio malos es ese
Topo vn labrador de tffa dsalamanca estando
gablando amyo bonal en los q̃ estas q̃ ay entre
la reistancia. q̃ estaua el mundo todo ya dne
vn es grãd sentẽa
Diego otro so el escripto d̃ dastorga nunca
auyo ser rapita y bibir anel dey. y. vayo
rabolvos por q̃ dexa q̃ no sabia dexar q̃ dona
debebir vn conbite con otro pues q̃ no bibir vn
caballo con otro y vna mula con otra y vn
pesso con otro. No. cotra
pues pesexe dneys dedinerzo nuego dy nueva
Diablo
no tengo yo mas haceos manyanas
Hablamos. y. no nos entendemos
Todos los priados ses sinbaze de pan
Estan nescesario. como reparo dlabor fazer
debe q̃ ha nescesario es repa.
En abril echate de quadrib. y. hyeres repa relugar
te por cierto q̃ sera bien. como dpa.
Abril aguas mill. Mayo tres o quatro
Quando hare niebla. o la dlloner dutro dtres dias o mo
dutro dtres meses. Esta suele traer los labradores de vy
ner quando hare niebla cada vno.
Pozel Gil o Juanes el dobllo
Don & los ciegos q̃ jugan en oy. & los que bon d. yro
Dos vn de toma emblados
Digo vno por vno dlos escriuanos dla audiencia
q̃ ny sabe lo q̃ escreue ny lo entẽder. y. es onbre
de muy poca
Dond pones os q̃ estan hueco el
plegue fuendo aquel re dmo de lista dlos de leche
que no dexe como me fe fesa de estar cuellos
tengo dicho muchas vezes q̃ enpeziendo la dmadre
el autor. y. cran testimonio de el de mando. dona
El vno. y. el otro ser señores de aquello sobre q̃ entra
en pleyto. y. hazen señores alos juezes q̃ lo dan
q̃ q̃ hizo.

Digamos. que
dezir. Mayordo
mos
En la orden d
sant benyt y
nobra Albard
y por. y. por
2. Vaya de
nia yo q̃ avia
de hazer estatu
to q̃ mute me
te se adresse de ro
bar Rector y de
rester del estu
dio. y. no q̃ el
Rector no brase
aqui q̃ no se
Sobre el pie naze
lo sonbre no
pies
Fuesse/ o tiempo
biego. se llame
lo que mueue se
Sorpido y mu
do.
La secretoria d
lugar dbarba
dillo dsesseres con
las villas & val
ladolid q̃ son Cua
les y villa delago y
mãcilla. fecho en
valld. xij. dias. d
Enero. de mil quinos
xy. y los q̃ la dexe
fuero don a dsoria
sem. Arobispo d
santiago y Chanti
los Sobrinos fer
nãd gonçalez d
valdes. y alon
so Suyz de Medi
na q̃ por otro no
bre se llamo del
rincon y fue cate
dratico dprima con
leyes. anel es
todo dsta vi
lla d. valladolid.
Este pone en os in
cellum
Sienes la boca y pegada
mucho pared

Todos somos de una casta
Todos somos de una raza
Todos somos de una lengua
Todos somos de buena prueba
Todos somos de buen dezir
Todos somos de una color
Todos estamos en un pie
Todos estamos bien dotados
Todos somos ahun
Sechemos y mañana no
Buen mozo a la labor
Sin enojos q̃ se fer
Vase ya don pero
Pabrole yo alto
Yo yo fuera con el
Pm con mi tezta q̃
De so paso.
Soy tan largo de
dello como de mal
pan
Pero apoco se
Cala clavo
Poco apoco va pesso
a los
Muy no dson
tugo tanto en
da clavo como
Como
como te gensite mal
lo pelo ape el dllo
pelando.
De todos los trabu
cos dlos estudios
dleyes y canones y
yo hubiera sido se
mas dos años ha
callar y oleuan
Cuando muy no et
tanssemulta sz esse
lo autem. Et in multi
loquio peccatum no de
rit. Sz abreuyet
vere distinctorum
dict ar rite loquy
Deglu vide ll. pte
et tracta tuy de pe
cato linguae et illu
pp lux mea

Pobreza no es bileza Enq̃ misteros y dupte destorda vuestra

Nunca te apartes pobreza de quien no te ade hazer Rico

En alba el engaño

En alba la mentira

No es esa la cuenta

No estais bien en la cuenta

No estais en la razon

Vos sois de rrama mblado

El bien nunca se conoçe hasta q̃ se piezde

Esa es la nepza

Pondais a buestar pon & tastigo

El henemigo el primer consejo

Es buna mala cuca

Es buenas malas pnsas

Quien con mal anda en el acaba

La casa echa el huerco a la puerta

Quien bailas a menos anq̃ rroe se le cuento son

Para buna mar̃al conbze & mor tom dad

Quien no tiene vergueça no tiene bien es suyo

Todo el mundo es como la casa mia

El mal lo menos

Es buna ymagne esto se dize por los honbres muy sutiles

No sureis de dar mas mas tilladas

No sureis de dar mas alda badas

No sureis de dar mas badasadas

Es un badajo

Pondad para badajo

Con quien lo ades crianza sma con quien no te ayunara

Mientra mas yela mas apzieta

Adad boy alla coballo

Que quieres boca esto se dize por los que tienen la condiçion de loe epicurioe

Es un epicurio esto se dize por lue aponento

Un estudjo en el comer

De renyn a renyn quien alcmete beneçes

A la corta o a la larga quien con mal anda en peor acaba

Casto es ciego quien no bee por tela de cedaço

Be de bas como bieres comer

Dadgelo cocho y salgado

Es ladron de rasa

Vallanos año punta tuerta

En Castilla el titulo vale la silla

Agora ergo el sello. esto se dize por el buen mercado. y tubieras el mal

Pobreza no es bileza

Nunca te apartes pobreza de quien no te ade hazer Rico

Fonsole de nuevo saben

Yo digo. y dire q̃ este es el tpo mas apareje do del mundo q̃ podiera ver. y q̃ no pagar lo q̃ debiere.

Sales q̃ tubes nuevas es un matules callado

Vatas prudente

El punto mero de subtileza dize mal

No se fie de la mar y de la muger

Sare de ladron fiel

Sare de las trepas corazon

Sabio es barato y loco es caro

Saldo es caro

Todo que es bueno, no es caro.

Todo q̃ es malo siempre es caro

Sacoro caudal mala guiança

Todo bien ganado se pierde y la mal ello y fuziero

Sabe hecho tanto anno nada

Para ayuda y mucho estudio.

Quando el fiar ya obligar se algno en alguna escritura es q̃ obligar no es fiar fiar es mero

No haze fiar nos fiar es un grand no fiar

Fiesta muda

Sabe dar la subida hablar claro sus lo mando.

¶ en la materia de la Recusaçion / nota las conclusiones siguientes

¶ p.ª 90.

Fuego la olla alaco
bertem tierre alla
mel negro
Fruas negra es esta
Ses mas amarga q
layel
Ses pas mado
Esta claro
Fuede dolor del riz
rano.
Voluntad es vida
y muerte es enojo
Fue es fadona q fes
la de agua fria
La mar quedo se
pte affuera se fa
Ses el mar y los
arenas
Fuego se le angos
tadura
Gustate et bidte
Sara loza marte
anfas golues
Gustate et bidte
Quia dis est do
minus
Ninguna me muy fue
de est etomus me
my leue.
Fortunam stelas reh
de arenas mars.
Ses muy enamorado
Ses enbie q notiene
fue de dar q la rogo
Ses enbie q notiene
Juas dele q ace fo
cafe
Sequetragos Sequeg
zabras Sequetraba
los Sequeenojos Saq
ueenojados Sequegos
tos Sequemos Sequeme
fulcos Sequeffobos So
quereshudos Sequeme
tiras Sequefulsed a
des. Sequedmos se di
gue de los leytos y enco
es y queffos. Fuefe
pueden ayuntar Ses
cedo fin ruido Sgrandes
y muros / arabar

Ses offa fin ffe proues
Espaloma fin yel
Vnaque Sq ebinia habundat fuo fenfe. tez. m. Sff
tez. D.
Set quod libet regnum dicit vna q ebinia vale decasso.
ffi. fauri conffilij Negalite. Sq. alez.
Sflo. tex. Semper meli tenendum in dubio de nuptijs fuga pu
col. p. vbi Imperatez dicat hec rubi fez maria. Non erubescem
Si quid melig horum q prius ipsi diximg ad memoriam com
pellentem priorib; mutare correctionis. Ne ab alijs co
rrigi speremg. Istum tex. allegat glo. in. ff. q fit per dmi
tiofam. de Re dubit. ff. l. m. p. Emendare. facit tex Sing.
in. c. Quare et qñ. de Accusatio. el. p. in. p. Nepudeat
vi. tex. in. c. sum sterm. de Re. iudi. li. 6

Sgrande mestre el bue bibir Sq no mesta el mal
bibir
Tomad me anestas bergs q de jaso
Dme lo Sq me me anso auer & gan
Mutar Se Salgarez monedas
Fue me poderes ecger dado falso
Fue me pederes ecger dado falso
Sfob ña limpio de polno Sde pasa
Todo lo abreys & pagar Smitg anno
Dezia el Arcobispo de granada de Sfanto de Vos q
bieg tenga Vos muchos vna vegada y otra muchos
y la bieja le Sarabales cabellos Sq ellos
los blancos de manera Sq le Sq dixo blancos
Spintor anso querer
Sflegos adurmer y Sfpulgones Sa el gato.
Sque luego es ensfilla luego enfenalla
Fuo me abeys de estar bretom de los bolcados
Sque se sacar las bragas del Sfuego con manos Sq
nes
Sfudem sobre q se ecgera el Sqeste algato.
Ste Sq Sas de ber al mur dalo algato. y quier
bega de midado
Squando dreg aqui Sadui Sergo Sfstel aesta
blante dreg valomeam Sq Sfob Sdaste dura
ge ello.
Squē saga Sare saga de Sare
Sdrisione es dulce enpobrecer
Ste Sq astastes ouffe
Sbise ecber asnos y ahos andados
Sdrisione es dulce enpobrecer
Sdrisione se dulce enpobrecer
Ste Saraffra ouffe
Ste Sfobra Sarte
Ste q los ojos no bie rozego mas de ber
Antres rogos Sffadig
Sfadigs acoger el enemigo

Ses nieffora de pastos
dan y bere
Ses gran como bora
Globo
Ses ester en bra algale
en mi el afuetano
Ses amer pan con
dolor
Sondudo negro el
pelo negro
Sageno fuera
Ses on bey Sq dato
des los regadios
mel Sulon
por abeg quadale
tene Sq affe
puede dar y da
les Sq ser bienes de Mayorazg
segura se hecha por autoridad Sper
melioria de Sq pto sobre Sffe
lar la Sula del testamento Sffey
don Sffi. Sq.
Sfpar Sq Sfpar
rostumbre ofnes
Sq pso en bra
manera Sdebe
se mofare q los ma
yorazgos no tene
mas fuerca de
aquella Sq Sq pse ten
gan los Sq pueden gan
ar con ber las dichas
fumltades. Nō.
Sfno. Una mala
cautela no desta
mejorida Sq pued tener
uno Sq es casado y no
tene fijos para no
Sestituir el dote
al tiempo a su muger
y es Sq en su testamento
y derimato dela
muger empreto de
el dote de cuenta de
la parte de su muger
por vida de su muger
Sq es cabuelo no pefido.
Nō.
Ses ffobir en pollado Sesto
es plegbof
Esta todo Gasteado
Esta tus Sbuffa
Esta de rol mucho
Esta en mesto de fuste
y de fuego

Nō est vis in nomine. agora todha la fuerça fe hare en los nombres y no nobres. y. no cura fustaña de los afes y pata fulano o fulana. de Sancho. Nō. seng— Yo le desafe Tenelo todo cabe lado Yo le vire des en su lugar. Vna cuyepo yoto en saco. Mas ay dias q̄ hun ganzas Es mierda en palillo Es mierda de gato q̄ parece q̄ es algo q̄ despues es nada Primeros nos q̄ segundos. Ninguno duda desta agua no bebere pues no sabe lo q̄ da de so—

Moro goloso y religioso al huero de cuyo pa vende. esto se dize por el q̄ con mal tiempo passa o se mete en algund abiigada

Ham a ido vna grand fe fregera Sudan esfalcon trayder Mesa trayder y dos cuchillos Mesa y uno Fuelgare sino dezir nunca Fuerças y muerde ahorcado. Fuerte no pica fuerte no mata es anel Muda mucho sterendido Muda mucho affeado Muerto es el abogado porq̄ tenemos el a nuestro lado

Nacer por morir

Q̄ nō passa punto passa mundo

Q̄ passa poco q̄ entretiene y mucho q̄ le tiene.

Tiempo tras tiempo agua tras viento

Tala vasta sala larga q̄ nō algo d̄ pregar

Q̄ nō tal hare tal pague

Q̄ nō mal hare q̄ lo pagues

Todo se puede sino el no hazer

Todo bien tiene de pena y todo mal tiene su buena.

Fuertes son fuertes sobre la raya del justo

Testar. q̄ quiere dezir d̄ testar. y. Testado. q̄ no quiere dezir d̄ testar

El vino de la casa no puede ser sino sabroso

Q̄ nō en mal cama espera q̄ se acuesta bien

Bien pere des con el q̄ to

Q̄ nō a su enemigo pega a sus manos fuerte

Reziar y no acertar Cosa

No fuerça & sabez vidas a pena

Silo el paxo en su primamente sus males la buena

Guardados del fuego.

Andar y regando amigo a las malillas

Agudezas me de mala

Fortune est Regnare. text est et ubi lō. m. l. cum speculatis C de iudicijs. et glo. m. l. diuna vox. C de legibus que allegat Juuenalem dicentem. Si fortuna volet fies de Rectore consul Si volet hec eadem fies de consule Rector

Dios perdar q̄ nō duerme Ellos males esta los bienes

Mio es afan q̄ lleua buē arte

Mi cuerpo de cuchar mas trabajado

Q̄ dido es q̄ nō tras q̄ dido nada

Q̄ dize de sarte so de sala lea o cutiçna Ellos afes q̄ en suma en solo de zillas adm̄ de q̄ nes nosea

Todrias.

Esto esta al hondon de mis miembros

Debe querer hazer tiro

Q̄ no abria a ssa mal dicha sino fuese rey o papa

Soys muy mueso en la mesmidad

Case cegazeso muere en la cama

Q̄ no nos conoce y enbia nos a salnda z

En buena via buenas obras

La Razō no quiere fuerça

Esto sea de hazer delpue a la mano

Muger q̄ mucho myra poco hila

Poco a poco van a lepos

Ayres casado el pelo malo

Esto es mas negro

Fuerte moneda mas duro de lejos q̄ de gen— q̄ de lejos nō nada

Falde el libro toma nos q̄ le damos

Fuelle el de portada nō q̄ se halle fuera el cabezō.

Fuerte de mi alla fuera q̄ se mete a gouierno

Fuelles ay dos q̄ son gemelos

Guardenos dios de ombres & muchas nobles esfuerços. por q̄ es hazer fuerça y fundar en lo q̄ se ha de engeñar fo. l. de los q̄ no es fo. q̄ nō est vis in nobis

Est nobis—

Nō por q̄ los nobles son en tener vos

Y. por q̄ es cosa de ver q̄ los mas ffuerçados tomā mejores nō bres como los hā gasto quātos tomando dos ay con el ffuerço

Fuerte adzer q̄ el andar en la os dientes tiene por vsso de ver

Esto se dize por q̄ nes nosea

Fuerte moneda fuerte de q̄ el ffuerço nō se ha de engeñar nobleza q̄ de alcançar nō se q̄ tiene mas q̄ el valor

Fuerte mas q̄ el derecho de todos fues cuentados bullas y lugares de sus fuerços. Segund lo q̄l los fuerços son obligados a mostrar los títulos de sus fuerças nuestra porellas q̄ no cuenta nō tiene razō

Fuerte son estos q̄ nos tienē las clausulas de su parte contra todos los q̄ nō el ffuerço

Fuerte el primero q̄ nō despues de la ley de Cattho so el ffuero del ffuero don Esta. t. Solos primeros tienē por anulados q̄ fuero poder de sagrados de la corona real Fuerte mejor fuero esta ffuero de fuero y de dulce

223

Tanbē sea rreuerdo dlo q̄ dehora se prestar dcxxx
mo ffenerin
Tanbē dcho q̄ dō Antonio de vna alos Artiles
Iten q̄ dho q̄ dnestos se contrato que pouo cōpes
tido q̄ esta dfendido por la ordenāca.
Iten. mdo q̄ dn Antonio puso. vn tros pntales se
q̄ dla primera cuenta q̄ dio debriendo dō An
tonio y Alfonso. apuntaleo el pral y los
intereses y se obligaro a quitallo todo a costa
dlos por q̄ ansi q̄ les hizo. y esto debiero
dho por q̄ ansi q̄ les hizo. y esto debiero
dlos rescebir por puesto cabo. y aun q̄ cua
do q̄ les estaua obligados a leuantar. y no debe
dar otro puesto por esto. y por otras escrituras
debe auer pasado se ha de mirar los registros
de diciembre dsanta maria dsde entonces aca
Edmd se callara el ferequm y obligacō
y otras cosas.

Relacō que dio alfonso nel escripta de su mano y letra cerca del puesto de Juan am
Ten fz. dvillalon del ano dijVcxcvij falto del posto de
fuante por lo q̄ mas se pago por el q̄ se dio para timbz
Tro. q̄ se auia de los mrs de myll dōs q̄ era obligd falto j q̄ cc vij. y se
poner. y no se tomo ya Sevilla sobre dho Juan am y aprō pesa
podia ny debia
Ten fz. de mayo del dho ano falto por la dicha q̄. y se
faron despues de
puesto. fz. auia tomaro ya envilla sobre los dhos vijVcxcvij dōs
de estar puesto en
Ten fz. de villalo dijVcxcvij as falto q̄ se tomaro sl
villalo. y no fue
cambio sobre los dhos dmijVcxcvij. dōs
gua sacar la sobre
fenecida la anyada
Ten fz. dotros falto q̄ se tomaro sl cambio sobre los
dhos dijVd: dōs

Y en esta manera se benia a hazer la postura de Juan am siempre q̄ faltaua
y en los ffes q̄ no se nonbraua no valia / y dmos fue durando los tres anos del
apanyo /.
Y de esta relacō Resulta q̄ dho Juan am mmcxxxvij mrs. tabie. q̄ fueron.
Iten q̄ los dhos q̄ se tomaron q̄ se auia los obras
Van a pagar alla a la hazienda del arcobispado
Iten q̄ estos cambios se dieron a fazer a el mysmo vynlos
besayny q̄ esto sea de quenta a alfonso nel q̄ declare
Iten q̄ el anno pesa se Recibio por cuenta por dho am
segund q̄ parece esta declaracō puesta / y es de dcxxxvij y anno
en q̄ mando /.
Iten q̄ dsynes de ynestro mundo pedro Sarandi napoly y ynte
ses y Juan am mmcxxxvij ynd q̄ Sarauia / y el artiglo sea
segund q̄ auia de cambiar de ffes de mayo del ano de xcv /

Rey alla ynfierno
ninguno
yo estoy al bado yo
alapuente
es medroza y me
dio no.
Fuere marco de
hierro
esta muy ffierna
rado.
esta muy ffiera
rado
esta muy ffiera
do.
esta muy ffiero
tado.
esta muy fuera de
ponsir en otra co
sa
estoy es grand
ual
pero mas es la
ystoria del molli
no
peor es brgallo
sanal va este
lecho
mose donde el
diz que pario
no se sabe ella
radero
esto es ayer de
muerto
mucha muerte
y mucha harta
sobre una gran
ga
sobre una grand
mano
sobre una grand
trayzada
pelo gomado pa
ra judio
pelo gomado como
los dias y años nos
pelo gomado de
otros no se nudo
mucha pareso que
dize de el fuero
sonel jubon depo
dos los rudos
pensado en al
dixo preso el diaz y otro
el pueblo en silla

Sabastian no fit pacio
Puerta estaba de la
Mura las martillados
esto se dize por
Digo un predicador
no entran los alguaziles
en la leche lo mamo
yo se arenpor en suerda
todo quedara en pio de polbo y de paja
no se me da mas bezir dame el pan que de
pan me dad.
no se me da mas echo que echenta
de se ensuela que se mas madres que me
ciento texas y al cabo lleuas
de Marina bailo tres lo que
te que tres años se hazia
estamos estado martillando una ora
Pazme la barba y dezirte he el cuento
Cada uno cada suera. martin fue a su
me sabe el oraan el cuerpo.
tarde es sulla
Amen te digo te digo que te digo que me tendre
Padre y hijo. y. anel mari dudo
Pagate tu y. anel mari de tu
Pague no me no me acuerdo
todo eso es nuestra abla
Uno valle por mill y mill no valen por uno
Pagll en cabo y. uno en cabo
Pelea por la justicia dios pelean por sus enemigos
no tengo cosas. bacas que guardar
esto esta puesto como la mala ventura
tallo la puesto como cagne sus pellejos
Faze cagne lo que no aze nadie
los que siguen estremos de subir como los otros
onbres. diremos. nos sumus ego fuit retorci homines
Manos ela labe
Pellos ellos que mas somos pellos
Comed anel. y. guardados de
Pelleches ay que guay dios que pocos negros
les la partem. otros que no les tienen los andan
ser a su dano.
Ninas medrar ni mas pedaz
Tan rey es pedro como buen amo
Del huyr a huir que a comete vence
Penel huyr comadreno ay que escoder
y bueno que bueno

Esta fuera del rue
do que parece este
y este.
Un pastor confun
a otros dos diziendo
tenia otra pieza de
leche entre ambas
las hojas y dize
la avia de ser con
las mugeres y ellos
dize como mas
entramos mas mer
no deben merecer.
y los anbedados an
tes cumbite y de
les dio los cuchares con
unos mangos largos de
manera que pudie
y ruegan ellos pudi
comer visto esto dijo
el buen pastor. a otro no
sea enbidioso dixo dime
te amy antes que yo
te dire cada una pide
mucha leche y las
dos. y esto te dire
por los que son negros
y prietos
Tiene un trasero grande
do ya la postre
no me meter
Mugeres homo fenge
bit zizenym
que fenge mat mi la
mis ni reuerencia mihi
que se fue se mato por
re de mebet
sapuntete y dyre
nada
Beber ue. Abevi
ue. Cuelgate. fue
pecados que dotrinc
ellen pe. y el alma
todo lo que ellen
por punta de lanza
Pole me beber
por calabaza
no comer ni beber
ayer que ha mes y me
hasta que esto fue hecho
Golpe de haza
Pierda la vuelta
cut uenia mang
y de la fuente

Sagnas fuerça
Sfiere estimado saber
to.
Sfiere vna buena yer
ba
Sfiere vna buena
mesa
Sfiere vna buena
le liga
Sfagaros bregoñe
ño.
Sfale ha hecho bue
estomago
Sesta estomagado
de
Sestan multimis
sestreales mayz
dedos
Sfudes estas for
tunas.
Spasaya tu fut
tenys mi pdiuer
Sfodo vn dezeno
nasario
Snofoz dren entre
ellos Snuo le
bastiles
Sentre dos mue
las muelares mu
ra metes tres
pulgones
Sfabez ber Snu
ño
Sfuuio selbrea
rado dñ de sville
na hijo del bren
nado pero tinez
de villend alba
rado ante shuui
lleria. mues de
pues de medio dia
dos dias de dzie bre
de ID de el V. mos
Sfferedad mysuene
voluntad ave
la obra nofe
tuu cuydado
Sfodo este cuydar de
mys hijos auyan
la salud
Sfaz bere Snuo mueble
la fuerça

Spredise le q se pdeze ymesele q se gouue
Sque todo lo quere todo lo puede
Sfablid en al

Sfaron dios enemigos amigos. Sfeste es gñmd saber
datum dmij se seten sapientiby
Sfilos enemigos los mens
Sfios me dra gaste. y dios q dreçes.
Sigual palabra te dize tal brazo repone
Snolo dzis sordo
Snofoz onbre q sufre os grillos
Sque an mal onbre vn malacabe
Sque tula mesa. y quytara el pecado
Sel alma mels da. hor es el dar q mels de aceder
Sandres amo la madera dñ se acorda
Snues de pedra es ferrada. y. dotro se boluer la
esgalda. y fuyr. dela fortuna
Sfale enemigo el pmer consejo
Snuay pdona mas ligera de engañar q al q anda en
dat
Sdebaxo del yeno esta escondido el anuelo
Sdebaxo del grano esta escondido el lazo
Soque suposera adebuar
Sfi yo fuera sabidor no muriera mezquyno
Sdua daser
Snose podria escriuir
Sfudutes fortuna sudat
Sfinullus finalis vinit
Sfudicia de abissis multa
Somuerto sopreso
Sterça es nueua pa reys
Sesta en cadena yo Sfiduutimy est explanatus
Scamino de santiago tanto sudo el cauo como el seno.
Snuo reyes de tornar naues a picardigo
Sfquien quysiere carne preciada coma el conejo cozido
y la hobeze a sada
Snofoz onbre q zufre rozgrillas
Sden la ola teneys pa gouernar
Sanuz grado sele ha celebrado.
Sfrez la oreja
Sfquytasele la oreja
Sabaxador sele ha la sangria
Sesto se ha de hazer Snuuir cala de madera
Sfazar trauca. y. dez
Sfayudate tu y. ayudar te ha dios
Snuo duelen muchas cosas en nuestro agenero
Sfesperar sobre nuestra fuerça
Sfabredicho se nuo refrinar
Scomo asse el vsuario ad fare el tpo. Sfes nuez yela pa
Sfepa por los puertos q estan cubiertos de nieue. Sfis abu
Sfi llueue y. fare calor. et cr

Sallus. sessuiter
aperiet Sest.

Squosumq; ne pla
cet. sesso via ape
rientur est. Sulpi
tius. y Catalina
rio.
Sestose dize por
aquellos q todas
las cosas hazen
llevar por fuer
dzquierda sodzeley
to sopar otro estre
mo.
Sfean nuestros
amygos y de
yase el diablo
pa stuyr
Ses muy astuto
pobre
Sfesto hemy ope
rat. Sez Snu
trunsfit. Sal m
. l. presby. C. de
rapubleziny et
allijs.
Sfodo se ha de hazer
por punta de lança
Sfodo se hazer por
fuerça de armas
Snu puede todo de
zir acabar
Sfodo le quiere
sal mado
Sfuerça de todas
maneras
Ses vnos mesmos
es vnos de tantos
de
Sfun buen ezemplo
Sfienyre ter neys
my puerta abierta
pa todo quato nues
tro ser
Sapere la de estas
cosas voluntad
pa todo lo q se
de
Sfuy sabez
buena voluntad

Cerca dem[y] passion he mirado por esperiencia
q̃ me aprouechan tres cosas. p̃a. la priemera de prim[er]a
sangria poco. 2. medio. 3ª. dotores q̃ fue
de el dolor de la cabeça. aquita del todo en poquito
y. este tengo por remedio singular. 4. beber vino y no agua
5º. dize q̃ aprouechaua mucho beber vino y no agua
6. traer los pies y. piernas muy calientes. y. en cuerpo
el frio calentarlo. 7º. traer la calera muy bien cubierta
ta de[l] cuerpo. mediq̃ no aya mucha. 8. abrigo de la cabeça
apretar. y. abrigar bien la calera. 9º. calentar la cama. 10.
en cuerpo de la cama poner sobre la barriga de[l] enfermo
ayladas y mojadas calientes. 11. vestir en la cama / muerto de
modo de manera q̃ no entre el frio.

Otrosi medico la. s[eñ]ora. doña Maria primera[l] muger
de fernando diez de Ruba dueña vn remedio q̃ vsaua
singular. y. es. q̃ vn lobo de vn mes o mes y. medio
mando hebir en el pelado. y. despues de bien cocido
todo se ablanda. y aquel pelo y cuesto cala bassi
en el pelo hasiendo. y. trayendolo dos meses muy
diz q̃ sana deste mal. 12. mas adelante q̃ a de ser vn
pelo de vn lobillo q̃ no de vn mes o mes y medio
y. sega de poner sobre el vientre pelo y ansi lego
lo mas aprouechoso de todo es no beber sino agua de la fuente
por vsado por q̃ destruye la bassiga sino agua de la fuente
y fuente cadestina[l]

Despues de todo esto he mirado q̃ no ay tal remedio
como el bie[n] auellado y. q̃ el mejor remedio de todos
es. en viendo la gema de tener romana luego
sin detenimiento y. albarda agora sea en vntpo
o en otro. Item et. 2º. en viendo la gema de[l] ren
tener se limpie sin ningun detenimi[en]to por q̃ cuesto
da la vida. Preterea et. 3. q̃ en viendo la gema de
orinar limpia luego la orina sin detenimi[en]to ningu
no. fecy

En otra parte tengo dicho y escrito q̃ el principio
de la enfermedad la salud es bie[n] orinar y. el bie
orinar se sigue el bie[n] vomitar y. el bie[n] vo
tosear. tener bie[n] romana. de donde se sigue
la salud del enfermo. la qual segun dizia
vn profesor. se a de tener mucho cuydado
de enfermedad y. de la del enfermo con ayuda de
Dios.

Mas valle tarde q̃ nunca
tarde y anual
fue me entrara dlos
dientes adentro
tarde y mal y nunca
Pare le lebantar
los tres del suelo
Pandebelunde sobre el
Pingolate/ etrunte/ et
nũ intebsmetenaz
Pl q̃ assi trauesse
Pl q̃ sobre barba
saber se la vieja
alos bledos y dexa
verdes y secos
Pquyrime trugar
Pquy some comer
alborados
Pare dsu mal
medecina
Pare dl lobo
Pquereres nunca
ser targa estruc
fuella
Pquereres muger
ser targa estruc
fuella
Pcaqual fuere
saberes ledr tomar
ofrecer trabes ta
bas buenas y nue
vas
Pmal tiene el q̃
mabuenas y amu
chas y nuebas
Pquien dio dos
veces quiere
Pes medio hõe y
medio no Pestofe
dezia antiguamẽ
te por los q̃ dezia
motejar de con
dhos
Pmes carne y pes
cado
Pes inmetulado
Pes q̃ame lo tabe
mes feda y pone
sabn no sabulido d
y nũ bos
Ptegile alos pnẽ
tes Pver est alos
brageis
Pno pone mano en
vfia q̃ no sille alos
ves y altanbes

Pel consejo del almoada es el mejor de todos
Pe dezie q̃ quien no oye no sabe
Pel q̃ quiere ser buẽ maestro sea de aborr
primero buẽ paje
Pe de aqui fue primero
grad atus et no vast profits gradib
m ordinib cole stat
decanatus
et dcret gds
et sultus
ctaus in dgũ tabis horaubis
nombs tuy cõtemplatiuꝰ
magis m offic iustitie
rigo et thesaurarijs
illuy fundare multꝰ medijs
Pque ala postre viene primero ver
Pcreadme tener el libro.
Pquiero dar le buen tiempo
o dulce o ofrezer
o tiesto o vello.
Pcaqũ te q̃ fiere matar madruga y matale
Pcaparones como frailes
Pes de garez una fuya en el agua
Pmas tus ojos
Pque es carga de su mal oye
Pandar anel q̃ dixo gomez es
comẽzo en salamanca por bu mancebo
fue alli gran vanidad y cayda nuestra
ita de clarant in terra regis. Joa. 2. fellon ecclꝰ
in. glo. magꝰ
Pnunca donde dligencia se asconde la fortuna
Bernardus. Ad Rai nũdus
Pid. q̃ nunca nadie ha de dezir no pase q̃ sus dezia
Pdezia un portugues q̃ como gallina abia cast q̃ do tuy
Prestar q̃ abia fido prometido o q̃ abia fido. y. le offre
ca muger diligẽs et parcus custodiẽs. q̃ omnis diues aut
nemo
Pnunquis aut inquy helas.
Pnuclesfabers bien seruir del fumar sthere
Pno vayas q̃ medes mete segudo
Pnadie
Pnenpremo. y. ad fol
Pnada mas esta lu jornada
Pnege in̄ gelosiꝰ glos amedidores dsentimẽto
pena prefatꝰ. por q̃ diz q̃ quid q̃ ese dchuniyes
mete los tres dedos. Pnuer ad lios religiosos
Pnoduña quere estar cabos tiempo
Pdiz q̃ dezia doña mẽdoza q̃ debia ser relygiosa de
rat dnal por la maldita auaricia q̃ quiso ser
ignã era muy bonita Pne alcanyan q̃ dio lugar
aquellas obras falsas

Pconbuenas mañeras
ueras entre se
nor ruegos se
nos.
Pvolezare beber
por calabaza
Pque ataja q̃ ti
tabaraza
Pes embarazado
Pquiero lo coger
todo alabaraza
Poquiere lo todo me
ter alabaraza
Pnudo lo mete ado
zes
Pquien mal lee to tie
ne metelo adozes
Pvome bores porq̃
nõ sepa entender
Pvoz popular voz
dios est.
Pde buenas bue
buenas mãos
Pmuy de legos
le viene
Pconsejo muy querit
q̃ nunca despedire
de amigo.
Pesto dize barba
Pdezir y hazer
no es para todos
barbas
Pno yesca que alos
fuyos semeja
Pes reprendo dela
lenteja
Pes en pie en la
iglesia
Pelo q̃ diz la mu
ger de q̃ lo saque
dela enemiga
muerte sperado
de estar en pie en
la iglesia y
dezia q̃ tenia
otro mayor q̃ abia
dado una cosetada
a su madre siendo
niño

Año de [illegible] diego mo de quarenta y seys años y seys dias de setiembre y quatro de enero deste año

Dicho y hecho dicho esto lo q̃ hadeser

es hablar de grandes

o hablar pardemas

es hablar cabo es rufido.

Fiat illud. si omnes iuste essemus non esset opus fortitudine.

Virtus est. Disphino p̃fecti ad optimum. fñ phlosp. Virphtuo.

Sagenio fuera

Reuuno fuera

& los profitos sabe la tierra e del punto q̃ hablamos

Et tuus ge fores facer est bre. Sp̃e bre no est. mp̃chtus to. Vide me. ti nam conuenione nam. & quastu

Sompuse enste rio. y leuelo cara sp̃a

es el maestro cabo de

es maestro de reyes nuevos

Tres magesteres en essuel et hes eguo mos

Sagellas. y sobre ellas

Tomo la piedra y la echo la mar

Transcribe [illegible] de [illegible] Sabre [illegible] sobre [illegible] Sabre [illegible] Sabre [illegible] Sab

Dixeron los de Arcos dos cosas. Primera que era menester ahondar el arroyo grande mucho. Segunda que tabien el otro a yzquierda se avia de ahondar hasta los pechos. y poner una piedra de la una parte. y otra de la otra. y encima una lancha. y cubrirle de tierra. y con esto quedaria la huerta muy sana. y que de otra manera nunca estaria buena. no.

De la forma que vra md debe mandar poner las colibas y la que se tiene en escalona es en esta manera

poner se en los meses de hebrero y março y por que aca es mas tardia la tierra se deben mandar poner en fin del mes de março y aun en abril

La mejor grazeria para que nezca la oliva dize que es echar estiercol al derredor que dize medra mas en un año que en dos. y quanto mas se echa es mejor. no.

A se de mirar que en la parte donde se tienen de poner no aya mojantrales de tal manera que las coyas tengan agua por que se pierden y no prenden las colibas que se ponen donde ay agua.

lo principal del poner es que la coya sea muy onda que a lo menos sea hasta encima de la cantura de un onbre y que sea cruzada por que aziendo se assi rronpese mas tierra y queda aparejo para que la coliba mas facilmente pueda estender las Raizes

hecha desta forma la coya en el medio tiene se de yncar la estaca tanto quanto se pueda tener yniesta y la tierra que se le a de yr echando fasta cubrilla sea cabada de los lados y no de lo que se a sacado de la hoya y sobre todo que baya muy pisada la tierra y que sobre la estaca que de tan poca tierra que casi se paresca

y dexando las assi no lleguen a ellas asta que en el mes de mayo quando comunmente hechan las ande enrramar con Retama o otra cosa por que como salen los pimpollos tiernos toma los el sol y suele los secar y ansi se de estar assi fasta que el ynbierno sea pasado por que tambien el yelo las seca y quema.

Como ya estan echadas an se les de quitar los pimpollos
quando son muchos y dexallas en dos o en tres por
que en aquellas hechan toda la fuerça y desta manera
creçen muchos.

Lo que a de aver de una coliba a otra por lo menos
an de ser treynta pies por que de otra manera no
medran ni se hazen caudalosas y estando apar
tadas una vale por quatro y se hazen mayores
y de mas llebar fruto.

Quando algunas de las colibas puestas de tres años
pareçiere que no medran suelen se jaretar en el
mes de hebrero y aquel año hecha mayores
pimpollos que abia hechado en los tres años antes
y medra muy mejor y algunos lo hazen esto cor
dinaria mente por que allan gran provecho

De otra manera se ponen y es desta las grandes
de tales que debaxo de tierra que de tanto como se
fuera y estas se ponen ansy altas por los yncon
venientes de los tomados por que de que las co
mentar de buelben ensy ni creçen

Dexando los pimpollos de la forma ya dicha hasta que
ayan quatro años no las an de rremodar y estan
cas la misma coliba de muestra lo que conbiene que se
le quite para que cresca

Sobre todo se debe tener gran recado que tomado
de ninguna manera no ande entre ellas por que se co
men y por poca cosa que sea tarda mucho tiempo a bolber

Lo que mas les hace creçer es labrallas muchas vezes
y haziendose ansi cria mas en cinco años que en diez

Sello anel de vn
rey de Egipto en q̃ estaua
vna ofa fuera alma
y otra dentro Anima

Anima fidelis q̃
ffortuñe letat
pares cum pari
Q̃ familiare con
gregmt.

Q̃ biuo lobos ore
las al lobo

Beatus fine pa
ñ fit trompfit
gloria mundi

Esto le dixo dos
pnes q̃ eleg̃do
y q̃ mas es
tuyas d̃l mte.

Sangre lluuias todas
llaua

Su obra gue el
en poca agua

Es cosa galana
al viento o al oyre
q̃ pder mas

Esto d̃spaldo y q̃se
por fuerça

Q̃ fabio cathesis

Q̃ fabio de pancalto

Fundo bolando real
mente

Fundo muy altame
ñ

Cabalmente la bruta
fauores altos y
d̃ esto.

Q̃ estime por q̃ no me
q̃ste

Q̃ estime en lo bueno
q̃

Q̃ mi mesa no bibe

Q̃ no q̃ere ofensa q̃ me
no q̃ere

Q̃ no pechigo es bien
Q̃ come y me d̃ seo

Q̃ tanto es negro q̃
no bee por tela de
red̃o

Q̃s red̃o allo medio
tres dias en estuue

Q̃ al enemigo q̃ alle la
puerta de q̃ latra

Q̃ estimat q̃ dixo q̃ en medio consistit
virtus
Cato dixo vno q̃ 112
fuera alta mesa en medio d̃ todos alos quales 231
d̃ mas q̃ vno all. y ellos ninga q̃ no.

Q̃ chimera. No diremos d̃ q̃ chimera q̃ue. y q̃ es
es chimera Q̃ este tiempo se q̃ha dicho contra aq̃
llos q̃ dize q̃ sus obras. ya el pouero y mi
sale fuera. y la oscuridad es q̃ chimera. e. calatru
q̃ere d̃zir nuera en castellano bibora. L. pre
dijs. C. de obsq. lib. vi. y. anno aquella se pone
sobre las armas. y. no obra ofa alguna y. es
q̃re. d̃ alli se torno q̃ chimerizar. y. chime
ra. Esto se q̃ se d̃ vn mentiroso

Q̃ chimerizo. ybo greco. q̃ est fingo
& mostro. chimera. q̃ es el q̃ sin razon
dize. q̃ asi vela cabate. cuius q̃ de hoc
ti. vertit. diuerso animali. siue. capud
aquilinum. igneum hic. poetica ficcio

Q̃ ango de tarde dabra

Q̃ Alvaro bueltor q̃ mira d̃ q̃ se rie

Q̃ Alvaro de Castilla q̃ se q̃re q̃ el mal
de toledo

Q̃ cuando vn mes
q̃ media se torne
fermosa

Q̃ quando vno no
q̃ere de nobe
nadie.

Q̃ q̃ere fama. las
cosas d̃l fuego
con mano agena

Q̃ fuego fuer
Q̃ otra manera
d̃ze q̃ere fuego
las estrellas d̃l
fuego con mano
agena

Q̃ este tiempo se
q̃ha en asturias
d̃ santillana q̃ la
mañana torno q̃ estaua
fuera d̃las estrellas
q̃ santillana

Q̃ are d̃ las tripas
corazon

Q̃ esta d̃ q̃mera ti
jera

Q̃ quiere Carles one
guarr̃ sus fechos
a costa agena

Q̃ feliz q̃ere
alhena fedmut
perenula cautu

Q̃ grauis contenuit q̃
q̃ sustenet vno q̃ cuesta
q̃ no q̃ere estudio
q̃ efecto Cabalmente
q̃ nuera d̃l rabino y el
mismo d̃l fuego d̃ dentro
y no d̃ fuera

Elfuero de Ces
tatuas

+

en la villa de Sesalona a quatorzias dlmes de nouj
embre año dl nacimiento de nro saluador ihu xpo
de mjle e quatro cientos e sesenta años este dho
dia ante el honrrado e discreto pero rodriguez
de soria alcalt ordinario en la dha villa por
nro señor el rey en presencia de mi Gonçalo gonça
les de soria tenjente dl dho señor rey e notario
pu.co e de los testigos de yuso escritos estando dho
en la casa de ayuntamjento e concejo de la dha villa
parescieron presentes alvar garcia de flanes al
calt en la dha villa de sesalona por el dho señor rey
y hernan baez bachiller vezino e regidor de la
dha villa e dixeron que el dho alvar garcia alcalt de
mj dho fernan baez bachiller regidor
e con el dho fernando de la dha villa e lugares
de su tierra son vnos alcaldes e que el dho alvar garcia
tenia abrio el arca de los preujlegios e cartas e
de la dha villa e sacaron dellos el quaderno en el dho
bachiller el quaderno fernan gomez bachiller
p.o fernando en nombre del dho presento ante el dho pero rodriguez
alcalt el qual fizo pedimjento e requerjmjento
en la mejor manera que de derecho mejor
e mas conplido en lugar e tiempo e segund
e como e quando e por quanto e de la manera
que mejor e mas conplidamente de derecho
deue e puede e le es permitido de fazer e
requerir e pedir e demandar e protestar
e de dezir e alegar e de pedir e de
mandar e de protestar e de dezir e de alegar
e de pedir e de mandar e de protestar
e de dezir e de

tial por ques natural cosa q̃ todo omen q̃ bien faze quie
re q̃ ne gelo lieben adelante e q̃ no se olbide ni se pierda
q̃ como quier q̃ ne cause e menguee el curso dela vida deste
mundo aquello es lo q̃ finca en rremembrança por el al
mundo y este bien es guiador dela su alma ante dios e
por no caer en holbido lo mandaron los rreys poner en
escripto en sus previllegios por q̃ los otros q̃ ne rreynasen
despues dellos e tuviesen el su lugar fuesen tenudos
de guardar aquello e de lo llebar adelante confirman
dolo por sus previllegios por ende nos acatando esto q̃ ne
remos q̃ sepan por este nro previllegio los q̃ ne agora
son o seran de aqui adelante como nos don alfonso por la
gra de dios rrey de castilla de toledo de leon de galizia de
sevilla de cordoba de murçia de jaen del algarbe e
señor de molina vimos un prebillegio del rrey don fer
nando nro padre q̃ dios perdone fecho en esta guisa
en el nobre del padre e del fijo e del espiritu santo q̃ son
tres personas e un dios e dela bien aventurada virgen
gloriosa santa maria su madre e a honrra e a
servicio de todos los santos dela corte celestial q̃ ne remos
q̃ sepan por este nro previllegio los omes q̃ ne agora
son o seran de aqui adelante como nos don fernando por
la garçia de dios rrey de castilla de toledo de leon de galizia
de sevilla de cordoba de murçia de jaen e del algarbe en
uno con la rreyna doña yolante mi muger e con nros
fijos el ynfante don fernando primo y heredero e con el
ynfante don sancho e con el ynfante don pedro por el
gran amor e sabor q̃ avemos de mejorar y honrrar ala
villa de escalona acreçentamosle e damosle por tierra e ter
mino e juredicaon ~~e mixto ynperio de de la boca del arroyo~~
~~dela guardamyllla~~ cabil e criminal desta guisa q̃ comiença
su tierra e termino e juredicaon e mixto ynperio de
de la boca del arroyo dela guardamylla el rrio de alberche
arriba acatante al castillo de alhamiastadar cal
vadomadrero e dende ha besando el dicho alberche por
el camino q̃ va al morox junto con la entrada del

arroyo de aldehuela trabesando el monte derecho
por el mancho pero gil fasta trabesar el arroyo q
se nombra valdasmo por el camino q va desde almoro
a nabas çarças y el monte arriba dicho a dar a la
cabeça e risco q llaman de cadoço y el monte a
rriba dicho a la cabeça mayor de brocama por el mon
te arriba dicho fasta dar a los peralejos q estan jun
to del carril q bienen e va de toledo al tienblo cozebre
ros e por el carril adelante fasta dar a la fuente
de andrinoso e desde la dicha fuente trabesando el dicho
arroyo andrinoso el pinar por el carro e pinar e
cuerda de val de aliamen agnas vertientes a catan
te a san myn de bal de yglesias e dicho por la cuerda
del pinar fasta el risco alto a catante a tortolas
por la dicha cuerda fasta dar por el arroyo de los nogal
les q bienen del pinar a dar al dicho arroyo de tortolas
trabesando el dicho tortolas fasta dar al labaxo ba
xo de las viñas de naba redonda trabesando junto
con las viñas de la dicha naba redonda fasta dar a la
cañada del arroyo maçano q ne da al arroyo de
avellaneda y el arroyo mançano arriba fasta e
cama de la sierra a catante al tienblo de dizen el
errilla e por la sierra e cuerda della dicho fasta
dar a la cabeça mas alta de la sierra de yruelas
agnas vertientes estante abila q dando por termino
para la dicha villa descalona las dichas sierras e montes
e tierras e robles e castañares a catante contra
ella e desde la dicha sierra de yruelas agnas ver
tientes a mas partes fasta dar a la collado don yagne
e dar al camino abiles e por el dicho camino ayuso
fasta de dizen robledo llano e dende dicho por el
dicho camino fasta la garganta q ne dizen el abe
llanar e por la dicha garganta abaxo fasta dar
en tierra e por el rio de tietar abaxo a dar al bado
de los carros trabesando el carril a dar en nanagra
juelos y en nanagrajuelos a trabesando dicho fasta
de junta el arroyo castaño con el arroyo de cañizienta

trabesando la sierra e monte adar a la cabeça de la sierra
que esta acatante a la figuera de las dueñas e por la cuerda
de la sierra fasta poniente acatante al almendral e
dende volbiendo acatante el rrio de Alberche dicho por
cama de fresnedoso de los moreros fasta dar al arro
yo de san benyto y el arroyo abaxo adar al rrio de
Alberche y el dicho rrio aynso fasta dar al lomo
de la cuerda de rreba que dando todas las tierras e montes
e sierras de estante escalona e que la acatan por suyo
termino e desde la cuerda de rreba dicho fasta dar al
lugar de carralbo que ba por el dicho lugar e dende volbiendo
al brano e por faz myn la cumbre arriba adar a la
cumbre de volber trabesando por la cumbre de volbe
lejo por cama de volber dejo adar a la cabeça que dizen
tomellosa e dicho aguas vertientes azia maqueda y
escalona fasta dar en ama de pradana e dicho por
la dicha cumbre aguas vertientes partiendo termino
con maqueda fasta dar a tres casares termino de ala
myn e dende retornando al dicho arroyo de las gua
da milleas de començo el dicho termino e juzedicaon
cabil e criminal e mero mysto ynperio que damos a la
dicha villa de escalona. Acotto si por que fallamos que la
dicha villa de escalona no abia fuero cumplido por que se
judicasen ansi como debien e por esta rrazon venien
muchas dudas e muchas contiendas e muchas e
nemistades e la justiçia no se cumplie ansi como debya
e nos queriendo sacar todos estos daños. damos les y
otorgamos les aquel fuero que nos fizimos con ansejo
de nra corte escripto al libro e sellado con nro sello
de plomo que oya el conçejo de escalona tanbien de villa co
mo de aldeas por que se juzgue comunalmente por el
en todas cosas para siempre jamas y ellos e los
que dellos venieren e demas por les fazer bien e merçed
e por darles galardon por los muchos servicios

que fizieron al muy noble e muy alto e muy honrrado
rrey don alfonso nro visahuelo e al muy noble
y muy alto e muy honrrado rrey don fernando nro pa
dre y amos ante que rreynasemos e despues que
rreynamos damosles y otorgamosles estan fran
quezas que son escritas en este previllegio que los caba
lleros que tubieren las mayores casas pobladas en la
villa de Salona con mugeres y con fijos o los
que non ovieren mugeres con la compaña que hobieren
des de ocho dias antes de nabidad fasta el dia
de San Juan Bautista e tubieren cavallo e armas
y el cavallo que vala de treynta mrs arriba y escudo
y lança y loriga e brafoneras e prepunte e ca
pillo de fierro y espada que non peche por los otros
heredamys que hobiere en las cabdades y en las
villas y en los otros lugares de nros rreynos
y que escusen sus pañuelos y los pastores y los
molineros y los amos que criaren los fijos y los
ortolanos y los yegueros y los colmeneros y los mayor
domos que ovieren en esta guisa que el cavallero que
ovieren de quarenta fasta cien bacas que escuse un ba
quero y no mas e sy dos fasta tres fueren a parçeros que hobie
ren quarenta bacas o mas fasta ciento que escuse un
baquero y no mas y el que hobiere cavaña de bacas en que
aya de cien bacas arriba que escuse un baquerizo e un
cavañero e un rrabadan y el que hobiere ciento e tre o
vejas y cabras que escuse un pastor y no mas e sy dos a pa
çeros o tres se ayuntaren que aya ciento ovejas o ca
bras e fasta mill escusen un pastor y no mas e sy uno
o dos fasta tres ovieren cavaña de mill e tre ovejas
e cabras que escusen un pastor y un cavañero e un rra
badan y el cavallero que ovieren veynte yeguas que
escuse un yeguerizo e no mas e sy dos fasta tres fueren
a parçeros e ovieren veynte yeguas escusen un yegue
rizo y no mas e otro sy mandamos que el cavallero que ovieren

q̃en almenas q̃ne cosnse vn colmenero cosyb̃ fasta
tres fueren apartados q̃ne cobieren q̃aint almenas q̃
end̃ arryba q̃ esto q̃ no cosnsen mas d̃ vñ colmenero
y el cauallero q̃ cobiere q̃aen pueros q̃ne cosnse vn
por q̃nerizo q̃ no mas cosyfueren dos cosres apartados
q̃ ayan q̃aen pueros q̃ no cosnsen mas q̃ mporque
rizo q̃ esto q̃ mandamos q̃ el caballero q̃ fuere en la
hueste q̃ ayã dos cosnsaubos y q̃ llebare tiendarete
buda q̃ne aya tres y el q̃ tubiere toda via lonja de
caballo q̃ ayã q̃ la llebare ayã q̃na cosnsaubo esto q̃
mandamos. q̃ las cabañas dos aportellaubos q̃
dos pom̃ q̃naubos dos caualleros q̃ ne sierbos
q̃ las ayan los caualleros q̃ fueren allẽ como nos
q̃remos auer las mas y los q̃ftores q̃ne cosnsaren q̃sean
aquellos q̃ nombraren q̃ne q̃naubos q̃pos y los omes
q̃los q̃ne fijos tiaren q̃ los cosnsen por q̃ hayo omes
mjentra el fijo tiare y no mas y los mayores q̃ los
q̃ hobieren q̃sean aquellos q̃ fasta ren egouernaren
q̃ y no ayã mugar dos el q̃ mas cobiere mandamos
q̃ estos cosnsaubos q̃ hobiere q̃si cada vno cobiere balia
q̃ en mas y el menos q̃ errar q̃ hobiere q̃ende a
y nso q̃ lo pueda cosnsar q̃ cobiere vlia q̃ mas de quen
tro q̃ de the años q̃ esto q̃ mandamos q̃ne q̃ nomb
el cauallero muriere q̃ finare la muger viuda q̃ne a
ya aquella q̃ son q̃nieza q̃ne abia q̃n maryb mjentra tubie
re bien viudad q̃ casare despues con otro q̃ no sea
q̃nsaub d̃ cauallo q̃ armas segun q̃ dho es q̃ non aya
cosnsaubo mjentra no tubiere el maryb este q̃nsam̃ q̃
q̃ los fijos partieren con la madre q̃ la madre ayã
por q̃ estos cosnsaubos y los fijos los q̃nos fasta
q̃sean d̃ hedad d̃ diez y ocho omes arryba q̃ de diez
y ocho ayuso q̃ no los ayan fasta q̃sean d̃ q̃nsaubos
esto q̃ mandamos q̃ si los fijos partieren con el pa
dre despues d̃ la muerte d̃ q̃n madre q̃ el padre aya
por q̃ q̃ne cosnsaubos y los fijos por q̃ los q̃nos

fasta que sean de hedad ansy que como sobredicho es y
los fijos despues que pasaren de hedad de diez y ocho
años que no puedan ni no casaren escusar mas de
seis yeguarizos y todos aquellos que mas escusados to
maren de quanto este previllegio dize que pierdan los
otros que les otorgamos que ovieren segun dicho es
otrosy mandamos que pues estos escusados de valia de
cien mrs ande ser que los tomen por mano de aquellos
que nuestro padron fizieren e con sabiduria de pueblo de
las aldeas de Salona e que si por ser los tomaren que pier
dan aquellos que tomaren por toda via e por fazer
mayor bien e mayor mrd a los cavalleros mandamos
que quando muriere el caballero el caballo que estoviere
guisado que aya plazo fasta quatro meses que compre
cavallo e por estos quatro meses que no tubiere cavallo
que no pierda escusados e que los aya ansy como los
otros cavalleros que estubieren guisados otrosy les o
torgamos que el año que lo fuere a la hueste por mandado
del rrey que no pechen los pueblos de las aldeas
la martinieta e defendemos que ninguno no sea osado de yr
contra este nuestro previllegio para quebrantarlo ni para
menguarlo en ninguna cosa la qual quier que lo fi
ziese abria la nuestra yra e pecharnos ya en coto mill mrs
y a los que el tuerto rrecibiesen todo el daño doblado e por
que esto sea firme y estable mandamos sellar este pre
villegio con nuestro sello de plomo fecho el previllegio en se
villa por nuestro mandado sabado cinco dias andados del mes
de março en la hera de mill e dozientos y noventa y
nueve años e nos el sobredicho rey don alfonso rre
ynante en uno con la reyna doña yolante mi muger
e con nuestros fijos el ynfante don fernando primero y
heredero y con el ynfante don sancho y con el ynfante
don pedro en castilla y en toledo en leon y en galizia y
en sevilla en cordoba y en murcia y en jaen en baeça en ba

dallor y en el algarbe otorgamos este previllegio e
confirmamoslo yo gil myns de siguença lo escrivi por
mandado de mylian peres de ayllon en el año no beno
el rey don alfonso reyno y el q.º de escalona ynbiaron nos
pedir por merced que les confirmasemos este dicho previllegio
e nos el sobredicho rey don fr.do por les fazer bien e merced
e por que nos lo rrogo don juan fijo del ynfante
don manuel nuestro cormano otorgamos este previllegio
e confirmamoslo e mandamos que bala assi como
valio al tiempo del rey don alfonso nuestro hahuelo y al
tiempo del rey don sancho nuestro padre y al nuestro fasta a
gora e assi como al dize e defendemos firmemente
que ninguno no sea osado de yr contra este dicho nuestro pre
villegio para quebrantarlo ni para menguarlo en
ninguna cosa la qual quier que lo fiziese abria la nuestra
yra e pecharnos ya en coto los mil maravedis sobredichos
e a los que el tuerto rrecibiesen todo el daño doblado e
por que esto sea firme y estable mandamos sellar este
previllegio con nuestro sello de plomo fecho el previllegio
en medina del campo quinze dias andados del mes
de mayo en hera de mil e trezientos e quarenta años
e nos el sobredicho rey don fernando reynante en
uno con la reyna doña costança mi muger en castilla
y en leon y en toledo y en galizia en sevilla en cordoba en
murçia en jaen en baeça en badalos en el algarbe y
en molina otorgamos este previllegio e confirmamoslo
yo gonçalo myns lo escrivi por mandado del rey en el año
otabo que el dicho rey reyno nuño perez pero gonçales .v.
ruy lopez juan perez y el q.º de escalona ynbiaron nos pe
dir por merced que les confirmasemos este previllegio e nos
el sobredicho rey don alfonso por les fazer bien e
merced e por que nos lo rrogo don juan fijo del ynfante don
manuel nuestro cormano y nuestro mayordomo mayor con consejo.

e con otorgamiento de la reyna doña maria nuestra abuela
e del ynfante don juan e del ynfante don pedro nuestros
hijos e nuestros tutores otorgamos este previllegio e
confirmamoslo e mandamos que bala assi como va
lio en tiempo del rey don alfonso nuestro hahuelo y en tiempo
del rey don sancho nuestro hahuelo y en tiempo del rey don
fernando nuestro padre y al nuestro fasta aqui e assi
como al dize e defendemos firme mente que ninguno
no sea osado de yr contra este previllegio para quebran
tarlo ni para menguarlo en ninguna cosa ca qual
quier que lo fiziese abria la nuestra yra e pecharnos ya
en pena y cotolos mill maravedis sobredichos e los que
tuerto recabiesen todo el daño doblado e por que
esto sea firme y estable mandamos sellar este
nuestro previllegio de nuestro sello de plomo fecho el pre
villegio cavallero veynte e cinco dias andan
dos del mes de mayo en era de mill e trezientos e
cincuenta e cinco años e nos sobredicho rey don
alfonso reynante en castilla en toledo en leon e
galizia en sevilla en cordoba en murcia en jaen en ~~murcia~~ bueza
en badallor en el algarbe y en molina otorgamos
este previllegio e confirmamoslo el ynfante don
juan tio e tutor del rey e señor de viscaya confirma
el ynfante don pedro tio e tutor del rey confirma
el ynfante don felipe tio del rey e señor de cabrera
e de ribera e partiguero mayor de tierra de santiago. Cª
don gutierre arçobispo de toledo primado de las españas
chancaller de castilla. Cª la yglesia de santiago baga
don fernando arçobispo de sevilla e notario mayor del
andaluzia. Cª don sancho obispo de burgos. Cª don
gomes obispo de plencia. Cª don miguel obispo de calaorra
Cª don juan obispo de osma. Cª don simon obispo de si
guença. Cª don fr.do obispo de segovia. Cª don sancho
obispo de ayla e notario mayor del rey en castilla
Cª don diego obispo de plazencia. Cª don pero mynes heleto

de Cuenca. c.ª don Juan obpo de Cartagena c.ª don an-
ton obpo de Albarrasin c.ª don fr.do obpo de Cor-
doba. c.ª don gutierre obpo de Jaen. c.ª don ruy pe-
dro obpo de Caliz. c.ª don garcia lopes notario de
Calatrava c.ª don ruy fr.do Juanes de Balbuena. c.ª
prior de la hordin del espital de San Juan en Casti-
lla y en Leon y en todos los reynos don Juan fijo del
ynfante don manuel mayordomo mayor del rrey
adelantado del reyno de murcia don fr.do hijo del
ynfante don rrodrigo. c.ª don Juan fijo del ynfante
don Juan. c.ª don Juan Alfonso de Arosmor de los Cameros
c.ª don fr.do fijo de don diego confirma don alfonso
tellez de molina c.ª don fernan rruys de Saldaña. c.ª
don diego gomez de Castañeda. c.ª don garcia fernandez
de villa mayor. c.ª don lope de mendoça. c.ª don pero man-
rrique confirma don Juan rramirez de guzman. c.ª don
velasco de Coñate confirma don ruy diez de finojosa. c.ª
don Juan perez de Castañeda. c.ª don ximon ruyz de haça. c.ª
don gonçal anes de aguilar. c.ª don ruy gonçales camarero
c.ª don pero enriques de fajana. c.ª don lope rruyz de baça. c.ª
garcia laso de la vega merino mayor del rrey en Castilla. c.ª
fernan gomez notario mayor del rrey en el reyno de to-
ledo. c.ª Juan rrodrigues de rrojas alguazil mayor de la casa
del rrey. c.ª alcon infre almirante mayor del rrey en la
mar. c.ª diego garcia de soto mayor notario mayor
del reyno de leon. c.ª la ydia de leon vnda don fr.do obpo
de Cobiedo. c.ª don Juan obpo de astorga. c.ª don pedro obpo
de Salamanca. c.ª don diego obpo de Zamora c.ª don
alfonso obpo de Cabdad c.ª don pedro obpo de Coria c.ª
don fray ximon de badallos c.ª don gonçalo obpo de
Corense c.ª don rrodrigo obpo de mondoñedo confirma
don Juan obpo de tuy c.ª don fray Juan obpo de lugo c.ª
la maestria de la cavalleria de Santiago vaga don ruy
vazques maestre de Alcantara confirma don pero fernandez
de Castro c.ª don gere c.ª don fernan perez prior c.ª don

rey don Fernando de villalobos e don ruy gonçalez de lerma
lobos e don ferrando don ruy diez de valdes e de asturias e
don diego ffernandez e don juan nuñez de asturias e
don juan alvarez de soria mayordomo mayor de tierra
de leon e de asturias e don gonçalo ffernandez de balençuela
merino mayor de galizia e yo el dicho gonçalez lo fize
escriuir por mandado del señor e de los otros prelados e
tutores del dicho rey su sobrino e por ende fize
aquí este mio signo en testimonio de verdad
don alfonso juan muñoz fernan muñoz ffernan
perez alfonso perez gonçalo fernandez e muñoz
de villalobos pedro alfonso de sevilla fernandez
de badajoz e bachiller en leyes alcalde de la audiencia
de la casa e corte del rey e en tierra de toledo fue
dello de la dicha villa de valladolid e de la tierra
de la dicha villa de valladolid y dello por mi dicho
tomé luego en dicho fernan sanz escribano
por quanto el dicho pleito se tenia en dicho
su consejo e ante los alcaldes de la dicha audiencia
e por quanto se pedia por parte del dicho señor rey
que se entregase la dicha villa y su tierra a los
frayles del dicho abad de valladolid segund
que la dicha villa de valladolid e su tierra
la tuvieron en tiempo del rey don alfonso
su padre e otrosi por quanto por parte
de la dicha villa de valladolid se pedia
que se le confirmasen todos los
previllegios e cartas e sentencias e
otras cosas que la dicha villa de valladolid
e su tierra tenia e tuvieron en tiempo
de los reyes onde el dicho señor rey
viene e por quanto se pedia por parte
de la dicha villa de valladolid que

de Salona pero fr.co alcalde e yo el dho gra. fr.co tomy
de nro señor el rrey e su notario pu.co en la su corte
y en todos los sus reynos e señorios y tomy pu.co
en la dha villa de Salona presente fui en uno con los
dhos testigos a todo lo sobredho y en uno con el
dho alcalde q. de suso en mi presencia e de los ts. firmo
su nonbre por mandado del qual e de pedimiento del
dho fernan sanches bachiller en el dho nobre de la
dha villa de Salona e su tierra este tostado del
dho p.e en el legio ordinal por e yo fize tomar el
qual ba cierto e fielmente sacado e concertado
ante el dho alcalde e testigos el qual va tomado en
cinco fojas deste papel cabti de medio pliego cada
una con esta en que ba mi signo y en fin de cada pla
na va señalado de la señal de mi rrublica y en somo
quatro rrasgos de tinta pysta e por ende fize
aqui este mio signo en testimonio de verdad
garcia gonçales

Prim.º y fuero de la pobla
ção de villa viçiosa de
marquina

+

¶ Sepan quantos esta carta de privillegio e confir
maçion vieren como nos don fernando e doña ysabel por
la gracia de dios Rey e Reyna de castilla de leon etc. vimos
una carta de privilegio e confirmaçion del Rey don juan
nuestro señor e padre que santa gloria aya ispta en parga
mino de cuero e sellada con su sello de plomo pendiente
en filos de seda a colores e librada de los sus conta
dores mayores e de otros oficiales de su casa fecha en
esta guisa. Sepan quantos esta carta de privilegio vieren
como yo don juan por la gracia de dios Rey de castilla etc.
vi una carta de previlegio del Rey don enrrique mi padre
e mi señor que dios de santo para yso ispta en parga
mino de cuero firmada e sellada con un sello de plomo
colgado e pendiente en filos de seda fecho en esta guisa.
Sepan quantos esta carta de privillegio vieren como
yo don enrrique por la gracia de dios Rey de castilla etc.
vi una carta de don tello fijo del Rey don alfonso mi
visahuelo que dios perdone ispta en parga mino de
cuero e sellada con un sello de çera blanca colgado
en una çintilla de lino e firmada de su nombre de la
qual dicha carta el tenor della es este que se sygue. Sepan
quantos este privilegio vieren como yo don tello
fijo del muy noble Rey don alfonso señor de vizcaya e
de aguilar. Porque los hijos dalgo de la merindad
de marquina me mostraron e dixieron por çierto que
cada que acaesçe que los de tierra de guipuzcoa querian
entrar a robar e a furtar a tierra de vizcaya que no
avian otro lugar por donde entrar sino por el çapo
que dizen aspilaçe que es en el valle de marquina por
la qual dicha entrada avian entrado por muchas ve
zes en los tiempos pasados fasta aqui los de tierra de
guipuzcoa e avian fecho muchos robos e furtos e fuer
ças e muchos males e daños en los mis vasallos e en
la mi tierra de vizcaya asy que por esta razon avia
avido muy grand mal e daño e despechamiento de
los mis vasallos e hermamiento e destruymiento en la
dicha mi tierra e que si yo toviese por bien e fuese la mi

mꝺ̃ q̃los ꝺ̃s̃ fijos dalgo fiziesen ꝯ poblasen vna villa
enel ꝺ̃s̃ termiñ de asparla: q̃ ellos la fariã ꝯ poblariã
ꝯ desq̃ fuesen poblada ꝯ dotada q̃ no entrasen por el
ꝺ̃s̃ lugar fijos dalgo ni otros omes algunos de tꝑa de
guipuzcoa ni fuesen ni morasen ni ottomal ni dano
ninguno enla ꝺ̃s̃ tierra de vizcaya ꝯ ꝺ̃s̃ poblaria an
esta condiçion ꝯ no lo oviesen de morar enla ꝺ̃s̃ villa de
gunos dellos mis labradores perheros de tꝑa de vizcaya
ni ningunos dellos q̃ sieuan dos mis perheros por ni
no gozasen los pechos ꝯ derechos q̃ de mi han de dar ꝯ q̃les
diesen el fuero q̃ han los de vilbao ꝯ de q̃ ellos son po
blados. ꝯ otrosi por q̃ ellos oviesen tanpoco la
ꝺ̃s̃ villa ꝯ la enfortaleçer ꝯ çercar q̃les quito de tanpoco
çierto de pechos ꝯ de derechos ꝯ de todo el ꝺ̃s̃ tienpo q̃ dure de
en de delante ꝯ fasta q̃ ellos oviesen perheros ellos ellos q̃ dellos
viniese q̃ alli quisiesen morar ꝯ otros algunos de
de fuera del mi señorio y quisiesen venir de morar. ꝯ
otrosi q̃les diesen diez dolares q̃ estaban ay y ermos
en q̃ poblasen ꝯ montealgunos en q̃ cortasen ꝯ de
çiesen ꝯ otrosi termino algunos en q̃ de çiesen los ono
gados ꝯ dehesas por q̃ ellos pudiesen poblar la
ꝺ̃s̃ villa ꝯ fazer vida enella. ꝯ otrosi por quanto
enel monesterio de santa maria de ximen tayn es çerca
yendo de esta ꝺ̃s̃ puebla y ellos forçadamente abrian
de usar del ꝺ̃s̃ monesterio ꝯ por quanto el ꝺ̃s̃ monesterio fin
dio fasta dquy mill ꝯ dozientos mrs de la q̃ ellos
ꝯ los q̃ morasen enla ꝺ̃s̃ villa q̃ me pagarian la ꝺ̃s̃
renta ꝯ q̃les de quasen bonos del ꝺ̃s̃ monesterio. ꝺ̃s̃ quanto
el ꝺ̃s̃ monesterio y tenesçedor cobrase aber ꝯ yo el ꝺ̃s̃ dn
tello ganando los fijos dalgo sobre ꝺ̃s̃ dla ꝺ̃s̃ me
rindad me pidieron por q̃es mi serviçio ꝯ por esta fazo
desta ꝺ̃s̃ villa fuese poblada bien ꝯ el ꝺ̃s̃ lugar
los de guipuzcoa ꝯ no abian lugar ya entrar de q̃
dello mis otros males ni danos enla ꝺ̃s̃ mi tierra de
vizcaya tobelo por bien ꝯ por fazer bien ꝯ mꝺ̃ a los
ꝺ̃s̃ fijos dalgo dela ꝺ̃s̃ merindad tengo por bien ꝯ
q̃ puebla en la ꝺ̃s̃ villa enel ꝺ̃s̃ canpo de aparla: q̃ es
enel ꝺ̃s̃ valle ꝯ la cerque ꝯ la fortalezca en lo mas
q̃ ellos pudiere ya mi serviçio. yo tengo por bien ꝯ

no entre d poblar ny d morar enla dha villa dll gnos
dllos mys labradores de tierra de vizcaya q dlgozen de
mys herederos ny de mys dchos dellos por ygual no pierda
mys heredades e pedidos e derechos q dellos fe de aver. Otrosi
ellos ayan tpo dpoblar la dha villa e la enfortalezer
Otrosi todos los fijos dalgo q poblaren la dha villa e
fueren e vinieren d morar o d otros dll gnos q dy
vinieren d morar de otro señorio o de otra parte qual quier
q no sean dllos q dlgozen de mys herederos de todos heredades
e de todos pedidos de quoy dra q sea my priuilleg es fijos
dalgo dize d nos cumplidos primeros oyg mjentos bnos
y dos d otro e cumplidos los dize d nos q den de
en d dlante q fin q nen mys herederos e dllos o otros señores
q fuere de vizcaya dspues de my todos los fijos dalgo
q dlgoza poblaren la dha villa e y moraren e los q
dellos vinieren e todos los otros q dl fuera de otro señor
io so d otra parte qual quier como dichos es y vinieren
morar so morar en dn de en adlante ya siempre y mas
Otrosi tengo por bien q sea poblada la dicha villa dl
fuero q fue poblada la my villa de vilbao y honagoria
y dsde dl dicho fuero dlgoza e de aq dl dlante ya q jamas
Otrosi por q ellos pue dn poblar la dicha villa
dlos los dhos diez solares q y estan y vemos en q la
puedan q son estos q dl quy dra p el pm dl dho llano
de azpilcueta e otro solar q dize Alabi p y el solar que
dizen alecoayn p y otro q dizen d miraya p y dos solares
q dizen de Arcatay p y otros dos solares q son en
vasanda p y otro solar q dize olaygay p y otro solar
q dize murua dnde son cumplidos los dhos diez
solares y dellos los dos todos los dhos solares q
tienen e y dellos mas lo q yo se en los dhos montes
de yuso. y de otra labaso en q corte de leña ya vino
menester Otrosi por q los q morare de en la dicha villa
no podria de fazer y vida sin termino en q pacer de y
vehedad los dhos ganados y por esto podria seya
hermo la dicha villa dellos por termino dsde el monte q
pasa lope de yturrieta fasta la sarraya y dsde vere por y
fasta el dicho monte de otaula. Salvo en de la en cima
del mote de yuso q es la pinarada del murjno e otrosi
por q pasa el dicho monte de Sant Miguel de pumenga y

esta carca en par de la dicha villa y abredes de oyr misas e
oras en el dicho monesterio y usar del e otrosi el dicho
monesterio rindio en los tiempos pasados fasta aqui cada
año mill e dozientos mrs tengo por bien que usedes del
dicho monesterio y oyades misas e oras en el e gozedes
de todo lo que a el pertenesce y usedes dello y que me dedes a mi
co a los que de my tubieren la tierra el dicho monesterio de aqui
adelante y a los que fueren señores de vizcaya despues de
my co lo dellos tubiere en tierra dende en adelante para
siempre jamas mill e dozientos mrs en cada año se
rrindan que se pago por la renta del dicho monesterio en los
tiempos pasados fasta aqui. E tengo por bien que aya por nombre
esta dicha villa villaviçiosa de marquina e que la llamen
ansy de aqui adelante y que los hijos dalgo que la poblardes
y morardes y los otros de otro señorio co de otra parte qualquier
que y vibiesen y morasen que seades mis vasallos y me rea
bades e ayades por señor y me hagades pleito menage
por la dicha villa e me hagades dende guerra e paz por
my mandado y vayades a mis emplazamientos e llamamientos
y cumplades y obedezcades mis cartas y mi mandado como
de vro señor y eso mismo de los señores que fueren de vyz
caya despues de my. E por que esto sea firme e estable para
siempre jamas mandebos dar este preuillegio escripto
en pergamino de cuero e sellado con mi sello de cara col
gado en que escreui my nonbre fecho este mi preuillegio
en la my villa de vermeo miercoles seys dias andados
del mes de mayo era de mill e cccxcvi años. yo toribio.
fernandez la escreui por mandado de don tello

Esta es la forma en
q el cavalleriz vitor
de napoles dos de alla
es cria a su M.

Sacrat.ma Cesa. y
muy Cath.ca M.

Johan de Ciberio et c. pone el caso. y. despues dize
suplico humillmente a vra. M. mande ver su
justicia. y si la tuviere le aya en su buena gra
cia recomendado et c. pasa de la otra parte dos sin
glones. y. concluye. y. dize. Exalte. y. conserve
dios. n. s. la vida. y. soberano estado de vra. M.
con entera felicidad. de gaeta a tres de agosto. de
M. D. xxvij. Despues a dos dedos de papel blanco. di
ze asy.

De .v. Sacrat.ma y muy Cath.ca .M.

Y muy bajo de toda la plana q ay mas de ancho de dos de bla
co pone otro triunglon.

Muy humill criado y vasallo q sus imperiales manos
besa

Aqui junto esta la firma

+

¶ Murio. don alonso pimentel. conde de venauete segundo
de este nonbre en villalpando dentro dela fortaleza de
la villa en vna quadra de a mano derecha entrando
por la sala del quarto q esta sobre la puerta donde
dizque asi mismo murio doña ana de velasco conde
sa de venauete su muger. y disque enbio a supli
car. antes de su muerte al dho conde su marido q
la visitase por q se queria morir y el no lo quiso
hazer diziendo que la dha condesa fingia el mal
q fue cossa muy notada por no bien fecha entonces
y agora qndo el dho conde vino alli malo y le tra
xeron a aquella misma pte y logar donde su mu
ger. se noto mucho por juizio de dios y parece q
si en aquello de su muger fue en culpa q vino alli
a lo purgar / por q murio muy bien y con gran
arrepentimiº de sus peccados. y muy apartado de
las cossas del mundo despues q se vio enfermo,
¶ fue muy recia su enfermedad por q tenia ca
lentura cotina. y terciana doble. y quartana y
de mas desto al qnto dia acudiero dos paregis
mos a quien los medicos llamauan qntana la q
yo nunca oy dezir fasta estonces ¶ pero yo creo
q hera modorra interpolada por q ansi parecia
en su dispusicio. y por q despues los parra
gismos no vinieron a los qntos dias ¶ Murio jueues
entre q las quatro y las cinco dela mañana vis
pera de sant johan de junio q se cotaro veynte
y quatro deste mes año del nascimiº de. ||d xxx.
años. ¶ sintio el mal en venauete. y por q la te
nia por aguero luego se quiso partir de alli y
vino a villalpando y no pudo pasar adelante
estuuo malo segun la cueta delos medicos tre
ynta dias. ¶ Succedio en su cassa y mjorazgo.

por su muerte. don Antonio pimentel su hijo mayor y
dela dha Condesa doña ana de velasco siendo de he
dad de. xvj. años. El dho conde don alonso se
gundo de este nonbre acrecento mucho en esta cassa
de venavente por q fue honbre q puso muy gran
recaudo en su hazienda. y tenia muy gran conci
erto en su cassa. gastava mucho fuera della en cor
te y donde quier q se allava. y andava mas acom
pañado y hazia mas plato q ninguno otro grande
y tanbien gastava. muy larga mente en lo q tocava
a su persona. hera muy justo y muy amado y
temido de sus vassallos. muy gran limosnero des
cargo el anima de su padre en quantia de mas
de ochenta mill ds. hera muy gran edificador
murio en hedad de. cinq. y ocho años. como q er
q en su aspecto no parecia de quarenta y cinco
arriba. dexo dos hijos varones legittimos. q
son el dho don Antonio y don pedro. creo q dexa
tres hijas legittimas. q son doña blanca muger de
don juan manrriq. y doña Ana de velasco mar
quesa de astorga y doña Catalina. que
fue desposada con el hijo mayor del conde de
alua. y. despues caso anel q de luna

Dote q el. q. de venavente don a. pimentel prometio
por la primera capitulacion a don pedro Marques de
astorga q agora es. doze cuentos. y. el axuar q el
q quisiese

Por la. 2a. mandio. cc U. de juro. de lo q fue dado al
q en satisfacion dela franqueza dela feria de villa lo
q es de lo de alquitar. y. mas quatro mill ducados

Por la declaracion de su magestad se mandan pagar
por el axuar otros quatro mill ducados

Los fructos del juro desde la. 2a. capitulacion

Manda el Rey dar por todo lo de mas ocho mill
ducados

Es la suma del dotte
xij. cuentos
iiij U ds. del axuar
viij U ds. del aditamento de su magestad
iiij U ds. del aditamento dela. 2a. capitulacion
fructos del juro

cc U de juro

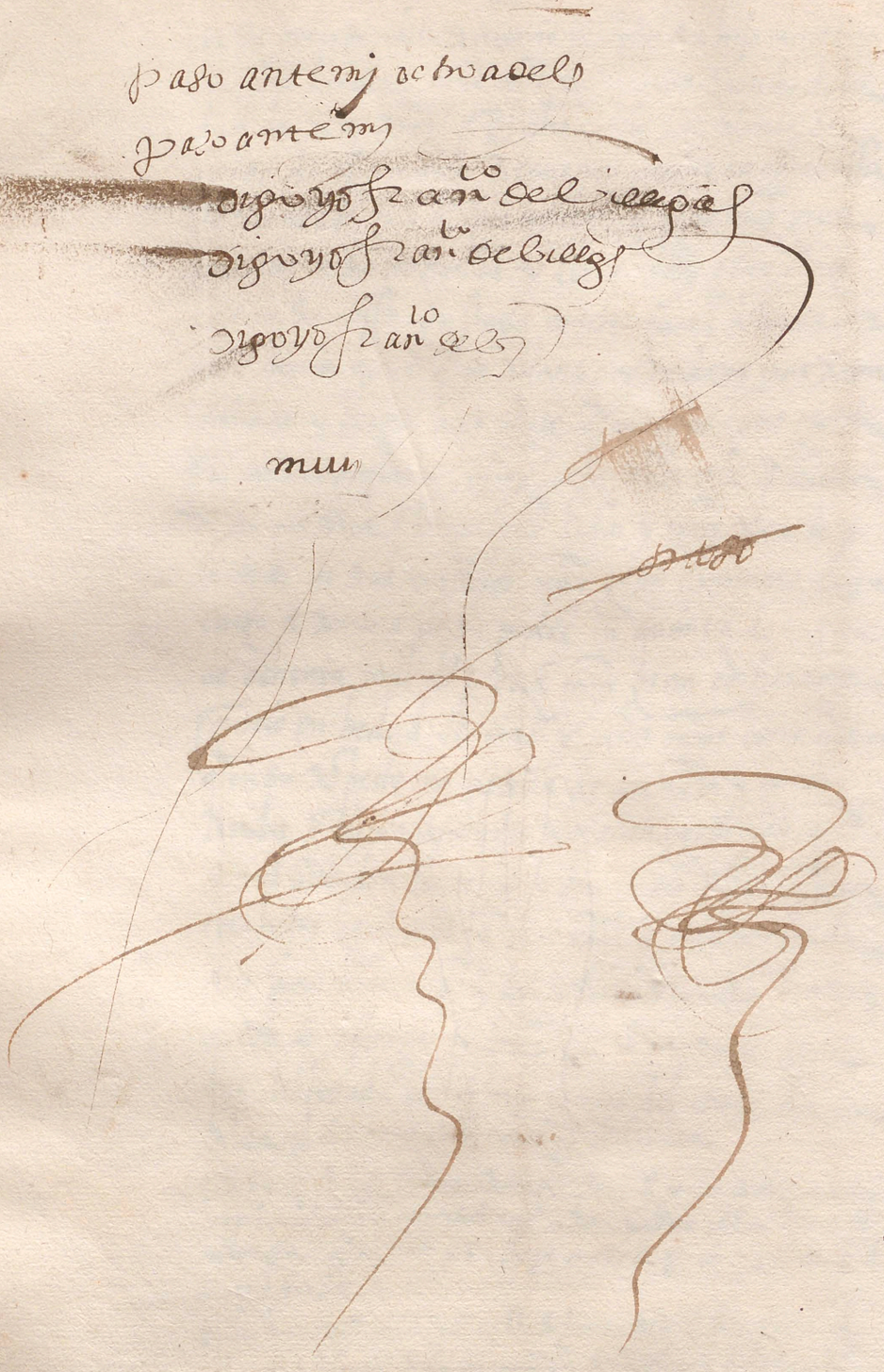

+

Este es traslado bien e fielmente sacado de una carta e pecuniaria de sus Cesarea e Catholicas mag.tes librada de los del su muy alto consejo e sellada con su real sello y signada en papel el thenor de la qual es este que assi suene

Entre los hidalgos e pecheros de tobalina

Don carlos por la gracia de dios rey de romanos e emperador senper augusto doña Juana su madre y el mysmo don carlos por la mysma gracia Reys de castilla de leon de aragon de las dos çiçilias de gihrlem de navarra de granada de toledo de valençia de galizia de mallorcas de sevilla de çerdeña de cordoba de corçega de murçia de jaen de los algarves de algezira de gibaltar de las yslas de canaria y de las yndias e yslas e tierra firme del mar oceano condes de barzelona señores de viscaya e de molina duques de atenas e de neopatria condes de rey sellon e de çerdania marqueses de oristan e de gociano archiduques de aostria duques de borgoña e de brabante condes de flandes y de tirol e q. a todos los corregidores governadores alcaldes alguaziles merinos e otras justiçias e juezes quales quier assy de la cabdad de frias e valle de tobalina como de todas las otras cabdades e villas e lugares de los nros reynos e señorios e a cada uno de los en vros lugares e jurediçiones a quien esta nra carta fuere mostrada o el traslado della signado de tomo pu.co salud e gracia sepades que pleito se trato ante nos en el nro consejo entre los omes hijos dalgo del dho valle de tobalina de la una parte y los buenos onbres pecheros del de la otra sobre razon que antonio cortiz de valderrama en nombre de los honbres hijos dalgo del dho valle da

reçio ante los del nro consejo e por una petiçion q presento
dixo q a noticia de los dhos sus partes hera venido
como a pedimiento de los dhos honbres buenos pecheros
por una nra carta avíamos mandado a la justicia del dho
valle que coviese ynformaçion de las mulas que se les
abian muerto en el exerçito q mandamos yr sobre
fuente rrabia e q el valor dellas se les pagase de los propios
e rrentas del dho valle si los coviese y sino que se arren
dasen en lo que fuese menester para la dha paga por
çiertos años los hexidos del dho valle segun que
mas largamente en la dha nra carta se contiene
la qual ablando con el acatamiento q debia diz que se abia
dado en mucho agrabio e perjuizio de los dhos sus
partes y q la debiamos mandar hemendar e rrebo
car lo uno por q no se avia dado a pedimiento de parte
lo otro por q la rrelaçion q nos avia sido fecha no hera
verdadera lo otro por q los dhos buenos honbres pe
cheros diz que son mas de trezientos vos rricos e dezen
dosos e q rrepartidos entre ellos mueve mil le mrs q
dezian q debian de las dhas mulas q no les rrabia
sino poca quantidad a cada uno por manera que no
podian gozar de la dha provision q con tan falsa rrela
çion abian ganado diziendo que eran pocos y pobres
lo otro por q diz que en el dho valle no ay propios e
q quando alguna cosa comun coviese de ydalgos e
pecheros que se coviese de pagar diz que se aze rreparti
miento entre todos e lo mismo para todos los otros gas
tos comunes e que de quarenta y seis lugares que
diz que ay en el dho valle diz q ninguno dellos tiene
propio sino es un lugar dellos que tiene dos molinos
que son particulares del dho lugar por q los hizieron
con sus dineros ni tampoco diz que ay exidos q poder

arrendar y que los que ay no vastaban para el
mantenimiento de los ganados de los conbres hijos
dalgo e pecheros e que como los conbres hijos dal
go son muchos mas que los pecheros tenian muchos
mas ganados que ellos e que arrendarse los
dichos hexidos hera muy gran perjuizio para ellos
e para sus ganados estando disputados se gruesa
derecho para el pasto dellos e que la necesidad de los
dichos hexidos por aver tan pocos avia dado causa
que en muchos lugares del dicho valle por corde
nança que los vecinos dellos avian fecho entre si abian
quitado a cada uno que no pudiese tener mas
de la mitad de los ganados que tenian por no se po
der mantener por ser la tierra poca y estrecha
y los lugares della muy espesos lo cotto porque la
duda de las dichas mulas diz que particular de los
dichos pecheros a quien se mandaron ynbiar
las dichas mulas por lo qual no hera justo que se
pasase en la azienda comun de ydalgos y peche
ros ni que se arrendasen para ello los hexidos
en tanto perjuizio de los dichos sus partes e de
sus ganados aviendolo de pasar los dichos
pecheros de sus propias aziendas e que para
ganar la dicha nuestra carta no fue su yntencion
principal por los dichos nuebe mil e nueve de las
dichas mulas sino por poner yntroducion e cos
tumbre para adelante para pasar los
dichos pechos e servicios a nos debidos de los
propios y hexidos y arrendar los para ello siendo
a cargo de los dichos pecheros y no de los ydal
gos e que es ynquesta de derecho y leys de nuestros
reynos e aun por ansias pasadas en cosa
juzgada entre los comes hijos dalgo y los dichos
pecheros del dicho valle que los dichos pecheros

querrian quebrantar e poner nueba ynprodiçion e cos
tumbre en gran perjuizio de los dichos sus partes
lo otro porque diz que los dichos buenos honbres
pecheros estan en costumbre de tiempo ynmemorial aca
de pagar todos los seruiçios e pechos reales e hebas
de mulas e carretas e otras qualesquier de sus
propias aziendas e repartirlos entre si y no de la
bolsa comun e que los onbres hijos dalgo anuydo
e son hesentos de todo ello de tiempo ynmemorial aca
por ende que en el dicho nobre nos suplicaba e pedia
por merced mandasemos hemendar e anular e re
vocar la dicha nuestra carta sobre ello dada mandan
do declarar que si los dichos honbres buenos pecheros
algo deben de lo suso dicho que lo paguen de sus pro
pios bienes como abian pagado e pagavan los
otros pechos e seruiçios a nos devidos e se ofreçio
a lo probar e pedio e protesto las costas segun que mas
largamente en la dicha su peticion se contenia sobre
lo qual nos por una nuestra carta cobimos mandado a la
justicia del dicho valle de tobalina que llamadas las par
tes a quien tocase e ataniese cobiesen ynformaçion
como lo suso dicho e cada cosa e parte de ello abia pasado
e pasaba e fecha testimonio en limpio e firmada de
sus nobres e signada del escriuano ante quien pasa
se la ynbiase ante nos al nuestro consejo para que en el se
viese e proveyese lo que fuese justicia despues de lo qual
pareçio ante los del nuestro consejo rrodrigo carrera
en nobre de los buenos honbres pecheros del dicho
valle e por una peticion que presento dixo que bien
sabiamos la diferençia que hera entre los dichos sus partes
y entre los omes hijos dalgo del dicho valle sobre rra
zon de contribuyr en la paga de los mrs que se montaron
en las mulas que se perdieron e murieron en el cerco de

fuente rrabia que por una nra carta diz que aviamos man
dado que se pagase a los dueños dellas de las rentas
e bolsa comun del dho valle e de sus propios si los cobie
se e si no los cobiese arrendasen parte de los heridos
del dho valle por ciertos años y que de la dha renta se pa
gasen las dhas mulas e lo que dellas restaba por
pagar e que despues los onbres hijos dalgo del
dho valle se abian agraviado de la dha nra carta e
abian tomado otra pa que los alcaldes hordinarios
de la cibdad de frias e del dho valle cobiesen ynfor
maçion de lo contenido en las provisiones e de como
se abia usado e acostumbrado pagar lo semejante
en los tpos pasados e si abia propios en el dho
valle e no e abida la dha ynformaçion la ynbia
sin ante los del nro cons para que nos la mandasemos
ver e proveer cerca dello lo que fuese justicia e que aun
que la pte de los dhos hijos dalgo presentaron la dha
nra carta ante la justicia del dho valle para aver
la dha ynformaçion diz que no abian querido usar
della ni presentar sus testigos por que el dho negoçio
nunca cobiese fin por que los dhos sus partes
diz que tenian por odiosos e sospechosos a los
dhos alcaldes y tomyos de la cibdad de frias que era
cabeça de juredicion del dho valle por causa que to
dos o la mayor pte dellos diz que eran ydalgos
e faboreçian a los honbres hijos dalgo del dho va
lle especialmente el alcalde e otros onbres
principales de la dha cibdad que cada dia ablaban
e comunicaban con los alcaldes y tomyos della y con
los testigos que los dhos ydalgos abian de pre
sentar e que por esta causa los dhos sus partes
no entendian de hazer su probança ante ellos
e por que tenian por cierto que los testigos
que los dhos sus partes presentasen no osa
rian dezir sus dhos ante ellos ni otra cosa

no se les pagase de los propios abiendolos como diz
que los avia y estando dispuesto por ley y que en tales
casos contribuyesen e sentos e no hesentos a falta
de propios pues hera para la guerra e que no abiendo
propios abian de contribuyr los hidalgos e que hera
justa cosa que abiendolos se pagasen dellos e
que para este proposito no rezia el caso la ynforma
cion presentada por parte de los dichos ydalgos
por que demas que aquella se abia hecho en
juizio sumario sin llamar ni oyr a sus partes que
ninguna fee ni prueba rezia e que los testigos
que en ella depusieron diz que son las mismas partes
contra los quales e contra cada uno dellos pro
testaba dezir e alegar en sus personas e dichos
cada e quando fuesen publicados e les fue
dado copia e traslado dellas segun que mas lar
gamente en la dicha su peticion se contenia e por
la otra parte nos fue suplicado e pedido por
cuio mandasemos ver las dichas ynformaciones
e probanças y lo por su parte dicho e alegado e
lo mandasemos determinar como allasemos
por justicia lo qual visto por los del nuestro ansejo
juntamente con las dichas probanças e ynfor
maciones que de uso se rezeuyn cion declara
ron lo siguiente en la villa de madrid a dos dias
del mes de setienbre de mill e quinientos e beynte
y ocho años visto el proceso por los señores del ansejo
de sus magestades dixeron que declaraban e de
clararon que los buenos hombres pecheros de valle
de tobalina no puedan vender en penar ni arren
dar ni henajenar los exudos e montes sobre
que este pleito ni re partir cosa alegada a los comes
hijos dalgo del dicho valle de los nueve mill e mrs
de las mulas sobre que esta diferencia en la villa de

madrid a tres dias del mes de setienbre de mill e qui
nientos e veynte y ocho años se notifico este auto
de los señores del consejo por mi juan de trillanes tomyo
de camara a antonyo ortis de bal de rrama procurador
de los comes hijos dalgo del valle de tobalina en su persona
el qual respondio que lo oye testigos juan de tri
llanes mi hijo e pero diez mi criado a despues de lo
suso dicho en la dicha villa de madrid este dicho dia mes
e año suso dicho yo el dicho juan de trillanes fue a la
yglesia de san salbador desta dicha villa donde estan
los tomyos de la tabla en el portal de la dicha yglesia e pre
gunte arrojas e a villa verde e a otros tomyos de la
tabla que alli estaban sy sabian donde estaba pedro
pantoxa tomyo que fuele estar a la dicha tabla para le
notificar el auto sobre dicho como procurador de los
buenos hombres pecheros del valle de tobalina los
quales respondieron que no estaba en esta corte sino
en la cabdad de toledo en su casa e despues de lo suso
dicho en la dicha villa de madrid viernes quatro dias
del dicho mes de setienbre del dicho año yo el dicho juan
de trillanes notifique el dicho auto a los comes buenos
pecheros del dicho valle de tobalina en los estrados del
consejo testigos los licenciados reyna e nuñez e alarcon
relatores del consejo e agora el dicho antonyo ortis de bal
de rrama en nombre de los hijos dalgo del dicho valle de
tobalina sus partes nos suplico e pedio por merced
le mandasemos dar nuestra carta hexecutoria de lo que
assi fue mandado e declarado por los del nuestro consejo
e como la nuestra merced fuese lo qual visto por los del nuestro
consejo fue acordado que debiamos mandar dar esta nuestra
carta en la dicha rrazon e nos tuvymos lo por bien
por que vos mandamos a todos e a cada uno de vos en los

dichos vuestros lugares e jurisdiciones como dicho es
que beades lo que cerca de lo suso dicho fue mandado e
declarado por los del nuestro consejo que de ensoba
en corporado y lo guardeys e cumplays e he
xecuteys e fagays guardar e cumplir y
executar en todo e por todo segun que en la dicha
declaracion se contiene y contra el tenor e for
ma de lo en la contenido no vayades ni pase
des ni consyntades yr ni pasar en tiempo alguno ni
por alguna manera y los unos ni los otros
no fagades ni fagan en al por alguna
manera so pena de la nuestra merced e de diez mill maravedis
para la nuestra camara dada en la villa de madrid
a quinze dias del mes de setienbre año del
nacimiento de nuestro salvador jhesu xpo de mill e quinientos
e veynte y ocho años. J. Compostelanus
Doctor Guebara. El licenciado Jmedina El licenciado
Pedro Manuel. Fortunius Derzilla Doctor
Yo Juan de Trillanes escrivano de camara
de Ynclesaria y Catolicas magestades
la fize escribir por su mandado con
acuerdo de los del Ynconsejo. Registrada
Licenciatus Ximenez Anton Gallo Chanciller

Este es sacado fue este dicho traslado de la dicha carta executoria original de
sus magestades en la muy noble villa de Valladolid a veynte e tres dias
del mes de setienbre año del nacimiento de nuestro salvador jhesu xpo
de mill e quinientos e veynte e ocho años siendo y somos presentes que lo
vieron leer e con carta con el dicho original llamados e rogados para
ello Juan de Pangua e Pedro Bernal de Castilla e Francisco de Medina
Gracias del doctor Francisco de Espinosa vezino de esta ciudad

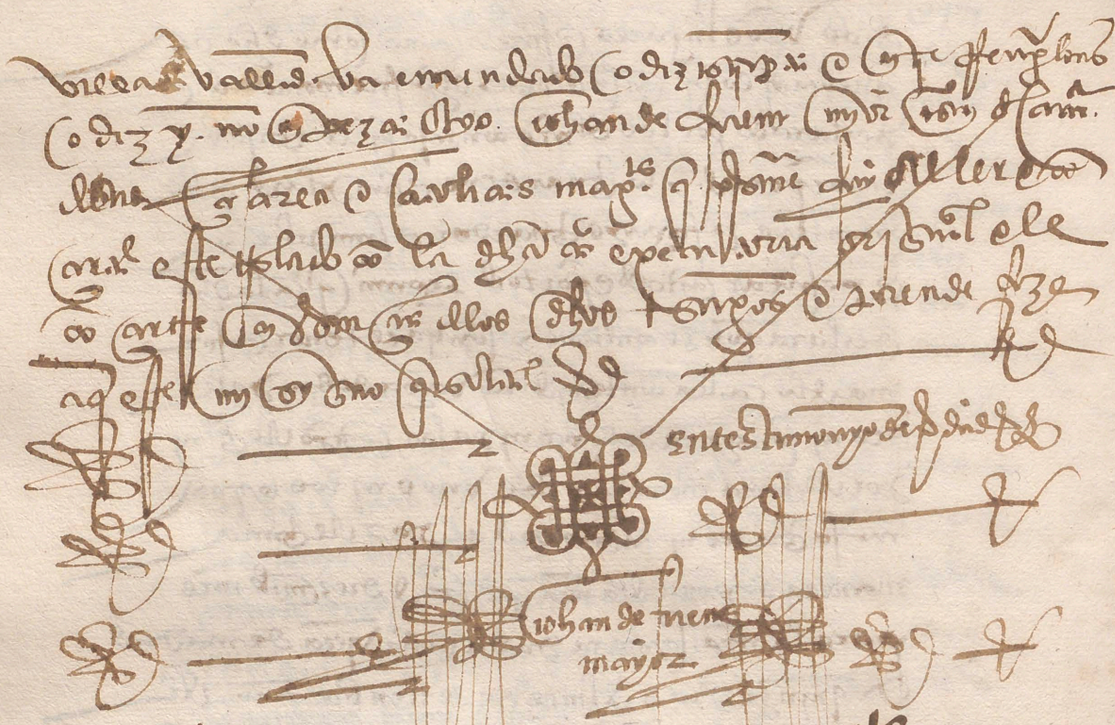
Johan de Mene
mayor

Por q los tmynos en q hablan las leyes del Reyno cerca de las ordenaciones son muchos es de notar lo siguiente

¶ tributo
¶ pedido
¶ pecho
¶ contribucio

¶ Fuero
¶ Alcabalas
¶ Fiel[es]

como se q̃ quado alguno vende su mayor[azgo] a otro
Regis petri. ti. de vij. lo. Et Cronica Regis Alfonsi

¶ Estos quatro tmynos pone la ley del ordenam[ien]to de guadalajara inserta. li. ¶. tim. l. ¶.

¶ Pecho ¶ Deste tmyno se haze menc̃o p. pti. ti. vj. l. lv.

¶ Mayordomo. vide dezir. Mayordomo parece ser del pleyto de Regnuel ante de la cabeça

¶ fuero ¶ Deste tmyno se haze menc̃o en la ms[m]a. l. ¶ ya my parecer. fuero. quiere tanto dezir como derecho q se paga por Razon de alguna heredad al s. directo dello ¶ Y de aqui tuvo nombre el contrato de fuero ¶ que es quando el. s. directo da alguna heredad y Retiene para si este fuero o derecho de Reçibir por Razo della del q̃ tiene el señorio vtile alguna cosa ¶

¶ Buey de Mayo

¶ Pecho. Deste pecho. fabla la pti. p. pti. ti. zz. y ponelo por lo q̃ se paga de procuraçion. Los vezynos pechan

¶ Dos tmynos. Vide en Cronica Regis Alfonsi. vj. ti. xc. ¶ Tributo La tiesta de Alaba. y. por q̃ della ma y repara

tres tmynos.
¶ procuraçion
¶ tributo.
¶ derechos
¶ censso.
¶ pecho

Tributu ¶ Deste tmyno fabla. tex. in. p. tributa. ti. fi. l. vij. ubi sic scribit. Tributum. tanto quiere dezir. como pecho q̃ se coge de la tiesta. tomado cada vno por quantia de dineros. ¶ Et hoc iste tmynus tributum. se podria verificar. En moneda forera. y en Martiniega. etc. Pero mas q̃ priamente se en moneda forera por q̃ esta se coge de las personas ¶ la martiniega se paga de las heredades

¶ La procuraçion es derecho de espensas q̃ comen. q̃ dan dar a los y labradores y dellos otros lugares q̃ visitan. vt. in. p. pti. ti. zz. l. p. ¶ y. no. vna cosa quiçamente oyda q̃ este procuraçion o pecho o tributo o censso q̃ sea de dar vna vez en el año al alcalde o alguazil q̃ entra en posada. vt. l. z. co. ti. ¶ Esto es vn dezir q̃ se llama en los ordenam[ien]tos yantar q̃ es q̃ al mesmo mayordomo de Castilla vieja y a los otros señores q̃ tienen las sus mesas cada vez q̃ van a poner alguna aldea o mesones a q̃l q̃ en el lugar tiene el dicho yantar por q̃ van a reposar y probar de su fruta y agora entienden a este tmyno y todo el tenor dellos yantares situado. li. vj. ti. xvj. y las leyes del dicho ti. ¶ y este entendimiento sacaras. ley. l. vj. cod. ti. y de todas las otras

¶ Procuraçion ¶ Tributo ¶ Derechos ¶ Censso.

¶ Con ducho. ¶ muchos tpos ha q̃ yo tengo duda deste tmyno q̃ es lo q̃ quiere dezir por q̃ si en el no se pone en todos estos tres ti. de el ti. xxxij. del ordenam[ien]to original de alcala ¶ y la mayordomo son vna cosa. ¶ Esto no se dize de verdades q̃ quiere dezir Conducho. vianda o cosa de comer. hoc aperissime declarat tex. in p. pti. ti. q̃ se da al vicario. zz. l. z. ibi dicit. Et defendendo q̃ ningund clerigo ni otra persona lab[rad]or q̃ labre visitare no tome la procuraçion en dineros ni en otra cosa mas en comida tan solamente. ¶ Y deste tmyno he oydo dezir q̃ usan los labradores en Castilla vieja en algunos lugares de comer. ¶ Pero oydo dezir q̃ algunos pueblos de Castilla dezian q̃ no avian viandas para comer dize q̃ no ay conducho

Vltra vide tex. in. pti. ti. de vij. l. xxij. ¶ Vide ti. et. gl. ordinario in. c. 49 nostrum de poenis

¶ Martinjega y pecho del marco
es todo vno ¶ por q̃ la marcaga
sepaga en lugar dela martin
jega. vide tex. Singulare
m 3ª pti. tº 17. l. 10. vbi du
diat / que tal Rey quita
a fulano de pecho del mar
co o dela martinjega lo
mysmo es enla vraõ q̃ esta
sepaga en lugar dela mys
ma martinjega o marcaga
prendase esto / por vna es
tura q̃ se cordo entre la v
de madrigal e el lugar de
de. mmez o pasa ante
valleso. las palabras dla
q̃ se pond en esta ley.

¶ En vn pouo q̃ tiene
valld. dize ag̃l
o por q̃ valen mas
y son mas honestos
dos ct̃os ¶ Eytimos ¶
la dicha villa de
valld de todo pecho
e de marcadga
q̃ele pagar en lo
gar de Martinjega
o de marcaga
o esta dicha villa
o aldeas de sus
o pedroso ct̃os de
ta en el libro de anq̃
rey q̃ tiene q̃ mand
en el q̃ tenjo
q̃ado vn libro
q̃ todo de pergamjo

¶ De todo esto q̃ esta
esta marca se alega
l Martinjega. y mar
caga. y vraõ. es todo
vno ¶ fueros q̃ cabsa
dtes. fallara y pa tex
to. por t̃o de Martinje
ga. ¶ en otros por t̃o
de marcadga. y en
tras por titulo de
mraõ. ¶ ag̃l vaga
llos vnos vezinos fella
mãda vasallos q̃ paga
Martinjega ¶ ala oyola y dvoles. ¶ mas ye morin vna vez y los otros
Y dad esta Martinjega moris tyll vezes adonde nõ. seny
ga es amo nro tyll pag
de sobredos q̃ende ¶
y amedos q̃ de tex
pedros vñ. dize q̃ fulma
no q̃ pagar. ¶ ¶ y de mar
tinjega. ct̃os.

¶ martinjega ¶ muchas vezes dnde yo q̃ es la causa
por q̃ la martinjega la pagan y q̃ los monesterios
y religios y sanallenos q̃ es pecho ¶ y aun la pagan
los mysmos Senores dlos lugares por los mysmos
herederos partidlos q̃ ellos tienen / y la Razo desto
pone la partida li. p. ti. vj. l lv. / y es por q̃ esta mar
tinjega Retrujeron q̃ los Reys de España por Razo
del morio ¶ la pusyeron sobre los herederos dlos
mãna q̃ q̃l q̃ por ysoma q̃ pasen pasan ao q̃ le aya
de pagar el derecho e tributo dla martinjega ¶ lo
mysmo los otros. ss. dla heredad q̃ se pobla.

¶ Pero dla marca ¶ o por otro nombre a los pueblos
dos antiguos de llama marcaga

¶ o pero dla martinjega
¶ o pero de moneda ¶ o en espana se llama moneda
forera ¶ el q̃al pero de moneda es como el dho
en vna en otra en omal de omorio como sab ¶ y pdese el pri
vilegio o da el dho en q̃ nyta Ralgnno de todo
nytar le de moneda forera oy omalada mente no
se dize ¶ nytar la vida al dho si en el privilegio no dize
q̃ era q̃sto ya oyenpre

Voto y dl pero de otra fazendera ¶ de todo esto son
tenjdo en estos q̃atro ct̃os titulos vide tex̃os me u
larem m 3ª pti. tº 17. l. xº. ¶ vide etiam de. q. pti. tº ce d. l. ti

¶ portadgo. ¶ cerca dl privilegio q̃ el dho da a
nyta de portadgo y como a q̃l no se entende
se entend oy no alos lugares solo q̃ el abra aver. vide
singularem in ead 3ª. pti. tº. 17. l. xq.

es my merced | dize se esto en muchas otras q̃ se dize
es my voluntad | q̃ pti tº. vlm. l. e.

tardar. q̃ere dezir faltar / o dexar / o dby alegar
dos sobres y vn gallina y. dieron vn muy buey q̃ q̃
entre tres q̃ les tiene ha de morir aquel año nos otros. y el
ala oyola y dvoles. ¶ mas ye morin vna vez y los otros
moris tyll vezes adonde nõ. seny
Pero don Lº de arellano q̃ todos los años se obligaban
a la muerte por q̃ el q̃ obligaba seria al
Reues q̃ dieron a su muerte se repartian todos

¶ nuestra señora de la ¶
¶ Hugo de carbes bucar ¶

¶ Esta Martinjega
se paga por Razo
de las heredades
y pecho antes lo
se enella los dhos
tienen heredades
cuel lugar y cabsa
tenjnos ¶ seys en la
Moneda ¶ se paga
por q̃ todos

¶ Esta Martinje
ga paga el al
myrade / o nagy
lar de ramyros
por Razo de te
nuetas y tierras
q̃nadas de tierra
q̃ tiene / a fuest myn
nos ¶ paga las yglesias
y monesterios.

¶ Este pecho dla Martinjega es afyo a la ciudad
como representante esta declarado en vna carta
q̃ la ¶ Pedro de
texe. tres. ¶ estos seys
tados en el proceso
q̃ trata

algunas palabras son
las siguientes es esta
ningun tiene por
una escritura de q̃
en el proceso ¶ se
se q̃ ¶ en

¶ q̃ esto q̃ todos
dos ¶ q̃ pueden
dize

¶ nuestra señora de la
¶ o pero
¶ esta muy bien
¶ muy bien
¶ no es esta
nueva
¶ nuestra señora
¶ esta muy bien
¶ esta muy bien
¶ es esta muy bien
¶ no es esta
¶ esta muy bien

Portazgo
Peaje
Cocaje.
Pasaje

Destos tres terminos se usa en muchos previlegios antiguos. Y en un pleyto que se ha tratado en esta audiencia entre diego de rojas y la villa de cassio estan muy bien declarados estos tres terminos para por gas par ruiz y declarase desta manera. Portazgo es el derecho que se paga por el carguio que es por la mercaduria que se lleva cargado en bestia o en cassio. Peaje o cocaje. Es lo que se paga por razon de las bestias cargadas o por cargar que pasan como son mulas o machos o vacas o ovejas. Y segund ally dize. Peaje y cocaje es todo uno. Esto confiere mucho no solo para inteligencia de los previlegios mas para que el exento de lo uno no lo es de lo otro.

Deporto portas. como de porte de cartas o de otras cosas

En este pleyto se cojo el portazgo por un arancel que habla por dineros de los quales diez hacen un maravedi

En este pleyto esta un previlegio por el qual parece como [illegible] es bienes [illegible] el qual es presentado por diego de rojas y esta en este libro no [illegible]

Merinazgo. Vy en una escritura antigua del monesterio de melon que es en gallicia donde que [illegible] dezir derecho de Merindad que es el yantar etc. nunca la vy esta palabra en otra parte

Ren. pechen. pagues. todos estos tres terminos son sinonimos que idem significant. ut in antiquis scripturis [illegible] pecho tanto etc.

Coto. quiere dezir pena. [illegible] parte. [illegible] 25. l. Y asy se entienden los previlegios antiguos en que dize tum in canto persolvat hoc est in penam

En el primero caso que pasa a me vallejo secretario entre la villa de madrigal de la una parte y el [illegible] de velasco [illegible] de matasabras [illegible] de arevalo de la otra esta una [illegible] de un [illegible] pendio entre la dicha villa de arevalo e lugar de [illegible] de la una parte e la dicha villa de madrigal de la otra esta ynserta una concordia confirmada por la Reyna doña maria muger del rey don [illegible] el 2 que entonces era señora que fue [illegible] en el año del nacimiento de [illegible] años que contiene lo siguiente. Primero que por las velas de las [illegible] que el un lugar tuviere en termino del otro pague de [illegible] [illegible] 2 que por razon de la [illegible] de los panes no se lleve cosa alguna de un [illegible] al otro [illegible]

Otrosi que se reciben los [illegible] por donde se dividen los terminos entre los dichos lugares.

Luytosa. Manēria fogaca.

Luitosa. Manēria. En un fuero juzgo de latin q̄ tiene. el doctor Arteaga. esta muchas cosas otras. y. en pellas esta una carta en letra gotica de mucha autoridad del tenor siguiente.

Alfonssus. alfonssus dei gracia legionensis Rex notum facio tan presentibus quam futuris. q̄ ego statuo de consensu curie mee. q̄ in terris in quibus datur mani maninor. vir non det ante q̄ expleat viginti annos. et femina non det ante quam expleat decem et sex annos. et in terra que solet dari conpleat suas debitas. et de residuo accipiat quintam partem et ded pro sua anima ubi voluerit. si filium vel filiam aut neptos aut bisneptos non habuerit. statuimos preterea quot hereditas in aynorum remaneat in rega lengo. et dominus terre aut major domus non audeat eam vendere. ytem statuimus q̄ si multe milites tenuerint unam terram toti mitante unum major domum. et si toti non voluerint unum. partanti ibsam terram. et unus quisque in sua particione mitad suum major domum. Loytosinus. mandamus dare ubi este usus et consuetudo terrarum. et adimus q̄ alicuis homo si abuerit medios de duobus caballis. vel medias de duabus ecas. vel de duabus bacis vel bobus. vel alios menores quiniones det tatum de istis suo dono pro loictosa q̄ habeat integram loitosam. et non conpelatur dare integrum caballum vel bobem vel vacam si integrum non abuit. statuimus q̄ nulus gaffus. vel gafa det loitosam. nec maniorum n̄ det incoletam. et qui contra hoc venerit. vel aliquit de suo rapuerit abeat yram dei et regis et sit gafus sicut ille sta gafus. in terra achiepiscopi ponimus q̄

.no. quae fedize
pugnero

perticarius non veniat ponsare nisi semel
in anno et non pouset in loco paupere.
set ubi posint eum suferre. et ibi non
faciat manum gravamen. militibus vero
presti moniaris prophogacia semel in anno
dent eys de quali bet casa unam teleygam
de tritico de .lx. pugnos ubi fuerit terra
de tritico. et si non fuerit terra de tritico
det ei decenteno et dent .viij. et unam galli
nam et alliam taleygam de cebada de .lx. pugnos
pauperes vero qui nichil abent vel paucum abent
non dent sibi. et pro hoc mylites debent
facere justiciam et vetare male feitrias
as. Statuimus quod nullus pignoret hominem
de bre fetria pro dono suo nec pro suis debitis
Statuimus quod de qua cunque filagresia ex
decem cominibus at sursum anuati matente
unum lupum et si non mata verint pectent
pro eo solidos decem et si aliquis matta verit
eum pro suo ingenio de tota filagresia dent
ey pro eo unum morabitinum

Solidus. sex sollidi faciunt unam unciam auri .xij.
uncie faciunt libram auri. et sic .lxxij. solidi fa
ciunt unam libram auri

Cerca dela prematica delas mulas. no. inconveniẽ
cia sequẽcia.

Que ay poca cevada. y. los dueños delos cavallos
hã menester pa cada uno. xv. cargas. y los
labradores nola ternã ni pa mãtener las
mulas delabrãça ni pa sembrar

Que todos los que agora tienẽ cavallos que sompa servir
conellos en guesta por ser de aquella profesion
los venden aletrados. y. escrivanos. y. mercaderes
y. otras personas por que les dan porellos mas
delo que valen. y. despues no los podrã comprar
dellos ni de otros. de manera que los que los tenia
pa servir conellos se quedarã sin ellos. y. los
que agora los comprã no hã de servir conellos

Otrosy ha trastrocado las edades porque antes
todos los que erã presentados por testigos aunque
pasasen de sesenta años dezian que no avia aumẽ
ta. y. agora todos los que pasan de la cuenta años
dizẽ que hã sesenta. de manera que hã hecho
viejos los hombres. y. acortado las edades. y. guay
del hombre casado que tiene mula sin tener cavallo

Siguese muchos perjuicios

Que pues se escusan los de. lx. arriba. y. los de. xvi.
abaxo la misma razõ avia entodos aquellos que por
sus oficios. y. profesiones no hã de servir en guesta
y. muy mayor porque los de. lx. arriba aunque no tengã
cavallos no los ocupã. mas los que tienẽ oficios como
dicho es ocupã los cavallos. y. no sirvẽ

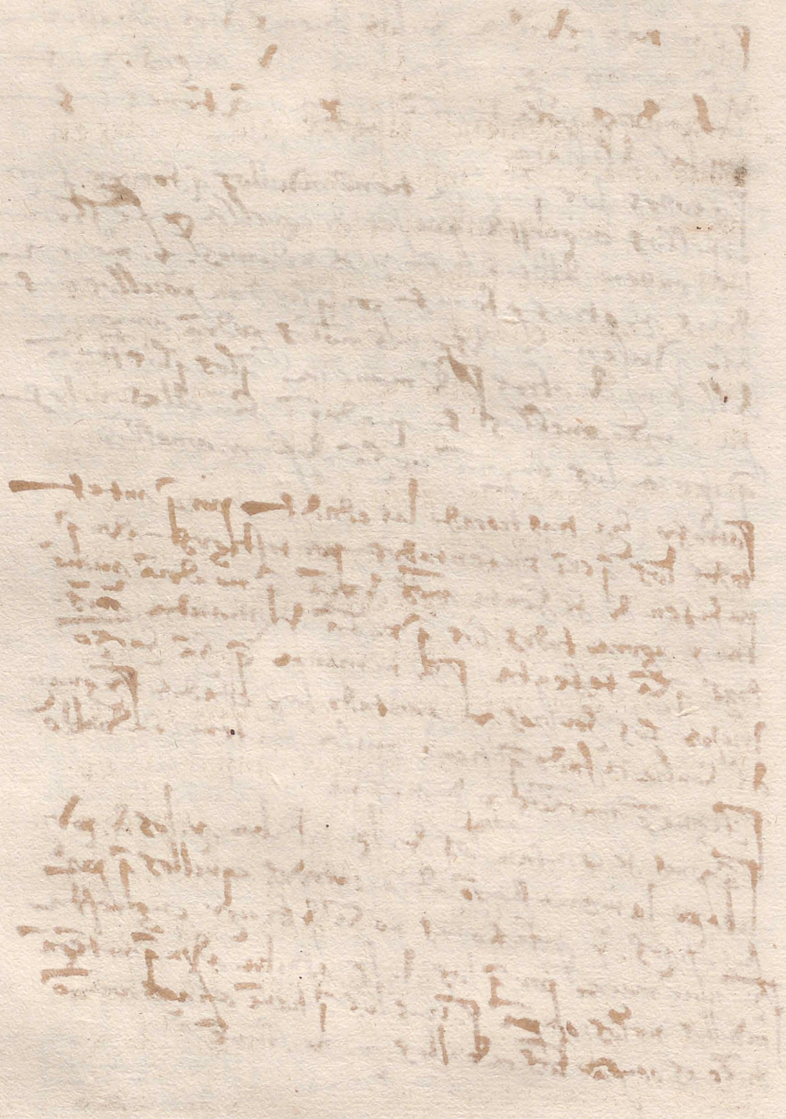

Carta dela madre del rrey
de françia quella man la Re
gente al enperador

Mi señor prosiguiendo el poder que auia des en
biado a my señora mi hermana Junta monos e
nesta villa de canbrai y tanto hemos traba
Jado que por ello se a hecho la paz dela qual de
pende y procede de no sola mente el sosiego
e tran quilidad delos vasallos de anbos a dos
mas de toda la xpiandad delo qual no puedo
artar me de alabar a nro señor viendo la
amistad y ni mo delas magestades de anbos a
dos cunplida que es la cosa que en esta ui
da por mi a sido mas deseada e por que
mi señor este mensajero hos sabra en bre
be dezir como todas las cosas an pasado no
alargo mas / mas bien os quiero suplicar
hos plega creher quel dela parte del Rei
mi señor e hijo halla reis toda verdad
y seguridad delo qual me salgo fiadora
como la que allareis // Vra humill de y
buena madre si os plaze

Carta del rrey de fran.
al enperador.

Adios plugo señor y buen hermano medi
ante el trabajo destas dos damas guia
las cosas a tan buen fin que la paz y ami
stad y aliança se hiziese entre vos y my
y por mi por cer tificaros aviendo yo
llegado a esta villa a visitar a mi se
ñora vra tia e mia la qual me dixo.

tantas buenas yonestas palabras declarando
me vra buena voluntad queyo nopon
go ninguna duda enlas cosas pozellas con
tratadas ydemiparte/ osprometo siguiendo
lo queos dira este mensajero yque mas lar
gamente os dare aentender porotra per
sona queos enbiare muy presto quelaque
espro metido icontratado nosola mente lo
quiero conservar mas sies posible aumen
tar elque jamas porefeto allareis/. vra
mejor hermano

Plasao partio degenoua ato mar jura mo
alRey defrançia sobrelo capitulado yansi
mismo viene atomar jura mento alenpe
rador nro señor/ massior delion almirzan
te defrançia

Carta de las bechetrias. nō. fecha en
Cortes singullaria et nō allibi.

Ennō. p̄. et nō tradas oblivioni q̄ forte mmq̄ allibi
legisti ner audisti. ſ Ane estos lugares se llamā
bechetrias. Corrupto vocabullo. ſ por q̄ Antiquissima
mente se llamaua. bie fetrias. ſ por ignorabit
Chronica Regis pheri. folio. prī. 3ª colūp. 1ª.
prī. ſ az hiret ibi diat. Ane bechetrias se
llamā por q̄ quiere dezir q̄ q̄nē bie les quiere
los tenga. ſ Sed ignora vit veros tenores istius
vocabulli. ſ Quod ego in pheri. En los q̄ren
gos antiquissimos de los tēplarios q̄ estā en la igle
sia de la orta de ramos q̄ hablan de tessta de alles
te. y. alcoranzas. los q̄ales estā escriptos. colorados
de las palabras antiguas. a la letera ſ y. estos lugā
res q̄ se dizē bechetrias. q̄ pueden tomar. q̄ todo
señor. o de señor. o ero me dero ſ vnas de mar
mar. y. otros alos naturales de aquel lugar aq̄
llamā entre parientes. este de clara muy bie la ley
nya ubi dixi.

ſ Sed nō. ſ Verum q̄ este nobre bie fetria q̄ es el
dador de dize p̄rel contrario de alla fetrias. el bie de
q̄ como este bien fetria el q̄ mal fare. El otro q̄ rio. o el mal de
es bie fetria fegnifica el q̄ bie fare. de hor
de mi ordenamēto. originale de stralla. tº. vers.

.l. 3ª.

ſ Esta bechetria se llama por otro nonbre encontrada
vt in hordinam de Alcala originali. l. 12. ibidē
dicat. ſ Si los señores de la encontrada no lo q̄sieren
emendar q̄ se puedan tornar de otro señor q̄ fuere
natural de aquella encontrada ſ concuerda el
dicho. cº. 14. de la dicha corronica del rey don p̄
Alfo do dize. E pusieron los dhos caualleros
entre si sus hordenamjes. q̄ si alguno dellos
tomase tal lugar. ya lo q̄ emendar q̄ no pueda
se dello ny d̄ella mjs a los otros salvo q̄ les
diesen limandas por sus preçios Razonables
si por aventura aquel caualliero no los dese
diese. q̄ les fizuese sin Razō q̄ los del lugar
pudiesen tomar otro señor de aquel q̄ les q̄
tolliese ya lo defendr. y por esta fazō dize bege
tegas. q̄ quiere dezir q̄ q̄ndo les fizuere q̄ los tega
por buen parecer q̄ los posturas con dichas

ſ Nō. como. q̄esta ley
habla de bechetria
entre parientes. y.
llama natural. a
aquel q̄ por justicia
pueblo fue elegido pa
ser señor. q̄ fere
cha de la justicia. ut
ff. de iustitia. et
.l. ſ qui vallet
q̄ fuere de q̄ electo
fuit de corto gremio
ut. ff. cum directo de
q̄ fuerit. ſ item q̄ fuit
de gremio corporis gere
ris. ut. l. Ut gnaturi. et
.ff. de muneri. et honor.

ſ desenes de este cōpto.
vi. l. q̄ pone el exemplo
tirāno de bechetria
in ordinam. de alcala ori
ginali ti. vers. l. pri
q̄ alla dize q̄ el q̄ trabe
tuerto se puede tornar
vassallo de otro señor q̄
sea natural de aq̄lla
bechetria. ſ Vide me
lius sup̄ isto. 2º. t
2º. charta. retro. ubi
agitur de lugo tosa.

q los vnos ſanalleros fuyrad̃ a los otros de como myd se
guardar de dar vno los lugares ⁊ ellos mysmos ad̃ los q
vengad̃ sobre ellos morir a ellos̃ esto se llama en sartinio
⁊ estas behetrias ſo entrartaziones tienen tres maneras
q fueron puestas ⁊ ordenadas al prinçipio ⁊ prim̃ q se
dize behetria de mar a mar como son behetrias ⁊ ayan
palacios de meneses ⁊ villa silos ſ q quiere dezir q el q ⁊ vos
pongan temor señor siete vezes al dia ſo quando se goyere
⁊ semylla ſo de vizcaya ſo de lara q quisieren ⁊ porq los q
los ganaron dellos moros quando se ley dio tspaña por el
Rey d Rodrigo fueron estrangeros ⁊ despues dellos a q
ganaron ganaron despues aquellas tierras ⁊ es behetria
entre parientes de cierto linaje ſo linajes q puede to
mar vno quantas vezes q quiere de aql q mas es en
el otro ⁊ manera q puede vno tomar quantas
vezes q quieren de linaje natural dellos mysmos ⁊ no de
otros. ⁊ todo esto por q aquy se puso por ordenado alpna
pio ⁊ los Reyes catholicos de aql tpo por q los ſanalleros
tuviesen mas sabor de ganar la tierra de los moros lo q
ny tuvo ⁊ vbieron por bien de no tener mas enagne
llos lugares della nor̃. ⁊ dlo q ordenaron fue mas
fuese ⁊ fesmado para ellos ⁊ y los ſanalleros q los ga
naron en ed tan buenas y sanas q no q ellos ny
guos en sus tpos fuese mas amores de guardar y pudiesen
defender ⁊ amparar los lugares ⁊ guardelles los
ad̃ quisiones ad̃ q los pobleros / en q los campos ⁊
tierras q ganaron dellos moros ⁊ lo q les ad̃ de
grand mysterio y enpenplo q dad̃ vno mas los sa
lleros de otros vasallos ſ. esta entrartazion fabla
el titulo final del quarto libro dellos / ordenamys della
copilaçion del modo q no entendio estos
terminos puso muchas leyes arrutas / y al ⁊ bes
y en todo aquel titulo faze mençion de behetria / casi
en todas las leys /

⁊ esto se ha deber en el ſ. es de notar q en esta materia de las behetrias
ay otro termino dellas q llamad behetrias dis
serias de q fabla la ley vlt. ⁊ ff. y ff. y ff. y ff. / y aun q estas behe
trias dis seras son aquellas q ytinen en alos
naturales de ellos y no estros / por q alpnapio

⁊ en el. l. Al bezetto tit
tratando como estas
beetrias entre parientes
los quales se llaman pa
tuales ſo dize q son
y al q origen entre
llos por tener el lle
mas tener y llevar los
derechos y a los otros
dize q son

⁊ esto se ha de bezetto donde se
hallara esto se llama
de vjsa. por q es behetria
entre parientes. y. tres y. ffe. y. ee. y ff. y ff. / y
muertos ⁊ enellos y
estos son señores. y. llevan
los derechos del señorio. y por
q son muertos llama se estas be
trias.

fue ansy ordenado & confirmado / Esto se prueua allende en ordin de alcala original ti° xxxij. xxij. et l. xxij. et xlvj. et xlvj. et xxxj et xxxvj°. et xxxs et l. xxxj. et. l. xxxvj°. et l. xxxvj. ¶

¶ Que entodas estas bebetrias los juezes ordinarios y mayores deben ser puestos por los Reyes vsdem cod ordinam originali. ti°. xxxj. l. xlj. con seguntur

¶ Vide tex in mj pti. ti°. xxv. l. ij. ibi dum dicitur por razon de bebetria o de bibisa segun fuero de castilla ¶ et in. l. j. vbi declaratur q albisa tanto quiere dezir como hereda q viene de padre o de abuelo etc. q es partida entre ellos y saben cierta mente quando son q nacen los parientes a quien pertenesce ¶ y solazgo es el q pueblo en vno el vno a otro assi como los q pueblan en despoblados ¶ bebetria quiere tanto dezir como heredamiento q es mijo quito de aql q vibe en el y puede hauer por amor dl q quiere q mejor certifica ¶ dize mas bebetria no se puede fazer mas de vna manera segun de fuero. ¶

¶ Esta diuisa. es lo q declara esta ley. Allodial. o bienes libres. ¶ o en gallicia dezimos abis ¶ y. en castilla fuero de heredad.

¶ Esto se dize no por esto / por esto q estamos en bebetria

¶ y puesto algunos antiguos quieren dezir q estas bebetrias auian auido a mijen q por esto a ellos vos llaman de aquien nos mismos alinagu

¶ Despues de todo esto se dio el priuilegio de bebetrias por el. S. rey don pedro segundo en q mando q ninguno no fallezca ni pueda fazer ro libres de los beetrias. y. q cualquier dello fuesen vnos galeotes ¶ por aquel fuero e vso q los beetrias eran libres de yuezes. y. ¶ nos reales etc. y. q presta libertad se obligaron a pagar los galeotes

¶ Otrosy. no. q estas beetrias se quieren tomar de yuso. y. fue esta assi vna dellas seruicial de vsadia ¶ ellos mas mas de otra cosa por alguna dello no q estos son mesteres q siguen estos fue siguiendo fuero ¶ y esta fue grand manera de vasallaje vsadiene a saber q entrega libertia a ninguno mas por fuero de que been reuere q les esta bien tenelle por tal. y. fue de alle tomar otro ¶ de esta manera fue se rade. S. tutoria bienes vasallos

Vro. q̃ singulla
rei sunt bona
retracta. de ruf
gnis et armis. et
regalha. q̃ pens
dretra est pulpi
mus motu.

Vbi q̃ bonus
por. et sapiens est
nobilis posterio
ri. et rei seruit
Aut. l. p̃. ff. de alb
inscribe.

Vigenuy rei est mtr
huius rei.

Vigenuy debet attes
tendere legitu
generatiõ prolis et
adulteri vigenuy q̃
rei.

Ves de guardar amor el
dia sancto del domyngo

Vigil habeo mihi
bene

Vuenos dias mader q̃
vo gratulatges

Vt nihil ex
Aut nihil alia retinu
ab mille lingue femel
Vbi. et de lingues
homynuy loquar et la vlano
angellos etc

Vallis Villano prete
rire q̃ pauper dicere
Valeria ad sanguine
cutra

Vã dred̃ fortunã
Vbi
nullis quesiti hermes

Vir eximetissimus
Vir eximetissimus stephane
Vir fortunatissimus
Vir litterarum culmen
Vi q̃ no amemus pace
Vmpilliam̃ fortunatissimã
et in uictissimã nostri ressp
Vir celleberrime
Vir reuerendissime
Vir celleberrime
Vir celebratissime

Vaderemos
Vbi q̃ quam ro

Vp. nisi gratum q̃ ei

Doctoramyentos de theren Jeronymo de gormaz mchso
de ualladolit fizo domyngo postrero de agosto treynta dias
de setiembre de agosto de xxxvij. mos

Los dreches q̃ fez vn pagen esta adlinte enla
mare sepoorna los q̃ los tyranos q̃ q̃tos los lleuaro

Vage de laez rebeuno enla yglesia mayor
ha de repetir. y. dar las conclusiones alos do
tores y. Maestros. q̃ el bade ha de denunar
elda q̃ ha de recebir dgrado. q̃ el bade mtes
lega de nuestr doctores. y. maestros anel pader
no curaga del doctorado q̃ ha de leer de ally

anel. caualgando por la villa real ha de yr
arabalde y la rabita de subirestr q̃. rbadeno
y. todos los doctores q̃ ha de yr en abito doctoral

q̃ rbadeno y. rbadeno q̃ ha de yr de traga
q̃ rbadeno. q̃ el padeno ala derecha y. el doctor
mano ala mano cz quierda q̃. lo mismo rebo

mismo ant de recebir el grado q̃. degnes de
recebido al reues. q̃ degnes ha de yr rbadeno
ller ala diestra y. rbadeno ala cz quierda q̃. degnes de
los doctores. y. maestros rbadeno
dode vn maestro q̃ los doctores ala diestra
y. los maestros ala siniestra q̃. lo mismo
cuel trono. q̃ degnes quad tornare q̃ se de ller

q̃ el doctorado de padeno q̃. todos ha de yr de ally en traga de
q̃ ha de yr de ally en traga de q̃. chon dos ha de yr. pmero en traga
delmas antiguo q̃ degnes ellos. y. rbadeno
ha de yr en traga de rbadeno q̃. de ally todos
manera q̃ los doctores se fuete ala diestra
y. los maestros ala siniestra etc

Los doctorados ha de estar entre dos licenciados
et p̃. antiguo q̃. q̃ mayor q̃ mayor dellem aller
rellarius mãdato. q̃ De mdr argnat rector
q̃ De mdr alij sui mtigtatem et manent vbi
q̃ De mdr se te ve pmte. q̃ Ghadr ant q̃ de
secret patit gradum et statum q̃ mayor
q̃ De mdr pat ng ppnq̃ rancellar mus ad illud
q̃ mdr et dat libi potestatem in signia q̃ bnedi
rosset q̃ et mq̃ rancellarius gradum conferat
q̃ De mdr doctorado tu mus assedmt et
p̃ostat mandatum gemis flexis.
q̃ De mdr doctor pat ng mtigtat becas de in signiis
q̃ seruens pmunt. No mus doctoratus fue dcarabit

q̃ Vrtutem in corpore ponet. ad mstar arboris
q̃ Vigilantia rectoris dat vtilitatem dignitati

Palabras palabras
de los reyes

Quando plaze al
rey sedrat dspazo
nar q̃ z sus le
gos. q̃. q̃ se
sentara del las
vn. ystudas

Los doctoramyos de
bemos. y. cara
vco se sentara el do
myngo dspues de
entrada se pone el doctor
rado q̃ ha de leer las
tega de subir en la
dra. y. rbadeno q̃
ta q̃ el doctorado
no rbadeno se sentara
ger q̃ la constitucio
dispone q̃ solamente
q̃ rbadeno vaya la
saberen de subir
cuel domyngo.

Este no se sere ahy
sino q̃ de tras de todo
van los maestros y
el rector el q̃ ha de
ller ala diestra. y.

Hay algunos obs
pas o setenas de
titulo van ally
. y. degnes rebdor
rbadeno
vnos q̃ de ally
Los myos doctor
q̃ ha de yr
q̃ ha de yr
q̃ ha de yr

Z. qē nulli

Demū ct. zī. anulluz aureum in eiz digito rytat
ad rñimādum eiz despōsandum et cōiungendum
sp̄etuum et dilectum suum sponsum et sponsū
re suz vbz ꝙ fieri debeat.

3. qē fedes

Tertio no vnu doctorem sed media ñr̄ patrum et
nouelloz̄ doctorez̄ ñr̄ signum ꝙ sequi nos
tlz deb. publice debeat docere.

qē ñr̄ signum qē libez.

Qm. librum rebelit doctori nostro ut intelligat
ꝙ legere set studeze legere debeat et docere

5. dabit ei anulluz

Sm. dabit ei anulluz paris. ad mdiandum mutuum
dilectionis et charitatem fratrum.

6. bñdicio

Sm. dabit ei pastorale bñdictionis ñr̄ pōtificis

Esposas de todo esto hecho espadas ambas en
la mano yzquierda. y. corona en la diestra. y. abra
zar. y. besar a todos los doctores. y. maestros
y. acabado esto hase de tornar a sentar cada
uno sobre dicho lugar. y. luego se den los pa
tes. y. los anillos. y. hase de hazer

Statuimus patres constituti. qd signum rei est notificativo
rei. Et signum debet respondere significato. vocio
placet esse millinum. celeste. terrenum. et subterra
neum. utrum ergo medium. scz̄ celeste. terrenum. et subterra
neum et rebus ipis ita ut una quaq; res habeat singulare
et separata sua officia. et singulariter et separatim utatur
in signis suis. Vnde milites ipi celestes. immediati
tuentium et vestes deferunt pretiales in signum sp̄ali
nuptiarum. habent arma militie sue. et preciosa vestimenta
nuptiarum. Secundi milites literati. quo nomine
gaudent generi humano. Tertii clipei et thoraces
patriam ab hostibus inimicis defendentes. Quarti
sue ardoranea. Verum cibum. et potum. in nuptiis
quibus ipi soli. non alii uti possunt. vestimenta nuptialia
scilicet. scz̄ nuptie nostre alme. Quinti statuta statuta
sunt hec que sequunt.

Sm. accipe ligneum. quod in capite tuo ponas. ad instar corone
que coronat sponsum. in signum regalis dignitatis.
valis dignitatis. Justa illud Veni dilecte mi et coronabor.

Sm. accipe anulluz quem in tuo digito. dextro mittas. in signum
fidei quam spōse tue et in discipulos habitura es. Justa illud
Posuit signum in manibus eius. et inaures in aures eius.

Sm. accipe vestem sponsalem. in signum castitatis. et
gloriose sponsalis. in qua sedens. et amictus sponsus
ns et mecalegus et lecta intelligas. qz̄ lecture et tue intelle
gere. negligere est. et lecta et intellecta doceas. et signum
sponsi est studere docere.

Sm. accipe librum sinum et fruatur. dilectum continens tibi
ut sunt debite modo mihi peteres. Cum multa ppe tue sit
mihi fallax. et ad vitam eternam. glinerat. non possit fa
cile. accipe ostellum. Justa illud. stulet me stello os tuum. qz̄
et signum sponsi et doctoris. Quedam videntes. et sonantes
et ppetuum. Quedam videntes. et sonantes. et ppetuum sonantes
Justa illud. ppter meum do vob. et pareas sonans
tellinqui vob. z

Sm. accipe tyliū
bñdictionis di
vinum. paternum
et matrimum. set bñ
dictionem te omnipotens
ns dns ꝙ pat
gnum tuum
illum. immediatum
electum. ꝙ pueri
ty sanctus. et
adolescentulus
et senex studeat bñ
dicere et docere
et libenter discat. omnia
malle scripta tua
diligere et coram
ty tuis. sicut dns
fratrum tuorum
et in aula celesti
bñdicere
bñdicat. adhuc
te malle di
cere. ꝙ
debeat te ab omni
malo. et custodiat
te in omni opere bo
no
Sm. accipe librum
gloriosum. ꝙ
ter mihi quem
nihil et tu. et omni
bus astantibus tradas
et mutuo. et
nunc filii et

Oratio dicenda in quarto regnante
et creatione pontificum.

Et generosissime dñe

EN narrat lacteus et melifluus Titus Livius ad modum reverende pater cancellarie. Nobilissime vice comes. Magnifici senatores. graviissimi et sapientissimi doctores, et hinc loci ornatissima presentia vestra decorati. Quod cum magnus et potens Annibal, a romano et summo Scipione patrem devicisset expostea, sequentibus vobis dicendi initium fuit. Sed ita factum datum erat meritis patrem peterem, lector tenuit potissimum dare turum aquo patum. Paullus quoque vas electionis, qui et mgt. hic conjunctus ad paullinum, ultimus licet venit omnium facta ei: per quos omnibus laborauit. Marco in distrimine constituto: nihil dum timeat: existimavit se beatum fore: si eum rege Agrippa causam agere: et plenius gnoscat hominem tam magnum tam ne implicitum minus habiturum dñe in fiermis humeris meis de fuisse intelligam. gaudeo tum amicitiam de vestra incredibili virtute, et benignitate confisa. Exulto cum paullo et vos me filium vestis: vos nostra me adiuvem educastis. [illegible] et ideo retotum pedibus manibus et beatum fidei vestre ita ut die vitam meminerem et te luctu me magole

Sed est. est. q nos sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis tamq re nobis sed omnis sufficientia nostra ad est. Justa illud [illegible] salvatoris sine me nihil potestis facere. q etiam loquuntur ad balaam mgt illi. aperi os tuum et ego impleam. Dilata os tuum et ego impleo illud. Ante omnia tuo in ore tuo et dorso tibi q loquar. Et iterum proferam. dilata os tuum et ego impleo illud. Ante omnia in vos pietissimum dñm q me creavere rerum patibulum fuisse voluit ut vestra misericordie fue [illegible] infundat in me [illegible] spiritu sancti gratiam et det mihi fidium suarum assistere [illegible] sapientiam et linguam meam sanat eruditum. Ut dicere valeam cum Apostolo. id quod sum gratia dei sum. Et sum qui necessitas sum et no homo et magnus ad detinendum

Victorum rerum te ostendo grandiloquo fecundo notum q laborasse dñe grando dedu ad q ea de causa en remedio reflectam ala destra q la finjestra

Et gratia nostra mihi concessa et [illegible] ut [illegible] ad [illegible] et [illegible] ut [illegible] et [illegible] ut [illegible] et [illegible] ut

℄ al señor Doctor Corral do Castellanos vna
acha de seis libras vna libra de confites me-
dia Cantara de vino vn par de Capones Cotó
de gallinas Seis ponezillos 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al presidente lo mjsmo 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al señor doctor naba lo mjsmo 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al señor Doctor espinosa todo es a su costa 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al señor doctor estudero lo mjsmo 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al señor Doctor valencia lo mjsmo 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al señor Doctor juan bueno lo mjsmo 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al señor Doctor diego lopes lo mjsmo 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al señor Doctor azevez lo mjsmo 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al señor Doctor ecbias lo mjsmo 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al señor Doctor cortis lo mjsmo 2 —— 2 dm̃s Lrr

℄ al tomj Dos florinez tres libras De çera dos
gallinas vn acumbre De vino Seis ponezillos 2 —— 2 d Lrr

℄ al bedel lo mjsmo Sacando vna libra De çera
que le dan menos que al tomj 2 —— 2 d Lrr

Doctorados. Fernando de mora. y. Riba de neyra Juntos. Salieron de
ligero. por allo. y. Dasoto cada uno por sj. Fizé ssj que sentado ssj fuera
y. del collegio fe pudiesen fazer dos. Fueron los doctorados de trás nõ
quer ssj antes de fizo al Rector. Salen ssj el padrino de Riba de neyra era
mas antigno yo por ssj el ayudo no lo era. fue detras el doctor diego lopez con mora
y. el doctor assi al dente con Riba de neyra. Salieron amballo los padrinos. y. sus ahi
dos. y. sin bonetes. Otro dia anocheçio. y. ropes. y. sin bonetes. Yo dixe ssj este otro dia
no deuia de yr sin bonetes pues yr van nuebe. y. no les ahi. Otro dia salieron
del collegio. y. fueron acabar de dezir assi al primero. y. despues acabar de dezir
diego lopez. y. despues acabar de remillez. y. de ay ala iglesia mayor con titulo
Llegados ala iglesia mayor fueron los padrinos fueron amos doctorados dos doctores los mas antiguos
Xeres. por ssj de lectio. etc. dixeron sus negras. y. leyeron etc. Seguido el Rector
primero. despues dos bachilleres. se recogieron. pudieron los padrinos sus cheses los
padrinos luego al remillez ssj de ellos dese se remillez Alvarez dioles la gor
dos a metio a los padrinos ssj les dixe las ñ sus ligas Vida Statuta y Statuto
ungo postrero de Setiembre. de 1499 años Sobieron doctores reburem Hieronymo de ssj mjsmo. y. de ellos luego
y. fueron ala parte de dentro de la. y. remillez y rector. y. luego ellos en mjsmo. y. yo por ssj de dentro diego lopez
fue el padrino año en my los autos de Setiembre. y. yo les dixe ssj. despues fueron el doctor diego lopez y. hizo salir
fue. fueron despues doctores y. maestros por su orden Salieron ssj. y. despues fueron sin bonetes Pedro de Segovia
ssj. y. los seis doctores Antigos Acabo a nueve doctores antigno Los padrinos fueron los ñ sus ligas cada uno en
su lugar fue. Antigo Acabo a nueve doctores antigno Los padrinos fueron los ñ sus ligas cada uno en su lugar fue hizo su oficio al rector ya se
se hizo.

Termjno de ell

Oratio ad petēd hurenature gra
dum.

Si gothorum principum recte inspiciāt annalia
/aquibz hīs ~~primā nobilitatem~~ primam nobilli
tatem & dignitatem finisse certo ceraq est/ Maxīe
Antistes et Rre: Ad mod Reuerēde pat et genero
sissime Cancellarie: doctrina et auctoritate relle
ctrine. Jstiq nostri gimnasii rector emīētissime.
Ceteraq senatissimi et ubiq terarum celebratissi
mi doctores. Magnifici senatores. Ceteriq uiri
gravissimi. q/ haut alitē ~~q~~ stolle rellum/himc
celebrem vestrum ornatissima presentia uestra &
oratio. Vbe alleqs Rre nprum finit/ q aut eruditi
ssimus nō fuerit Aut eruditorum hominum ~~cu~~
~~dissimus~~ studiosissimus. ita ut nō solum eos omnes
vivos/ q humanarum/ diuinarum & rerum cogni
tioni se dedidissent/ officijs/ dignitatibz/ ~~et~~ di
vinis et honoribz honestarent. Sed nō quam pe
cunie suam quotannis pēdebam ex suo erario
statuerint philosophis/ theologis/ et iuris consulti
& publice docerent. Quod mīstatutum temp ~~it~~
& egregium et pectus comēdande dignum adeo in
eorum & regnorum et totarum suarum scriptis pullu
lauit. ut mē ipsum/ nō nulli sapientes p anthonomasiam
/allij catholici/ allij iusti/ allij denig sancti nō ab re
cognominati sint. Quare omnia simul in nostro in
victissimo cessera ita deo & sua in me salvatore re
fertissime cumulauit. ut sapiēa/ fide/ iustitia
et sanctitate/ fortuna/ et gloria/ et dignitate/ et alijs
innumeris virtutibz/ amari ubiq ad mare/ et in fines
orbis terarum/ merito sit proponendus. Quare reteris
& petes in ipso aut tota se infudit plenitudo gra
cie/ ita ut plus ultra vix cogitari queat. Sut re
dum impetus catholici/ iusti et sancti nomen/ fibri
corpaderit. Sed pē solus mī omnes Europe principes
Rēe Regum/ duq dnantium ure omnium sentēa
Sit quasi pandus. Hic est ~~filius~~
speculum sine macula in quo relucent cetteris
quorum et omnium mayorum imagines. Hic est quem
deus comēdat suis certaminis miraculis/ ut declarat/ tyrones/
suos faciamus et omnem infidelitatem: Et
edificet sibi domum in hierusalem Et plantet mores
optimos in mente dei celestis. Sentissent & facto nō
solum Asserana littera: uerum etiam opus in volleres
cenas & libere nationes: & facili: sue/ relenturus fu: & libi
ingenita religione: ad mirabilis magnitudine: nō solum
ad ipos: sed & gangem/ et auronum: & set cruis repellum p
tutos ~~et~~ oldtreus. Russi Angelly Sathane in stirpium sim
Angelum se transformauit: cum se ~~transformauit~~ et malle volle
tipso & fido: illum diuertisset/ quid dus abillo reqret.

potentissimas Hispanias et iterum atq; iterum
fortunatissimas ingemino. Quas pelagius
verum Xpi athleta. Rarum rerum Diui Iacobi Apostoli
comilitonem. plures ferdinandos. Et complures alfon
sos. Quorum alliq Lusitaniam rpam et cum omnem
regionem: que mox ad primeuos usq; saltus protedit ab
infidelibus liberatum Christianorum imperio gloriosissime
restituerunt. Alliq de Cordubam: Hispalim: Toletum
primarias in eas Hispanias urbes: regnum regere
gerunt. Et nouissime dehinc nostris ultimis
diebus nouissimis et roguorem catholicorum/nunq; satis lau
dabo/inuictissimos Christi hostes Henricum rpem opt
timum appellant. Europe angulum in collentib;
montium et pressibus eas undiq; octingentis fere annis oc
cupatum tenebant. Et Mazaldabie: Tolletum: Lugdu
nam: Hispalim munitissima turribus: expugnabit: et in summo rpi
fuit aurem/sacrosancte fidei nostre vexillum. sed et infidelis
quas in dies multis appellat/omnibus hactenus in equitas:
maioribus et re primum possit: difficultatibus exegerit: regi
tas inuexit: et insolentes modos/quibus bellum/regabant: adue
ritatis luminis claritatem dederit: redemptitum innumerum
gentium animas. Et coronatum Rudellionis restituit
Iterum aufugas. Et coronatum regno Castelle confirmauit
aragonum regnum. Et Nauarrum regno Castelle connubium
Rudellium Henricum/regalis ornatum/coniunxit Quid
de rpi gloriosissima coniuge Elisabet eadem Henrici augusta
regina potentissima commemorem/cui nec similis in seculis suis
temporibus uisa est nec fere sequetem. Quare ego desinam
laudes et tubis: sanctis patris/ut de Carthagine Salustius/
Iugurthe: et pauca dicere quid etiam de gloriosissimo rpi
cultore Philippo pulcherrimo genero filio et charissimo
in matura morte precepto/nostri in dictissimi Cesaris genti
tore/quot et tanta de religiosissimo principe digna/pollu
cere videbar. Quid etiam in commemorem Hispanie
rpis tot imperatores et illustres et rebelles tissimos Romano imperio
et rpi fere tenarum orbi diuinitus fere fuere. Libraunum quem
plutarchus suum philosophorum exudiuit/et quo
lab infectis liberalis Gregorius tantopere laetabit: Ha
drianum: Antonios: Theodosios: Honoriumq; Archadium
et alios complures: quos longum esset enarrare. Nouissime
dilectus noster misit deus te nostrisq; et Rollum/ut
illum in Iuuenem gentium: ut esset illis finis usq; ad te
tremum terre. Quem rpi intuemur gaudentes omnes illas
et reliquas mundi principes longe distare esse/quis dignus
miserabit/quem condignis laudibus/magis admirari et laudare queat.
Soleat Hispanie/et Italie ac tantum mereantur principem
et dominum beatores suos et luna vestra regnolenti. Sed
ut finem habeat oratio nostra ubi iniuimus sumpsit/adeo ut
nas litteras religiosissimi principes nostri coluerint/quibus Arco
pago Iuuenis contexuit. Athenis olim fuisse compertum habeo/Vide
res pacibbe philosophi orti sunt: sed etiam plures bacha
de nugis suis beatitudinis constituerint/que preterea tpibus

Este es treslado de un preuillegio que esta plantado en un pleito que se a ame valenciano entre el que e ombres buenos de la villa de myranda de ebro e rrodrigo ... e myngrete e rrodrigo de myranda e maria de medinilla sobre que pretenden que los amos que traen a sus hijos han de ser efenos. el que dicho preuillegio tiene confirmaciones de todos los reyes fasta el rey catolico ynclusybe.

En el nonbre de dios que es padre e fijo espritu santo que son tres personas e un solo dios verdadero que bibe e Reyna por siempre jamas e de la bien aventurada virgen gloriosa santa maria su madre e a honrra e servicio de todos los santos de la corte calestial que queremos que sepan por este nuestro preuillegio todos los omes que agora son o seran de aqui adelante como nos don alfonso por la gracia de dios Rey de castilla e que en uno con la reyna doña maria mi muger por que a los buenos e leales que bien e leal mente a sus Reyes e señores sea folgança e siempre sus coraçones perseveren e deseen en bien fazer y lebar sus honrras adelante e acrecienten en su linaje e a los que lo oyran sea en exemplo e memoria e se rrabajen en buenos fechos por que alcançen gracias e merçedes de los sus Reys y señores que despues de nos fueren en nuestros Reynos en como bos pero myns de medinilla nuestro vallestero mayor de caballo venistes por nuestro mandado a nuestra llamamiento con los otros fijos dalgo de nuestros Reynos para guerra de los moros en especial para çerca e conbate de algezira e nos venistes a servir con vuestros parientes en la dicha guerra e çerco e vos fizistes

A faz cosas por vra persona con los otros fijos
dalgo que con vos estaban en la pelea que se
cobo con los moros que venian en socorro de la
dha algeziria e por causa vra e de los otros
fijos dalgo que en vra compañia estaban no pudie
ron entrar dentro antes peleastes con ellos e
fueron muertos muchos dellos e de los que en
vra compañia estavan por la qual causa les
torcistes la dha entrada e socorro e vos el
dho pero mjns fuistes ferido de muchas fe
ridas e derramastes mucha sangre de vra
persona en servjo de nro señor e de nos e de nros
Reynos e acatando todas estas cosas
y los peligros e travajos de quien vos posistes
e pasastes e por vos fazer bien e merced tene
mos por bien y es la nra merced de vos dar e
damos por armas un castillo dorado en
campo blanco para que vos e los que de vos
venieren lo podades traer e trayan encima
por caveça de las otras vras armas y mas
vos fazemos merced e queremos e tenemos
por bien que todos quantos moraren e bibieren
en vras casas e solares e molinos huertas
e acenas e otras quales quier cosas solariegas
e vros amos e amas que traeren vros hijos
e fijas que vos tengades en los nros Reynos
e todos vros hijos e fijas e todos los
vros herederos e decendientes dellos e dellas
que despues de vos e dellos e dellas vinieren fe
meninos e femeninas tengades e tengan en
todos los nros Reynos sean quitos e he
sentos para siempre jamas de toda moneda e
monedas pedido e pedidos en prestido e en prestidos

d ronda E pasaje E vecinaje E Castillería e
d todo portazgo E d todos los otros dchos
rentos pechos e derechos Reales q. nros
alos reyes q. despues d nos vengeren Be
y naren en nros Reynos o en qualquier de
dos E pactar en qualquier manera q
sea en todo los dchos nros Reynos e
sobre esto mandamos dar esta nra
carta d previlegio sellada con nro sello
d plomo E mandamos e defendemos
q. ningun o ningunos no sean osados de
los yr ni pasar a los nros q. despues de
nos vernan contra ninguna cosa destas
o sobre dhas son para las q. bramtar o
menguar en ninguna cosa dqualquier
que lo fiziere abra la nra yra e pechar
nos a en todo el mill mrs desta moneda
E al dho pero mynes E a sus herederos
E decendientes e alos q. ellos ovieren
2 zes e trasos e mostrados e fuertes esto
vieren e notaren e alos q. ellos
sus fijos e fijas todos los dagnos e
menos cabos sin blanco e mandamos
a nro mergno mayor E a los q. en
sus lugs e alos alcaldes d los nros
Reynos q. ahora son e seran d aqui
adelante E a todos los otros justicias
d todas las villas e lugs d los nros
Reynos q. agora son e seran d aqui
adelante q. cada uno en su lugar e
dentro en su juridicion vean esta
nra carta e la guarden e cumplan
e fagan guardar e cumplir en todo
segund en ella se contiene e contra
el tenor e forma d ella no vayan
ni pasen ni consyentan yr ni pasar
en manera alguna ca nos por la
presente tomamos e rescebimos en
nro amparo e defendimiento e en
nra guarda e seguridad a todos los
dchos pero mynes e a sus herederos
e decendientes e alos q. ellos ovieren
e a todos los otros q. en esta nra
carta son nombrados e a cada uno
d ellos e a todos los bienes muebles
e rayzes d todos ellos e a cada uno
d ellos e a todos los dchos nros
Reynos e a todos los vasallos e
subditos d los dchos nros Reynos
q. agora son e seran d aqui adelante
q. ninguno ni algunos no sean osados
d los prender ni tomar ni secrestar
ni fazer ni consyentir fazer en sus
personas ni en sus bienes ni en
parte d ellos ni en cosa ninguna
d ellos por razon d ninguna cosa
q. sea o aya sydo fasta el dia d
la fecha d esta nra carta e q. por
esta razon ni por otra ninguna
no sean osados d les fazer ni
consyentir fazer fuerça ni otro
mal ni daño ninguno en sus
personas ni en sus bienes ni en
parte d ellos ni en cosa ninguna
d ellos ca nos por la presente
tomamos e rescebimos en nro
amparo e defendimiento e en nra

de aver en qualquier manera q̃ les non consi
entan de mandar cosa alguna dellas que
dhas son y si alguno q̃ siere pasar contra
alguna destas cosas q̃ dhas son gelo non
consientan y si lo anoj fizieren gelo fagan
hemendar luego con aquella pena q̃ dize
en esta nra carta so pena de la nra merced fecho
el p̃ mill e tio en Algeziria siete dias de he
nero hera de mill e trezientos e ochen
ta e tres años yo diego ferrs lo fize
escrivir por mandado del Rey diego ferrs

Faber magr. mſti. de mpriis fra Rubrica dicit mlem q̃ fr Apoſto. Mallq eſt mlere q̃ mi & mlr dicit ſr formallit. Vet te alliant dignitates/eccleſiaſtice n rpnt ymquedo. q̃ mellq &c. et.

De mlr dicta. Jo. faber. Mirabillat dicit ibi q volens mlere debet tria conſiderare ymmuy. q̃ mlis pri nõ ſolum etate ſed conditione ſue. Vt Ovidius. v. ẽ. Lateris my Mulliere adoleſcentule tue. Et Ovidius. Quamy Malle inequales veniunt ad vincula juvenes. Cum premit magno conjuge impar amor. Ideo concludit ipe mlr hor. p. primo q q̃ volueris apte mlere debet pri. n tenet lal. Secũdo eſt q mlis my mulliere formoſa magnitudine/et pulcritudine ſecundo ſtatu ſpiritus &/q̃ ut plurimum pueri matrizant mr moroze. Et hor q dicit de pulcritudine intelligit ipe ibi. de pulcritudine competenti/h &/mediocri/no tm mlr. v. mitentr. q̃ mulieres ſint in extremo formoſe vel ſint ſtulte et de illis ſcribit Horatius. et vult ea crepitus. Tertio q̃ debet eſſe nobilis q̃ multos deſiderat? nt mlt genera. Sr. q̃ ſit mulier bona et pacifica et fidelis generis. Tertio ſpiritus &/q̃ ut plurimum labios Lucretius et moretur ad posteros tradu it.

Deinde dat alia ta conſilia ymmuy ut hoc ſit mt. vult dicere q̃ mores mei. 2 q̃ doſ tradat ulcera Ab ovidio obligatoe. et t. hor q̃ no ega materia dolento. 3 q̃ ſe contrahat mitenea inqua debet uxor tere. Tertio conqueſtmuy et lu reremuy q̃ contrahat talle ſotte q̃ mgor remuneret iſta lucrea. Ne poſt mortem dicet alicuy vicinuy de tuis laboribus ſpoliando filios tuos. nõ ſerua

mmy magnifico dnõe dõi ſuccin dl lecenciado eſtr mpoſa

Sed in iſta materia. vi. mellq m. 2a. pti. [illegible]. ad vj. ſn. pm et m. l. t. vbi dicitur q la muger ha de tener en ſi quatro coſſas ſc. q. venga de buen linage. 2o. q̃ ſea fermoſa. 3o. q̃ ſea bien acoſtumbrada. 4o. q̃ ſea rica. Et ibi vide rationes. Satis Singulares.

Item pro ea. pti. [illegible] l. 12. Seponen las quatro calidades q hom de concurrir en los yernos.

Esto se ad[e]ze a fuerça del braçal

Allegate a los buenos y serás del mo[n]tón

Multi fratres! pmo
doo fratres etc. Trae
a esta multitud de
gente mandando poner
en orden toda la orden
de Cistel y vocabulario
y orden de dezir sus
oras. Arzobispo de
Granada fray Fernando
de talavera de la orden
de sant Jerónimo
El Cardenal don fray
Françisco Ximenez Arço
bispo de toledo
El Abad de sant
Benito de Valld
dpo de sello y se
dispenso de ellos
ynorar a dona
Isabel su muger
del monasterio
de sancta. Fe de Mõ
Esto sentido y mira
do para saber
a quel tor rage
Sabes vos bien esperiencia todos lo
que dize Agustino. que hay mejores
dellos no se ven q en monasterios
fe facen mas. tales tenores se
en monasterios se facen
Fue ay muerto sin cabeça
Extrema gaudij luctu
ompat
Sabe se lo al ciego
Mas penseys q me ma
mo cego
Es vn mamon sotros
dize Maymo
Se entre podra ser
q no sulga a dos es
tri[n]jones
Ha cogido la ebre
Hase cogido la moneda
Cae al sordo
Cae de q no oye ni
vee
Fue ay peor sordo q el q
no quiere oyr
Grues de orejas q tal
oyen
Solos q vee muer
en veyendo
Peor es de q el diablo
Sabe mucho por q es
muy viejo
Sabe mas q el diablo
Sabe mas q merlin
Esto no sabe todo el mu[n]do
Sabe mas q yo la muerte

Esto se ad[e]ze a fuerça del braçal

Allegate a los buenos y serás del mo[n]tón

Que[n] pregunta no yerra

Que[n] lengua ha a toma da

Que[n] me da mas ogeo q[ue] o[n]ze

Vna mosca para mi

Esto tengo de hazer rayendo o leyendo

Que[n] no cree no se ha dado

Moça de q[ue]r por verla ni por mal que la pese

Vna cal mo. y. ha[n] de mo[n]

Atuerte mosca

Esto tiene faz. y. cabes Sapidiot ay cuello

y. entra

De mano en mano negra

El ambrador grande q[ue] avia en alla de torres

y. al tiempo del entretener las mulas a[n]tes q[ue] nos

yguales vna anglla por q[ue] tuviesen q[ue] repartir

Dexa q[ue] los q[ui]ta se y. dezia le vno dalla

Sulano truxeras las anglas. y. tu las fones

ne este cuydado lo ya muy gastado

Coffino agena dinero fuesta

Dentro esta la gata en el yalomar

Parece nuestra muerta

Mas vale vna gota de fee q[ue] mandrecha de otro

Mas cagarm sobre vn muerto q[ue] tio

Que[n] todo lo quiere todo lo pierde

Cada garrejon por si espejon

Dentro esta la gata en el yalomar

Ala prueba muri[ó] por

Pensavis q[ue] abeis allado capillo sordinero

Esta lecçe lo mmastes

Peor es dregallo

El ojo del Dueño engorda la bestia

La primera empiedza

Contar mal y por fiar

Vna via y dos mandados

Pero rehotiego ya resesco

Fue a de quedar por sorta mpõr mal hechada

Es esto la fee dela grima

Que[n] te hizio yo m me

Y mata ni reparte

El q[ue] anguza vna tiene. y. otra repiere

Trayo sabia comer pa[n] con corteza

¶ Andar adar y tomar
¶ Cera vna dias de mayo.
¶ Caso de Abril por alo bastal ¶ quien dezir ¶ quando las vinas cañar ten prano yas dexar de dillos.
¶ Yo ¶ no pudiesemos dar los por dios
¶ El ombre rico el rapinote muerto.
¶ En Illa stre pasqual diz ¶ be sallo agora pasqual to. Tria sunt mirabilia fiollia ct. ¶. pereza ignoro. ¶ como el Rey de vngria se pudera defender del turco ¶ como la paz pudera durar en italia ¶ como el Rey de françia pudera estar sin guerra. ¶ ct ¶. ctr. ¶¶. po torcir sal nariz.
¶ Sulano yguda de mala muerte ha de morir en gar que le ha de cargar nar.
¶ Poco mas vale aque dios ayuda ¶ que no muerde nadie.
¶ Es como veleta de rauya nuevo ¶ siempre sabe ne donde sopla el viento.
¶ Es la vez de todo
¶ Es asno de diablo
¶ Es vn fatanas
¶ Es vayme no me tu gas
¶ Es andar de mula cayda
¶ Hazer os alas armas Alcalde la lanza
¶ Esto sea la de hazer de dese.
¶ Dello an dello
¶ Bolanos. quiere dezir cabras de moradas. ¶. quando tiene ramos muchos heroes llamale de vacas. ¶. ellos de vaqueros. no ya rebaños de ganado. ¶. leches de ordeñar.
¶ Amal tiene el que de esperança me mate
¶ Quien espera desespera

¶ Pole gane vengo dios en cuya guerra
¶ Mi estoy albalde mala gente
¶ Guarnidos de ¶ trae fuerte
¶ Quien ¶ tiene spiritu
¶ Trage justos por pendones
¶ Mas vale salto de mata ¶ ruego de onbres buenos
¶ Esto no es poder nabos en costal
¶ El mozo y el gallo en el primer año
¶ Yo os hare vna ¶ muera esta rubia galga
¶ Hecha es suerte para ciegos
¶ No es Renta cierta pesar con maço
¶ Qual mas qual menos toda la lana es pelos
¶ Ya esta en papos de buytre
¶ Tarde piache
¶ No se esusa mas ¶ marco en quaresma
¶ Altas o bayas en abril son las pasquas
¶ Andar acaca con dazor de madero
¶ Por donde fueres haz como veres
¶ En cada villa su maravilla
¶ En casa del herrero vas del sin martillo
¶ Has bien ¶ no sabes a quien
¶ Quien bien quiere a beltran / bien quiere a su can
¶ Quien bien tiene ¶ mal es sol e por mal ¶ le venga no se cuyde
¶ Quien mucho habla en algo acierta
¶ Por fuá mata venado
¶ Cuydados de ser tener reuelado
¶ Qui tetigerit piscem conquinabitur ab ea
¶ Como se crian de señor los fijos. vt puta de liberorum educatione vide mirabile ¶n. ¶. ¶ti. ti. 7. per totu
¶ Inter cetera. no. ¶ex m
¶ Bueno es este para y por la muerte
¶ Cata que os tengo debaxo dela lança
¶ Dexalde facer de su dano
¶ Tras los dias viene el seso
¶ Otro maoma ¶ esto dezia por vn hereje de judio
¶ Rodrigo aque por su afecto llamaba cristal maoma. y. por fue le dada cabeça. y. dos thimoteyos. ¶. epistolas.
¶ Mi sustituyo. y. por los entremos. y. despues le es
¶ Cortezia me / echa medida
¶ Miedo a payo que reza
¶ Casa mala piedra caya

¶ Llegate dos buenos seras vno dellos. ¶ no seras sancho ceis
¶ Todo lo a donde amo mucha de azeyte
¶ Dar sobre el cauallo sobre teal de enemigos ¶ no muerto sino asaque.
¶ Abrebote me rallo o abremoste. y. o no cabellos
¶ Que te haga de hazer ose morira o de ira
¶ El se abuelba
¶ Estampar de lobo cayre
¶ El alo se hara el oso villo
¶ Estos mas gasto del ¶ de mulyan
¶ Fatto buelto gmãn ¶ de pesadores
¶ Tu ¶ veo para mis dos gonel adorno adobino.
¶ Esta candilla donde se fenecera ¶ dios os salue
¶ Nole cabe el tiempo de tamano
¶ Siempre mirabuen de caya tropezar
¶ Siempre mirabuen de tropezar
¶ Es menester mirar reojo alerta ¶ abras abierto
¶ Quien a su enemigo paya a sus manos muere
¶ Aduertate aduertant. homines aut ad fabulas ver tet. Apostol
¶ Miedo guarda vina ¶ no vinadro
¶ Blasfemar de manes y no curar de vestillo
¶ Ha de estar siempre arrebuelto solano

Juro se el abdo a 10 del mes de Enero de 1507 de vij años.

Et lo. Rolam. q̃ juri appellandi pot per pactum renu
tiari ac et conueniri vt nullu factale seruet. tex.
est. Sing. in l. fi. §. fi. C. de. tempo. appellatio. et 3.
pti. ti. 23. l. 13. ibi. dum dicit. Otrosi degimos. q̃ si
el demandador y el demandado fiziere postura entre
si en juyzio o fuera de juyzio q̃ no tome alçada dela
sñia q̃ diese el juzgador o otro alguno entre ellos
q̃ despues no se pueda alçar aquel q̃ se touiere
por agrauiado della etc. Quod procedit. nunc
ista renuntiatio fiat cu ~~[illegible]~~ scriptura vel sine ita
glo. quam ibi aprobant. docto. in. alleg. l. fi. §. fi.
Item hoc pcedit no solu si fiat pactio vt neu
tra pars possit appellare verum et si vna pars
no possit appellare. ita glo. qua et ibi approbat
docto. in. alleg. l. fi. §. fi. Item hoc intellige
Nunc hoc fiat per pactu vel per simplicem re
nuntiationem dum tn fiat in iuditio ista sim
plex renutiatio. ita. bal. in. alleg. l. fi. §. fi. Li
mitta tn primo nisi in causa criminali na in
ista no pot renutiari appellationi ita limittat
Bal. in. alleg. l. fi. §. fi. arg. notorum. in. l.
pactum inter. et. l. ius publicum. ff. de. pact.
2o limitta nisi in causa status ita. bal. in. d.
§. fi. per. tex. in. l. 1a. et. 2a. ff. de. libe. ca. Pre
terea oia superius dicta intellige qndo fit ista
renutiatio per parte principalem per procura
torem tn no pot fieri renuntiatio nisi ad hoc
heat spetiale mandatu. ita bal. ibidem vbi
Redit raoem q̃ istud renuntiare est donare
Idem dicit esse inter ~~simplices~~ prelatis ecclie.

qui tenet medium inter simplicem procuratorem et dominum
per nota in l. si quis dolo ff. si quis omni ca. testa.
Preterea plures limitationes ad istam rotam vi. per
philippum in c. interposita. §. ille de inde de appe
llatio. Item hoc intellige nam quamvis quis renun
tiet iuri appellandi non tamen videtur renuntiare iuri di
cendi sententiam nullam quando nullitas deducitur in iuditio
seorsum ab appellatione secus si simul cum appe
llatione. Ita Sali. in alleg. l. fi. §. fi. C. de tempo.
appella. fi. ver. et philippus in alleg. c. interposita
§. ille de inde. ff. fallen. Item quis renuntiando
appellationi videtur renuntiare non solum appellationi
a diffinitiva verum et ab interlocutoria. Ita bal.
et Sali. in alleg. l. fi. §. fi. C. de tempo. appella.
Item utrum pars que renuntiavit appellationi possit
suplicare videtur dicendum quod sic. per id quod notat idem
Bal. in alleg. l. fi. §. fi. quod si per statutum tollitur
appellatio non videtur sublata suplicatio. et per
glo. in c. ex litteris de iniunte. restit. quod vult per illum
tex. quod in casibus in quibus removetur appella
tio non censetur remota suplicatio et vi. ibi. Jo. de
Imol. et idem tenet bal. in auth. que suplicatio
de preci. impe. offe. et vi. ibi. Jasso. ad fi. 2. co.
Nota tamen quod quamvis sit verum quod pars que renuntiavit
appellationi non possit appellare tamen habet regresum
contra iudicem si iniquam sententiam protulit. Ita bal.
et Sali. in alleg. l. fi. §. fi. C. de tempo. appella.
Ista procedunt respectu principalis secus res
pectu fide iussoris ut l. Absentia. ff. &
et in predicta l. parte. facit textus
ad omnia superius dicta in c. super eo de officio
delega.

Confirmatur hoc nam quando princeps committit causam appellationis remota non intelligitur remotum ius dicendi nullitatem quam sententiam ut c. inter ceteras et ibi. docto. de re. iudi. glo. in c. ex con questione in ver. post appellationem de restitu. spolia.

Dal de auomer de todo
Es vn atregnado.
Mijzad nos llueba encassa
El vno las leuanta . y el otro las mata
Las albricias dellas mismas
Correys à barbatendida
A esa cosa puerta q esta no se abre
Cuentase q vnos vasallos hizieron vn mijo
Estando presente a vn rrey en q le dieron
vnos bueys con vn carro y yugo todo de oro
hera tan gran de vn valor q no se podia
estimar y presentaron algunos della rasa
El rey auia gran gana de saber q tenplaria
El oro / respondio el gallego q mas valia
vna yugada entre abril y mayo q los bueys
y el yugo y carro y q mas valia toda
yugada entre mayo y setiembre q los bueys y el
carro y el yugo /
Echar lo de ala pared y pegare bien sino tan bien
No curey de agoz della baba del buey
Es vn honbre de mijs grandes pensamientos
Pensar no es saber
Quien vno castiga quanto castiga
Regote con dego te.
Mirad que no comemos paja
Mijo y soy y me meto en la mezindad
Que no auie no costriba que lo auie q lo pague.
Que yo no fube presto lo pega
Pillagij fuat anagtines
Ayos para fenbra para ade
Que no fenbra no ara
El antenes en polno la arada cabo dese . etc
go entodo Esto quiere dezir q el antenes se pred
fenbrar ante q llueba . y la arada no fue quado
la tierra esta muy mojada . y el trigo en barro
. y en otro
Vey . aduerbios cada una letra de la abra dize q
dos años se pierde q lo q se fenbra tenprano
tiene mucha batalla segunda q el trigo mucho
es mejor y mas rigete
Que no aseguro no pued
Que no da no bebe
Que no paga tanta no ze pod
La sobre ranga esta q mata
Cuba / cabuba de todos
Cetra endreta

Muchare simo dmiral
arma
Vna muger pobre
agora Andaba vedie
do bnos costales de
ortiga para calentar
el horno y dezia a
que quiera comprar
el estiercol o la hoz
rilla de la cabalgadura
del vmedador muger
pod dleo Que q se
va y entienda las
tadonde llega el sa
nor q vna vez era
nuda acoger estar
el se quiere apro
acoger del pan lo de
der Fe asta Gasta
el mijo grande
y el lado del fer
no entodas las
abas y negros nos
otros esto del mu
te Sore dlente
mo Sogar fumda
mento.
Prolixitas vna
literarum Sit
culpa timoteus
parit Set fmy
Apostu . temus testem
constantinum no stram
Set iterum testes est
mijhel dy q mijhel mi
chel cristy fium
Quado vinyere el dia
bruno meter le en
casa
Quiere semejat. par
re et metet
Prohare simus dm
nos alegremos
Salus valle bndia
dplacer q sento
afectus Fnd y
fius. Hmc illa
cine dum nume
na melliori lapi
llo. Omnibi la
bentes apponit am
dibus omnes
El fin dalgo lazer es bes
para dlazer
Esto ha de ser a pesar de
gallegos
Sechame par q no me
pese

Fue buena verdad
esperada
La buena bollura
fue es breve
Vana no vale
nada
Ruyn larga a fiera
q mas gruue
Ruyn le affrenda
la ganancia
Dios mal alse
& mala ganancia
Ruyn quexera ser
Vbiado ny se a
grado espalda
bras
Es Vapalabre
ro
Sarnuetas runtas
apalabras fa
labras
Sapalabrisseme
lazetta
Ryesse adios
me encomyendo
Venga dios
y valo
Vaya que fuere
y venga que vi
niere q aqui me
hallara.
Ruyn tengo o de star
de rellostro a
habe
Antes muerne pre
bue la boca esp al
dos madre myn
ninguna osa
Ruyn es a se mejor
para my q ser a
ne
Sanda cuna dran
do
Sander rauda
Ruyn Hernez para
dios se

Ruyn ferrez q ha de star la gueta y lanz
en buestra mano. y quando los quereys

Vedaros se al por de sant pablo otros libros dels
obras de fray Hieronymo de sesser pes rubertes
de la orden. y. mro de nuestra orden. pd. de
Vallds

Ruyn podemos los. y. yo amer cada q se be
Tadios Hechando. y. anel mary enado
Esto ha meter mary
El buey Harto no es ome bre

Sentrase como poz vna vinda myada
Andres os abinado alas basseras
Asna ay pollino no bale lleue el molino
Sagrand pesa grand bagar
Mas bale trote q lleg
De mal remenos
Vien ara uso por no yder el uso
Vno sera muy acostumbrado de yr
Sallo q entrase

Esto se dyo por

Ruyn
Vno de yelar
Vno Hare maestro
Ruyn ay tenes fic
Tenes dias dineg.
Esto es al mesn libran
Alguē dun no es sade
Sada rudal mala ganāa
Ya yo subia amer gan amatreza
Ruyn tengo otras vares q guardar
Oveja. y abeja. y puerco q trebeja
Myra os fulana bazeria
El buē. y el mal ala tarda sale
Hreys amer. y. no estar
Quē vna dlo q tiene no ame dlo q huele
Vrad. y. daros bien
La vrad es lode q quiere dzir amy q aneres
q mucho dzir vrado se debe tener
q es enāa. Sa la vrad adelgara. y. mas
q abra
Sdray. Ruyn vmit fuge omnia vitia. ut apud
dzir la vrad o lde quē la trae muerta mede.
Sas est fabula q uey dat adita manu
Sqmas dinar q ha de ser gran.
Salabre. y. la pasta sobre el empeño labores
Sus vidas vida muerte
Sque amenaze vn malcoe y. otri espera
Vieja cosa mētida Allegra la agua el agua
Sya se hallado el hilo
Sestonar q tarda anel trabe
Sus dubs de vno de dablo

Sal que es debi
da ala gna le
es medezina

Sommyus he
re memoriam
et mūlto se
rare. pouz est
Dirimytat
q humanyta
tis.

Memoria homi
nis labil est.

Memoria dla
memoria dlos reis
q se querella por
q no estan rlz ella

Sestudiro sobre
rl moro adevino

Esto se hace de
lume en lume

Sq mos son los mozos
de moro q vuyendo
se q esto no q se ser
matar so studio mū
re

Somorra clagno q se
latme

Sose cambuna pausa
bos angustias mere
hudas. penas. y sa
tisfaciones. y do
lores some
tiendo los q lo pade
cieren Sa se cambia
ron Sa se cambia
o ellos o ellos q sea
de aber lo bue o lo
Sues no se be
nende amor
Sque amor

Vaca q esta
be be de la
fuente

Samuertos y
vidos no se
amigos

Sno se apoya vn
alagos

Sno se apoya se
bien a lo largo

Sputte en dat la
fuy my. no
Sq se q se rada

Padilla

Este vso el adelantamiento por cuyo fallecimiento vino a Alonso de Padilla su hijo mayor

Pedro Lopez de Padilla
Juan de Padilla adelantado
Pedro Lopez de Padilla adelantado
Don Antonio de Padilla adelantado Don Gonçalo de Padilla Don Jeronymo de Padilla
Doña Luysa de Padilla casada con Don Antonio Matheo Zuñiga. del dicho Don Antonio de Padilla adelantado.
Es la duda de sucede doña Luysa o Don Gonçalo en el mayorazgo.

En este pleyto en quanto no parece el mayorazgo Antiguo. no. q̃ dize Alvarillos Yañez en Aud. digo q̃ allegado. pc. et. fi. rolo. C de Edend allegn. c. mdilectos. de fid. mstrame.

Item. Cerca deste pleyto No. Vn apuntamiento q̃ hizo el doctor escudero q̃do yo le mostreme q̃ fare mucho al caso mi parecer. y. es. Pedro Lopez de padilla en el testamento de clara q̃ hereda el mayorazgo. Don Antonio de padilla hubo. y. dexo. y. dexo sabido. y. si muriere sin dexar hijos varones q̃ herede el segundo. y. dexo el otro cõ. Si esta rendido esta puesta a don Antonio. no. Yo a su hijo. sobre muerto por q̃ se refiere a don Antonio su hija esta es duda. y. si se refiere a su hijo llamado q̃ el viene hija. y. siempre se entiende de varon. y. la rendio a sus hijos varones entiende se tambien puesta a los hijos q̃ nacen della por q̃ falta del primero lo q̃ el segundo.

La facultad q̃ dio Pedro Lopez el 2º esta q̃ pueda reparar el mayorazgo antiguo. y no para q̃ lo amplie q̃ dize q̃ lo amplie q̃ tiene de suceder el mayorazgo. y. no entiende de clara q̃ es Don Antonio et hijos.

Ay otra duda. y. es. Si en los casos q̃ la escritura del mayorazgo. o de mejoria se puede ordenar aquella esta jurada puesto q̃ se pueda reparar si es menester q̃ se haga mejor especial de los q̃ se dan. y. que se dan q̃ si mi hijo muy mi. m. l. si quis in puncto. ff. de leg. y.

Las dudas. Primera si valle la facultad para reparar el mayorazgo antiguo. pues q̃ aquel no parece por escritura como quiere q̃ aquel no parece por escritura. y. esta probado por testimonio en lo de cuya tutoria. y. esta obligado en cierta manera q̃ se entienda q̃ sucede en el mayorazgo antiguo. pues no mete mas de la atumbre. y. la facultad para reparar es para q̃ suceda en lo reparado de q̃ada de suceder en el mayorazgo antiguo. ff. si por la primera

incorporaçion que hizo pero lopez el 2º deste nombre
fue llamado virtualmente don antonio de padilla
pues que llame al que devia suceder en el mayorazgo
antiguo. § 4º. si esta disposiçion que resulta de la
incorporaçion despues de hecha si se pudo modifi-
car o condiçionar en el testamento. § lo uno por que
se hizo por contrato. § lo otro por que fue incorpora-
çion y aditamento del mayorazgo antiguo y para
esto se dio la facultad y no para revocar ni mo-
var. § lo otro por que la incorporaçion fue jurada
y en la clausula del testamento no se hare
mençion del. § lo otro por que en la clausula del tes-
tamento dize el dicho pero lopez que hizo la in-
corporaçion al tiempo que don antonio su hijo se casso
§ 5º. que obra la mejoria del 3º que parece en el
testamento § 6º. por las clausulas del testamento
que es llamado.

¶ Nota que se vean las escrituras antiguas que hablan
de cavatanazar para ver si escluyen o incluyen las
mugeres

¶ Despues de todo esto fue el doctor escudero y hizo
un proceso en que ay dos cosas primera la clausula
del testamento de pero lopez de padilla el viejo
en que dize que cavatanazor fue siempre y es ma-
yorazgo § 2º. que esta muy probado por seis
testigos que pero lopez escluyo a doña luysa que
era ya nacida quando hizo el testamento. § de la
vista resultan las dudas siguientes § 1º. que en la
facultad se hace relaçion del mayorazgo an-
tiguo y de las condiçiones y vinculos del y esto
es imposible referirse a mayorazgo intro-
ducido por costumbre o prescripçion. § 2º.
que le da poder para poner vinculos

Ya obrene de ca
llada
Mudara una sed
de agua a ombre del
mundo a un ver
salir el alma
Traga cada dia
la muerte
Sandan a malas
Sandan a matar
me matar te he
Sandan de mala
arte
Peor es vigallo
No hace sino
escrivar
No es menester
adelgazar tanto
las cosas
No [illegible]
[illegible] las
cosas
Yo le hare [illegible]
[illegible] de las [illegible]
[illegible]
Yo le hare que [illegible]
[illegible] de [illegible]
y de mano
Pusole en grande
aprieto
Llego a el alba
[illegible]
Muy fino ha de
mostrar todo su
poder
Hizo todo su posi
ble hasta no po
der mas
Sombre petit sino
es ardid no val
[illegible]
Mirad los no estrañ
ay sino por testigo
Quiere dezir que no es
[illegible] para cosa alguna
Vos no valleys en
esto por testigo
[illegible]
Vade y te a parte
Vade bien en mojar

Es [illegible] de [illegible]
[illegible]
Fablen cartas y callen barbas
Minca mas perro al molino
Al buen gastador dios le da que gaste
Qual ba marta con sus pollos
Sallias a la loha marta con sus pollos
Nro gozo en el pozo
Don ximeno por su mal bee el ageno
Don ximeno por su mal bee el ageno
Azeldo de vro yerro
Co azeldo de vra señal
Quien ha de casar ha de madrugar. Nro que
es muy bueno para la diligencia que han de tener
los casados. y no que piensen que se casan para hol
gar. Tambien tiene otra sentencia que quiere dezir que quien ha de casar ha de
madrugar para ver y
mirar y estudiar bien
lo que hace. Y por eso
dizen. Antes que te ca
ses mira muy bien
lo que haces
Os aveys de ser Albad o vallestero. O no poderes ser
Albad y vallestero. Quia malle concordat atara cum
psalterio. Et qui ad utrumque festinat neutrum bene
pagit. Et nemo potest duobus dominis servire. Et qui binos le
pores una sectabitur ora uno quandoque quandoque [illegible]
Quien a la vejez engorda dos vezes bibe. Que fidicat una
flaco y otra gordo.
Comprar caro no es liberalidad
Costumbre fuero vence. Hoc est pro consuetudo
derogat iuri.
No es cada dia santa maria
A santa maria no le cato vigilia
Yo no tengo peral que partir con vos
Un loco de ze caento
Cada gorrion por su espigon
En casa del herrero cuchillo mangorrero
No son mas las cosas de como las [illegible] tomar
El loco por la pena es cuerdo
Tras un mal viene ciento
De ombre heredado nunca te veras vengado
Aca lo ha marta con sus pollos
Del pan de mi compadre bien pedazo a mi alhijado
Vete y vente que la casa te sabes
Es mas duro que una piedra
A perro viejo no le llames chucho
Nunca mas perro al molino
A la mala costumbre que bien talle la pierna
Por fotte que no por latre
Al fugitivo llama retrayre
A la buelta os espero
Andar de mal en peor
Andar de zoca en a lo dra

Muchas vezes dude yo si en pleyto que no fuese de menor cuantia se podia pronunciar sentencia de pleyto de calidad votado por una oppidos salas sin estar firmada algunos de tres oydores diziendo que [illegible] firmar fulano y fulano
Y tienese por cosa determinada que si por que la del cuidado de valencia en su vista se pronuncio con dos firmas de oydores
Es el hastie de zugumela que pone el hilo y aguja de su casa
Estando viendo un pleyto del que de montagudo con mingo del hospital en que el dicho mingo del hospital abia llevado muchos interesses al que dixo el montalvo que el que se avia de llamar del hospital que no mingo
Mas valle verguenza en cara que manzilla en corazon
Acogose por dos
Topo el tramposo en el cordiaoso
Estandose viendo un pleyto entre mingo del hospital y el que de montagudo dixo el montalvo lo que abaxo dira
Va de zoco en [illegible]
Va de punta en blanco
Que el que se avia

Vna vña y dos mñ
dados sobre dos palos

Yo dic constat
sobre agnt. sno.
stud qd bnum
mrs. tqual
qñdo adu
yeras y mome
tos. y. fenemos
y mo es tlsolo
vastmte qñ son
poner y sulnar
la vida de qualqer
onbre de qualqñer
ofiio digno dnd
y qfecho q̃ queda
que qñere dzir
q̃ q̃ q̃ pdreys
tarel so entēdr
oy ñolo dreys
mñana sq̃ q̃
pudieres entēdr
y valer luego y
efectalle rolo de
reys q̃ lute sq̃
ras trastēdr de
uit tempus nostro
quñdo. sq̃ dro
martinus de rrasti
no nō rnabet.
no rnreys de m
dar q̃ valer vidas
agenas.
Vendrbē fus ma
dros
q̃ hombre no vyēi
malo.
q̃ hombre de vn
dia hogara de
tres semanas
Tribal offbillins
plebe fameliza
q̃ de tlgolviso gar
q̃ seso
q̃ siguio vno al q̃ de
cīnas hora farmeto
Respondio q̃ no sol an
sanchez no mate vid

q̃ mal abendgo q̃ tiene tienda q̃ s. dglorado q̃ tiene bota
q̃ es mas q̃ no gal q̃ la renda
q̃ es mas celoso q̃ un gato
q̃ quien no sabe & q̃enta no sabe q̃ cosa es g̃nar hazienda
q̃ amor muerto gran lonça cada
q̃ bemis de osa hecha.
q̃ tarde piache
q̃ tarde ensilla
q̃ soys vn tardon
q̃ si la locura fuese dolores en cada casa abria voz
q̃ quien su carro vnta su buey ayuda
q̃ si en mal anda ce vse q̃ no m̃ de la barba no anda
de suso
q̃ es hombre de baco
q̃ es hombre de coplete
q̃ es hombre de hecha
q̃ una alma sola no̅ santa y mllora
q̃ adulterio no tenemos y no bre le ponemos
q̃ otra como otra vera como otra
q̃ no junta sola con tra vos q̃ q̃ere dzir q̃ el
fin no enmienda a el principio
q̃ el rey fernando de napoles dize q̃ dios q̃ tuvo
thesoro. q̃ el era el rey. y. no el. por q̃ el
no le sirue sino por el dinero. y. q̃ aquello el no
tenga sino el solo thesoro. y. q̃ pues el lo
tenga el era mas rey teniendo el dinero q̃ el q̃ tenga
el nobre de rey. y. lo era sin tener el dinero/
q̃ reynamos al pinto. q̃ quiere dzir venga mos
aso so al proposito. calo justinian
q̃ quiere dezir lute no mira sotras me.
q̃ no mereys de andar a quien a pra de q̃
q̃ es un gallo
q̃ un padre pa̅ra cient hijos. y. no cient hijos pa̅ra un
padre.
q̃ no me hagays tomar el heno en la boca
q̃ real de hasta q̃ le llegue el agua a los dientes
q̃ apesto viejo muerde le llaueros el cuello. no
de q̃ me auz. auz.
q̃ labre me a pesar. y. no me muerde
q̃ esta la hoz en la garganta
q̃ no mereys tabera de olla. y. veys a q̃ le
tiende en silla
q̃ no fuera de lleuar las uñas por el trabo
q̃ no perderes q̃ me dreys de perder
q̃ allegar hinche de humo

q̃ vinose las manos con el heno.
q̃ vino se las manos a tras
q̃ estase manifiesto
bre malo
q̃ fugit inpetus
gaium nemque se
pentem
q̃ labrar de rallar
llem q̃ fuelle
q̃ diole un hurto
de aheytador
q̃ rallar le ha
por tres hurtos
q̃ q̃ no tenga rallar pie
de dras a pan̅. No?
Hoyz
q̃ nuevo don Alu
ro de luna Castellar
de mill y dos dias
andados del mes de
octubre de mill y
quinientos y qua
renta y seys años
mandose poner en
pestar al monaste
rio de sagrameña
de la orden de sant
bernaldo
q̃ no me da mas de me
dia pan̅ y de pan mal
todo va por rey estillo
q̃ una yrmuda no sant
ver
q̃ una golondrina no
hace verano

el villano y el ro
gal no hace en cosa
sino por mal
Vngentem pun
git. pungentem
rusticus vngit.
Piezas de tierra se
llaman en la provin
cia de alaba. Pieza
zos de tierra que
acallaman tierras
Sin hace sino me
ter palabras en
medio
Sino ay cosa que de
antar sea
Sino es cosa nueva
Sala vezes a la de
res de pez
Es ombre de barba
Esta de fuste y
de fresno.
Sidole de punta
en blanco
Es mas negro que
la pez.
Es mas negro
que un carbon
Lo quantas y quan
tas vezes digo y
dire que las nobeda
des y errores y
falsas opiniones
todo ello tiene co
mienço y funda
mento. de personas
que tienen autoridad
de religion o de
grandes letras
o de alto ingenio
que no se ante
tan a lo que supie
ron y escrivieron
los padres anti
guos
Audivi vocem de
celo dicentem mihi
scribe. Beati mor
tui qui in domino
moriuntur
Pleyto de testimo
nios. pleyto de di
monios. Esto dize
en italia porque las
testigos no dizen verdad

Yo no tengo parecer en esta cosa
de que os espantais
de que os asombrais
de que os escandalizais
Oy Reposaos estad atento sosegad tened paçaençia
No os altereis
quien pierde alla o quien guarda alla
peor es de allar que la guisa en el pasar
Yo os are que tengais que contar
No cureis de tener cuenta con todo el mundo basta que la
tengais con vos mismo
Contad y vereis
No ay tal cosa como peso y cuenta y medida por esto se dize
que es un hombre muy medido comesurado o templado y otras
vezes dizen que es comedido por donde se da a entender lo mismo
Tened queda la balança
No acertais en el blanco
No dais en el fiel
No es ese el punto
Fuera andais de terminos
Fuera andais de madre
Fuera andais de proposito
Mucho andais de rramado Recogeos medios comesuraos
o templaos
Andais fuera de vos mismo No andais en vos No estais
en vos mudado os aveis
De mudado estais No sois el que solia de ser Trocado andays
Agenado estais desfigurado andays torna en vos
No cureis de tentarme de paçaençia
Fue al mar o vine del mar este se dize por los que sabian
fuera de proposito
No cureis de andar por las rramas
Yd a la fuente y dexaos de andar por los arroyos
Lo que es de dar al muro dalo al gato o quitarte de cuydado
Mas vale aventurallo de una vez que no de tantas
Quien no aventura no prende
Es como cuchar de pa
Crecer y enriquecer
Quien pasa punto pasa mundo
No se tomo camora en una cora
El lobo y la gulquesa dan vos son de una consejo
No quiero matar moro ni que moro mate a mi
Buscad quien mejor lo sepa juzgar o consejar

Estos es fa ver cas al justo
Solo quiero no lo quiero mas echa melo en el capello
Tomad de por desta mynado.
Ya juego forçoso no es menester muestra
Es proverbio valeramo que quiere dezir. Que in necessitatibus nemo liberalis existit
Que donde fuerça ay derecho se pierde
Sea el almoneda tener la barba quedada
El duque del infantazgo estava muy mal con el que de saldaña su hijo porque no se quiso obligar al Marques de Aguilar por el casamiento de una su hija. Y agora a la partida del principe nuestro señor de guada la jura suplico al principe la duquesa que mandase al duque perdonase al que su hijo y el principe respondio que le perdonase que no lo queria hacer diziendo que los hijos no pueden tener fuego para dexar de cumplir lo que sus padres les mandan
Es la vida
Es la muerte
Se tragado tragos de muerte
Su muerte es clavijado porque me te manos el compadrazgo.
Sic mys me lite mors est et vi vi ho mynis se pultura
Viene aca por jubileo

Echan fuertes sobre la capa del justo
Esta lleno como colmena
Agora veremos quien hechara el cascarro al gato
Tras la pena va el descanso
A buenas prendas lo aveys
A vos me tornare por esomirad lo que azeys
Aparejad para la lucha
No cureys de andar en disimulaciones
No es aguja en pajar esto se dize quando alguna cosa es tan grande que aun que este perdida no se puede asconder como la aguja que es tan pequeña entre la muchedumbre de la paja que parece cosa ynposible alearse
No es buen proberbio
No es buen prenostico
No es buena señal
No es buen comienço
De honbre heredado nunca te vera aventado
No cureys de hechallo a la varaja
Eso es a mas no poder
No penseis de azer del juego maria esto se dize quando uno no quiere aiavar alguna cosa y anda rodeando asta que el cojo la holbide cosa de pedrea
Mas me va que juramento esto se dize quando alguno quiere y no tiene posibilidad de azer alguna cosa
El que le conoçe le conpre
Quiere quebrarse asi un cojo por cosa que ben asi uno de
La muger y la gallina por andar se pierde ayna
Nadar y nadar y morir a la coriel
Tal te veas que no te conoscas
Allayremos todos
A donde boy alla te allo
No cureys de azer comigo del rufian
No penseis de tener me el pie sobre el pescuezo
Rrapaos la del casco
Quitaos la del pensamiento
Quien os metio eso en la cabeça
Quien os hizo entender tal cosa
Una hija una maravilla
Y yo nos dios maravillamos nos nos

+

Este caso es q̃ don diego perez Sarmº conde de Santa maria y de Rebadauja vbo dos fijos q̃ fueron q̃ don vernaldo yo Sarmº que despues fue conde de Rebadauja q̃ yo
garcia Sarmº q̃ parece q̃ estos no eran legitimos y fueron por el legitimados q̃ y entre
estos parece q̃ fue partida por medio la fazienda despues de muchos y muy grandes pleitos
en q̃ el dicho don vernaldo vbo Rebadauja co titulo de conde y la villa de mõtes
co otros bienes q̃ estan en el Reyno de galiza por su mitad q̃ y don gerald vbo a Santa
maria e a palaçuelo e a otros bienes q̃ parece q̃ este d. garcia fue casado co doña me
Este dona me ra cerca fija de yo Sarmº. aia Sarmº su muger e della vbo por sus fijos q̃ a don fran. conde de Santa maria e
y tuvie vieron a otra alla en Leon en vida de don diego yo su abuelo por q̃ d. garcia su padre dexo mo
mabdo ri. los bienes q̃ fueron e fincaron del dicho don diego yo e despues anto q̃ se partiese los bienes my se averiguase
yo Sarmº se fiziese ocho ytes y las quatro q̃ dize co el dho d. vernaldo doña
quarta yte co don fran e tres quartas ytes co las tres. hermanas suyas q̃ la sesma
q̃ se dio por comjsso de fez e thyna sachos por los suezes de comjsso entre los
condes de tibadauja e Santa maria de la vna yte e las dichas doña tereza e
doña costança e dezia mjd de la otra sea de ver por q̃ se porna despues deste caso q̃ el
conde de Santa maria don fran Sarmº caso co doña costança de arellano y deste
matrimº vbieron sola vna fija q̃ caso con el marqes de astorga d. alũar yo e osorio
ya defunto q̃ y deste primer matrimonjo vbieron por su fijo al marqes d. yo alonso
osorio q̃ agora es q̃ y por q̃ el conde de fran murio las sesmas se dieron co la dicha
doña y Sabel su fija e con la dicha doña costança de arellano su madre como
su tutora e curadora en sus bies. q̃ la sesma q̃ en este caso se dio es en la for
ma siguiente

Fallamos q̃ la sesma en este pito dada por el
d. tor del fran. Sanchez de la fuente dean
de toledo y el do tor pedro de leon canonigo de
sevilla e por el lic. fernando de villa ynezes co
mjsarios dados por tarta de comjsion del rey
y rey nr̃o señor e en grado de suplicacion y interpuesta por parte de
la dha doña costança de arellano en nonbre
de la dha condesa doña Sabel su fija e con el dho pito
dieron los oydores de la Abdiencia de su altezas
q̃ de este pito como fue y es de enmendar
y para la enmendar la debemos revocar y revo
mos y haziendo lo q̃ en ello debieron fazer fallá
mos q̃ los dhos oydores en la dha sesma q̃ en el
dho pito dieron en quanto primjaron q̃ el
dho d. fernando padre de la dha doña Ysabel en lo
q̃ tocaba a Sel y a los dhos conde don vernaldo y
Sentencion e absolvieron al dho conde don vernaldo y

Doña Mena casa con don diego gomez sarmiento e de Salinas

Doña Mena Sarmº fue casada con don gomez gonçalez de Sanct Martin y vbieron por hijos a don fernando sarmiento e de Sanct Martin

Doña Tereza fue casada con don pedro de la Cueva hijo del Sr de Sotomayor

. mj. de Setiembre de Vjxx xxx.

Testimonio. Esta es la Sentencia dada en este pleito q̃ fue pronunciada por el Sr Presidente e oydores de la Abdiencia de su alteza q̃ fue leyda e publicada por mj pedro de Ayala mj.

Este dicho dia mes e año suso dichos el dho Sr Presidente e oydores de la Abdiencia de su alteza dieron e pronunciaron esta sentencia q̃ fue leyda e publicada por mj pedro de Ayala mj.

Este dicho dia mes e año suso dichos el dho Sr Presidente e oydores de la Abdiencia de su alteza dieron e pronunciaron esta sentencia q̃ fue leyda e publicada por mj pedro de Ayala mj.

Doña Costança

Doña Maria

Doña Tereza

Doña Tereza fue casada con don pedro de la Cueva hijo del Sr de Sotomayor

Doña Costança fue casada con don fran. Sarmiento

dela d mandá contra el pnesta por el dho Conde don fran^co
y a volvieron esmysmo el dho conde don fran^co de la de
manda contra el pnesta por el dho Conde don vernal
dino que juzgaron y pronunciaron bien por dicho que
debemos confirmar y confirmamos quanto a esto
Sn juizio sinja pero en quanto Rescibieron En dha
Alas dhas dona maria e dona Costança y dona teresa hijas
del dho conde don fran^co. Sobre q. fue fecho pedimj an
te ellos E nos pronunciaron absolviendo mj conde nando
en lo q. a ello tocaba q. En juizio e cosa es de he
mendar e para la hemendar que en quanto a esto
la debemos Revocar y Revocamos y faziendo lo q.
ellos debian dezir e declarando mas En juizio Sinja
Asi por lo ante ellos processado como por lo de le
gado y probado en el dho processo E fallamos q.
debemos declarar y declaramos q. el dho conde don ver
nal dino fue y es legitimo E Universal hezedero de la
condesa dona tereza de cuya muger del conde don
diego peres Garmjento conde de Santa marta padre
de los dhos e don garcia y conde don vernal dino e dho neto
del dho conde don fran^co y declaramos lo por tal hezedo
Universal de la dha condesa dona tereza y adjudicamos
le todo lo q. a ella pertenesçia o aver pueda q. En be
nes muebles y Raizes y semovientes que en el
tpo de su fin^amj como de sus Rentas y dote y bienes
multiplicados y mejorados durante el matrimonio en que ella
y el dho Conde don diego peres y de cuyos quales quier
bienes q. como a tal hezedero suyo le pertenesçen por
que sean suyos hubo y enteramente. E otrosi q.
debemos declarar y declaramos q. la transsaçion
E yguala fecha entre los dhos conde don vernal dino
de la una parte y conde don fran^co con autoridad de Su
Curador y defeto de juez en la villa de mozinte e
de la corte que fue y es valida E firme en todo q. a ellos
be tuca E atane y por tal lo pronunciamos y manda
mos al dho Conde don vernal dino y a la dha Condesa
dona y sabel como hija hezedera Universal del dho
conde don fran^co Su padre y a la dha Condesa dona ana
conde de Rellano su madre como En todos quier
Gar guardan y cumplan la dha transsaçion y concor
dia segunt q. en ella se contiene E otrosi fallamos
que las Renunçiaçiones y Cesiones en los dhos pro^cessos
presentadas fechas por las dhas dona maria e dona
tereza e dona Costança e quales quier e quales quier
dellas en los dhos conde don vernal dino e don fran^co
de estrada y vuieron por fechos Don pedro y don hijo
dona Juana
Don francisco no fue rogado.

Este es el testo de dn Pedro de Mena escriuano de nuestro Señor el Rey y de los testigos de suso escriptos que fue presente a todo lo que dicho es y lo escriuio segun que ante el paso y por mandado de los dichos señores Alcaldes y por ende fizo aqui este mio signo en testimonio de verdad. Pedro de Mena escriuano

Este es el testo de dn Pedro de Mena escriuano de nuestro Señor el Rey y de los testigos de suso escriptos que fue presente a todo lo que dicho es y lo escriuio segun que ante el paso y por mandado de los dichos señores Alcaldes y por ende fizo aqui este mio signo en testimonio de verdad. Pedro de Mena escriuano

Este es el testo de dn Pedro de Mena escriuano de nuestro Señor el Rey y de los testigos de suso escriptos que fue presente a todo lo que dicho es y lo escriuio segun que ante el paso y por mandado de los dichos señores Alcaldes y por ende fizo aqui este mio signo en testimonio de verdad. Pedro de Mena escriuano

Este es el testo de dn Pedro de Mena escriuano de nuestro Señor el Rey y de los testigos de suso escriptos que fue presente a todo lo que dicho es y lo escriuio segun que ante el paso y por mandado de los dichos señores Alcaldes y por ende fizo aqui este mio signo en testimonio de verdad. Pedro de Mena escriuano

Don pedro Don francisco Don fernando hijos de don pedro de acuña y de dona tereza fueron

Don pedro hijo mayor rogo por menor de xxi años don diego hijo mayor y dona Ana y dona Catalina Testigos rogados y llamados

Don rogo por menor de xxi años dona Costança de abellaneda hija de hijos de otra de abellaneda y de dona Maria de estrada y vuieron por hijos Don pedro y don hijo dona Juana

Don francisco no fue rogado.

Andiversos tpos por las quales rremunciaron y cadieron
en dro una vez al dho conde don vernaldino y en el
otra vez al dho conde don franco de los bienes y heren
cia que les pertenecia o podia pertenecer del dho
conde don diego peres su abuelo e del dho don gra
su padre que deben ser ser recendidas e recendi
mos las y mandamos que no ayan ni tengan fuer
ça ni vigor alguna ¶ E otro si fallamos que to
dos los bienes y herencia que fueron e fincaron del
dho conde don diego peres y dexo por suyos y como suyos
al tpo de su finamiento y le pertenecian y eso mismo
los lugares y heredamientos que el dho conde don dio pe
res dio al dho don gra su hijo al tpo que se desposo
con doña mencia sarmiento su muger por virtud del
contrato nuncial fecho entre el dho conde don diego
peres y pero sarmiento padre de la dha doña mencia
son bienes partibles entre los hijos y herederos
del dho don garcia sarmiento por representacion
del dho su padre y el dho conde don vernaldino sarmiento
como entre dos hijos legitimados y herederos del dho
conde don diego peres y por tal los pronunciamos e
declaramos y por consiguiente que al dho conde don
vernaldino pertenecio la mitad de todos los dhos
bienes muebles y semovientes y raizes villas y casti
llos y fortalezas y vasallos y lugares y jurediciones e
rentas y pechos y drs fueron y fincaron en los bienes
y herencia del dho conde don diego peres y la mitad de
los dhos bienes y heredamientos que fueron dados al
dho don gra y que la otra mitad de todos ellos perte
necio a los dhos conde don franco y doña maria e doña
costança e doña teresa como el quatro hijos y here
deros del dho don garcia por representacion de la persona
del dho su padre como dho es pero aviendo consideracion
a la dha transaccion e ygual fecha por los
dhos conde don vernaldino e don franco la qual sea
de guardar entre ellos como dho es mandamos que el
dho conde don franco y la dha condesa doña ysabel su
hija como su universal heredera aya y tenga para
si e por suyos y como suyos la villa de santa
marta con el titulo de condesa della y el lugar de pala
guelo de vedija con sus castillos fortalezas vasallos
jurediciones y cotos y terminos y con las rentas
y pechos y drs de todo ello y asimismo los otros
bienes y heredamientos que fueron dados al dho don

gra en su vida segun todo esto se contiene
en la dha transsacion en esta manera la mitad
de todo ello que pertenecia al dho conde don ver
naldino como a uno de dos herederos del dho conde
don diego peres que la aya el dho don fran.co y
la dha condesa su hija como su heredera por vir
tud de la dha transsacion y la otra mitad estimada
en la manera que de yuso sera contenido para q
quenta del dr.o y abçion que en qual quier manera
podria pretender al dho conde don fran.co de su le
gitima que es la otaba parte de todos los bienes y
herençia que fueron y fincaron del dho conde don
diego peres su padre en su vida la qual dha ocha
va parte que ansi al de aver el dho don fran.co conde
de santa marta y la dha condesa su hija por
su legitima de todos los dhos sus bienes man
damos le sea dada en la dha villa de santa marta
y lugar de palaçuelo y bienes dados al dho don
garçia en su vida como dho es de valor de todos
los dhos bienes del dho conde don diego peres
y de los bienes que fueron dados al dho don gra en su vida
y si montaren mas de la dha mitad de santa marta
y bienes dados al don gra que la legitima del dho
don fran.co que es la otaba parte de todos los bienes
y lo que montare la tal demasia lo de ypagne la
dicha condesa doña ysabel real mente y con he
feto a las dhas doña maria e doña teresa y doña
costança sus tias para que ellas lo ayan para
en quenta de sus tres ochabas partes que an de aver
por sus legitimas de todos los dhos bienes del dho conde
don diego peres su hahuelo a las quales dhas doña ma
ria e doña costança e doña teresa mandamos que re
çiban en quenta e pagnen a la condesa de santa
marta su sobrina las novecientas myll mrs que
recibieron para sus casamientos y de su herençia
de los dhos conde don fran.co en su vida e de la dha condesa
su muger despues acayto de lo otro que de mas
de las dhas novecientas myll mrs de ellos hubieren
recaido para sus casamientos e para en quenta
de su herençia e otro si allamos que la dha
doña maria e doña costança e doña teresa deben aver
y les pertenecen las dhas tres ochavas partes como
a tres herederas e quatro herederos que fincaron
del dho don gra de todos los bienes y herençia que fue
ron y fincaron del dho conde don diego peres su armo.

su Abuelo los quales bienes y herencia aqui los que
an de quedar con la dha condesa hija del dho conde don
Fran.co como los que an de quedar con el dho conde don
Bernaldino y con las dhas doña maria e doña Costan
ça e doña teresa mandamos que sean estimados
e apreciados en uno con los dhos bienes y heredamiẽs
que fueron dados al dho don gra en su vida como dhos
las quales dhas tres echabas partes aqui estimadas man
damos que sean dadas y pregadas a ellas. Al otro
y mandamos al dho conde don Bernaldino aya para
y como cosa suya para en parte de su legitima que es
la mitad de todos los dhos bienes del dho conde don dj.o pe
Sarmiento su padre la dha villa de Ribadaça
con titulo de conde della con su castillo y fortaleza e
termino y mediçion e cotos e rrentas pechos e derechos
a la dha villa e señorio della anexos e pertenecien
tes estimandolo en su justo valor y sobre ello sea
pregado en los otros bienes que fueron e fincaron
del dho conde su padre fasta ser pregado en la mi
tad de los que a de aver de su legitima segun
dhos e mas en la echaba parte de todos los dhos
bienes del dho conde don dj.o peres que pertenecia
en ellos al dho conde don fran.co que los a de aver el
dho conde don Bernaldino por virtud de la dha transsa
çion e para que la dha division e particion se aga justa
e derechamente entre todas las dhas partes manda
mos que las dhas villas de Santa marta e Riba
dalia con sus fortalezas y las villas de mozientos
e fuentes y los lugares de palaçuelo e de vodija
y todos los otros lugares castillos e fortalezas cotos
y felegresias e bienes rraizes e marabedis de juro
rrentas pechos e derechos segun lo que buena mente
pueden valer e jurediçiones de todo ello con lo a
ellas anexo e pertenecientes que fueron e fincaron
del dho conde don diego peres Sarmiento y los bienes
que fueron dados al dho don gra en su vida sean estimados
por la persona e personas que por el rrey y rreyna
nros señores para ello fueren deputadas y fecha por
ellos la dha estimaçion de a cada una de las dhas
partes lo que a de aver segun lo q.e de suso en esta
dha nra suya con tanto que a la dha doña ysabel
condesa de Santa marta sean dadas para en pa
go de todo lo que hobiere de aver segun el tenor
desta nra suya la dha villa de Santa marta
y el dho lugar de palaçuelo de vedija y los otros bienes

Don fernando y doña ysabel por la gracia de dios
e de vos juan de ribero se restaron de la villa
de fuentes de valdepero e de los otros bienes que fue
ron adjudicados a doña costança sarmiento muger del
alcalde de burgos e a sus consortes salud e gracia
bien sabedes como por nuestro mandado fueron se
restados en vuestro poder la dicha villa de fuentes
de valdepero con los frutos y rentas della e
con las heredades de villa ximena que estan
en estos nuestros reynos de castilla y en el reyno
de galizia la mayordomia de calmeon su forta
leza e cotos e felegresyas e rentas e pechos e
derechos y el lugar de benjazes e pechos e derechos y la mi
tad del coto de layas con la mitad de la barca de
barbantes y con las rentas e pechos e derechos de lo suso
dicho y la mayordomia de la ça con sus felegresyas
y rentas e pechos e derechos para que los tubiesedes en la
dicha se restaçion e non acudiesedes con ello
a persona ni personas algunas fasta tanto que
por los del nuestro consejo fuese determinado el pleito
que sobre lo suso dicho ante ellos estaba pendiente
entre la dicha doña costança sarmiento muger
de andres de ribera nuestro alcalde de burgos y doña
maria sarmiento muger de ruy gonçales de
ribadeneyra y los hijos de don pedro de acuña e de
doña teresa sarmiento su muger ya defunta
e sus procurador en su nonbre de la una parte e don
ynaldino sarmiento conde de ribadavia de la otra
salbo que fue tanto que lo suso dicho se determinaba
acudiesedes con las rentas e pechos e derechos de lo suso
dicho a las dichas doña costança y su hermana y
sobrinos y estando el dicho pleito pendiente ante
los del nuestro consejo e visto para dar e pronunçiar en el suya
de pedimiento e consentimiento de amas las dichas par
tes los del nuestro consejo dieron e pronunçiaron en el dicho
negoçio suya difinitiba su tenor de la qual
es este que se sigue en el pleito que ante nos
pende entre doña costança sarmiento muger
de andres de ribera alcalde del castillo e forta
leza de la cabdad de burgos e doña maria sarmiento
muger de ruy gonçales de ribadeneyra y
los hijos de don pedro de acuña e doña teresa
sarmiento su muger ya defunta y su procura
dor en su nonbre de la una parte e don ynaldino

sarmiento conde de Ribadabia y su procurador
en nonbre de la qual fallamos de pedimiento e
consentimiento de amas las dichas partes que el
dicho doctor diego alonso de benabente y rrodrigo
albares maldonado e juan de vieja fuerte juezes
y partidores que fueron por el rrey y por la rrey
na nuestros señores en execuçion de la senyª que se
dio en grado de segunda suplicaçion entre las dichas
partes que en la partiçion que hizieron de las
dichas villas y lugares y cotos y felegresias y o
tros bienes y heredamiºs que fueron e fincaron
del conde de santa marta don diego perez sarmiº
que partieron y dibidieron bien los dichos vienes e
juzgaron y sentenciaron bien sobre ello por ende al
pedimiº y consentimiº de amas las dichas partes pro
nunçiamos y declaramos los dichos juezes aver bien
tasado e juzgado partido e declarado y mandamos
que la dicha senyª e partiçion y declaraçion tasaçion
sea llebada a pura y debida execuçion con he
feto sin enbargo de la apelaçion que della por
amas las dichas partes fue ynterpuesta e man
damos alçar el secresto que en los dichos bienes
esta puesto y que sea dada y entregada a cada
una de las dichas partes la posesyon de los vienes
villas y lugares fortalezas y rrentas y here
damientos y otros bienes que por los dichos
partidores les fueron adjudicados y no fa
zemos condenaçion de costas a ninguna ni
alguna de las dichas partes salbo que cada
una dellas se pare a las que hizo y por esta
nrª senyª juzgando assi lo pronunçiamos
y mandamos en estos escritos e por ellos.
Jo. eppus asturiacus. Joanes doctor. felipus doctor
franc licus. Jo. licençiatus / e agora juan
de toro en nonbre y como procurador de doña costan
ça sarmiento muger del dicho alfonso de burgos y
de su hermana y sobrinos y nos suplico e pedio
por merced que le mandasemos dar nrª carta e
executoria de la dicha senyª para vos para que
vos que luego le diesedes y entregasedes la dicha villa
y fortaleza de fuentes de baldepero con las rentas
y frutos della y las dichas mayordomias y felegresias
y fortalezas que les cupieron en el dicho reyno de ga
lizia con todos los frutos y rentas dellas segun que

en vro poder estaba todo de cre stado para que
los dhos que partes lo pudiesen tener y poseer
a mo bienes dugos q̃ se obie ello probeye
semos como la mã̃ ma fuese enos tolymos
lo por bien por que vos mandamos que luego
q̃ vos esta nra Carta fuere dada y vreq̃rydos de
parte del dho Conde o su certenedero o dhos alcaldes de bzeos mos
tren dho poder bastante de dha villa de
Maria Aluez Hijos de dha villa de Tere sa Cor
nago de toro con su poder bastante en su nombre
la dha villa y fortaleza de fuentes con todo
lo que en ella de Cabsteo y heredades de vezes
y Cimena con todas las rentas y pechos y dzos
y la dha mayordomia de Calme con su fortaleza
Cartos y feligresias y lugares de benfazes y la
mytad de la barca de barbantes con el arto de ayos
y la fortaleza de Otrave con la mytad de la renta
de todo con todas las Rentas y pechos y dzos de vo
do ello segun de dha manera que en vro poder
fue ser estado por vro mandado o quien le quien
vi con pago de todo lo que en ello pusiere y gaste
en la dha obra y esta con sus pertenezcas en ello y que
dy̆ despues que nos obiesemos por la presente os
tomo de todo lo en nos dho y alcamos y quitamos
y damos por ningun y de ningun valor y efecto
vro mandado en vro fuero nuestro y vos alcamos
qual q̃ y cumplido himenaje que por las dhas
fortalezas tengays hecho y dho y otorgado y con
plyr no lo q̃ soys tenudos por esta nra Carta mando
mos a todos los Corregidores Alcaldes
y otros juezes y justicias q̃ales q̃ y cada uno de la
villa y valle como a todas las otras Cabdas
villas y lugares de estos nros Reynos y somos
sujetas a nro dominio en cada uno lugares que
ra dho Conde en cada uno lugares que pedi
dos vos requiridos con esta nra Carta fueren requ
yridos que no fagades ni fagan en deal
por ninguna manera so pena de la nra merced y
mill mrs para la nra Camara y demas mandamos
mos al omen que vos esta Carta mostrare que vos
emplaze que parezcays ante nos en la nra Corte
del q̃ y cada que nos mandamos del dia que vos emplaza
re fasta quinze dias primeros syguientes so pena
de cada una q̃ y cada una de las dhas penas q̃ nos
tomo pr̃a. Que para esto fuere llamado que de
cada uno de vos la mostrare testimo signado

Con su sygno porque nos sepamos en como
se cumple nro mandado dada en la villa de
Alcala de henares a veynte y ocho dias del
mes de marzo año del nacimiento de nro salbador
ihesu xpo de mill e quatro çientos e noventa
y ocho años lo qual fazed e cumplid ansi pa
gandobos lo que hobierdes de aver de las tenen
çias de las dhas fortalezas e por razon del dho
secresto. Jo. eppus astoricensis. Juanus doctor
chrisus doctor. franciscus licencius. Jo. licencius.
y en las espaldas de la dha carta estaban los
nonbres siguientes. Registrada bachiller
herrera bachiller. bernaldinus chancaller yo
alonso de marmol tomo de camara de rrey y de la
Reyna nros señores la fize escribir por su
mandado con acuerdo de los del su consejo.

159
278

160
239

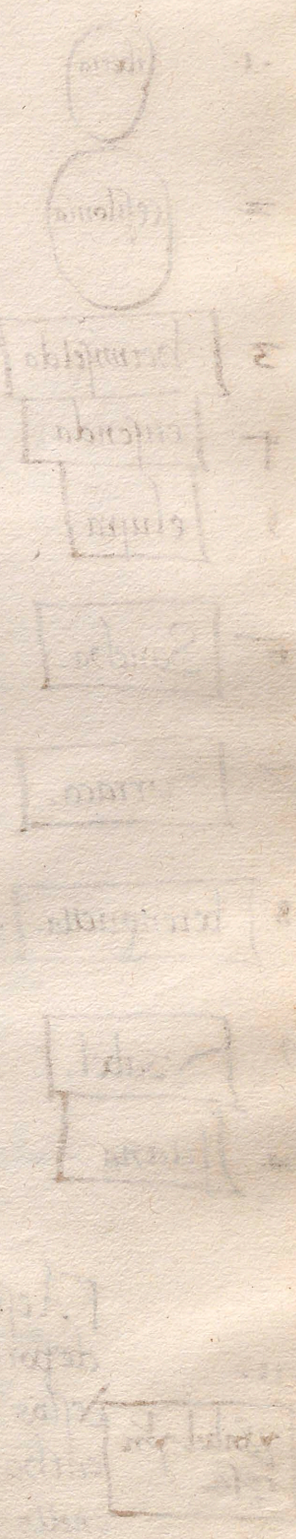

¶ Las Reynas q̃ han heredado estos Reynos de Castilla y de leon son estas.

.1. iberia — muger de pirro ꝛ hija de hispan.

2 cesilonia — muger de egiza y fija de eurigio godos.

3 hermiselda — muger de don alonso el catholico. p.º y fija de pelayo

4 eusenda. — muger de don çilio. 1. hija de don alonso el catholico. 1.º

5 elujra — muger de don Sancho el mayor. Rey de nauarra hija de don Sancho conde de castilla.

6 Sancha. — muger de don fernando el prim.º hija de don alonso Rey de leon.

7 vrraca. — muger de don alonso septimo Rey de aragõ y fija de don alonso. sexto.

8 berenguella. — muger de don Alonso Rey de leon hija de don Sancho terçero el deseado.

9 ysabel. — muger de fernando el quito hija de don juã el segundo.

.10. Juana. — muger de felipe p̃m.º hija de fernando el quito y de ysabel p̃mera.

.11. ysabel p̃n çesa — A este calendario se ha de añadir la prinçesa doña ysabel reyna de portugal q̃ como quier q̃ no suçedio pero fue jurada por p̃nçesa destos reynos ꝛ suçesora dellos para despũs delos dias dela reyna catholica su madre de manera q̃ si sobre viujera suçediera enellos —

Las Reynas que an heredado estos reynos de Castilla e de leon son las que aqui dire

1.ª Yberia esta fue muger de pirro y fija de yspan

2.ª Cesilonia esta fue muger de egiza e fija de eurigio godos

3.ª Ermiselda esta fue muger de don alonso primer Rey deste nonbre a quien llamaron catolico y fija de pelayo Rey primero despues dela destruycion de españa

~~Ermiselda~~

4.ª Eusenda esta fue muger de don cilio el primero e fija del dho rrey don alonso el primero a quien como dho es llamaron catolico

5. Elvira esta fue muger de don sancho el mayor Rey de nabarra y fija de don sancho conde de castilla esta fue acusada por sus fijos

6. Sancha esta fue muger de don fernando el primero y fija de don alonso rrey de leon

7. Urraca esta fue muger de don alonso setimo Rey de aragon y fija de don alonso sesto Rey de castilla y no fue tenida por casta como parece en la coronica

8. Berenguella esta fue muger de don alonso rrey de leon fija de don sancho tercero que llamaron el deseado

9. Ysabel esta fue santisima y prudentisima y sin par muger de fernando el quinto fija de don juan el segundo de perpetua e ynmortal memoria

10. Juana esta bibe e rreyna agora fue muger de felipe el primero y fija de fernando quinto e de ysabel

11. Ysabel Reyna de portugal princesa jurada en castilla

Don enrrique quarto fue casado con doña Juana fija
del rrey don Juan de portugal y hermana de don alonso
rrey de portugal fijo del dho don Juan que fue el que des
pues de la muerte del dho rrey don enrrique quarto entro
en Castilla esta doña Juana fue muy hermosa y pario
una fija que esta en portugal a quien alla llaman la e
çelente y aca la veltraneja porque se tiene por
çierto que el dho rrey don enrrique quarto fue ynpotente
y que esta hera hija de don veltran de la cueba conde de
ledesma duque que despues fue de alburqueque y de
la dha Reyna doña Juana como quier que rrezien nacida
fue jurada por muchos grandes e perlados destos rre
ynos parece que se confirma que la dha Reyna doña Jua
na bibio luxuriosa e ynçastamente porque despues
don pedro de Castilla el de alcala hubo en ella dos fijos que
creo que oy son bibos y estan en guadalajara el uno
de los quales se llama don apostol y el otro don fernando
començo a rreynar año de cincuenta y quatro por
que en este vispera de la madalena morio el rrey don Juan
su padre y morio el dicho rrey don enrrique quarto creo que en madrid en çinco dias de
setienbre de myll e quatroçientos e setenta y quatro
años.
Don alfonso hermano del dho rrey don enrrique quarto
de padre y de padre y de madre de la santisima Reyna
doña ysabel si se cuenta por Rey porque a la ver
dad fue jurado por tal en vida del dho rrey don henrri
que su hermano a causa de sus descuydos e negligen
çias. a se de contar por dozeno deste nonbre porque di
zen que despues de jurado govierno quatro años y morio
en cardeñosa lugar de tierra de vila de pestilençia o
tros dizen que le dieron ponçoña en una trucha yo
oy dezir que la Reyna santisima mandaba que su bulto fue
se figurado con corona y que se pusiese en el catalbo de los
Reys.
luego que este don alonso morio fue jurada la santisima
rreyna doña ysabel como quier que no tomo titulo de Reyna

fasta despues dela muerte del dho rrey don
enrrique su hermano
Por muerte del dho Rey don enrrique quarto
sucedio la santisima rreyna doña ysabel esta
do casada con el catolico don fernando Rey
que ala sazon hera de çesilia e despues de ara
gon e de napoles y de granada y de navarra y
quinto deste nonbre aca en castilla y mere
çedor de serlo del mundo todo
En tiempo del Reynado delos catolicos Reyes
don fernando e doña ysabel acaeçieron muchas
cosas señaladas
Pa la entrada del rrey don alfonso de portugal
en castilla a quien faboreçieron el arçobispo
de toledo don alonso carrillo y el marques de
villena don diego lopes pacheco y todos sus pa
rientes y el duque de arevalo que despues se
llamo de plazençia y ganaron açamora y co
tros muchos lugares fasta llegar a baldeças
Y entonces para Resistir se fizo la herman
dad y con ella y con muchas gentes salio el dho
Rey catolico de tordesillas donde dexo ala ca
tolica Reyna y fue ala cabdad de toro que
la tenia juan de ulloa por el rrey de portugal
donde se dio la batalla y fue el rrey de portu
gal vençido
En el año de cochenta e dos se gano alama
En el año de noventa y dos se entrego la gran
cabdad de granada
El principe don juan fue jurado en el año de no
venta y tres Tratose su casamiento con marga
rita fija del emperador maximiliano año de
noventa e seis y vino se a concluyr año de
noventa e siete que vino en estos rreynos la
dha margarita e se fizo el desposorio en villa
servil cabe santander por mano del patriarca
don diego vitado de mendoça arçobispo de sevilla

Entraron en burgos vispera del domingo de ramos deste
año Año de noventa y ocho dia de san fran.co morio el
dho principe don juan en la cibdad de salamanca don
de estubo su cuerpo algunos dias y despues fue llebado
su cuerpo al monest.o de santo tomas de avila donde
esta enterrado en la capilla mayor

En dos dias de hebrero del año de noventa y tres estando
el rrey catolico en barzelona en el palacio que yendo ba
xar por una escalera para pasar a las casas del obpo
de urgel donde estaba aposentado un juan de cañama
res le dio una cuchillada en el pescueço de que llego
a punto de muerte

En este año despues de sano de la cuchillada le fue entre
gada perpiñan la qual con todo el condado de rruysellon
y cerdanja estaba enpeñada al Rey de françia
llamado luys la qual le enpeño el rrey don juan de
aragon e de navarra su padre y fue entregada por
mandado del rrey carlos de valnes cotabo deste nobre
su hijo del dho Rey luys sin Recebir cosa alguna de lo
por que estaba enpeñada

Partio la archiduquesa Reyna doña juana nra.
señora destos Reynos a se casar con felipo archiduq.
de austria dia de santa maria de agosto de noventa y
seis años fue con su alteza don fadrique enriquez
almirante de castilla

Año de noventa y cinco el rrey carlos de françia en
tpo de alexandre sesto paso en ytalia y creo que
en parte del año de noventa y seis dezian que este
rrey carlos se entitulaba Rey de los rreys para
rresistir a este fue ynbiado a ytalia el gran capitan
don gonçalo hernandes de cordoba

En el año de noventa y ocho fueron jurados en toledo
don manuel y doña ysabel Rey y Reyna de por
togal por principes destos rreynos

Pase de notar que pues doña ysabel Reyna de
portogal fue jurada por princesa y por moriran
tes que su madre no sucedio que se a de contar
e añadir al numero de las mugeres que sucedie
ron en estos reynos

Pesta Reyna e princesa yendo a ser jurada en
aragon estando en çaragoça pario un hijo en el
mes de agosto deste año de nobenta y ocho y del
parto del morio quando bibo el niño que se llamo
el principe don miguel

Peste principe don miguel morio en el año de
quinientos en la cibdad de granada

Peneste año fue tornada a ynbiar a flandes mar
garita muger de honrrage don juan.

Pfueron luego llamados don felipe e doña juana
archiduques de austria que estaban en flandes los
quales venieron a estos Reynos e fueron
jurados por principes en toledo en el mes de se
tienbre de myll e quinientos e dos años y luego
el principe don felipe se quiso tornar en flan
des y se torno muy contra voluntad de sus
suegros y mas por que se fue por françia

Pel año de quinientos e tres el rey carlos co
tabo de francia ynbio a cercar a salsas que es
en el condado de rruysellon y fue ynbiado al
socorro por capitan general el duque de alba y
despues fue el rey catolico en persona fue lee
vantado el real de los françeses a veynte de
nobienbre deste año

Don fernando infante.

Pla rreyna doña juana nra señora pario al yn
fante don fernando su hijo en ocho dias de
abril del dho año de quinientos e tres en alcala de
henarez estando alli los rreys catolicos el qual
es agora archiduque de austria y rey de bohemia e de
ungria

En el año de quinientos e quatro vino a estos Reynos el prospero coluna estando la Reyna catholica en medina del campo e dixo al Rey que venia a ver aquella que desde la cima mandava el mundo

En este año de quinientos e quatro la princesa doña Juana Reyna nuestra señora se partio para flandes por el mes de abril.

Murio la Santisyma Reyna doña ysabel en medina del campo dia de Santa catalina a xxv de noviembre del año de quinientos e quatro y luego el Rey catholico mando alçar pendones por don felipe e doña Juana sus hijos

Don felipe

Don felipe e doña Juana vinieron a Reynar en estos Reynos e llegaron a la coruña a ocho dias del mes de mayo de mill e quinientos e seys años e vieron ser con el Rey catholico en esturianos e alli se concerto que el Rey catholico se fue ser a sus Reynos de aragon y todos los grandes se pasaron al Rey don felipe sy no el marques de denia que se fue con el Rey catholico e paso en napoles con el

Año de quinientos e cinco se concerto el casamiento del Rey catholico con madama germana sobrina del Rey luys de françia duque de urliens hija del señor de fox porque por este casamiento hizo aliança el Rey catholico con el dicho Rey de françia para ser sostener con sus hijos a causa que algunos cavalleros e grandes destos Reynos le avian mezclado con ellos

Murio el Rey don felipe en burgos en xxv dias del mes de noviembre de iv dvj años.

En el mes de março de quinientos e syete años fueron las vistas del Rey catholico con la Reyna doña Juana su hija en tortoles

En el mes de enero de quinientos e syete pario la

Reyna nra señora a la ynfanta doña Catalina
Reyna q agora es de portugal e desde alli se fue
a fornillos.

Muerte del Rey catholico

Murio el Rey catholico en madrigalejo q es una al
dea muy pequeña doze leguas del monstº de guada
lupe en una casa de los frayles de guadalupe martes
xxij de enero de ju dxvj años y desde alli fue lle
vado su cuerpo a sepultar a granada con la
Reyna su muger.

Alçaron si pendones por el Rey don carlos nro señor
en estos Reynos en madrid a ocho dias de junio de
ju dxvj años

Llego el enperador don carlos Rey nro señor a villa
viçiosa lugar del principado de asturias de co
viedo en xxx dias del mes de setienbre de ju d
xvij años. e por q la tierra era estirilisyma se
torno a enbarcar e se paso a sant vicente por
mar.

Llego a tres dias del mes de otubre deste año a
tordesyllas a besar las manos a la Reyna su madre

Llego a valladolid a xvij dias del mismo mes e año

Desta yda visyto la chançillería y se asento en los
estrados della y estava a la mano derecha yebres
y el grand chançiller y el obpo de malaga q despues
fue de cuenca sosydente. E a la mano yzquierda
estava madama leonor e algunos grandes. y q
las gradas debaxo estavan los oydores e mas
abaxo los otros ofiçiales. e alli se hizo relaçion de
muchos plitos en provisyon y se dieron algunas
sentençias. E la mañana q se tuvo fue q todos hablavan
con su magt e por su mandado respondia el sosydente
a las provisyones e cada uno dellos rezava la sentençia
mandando gelo primeramente el Rey alli en sentençia
de su magt. disputaron el doctor espinosa y el licen
bernardino el plito de entre don ynaco de ulloa e don
fernando su hermano

En valeçª dmjngo viete dias del mes de febrero de dxbmj años del nasçº dnro saluador ihu xpo fue jurado por rey destos reynos el enperador don carlos nro señor

El infante don fernando

Partio el ynfante don fernando rey de vngria q agora es para flandes de aranda de duero en ese dias del mes de abril de dxbmj años

Partio el enperador rey don carlos nro señor de salamanca y fue para caragoça. A xxij de mayo deste año de xbmj dnd le llego la nueva della muerte del enperador maximiliano su padre

Fue elegido por enperador enel mes de octubre de lvij ese dicho año

Entro en valeçª de buelta primero dia de março de ese año. E a xxv deste mes partio para tordesyllas donde estouo quatro dias e a los nueve del mesmo mes partio para santiago de galizia a celebrar las cortes E de la salida de valeçª un bellaco portugues tiro una escopeta de donde estaua el pueblo y al rey

Partio de alteza della coruña para flandes domingo xxv de mayo del año de veynte.

Del dicho veynte de mayo fasta el mes de octubre no ouo rey destos reynos Andouieron los alborotos dellas comunidades

Murio la enperatriz reyna nuestra señora de gloriosa memoria. llamada doña ysabel auia nasçido en la villa de fuentidueña. Arçobispado de toledo primero dia de mayo a las dos horas y media despues de mediodia dia de santos felipe y santiago deste año de mjl e quinientos e treynta e dos años. Auia de edad treynta e dos años e un mes menos dos dias. Fue casada con el rey don fernando de valdes dicho arçobispo de toledo cleryo dellos y fue a enterrar a granada donde estan sus padres el obispo de cuenca y el conde de cifuentes

Partio de granada para valladolid el rey don fernando y llego a la villa de monteagudo a xxvij de mayo de lvij años. Estuuo en monteagudo quatro dias e medio dia.

Partio de monteagudo para medina del campo a xxxj de mayo de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a iij de junio de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a vij de junio de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xj de junio de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xv de junio de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xix de junio de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxiij de junio de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxvij de junio de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de julio de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de julio de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de julio de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de julio de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de julio de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de julio de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de julio de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de julio de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de agosto de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de agosto de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de agosto de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de agosto de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de agosto de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de agosto de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de agosto de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de agosto de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de setiembre de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de setiembre de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de setiembre de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de setiembre de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de setiembre de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de setiembre de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de setiembre de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de setiembre de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de octubre de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de octubre de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de octubre de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de octubre de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de octubre de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de octubre de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de octubre de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de octubre de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de nouiembre de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de nouiembre de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de nouiembre de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de nouiembre de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de nouiembre de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de nouiembre de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de nouiembre de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de nouiembre de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de diciembre de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de diciembre de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de diciembre de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de diciembre de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de diciembre de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de diciembre de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de diciembre de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de diciembre de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de enero de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de enero de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de enero de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de enero de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de enero de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de enero de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de enero de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de enero de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de febrero de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de febrero de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de febrero de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de febrero de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de febrero de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de febrero de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de febrero de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de febrero de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de marzo de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de marzo de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de marzo de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de marzo de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de marzo de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de marzo de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de marzo de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de marzo de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de abril de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de abril de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de abril de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de abril de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de abril de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de abril de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de abril de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de abril de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de mayo de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de mayo de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de mayo de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de mayo de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de mayo de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de mayo de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de mayo de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix de mayo de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a primero dia de junio de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a v de junio de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a ix de junio de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xiij de junio de lvij años. Estuuo en valladolid quatro dias e medio dia.

Partio de valladolid para medina del campo a xvij de junio de lvij años. Estuuo en medina del campo quatro dias e medio dia.

Partio de medina del campo para olmedo a xxj de junio de lvij años. Estuuo en olmedo quatro dias e medio dia.

Partio de olmedo para segouia a xxv de junio de lvij años. Estuuo en segouia quatro dias e medio dia.

Partio de segouia para valladolid a xxix

Dixo cuemo gos los menos
Temole amemos
Temole demmos
Alboro
Calboro le
Tuetule en boca
pato
Tu fabe donde le
fabla
Tu fabe debe ser
marte
Tu se afamenear
Tu se esa ffebullir
Tu es mas enfuera
no
Tu es mas enfr
Tu esta enfr
Esta muy fuera
defr
Es agenado
Esta turbado
Tu fabe donde se
esta
Tu fabe nobee no
entende Andra
atento Andra esa
de Andra desatinado
Andra dende tepeta
des Andra ges Tu
ree fiel y luna fes
luna tero Andra abe
ha de tejados Va
todo ateja bona
Vade zora en cielo
dra
Vade mal anyeco
Vade buelo
Trastierna le arada
paso
Es muy mudable
Tiene mas buelta q
Una esgadia
Tiene mas mudanças
Prueba por
Sandra apagomeño
pago.
Tuente amo ferer
yno amanecer
Sata norte ehoy
Ffimo se Alamo
nina rhetoffuada
Tu le rhymo por
las narizes

Del cuerpo de Christo
Vinum humille ffelicium reos morere
Dize en los feudos de la iglesia de santiago q los feuderos tenian fecho obligados a recebir al arcobispo viendo y pagado y en otras muchas escrituras dize lo mismo y reo q̃ ay ley de todos q̃ habla en los alcaydes y muchas otras escrituras dize lo mismo. y. q̃ quiere decir q̃ agora viene con necesidad o con voluntad. y. esto se opone. imdo. con necesidad. pagado. por voluntad y. puesto dize. pagome no pago. aqui. q̃ quiero y. no quiero. no. esta. frase. i. entiendo. pagado. i. contento.
Quitar dente. y. dolor
Vender mi cal al romero
En Alava no solares q̃ sellama de q̃ta por q̃ es amo acadezmos de soler anoche ya no querer. no. sey
Al mal fuego el Ruego y el yego
Cimyro de santiago tanto mide el agosto como el frio.
Don ximeno por su mal vee el asno
q̃ meres aver buen dia az tela barba
q̃ meres aver buena semana
Si q̃ meres aver buen mes az ropa nueba
Si q̃ meres aver buen año calate y poz
este vltimo de costumbra dezir despedida
que aun agora amen el pem dela boda
Sabeis de dar el ansejo y el bencejo
Quando vno no q̃ ere abo no barajem
Quando marco buelbe de cabo no dexa
pastar en la mar rado mi carnero encence
rrado
Sacar diente y dolor q̃ que q̃ere dezir q̃ mal lo menos
Q̃ q̃en mas tiene mas q̃ quiere
Q̃ a q̃en dan no esfuerce
A santa maria no le cates vispera
Vinas vale estar solo q̃ mal acompañado
Y aes cerrada el alelyna
Q̃ q̃en no abe se albera
Q̃ Andres fuera el Regla
Q̃ Andres fuera el Cozdn
Q̃ Andres fuera de madre
Q̃ Andres fuera de terminos
Q̃ Andres de Sabil dado

Tu se ende q̃ mas dela vna
Tu le en los vnas
Es libre a mi vn
grado
Es az mal de vnas blancas
Es rezar en el bla
no.
Dize el catalino. q̃ no me da mas del bien q̃ no me pesa. q̃ del mal q̃ no me nace. q̃ quiere dezir a q̃ se me da mas del bien q̃ no me aprouecha q̃ del mal q̃ no me daña
En tpo del rey cathu lico vno q̃ tenia ne gocios con el secretario al marin y se q̃ria yr fuera de la corte y dixo le q̃ le pedia por merced q̃ se acordase de el y el secretario le dixo q̃ no dubdase q̃ el no dexaria de acordarse de el. q̃ es como si dixese q̃ el no dexaria de aardarse de el.
Q̃ q̃ere q̃ abe q̃ se q̃ tos y muchos amen dos se q̃ren de muchos y dize q̃ se q̃ren de dos q̃ q̃ eren. Et no q̃ere hermano q̃ a mi me amo vobis nostro vos q̃ d̃ corazon se q̃ ere y noteremos.
Tuve le salto el conejo del horno
Esta coz de yeno el q̃ se cree siempre lleno
Fazen yenbreno ay yan mal
Q̃ Andres fuera de res
cudos.
Tu fos vos el q̃ solos
A veces mudo el pollo
Enbuelas mi enberas son tres señores
no parten peras

Talo puesto todo
el tablero
Talo puesto en regla
Talo todo asolado
Talo puesto atras
Talo puesto fuego
Talo puesto fuego
por mucha gente
Talo apagado esta el
fuego de la pasa
Tale luego tomen
la pasa la melorada
Tal vuestra pasa
Vade reforzado aro
Tafurero
Tafurdañan en pe
llos sino bestias
Tfles
Tmar es la buena
Talo dreses cafu
ynamedio.
Testuz de toro y de
cubito
Testuz apunto
Tome falta la
villa
Testuz armado de
pies arriba
Es buena palabra
Es buen palagudo
Es agua de pie santo
Es mas frio q agua de
algibe
Mas valle el sobre q
el olor
Rucgase mucho con
la paz
Grand arte es tener
Sabida seguran
tad via es buena la
paz
Dina buenos
Florencia est ita
lie ornamento fu
ondly de peter italie
Tregua q tener
en la paz
Tle fare beber
Tle fare beber
por salud
Tta arte y
Tfl fumeco
andar mal alle
vo.

Tared esto de bruna tinta
Tpoco a poco se y la olla
Tla mas Rumm cabeza estercola en la herrada
Tbuē tramo de abeyas troyo
Tbuē queso de oveja troyo
Tmejor estudreza en el tintero esto fedreze
quiō alguno dize q es verde algō mal. Tpor qual
por otra manera se avs tenbre regregedez
abez. Tmejor estudreza perdezir. Tmas
valle callar q mal hablar Tyr suelo dezir
q mas valle callar q buē hablar
TEn una casa en el medo esto puesto buno
te contra la puerta cuq dize Tmas sabe
el nuedo en su casa q el nuevo en la agena
Ttiene buena figura. Tpor q su muger
q son nueve. y no tiene saber q en su casa
y de aver onse los dos nuedos de sus casas
Tubi habemus nutum fenestre querimus cautum
Tbal m. l. nō mdr. C fortuna portuk
Tcomo los amostazes Testo dize por q amostaza hare
estornudar
Tno me gozays veyr el humo alos narizes stringe
montes et fluuiy gabunt.
Tbreuilla q gato ella en gal sudeba
Tratō q nō tiene mas de vn agujero presto le toma
el gato.
Teneys tres piedras y la vuestra
Tno nos ha de apartar sino la gala. y el amdon
Ta os dostar vn ojo de bon milano.
Tnolo atrudes por los ojos q teneys en la mano
Tespeor q resplon
que las sabe las tiene.
Apan rpuda mala gruñera
Talla os espero
Tenedos alas riñes
Donde voy alla os fallo.
Donde eres orbe donde es tu muger
Teste es el fiel
Tno arrastres en el blanco.
Talfiedro vaya fatigas
Tmas valle tuerto q ciego
Tmas ay q tarez en esto.
Talla lo veres
Truyn sea pa que sane
Tel q espera desespera
Tbe veynes mal de brazes solo
Tbudrid sabiendo abes fisco rofrimes
Tson es la fruta
Tson es la fuele
Tsy es la fuele
Tes bueno para tres

para q̃ beame el ojo an otro tal

tres veces budos para los y otro para los ausentes

Ffumero tiste fuera de tiro

Ffiste amo bissado

q̃ quiere comer de mogollo

q̃ quiere bebir de balsao

q̃ quiere gozar de sus bienes agenos

ageno fuera

rogio le la hebra

rogiole la moneda

Ffare de fesado

Fno ay peor sordo q̃ el q̃ no quiere oyr

Ffare de ventero

Ffistino sactillos alamar q̃ no apro vecha nada

es mas ar en yesso frio

es pordedme enel d fuerto.

es de mala gazapa

es de mal trata

es de mal bebir

es empeorado

Amigo que mudo hue sped. no saleys vestery mi palley.

esto fey pedro pregu tar de vos y al q̃ no tiene capa

Ffode emprender q̃ sea repus tar subidos aquellos q̃ tiene sus de mayos y administrados de tierra y. mi tiene del lados y cuidado

q̃ quiere dar y no le hecho

es vn mal hazino

es vna mala asa

es vna mala sabandija

es vna mala cabeça

suele yr en punto y mas

es puesto y puesto

Ffiene el cerro enel

Ffuele sobre el

Ffecha la vña en remoso

q̃ quando vieres la barba de tu vezino rapar cho la tuya a remojar

Ffperdio. A los saltos el rincon

Fyos are perder los saltos

Fzamo estamos sino sobre la color del pano

Fbos quereys pagar lo viejo y lo mebo

Fla muger lo ca por la lista compra la tela

Fla muger barbuda de lejos me la salude con tres piedras q̃ no barbuda

Foro es lo que oro vale

Fpenuria est fides iusser fruime necessitas Aristo quem refert Val. in. l. in medicina C. de contra. penuria

Fpenuria e vitta hominis. ut. l. Adorati. C. de ædic. edif. tollend.

Fquido llueve en Febrero buen pomdo y. buen anno

Fallias. si no llueve en Febrero no pomdo no rentero.

Fno q̃da vza en el oy dos

Fno pongays q̃ me aveys de tener el yre sobre el pescuezo

Fmal de muertos gozo es. Fq̃ solennis est risus bais tose penates

Fbar doly. y. vn ter el rostro

Fores vna yaga dilla

Fmudo se fecha en mes el yerro sedra entrambos

Fmudo fecha en gostadores

Ffermo de muertos bolos le ame

Fvos pagareys lo viejo. y. lo nuevo

Fvos pagareys Pedro. y. par Iuan

Festo se ha de dezir dos o se pamo dar no por lana mas es el Bayo de los mezes

Fno fareis de tornar la berme zeta al Cantaro

Ffio. q̃ fabilles fabille mutat et mentimur. tes. est et ibi Bal. in. l. Testium in fin. C. de testib.

Ffio. seruz q̃ in dubio standum regulle. ita Bal. in allegat. nol. in rub. Omnes de fin. reg. ff. de regul. iu.

Fpues en pasa punto pasa mundo

Fta por la Roupe el gato

Fta vera pricta buen pan llana

Fvos os Farte nadar pedro para hesta

Fsoberuia soberbia. Fsoberuios soberbio

Fno llorara sus lagrimas

Fyo gelo hize dar por fiado

Fsus la boda en abril mayo

Fsafe abalanzado

Fquiere comer de bolsa

Fes de gotas agre

Fes de lados del hal

Fes de lengua de mona

Fes saco fuertes de flaqueza

Fes de lastes pasazon

Fes de lengua de la posada

Fdime q̃ espadas le no por lima tengo de dar esto

Fsuele dona ysabel de matar en mayo porq̃ no muera por lo del hijo a fuego pues no por mas. Alonso a fuego con vallo de lastras de la mesa de lastres alastres de medio q̃ de ante no veynte y dias de Febrero de. M. D. L. VI. años guarde a pares y hijos.

Fpedro ante padre sens qual tiene res tal alas

Fq̃ ha mal vezino ha mal matino

Fq̃ sale mal vezino mal alastes canta y ala zotros

Fviene tarde q̃ a nuestros dias es en medio

Fsalbo de diablo

Fde de ha pie no

Fpuesto obero sucio

¶ no pensseis que lo dizis a sordo.
¶ tregua es fuera
¶ ya cerrado es el aleluya
¶ el judio de guete malo es la vida e peor es la muerte
¶ dixo la reyna catolica quando entro en el alhambra
la primera vez despues que se gano granada al
Rey catholico un marido espantado el ver casa
tal en la tierra que parecia a un parayso terre
nal. señor que parece a dorada. S. que sentira quien
perdio esto e lo dexa para yrse desde aqui al
infierno.
¶ yo os hare veuer por calabaça
¶ yo os hare entrar en cuerda
¶ son nabos en costal
¶ ver e creer.
¶ si lo sabeys sino sabelo
¶ a turollete a comer a oraçabo
¶ tened derecha la balança
¶ del monte sale quien el monte quema
¶ cada uno lee mejor por el libro de su aldea
¶ no lo sienta la tierra
¶ no ay peor mote que el que es verdadero
¶ el alma me lo da
¶ Antaño me escupio el sapo y cogaño se
me hincho el papo esto se dize quando
alguno responde o abla sin tpo ni sa
zon
¶ quien casa aze casa desaze
¶ mano a la labor
¶ no ay cosa que no sane y adolesca
¶ bengamos a la lucha
¶ no quiero entrar en liça ¶ que es no quiero
entrar en lite como dizen en roma ¶ o en
phto o contienda como dizen ala
¶ de do diere
¶ pare donde parare
¶ del mal lo menos
¶ apretalde las clavijas
¶ esa es ella

Donna Ana debdebero
hija de Pedro Ponce
nos pubros fueron
Pedro Ponce de Alonso
de Monstre. Pedro
tenia mucho vbieno
para sus hijos agora
lo de Monstre y es
su mayor y dona
mayor y assi debdebero.

Alonso de Monstre
fue hijo de gonçalo
de Monstre

El doctor de Ella
mada su muger de
palanos hubieron

El hijo mayor del
doctor palanos hubieron
fue gonçalez de bibe
ro y el 2º fue elli
ro y don alonso gez

Dona ynes mal
mada fue muger
de gonçalo de Mo
ntre el otro padre
de Alonso de Mo
ntre.

Quando llueve en
febrero. bue pan
do y bue centeno
y quando no llueve
en febrero ni bue
pando ni bue centeno

Estuvo casado muchos años con mengo
Mi muger tan buena fui yo tan corto
Ni tampoco mi tiempo
Todos los meses son buenos
Todos los estremos son malos
Ni tanto ala ni tanto sala
No sey co az.
Mas vale poco y bueno q mucho y malo
Redondo y malo como vino de cerdera.
Es mas bueno q corna de buey
Es mas largo q vna longaniza
Esto de vapor de vn caserio
Esto de vapor de vn camino
Esto de sale a vna cuenta
Esto de andar a mija golpe tuya
Esto de andar a riba q yen bence y de ay
dizen en ytalia biba lo vençitoze
Es ombre q debe de traer dagua a su molino
Es ombre medio en la merindad
Vaquero no tiene el otro le gane frio
Vaquero / oprimido.
Muchos componedores descomponen la obra
Encada pago vna viña y en cada viña vna
cepa
Mi dios mal ayas mal
Debemos de dallera de quera a la gaguera
Esto dize por las mugeres q mucho
Hablan
Dar de madre
Apriesa. y. ligero
Traye la soga a rastrada.
Tras mal anda / con mal anda
Alta bala la vela
Alta mala leba tus
Rapote lo q te hago
Primera y. segunda
Olla podrida es olla / que latine vocat medre
Anda vna gran dalla
Madre y padre y. moren a la orilla
Vn predicador portugues mando q cofesase
la iglesia todos los castellanos. y. ellos como
lo sopieron salieron fe y. dpredicador todos de
yr q no sabia el aquello. sino q los cofesase
Mio dapa eso sino q los peytes. esto se me
ya q no hunden q no quepa q te haga
a la fin con el mundo
Quien mucho dize poco acierta
q ne tal haze tal agree.

Dos o tres de mas años los mengo

Vestry tal q̃ me lleve
y me defienda
Esp̃ta y tuba y cor
Arb. c.
Tamedras p̃a mañ̃
Saubre ni ay gañ
malo
Tno moneda mas teme
Lepam q̃ Lep̃a mañ̃
Sa nihil obstat
Nassundi dñs fatus
vbi cadi dicunt.
Salue festa tudinus
Vfo dad
Tus os vestuesto.
Tabidos
Tvolo sabe mo
Se Tmo dues
Stracto Todos
Ere.
Sollentes ni al
tuus Mallí. vt
lapsu grauioris
Tuent
Tvola Lagos Tuo
Latemeras
Tmoreua ase
curitatem ff
tut
Sal̃ya tuo rex
xavit

Tmas/oratad/lo q̃dezs
Esodiga barba Lagn
Tno adreys de atradesu amigo
El y derses gamar
Tvolo pongays al tablero
Tvolo pareys a todo fuerte
Tregtido amo entre Terranos
Tpued gilo. y. agrsa dchad rafa
La Lazenda Legma Condligẽa. y. trabaio. y.
Con buena ventura. y. Sostenege. y. anser
Vase andisteed/ y. cidado/
Tqẽ casa Ere casa de Eros
Tos toradus adu fuego mmagstabo
Eg agnila caudal
Es arz malo de vnas blancas
Arda azmisalcudo
Arda Tebolando
Tno mueras de me armar cu radilla
Tno mueras de me Lazer res bala doro
Tno me tedays la vola
Tude nos adreçays
Calalde/ oratalde amo melon
Tudo esta podrido de dentro
Tu bierte ponçoña por la sora
Tno puede estar sin rebentar
Tno se pierde smo la Gergura
El trabaio es por de mas
Vendimiado es lo mellor
Tno dres mal por mal
Dar pasadas alas asas. Es lo q̃ dize el dotor
Q̃ todo se sin Todos trabaios astas siempre sentes
Toro es lo q̃ oro vale
Todo es Las
Ponerse de lodo/ o del suelo
Vaffe alla an tus Enemigos
Enbur las mj cabeças an tu fenor muger
Tos
Eg no se ny entend tanto q̃ amos el q̃ me
Estastes el tuno/ o el tuno
Es un odre lleno de biento
Es ahorcado
Es rastro
Es vn Vaffo
Es vna mala Ventura
Es vn Joglar o buntenga
Es vna cal Vanda
Fisesemos el de desenbarco
Tno pueden mas Tuer dlos q̃ tiene

Valle debue consejo. de
llana. Valle sobre q
me ley to palanos dre
alor. y tenlaya
que menos produze (cap
que produzir quiere
tal dul signo
Pres y produzen hijos de un
Varon padre padre
Primos dudos y. pheanos
de dos
Mala agnestar ansso
Pesalto sotuo subia
Baldon. y baldonar
quiere dezir deshonrra
y deshonrrar
Artero Artero Mastro
que caballero. que
por lo dicho. Vide onla
Aymeria. fol. lxj
Blasonar de armas
o. poner de bestir le
Blason. quiere dezir
Desarmar sombrero
tragon. pres de
trae. reblason de las
armas
Laura por laura lade
llugo de almaça
Tuyo axtal amo que lo hago
Con dueño yo esto
Tuyo poco es de fuerça
Calbo qual qual
Esto tuyo lo quiere
Respuesta q̃ viene
q̃ pedio
Los grupes
Pelon
Pelon
Pelon

[illegible] de dpar estrna cuenca
[illegible] romero sito fuera ratito
[illegible] por de mas esta ytola cuel molino [illegible] molmen
[illegible] sordo.
[illegible] poco rudal mala grudez
[illegible] Clomy con Rabia dsu dueño trabe

Martes veynte y vno de Mayo q fue dia de sant
Matias apostol Elgremipe fue de Dn Carlos. y dona
y Isabel Reynes. y cpatriz Reyes muestros señores
Ales quatro oras despues de medio dia este mesmo
dia nascio mi hijo Jeronimo dgerimo veynte y
tres meses. por quanto estuuimos dsu dicho de quze
dos. y. nueue. y el dicho ynfante se dio. [illegible]
nasco ala mysma hora

Nro señor embio a su magestad en esta sazon dirigir Medina
del Campo con la confederacion junto con sant pablo la qual
sazon fue primero del obispo dpalencia don alonso dburgos. y. despues. del. q. fue Badajoz y despues de Ca
sticho don [illegible]. y. el capador posseya cuenca y dsu ber
nal dino yniesta. y la vna mytad. y la otra mytad. q. es la
ala otra

Ayer jueues fue baptizado en sant pablo ala manera de
[illegible]. y. le leuaron por la tabla. y baptizole don
dfonsequa Arcobispo de toledo. y el hijo es. y estable don
[illegible] y de velasco. y dos hermanos. y llamaron le phelip
[illegible] ala aguela. y el abad monje fue padrino. y
dmyo deste mo [illegible] ala [illegible] nasco. q. dios
[illegible] y. onsalez

Doña Ana de Cabrera condesa de Modica Muno
cabalgo con las cosas dsu morada Domingo ala
mysma ora dla mañana q. fue a. xxij. dias dmes
yo de quinyentos. y. [illegible] veynte y siete años. segun
dra cuenta la escriuano. y. Medina cuentesse
ame dna de Diciembre. y. fue entesterado segun
po cuel monasterio dsant [illegible] y puesto ala en
trada dla puerta dla yglesia

[illegible] don Manuel alcayde y [illegible] mayor
y ala cpatriz dReyes q. vino el [illegible] don
[illegible] y. yo nole [illegible] los otros
[illegible] dios guarde. y. yo nole [illegible] los otros
[illegible] ayudes [illegible] q. dios [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] dezia yo q. [illegible] estos tenyendo por presupuesto
[illegible] los [illegible] dseaua la muerte dsus padres. q. nole
[illegible] fuesse dios q. nole dexasse la muerte
[illegible] mo gela bustasse.
[illegible] mo hijo q. no dsea la muerte dsu padre. [illegible]
[illegible] pobre por ser vno dellos. [illegible]
[illegible]
[illegible] padre no ay compadre.
[illegible] alguna cosa esta es mya. dize q. [illegible]
[illegible] dclarar aquella dize q. [illegible]
[illegible] por dclarar. dla [illegible] dgranada cosa
[illegible] dize [illegible] dla [illegible] q. [illegible]
[illegible] dla [illegible]

nō. et vid fly
siete fojas atras
con los quales se
ha de entender
esto

Fiesta de mo señor cuē
das rasguña los leo
nes. Esto se dize por
los tres leones q̄ están
en el escudo de las armas
de castilla como se cuen
ta en la corō. q̄ dize
que el rey don Fernando
fundando el reyno de
Leon. Follow-tree

Fax por otro nallo. diz
q̄ estas palabras respondia
a q̄ don Rodrigo pusiesen
tal quādo le dezian q̄ pu
sesse otro q̄ tomava algo q̄
suyo.

Tres moneda de plata
entre dientes

Alonso matanes rey
de moles o yes de ley

Sin pagar esto cabe
en juglones

Mirad mo señor trydo
Gelizo

Tres bracas para ve
ra me este

Tapado para tomar pri
mero

En rama angosta en gue
a medio

Tres hijos q̄ nunca dues est
Iguales ocho mancos

Tantum al pellejo para
rasguñar al leo

Dan dos palos al al lunes
para rasguñar al leo

Vno podra alpargate
este q̄ nd de vn rincon

Pello donde bibe este am
bre respondiole re
pp donde los esta y
denuncios q̄ le dyan
pezes.

Tres reyes dos el mes
de enero

Vno quieres de salir al
rengno

Este es golpe de larga
Rapado mas no tā ra
pado

No me da mas ocho
Argentes

Del bien o del mal al dos
no sale.

Tres sordos buē anpanon

Palabras y plumas vuelan de viento
Tres quexas el dolor y la dura sofrenus
Tal cosa fue difícil est.
Aquellos q̄ brado ramas
Barba a barba on ssta senator
El perro de la lentexa. Cada uno muy pendo
en pedrones abonyables. y de duda de confesar
aquellos y confessarse de aver dos de una
lentexa
No es todo agua limpia
Que pedro ab celestia. Jurisdicion. esto se dize
Por los de Celsa son muy amygos dellos.
Estos zapatos mojan. esto se dize por on
bres pescadores q̄ nose mudan.
Tiempo ano hun oy.
Tras el hayal ay al sobo el hayal ay al.
Aqui estamos al ranpo. y al salto.
Cada dad es de
Vno estudo de lo q̄ parece
El buē dra meter en carrega.
Quien tal haze tal pague.
Tres son los de bodas
Muerto es el ahogado por q̄ tenga mas
ancadrezo.
Vno quieres de far de mise de abito pieto
Ela Razo no q̄ere fuerza
Tela buena tuzo esto el agoro.
Segundo es q̄ trasedado mo
De los dueños se guarden los autores
Mise tomo ramora en una ora
Dezia el dotor del medilla. q̄ la pintura dios
Ayudes no podra de estar q̄ en aquello no ay reyes
rea de libelo. Entre ellos q̄ha de poner de medio
Tordo no ay ayala no ay halcon
El bien espera lo cierto dexa q̄er
Quieres comigo comer treste.
El dotor de villalon bueno. y desemejado rostro
Tres veces vendra mayo en mora y ser mosca y
Quando se retrayo abuelos muertos caballeros y dueñas
Ha sido y festejar a su rey. y los mayores de este
Los estudian esperando. y salio el triste dueño dotor
Alu ventana y dezia muchas cosas q̄ fueron ydas
Buestros amos ellos dezia de. y el segundo
Yo tambie.
Tenla de nela punta de mena salmo de mayo clarines de
Buey villano de sas amo pedro fino de villasādro
Mantenga espinosa
Vno esta tengo de pagar

Dalle dalle

No quiere yo mas largas
magras
Alegre meta todo esbue
tro
Quieta estrada gro bal
gas
Pares meta sin bagues
pedre
Mal tengas de
Persona de tener
mayz la este y alle
de Job
Esto todo se me es
capa
En al esta el cuer
no
Esta y bino por
Judeneros
Este esto amo la
deo de mesa
Mete prese midze
Guarda de ladron
de mesa
Esta de voz y de uz
Este de tres altos
Sea absolue pagne
Es menester pegne
cuerdado
Sabalde es raro
Trastegame my made
y truyo de lexos yo
Vno pare sino dos de
cubera
Dos de dos amos mal
pano.
Sale del onze
Sale del vno
Sino de sobre oy
Todo se vende sa
oy.
Pocas vale tuerto
Gallego

Tres de naturales
rallado

Firmen en mo
no rezia
Cadaster dos
bueno alabes
tro
Sobre buena
mopla de
Esta puesto
con amo
Vno esta de bueno
tinta
Vno esta de buē este

Ser que muy ingenios fue fiel[?] huymudo. Ver
romo vet[?] muy mucho de[?] stue[?] saber[?] pues hue
ser que vino dello mo[?]
Es andar de mula a[?]
Andar de[?] en[?] lo[?]
Andar abuscar Ruyde por[?] dineros
Angra dos en dos[?] mula
Atuerto o afun derecho ayude[?] anno dmejo
Es estar una gotta de agua en la mar
Es tpo pdido
Es mudar abuscar Ruide por[?] dineros
Es mucra arabar
Es morir
Aposto fuo en Rostro.
Andar astumbre es par de muerte
Costumbre fuero vere Ecce depone el fuero por
derecho ut puta q[?] confuetudo vincit lus.
Ya qbrantos el[?] alcabla
Que[?] derecho el aldeano andara el amo
Gusto de[?] y. rafa en[?] ponga
Aq[?] no tiene nada el[?] le[?] fuero.
Por os[?] vos las orejas al lobo
Firmad me aquestas y. veres lo q[?] peso o que
peso
Este es el mozo perdido nol[?]
Para[?] Martha aufus pollos
Falir tenemos y. buenas[?]
Echalo aqui en el[?]
Trueco al rey postero
Q[?] no[?] pa[?] de aber en[?]
El Rey don Enrri el. 2º. dixo bastara q[?]
muerto[?] abe[?] hermete dstos. por[?]
segunda al[?] don pedro. y. q[?] fuo[?] esto[?]
los q[?] fuo[?] el. y. dlos[?] son y dlos[?]
y dlos otros[?] lo q[?] y[?] dar entender
q[?] tenga por leales alos q[?] segunda al[?]
pedro. y alos q[?] alos[?] fuydos. y. no por leales.
Pagose el[?] de[?] mas no del[?]
Fecha[?] y. fecha[?]
Fuon la y[?] y. es onder[?]
En[?] rafa[?] su villa[?]
Todo lo[?] sobre[?] amo el[?]
Muy[?] bien se[?]
Pro mexesse de mi[?] q[?] conforme[?] de la[?]
manda q[?]

Mear[?] y. dar una[?] al[?]
Culpa timoreus parit
Castillo de todos[?]
Pobreza no es[?]
Romero[?] Saca[?]
Pares de[?]
En[?] de los[?] amo[?]
Q[?] fuo[?] amo[?]
Q[?] fuo[?] amo[?]
Q[?] fuo[?] q[?] fue[?]
Q[?] dme no[?]

[illegible] y entrada
sobre villanya y[?]
[illegible] es[?]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Diezmo. y. Rediezmo (este) tiempo sensa en todo
el obispado de andad Rodrigo. y. es desta
manera. q̃ los labradores pagan el diezmo ente
ro. y. los señores de sus ~~[illegible]~~ rentas tornan a pa
gar otro diezmo a q̃llamã Rediezmo. Esta es
costumbre en el obispado de andad Rodrigo.
Hallays en derecho de vino de do.
Hase de hazer por fas o por nefas
Oyr. y. ver. y. entender. y. callar
Quien no cree a buena madre creera a mala madrastra.
Buscar vado para las cosas. quiere dezir hallar
medio para ellas o salida o manera
Buen corazon q̃ branta mala ventura
Del mal lo menos
Es mezcla en capillo de frayle
Nunca hizo mal el polvo de las ovejas al lobo
No ay puta sin alcahueta. quiere dezir q̃ se
ha de quitar las ocasiones. quita la ocasion
y. quitaras el pecado.
Obturas. En el pleyto de la yglesia de
santa cecilia. de la villa de [illegible] con me
dina de [illegible]. se pone por [illegible] escudilla
q̃ lleva en de cada fanega por razon q̃ dan
medida con q̃ [illegible] el pa. asy q̃ quiere
dezir El derecho de llevar esta medida
Quien las sabe los tiene. que mellius gravius
mellius proferimus.
Fa q̃ te diga bona
Apoco caudal mala ganancia
A la vezez a ladrones de pez
Es ladron de casa
Lo bien ganado se pierde lo mal ganado ello
y. su dueño
Al fin se canta la gloria
No os arriendo la ganancia
No vaya a feria q̃ mas gane
De tales ferias tales ganancias
Vos q̃ reys un dios para vos. y. otro para
los otros. Quod quisque iuris. patere legem quam
tu ipse tulleris.
Obrada. o. yugada. Es una cosa. q̃ es lo q̃
puede arar un par de bueyes. q̃ es obrada o
obra de un dia. y. yugada es lo mismo q̃
yunta de bueyes o de mulas q̃ es un par
dellas

Agosto y vendimia
no es cada dia
Hale puesto mala
luz
Ni bezo pongas ni
bezo quites
Vase alobezado.
Yo le hare venir ala
melena

La muerte iguala todas las cosas
Hette alla contus iguales
Cada qual con su cada qual
Cada gallo en su murada
Oystes gallo cantar. y. no sabeys en que murada
Una via. y. dos mandados
Dixo un cavallero a dona señora que estava que
poso della por que nunca le ouiesse sino
por los Reyes. Ella respondio. y. dixo
mucho soys necio por que en ninguna parte
os pueda yo hacer tanta ouiesse como ay
Matar de un tiro dos pajaros
todo principe todo sabio todo discreto todo cuer
do deve afilar su juicio en el de otros a don
que no lo sean tanto. y. asi pasa en verdad
que hablando quinquiera con otro se afina el
juicio en qual quier cosa
Mas es el ruido que las nueces
Es es cuperir al cielo. y. que caya sobre los ojos
De los necios se inchen los infiernos
Durissimum judicium fiet his qui presunt
Quando fueres arde no mates el cobre
Nadar. y. nadar. y. morir a la orilla
Quereys amigo pasar el vado
Quereys sacar la brasa de fuego con mano agena
Ad recussandas recussaciones in peccatis
A mas moros mas ganancia
Al fin se cada la gloria
Exitus acta probat.
Sacar diente. y. dolor
Mas es menester para blanca ser
Un cavallero de Cordova. y. su muger reñian
mucho. y. le dezia que el no queria otra cosa
sino lo que su muger ni su muger sino lo que
el. por que ella no queria sino mandar en casa
y. el tabien. y. que sobresto reñian.
Conquien paces. y. no conquien naces.
Por de mas es la citola en el molino
Por fia mata venado
Romero hito saca catico
Nihil tam difficile est quam querendo investigari
possit
Gutta cavat lapidem non vi sed sepe cadendo
Quia pars ambiciosum in portunitatem petentium
multociens concedunt non concedenda
Paca. y. tomar

a pregonar vino y vender vinagre

Vender gato por liebre

Dixo fr.co de mayra siendo procurador de artes
q alli no lo avia sino por el balandra

Cum omni tpore vitas sit odiosa hoc tpore
e in festissima Petrarcha

Obsequium amicos vitas odium parit

Vulgarius dixit equum Martinus tullit
equum.

Mas ayna hara seys mercedes q llama
ra una. esto se dezia por una muger
muy presuntuosa

Bendito sea dios q no aprendi latin
esto dezia. y. muy bien un portero de las
ordenes por q con titulo de latin y. de
letras. se hacen muchos malos asas

Unde. psal. Quoniam literaturam
non cognovi introibo in potencias dni.

No ay atajo sin trabajo.

Dixo en segovia un predicador en el ser
mon de las onrras del rey catholico lo ando
sus excelencias q algunos dezian contra el q era
escaso y. q estos median las mercedes no con los
pocos. y. malos servicios q ellos hazian sino con
su cobdicia.

Vitas

Quando en el tpo de las comunidades. y. alteraciones
destos reynos el p. leo. x. embio a mandar
q se juntasen doctores. y. prelados. y. maestros
a platicar sobre el aire numero q andava
herrado un año. estando muchos juntos en el
callar hablando en ello. dixo el maestro de le
bripa una facecia de luciano muy al proposito
q se juntaron los dioses a consejo. y. estavan muy
cerrados. y. llego la verdad. y. llamo a la puerta
y. dixeron le q no podia entrar q estavan muy
ocupados. y. despues torno a porfiar. y. al fin
abrieron la. y. quiso saber en q estavan. y. res
pondieron le q deliberando si convenia q la mu
riposa tuviese alas. y. entonzes la verdad comen
zo a dar bozes diziendo q se perdia el mundo. y.
q los dioses estavan ocupados en aquello.

De onbre heredado nunca te veras vengado

Melius e pignori incumbere R. in personam
agere.

Quien tal haco tal pague. Per que quis peccat per ea
puniatur. Talia ludia ferent talibus qui studiis inhe
rent.

Andar de ramiro del castro adrechas

tenes tenazas

Justo es el mal q̃do viene sobre el q̃ lo tiene

El ray con rabia de su dueño traba

Mas valle veyz desaro amado q̃ de mãto ssaco

porque q̃ era barbarus. y. era arabes

Vn ombre q̃ tenya muy bie lo q̃ abria menester era cuesta

Ateste de sue alas vndias y. repreçedia ledillo. y. e

respondia q̃ da cabuez sar de camez. y. respondio

otro q̃ no y ba abastar de camez sino de armas q̃ le cuer

ya el clotenya.

Tres sunt virtutes charitatis lugere cordis aque distillat

lacrima et no lugere aqua distillat opus.

Seruir su rasso vida sue bues arader

Mas es menester otra blãca fee

Dixo el agno al lobo triste alla ozejado

Despo la olla ala calabaza triste alla cul negro

Falas q̃ sabes muchas

Seruir sabe mal q̃ mora alas vezes canta alas bezes llora

Seruir me vieron burle sino me vieron calle. Ver. ẽ. p. dyre

sinyaon.

Cubrir su fuego cubra cenyza

La madre de Achilles quãdo la gresta de troya dixo q̃ dezia

Amigo visto troyanos bus car. y. el dixo por callado

En vn preuilegio de Candeleda dado por el Rey

don Enrrique el. 2º. pnes̃ romos Candeleda fue

Alden de Anyllo. Intervenyere romos dize el

Infante q̃ se llamaba Rey. lo q̃ al dize parel

Rey don Pedro. otro preuilegio pnes̃ romos

Segure villa aeste logar de Candeleda. y. dales

Jurisdicion. y. mero imperio. y. es del señorio de su Rey. y. es

Aldea de Anyllo. Quene lo agora el q̃ demyendes

Colmenar. Bellamador nymbel antigua med e

Parece por el testimonio de los hombres del lugar de Santiago

de donde q̃ fueron fue mi. Estrose por los mismos

Ibid

Al fayates. los de la ropa buena

Al fuydon estan la anyel

Asuera q̃ abogan contra

Catra os ende

Cuentos q̃ fallaron cardiel dat sibi nullum

Cabeça de molyuelo

Tras quylan me cuenta se. y. no lo sabe nadie

Alba en la bella

Antigua med por dozientas mill fohas dezen dozen

tas vezes mill.

Pero apero dan Alepos

Fuente fauet la gente no vi hazer cadendo.

Pere de las anno vienes a hz haz

Donde ~~[illegible]~~ no esta el fee y no le halla
Quien mal pleyto tiene pone le a bozes
Por tertiana nunca se tañe campana
Donde no esta su dueño alli esta su duelo
Moeda quiere dezir dehesa / asi se nombra
en bovilla de la sierra parece por un pleyto
que trata el obispo con un su vasallo sobre una
huerta
En una sentencia antiquisima que esta presen
tada en el pleyto que trata galisteo con mjn ruiz
de camargo. presenta galisteo una sentencia
en que ay un c. del thenor siguiente. Otrosi que los
señores de las dichas heredades que no son moradores
en la dicha villa de galisteo ni en las dichas aldeas
y lugares ni en alguna dellas. que puedan pacer si
quisieren con todos sus ganados en las dichas sus
heredades propias que asi deslindaren y mostraren
que ovieren por los dichos titulos. tanto que no entren
ni lleguen a los concegiles y baldios ni se aprovechen
dellas por que no son moradores de la dicha villa
de galisteo ni de las dichas aldeas y lugares ni
de sus terminos. ni del conçejo dellas a los quales
pertenecen todos los baldios y concegiles en quanto
ay morare salvo con los dichos ganados con que la
braren segund dicho es y si mas ganados de lo
que dicho es traxeren en los terminos y pastos de la dicha
villa e de las dichas aldeas que gelos quiten e prenden
cada que los fallaren en los dichos terminos e pastos
y lleven dellos aquellas penas que ende fueron de uso
e de costumbre de llevar los ganados que entraren
dentro de sus terminos contra su voluntad / El
escrivano deste pleyto es gaspar ruiz / por esta
sentencia antigua parece la pratica de la ley
de la partida a dia xcvi años que se dio / otrosi
parece que el que no es morador no puede pacer
sino conforme a este c. no se [illegible]
Una dehesa de torre de vigo y pajares que es
en termino de galisteo es la mitad de santa clara
y de mjn ruiz de camargo la otra mitad
y partieron la y por que la una mitad es mejor
que la otra hicieron la partiçion que uno gozase
de la una mitad un año y otro / otro es la buena
manera de ygualdad
Tenga orejas y no tenga orejas
Si marina baylo tome lo que gano
Quien de locura sadolea tarde o nunca sana
Oystes gallo cantar y no sabeys en que muradal
Malo vendra que ay bueno sana

Esta materia no se trata
en sus sermones
Sobre.

No yestta tuyo
No yuerdi lomne
Non to tornar to al
estre / sopuyto traher
a cenestrar
Sangare sino cazir
lures pedrus
Sin rueres de assi
marros nae ael
Sotiene assino
Stiene muy buē assi
no
Sangare sino pesbrse
Sō affimarse alas be
ueres.
Sabatole alas gare
bot
Sparere Sesta orge
dedos.
Salle soga.
Sonda stbrende ydse
bredo altares
Sreue los olos creos con
re dllosar
Sotro qbre bayle
Sselleba sus sayes
Sure del no cogado
Sparel dzir dlage de
Sasso buelto gmāra
pes adres
Sengo apedirs dineros
yhesus
Sedmad sus enoso
Sudm lyg mdo alabo
tels dos.
Sales delyan y dsyalo
Sin rueres sino salle so
Sgalde amyo es
Sonde praste.
Sesones de redimyos
restes
Spasn simo per vinu.
bedimyos
Sin rueres dsystu ro
myo mas almazen
Sefo drga barba Sya
ga
Sheres Sa estara sse
ya
Sha de ondar Sangre la
barba enel ombro

Sseue es brgallo
Sbrez de lados fiel
Se ruyzo las vbas de myma yelo.
Sarca de bez se yesa fuente
Corre yz yuez yz no cruyz mares
Sylosofya natural Sylosofya moral
Sylosofya sobrenatural / otrosi logal / sospiri
tual / celestial / so cuestima. q̄ es todo lo q̄ tor
al angna Sno. q̄ es muy buena doctrina Sy. rdo
esto es vn estudio pa saber lo q̄ ora alcuerpo
y al spiritu.

Sreyos de Enero sellama los aenos Sfebrm
no cuero pa verzy por mar de flandes ara

Esta tessa es afeada Al fuero de bgrond
o noe dezir de sus cuello el suyo fuero
y. dreyos en bgrond. Sem el valle de uruzo es
afeado all fuero dbz nae Sq̄ antes dlas bzas
dla tuba cada nudo / sobre dnpal tonga sustre
no y. su dreyo Sper el fuero luzgo tan sol
mde sesguar dcha cuel tenno dles

Sesada tessa de suyo. Sindigallo enbermadul
Sada qual sesada qual. Sayan conbuyen
q̄ aby rafan enofuenos. Sadar bus consti y qual
Sues quizes asno q̄ mellere Saballo q̄ me de
byeq. Sar bolluerit apote mbere mdbit pari
bal m mulos los. Sinaq̄ sesgsinia abedue sus sesgsu

Sibu la gallina con su pegnta
sta biuda y. el capon sobre sy dalo pon
Sguardar el mal pa lapostre
Sal sondrno esta la myel
Sagalbo esta el sepion
Somuna magna nulla rebonis reby orta smt.
Sradar. y. dnadar. y. morir ala oculta.
Sla vida dla galera dios la dr aq̄ladges
Sonsta al bueno / por sto onste. y. al malo por q̄
to des onste.

Stres veges
Stres pulgas cuel dedo.
Sq̄ sere vuestro guia seuto
Sste bonus clericus sanct homus Monachus
Sturum ut tu vida solara smt monachi
La luna esta sobre el sorno
Sabed yz. y. morineys vuestes Sestuesyasin
et dei pans cest bonus
Sayen bē sime y. no me q̄ mal sime q̄s
yen
Sdne aca aquella sayda. y. nieter nuez Sagalla
braza
Sla Semeza empiedes
sin sueldo y de gnero.

Sea dnadar siempre
Sobre dros.
Sea dnadar siempre
affimādose alas be
ueras
Sea dandar siempre
buscando algo yerro pa
dessalir
Sonda busando donde
dolazer
Sues buen dssfrmeds
lazes
Sueles de andar afon
bm de tedas
Sques malas mannas
dla tarde sonnura las
yedras
Sel mon malo panel
dla mesa y cubri
alle al mādado
Snel valle y tie
sadra am magona
y. cutada bigonyl
ay sabas labrado
riegos q̄ pagan
pesy y tributo al
senor. y. odalma
dllas tiene ane q̄
vn huerto y bue
ca. y. pesto pagā
rediz fuero y tribu
to sabie los sadallen
y hijos dalgo q̄ mora
nellas somo los otros
yeznos q̄ moran en
dllas y estos heredad
sellima apresto mus
endallada
Shapasado vna bre
ue bregar. Scomdm
cubregas. Sayer d
zir. Sayados. desenfo
nes. es comdados Sct
latine dicit. bregar
Sayas la dbrage
Sabes esala dsta
Sque es sala dsta
Sper yos Sporest
trayen mteles os dls
Stodo es almacen
Stodo es sglera
Stodo es afra

Dote de sabat nob.
Mal dr q no Er
Mas dadiuo q dr mdr
Dadiuas q tā ta ponp
Dadiu. y. daros Er
Q̄ no da dlo q tiene no come dlo q̄ dale
Dar dar dar
Bcaq̄ e true q̄ parece
Bien no posible de hoc q̄ no arcq̄mus ebria
posible e no Ser q̄ dlmus

Q̄ mien le duele la mm ela que la saque
Moler traspicadura
Muerto es el Ayjado por quien temjamos
el compadrazgo.
Poco duelen cuchilladas en cuerpo Ajeno
Poco cos costo Aciaz
Falso testimo sobre cuerpo hechoz
Q̄ quien con mal Anda pzesto Acaba
De tales ferias tales ganancias
No bayb a feria en q̄ mas ganeyb
No cos Arriendo la ganancia.
Beris traspicadura
No creyb de Asir del pico del empanada
No comenceyb el Rabino por las cosas
Pues q̄ tarda remedio
Dadiuas q tā ta pocas. y. tuō alas mugeres
Alas genas Este co muq̄ buē aduisamiento

Di mentira y sacaras verdad
Q̄ mien mas no puede morir se de ya
Azed hasta mas no podr co vltimo & potencia
Mandays con ello ala ylan
No sreis de llegar el lobo hasta la mata
El braco en el pecho y la pierna en el lecho.
Tu que te quemas ajoe as comjdo
Nos por lo ajeno y el diablo por lo suyo
Bengo me acia al color de hoe torrezno
Pesas son mjs mjssus
Lo que arrastra la hondra
Lo que sobra arta
El rey en Rabia de su dueño traba
Ver la luna y dezir tres q̄ la ve
Bien dezir. y hazer qual q̄ quiera

Coletas. y. Adreças
Sellema. cuydezza
los mostrencos
Trueno. sellema cuy
lina lo q̄ ara sellema
repo.
Frayles mansos de sem
tena sentencia
Jua de sfuerco Rezilla
Ala cabeca de sfuer
rico y muy grueso letra
do y corpulento y gor
do en plaza. sobre
aquel dezir. lio dud
el. Jesus assi sea
de sfuerco ut terre
ta diabolo. Dixo un
el diablo tenia aque sto
mostrundo le cato d o
el mundo y q̄ ello
Duria. yo ire
ferno q̄ ha
plaza y encres
y trapillo. pa ir ala
Ello lo profeta q̄ en
los diantres q̄ allj stan
preay

Cuticuyo de Judios
segun q̄ Alua cuenta
al alma de los Judios
de preda Sta. dezian
ossabos Judios yo ha
ba al alma de un
lla q̄ pedra Sta. ruego
sabed q̄ me Leuando be
bi pocho cabrad me ya
matallas buenas sin
nead. q̄ me meco la
cuita de pero q̄ que
ma haymo sin bue
tallas fuera
yalo q̄ hago
Ya se bisa las ouejas al
lobo.
Tia Justina y la cuitas
ma rebelizo sin ya
los sfuerços. Allen. pa
los esforços
Poleza no sabeza
y pole cerca que
Cleze en dos
de pider su compuerta
Saby se confuela q̄
sus madres q̄ ma
Es dn madre y de
es mas flojo q̄ mal yer

Yhoje de Cabeçalhũ yd El Infantizgo

Don carlos por la diujna clemencia &c. A vos el Justicia Regidores caualleros escuderos oficiales y omes buenos de la noble villa de valleid & otras vnas qualesquier deuos a quien esta nra carta fuere mostrada o su traslado signado de escriuano publico salud & gracia. Sepades que nos por yelle bar de las fatigas & daños que las cabdales y rreas de ganados de estos nros Regnos han rescebido por los arrendadores & cogedores dellas por nros oficios & naturales no seamos satisfechos tenemos voluntad de conseruarlas & aberamjo de las yentas destos nros rreynos que se encabecen en las cosas nras rentas & no estan encabecadas y pozeden mandamos dar nra carta para que se faga & cumpla esto ora esa vez gane el prouecho & vtilidad que nros rreynos & moradores dellos & en ellos han & pueden auer & encabecar las yentas dellas segund & como las cabdales dellas & en la manera que se encabecaron & arrendaron fasta aqui & mandamos que vos el dicho nro Justicia & oficiales & cada vno de vos en vuestros lugares & jurisdiciones no consyntades ni dedes lugar que en la dicha villa & su tierra & terminos se faga ni cumpla otra cosa ni cosas algunas contra el tenor & forma de esta nra carta & lo en ella contenido & si alguna cosa o cosas se hizieren o cumplieren contra ello o contra parte dello mandamos que lo rreuoquedes & anulledes & lo pongades & rretornedes luego en su primero estado & deuido hefecto & en guisa que esta nra carta sea guardada & cumplida segund & como en ella se contiene & que las dichas nras rentas & pechos & derechos & otras cosas pertenescientes a nos en la dicha villa & su tierra & terminos & jurisdicion & en cada vno & qualquier dellos sean bien & rrealmente & con efecto arrendadas & encabecadas segund & como lo eran & acostumbrauan ser arrendadas & encabecadas en los años pasados & segund & como mejor & mas conplidamente lo podran ser arrendadas & encabecadas de aqui adelante & que en ello ni en parte dello no pongades ni consyntades poner ningun enbargo ni contrario ca nos por esta nra carta damos & otorgamos a los dichos arrendadores & cogedores & a cada vno dellos todo el poder cumplido & bastante & libre & general & especial administracion que segund derecho & fuero & vso & costumbre de la dicha villa & su tierra & terminos & jurisdicion & segund & como nos mismos podriamos & auemos poder de dar & otorgar & conplir & executar & mandar dar & otorgar & conplir & executar a los dichos arrendadores & cogedores & a cada vno dellos para que puedan arrendar & encabecar & cojer & leuar & recabdar & executar todas las dichas nras rentas & pechos & derechos & otras cosas pertenescientes a nos en la dicha villa & su tierra & terminos & jurisdicion & en cada vno & qualquier dellos & para que puedan fazer & fagan todas las otras cosas & cada vna dellas que nos mismos podriamos fazer & auemos poder de fazer & que vos el dicho nro Justicia & oficiales & cada vno de vos en vuestros lugares & jurisdiciones & cada vno & qualquier dellos les guardedes & fagades guardar todas las cosas & cada vna dellas que nos mismos les auemos de guardar & fazer guardar & que vos ni ellos ni alguno ni algunos de vos ni dellos no fagades ni consyntades fazer ni venir ni pasar contra ello ni contra parte dello en manera alguna so pena de la nra merced & de diez mill mrs. a cada vno de vos por quien fincare de fazer lo contrario & de cada vez que lo contrario fizieredes & consyntieredes & a los que lo contrario fizieren & consyntieren & a cada vno dellos & de cada vez que lo contrario fizieren & consyntieren

Dentas les dad por el ohy tpo ant las condiçiones
Scritas en la manera q̃ he dho estos vezinos
q̃ se conbiene a mro serv̄o y al bien de la dha villa
q̃ bezinos della q̃ ellos vos reçiben de qualq̃yer
cargo q̃ la pa q̃ les pusieredes y mandaren
y no fallando en ellos hurto ni la cabdad de treynta
nada a diez y ocho dias del mes de nobiembre de
mill e q̃ynientos y veynte y quatro años yo el
dho escriv̄ano por mandado de su mag̃t fuy dello
por ende dho mo contador mayor fiz dar
y entregar el dho entabladamj della los dhos fen
tadas de la dha villa y su tierra partido enel pre
cio e por el tpo con las condiçiones q̃ en esto
las fentas de las alcabalas de la villa de valla
y su tierra y sus fenteçgo con las alcabalas e
terçias de mostrentes
y con las alcabalas terçias de mostrentes
del dho y sus fentaçgo de vaca q̃ en las fen
tas de pan de la dha villa y de valq̃s
y en la villa de torde ojuelas y su tierra y partido
e en las alcabalas de henzinas e en villa alfz.
e en las alcabalas de henzinas e en villa alfz.
e con mjn del monte y la mota de yuso y en arcas
de viñena de villaz de frades de torde dmos de villa
ora e cabimos de villa braçima de tovre de lobaton
y su tierra de olmillos de campos de morales de villa
las e partes de medina de Rioseco de alderredondo
e palazuelos de medina de castil tejeriego e fuentes de duero
de villa verde de villafobeta e castro monte e robredillo
de villa montero de villa baruerjn de villa cad e fuente
alderredondo e barcenillas e malcotado de villa cad e fuente
zeo e dho el dho y sus fentaçgo de vaca q̃ en el dho
para dos alteçes para las mand̃as a fenda por
cada parte de suso declarado lo q̃ en el dho fuere y las fen
tadas de las alcabalas de yuso de villa de la villa
de vaca para los dhos años de veynte e dho q̃ se
veynte y siete e q̃ynientos e veynte e dho q̃ se
veynte y nueve e q̃ynientos e treynta e dho q̃
treynta e vno e q̃ynientos e treynta e dho años
siete cientos e dhos quentas e quinze mill e veynte
e quatro maravedis en esta manera las dhas fen
tadas de las alcabalas de la dha villa de valq̃s e
su tierra e partido e y sus fentaçgo en seys cientos
e nouenta quentas e treynta e seis mill e veyn
tos e veynte e quatro mrs para la dha villa
de vos dhos años y las dhas fentas de dho
partido de panes e joyas en seys quentas y setenta

y un mill e setecientos marabedis en los
quales dhos preçios van cargados los diez y
honze mrs al millar e drs de rrecudimientos
con las condiçiones siguientes

r primeramente con las condiçiones generales
hordenadas e mandadas a pregonar para
arrendar las rentas del reyno por los nros
contadores mayores para el año benidero
de quinientos e veynte e siete años

r Y con las condiçiones generales de los encabe
çamientos del reyno hordenadas por los nros
contadores mayores e mandadas a pregonar

r Y con condiçion que las pagas de las dhas rentas
de cada uno de los dhos seis años sean por
terçios de cada año conforme a la ley de que a dicho

r Otro sy con condiçion que si la corte fuere a esa dha villa
que el alcavala de los mercaderes que andan
en la nra corte sean e pertenesçan a esa dha
villa y que este dho encabeçamiento sin embargo
de las condiçiones generales que ablan e conçierto
e que el alcabala que estos devieren pagar que deven
en mano de los nros contadores mayores

r Y con condiçion que esa dha villa aga e arriende
y benefiçie las rentas del viento e carniçerias
de esa dha villa en almoneda publica en el mayor pre
çio que pudieren y los nros por que se arrendaren
las tales rentas los descuenten e abaxen del
preçio deste encabeçamiento y que todo lo restante
y lo que mas fuere menester para las costas del
del benefiçiar deste dho yncabeçamiento e drs de la
cedula del e costas de venir a hazer este dho en ca
veçamiento lo rrepartan por todos los cuerpos e
miembros de rentas de esa dha villa lo mas justa
mente que ser pueda el qual dho repartimiento ayan
de hazer e agan el corregidor de esa dha villa e con
lugar teniente con los regidores quales fue
ren nonbrados en la cavildo e ayuntamiento de esa
dha villa sobre juramento que primero agan que el dho
repartimiento le aran bien e justamente e ansy
fecho el dho rrepartimiento lo agan pregonar
publicamente por las plaças e mercados e co
rrespondientes a costumbrados de esa dha villa tres
dias uno en pos de otro por manera que benga
a notiçia de todos para que los mercaderes e ra
tantes e oficiales e contribuyentes en los
dhos cuerpos e miembros de rentas de esa
dha villa puedan tomar e tomen por esa
veçamiento los cuerpos e miembros de rentas

desa dha vnega enel pregao q̃ leo q̃ piere pozel
dho vrepartimj̃ parato dq̃ en este dho
de q̃miento para q̃ pueda vrepartir q̃ en
amo bieren q̃ lee q̃ mple dando desa dha
vnega. E otrosi q̃ para la tal renta q̃ esto
non fueren abonados q̃ lo q̃ monta
la dha renta fuesta q̃ fin de mes de henero
q̃ viene de dho vrepartimj̃ q̃ en repartieren
con todos y cada vno q̃ per q̃ partir q̃ sabe q̃ pueda se q̃
q̃ en q̃ lesto q̃ de q̃ viene de tal repartimj̃
q̃ la justa q̃ pague dha vnega lo q̃ le cabe justamt
amen los repartideres y q̃ este tanto todavia y
q̃ tuen y este q̃ en el dho vrepartimj̃ y q̃ las q̃ en
penas de juento y las q̃ en no se q̃ sabe q̃ rayen
dha vnega q̃ quien q̃ pueda hubiere las q̃ prenda
q̃ de q̃ rrendar q̃ benefiçiar q̃ vendan
conforme a las leyes q̃ en q̃ tenen q̃ de q̃ rro q̃ nuestro
mebo q̃ de q̃ alcabalas

Este dho q̃ ayuntamiento q̃ en todos los q̃ tares q̃ de q̃ agora estan
en cabeçados q̃ esta q̃ fin de q̃ este dho q̃ bienio q̃ de q̃ quinientos q̃
veynte y dho años q̃ mandaron q̃ y mandan q̃ que
q̃ sabe q̃ amos q̃ que pregue q̃ de q̃ agora estan q̃ en
cabeçados q̃ de q̃ pues q̃ de q̃ rrendar q̃ de q̃ agora estan q̃ en
q̃ de mes de março q̃ de este dho q̃ bienio q̃ de q̃ quinientos q̃
veynte y nueve años q̃ en q̃ que nos q̃ de q̃ en. E q̃ rey q̃ do
q̃ que si q̃ de q̃ esto q̃ en todos los dhos q̃ tares q̃ de q̃ que q̃ quiere q̃ de mas
q̃ de q̃ pregao q̃ en q̃ de q̃ agora estan q̃ en cabeçados y q̃ de
q̃ que q̃ de q̃ en q̃ renta q̃ por q̃ en q̃ en q̃ de dha vnega q̃ sea
q̃ en q̃ de q̃ en q̃ de q̃ en q̃ de dha vnega q̃ en q̃ adelante q̃ en todo este
en cabeçamj̃ q̃ en q̃ que q̃ en q̃ de q̃ en q̃ de dho q̃ en q̃ termj̃ no se q̃ sa
q̃ en q̃ en q̃ sa dha vnega q̃ en q̃ nuestro q̃ en q̃ de q̃ en q̃ sea q̃ en
q̃ en q̃ solo q̃ de q̃ en el pregao q̃ en q̃ de q̃ en q̃ pieze y q̃ segun q̃ en
pregao q̃ este q̃ en q̃ en q̃ en q̃ en q̃ en q̃ en q̃ en q̃ en
q̃ en q̃ en

encabeçamy de predam encabeçaz para encada vno
deve este año vengeros fastael fin delmes
de henero de cada vn año por la forma q̃ no
ha contento q̃ seyam de encabeçaz portodos
los q̃ no estubieren por pasto este encabeçamy/
Asy mesmo q̃ se reçiba cuenta del preçio
q̃ no ha para cada año el oytaual q̃ sey
y hobiere delas q̃ha rentas de alcauala q̃los
no hayan y arrendaual en la q̃ala deyos desfuer
alas personas q̃ lo hobieren de aver enfrenes
ve y reys q̃ne dello tienen sienda alcauala q̃
los no ayan y arrendaual/
del qual q̃ho preçio sean reçibidos en cuenta
el q̃ho oytaual y otrosi q̃ne sey y cobie[illegible]
q̃ha rentas en cada vn año ante el qual
q̃ho oytaual deyos de alguazilas personas q̃los
cobiezen sea ver por vn̄o delas cartas de repre[illegible]
q̃las cartas q̃ne el q̃ho oytaual tienen no yendo
ve tales prendes q̃los deve fenorados en las cartas
de tales q̃ssi no pasado de treynta y los q̃no no
fesronte los aya de dar y pagar alas personas
q̃ne por nos fuere mandado alos plazos dela
manera q̃ esta declarado en las q̃ha condiçiones
q̃no ynan puesta/ y mandamos q̃todos los q̃no
q̃no fueren caualleros o fijosdalgo escuderos alcaldes alguazilas regidores caualleros o fi
dalgos escuderos oficiales y omes buenos q̃no de la q̃ha villa de
valladolid año dicho o delas otras villas q̃no de la q̃ha nuestra de
alguyen lo q̃no q̃ho tuuiere q̃ne tengan
y cumplan y fagan guardar y cumplir todo lo q̃ esta
nuestra carta contenido cada vna q̃ de parte della
atento el tenor y forma della y los q̃ho en ella
fenderen poder y boz q̃no de nos tienen para
vendaren las q̃has rentas q̃no nos encabeçaren
en todos los marabedis q̃ssi nos encabeçaren
delas q̃has rentas q̃los q̃ho q̃yo nuevo ygualada
vno a otro vlamente por vn̄o desta nuestra carta
el q̃ho oytaual como q̃ho y los q̃no nuestros
sus poderes para ello esperança carta de fiadimy
ro voyn fecha mill del qual q̃ho y los nuestros
remos y cosiença cada y bolmtad q̃no mandamos q̃
vayan en tozar y gozen los q̃ho q̃yo nuevo
de q̃no mentos en bey nte y oyete q̃no mentos
vey nte el q̃ho q̃no mentos e treynta e q̃no mentos
q̃no mentos e treynta e q̃no mentos e treynta
vno e q̃no mentos e treynta el q̃ho nuevo cada
vno de los por vn̄o desta nuestra carta de encabeçamy
q̃no esta carta de fiadimy q̃los no no pue
dan ser q̃no stadas las q̃has fentas por vna

ni por menos ni por el tanto ni por otra causa ni razon
alguna que sea y los unos ni los otros no faga
des ni fagan en de al por alguna manera so pena
de la nra cmd e de dies mill mrs para la nra cama
ra dada en la cibdad de granada a veynte e siete
dias del mes de nobienbre. Año del nacimiento de nro
señor Jhesu xpo de mill e quinientos e veyn
te y seys años. Ante mi Jordano pedro de la Rua / alonso
tutierres pedro de leguna / Anton gallochan coller

